SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-796

Soponyai Péter

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

1971 DEC 17

Soponyai Péter metszete

lladozó falu bérház. Szürke.
szaladt a vonat. Kalauz úr!
! Lesz szíves most már Bé-

nagyot változott a táj, a
. ráláthattunk a bérház ab-

egy kutya ágaskodott a sze-

elaludt, a pincér keltegette.
usettje van.
kiszálltak. Volt, aki ugyan-
on ellenkező irányba utazott.
t ült, mégis lemaradt, Az ülé-

ben a
legkev
Tudod
mésze
ilyenn
szó! K
rint é
Csak
A b
ráznas
De
Már
nyese
színés

Soneman J. T. G.

Budapest. T. 1157. II.

A Donaw Strom tulsó partjan a térrajzban feltüntetett vár körül az ostromló csapatok felallitása és mozdulatai szemlélhetők, az előtérben pedig Pest körvonalait és a Christen Kirchhoff mellett az iránytüt nyerjük. Jelzése

alól jobbra: J. T. G. Soneman delineavit et fecit.

magyarázó szövegének kezdetén: A. Die Statt Ofen és befejezése:

21. Kleiner Tuhrn so Massiv an der Mauer desz Schlosses.

Rm., mér. a vk. 42.3 : 53.7 cm.

emeli a cseh király elleni harcok folyamán tanusított hősies viselkedésük jutalmaképen.

Sopronnak városi rangra emelése korszakalkotó jelentőségű intézkedés volt a város történetében, és minden tekintetben mélyreható változásokat vont maga után. Sopron megszűnt királyi vár lenni és mint ilyen, felszabadult az ispán joghatósága alól, önkormányzatot nyert és számos egyéb kiváltságot. Ez időtől kezdve a város védelme a polgárság joga és kötelessége volt, ennek megfelelően a királyi vár átalakult belvárossá és külváros lett a Szt. Mihály-templom körül elterülő faluból. E nagy átalakulások beszédes emlékét látjuk a régi ferencrendi templomban (a mai bencés-templom), melyet Sopron polgársága 1277. után kezdett el építeni Isten nagyobb dicsőségére azzal a nagy áldozatkészséggel, melyet megérteni és felfogni ma már alig tudunk.

Az utolsó Árpád-házi királyok, valamint Károly Róbert egész uralkodási ideje alatt a szomszédos Ausztriával állandóak voltak a surlódások, melynek során a csatározások alig szüneteltek. E kisebb-nagyobb harcokban többnyire a magyarok győzedelmeskedtek, de előfordult az is, hogy a becsapó osztrákok támadását csak Sopron falai tudták föltartóztatni, mely várost polgárai a király hathatós támogatásával, éppen fenyegetett helyzetére való tekintettel, hatalmas erősséggé építik ki a XIV. század első felében. De nemcsak kívülről fenyegette veszély Sopront, hanem belső zavargások is napirenden voltak a magyar, bessenyő és német származású polgárság között. Időbe tellett, míg e különféle nemzetiségek összeszoktak és néhányszor külön e célra kiküldött királyi biztosnak kellett az ellenségként egymással szemben álló polgárság között a békét helyreállítani. Nagy Lajos trónralépésével elsimultak az Ausztriával fönnálló ellentétek és Sopronban is elült a belső egyenetlenség. Egy évszázadon keresztül a zavartalan béke áldásait élvezhette Sopron, mely ekkor hatalmas fejlődésnek indult, gyarapodott nemcsak lakosságban, főleg az Ausztriából bevándorolt családok révén, de gazdagsága és befolyása is nőttön-nőtt. A polgárok vagyonosodása és jóléte azonban nem maradt elrejtve a családi házak falai között, hanem az akkori idők vallásos szellemében lévő teremtő erő mozgásba hozta a tisztes haszonból származó tőkéket és Sopronban egymásután emelkednek a már meglevő templomok mellé az újabb és újabb kápolnák. A XIV. század második felében épül fel a Szt. Margit kápolna, a Szt. Lélek kápolna, a belvárosi Szt. György kápolna és a várárok mellett fekvő Boldogasszony kápolna, melyekhez a XV. században a kórháznak Szt. Erzsébetről nevezett temploma, a Szt. Lénárd kápolna és a mai Szélmalom-utcában fekvő Szt. Fábián és Szt. Sebestyén kápolna csatlakozik. Az egyes templomokon kívül megsokasodnak az oltárok, a kegyes alapítványoknak pedig se szeri se száma. A reformáció idejéig állandó munka folyt a templomokon, hol itt, hol ott bővítettek, alakítottak, csinosítottak, nem lehet csodálni, hogy a korábbi román stílusnak alig maradt néhány emléke Sopronban, mert a XV. század folyamán gót-stílusban végbemenő átalakítások gyökeresen megváltoztatták a régi templomok külső képét is.

Ha a folytonos építkezéseket tekintjük, azt kellene hinnünk, hogy Sopron fölött állandóan derült volt az ég, pedig korántsem. Zsigmond király halálával újból a legrosszabb viszonyok közé került a város. Erzsébet királyné 1441-ben elzálogosította IV. Frigyes német királynak és az elzálogosítás miatt két évtizeden keresztül ütköző pontja volt az egymással torzsalkodó magyar és német nemzetnek. Mátyás király ugyan 1465-ben Sopront visszaváltja a zálogból, de már kevéssel utóbb az Ausztria ellen intézett támadásoknak ismét egyik kiinduló állomása. E harcok II. Ulászló idejében megszünnek, azonban ekkor meg a szomszédos Lánzsér várába befészkelő rablók okoznak töméntelen kárt, kikkel szemben a gyönge királyi hatalom nem tudja a várost megvédeni. Ezek az évtizedeken át tartó áldatlan viszonyok súlyos keresztként nehezednek a városra, a fejlődésében megakasztják, sőt visszavetik, de azért a polgárság kebeléből nem tudják kiirtani az áldozatkészséget az Isten és a Haza iránt. Újabb és újabb adományok lehetővé teszik, hogy a templomokon a fáradhatatlan kezek munkája meg ne álljon, a város erődítményei általános javítás alá esnek, a tömör városházi toronyra ekkor emelik a szép, renaissance-stílű, loggiás középső részt, míg a gyorsan sorvadó

Magyar Művészet
1928. 7-8

királyi hatalom istápolására évről-évre nagy összegek vándorolnak a királyi kincstárba, többször pedig fölfegyverzett csapatok indulnak a királyi zászlók alá. Nem hiába tekintették Sopront már a XVI. század elején a Szent Korona egyik ékkövének, mert Sopron méltán kiérdemelte ezt az elismerést, a hazaszeretetnek fényes példáját nyujtván olyan időkben, mikor csak az önérdek vezette a főrendeket és a köznemességet egyaránt. A végzetes 1526. évben is a pénzbeli segítségen kívül 100 főnyi gyalogság és két ágyú legénységgel és teljes felszereléssel indult a hívó szóra Tolnára, hogy Mohács alatt ezekkel is gyarapodjék a vértanúk száma.

A mohácsi vész nemcsak a nemzet történetében, hanem Sopron életében is fordulópontot jelent. Ha átmenetileg súlyos idők jártak idáig a város fölött, ezek most állandósultak két évszázadon keresztül a kuruc-mozgalmak lezajlásáig. Igaz, hogy Sopron aránylag ritkán esett a hadak útjába és így a háború közvetlen pusztításait csak kivételesen érezte, azonban az évről-évre növekedő hadiadó, a katonai beszállásolások, hadianyagszállítások alig legyőzhető terhet jelentettek, ezenfelül a felső hatóságok nem tartották tiszteletben a város kiváltságait, a reformáció elterjedésével pedig a polgárság belső békéje is gyakran volt veszélyeztetve, mert az ellentétek a régi és az új hit követői között mindinkább áthidalhatatlan távolságig szélesedtek.

Mindezek a város fejlődése és virágzása szempontjából oly káros jelenségek nem egyszerre, hanem fokozatosan alakultak ki, bár közvetlen a mohácsi vész után a kettős királyválasztás már nehéz probléma elé állította Sopront, mely utóbb is, nem annyira lelkesedésből és belső meggyőződésből, mint inkább a helyzet reális mérlegelése alapján Ferdinánd királyhoz csatlakozott, ki a város hűségét úgy törekedett megerősíteni, hogy szemet hunyt a zsidók kiűzése fölött és beleegyezett abba, hogy azok többé vissza ne térhessenek, azután a győri püspök szomszédos Rákos faluját adta haszonélvezetre Sopronnak, végül régebbi borszállítási kiváltságukat Alsó-Ausztria területén át ismét felújította.

Az 1529. és az 1532. évi török hadjáratok során Sopron környéke elpusztult és ennek a pusztításnak estek áldozatul mindazok a kisebb-nagyobb templomok, melyek a város falain kívül feküdtek, mint a Boldogasszony-, Szt. Lénárd-, Szt. Margit-templomok, melyekről ma már azt sem tudjuk megállapítani, hogy hol állottak. A megmaradt templomok fentartásának és fejlesztésének sem kedvezett a kor szelleme, mely az emberek szívéből kiirtotta azt a határtalan buzgóságot, melyet a középkorban nem győzünk Sopronban eléggé csodálni és a sok oltárból és szoborból egy-egy templomban a csupasz falakon kívül más alig maradt meg. Mindazonáltal nem halt ki az emberi alkotóerő tevékenysége a XVI. és XVII. században sem, csak más célkitűzést nyert Sopronban: templomok, oltárok és az Istentisztelet fényét emelő kegyes alapítványok helyett a lakóházak tágassá, otthonossá, kellemessé tételére fordíttattak a nehéz napi munkával megtakarított forintok. Ezt a változást előmozdította a török vészre való tekintettel sok nemesi családnak Sopronba való özönlése, akik még az adómentesség feláldozása árán is igyekeztek házhoz jutni. Sopronnak régi házakban oly gazdag utcái felbecsülhetetlen bő anyagot nyujtanak a XVI. századtól kezdődően az építészeti emlékek után kutatók részére és ebből a szempontból még nagyon távol állunk attól a nagyon is szükséges és hovatovább sürgős kívánalomtól, hogy minden régi ház építészeti sajátságait szakszerűen összegyüjtsük, leírjuk és származási korát megállapítsuk. Ez a nehéz, de mindenképpen hálás munka, melynek során meggyőződésem szerint nem egy becses megállapítás válik lehetségessé, még a jövő feladatai közé tartozik.

Miként már említettem, Sopron városa csak kényszerűségből állott Ferdinánd király mellé, de a meghódolás után kötelességének ismerte, hogy híven kitartson mellette és e hűség nem változott a későbbi utódjai iránt sem, pedig a nagyobbrészt protestáns városban már Rudolf király erélyes intézkedései a katholikus hit terjesztése érdekében erős visszatetszést szültek, mégis Bocskay hadaival szemben hősi védekezéssel dacoltak és őszintén megbánták azt is, amikor Bethlen Gábor csapatai előtt rövid időre megnyitották a város kapuit 1621-ben. II. Ferdinánd nagylelkűen

egyenlítődés. Ez Sopron magisztrátusának önfaját meg nem tagadó, de belső meglátásban, nehéz órákban a magyarság mellé álló politikája. Ez a magatartás a germán-magyar gondolattörvény kifejlődött új idiomája, válságos percekben közös ritmusa. Szóval: Sopron lelke.

*

A mag és virág. Nem Sopron alárendelt, hanem uralkodó arculatának virága. Külső stílusában, szellemi életében és művészetében. A német polgárság értelme és erénye nagy hozomány Sopronnak és az itteni magyarságnak. A magyar mágnás mellett a Várkerületen és a Kolostor-utca palotáiban egymás mellett az éppen oly gőgös és zárt ipari és hanza-patricius osztály. Jólétükből sarjadhatott itt csak a külön soproni jellegű tudománypártolás és művészi kivirágzás. A város kalmár összeköttetésein dél és nyugat felől a gót és renaissance és a magyar mágnási verseny által Bécsből: a nyugati barokk. Egyház, iskola, mint német kezdet kezdve és mint magyar áldozatkészség folytatva. A kettős kincs, a kereskedés és az iskola csak így virágozhatott fel későbbi formájáig. És a zenekultúra nemcsak német esztetikum, hanem a magyar szív melegsége is e városban: a Rábaköz kitárt dalos szívének ide beharsogó zenei életkedve.

Nézzétek az irodalom via sacra-ját Sopron annaleseiben. Zrinyi, Vittnyédi, Berzsenyi és Kis János, Petőfi és Gyóni, Rákosi Jenő és Dóczy Lajos: Sopron lelkének tartozékai is. Nem sorsszeszély, de Sopron belső mágnese volt, ami idehúzta őket. Az ősi német kultúra nem tudott századokon át különbeket termelni. Ez a belterjes együttes talaj nagyszerű mértéke. A soproni talaj amazok szellemének viszont nem mellékes perspektivát adott. A római sírok felett Berzsenyi dörgő kiáltásai a jövő felé, Széchenyi titáni akarata, Rákosi szabad, messzehangzó európai magyarsága, Gyóni emelt szemhatárú humanizmusa, Dóczy játékos nyugati stílje, mind virágai ennek az összetett talajnak. Sopron mély fundamentumokon épült belső lelkének.

Virága és dicsősége is a földkeveréknek, amelyet századok közös munkája készített elő progresszív német haladással és magyar lendülettel, hogy bizonyságot tegyen a kettős erő nagyobb erejéről.

*

Sopron lelke. A római, kelta, germán és magyar evolució történelmi formája. A Tasso-tükör, amelynek felső körzetén ma mi rajzunk, de mélyében századok irányvonalai rejtőznek. Ez a régi városok nem pótolható saját energia-készlete. Sopront így kell látni a két lélek parallel munkájában. Ez a békés kettősség: ma világnézetet is jelent, és Sopron ebben is fejlett példája az eredményeknek.

Sopron lelke. Volt alkalmunk látni abban az oltáros szépségben, amely a népszavazás idejéből benső ereklyéje minden soproni léleknek. Az örömünnep, az esti kivilágítás, a város elmondhatatlan beszédes arca. A német paloták, a gothikus ívek remegtek és égtek a kövek titokzatos izgalmában. Szépségeik szinte öntudatlan hajoltak ki az árkádokból és erkélyekből az ódon utcasarok fölé. Régi német szépségek, amiket a rejtelmes Gretchen eddig önmagából soha meg nem mutatott. Lehajolt Sopron bánatára, a régi testvér bánatára akkor, amikor saját vérei áruló lándzsái tolakodtak Sopron falai felé.

Ez a Sopron volt a megdöbbent csodában: a Domonkosok terén egy homéroszi hajnalon, amikor égről letoppant huszárok patkóinak dobogása zengett és hirdette a magyar határon való élni-akarást a soproni éljen-riadalban.

Ez a talaj már meg van munkálva. Ennek a gyönyörű földnek lelke már Sopron lelke. Távolról nézve: nagy gótikus vállú szentegyház, komoly és zárt. De kelet felé néző ablaksorain széles, meleg magyar mosollyal örök utat talált már az ősi testvér lelke, a magyar Nap.

MÉSZÁROS SÁNDOR

A BENCÉS TEMPLOM ÉS SZÉKHÁZ.
A HÁTTÉRBEN AZ EV. TEMPLOM TORNYA. 1864

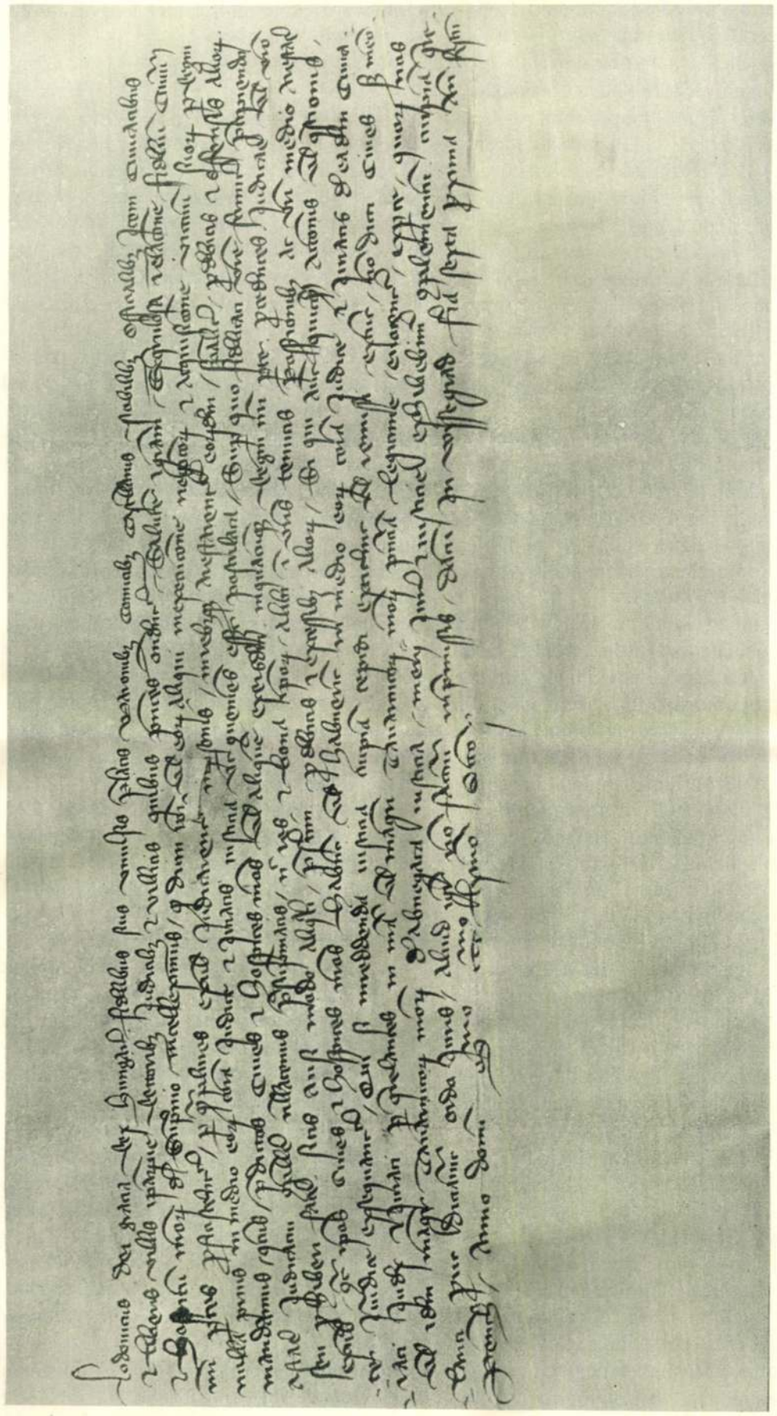

I. LAJOS KIRÁLY 1368-BAN ELRENDELI, HOGY A SOPRONI POLGÁROK FÖLÖTT SENKI ILLETÉKTELENÜL NE ÍTÉLKEZZÉK

megbocsátotta a polgárság pillanatnyi megtántorodását, 1622-ben már Sopronban tartott országgyűlést, melynek tartama alatt feleségét, Eleonórát, királynévá koronázták, majd 1626-ben ismét Sopronban volt az országgyűlés. Ekkor választották és koronázták meg II. Ferdinánd hasonnevű fiát magyar királlyá és ekkor lett Eszterházi Miklós gróf nádorispán. 1634-ben újból Sopronban gyűlésezett az országgyűlés, melynek tagjai egy félszázaddal később, 1681-ben ismét itt gyülekeztek egybe, hogy többek között vallási ügyekben fontos végzéseket hozzanak és nagy ünnepségek közepette koronázzák királynévá Lipót harmadik feleségét, Eleonórát.

A török 1683. évi támadása alkalmával Sopron megmenekült a nagyobb pusztításoktól, de annál többet kellett szenvednie néhány évtizeddel utóbb Rákóczi kurucaitól, akik a város területét többször feldúlták, egy ízben komolyan ostrom alá is vették, de elfoglalni nem tudták.

A kurucmozgalom befejeztével ismét hosszantartó béke évei köszöntöttek Sopronra, mely alatt lassanként kiheverte mindazt a sok nyomorúságot, szenvedést és megpróbáltatást, mikben a letünt két évszázad annyira bőkezű volt és amelyek elmondása a török idők minden borzalmának a felelevenítésével volna egyenlő.

Az erőre kapott ellenreformáció Sopronban is éreztette hatását. Előharcosai, a jezsuiták letelepszenek a városban és az ő működésük eredménye a XVII. század végén a Szt. György-kápolna kibővítése és átalakítása tágas templommá. Míg a következő század elején beköltöző dominikánusok egészen új templomot építenek fel, hogy itt a hívek lelki gondozását annál eredményesebben végezhessék. A városháztéri gyönyörű Szentháromság-szobor, a templomok barokk-stílű részletei, a Nepomuki Szent János kápolnája1764-ből és a kiváló barokkfestőnek, Dorfmeisternek szebbnél-szebb freskói és képei számos új műemlékkel gazdagították Sopront, melyek az ízlésesen restaurált számos régi házzal egyetemben beszédes tanubizonyságai annak, hogy a Rákóczi-felkelés után az egyébként eseménytelen XVIII. században eleven életkeringés volt a városban, amelynek polgársága, felszabadulva a folytonos harcok nyomasztó gondjától, ismét kedvét találta az áldozatkészségben.

A Napoleon elleni háborúk nagy erőfeszítéseiben Sopron nemcsak anyagilag vette ki derekasan a maga részét, hanem 1809-ben féléven át francia megszállás alatt is állt, ez azonban súlyosabb következményekkel egyáltalában nem járt, olyannyira, hogy a nemzeti megújhodás korában Sopron második virágkorát érte, úgy iparának és kereskedelmének fejlettségében, mint a kultúrális téren tapasztalható fellendülés tekintetében.

Az 1848. év eseményei élénk visszhangra találtak a szívében mindíg magyarul érző és nyelvében is mindinkább magyarosodó polgárság körében, de mielőtt hazafias érzelmeiknek méltó kifejezést tudtak volna adni, az osztrák csapatok máris megszállták a várost és el kellett rejteni minden oly megnyilatkozást, mely a nehéz harcban álló nemzet ügyével állott kapcsolatban. A szabadságharc leverését követő elnyomás idejében Sopron csak úgy, mint az egész ország, türelmetlenül várta a jobb napok eljövetelét és amikor 1861-ben engedett az erőszak, az újból magyar nyelven írt tanácsjegyzőkönyv bekezdő soraiban juttatja efelett való örömét a városi tanács kifejezésre.

A kiegyezést követő békés évek alatt Sopron a szomszédos városokhoz viszonyítva lassabban fejlődött s talán ennek a körülménynek lehet köszönni, hogy a régi emlékek lebontásában nagyobb, helyrehozhatatlan károsodás nem érte a várost, noha így is az erődítményein kívül többek között áldozatul esett a régi városház és nem Sopronon mult, hogy még ma is áll a *városháztorony*, mely három stílusnak szerencsés összetalálkozásával méltán *szimboluma Sopronnak*.

A világháborúban közel ezer soproni fiú vére omlott a szebb jövőért, melynek helyébe a forradalmak Szamuelli pribékjei, majd a „trianoni béke“ következett. E béke értelmében Sopronnak Ausztriához kellett volna kapcsoltatnia, de ettől a rettenetes csapástól a Gondviselés mégis megkímélte, mert a *felkelők hősiessége a velencei tárgyalásokat és megállapodást eredményezte*, mely népszavazástól tette függővé, hogy Sopron hová tartozzék. *Az 1921 de-*

cember 14-én lezajlott népszavazás során Sopron hű maradt az ezeréves hazához, fényesen igazolva, hogy a százados kapcsolatok és összetartozás tudata a jó- és balsorsban egyaránt elnémítják az azonos nyelv és az ellenfél által oly fényesnek ígért gazdasági érdekek csábító szirénhangjait.

Sopron e népszavazás által újból beírta nevét aranybetűkkel a magyar nemzet könyvébe, mert hűségének bebizonyításán kívül elsőnek tört rést a trianoni béke elszakíthatatlannak kovácsolt béklyóin. A nemzetgyűlés az 1922. évi XXIX. t.-c.-ben örökítette meg Sopron iránt való elismerését, amely alkalommal a város ősi címerét a *„civitas fidelissima"* díszes szavaival bővítette ki, a kormány pedig a *„hűségkapu"* felállításával kívánt örökkétartó emléket állítani a népszavazásnak, hogy ez emlék hirdesse a késő utódoknak az önfeláldozó hazaszeretet példáját, melynek követése révén remélhetjük egyedül és kizárólag a régi határaink visszaszerzését és megtartását.

*

Sopron mindenkor habozás nélkül teljesítette még első királyunk, Szent István által kijelölt feladatát: megmaradt az ország kapujának és erősségének és bár pillanatnyilag nehéz harcot vív a gazdasági területének elvesztése folytán előálló súlyos helyzettel, kétségtelenül meg fogja állani a helyét történelmi hivatásához híven a jövőben is, ha *a cselekvés órája újból elérkezik, mert a város minden talpalatnyi földje az ezeréves magyar multnak beszédes emléke, utcái, terei, épületei dicső hagyományokhoz való ragaszkodását bizonyítják és polgárainak szíve telítve van a város rajongó szeretetével és az ősök példája követésének férfias elszántságával.*

VITÉZ HÁZI JENŐ

A RÉGI VÁROSHÁZ KÖZGYŰLÉSI TERME DORFMEISTER FRESKÓKKAL

SOPRON LELKE

Sopron lelke és lakosságának lelke: két más fogalom-világ, noha a kettő át- meg áthatja egymást és mélyen szűrődött egymásba.

Az elsőt kell keresni annak, aki a másodikat érteni akarja. És ha már amannak tükrébe mélyen alánézett, érzi majd magán átfutamlani Tasso tükrének csodáját. Egy ideges fényfantázia villogását, amelynek mélyén századok fövenye alatt Ő alszik. A pragmatikus arcú, az idők teljességét magába foglaló örök Lélek és a tükröződés felső futamán te lebegsz és még harmincezer: a mai Sopron mulandó gyermekei.

Akik nem lévén állandók, a város egyetemes arca és élete szempontjából sem jelentenek állandósult lelket. Csak az atomikus föveny rendeltetését töltik be, hogy a mélységbe aláhullván, porszem-életükkel lassan munkálják a mélyben a nagy plasztikát. Amely millió vonásból egy közös forma: Sopron ősi lelke.

*

Ezért már Sopron külső arca is fogas probléma turista-szemnek, festőnek és gondolkozónak egyaránt. Rendszerint erdei utakon szoktak feléje közeledni. Elmélyülő utak nyílásából, beajánlott panorámapontok magasáról. Gyönyörű tájképek csak ezek, merengő távlatok és a Fertő ibolyakék szeme, amely azonban még nem Sopron arca.

Menj ki szép napnyugtai órán a Bécsi-domb tetőire. Álarc volt, amit mindeddig Sopronból láttál. És megdöbbent és földbegyökereztet a város nagy tragikus arca. Nem szelid ujjal írt látomány, hanem a völgyeknek, a sorsnak és a történelemnek komor dynamikája. Sötét, nyugtalan és tornyosuló hegyvonulat, mint egy vulkanikus függöny. Balról bevágtat paripáján a rábai messzeség és ágaskodva torpan a hegy lábánál. Nyugat felől sötét lándzsások hada, tolongó hegysorok, mint germán páncélosok vonulása. A történelem ez: tájképi nyelven, Sopron festményének históriai témája.

És nem veszett el sem a praehisztorikus kor, sem a honfoglalás százada. A kelta erdők urnamagaslatai ma is ünnepélyesek innen, mintha most földelték volna el. És szemben, a lőverekben, a lombok bujkáló homályán át ide villognak a villatornyok, miként a bessenyő kapuőrök dermedt lándzsái. Élnek. És lenn a város, szabályos köveivel, kerek árkádjaival ma is formázza a a római castrumok falát. Mély sarkophagból, mint óriás quirites kél és ébred az evangelikus campanile és a tűztorony fenyegető árnya. Halott római hölgyek csillogó arany ékszereket emelnek magasra a ragyogó alkonyatban és amott a Szent Mihály-templom roppant öt ujja csontosan zsolozsmázza az esti égre elmult századok halk esti imáját. És mire a nap alábukott, a város is lenn visszahanyatlik éji ágyába és magára tépi a kelő hold aranyát és behinti takaróját gothikus kőcsipkék és barokk márványok füzéreinek díszeivel. Gyönyörű álomra készülő város, áldott a Szépség malasztjával, amilyen alig maradt a letarolt Kis-Magyarország üres tájékai között.

*

Sopron lelke. Egy emelkedett tragikus vonulat, amelyben itt az országhatáron két néperő egymásba torkollott, hogy századokon át folytassa egymásban örvényléseit és életét. Egy frank-germán Graben, amelyet mire fölépítettek, betört, megkerült és körülfolyt a magyar nép folyama, amelynek mint a puszta fiának természetes joga volt a síkon tovább, auf weiter Flur. Bennük két nép hatóereje, a mai Sopron lelke. A magyar előretörés, meg-nem-hátrálás és a germán szívósság és gót keménység. Ellentétes és mégis együvé-való kongruens energiák. Ezért nem halhatott meg egyik sem és ezért kényszeredtek rá századok alatt megértő életre. Erősödött a gazdagságban a gothika és körülvenni, és elszigetelve veszélytelenné tenni igyekezett a magyar romantika. Ami a német lélek sziklájában rideg volt, azt a magyar meleg lélek temperamentuma bevirágozta közéletben, társadalmi szerkezetben, lélekformában. Ez a helyes nép-ki-

egyenlítődés. Ez Sopron magisztrátusának önfaját meg nem tagadó, de belső meglátásban, nehéz órákban a magyarság mellé álló politikája. Ez a magatartás a germán-magyar gondolattörvény kifejlődött új idiomája, válságos percekben közös ritmusa. Szóval: Sopron lelke.

*

A mag és virág. Nem Sopron alárendelt, hanem uralkodó arculatának virága. Külső stílusában, szellemi életében és művészetében. A német polgárság értelme és erénye nagy hozomány Sopronnak és az itteni magyarságnak. A magyar mágnás mellett a Várkerületen és a Kolostor-utca palotáiban egymás mellett az éppen oly gőgös és zárt ipari és hanza-patricius osztály. Jólétükből sarjadhatott itt csak a külön soproni jellegű tudománypártolás és művészi kivirágzás. A város kalmár összeköttetésein dél és nyugat felől a gót és renaissance és a magyar mágnási verseny által Bécsből: a nyugati barokk. Egyház, iskola, mint német kezdet kezdve és mint magyar áldozatkészség folytatva. A kettős kincs, a kereskedés és az iskola csak így virágozhatott fel későbbi formájáig. És a zenekultúra nemcsak német esztetikum, hanem a magyar szív melegsége is e városban: a Rábaköz kitárt dalos szívének ide beharsogó zenei életkedve.

Nézzétek az irodalom via sacra-ját Sopron annaleseiben. Zrinyi, Vittnyédi, Berzsenyi és Kis János, Petőfi és Gyóni, Rákosi Jenő és Dóczy Lajos: Sopron lelkének tartozékai is. Nem sorsszeszély, de Sopron belső mágnese volt, ami idehúzta őket. Az ősi német kultúra nem tudott századokon át különbeket termelni. Ez a belterjes együttes talaj nagyszerű mértéke. A soproni talaj amazok szellemének viszont nem mellékes perspektivát adott. A római sírok felett Berzsenyi dörgő kiáltásai a jövő felé, Széchenyi titáni akarata, Rákosi szabad, messzehangzó európai magyarsága, Gyóni emelt szemhatárú humanizmusa, Dóczy játékos nyugati stílje, mind virágai ennek az összetett talajnak. Sopron mély fundamentumokon épült belső lelkének.

Virága és dicsősége is a földkeveréknek, amelyet századok közös munkája készített elő progresszív német haladással és magyar lendülettel, hogy bizonyságot tegyen a kettős erő nagyobb erejéről.

*

Sopron lelke. A római, kelta, germán és magyar evolució történelmi formája. A Tasso-tükör, amelynek felső körzetén ma mi rajzunk, de mélyében századok irányvonalai rejtőznek. Ez a régi városok nem pótolható saját energia-készlete. Sopront így kell látni a két lélek parallel munkájában. Ez a békés kettősség: ma világnézetet is jelent, és Sopron ebben is fejlett példája az eredményeknek.

Sopron lelke. Volt alkalmunk látni abban az oltáros szépségben, amely a népszavazás idejéből benső ereklyéje minden soproni léleknek. Az örömünnep, az esti kivilágítás, a város elmondhatatlan beszédes arca. A német paloták, a gothikus ívek remegtek és égtek a kövek titokzatos izgalmában. Szépségeik szinte öntudatlan hajoltak ki az árkádokból és erkélyekből az ódon utcasarok fölé. Régi német szépségek, amiket a rejtelmes Gretchen eddig önmagából soha meg nem mutatott. Lehajolt Sopron bánatára, a régi testvér bánatára akkor, amikor saját vérei áruló lándzsái tolakodtak Sopron falai felé.

Ez a Sopron volt a megdöbbent csodában: a Domonkosok terén egy homéroszi hajnalon, amikor égről letoppant huszárok patkóinak dobogása zengett és hirdette a magyar határon való élni-akarást a soproni éljen-riadalban.

Ez a talaj már meg van munkálva. Ennek a gyönyörű földnek lelke már Sopron lelke. Távolról nézve: nagy gótikus vállú szentegyház, komoly és zárt. De kelet felé néző ablaksorain széles, meleg magyar mosollyal örök utat talált már az ősi testvér lelke, a magyar Nap.

MÉSZÁROS SÁNDOR

Magyar Művészet
1928. 7 sz

A BENCÉS TEMPLOM ÉS SZÉKHÁZ.
A HÁTTÉRBEN AZ EV. TEMPLOM TORNYA. 1864

A BENCÉS-TEMPLOM A SZENTHÁROMSÁG-SZOBORRAL

A STORNO-CSALÁD HÁZA. (Régebben Festetich grófi ház.) Ferencz József (Városház)-tér 12

VÁROSHÁZ-TÉR. Vármegyeháza, Szentháromság-szobor és a Storno-ház erkélye

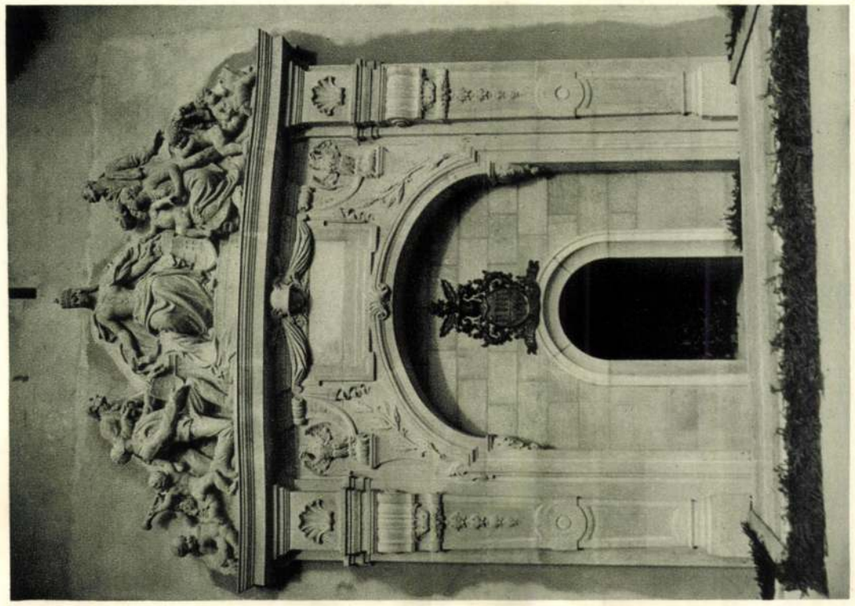

A HŰSÉGKAPU. Hickisch Rezső és Kisfaludi-Strobl Zsigmond alkotása

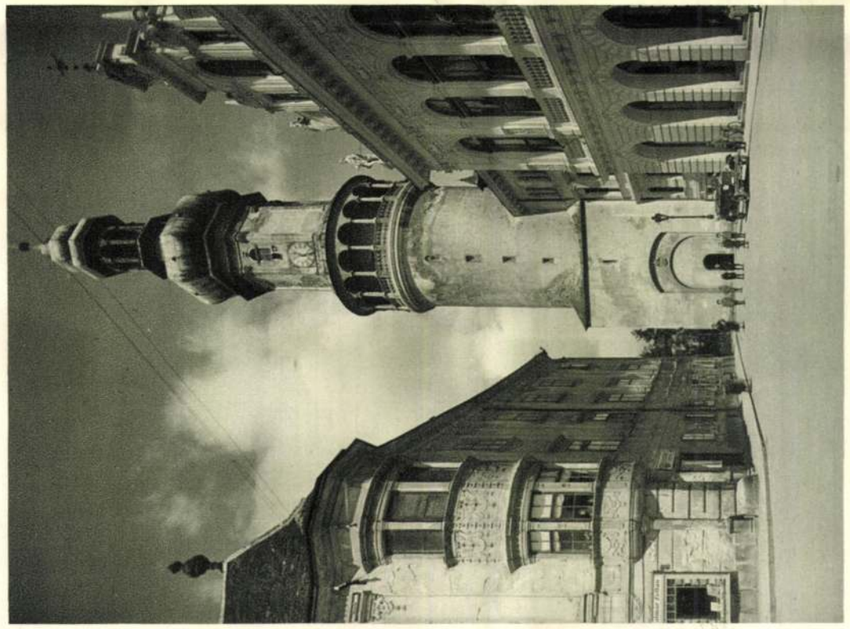

A VÁROSTORONY. Jobbra a városház, balra a Storno-ház

A BENCÉS-SZÉKHÁZ

A BENCÉS-TEMPLOM SZENTÉLYE.
A főoltáron és a mellékoltárokon Dorfmeister festményei

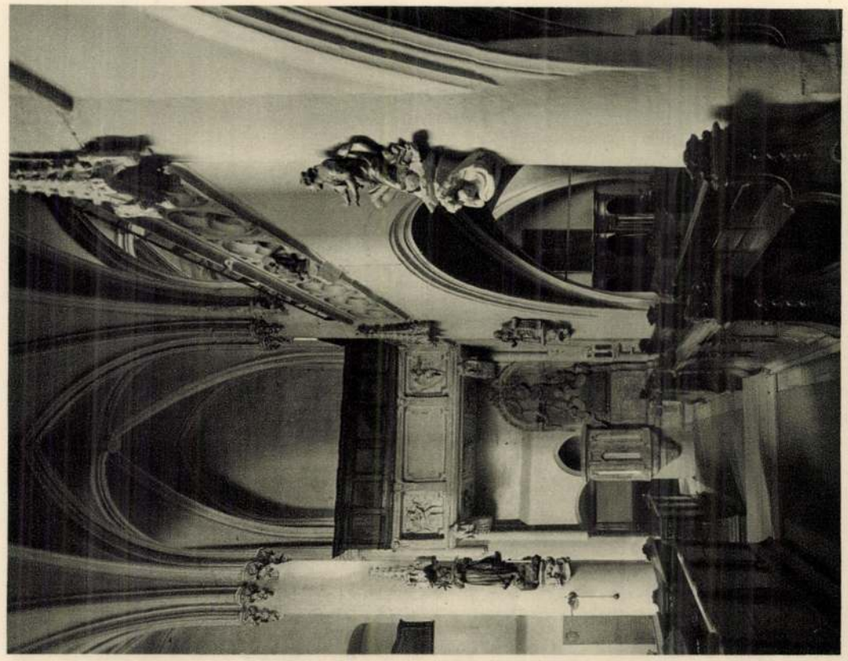

A BENCÉS-TEMPLOM BELSEJE.
Szemben Széchenyi Antal gróf síremléke (1767), mellette Capistrán János szószéke. Az énekes-karzat párkányán egy térdepjő donátor szobrocskája

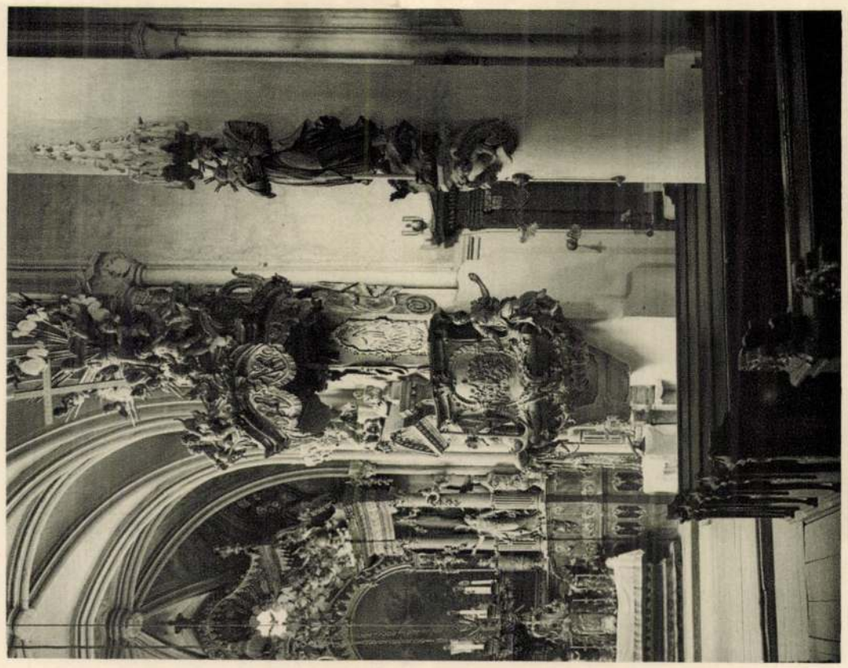

A BENCÉS-TEMPLOM SZÓSZÉKE.
Az előtérben lévő pilléren kecskefejet tartó angyal, mint konzol

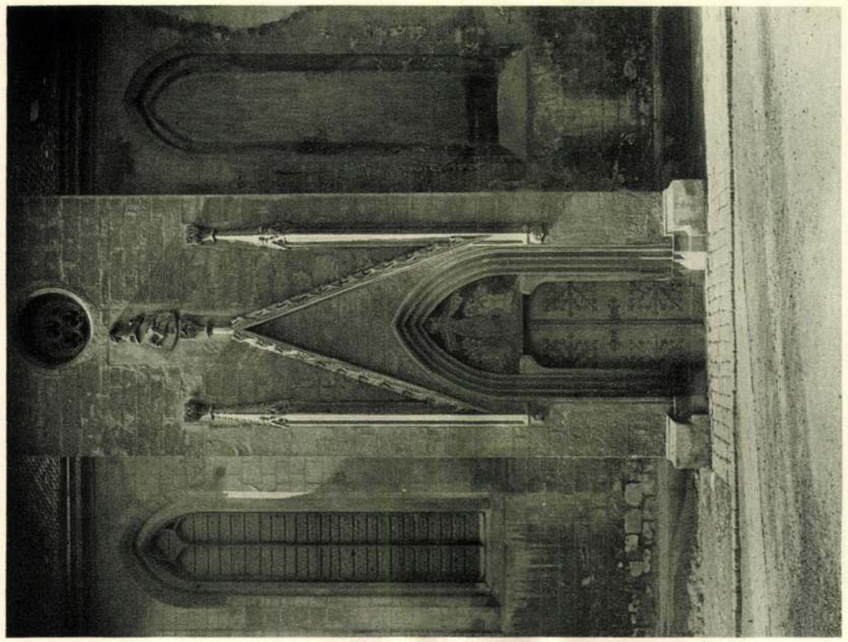

A BENCÉS-TEMPLOM PORTÁLJA

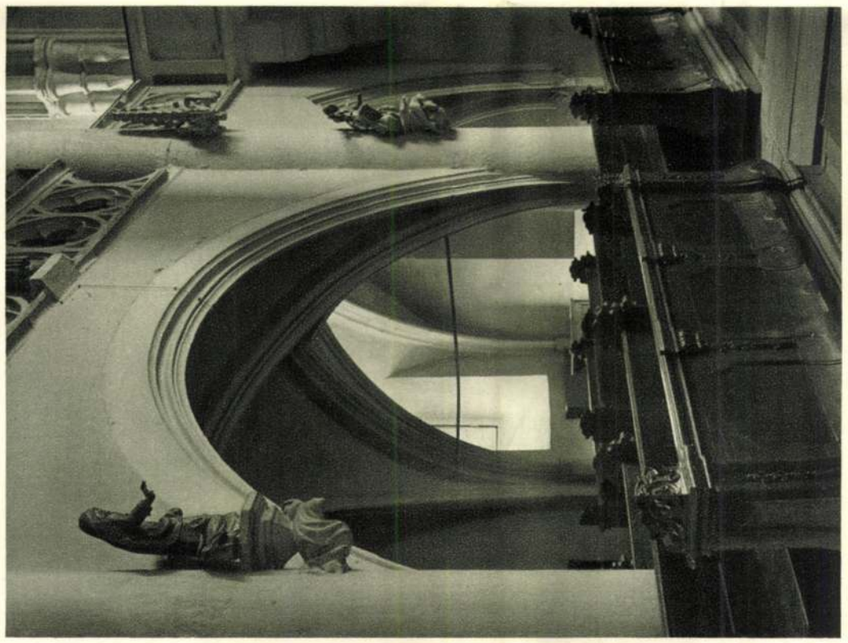

A BENCÉS-TEMPLOM BELSEJE.
Az énekes-karzat párkányán a térdepiő donátor alakja.

A TEMPLOM-UTCA.
Balról a Schwartz-ház, 6. szám, mögötte az Esterházy-palota, 4. szám, jobbról a Bencés-székház

A TEMPLOM-UTCA. A háttérben az ev. templom tornya. 1864

A BENCÉS-TEMPLOM BELSEJE.
Az énekes-karzat párkányán a térdeplő donátor alakja.

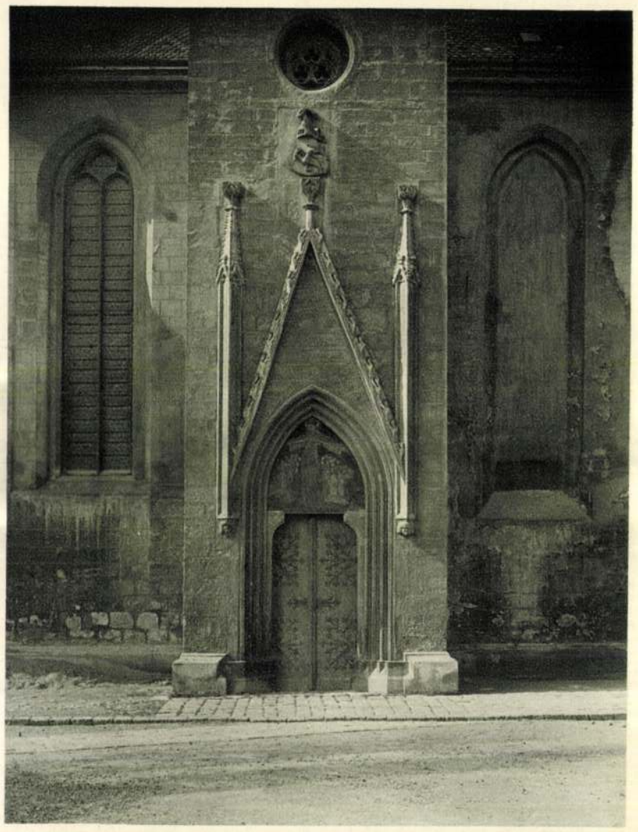

A BENCÉS-TEMPLOM PORTÁLÉJA

A HAJDANI ELŐKAPU MELLETT ÁLLÓ HÁZAK

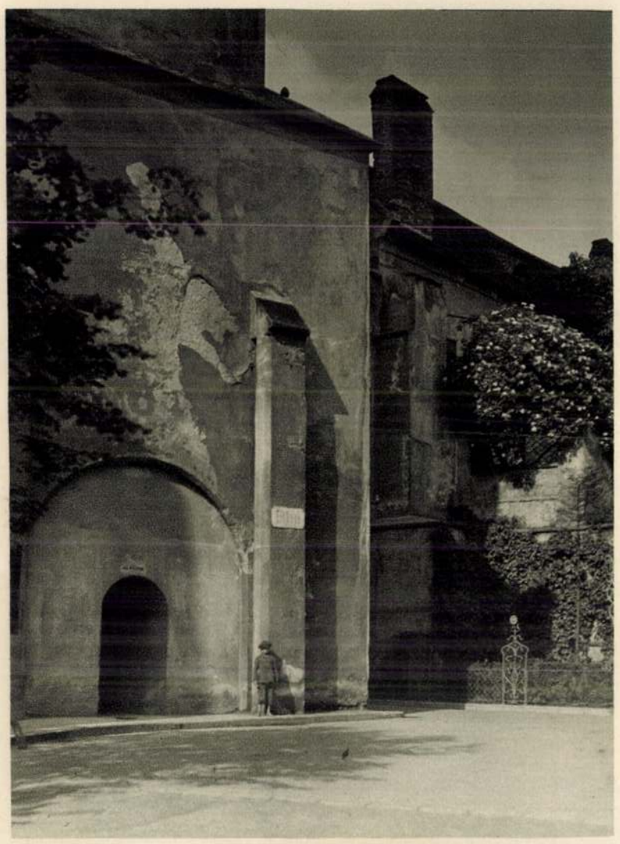

A VÁROSTORONY. Mögötte bástyarészlet

A BENCÉS-TEMPLOM BELSEJE.
Az énekes-karzat párkányán a térdeplő donátor alakja.

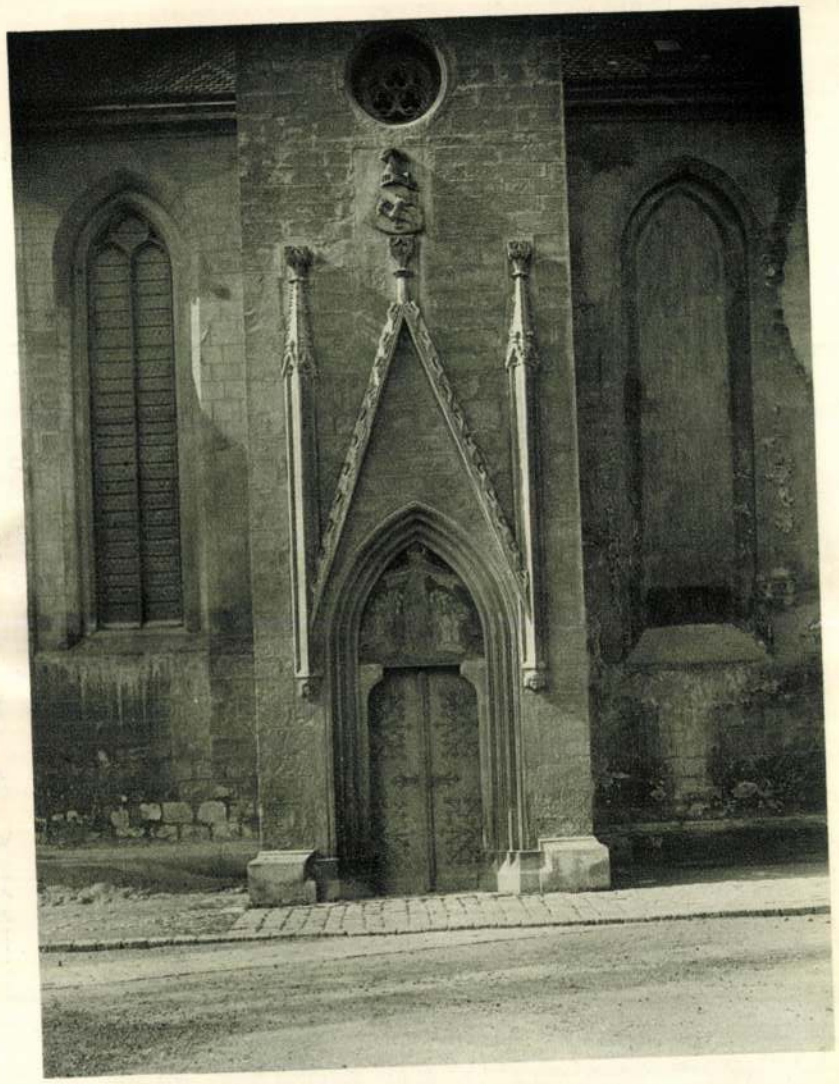

A BENCÉS-TEMPLOM PORTÁLÉJA

A TEMPLOM-UTCA.
Balról a Schwartz-ház, 6. szám, mögötte az Esterházy-palota, 4. szám, jobbról a Bencés-székház

A TEMPLOM-UTCA. A háttérben az ev. templom tornya. 1864

A KOLOSTOR-UTCA TORKOLATA. Szemben a Városstorony és a Storno-ház

Magyar Művészet

1928. 7 sz

A HAJDANI ELŐKAPU MELLETT ÁLLÓ HÁZAK

A VÁROSTORONY. Mögötte bástyarészlet

A REJPÁL-HÁZ. (Kőkapu.) Udvarrészletek. Várkerület 8

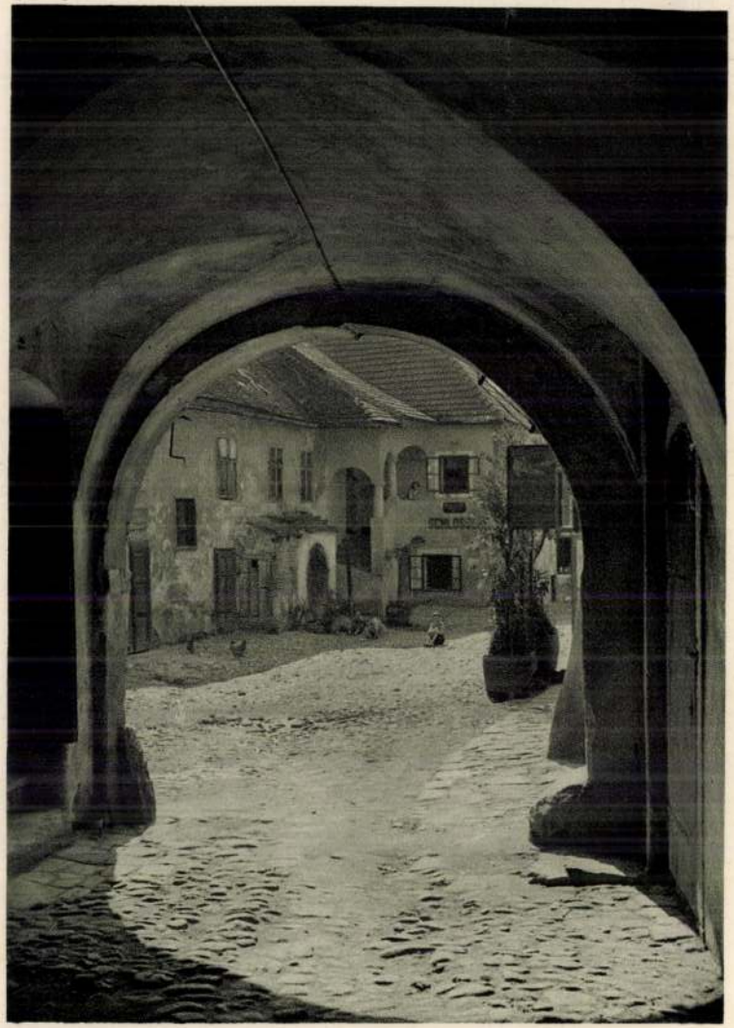

A RENNER-HÁZ. Várkerület 42

TREMMEL KRISTÓF HÁZA. Rózsa-utca 17

A REJPÁL-HÁZ. (Kőkapu.) Udvarrészletek. Várkerület 8

A RENNER-HÁZ. Várkerület 42

TREMMEL KRISTÓF HÁZA. Rózsa-utca 17

A STORNO CSALÁD HÁZÁNAK KAPUJA. Városház-tér 12

HERCEG ESTERHÁZY PÁL PALOTÁJÁNAK KAPUJA. Templom-utca 2

A SOPRONI KERÜLETI MUNKÁSBIZTOSÍTÓ PÉNZTÁR HÁZA
(Régebben gróf Széchenyi- és gróf Erdődy-palota.) Szent György-utca 16

AZ EV. PAPLAK. (Régebben gróf Lassberg-ház.) Templom-utca 12

A PFEIFFER-HÁZ (1728). Templom-utca 18

A SOMOGYI-HÁZ KAPUJA. Domonkos-utca 17

TÖPLER KÁLMÁN HÁZA. Templom-utca 22

REJPÁL-HÁZ, SCHABELY-HÁZ. Várkerület 8 és 10

ÖZV. LABACH GYÖRGYNÉ HÁZA. Templom-utca 5

A PFEIFFER-HÁZ (1728). Templom-utca 18

A SOMOGYI-HÁZ KAPUJA. Domonkos-utca 17

TÖPLER KÁLMÁN HÁZA. Templom-utca 22

REJPÁL-HÁZ, SCHABELY-HÁZ. Várkerület 8 és 10

ÖZV. LABACH GYÖRGYNÉ HÁZA. Templom-utca 5

AZ ORSOLYÁK TERE. Balról a Lunkányi-ház, az előtérben modern díszkút

A CAESAR-HÁZ. (Régebben Artner és Ihász-ház.) Müller P. utca 2. Beljebb a PROSZVIMMER-HÁZ (Régebben Dobner-ház). Orsolya-tér 1. Szélről a SACHS-HÁZ. 1648-as évszámmal. Szt. György utca 22

Magyar Művészet
1928. 7.

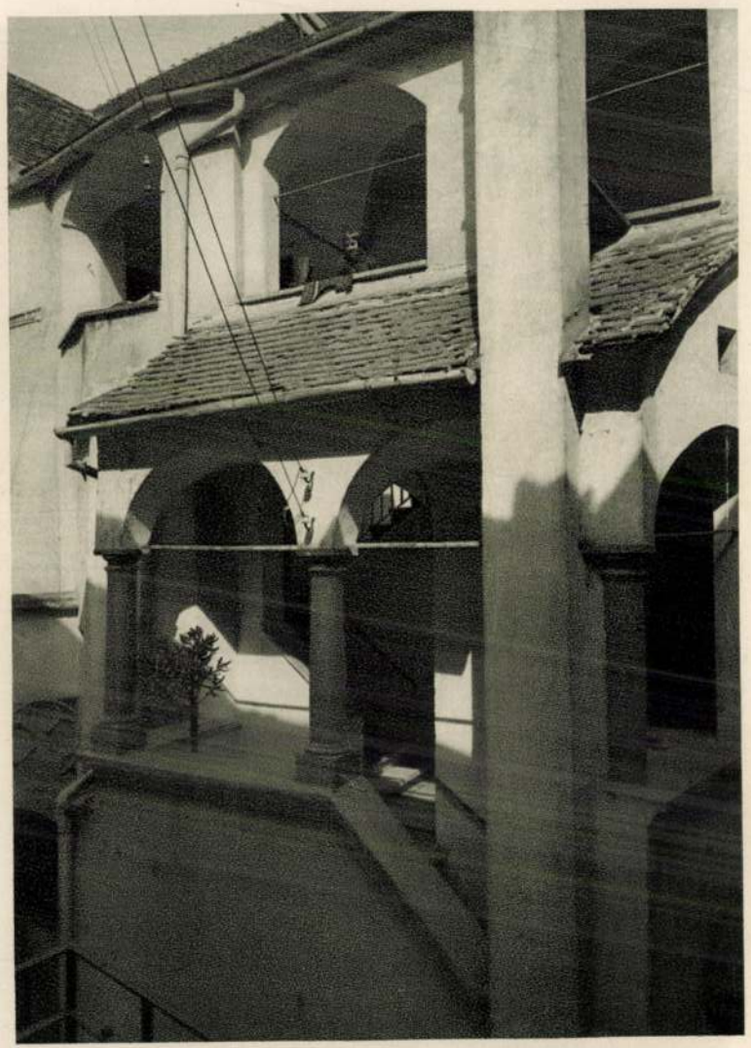

A FABRICIUS-HÁZ UDVARA. Városház-tér 10. Balról gotikus rozetta

A KMETTY-HÁZ UDVARA. Szt. György-utca 13

AZ ORSOLYÁK TERE. Balról a Lunkányi-ház, az előtérben modern díszkút

A CAESAR-HÁZ. (Régebben Artner és Ihász-ház.) Müller P. utca 2. Beljebb a PROSZVIMMER-HÁZ (Régebben Dobner-ház). Orsolya-tér 1. Szélről a SACHS-HÁZ. 1648-as évszámmal. Szt. György utca 22

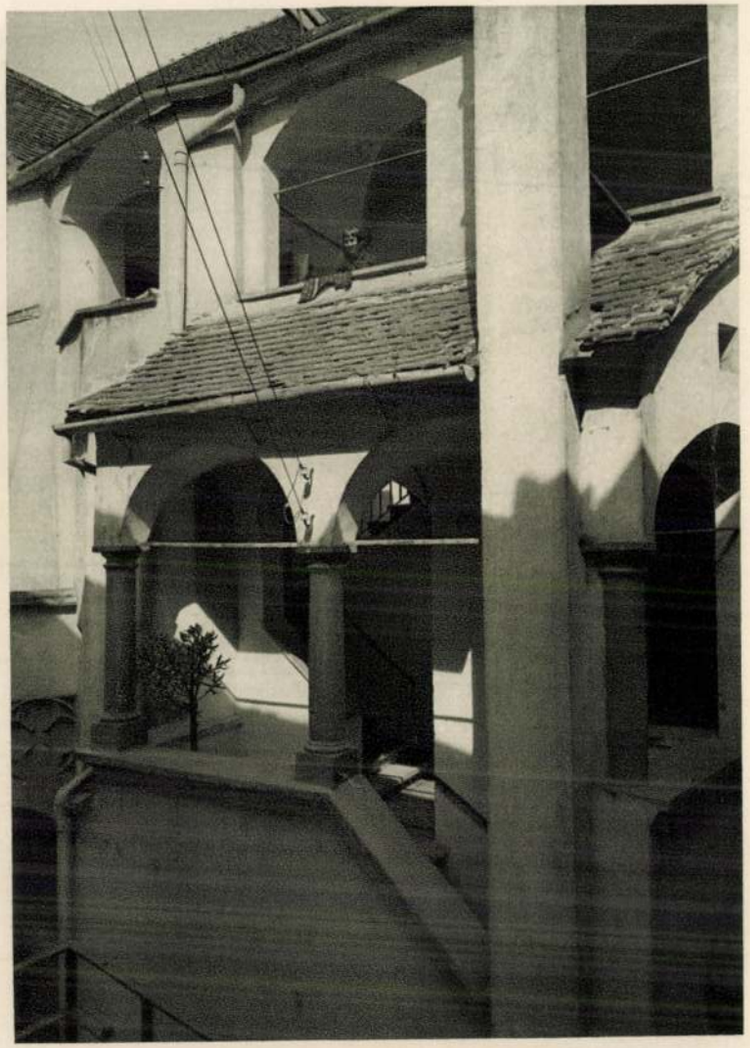

A FABRICIUS-HÁZ UDVARA. Városház-tér 10. Balról gotikus rozetta

A KMETTY-HÁZ UDVARA. Szt. György-utca 15

A TŰZOLTÓ-LAKTANYA UDVARA. Várkerület 46

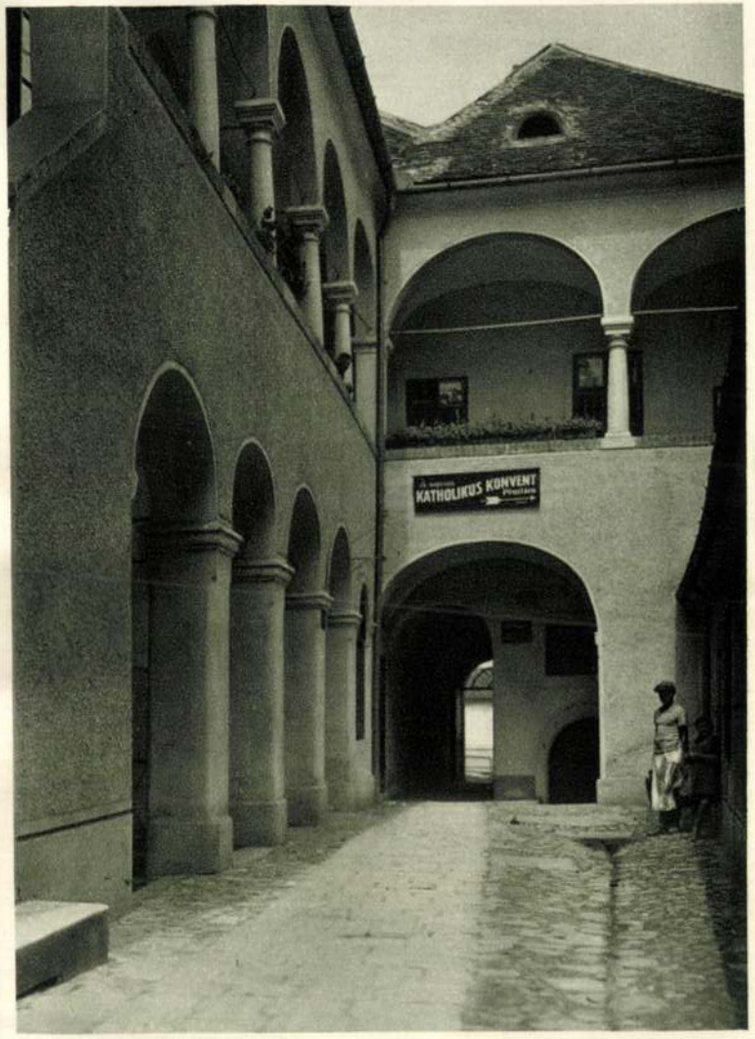

A KATH. KONVENT HÁZA (1733). Várkerület 26

A HAJDANI HERCEG EGGENBERG-HÁZ UDVARA A RÉGI SZÓSZÉKKEL. Szt. György-utca 12

A SPANNER-HÁZ KAPUALJA (Régebben Rösch-ház). Új-utca 13

A TÜZOLTÓ-LAKTANYA UDVARA. Várkerület 46

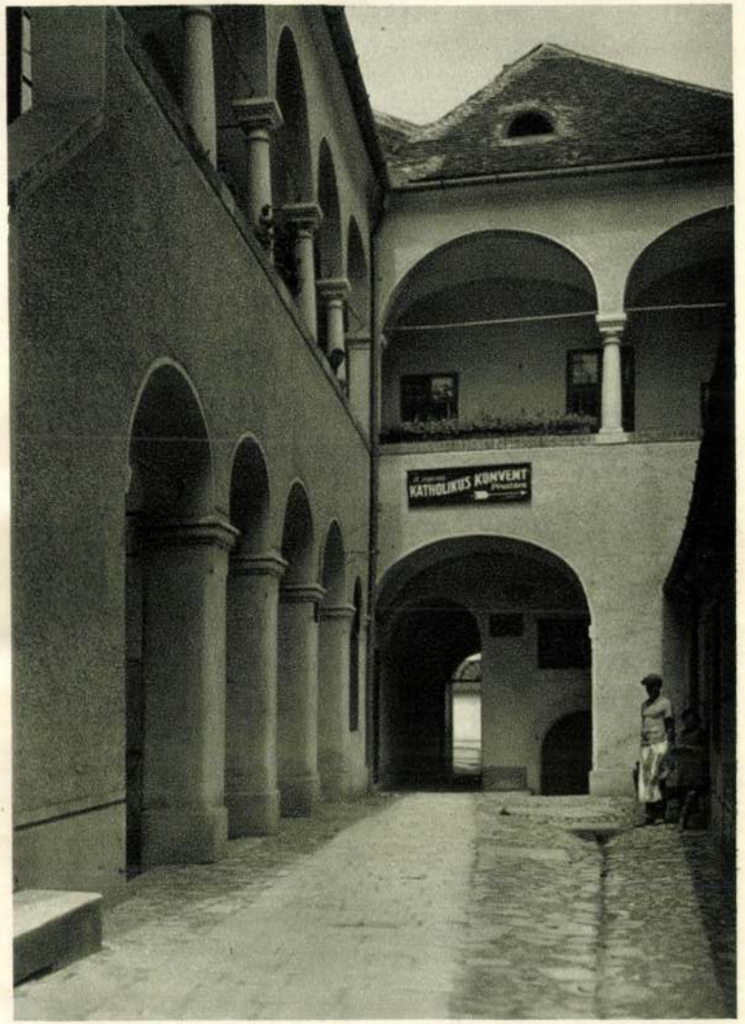

A KATH. KONVENT HÁZA (1733). Várkerület 26

A HAJDANI HERCEG EGGENBERG-HÁZ UDVARA A RÉGI SZÓSZÉKKEL. Szt. György-utca 12

A SPANNER-HÁZ KAPUALJA (Régebben Rösch-ház). Új-utca 13

A DÓM HOMLOKZATA. (Hajdan gotikus, 1674-től jezsuita, 1779-től káptalan-templom)

RÉSZLET A DÓM SZENTÉLYÉBŐL
ÉS KÁPOLNASOROZATÁBÓL

A SZT. GYÖRGYRŐL NEVEZETT DÓM BELSEJE

A DÓM HOMLOKZATA. (Hajdan gotikus, 1674-től jezsuita, 1779-től káptalan-templom)

RÉSZLET A DÓM SZENTÉLYÉBŐL
ÉS KÁPOLNASOROZATÁBÓL

A SZT. GYÖRGYRŐL NEVEZETT DÓM BELSEJE

SOÓS NÓRA

ÉN-TERIŐR

EnTerritory

Megnyitó Opening

2005. december 8., csütörtök 18 óra

at 6.pm 8. Thursday, December 2005

Megnyitja Opening speech:

BORDÁCS ANDREA

művészettörténész

Andrea Bordács art historian

Megtekinthető On view:

2005. december 8-tól 2006. január 8-ig

Nyitva tartás Opening hours:

Kedden, csütörtöktől vasárnapig: 10–17 óra, szerdán: 10–18 óra

Tuesday, from Thursday till Sunday: 10-17 o'clock, Wednesday: 10-18 o'clock

SZOMBATHELYI KÉPTÁR

KUNSTHALLE SZOMBATHELY

H-9700 Szombathely, Rákóczi Ferenc u. 12. Pf. 71.
Tel.: (36) 94/508 800 Fax: (36) 94/314 096
E-mail: keptar@int.szombathely.hu
http://www.szombathely.hu/keptar
http://keptar.szombathely.hu

SOÓS NÓRA

ÉN-TERIŐR

2005. DECEMBER 8. – 2006. JANUÁR 8.

SZOMBATHELYI KÉPTÁR

SOÓS NÓRA

ÉN-TERIŐR

EnTerritory

Megnyitó Opening

2005. december 8., csütörtök 18 óra

at 6.pm 8. Thursday, December 2005

Megnyitja Opening speech:

BORDÁCS ANDREA

művészettörténész

Andrea Bordács art historian

Megtekinthető On view:

2005. december 8-tól 2006. január 8-ig

Nyitva tartás Opening hours:

Kedden, csütörtöktől vasárnapig: 10–17 óra, szerdán: 10–18 óra

Tuesday, from Thursday till Sunday: 10-17 o'clock, Wednesday: 10-18 o'clock

SZOMBATHELYI KÉPTÁR

KUNSTHALLE SZOMBATHELY

H-9700 Szombathely, Rákóczi Ferenc u. 12. Pf. 71.
Tel.: (36) 94/508 800 Fax: (36) 94/314 096
E-mail: keptar@int.szombathely.hu
http://www.szombathely.hu/keptar
http://keptar.szombathely.hu

SOÓS NÓRA

ÉN-TERIŐR

2005. DECEMBER 8. – 2006. JANUÁR 8.

SZOMBATHELYI KÉPTÁR

SOPRONI HORVÁTH JÓZSEF

Akvarell aktok, zsánerek

Soproni Horváth József (1891–1961) festőművész emlékkiállításának ad otthont a Gödöllői Királyi Kastély szeptember 7–23-ig. Az alkotó műfajteremtő képessége leginkább páratlan akvarell akt- és zsánerképeiben mutatkozott meg. Ezeknek legjavát 1970 óta a soproni Caesar-házbeli emlékmúzeumban mutatják be. Műveit múzeumok, intézmények és magángyűjtők őrzik, aukciós forgalomban ritkán láthatók. A gödöllői emlékkiállítás alkalom arra, hogy a soproni múzeum képei mellett olyan, gyűjtők tulajdonában lévő festményeket is bemutassanak, amelyeket évtizedek óta nem láthatott a közönség.

B. A. G.

NÉPSZABADSÁG, 2001. AUG. 27.

27.o.

A KERTOK CSOPORT /LEVAY JENO; REICS
ERE; SWIERKIEWICZ ROBERT/ BOYLER
CIMU AKCIÓFESTMENYE /1991. IX. 13./
A KEPET ELESZEBEN SENKI SOHA NEM LÁT-
TA. 2000 DARABRA VÁGVA A MAPEALI HÁZ
1991/3. SZÁMÁNAK BORITOJA LETT.

RELIEF A RÉGI FEGYVERTÁR UDVARÁN. (1779-ig)
Ma Gallus-ház. Fegyvertár-utca 2

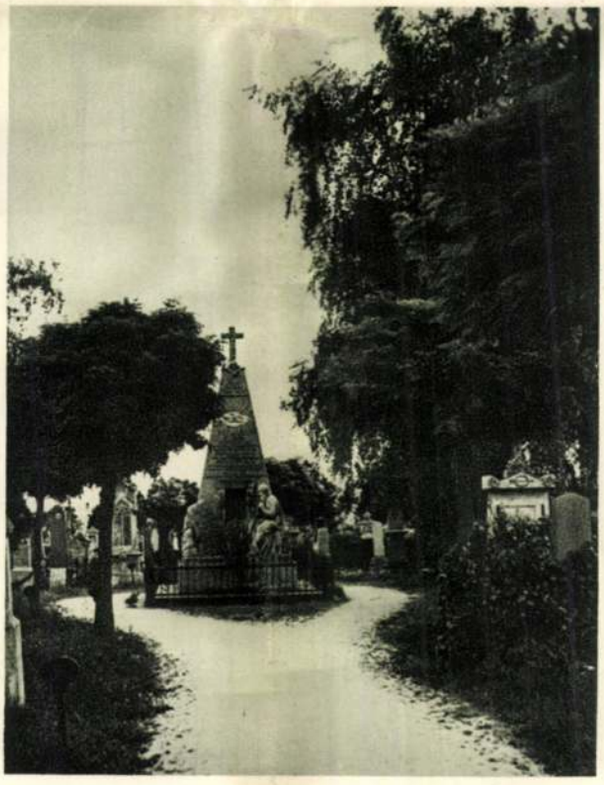

A „BRUDERSCHAFTSKREUZ". 1829.
Szt. Mihály-temető

AZ EV. TEMPLOM BELSEJE (1782—1783).
Oltára és szószéke a felhagyott kahlenbergi kamalduli zárdából való

AZ EV. TEMPLOM SZÓSZÉKE.
A feloszlatott kamalduli szerzet kahlenbergi kolostorából való

AZ EGYKORI „KÉT MÓR HÁZ". Szentmihály-utca 11

SZENT JÓZSEF SZOBRA A SCHAFFER HÁZ UDVARÁN (1750 körül).
Várkerület 38

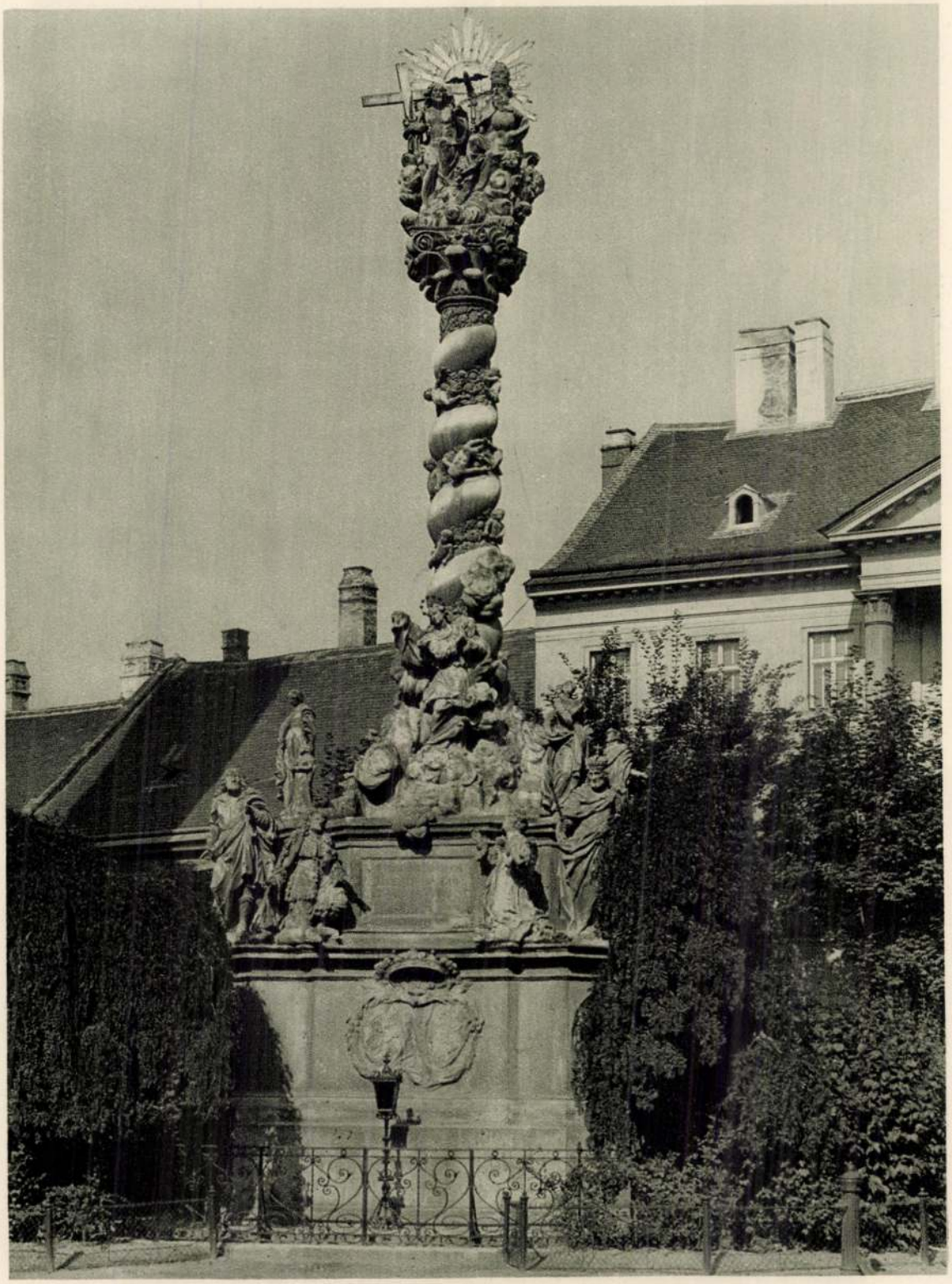

A SZENTHÁROMSÁG-SZOBOR. 1695—1701

REISCH TÓBIÁS SÍRKÖVE. 1792. Balról kisajátított síremlék 1680 körül. Jobbról: 1699
A városi múzeum kertjében

A GABRIEL-CSALÁD SÍREMLÉKE
A városi múzeum kertjében

SOWITSCH JÁNOS PÁL († 1706) ÉS
SOWITSCH ABRAHAM VÁROSI TANÁCSNOK († 1696) SÍRKÖVE
A városi múzeum kertjében

BÁRÓ EGG († 1679) SÍRBOLTJA
A városi múzeum kertjében

GAYMANN BÁRÓNÉ SZÜL. SCHALLENBERG ERZSÉBET GRÓFNŐ († 1682) ES A JÖSTELSBERGER NŐVÉREK († 1695, 1708) SÍRKÖVEI

A városi múzeum kertjében

GÁLFFY ÁDÁM († 1686) SÍRBOLTJA

Az új ev. temetőben

A FELHAGYOTT EV. TEMETŐ SÍRKÖVEI
A városi múzeum kertjében

NATL LIPÓTNÉ SÍRKÖVE. († 1685)
A városi múzeum kertjében

A LÉNÁRT-OSZLOP A KURUCZDOMBON. XV. század

A „FEHÉR KERESZT" A BÉCSI KAPUNÁL. 1674

A PIHENŐKERESZT (RASTKREUZ). XIII. század

A „BÄCKERKREUZ" (1484) A SZT. MIHÁLY KAPUN KÍVÜL

háromszögbe írt hármas levélcsomó, a mérmű itt is ugyanaz. A csak elől nyilt fülkében Szt. Lénártnak 1887-ből való szobra. A záró sisak elülső párkányán kőfaragó jel, a négy sarkon mérműves karcsú fiálék s a csúcs magas száron ülő erősen profilált keresztben végződik. Az emléknek van valami száraz, hűvös jellege. A forgókerék motívumból indulva ki, aligha lehet korábbra keltezni, mint a XV. század második felébe.

A következő két század nagy minuszait a török veszély, mely több templom lerombolását vonta védekezési célból maga után, továbbá a vallási villongások okolják meg. A város másfélszázadig protestáns szellemű, a szobrászatot legföljebb a síremlékek készítésénél foglalkoztatja. Ám a templomok visszavételénél ezek jórészben elpusztultak,[1] ahogy a középkori berendezés a törökdúlásnak s átalakításoknak esett áldozatul. Tulajdonképpen a Szent Mihály templom kis fa Madonnája az egyedüli tanuja a régi időknek. A kedvelt S alak kedvéért Mária koronás fátyolas feje oldalra billen, felsőteste hátrahajol, szinte viselősség látszatát keltve dől medencéje ismét balra, széles alapul szolgálva a karján ülő meztelen Jézuskának. Bő redők naturalista módra hullanak alá ruhájára, melyet Jézus lábai alatt fog fel s így a maga lába szabadon van. A széles arcok a XV. század derekára vallanak.

Az 1674-es esztendő a templomok rekatolicizálásával új fejezetet nyit általában a soproni szobrászat történetében, ám a híd új ívének első pillérjét még a régi matéria adja. 1674-ben egy szeszégető engedelmet kér kőkereszt felállítására a városon kívül.[2] Keskeny, felfelétörő jellege a gotika utolsó üdvözlete, mely még átüt a különben nagyon józan hármas tagoltságon; a magas pillért egyszerű párkány választja el a magasbanyúló fülkétől, melyben a feszület látható Szűz Máriával és János apostollal, végül sisak zárja le hullámos körvonalú kereszttel. Ezt a *„fehér kereszt"*-nek nevezett művet századunk elején erősen restaurálták.

A katholikus restauráció a nehéz talajon különböző okokból nehezen haladt; idevág a nagy soproni tűzvész 1676-ban, mely elhamvasztotta összes templomostul az egész várost, nemkülönben a Bécs ostromára siető török-tatár hadak dúlása 1683-ban. Ám a mindinkább nekibuzduló környékbeli főurak, élükön *Esterházy* Pál herceg nádorral, visszaadják a halódó XVII. század utolsó évtizedeiben a katholikus egyház fényét s hovatovább átveszi a legragyogóbb stílust, a barokkot, a puritán protestáns város.[1]

Legérdekesebb a változást az 1674-ben megnyitott temetőnek most a városi Múzeum kertjébe áthozott sírkövein megfigyelnünk. Ezeken és a korábbi töredékeken a főhangsúly az íráson van. A néha kétméteres lapon csak szerény vonaldísz és címer foglal helyet, ez utóbbi reliefje lapos. Ez a típus elvétve még 1730-ig is előfordul (a pietista *Dobner* polgármester emlékén), ám a kacskaringós, mozgó betűk mégis csak elárulják korukat. Már 1680. körül a nagy írásos kövek egyhangúságán enyhít a lap három részre oszlása: fenn és lenn ovális keret foglalja magába az olvasnivalót. Ugyanekkor megmozdul a relief is. Pillérek állnak őrt a tábla két oldalán, rajtuk fülszerűen csavarodó szalagok, a gyümölcsfüzér-dísz szerepet kap s a gyámköveken hat levélből álló csomó díszlik. Néhány esztendő már feloldja virágfüzérbe a pilaszterekét, vagy cherubfejes volutákba. A 90-es években megjelenik a csavart oszlop, egyszeres, majd többszörös füzérrel a menetekben. A gyámkő levélcsomója S alakot vesz fel és reliefben kidagad. Még az egyenes oszlopot is szőlőlevél vagy füzér futja körül. Levéllugas kereteli az egész művet.

Az írástábla helyet csinál a feszületet ábrázoló reliefnek, a koronázó rész az ívben záródó orom és cikázó szalagon fut végig valami bibliai idézet az írástábla fölött.

A két megmaradt kriptacsarnok közül a nemesebbik a *Gálffy*-sírbolt, az új ev. temetőben hat tömzsi oszlopon nyugvó nyitott tornác. A másik, a Múzeumunk kertjében, sarokban állhatott s két oszlop tartja. Mindegyik sírbolt oszlopán füzérdísz, a párkányain csigába font szalagok.

A XVIII. század folyamán a síremlékek teste is megmozdul; hol homorú, hol domború a profiljuk; a pilaszterek ferdén állnak s a sirató emberi alakok szerepe s hang-

[1] A jezsuita házi-krónika szerint 1702-ben a Szent Mihály templomból 12 luteránus epitafiumot távolítanak el.

[2] Póda Endre: A soproni kath. parókia története. 55. old.

[1] Kollerdich Pálos-barát levele (1693, VII. 30) szerint a Szent Mihály templomba 18, a Szent György jezsuita templomba 12 új oltár került. Másolata Gamauff: Denkwürdigkeiten c. kéziratos munkájának XIX. kötetében (Nemzeti Múzeum).

A SOPRONI SZOBRÁSZAT

Ősrégi út mentén, távol a várostól áll a soproni szobrászat legidősebb emléke: a *„pihenő kereszt“ (Rastkreuz)*. Erős, hatalmas pillér a magja, amelynek mind a négy oldalából féloszlopok nőnek ki és amely négy oldalán félkörívesen nyíló fülkét hordoz. A két főrészt alig kidudorodó párkány választja szét, éppen nem ártva az egységes, erőteljes benyomásnak, s a fülke koronázó része, a csak kissé előreugró sisak is súlyosan zárja le a keresztmetszetben majd végig egyenletes főtömeget.

Egyszerű emlék és mégis hangzatos bélyegével a művészi akarásnak, sőt eredménynek; súlyos tömegekkel dolgozik és mégis ritmusba foglalja őket, anélkül, hogy komoly jelentésük csorbát szenvedne. A wormsi, mainzi, speyeri kathedrálisoknak hasonló pilléreire gondolva, a soproni pihenő keresztet a XIII. század elejével kelteznők.

Távol emelkedik a várostól, melynek fürgén növekvő házsorai hosszú évszázadok alatt sem kúsztak a közelébe. Ott áll megfejthetetlenül számos problémát keltve. Régi vallásos legendával magyarázzák az eredetét. Azon a ponton pihent meg Szt. *Quirinus*, akit a római kormányzó kivégeztetett; még Scarbantia ájtatos hívei jelölték volna meg e helyet, melynek emléke azután a mostani formában újult meg.

A fülke mindenesetre arra mutat, hogy mécsesre szánták, télidőben, ködben jó útbaigazításul szolgálhatott a vándoroknak. Az úti kereszteknek más jelentését is említi e kérdéseknek egyik alapos ismerője[1]: ezeknél gyűltek össze a polgárok megvitatni a földosztást, legelők ügyét stb. A nevük *Ruhe*kreuz; ám ez a szó nem a pihenést jelenti, hanem a Recht-tel egyértelmű. Luther a Rast szót viszont is e Ruhe (Rüge) értelmében használja, így a mi keresztünk nevének megmagyarázásában sem távoli a föltevés, hogy a legenda a határkereszt használatból kikopott nevéből alakult. *„Die meisten Sagen verdanken ihre Entstehung einem Misverständnis“*, írja Fr. *Wilhelm*. A Rastkreuznek ezt a nevét 1656-ból olvastuk legelőször. Hasonló távoli fekvésű úti kereszt van Kismartonban (Ratkreuz, népiesen rotes Kreuz), továbbá Rétfalun (rotes Kreuz).

Nem számítva a templomok faragásait, a román kor nem hagyott ránk más szobrászati emléket, csak a Rastkreuzot; úgy hazánkban, mint külföldi relációkban is ritka korai jelenség.

A gotikában már nagyobb a gazdagság. A XV. század második fele a nagy templomépítés korszaka, egészen biztosan meg volt a Bauhütte. Datált művünk is van kettő: a bencés templom szentségháza kis fa Ecce homoval (1491.) és egy úti kereszt, aminek népies neve *„Bäckerkreuz“*. A közepefelé karcsúsodó pilléren körülbelül 2 méteres magasságban áll a fülke s fölötte megtört kősisak; a fülke párkányán az 1484-es dátum, meg egy címerpajzs, sajnos teljesen lekopva. A fülkének csak egyik ablaka régi, kétmezős, csúcsíves mérmű alkotja, de befalazva. A kereszt főérdekessége a pillér, melynek négy oldalán a mérmű különböző változatai jelennek meg; szemben négylevelű lóhere s alatta kettős félköríves mérmű, az oldalakon csúcsíves. Az éleket sok helyen lekoptatta az idő.

A nép nyelvén keletkezett elnevezés a mérművek formáin alapszik, melyeken cipót véltek felismerni. A bécsi Bäckerkreuz (IX. kerület) éhínség emlékére készült. Egyik helyi író forrás nélkül mondát közöl, mely szerint meggyilkolt pék tragœdiáját örökíti meg a kereszt cipóformákkal. Erre a legendára alaposan ráillik az előbbi német idézet.[1]

A sajnos eléggé ápolatlan szoborral szemben restaurált a *Lénárt*-kereszt a hajdani városfal közelében. Négyszögletes pillérén mestere szintén mérműveket faragott ki. Első és hátsó oldalán négylevelű lóherét körbe írva s alatta két háromíves mérművet, jobbról s balról a felső dísz forgókerék, illetve

[1] Fr. Wilhelm: Ruhsteine, Dorfsteine, Gerichtsteine, Zeitschrift für Österreichische Volkskunde. 1907. 122. old. Példáit Csehországból és Szászországból veszi.

[1] Mohl A.: Nyugatmagyarországi mondák és mondafélék. 78. old. Érdekes adatot szolgáltat Házi dr.: Sopron története IV. 75. old. egy bűnbánati kereszt keletkezéséhez. 1455. a gyilkosságba esett Pfaff Egyed megfogadja, hogy egy éven belül a tett színhelyén keresztet emel, adományokat ró le s Aachenbe meg Rómába zarándokol.

Magyar Művészet
1928. VII

RÉGI KOVÁCSMŰHELY
Városi múzeum

RÉGI ASZTALOS ÉS ESZTERGÁLYOS MŰHELY
Városi múzeum

RÉGI TAKÁCSMŰHELY
Városi múzeum

FAZEKASMŰHELY
Városi múzeum

SOPRONKÖRNYÉKI NYITOTT TŰZHELY ÉS PARASZTKONYHA
Városi múzeum

RÉGI KOCSMA. A menyezetről lelógó jelvények az egyes céhek törzshelyét mutatják
Városi múzeum

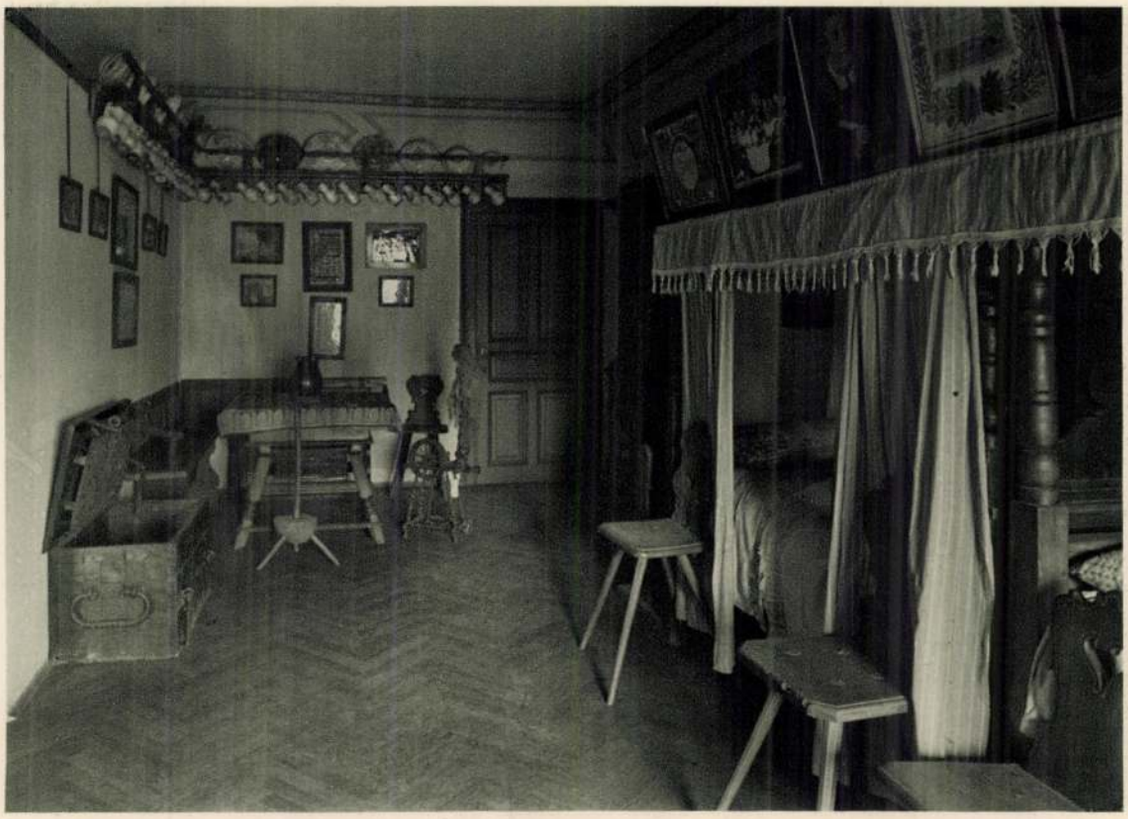

ÁGFALVAI NÉMET PARASZTSZOBA
Városi múzeum

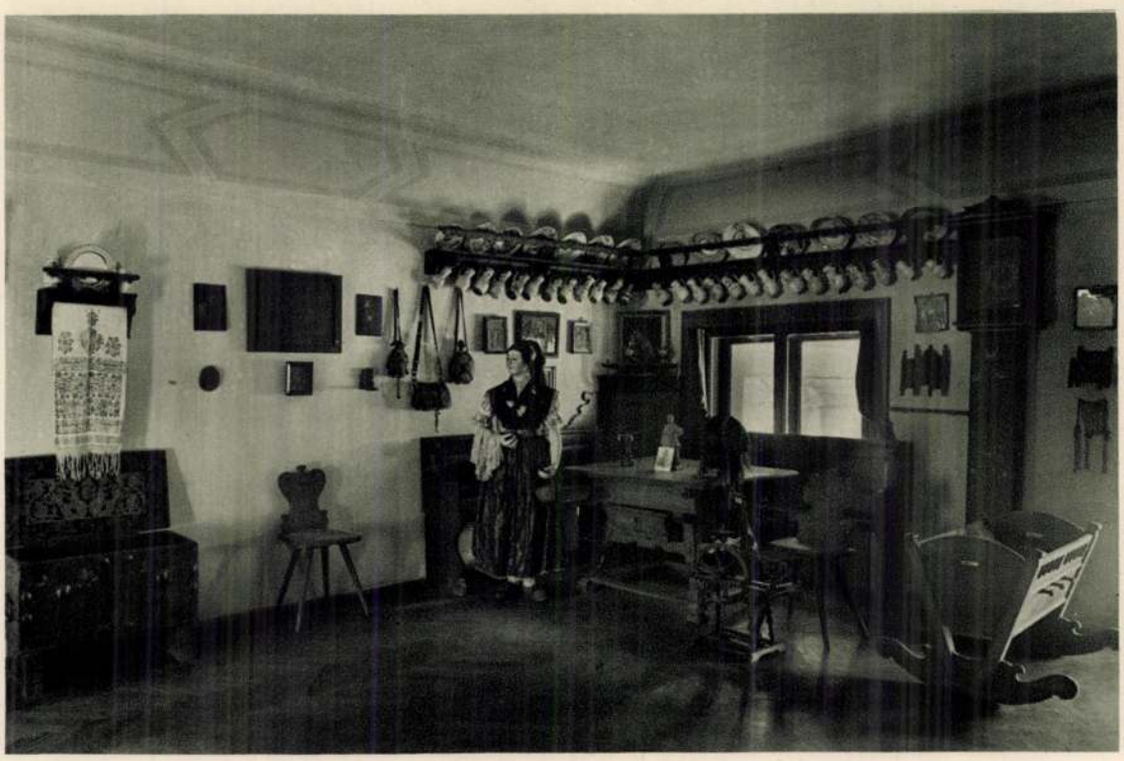

KAPUVÁRI MAGYAR PARASZTSZOBA
Városi múzeum

SOPRONI PATRICIUS SZOBA
Az oldalfal felső képsorában Marastoni két portraitja a Tschurl-család tagjairól
Városi múzeum

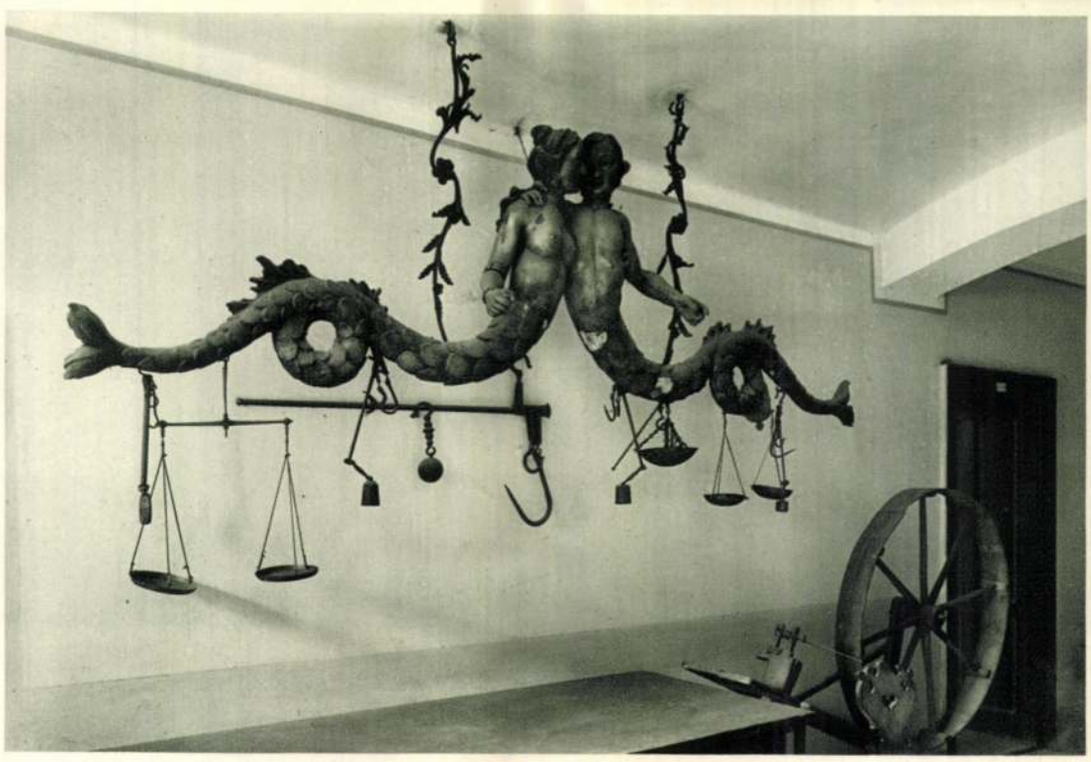

RÉGI FŰSZERBOLTBÓL VALÓ MÉRLEGTARTÓ
Városi múzeum

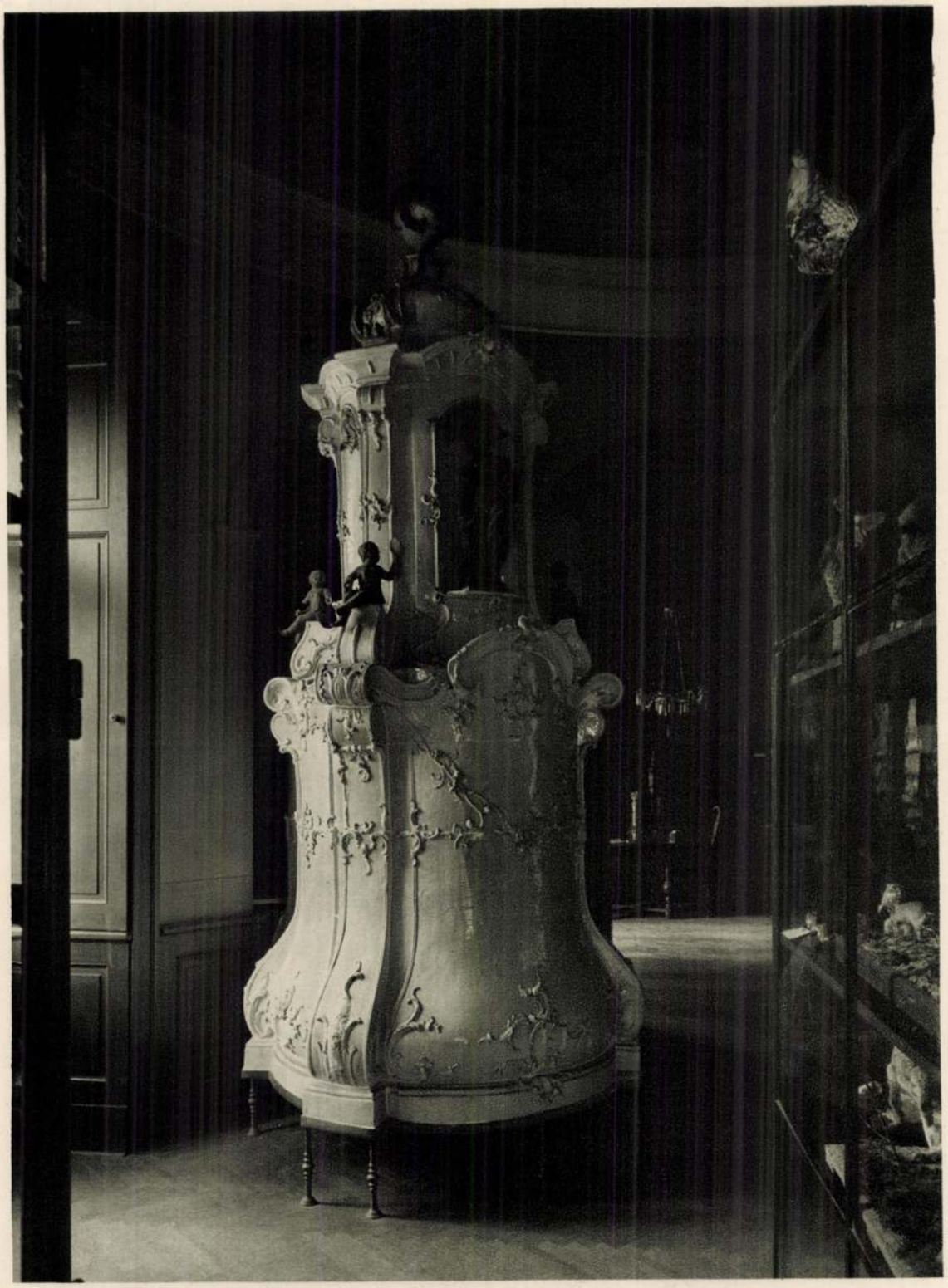

A RÉGI VÁROSHÁZA DÍSZKÁLYHÁJA. Holics, 1770 körül
Városi múzeum

MITHRAS OLTÁRKŐ, ELŐL ROMÁNKORI PORTÁLOROSZLÁN
A városi múzeum lapidáriuma

A „CUNDPALD-KEHELY". Meroving-korabeli díszítményekkel a Kr. u. VIII. századból
Petőházán találták a mult század 60-as éveiben; Paur iván hagyatékából való Aranylemezzel bevont réz. Archaeologiai Értesítő 1890. évi X. kötet. Városi múzeum

C. SEXTILIUS SENECIO DECURIO SCARBANTIAE SÍRKÖVE
A postapalota telkén találták 1911-ben. Márvány. Archaeologiai Értesítő 1911. évi XXXI. kötet. Városi múzeum

A PETRONIUS-CSALÁD TAGJAINAK SÍREMLÉKE BORBOLYÁRÓL (Sopron m.)
Városi múzeum

ROMÁNKORI ÉPÜLETTÖREDÉK A BENCÉS-TEMPLOMBÓL
Városi múzeum

A HASFALVI BRONZLELET. Áldozati oltár a Kr. e. III. évezredből
Találták 1914-ben Sopron vidékén. Emlékeztet az unikumszámba menő balkarai (Svédorsz.) leletre.
Múzeumi és Könyvtári Értesítő 1914. (VII.) évf. Városi múzeum

AZ U. N. VÁRISI ÁLDOZATI URNA
Régebb hallstatti kor. Bella Lajos ásta ki a soproni Váris nevű erdőben 1891-ben.
Archaeológiai Értesítő 1891 (XI. kötet). Városi múzeum

létében ment végbe. Az új múzeumról és annak gazdag anyagáról a legnagyobb elismeréssel nyilatkoztak a szakemberek és a látogató közönség egyaránt. Rövid időn belül azonban nagy és mélyreható változások történtek a múzeum vezetésében és irányításában. Egyik veszteség a másikat követte. Bella Lajos még 1912-ben Budapestre költözött, Bünker Rajnárd 1914-ben, Kugler Alajos pedig 1916-ban meghalt. Mind a három érdemes férfiú neve elválaszthatatlanul összeforrt a soproni múzeum fejlesztésével és országos hírűvé való emelésével. Helyüket e sorok írója igyekszik betölteni, akit munkájában, különösen a néprajzi osztályban *Graf Samu* tb. múzeumi őr támogat. A természetrajzi gyüjtemény (Sopron madár faunája és kövületek) megalkotása *Wachtel Frigyes* nevéhez fűződik.

A világháborút követő forradalmi időkben, a kommunizmus alatt s még azután is néhány éven át a múzeum zárva volt, értékes kincseit a szokottnál is óvatosabb biztonságba kellett helyezni. A pénzromlás következtében nemcsak a gyüjtemények gyarapodásában állott be pangás, hanem az összes anyagi segélyforrások bedugultak. A Régészeti Társulat vagyona tönkrement, az államsegély elmaradt, a „Burgenland"-hoz való csatolás réme minden tevékenységet megakasztott. A gyötrő bizonytalanság válságos idejében már a múzeum épülete is roskadozni kezdett. A teljes tönkrejutástól *dr. Thurner Mihály* polgármester gondoskodása mentette meg a múzeumot, aki a legnehezebb körülmények között sem feledkezett meg róla s a legégetőbb szükségletek fedezésére segélyt eszközölt ki a várostól.

Az 1921. évi december 14-i népszavazás folytán nemcsak a város szabadult fel az éveken át tartó politikai lidércnyomás súlyától, hanem válságba jutott közintézményeire is jobb napok virradtak. Mivel a Régészeti Társulat a múzeumot továbbra föntartani nem volt képes, 1922. évi szeptember 10-én tartott gyűlésén a múzeumot Sopron városának ajánlotta fel, amit Sopron város törvényhatósága 1923. évi február 22-én tartott közgyűlésén el is fogadott; ettől kezdve az eddig *„Sopronvármegye és Sopron Szab. Kir. Város Egyesített Múzeuma"* Sopron szab. kir. város tulajdonába ment át, annak fentartásáról a város gondoskodik és *„Sopron Szab. Kir. Város Múzeuma"* néven szerepel.

A múzeum a város egyik legszebb helyén a Deák-tér és Képezde-utca sarkán 6130 m²-nyi kert közepén fekszik; maga az épület 970 m² területet ölel fel. A gyüjtemények elhelyezésére 1 tágas fogadóterem (atrium), 3 nagy terem, 1 üvegtetős ú. n. Pálmaház, 3 folyosó és 25 kisebb nagyobb szoba, illetőleg helyiség áll rendelkezésre. A múzeum gyüjteményei a következő szakokra oszlanak: I. Történelmi rész: *a)* Praehistoria, *b)* Római kor, *c)* Népvándorlás kora és Középkor, *d)* Jelenkor, *e)* Numizmatika. II. Művészeti osztály (Képtár). III. Néprajz. IV. Természetrajzi rész. V. Szakkönyvtár.

A gyüjtemények rendszeres leltározása most van folyamatban, a múzeum anyagáról képes katalógus készül.

LAURINGER ERNŐ

lunk fellendülést, hanem a magyar tudományosság minden szakában.

Előkelő soproni polgárok már 1867. december 1-én „soproni történeti és művészeti egylet"-et alakítanak, melynek főcélja Sopron multjának felkutatása, anyaggyüjtés és hiteles történetének megírása volt. Ez az egyesület azonban 1881-ben feloszlott. A feloszlott egyesület az összegyüjtött tárgyak egyrészét visszaadta tulajdonosaiknak, a a megmaradt nagyobb részt pedig a városnak ajánlotta fel egy alapítandó múzeum céljára. Ebből keletkezett a *városi múzeum*, mely 1881-től 1896-ig a Ferenc József-tér 3. számú, ú. n. „Generalhaus"-ban elhelyezve a városi levéltáros gondjaira volt bízva. A polgárság adományai folytán a városi múzeum évről-évre gazdagabb anyaggal gyarapodott. A múzeumi anyag gyüjtése azonban akkor vált igazán rendszeressé, amikor *Bella Lajos* soproni állami reáliskolai tanár 1887-ben felfedezte a *Burgstall* hallstattkori temetkező helyét, azt felásatta s az ott talált anyagot a múzeum legértékesebb gyüjteményévé fejlesztette, melynek híre nemcsak a hazai régészek elismerését vívta ki, hanem a külföldi archaeológusok figyelmét is ide irányította. A múzeum gyüjteményei értékes leletekkel főképpen a mult század kilencvenes éveiben gyarapodtak, amikor a városban nagyarányú épitkezés folyt. Kiváltképpen nagyszámú és értékes római leletekre bukkantak a Deák-tér parkírozásánál, az újvárosház építésénél, a vízvezetéki munkálatoknál és az új kath. temető megnyitásánál.

A Sopron városi múzeum alapítását követő néhány év mulva egy újabb múzeum keletkezett városunkban: *Sopron vármegye múzeuma*. Alapítója: *Paur Iván*, országszerte ismert régész, a Széchenyi-nemzetség utolsó levéltárosa volt, aki évtizedeken át hangyaszorgalommal gyüjtött régiségi tárgyait a Sopron vármegyei Régészeti Társulat 1885. évi november 12-én tartott alakuló gyűlésén Sopron vármegyének ajánlotta fel. Sopron vármegye múzeuma a Fapiac 2. sz. házban, a mai szolgabirósági épületben nyert elhelyezést, gondozását az ugyanakkor megalapított „Sopron megyei Régészeti Társulat"-ra bízták. A Paur-féle gyüjtemény Sopron vármegye területének történeti anyagát ölelte fel s főképpen a csiszolt kőkor, La Tène, római és népvándorláskori emlékeket foglalt magában.

1886. óta tehát Sopronban két múzeum volt: egy városi és egy vármegyei, amelyek így külön-külön inkább ellensúlyozták, mint kiegészítették egymást. A két múzeum egyesítésének gondolata hamarosan felvetődött, de még csak a millennium évében, 1896-ban határoztatott el. A városi múzeum 1897-ben, a megyei pedig 1898-ban költözött új otthonába, az akkor épült új városháza II. emeletén e célra föntartott öt helyiségébe. Az egyesített múzeum őrzése és gondozása a „Sopron megyei Régészeti Társulat"-ból ugyanakkor újjáalakult *„Sopronvármegye és Sopron Szab. Kir. Város Régészeti Társulatá"*-ra bízatott.

A két múzeum egyesítését hatalmas fellendülés követte. A múzeum fejlesztése körül kiváltképpen három férfiú szerzett nagy érdemeket: *Bella Lajos*, aki ásatásaival évről-évre nagyobbszámú és értékesebb anyaggal növelte a régiségi gyüjteményt, *Kugler Alajos*, aki főkép a rendezés munkájában vált ki és *Bünker Rajnárd*, aki a néprajzi anyagot gyüjtötte össze páratlan szorgalommal és ritka szakértelemmel.

A múzeum rövid idő alatt olyan hatalmas anyaggal gyarapodott, hogy a városházi termek csakhamar szüknek bizonyultak. A Régészeti Társulat 1906. évi június 16-án tartott választmányi gyűlésén Bella Lajos Kultúrpalota létesítését hozta javaslatba, amelyben elsősorban a múzeumi anyag nyerne elhelyezést. A következő évben már az éppen felszámolás alá került Deák-téri Lenck-villa megvétele került szóba. Főképpen dr. Töpler Kálmán polgármester fáradozásának és Apponyi Albert gróf vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter hozzájárulásának köszönhető, hogy a Deák-téri Lenck-villát és a hozzátartozó telket az 1907. november 4-én tartott árverésen a Régészeti Társulat 160.101 K-ért megvehette a múzeum céljára. Az átalakítási munkálatok, melyekhez az állam tetemes összegekkel járult, valamint a gyüjteményeknek az új múzeumba való áthozatala és rendezése csak 1913. őszén nyert befejezést.

Az új múzeum 1913. október 5-én nyilt meg a nagyközönség részére. A megnyitás ünnepélyes keretek közt a kormány és a tudományos társulatok képviselőinek jelen-

SOPRON VÁROS MÚZEUMA. Deák-tér 1
Előtte az Igazság szobra a lebontott városháza homlokzatáról

SOPRON SZAB. KIR. VÁROS MÚZEUMA

A mai Sopron város és környéke már az ősidőktől kezdve *állandóan* lakott terület volt, a véletlen vagy ásatás folytán felszínre került tárgyak és eszközök egy 3000 esztendős mult összefüggeszthető láncolatának kétségbe nem vonható tanuságait szolgáltatják a kezdődő művelődés korától: a neolithikumtól a jelenkorig. A város és környékének kedvező földrajzi fekvése és egyéb szerencsés körülmények folytán a fokozatos művelődés folyamata viszonylag békésen, nagyobb megrázkódtatások és hosszabb szünetek nélkül, lassú állandósággal ment végbe. Az állandó letelepültség a város lakóiban bizonyos tradiciókat fejlesztett, a régi emlékek iránt való tiszteletet ébresztett, ami e városban mai napig is tapasztalható.

Az archaeológia: a régi emlékekkel való rendszeres foglalkozás alig másfélszáz esztendős, tehát a legifjabb tudományágakhoz tartozik. Az archeológia művelése vonta maga után a múzeumok alapítását s ez megint egy újabb tudományszakot teremtett: a muzeológiát.

Az archaeológia művelésének első nyomaira városunkban a magyar orvosok és természetvizsgálók 1847. évi augusztus hó 11—17. napjain Sopronban tartott VIII. vándorgyűlésén akadunk, amikor nemcsak szó esett a Sopronban és vidékén talált régiségekről, hanem külön archaeológiai szakosztály létesült, amelyen *Vidák Őse* soproni bencéstanár igen érdekes előadást tartott az itt eddig talált római régiségekről. Ugyanekkor több római leletet a nagyközönség részére ki is állítottak. A mai múzeum előfutárjának tehát az 1847. esztendőt kell tekintenünk. A nemsokára bekövetkezett szabadságharc és az azt követő abszolutizmus idején az archaeológiai tevékenység nem fejlődhetett. Az 1867. évi kiegyezés után nemcsak politikai téren talá-

Magyar Múzeumok
1928. 7 sz.

RÉGI KOVÁCSMŰHELY
Városi múzeum

RÉGI ASZTALOS ÉS ESZTERGÁLYOS MŰHELY
Városi múzeum

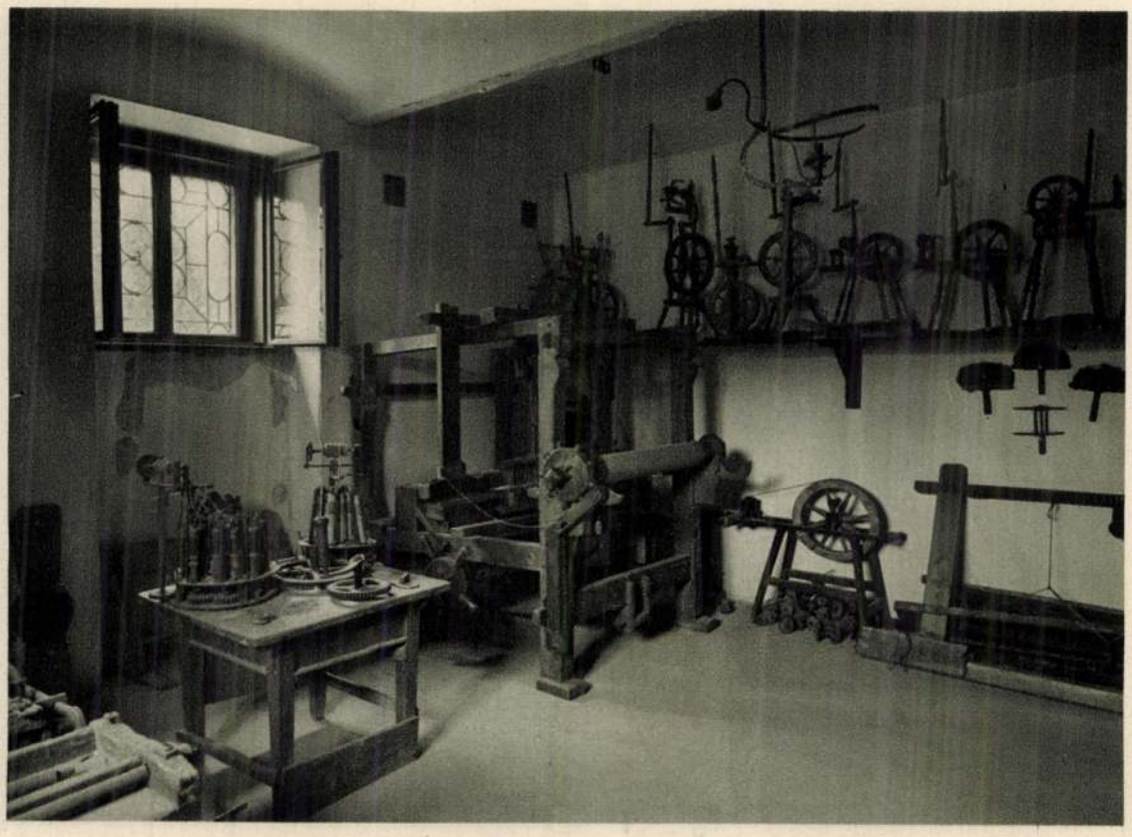

RÉGI TAKÁCSMŰHELY
Városi múzeum

FAZEKASMŰHELY
Városi múzeum

SOPRONKÖRNYÉKI NYITOTT TŰZHELY ÉS PARASZTKONYHA
Városi múzeum

RÉGI KOCSMA. A menyezetről lelógó jelvények az egyes céhek törzshelyét mutatják
Városi múzeum

ÁGFALVAI NÉMET PARASZTSZOBA
Városi múzeum

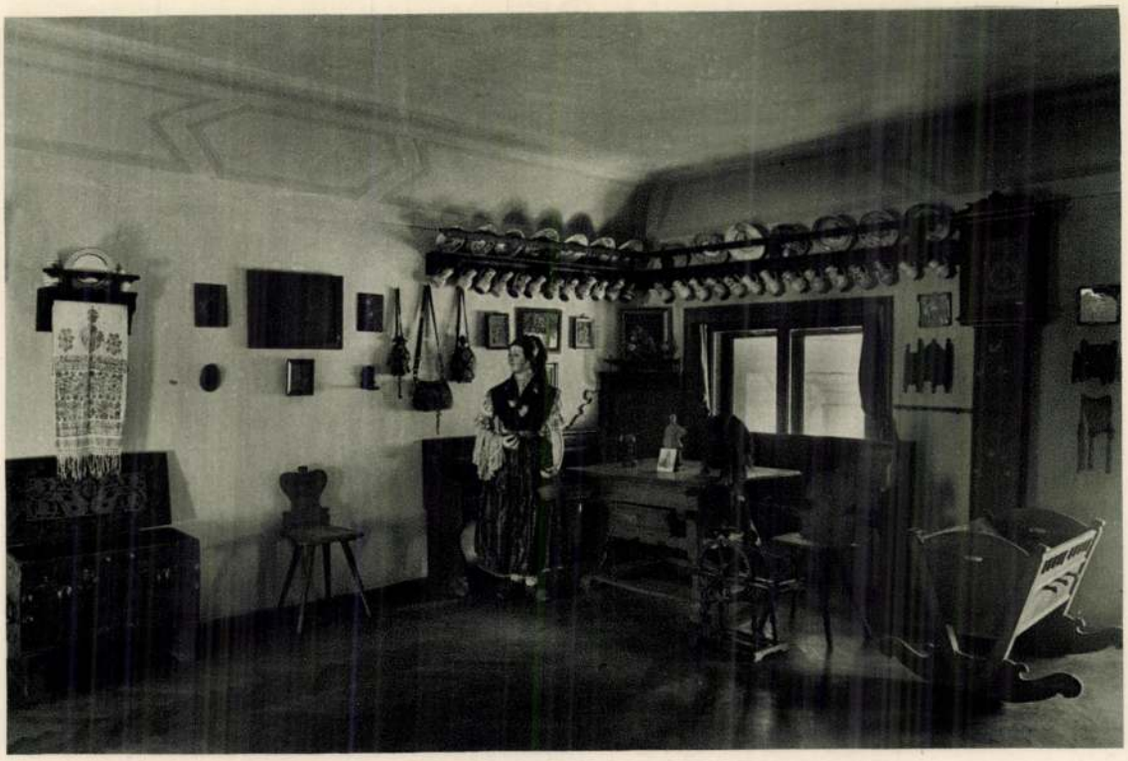

KAPUVÁRI MAGYAR PARASZTSZOBA
Városi múzeum

SOPRONI PATRICIUS SZOBA
Az oldalfal felső képsorában Marastoni két portraitja a Tschurl-család tagjairól
Városi múzeum

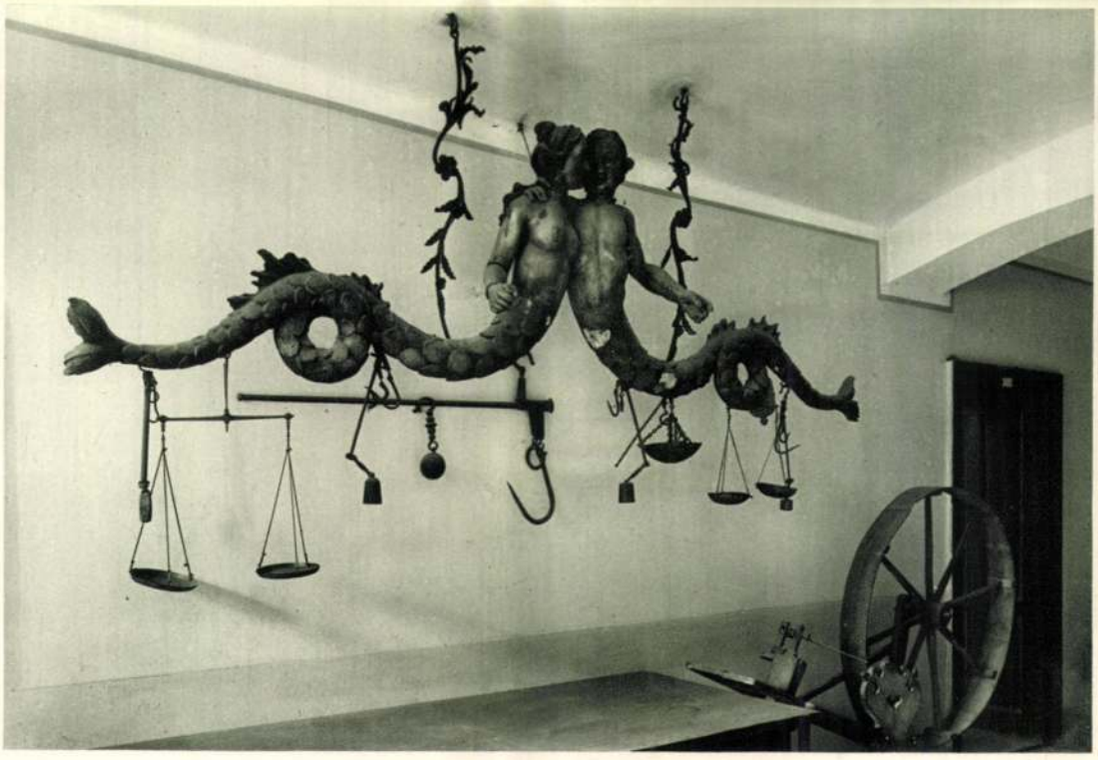

RÉGI FŰSZERBOLTBÓL VALÓ MÉRLEGTARTÓ
Városi múzeum

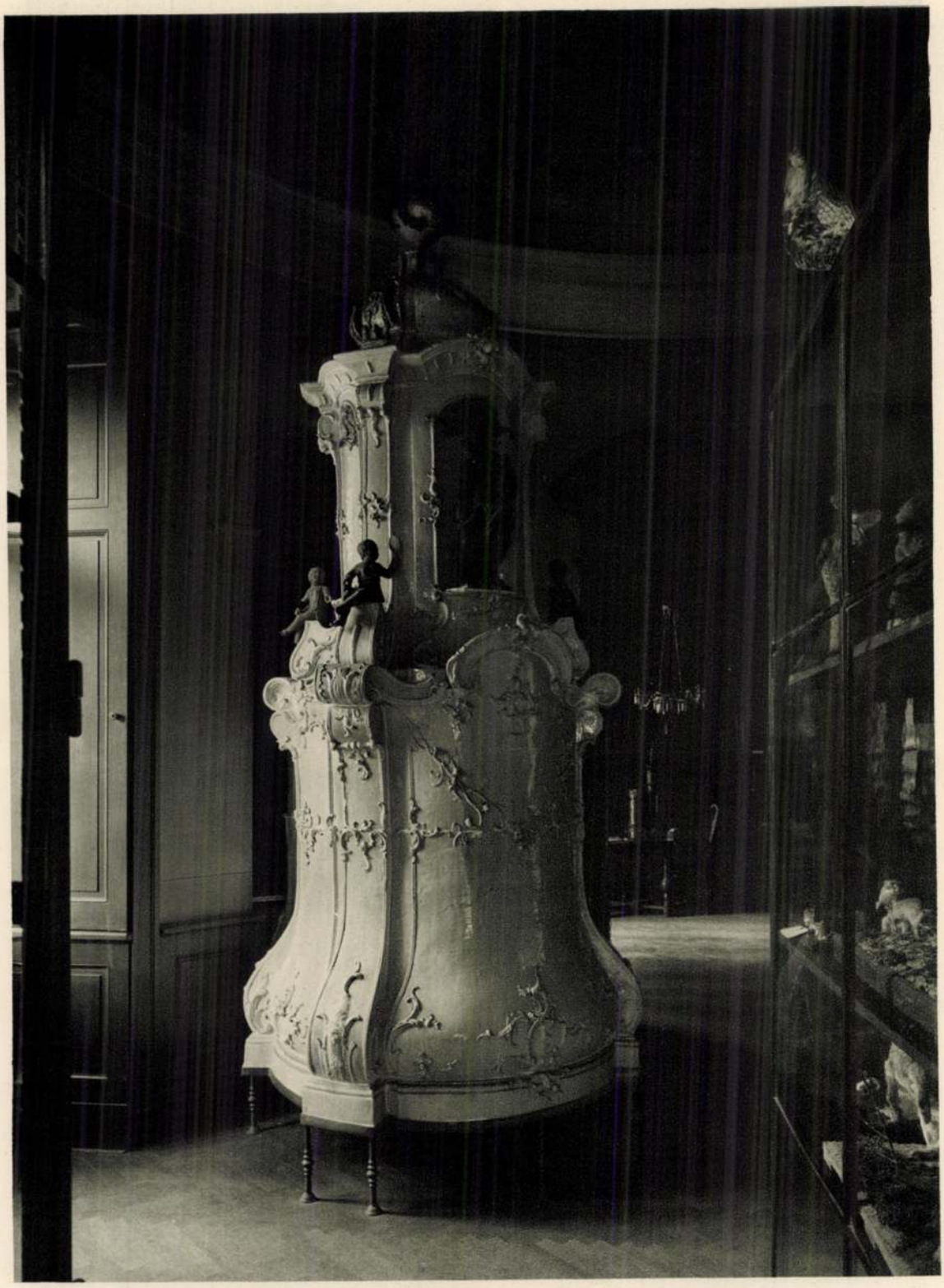

A RÉGI VÁROSHÁZA DÍSZKÁLYHÁJA. Holics, 1770 körül
Városi múzeum

MITHRAS OLTÁRKŐ, ELŐL ROMÁNKORI PORTÁLOROSZLÁN
A városi múzeum lapidáriuma

A „CUNDPALD-KEHELY". Meroving-korabeli díszítményekkel
a Kr. u. VIII. századból
Petőházán találták a mult század 60-as éveiben; Paur iván hagyatékából való
Aranylemezzel bevont réz. Archaeologiai Értesítő 1890. évi X. kötet. Városi múzeum

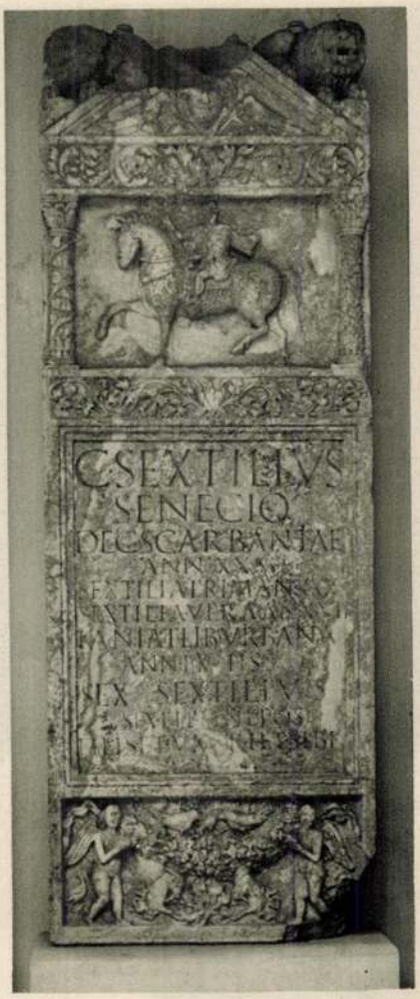

C. SEXTILIUS SENECIO DECURIO SCARBANTIAE SÍRKÖVE

A postapalota telkén találták 1911-ben. Márvány. Archaeologiai Értesítő 1911. évi XXXI. kötet. Városi múzeum

A PETRONIUS-CSALÁD TAGJAINAK SÍREMLÉKE BORBOLYÁRÓL (Sopron m.)

Városi múzeum

ROMÁNKORI ÉPÜLETTÖREDÉK A BENCÉS-TEMPLOMBÓL

Városi múzeum

A HASFALVI BRONZLELET. Áldozati oltár a Kr. e. III. évezredből
Találták 1914-ben Sopron vidékén. Emlékeztet az unikumszámba menő balkarai (Svédorsz.) leletre.
Múzeumi és Könyvtári Értesítő 1914. (VII.) évf. Városi múzeum

AZ U. N. VÁRISI ÁLDOZATI URNA
Régebb hallstatti kor. Bella Lajos ásta ki a soproni Váris nevű erdőben 1891-ben.
Archaeológiai Értesítő 1891 (XI. kötet). Városi múzeum

létében ment végbe. Az új múzeumról és annak gazdag anyagáról a legnagyobb elismeréssel nyilatkoztak a szakemberek és a látogató közönség egyaránt. Rövid időn belül azonban nagy és mélyreható változások történtek a múzeum vezetésében és irányításában. Egyik veszteség a másikat követte. Bella Lajos még 1912-ben Budapestre költözött, Bünker Rajnárd 1914-ben, Kugler Alajos pedig 1916-ban meghalt. Mind a három érdemes férfiú neve elválaszthatatlanul összeforrt a soproni múzeum fejlesztésével és országos hírűvé való emelésével. Helyüket e sorok írója igyekszik betölteni, akit munkájában, különösen a néprajzi osztályban *Graf Samu* tb. múzeumi őr támogat. A természetrajzi gyüjtemény (Sopron madár faunája és kövületek) megalkotása *Wachtel Frigyes* nevéhez fűződik.

A világháborút követő forradalmi időkben, a kommunizmus alatt s még azután is néhány éven át a múzeum zárva volt, értékes kincseit a szokottnál is óvatosabb biztonságba kellett helyezni. A pénzromlás következtében nemcsak a gyüjtemények gyarapodásában állott be pangás, hanem az összes anyagi segélyforrások bedugultak. A Régészeti Társulat vagyona tönkrement, az államsegély elmaradt, a „Burgenland"-hoz való csatolás réme minden tevékenységet megakasztott. A gyötrő bizonytalanság válságos idejében már a múzeum épülete is roskadozni kezdett. A teljes tönkrejutástól *dr. Thurner Mihály* polgármester gondoskodása mentette meg a múzeumot, aki a legnehezebb körülmények között sem feledkezett meg róla s a legégetőbb szükségletek fedezésére segélyt eszközölt ki a várostól.

Az 1921. évi december 14-i népszavazás folytán nemcsak a város szabadult fel az éveken át tartó politikai lidércnyomás súlyától, hanem válságba jutott közintézményeire is jobb napok virradtak. Mivel a Régészeti Társulat a múzeumot továbbra föntartani nem volt képes, 1922. évi szeptember 10-én tartott gyűlésén a múzeumot Sopron városának ajánlotta fel, amit Sopron város törvényhatósága 1923. évi február 22-én tartott közgyűlésén el is fogadott; ettől kezdve az eddig *„Sopronvármegye és Sopron Szab. Kir. Város Egyesített Múzeuma"* Sopron szab. kir. város tulajdonába ment át, annak fentartásáról a város gondoskodik és *„Sopron Szab. Kir. Város Múzeuma"* néven szerepel.

A múzeum a város egyik legszebb helyén a Deák-tér és Képezde-utca sarkán 6130 m²-nyi kert közepén fekszik; maga az épület 970 m² területet ölel fel. A gyüjtemények elhelyezésére 1 tágas fogadóterem (atrium), 3 nagy terem, 1 üvegtetős ú. n. Pálmaház, 3 folyosó és 25 kisebb nagyobb szoba, illetőleg helyiség áll rendelkezésre. A múzeum gyüjteményei a következő szakokra oszlanak: I. Történelmi rész: *a)* Praehistoria, *b)* Római kor, *c)* Népvándorlás kora és Középkor, *d)* Jelenkor, *e)* Numizmatika. II. Művészeti osztály (Képtár). III. Néprajz. IV. Természetrajzi rész. V. Szakkönyvtár.

A gyüjtemények rendszeres leltározása most van folyamatban, a múzeum anyagáról képes katalógus készül.

LAURINGER ERNŐ

lunk fellendülést, hanem a magyar tudományosság minden szakában.

Előkelő soproni polgárok már 1867. december 1-én „soproni történeti és művészeti egylet"-et alakítanak, melynek főcélja Sopron multjának felkutatása, anyaggyüjtés és hiteles történetének megírása volt. Ez az egyesület azonban 1881-ben feloszlott. A feloszlott egyesület az összegyüjtött tárgyak egyrészét visszaadta tulajdonosaiknak, a a megmaradt nagyobb részt pedig a városnak ajánlotta fel egy alapítandó múzeum céljára. Ebből keletkezett a *városi múzeum*, mely 1881-től 1896-ig a Ferenc József-tér 3. számú, ú. n. „Generalhaus"-ban elhelyezve a városi levéltáros gondjaira volt bízva. A polgárság adományai folytán a városi múzeum évről-évre gazdagabb anyaggal gyarapodott. A múzeumi anyag gyüjtése azonban akkor vált igazán rendszeressé, amikor *Bella Lajos* soproni állami reáliskolai tanár 1887-ben felfedezte a *Burgstall* hallstattkori temetkező helyét, azt felásatta s az ott talált anyagot a múzeum legértékesebb gyüjteményévé fejlesztette, melynek híre nemcsak a hazai régészek elismerését vívta ki, hanem a külföldi archaeológusok figyelmét is ide irányította. A múzeum gyüjteményei értékes leletekkel főképpen a mult század kilencvenes éveiben gyarapodtak, amikor a városban nagyarányú épitkezés folyt. Kiváltképpen nagyszámú és értékes római leletekre bukkantak a Deák-tér parkírozásánál, az újvárosház építésénél, a vízvezetéki munkálatoknál és az új kath. temető megnyitásánál.

A Sopron városi múzeum alapítását követő néhány év mulva egy újabb múzeum keletkezett városunkban: *Sopron vármegye múzeuma*. Alapítója: *Paur Iván*, országszerte ismert régész, a Széchenyi-nemzetség utolsó levéltárosa volt, aki évtizedeken át hangyaszorgalommal gyüjtött régiségi tárgyait a Sopron vármegyei Régészeti Társulat 1885. évi november 12-én tartott alakuló gyűlésén Sopron vármegyének ajánlotta fel. Sopron vármegye múzeuma a Fapiac 2. sz. házban, a mai szolgabirósági épületben nyert elhelyezést, gondozását az ugyanakkor megalapított „Sopron megyei Régészeti Társulat"-ra bizták. A Paur-féle gyüjtemény Sopron vármegye területének történeti anyagát ölelte fel s főképpen a csiszolt kőkor, La Tène, római és népvándorláskori emlékeket foglalt magában.

1886. óta tehát Sopronban két múzeum volt: egy városi és egy vármegyei, amelyek így külön-külön inkább ellensúlyozták, mint kiegészítették egymást. A két múzeum egyesítésének gondolata hamarosan felvetődött, de még csak a millennium évében, 1896-ban határoztatott el. A városi múzeum 1897-ben, a megyei pedig 1898-ban költözött új otthonába, az akkor épült új városháza II. emeletén e célra föntartott öt helyiségébe. Az egyesített múzeum őrzése és gondozása a „Sopron megyei Régészeti Társulat"-ból ugyanakkor újjáalakult *„Sopronvármegye és Sopron Szab. Kir. Város Régészeti Társulatá"*-ra bízatott.

A két múzeum egyesítését hatalmas fellendülés követte. A múzeum fejlesztése körül kiváltképpen három férfiú szerzett nagy érdemeket: *Bella Lajos*, aki ásatásaival évről-évre nagyobbszámú és értékesebb anyaggal növelte a régiségi gyüjteményt, *Kugler Alajos*, aki főkép a rendezés munkájában vált ki és *Bünker Rajnárd*, aki a néprajzi anyagot gyüjtötte össze páratlan szorgalommal és ritka szakértelemmel.

A múzeum rövid idő alatt olyan hatalmas anyaggal gyarapodott, hogy a városházi termek csakhamar szüknek bizonyultak. A Régészeti Társulat 1906. évi június 16-án tartott választmányi gyűlésén Bella Lajos Kultúrpalota létesítését hozta javaslatba, amelyben elsősorban a múzeumi anyag nyerne elhelyezést. A következő évben már az éppen felszámolás alá került Deák-téri Lenck-villa megvétele került szóba. Főképpen dr. Töpler Kálmán polgármester fáradozásának és Apponyi Albert gróf vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter hozzájárulásának köszönhető, hogy a Deák-téri Lenck-villát és a hozzátartozó telket az 1907. november 4-én tartott árverésen a Régészeti Társulat 160.101 K-ért megvehette a múzeum céljára. Az átalakítási munkálatok, melyekhez az állam tetemes összegekkel járult, valamint a gyüjteményeknek az új múzeumba való áthozatala és rendezése csak 1913. őszén nyert befejezést.

Az új múzeum 1913. október 5-én nyilt meg a nagyközönség részére. A megnyitás ünnepélyes keretek közt a kormány és a tudományos társulatok képviselőinek jelen-

SOPRON VÁROS MÚZEUMA. Deák-tér 1
Előtte az Igazság szobra a lebontott városháza homlokzatáról

SOPRON SZAB. KIR. VÁROS MÚZEUMA

A mai Sopron város és környéke már az ősidőktől kezdve *állandóan* lakott terület volt, a véletlen vagy ásatás folytán felszínre került tárgyak és eszközök egy 3000 esztendős mult összefüggeszthető láncolatának kétségbe nem vonható tanuságait szolgáltatják a kezdődő művelődés korától: a neolithikumtól a jelenkorig. A város és környékének kedvező földrajzi fekvése és egyéb szerencsés körülmények folytán a fokozatos művelődés folyamata viszonylag békésen, nagyobb megrázkódtatások és hosszabb szünetek nélkül, lassú állandósággal ment végbe. Az állandó letelepültség a város lakóiban bizonyos tradiciókat fejlesztett, a régi emlékek iránt való tiszteletet ébresztett, ami e városban mai napig is tapasztalható.

Az archaeológia: a régi emlékekkel való rendszeres foglalkozás alig másfélszáz esztendős, tehát a legifjabb tudományágakhoz tartozik. Az archeológia művelése vonta maga után a múzeumok alapítását s ez megint egy újabb tudományszakot teremtett: a muzeológiát.

Az archaeológia művelésének első nyomaira városunkban a magyar orvosok és természetvizsgálók 1847. évi augusztus hó 11—17. napjain Sopronban tartott VIII. vándorgyűlésén akadunk, amikor nemcsak szó esett a Sopronban és vidékén talált régiségekről, hanem külön archaeológiai szakosztály létesült, amelyen *Vidák Őse* soproni bencéstanár igen érdekes előadást tartott az itt eddig talált római régiségekről. Ugyanekkor több római leletet a nagyközönség részére ki is állítottak. A mai múzeum előfutárjának tehát az 1847. esztendőt kell tekintenünk. A nemsokára bekövetkezett szabadságharc és az azt követő abszolutizmus idején az archaeológiai tevékenység nem fejlődhetett. Az 1867. évi kiegyezés után nemcsak politikai téren talá-

Magyar Múzeum
1928. 7 sz

MŰPÁRTOLÁS, MŰGYŰJTÉS SOPRONBAN

Régi szép házaink igen sok esetben ősi berendezéssel ékes patricius otthonokat rejtegetnek, tanuit évszázados műpártolásnak. Vagy ötven éve azomban megszakadt itt a folyamat; egymásután érték a várost gazdasági romlások, melyeknek elseje a kereskedelmi forgalom útvonalainak elterelődése volt, az utolsó meg a trianoni békediktátum.

Hosszú multú vagyonok összeomlása megbolygatott sok, nagy időt látott otthont is, de még mindíg sokat mentett meg az ebben az esetben csak dicsérhető híres soproni konzervatizmus. Számos házat bejárhatunk úgy, hogy eleven illusztrációt kaphatunk a soproni műpártolás egykori fényéről.

Ennek megfelelően nagyban virágzott a műipar. Az asztalosok 1674-ben nyerik céhlevelüket.[1] Munkáik már a díszes faragású kapukon köszöntenek (a *Somogyi*-házon p. o. 1750 körül); tekintve, hogy idegen gyártmányok behozatala ellen körömszakadtáig védekeztek, föltehető, hogy a régi családi bútorok helyben készültek. Segítő társaik voltak az esztergályosok, kik 1686-ban nyertek céhlevelet.[2]

A kapukon sok helyen megvan még a kopogtató (Stornó-ház, Káptalan, a Templom-utcában stb.); dús fantáziájú levéldísz, csavaros indák és maszkok alkotják. A soproni vasművességnek kimagasló képességeit régen ismerik már a művészettörténettel foglalkozók.[3]

Az apróbb berendezési tárgyakban az emlékanyag egyelőre nem tart lépést a történeti adatokkal. Leltárakból tudjuk, hogy a fényesre csiszolt ónedényt szívesen használták szobadíszül is és rengeteg volt minden háztartásban.[4] Az első ónöntőt név nélkül már 1446-ban említi a városi tanácsjegyzőkönyv. Itt kell említeni a harangöntőket is. Az eddig legkorábbi név *Reinhardt* János György 1696-ból (Glockenmacher); a városi lélekharang feszületes relieffel a bécsujhelyi *Montell* Jakab műve 1737-ben. A XVIII. század második felében *Pfistermeister* János József (1745. nyer polgárjogot) és *Köchel* György (kimutatható 1786-ig) öntenek harangot: az elsőtől rendelnek Türjére, Dömölkre, Káldra, Csepregre és Kismartonra, a másiktól Hidegségre és Türjére.[1] A XIX. század elején *Marr* Ferenc a harangöntő.

A soproni múzeum helyi jelzésű ónedényei *Machionini* Károlytól valók, ki 1782-ben született és a soproni Szt. Mihály temetőben nyugszik. De úgy itt, mint a kismartoni *Wolf*-múzeumban, meg magántulajdonban is az 1790-es évekről sajátságos formájú hasas itcék láthatók a soproni városcímerrel, nyilván helyi készítmények.

Sajátságosan szegényesek helyi emlékeink az ötvös művészetből. Ámbár már a XV. században kimutatható itt munkálkodó ötvös, a céh csupán 1612-ben alakult meg és pedig annak a humanista műveltségű *Lackner* Kristófnak a polgármestersége alatt, akinek az atyja, Ádám, Titmoningenből ideszakadt aranyműves volt s aki maga is kitanulta a nemes mesterséget. A céh valami magasra nem igen emelkedett. Az ev. egyház kincstárának gyönyörű darabjai Augsburgban, Nürnbergben készültek, csupán néhány 1700 körüli ezüst evőeszközön fedezni fel a soproni bélyeget és a G. H. monogrammot (Gottfried Hüpfel?) és a polgármester elnöklőcsengőjén 1730 körül H. G. (Heinrich Goldner).

Pedig ez időben nagy a keletje Sopronban az ötvösművészetnek. Nemcsak az osztrák menekült protestáns családok adnak az egyháznak remek kelyheket, billikomokat, hanem a város is ötvösművekkel lepi meg kiválóbb fiait s a házasulandó környékbeli főurakat. *Artner* polgármester 1640

[1] Dr Winkler: A soproni céhek története. 9. o.

[2] Dr. Winkler. u. o. A Múzeumban őrzött Petz krónika, melyet Petz Gedeon e. tanár ükapja kezdett, tanusítja, hogy 1780 körül az egyszerű posztónyíró szekrényét asztalos és esztergályos készítette együttesen.

[3] Csányi: A vasművesség. Az iparműv. könyve. III. k. 52. és k.

[4] 1769: Pöck Györgyné belvárosi házában 2 porcellánnal szemben 73 ónedényt mutat fel a hagyatéki lajstrom.

[1] Rómer Flóris és a magam gyüjtése.

Magyar Művészet
1928. 7 sz.

körül ezüst jogarakat készíttet a város számára (ma a Múzeumban), nejének arcképét emlékéremre véseti. Ám a soproni ötvösök nevét nem ilyen munkák tartották fenn, hanem száraz céhiratok.

A XVIII. században sem rózsásabb a helyzet; emlékanyagunk szegényes és jelentéktelen és a Múzeum újabban gyüjtött s főleg a XIX. század elejét bemutató kis csoportja sem hoz különösebb értéket.[1]

Az órások későn szervezkednek. A XVII. században itt-ott él egy-egy mester a városban, 1712-ben ketten vannak, az egyik toronyórát, a másik álló órát készít. Művészi munkák *Zoller* Xavér Ferenc nevéhez kapcsolódnak. Pürlingben született (az atyja a baden-badeni fejedelem udvari órása volt), 1771-ben szerzett Sopronban polgárjogot. Gyönyörű rokokó lábasórája a Múzeumban, eredetileg a városháza számára készült és remeklése volt. Későbarokk órái nagy számmal láthatók gyüjtőknél és patriciusoknál; különben a nagyszámú mesternév inkább levéltári adatokból került elő, mint művekről. Ez utóbbi csoportból valók *Baumgartner* J. Gy., *Spurzheim* Vilmos, *Jutz* Péter Pál, *Wenneck* Károly és *Uhl* György 1800 körül, *Niewelt* József pedig 1840 körül.

A művészi ipart űzők közt messze földön híresek voltak a könyvkötők. A XVII. században alakult céhüket 1665—1724. közt több mint 340 vándorló legény kereste fel, nemcsak Németországból, de Norvégiából is.[2] Remek kötéseikből többet őriz a Múzeum és könyvtáraink, különösen szép darab *Michel* Zachariás remeke 1675-ből, mit a városnak ajándékozott. Ez a mester egyébként rézmetsző is volt, számos soproni kortársát megörökítette, továbbá a város madártávlati képét is metszette 1700-ban. († 1706.)

A grafikusoknak ősei egyébként a kártyafestők voltak. Kedves készítményeikből néhány csomagot őriz a Múzeum. A XVIII. században két *Tunz*, apa és fia, továbbá *Rohrbach* János, a XIX. század elején pedig *Mehrlein* volt a fametszés e válfajának mestere. Az utóbbinak egy teljes játszmához való duca a Múzeumban került kiállításra.

Ami mindezen régi emlékekből ma még hozzátartozik a patricius családok házatájához, természetesen nem gyüjtés eredménye: egykori használati tárgyak váltak át idővel műdarabokká.

Azért a tulajdonképen való gyüjtés csírái is igen régi időre nyulnak vissza. Az érdeklődés persze eleintén itt is a kuriózumnak szól és annak bő talaja volt Sopronban. Kiterjedt római helység fölött épült a város és mikor a mohácsi vész után erődítési munkálatokkal feltúrják a földet, sok római leletre bukkanhattak, mikkel szemben nyilván értetlenül álltak. Szerencsére *Lazius* Wolfgang bécsi tudós néhány sírkövet talált itt, (azokról az 1548-ban megjelent könyve is ír) és felhívta rájuk a tanács figyelmét. Nem is maradt ez visszhang nélkül, mert mikor 1676-ban a nagy tűz az egyik követ megrongálta, a tanács újravésette a feliratát és *Lazius* nevét is megörökítette. Egyébiránt Sopron rómaikori elnevezését, Scarbantiát e korban más helyek számára tartották fenn (Csepreg, Körmend), mig városunknak a Sempronia nevet fundálták ki.

A XVIII. század elején már van Sopronban archeologiai gyüjtemény. *Clements* Simon angol utazó írja magyarországi utjáról, hogy városunkban sok érmet és feliratos követ találnak, mikből *Dobner* Ferdinand Sebestyén ügyvéd mutatott neki csinos gyüjteményt.[1] Mindamellett a század folyamán még nem ment át köztudatba teljesen a régiségek becse, mert például előfordul, hogy a sírkövet visszatemetik a földbe, vagy ki sem emelik, sőt össze is törik. Ám máig is meg van egy pár sírkő, amit falba illesztettek s ezzel megmentettek a tudatlanság vandalizmusaitól. 1800 körül a nagy római temető, a Széchenyi-térnél, már megkezdte kiapadhatatlan bányájának kiszolgáltatását.

A mult században *Vidák* bencés, 1849 után *Paur* Iván, majd *Kugler* Alajos és *Bella* Lajos gyüjtése és sokrétű irodalmi munkássága folytán az archaeológia elnyerte Sopronban a megillető helyet, a városi s később a megyei múzeum főleg erre a térre vetette a fősúlyt és ezzel bizonyos mértékig monopolizálta is a gyüjtésnek ezt az ágát. A kisebb-nagyobb gyüjtemények beleolvadtak a nyilvános múzeumokba: *Paur* Iván nagy értékeivel megvetette alapját a

[1] A soproni ötvösök történetéről az 1924-ben fölfedezett céhkönyv alapján 1925 őszén előadást tartottam bemutatásokkal a Soproni Képzőművészeti Körben.

[2] Winkler: J. m. 25. o.

[1] Közli Kropf Lajos: Történeti szemle. 1923. 139—41 old.

GRÓF ZICHY-MESKO-PALOTA, KOVÁCSOLT VASBÓL KÉSZÜLT LÉPCSŐ AJTÓJA

megyei múzeumnak, *Herz* József kanonok a bencések múzeumára hagyta sokezer darabot tartalmazó antik éremtárát. Van ugyan magánkézben is elég ókori emlék, de az egyesített Múzeum anyagához együttesen sem ér fel.

Más furcsaságok gyüjtésére korai időkből alig van adat. A költő *Zrinyi* soproni prókátora, *Witnyédy* István írja 1664-ben *Ensel* nevű pártfogolt diákjának, mikor hadból tért vissza: „Ha elmenetelem előtt kértél volna, lehetett volna részed az Aranyos könyvekben; én olyat nem hoztam, hanem török könyveket. Azok is minden prédám, mivel nem gazdagulni mentem, hanem hazámnak, uramnak szolgálni."

Ez időben már nem egy könyvtárocska van Sopronban, két évvel a levél kelte után alapítják meg a ma is meglevő hatalmas ev. gyülekezeti könyvtárat. *Witnyédi* azonban már raffináltabb könyvgyüjtő, nem tartalmáért érdekli a könyv, hanem kuriózumot keres. Fia autogramokat gyüjtött.

A racionalizmus a természetrajz felé terelte a gyüjtő kedvet; *Torkos* tanár kagylókat, *Bredeczky* tanár diluvialis állatcsontokat, *Ocskay* báró pedig kőzeteket gyüjtött.

VERT VASBÓL KÉSZÜLT KOPOGTATÓ. XVII. sz.
Városi múzeum

VERT VASBÓL KÉSZÜLT KOPOGTATÓ. XVII. sz.
Városi múzeum

VERT VASBÓL KÉSZÜLT KOPOGTATÓ. XVII. sz.
Városi múzeum

PACIFIKALE A SZT. MIHÁLY-TEMPLOM KINCSTÁRÁBAN. 1492

EZÜST KERESZTELŐ TÁL. (Augsburgi munka)
Gálffi Ádám ajándéka az ev. gyülekezetnek 1676-ban

Az igazi műgyüjtés csak 1849 után indul meg s a veszteséglajstromba mindjárt sulyos tételek kerülnek. 1860—1864-ben a soproni váltótörvényszék elnöke volt *Szalay* Ágoston (Imre atyja), aki nagy szenvedéllyel gyüjtött; magához váltotta az 1740 óta itt dolgozó *Eypeldauer* bábsütő-család ütőfáit, régi pénzeket, egy 1625-ös aranyból való emléktálat stb. Ez időben építették az ev. templom tornyát; azok a céhek, melyekben az evangelikus elem tulnyomó volt, az építési költségek fedezésére felajánlották fémkorsóikat, mik mind *Szalay* gyüjteményébe vándoroltak s távozásával elvesztek Sopron számára.

Paur Iván, a Széchenyiek levéltárosa gyüjtött ugyan modernebb holmit is, de főkép a régészet érdekelte.

Az ötvenes években kezdett kibontakozni Sopron s az egész Dunántul legjelentősebb magángyüjteménye, mely ma is gyarapodik: a *Stornó*-családé. Származásuk délsvájci s Landshutban telepedtek meg. Egyik sarjuk mint kéményseprő vetődött Magyarországba, honnan 1820-ban, Kismartonban született Ferenc fiával visszatér Bajorországba. *Stornó* Ferenc, a legidősebb, Landshuton tanult ipariskolában, majd vándorútra kel és szülővárosa közelében, Sopronban telepszik le, mint építész (1845). Néhány év mulva *Amerling* barátsága felkelti érdeklődését a festés iránt s ekkor főleg efelé a művészet felé fordul. Mint egyházi restaurátort messzi vidékeken foglalkoztatták (Garamszentbenedek, Nagyvárad, Pannonhalma, Lőcse stb.). Utjaiban a gyüjtést sem hanyagolta el, padlások zugaiból sok veszendő jószágot hozott haza a családi házba, mely lassanként szűk lett a sok műkincs számára. *Stornó* Ferenc halála után (1908) fia, Ferenc (ifjabb) viseli gondját a gyüjteménynek, melyet két részre osztottak.

A lakásuk egyáltalán nem kelti hideg múzeum benyomását, jóllehet berendezésükben csupa műtárgyat használtak fel. A lépcsőház XVIII. századbeli vasrácsa, nagy szekrényei a hüvös bolthajtások alatt már előkészítenek a következő hangulatokra. A nagyterem stukkói alatt korabarokk nehéz szekrények, parasztszékek, berakott asztalok, néhány soproni céhláda. A falakon az idősb *Stornó* pontos másolatai van *Dyck* és mások után. A terem bejárata fölött a soproni *Kugler* Ferenc gipsz-szobra Stornóról. Az asztalokon céhkancsók, gyujtómasinák, fafaragványok, két gothikus szentszobor.

A következő szoba mennyezetén fakazettában allegóriák az ifjabb *Stornó*-tól, a falakon *Altomonte* Márton kissé sablonos egyházatyái, a helybeli Dóm-templomból, néhány hollandi kép a XVII. századból, *Dorfmeister* plafonvázlata a ligvándi kastély dísztermához, végül az id. *Stornó* néhány nazarénusízű aquarellje. A legérdekesebb azonban néhány középkori aquamanile. Persze itt sem hiányzanak a régi bútorok, az egyik szekrényben néhány tucat uti vázlatkönyv az 50-es és 60-as évekből.

A harmadik szoba zárt erkélyével, mint színes helyiség magában is hat; a kisebb műtárgyak közül itt két olasz kép (Velence XVII. század) Jeromos, Magdolna,[1] az osztrák *Tamm* két csendélete s egy kis gothikus Madonna faszobra (XV. század közepe) ragadja meg a figyelmet.

A hálószoba fődísze az id. *Stornó* arcképe Ferenc fiáról *Burne Jones*-ra emlékeztető felfogásban, továbbá egy gothikus Madonna a soproni görögkeleti templomból (1400 körül), egyébként néhány finom festmény a korán elhalt legifjabb *Stornó* Ferenctől.

Az utolsó szoba az ebédlő; a Mária Terézia korabeli kályha (győri eredetű), családi arcképek, ónedények, bútorok otthonos hangulatban egyesítve. Két kisebb lakószobában *Dürer*-metszetek, *Grannak* egy állítólagos miniatür önarcképe és néhány felsőmagyarországi oltárszárny.

A város más részében levő hatalmas műterem, egyik végében magas karzattal, az ifjabb *Stornó* művészetét mutatja be. A nagy dekorativ festményeket a töretlen színek, a vonalak tiszta útja jellemzik. Szerte a teremben s a karzaton rengeteg apróság; római emlékek, amfórák (Aquileiaból), régi vasművek, fegyverek, festmények (*Dorfmeister*-vázlatok) és bútorok.

A gyüjtemény nagy-nagy értéke Sopronnak s emlékezetes élménye minden látogatónak, mihez hozzájárul a nagykultúrájú tulajdonosok szíves, előzékeny vezetése is.

A város másik nagy magángyüjteménye a *Zettl*-féle. Alapítója *Zettl* Gusztáv ecet-

[1] Stornóék Tintorettohoz közel állónak hiszik.

gyáros volt († 1917.), aki a 60-as évektől fogva kezdett gyüjteni. Minden iránt volt érzéke s ha valami megtetszett neki, legalább másolatot vétetett róla. Ügyes műkedvelő-festő lévén, utazásaiban szívesen készített kópiákat maga is.

Műkincseinek felállításában részben a *Stornó*-ék rendszerét követi. A lépcsőházban vitrinekben népművészeti tárgyak, az előszobában szekrényekben római leletek. A nagy szalónban azonban szabadon állnak a tárgyak. Régi bútorok, köztük egy gyönyörű gyöngyházberakású szekrény, céhládák, 15 óra lábasoktól kandallóóráig teljes sorozat, faragványok, miniatürök, *Dürer*-metszetek, a bécsi *Romako*-nak egy szép arcképe: ezeket kapni ki legelébb a sok látnivaló tömkelegéből. A gyüjtemény legértékesebb darabja azonban a csodás épségű, a szakirodalomban is jól ismert római „Diceus" üvegpohár, melyen reliefek vannak. A gyüjteményt az alapító özvegye szeretettel fejleszti tovább.

A tudós, a művész és a gyáros gyüjteményével szemben új típus *Teicher* Károly kárpitosmester rezidenciája. Jobban specializál, festményeket gyüjt, lehetőleg soproniakat. Neki van a legtöbb *Dorfmeister*-képe, azonkivül pár *Steinacker*-je és *Ertl*-je, az utóbbiak soproni biedermeyer festők. A többi képe közül egy kis velencei Jeromos (1600 körül) s egy ónémet Krisztus-fej válik ki.

Ismét másfajta *megyesi Schwartz* Alfréd ügyvéd gyüjteménye, kevés darabból áll, de mind elsőrangú. Ez érvényes remek bútoraira is. A család ősrégi soproni, de már nagyon régóta élénk kapcsolatban áll a művészettel; egyik őse barátja és kedvelt modelje volt a bécsi *Danhauser*-nek. A nagy műszeretet a családnak egy bécsi adósát arra bírta, hogy 1806-ban fizetés helyett egy értékes ónémet képet adjon át. Ez a nagyméretű kép ma is a család birtokában van. A keresztről leemelt Krisztust ábrázolja két oldalán a sirató Máriával és Szt. Jánossal, kiket félalakban ábrázolt a művész. A kép már igen régóta fölkeltette a műértők figyelmét. Az id. *Stornó Cranachra* gondolt, majd bécsi és müncheni múzeumi emberek *Schäufelein*-t meg *Schaffner*-t vették számításba. Nem lehet figyelmen kívül hagyni a képen a *Mantegna-Bellini* hatást. Az attribuálás kérdését végleg Szépművészeti Múzeumunk vezetősége döntötte el, *Max Friedländer*-rel megegyezően *Martin Schaffner*-ben állapítván meg a kép festőjét.

A megyesi Schwartz-gyüjtemény jobb darabjai még *Danhauser* egy arcképe s ceruzarajza, *Böhm* Pál magyar tájképe és a bécsi *Leicher* Felix nagy képe Szt. Péter felszenteléséről (hajdan a *lozsi* templomban). Nagy szeretettel gyüjtött *Russ* János bornagykereskedő is, kinek ősei Bécsben *Schubert*, *Grillparzer* társaságában voltak otthonosak, maga pedig *Goldmark*-ot sorolhatta jóbarátai közé. Utódai kegyelettel tartják össze a szép gyüjteményt, melynek két *Daffinger* miniatür, egy *Sigrist*-nek tulajdonított kitünő Szt. Péter és több helyi mester a jobb darabjai. Egy kis barna tónusú kocsmajelenetet, amúgy *Meissonier* felfogásában, *Dorfmeister*-nek tulajdonítanak; ám inkább az 50-es évekig kell visszaszorítani a datálást.

Kisebb jelentőségű, de néhány igen jó darabbal rendelkező gyüjtemény *Töpler* Kálmán dr. felsőházi tagé (*Ligeti* Antal képei, bútorok), *Meller* Béla dr. (egy nagy olasz mithologiai kép, XVII. sz., G. *Dughet* modorú tájkép, *Dorfmeister* Szűz Mária, római régiségek), *Gévay-Wolff* Lajos alispáné (régi bútorok, ónedények, erdélyi szász kerámia, *Makart* fiatalkori tájképe), *Peták* Emilnéé (bútorok, soproni mesterek és körülbelül 10 *Ligeti* Antal-kép) stb. stb.

Általában helyi mesterek dolgában a legtöbb patricius család gazdag, ami a téli retrospektiv kiállításon ki is tünt. A nem éppen erős lüktetésü gyüjtőkedv különben meglehetősen helyi érdekeket követ, ami rendjén is van: régi városképeket, soproni festőket és iparművészeti tárgyat a kisgyüjtők is szívesen vesznek. Példát mutat erre dr. *Holl* Jenő vasútigazgató, aki rövid pár éves itt tartózkodása alatt szép képgyüjteményét (*Deák* Ferenc, *Canzi, Jenny* Alajos, *Telepy, Bihari* stb.) igen szépen egészítette ki a soproni ötvösművészet termékeivel és a régi soproni látképek hiánytalan sorozatával.

A lassan-lassan nekilendülő kereslet remélhetőleg a kínálat fokozódásával talán emlékanyagunkat is kibővíti.

CSATKAI ENDRE

A SZT. MIHÁLY-TEMPLOM KINCSTÁRÁBÓL

AZ ÁG. HITV. EV. TEMPLOM KINCSTÁRÁBÓL

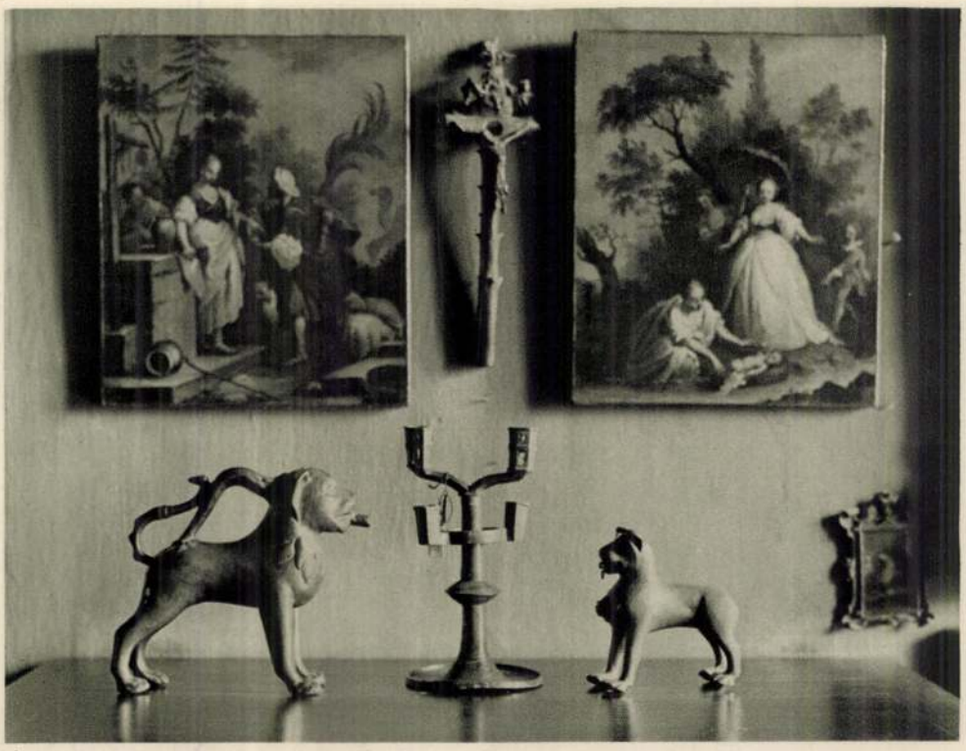

KÉT XV. SZÁZADBELI AQUAMANILE BRONZBÓL, KÉSŐ ROMÁNKORI GYERTYATARTÓ, PIAZETTA MODORÁRA EMLÉKEZTETŐ OLAJFESTMÉNYEK

Storno-gyüjtemény

PATENA A WIRTH-FÉLE KEHELYHEZ. XVII. század

A soproni ág. hitv. ev. templom kincstárából

MADONNA. Délnémet mester a XV. század első felében

AZ ERKÉLYSZOBA A GOTHIKUS FA-MADONNÁVAL

Storno-gyüjtemény

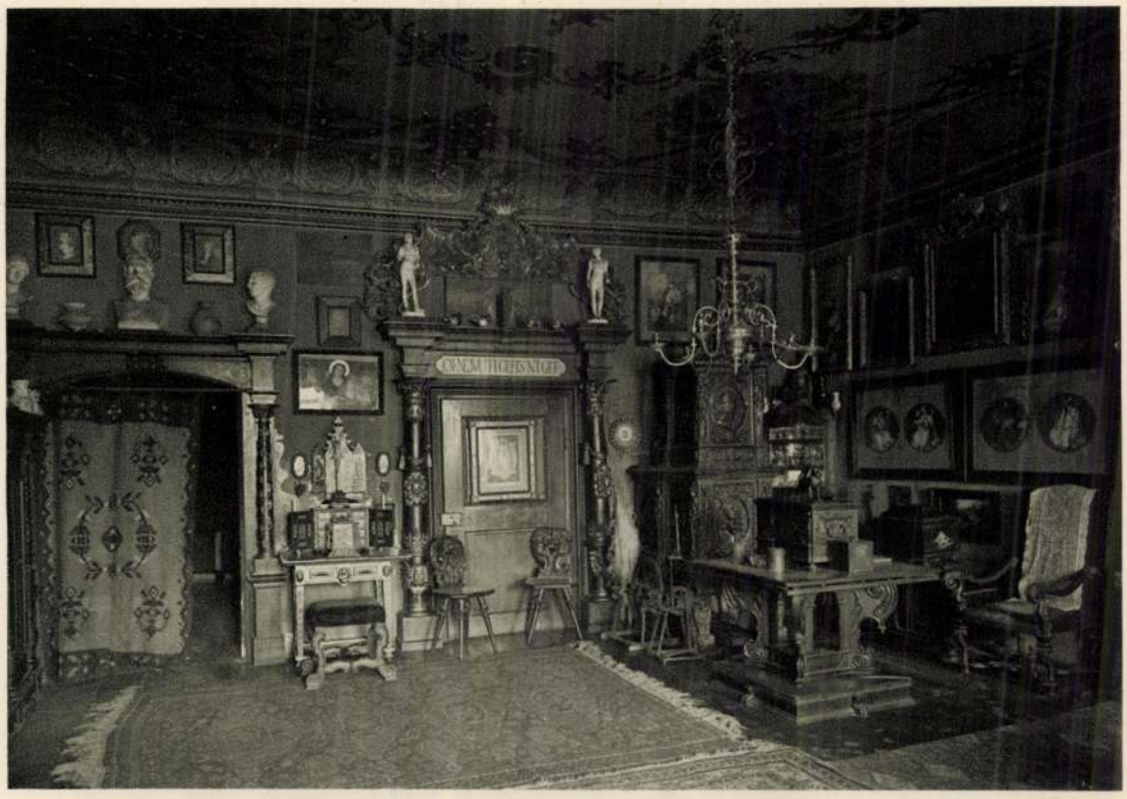

A STORNO-GYÜJTEMÉNY NAGYSZALÓNJA
Az ajtó fölött id. Storno Ferenc szobra Kugler Ferenctől, a falakon a család tagjainak festményei

RÉGI EBÉDLŐ A STORNO-GYÜJTEMÉNYBEN

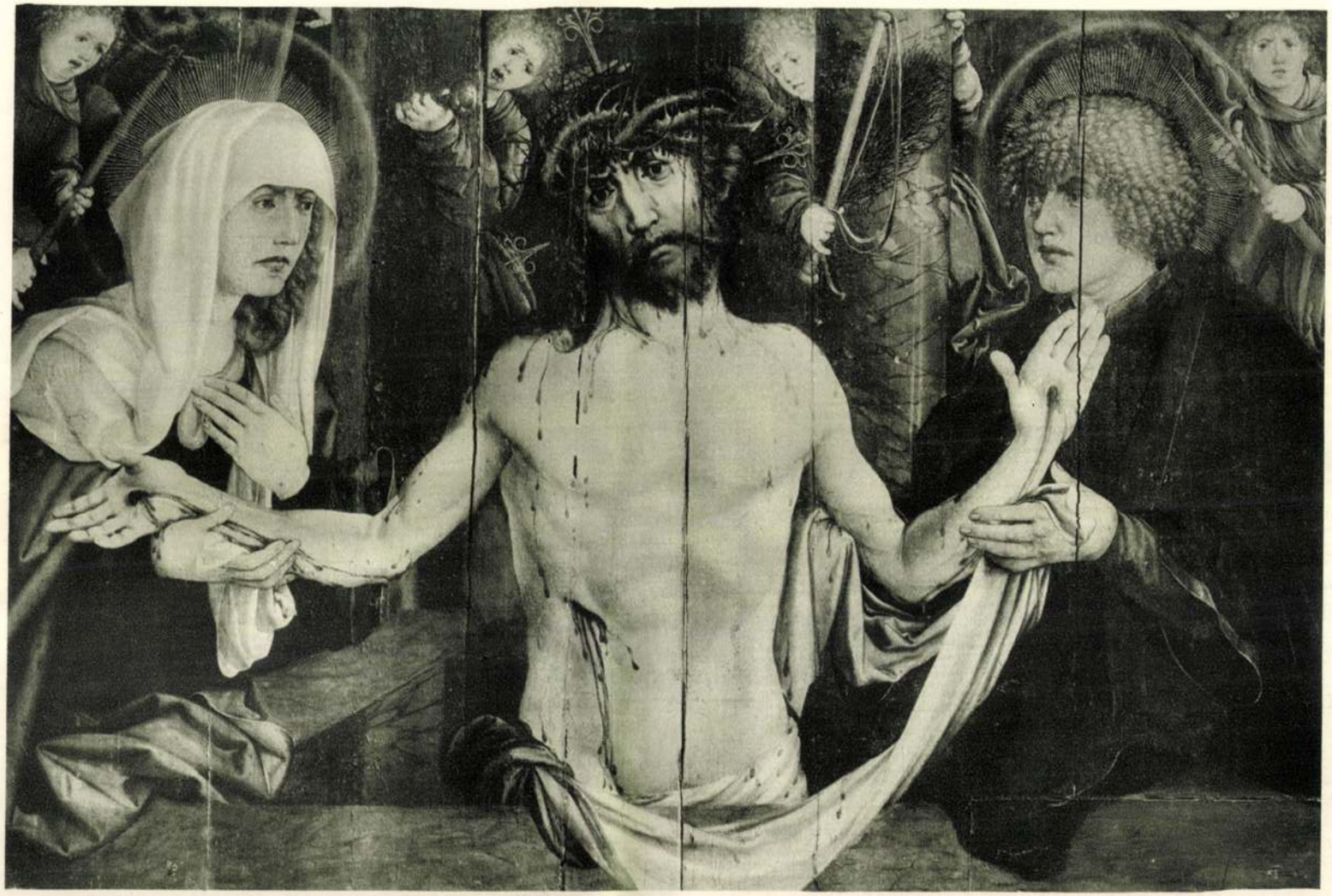

MARTIN SCHAFFNER (1480—1540): KRISZTUS SIRATÁSA

Megyesi Schwartz Alfréd úr tulajdona

MEHRLEIN JÓZSEF SOPRONI KÁRTYAFESTŐ MINTALAPJA. 1844
Városi múzeum

ZOLLER XAVÉR FERENC-FÉLE LÁBAS ÓRA 1774-ből
Városi múzeum

JENNY ALAJOS († 1834): FÉRFI ARCKÉP. Miniatür
Dr. Holl Jenő úr tulajdona

NEP. SZT. JÁNOS KÁPOLNÁJA. 1764
(Hajdan a városháza mellett állt, 1899-ben a villanegyedben építették fel)

AZ IKVA-PATAK MENTE

AZ IKVA-PATAK MENTE, A HÍDRA ÉPÍTETT HÁZZAL

A SOPRONI VILLANEGYED (LŐVER) ERDŐRÉSZLETE

ERZSÉBET-KERTI RÉSZLET

Édes polgártársaim, akik velem együtt járjátok Trianon kálváriáját, járjatok fölemelt fővel, bizakodó lélekkel. És ha a csüggedés környékez Titeket, gyertek ide a hűség tornya alá, tekintsetek a hűség oltárára, amelynek láttára ráeszmélhettek a teljesített kötelesség lélekemelő, erőt gyarapító, édes tudatára.

Ha újabb megpróbáltatás jönne reánk, lesznek férfiak, akik a hűségkaput testükkel fogják védeni: Sopron ismét kőfal módjára fog állani az ország nyugati határán. Ezt ígérem a hűség városának polgárai nevében a hűség mai ünnepén.

1928. év október hava 14-ik napján.

DR THURNER MIHÁLY
Sopron sz. kir. város
polgármestere

NEP. SZT. JÁNOS KÁPOLNÁJA. 1764
(Hajdan a városháza mellett állt, 1899-ben a villanegyedben építették fel)

AZ IKVA-PATAK MENTE

AZ IKVA-PATAK MENTE, A HÍDRA ÉPÍTETT HÁZZAL

A SOPRONI VILLANEGYED (LŐVER) ERDŐRÉSZLETE

ERZSÉBET-KERTI RÉSZLET

Sopron

Édes polgártársaim, akik velem együtt járjátok Trianon kálváriáját, járjatok fölemelt fővel, bizakodó lélekkel. És ha a csüggedés környékez Titeket, gyertek ide a hűség tornya alá, tekintsetek a hűség oltárára, amelynek láttára ráeszmélhettek a teljesített kötelesség lélekemelő, erőt gyarapító, édes tudatára.

Ha újabb megpróbáltatás jönne reánk, lesznek férfiak, akik a hűségkaput testükkel fogják védeni: Sopron ismét kőfal módjára fog állani az ország nyugati határán. Ezt ígérem a hűség városának polgárai nevében a hűség mai ünnepén.

1928. év október hava 14-ik napján.

DR THURNER MIHÁLY
Sopron sz. kir. város
polgármestere

MŰPÁRTOLÁS, MŰGYŰJTÉS SOPRONBAN

Régi szép házaink igen sok esetben ősi berendezéssel ékes patricius otthonokat rejtegetnek, tanuit évszázados műpártolásnak. Vagy ötven éve azomban megszakadt itt a folyamat; egymásután érték a várost gazdasági romlások, melyeknek elseje a kereskedelmi forgalom útvonalainak elterelődése volt, az utolsó meg a trianoni békediktátum.

Hosszú multú vagyonok összeomlása megbolygatott sok, nagy időt látott otthont is, de még mindíg sokat mentett meg az ebben az esetben csak dicsérhető híres soproni konzervatizmus. Számos házat bejárhatunk úgy, hogy eleven illusztrációt kaphatunk a soproni műpártolás egykori fényéről.

Ennek megfelelően nagyban virágzott a műipar. Az asztalosok 1674-ben nyerik céhlevelüket.[1] Munkáik már a díszes faragású kapukon köszöntenek (a *Somogyi*-házon p. o. 1750 körül); tekintve, hogy idegen gyártmányok behozatala ellen körömszakadtáig védekeztek, föltehető, hogy a régi családi bútorok helyben készültek. Segítő társaik voltak az esztergályosok, kik 1686-ban nyertek céhlevelet.[2]

A kapukon sok helyen megvan még a kopogtató (Stornó-ház, Káptalan, a Templom-utcában stb.); dús fantáziájú levéldísz, csavaros indák és maszkok alkotják. A soproni vasművességnek kimagasló képességeit régen ismerik már a művészettörténettel foglalkozók.[3]

Az apróbb berendezési tárgyakban az emlékanyag egyelőre nem tart lépést a történeti adatokkal. Leltárakból tudjuk, hogy a fényesre csiszolt ónedényt szívesen használták szobadíszül is és rengeteg volt minden háztartásban.[4] Az első ónöntőt név nélkül már 1446-ban említi a városi tanácsjegyzőkönyv. Itt kell említeni a harangöntőket is. Az eddig legkorábbi név *Reinhardt* János György 1696-ból (Glockenmacher); a városi lélekharang feszületes relieffel a bécsujhelyi *Montell* Jakab műve 1737-ben. A XVIII. század második felében *Pfistermeister* János József (1745. nyer polgárjogot) és *Köchel* György (kimutatható 1786-ig) öntenek harangot: az elsőtől rendelnek Türjére, Dömölkre, Káldra, Csepregre és Kismartonra, a másiktól Hidegségre és Türjére.[1] A XIX. század elején *Marr* Ferenc a harangöntő.

A soproni múzeum helyi jelzésű ónedényei *Machionini* Károlytól valók, ki 1782-ben született és a soproni Szt. Mihály temetőben nyugszik. De úgy itt, mint a kismartoni *Wolf*-múzeumban, meg magántulajdonban is az 1790-es évekről sajátságos formájú hasas itcék láthatók a soproni városcímerrel, nyilván helyi készítmények.

Sajátságosan szegényesek helyi emlékeink az ötvös művészetből. Ámbár már a XV. században kimutatható itt munkálkodó ötvös, a céh csupán 1612-ben alakult meg és pedig annak a humanista műveltségű *Lackner* Kristófnak a polgármestersége alatt, akinek az atyja, Ádám, Titmoningenből ideszakadt aranyműves volt s aki maga is kitanulta a nemes mesterséget. A céh valami magasra nem igen emelkedett. Az ev. egyház kincstárának gyönyörű darabjai Augsburgban, Nürnbergben készültek, csupán néhány 1700 körüli ezüst evőeszközön fedezni fel a soproni bélyeget és a G. H. monogrammot (Gottfried Hüpfel?) és a polgármester elnöklőcsengőjén 1730 körül H. G. (Heinrich Goldner).

Pedig ez időben nagy a keletje Sopronban az ötvösművészetnek. Nemcsak az osztrák menekült protestáns családok adnak az egyháznak remek kelyheket, billikomokat, hanem a város is ötvösművekkel lepi meg kiválóbb fiait s a házasulandó környékbeli főurakat. *Artner* polgármester 1640

[1] Dr Winkler: A soproni céhek története. 9. o.

[2] Dr. Winkler. u. o. A Múzeumban őrzött Petz krónika, melyet Petz Gedeon e. tanár ükapja kezdett, tanusítja, hogy 1780 körül az egyszerű posztónyíró szekrényét asztalos és esztergályos készítette együttesen.

[3] Csányi: A vasművesség. Az iparműv. könyve. III. k. 52. és k.

[4] 1769: Pöck Györgyné belvárosi házában 2 porcellánnal szemben 73 ónedényt mutat fel a hagyatéki lajstrom.

[1] Römer Flóris és a magam gyüjtése.

Magyar Művészet
1928. 7 sz.

körül ezüst jogarakat készíttet a város számára (ma a Múzeumban), nejének arcképét emlékéremre véseti. Ám a soproni ötvösök nevét nem ilyen munkák tartották fenn, hanem száraz céhiratok.

A XVIII. században sem rózsásabb a helyzet; emlékanyagunk szegényes és jelentéktelen és a Múzeum újabban gyüjtött s főleg a XIX. század elejét bemutató kis csoportja sem hoz különösebb értéket.[1]

Az órások későn szervezkednek. A XVII. században itt-ott él egy-egy mester a városban, 1712-ben ketten vannak, az egyik toronyórát, a másik álló órát készít. Művészi munkák *Zoller* Xavér Ferenc nevéhez kapcsolódnak. Pürlingben született (az atyja a baden-badeni fejedelem udvari órása volt), 1771-ben szerzett Sopronban polgárjogot. Gyönyörű rokokó lábasórája a Múzeumban, eredetileg a városháza számára készült és remeklése volt. Későbarokk órái nagy számmal láthatók gyüjtőknél és patriciusoknál; különben a nagyszámú mesternév inkább levéltári adatokból került elő, mint művekről. Ez utóbbi csoportból valók *Baumgartner* J. Gy., *Spurzheim* Vilmos, *Jutz* Péter Pál, *Wenneck* Károly és *Uhl* György 1800 körül, *Niewelt* József pedig 1840 körül.

A művészi ipart űzők közt messze földön híresek voltak a könyvkötők. A XVII. században alakult céhüket 1665—1724. közt több mint 340 vándorló legény kereste fel, nemcsak Németországból, de Norvégiából is.[2] Remek kötéseikből többet őriz a Múzeum és könyvtáraink, különösen szép darab *Michel* Zachariás remeke 1675-ből, mit a városnak ajándékozott. Ez a mester egyébként rézmetsző is volt, számos soproni kortársát megörökítette, továbbá a város madártávlati képét is metszette 1700-ban. († 1706.)

A grafikusoknak ősei egyébként a kártyafestők voltak. Kedves készítményeikből néhány csomagot őriz a Múzeum. A XVIII. században két *Tunz*, apa és fia, továbbá *Rohrbach* János, a XIX. század elején pedig *Mehrlein* volt a fametszés e válfajának mestere. Az utóbbinak egy teljes játszmához való duca a Múzeumban került kiállításra.

Ami mindezen régi emlékekből ma még hozzátartozik a patricius családok házatájához, természetesen nem gyüjtés eredménye: egykori használati tárgyak váltak át idővel műdarabokká.

Azért a tulajdonképen való gyüjtés csírái is igen régi időre nyulnak vissza. Az érdeklődés persze eleintén itt is a kuriózumnak szól és annak bő talaja volt Sopronban. Kiterjedt római helység fölött épült a város és mikor a mohácsi vész után erődítési munkálatokkal feltúrják a földet, sok római leletre bukkanhattak, mikkel szemben nyilván értetlenül álltak. Szerencsére *Lazius* Wolfgang bécsi tudós néhány sírkövet talált itt, (azokról az 1548-ban megjelent könyve is ír) és felhívta rájuk a tanács figyelmét. Nem is maradt ez visszhang nélkül, mert mikor 1676-ban a nagy tűz az egyik követ megrongálta, a tanács újravésette a feliratát és *Lazius* nevét is megörökítette. Egyébiránt Sopron római kori elnevezését, Scarbantiát e korban más helyek számára tartották fenn (Csepreg, Körmend), mig városunknak a Sempronia nevet fundálták ki.

A XVIII. század elején már van Sopronban archeologiai gyüjtemény. *Clements* Simon angol utazó írja magyarországi utjáról, hogy városunkban sok érmet és feliratos követ találnak, mikből *Dobner* Ferdinand Sebestyén ügyvéd mutatott neki csinos gyüjteményt.[1] Mindamellett a század folyamán még nem ment át köztudatba teljesen a régiségek becse, mert például előfordul, hogy a sírkövet visszatemetik a földbe, vagy ki sem emelik, sőt össze is törik. Ám máig is meg van egy pár sírkő, amit falba illesztettek s ezzel megmentettek a tudatlanság vandalizmusaitól. 1800 körül a nagy római temető, a Széchenyi-térnél, már megkezdte kiapadhatatlan bányájának kiszolgáltatását.

A mult században *Vidák* bencés, 1849 után *Paur* Iván, majd *Kugler* Alajos és *Bella* Lajos gyüjtése és sokrétű irodalmi munkássága folytán az archaeológia elnyerte Sopronban a megillető helyet, a városi s később a megyei múzeum főleg erre a térre vetette a fősúlyt és ezzel bizonyos mértékig monopolizálta is a gyüjtésnek ezt az ágát. A kisebb-nagyobb gyüjtemények beleolvadtak a nyilvános múzeumokba: *Paur* Iván nagy értékeivel megvetette alapját a

[1] A soproni ötvösök történetéről az 1924-ben fölfedezett céhkönyv alapján 1925 őszén előadást tartottam bemutatásokkal a Soproni Képzőművészeti Körben.

[2] Winkler: J. m. 25. o.

[1] Közli Kropf Lajos: Történeti szemle. 1923. 139—41 old.

GRÓF ZICHY-MESKO-PALOTA, KOVÁCSOLT VASBÓL KÉSZÜLT LÉPCSŐ AJTÓJA

megyei múzeumnak, *Herz* József kanonok a bencések múzeumára hagyta sokezer darabot tartalmazó antik éremtárát. Van ugyan magánkézben is elég ókori emlék, de az egyesített Múzeum anyagához együttesen sem ér fel.

Más furcsaságok gyüjtésére korai időkből alig van adat. A költő *Zrinyi* soproni prókátora, *Witnyédy* István írja 1664-ben *Ensel* nevű pártfogolt diákjának, mikor hadból tért vissza: „Ha elmenetelem előtt kértél volna, lehetett volna részed az Aranyos könyvekben; én olyat nem hoztam, hanem török könyveket. Azok is minden prédám, mivel nem gazdagulni mentem, hanem hazámnak, uramnak szolgálni."

Ez időben már nem egy könyvtárocska van Sopronban, két évvel a levél kelte után alapítják meg a ma is meglevő hatalmas ev. gyülekezeti könyvtárat. *Witnyédi* azonban már raffináltabb könyvgyüjtő, nem tartalmáért érdekli a könyv, hanem kuriózumot keres. Fia autogramokat gyüjtött.

A racionalizmus a természetrajz felé terelte a gyüjtő kedvet; *Torkos* tanár kagylókat, *Bredeczky* tanár diluvialis állatcsontokat, *Ocskay* báró pedig kőzeteket gyüjtött.

VERT VASBÓL KÉSZÜLT KOPOGTATÓ. XVII. sz.
Városi múzeum

VERT VASBÓL KÉSZÜLT KOPOGTATÓ. XVII. sz.
Városi múzeum

VERT VASBÓL KÉSZÜLT KOPOGTATÓ. XVII. sz.
Városi múzeum

PACIFIKALE A SZT. MIHÁLY-TEMPLOM KINCSTÁRÁBAN. 1492

EZÜST KERESZTELŐ TÁL. (Augsburgi munka)
Gálffi Ádám ajándéka az ev. gyülekezetnek 1676-ban

Az igazi műgyüjtés csak 1849 után indul meg s a veszteséglajstromba mindjárt sulyos tételek kerülnek. 1860—1864-ben a soproni váltótörvényszék elnöke volt *Szalay* Ágoston (Imre atyja), aki nagy szenvedéllyel gyüjtött; magához váltotta az 1740 óta itt dolgozó *Eypeldauer* bábsütő-család ütőfáit, régi pénzeket, egy 1625-ös aranyból való emléktálat stb. Ez időben építették az ev. templom tornyát; azok a céhek, melyekben az evangelikus elem tulnyomó volt, az építési költségek fedezésére felajánlották fémkorsóikat, mik mind *Szalay* gyüjteményébe vándoroltak s távozásával elvesztek Sopron számára.

Paur Iván, a Széchenyiek levéltárosa gyüjtött ugyan modernebb holmit is, de főkép a régészet érdekelte.

Az ötvenes években kezdett kibontakozni Sopron s az egész Dunántul legjelentősebb magángyüjteménye, mely ma is gyarapodik: a *Stornó*-családé. Származásuk délsvájci s Landshutban telepedtek meg. Egyik sarjuk mint kéményseprő vetődött Magyarországba, honnan 1820-ban, Kismartonban született Ferenc fiával visszatér Bajorországba. *Stornó* Ferenc, a legidősebb, Landshuton tanult ipariskolában, majd vándorútra kel és szülővárosa közelében, Sopronban telepszik le, mint építész (1845). Néhány év mulva *Amerling* barátsága felkelti érdeklődését a festés iránt s ekkor főleg efelé a művészet felé fordul. Mint egyházi restaurátort messzi vidékeken foglalkoztatták (Garamszentbenedek, Nagyvárad, Pannonhalma, Lőcse stb.). Utjaiban a gyüjtést sem hanyagolta el, padlások zugaiból sok veszendő jószágot hozott haza a családi házba, mely lassanként szűk lett a sok műkincs számára. *Stornó* Ferenc halála után (1908) fia, Ferenc (ifjabb) viseli gondját a gyüjteménynek, melyet két részre osztottak.

A lakásuk egyáltalán nem kelti hideg múzeum benyomását, jóllehet berendezésükben csupa műtárgyat használtak fel. A lépcsőház XVIII. századbeli vasrácsa, nagy szekrényei a hüvös bolthajtások alatt már előkészítenek a következő hangulatokra. A nagyterem stukkói alatt korabarokk nehéz szekrények, parasztszékek, berakott asztalok, néhány soproni céhláda. A falakon az idősb *Stornó* pontos másolatai van *Dyck* és mások után. A terem bejárata fölött a soproni *Kugler* Ferenc gipsz-szobra Stornóról. Az asztalokon céhkancsók, gyujtómasinák, fafaragványok, két gothikus szentszobor.

A következő szoba mennyezetén fakazettában allegóriák az ifjabb *Stornó*-tól, a falakon *Altomonte* Márton kissé sablonos egyházatyái, a helybeli Dóm-templomból, néhány hollandi kép a XVII. századból, *Dorfmeister* plafonvázlata a ligvándi kastély dísztermához, végül az id. *Stornó* néhány nazarénusízű aquarellje. A legérdekesebb azonban néhány középkori aquamanile. Persze itt sem hiányzanak a régi bútorok, az egyik szekrényben néhány tucat uti vázlatkönyv az 50-es és 60-as évekből.

A harmadik szoba zárt erkélyével, mint színes helyiség magában is hat; a kisebb műtárgyak közül itt két olasz kép (Velence XVII. század) Jeromos, Magdolna,[1] az osztrák *Tamm* két csendélete s egy kis gothikus Madonna faszobra (XV. század közepe) ragadja meg a figyelmet.

A hálószoba fődísze az id. *Stornó* arcképe Ferenc fiáról *Burne Jones*-ra emlékeztető felfogásban, továbbá egy gothikus Madonna a soproni görögkeleti templomból (1400 körül), egyébként néhány finom festmény a korán elhalt legifjabb *Stornó* Ferenctől.

Az utolsó szoba az ebédlő; a Mária Terézia korabeli kályha (győri eredetű), családi arcképek, ónedények, bútorok otthonos hangulatban egyesítve. Két kisebb lakószobában *Dürer*-metszetek, *Grannak* egy állítólagos miniatür önarcképe és néhány felsőmagyarországi oltárszárny.

A város más részében levő hatalmas műterem, egyik végében magas karzattal, az ifjabb *Stornó* művészetét mutatja be. A nagy dekorativ festményeket a töretlen színek, a vonalak tiszta útja jellemzik. Szerte a teremben s a karzaton rengeteg apróság; római emlékek, amfórák (Aquileiaból), régi vasművek, fegyverek, festmények (*Dorfmeister*-vázlatok) és bútorok.

A gyüjtemény nagy-nagy értéke Sopronnak s emlékezetes élménye minden látogatónak, mihez hozzájárul a nagykultúrájú tulajdonosok szíves, előzékeny vezetése is.

A város másik nagy magángyüjteménye a *Zettl*-féle. Alapítója *Zettl* Gusztáv ecet-

[1] Stornóék Tintorettohoz közel állónak hiszik.

gyáros volt († 1917.), aki a 60-as évektől fogva kezdett gyüjteni. Minden iránt volt érzéke s ha valami megtetszett neki, legalább másolatot vétetett róla. Ügyes műkedvelő-festő lévén, utazásaiban szívesen készített kópiákat maga is.

Műkincseinek felállításában részben a *Stornó*-ék rendszerét követi. A lépcsőházban vitrinekben népművészeti tárgyak, az előszobában szekrényekben római leletek. A nagy szalónban azonban szabadon állnak a tárgyak. Régi bútorok, köztük egy gyönyörű gyöngyházberakású szekrény, céhládák, 13 óra lábasoktól kandallóóráig teljes sorozat, faragványok, miniatürök, *Dürer*-metszetek, a bécsi *Romako*-nak egy szép arcképe: ezeket kapni ki legelébb a sok látnivaló tömkelegéből. A gyüjtemény legértékesebb darabja azonban a csodás épségű, a szakirodalomban is jól ismert római „Diceus" üvegpohár, melyen reliefek vannak. A gyüjteményt az alapító özvegye szeretettel fejleszti tovább.

A tudós, a művész és a gyáros gyüjteményével szemben új típus *Teicher* Károly kárpitosmester rezidenciája. Jobban specializál, festményeket gyüjt, lehetőleg soproniakat. Neki van a legtöbb *Dorfmeister*-képe, azonkivül pár *Steinacker*-je és *Ertl*-je, az utóbbiak soproni biedermeyer festők. A többi képe közül egy kis velencei Jeromos (1600 körül) s egy ónémet Krisztus-fej válik ki.

Ismét másfajta *megyesi Schwartz* Alfréd ügyvéd gyüjteménye, kevés darabból áll, de mind elsőrangú. Ez érvényes remek bútoraira is. A család ősrégi soproni, de már nagyon régóta élénk kapcsolatban áll a művészettel; egyik őse barátja és kedvelt modelje volt a bécsi *Danhauser*-nek. A nagy műszeretet a családnak egy bécsi adósát arra bírta, hogy 1806-ban fizetés helyett egy értékes ónémet képet adjon át. Ez a nagyméretű kép ma is a család birtokában van. A keresztről leemelt Krisztust ábrázolja két oldalán a sirató Máriával és Szt. Jánossal, kiket félalakban ábrázolt a művész. A kép már igen régóta fölkeltette a műértők figyelmét. Az id. *Stornó Cranachra* gondolt, majd bécsi és müncheni múzeumi emberek *Schäufelein*-t meg *Schaffner*-t vették számításba. Nem lehet figyelmen kívül hagyni a képen a *Mantegna-Bellini* hatást. Az attribuálás kérdését végleg Szépművészeti Múzeumunk vezetősége döntötte el, *Max Friedländer*-rel megegyezően *Martin Schaffner*-ben állapitván meg a kép festőjét.

A megyesi Schwartz-gyüjtemény jobb darabjai még *Danhauser* egy arcképe s ceruzarajza, *Böhm* Pál magyar tájképe és a bécsi *Leicher* Felix nagy képe Szt. Péter felszenteléséről (hajdan a *Jozsi* templomban). Nagy szeretettel gyüjtött *Russ* János bornagykereskedő is, kinek ősei Bécsben *Schubert*, *Grillparzer* társaságában voltak otthonosak, maga pedig *Goldmark*-ot sorolhatta jóbarátai közé. Utódai kegyelettel tartják össze a szép gyüjteményt, melynek két *Daffinger* miniatür, egy *Sigrist*-nek tulajdonított kitünő Szt. Péter és több helyi mester a jobb darabjai. Egy kis barna tónusú kocsmajelenetet, amúgy *Meissonier* felfogásában, *Dorfmeister*-nek tulajdonítanak; ám inkább az 50-es évekig kell visszaszorítani a datálást.

Kisebb jelentőségű, de néhány igen jó darabbal rendelkező gyüjtemény *Töpler* Kálmán dr. felsőházi tagé (*Ligeti* Antal képei, bútorok), *Meller* Béla dr. (egy nagy olasz mithologiai kép, XVII. sz., G. *Dughet* modorú tájkép, *Dorfmeister* Szűz Mária, római régiségek), *Gévay-Wolff* Lajos alispáné (régi bútorok, ónedények, erdélyi szász kerámia, *Makart* fiatalkori tájképe), *Peták* Emilnéé (bútorok, soproni mesterek és körülbelül 10 *Ligeti* Antal-kép) stb. stb.

Általában helyi mesterek dolgában a legtöbb patricius család gazdag, ami a téli retrospektiv kiállításon ki is tünt. A nem éppen erős lüktetésű gyüjtőkedv különben meglehetősen helyi érdekeket követ, ami rendjén is van: régi városképeket, soproni festőket és iparművészeti tárgyat a kisgyüjtők is szívesen vesznek. Példát mutat erre dr. *Holl* Jenő vasútigazgató, aki rövid pár éves itt tartózkodása alatt szép képgyüjteményét (*Deák* Ferenc, *Canzi*, *Jenny* Alajos, *Telepy*, *Bihari* stb.) igen szépen egészítette ki a soproni ötvösművészet termékeivel és a régi soproni látképek hiánytalan sorozatával.

A lassan-lassan nekilendülő kereslet remélhetőleg a kínálat fokozódásával talán emlékanyagunkat is kibővíti.

CSATKAI ENDRE

A SZT. MIHÁLY-TEMPLOM KINCSTÁRÁBÓL

AZ ÁG. HITV. EV. TEMPLOM KINCSTÁRÁBÓL

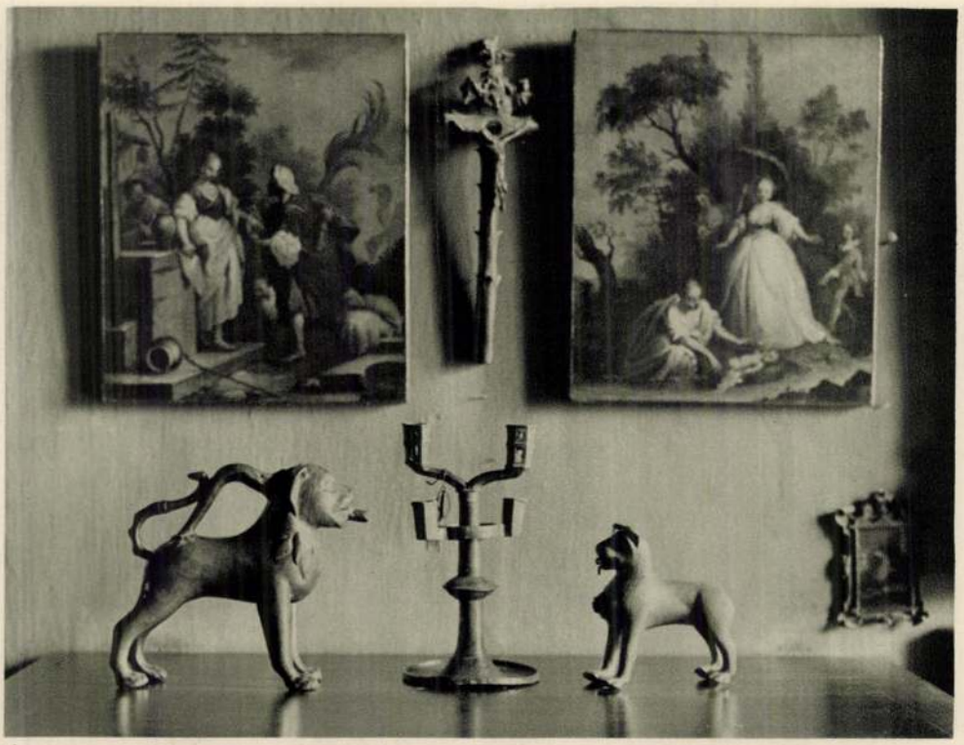

KÉT XV. SZÁZADBELI AQUAMANILE BRONZBÓL, KÉSŐ ROMÁNKORI GYERTYATARTÓ, PIAZETTA MODORÁRA EMLÉKEZTETŐ OLAJFESTMÉNYEK

Storno-gyüjtemény

PATENA A WIRTH-FÉLE KEHELYHEZ. XVII. század

A soproni ág. hitv. ev. templom kincstárából

A SOPRONI SZOBRÁSZAT

Ősrégi út mentén, távol a várostól áll a soproni szobrászat legidősebb emléke: a *„pihenő kereszt“ (Rastkreuz)*. Erős, hatalmas pillér a magja, amelynek mind a négy oldalából féloszlopok nőnek ki és amely négy oldalán félkörívesen nyíló fülkét hordoz. A két főrészt alig kidudorodó párkány választja szét, éppen nem ártva az egységes, erőteljes benyomásnak, s a fülke koronázó része, a csak kissé előreugró sisak is súlyosan zárja le a keresztmetszetben majd végig egyenletes főtömeget.

Egyszerű emlék és mégis hangzatos bélyegével a művészi akarásnak, sőt eredménynek; súlyos tömegekkel dolgozik és mégis ritmusba foglalja őket, anélkül, hogy komoly jelentésük csorbát szenvedne. A wormsi, mainzi, speyeri kathedrálisoknak hasonló pilléreire gondolva, a soproni pihenő keresztet a XIII. század elejével kelteznők.

Távol emelkedik a várostól, melynek fürgén növekvő házsorai hosszú évszázadok alatt sem kúsztak a közelébe. Ott áll megfejthetetlenül számos problémát keltve. Régi vallásos legendával magyarázzák az eredetét. Azon a ponton pihent meg Szt. *Quirinus*, akit a római kormányzó kivégeztetett; még Scarbantia ájtatos hívei jelölték volna meg e helyet, melynek emléke azután a mostani formában újult meg.

A fülke mindenesetre arra mutat, hogy mécsesre szánták, télidőben, ködben jó útbaigazításul szolgálhatott a vándoroknak. Az úti kereszteknek más jelentését is említi e kérdéseknek egyik alapos ismerője[1]: ezeknél gyűltek össze a polgárok megvitatni a földosztást, legelők ügyét stb. A nevük *Ruhe*-kreuz; ám ez a szó nem a pihenést jelenti, hanem a Recht-tel egyértelmű. Luther a Rast szót viszont is e Ruhe (Rüge) értelmében használja, így a mi keresztünk nevének megmagyarázásában sem távoli a föltevés, hogy a legenda a határkereszt használatból kikopott nevéből alakult. *„Die meisten Sagen verdanken ihre Entstehung einem Misverständnis“*, írja Fr. *Wilhelm*. A Rastkreuznek ezt a nevét 1656-ból olvastuk legelőször. Hasonló távoli fekvésű úti kereszt van Kismartonban (Ratkreuz, népiesen rotes Kreuz), továbbá Rétfalun (rotes Kreuz).

Nem számítva a templomok faragásait, a román kor nem hagyott ránk más szobrászati emléket, csak a Rastkreuzot; úgy hazánkban, mint külföldi relációkban is ritka korai jelenség.

A gotikában már nagyobb a gazdagság. A XV. század második fele a nagy templomépítés korszaka, egészen biztosan meg volt a Bauhütte. Datált művünk is van kettő: a bencés templom szentségháza kis fa Ecce homoval (1491.) és egy úti kereszt, aminek népies neve *„Bäckerkreuz“*. A közepefelé karcsúsodó pilléren körülbelül 2 méteres magasságban áll a fülke s fölötte megtört kősisak; a fülke párkányán az 1484-es dátum, meg egy címerpajzs, sajnos teljesen lekopva. A fülkének csak egyik ablaka régi, kétmezős, csúcsíves mérmű alkotja, de befalazva. A kereszt főérdekessége a pillér, melynek négy oldalán a mérmű különböző változatai jelennek meg; szemben négylevelű lóhere s alatta kettős félköríves mérmű, az oldalakon csúcsíves. Az éleket sok helyen lekoptatta az idő.

A nép nyelvén keletkezett elnevezés a mérművek formáin alapszik, melyeken cipót véltek felismerni. A bécsi Bäckerkreuz (IX. kerület) éhínség emlékére készült. Egyik helyi író forrás nélkül mondát közöl, mely szerint meggyilkolt pék tragœdiáját örökíti meg a kereszt cipóformákkal. Erre a legendára alaposan ráillik az előbbi német idézet.[1]

A sajnos eléggé ápolatlan szoborral szemben restaurált a *Lénárt*-kereszt a hajdani városfal közelében. Négyszögletes pillérén mestere szintén mérműveket faragott ki. Első és hátsó oldalán négylevelű lóherét körbe írva s alatta két háromíves mérművet, jobbról s balról a felső dísz forgókerék, illetve

[1] Fr. Wilhelm: Ruhsteine, Dorfsteine, Gerichtsteine, Zeitschrift für Österreichische Volkskunde. 1907. 122. old. Példáit Csehországból és Szászországból veszi.

[1] Mohl A.: Nyugatmagyarországi mondák és mondafélék. 78. old. Érdekes adatot szolgáltat Házi dr.: Sopron története IV. 75. old. egy bűnbánati kereszt keletkezéséhez. 1455. a gyilkosságba esett Pfaff Egyed megfogadja, hogy egy éven belül a tett színhelyén keresztet emel, adományokat ró le s Aachenbe meg Rómába zarándokol.

Magyar Művészet
1928. 7

háromszögbe írt hármas levélcsomó, a mérmű itt is ugyanaz. A csak elől nyilt fülkében Szt. Lénártnak 1887-ből való szobra. A záró sisak elülső párkányán kőfaragó jel, a négy sarkon mérműves karcsú fiálék s a csúcs magas száron ülő erősen profilált keresztben végződik. Az emléknek van valami száraz, hűvös jellege. A forgókerék motívumból indulva ki, aligha lehet korábbra keltezni, mint a XV. század második felébe.

A következő két század nagy minuszait a török veszély, mely több templom lerombolását vonta védekezési célból maga után, továbbá a vallási villongások okolják meg. A város másfélszázadig protestáns szellemű, a szobrászatot legföljebb a síremlékek készítésénél foglalkoztatja. Ám a templomok visszavételénél ezek jórészben elpusztultak,[1] ahogy a középkori berendezés a törökdúlásnak s átalakításoknak esett áldozatul. Tulajdonképpen a Szent Mihály templom kis fa Madonnája az egyedüli tanuja a régi időknek. A kedvelt S alak kedvéért Mária koronás fátyolas feje oldalra billen, felsőteste hátrahajol, szinte viselősség látszatát keltve dől medencéje ismét balra, széles alapul szolgálva a karján ülő meztelen Jézuskának. Bő redők naturalista módra hullanak alá ruhájára, melyet Jézus lábai alatt fog fel s így a maga lába szabadon van. A széles arcok a XV. század derekára vallanak.

Az 1674-es esztendő a templomok rekatolicizálásával új fejezetet nyit általában a soproni szobrászat történetében, ám a híd új ívének első pillérjét még a régi matéria adja. 1674-ben egy szeszégető engedelmet kér kőkereszt felállítására a városon kívül.[2] Keskeny, felfelétörő jellege a gotika utolsó üdvözlete, mely még átüt a különben nagyon józan hármas tagoltságon; a magas pillért egyszerű párkány választja el a magasbanyúló fülkétől, melyben a feszület látható Szűz Máriával és János apostollal, végül sisak zárja le hullámos körvonalú kereszttel. Ezt a „*fehér kereszt*"-nek nevezett művet századunk elején erősen restaurálták.

A katholikus restauráció a nehéz talajon különböző okokból nehezen haladt; idevág a nagy soproni tűzvész 1676-ban, mely elhamvasztotta összes templomostul az egész várost, nemkülönben a Bécs ostromára sietö török-tatár hadak dúlása 1683-ban. Ám a mindinkább nekibuzduló környékbeli főurak, élükön *Esterházy* Pál herceg nádorral, visszaadják a halódó XVII. század utolsó évtizedeiben a katholikus egyház fényét s hovatovább átveszi a legragyogóbb stílust, a barokkot, a puritán protestáns város.[1]

Legérdekesebb a változást az 1674-ben megnyitott temetőnek most a városi Múzeum kertjébe áthozott sírkövein megfigyelnünk. Ezeken és a korábbi töredékeken a főhangsúly az íráson van. A néha kétméteres lapon csak szerény vonaldísz és címer foglal helyet, ez utóbbi reliefje lapos. Ez a típus elvétve még 1730-ig is előfordul (a pietista *Dobner* polgármester emlékén), ám a kacskaringós, mozgó betűk mégis csak elárulják korukat. Már 1680. körül a nagy írásos kövek egyhangúságán enyhít a lap három részre oszlása: fenn és lenn ovális keret foglalja magába az olvasnivalót. Ugyanekkor megmozdul a relief is. Pillérek állnak őrt a tábla két oldalán, rajtuk fülszerűen csavarodó szalagok, a gyümölcsfüzér-dísz szerepet kap s a gyámköveken hat levélből álló csomó díszlik. Néhány esztendő már feloldja virágfüzérbe a pilasztereket, vagy cherubfejes volutákba. A 90-es években megjelenik a csavart oszlop, egyszeres, majd többszörös füzérrel a menetekben. A gyámkő levélcsomója S alakot vesz fel és reliefben kidagad. Még az egyenes oszlopot is szőlőlevél vagy füzér futja körül. Levéllugas kereteli az egész művet.

Az írástábla helyet csinál a feszületet ábrázoló reliefnek, a koronázó rész az ívben záródó orom és cikázó szalagon fut végig valami bibliai idézet az írástábla fölött.

Akét megmaradt kriptacsarnok közül a nemesebbik a *Gálffy*-sírbolt, az új ev. temetőben hat tömzsi oszlopon nyugvó nyitott tornác. A másik, a Múzeumunk kertjében, sarokban állhatott s két oszlop tartja. Mindegyik sírbolt oszlopán füzérdísz, a párkányain csigába font szalagok.

A XVIII. század folyamán a síremlékek teste is megmozdul; hol homorú, hol domború a profiljuk; a pilaszterek ferdén állnak s a sirató emberi alakok szerepe s hang-

[1] A jezsuita házi-krónika szerint 1702-ben a Szent Mihály templomból 12 luteránus epitafiumot távolítanak el.

[2] Póda Endre: A soproni kath. parókia története. 55. old.

[1] Kollerdich Pálos-barát levele (1693, VII. 30) szerint a Szent Mihály templomba 18, a Szent György jezsuita templomba 12 új oltár került. Másolata Gamauff: Denkwürdigkeiten c. kéziratos munkájának XIX. kötetében (Nemzeti Múzeum).

A PIHENŐKERESZT (RASTKREUZ). XIII. század

A „BÄCKERKREUZ" (1484) A SZT. MIHÁLY KAPUN KÍVÜL

A LÉNÁRT-OSZLOP A KURUCZDOMBON. XV. század

A „FEHÉR KERESZT“ A BÉCSI KAPUNÁL. 1674

A FELHAGYOTT EV. TEMETŐ SÍRKÖVEI
A városi múzeum kertjében

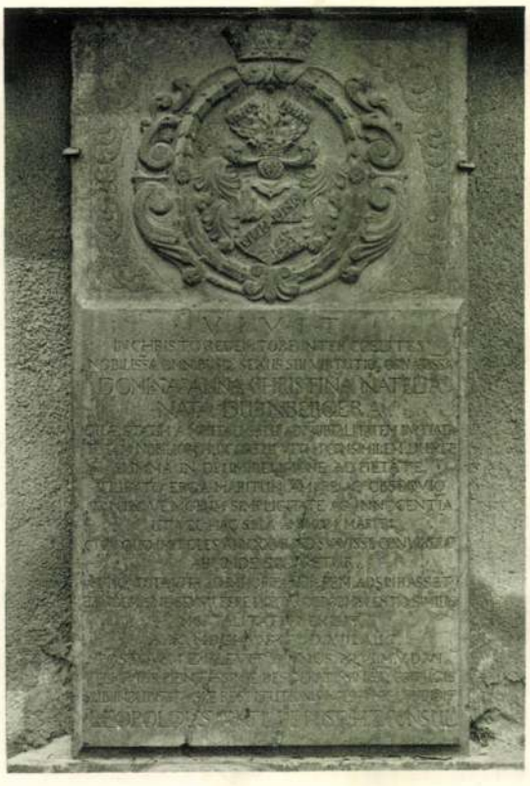

NATL LIPÓTNÉ SÍRKÖVE. († 1685)
A városi múzeum kertjében

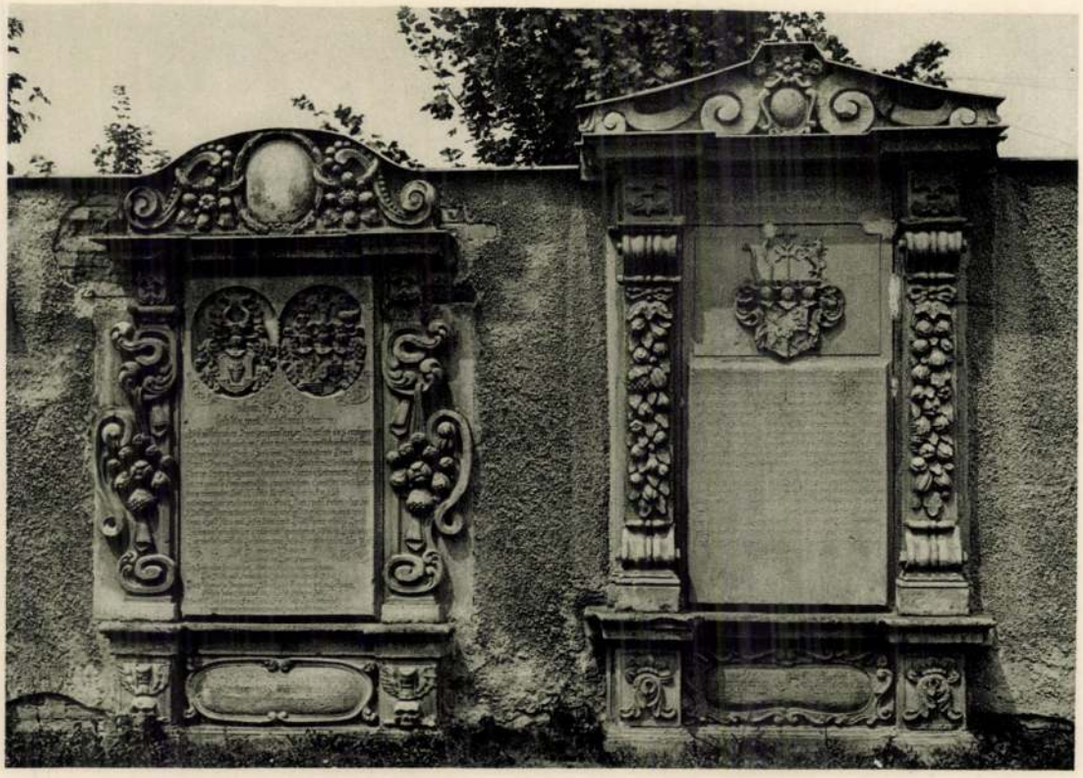

GAYMANN BÁRÓNÉ SZÜL. SCHALLENBERG ERZSÉBET GRÓFNŐ († 1682) ES A JÖSTELSBERGER NŐVÉREK († 1693, 1708) SÍRKÖVEI

A városi múzeum kertjében

GÁLFFY ÁDÁM († 1686) SÍRBOLTJA

Az új ev. temetőben

SOWITSCH JÁNOS PÁL († 1706) ÉS
SOWITSCH ABRAHAM VÁROSI TANÁCSNOK († 1696) SÍRKÖVE
A városi múzeum kertjében

BÁRÓ EGG († 1679) SÍRBOLTJA
A városi múzeum kertjében

REISCH TÓBIÁS SÍRKÖVE. 1792. Balról kisajátított síremlék 1680 körül. Jobbról: 1699
A városi múzeum kertjében

A GABRIEL-CSALÁD SÍREMLÉKE
A városi múzeum kertjében

A MÁRIA-OSZLOP EGYIK RELIEFJE: A PÁSZTOROK IMÁDÁSA.
Altomonte András tervei szerint. 1745

A MÁRIA-OSZLOP EGYIK RELIEFJE: MÁRIA ÉS ERZSÉBET TALÁLKOZÁSA. 1745. Altomonte András tervei szerint

MÁRIAKÚT A BENCÉS-SZÉKHÁZ UDVARÁN. XVIII. sz.

AZ EV. TEMPLOM BELSEJE (1782—1783).
Oltára és szószéke a felhagyott kahlenbergi kamalduli zárdából való

AZ EV. TEMPLOM SZÓSZÉKE.
A feloszlatott kamalduli szerzet kahlenbergi kolostorából való

RELIEF A RÉGI FEGYVERTÁR UDVARÁN. (1779-ig)
Ma Gallus-ház. Fegyvertár-utca 2

A „BRUDERSCHAFTSKREUZ". 1829.
Szt. Mihály-temető

SOPRON KÉPE ÉPÍTÉSZETTÖRTÉNETI SZEMPONTBÓL

Egyszer írtam már Sopron középkori műemlékeiről, renaissance és barokk házairól,[1] de akkor csak az egyes épületek szépségét, az egyes épületek arcát néztem. Most Brinckmannal[2] a kezemben az egész város történelmi felépítésében, kialakulásában megnyilvánuló törvényszerűségeket s a törvényszerűségek kapcsán felmerülő szépségeket tárom fel. A várost, mint szervesen fejlődő organizmust akarom az olvasó szeme elé állítani. Ki akarom éreztetni, hogy a város az államnak egyik legfőbb alkotóeleme. Város nélkül nincs állam, csak nép, csak nomádállam, vagy államhoz hasonló primitív organizáció. Ki akarom éreztetni, hogy a városnak nemcsak a léte, de alakja is jellemző az államra. Ahogyan a városkép valami vár, castrum, templom, piac körül kialakul, ahogyan ősi utcái keresztülkasul szelik, amerre ágaznak, az mindvégig jellemző marad struktúrájára, kialakulására.[3]

Sophokles híres éneke „πολλὰ τὰ δεινά" az emberiség legnagyobb kultúrteljesítményei közé sorozza azt az ösztönszerű tevékenységét, hogy városokat alapít. S ezek az ősi városok voltak a prototypusai az európai városoknak s az ősi városok egysége és szabadsága volt a csirája Európa egész fejlődésének és hatalmának a görög világtól egészen a jelen korig.

Ilyen lélekkel állunk meg Sopron falai előtt, ilyen szemmel nézzük bekapcsolódását az európai áramlatokba, ilyen szemmel nézzük fejlődését napjainkig.

Sopron az Alpoknak a Fertőre dülő végső nyulványainál ősi országutak találkozásának köszöni létét s jövőjét, fejlődésének irányát is utak, a vasutak, meg kies hegyoldalainak vonzóereje szabják meg. A bécsi, a pozsonyi, a balfi, a győri, a kőszegi, a bánfalvi út itt torkolnak össze s az utak találkozását két patak, az Ikva és a Bánfalvi-, Rákospatak öleli át. Ezeknek a vize tölti majd meg a várárkot, a halastavakat stb.

Sopron, mint határszéli vár, már a királyság első századától fogva fontos szerepet játszik. Városi rangra való emelkedésének első jelei a XIII. században, a közelnyugati városalapítások idején mutatkoznak. Őrtornyos falak védik, melyeknek jókarbantartására megkapja a fertői vám felét s erejének fokozására IV. Béla hozzácsatolja a szomszédos löveri nyilasok felét. Önkormányzatot kap. Békében az ország kapuja, háborúban az ország erőssége.[1] Egyre több kiváltságot, birtokot, vagyont halmoz össze. Zárt falai között szabad levegőt szívnak a ruhaneműi-, bor-, gabona- és állatkereskedelemben meggazdagodott polgárok. Nagy Lajos király uralkodása óta Ausztriával való kereskedelmünknek egyik legfontosabb gócpontja Sopron. Zsigmond és Mátyás alatt árumegállító jogot is élvez. A határmenti harcoknak fontos hadműveleti támasztópontja, a szomszédos birtokosok versengéseinek is állandó célpontja. Országos háboruk idején a királyi adóprés is súlyosan nyomja.

Sopronnak ez a politikai, gazdasági és hadi jelentősége szabja meg alakját. Sopron alaprajzának szabálytalan alakja megelőzi a XIII. századi születésű gotikus városok szabályos alakulását. A bel- és külváros ovális sáncöve még régebbi román hagyományokat őriz. A középkori Sopron életereje a város tornya alatti Előkapun megközelíthető piacon fejlődik ki. Építőművészeti ereje is itt koncentrálódik. A piac érdekes zárt térré válik a ferencesek gotikus temploma, a gyógyszertár, a városháza (Gambrinus-ház!) s a gazdag polgárok házai közepette. Szinte lopva torkollik bele a belváros négy utcája, a Templom-utca,

[1] A középkor műemlékei Sopronban. Sopron, 1914. — Sopron renaissance- és barokkstílusban épült házai. Sopron, 1915.

[2] Brinckmann: Stadtbaukunst. Geschichtliche Querschnitte und neuzeitliche Ziele. Berlin, Neubabelsberg.

[3] Franz Tritsch: Die Stadtbildungen des Altertums und die griechische Polis. Klio. 1928, 1—83. l.

[1] Dr. vitéz Házi Jenő: Sopron szabad királyi város története. I. r. l. k. Sopron, 1921, VI—VII. l. — Dr. Horváth Detre: Sopron vázlatos története. Sopron, 1928.

Magyar Művészet
1928. 7

a Kolostor-utca, az Új-utca s a Szt. György-utca. Mintha az antik házak átriumáról mintázott kolostori keresztfolyosó négyszöge öltene testet a piac zárt alakulatán. Mintha a cellák sorát utánoznák a földszinteken köröskörül, még a templom oldalában is meghuzódó boltok.

Ebből a középkori Sopronból megvannak még a belváros falai, őrt áll még az Előkapu felett az ősi torony,[1] vannak még régi gotikus bordájú pinceboltozatok (Ferenc József-tér 6), egy gotikus ívezetű bolt (Szent György-utca 14), megvan még a ferencesek gyönyörű gotikus temploma, tornyával, átmeneti káptalanterme, a kolostornak ősi falai, a belvárosi plébániatemplom, Szent György-templom gotikus épülete. Ma sincs több kapuja a belvárosnak, mint az Előkapu, Hátsókapu, s a csak a XVII. század elején megnyitott harmadik kapu. Gyalogjárók részére áttörték még a régi falat az evangelikus templomnál s a Lenk-háznál. A külváros XVII. századi falaiból is látható még néhány részlet a Patak-utcánál, a Bécsi-kapunál, a Bástya-utcánál, a Híd-utcánál s a Deák-téren. A Bécsi-kapu, a Szent Mihály-kapu, a Balfi-kapu, a Magyar-kapu s az Újteleki-kapu összekötő vonalai fogják körül a külvárost, melynek fő jegecesedési pontjai a Szent Mihály- és Szentlélek-templom környéke, továbbá a Bécsi kaput őrző János-lovagok temploma, háza, hiteshelye, ispotálya. A középkori Sopronnak ez a képe, ez az építészeti kompozíciója valahogy a kor lelkének, társadalmának, a polgári kultúrának a visszatükröződése: Isten templomai, körülöttük a polgárság házainak phalanxa, a polgároknak jogok és kiváltságok alapján várfalak közt való tömörülése a feudalizmus támadásaival szemben, a nulle place pour l'homme isolé elv kérlelhetetlen érvényesülése az individuummal szemben, a piacon nyüzsgő gazdasági élet, a falakba, bástyákba beépített politikai súly, tekintély, biztonság, kövekkel megírt, kövekből kidolgozott önvallomásai az elmult századoknak. Román alapokon felépült gotikus városnak mondhatjuk Sopront, amelyre a késői renaissance, de főleg a barokk üti rá a bélyegét. Mint élő szimbolumok emelkednek a város fölé a gotikus templomívek, templomtornyok, a vallásos lelkület rakta kőhegyek s alázatos hódolattal övezik őket az újabb korok újabb stílusaiban megújhodó polgárházak. A régi gotikus részleteket a renaissance nyugodt, ünnepies vonalai, majd a barokkváros vidámabb hangulata öleli körül. A kapu- és ablakpárkányok, mint finom girlandok szaladnak végig az utcákon, az épülettömegek ritmikus hullámzásba jönnek, ügyesen simulnak az utca görbületéhez. Közbe-közbe egy új vagy megújított épület az újabb korok stílusait, az empire nyugodtabb vonalait vagy a moderneket juttatja szóhoz. A girbe-gurba utcákban lépésről lépésre új távlati képek bontakoznak ki előttünk s a művészi hatás szinte örömzajban csap fel a piac, a mai Ferenc József-tér zárt térhatásában, plasztikus erejében. A zárkózott német néplélek keres ezekben a gotikus templomokat körülzengő stílusos házak kórusában szeretetreméltó életmegnyilvánulást. Ez a művészi polgári építkezés azután lassan kiárad a belváros kapuin át a várfalak sáncain túlra, a várárkokba, a várkerületre, majd onnan is tovább huzódik sugárutakban a szőlők, a hegyoldalak felé, a vasutak táján új kor új irama elhagyja a régi terepet, kertvárossá lesz a régi bástyás, tornyos, templomos város s gyárak épülnek végein.

Ha részletesen akarjuk elemezni Sopront, ezt az építészetileg szervesen összefonódó organizmust, vizsgálatunkhoz nagy segítségünkre vannak a várostörténeti kutatók Dr. Vitéz Házival élükön, Póda, Payr, Mohl, Bella, Horváth, Csatkai, Winkler művei. Az ő szemükkel meglátjuk azokat a történelmi erőket, amelyek Sopront megmunkálták, felépítették. A létesítő, a kezdeményező erőkhöz járulnak az újkorban a fentartó, a továbbfejlesztő erők. Az iparosok, a céhek, a szőlőgazdák, kereskedők városa megnyílik a magyar nemesség számára, a polgárok városa egész nagy arisztokrata világ otthonává lesz. A középkori katholicizmus után a protestantizmus is ható erővé lesz, majd meg a katholikus felújulás üli diadalát a jezsuiták, dominikánusok, orsolyiták építkezéseiben, átalakító tevékenységében. Az európai merkantilizmus gazdasági erői Sopront is megkétszerezik. A fejlődő ipar és kereskedelem

[1] Payr Sándor: A régi soproni városház. A soproni városlorony. Egyéb tornyok, a kapuk és a bástyák. Soproni Napló. 1918. jan., febr. sz.

nem tűri a bástyák korlátjait, kiárad a kapukon át a várárok és vársáncok tájára, a mai várkerületnek, a Grabenrundénak veti meg alapjait. A francia kertek példája a Preysing generálistól 1763-ban megvett Neuhof, Erzsébet-kert, kedves, csendes lugasaiban talál utánzásra, melyet később a rousseaui naturalizmus alakít át angolparkká. A XIX. század liberalizmusával járó nagyarányú városfejlődés a maga történelmi stílusú monumentális épületeivel inkább a külvárost gazdagítja. Itt emelkednek az új iskolák, színház, pénzintézetek, bérházak, kaszárnyák, törvényszéki és postapaloták, a kertekbe, fák árnyékába rejtőzködő villák stb. A régi Sopron tehát a modern élet forgatagában is elég változatlanul áll előttünk.

A régi Sopron életében két nagy határkő jelez új korszakot, az 1676-i és az 1808-i tűzvész. 1676. nov. 28-án leégett az egész belváros és a külvárosnak kétharmad része. Advent első vasárnapja előtti szombaton a Hosszúsoron lakó Warkowich Györgynek két gyermeke gesztenyét akart sütni a pajtában s az ebből délután két órakor támadt tűz végigperzselte a házakat a mai lyceum felé egészen a Magyar-kapuig. Az Ezüst utcán át becsapott a belvárosba, mely teljesen elpusztult, innen az Ógabona-téren, az Újtelekiutca mindkét során s a Rózsa-utcán át eljutott a Bécsi-kapuig. Leégett ekkor a Szent György templom, a ferenciek (ma bencések) temploma, a város tornya, az evangelikusok magyar iskolája (lyceum) és fából készült imaháza.[1] Ez a tűzvész temeti el a gotikus és renaissance Sopront s csak mutatóba hagy meg néhány emléket belőle s ad új életet a barokk Sopronnak, amelynek arcvonásait meg az 1808-i tűzvész alakítja át. Nem azt mondom ezzel, hogy a gotika és renaissance egészen eltünt. Nemcsak néhány emlékében maradt fenn, nemcsak a házfalak tömegében, hanem mint az apák, anyák arcvonásai gyermekük arcán, úgy maradt fenn a gotika a barokk-házak saroktornyocskáinak, vagy az oromzatoknak a főpárkányvonalat áttörő függőleges, felfelétörő vonalában, a renaissance pedig a barokk-házaknak egyetemes horizontális tagozódásában. A barokkhullámvonalú diszítés tehát a kapuk, az ablakok párkányain csak a régi horizontális tagozódás keretei közt kezdhette meg érvényesülésének útját. A jelen mindíg bizonyos kompromisszumra lép a múlttal.

A másik határkő az 1808. évi tűzvész. Az utána következő restaurálások, építkezések a klasszicizáló stílus nyugodt vonalait juttatják szóhoz.

De most már induljunk meg a belváros részletesebb megszemlélésére. Álljunk meg mindjárt a Városház-téren (Szentháromságtér, Ferenc József-tér). Csak a szomszédos monumentális épületek magasságában szélesedik ki. Uralkodik rajta a bencés templom s 43 m magas tornya. A szentély finom francia gót-építmény a XIV. századból, a hajó XV. századi, szárazabb német gótalkotás. A torony mesterien testesíti meg a gotika két alapgondolatát, a tömegfelbontás s a magasbatörés elvét. Festői, bensőséges környezetét, az egykori Viczay, ma Kossowház (renaissance), a Széchenyi-házak helyén álló klasszikus stílusu megyeház, az evangelikus hitközség tulajdonában lévő formás renaissance-épület, két barokk-ház, az ú. n. Fabricius v. ezredes-ház, a Lackner-ház v. népkonyha, a Stornó-féle gazdag stukkódiszítésű sarokház, a barokktetős ősi városstorony, az új renaissance városháza, a patika, a rokokódíszű, erkélyes Spiesz-ház (Gambrinus) alkotja. Hány különböző művészi világfelfogás egyesül e zárt téren? Az égbetörő gotika, a fejedelmi méltóságú renaissance, az áradó érzelmességű barokk, a kecses rokokó, az értelemtől sugallt világos szerkezetű klasszicizmus, az ünnepélyes hangulatú új renaissance, az európai szellemtörténet minden rezdülése megérződik e téren. Nagyszerű érvényesülési hely ez a gotikus épület számára, mely nagy téren elveszti égbetörő hatását. Szinte a házak zárt foglalatában van e kis tér s teremhez hasonlít, melyet az ég boltoz be. Zárt térhatását annyira megőrzi, hogy még az utcák is észrevétlenül torkolnak bele, szinte félénken, hogy meg ne zavarják előkelő nyugalmát, amelyet az épületek horizontális párkányvonalai s a tetőknek nyugodt, egyenes záróvonalai biztosítanak. Ha pedig a téregység egyszer egy bizonyos zónáig a keretelő épületek révén biztosítva van, akkor már csak felfrissítőleg hat, mikor ezt az övet a torony tűje bájos lendülettel áttöri

[1] Payr Sándor: Régi házak a Szent György-utcában. Különlenyomat a soproni Napló 133. és 138. számából. 7—8. l.

vagy ha éppen a torony magas lendületével akar versenyre kelni a Szentháromságszobor monumentális alapzatáról kanyargósan felfutó oszlop. Így az 1701-ben felállított Szentháromság-szobor valósággal szerves részévé lesz annak a kis térnek s örökszép példája egy művészeti problémának, hogyan léphet a plasztika a legszorosabb kapcsolatban a környező architektúrával.[1] Ugyancsak felfrissítőleg hat a Városház-tér egységes, zárt hatására a háttérben magasbanyuló várostorony.

Karajos ívben kígyózik ki e szép térből két-két utca, a Templom-utca és Kolostor-utca s a Szent György-utca és az Új-utca. A hajláshoz simulnak a házhomlokzatok is, különösen bájosan a homorú hajlásnál. Hogy kilátásukat az utcán végig megőrizzék, festőibbnél-festőibb erkélysorozatot teremtenek. Ezek a kanyargós utcák, amelyek a régi harcok idején a betörő ellenséggel szemben minden hajlásnál mindmegannyi ellenállási pontot képviseltek, ma nemcsak a végigsüvöltő széltől óvnak, hanem az egyenes vonal egyhangúságának az unalmát is elűzik s szemünk elé lépésről-lépésre újabb szépségeket tárnak.

Így tárulnak elénk a Templom-utcában a nagytömegű s finom hajlású bencés székház klasszicizáló kapuja[2], az Esterházy-palota monumentális loggiás, erkélyes renaissance-épülete, a soproni barokk-építészet gyöngye, az egykori Bezerédy-kúria, ma Schwartz-ház, az evangelikus templom klasszicizáló tornya, a méltósággal teljes renaissance-papház, az egykori gróf Lassberg-ház, jobbrabalra (Templom-utca 16-17) érdekes barokk-kapuk, barokk-ablakpárkányok, a Töpler-ház tipikus barokk-formái, a Kolostor-utcában az egykori gróf Stahremberg--, ma Stornóféle ház és az erkélyes Zichy-Meskó palota, a Fegyvertár-utcában az attikás Tisza-féle renaissance-ház.

A Városház-tér bensőséges hangulatához, zárt térhatásához kicsiben hasonlít az Orsolya-tér kecses kútjával. A gotikus zárda, a gazdag díszű, renaissance Lunkányi-ház, valamikor gróf Niczky Kristóf háza s a művészi megoldású cikk-cakkos alaprajzú, attikás, erkélyes Proszvimmer-ház, valamikor Dobner polgármester háza (Gyóni emléktábla) adja a keretet, melyből nyilként tör a magasba az orsolyiták újgót-templomának a szinte a boltozaton lebegő tornya (1864). Kár, hogy szinte lidércnyomást gyakorol rá a Szent György-utca egyik házának óriási, csupasz tűzfala.

A ma kissé elhanyagolt Új-utcában is érdekes régi építészeti hangulat csap meg bennünket (Új-utca 4. Platea Judaeorum), de különösen a Szent György-utca van tele vallásos, történelmi hagyományokkal megrakott, s építészeti szempontból is kiváló épületekkel. A Müller P.-utca sarokházának gömbölyű erkélye három utcára néz. Vele szemben a vesztfáliai béke évében (1648) épült hatalmas renaissance épület emelkedik. Majd a gróf Erdődyek (ma Soproni Kerületi Munkásbiztosító Pénztár) finom vonalú barokk palotája s a herceg Eggenberg féle (ma evangelikus konventházak) barokk (Szent György-utca 14.) és renaissance (Szent György-utca 12.) házak hívják fel magukra figyelmünket. Ez utóbbinak szép loggiás udvarán kései német renaissance szószék van. Ebben az udvarban, erről a szószékről hallgatták a protestánsok az elnyomatás idején az Isten igéjét. Ezekkel az épületekkel szemben emelkednek a jezsuiták működésével kapcsolatos s a soproni katholikus megujhodást hirdető épületek: az egykori jezsuita, ma bencés gimnázium, a Nagy Lajos korában épült gotikus vázú, de stukkós barokk diszítésű és homlokzatú Szent György-templom, Dómtemplom,[1] a káptalannak méltósággal teljes kései renaissance épülete, mely valamikor a híres soproni prókátor és evangelikus főember, Wittnyédy István háza volt; a szomszédos, erkélyes házat, amelynek kapuja fölött az 1644-es évszám olvasható, gróf Erdődy György özvegyétől, Batthyány Erzsébettől a dominikánusok kapták meg, majd a jezsuiták vették használatba és rendszerint a rektor lakott benne. Török Jánosnak és gróf Nádasdy Ferencnek szomszédos házaiból építették a jezsuiták a nemesi konviktust 1680 után a mai Korona-vendéglő

[1] Mihályi Ernő: A szoborszerűség fogalma a barokkkorban és a soproni Szentháromság-szobor. Soproni Almanach. 1922.

[2] Külön figyelmet érdemel a lépcsőház Dorfmeisterfreskója, a quadratura copfstílusú kútja gyönyörű Máriaszoborral s a XIII. századi román káptalanterem szimbolikus oszlopfőivel, gyám- és zárköveivel.

[1] Mohl Adolf: A soproni Szent György-templom és plébánia rövid története. Győr, 1926.

helyén.[1] Nagyon érdekes a Szent György-utcai házakba beljebb is kerülni, hogy meglássuk, mint dőlnek rá a vaskos bástyákra, falakra s mint hódítják meg lassan-lassan a széles falakat kertek számára.

Előttünk áll Sopron belvárosa, amelynek utcáit a házak párkányainak s tetőinek erősen hangsúlyozott horizontális vonala tartja össze és sok kecses és gyakorlati célt szolgáló erkély, kiugrás, saroktorony s a renaissance és barokk diszítésnek ezer és ezerféle változata jellemzi. A házaknak látszólag nyugodt tömegein a kapuk, az ablakok, általában a homlokzat díszeiben a reliefeknek pajzán vonaljátéka, kecsesen hajladozó vagy meg-megtörő ritmusa vibrál, de ezeknek a festői elemeknek a belopása az utcák zártságát, a tér- és távlathatást nem zavarja, legföljebb a szem mozgását lassítja vagy gyorsítja. Az utcák összességének horizontális vonalát, zárt térhatását pedig, hogy az építészeti hatás még gazdagabb legyen, égbetörő gotikus vagy hullámvonalú barokk toronysisakok törik át.

De lássuk, hogyan munkálja Sopron építészeti arculatát a történelem egyre tovább, tovább. A XVIII. és XIX. század hatalmas népesedési, kulturális, gazdasági lendülete áttörte a belváros falaitól felállított korlátokat, kitárta a kulcsos város kapuit s szinte elemi erővel árasztotta el a külváros minden részét, főleg a Várkerületet. Barokk, rokokó, empire kultúra kerül a Várkerületre s a belőle kiinduló utcákba. Bármerre nézünk, mindenütt, még a legeldugottabb utcákban is szemünkbe ötlik egy-egy tipikus, érdekes alkotás. A várostorony mellett az Előkapunál épült fel 1764-ben bájos rokokó-stílusban a Szent János-kápolna, mely az új városház építésével kapcsolatban a Lőverekbe került. A Várkerületen különösen a 10. számú, a Póczaház (Várkerület 14.), a Sostarics-ház (Várkerület 18.), a Sziesz-ház, az 1733—35-ből való kath. konvent-ház (Várkerület 26.) vonja magára figyelmünket finom barokk formáival. A Sziesz-háznak megvan még az az érdekessége is, hogy a tetőnek szokásos horizontális vonalát egy mansart-szobával áttöri, melynek homlokzatát hatalmas hajlású voluták, finoman hullámzó párkányvonalak és egy nagy urna diszítik.

A Vermes-házban (Várkerület 125.) a rokokó diszítés áll előttünk teljes szépségében, bájosságában. Ezen a házon még a sarokkiképzés mesteri volta is meglátszik. Már a belváros saroktornyos házai is megleptek bennünket finomságukkal. Két falnak az összeütődése, két utca falvonalának a találkozása nyer bennük szelíd hangsúlyt anélkül, hogy a sarokházat kiemelné a két utca találkozó házsorának összefüggéséből. Itt a Vermes-házon is milyen nagyszerűen, szelíd kis hajlással, egy bemélyített félhengerben csapódik össze a sarkon a két utca homloksíkja, milyen sima görbületben olvad össze a földszintnek s a tetőnek erősen hangsulyozott horizontális párkányvonala. Milyen más az újabb építészetben az utcasarkokon gyakran előforduló kupolamotívum, mely az így kitüntetett épületet egészen kiemeli a két utca horizontális vonalmeneteiből, amelyeket épen ügyesen össze kellene foglalnia.

Azegykori tavak helyén felépült Széchenyi-teret újabb monumentális épületek szegélyezik, a Kaszinó, a Postapalota, a Soproni takarékpénztár, amelyek talán nem mindenütt hatnak harmonikusan a régi épületekkel, pl. az ősi Lyceummal, de mégis biztosítják számára a zárt térhatást. E zárt térhatásból nagyszerűen emelkedik ki a dominikánusoknak 1773-ban épült kéttornyú temploma, melynek tövében szerényen húzódik meg kolostoruk. A domonkosokhoz közeli hatalmas főuri palotát, a Somogyi-házat (Domonkos-utca 17.) már a XVIII. század végének klasszicizáló stílusa teremtette meg.

A Petőfi-téren a modern színház s a Ferenc Ferdinánd-utca néhány empire stílusú háza (21. sz.) mellett jutunk el az Ógabona-térre, ahol a Laschober-háznak (Ógabonatér 12.) szép udvari részlete, az Újteleki-utcába, ahol meg a Dahner-háznak (Újteleki-utca 24.) 1733-ból való belső, népies barokk domborműves diszítése lep meg bennünket. A Rákóczi-utcában (33. sz.) egy művészi empire-házzal találkozunk.

A városépítés nagy romantikusa, a bécsi Sitte Kamilló azt mondja, hogy ha a geometriai formák és a háztömbök kezdenek uralkodni, akkor elhallgat a művészet. Ha a mai városépítés nincs is vele egy véle-

[1] Payr Sándor: Régi házak a Szent György-utcában. 1915. Sopron. 7. l.

ményen s nagy szerepet juttat a geometriának tervezéseiben, mégis elismeri, hogy a régi időknek megtört utcavezetésében sok a lebilincselő vonás. Egyikben a klasszicizmustól örökölt rendező szellem, a szabályosság, a magasabb egységben diadalmaskodó értelem jut szóhoz, a másikban inkább az individuum, az érzelem, a talajviszonyok s egyéb történelmi körülmények sajátosságai. Sopronnak a Bécsi domb s a Fertő vidéke felé való terjeszkedésében még mindig ezen utóbbi elvek jutnak kifejezésre. Amit éreztünk Sopron belvárosának megtört, kígyózva vonuló utcáiban, ugyanazt érezzük a Bécsi-kapu, a Szent Mihály-kapu, a Balfi-kapu felé törekvő zegzúgos, szabálytalan törésű, kanyarogva emelkedő utcákban annál is inkább, mert hiszen a gotika és barokk uralma még ezekben a jobbára gazda- vagy szegénynegyedekben sem szünik meg, sőt helyenként hatalmas építészeti hatást vált ki, mely az egész városképre elhatározó bélyeget nyom, pl. a Szent Mihály-templom.

Amint a Várkerületről az Ikva-hídon át a Szentlélek-templom elé jutunk, már látszik a dombra kapaszkodó városrész. A Szentlélek-templom gotikus vázát is betölti a barokk dísz, de ezt már nem a stukkós barokk dísz, mint a dómtemplomot, hanem a freskós dísz, Dorfmeister freskói. A Szentlélek-utcán felfelé haladva a Sas-térre jutunk. Ez megint érdekes téralakulás. A Patzerház (Sas-tér 6.) bájos barokk-rokokó diszítésével gyöngye a térnek. Balra kanyarodva a régi János-lovagok 1484-ben épült és Stornó Ferenctől restaurált szép kései gót templomához jutunk, jobbra menve pedig a Szent Mihály-utcába, melynek az 1791-ből való ház adja meg díszét. Tulajdonképen két egymásra néző papi ház volt közös udvarral, közös kapuval, kapuja szinte rogyadozik a barokk pompától. (Csavarodó, babérkoszorús oszlopok, atlaszok, fesztonok, akantuszok, Szűz Mária szobra.) A házak hullámosan megtört párkányán angyalok ülnek. Igazán tökéletes barokk homlokzat-kompozíció.

Előre tekintve előttünk áll az egész város fölött uralkodó, hatalmas hátú gotikus templom, zömök, de szép alkotású tornyával, a Szent Mihály-templom. Három század dolgozott rajta, a XIII—XV. század. Mellette húzódik meg az átmeneti stílusú Szent Jakab-kápolna Stornónak stílusos restaurálásában.

Gothika és barokk ölelkezik a régi Sopronban mindenfelé.

A barokk Sopron vázolásában még nem merültünk ki. A gazdák utcáiban is léptennyomon beleütközünk egy-egy motívumba, amely ennek a nagyszerű világstílusnak a jellegét viseli magán. Szép barokk szobordíszt találunk a Szélmalom-utca 6. szám (Mater Dolorosa), a Jégverem-utca 2. sz. (Szent Dorottya), a Szeder-utca 8. sz. (Immaculata), a Szentlélek-utca 13. sz. (Szűz Mária a kis Jézussal, 1703.), a Fövényverem 29. sz. (Szentháromság) házain. A Halász-utcában az 1768-ban alapított Árvaházzal találkozunk, amelynek kápolnájában van Dorfmeisternek egyik legszebb oltárképe, a Három királyok imádása. Egész kis régi világ tárul elénk sokszor az udvarokban (Várkerület 8. sz.), az átjárókban (Festőköz) s az Ikva partjain.

Sopronnak két vasuti állomása felé irányuló fejlődése már a legújabb kor városfejlesztési elveit tartja szem előtt s a klasszicizmustól örökölt rendező szellem jegyében folyik le. (Deák-tér és környéke a Szedres helyén, Kossuth Lajos-út stb.) A Lackner Kristóffal a kertváros irányában meginduló fejlődés[1] is állandó folytatásra talál s a higiénia jegyében a Lőverek, a Virágvölgy erdei, kertjei, szőlei felé tart. *Ki a szabad természetbe a jelszó s gyermekkocsi távolságra ligetek legyenek, mint az amerikai mondja.*

Az új Sopronnak ez a kifelé, a hegyek felé való fejlődési iránya szerencsésnek mondható abból a szempontból, hogy óvja a régi Sopron építészetének történeti jellegét. Új épületek azért így is csúsznak a régiek közé, s hangos szavukkal elnyomják a szerényebb régieket s a javítások és áttörések, a szabályozások sokszor elég keményen belenyulnak a régi állapotokba, de hiszem, meg vagyok győződve, hogy a hagyományos soproni történelmi és művészeti érzéknek mindig lesz rá gondja, hogy *Sopron történelmi és művészváros maradjon.*

[1] Csatkai Endre: Szépítő törekvések Sopron multjában. Sopron, 1921.

DR. MIHÁLYI ERNŐ

SOPRON KÉPE ÉPÍTÉSZETTÖRTÉNETI SZEMPONTBÓL

Egyszer írtam már Sopron középkori műemlékeiről, renaissance és barokk házairól,[1] de akkor csak az egyes épületek szépségét, az egyes épületek arcát néztem. Most Brinckmannal[2] a kezemben az egész város történelmi felépítésében, kialakulásában megnyilvánuló törvényszerűségeket s a törvényszerűségek kapcsán felmerülő szépségeket tárom fel. A várost, mint szervesen fejlődő organizmust akarom az olvasó szeme elé állítani. Ki akarom éreztetni, hogy a város az államnak egyik legfőbb alkotóeleme. Város nélkül nincs állam, csak nép, csak nomádállam, vagy államhoz hasonló primitív organizáció. Ki akarom éreztetni, hogy a városnak nemcsak a léte, de alakja is jellemző az államra. Ahogyan a városkép valami vár, castrum, templom, piac körül kialakul, ahogyan ősi utcái keresztülkasul szelik, amerre ágaznak, az mindvégig jellemző marad struktúrájára, kialakulására.[3]

Sophokles híres éneke „πολλὰ τὰ δεινά" az emberiség legnagyobb kultúrteljesítményei közé sorozza azt az ösztönszerű tevékenységét, hogy városokat alapít. S ezek az ősi városok voltak a prototypusai az európai városoknak s az ősi városok egysége és szabadsága volt a csirája Európa egész fejlődésének és hatalmának a görög világtól egészen a jelen korig.

Ilyen lélekkel állunk meg Sopron falai előtt, ilyen szemmel nézzük bekapcsolódását az európai áramlatokba, ilyen szemmel nézzük fejlődését napjainkig.

Sopron az Alpoknak a Fertőre dülő végső nyulványainál ősi országutak találkozásának köszöni létét s jövőjét, fejlődésének irányát is utak, a vasutak, meg kies hegyoldalainak vonzóereje szabják meg. A bécsi, a pozsonyi, a balfi, a győri, a kőszegi, a bánfalvi út itt torkolnak össze s az utak találkozását két patak, az Ikva és a Bánfalvi-, Rákospatak öleli át. Ezeknek a vize tölti majd meg a várárkot, a halastavakat stb.

Sopron, mint határszéli vár, már a királyság első századától fogva fontos szerepet játszik. Városi rangra való emelkedésének első jelei a XIII. században, a közelnyugati városalapítások idején mutatkoznak. Őrtornyos falak védik, melyeknek jókarbantartására megkapja a fertői vám felét s erejének fokozására IV. Béla hozzácsatolja a szomszédos löveri nyilasok felét. Önkormányzatot kap. Békében az ország kapuja, háborúban az ország erőssége.[1] Egyre több kiváltságot, birtokot, vagyont halmoz össze. Zárt falai között szabad levegőt szívnak a ruhaneműi-, bor-, gabona- és állatkereskedelemben meggazdagodott polgárok. Nagy Lajos király uralkodása óta Ausztriával való kereskedelmünknek egyik legfontosabb gócpontja Sopron. Zsigmond és Mátyás alatt árumegállító jogot is élvez. A határmenti harcoknak fontos hadműveleti támasztópontja, a szomszédos birtokosok versengéseinek is állandó célpontja. Országos háboruk idején a királyi adóprés is súlyosan nyomja.

Sopronnak ez a politikai, gazdasági és hadi jelentősége szabja meg alakját. Sopron alaprajzának szabálytalan alakja megelőzi a XIII. századi születésű gotikus városok szabályos alakulását. A bel- és külváros ovális sáncöve még régebbi román hagyományokat őriz. A középkori Sopron életereje a város tornya alatti Előkapun megközelíthető piacon fejlődik ki. Építőművészeti ereje is itt koncentrálódik. A piac érdekes zárt térré válik a ferencesek gotikus temploma, a gyógyszertár, a városháza (Gambrinus-ház!) s a gazdag polgárok házai közepette. Szinte lopva torkollik bele a belváros négy utcája, a Templom-utca,

[1] A középkor műemlékei Sopronban. Sopron, 1914. — Sopron renaissance- és barokkstilusban épült házai. Sopron, 1915.

[2] Brinckmann: Stadtbaukunst. Geschichtliche Querschnitte und neuzeitliche Ziele. Berlin, Neubabelsberg.

[3] Franz Tritsch: Die Stadtbildungen des Altertums und die griechische Polis. Klio. 1928, 1—85. l.

[1] Dr. vitéz Házi Jenő: Sopron szabad királyi város története. I. r. l. k. Sopron, 1921, VI—VII. l. — Dr. Horváth Detre: Sopron vázlatos története. Sopron, 1928.

a Kolostor-utca, az Új-utca s a Szt. György-utca. Mintha az antik házak átriumáról mintázott kolostori keresztfolyosó négyszöge öltene testet a piac zárt alakulatán. Mintha a cellák sorát utánoznák a földszinteken körüskörül, még a templom oldalában is meghuzódó boltok.

Ebből a középkori Sopronból megvannak még a belváros falai, őrt áll még az Előkapu felett az ősi torony,[1] vannak még régi gotikus bordájú pinceboltozatok (Ferenc József-tér 6), egy gotikus ívezetű bolt (Szent György-utca 14), megvan még a ferencesek gyönyörű gotikus temploma, tornyával, átmeneti káptalanterme, a kolostornak ősi falai, a belvárosi plébániatemplom, Szent György-templom gotikus épülete. Ma sincs több kapuja a belvárosnak, mint az Előkapu, Hátsókapu, s a csak a XVII. század elején megnyitott harmadik kapu. Gyalogjárók részére áttörték még a régi falat az evangelikus templomnál s a Lenk-háznál. A külváros XVII. századi falaiból is látható még néhány részlet a Patak-utcánál, a Bécsi-kapunál, a Bástya-utcánál, a Híd-utcánál s a Deák-téren. A Bécsi-kapu, a Szent Mihály-kapu, a Balfi-kapu, a Magyar-kapu s az Újteleki-kapu összekötő vonalai fogják körül a külvárost, melynek fő jegecesedési pontjai a Szent Mihály- és Szentlélek-templom környéke, továbbá a Bécsi kaput őrző János-lovagok temploma, háza, hiteshelye, ispotálya. A középkori Sopronnak ez a képe, ez az építészeti kompozíciója valahogy a kor lelkének, társadalmának, a polgári kultúrának a visszatükröződése: Isten templomai, körülöttük a polgárság házainak phalanxa, a polgároknak jogok és kiváltságok alapján várfalak közt való tömörülése a feudalizmus támadásaival szemben, a nulle place pour l'homme isolé elv kérlelhetetlen érvényesülése az individuummal szemben, a piacon nyüzsgő gazdasági élet, a falakba, bástyákba beépített politikai súly, tekintély, biztonság, kövekkel megírt, kövekből kidolgozott önvallomásai az elmult századoknak. Román alapokon felépült gotikus városnak mondhatjuk Sopront, amelyre a késői renaissance, de főleg a barokk üti rá a bélyegét. Mint élő szimbolumok emelkednek a város fölé a gotikus templomívek, templomtornyok, a vallásos lelkület rakta kőhegyek s alázatos hódolattal övezik őket az újabb korok újabb stílusaiban megújhodó polgárházak. A régi gotikus részleteket a renaissance nyugodt, ünnepies vonalai, majd a barokkváros vidámabb hangulata öleli körül. A kapu- és ablakpárkányok, mint finom girlandok szaladnak végig az utcákon, az épülettömegek ritmikus hullámzásba jönnek, ügyesen simulnak az utca görbületéhez. Közbe-közbe egy új vagy megújított épület az újabb korok stílusait, az empire nyugodtabb vonalait vagy a moderneket juttatja szóhoz. A girbe-gurba utcákban lépésről lépésre új távlati képek bontakoznak ki előttünk s a művészi hatás szinte örömzajban csap fel a piac, a mai Ferenc József-tér zárt térhatásában, plasztikus erejében. A zárkózott német néplélek keres ezekben a gotikus templomokat körülzengő stílusos házak kórusában szeretetreméltó életmegnyilvánulást. Ez a művészi polgári építkezés azután lassan kiárad a belváros kapuin át a várfalak sáncain túlra, a várárkokba, a várkerületre, majd onnan is tovább huzódik sugárutakban a szőlők, a hegyoldalak felé, a vasutak táján új kor új irama elhagyja a régi terepet, kertvárossá lesz a régi bástyás, tornyos, templomos város s gyárak épülnek végein.

Ha részletesen akarjuk elemezni Sopront, ezt az építészetileg szervesen összefonódó organizmust, vizsgálatunkhoz nagy segítségünkre vannak a várostörténeti kutatók Dr. Vitéz Házival élükön, Póda, Payr, Mohl, Bella, Horváth, Csatkai, Winkler művei. Az ő szemükkel meglátjuk azokat a történelmi erőket, amelyek Sopront megmunkálták, felépítették. A létesítő, a kezdeményező erőkhöz járulnak az újkorban a fentartó, a továbbfejlesztő erők. Az iparosok, a céhek, a szőlőgazdák, kereskedők városa megnyílik a magyar nemesség számára, a polgárok városa egész nagy arisztokrata világ otthonává lesz. A középkori katholicizmus után a protestantizmus is ható erővé lesz, majd meg a katholikus felújulás üli diadalát a jezsuiták, dominikánusok, orsolyiták építkezéseiben, átalakító tevékenységében. Az európai merkantilizmus gazdasági erői Sopront is megkétszerezik. A fejlődő ipar és kereskedelem

[1] Payr Sándor: A régi soproni városház. A soproni városlorony. Egyéb tornyok, a kapuk és a bástyák. Soproni Napló. 1918. Jan., febr. sz.

nem tűri a bástyák korlátjait, kiárad a kapukon át a várárok és vársáncok tájára, a mai várkerületnek, a Grabenrundénak veti meg alapjait. A francia kertek példája a Preysing generálistól 1763-ban megvett Neuhof, Erzsébet-kert, kedves, csendes lugasaiban talál utánzásra, melyet később a rousseaui naturalizmus alakít át angolparkká. A XIX. század liberalizmusával járó nagyarányú városfejlődés a maga történelmi stílusú monumentális épületeivel inkább a külvárost gazdagítja. Itt emelkednek az új iskolák, színház, pénzintézetek, bérházak, kaszárnyák, törvényszéki és postapaloták, a kertekbe, fák árnyékába rejtőzködő villák stb. A régi Sopron tehát a modern élet forgatagában is elég változatlanul áll előttünk.

A régi Sopron életében két nagy határkő jelez új korszakot, az 1676-i és az 1808-i tűzvész. 1676. nov. 28-án leégett az egész belváros és a külvárosnak kétharmad része. Advent első vasárnapja előtti szombaton a Hosszúsoron lakó Warkowich Györgynek két gyermeke gesztenyét akart sütni a pajtában s az ebből délután két órakor támadt tűz végigperzselte a házakat a mai lyceum felé egészen a Magyar-kapuig. Az Ezüst utcán át becsapott a belvárosba, mely teljesen elpusztult, innen az Ógabona-téren, az Újtelekiutca mindkét során s a Rózsa-utcán át eljutott a Bécsi-kapuig. Leégett ekkor a Szent György templom, a ferenciek (ma bencések) temploma, a város tornya, az evangelikusok magyar iskolája (lyceum) és fából készült imaháza.[1] Ez a tűzvész temeti el a gotikus és renaissance Sopront s csak mutatóba hagy meg néhány emléket belőle s ad új életet a barokk Sopronnak, amelynek arcvonásait meg az 1808-i tűzvész alakítja át. Nem azt mondom ezzel, hogy a gotika és renaissance egészen eltünt. Nemcsak néhány emlékében maradt fenn, nemcsak a házfalak tömegében, hanem mint az apák, anyák arcvonásai gyermekük arcán, úgy maradt fenn a gotika a barokk-házak saroktornyocskáinak, vagy az oromzatoknak a főpárkányvonalat áttörő függőleges, felfelétörő vonalában, a renaissance pedig a barokk-házaknak egyetemes horizontális tagozódásában. A barokkhullámvonalú diszítés tehát a kapuk, az ablakok párkányain csak a régi horizontális tagozódás keretei közt kezdhette meg érvényesülésének útját. A jelen mindíg bizonyos kompromisszumra lép a múlttal.

A másik határkő az 1808. évi tűzvész. Az utána következő restaurálások, építkezések a klasszicizáló stílus nyugodt vonalait juttatják szóhoz.

De most már induljunk meg a belváros részletesebb megszemlélésére. Álljunk meg mindjárt a Városház-téren (Szentháromságtér, Ferenc József-tér). Csak a szomszédos monumentális épületek magasságában szélesedik ki. Uralkodik rajta a bencés templom s 43 m magas tornya. A szentély finom francia gót-építmény a XIV. századból, a hajó XV. századi, szárazabb német gótalkotás. A torony mesterien testesíti meg a gotika két alapgondolatát, a tömegfelbontás s a magasbatörés elvét. Festői, bensőséges környezetét, az egykori Viczay, ma Kossowház (renaissance), a Széchenyi-házak helyén álló klasszikus stílusu megyeház, az evangelikus hitközség tulajdonában lévő formás renaissance-épület, két barokk-ház, az ú. n. Fabricius v. ezredes-ház, a Lackner-ház v. népkonyha, a Stornó-féle gazdag stukkódiszítésü sarokház, a barokktetős ősi városstorony, az új renaissance városháza, a patika, a rokokódiszü, erkélyes Spiesz-ház (Gambrinus) alkotja. Hány különböző művészi világfelfogás egyesül e zárt téren? Az égbetörő gotika, a fejedelmi méltóságú renaissance, az áradó érzelmességü barokk, a kecses rokokó, az értelemtől sugallt világos szerkezetü klasszicizmus, az ünnepélyes hangulatú új renaissance, az európai szellemtörténet minden rezdülése megérződik e téren. Nagyszerű érvényesülési hely ez a gotikus épület számára, mely nagy téren elveszti égbetörő hatását. Szinte a házak zárt foglalatában van e kis tér s teremhez hasonlít, melyet az ég boltoz be. Zárt térhatását annyira megőrzi, hogy még az utcák is észrevétlenül torkolnak bele, szinte félénken, hogy meg ne zavarják előkelő nyugalmát, amelyet az épületek horizontális párkányvonalai s a tetőknek nyugodt, egyenes záróvonalai biztosítanak. Ha pedig a téregység egyszer egy bizonyos zónáig a keretelő épületek révén biztosítva van, akkor már csak felfrissítőleg hat, mikor ezt az övet a torony tűje bájos lendülettel áttöri

[1] Payr Sándor: Régi házak a Szent György-utcában. Különlenyomat a soproni Napló 133. és 138. számából. 7—8. l.

vagy ha éppen a torony magas lendületével akar versenyre kelni a Szentháromságszobor monumentális alapzatáról kanyargósan felfutó oszlop. Így az 1701-ben felállított Szentháromság-szobor valósággal szerves részévé lesz annak a kis térnek s örökszép példája egy művészeti problémának, hogyan léphet a plasztika a legszorosabb kapcsolatban a környező architektúrával.[1] Ugyancsak felfrissítőleg hat a Városház-tér egységes, zárt hatására a háttérben magasbanyuló várostorony.

Karajos ívben kígyózik ki e szép térből két-két utca, a Templom-utca és Kolostor-utca s a Szent György-utca és az Új-utca. A hajláshoz simulnak a házhomlokzatok is, különösen bájosan a homorú hajlásnál. Hogy kilátásukat az utcán végig megőrizzék, festőibbnél-festőibb erkélysorozatot teremtenek. Ezek a kanyargós utcák, amelyek a régi harcok idején a betörő ellenséggel szemben minden hajlásnál mindmegannyi ellenállási pontot képviseltek, ma nemcsak a végigsüvöltő széltől óvnak, hanem az egyenes vonal egyhangúságának az unalmát is elűzik s szemünk elé lépésről-lépésre újabb szépségeket tárnak.

Így tárulnak elénk a Templom-utcában a nagytömegű s finom hajlású bencés székház klasszicizáló kapuja[2], az Esterházy-palota monumentális loggiás, erkélyes renaissance-épülete, a soproni barokk-építészet gyöngye, az egykori Bezerédy-kúria, ma Schwartz-ház, az evangelikus templom klasszicizáló tornya, a méltósággal teljes renaissance-papház, az egykori gróf Lassberg-ház, jobbrabalra (Templom-utca 16-17) érdekes barokk-kapuk, barokk-ablakpárkányok, a Töpler-ház tipikus barokk-formái, a Kolostor-utcában az egykori gróf Stahremberg-, ma Stornó-féle ház és az erkélyes Zichy-Meskó palota, a Fegyvertár-utcában az attikás Tisza-féle renaissance-ház.

A Városház-tér bensőséges hangulatához, zárt térhatásához kicsiben hasonlít az Orsolya-tér kecses kútjával. A gotikus zárda, a gazdag díszű, renaissance Lunkányi-ház, valamikor gróf Niczky Kristóf háza s a művészi megoldású cikk-cakkos alaprajzú, attikás, erkélyes Proszvimmer-ház, valamikor Dobner polgármester háza (Gyóni emléktábla) adja a keretet, melyből nyilként tör a magasba az orsolyiták újgót-templomának a szinte a boltozaton lebegő tornya (1864). Kár, hogy szinte lidércnyomást gyakorol rá a Szent György-utca egyik házának óriási, csupasz tűzfala.

A ma kissé elhanyagolt Új-utcában is érdekes régi építészeti hangulat csap meg bennünket (Új-utca 4. Platea Judaeorum), de különösen a Szent György-utca van tele vallásos, történelmi hagyományokkal megrakott, s építészeti szempontból is kiváló épületekkel. A Müller P.-utca sarokházának gömbölyű erkélye három utcára néz. Vele szemben a vesztfáliai béke évében (1648) épült hatalmas renaissance épület emelkedik. Majd a gróf Erdődyek (ma Soproni Kerületi Munkásbiztosító Pénztár) finom vonalú barokk palotája s a herceg Eggenberg-féle (ma evangelikus konventházak) barokk (Szent György-utca 14.) és renaissance (Szent György-utca 12.) házak hívják fel magukra figyelmünket. Ez utóbbinak szép loggiás udvarán kései német renaissance szószék van. Ebben az udvarban, erről a szószékről hallgatták a protestánsok az elnyomatás idején az Isten igéjét. Ezekkel az épületekkel szemben emelkednek a jezsuiták működésével kapcsolatos s a soproni katholikus megujhodást hirdető épületek: az egykori jezsuita, ma bencés gimnázium, a Nagy Lajos korában épült gotikus vázú, de stukkós barokk díszítésű és homlokzatú Szent György-templom, Dómtemplom,[1] a káptalannak méltósággal teljes kései renaissance épülete, mely valamikor a híres soproni prókátor és evangelikus főember, Wittnyédy István háza volt; a szomszédos, erkélyes házat, amelynek kapuja fölött az 1644-es évszám olvasható, gróf Erdődy György özvegyétől, Batthyány Erzsébettől a dominikánusok kapták meg, majd a jezsuiták vették használatba és rendszerint a rektor lakott benne. Török Jánosnak és gróf Nádasdy Ferencnek szomszédos házaiból építették a jezsuiták a nemesi konviktust 1680 után a mai Korona-vendéglő

[1] Mihályi Ernő: A szoborszerűség fogalma a barokkkorban és a soproni Szentháromság-szobor. Soproni Almanach. 1922.

[2] Külön figyelmet érdemel a lépcsőház Dorfmeisterfreskója, a quadratura copfstílusú kútja gyönyörű Máriaszoborral s a XIII. századi román káptalanterem szimbolikus oszlopfőivel, gyám- és zárköveivel.

[1] Mohl Adolf: A soproni Szent György-templom és plébánia rövid története. Győr, 1926.

helyén.[1] Nagyon érdekes a Szent György-utcai házakba beljebb is kerülni, hogy meglássuk, mint dőlnek rá a vaskos bástyákra, falakra s mint hódítják meg lassan-lassan a széles falakat kertek számára.

Előttünk áll Sopron belvárosa, amelynek utcáit a házak párkányainak s tetőinek erősen hangsúlyozott horizontális vonala tartja össze és sok kecses és gyakorlati célt szolgáló erkély, kiugrás, saroktorony s a renaissance és barokk diszítésnek ezer és ezerféle változata jellemzi. A házaknak látszólag nyugodt tömegein a kapuk, az ablakok, általában a homlokzat díszeiben a reliefeknek pajzán vonaljátéka, kecsesen hajladozó vagy meg-megtörő ritmusa vibrál, de ezeknek a festői elemeknek a belopása az utcák zártságát, a tér- és távlathatást nem zavarja, legföljebb a szem mozgását lassítja vagy gyorsítja. Az utcák összességének horizontális vonalát, zárt térhatását pedig, hogy az építészeti hatás még gazdagabb legyen, égbetörő gotikus vagy hullámvonalú barokk toronysisakok törik át.

De lássuk, hogyan munkálja Sopron építészeti arculatát a történelem egyre tovább, tovább. A XVIII. és XIX. század hatalmas népesedési, kulturális, gazdasági lendülete áttörte a belváros falaitól felállított korlátokat, kitárta a kulcsos város kapuit s szinte elemi erővel árasztotta el a külváros minden részét, főleg a Várkerületet. Barokk, rokokó, empire kultúra kerül a Várkerületre s a belőle kiinduló utcákba. Bármerre nézünk, mindenütt, még a legeldugottabb utcákban is szemünkbe ötlik egy-egy tipikus, érdekes alkotás. A várostorony mellett az Előkapunál épült fel 1764-ben bájos rokokó-stílusban a Szent János-kápolna, mely az új városház építésével kapcsolatban a Lőverekbe került. A Várkerületen különösen a 10. számú, a Póczaház (Várkerület 14.), a Sostarics-ház (Várkerület 18.), a Sziesz-ház, az 1733—35-ből való kath. konvent-ház (Várkerület 26.) vonja magára figyelmünket finom barokk formáival. A Sziesz-háznak megvan még az az érdekessége is, hogy a tetőnek szokásos horizontális vonalát egy mansart-szobával áttöri, melynek homlokzatát hatalmas hajlású voluták, finoman hullámzó párkányvonalak és egy nagy urna díszítik.

A Vermes-házban (Várkerület 125.) a rokokó díszítés áll előttünk teljes szépségében, bájosságában. Ezen a házon még a sarokkiképzés mesteri volta is meglátszik. Már a belváros saroktornyos házai is megleptek bennünket finomságukkal. Két falnak az összeütődése, két utca falvonalának a találkozása nyer bennük szelíd hangsúlyt anélkül, hogy a sarokházat kiemelné a két utca találkozó házsorának összefüggéséből. Itt a Vermes-házon is milyen nagyszerűen, szelid kis hajlással, egy bemélyített félhengerben csapódik össze a sarkon a két utca homloksíkja, milyen sima görbületben olvad össze a földszintnek s a tetőnek erősen hangsulyozott horizontális párkányvonala. Milyen más az újabb építészetben az utcasarkokon gyakran előforduló kupolamotívum, mely az így kitüntetett épületet egészen kiemeli a két utca horizontális vonalmeneteiből, amelyeket épen ügyesen össze kellene foglalnia.

Azegykori tavak helyén felépült Széchenyi-teret újabb monumentális épületek szegélyezik, a Kaszinó, a Postapalota, a Soproni takarékpénztár, amelyek talán nem mindenütt hatnak harmonikusan a régi épületekkel, pl. az ősi Lyceummal, de mégis biztosítják számára a zárt térhatást. E zárt térhatásból nagyszerűen emelkedik ki a dominikánusoknak 1773-ban épült kéttornyú temploma, melynek tövében szerényen húzódik meg kolostoruk. A domonkosokhoz közeli hatalmas főuri palotát, a Somogyi-házat (Domonkos-utca 17.) már a XVIII. század végének klasszicizáló stílusa teremtette meg.

A Petőfi-téren a modern színház s a Ferenc Ferdinánd-utca néhány empire stílusú háza (21. sz.) mellett jutunk el az Ógabona-térre, ahol a Laschober-háznak (Ógabonatér 12.) szép udvari részlete, az Újteleki-utcába, ahol meg a Dahner-háznak (Újteleki-utca 24.) 1733-ból való belső, népies barokk domborműves díszítése lep meg bennünket. A Rákóczi-utcában (33. sz.) egy művészi empire-házzal találkozunk.

A városépítés nagy romantikusa, a bécsi Sitte Kamilló azt mondja, hogy ha a geometriai formák és a háztömbök kezdenek uralkodni, akkor elhallgat a művészet. Ha a mai városépítés nincs is vele egy véle-

[1] Payr Sándor: Régi házak a Szent György-utcában. 1915. Sopron. 7. l.

ményen s nagy szerepet juttat a geometriának tervezéseiben, mégis elismeri, hogy a régi időknek megtört utcavezetésében sok a lebilincselő vonás. Egyikben a klasszicizmustól örökölt rendező szellem, a szabályosság, a magasabb egységben diadalmaskodó értelem jut szóhoz, a másikban inkább az individuum, az érzelem, a talajviszonyok s egyéb történelmi körülmények sajátosságai. Sopronnak a Bécsi domb s a Fertő vidéke felé való terjeszkedésében még mindíg ezen utóbbi elvek jutnak kifejezésre. Amit éreztünk Sopron belvárosának megtört, kígyózva vonuló utcáiban, ugyanazt érezzük a Bécsi-kapu, a Szent Mihály-kapu, a Balfi-kapu felé törekvő zegzúgos, szabálytalan törésű, kanyarogva emelkedő utcákban annál is inkább, mert hiszen a gotika és barokk uralma még ezekben a jobbára gazda- vagy szegénynegyedekben sem szünik meg, sőt helyenként hatalmas építészeti hatást vált ki, mely az egész városképre elhatározó bélyeget nyom, pl. a Szent Mihály-templom.

Amint a Várkerületről az Ikva-hídon át a Szentlélek-templom elé jutunk, már látszik a dombra kapaszkodó városrész. A Szentlélek-templom gotikus vázát is betölti a barokk dísz, de ezt már nem a stukkós barokk dísz, mint a dómtemplomot, hanem a freskós dísz, Dorfmeister freskói. A Szentlélek-utcán felfelé haladva a Sas-térre jutunk. Ez megint érdekes téralakulás. A Patzerház (Sas-tér 6.) bájos barokk-rokokó díszítésével gyöngye a térnek. Balra kanyarodva a régi János-lovagok 1484-ben épült és Stornó Ferenctől restaurált szép kései gót templomához jutunk, jobbra menve pedig a Szent Mihály-utcába, melynek az 1791-ből való ház adja meg díszét. Tulajdonképen két egymásra néző papi ház volt közös udvarral, közös kapuval, kapuja szinte rogyadozik a barokk pompától. (Csavarodó, babérkoszorús oszlopok, atlaszok, fesztonok, akantuszok, Szűz Mária szobra.) A házak hullámosan megtört párkányán angyalok ülnek. Igazán tökéletes barokk homlokzat-kompozíció.

Előre tekintve előttünk áll az egész város fölött uralkodó, hatalmas hátú gotikus templom, zömök, de szép alkotású tornyával, a Szent Mihály-templom. Három század dolgozott rajta, a XIII—XV. század. Mellette húzódik meg az átmeneti stílusú Szent Jakab-kápolna Stornónak stílusos restaurálásában.

Gothika és barokk ölelkezik a régi Sopronban mindenfelé.

A barokk Sopron vázolásában még nem merültünk ki. A gazdák utcáiban is léptennyomon beleütközünk egy-egy motívumba, amely ennek a nagyszerű világstílusnak a jellegét viseli magán. Szép barokk szobordíszt találunk a Szélmalom-utca 6. szám (Mater Dolorosa), a Jégverem-utca 2. sz. (Szent Dorottya), a Szeder-utca 8. sz. (Immaculata), a Szentlélek-utca 13. sz. (Szűz Mária a kis Jézussal, 1703.), a Fövényverem 29. sz. (Szentháromság) házain. A Halász-utcában az 1768-ban alapított Árvaházzal találkozunk, amelynek kápolnájában van Dorfmeisternek egyik legszebb oltárképe, a Három királyok imádása. Egész kis régi világ tárul elénk sokszor az udvarokban (Várkerület 8. sz.), az átjárókban (Festőköz) s az Ikva partjain.

Sopronnak két vasuti állomása felé irányuló fejlődése már a legújabb kor városfejlesztési elveit tartja szem előtt s a klasszicizmustól örökölt rendező szellem jegyében folyik le. (Deák-tér és környéke a Szedres helyén, Kossuth Lajos-út stb.) A Lackner Kristóffal a kertváros irányában megindúló fejlődés [1] is állandó folytatásra talál s a higiénia jegyében a Lőverek, a Virágvölgy erdei, kertjei, szőlei felé tart. *Ki a szabad természetbe a jelszó s gyermekkocsi távolságra ligetek legyenek, mint az amerikai mondja.*

Az új Sopronnak ez a kifelé, a hegyek felé való fejlődési iránya szerencsésnek mondható abból a szempontból, hogy óvja a régi Sopron építészetének történeti jellegét. Új épületek azért így is csúsznak a régiek közé, s hangos szavukkal elnyomják a szerényebb régieket s a javítások és áttörések, a szabályozások sokszor elég keményen belenyulnak a régi állapotokba, de hiszem, meg vagyok győződve, hogy a hagyományos soproni történelmi és művészeti érzéknek mindig lesz rá gondja, hogy *Sopron történelmi és művészváros maradjon.*

[1] Csatkai Endre: Szépítő törekvések Sopron multjában. Sopron, 1921.

DR. MIHÁLYI ERNŐ

A VERMES-HÁZ (VÁRKERÜLET). A benyíló utca helyén állt a belvárosba vezető Hátsó kapu

A SZIESZ-HÁZ. Várkerület 20.

Magyar Művészet
1928. 7 sz

A SZENT JÁNOS-TEMPLOM. Hajdan a jeruzsálemi Szent János-lovagrend, 1637 óta a jezsuiták birtokában 1773-ig; ma árvaház Sopronnak e legrégibb (1214?), mai alakját 1484-ben nyert épülete

GAZDAPOLGÁR HÁZ A FÖVÉNYVEREM BEJÁRATÁNÁL, NÉPIES SZENTHÁROMSÁG-SZOBORRAL

A VERMES-HÁZ (VÁRKERÜLET). A benyíló utca helyén állt a belvárosba vezető Hátsó kapu

A SZIESZ-HÁZ. Várkerület 20.

A SZENT JÁNOS-TEMPLOM. Hajdan a jeruzsálemi Szent János-lovagrend, 1637 óta a jezsuiták birtokában 1773-ig; ma árvaház Sopronnak e legrégibb (1214?), mai alakját 1484-ben nyert épülete

GAZDAPOLGÁR HÁZ A FÖVÉNYVEREM BEJÁRATÁNÁL, NÉPIES SZENTHÁROMSÁG-SZOBORRAL

A SZENTLÉLEK-TEMPLOM. 1221

A SZT. MIHÁLY-TEMPLOM FŐHAJÓJA A SZENTÉLYBŐL NÉZVE
Az orgonakarzat 1489-ből való, a templom építését a XIII. század második felében kezdték meg és a XV. század végén fejezték be

A SZENTLÉLEK-TEMPLOM. 1221

A SZT. MIHÁLY-TEMPLOM FŐHAJÓJA A SZENTÉLYBŐL NÉZVE
Az orgonakarzat 1489-ből való, a templom építését a XIII. század második felében kezdték meg és a XV. század végén fejezték be

A SZT. MIHÁLY-TEMPLOM FŐHAJÓJA

A SZT. MIHÁLY-TEMPLOM FŐHAJÓJÁNAK
ÉSZAKI OSZLOPSORA

A SZT. MIHÁLY-TEMPLOM DÉLI MELLÉKHAJÓJA

A SZT. JÁNOS-TEMPLOM BOLTOZATA

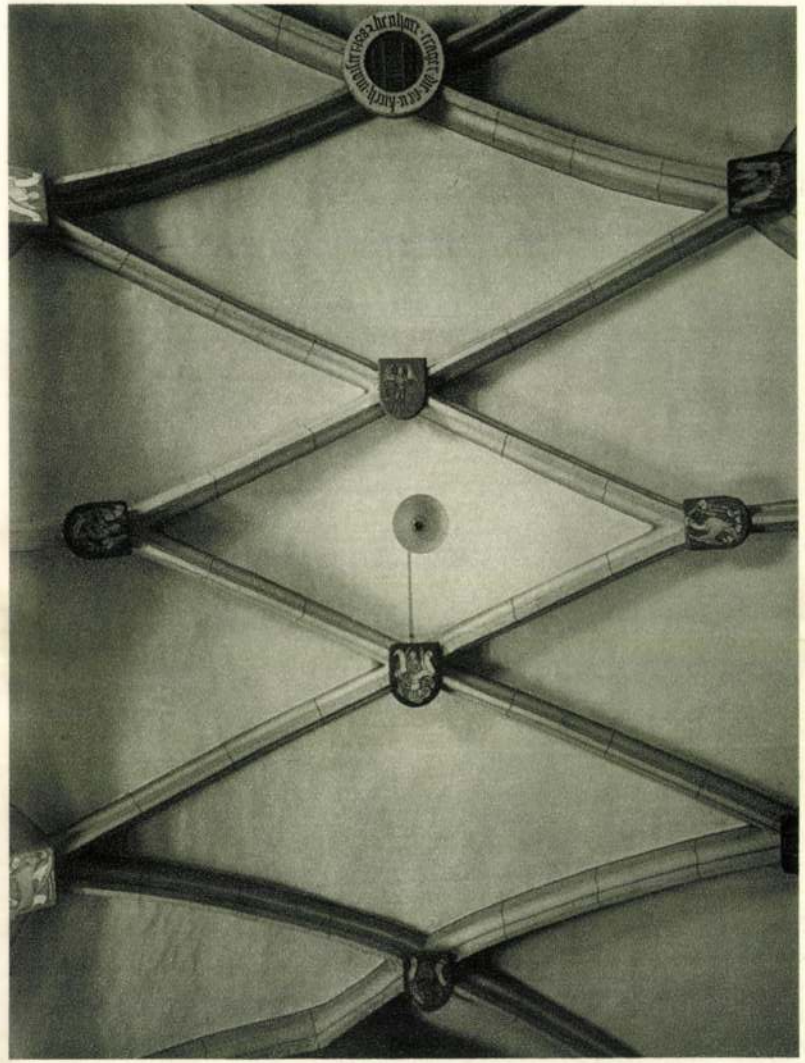

A SZT. MIHÁLY-TEMPLOM SEKRESTYÉJÉNEK BOLTOZATA

Magyar Iparművek
1928. 7. 22

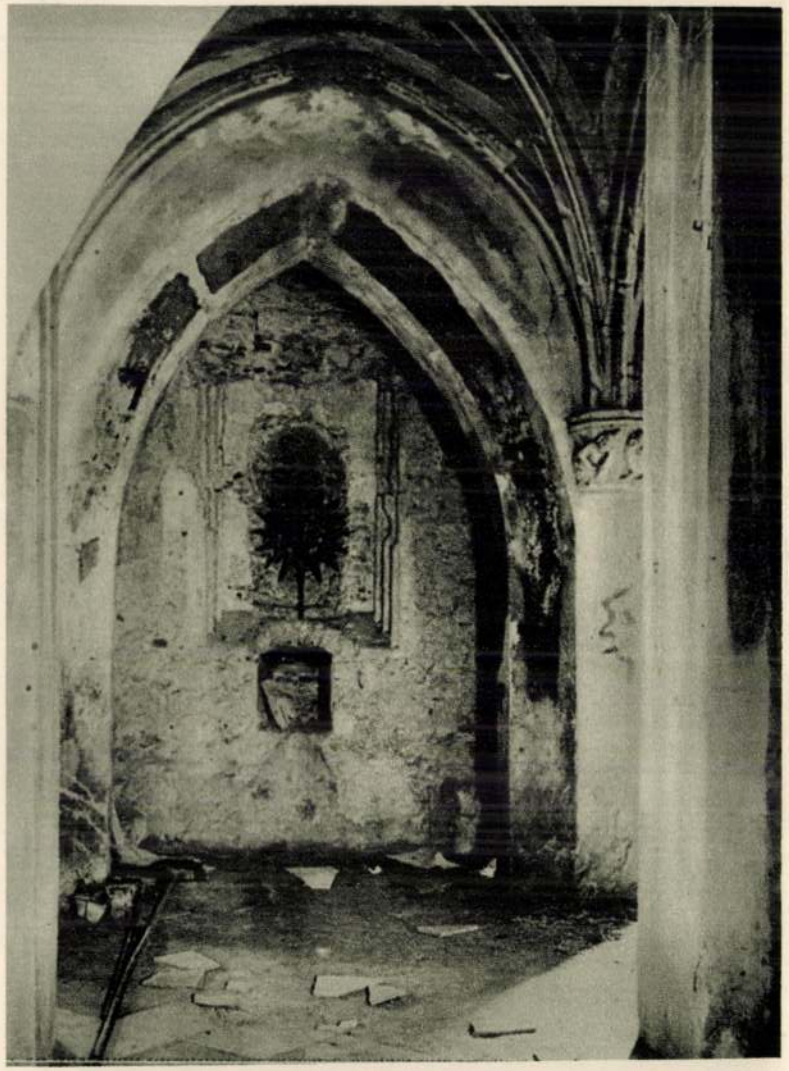

A BENCÉS-TEMPLOM MELLETTI KÁPOLNA RÉSZLETE
(Káptalanterem)

A SZT. MIHÁLY-TEMPLOM FŐBEJÁRATA

A DOMONKOSOK TEMPLOMA. 1773

A DOMONKOSOK TEMPLOMÁNAK SZÓSZÉKE

A SPITZER-HÁZ

SZÍNHÁZ-UTCA 21

A SZT. MIHÁLY-TEMPLOM FŐHAJÓJA

A SZT. MIHÁLY-TEMPLOM FŐHAJÓJÁNAK
ÉSZAKI OSZLOPSORA

A SZT. MIHÁLY-TEMPLOM DÉLI MELLÉKHAJÓJA

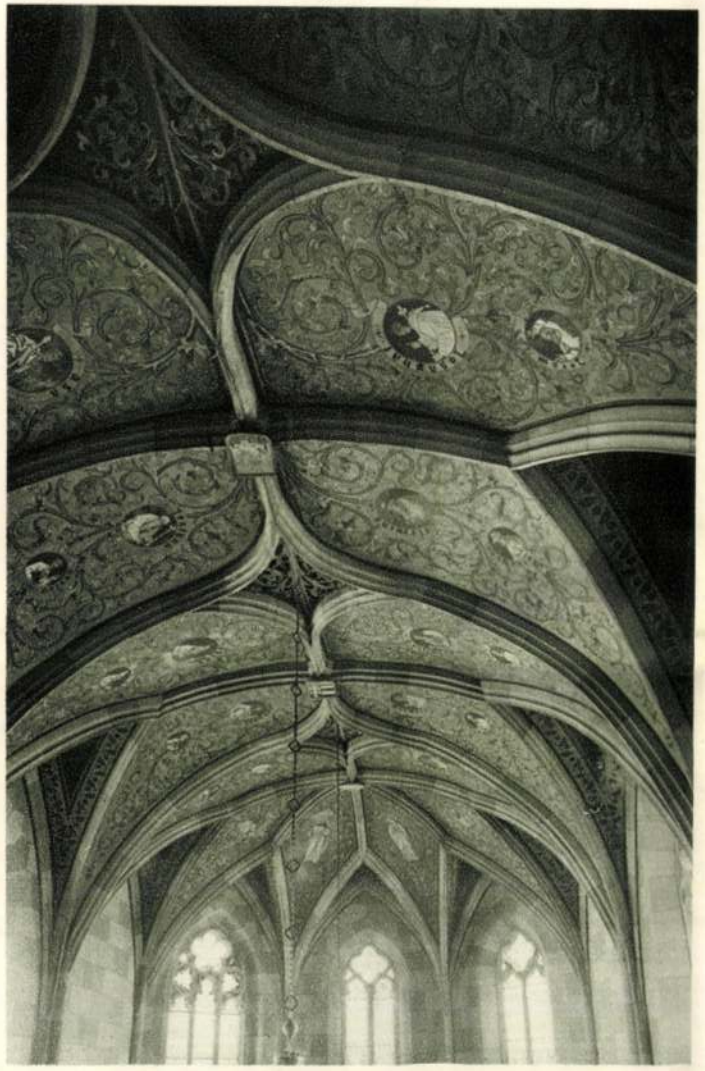

A SZT. JÁNOS-TEMPLOM BOLTOZATA

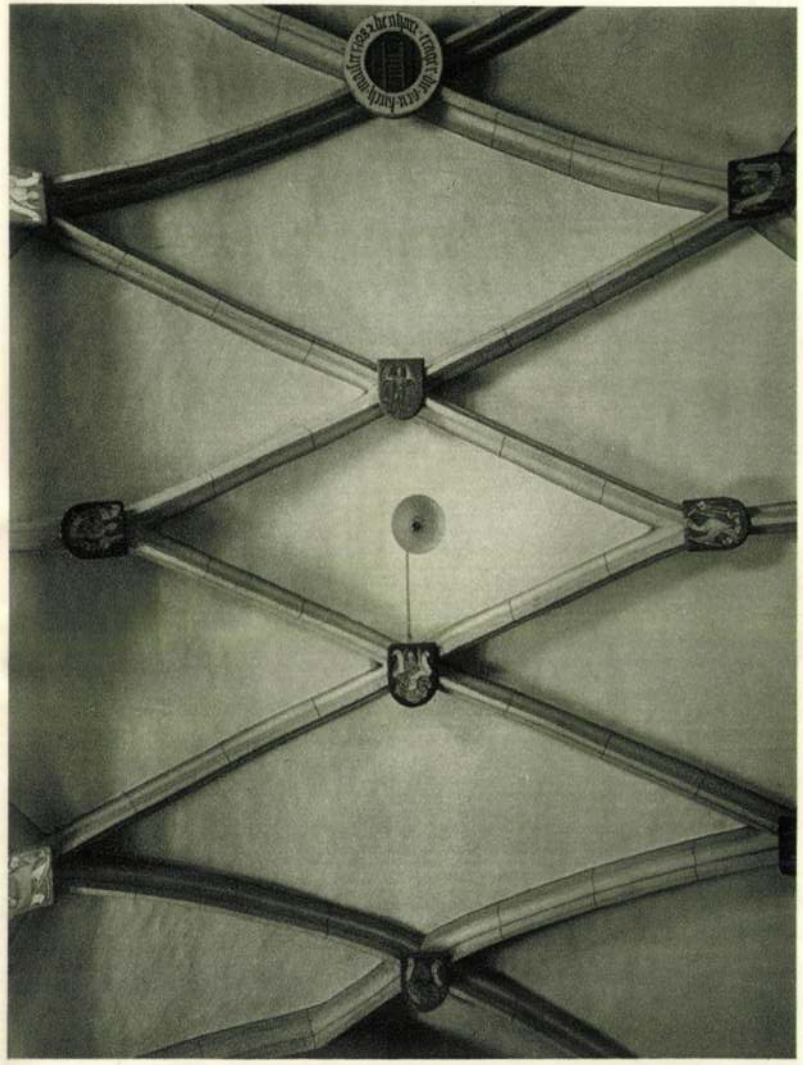

A SZT. MIHÁLY-TEMPLOM SEKRESTYÉJÉNEK BOLTOZATA

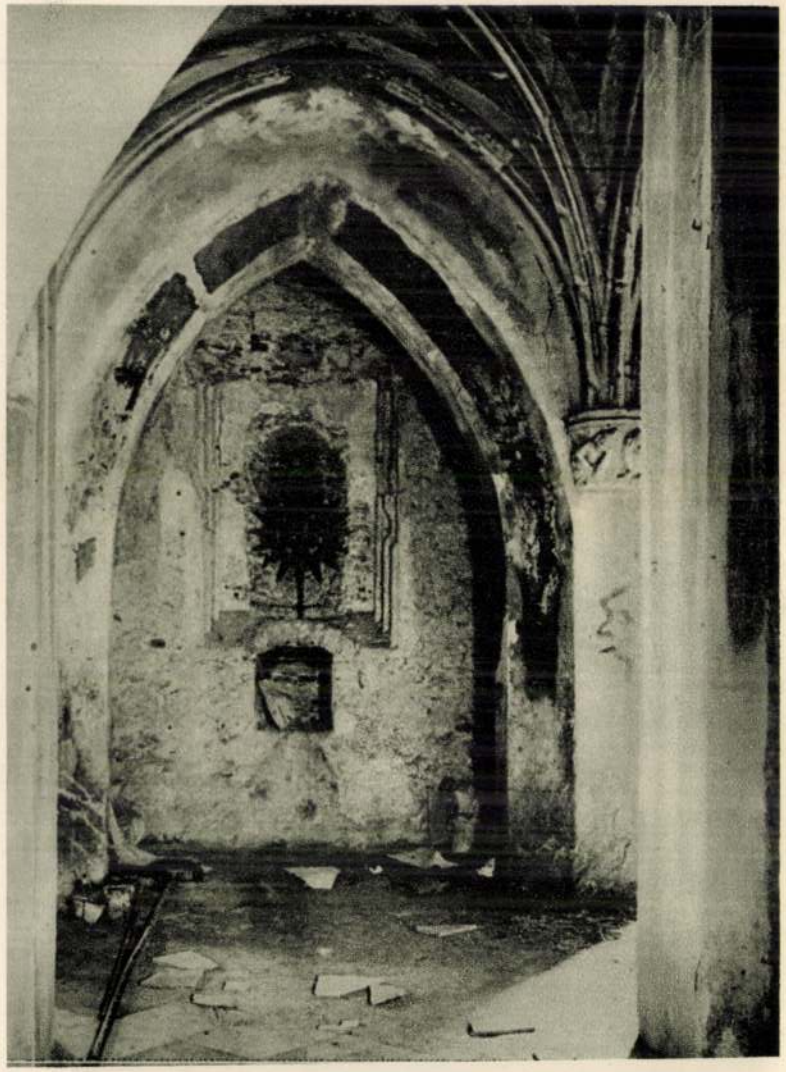

A BENCÉS-TEMPLOM MELLETTI KÁPOLNA RÉSZLETE
(Káptalanterem)

A SZT. MIHÁLY-TEMPLOM FŐBEJÁRATA

A DOMONKOSOK TEMPLOMA. 1773

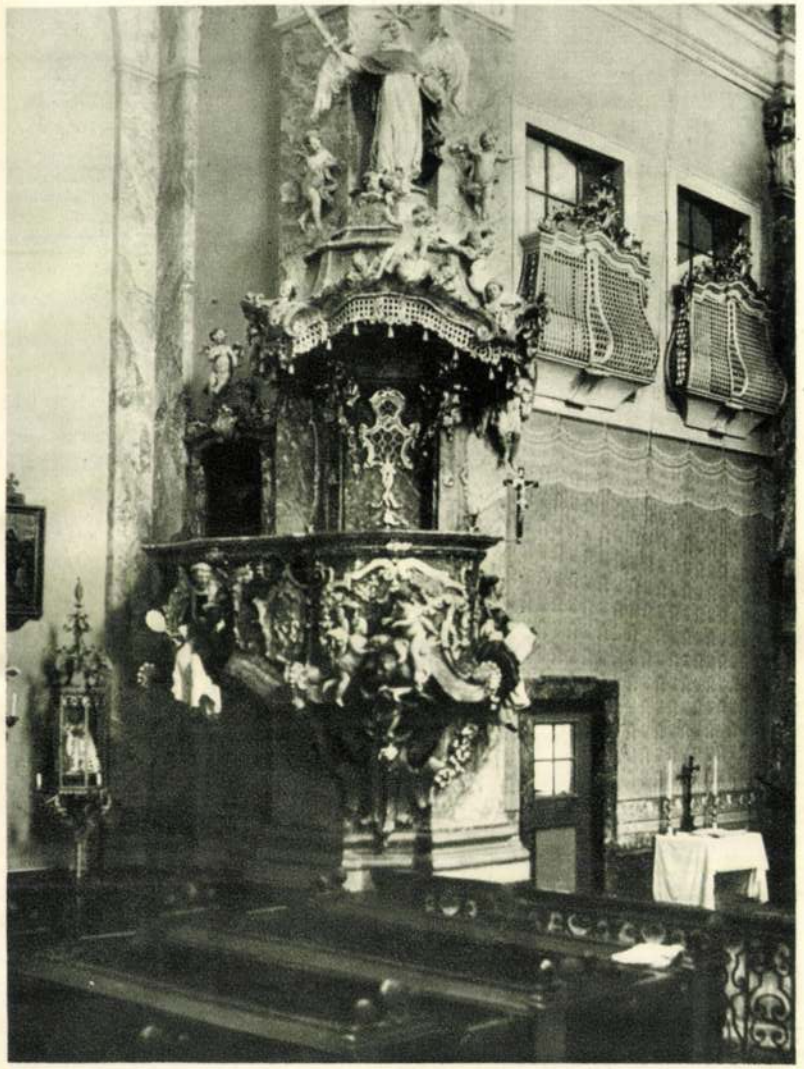

A DOMONKOSOK TEMPLOMÁNAK SZÓSZÉKE

A SPITZER-HÁZ

SZÍNHÁZ-UTCA 21

ságos párkányszerű képződ-

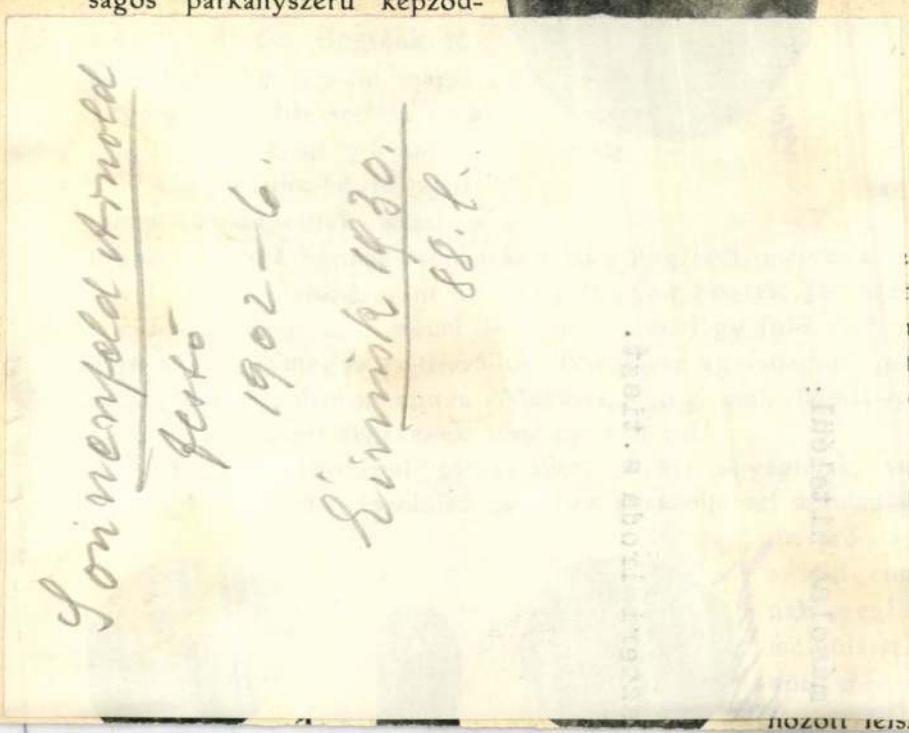

b

7. kép szemlél
t, de simítása t
nelynek azonba
tés folytán barn
bb hasasodása

gy fedők cso
ban gömbszelvé
ajakosodó per
ek az erős aj
lelő éles horn
biró tálacskát
t az 1911. é
hozott felszínre. A horny

zet, melyet az első közlésben mindenütt mint *A)*
ink le. Egyik törött példa ujjbenyomásos fenekével
vja magára figyelmünket, hogy fültőtől-fültőig hor-
golja két részre. Egy másik szintén törött példa csak
r el ettől, hogy feneke gömbszelvény-alakú. Épebb
adik példa, melynek vállán mélyített horizontális vo-
ten s ettől elül és hátul két vertikális vonal csap le a körrel körülvett,
násos fenékig.

25.

ekes darabja ennek a csoportnak egy másik hasonló tipusú bögre. Érdekes-
n áll, hogy használat közben eltörött, a fültöveket lekoptatták, azonkívül e
fölött még megmaradt vállrészt lehetőleg egyenletesen leütögették, a leütő-
n koptatták, szóval minden jel arra mutat, hogy ebből a törött példából egy

KOMÉDIÁK

A MAGYAR TÁRSADALOM REGÉNYE. IRTA SZEMERE GYÖRGY.

— Hol van a gyerek? — jutott hirtelen a grófné eszébe, hogy Margitka után tudakozódjék. Bántotta őt, hogy a gyermek életének eme nehéz perczeiben nem lebzsel körölötte izgalomlevezető médiumnak, mint férje és Erzsike.

Nem tudott a «gyermekről» sem az apja, sem a nénje.

— Hol a missz? — telefonált le az ideges dáma az erkély alatt elvonuló komornyikra. — Nézzen a szobájába.

Egy percz mulva jelentette a komornyik, hogy nincs otthon a missz, a komteszka szobájában sincs senki.

— Bezárom a haszontalan gyereket, nem adok neki vacsorát, a misszt meg elcsapom!

A további létániát nem énekelhette el a grófné, leánya közbekiáltott a messzelátó mellől:

— Ah, mama, jön a kocsi!

— Végrevalahára! — A mama misszt, Margitkát, merget felejtve, úgy felengedett a dicső hirre, mint nap sugarától a májusi fagy. Félrelökte férjét, a ki az erkélyajtóban «bambáskodott» s massziv termetétől alig föltételezhető fürgeséggel leviharzott a Hallba, ellenőrzendő, hogy a «drága» vőlegény fogadtatására megtétetett-e minden előkészület.

Rendben talált mindent. Ott állottak glédában a komornyik, a nagyinas, a kisinas, ugrásra készen, hogy egy szempillantást se késsenek, ha előállott a vőlegényes fogat.

A dáma nyugodtan rugtatott vissza az emeleti szalonba, hogy egy-egy bizonyos székre elhelyezze urát és menyasszony-leányát s megadja nekik utolsó utasításait. (Úgy szerette, hogy az ő házában minden zsinórra menjen. Különben nem tudta volna magát feltalálni, mert ki volt számítva apróra legkisebb kézmozdulata is.)

Apa és leánya ezalatt ott maradtak az erkélyen. Szokva voltak hozzá, hogy nem mozdultak arról a helyről, a hol utoljára hagyta őket a rendszerető mama.

A következő párbeszéd folyt le apa és leánya között azalatt a három percz alatt, míg a grófné a Hallban intézkedett.

— Apám!

— Tessék, édes Őszikém?

— Csábrágh nem ül egyedül a kocsiban.

— Nem? Hát kivel?

— Meg se merem mondani.

— Csak merd. Én nem vagyok ijedős, sem mást nem szoktam megijeszteni.

— Margitka ül mellette.

— Margitka?!

A grófot — annyira furcsállotta az ujságot, — egy pillanatra elhagyta karakterisztikus ősflegmája.

— Az lehetetlen!

— Jól látom, úgy van apám . . .

S minden ízében reszketett a menyasszony a bizonytalanságtól, a mely előtt a Margitka komolyan nem vett s mégis megvalósított beavatkozása folytán állott. (Hát csakugyan beszélt a kislány a vőlegényével . . . Úgy erőszakolta ki az alkalmat, hogy megleste s a kocsijába kérezkedett. Szülei háta mögött! Istenem, mit értek el vele! Mi következik el még rája!?) Nem reménykedett. Nem volt magával tisztában, haragot vagy hálát érezzen-e huga iránt. Nagyon oda volt.

Apjába azonban visszatért a családi ősflegma.

— Nojszen, — vélte, — lesz ebből hadd el, hadd. Csak legalább annyi esze lenne a gyereknek, hogy leszálljon a falu végén.

Erzsike igazított a messzelátón és belenézett. Úgy látszik, rögtön megtalálta a kocsit, mert így referált apjának:

— Most fordulnak be a faluba . . . Margitka nem szállott le . . . Csendesen ülnek egymás mellett . . . Mosolyognak egymásra . . . Mosolyognak, — ismételte, — s halvány pirosság jegyében gyönyörü arczába szállott az első remény. (Hiszen ha mosolyog, jól végzett a kisleány!) Persze arról fogalma sem lehetett, hogy mennyire jól végzett.

Nem is igen gondolkodhatott felette, mert betoppant a mama.

— Erzsi, aztán kedves légy a vőlegényedhez . . . ne vágj mindig olyan elegikus arczokat, mint a fancsali feszület; az ma már nem nagyvilági divat, mint az én koromban. Ma azt követelik a menyasszonytól, hogy szeles, bolondos legyen. Naivságot kell mutatni, nem méltóságot. Érted?

— Igen . . .

— Te meg — fordult férjéhez a nagy rendelkező, — szedd össze magadat. Ne ropogtasd ki az r-et, mint egy kanász, ne beszélj folyton gyermekkori éleményeidről, mint egy református pap és ne vedd kezedbe a rákot, hanem nyomd le a rákkéssel, úgy piszkáld ki a belét.

— Ühüm, — mondta Guido, de gondolt is hozzá valamit. Azt, hogy álljon csak elő a fogat a vőlegénynyel s Margitkával, be furcsát fognak látni valamennyien . . .

Már hallani is lehetett az olajtengely méla búgását . . . Guido elfordult, hogy egy grimaszt vágjon önmulattatására, Őszike idegesen babrált a zsebkendőjével, a mama arcza kigyúlt, mint a fáklya,

— Szaladj Guido, fogadd a vőlegényt, — rendelkezett. — A lépcső közepén *megállsz*, mert mégse fejedelem; bevárod ott és rokonilag megöleled. Értetted?

— Ühüm. — S ment Guido, hogy a parancsot teljesítené.

— Erzsébet, — s fölvetette a grófné a fejét, — mi az erkélyen leszünk. Ints, ha meglátod vőlegényedet, ints és mosolyogj. Ha nem tudod hogy, nézz rám s utánozz szóról-szóra, én is inteni és mosolyogni fogok . . . Ne félj, légy szeles és sokat nevess . . .

A kocsi befordult az udvarra. A három lesben álló diszszolga nekiuszult a Hallból, akárcsak három indiánus, midőn barlangjából a fehér zsákmányra kitör. A diplomata pofájú Ferdinánd komornyiknak egy arczizma se rándult, midőn a gróf oldalán észrevette Margitkát, hozzálátott a kocsi kiürítéséhez: megfogta a takarót, odadobta Józsefnek, az inasnak, a gróf necessaire-böröndjét meg a Pityu markába nyomta. Nevezett Pityu, a kisinas, még nem volt egészen bedrillirozva: Margitka felé csikkantott a szemével s egy egészséges grimászt vágott ki neki, a mi körülbelül azt jelentette, hogy: jól csináltad, konteszka, de megiszod a levit.

Az erkélyen ezalatt drámai előjátékot játszott a mama, a melyben néma partnerként részt vett Erzsike is. Persze Margitka adta hozzá az inspirációt.

— Jesszuss Mária, ki az a nő? (Pedig beh ráismert legott!) Hogy került *melléje* az a nő? Erzsébet, az angolsót . . . Mi történhetett? . . . Erzsébet, mondd, hogy ki az, mert elájulok . . . Letérdepeltetem. Lenyiratom a haját!

Őszike anyja orrához tartotta az angolsavas üvegcsét.

— Vigyázz, mamácska, jönnek.

Az ideges dáma összeszedte minden erejét, a szalonba támolygott az erkélyről s az épen belépő Csábrágh elé ment, szinte hiszterikusan kaczagva, mert előkelően mosolyogni nem tudott az izgalom miatt. Örülnie pedig muszáj volt valahogy.

— Isten hozta, kedves gróf Csábrágh. Oly *nagyot* késett, hogy már félni kezdtünk maga miatt... A menyasszonyka egészen oda volt... Aáá . . .

Csábrágh, a ki nagyizlésű egyenes férfi volt, mérsékelt, megbocsátó undorral fogadta a kedveskedést s a menyasszonyára vonatkozó hazugságot. Egész tisztában volt a mamával, a család helyzetével, tehát azzal is, mekkora értéket képvisel itt az ő házassága. De fegyelmezett ember létére nem árulta el a visszatetszését. Szive tele volt szerelemmel, de azt sem jelezte az arcza. A szava sem. A látogatás első czerimóniás óráját nem tartotta alkalmasnak arra, hogy a megváltozott helyzetet feltárja a szülőknek. Egy szebb, intimebb alkalomra várt.

— Kezét csókolom, grófné.

Mélyen meghajtotta magát, de a kézcsók irányában az igéret mellett maradt. «Régi» menyasszonyával kezet fogott. Nem szólt hozzá, de jelentősen bólintott neki. Erzsike nem merte ezt a bólintást jóra magyarázni s mégis hálát érzett érte a gróf iránt. (Egész rosszat talán mégsem jelenthetett.) Ő is bólintott. Alig észrevehetőleg, bizonytalanul, de egy, bár gyönge mosoly is kisérte kecses fejvetését.

— Hol szedte fel Margitkát? — kérdezte, hogy a kérdés nyomán tovább haladhasson a világosság felé.

Ám a mama útját állotta a világosságnak, nem hagyta szóhoz jutni a vőlegényt.

— Ne itéljen el, édes gróf, a kisebbik leányom miatt. Jószivű gyermek, de fékezhetetlen. Nem tudom, hogy került maga mellé a kocsiba, bizonyosan eléje ment és fölkérezkedett, mert a kocsikázás a mindene. Bocsásson meg neki, hisz még egész gyermek.

— No nem egészen, — vélte Csábrágh gróf s fölragyogott az arcza, nem annyira a helyzet humorától, mint inkább szive megujuló érzéseitől.

— Ah, — sápítozott a mama, — legalább nem volt-e nagyon alkalmatlan, kedves gróf? Jól viselte-e magát a kocsiban?

— A kocsiban igen jól viselte magát, — biztosította a gróf az aggódó mamát, majd egy jelentős pillantást vetve Őszikére, így folytatta: — Erzsike legalább nagyon meg lesz vele elégedve. Engem meg — tette hozzá, — valósággal elbájolt, megbabonázott.

— ? ? ?

A hölgyek szeme tele volt kérdéssel. A papa azonban nem feszélyezte magát: a szájával kérdezett.

— Ugy-e helyes kis kölyök? Mit csacsogott neked?

— Ha megengeded, — kérte Csábrágh, — erre majd később felelek . . . Majd ha ő is itt lesz.

— Ah, bocsánat, — sipogta a mama. — Maga túlságosan elnéző, édes Csábrágh; a gyermeknek gyermekszobában a helye a missz mellett. Még ha jól viselte volna magát, tehettünk volna kivételt, mert maga volt a szószólója, de így! . . .

— Ismételten biztosíthatom, grófné, — mondta a fiatal gróf s most már szivből kaczagott a helyzet humorán, — biztosíthatom, hogy az *édes kis* gyermek igen jól viselte magát. Boldoggá tett engemet.

— ? ? ?

Erzsike közeledett a világossághoz. Az ő szeme már nem is kérdezett, csak hálát ragyogott.

A papa ellenben ismét megkottyant.

— Boldoggá tett? Téged? Mivel?

— Majd ha itt lesz. — S jókedvében, gyönyörűségében folyton nevetett a gróf.

— Hivd hát be, Livia, — kérte feleségét Guido papa, — mert igen kiváncsi vagyok.

— Ah! — intette le urát Livia, szinte mérgesen.

Csábrágh gróf ekkor felállott. Abbahagyta a nevetést, inkább ünnepiesen komolylyá vált az arcza.

— Bocsánatot kérek, grófné, — kezdte a beszédet, — ha olyasmibe avatkozom, a mi tisztán a szülők hatáskörébe tartozik. Ha úgy látja jónak, hogy a kis Margit ne jelenjék meg közöttünk, mert a gyermeknek a missz mellett a helye, ám legyen meg az akarata. De — folytatta bensőséges hangon, — ahhoz már bátorságot veszek magamnak, hogy arra kérjem, ne illesse szemrehányással, a miért velem kocsizott. Nagyon fél szegényke, biztosan elbújt valahova a büntetéstől, pedig én vagyok a hibás, ha egyáltalában hibáról szó lehet . . .

(Folytatása következik.)

SONNENFELD ZSIGMOND GYŰJTEMÉNYE.

Egy honfitársunk, kit hivatása három évtized előtt külföldre szólított, nemrégiben hazatért Budapestre, hogy itt kipihenje férfikora munkájának fáradalmait. Nem jött üres kézzel, mert a Párisban töltött harmincz esztendő művészeti érdeklődésének emlékeül gazdag művészeti gyűjteményt hozott magával, mely számos szempontból érdekelheti közönségünket. A kollekczió egy-két beavatott kivételével még teljesen ismeretlen közönségünk előtt, e czikkel és képeivel a «Vasárnapi Ujság» ismerteti legelőször.

Sonnenfeld gyűjteményének jellemét tulajdonosának finom müérzékén kivül, mely nélkül létre sem jött volna, három körülmény határozza meg: Az, hogy a nyolczvanas és kilenczvenes években keletkezett, az, hogy Párisban jött létre s végül, hogy magyar ember gyűjtötte. Párisban, a gyűjtők és magángyűjtemények Eldoradójában született, ott, hol majdnem minden módosabb ember hódol az amateurség intim örömeinek. Ott, hol csendes utczák zegzugos boltjaiban temérdek lim-lom között órákhosszat elturkálnak csöndes öregurak és görnyedten vájkálnak régi papirosok poros tömkelegében. Ott, hol ezernyi sok a régiségkereskedés, hol százezer meg százezer frankot mozgásba hozó aukczió egymást üzik a Hotel Druotban, ott, hol egyremásra szállnak az államra milliókat érő magángyűjtemények. Sonnenfeld, ki valaha mükritikus volt, passionatus gyűjtővé vált itt, képeket, szobrokat, fa- és elefántfaragványokat, miniatüröket, butorokat, gobelineket szedett össze, egyszóval mindent, a minek művészeti karaktere volt. A nyolczvanas és kilenczvenes években kezdte és folytatta a gyűjtést és ezek az évek rá is nyomták jellemüket a kollekczió képanyagára, mely azonnal elárulja, hogy egy olyan ember gyűjtötte össze, ki e két évtized konzervativebb hajlamú s ezért a már elösmert multba visszanyuló mübarátaihoz tartozott, azok közé, a kik Delacroix nagyságát hirdetni kezdték, Rousseauért és Corotért rajongtak és egyetmást elfogadtak az impresszionizmus szelidebb alkotásaiból is. Magyar ember volt s ez összehozta őt Munkácsyval és környezetével, innét kollekczió jának gazdagsága a mester és kortársának Paál Lászlónak müveiben.

Munkácsy Mihály tizenkét darabbal van képviselve. Két nagy kartonvázlat a bibliai képeihez végzett lelkiismeretes tanulmányokról számol be. Mint minden Munkácsy vázlat, erőt és biztosságot árulnak el; nincsen bennük tétovázás, keresés és épen határozott erejüknél fogva, mely biztosan rögzíti meg az alapvető ötletet, ösztönszerübbek, mint a kész kompozicziók. Erről tanuskodik az Ecce homohoz festett nagy olajvázlat is, melyet a legjobb Munkácsy vázlatnak tartok. Tisztán mutatja azt, hogy Munkácsynak meglátási módja nagyon közel állott a nagy franczia impresszionistákéhoz. Ugyanezt lehet leolvasni a kolpachi parkban festett kis olajvázlatáról is, mely egyik legüdébb impressziójának emlékét őrizte meg. Korának Paál és Mészöly mellett legnagyobb tájképfestőjét mutatja be a colpachi parkban festett nagyobbik olajfestménye. Munkácsy nem sokat tulajdonitott tájképfestményeinek. Inkább csak a maga mulatságára festegette őket, de oly mértékben el tudott merülni velük a zöldelő erdőrészletekbe, oly egygyé tudott bennük válni a tárgygyal, hogy semminemü mellékes, nem művészeti tekintet nem zavarta. Ez a parkrészlet is, melynek méltó párját Majovszky Pál gyűjteménye rejti magában, természetesen csak Courbet után keletkezhetett, de jóval túlmegy rajta, mert ha nem is oly erőteljes, mint a nagy franczia mester erdőrészletei, szinskálája finomabb és változatosabb. A figurális ábrázolás mesterét egy mélyszinü sötét igazi Munkácsyas realizmussal festett alkotás, egy kovácslegény képe mutatja be, az arczképfestőt két erőteljes és mégis könnyed porträt. Inkább kifejlődésének szempontjából érdekes, mint nagystilü tulajdonságaira jellemző a düsseldorfi korból származó Vak Béla, egy Leibl mellet festett ülő nő.

A másik párisi-magyar nagymester Paál László szintén elsőrangú dolgokkal van képviselve. Mind a hat képe francziaországi, tehát legértékesebb korának emléke. Elég nehéz közöttük a választás. Mégis a La mare aux grenouilles-t emelem ki, mert ez mutatja leginkább Paál erejét és komor kedélyét. A barbizoniak kedvelt fontainebleaui témáinak egyikét ábrázolja, mely még Duprének sem sikerült heroikusabban, erőteljesebben, a Collection Chauchardban őrzött hires képén. Paál szinskálája kevés szinre szoritkozott s ezért érdekes a Sonnenfeld gyűjtemény két másik Paál képe, melyen sötét borongós szineibe rózsaszinü árnyalatokat is vegyitett.

A harmadik nagy magyar tájfestő sem hiányzik, Mészölynek egy gyöngyszürke szinü szép képét őrzi a gyűjtemény.

A franczia festmények gyűjteménye ép olyan, sőt még talán érdekesebb szaporodást jelent a magyar magángyűjtemények sorában. A tehetősebb magyar amateurök, sőt az állam is, egészen a legutolsó évtizedig alig vettek tudomást a franczia pikturáról. A mit külföldről vásároltak, az legnagyobbrészt a német festészet köréből származott, avagy a világjáró internaczionális akademizmus haszontalan müveihez tartozott. Nem is oly régen, alig egy-két embernek volt nálunk az a meggyőződése, hogy a franczia festészet azt jelenti XIX. század művészetében, a mit az olasz a cinqecento történetében. Egyes párisjáró piktorok, kiket kezdetben bolondoknak tartottak, ujságirók, de döntőleg ismét csak a német divat terelte rá nálunk az érdeklődést, melynek kielégitésére nálunk Magyarországon, hol egész képtárak verődtek össze selejtes német képekből, alig van anyag. Az Andrássy-kollekczió és a Kohner gyűjtemény mellett Sonnenfeldé a legjelentékenyebb példatára a XIX. századbeli franczia festészetnek. A gyűjtemény általában nem elsőrangú, nagy, muzeális darabokban tartalmazza az alább elsorolandó mesterek müveit. Inkább kisméretü, de azért jó és jellemző müvek vannak benne, melyek közül egynéhány festőjük legjava alkotásaihoz számitható. Kezdjük meg most a sort Prudhon egy finom arczképével, mely különösen azokat fogja érdekelni, kik a napokban elolvasták Anatole Francenak a művészről irott lelkes méltatását. A következő a történelmi sorrendben Delacroix. Monumentális felfogásmódja még ezen a kis képen is teljesen érvényre jut. A franczia történelmi és exotikus iskola Decamps és Fromentin képekkel van képvi-

Mészöly Géza: Tanya.

Paál László: Béka-mocsár.

Paál László: Fontainebleaui erdő.

KOMÉDIÁK

A MAGYAR TÁRSADALOM REGÉNYE. IRTA SZEMERE GYÖRGY.

— Hol van a gyerek? — jutott hirtelen a grófné eszébe, hogy Margitka után tudakozódjék. Bántotta őt, hogy a gyermek életének eme nehéz perczeiben nem lebzsel körölötte izgalomlevezető médiumnak, mint férje és Erzsike.

Nem tudott a «gyermekről» sem az apja, sem a nénje.

— Hol a missz? — telefonált le az ideges dáma az erkély alatt elvonuló komornyikra. — Nézzen a szobájába.

Egy percz mulva jelentette a komornyik, hogy nincs otthon a missz, a komteszka szobájában sincs senki.

— Bezárom a haszontalan gyereket, nem adok neki vacsorát, a misszt meg elcsapom!

A további létániát nem énekelhette el a grófné, leánya közbekiáltott a messzelátó mellől:

— Ah, mama, jön a kocsi!

— Végrevalahára! — A mama misszt, Margitkát, merget felejtve, úgy felengedett a dicső hirre, mint nap sugarától a májusi fagy. Félrelökte férjét, a ki az erkélyajtóban «bambáskodott» s massziv termetétől alig föltételezhető fürgeséggel leviharzott a Hallba, ellenőrzendő, hogy a «drága» vőlegény fogadtatására megtétetett-e minden előkészület.

Rendben talált mindent. Ott állottak glédában a komornyik, a nagyinas, a kisinas, ugrásra készen, hogy egy szempillantást se késsenek, ha előállott a vőlegényes fogat.

A dáma nyugodtan rugtatott vissza az emeleti szalonba, hogy egy-egy bizonyos székre elhelyezze urát és menyasszony-leányát s megadja nekik utolsó utasításait. (Úgy szerette, hogy az ő házában minden zsinórra menjen. Különben nem tudta volna magát feltalálni, mert ki volt számítva apróra legkisebb kézmozdulata is.)

Apa és leánya ezalatt ott maradtak az erkélyen. Szokva voltak hozzá, hogy nem mozdultak arról a helyről, a hol utoljára hagyta őket a rendszerető mama.

A következő párbeszéd folyt le apa és leánya között azalatt a három percz alatt, míg a grófné a Hallban intézkedett.

— Apám!

— Tessék, édes Őszikém?

— Csábrágh nem ül egyedül a kocsiban.

— Nem? Hát kivel?

— Meg se merem mondani.

— Csak merd. Én nem vagyok ijedős, sem mást nem szoktam megijeszteni.

— Margitka ül mellette.

— Margitka?!

A grófot — annyira furcsállotta az ujságot, — egy pillanatra elhagyta karakterisztikus ősflegmája.

— Az lehetetlen!

— Jól látom, úgy van apám . . .

S minden ízében reszketett a menyasszony a bizonytalanságtól, a mely előtt a Margitka komolyan nem vett s mégis megvalósitott beavatkozása folytán állott. (Hát csakugyan beszélt a kislány a vőlegényével . . . Úgy erőszakolta ki az alkalmat, hogy megleste s a kocsijába kérezkedett. Szülei háta mögött! Istenem, mit értek el vele! Mi következik el még rája!?) Nem reménykedett. Nem volt magával tisztában, haragot vagy hálát érezzen-e huga iránt. Nagyon oda volt.

Apjába azonban visszatért a családi ősflegma.

— Nojszen, — vélte, — lesz ebből hadd el, hadd. Csak legalább annyi esze lenne a gyereknek, hogy leszálljon a falu végén.

Erzsike igazított a messzelátón és belenézett. Úgy látszik, rögtön megtalálta a kocsit, mert így referált apjának:

— Most fordulnak be a faluba . . . Margitka nem szállott le . . . Csendesen ülnek egymás mellett . . . Mosolyognak egymásra . . . Mosolyognak, — ismételte, — s halvány pirosság jegyében gyönyörü arczába szállott az első remény. (Hiszen ha mosolyog, jól végzett a kisleány!) Persze arról fogalma sem lehetett, hogy mennyire jól végzett.

Nem is igen gondolkodhatott felette, mert betoppant a mama.

— Erzsi, aztán kedves légy a vőlegényedhez . . . ne vágj mindig olyan elegikus arczokat, mint a fancsali feszület; az ma már nem nagyvilági divat, mint az én koromban. Ma azt követelik a menyasszonytól, hogy szeles, bolondos legyen. Naivságot kell mutatni, nem méltóságot. Érted?

— Igen . . .

— Te meg — fordult férjéhez a nagy rendelkező, — szedd össze magadat. Ne ropogtasd ki az r-et, mint egy kanász, ne beszélj folyton gyermekkori éleményeidről, mint egy református pap és ne vedd kezedbe a rákot, hanem nyomd le a rákkéssel, úgy piszkáld ki a belét.

— Ühüm, — mondta Guido, de gondolt is hozzá valamit. Azt, hogy álljon csak elő a fogat a vőlegénynyel s Margitkával, be furcsát fognak látni valamennyien . . .

Már hallani is lehetett az olajtengely méla búgását . . . Guido elfordult, hogy egy grimaszt vágjon önmulattatására, Őszike idegesen babrált a zsebkendőjével, a mama arcza kigyúlt, mint a fáklya.

— Szaladj Guido, fogadd a vőlegényt, — rendelkezett. — A lépcső közepén *megállsz*, mert mégse fejedelem; bevárod ott és rokonilag megöleled. Értetted?

— Ühüm. — S ment Guido, hogy a parancsot teljesitené.

— Erzsébet, — s fölvetette a grófné a fejét, — mi az erkélyen leszünk. Ints, ha meglátod vőlegényedet, ints és mosolyogj. Ha nem tudod hogy, nézz rám s utánozz szóról-szóra, én is inteni és mosolyogni fogok . . . Ne félj, légy szeles és sokat nevess . . .

A kocsi befordult az udvarra. A három lesben álló diszszolga nekiuszult a Hallból, akárcsak három indiánus, midőn barlangjából a fehér zsákmányra kitör. A diplomata pofájú Ferdinánd komornyiknak egy arczizma se rándult, midőn a gróf oldalán észrevette Margitkát, hozzálátott a kocsi kiürítéséhez: megfogta a takarót, odadobta Józsefnek, az inasnak, a gróf necessaire-bőröndjét meg a Pityu markába nyomta. Nevezett Pityu, a kisinas, még nem volt egészen bedrillirozva: Margitka felé csikkantott a szemével s egy egészséges grimászt vágott ki neki, a mi körülbelül azt jelentette, hogy: jól csináltad, konteszka, de megiszod a levit.

Az erkélyen ezalatt drámai előjátékot játszott a mama, a melyben néma partnerként részt vett Erzsike is. Persze Margitka adta hozzá az inspirácziót.

— Jesszuss Mária, ki az a nő? (Pedig beh ráismert legott!) Hogy került *melléje* az a nő? Erzsébet, az angolsót . . . Mi történhetett? . . . Erzsébet, mondd, hogy ki az, mert elájulok . . . Letérdepeltetem. Lenyiratom a haját!

Őszike anyja orrához tartotta az angolsavas üvegcsét.

— Vigyázz, mamácska, jönnek.

Az ideges dáma összeszedte minden erejét, a szalonba támolygott az erkélyről s az épen belépő Csábrágh elé ment, szinte hiszterikusan kaczagva, mert előkelően mosolyogni nem tudott az izgalom miatt. Őrülnie pedig muszáj volt valahogy.

— Isten hozta, kedves gróf Csábrágh. Oly *nagyot* késett, hogy már félni kezdtünk maga miatt . . . A menyasszonyka egészen oda volt . . . Aáá . . .

Csábrágh, a ki nagyizlésű egyenes férfi volt, mérsékelt, megbocsátó undorral fogadta a kedveskedést s a menyasszonyára vonatkozó hazugságot. Egész tisztában volt a mamával, a család helyzetével, tehát azzal is, mekkora értéket képvisel itt az ő házassága. De fegyelmezett ember létére nem árulta el a visszatetszését. Szive tele volt szerelemmel, de azt sem jelezte az arcza. A szava sem. A látogatás első czerimóniás óráját nem tartotta alkalmasnak arra, hogy a megváltozott helyzetet feltárja a szülőknek. Egy szebb, intimebb alkalomra várt.

— Kezét csókolom, grófné.

Mélyen meghajtotta magát, de a kézcsók irányában az igéret mellett maradt. «Régi» menyasszonyával kezet fogott. Nem szólt hozzá, de jelentősen bólintott neki. Erzsike nem merte ezt a bólintást jóra magyarázni s mégis hálát érzett érte a gróf iránt. (Egész rosszat talán mégsem jelenthetett.) Ő is bólintott. Alig észrevehetőleg, bizonytalanul, de egy, bár gyönge mosoly is kisérte kecses fejvetését.

— Hol szedte fel Margitkát? — kérdezte, hogy a kérdés nyomán tovább haladhasson a világosság felé.

Ám a mama útját állotta a világosságnak, nem hagyta szóhoz jutni a vőlegényt.

— Ne itéljen el, édes gróf, a kisebbik leányom miatt. Jószivű gyermek, de fékezhetetlen. Nem tudom, hogy került maga mellé a kocsiba, bizonyosan eléje ment és fölkérezkedett, mert a kocsikázás a mindene. Bocsásson meg neki, hisz még egész gyermek.

— No nem egészen, — vélte Csábrágh gróf s fölragyogott az arcza, nem annyira a helyzet humorától, mint inkább szive megujuló érzéseitől.

— Ah, — sápitozott a mama, — legalább nem volt-e nagyon alkalmatlan, kedves gróf? Jól viselte-e magát a kocsiban?

— A kocsiban igen jól viselte magát, — biztositotta a gróf az aggódó mamát, majd egy jelentős pillantást vetve Őszikére, így folytatta: — Erzsike legalább nagyon meg lesz vele elégedve. Engem meg — tette hozzá, — valósággal elbájolt, megbabonázott.

— ? ? ?

A hölgyek szeme tele volt kérdéssel. A papa azonban nem feszélyezte magát: a szájával kérdezett.

— Ugy-e helyes kis kölyök? Mit csacsogott neked?

— Ha megengeded, — kérte Csábrágh, — erre majd később felelek . . . Majd ha ő is itt lesz.

— Ah, bocsánat, — sipogta a mama. — Maga túlságosan elnéző, édes Csábrágh; a gyermeknek gyermekszobában a helye a missz mellett. Még ha jól viselte volna magát, tehettünk volna kivételt, mert maga volt a szószólója, de így! . . .

— Ismételten biztosithatom, grófné, — mondta a fiatal gróf s most már szivből kaczagott a helyzet humorán, — biztosithatom, hogy az *édes kis* gyermek igen jól viselte magát. Boldoggá tett engemet.

— ? ? ?

Erzsike közeledett a világossághoz. Az ő szeme már nem is kérdezett, csak hálát ragyogott.

A papa ellenben ismét megkottyant.

— Boldoggá tett? Téged? Mivel?

— Majd ha itt lesz. — S jókedvében, gyönyörűségében folyton nevetett a gróf.

— Hivd hát be, Livia, — kérte feleségét Guido papa, — mert igen kiváncsi vagyok.

— Ah! — intette le urát Livia, szinte mérgesen.

Csábrágh gróf ekkor felállott. Abbahagyta a nevetést, inkább ünnepiesen komolylyá vált az arcza.

— Bocsánatot kérek, grófné, — kezdte a beszédet, — ha olyasmibe avatkozom, a mi tisztán a szülők hatáskörébe tartozik. Ha úgy látja jónak, hogy a kis Margit ne jelenjék meg közöttünk, mert a gyermeknek a missz mellett a helye, ám legyen meg az akarata. De — folytatta bensőséges hangon, — ahhoz már bátorságot veszek magamnak, hogy arra kérjem, ne illesse szemrehányással, a miért velem kocsizott. Nagyon fél szegényke, biztosan elbújt valahova a büntetéstől, pedig én vagyok a hibás, ha egyáltalában hibáról szó lehet . . .

(Folytatása következik.)

7. SZ. 1912. (59. ÉVFOLYAM.)

SZERKESZTŐ
HOITSY PÁL.

BUDAPEST, FEBRUÁR 18.

Szerkesztőségi iroda: IV. Vármegye-utcza 11.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utcza 4.

Egyes szám ára 40 fillér.

Előfizetési feltételek:
Egészévre ... 20 korona.
Félévre ... 10 korona.
Negyedévre ... 5 korona.

A «*Világkrónikával*» negyedévenként 1 koronával több.

Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldij is csatolandó.

RÉSZLET SONNENFELD ZSIGMOND GYŰJTEMÉNYÉBŐL, MUNKÁCSY «ECCE HOMO» VÁZLATÁVAL. — Balogh Rudolf fölvétele.

A DUM-DUM LÖVEGEK.

A Dum-Dum lövegek az angol-búr háború alatt (1899-1901) jöttek használatba és pedig a következőképen: A mint az tudvalévő, az angolok a háború kezdetének első hónapjaiban veréséget vereség után szenvedtek a búr lövészek bámulatosan biztos tüzelései folytán. Nyolcz-tíz éves gyermekek és nők, mind kitünő lövészek harczoltak az angolok ellen s a gőgös Albion fiai megtizedelve voltak kénytelenek hátrálni a búr golyók elől, a melyeknek mindegyike talált.

Az angolok ennek következtében új lövegek előállításán fáradoztak. Czéljuk az volt, hogy a búrokat teljesen kiirtsák. Ne legyenek sebesültek, hanem halottak. Oly lövegek kellettek nekik, a melyek ha találnak, feltétlenül halált okozzanak, mert a búrok még sebesülten is tovább harczoltak. Feltalálták tehát a Dum-Dum lövegeket. Ezek a lövegek Dum-Dumban, Calcutta mellett gyártattak, onnan származik a nevük.

Ezen lövegeknek hatása irtózatos. A hágai békekonferenczia (1899 május-június) is foglalkozott velük és 18 szónyi többséggel elfogadta azon indítványt, hogy a Dum-Dum elnevezésű angol lövegeknek használata a háborúkban tiltassék el. «Anglia és az osztrák-magyar monarchia képviselője azonban a mellett szavaztak, hogy az *európai czivilizáczionak ez a nemes eszköze* továbbra is használatban maradjon.» (Paris-Nouvelles 1899 julius 6. szám.) Sajnos, a hágai békekonferenczia határozatai nem birtak törvényerővel s igy az angolok tovább is használták e lövegeket.

Ezek a lövegek oly borzasztó hatásuak, hogy csak a legritkább esetben lehet a sebesült végtagnak *rögtöni* mütéte által a sebesült életét megmenteni, de ha a löveg a lágyrészekbe hatol, úgy a sebesült menthetetlenül elpusztul a Dum-Dum löveg irtózatos roncsolásai folytán.

Az angol alsóházban 1899 május 26-án egy irországi képviselő fölszólalt ezen lövegek használata ellen. A hadügyi államtitkár elismerte válaszában, hogy az angol csapatok tényleg fel vannak szerelve a Dum-Dum lövegekkel, arra nézve azonban, hogy mily borzasztó hatásuk van e lövegeknek, igen kitérően válaszolt és a hágai békekonferenczával hozakodott elő, a melyen szintén akadt védője (az osztrák delegátus !) e lövegek alkalmazásának.

Most, hogy Tripoliszban *az olaszok is használják* e lövegeket a török-arab csapatok ellen, nem lesz talán érdektelen e lövegek közelebbi ismertetése.

Az angol csapatok a «Lee-Metford»-féle kiskaliberü fegyverrel vannak felszerelve, a mely fegyvert először az Afghán határon kitört lázadások alkalmával próbálták ki, de a hatással az angolok nem voltak megelégedve.

Az európai hadseregek is mind kiskaliberü és messzehordó fegyverekkel vannak fölszerelve, a melyek ugyan elég pusztitást visznek végbe, de mégsem embertelenek. Igy például 100 méter távolságról az emberi testbe szabályos lyukat ütnek s a sebesült, noha fájdalmakkal, de mégis képes folytatni az útját és a sebek gyógyulása aránylag gyorsan megy végbe.

Az angolok tehát, hogy e *hátrányokat* megszüntessék, a lövegeken többféle változtatást vittek végbe.

Igy az ólom-lövegek külsejét nickel boritékkal vették körül s a lövegek hegyét levágták, hogy az tompa orrú (soft-nosed) legyen. Ezáltal a lövegnek az a sajátossága lesz, hogy midőn az emberi testbe behatol, a nickel boritéka az ólom lövegtől elválik. Az ólom, a mely puhább fém, szétterped és rendkívül széles, gyógyithatatlan sebeket szakit, mig a nickel boritéka a hust teljesen szétroncsolja.

De e lövegeknek további *tökéletesitése* még csak ezután következett s az még fokozottabb mérvben sikerült.

A tigriseknek sikeresebb pusztitása czéljából, a mely állatok igen szivós életüek és veszedelmesek, alakitották át a Lee Metford fegyverek lövegeit.

Miután a kisérletek a tigriseken kitünően sikerültek, az angolok most embertársaik ellen alkalmazták azokat.

E lövegek többféle változáson mentek keresztül, de mindig visszatértek az eredeti alakhoz, vagyis a hosszúkás ólomlöveghez kemény burkolatban, de a lövegbe *bizonyos mélységig metszést alkalmaztak*, minek folytán a löveg, midőn «talál», *szétnyilik, mint egy nyitott ernyő és a rotáczió folytán a talált egyént oly borzasztóan összeroncsolja, hogy az nem csupán harczképtelenné válik, de sebe feltétlenül halálos. A csontok teljesen összezúzatnak, a húsrészek széttépetnek és a sebesült harczos a fájdalomtól mint a villámsujtott rogy le.*

A Dum-Dum löveg átmérője 6 miliméter, hossza pedig 3 czentiméter, tehát ép oly nagyságú, mint a franczia Lebel-fegyver lövege, mégis azon átalakitás folytán, a melyet fent leirtam, 8—10 czentiméter széles sebeket szaggat az emberi testbe.

Az angolok először az afrikai vadtörzseken própálták ki, azután folytatták vele a harczot Szudánban és Karthum körül, végre Délafrikában a búrokon.

A franczia kamarában Hubert képviselő felhivta a külügyminiszter figyelmét arra, hogy a Dum-Dum lövegek használata a nemzetközi egyezménybe ütközik.

Az angol kormány azonban azzal védekezett, hogy az 1868. évi deczember hó 11-én Szentpétervárott létrejött nemzetközi egyezmény csupán a robbanó lövegeknek a használatát tiltja meg, már pedig a Dum-Dum löveg nem robbanó (explosiv), hanem egyszerüen szétnyuló (expansiv) löveg és igy annak használatát semmiféle nemzetközi egyezmény nem tilthatja meg.

Ez a védekezés azonban nem kielégitő. A szentpétervári egyezmény ugyanis nem azért tiltja meg a robbanó lövegek használatát, mert azok «robbanóak», hanem mert hatásuk borzasztó és embertelen. A «szétnyuló» Dum-Dum lövegek hatása pedig még irtózatosabb és még embertelenebb.

Midőn a búrok Spion-Kopp-nál megverték az angolokat, óriási mennyiségü Dum-Dum löveget vettek el az angoloktól. Megkérték ekkor az ősz Krügert, Transzval elnökét, engedné meg, hogy ezen elfoglalt lövegeket, a melyekkel oly embertelenül pusztitják őket az angolok, most ők is használhassák az angolok ellen, de Krüger apó halálbüntetés terhe alatt megtiltotta azt.

Ez a külömbség az angol és a búr humanizmus között.

A mit az angolok 1901-ben Délafrikában a búrok ellen cselekedtek, ugyanazt cselekszik most 10 év mulva az olaszok Északafrikában a török-arab csapatokkal szemben. És nem akad most egy Hubert képviselő, hogy felszólalva, reá mutasson az olaszok embertelen cselekményére, a mely a nemzetközi egyezménybe ütközik . . .

Szeless Adorján.

FATME.

REGÉNY. (Folytatás.)

Irta **Jansen Börge.** — Fordította **Bittó Auguszta.**

Az öreg térdeire hullott és sirni kezdett, mialatt Fatme kezeit csókolta.

— Nem, nem, ez halálom volna. Te meg akarod ölni az öreg Mirát, a ki néked az anyatejet adta? Fatme, Fatme, rózsám.

— Ugyan hallgass! — kiáltott Fatme s lábával a földre toppintott. De azután rögtön fájdalmasan könyörögni kezdett:

— Mira, kedves jó Mirám, hiszen te is fiatal voltál egyszer. Te segiteni fogsz nekem, neked *kell!* Néked ajándékozom arany nyakékemet és...

Az öreg felkelt, összeránczolta szemeit és suttogott:

— Szerezz az apádnak egy ifjú feleséget s én neked egy fiatal férjet szerzek.

Fatme tágranyilt szemekkel bámult reá, az öreg folytatta:

— Ha ez meglesz, akkor apád elfelejt téged.

Mira! Milyen okos vagy te!

Az őreg büszkén egyenesedett fel.

Fatme magához vonta, megsimogatta arczát s mondá:

— Mira, mikor lesz teli hold?

— Teli hold? Négy nap mulva.

— Négy nap, ily soká! Mira, ha teli holdkor ök eljönnek hozzám, hogy nekem énekeljenek, akkor jöjjön el ő is,* te ezt meg fogod neki mondani. Te ismered őt. Neked ezt meg kell tenned, érted? — És ugyebár megteszed, kedves jó Mirám?

— Oh, én szegény, öreg asszony. De az öltözet? Az apád meg fogja őt ismerni s akkor mi el vagyunk veszve.

Fatme bátortalanul merengett maga elé. Egyszerre felvidult tekintete.

— Mira, kedves, jó Mira, a karpereczet is neked adom.

Az öreg fejét rázta.

— És hozzá a nagy fülbevalókat is.

Mira hunyorgatott szemeivel.

— Rózsám, hát ha úgy öltözködne fel, mint a mi férfiaink.

— Igen, ezt fogja tenni. Te meg fogod neki mondani! Négy nap mulva, mondod, négy nap mulva holdtölte lesz!

Az öreg ravasz képet csinált s mondá:

— A rózsa harmatot akar s a fiatal leány csókra vágyik.

De hirtelen félve tekintett körül:

— Őrizkedj Fatme, ő a te ellenséged. Gondolj Ali és Szolimánra.

— Ali és Szolimán. Ki beszél róluk?

Mélyen, komolyan hangzott a szó. Az ajtó felpattant. Fatme apja jelent meg a küszöbön.

Az öreg Mira felkiáltott s lábaihoz veté magát. Fatme mozdulatlanul állt, mint egy márványszobor.

— Beszélj!

Halotti csend uralkodott.

— Beszélj, parancsolom!

Fatme hozzá akart sietni, de ő visszautasította:

— Maradj, a hol vagy és felelj: ki volt az, a ki Alit és Szolimant meg nem ölte?

— Az volt, a ki — magad is láttad őt — a katonák előtt lovagolt.

— És mit akarsz vele?

Fatme szemeit földre szegzé.

— Ő a *te* ellenséged, úgy mint az enyém. Neked őt gyülölnöd kell, *kell!*

Fatme lehajtotta fejét és hallgatott.

— Felelj nekem!

Suttogva, lassan jött a hang:

— A hogy parancsolod, uram, parancsolóm!

— És te Mira, — folytatta, miközben ellökte őt magától — te rögtön a bazárba mégy és fátyolnak való szövetet veszel. Itt az ideje. De egyedül mégy. *Ő* itt marad!

Az öreg a földön csúszott egész az ajtóig.

Fatme apja lassan követte.

Az ajtónál megállott, visszafordult, leányára tekintett komolyan, majd szelidebben s bánatos hangon szólt:

— Fatme, ne feledd. Te vagy az én utolsóm.

Az ajtó bezáródott. Egy rövid pillanatig Fatme ugyanazon a helyen állva maradt s utána bámult, azután visszaesett a divánra s könnyekbe tört.

IV. FEJEZET.

Serajevo bazárjában vagyunk.

A keskeny utczák tömkelege keresztezi egymást. Az utczákon az egyik elárusitó bódéja a másikat követi s bennök a világ minden részéről vannak árúk és kereskedők.

Itt egy kalapos készíti piros nemezből a fezeket, ott a szabó varrja a szines mellényt és kaftánokat, amott az aranyműves készíti a fényes turbánékszereket, a rézműves keveri művészi kivitelü mintáit a fényes érczpoharak és kannák diszítésére, ott pedig gyönyörü aranyhimzésü ruhák készülnek.

Itt a kolompár kalapálja különös formáju étel- és italtartóit. Itt lobog a kovács kohója; művészi kivitelü ajtókilincsek és kulcsok készülnek, melyek talán egyszer a szép Fatme háremjét fogják zárni s tüzesednek az üllők.

Ott a raktárban magas, aranynyal himzett szattyánnyerget készítenek, a következő bódéban hegyesorrú czipőket varrnak, a mellette lévőben ékszereket és csattokat kovácsolnak, tovább meg czukrot, teát, kávét, fűszert, dohányt árulnak, meg szőnyeget a távol perzsa földről, egész hátul meg ámbrát és myrrhát kinálnak.

* Régi boszniai szokás szerint a fiatal férfiaknak szabad holdtöltekor a hárem előtt énekelni. (Ezt a szokást Aschyliknak nevezik). Épen igy a fiatal nőknek szabad néha a környéken kirándulást tenni, úgynevezett Teferikre.

A KOLPACHI PARK.

ÜLŐ NŐ.

KOVÁCSLEGÉNY.

MADAME CHAPLIN.

MUNKÁCSY FESTMÉNYEI SONNENFELD ZSIGMOND GYŰJTEMÉNYÉBEN.

Prudhon: Arczkép.

Corot: Vázlat.

selve, melyeknél itt is érdekesebbek a barbizoniak. A Rousseau tájkép, mely egy fontainebleaui erdőrészletet ábrázol a legszebb és legfinomabb Rousseau, mely magyar gyűjteményben látható; teljesen eléri a Thomy-Thiéry-gyűjtemény magaslatát. A kis Corot kép a mester ezüstös kora előtti időből való, melyet most ismét többre kezdenek tartani a másiknál.

A második császárság ingadozó művészetének korából Baudry, Lefebvre, Carolus-Duran, B. Constant, Meissonier szerepelnek egy-egy kisebb alkotással, közülök itt is messze kimagaslik őserejével Courbet. Egy jó tájképe mellett egy érdekes komor szinű virág csendélete látható. Jól megállja helyét egy sötét tonusu Ribot-arczkép is.

Az impresszionisták közül általában azokat tartalmazza a kollekczió, kik leghamarabb megtalálták az utat a közönség lelkéhez alkotásmódjuk intimitása folytán. Egy lágy Lépine tájkép egy nálunk meglehetősen ismeretlen, de Párisban méltán nagyra tartott impresszionistát mutat be, Jongkindtől két kép, Boudintől két halvány tonusu tengerparti táj, Pissarrótól egy igen finom távlatu reszkető lombú tájék látható. Az újabb francziák közül Harpignies, Gervex, Cottet, Roll, Steinlen, Helleu, Le Sidaner, Chaplin, Raffaelli, Forain (olajfestménynyel!) Léandre, Wilette neveit említjük meg, kikkel korántsem soroltuk fel a gyűjtemény összes újabb franczia festőit.

Farkas Zoltán.

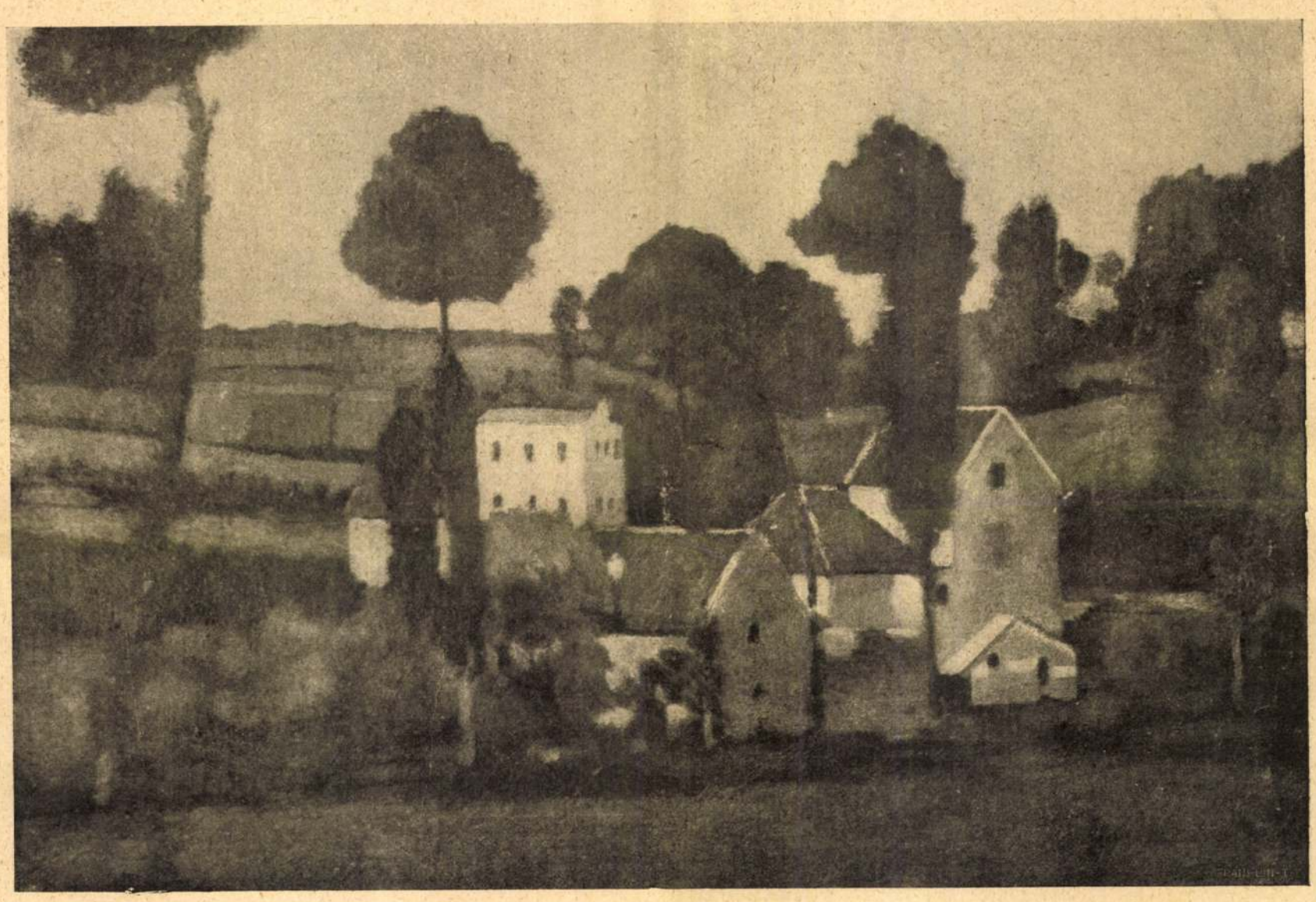

Courbet: Tájkép.

SONNENFELD ZSIGMOND GYŰJTEMÉNYE.

Egy honfitársunk, kit hivatása három évtized előtt külföldre szólított, nemrégiben hazatért Budapestre, hogy itt kipihenje férfikora munkájának fáradalmait. Nem jött üres kézzel, mert a Párisban töltött harmincz esztendő művészeti érdeklődésének emlékeül gazdag művészeti gyűjteményt hozott magával, mely számos szempontból érdekelheti közönségünket. A kollekczió egy-két beavatott kivételével még teljesen ismeretlen közönségünk előtt, e czikkel és képeivel a «Vasárnapi Ujság» ismerteti legelőször.

Sonnenfeld gyűjteményének jellemét tulajdonosának finom müérzékén kivül, mely nélkül létre sem jött volna, három körülmény határozza meg: Az, hogy a nyolczvanas és kilenczvenes években keletkezett, az, hogy Párisban jött létre s végül, hogy magyar ember gyűjtötte. Párisban, a gyűjtők és magángyűjtemények Eldoradójában született, ott, hol majdnem minden módosabb ember hódol az amateurség intim örömeinek. Ott, hol csendes utczák zegzugos boltjaiban temérdek lim-lom között órákhosszat elturkálnak csöndes öregurak és görnyedten vájkálnak régi papirosok poros tömkelegében. Ott, hol ezernyi sok a régiségkereskedés, hol százezer meg százezer frankot mozgásba hozó aukczió egymást üzik a Hotel Druotban, ott, hol egyremásra szállnak az államra milliókat érő magángyűjtemények. Sonnenfeld, ki valaha műkritikus volt, passionatus gyűjtővé vált itt, képeket, szobrokat, fa- és elefántfaragványokat, miniatüröket, butorokat, gobelineket szedett össze, egyszóval mindent, a minek művészeti karaktere volt. A nyolczvanas és kilenczvenes években kezdte és folytatta a gyűjtést és ezek az évek rá is nyomták jellemüket a kollekczió képanyagára, mely azonnal elárulja, hogy egy olyan ember gyűjtötte össze, ki e két évtized konzervativebb hajlamú s ezért a már elösmert multba visszanyuló mübarátaihoz tartozott, azok közé, a kik Delacroix nagyságát hirdetni kezdték, Rousseauért és Corotért rajongtak és egyetmást elfogadtak az impresszionizmus szelidebb alkotásaiból is. Magyar ember volt s ez összehozta őt Munkácsyval és környezetével, innét kollekczió-jának gazdagsága a mester és kortársának Paál Lászlónak müveiben.

Munkácsy Mihály tizenkét darabbal van képviselve. Két nagy kartonvázlat a bibliai képeihez végzett lelkiismeretes tanulmányokról számol be. Mint minden Munkácsy vázlat, erőt és biztosságot árulnak el; nincsen bennük tétovázás, keresés és épen határozott erejüknél fogva, mely biztosan rögzíti meg az alapvető ötletet, ösztönszerübbek, mint a kész kompozicziók. Erről tanuskodik az Ecce homohoz festett nagy olajvázlat is, melyet a legjobb Munkácsy vázlatnak tartok. Tisztán mutatja azt, hogy Munkácsynak meglátási módja nagyon közel állott a nagy franczia impresszionistákéhoz. Ugyanezt lehet leolvasni a kolpachi parkban festett kis olajvázlatáról is, mely egyik legüdébb impressziójának emlékét őrizte meg. Korának Paál és Mészöly mellett legnagyobb tájképfestőjét mutatja be a colpachi parkban festett nagyobbik olajfestménye. Munkácsy nem sokat tulajdonított tájképfestményeinek. Inkább csak a maga mulatságára festegette őket, de oly mértékben el tudott merülni velük a zöldelő erdőrészletekbe, oly egygyé tudott bennük válni a tárgygyal, hogy semminemü mellékes, nem művészeti tekintet nem zavarta. Ez a parkrészlet is, melynek méltó párját Majovszky Pál gyüjteménye rejti magában, természetesen csak Courbet után keletkezhetett, de jóval túlmegy rajta, mert ha nem is oly erőteljes, mint a nagy franczia mester erdőrészletei, szinskálája finomabb és változatosabb. A figurális ábrázolás mesterét egy mélyszinü sötét igazi Munkácsyas realizmussal festett alkotás, egy kovácslegény képe mutatja be, az arczképfestőt két erőteljes és mégis könnyed portrét. Inkább kifejlődésének szempontjából érdekes, mint nagystilü tulajdonságaira jellemző a düsseldorfi korból származó Vak Béla, egy Leibl mellet festett ülő nő.

A másik párisi-magyar nagymester Paál László szintén elsőrangú dolgokkal van képviselve. Mind a hat képe francziaországi, tehát legértékesebb korának emléke. Elég nehéz közöttük a választás. Mégis a La mare aux grenouilles-t emelem ki, mert ez mutatja leginkább Paál erejét és komor kedélyét. A barbizoniak kedvelt fontainebleaui témáinak egyikét ábrázolja, mely még Duprének sem sikerült heroikusabban, erőteljesebben, a Collection Chauchardban őrzött híres képén. Paál szinskálája kevés szinre szoritkozott s ezért érdekes a Sonnenfeld gyüjtemény két másik Paál képe, melyen sötét borongós szineibe rózsaszinü árnyalatokat is vegyített.

A harmadik nagy magyar tájfestő sem hiányzik, Mészölynek egy gyöngyszürke szinü szép képét őrzi a gyüjtemény.

A franczia festmények gyüjteménye ép olyan, sőt még talán érdekesebb szaporodást jelent a magyar magángyüjtemények sorában. A tehetősebb magyar amateurök, sőt az állam is, egészen a legutolsó évtizedig alig vettek tudomást a franczia pikturáról. A mit külföldről vásároltak, az legnagyobbrészt a német festészet köréből származott, avagy a világjáró internaczionális akademizmus haszontalan müveihez tartozott. Nem is oly régen, alig egy-két embernek volt nálunk az a meggyőződése, hogy a franczia festészet azt jelenti XIX. század művészetében, a mit az olasz a cinqecento történetében. Egyes párisjáró piktorok, kiket kezdetben bolondoknak tartottak, ujságirók, de döntőleg ismét csak a német divat terelte rá nálunk az érdeklődést, melynek kielégitésére nálunk Magyarországon, hol egész képtárak verődtek össze selejtes német képekből, alig van anyag. Az Andrássy-kollekczió és a Kohner gyüjtemény mellett Sonnenfeldé a legjelentékenyebb példatára a XIX. századbeli franczia festészetnek. A gyüjtemény általában nem elsőrangú, nagy, muzeális darabokban tartalmazza az alább elsorolandó mesterek müveit. Inkább kisméretü, de azért jó és jellemző müvek vannak benne, melyek közül egynéhány festőjük legjava alkotásaihoz számitható. Kezdjük meg most a sort Prudhon egy finom arczképével, mely különösen azokat fogja érdekelni, kik a napokban elolvasták Anatole Francenak a művészről irott lelkes méltatását. A következő a történelmi sorrendben Delacroix. Monumentális felfogásmódja még ezen a kis képen is teljesen érvényre jut. A franczia történelmi és exotikus iskola Decamps és Fromentin képekkel van képvi-

Mészöly Géza: Tanya.

Paál László: Béka-mocsár.

Paál László: Fontainebleaui erdő.

LEVÉLTÁR (70.)

Debreceni kronológia

GAZDAG ISTVÁN

1893. szeptember 8. Ünnepélyes keretek között avatják fel a római katolikus elemi fiúiskola új épületét.

1893. október 2. Debrecen város törvényhatósági bizottsága feliratban kéri a belügyminisztert, hogy tegyen lépéseket annak érdekében, hogy a katonai hatóságok a várossal magyar nyelven levelezzenek. Debrecen tanácsa ez évben a temesvári katonai parancsnokság német nyelvű levelet küldte vissza felbontatlanul.

1893. október 30. Megkezdi működését a debreceni nőipariskola.

1893. november. Debrecen város tanácsa átadja rendeltetésének a honvéd lovassági és gyalogos laktanyát.

1894. január 1. Megkezdi a termelést a „Tóth és Sebestyén Rt. Téglagyár".

1894. január 6. Francsics Vince nyugalmazott főgimnáziumi tanár megnyitja Debrecen első illatszer, „Drogura" üzletét.

1894. március 10. A földművelésügyi miniszter jóváhagyja a magyar királyi Mezőgazdasági Vegykísérleti Állomás alapszabályát. Az intézménye vezetője, dr. Vedrődi (Schwarczer) Viktor a Felsőbb Gazdasági Tanintézet Vegytani Tanszékének vezetője.

1894. április 29. Megalakul a Magyarországi Szociáldemokrata Párt debreceni szervezete.

1894. június 2. Az Országos Malom Ipartestület tartja első vándorgyűlését Debrecenben.

1894. július 1. Átadásra kerül a Debrecen–Kaba–Nádudvar vasúti szárnyvonal.

1894. december 8. Átadásra kerül a Debrecen–Derecske, illetve Debrecen–Nagyléta közötti vasútvonal.

Az év folyamán. Megkezdi működését a debreceni vágóhíd.

Schwartz Vilmos máramarosszigeti gyáros megalapítja Debrecen első bútorgyárát. Csurka István vezetésével megalakul a debreceni „Tanítói Énekkar". Megalakul a Debreceni Fűszerkereskedők Egyesülete.

Ezúton is megköszönöm Gönczy Árpád ny. főmérnök adatközlését a Vegykísérleti Állomással kapcsolatban. A szerző.

A fővárosban a Férfiak

Debrecen (HBN) – Budapesti vendégszereplésre hívták meg a Csokonai Színház stúdiószínházának tavalyi előadását. Jean Genet Férfiak (Szigorított őrizet) című darabját a társulat november 10-én és 22-én mutatja be a Budapesti Kamaraszínházban.

Illusztráció Tóth Ervin A grafikai művészetek kis könyve című munkájának (1941) címlapján (írásunkat lásd ezen az oldalon, A bibliofília küzdelmes élete címmel) Fotó: Napló-reprodukció

A Csokonai Színház hírei

VENDÉG A MANONBAN. Bándi János operai magánénekes mellett másik vendégénekest is hallhat a debreceni közönség a Manon Lescaut előadásain. A címszerepben Papp Vilhelmina mellett fellép Maria Gorges is, akit a zenerajongók korábbi nevén, Jobbágy Máriaként ismerhetnek.

ÚJRA DIALÓGUS. A Stúdiószínház és az Alföld szerkesztőségének közös színpadi sorozata, a Dialógus újra jelentkezik a debreceni közönség előtt. November 4-én Markó Béla erdélyi magyar költő lesz a vendég. Nem mint politikus (köztudott, hogy a Romániai Magyarok Demokratikus Szövetségének ő az elnöke), hanem mint kiváló költő. Az est házigazdája Dobák Lívia. Közreműködik Bertók Lajos és Tóth Zoltán.

DEBRECENI SZÍNÉSZNŐ BUDAPESTEN. A fővárosban vendégszerepel Molnár Erika színművész. November 15-én lesz Bal Józsefnek, a Színház- és Filmművészeti Főiskola rendező szakos növendékének vizsga-bemutatója, Rozewicz Element hazulról című darabját mutatják be, s ennek egyik főszerepére hívták meg a debreceni művésznőt.

SIKERES BEUGRÁS. Parti Nagy Lajos Ibusár című zenés táncos huszerettjének október 19-ei előadásán sikerrel ugrott be Anyuska szerepébe Molnár Erika, aki a további előadásokon is játssza ezt a szerepet.

BEMUTATKOZÁS A DAB-KLUBBAN. November 16-án 18 órakor bemutatkoznak az érdeklődő közönségnek Debrecenben az Debreceni Akadémiai Bizottság székházában a Csokonai Színház új és visszatért művészei. A bemutatkozást Szakonyi Károly dramaturgiai tanácsadó vezeti.

VITA A JULIUS CAESARRÓL. Műhelybeszélgetést rendeztek Shakespeare Julius Caesar című tragédiájának debreceni bemutatójáról a Kölcsey tanítóképző főiskola Maróthi-kollégiumában. A beszélgetésen a színházat Lengyel György igazgató, művészeti vezető, a darab rendezője, valamint Szalma Tamás Brutus és Bregyán Péter Cassius alakítója képviselték.

Universitas-koncertek a KLTE-n

Debrecen (HBN) – A helyi ütőhangszeres együttes japán-estet rendez a Kossuth-egyetem aulájában ma – kedden – 19 órától. Ezzel kezdődik a Debreceni Universitas Egyesülés, valamint a Kossuth-egyetem vállalkozási és művelődési irodájának hangversenysorozata. Az együttes művészeti vezetője: Kovács János.

A bibliofília küzdelmes élete

TÓTH ERVIN

Debrecen (HBN) – A szép könyvek szeretetének s megbecsülésének, a hazai bibliofíliának történetében előkelő hely illeti meg a város művészeit és gyűjtőit, akiknek működése iránt – főleg a nemrég zárult Soó Rezső-életmű bemutatása kapcsán – felfokozott érdeklődés mutatkozott.

E magas szintű kiállításhoz tartozóan kiemelendő az 1935-ben alapított Ajtósi Dürer Céh szerepe, mely Soó Rezső irányításával oly gyümölcsözően tömörítette maga köré a grafika híveit és barátait.

A céh megalakulása bizonyítékát jelentette, milyen erős s összekovácsolt a tábora a harmincas, negyvenes években a helyi művészeknek és gyűjtőknek. Főleg Toroczkai Oszvald, Gáborjáni Szabó Kálmán, Vadász Endre, Bánszki Tamás, Dobi Oláh István s Nagy Ferenc nevei jelentik a fénykort, bár ők korántsem rendelkeztek olyan anyagi háttérrel s szervezett erőkkel, mint a fővárosi MEGE (a Magyar Ex librisgyűjtők és Grafikabarátok Egyesülete). Sőt, Budapest kezdettől fogva vetélytársat látott az alföldi metropolisban. Ez azonban nem jelentett hátrányt, sőt dacos kiállásra buzdított.

A céh 1935-ben a nemzetközi grafika élvonalbeli művészeinek felsorakoztatásával, Soó Rezső szervező erejének segítségével kiállítást rendezett, mely Debrecenre irányította a grafikai világ érdeklődését, s tovább növelte a céh hírnevét.

Jelentős előrelépést jelentett a bibliofil életben, hogy főleg Gáborjáni Szabó Kálmánnak, s a fanatikus gyűjtőnek, Nagy Józsefnek a buzgólkodására megszületett a Magyar Ex libris című folyóirat, amely nemcsak a debreceni vonatkozásokat tartotta szem előtt, hanem széles tájékozottsággal hírt adott a határainkon túli grafikai törekvésekről is, így beszámolt például rendszeresen a Kolozsvárott élő Gy. Szabó Béláról, közölte Szabó Pál írását az Erdélyből jött, s a szegedi egyetemen tevékenykedő, már nemzetközileg is elismert Buday Györgyről, a csíkzsögödi Nagy Imréről, a neves építész – és linómetszésben is kiváló – Kós Károlyról. A Magyar Ex libris megbízható fórumot jelentett a művészeknek-gyűjtőknek, mert a lap tételesen, a műfajok nemzetközi megjelölésével is beszámolt az ex librisekről, alkalmi és szabad lapokról, s ez buzdítólag hatott a cserelehetőségekre is.

Szíj Rezső, a fáradhatatlan műgyűjtő s író a Déri Múzeum évkönyvében, 1936-ban megjelent tanulmányában írja: „...nagy tisztelettel gondolunk azokra, akik saját zsebükből áldoztak egy-egy szépnek szánt könyv, folyóirat és művészi grafika oltárán".

Sajnos, az oly nemes célokért harcoló Ajtósi Dürer Céh megszűnt 1968-ban, s küzdelmes életét megharcolva elbúcsúzott mindazokról, akik az egyre nehezebbé váló gazdasági körülmények közepette is mindvégig kitartottak mellette.

Szíj Rezső gazdagon illusztrált tanulmányában kitér arra is, hogy a debreceni bibliofília e hőskorában, a gyűjtők, művészek, írók s nyomdászok buzgólkodása mellett nem hiányoztak a műértő esztéták és kritikusok sem.

Így például Mitrovics Gyula, az esztétika és pedagógia professzora idejében felfigyelt az Erdélyből Debrecenbe „emigrált" vagy inkább menekült költő, filozófus s fametsző Mata János rendkívüli képességeire. E sorok írója Gáborjáni Szabó Kálmán otthonában gyakorta megfordult, s a kialakult eszmecserék s viták alkalmával többször a jeles kritikus, Rabinovszky Máriusz, Békés István író, műgyűjtő, a tragikus sorsú Vadász Endre, valamint Menyhárt József és Sennyei Oláh István társaságában részt vehetett Debrecen művészeti életéről folyó eszmecserékben.

A bibliofil értékekre oly érzékenyen figyelő Soó professzor különösen nagyra értékelte Gáborjáni Szabó Kálmán, Vadász Endre s Menyhárt József művészetét.

E szellemi áramlat kiteljesedésében jelentős segítséget nyújtottak olyan fanatikus s bibliofil érzelmű gyűjtők is, mint Reisinger Jenő, Réthy István, Békés István s a tanári pályát könyvkereskedői szakmával felcserélő Bertók Lajos. Mert a debreceni bibliofília létezése már a tudományos hozzáértés kérdésévé is nemesedett.

ERDŐS ÁRPÁD (25.)

GÖRÖNGYÖS ÚT

Még a háborús évek alatt – a fogság előtt – őt is behívták szolgálatra, de mint polgári alkalmazottat. Szamosújváron egy nagy telephelyen szénát, szalmát és a lovaknak egyéb takarmányt kellett begyűjteni. Neki csak az volt a dolga, hogy átvegye és folyamatosan vitték az alakulatok mint utánpótlást a harcoló csapatok után.

Ő csak szombaton este hetenként egyszer ment haza, és hétfőn reggel kellett visszamenni.

Étkezni egy szamosújvári vendéglőbe járt, főképpen ebédelni. Így a felesége egyedül maradt otthon.

A szomszédjukban lakott egy tiszthelyettes, aki mindig környékezte. De Mancika ki nem állhatta, és természetesen kiutasította. A tiszthelyettes néha járt Szamosújváron, és egyik délben találkozott ott Bandival. Semmi különös nem történt, csupán üdvözölték egymást.

Amikor hazament Kolozsvárra, a tiszthelyettes találkozott az utcán Mancikával, és bosszúból, amiért nem állt szóba vele, azt mondta: – Na, maga csak ne védje úgy a férjét, most jártam Szamosújváron a vendéglőben, és egy pincérlány volt az ölében. Még zavarba is jött, mert rákösz öntem.

Szegény asszony ezt elhitte, és amikor Bandi szombaton este hazaérkezett, észrevette, hogy a felesége nem úgy fogadja, mint máskor. Tartózkodóbb volt, Bandi azt hitte, hogy nem érzi jól magát, vagy valami probléma van az édesanyjával.

Csirkepaprikás volt vacsorára, de csak Bandinak tette oda az asztalra az ételt. Bandi kérdezte, hogy mi baja van, miért nem eszik?

Erre aztán elmondta, hogy mit hallott. Bandi kérte, hogy mondja meg, kitől hallotta. Ő azt felelte, hogy nem mondja, mert az illető megígértette vele, hogy nem árulja el.

– Mancika, mondd meg – kérte Bandi, mert ha nem, én hozzá sem nyúlok az ételhez, és azonnal visszamegyek Szamosújvárra. Mancika nem mondta meg. Bandi felállt és visszament egy következő vonattal Szamosújvárra.

Teltek a hetek, és Bandi nem ment haza. Közben következett a karácsonyi ünnep. Jött Bandihoz az unokahúga, és kérte Bandit, hogy menjen haza. Szegény Mancika állandóan sír. Bandi nem ment. Azt mondta, hogy ha jobban hisz annak a szélhámosnak (közben megtudta, hogy ki volt), akkor csak higgyen neki, ezt ha megmondta volna, Bandi vállalta volna a szembesítést.

Az unokahúga szorgalmasan ment Bandihoz, és azt az üzenetet hozta a feleségétől, hogy karácsonykor várja őt is egy szelet kalács. Már csak egy hét volt karácsonyig. Bandinak volt egy jó barátja, aki hentessegéd volt, és Mancika onnan vásárolta mindig a hentesárut. Ezt az esetet megtudta, és fogadott Mancikával, hogy karácsonykor Bandi haza fog jönni.

Mancika szomorúan mondta, hogy nem jön az, ismerem én a természetét. Fogadtak egy üveg pezsgőben.

Elérkezett a szent este. Bandi hazautazott, de lehetőleg úgy közlekedett, hogy ismerősökkel ne találkozzon. Még nyitva voltak az üzletek, vett szép ajándékot a feleségének, azonkívül finom italt és egy hatalmas csokor virágot.

El ne felejtsem, volt egy kis foxi kutyájuk, Maxinak hívták. Banki megérkezik a lakásukhoz, az ablakon benéz, látja, hogy a karácsonyfát díszíti Mancika és nagyon szomorú.

Kopogtat és benyitja az ajtót. (Itt nagyon nehéz leírni az eseményeket elérzékenyülés nélkül.) Egy pár pillanatig mozdulatlanul álltak, szó nélkül, patakokban folyt mindkettőnek a könnye – egymás nyakába borultak és sírtak.

A rádió szólt, valami klasszikus ünnepi zene volt. Most pedig a Bandi szavaival folytatom: – Tudod, Árpikám! A kutya ahogy felismert, le a díványról, fel a díványra örömében. A zene meg fortisszimóban szólt.

– Hogy mennyi szeretet és lélek volt ebben a két emberben, sokat lehetne beszélni róluk. Bandi gyönyörűen zongorázott, gitározott és énekelt hozzá. Tőle tanultam meg ezt a szép nótát:

Egy babája van a lánynak, sok levele van az eperfának.
Azért gyötör csak a bánat, hogy Téged a más karján látlak.
Akárhány levelet is hajt az eperfa lombja,
Szívemnek csak egyetlenegy babámra van gondja.
Mert a babám énértem most valahol a szíve könnyét ontja.
Lehullott már az eperfa, halványsárga ezerszínű lombja.
Nem voltam, és nem is leszek én sohasem a falu bolondja.

Nem szeret már a galambom, nem énrám van gondja,
Édes mézét, szíve könnyét már nem énrám ontja.
Mégis, aki visszasírja, törjön össze minden darab csontja.

Mély érzésű ember volt, szerette nagyon az állatokat, a lágerben sokszor kiült az udvaron a pékség elé, és kenyérmorzsával etette a verebeket. Sokszor egész sereg veréb vette körül.

Elmesélte nekem, mikor Kolozsváron dolgozott egy nagy pékségben, és ment haza korán reggel, ha éjszakás volt, akkor vitt haza egy egész vekni kenyeret és öt császárzsemlét. (Ez járt neki a fizetésen kívül minden két napban.) Egyszer egy kis fekete kóbor kutya követte. Ő megsajnálta, egy zsemlét kettétört és felét odaadta. A kutya megállt és gyorsan megette. Akkor utána szaladt, odaadta neki a másik felét is. Mire hazaért, mind az öt zsemlét megette. A felesége kérdezte tőle: – Ma nem hoztál zsemlét a tejeskávéhoz?

– De hoztam, csak egy kóbor, éhes kutyával megetettem.

Egyszer közel egy évig voltam kénytelen nélkülözni a személyét. Ugyanis a lágerhez viszonylag közel, 60–80 kilométerre volt egy kisebb kolhoz (Novodencának hívták a helységet), ahol építettek egy pékséget.

Ez a kolhoz látta el a lágert mezőgazdasági termékekkel. A Bandit azért vitték oda, hogy az építkezésnél adjon tanácsot a kőműveseknek, hogy hogyan építsék fel a sütödét (kemencét). Utána pedig még egy ideig maradjon ott – betanítani a majdani pékmunkásokat.

(Folytatjuk)

Jót tett az ejtőernyős

Las Vegas (AFP, Reuter, UPI) – A szombat esti Evander Holyfield–Riddick Bowe profi nehézsúlyú ökölvívó-világbajnoki döntő (WBA, IBF) hetedik menetében váratlan esemény borzolta fel a küzdő felek és a nézők kedélyeit. A helybéli James Miller (30) motorral felszerelt ejtőernyőjével a ring kötéleire zuhant. A bajt az okozta, hogy Miller 240 méter magasból érkezve a stadion fölött beleakadt a reflektorokat tartó szerkezetbe s lezuhant. Neki különösebb baja nem esett, de Bowe edzőjét és terhes feleségét kórházba kellett vinni, mert rosszul lettek az izgalomtól.

Millert a helyi rendőrség még az éjjel hazaengedte 200 dollár óvadék fejében, de veszélyes repülésért és rendzavarásért még felelnie kell a bíróság előtt.

– Amikor megláttam az ejtőernyőt, azonnal Szeles Mónikára gondoltam, akit hátba szúrtak! Elkezdtem hátrálni, s nem tudtam szólni Bowe-nak, mert nem akartam bekapni néhány találatot – nyilatkozta az esetről Holyfield, az új világbajnok. A korai menetek Bowe fölényével zárultak, s a mintegy húszperces szünet nagyon jókor jött Holyfield számára. Nagyon el volt fáradva és erős fájdalmat érzett a hátában, amelyet ezalatt alaposan megmasszíroztak.

Totónyeremények

Budapest (MTI) – A Szerencsejáték Rt. tájékoztatása szerint a totó 45. hetének nyereményei a következők: 13 plusz egy találatos szelvény nem volt, 13 találatos szelvény nem volt, 12 találatos szelvény 11 darab, nyereményük egyenként 711 576 forint, 11 találatos szelvény 258 darab, nyereményük egyenként 12 135 forint, 10 találatos szelvény 3728 darab, nyereményük egyenként 1260 forint.

SOROKBAN

● **Ma – kedden – este hat órakor Debrecenben, a Helyőrségi Művelődési Otthon Piac utcai éttermében szurkolói ankétot tart a DVSC-Symphonia női kézilabdacsapata. Ez alkalommal először levetítik a vasárnapi Volgográd–DVSC mérkőzést, majd ezt követően az Újpesti TE–DVSC labdarúgó-találkozó videofelvételeit.**

Az NB III. állása

1. Kisvárda	13	8	3	2	36–11	19
2. Rakamaz	12	7	2	3	25–12	16
3. Ózd	12	6	4	2	19–10	16
4. Stop-MVFC	12	6	3	3	19–13	15
5. Tiszafüred	12	5	4	3	17–13	14
6. P.-ladány	12	7	–	5	22–19	14
7. Nyírbátor	12	5	3	4	18–13	13
8. Szerencs	13	5	3	5	19–18	13
9. Mátészalka	12	5	2	5	19–14	12
10. Börs. Ép. V.	12	5	2	5	18–16	12
11. Edelény	12	4	3	5	13–20	11
12. Nagykálló	12	4	3	5	12–20	11
13. Olefin	12	3	4	5	14–17	10
14. H.-szoboszló	12	–	3	9	9–32	3
15. Derecske	12	1	1	10	8–40	3

A Nagycsécs és a Miskolci VSC fúziója következtében az MVSC eddigi eredményeit a versenybizottság törölte.

A megyei bajnokság állása

1. Vámospércs	13	10	3	–	37– 6	23
2. D. Kinizsi	13	8	5	–	34–12	21
3. H.-böszörm.	13	8	2	3	32–16	18
4. B.-újfalu	13	8	1	4	30–18	17
5. DEAC	13	7	2	4	32–12	16
6. Hajdúdorog	13	7	1	5	28–14	15
7. Sáránd	13	5	5	3	19–16	15
8. Földes	13	6	3	4	19–24	15
9. Polgár	13	6	2	5	27–15	14
10. Téglás	13	5	4	4	23–17	14
11. Mikepércs	13	6	2	5	14–15	14
12. Létavértes	13	3	5	5	15–18	11
13. B.-keresztes	13	2	7	4	15–21	11
14. Nyírlugos	13	3	3	7	17–27	9
15. Nádudvar	13	2	3	8	15–29	7
16. H.-pályi	13	4	–	9	14–52	8
17. S.-udvari	13	2	–	11	7–44	4
18. Ny.-ábrány	13	–	2	11	8–33	2

A táblázatban nem szerepelnek a 16. fordulóból előrehozott Sárrétudvari–Berettyóújfalu 1–3 (1–1), továbbá a 17. fordulóból előrehozott DEAC–D. Kinizsi 0–2 (0–1) mérkőzések eredményei.

Öt mérkőzésen idegenbeli győzelem

Három gárda hálójába öt-öt gólt lőttek a megyei labdarúgó-bajnokságban

Debrecen (HBN) – **Harminckét gól született a Hajdú-Bihar megyei labdarúgó-bajnokság november 7-i fordulójában, amelyre főleg a vendégcsapatok sikere volt a jellemző. A Hajdúböszörmény, a D. Kinizsi, a DEAC, a Polgár és a Téglás idegenben gyűjtötte a pontokat, és közülük a böszörményiek – a hazai pályán diadalmaskodó Hajdúdoroghoz és Nyírlugoshoz hasonlóan – öt gólt lőttek.**

Az éllovas vámospércsiek elfejelik a labdát a sárándi csatár (sötét mezben) elől
Fotó: F. Szilágyi Imre

EREDMÉNYEK.

Nyírlugos–Sárrétudvari 5–0 (2–0).
Nyírlugos, 150 néző, vezette: Dobi (Zádor, Balogh).
Nyírlugos: Szabó (Vrancsik) – Balogh (Girán), Kovács, Kiss, Sinka L., Justyák, Balogh L., Krizsó (Pazurik), Szabadi (Zsuk), Sütő, Sinka Cs. Edző: Berettyán Gábor.
Sárrétudvari: Földesi – Kiss I., Mező, Lukács, Cs. Kiss, Szabó, Takács, Tanka, Varga, Hegedüs, Vass (Borza). Edző: Siket Zsigmond.
Góllövők: Balogh 2, Sütő, Justyák, Szabadi. Jók: Balogh, Kiss, Justyák, Kovács, illetve Tanka, Cs. Kiss.
Ifjúságiak: Nyírlugos–Sárrétudvari 9–1 (3–1). Góllövők: Kasik 3, Balogh A. 2, Balogh L. 2, Krekk 2, illetve Csák.

Nádudvar–Hajdúböszörmény 1–5 (1–2).
Nádudvar, 100 néző, vezette: Sápi (Dobi, Csonka).
Nádudvar: Pinczés – Bodnár (Ludman), Hirzics, Józsa, Lovas I., Lovas F., Katona, Székely, Nagykaposi (Boros), Török, Varga. Edző: Rostás Sándor.
Hajdúböszörmény: Pongor – Fegyveres, Horváth, Fodor, Zeke, Pásztor (Lajos), Hüse (Andorkó), Varga (Aberi), Kocsis, Quiriko, Papp. Edző: Kóródi István.
Góllövők: Lovas F., illetve Horváth 3, Kocsis, Andorkó. Jók: Lovas F., Varga L., illetve Zeke, Quiriko, Horváth.
Ifjúsági: Nádudvar–Hajdúböszörmény 1–8 (0–5). Góllövők: Kiss, illetve Benke 3, Gorzsás 2, Hortó, Nagy B., Gáber.

Hajdúdorog–Hosszúpályi 5–1 (1–1).
Hajdúdorog, 200 néző, vezette: Horváth (Szöllősi, Erdélyi).
Hajdúdorog: Varga – Pajkos, Kutasi, Percze, Bocz (Dudás), Pénzes, Kelemen (Koszta), Orosz, Szilágyi, Búzás, Kerek. Edző: Orosz József.
Hosszúpályi: Tokaji – Kóródi, Kiss S., Kovács, Csigai (Rácz), Blága (Varga L.), Papp, Kuprák, Lakatos (Balázs), Orbán, Mecz. Edző: Árva Barna.
Góllövők: Búzás 3, Kerek, Szilágyi, illetve Csigai. Jók: Búzás, Szilágyi, Kerek, Orosz, illetve Kuprák, Kovács.
Ifjúsági: Hajdúdorog–Hosszúpályi 4–0 (1–0). Góllövők: Fancsalszki, Fodor Zs., Palucskai, Dudás L.

Biharkeresztes–D. Kinizsi 1–2 (0–0).
Biharkeresztes, 300 néző, vezette: Duli Gy. (Fodor M., Papp Z.)
Góllövők: Oláh, illetve Mikhárdi, Keresztes (11-esből).
Ifjúsági: Biharkeresztes–D. Kinizsi 0–2 (0–1). Góllövők: Aradi, Fecskovics.

Létavértes–DEAC 1–3 (0–2).
Létavértes, 100 néző, vezette: Kovács I. (Nagy Cs., Sarkadi).
Góllövők: Mezei, illetve Katona, Kozma, Siklósi Z.. Jók: senki, illetve Geszti, Siklósi Cs., Somogyi. **Ifjúsági:** Létavértes–DVSC-SI 0–2 (0–0). Góllövők: Péntek, Forgó.

Nyírábrány–Polgár 1–2 (1–2).
Nyírábrány, 200 néző, vezette: Szabó I. (Cseh I., Kassai Z.)
Góllövők: Szabó, illetve Szőke, Horváth. Jók: Fenyős, illetve Szőke, Horváth, Puskás. Kiállítva: Juhász (Polgár). **Ifjúsági:** Nyírábrány–Polgár 4–1 (2–0). Góllövők: Tanka 2, Rátonyi, Tógyer Zs., illetve Varga L.

Berettyóújfalu–Téglás 0–2 (0–0).
Berettyóújfalu, 300 néző, vezette: Szilvási L. (Kovács T., Takács J.) Góllövők: Fodor 2. Jók: Nagy, illetve Fodor, Fábián, Nagy B., Szabó. **Ifjúsági:** Berettyóújfalu–Téglás 1–2 (1–1). Góllövők: Robota, illetve Szilágyi, Bartha.

Földes–Mikepércs 2–1 (0–0).
Földes, 300 néző, vezette: Vilmányi (Szentmiklósi, Kun).
Góllövők: Dede 2, illetve Héjas. Jók: Dede, Szabó, illetve Nagy J., Váczi, Kraszny. **Ifjúsági:** Földes–Mikepércs 2–1 (1–0). Góllövők: Bokonyi 2, illetve Mike.

Sáránd–Vámospércs 0–0.
Sáránd, 300 néző, vezette: Mészáros J. (Pesel, Szoboszlai).
Jók: Novák, Nagy S., Batta, illetve Csarkó, Tóth K., Kiss J.
Ifjúsági: Sáránd–Vámospércs 3–1 (1–0). Góllövők: Kalmár 2, Dobi, illetve Tóth A.

Alain Prost világbajnoki címmel búcsúzott

Budapest (MTI) – A francia Alain Prost vasárnap Adelaide-ben, a Forma–1-es autós gyorsasági világbajnokság ausztrál nagydíján egy második helyezéssel tett pontot sikerekben gazdag autóversenyzői pályafutása végére. Az idén 38 éves pilóta 1980-ban, a McLaren színeiben mutatkozott be az F1-esek között, s élete első grand prix-viadalán, Argentínában rögtön pontot szerzett, miután hatodikként érkezett célba. A premier évében még csak öt pontra futotta erejéből, de utána minden szezonban ennek sokszorosát gyűjtötte. Neve csak tavaly hiányzott a pontszerzők listájáról, akkor is csak azért, mert egyéves hosszú szabadságot vett ki s egyetlen vb-futamon sem állt rajthoz.

Első győzelmét 1981 júliusában hazai környezetben, Dijonban aratta, ezt követően még további ötven alkalommal állhatott a dobogó legmagasabb fokára. Az 51 futamelsőséggel biztosan vezeti az örökranglistát, bár előnye nem behozhatatlan a nagy riválisa brazil

Alain Prost (középen) az egyik győzelem után
Fotó: Napló-reprodukció

Ayrton Senna számára, aki jelenleg 41 sikernél tart s még tovább folytatja versenyzését. A svájci Yensben élő Prost 1983-ban és 1984-ben minimális hátránnyal még az összesített pontverseny második helyére szorult, egy évvel később azonban már ő lett a világbajnok. Ezt a bravúrt még háromszor ismételte meg, 1986-ban, 1989-ben és 1993-ban. Tehát négyszeres világbajnokként búcsúzhatott, s ezzel minden idők második legeredményesebb pilótája az öt címet szerzett argentin Juan Manuel Fangio mögött. Talán nem túlzás állítani, hogy a franciák Professzorának az idei volt az egyik legsikeresebb éve, hiszen hétszer intették le elsőként, emellett szerzett három második, két harmadik és egy negyedik helyezést is, az edzéseken pedig tizenháromszor volt a leggyorsabb. Az eredmények tekintetében még ezen is túltett 1988-ban, akkor hét első és hét második helyet könyvelhetett el, a mostani szezonnal ellentétben mégsem lett világbajnok, mert csak a tizenegy legjobb eredményt vették figyelembe az év végi sorrend megállapításánál, s ebben a tekintetben Ayrton Senna jobbnak bizonyult nála. Ami magyarországi szerepléseit illeti: azok nem sok sikerrel jártak, a hét év alatt nyerni egyszer sem tudott, 1987-ben harmadik, 1988-ban második, 1989-ben negyedik, idén pedig – egy elrontott rajt után – csak tizenkettedik lett.

A többiek a Kisvárda malmára hajtották a vizet

A Nagycsécs és Miskolci VSC fúziója miatt törlik az MVSC eredményeit az NB III-ban

Debrecen (HBN) – **A labdarúgó NB III. Tisza-csoportjában a 13. forduló legnagyobb meglepetését kétségkívül a Nagycsécs és az MVSC fúziója okozta, amelynek eredményeként a miskolciak eddigi eredményeit a versenybizottság törölte. A fúzió következtében maradt el a Hajdúszoboszló legutóbbi mérkőzése is. A Püspökladány és a Derecske viszont pályára lépett, az előbbi idegenben is nyert, az utóbbi otthonában szenvedett vereséget.**

EREDMÉNYEK:

Püspökladány–Borsodi Építők-Volán 3–1. (0–0).
Miskolc, 300 néző, vezette: Márta.
Püspökladány: Stoanescu – Szentjobbi, Máté, György, Dan, Gulyás, Szilágyi, Benyó, Cristea, Farkas, Kovács (Pánti). Edző: Szolga Géza.
Gólszerzők: Dan, Gulyás, Szilágyi. Jók: Cristea, Szentjobbi.
Ifjúsági: Püspökladány–Borsodi Építők Volán 1–1.

Derecske–Edelény 1–2 (1–0).
Derecske, 300 néző, vezette: Ficze.
Derecske: Nagy – Baricsa Zs., Lukincsuk, Tamás, Lénárt G., Kiss L., Csekő, Iklódi, Lénárt J. (Kesjár), Pál (Balogh), Szígyártó (Baricsa Sz.). Edző: Mikecz Béla.
Gólszerzők: Tamás, illetve Kótai 2. **Jók:** Lukincsuk, Kiss L.
Sárga lap: Csekő.
Ifjúsági: Derecske–Edelény 3–0 (2–0). G.: Lázók, Szabó, Kótai (öngól).

Mátészalka-Stop–Miskolci VFC 3–2 (3–1).
Mátészalka, 800 néző, vezette: Fodor. **Gólszerzők:** Gubányi, Szelihov, Tóth Z., illetve Répási, Császári. *Ifjúsági:* Mátészalka–Miskolc 4–1.

Nagykálló–Nyírbátor 1–4 (0–2).
Nagykálló, 800 néző, vezette: Dávid. **Gólszerzők:** Vágó, illetve Lukács, Darai, Kertész, Szabó. **Ifjúsági: Nagykálló–Nyírbátor 1–8.**

Rakamaz–Szerencs 1–1 (1–1).
Rakamaz, 200 néző, vezette: Pataki. **Gólszerzők:** Csoma, illetve Kozma. **Ifjúsági:** Rakamaz–Szerencs 4–0.

Olefin SC–Kisvárda 0–3 (0–0).
Tiszaújváros, 500 néző, vezette: Inges. **Gólszerzők: Lelt 2, Béres. Ifjúsági:** Olefin SC–Kisvárda 4–0.

Ózdi Kohász–Tiszafüred 2–2 (2–0).
Ózd, 1000 néző, vezette: Szlomoniczki. **Gólszerzők:** Bulavin, Kalmár, illetve Király, Nagy. **Ifjúsági:** Ózd–Tiszafüred 6–1.

Hajdúszoboszló szabadnapos volt.

Sonnenleiter Joh

Simor János:

Mellig, kissé jobbra fordult, talapzatra helyezett tojásdad medaillonban. Fején soli Deo van, rövid haja ősz, bajusza s szakálla leberetvált. Cappaja felett lánczon ékköves keresztet hord. Alól, a talapzat előtt bibornoki czimere van sarlós boldogasszonynyal s SVB TVVM PRÆSIDIVM jeligével. Felirata a talapzaton két sorban:

JOANNES CARDINALIS SIMOR
PRINCEPS-PRIMAS HUNGARIAE, ARCHI-EPISCOPUS STRIGONIENSIS

ugyanitt alól kiépütt:

J. Sonnenleiter del et sc.

s a Kép alatt aláírásának mása:

Joannes Simor

Rézmetszet, méretei a lapnak 42·9 : 33·6 s a látternek 32·8 : 24·7 cm.

9671.

60/98 No 14

Thewrewk Emil 10321

Derékig, kissé jobbra. Csómora kötött nyakkendője himezett, magas mellénye és egyelejű kabátja zsinoros. Felirata a kép alatt aláirásának másául:

Ponori Thewrewk
Emil.

és a balkarnál: Joh. Sonnenleiter sc.

Am., mag. 10 cm.

Szn. 34-900.
125-900-19.

Sonnenschein (?) foto"

Pesti Hirlap. 1880. okt. 28. 5.

Szabóky adolf arcképét....

Sonnenschein

Lykanemzromantika
87,144.l.

Tek.

Europa rt.

Budapest.

Visegrádi u 36

Ernst Muzeum aukcioik XXV - XXVI

Seghers, Daniel (1590–1661).

603. VIRÁGOK (Blumen).
Vászon (Leinwand) 62,5×44.

Segantini, Mario 20. század (Jahrhundert).

604. ALLEGÓRIA (Allegorie). Jelzés lent jobbra (Bezeichnet rechts unten): Mario Segantini.
Szines rézmetszet (Farbiger Kupferstich). 44×74.

Seidl, 19–20. század (Jahrhundert).

605. A VITORLÁS (Das Segelschiff). Jelzés lent jobbra (Bezeichnet rechts unten): Seidl 1912.
Fa (Holz). 15,5×14.

Sharp, William (1749–1824), **Sir Joshua Reynolds után** (nach).

606. „THE HOLY FAMILY".
Rézmetszet (Kupferstich). 59×45,5.

Sichem, Carl von, 17. század (Jahrhundert).

607. MÁRIA MAGYAR KIRÁLYNŐ KÉPMÁSA (Bildnis der Maria, Königin von Ungarn).
Rézmetszet (Kupferstich). 26×17.

Smart, John (1740–1811).

608. WINSTON CHAMBERLAIN, DUKE OF MARLBOROUGH KÉPMÁSA (Bildnis des)
Miniatur aranykeretben (in Goldramen). 6,8×5,1. Illusztr. XXXI. tábl.

Soglio, L. dal., Singleton után (nach).

609. „THE SHELTER'D PEASANTS".
Metszet (Stich). 43×33.

Sonnenschein, Josef, 19. század (Jahrhundert).

610. FATANULMÁNY (Baumstudie). Jobbra (Rechts): Pest am 5. 9.857.
Vizfestmény (Aquarell). 25×26,5.

Sonnenschein, Josef, 19. század (Jahrhundert).

611. VÁGTATÓ KUTYÁK (Gallopierende Hunde). Jelzés lent jobbra (Bezeichnet rechts unten): J. Sonnenschein, 1868.
Ceruzarajz (Bleistiftzeichnung). 16,5×25,5.

Sonnenschein, Josef, 19. század (Jahrhundert).

612. HOFFMANN KÉPMÁSA (Bildnis von).
Ceruzarajz (Bleistiftzeichnung). 9×6,5.

Spányi Béla (1852–1914).

613. TÉLI EST (Winterabend). Jelzés lent balra (Bezeichnet links unten): K. Spányi B.
Vászon (Leinwand). 64×54.

Spányi Béla (1852–1914).

614. BODAJKI RÉSZLET (Detail aus Bodajk). Jelzés lent balra (Bezeichnet links unten): A művész hagyatékából (Aus der Nachlassenschaft des Künstlers).
Vizfestmény (Aquarell). 27×37.

Spányi Béla (1852–1914).

615. TÁJ HAZATÉRŐ NYÁJJAL (Landschaft mit heimkehrender Schafherde). A művész hagyatékából (Aus der Nachlassenschaft des Künstlers).
Vizfestmény (Aquarell). 21×18.

Spanyol (?) festő (Spanisch ?), 17–18. század (Jahrhundert).

616. MARIA IMMACULATA.
Vászon (Leinwand) 73×54.

Spanyol festő (?) (Spanisch), 17. század (Jahrhundert).

617. A SZENT CSALÁD (Die heil. Familie).
Vászon (Leinwand). 95×76.

Spitzer, Emanuel (1874–1919).

618. AZ ELALUDT GYERMEK (Das eingeschlafene Kind). Jelzés lent a középen (Bezeichnet unten in der Mitte): E. Sp.
Vászon (Leinwand). 64×47.

Stein János (Johann), szül. (geb.) 1874.

619. A SZÉP MEDAILLON (Das schöne Medaillon). Jelzés fent jobbra (Bezeichnet rechts oben): Stein J.
Lemezpapir (Karton). 21×22.

Steinlen, Alexandre Theophile (1859–?).

620. SZEGÉNYEK (Arme Frauen).
Lemezpapir (Karton). 42×32.

Sterio Károly (Karl), 1823–1862.

621. FÉRFIARCKÉP (Männliches Bildnis). Jelzés lent balra (Bezeichnet links unten): Sterio, 849.
A kép alatt (unten dem Bilde): Fr. v. Gasztány.
Vizfestmény (Aquarell). 17×12.

Sterio Károly (Karl), 1823–1862.

622. LOVAS ŐRJÁRAT (Patrouille zu Pferd). Jelzés lent jobbra (Bezeichnet rechts unten): K. Sterio.
Fa (Holz). 28×34,5.

Steuben, Charles Guillaume Baron de (1788–1856).

623. „RETOUR DE L'ÎLE D'ELBE 7. MARS 1815."
Vászon (Leinwand). 100×130.

Strobentz Frigyes (Fritz), szül. (geb.) 1856.

624. ÜLŐ NŐ SZALÓNBAN (Dame im Salon sitzend). Jelzés lent jobbra (Bezeichnet rechts unten): Str.
Krétarajz (Kreidezeichnung). 22×14,5.

Stry Jacob van (1765–1815).

625. HOLLANDI TÁJ ÁLLATOKKAL (Holländische Landschaft mit Tieren).
Fa (Holz). 41×53. Illusztr. XX. tábl.

Süss, Joseph, 19. század (Jahrhundert).

626. A SZAKÁCSNŐ (Die Köchin). Jelzés lent jobbra (Bezeichnet rechts unten): Jos. Süss.
Vászon (Leinwand). 53×43.

Szobonya Mihály (Michael), 19. század (Jahrhundert).

627. MEDICI VENUS (Venus von Medici). Jelzés jobbra (Bezeichnet rechts): Szobonya Mihály 878.
Lemezpapir (Karton). 51×38.

Dobai Székely Andor (Andor Székely de Doba), 19–20. század (Jahrhundert).

628. FLAMAND VÁROSRÉSZLET (Detail aus einer vlämischen Stadt). Jelzés lent balra (Bezeichnet links unten) és az évszám (und die Jahreszahl) 903.
Szines krétarajz (Farbige Kohlenzeichnung). 46×32.

Székely Bertalan (Bartholomäus) v.), 1835–1910.

629. NŐI AKTTANULMÁNY (Weibliche Aktstudie).
Ceruzarajz (Bleistiftzeichnung). 52×37.

Székely Bertalan (Bartholomäus), v.), 1835–1910.

630. VÁZLAT ZRINYI KIROHANÁSÁHOZ (Skizze zu Zrinyi's Ausfall).
Krétarajz (Kreidezeichnung). 40,5×28.

Székely Bertalan (Bartholomäus) v.), 1835–1910.

631. ALKONYAT (Sonnenuntergang).
Lemezpapir (Karton). 30×44.

Székely Bertalan (Bartholomäus v.), 1835–1910.

632. CSÓNAKÁZÓ PÁR (Die Kahnfahrer).
Vászon (Leinwand). 70×56.

Székely Bertalan (Bartholomäus v.), 1835–1910.

633. „A KÖNNYELMŰ NŐ" (Die leichtsinnige Frau). Olajvázlat (Oelskizze).
Papir (Papier). 47,5×42.

Székely Bertalan (Bartholomäus v.), 1835–1910.

634. KÉT FEJTANULMÁNY (Zwei Kopfstudien).
Krétarajzok (Kreidezeichnungen). 27×18.

Székely Bertalan (Bartholomäus v.), 1835–1910.

635. ERDŐRÉSZLET (Waldpartie).
Vizfestmény (Aquarell). 11,5×18.

Székely Bertalan (Bartholomäus v.), 1835–1910.

636. TÁJKÉP (Landschaft).
Vizfestmény (Aquarell). 10,5×18.

Székely Bertalan (Bartholomäus v.), 1835–1910.

637. TÁJKÉP (Landschaft).
Vizfestmény (Aquarell). 12,5×22.

Székely Bertalan (Bartholomäus v.), 1835–1910.

638. VÁZLAT-KOMPOZICIÓ (Detail-Entwurf für eine Komposition).
Tusrajz (Tuschzeichnung). 27,5×27.

Székely Bertalan (Bartholomäus v.), 1835–1910.

639. SZ. MÁRTON (Der heil. Martin).
Tempera. 54×27.

Székely Bertalan (Bartholomäus v.) 1835–1910.

640. A FORRAS (Die Quelle).
Vászon (Leinwand). 40,5×29,5.

Szemlér Mihály (Michael), 1833–1904.

641. OLASZ VITORLÁSOK (Italienische Segelschiffe). Lent jobbra. (Rechts unten): 1893. XI.
A művész hagyatékából (Aus der Nachlassenschaft des Künstlers).
Vizfestmény (Aquarell). 25,5×17.

Szemlér Mihály (Michael), 1833–1904.

642. A PRÁGAI ZSIDÓTEMETŐ (Der Judenfriedhof in Prag). Jelzéss lent jobbra (Bezeichnet rechts unten): Sz. M. Prag. Dec. 9. 858. A művész hagyatékából (Aus der Nachlassenschaft des Künstlers).
Ceruzarajz (Bleistiftzeichnung) 17,5×26,5.

Szemlér Mihály (Michael), 1833–1904.

643. A BOROZÓK (Die Zechenden). Jelzés lent jobbra (Bezeichnet rechts unten): Sz. M. Pest 1862.
Vászon (Leinwand). 58×44.

Szinyei Merse Pál (Paul v.), 1845–1920.

644. NŐI TANULMÁNY (Weibliche Studie). Jelzés lent balra (Bezeichnet links unten): Szinyei.
Fa (Holz) 45,5×36,5. Illusztr. XXV. tábl.

Szkitsák, 19. század (Jahrhundert).

645. KELETI SZÉPSÉG (Orientalin). Jelzés lent balra (Bezeichnet rechts unten): Szkitsák Pesten.
Vászon (Leinwand). 80×63.

Szlányi Lajos (Ludwig), szül. (geb.) 1869.

646. KAZAL (Der Schober).
Zeruzarajz (Bleistifteichnung). 18×24.

Szőnyi István (Stefan), 20. század (Jahrhundert).

647. KOMPOZICIÓ (Komposition). Jelzés lent balra (Bezeichnet links unten): Szőnyi 1922.
Vászon (Leinwand) 48,5×75.

Szőnyi István (Stefan), 20. század (Jahrhundert).

648. FALUSI TEMPLOM (Dorfkirche). Jelzés lent balra (Bezeichnet links unten): Szőnyi István 1921.
Vizfestmény (Aquarell). 29×49.

Szőnyi István (Stefan), 20. század (Jahrhundert).

649. TANULMÁNY (Studie). Jelzés lent jobbra (Bezeichnet rechts unten): Szőnyi I. 1922.
Tusrajz (Tuschzechnung). 20×28,5.

Sztrokay J. C., 19. század (Jahrhundert).

650. UTCA KELETEN (Orientalische Strasse.) Jelzés lent jobbra (Bezeichnet rechts unten): J. C. Strokay V.
Lemezpapir (Karton) 54,5×31,5.

Szüle Péter, szül. (geb.) 1886.

651. TÁJKÉP (Landschaft). Jelzés lent balra (Bezeichnet links unten): Szüle, 920.
Vászon (Leinwand). 28×33.

Szüle Péter, szül. (geb.) 1886.

652. PARKRÉSZLET (Park-Detail). Jelzés lent balra (Bezeichnet links unten): Szüle.
Lemezpapir (Karton). 28×23.

Szüle Péter, szül. (geb.) 1886.

653. TÁJ FOLYÓVAL (Landschaft mit Fluss). Jelzés lent balra (Bezeichnet links unten): Szüle Péter és (und) dedikáció (Dedication).
Lemezpapir (Karton). 18,5×22.

Szüle Péterné (Frau Peter Szüle), 20. század (Jahrhundert).

654. PIPÁZÓ FÉRFI (Der Raucher). Jelzés lent balra (Bezeichnet links unten): Szüléné, 1923.
Lemezpapir (Karton). 22×18.

Tahi Antal (Anton), 1855–1902.

655. FÉRFITANULMÁNY (Männliche Studie). Lent jobbra (Rechts unten): 1883 jan. A művész hagyatékából (Aus der Nachlassenschaft des Künstlers).
Vörös krétarajz (Rötel). 26,5×19,5.

Telarik, A. 19. század (Jahrhundert).

656. CSIPKEVERŐ HÖLGY (Die Klöpplerin). Jelzés lent jobbra (Bezeichnet rechts unten): A. Telarik.
Vászon (Leinwand). 40,5×51.

Telegdy László (Ladislaus v.), 19. század (Jahrhundert).

657. KISKŐRÖSI TÁJ (Aus der Gegend von Kiskőrös). Jelzés lent jobbra (Bezeichnet rechts unten): Telegdy.
Vászon (Leinwand). 20×26,5.

Telegdy László (Ladislaus v.), 19. század (Jahrhundert).

658. ŐSZI TÁJ. (Herbstlandschaft). Jelzés lent jobbra (Bezeichnet rechts unten): Telegdy, 1892.
Vászon (Leinwand). 32×47.

Telepy Károly (Karl v.), 1828–1906.

659. PARASZTHÁZAK (Bauernhäuser). A művész kiállitásából (Aus der Telepy-Ausstellung) 1906.
Lemezpapir (Karton). 12,5×22.

Telepy Károly (Karl v.), 1828–1906.

660. TÉLI TÁJ (Winterlandschaft). Jelzés lent balra (Bezeichnet links unten): Telepy K.
Vizfestmény (Aquarell). 19×26.

Telepy Károly (Karl v.), 1828–1906.

661. BALATONI TÁJ (Balatonlandschaft). Jelzés lent jobbra (Bezeichnet rechts unten): Telepy K. 899.
Vászon (Leinwand). 96×58,5.

Telepy Károly (Karl v.), 1828–1906.

662. BISZTRAPATAK A FEKETEERDŐBEN (Bisztra-Bach). Festetett (Gemalt) 1902.
Vászon (Leinwand). 15×25.

Ifj. Teniers Dávid után, másolat (Kopie nach David Teniers d. J.).

663. SZ. ANTAL KISÉRTÉSE (Versuchung des heil. Antonius).
Vászon (Leinwand). 29×22,5.

Terborch Gerard követője (Nachfolger des), 17. század (Jahrhundert).

664. A TROMBITÁS (Der Trompeter).
Fa (Holz). 38,5×29,5.

Thamu, J. (?), 19. század (Jahrhundert).

665. TÉLI TÁJ (Winterlandschaft). Jelzés lent jobbra (Bezeichnet rechts unten): J. Thamu. 1877.
Vászon (Leinwand). 35,5×65,5.

Than Mór (Moritz), 1828–1899.

666. FIU KÉPMÁSA (Knabenbildnis). Jelzés lent jobbra (Bezeichnet rechts unten): Than M. 1876.
Vászon (Leinwand). 45×45,5.

Thán Mór (Moritz), 1828–1899.

667. TÁJ ROMOKKAL (Landschaft mit Ruine).
Vizfestmény (Aquarell). 18×33,5.

Thán Mór (Moritz), 1828–1899.

668. 3 DARAB TANULMÁNY (3 Studien).
Ceruzarajzok (Bleistiftzeichnungen). Különféle méretekben (in verschiedener Grösse).

Thán Mór (Moritz), 1828–1899.

669. MÁTYÁS KIRÁLY (König Mathias von Ungarn).
Vászon (Leinwand). 57,5×27,5.

Theer, Albert (1815?–1902).

670. NŐI KÉPMÁS (Weibliches Bildnis). Jelzés jobbra. (Bezeichnet rechts): Albert Theer. Wien.
Miniatur 9,8×8,3.

Thomas J., 19. század (Jahrhundert).

671. FÉRFITANULMÁNY (Männliche Studie).
Lemezpapir (Karton). 39×30.

Tikos Albert, † 1845 után (nach).

672. FÉRFIKÉPMÁS (Männliches Bildnis). Jelzés lent balra (Bezeichnet links unten): A Tikos. 1844.
Vászon (Leinwand). 78,5×64,5.

Till, Leopold (1829–1893).

673. HANCUROZÓ GYEREKEK (Schneeballenwerfen). Jelzés lent jobbra (Bezeichnet rechts unten): Till Leopold.
Vászon (Leinwand) 53×42.

Tintoretto (Robusti), Domenico (1562–1637).

674. LEVÉTEL A KERESZTFÁRÓL (Die Abnahme vom Kreuz).
Vászon (Leinwand). 40×23. Illusztr. XIX. tábl.

Tintoretto követője (Nachfolger des), 16–17. század (Jahrhundert).

675. VENUS ÉS (und) AMOR.
Vászon (Leinwand). 75×65.

Tischbein, Johann Friedrich August (1750–1812).

676. A „TERMÉKENYSÉG" ALLEGORIÁJA (Allegorie der Fruchtbarkeit).
Vászon (Leinwand). 117×86.

Tornai Gyula (Julius), szül. (geb.) 1861.

677. CSODATÉTEL (Die Wundertat). Jelzés lent balra (Bezeichnet links unten): Tornai, 1884.
Vászon (Leinwand). 170×85.

Tornyai János (Johann), szül. (geb.) 1861.

678. ALVÓ NŐ (Die Schlafende). Jelzés balra (Bezeichnet links): Tornyai, 1921.
Lemezpapir (Karton). 53×64.

Tornyai János (Johann), szül. (geb.) 1869.

679. REGGELI SZÜRKÜLET (Morgengrauen). Jelzés lent balra (Bezeichnet links unten): Tornyai, 907.
Lemezpapir (Karton). 41,5×16,5.

Tornyai János (Johann), szül. (geb.) 1869.

680. ALFÖLD (Tiefebene). Jelzés lent jobbra (Bezeichnet rechts unten): Tornyai.
Lemezpapir (Karton). 13×19,5.

Tölgyessy Artur (Arthur v.), 1853–1920.

681. BÁL UTÁN Nach dem Ball). Jelzés lent balra (Bezeichnet links unten): A. Tölgyessy.
Fa (Holz). 26,5×18,5. Illusztr. XXIX. tábl.

Tull Ödön (Edmund), 1870–1911.

682. HÖLGY FEKETE RUHÁBAN (Dame in Schwarz). Jelzés lent jobbra (Bezeichnet rechts unten): Tull, 1901.
Vizfestmény (Aquarell). 45×27.

Ujváry Ignác (Ignatz v.), szül. (geb.) 1860.

683. NYÁR (Der Sommer). Jelzés lent jobbra (Bezeichnet rechts unten): Ujváry I.
Lemezpapir (Karton). 48×69.

Ujváry Ignác (Ignatz v.), szül. (geb.) 1860.

684. TANYAI UT (Weg zur Gutswirtschaft).
Fa (Holz). 45×58i

Utagowa Toyohiro.

685. JAPÁN NŐ.
Szines fametszet (Farbiger Holzschnitt). 38,5×14,5.

Vadász Miklós (Nikolaus), 19–20. század (Jahrhundert).

686. „AM NASCHMARKT", Wien. Jelzés fent jobbra (Bezeichnet rechts oben): Vadász, 1920. Wien.
Vizfestmény (Aquarell). 17×16,3.

Vadász Miklós (Nikolaus), 19–20. század (Jahrhundert).

687. JÓTÉKONYSÁGI ESTÉLY (Ein Wohltätigkeitsfest). Jelzés lent jobbra (Bezeichnet rechts unten): Vadász Miklós.
Vizfestmény (Aquarell). 20×16.

Vadász Miklós (Nikolaus), 19–20. század (Jahrhundert).

688. „BEIM HEURIGEN." Jelzés lent jobbra (Bezeichnet rechts unten): Vadász.
Vizfestmény (Aquarell). 17,5×16.

Vajda Zsigmond (Sigismund), szül. (geb.) 1859.

689. FÉRFITANULMÁNY (Männliche Studie). Jelzés lent balra (Bezeichnet links unten): Weisz.
Vászon (Leinwand). 61×48.

Vajda Zsigmond (Sigismund), szül. (geb.) 1859.

690. NŐI AKT (Weiblicher Akt). Jelzés jobbra (Bezeichnet rechts): V. Zs.
Lemezpapir (Karton). 53,5×28,5.

Bihari Vass Elemér, szül. (geb.) 1887.

691. TÁJKÉP (Landschaft). Jelzés lent jobbra (Bezeichnet rechts unten). Vass E.
Lemezpapir (Karton). 38,5×42,5.

Vastagh Géza (1866–1919).

692. BIKA A HÓBAN (Stier im Schnee). Jelzés lent balra (Bezeichnet links unten): Vastagh Géza.
Vászon (Leinwand). 65,5×54,5.

Vastagh György (Georg v.), 1836–1922.

693. NŐI TANULMÁNY (Weibliche Studie). Jelzés lent jobbra (Bezeichnet rechts unten): 1884, Vastagh.
Vászon (Leinwand). 93,5×66.

Vastagh György (Georg v.), 1836–1922.

694. EÖTVÖS KÁROLY KÉPMÁSA (Bildnis des Karl v. Eötvös).
Vászon (Leinwand). 53×43.

Vaszary János (Johann v.), szül. (geb.) 1867.

695. MONACOI RÉSZLET (Detail aus Monaco). Jelzés lent balra (Bezeichnet links unten): Monaco. Vaszary, 908.
Fa (Holz). 23×42,5.

Vaszary János (Johann v.), szül. (geb.) 1867.

696. NŐI KÉPMÁS (Weibliches Bildnis). Jelzés lent balra (Bezeichnet links unten). Vaszary.
Vászon (Leinwand). 42×28.

Velencei festő (Venezianisch), 18–19. század (Jahrhundert).

697. VELENCEI RÉSZLET (Detail aus Venedig).
Vászon (Leinwand). 24×32,5.

Wagner, J., 19. század (Jahrhundert).

699. KIKÖTŐ (Der Hafen). Jelzés lent jobbra (Bezeichnet rechts unten): J. Wagner.
Vászon (Leinwand). 70×97.

W. monogrammista (Monogrammist), 19. század (Jahrhundert).

700. OLASZ TENGERI TÁJ (Italienische Marine). Jelzés lent balra (Bezeichnet links unten): W. 848.
Gouache. 16,5×21,5.

Wagner Sándor (Alexander (v.), 1838–1919.

701. PARASZTUDVAR LOVAKKAL (Bauernhof mit Pferden).
Vizfestmény (Aquarell). 16,5 ×27.

Wagner Sándor (Alexander v.), 1838–1919.

702. CSATAKÉP (Schlachtenbild). A művész hagyatékából (Aus der Nachlassenchaft des Künstlers).
Tollrajz (Federzeichnung). 23×29.

Wagner Sándor (Alexander v.), 1838–1919).

703. FÉRFITANULMÁNY (Männliche Studie).
Vizfestmény (Aquarell) 22,5× 30.

Walter, E., 19. század (Jahrhundert).

704. NŐI KÉPMÁS (Weibliches Bildnis). Jelzés jobbra (Bezeichnet rechts): E. Walter 1884.
Vászon (Leinwand). 70×58.

Weidner, Joseph.

705. FÉRFIKÉPMÁS (Männliches Bildnis). Jelzés lent jobbra (Bezeichnet rechts unten): Weidner Joseph.
Miniatur 6,5×5,8. Illusztr. XXXI. tábl.

Weissenfeld, 19. század (Jahrhundert).

706. NŐI KÉPMÁS (Weibliches Bildnis). Jelzés lent jobbra (Bezeichnet rechts unten): Weissenfeld 854.
Vizfestmény (Aquarell). 22×17.

NEMZETI CASINO TULAJDONA

Weyde, Julius (1822–1860).

707. PARASZTCSALÁD (Bauernfamilie). Jelzés lent balra (Bezeichnet links unten): Weyde.
Vászon (Leinwand). 59×46.

Weyser, Karl (1833—1904).

708. RÉSZLET EGY RÉGI VÁROSBÓL (Detail aus einer alten Stadt.) Jelzés lent jobbra: (Bezeichnet rechts unten): C. Weyser.
Tollrajz (Federzeichnung). 27,5×28.

Vien (?) Comte Joseph Marie (1716—1809).

708a. REBEKA ÉS ELIESER A KÚTNÁL (Rebeka und Elieser am Brunnen).
Vászon (Leinwand) 74×106.

Wilhelm, Christian (†1815?).

709. SZ. PÁL APOSTOL MEGKÖVEZÉSE (Die Steinung des Apostels Paulus).
Rézmetszet (Kupferstich). 21×31.

Wille, Johann Georg (1715—1808) **Dou Gerard után (nach).**

710. „LA LISEUSE".
Rézmetszet. 41×28.

Wills, J. S. Sanderson, 19. század (Jahrhundert).

711. INDULÁS A RÓKAVADÁSZATRA (Aufbruch zur Fuchsjagd). Jelzés lent balra (Bezeichnet links unten): J. S. Sanderson Wills.
Szines reprodukció (Farbige Reproduktion). 36,5×55,5.

Wright, G. 19. század (Jahrhundert).

712. RÓKAVADÁSZAT (Fuchsjagd).
Szines reprodukció (Farbenreproduktion).

Zádor István (Stefan), szül. (geb.) 1882.

713. PARASZTNŐK (Bäuerinen). Jelzés lent jobbra (Bezeichnet rechts unten): Zádor, 07.
Ceruzarajz (Bleistiftzeichnung). 22,5×22.

Zádor István (Stefan), szül. (geb.) 1882.

714. A LIGETBEN (In Stadtwäldchen). Jelzés lent jobbra (Bezeichnet links unten): Zádor, 07.
Ceruzarajz (Bleistiftzeichnung). 21,5×22.

Zecchini, A. (1780—?), **Russel J. után** (nach).

715. „BETSY IN TROUBLE."
Metszet (Stich). 27×36.

Zetter, J. 19. század (Jahrhundert).

716. TÁJ HÁZZAL (Landschaft mit Haus). Jelzés lent jobbra (Bezeichnet rechts unten).
Rézkarc (Radierung). 14,5×18.

Zichy Mihály ? (Michael v.), 1827–1906.

717. MÁTYÁS KIRÁLY AZ EKÉVEL (König Mathias von Ungarn mit dem Pflug).
Ceruzarajz (Bleistiftzeichnung). 17,5×12,5.

Zilzer Antal (Anton) 1861–?.

718. AZ IMA (Somló Emma) (Das Gebet). Jelzés lent jobbra (Bezeichnet rechts unten): Zilzer Antal.
Vászon (Leinwand). 66×49.

Zombory Lajos (Ludwig v.), szül. (geb.) 1867.

719. TEHENEK A VIZBEN (Kühe im Wasser). Jelzés lent jobbra (Bezeichnet rechts unten): Zombory L.
Lemezpapir (Karton). 33×44.

Zuccarelli, Francesco (1702–1788).

720. 2 darab (Stück). TÁJKÉP (Landschaften).
Vászon (Leinwand). Mindegyik kép mérete (Jedes Bild) 39×51.

Ismeretlen (Unbekannt), 16–17. század (Jahrhundert).

721. LAZIUS W. KÉPMÁSA (Bildnis des).
Rézmetszet (Kupferstich). 24,5×19.

Ismeretlen (Unbekannt), 18. század (Jahrhundert).

722. TÖRÖK MECSET PESTEN (Türkische Mosche in Pest).
Rézmetszet (Kupferstich). 35×22,5.

Ismeretlen (Unbekannt), 18. század (Jahrhundert).

723. MULATOZÓK (Die Vergnügten).
Vászon (Leinwand). 37,5×29.

Ismeretlen (Unbekannt), 18. század (Jahrhundert).

724. A MADONNA GYERMEKKEL MEGJELENIK PÁDUAI SZ. ANTALNAK (Maria mit dem (Kinde erscheint dem heil. Antonius von Padua).
Vászon (Leinwand). 70×49.

Ismeretlen (Unbekannt), 18. század (Jahrhundert).

725. ANGYALOK (Engel).
Vörös kértarajz (Rötelzeichnung). 19×14.

Ismeretlen (Unbekannt), 18. század (Jahrhundert).

726. NŐI TANULMÁNYFEJ (Weibliche Kopfstudie).
Vörös krétarajz (Rötelzeichnung). 18×15.

Ismeretlen (Unbekannt), 18–19. század (Jahrhundert).

727. HÁBORGÓ TENGER (Stürmische See).
Vászon (Leinwand). 54×78.

Ismeretlen (Unbekannt), 18–19. század (Jahrhundert).

728. „TOLPATCH HONGROIS.."
Vizfestmény (Aquarell). 21×13.

Ismeretlen (Unbekannt). 18–19. század (Jahrhundert).

729. KRISZTUS TÖVISKOSZORUVAL (Christus mit der Dornenkrone).
Vászon (Leinwand). 19,5×14,5.

Ismeretlen (Unbekannt), 19. század (Jahrhundert).

730. 2 darab (Stück). 1. FARKASOK LOVAKAT TÁMADNAK MEG (Pferde von Wölfen angefallen); 2. A CSIKÓS (Der Csikós).
Vászon (Leinwand). Mindegyik kép mérete (Jedes Bild) 54×67.

Ismeretlen (Unbekannt), 19. század (Jahrhundert).

731. IPAROSMUNKÁS-BIZONYITVÁNY (Handwerkerzeugnis). Pest, 1800.
Rézmetszet (Kupferstich). 42×54.

és a perjogra“ tárgykörben dolgozott. Behatóan tanulmányozta a

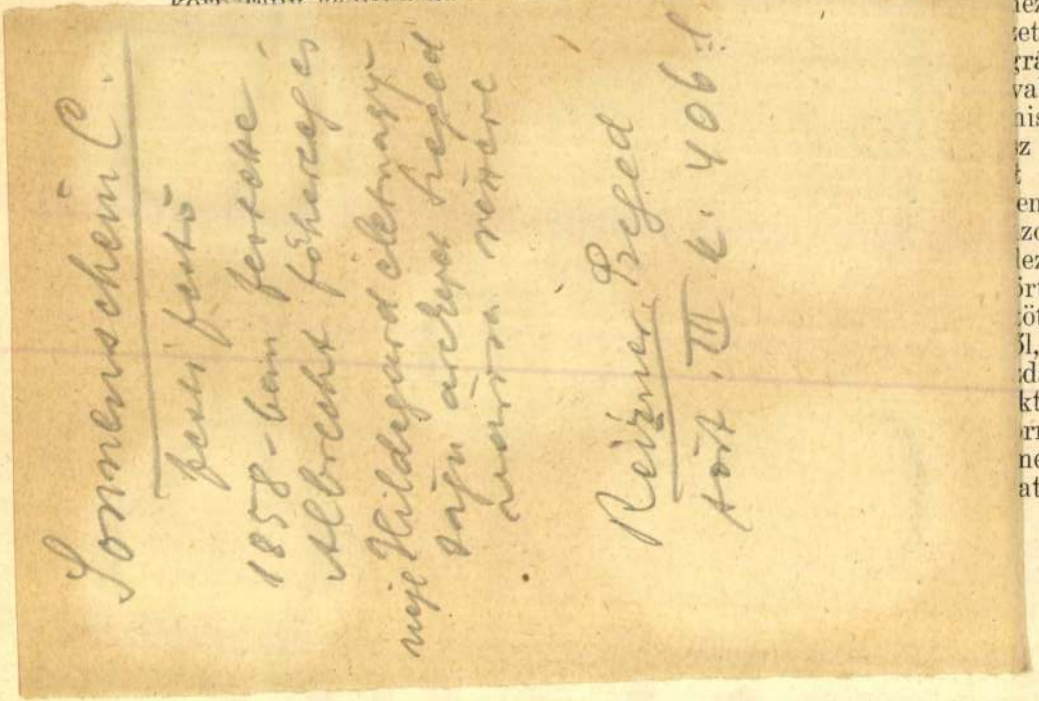

Gál Ferenc (1913, Fiume, róm. kat.), állami felső kereskedelmi iskolai óraadó tanár (Pestszentlőrinc), okleveles középiskolai tanár (Koltay-Kastner professzor). Vizsgálat tárgyává tette azt az olasz pedagógiai irányt, amelyet a Gentile-féle spiritualizmus képvisel. A római egyetem rendkívüli hallgatójaként Giovanni Gentile Filosofia teoretica című előadásait, a pedagógiai előadások közül Volpicelli Pedagogia, Benetti-Brunelli Storia della pedagogia italiana és a Facoltà di Magisteron Lombardo Radice előadásait látogatta. A római tankerületi főigazgatóság engedélyével olasz középiskolákat látogatott. Hosszabb hospitálásokat végzett a liceo classico, liceo scientifico, istituto tecnico és magistrale, scuola secondaria di avviamento professionale típusokban. Látogatásai során figyelemmel kísérte az olasz anyanyelv tanításának módszereit. Különös gondot fordított a kereskedelmi típusú iskolák gazdasági irányú tárgyainak tanítási formáira. A kereskedelmi szakiskolai tanárok országos egyesülete által kiadott „Feladatgyüjtemény a kereskedelmi levelezés köréből" című mű idegennyelvi függelékének olasznyelvű részét jelentékeny mértékben elkészítette és kialakította egy megírandó olasz kereskedelmi

158. **Berres (Perez) Joseph Edler v.** (1821—?):

ITATÁS. Olajfestmény, vászon. Jelezve alul jobbra: Perez (Gr. A. Gy. gyüjteményéből.) 65—110 cm. — TRÄNKUNG. Öl auf Leinwand. Bezeichnet rechts unten: Perez. (Aus der Sammlung Gr. A. Gy.)

159. **Holland festő** (XVII. század):

MULATÓ PARASZT. Olajfestmény, fa. Alul jobbra R. monogramm. 35—29 cm. — DER TRINKER. Öl auf Holz. Bezeichnet rechts unten: R.

160. **Olasz festő** (XVII. század):

SZENT CSALÁD. Olajfestmény, vászon. Másolat Andrea del Sarto-nak a Palazzo Barberiniben, Rómában levő festménye után. (Gr. A. Gy. gyüjteményéből.) 112—85 cm. — HEIL. FAMILIE. Öl auf Leinwand. Copie nach Andrea del Sarto. (Aus der Sammlung Gr. A. Gy.)

III. Miniatürök, grafika.

Miniaturen, Graphik.

161. **Leány mellképe.**

Miniatür, elefántcsont. Átmérője 6.5 cm. Díszes Louis XVI. bronzkeretben. — MÄDCHEN-PORTRÄT. Miniatür auf Elfenbein. In reichverziertem Bronzerahmen im Stil Louis XVI. *(Illusztrálva a VIII. táblán.)*

162. **Borsos József?** (1821—1883):

NŐI ARCKÉP. Elefántcsontminiatür. 9.5—8 cm. Egykorú bronzkeretben. — FRAUEN-PORTRÄT. Miniatür auf Elfenbein. In gleichzeitigem Bronzerahmen.

163. **Corbet:**

a) NŐI ARCKÉP. Elefántcsontminiatür. 8.5—7.2 cm. Jelezve alul jobbra: Corbet 1810. — FRAUEN-PORTRÄT. Miniatür auf Elfenbein. Bezeichnet rechts unten: Corbet 1810.

b) FÉRFIARCKÉP. Elefántcsontminiatür. 9—7.5 cm. Jelezve jobboldalt: Corbet 1810. — MÄNNLICHES PORTRÄT. Miniatür auf Elfenbein. Bezeichnet rechts: Corbet 1810.

164. **Stager** (XIX. század első fele):

ANYA GYERMEKKEL. Elefántcsontminiatür. 12—15.5 cm. Jelezve alul jobbra: Stager del. — MUTTER UND KIND. Miniatür auf Elfenbein. Bezeichnet rechts unten: Stager del.

165. **Wailand, Friedrich** (szül. 1821):

KIS GYERMEK ARCKÉPE. Elefántcsontminiatür. 4—3 cm. Jelezve jobbra: Wailand. — PORTRÄT EINES KLEINEN KINDES. Miniatür auf Elfenbein. Bezeichnet rechts: Wailand.

166. **Férfiarckép.**

Elefántcsontminiatür. 3—2.3 cm. Francia, XVIII. század vége. — MÄNNLICHES PORTRÄT. Miniatür auf Elfenbein. Französisch. Ende XVIII. Jahrhundert.

167. a) **Madonna,**

b) **Assisi Szt. Ferenc.**

Miniatürök, pergament, ezüstfoglalatban. 4.5—5 cm. Olasz, XVI. század. — a) MADONNA. b) DER HEIL. FRANZ VON ASSISI. Miniaturen auf Pergament in Silber montiert. Italienisch, XVI. Jahrhundert. *(Illusztrálva a II. táblán.)*

146. **Rombouts, Gillis** (megh. 1663):

ÁLLATOK AZ ERDŐ SZÉLÉN. Olajfestmény, fa. 72—95 cm. — TIERE AM WALDRANDE. Öl auf Holz. *(Illusztrálva az V. táblán.)*

146/a. **Schröfl, B.:**

CSENDÉLET. Kávésedény. Olajfestmény, fa. 21—26 cm. Jelezve alul balra B. Schröfl. — STILLEBEN. Frühstückstisch. Öl auf Holz. Bezeichnet links unten: B. Schröfl.

147. **Sonnenschein** (XIX. század közepe):

VADÁSZ KÉPMÁSA. Akvarell. Ovális. 38—32 cm. Jelezve alul jobbra: Sonnenschein Pest den 14 7 859. — BILDNIS EINES JÄGERS. Aquarell. Bezeichnet rechts unten: Sonnenschein Pest den 14/7 859.

148. **Sonnenschein** (XIX. század közepe):

HÖLGY KÉPMÁSA magyar viseletben. Ovális. 38—32 cm. Jelezve alul jobbra: Sonnenschein Pest den 1/6 860. — BILDNIS EINER DAME in ungarischer Tracht. Bezeichnet rechts unten: Sonnenschein Pest den 1/6 860.

149. **Thedy, Max** (szül. 1858):

A MŰVÉSZ ÖNARCKÉPE. Olajfestmény, vászon. 45—38 cm. Jelezve alul jobbra: M. Thedy München. — SELBSTBILDNIS. Öl auf Leinwand. Bezeichnet rechts unten: M. Thedy München. *(Illusztrálva a VII. táblán.)*

150. **Waldmüller, Ferdinand Georg** (1793—1865):

ÖREG EMBER ARCKÉPE. Olajfestmény, vászon. 42—35 cm. — BILDNIS EINES GREISES. Öl auf Leinwand. *(Illusztálva a VIII. táblán.)*

151. **Wasserer, J. W.** (XVII. század):

KOCKÁZÓ KATONÁK. Olajfestmény, fa. 14.5—10 cm. Jelezve alul jobbra: W. — WÜRFELSPIELENDEN SOLDATE. Öl auf Holz. Bezeichnet rechts unten: W.

152. **Wasserer, J. W.** (XVII. század):

IVÓK. Olajfestmény, fa. 14—10 cm. Jelezve alul jobbra: W. — TRINKER. Öl auf Holz. Bezeichnet rechts unten: W.

153. **Zaschhoda, G.:**

POZSONY LÁTKÉPE. Olajfestmény, vászon. 28—38 cm. Jelezve alul balra: G. Zaschhoda 869. — ANSICHT VON PRESSBURG. Öl auf Leinwand. Bezeichnet links unten: G. Zaschhoda 869.

154. **Krisztus halálának allegorikus ábrázolása.**

Olajfestmény, fa. 34—31 cm. Görög keleti ikón, XVIII. század. — ALLEGORISCHE DARSTELLUNG DES TODES CHRISTI. Öl auf Holz. Griechisch-orientalisches Ikon, XVIII. Jahrh.

155. **Csúcsíves templom belseje.**

Olajfestmény, üveg, üveg védőlappal. Kerek, átmérője 15 cm. XIX. sz. e. f. — GOTHISCHES KIRCHENINTERIEUR. Öl auf Glas. Erste Hälfte des XIX. Jh.

156. **Veronese Paolo köre** (XVI. század):

A SZENT CSALÁD. Ker. Jánossal és szent Katalinnal. 106—124 cm. — HEILIGE FAMILIE. Kreis Paolo Veronese.

157. **Cseh festő** (XV. század):

OLTÁRKÉP, a középső részen Krisztus. 160—102 cm. A baloldali szárnyakon Mária a gyermekkel és Keresztelő szt. János. Mindkét kép mérete 160—46. A jobboldali szárnyakon: Szt. Jakab és szt. Sebestyén. Mérete 160—46 cm. Jelezve a baloldali szárnyon alul: P. R. 1465. — Böhmischer maler XV. Jahrh. ALTARBILD aus fünf Teilen, darstellend Jesus, Maria, St. Johann der Teufer, St. Jakob, St. Sebastian. Bezeichnet links unten: P. R. 1465. *(Illusztrálva az I. táblán.)*

Sonnenschein Gáspár

Somogyi Miklós: Magyarok a münchen képzőművészeti akadémián. Művészet. 1912. 180. l.

Sonnenschein Gáspár festő; szül. 1831-ben v. 1832-ben Pesten, hol atyja pék-mester volt.

1851 május 27-én iratkozik be a münchen-i képzőművészeti akadémiára, hol 1852 júl. 2-án kapta meg a matrikelt.

11566.

C. Sonnenschein.

Novotny Ludmilla.

Mellig, kissé balrafordultan, szembenézve és tojásdad medaillonban van ábrázolva. Középütt elválasztott haja és szemöldöke barna. Fülbevalója, fejdísze és csokorra kötött nyakkendője kék. Öltözete: ingváll csipkegallérral és nyitott derekú ruha széles hajtókával.

Aquarell, méretei 16.4:14.6 cm.

Sz.n. 296-912
1018-912-10
Át. lelt. 8654.

C. Sonnenschein. 11565

Novotny Magdolna.

Derékig, kissé jobbrafordultan, tojásdad medaillonban és szembenézve van ábrázolva. Középütt elválasztott és simára lefésült haja és szemöldöke őszbevegyült, szeme kék. Fülbevalót és nyakbavetett szalagon emléket hord. Öltözete: csipkefőkötő csokorra kötött szalaggal és kissé kivágott magas ruha.

Aquarell, méretei 16.4:14.1 cm.

Sz.n. 295-912.
1018-912-9
Át. lelt. 8653.

SONNENSCHEIN *Gáspár*, festő. Pest 1831, † u. o. 1876 (?). 1851-től a müncheni akadémián tanult, s 1852-től állított ki a Pesti Műegyletben olaj-életképeket és akvarell-képmásokat. 1858. Szeged város részére megfestette Albrecht főherceg és neje, Hildegard főhercegnő arcképét. Egy akvarell miniatűr gyermekarcképe a Szépm. Műz.-ban. Novotny Ludmillát és Magdolnát ábrázoló akvarelljei a Magyar Tört. Képcsarnok graf. gyüjteményében vannak.

Re-f II 457 l

...sért számla szerint	250 —	
...o a hára	200 —	
...agy. Keresk. Bank hb.		
...kt. 3.	30 000 —	
4765-P.		
...int és költségek.		
...Kis Tonn Eger.	4750 —	
	15 —	
Átvitel	84 115.	45 000

II. 912. Sonnenschein Gáspár, 19 éves, szül. Pesthen, Magyarországon, atyja pékmester, festészet, 1851 máj. 27., 1852 júl 2. megkapja a matrikelt.

Som 180.1

hajt atyja jegyző volt, festészet, 1847. ápr. 25.
II. 523. Fényes László, 21 éves, született
Álmosdon, Biharmegyében, Magyarországon,
lakik Nagyváradon, atyja földbirtokos, fes-

21. *Sonnenschein C. Vízfestmény.* Magyar életkép.

1857, a Királynénak

Ka Erzsébet 24. l

1899. *A földmivelésügyi m. ki*

A MAGYAR

GYAPJUMINŐS

A FÖLDMIVELÉSÜGYI M. KIR.

IRT

Sonnenschein Henrik

Sonnenschein Henrik, izr., festő, Pestről, 18 éves korában, 1845—46 a festészeti szakosztály növendéke volt.

Fleischer Béc. 86. l.

Sonnenschein Janós

festő

1881 Budapest –

Cím és lakjegyzék Franklin

nak nincs gátlásuk, mindjárt átvitték ezt az egyéni büszkeséget társadalmi, sőt politikai térre s magyar önhittségről beszéltek, vagy ebből a jellemvonásból magyarázták a nemzetiségeknek a XIX. század folyamán feltűnő magyarosodását. Szavakkal való játék volt ez s nagy tétre ment : Középeurópa egységének megbontására, ősi irányvonalainak végzetes összekuszálására, a Duna-medence iránytadó nemzetének, felelős géniuszának megbénítására. Akik távolabb álltak, nem vehették észre a fogalmak fondorlatos behelyettesítését s nem tudhatták, hogy a magyar »büszkeséget« olasz, német, francia, angol írók dícséretül emlegették s csaknem mindig mélyebb lelki értékek jelének tartották. Ezek a büszke magyarok nem elnyomók, mert büszkeségük csak *önmagukra* ró áldozatos kötelességet — s rendesen azokkal szemben, akiknek sorsa tőlük függ!

Külön kell szemügyre vennünk egy másik vonást s egy másik vádat. Amikor az idegen vendég magyar földre lép, alig rázza le

ból képeket készített. Rajzai lappangnak.

Most Buday Kálmán szegedi egyetemi tanársegéd Bécsben akadt e képre, amelyet közlésre átengedett. Kartenabteilung des Kriegsarchiws. Wien III. Stiftgasse 2. az intézmény helye, ahol a rajz egy könyvben több más tollrajzzal együtt található. A könyv címe: Prospect der in Fürstentumb Siebenbürgen liegenden Haupstadt und Haupt Festung, auch andere Städten und Schlössern, sambt denen in der Kayz. undt Türck. Wallahey, wie auch in die Moldau gehenden Reith und Fahr Passen; bey Verfertigung der geographischen Landkarten dieses Fürstentumbs aufgenommen undt zuzamengetragen im Jahr 1735. Bővebb vizsgálat megmutatná, hogy nem Breann rajzairól van-e szó. A kép G. I. a. 9. leltári szám alatt található. Méretei: 62 illetve 33 cm.

A képen a rajzoló a fontosabbnak tartott helyeket számmal látta el. Ezek: 1. Vár. 2. Plébánia-templom. 3. A jezsuiták. 4. A ferencrendiek. 5. Az iskolák. 6. Evangélikus imaház. 7. Református templom. 8. Ref. kollégium. 9. Középkapú. 10. Malomkapú. 11. Monostorkapú. 12. Unitárius imaház.

A vár alatt a Fellegvár értendő falakkal s bástyákkal, az iskola meg a jezsuita iskola. Az unit. imaház az ú. n. lengyel imahely. A Középkapú, a várfalat megtörve, a Regina Maria (volt Deák Ferenc, azelőtt Belső-Közép)-utcában állott, az új iparkamarán innen, a Piaţa Unirii (volt Mátyás király-tér) felől tekintve. A Malomkapú, másképp Hídkapú, a Kisszamoshoz közel, a posta épületnek a város főtere felé eső oldalánál. A Monostorkapú a Banca Naţională-nak a főtér felé eső oldalánál, a Str. Memorandului (volt Unió)-utcán.

A számokkal jelölt helyeken kívül azonban több fontos építmény látható még e képen, főleg dél felől tekintve. Jobbkéz felől a szélső bástya a Bethlen-bástya. A következő bástya a ref. kollégiumnál már nincs meg. A harmadik a fogháznál, a negyedik a kat. konviktusnál fennáll. A képen következő falmegtörés nem indokolt. A rajzoló vagy a helyről, ahol dolgozott, látta roszszul, vagy utólag emlékezetből igazított a képen. Az ötödik építmény (a faltörés után az első) a Tordai-kapú, az I. G. Duca (volt Egyetem, azelőtt Tordai)-utcában az állami Diákmenza mellett. A következő bástya is megvan a Diákmenza másik oldalán a Bethlen Pál-féle házban.

Különös figyelmet érdemelnek a jezsuiták intézményei. Ők ez időben költöztek ama helyre, ahol manapság is a kath. gimn. és nevelő intézetek, templom állanak. A nemesi konviktusé (ma részben piarista rendház) éppen 1735-ből, a Báthory-Apor szemináriumé, (bár néhány évvel előbb épült) általános jelzés szerint 1734-ből. Ez épületek a képen mind látszanak: A templom, az iskola a mai helyén, tőle balra a konviktus; a Tordai-kapú s a következő bástya között meg a szeminárium Gorun (volt Fogoly)-utcai szárnyának teteje.

A hangulatos, pontos rajzon fenn, bal oldalon, szép barokk díszben Prospect der Ungarischen Stadt Clausenburg felírás olvasható, a másik kép a város címere: várfal kapuval s három bástyával.

A másik kép, amely szintén most kerül a nyilvánosság elé, 1830-as évekből való. A képre először Kelemen Lajos hívta fel a figyelmet a Kende János: Művészeti Szalon-jában (1928. 11—12. sz. 4. l.). A kép br. Jósika János tulajdona, aki gr. Bethlen Györgyné, sz. br. Jósika Paula közvetítésével engedte át közlés végett. A kép a csákigorbói kastély könyvtárszobájában függ. — Festésének korát Kelemen Lajos említett helyen határozza meg. Megemlíti, mondja, hogy azon már rajta van az óvári Petrichevich-Horváth Dániel, utóbb Rucska-féle 1830-ban már bevégzett nagy kétemeletes ház. Francia nyelvű aláírása a művet br. Jósika Jánosnak, a gubernium elnökének, ajánlja. Megállapítható tehát, hogy a festmény 1830 és 1834 között készült, mivel ő e méltóságot 1822-től 1834-ig viselte.

A képet Sonnenstein Károly festette. Vízfestmény, feltűnően kedves színezéssel s megkapó kivitelben. Festészeti szempontból Tóth István festőművész így jellemzi:

A meleg és hideg színeknek (meleg: vöröses, hideg: kékes színek) igen jól megoldott összhangját látjuk a

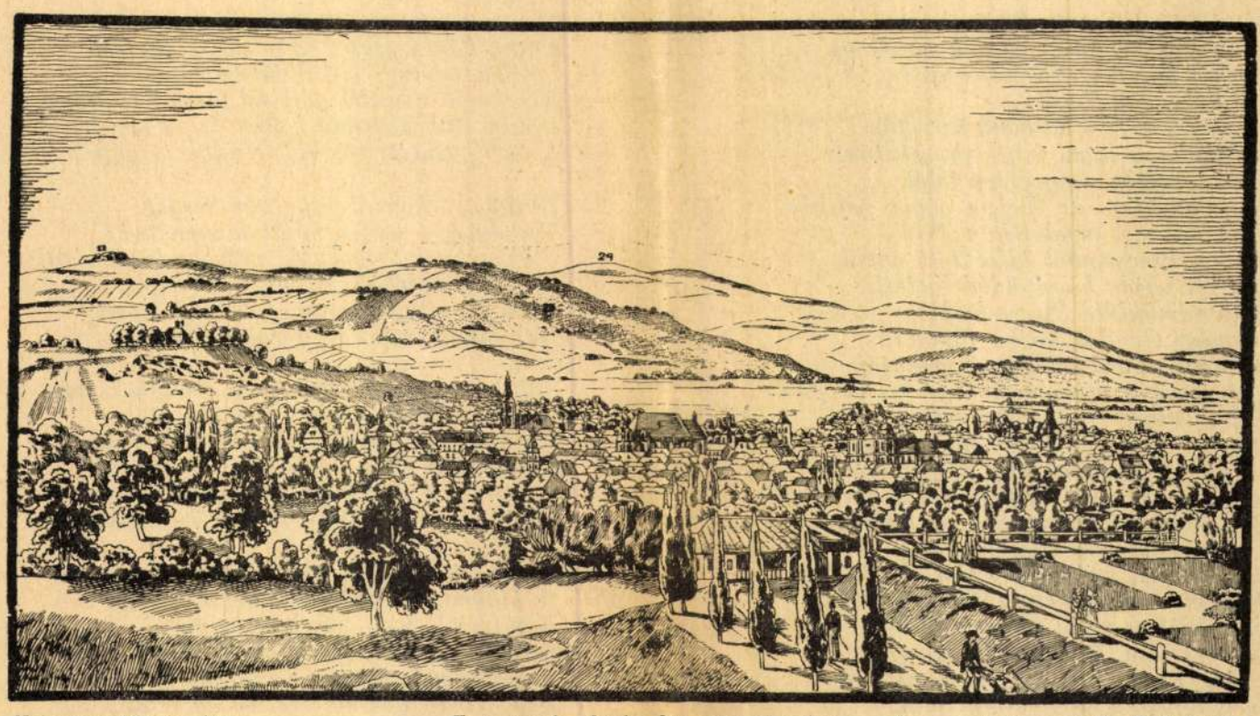

Kolozsvár 100 év előtt. Festmény br. Jósika János tulajdonában. — Az eredeti után rajzolta *Tóth István.*

Bíró Vencel: Kolozsvár 200 évvel és 100 évvel ezelőtt. Pásztortűz 1934. ápr. 15.

képen. Ahol sok vöröses s barnás házfedél van, kiemelő ellentétnek kékes zöldeket használ. Izlésesen osztja el s ezáltal távlatilag igen jól oldja meg a sárgás és kékzöld facsoportokat. A táj távlati megoldásában jártasságot árul el. A városrész rajzi megoldása kissé merev, alig pár színt használ, mégis igen jó egységes hatást ér el. A tájképi megoldása magasan felülmulja az építészeti rész megfejtését. A képen lévő néhány alak könnyed elegánciával van felrajzolva. Viselettörténeti szempontból is érdekes szemléltetést ad.

Méretei: Magassága 34½, hosszúsága 46½ cm. Az eredeti után most közölt rajz annál 8½ cm.-rel alacsonyabb, mivel az eredeti kép főcsoportja (témája) kissé az alsórész felé lecsúsztatott gyanánt hat, vagyis a levegős rész nem arányos a kép tárgyi részével.

A kép mögé a festő melegzöld keretet festett, amelynek egyhanguságát geometrikus négyszög, alól pedig széles fehér szalag töri meg. Ezt a megoldást a külföldi előkelő lapok mai napig is használják disszámaikban. A fehér szalagon a következő írás olvasható: Vue De La Idille De Klausenburg Dedié a Son Excellence Monsieur le Baron Jean de Josika Praesident du Gouvernement R. de la Transilvanie. Felette: p. p. Charles de Sonnenstein.

A várost e kép is dél felől nézve szemlélteti s a középületeknek kiemelését szemmel tartja. A számozás az eredeti képen hiányzik, azokat a képmagyarázat tette szükségessé.

A számozás a következő helyeket jelöli meg: 1. Plébánia templom a P. Unirii-n (volt Mátyás király-tér). 2. Takácsok bástyája, most Tűzőrző-torony. 3. Unitárius templom. 4. Magyarkapú a Calea Victoriei (volt Magyar)-utca elején, a régi Iparkamaránál, a Baba Novac (volt Bethlen)- és Xenopol-utcák összetalálkozásánál. 5. Középkapú, amelynek helye már fentebb jelezve van. 6. Ref. templom a Cogălniceanu (volt Farkas)-utcában. 7. A jezsuita kollégium egy szárnya a mai egyetem telkén. 8. Jezsuita, ma ú. n. piarista templom. 9—10. Nemesi konviktus, ma piarista rendház Cogălniceanu (volt Farkas)- és I. G. Duca (volt Egyetem)-utcai része. Rajzolási hibából nincsenek összekapcsolva. 11. Tordai-kapú. 12—13. Báthory-Apor szeminárium. I. G. Duca (volt Egyetem)- és Gorun (volt Fogoly)-utcai része. A két rész összeépítésének ideje bizonytalan. 14. Gör. kath. templom. 15. Szén-utcai Kis ajtó a Jorga (volt Jókai)-utcában. 16. Monostori-kapú, helye már jelezve. 17. Puskaporos bástya a Kisszamos mellett a Peielle-ház telkén. 18. Petrichevich-Horváth Dániel-féle ház, ma régiségtár az Óvárban. 19. Ferencrendi templom. 20. Hídkapú, helye már jelezve. 21. Fellegvár. 22. Lombi erdő. 23. Csillaghegy. 24. Tekintő.

A kapúk és bástyák védelmét s gondozását a városi iparosok foglalkozásuk szerint csoportosulva látták el. Igy a Bethlen-bástyát a szabók, a ref. kollégium mellett lévőt a tímárok, a fogház mellett lévőt a kőművesek, a kath. konviktusit a szíjgyártók, a Bethlen-Bogdánffy ház mellett lévő szögletbástyát a vargák, a Szén-utcai Kisajtót a csizmadiák, a Hídkapút a lakatosok, a Középkapút a mészárosok, a Szappan-utcai, ma Tűzőrző tornyot a takácsok, a Monostori kapút a szőcsök, a Puskaporos-tornyot az ötvösök védték.

Igen nagy kár, hogy a sok kapuból egyet sem őrzött meg a kegyelet. A város építésének jórészt áldozatul estek a bástyák is, a meglévők közül meg egy-egy éppen nem megillető szerepet tölt be. A város annak idején a várfalak környékét, építményeit az ott lakó háztulajdonosoknak eladta, az egyházak részére meg elajándékozta.

A középiskolai tanterv a helyi emlékek ismertetésének nagy fontosságot tulajdonít. Az itt tanuló diákok mennyivel színesebb képet kapnának, ha a város régi várának, védelmének, közlekedésének számosabb jeleivel találkoznának.

Ha megsemmisültek az emlékek, szerencsére maradtak fenn képek. Ezeknek elő-elő bukkanása meg-megújuló öröm a történelem-kedvelők előtt.

SIRÓ ÖRÖM DALA.

Nászhintónkat már fölvirágozta
s tavaszos, zsendülő mezők mentiben
elindult hozzám titokzatos hivem:
a Halál... a Halál...
Én szeretőm, én halvány szeretőm,
be fáj, hogy ilyen fagyos-reszketőn:
Ilyen tépetten, megverten talál.
De — hajh! — az Élet, a gőgös nagyúr,
kinek ágyasa, rugdaltja voltam,
minden kincsemből kifosztott gazúl.
Egy-két napig hogy eldédelgetett,
aztán rámküldte Sisera-hadát:
a gonosz Gondot, kaján Bánatot
s szörnyű kóroknak bús iszonyatát.
S én szegény nember, gyönge kis nember
ellenük ugyan mit szegezhettem:
Egyre szűkülőbb, csontosabb vállam
és egyre fogyó, hitvány kis mellem.
Lehullt a rózsám és nem csók-ágyra hullt
könnyeim gyöngyét nem kéj sajtolta.
A világvihar öröm-csolnakon,
jaj Istenem, jaj! hová sodorta.
Most már egyremegy. Életre zsendült
vig mezők mentén robog a Halál.
Én szeretőm, én halvány szeretőm,
be fáj, hogy ilyen fagyos-reszketőn,
ilyen tépetten, megverten talál.

L. ADY MARISKA.

HIDAK.

Merev testtel nyúlik át a mélység felett
Egyik köves partra át a másik partról.
Lélekzetvevése: sötét dübörgések;
Két karja a vízbe görcsös kínnal markol.
Hátán vad irammal rohan át az élet.
Komor, szürke vas-hid. Szülői: a gépek.

Virágos árkon átvetve két deszka;
Mosolyogva tartja hátát a menőnek:
Gyermeknek, bogárnak, pelyhes kis libának.
Alatta boglárkák, kakukfüvek nőnek.
Isten mosolygása tartja vékony testét,
Ha jönnek záporos, fergeteges esték.

Sok kéz összefogva: kérges munkáskezek;
Felhős homlokoknak összekötő lánca.
Szövetkeztek tűzre, szövetkeztek vérre,
Gondolatuk éhes árnyak sötét tánca.
Összefogott kezük hid egy örvény felett.
Sötét hid, véres hid: kérges munkáskezek.

Egymásba villanó két ragyogó szempár.
A kibomlott sugár lélekhidat kötött
Két fiatal élet gondolata, vágya,
Szive, szeretete, mosolygása között.
Egymásba fogózott erős tekintetek:
Hid a magánosság, erőtlenség felett.

VÁRÓ ÉVA.

Sonnenstein C.

8614.

Törcsvár.

A vár látképe.

Középütt emelkedik a vár, a melyhez széles út vezet fel, a hol az első facsoport előtt házikó áll. Balról a völgyben a hasonnevü patak folyik. Az égbolt felhőzött. Felirata a kép alatt:

Dietrichstein, oder das vormalige Törzburgerschloss

alól balra: Carl. v. Sonnenstein.

Kny., méretei a vk. 22:35.6 cm.

Szn. 192-904
850-904-4.

tásért sok és hálás köszönetet mond e helyen is.

F[illegible]os lelke egyéni. És ez egyéni lélekből lelkezett e város mű[illegible]ének zamata, értéke. Ezt a zamatot, ezt az értéket csak megfelelő magasságba, ha a magyar művészet egyik [illegible]z, amely nélkül nemcsak mi, hanem az ország is [illegible]agyar művészetet. Erre kell a társaság belső ér-te[illegible]talos és nem hivatalos segítő kéznek, közönség-nek, [illegible]k és mecénásnak, e vidéknek és a fővárosnak találk[illegible]olatban, amelyet talán így lehetne meg-fogalmaz[illegible]e, megbecsülése és támogatása. E nélkül ennek a ta[illegible]mint a legtöbb magyar út, útvesztőbe téved.

—

SCHU[illegible]SZAPPAN

SONNTAG BOLLMANN ALAJOS
152. Gáspár utcai köz, olajf.
153. Gáspár utcai részlet, olajf.
154. Kisbolddogasszony utcai részlet, olajf.
*155. Gáspár utcai részlet, olajf.
Donátusi Presházak, olajf.

képzőművészet irányairól". Az előadások tartását a társaság állandósítani óhajtja.

A társaság most kezdi lerakni könyvtára alapjait, ezzel támogatja egyúttal a magyar művészeti irodalmat.

E helyen meg kell emlékezni még az alábbiakról:

Pécs szab. kir. város közönsége rövid idő alatt szeretetébe fogadta a társaságot és csak az elismerés hangján lehet szólni arról az erkölcsi és anyagi támogatásról, amellyel a társaságot rövid fennállása óta kitüntette. Nendtvich Andor dr., a város polgármestere, a legelsők

Mielőtt képeit bekereteztetné, minden kötelezettség nélkül látogassa meg

Halmágyi Gyula

speciális képkeretező és üvegezési vállalatát,

hol a legszebb kereteket kifogástalan kidolgozással a legjutányosabb árban szerezheti be. Pécs, Apáca-utca 1 sz.

Pécsi kiáll. 1933. tél

SONNTAG BOLLMANN ALAJOS

116.	Kiskozármislényi részlet, olajf.	160 P
117.	Ősz a Derfliben, olajf.	160 „
118.	Pécs a Basamalom felől, olajf.	140 „
119.	Kiskozári harangláb, olajf.	120 „
120.	Öreg ház a Felső-malom utcában, olajf.	100 „
121.	Nyári naptűzben, olajf.	80 „
122.	Tanya bejárat, olajf.	50 „
123.	Kiskozári gazdaház, olajf.	40 „

Sonntag Bollmann

terjed a hir,
hogy vagyont takarit, ha **Római**-nál (Pécs, Irgalmas-u. 1) vásáról füszer és csemegeárukat.

Elsőrendü tartós ondolálás hennázás és vizhullám.

Drogéria cikkek

legelőnyösebb
beszerzési forrása

Werle drogéria

Pécs

Király-utca 42. szám

Szent István Társulat
könyvkereskedése

PÉCS, Széchenyi-tér 18.
TELEFON: 11-79 SZÁM.

Állandó nagy raktár:
Szépirodalmi, művészeti
és szakkönyvekben.

75° Anno N. .....

L'ECO DELLA STAMPA

(L'Argo della Stampa: 1912 - L'Informatore della Stampa: 1947)

UFFICIO DI RITAGLI DA GIORNALI E RIVISTE
FONDATO NEL 1901 - C.C.I.A. MILANO N. 77394

Direttore: Ignazio Frugiuele

VIA GIUSEPPE COMPAGNONI, 28

20129 MILANO

Telefono 723.333 - Casella Postale 3549
Telegr.: Ecostampa - Milano - C/C/Postale 3/2674

LEGGASI A TERGO

LEGGASI A TERGO

1029

ARTE NUOVA OGGI
CORSO G. MATTEOTTI 11
(ANCONA) 60035 JESI

MAG. 1975

- OTT. 1975

L'ECO DELLA STAMPA MILANO

L'ECO DELLA STAMPA MILANO

Eva Sonntag

A FAENZA

Arte e Ceramica

La Giuria Internazionale del 33° Concorso, sotto la presidenza del Sindaco di Faenza, avv. P. Baccarini e composta da: Chapallaz prof. Edouard, ceramista svizzero - Premio Faenza 1967; Diato prof. Albert, ceramista francese; Maltoni prof. Giulio, in rappresentanza dell'ENAPI-Roma; Miele prof. Franco, critico d'arte) ha assegnato premi ai seguenti artisti:

Sezione della ceramica d'arte

Premio FAENZA (del Monte di Credito su Pegno e Cassa di Risparmio di Faenza): Colin PEARSON, Gran Bretagna; per la prima volta si afferma un artista inglese nel massimo riconoscimento mondiale nel campo della ceramica d'arte.

G. Battista Valentini - Arcore (Italia); Alfonso Leoni - Faenza (Italia); Elio Orlandini (Belgio); ex-aequo Luigi Pero - Comiso e Angelo Sciacanella - Cabras (Italia).

Helmut Schaffenacher (Rep. Fed. Germania); Nicole Giroud (Francia); Jean-Pierre Devaud(Svizzera).

Premi particolari riservati ad artigiani italiani e a giovani ceramisti, sono stati attribuiti rispettivamente a Giuseppe Lucietti di Bassano e a Mauro Tampieri di Faenza.

*Il Premio d'onore Medaglia d'oro Banca Popolare di Faenza al ceramista sovietico Pert Martinson, la Medaglia d'oro Banca Popolare di Faenza al ceramista cecoslovacco Lubomir Silar, la Medaglia d'oro Credito Romagnolo di Faenza alla ceramista greca Vula Gunela; le Medaglie d'oro del Concorso: a tre ceramisti australiani: Les Blakebrough, Shigeo Shiga, Derek Smith (senza precedenti questa affermazione del gruppo australiano che partecipava ufficalmente a cura della Australian Council for the Arts e dell'Ambasciata australiana a Roma); Lykke Madsen Sten della manifattura «Bing & Grondahl», Danimarca; Maeda Katsuyo, Giappone; Val Barry, Gran Bretagna; Anne e Ole Nielsen, Irlanda; Giancarlo Sciannella, Roma (Italia); Sonia e Rainer Hempel, Repubblica Federale Tedesca; Ivo Soldini, Arcore (Italia); Ivan Picelj, Jugoslavia; Ivo Kren, Cecoslovacchia; Ivan Gantchev, Bulgaria; Ivan Piccinini, Faenza (Italia); Jan Bontjes van Beek, Olanda

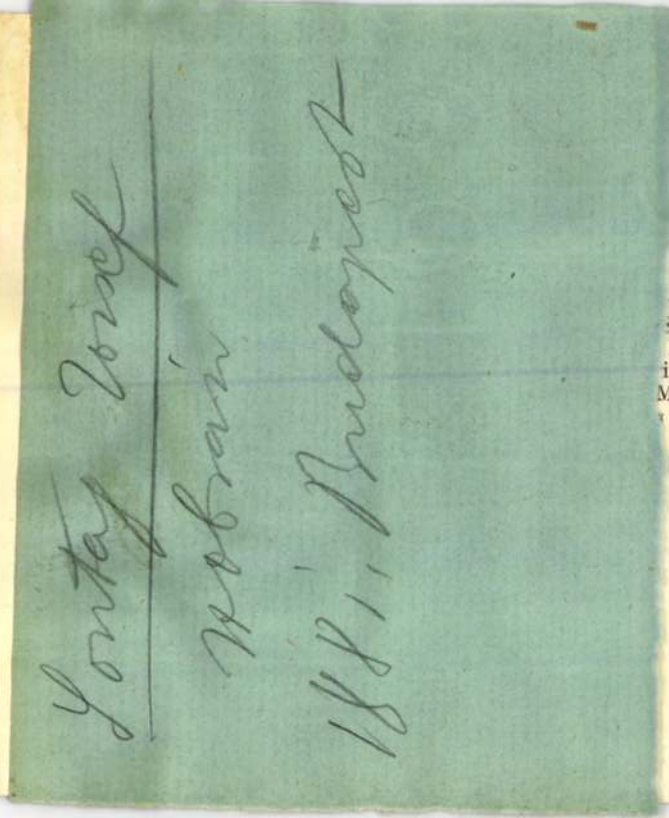

nozenz XI. Berlin, 1900.
Pastor, Geschichte der Päpste. 14 Bd. Freiburg im

r Történet V. kötet.
el secondo centenario della cacciata dei Turchi da

onuments historiques relatifs aux règnes d'Alexis
Pierre le Grand Czars de Russie. Rome, pag. 309.
1.
res concernant Christine reine de Suède. Amsterdam

Les derniers Stuarts. II. 118.
vvisi circa l'assedio e la presa della fortezza di Buda
391.
PH. K. 1900. évf. 711., 801. l.), Kastner Jenő (Corvina
ina, 1931.) ide vonatkozó értekezéseit.
Menzini. Firenze 1731. 187. l. »Per La Conquista Di

eppugy, mint a Bécs felmentésére írott verseket. Néhány tagjuk a Krisztina királynő akadémiájából fejlődött Arcadiában működött tovább s az arcadisták köteteiben is közreadták Buda felszabadítására vonatkozó verseiket. (Vincenzo Leonio, Pompeo Figari stb.) Ebben a secentista alkalmi költészetben kevés figyelemreméltó, irodalmi becsű mozzanat akad, említést érdemel azonban Silvio Stampiglia »S. Stefano Primo Re Dell'Ungheria« c. műve és Giuseppe Berneri »Il Meo Patacca« c. komikus eposza. Giuseppe Berneri az akadémia titkára volt hosszú időn keresztül s romanesco dialektusban, sokáig nagy érdeklődéssel olvasott, szatirikus verseket írt. Komikus eposza többek között elmondja, hogy a trasteverei népies hős a Piazza Navona sarkában felépítteti Budavárának hasonmását és a töröknek öltözött száz főnyi őrséget ugyanannyi ostromlóval lóháton megrohamozza, a basát személyesen legyőzi és a várat diadalmasan beveszi. A mult században napvilágot látott kiadásokat Bartolomeo Pinelli ismert metszetei teszik élvezetessé.

Somtagh József

műfordító

Magyar Iparművészet, 1897/98.

I. évf. 3. sz. 107.–112. o.

Dr Kampis János: A Király-sátor.

Soó EMMA - festő

1997. 12. 06.

Akiket az élet összerázott és szétdobott

Találkozás három erdélyi születésű, Szerencsen bemutatkozó képzőművésszel

BALÁZS ILDIKÓ

Szerencs (ÉM) – Három erdélyi születésű képzőművész munkáiból látható kiállítás Szerencsen. Soós László és Jakab György csont- és fafaragók, valamint Soó Emma akvarellfestő munkái december 10-ig tekinthetők meg a Szerencsi Városi Kulturális Központban.

– Miért éppen marhacsontból készíti alkotásait? – kérdeztük a három kiállító művész egyikét, Jakab Györgyöt, aki Farkaslakán született, Székelyudvarhelyen érettségizett, majd Csíkszeredán a Népművészeti Iskola fafaragó és szobrász szakán tanult faragni. Jelenleg Miskolcon él, és mint egészségügyi asszisztens Szerencsen dolgozik.

– Sok lehetősége rejt ez az anyag: ennél csak a tiszafa keményebb. Ez a keménység önmagában is jelkép: a mindig helytálló székelység szimbóluma. Lehetőséget nyújt apró szárnyasoltár készítéséhez, benne keresztre feszített székely figurával, hiszen a székelység a madéfalvi veszedelem óta folytonosan keresztre van feszítve. Kedvenc témám még a nő: az anya, ki mindig áldott, mindig termékeny.

– Milyen szerepe van a nőnek a Székelyföldön?

– Az asszonynak nincs akkora szava, mint itt, Magyarországon, de az asszonyt ott többre becsülik. Én nem is tudom elképzelni, hogy anyámról valaki rosszat beszéljen.

Jakab György, akit Tamási Áron a térdén lovagoltatott

Nagyanyámat is megmintáztam, a huncutkás mosolyával a szája szélén. Kilenc gyereket szült, nyolcat felnevelt. A férje mindkét világháborúban hadifogoly volt, de ő házat épített a családjának – ezt ábrázoltam a kérges, munkás kezével. Soha nem hallottam panaszkodni. Minden munkát szeretett, s mindig csinált valamit, mert ahogy a gyerekek kiröppentek, jöttek az unokák. A másik nagyanyám Tamásilány volt, Tamási Áron unokatestvére – talán tőle örököltem a művészet iránti érdeklődésem. Gyerekkoromban Tamási sokat lovagoltatott a térdén. Emlékszem rá: mindenkit megszólított, s a jegyzetfüzet mindig nála volt.

SOÓS LÁSZLÓ Marosvásárhelyen született, iskoláit, és az orvosi egyetemet is itt végezte. Számára a csontfaragás a bezártság jelképe is lehet: keret, amelyben az ember alkothat, élhet. Szűk világunk jelképe. A csontfaragás nagy kitartást igényel. A Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kórház Röntgen Intézetének főorvosaként ugyanolyan elmélyültségre és precizitásra törekszik, mint fa- és csontszobrai elkészítésében. A beszélgetés során ötlik fel benne, hogy marhalábszárcsont-szobrocskáiról röntgenfelvételeket készíthetne... Tervei közt szerepel egy sorozat megmintázása nagy íróinkról. Példaképe – mint ember és mint művész – Kós Károly, akinek arcképét többször is megfaragta.

SOÓ EMMA Brassóban született, majd Székelyudvarhelyre költözött a család, ott végezte el iskolai tanulmányait a művésznő. A Népművészeti Iskolában Bordi András növendéke volt, jelenleg Marosvásárhelyen él és dolgozik. A megyénkben már többször is bemutatkozott festő a következőképpen értékeli két művésztársával való találkozását: „Minket az élet összerázott, s szétdobott, mint a dobókockákat. Most itt újra találkoztam ismeretlen testvéreimmel. Otthonról jövünk haza. A legbékésebb kommunikáció két ország között a művészet: megmutatjuk a mi világunkat az ittenieknek rokonainknak azt, ahogy élünk, és ahogy dolgozunk."

Soós László és Soó Emma a szerencsi kiállítás-megnyitón

Soó Rezső

MÚZEUMI MUNKÁNK

1. GYŰJTEMÉNYGYARAPÍTÁS

— *Dr. Soó Rezső akadémikus 37 dobozban, kb. 18 000 db kisgrafikai lapot ajándékozott a keszthelyi Balatoni Múzeumnak.* Az anyag jelentős része rézkarc. Az átadott anyag a század első negyedének művészetét reprezentálja.

— Zalaszántón az Országos Kormánylap 1854. évi számait szerezték meg, valamint több XIX. század első feléből származó nyomtatványt gyűjtöttek a Balatoni Múzeumnak Frech' Miklós és Sági Károly.

— Sági Károly Hévízen *1940-es évekből származó étlapokat* gyűjtött.

— *Peremartoni Nagy Sándor 16 db régi balatoni képeslapot ajándékozott* a keszthelyi Múzeumnak.

— *Dr. Némethy Endre* nagyobb *aprónyomtatvány-anyaggal* gazdagította a Balatoni Múzeum Adattárát.

— *Sas Gábor ny. egyetemi tanár szőlőmetszőkést és 198 db kőzetet és kövületet ajándékozott* a Balatoni Múzeumnak.

— A keszthelyi Múzeum *kisgrafikai gyűjteménye* az előző két hónapban *220 lappal és több kiadvánnyal gyarapodott.*

— A keszthelyi Balatoni Múzeumból Zircre, a Bakonyi Természettudományi Múzeumba szállították az ott lévő természettudományi anyagot. Így Zircre került a csigagyűjtemény, egy botanikai gyűjtemény, melyben gubacsok, mohák és zuzmók vannak, továbbá a gerinces, valamint a geológiai gyűjtemény.

— *Bubics István* geológus, Bakony-kutató *16 leletet adott át* 1971-ben gyűjtött anyagából *a zirci Bakonyi Természettudományi Múzeum geológiai gyűjteményének.* Az anyag értékes Karbon-kori zsurló és páfrány lenyomatokat is tartalmaz.

— *Dr. Sinkó Ottóné* a Bakonyi Múzeumnak *ajándékozta* Karcsay Matild hagyatékából a „Veszprém Vármegyei Múzeumi Egylet" Vármegyei Múzeum létesítésével kapcsolatos, 1902-ben kelt, Kluge Károlynak címzett felhívását és Kluge Károly ezzel kapcsolatos okmányait: többek között Tagsági jegyét, valamint „Vitézi zászlószentelés Veszprémben" című fényképfelvételt, amely a veszprémi volt Búzapiacon készült 1940-ben.

— A Veszprém Megyei Múzeumi Igazgatóság 1971. évi

Tisztelt Olvasónk!

Harmadik éve jelenik meg havi Tájékoztatónk. Ez alkalomból köszöntjük Önt, és mindenek előtt megköszönjük eddigi szíves érdeklődését, hasznos tanácsait és adatszolgáltató segítségét.

Tájékoztatónk célkitűzése továbbra is a híradás, az információ és a múzeumi-helytörténeti-honismereti események krónikás megörökítése.

A Veszprém Megyei Tanács V. B. Művelődésügyi Osztálya és a Veszprém Megyei Honismereti Bizottság, anyagi és erkölcsi támogatása lehetővé teszi, hogy Tájékoztatónk ez évi számai folyamatosan tizenhatoldalas terjedelemben jelenjenek meg. Igyekezve kielégíteni ezáltal azt a jogos igényt, hogy a fentebb említett célkitűzések mellett folyamatosan a módszertani útmutatás általános feladatait is ellássuk, esetenként rövid honismereti-helytörténeti cikkeket is közöljünk.

A jobb munka érdekében vállalt többrétű feladat a kis füzet eddigi struktúráját szükségszerűen módosítja. Tájékoztatónkban fele-fele arányban egyenlő teret kívánunk biztosítani a múzeumi munka, illetve a honismereti-helytörténeti tevékenység ismertetésére.

Azért, hogy a felmerülő igényeknek szerkesztő munkánk eleget tehessen, kérjük, hogy olvasóink, népművelőink, honismereti munkások, helytörténetkutatók, pedagógusok tekintsék Tájékoztatónkat a honismereti-helytörténeti munka organizátorának is. Ebből a szó szoros értelmében tájékozódni, okulni is lehet, s ugyanakkor ezen keresztül híreiket közölhetik, tapasztalataikat közkincsé tehetik, a szerzők megjegyzéseivel pedig esetleg vitatkozhatnak is.

Várjuk a további szíves érdeklődést, kérjük a jószándékú megjegyzéseket, s a szerkesztői munkához aktív közreműködésüket, amit előre is megköszönünk.

A szerkesztő

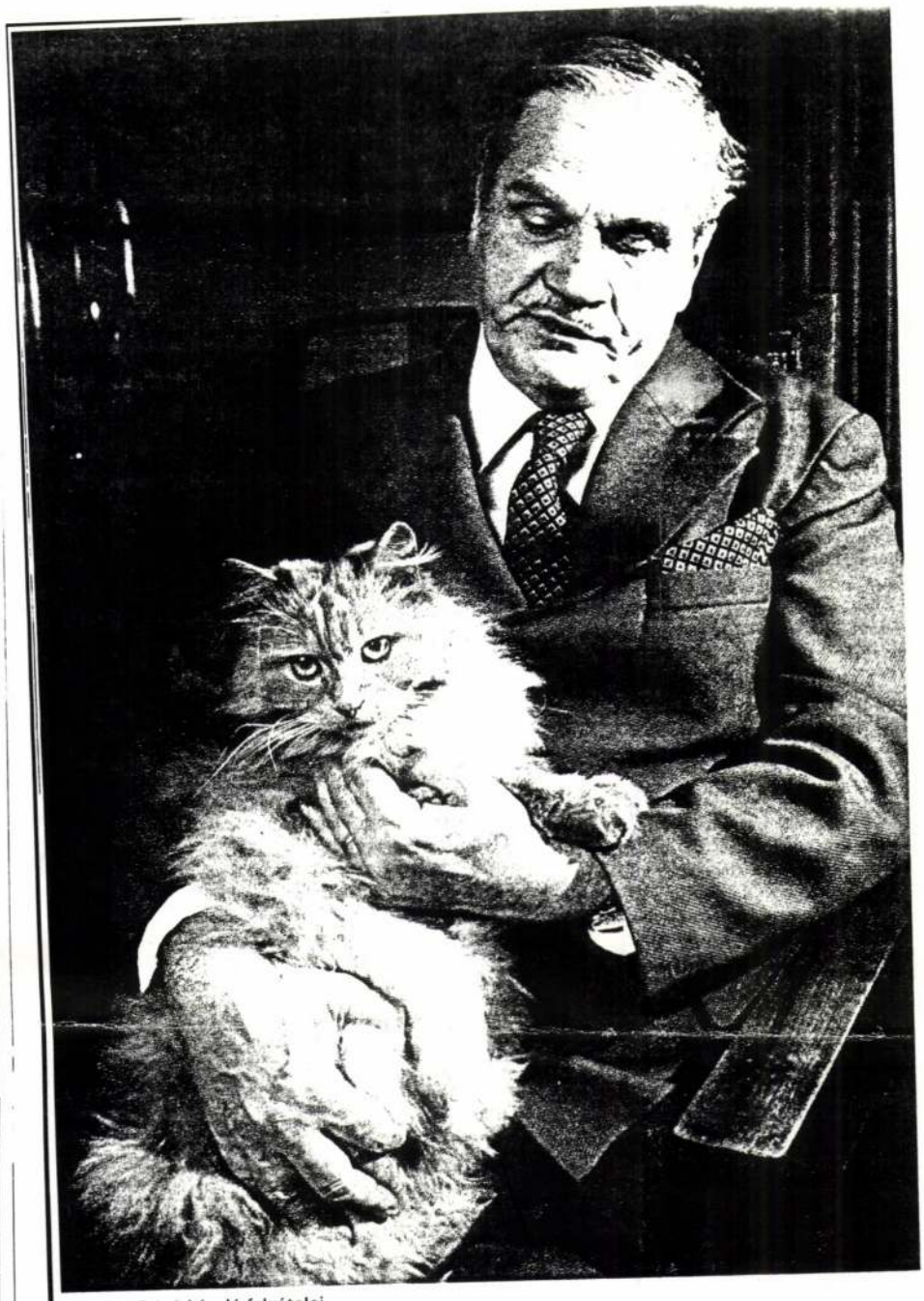

Csigó László felvételei

SOÓ REZSŐ

Természetbúvár, műgyűjtő, mecénás

Erdélyből származom, e csodálatos országból. Sokfelé éltem, sok helyet meglaktam, de kevés igazi otthonom volt. Most az utolsóból, a Pollack Mihály építette, egykori Festetics vadászkastélyból, az ELTE Botanikus Kertjéből — ahonnan Bajcsy-Zsilinszkyt 1944 novemberében elhurcolták — tekintek vissza régi otthonaimra.

E folyóirat olvasói bizonnyal kevéssé ismerik a természetkutatókat, ezért először bemutatkozom. Elégszer megemlékeztek ugyan e sorok írójáról, tudományos munkásságát tömören az MTA kiadásában megjelent Acta Botanica, tiszteletére ajánlott 1973-as kötete és számos más szakfolyóirat is méltatta, írtak műgyűjteményeiről, könyvtáráról, bélyeggyűjteményéről, mindezeket hazai intézményeknek ajándékozta, vagy azokra hagyta. Így a legtalálóbb meghatározás: természetbúvár, műgyűjtő, mecénás.

Hivatalosan botanikus vagyok, a fejlődéstörténeti növényrendszertan, a környezet- és társulástan kutatója, „Nestor of the Hungarian and Central European systematics and phytosociology" (Taxon 1973). Most kerül kiadásra 29. önálló művem (korábbiak tan- és kézikönyvek, növényföldrajzi és rendszertani monográfiák, flóraművek stb.), mintegy 400 tudományos botanikai dolgozat (1921 óta), 15 ország folyóirataiban, 7 nyelven — és úgy 300 népszerű cikk, ismertetés, lexikoncímszó — ijesztő számok, de így igaz. Új növényrendszert is alkottam (1953), amelyet egyetemeinken ma is tanítanak. Kedvenceim az orchideák; 1930—40-ben megjelent nagy monografiámat újra kiadták (1972). Főművem mégis A magyar flóra és vegetáció kézikönyve I—VI. (1964—78). Életpályám néhány szóban: 1926. Budapesten sub auspiciis, 1937. Debrecenben honoris causa avattak doktorrá. 1929—69. a botanika professzora (és a botanikus kert igazgatója) voltam Debrecen, Kolozsvár, Budapest egyetemein. Kétszer kaptam Kossuth-díjat (1951, 54), kétszer arany Munka Érdemrendet. 50 növény vizsgálnevemet. Három akadémia választott tagjává (az MTA 1947-ben), mintegy 15 tudományos és társadalmi egyesület tb. elnöke vagy tagja vagyok, így a szovjet botanikai társaság 5 élő tb. tagjának egyike. Legjelentősebbnek a „magyar növényföldrajzi iskola" megteremtését tartom, közel és tanítványom lett biológus kutató, közülük 4 akadémikus, 10 a tudományok doktora, 4 Kossuth-díjas, erre vagyok a legbüszkébb. És arra, hogy semmiféle pozíciót nem kértem, egyszer pályázta[illegible] életemben, akkor is felsőbb utasításra.

Egész életem örök küzdelem volt, önmagammal, feladataimmal, pályatársaimmal, a mindjobban fogyó idővel, erővel. Kisdiák korom óta rettenetes hiúság, ambíció kínzott, minél többet tenni, alkotni, gyűjteni. Ám elsősorban nem tudós, de emberi akartam lenni. A természet és a művészet rajongó szeretete és a gyermekkorom óta bennem élő gyűjtőszenvedély tettek botanikussá és „műgyűjtővé". Az életben korán megkóstolhattam mind az önzetlen segítség (*Jávorka* S., *Moesz* G., *Szabó* Z. és mások), mind a féltékenység, rosszindulatú intrika és rágalom ízeit. Tanítványaim és munkatársaim közt sok a hűséges barát, de és azok lettek ellenségeim, akikkel a legtöbb jót tettem, akik karrierjüket jórészt nekem köszönhetik. Korán visszavonultam az egyetemről és a tudományos életből, ha ott maradok, belepusztultam volna. És mennyi hiábavalóan elpazarolt idő és erő „tudománypolitikában" (MTA, minisztérium, TMT stb.). De ennyi elég, sok is a „tudósról".

Székelyudvarhelyen születtem, 1903. aug. 1-[illegible] a főtér egyik házában. Apám lófő szék[illegible] család sarja, nagyapja még gazdálkodó v[illegible] Tehetséges, életszerető, csinos férfi, kitűnő ú[illegible] véd. Szép házat épített a Bethlen utcában ([illegible] napközis óvoda), 6 szobával, az akkor divatos [illegible] cessziós berendezéssel, Makart stílű nagy szal[illegible] nal, vörös drapériákkal, selyem neorokokó bú[illegible] rokkal, művirágokkal, pálmákkal, így emléksz[illegible] rá ma is. Anyám, Madarász Irén, a város eg[illegible] legszebb lánya, apja a híres, székely 82-esek [illegible] redorvosa, anyja örmény lány. Anyám festege[illegible]

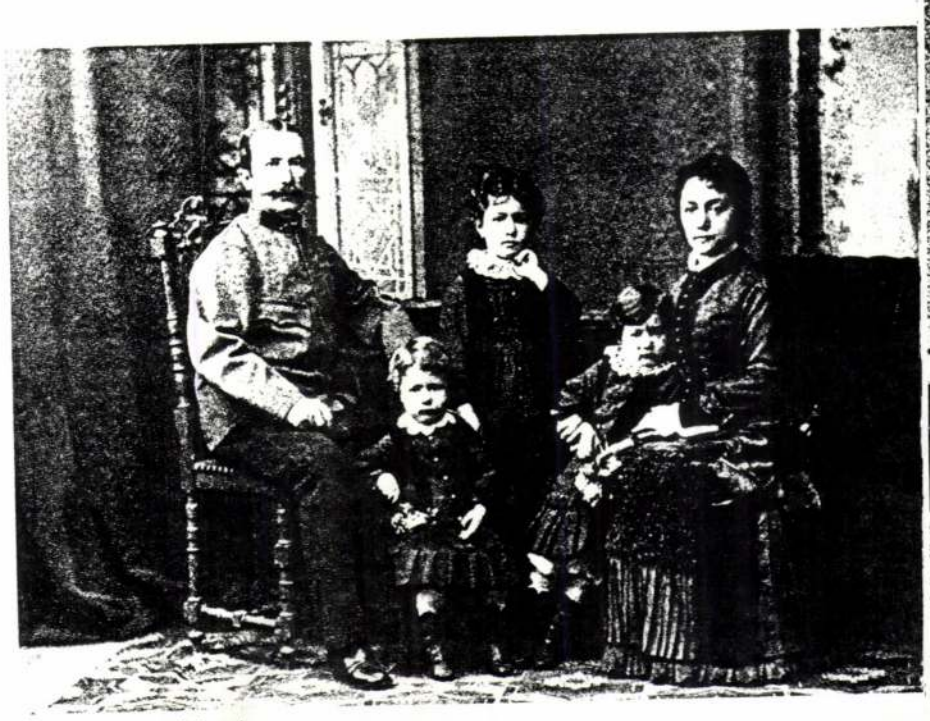

Édesanyám a nagyszüleimmel

Édesanyám — lánykorában

fiatal korában; egyetlen képe — bájos alvó nő — maradt meg. Művészi alkotó tehetséget nem örököltem tőle, de a szépség imádatát és a jószívűség naiv idealizmusát... Hová lett már? A boldog házasság tragikus véget ér, apámat a tbc 34 évesen ragadja el, hiába ápolta anyám teljes önfeláldozással, és gyászolta három éven át. Az első otthont korán el kellett hagynunk. Már ötéves koromban tudtam írni-olvasni és felsorolni a nagyobb országokat, ezzel produkáltatták a szép göndörhajú, kislánynak látszó gyermeket (sokáig geográfus akartam lenni).

Felköltöztünk Kolozsvárra (1909), anyámnak ugyancsak fiatalon megözvegyült húgával laktunk együtt, már szerény viszonyok között, az Óvár egyik házában a Karolina téren, de még a régi bútorokkal, apámtól örökölt szinvonalas könyvtárral. Megvolt a magam dolgozófülkéje, apám nagy irószatalával. Kolozsvár számomra mindig a Föld legszebb városa marad, itt töltöttem diákéveim, a „szász" (luteránus) elemiben, ahol németet is tanítottak, majd a ma is a magyar múltat idéző Farkas utcai öreg piarista gimnáziumban. Mindvégig eminens, sőt „csodagyerek" (miként egyszer a 4 évvel felettem járt Passuth mesélte): híre ment, hogy egy negyedikes bármilyen latin szöveget azonnal lefordít, és utána hibátlanul elmondja. Ám az új természetrajz tanár: Karl János megkedveltette velem a természetet, főleg a növényeket, s bár később orvosi vagy vegyészi pályára is gondoltam, sorsom eldőlt: füvész lettem. Ekkor már, a háborús években a Zrínyi utcában, kedves kis kertes villában laktunk. Anyagi helyzetünk mind nehezebb lett, apám után nem járt nyugdíj, az udvarhelyi ház béréből éltünk. Magam már 14 éves koromtól leckeórákat adtam, hogy e pénzből Pestre mehessek az egyetemre.

A háború véget ért, 1918 karácsonyán a királyi román csapatok megszállták a várost, nemsokára otthonunkat is elvették, rossz alagsori lakást utaltak ki. A régi szép időkből megmaradt fölös bútorokat, szőnyegeket, disztárgyakat eladtuk, a ház is elment az adósságok kifizetésére, a megmaradt pénz koronába átváltva az inflációban megsemmisült — ám az anyagi összeomlások sem akkor, sem később nem rendítettek meg. 1921 nyarán hagytam el Erdélyt, de 1927-ig gyakran hazatértem. Anyám gyári munkát vállalt, ez vitte korán sírba, nem érte meg, hogy fia végezzen, 1924 őszén hunyt el. A melegszívű, önzetlen, önfeláldozó anya mintaképe volt, összegyűjtött a keresetéből annyit, hogy az utolsó karácsonyon aranyórát ajándékozzon fiának; ereklyeként őrzöm.

Budapesten az egyetemen természetrajz-vegytan szakos tanárjelölt voltam, 1925 tavaszán tettem tanári szakvizsgát és doktori szigorlatot. Itteni otthonom az Eötvös Kollégium volt, szabad szellemű környezet, tehetséges, ambiciózus ifjak, mind a „filoszok", mind a „dögészek" között, sokan ma is barátaim. Négyesével laktunk kétszobás lakosztályokban, egyikben az irószatalok, másikban az ágyak, szekrények, puritán berendezés.

Életem következő állomása a berlini Collegium Hungaricum, annak „hőskora". Régi házak kis, romantikus szobácskáiban laktunk albérletben. A dahlemi botanikai intézetben dolgoztam, ekkor mondtam ki, hogy Alföldünk utolsó természetes képe az erdőspuszta volt (1926—29) — ma is így tanítják mindenütt. A szabadszellemű weimari köztársaság évei voltak, a vendégek között a magyar és német szellemi élet sok kiválóságát ismertük meg (1925—27). Ezzel kezdődtek a vándorévek, utazások, [illegible] nagy megszakításokkal, máig. Utazásaim [illegible] céljait szolgáltak: a tájak és növényzetük, a botanikus kertek és intézetek megismerése (4 tüntetett ki később emlékérmével), kultúrák, múzeumok, műemlékek asszimilációja. Utak magányosan, majd asszonyommal, kiküldetések, kongresszusok, előadások (16 államban), keleten és nyugaton egyaránt. 25 évesen képviseltem először hazám nemzetközi rendezvényen; voltam vendégprofesszor félévig Königsbergben, a párizsi botanikai kongresszus elnökségében a népi demokráciák képviselője (1954) — a Sorbonne későbbi meghívását itthon eladminisztrálták —, voltam vendége 5 keleti akadémiának, meghívottja 12 ország egyetemeinek stb., az utolsót (Japán 1975) már nem mertem vállalni. Így is bejártam közel egész Európát (csak Portugália és Albánia maradt ki), eljutottam Marokkóba, Egyiptomba, Anatóliába, Transzkaukáziába, Szovjet-Középázsiába is. Életutam hazahozott, az új tihanyi Biológiai Intézet fogadott; itt nemsokára adjunktus lettem (1927—29). Csak kis, kétszobás otthonom volt, a régi berendezés maradványaival, ide költöztünk nénikémmel Kolozsvárról. Mégis életem talán legszebb harmadfél éve volt, itt ismertem meg későbbi feleségem, akkor végzős medika volt: a tó vizének jódtartalmát határozta meg.

A sors úgy akarta, hogy másfél év múlva, 1929 karácsonyán Debrecenbe jussak mint a növénytan nyilvános rendkívüli tanára, s megszerveztem az új tanszéket és a botanikus kertet. Volt is sok szóbeszéd, mert alig hitte el bárki, hogy a 26 éves ifjúnak 4 nagyobb monográfiája jelent már meg, így Kolozsvárról az első növénytársulástani tájfeldolgozás a történelmi Magyarország területéről, a diákkori terepmunka eredménye (1927). 1930. szeptember 10-én vettem nőül Gallé Ilus szigorló orvost. Apja konzervatív vidéki úr, táblai tanácselnök, anyja szelíd, jóságos asszony. Feleségem hozzá hasonlított, megértő, mindent megbocsátó, hűséges hitvestársam, számos kutató- és turistautamon is elkísért mint a tájak, műemlékek,

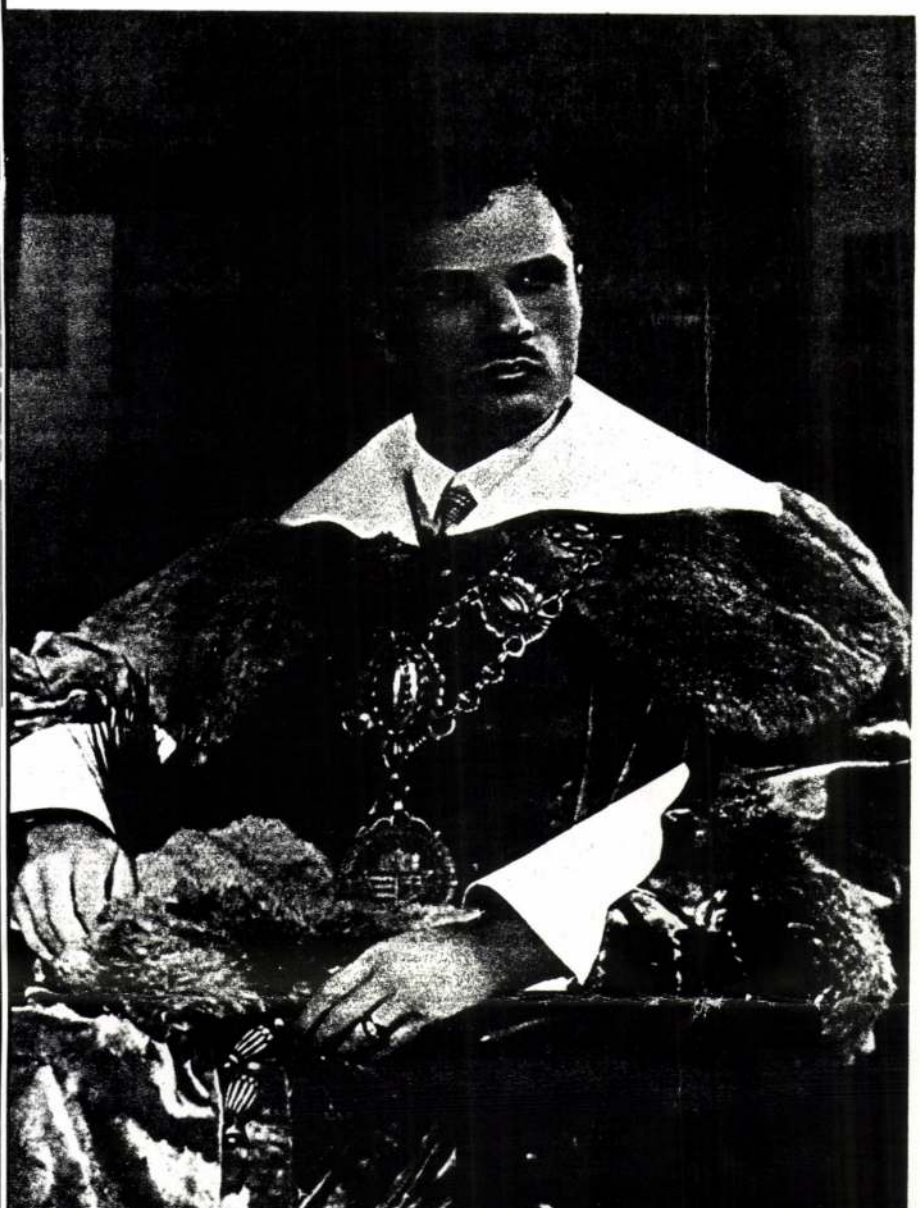

Dékáni díszben — Debrecen, 1936

virágok kitűnő fotósa, 4500 színes dia maradt utána. Életem legnagyobb szerencséje volt, hogy 40 boldog évet tölthettem e kivételes asszony mellett. Vele együtt rendeztük be debreceni otthonainkat.

Az elsőnek abiakaiból a Nagytemplomra láttunk, a második a Simonffy utcában már a megvalósult álom volt: ötszobás lakás, magyaros hall, modern könyvtár-dolgozószoba, keleties szalon (falain japán fametszetek), óriási ebédlő, mindenütt az akkori debreceni festők képei. Róluk írtam A mai debreceni grafika c. tanulmányomban, amelyet még úgy 20 követett a magyar kisgrafikáról. A debreceni művészek és gyűjtők megalapították az Ajtósi Dürer Céhet (1935), megszűnéséig elnöke voltam, kiállításokat rendeztünk, színvonalas folyóiratunk volt a „Magyar Exlibris". A Bélyeggyűjtő Egyesület is elnökévé választott (1935, újra 1946), az Ady Társaság a hungarológiai osztály élére hívott meg, amely a falukutató, szociográfiai munkát vállalta, utoljára 1977 nov.-ben a debreceni Ady-ünnepélyeken számoltam be róla. Könyvtáram is ez időben kezd kialakulni, így az Ady-gyűjtemény — Ady egész életemben rajongott eszményképem volt —, ezért adta ki nekem ajánlva „Köszönet az Életért" versét a Magyar Bibliofil Társaság, amikor Kodály, Kőhalmi és Ortutay társaságában tb. tagjává választott (1963). Újra kiadta a Műgyűjtők és Műbarátok Köre, 25 példányban (1977), így ez az Ady-irodalom egyik legritkább kiadványa. Kedves költőim ma is még Tóth Árpád, Babits, Szabó Lőrinc, Áprily, Radnóti, Illyés, Keresztury. Baráti kapcsolat fűzött számos íróhoz, irodalmárhoz, ennek bizonysága könyveik dedikált példányai, csak két ellentétes kiváló elmét emelek ki: Lukács György és Németh László, utóbbi a „Szörnyeteg" professzorát — aki önmagától és tanítványaitól túl sokat kíván, s végül magányossá válik — kissé rólam mintázta. Közben (1935) nyilvános rendes tanár, majd a kar dékánja lettem, több előadássorozatot szerveztem az egyetemen az Ady Társasággal közösen; az egyik előadó Veres Péter volt. Hazánk első természetvédelmi területét (Bátorliget) is ez időben (1937) verekedtem ki.

Az égbolt mind borúsabbá lett, kitört a második világháború, szele újra Kolozsvárra sodort. 1940—44 a rendszeres növénytani intézet, a gyönyörű botanikus kertnek és az Erdélyi Múzeum Növénytárának igazgatója voltam, utóbbinak ajándékoztam 50 000 lapos herbáriumom. Különben itt kizárólag Erdély növényvilágának kutatása kötött le. A Magyar utcában rendeztük be hétszobás, kissé hivalkodó lakásunk, a könyvek, a grafikai és más gyűjtemények egyre több helyet kívántak. Ám 1944 őszén menekülésszerűen hagytuk el, s bár 1944 tavaszán Tihanyba küldtem át a legértékesebb anyagot, a nagyobb rész ott veszett. A város kiürítésekor jöttünk fel Pestre. Az ostromot a Fehérvári úton, szinte a frontvonalban vészeltük át. A németek munkaszolgálatra vittek, feleségem bátran, kitartással vezette az óvóhely konyháját, és a kötözőhelyen segített. Sok fontos érték (könyvek, jegyzetek) elpusztult a zord időkben. E házban volt különben éveken át pesti bázisunk. A felszabadulás után a Bolyai Egyetem visszahívott, de inkább hazatértem Debrecenbe, régi tanszékemre.

A második debreceni tíz év 1945 őszén kezdődött, újjászervezéssel, új dékánsággal, új feladatokkal. Vállaltam az általános biológia, majd az örökléstan előadását is. Ez időben született *Jávorka Sándorral* írt „A magyar növényvilág kézikönyve I—II." (1951), majd a dialektikus materializmus szemléletében írt Fejlődéstörténeti növényrendszertan (1953. 3. kiadás 1965). Debrecenben évekig lakás nélkül, az egyetem két kis helyiségében húzódtunk meg, csak 1949-ben jutottunk lakáshoz egy tanári villában, amely újra, kissé zsúfolt berendezéssel, de kellemes, mutatós otthonná lett, bár főleg a könyvek és a macskák lakták. Ekkor már kétlaki életet éltem, állandóan ingázva Debrecen és Pest között, 1952 őszétől az ELTE növényrend-

szertani intéze
tése is rám há
építtettem, új
zetét bemutat
riumot létesíte

A kerti
csak a
óta la
könyvtárszobá
hálóból és ké
ram korábban
elajándékoztat

A megmar
debreceni tan
művészet, iro
lom. A művés
az 1750—1850
könyveket a d
kai gyüjtemé
80 000 lap) —
gyűjtemény v
művészeti M
1961-ben abb
Körének is el
volt, Weiner
rendszeresen

A magyar
bek: Székely
zai — tőle sz
akvarelljei) a
grafikai gyűjt
francia anyag
losz a Leon
család" tábl
ékessége. Sze
művészeti ó
cseim, kínai
régi dunántú
(240 db) ma
könyvek (X
lesznek. Kit
rezmetszette

A Déri
bélyeggyűjte
empire kom

Szörnyeteg" professzo-
anítványaitól túl sokat
ilik — kissé rólam min-
lvános rendes tanár,
több előadássorozatot
z Ady Társasággal kö-
es Péter volt. Hazánk
ületét (Bátorliget) is
ki.
lett, kitört a második
svárra sodort. 1940—
intézet, a gyönyörű
élyi Múzeum Növény-
óbbinak ajándékoztam
Különben itt kizárólag
tása kötött le. A Ma-
étszobás, kissé hival-
grafikai és más gyűj-
kívántak. Ám 1944
gytuk el, s bár 1944
át a legértékesebb
veszett. A város ki-
re. Az ostromot a
ntvonalban vészeltük
tra vittek, feleségem
óvóhely konyháját,
fontos érték (köny-
d időkben. E házban
bázisunk. A felsza-
m visszahívott, de
, régi tanszékemre.
1945 őszén kezdő-
sággal, új feladatok-
ógia, majd az örök-
n született *Jávorka*
nyvilág kézikönyve
ikus materializmus
éneti növényrend-
Debrecenben évekig
is helyiségében hú-
jutottunk lakáshoz
kissé zsúfolt beren-
otthonná lett, bár
lakták. Ekkor már
gázva Debrecen és
ELTE növényrend-

szertani intézetének és botanikus kertjének vezetése is rám hárult. Utóbbi romos üvegházait újjáépíttettem, új rendszert, a magyar tájak növényzetét bemutató csoportokat és kutató laboratóriumot létesítettem.

A kerti lakás utolsó otthonom, innen már csak a Farkasrétre visz az út. 1955 ősze óta lakom itt, most a nagy (6×10×7 m) könyvtárszobából, az ebédlő-fogadószobából, a hálóból és kér kis könyvesszobából áll. Könyvtáram korábban 240 folyóméter volt, egyharmadát elajándékoztam, részben értékesítenem kellett.

A megmaradt növénytani kézikönyvtárt régi debreceni tanszékem kapja, a másik kétharmad művészet, irodalom- és kultúrtörténet, szépirodalom. A művészeti és bibliofil kiadványokat, köztük az 1750—1850-es években kiadott francia metszetes könyveket a debreceni egyetem örökli. A kisgrafikai gyűjteményt (exlibrisek, alkalmi grafikák, kb. 80 000 lap) — a második legnagyobb ilyen magángyűjtemény volt Európában — átadtam az Iparművészeti Múzeumnak (1969), a gyűjtést már 1961-ben abbahagytam, addig a Kisgrafika Barátok Körének is elnöke voltam. Anyagából több kiállítás volt, Weiner Piroska ny. főigazgató dolgozza fel rendszeresen.

A magyar szabad grafikai anyagot (érdekesebbek: Székely B., Rippl-Rónai, Uitz B., Medgyessy rajzai — tőle szép bronz aktszobrom is van —, Zichy akvarelljei) a Déri Múzeum kapja, míg a külföldi grafikai gyűjtemény (XVII—XIX. századi japán és francia anyaga értékes) a Szépművészetire száll, azé lesz a Leonardo tanítvány Giampetrino „Szent család" táblaképe is, amely otthonom legszebb ékessége. Szeretem a bizánci Mária ikont is. Az Iparművészeti örökli keleti szőnyegeim, japán tekercseim, kínai selyemfestményeim, a kerámiákat, a régi dunántúli faragott lopótököket, az egyedülálló (240 db) macskafiguragyűjteményt. A régi füvészkönyvek (XV—XVI. sz.) az Akadémiai Könyvtáré lesznek, Kitaibelnek folió díszműve 280 színezett rézmetszettel a Széchényi Könyvtáré.

A Déri Múzeum örökli a legnagyobb hazai bélyeggyűjtemény 240 kötetét — reneszánsz és empire komódok, barokk szekrény rejtik magukban —, majdnem az egész világot felöleli, országok és motívumok szerint, a klasszikus Európa is közel teljes. A 22 motívum közül legszebbek: növény- és állatvilág, folklór, régészet, Kelet művészete, műemlékek, szobrászat, festő-, ipar-, népművészet, színház-film stb. Közel 200 festő oeuvreje témánkénti bemutatásban. Régen számos kiállításon nyertem díjakat, aranyérmet is. 15 éve nem jut rá időm.

Betegségek és az élet csalódásai visszavonulásra késztettek (1969). Ám azóta kemény székely akarattal még többet dolgoztam, folytatom ma is. Feleségem halála (1970) sújtott le igazán, kétéves betegsége alatt mindig mellette voltam. Csak a cicák maradtak, nagyon szerettük őket. Régen 10—12, ma csak 4 macskám van, a perzsák: a cirmos Cirmi és a krémszínű Tündér, Phédra, a kedvenc sziámi és a keresztezéssel előállított Kász (japánul béke, nevét a japán nagykövet hasonnevű lányától kapta), de ezt a hibridet a franciák hamarább kitenyésztették. Életem utolsó vágyaiból talán teljesedik, hogy a legszebb fajta, a szent birmai templommacska egy példányának boldog tulajdonosa leszek.

A vágyott indiai útra már nem vállalkozom. Feleségem halála után a tüdőembólia majdnem elvitt, de hűséges ápolónőm, Timár Aranka megmentett, most is kitűnő gondozásban van részem. 70. születésnapomi alkalmával néhai Bárczi Géza nyelvész barátommal együtt avattak díszdoktorrá, most még a 75-öt szeretném megérni. A munka, az utazások, a gyűjtés örömei ellenére olykor rámtör a magány fájó érzete. Utolsó kedves otthonomban úgy érzem, hogy életem a küzdelmek, viszontagságok, csalódások ellenére mégis szép volt és nyújtott valamit.

SOÒ Dersö mügyigto

Budapest 1978/8

Visszatért a császárzsemlye és a kifli

A hivatalos lap mai száma kormányrendeletet közöl, amely megengedi, hogy *vizeszsemlyén kivül császárzsemlyét és vizeskiflit is készithessenek a sütőüzemek.* A zsemlyék és kiflik készítésénél a finom búzaliszthez *egységes kenyérlisztet keverni nem szabad.* A kész vizeszsemlye súlya 4 dekánál kevesebb és 4.5 dekánál több, a császárzsemlye és kifli súlya 3.5 dekánál kevesebb és 4 dekánál több nem lehet. Ezentúl a kenyérváltójegy egy-egy szelvényére a fogyasztó egy darab császárzsemlyét, vagy vizeskiflit vásárolhat, illetőleg fogyaszthat el vendéglátó üzemben. A rendelet megtiltja a tejeskenyér, kalács, kuglóf, briósfélék, pogácsafélék, túrós és rábaközi perec előállítását, továbbá mézeskenyér készítését.

Itt említjük meg, hogy a közellátási hivatal felhívja a Budapestre és az ország bármely részébe utazók figyelmét arra, hogy a fennálló rendelet értelmében finomliszt és kenyérjegyszelvényt váltójegyre becserélni *csak abban a községben, városban szabad, amely a jegyet kiadta.* A váltójegyek azután az ország bármelyik részében egyformán érvényesek.

Halálragázolt a vonat egy fiatal tékezőt

Pécs, január 22. *(A Pest tudósítójától.)* Egy Abaligeten rakodó tehervonat az éjféli órákban indult Szentlőrinc—Pécs felé. A vonatvezető ugyancsak bosszankodott az úton, hogy a nehéz útszakaszon nem volt kellő fékezés és elhatározta, hogy felelősségre vonja *Kovács* Lajos 22 éves felsőmindszenti fékezőt, aki a tehervonaton teljesített szolgálatot. A legközelebbi megállásnál hátrament, hogy megnézze, talán elaludt a fiatalember. Megdöbbenve tapasztalta, hogy a fékezőbódé üres. Nyomban telefonált Abaligetre és jelentése kapcsán a rakodóállomáson nyomozni kezdtek a fékező után. A kutatás során azután megoldódott a rejtély: a raktárépület mellett levő váltók között megtalálták *Kovács* Lajos derékban kettészelt, vérbefagyott testét. A tragédia valószínüleg úgy történt, hogy *Kovács* fel akart ugrani a mozgásban levő szerelvényre, megcsúszott a sikos pályatesten és a vonat kerekei alá került. Holttestét beszállították az abaligeti községi hullaházba. A csendőrség megindította a nyomozást.

Megszületett a századik katonagyerek

Ünnepre készül a Vöröskereszt Egyesület Kispesten. *Gyapjas* Elemérné, egy keleti fronton harcoló katona felesége újszülött gyermeknek adott életet. A Vöröskereszt értesítése szerint *ez a századik katonagyermek, aki édesapja távollétében született.* Kispest városa és a Vöröskereszt számos ajándékot juttatott el az újszülött gyermek édesanyjának.

Budapestről különvonat érkezik dr. Reök szabadkai főispán beiktatásának ünnepségére

Szabadka, január 22. *(A Pest tudósítójától.)* Szombaton iktatják be dr. *Reök* Andor szabadkai főispánt. Az installáció a régi békevilágra emlékeztető bácskai pazarsággal megy végbe. Budapestről az Árpád mint különvonat indul szombaton Szabadkára és magával hozza a főváros előkelő vendégeit.

A főispán vendégei tiszteletére pénteken este teát ad, majd szombaton reggel a Szent Teréz templomban istentisztelet lesz, amely után átvonulnak a városházára, ahol megtörténik az új képviselőtestület eskütétele és a főispán beiktatása. *Délben ezerterítékes bankett lesz az Aranybárányban,* este pedig a Városi Színházban díszelőadás. Az ünnepségről filmfelvétel is készül és a beszédeket hanglemezeken megörökítik.

Szabadka, Bácska legnagyobb és legmagyarabb városa olyan nagyszabású ünnepélyt készít elő, hogy az méltó legyen a régi főispáni installációk fényéhez.

— **Házasság.** *Merly* István hirlapíró és *Bán* Erzsi színművésznő tegnap délben házasságot kötöttek. Tanuk voltak: gróf *Dessewffy* Gyula főszerkesztő és dr. *Ráttkay* Károly szerkesztő.

ÍTÉLET UTÁN

A bíró szava, a döntés elhangzott. Abban az idegeket markoló csendben, amely végigvonult a három napon, a szekszárdi foispán leányának szörnyű halálát és a halál miatti felelősségeket mérlegelő tárgyaláson. »Ilyen történelmi időkben az ember egyéni életével együtt járó szenvedések hatóereje összezsugorodik és szűk körre korlátozódik. Olyan tragédiák, amelyek normális időben talán éveken át foglalkoztatták volna a közvéleményt, most szinte közömbösen hatnak az emberekre. De mégis vannak tragédiák, amelyekre az egész társadalom felfigyel. Azok a tragédiák ilyenek, amelyek értékes tanulságoknak előidézői. Madi Kovács Judit halála is ilyen.«

A főügyészhelyettes klasszikus vádbeszédének elejéből ragadom ki ezt a pár mondatot. Azért, mert a bennük levő gondolat lényeges tétele annak a társadalmi lélektannak, amelyet irott tankönyv helyett a jelen valósága tanit most az embereknek.

A társadalom, a gondolkozó, boncolgató társadalom mostani pelyhüdt fásultságában is valóban felfigyel, amikor egy tragédia, egy megrázó dráma újszerűségével húsába és vérébe vág. Ez belevágott. Mert a társadalom vezető rétegében ilyen nyomorultul elpusztulni és a pusztulást ilyen részvétlen közönnyel nézni végig, mint a tanuvallomások szerint dr. Fedeles, a vőlegény tette: kortünet és a korra nézve kórtünet.

*

Kreybig Rudolf: 400 pengő. Kreybig Lajos 4000 pengő. Dr. Fedeles László: 2 évi fogház és eltiltás az orvosi hivatás gyakorlásától ugyancsak 2 esztendőre. Jogászilag az ítélet példás. A paragrafusok között tájékozatlan közvélemény várakozása az ítélet kihirdetése előtt megoszlott.

Az iratlan morális törvények mérlegén fontolgatta a tragédiát és dr. Fedeles ügyében ilyenformán más ítéletet várt. »Fedeles felelősséghiányra és lelkiismerethiányra mutató gondatlansága olyan mérhetetlenül súlyos, olyan durva, hogy tette legalább is a szándékosság határán áll«, — mondta vádbeszédében a főügyészhelyettes és ezzel a felfogással a közvélemény csaknem osztatlanul egyetértett. Lehet, hogy ez a felfogás téves. A vád nem minősülhetett szándékos emberöléssé, mert a nyomozás erre nézve nem talált semmiféle adatot. Maradt tehát a beigazolt tény: a legsúlyosabb fokú gondatlanság és közöny.

*

»Ekkora tudatlansággal egy fővárosi klinikán nem működhetett volna orvos, — mondotta a főügyészhelyettes — ezért majdnem azt mondhatnám: vád alá kellett volna helyezni egy iratlan törvény alapján mindazokat is, akik neki orvosi diplomát adtak és akik ezt a veszedelmes embert rászabadították az emberiségre.« Dr. Fedeles erre az utolsó szó jogán válaszolt. »Én a tankönyv áldozata vagyok, — mondta — mert az a tankönyv, amelyből én tanultam, a metilalkoholból jóval nagyobb adagot mond halálosnak. Annyiban vagyok hibás, hogy bíztam a tudásomban.«

Az ember megriad és megborzad a csendben, amikor ezeket hallja. És nem tud ítélni, mert nem ismeri az orvosi tankönyveket, nem ismeri a vádlottak padján ülő orvos lelkét, lelkiismeretét, csak a nagy tragédiát látja, amely nagyobb annál, mint hogy egy menyasszony meghal az orvosvőlegény tudatlansága és felületessége miatt. Az ember, mikor ilyeneket lát és hall: egyszerűen fél. Fél attól a valóságtól, attól a mától, amelyben ilyesmik bekövetkezhetnek.

Az egyik orvosszakértő azt mondta: »A tünetekből és a metilalkohol mérgező hatásának elemi ismereteiből egy orvosnak épúgy kellett tudnia a szükséges eljárást és ennek elmulasztása esetén a következményt, mint azt, hogy kétszer kettő négy.«

Mit higyjünk ilyenformán? Felelni erre nem lehet. Fedelest a büntetésének kitöltése után kezdődő két esztendőre eltiltotta a bíróság az orvosi gyakorlattól, hogy módot adjon neki a magábaszállásra, az önismeretre, fogyatékos orvosi ismereteinek-lelkiismeretes kiegészítésére. Ez mindenesetre vigasztaló és némileg megnyugtató. Az a nagy lelkiismerethiány, felületesség és fásult közöny azonban, amely ebben az ügyben most megmutatkozott, mély és szomorú kortünet, amelyet gyökeresen megmásitani, megjavítani csak korunk, beteg korszakunk meggyógyulása tud.

Sima Ferenc

A katonai egyezmények célja

Irta: sz. Nyiry László ny. vezérkari ezredes

A világsajtó érdeklődésének középpontjában ma kétségkívül a Berlinben aláírt *német—olasz—japán katonai egyezmény áll.*

Lássuk, mi lehet ennek jelentősége és rendeltetése?

Minden államvezetés célja külpolitikai vonatkozásban, hogy *háborús céljainak elérését lehetőleg erőteljes szövetség életrehívásával biztosítsa.* De minden ilyen politikai szerződés akkor a leghatásosabb, ha azt *katonai egyezmények egészítik ki.* Misem természetesebb ugyanis, mint hogy döntő katonai eredmények eléréséhez a szerződő hadviselő felek a lehető legnagyobb katonai erőkifejtéshez nyulnak.

A katonailag erős hadvezetés arra törekszik, hogy *a háború tartamát lerövidítse.* Ennek természetes eszköze nemcsak az, hogy minél nagyobb katonai erőt dobjanak a döntő küzdelembe, hanem az is, hogy a *katonai műveletek összhangját és egységességét,* tehát a katonai erők helyes és célszerű elosztását egyöntetűen szabályozza. Ez csak *katonai egyezmények* útján lehetséges.

A tengely erői, mint tudjuk, ma három világrészben vívják harcaikat. Ugyis mondhatnánk, hogy *több arcvonalas háborút vívnak, mint a központi hatalmak az első világháborúban.* Ebből a helyzetből adódik — és ezt az örökigazságú hadászati elvet *Clausewitz* is elismerte — hogy minden hadszíntéren a tengely erői sem lehetnek *egyformán erősek.* Ezért egyik, vagy másik hadszíntéren *viszonylagos túlsúllyal kell fellépniök.*

Az első világháború tapasztalatait leszűrve, amikor is *Ludendorff* szerint *a központi hatalmak oldalán nem volt egységes haditerv a háborús előkészületekben,* míg az antant kimondottan katonai szövetség volt, ma a három nagy tengelyarcvonalon, az atlanti csatában, a földközitengeri mérkőzésben — beleértve Afrikát is — és Keleten, beleértve a Távol-Keletet is, *egyetlen egységes haditerv szerint kell küzdenünk.*

Ennek az óriási három játszmának olyan összhangban kell folynia, mint »három egységesen hangolt zongorának.«

Az sem lehetetlen, hogy például a földközitengeri csata lezárása után *az igy felszabadult olasz haditengerészet egységei még nagyobb mértékben vennének részt az atlanti csatában,* hogy a brit hadianyagszállításokat még hathatósabban kikapcsolják, illetve zavarják.

Ezek csupán szemelvényszerű példák a katonai egyezmény megvilágításához.

A tengely erői ma is összhangban dolgoznak. Japán sorba dönti le azokat az oszlopokat, amelyek Nagybritannia és az USA ázsiai gyarmati birodalmának támaszai. A tengely többi erői ez alatt a keleti barbár áradat ellen küzdenek és a nagy európai arcvonal déli szárnyát biztosítják az északafrikai hadszíntéren.

A »három nagy versenyzongora« billentyűit ezentúl még egységesebben szabályozza a karmester pálcája, a tengely erőinek egységes vezérkara.

2 világsztár 1 filmben:
ABGIR
CHARLES BOYER
és HEDY LAMARR
SAVOY ELIT

Meghalt Mágner Aladár a „Magyarország" mettőrje

Tegnap este 60 éves korában a *Szent István*-kórházban meghalt *Mágner* Aladár, a »*Magyarország*« régi mettőrje. Annakidején öt évig dolgozott az Ujságüzemnél, onnan került az Athenaeumhoz »*Mágner bácsi*«, aki húsz esztendőn keresztül tördelte naprólnapra a *Magyarország*«-ot. Egy héttel ezelőtt munkaközben a nyomdában rosszul lett: *agyvérzés érte.*

A mentők vitték be a Szent István-kórházba, ahol hosszú kínlódás után, anélkül, hogy eszméletét egy pillanatra is visszanyerte volna, ma délelőtt meghalt. Fáradhatatlan munkásságával és egyéniségének szeretetreméltóságával mindenkivel megkedveltette magát. Halála igaz, mély részvétet keltett.

A HÉV 17 új kocsit rendelt és átalakítatja nyári vagónjait is

A HÉV kocsiparkjának szaporítását határozta el, hogy enyhítse forgalmának túlzsúfoltságát. Tizenhét személyszállító kocsit rendelt sürgős szállításra, azonkívül elhatározta, hogy nyári kocsijait, amelyek a fürdőző vendégeket Békásmegyerre, Szentendrére, Pünkösdfürdőre szállították, télen azonban kihasználatlanul álltak, *szintén átalakíttatja téli kocsikká.* A kocsik egyré-

A Nemzeti Bank az idén is a tavalyi osztalékot fizeti

A Magyar Távirati Iroda jelenti: A Magyar Nemzeti Bank főtanácsa január 21.-én tartott ülésén *Quandt* Richárd vezérigazgató előterjesztése alapján jóváhagyta a bank mérlegét, valamint a nyereség- és veszteségszámlát, amelyek szerint *az 1941. évi tiszta jövedelem 4,014.699.81 pengő.* A főtanács elhatározta, hogy az elért üzleti eredményből az alapszabályok vonatkozó rendelkezései figyelembevételével a mult évivel azonos mérvű, tehát 6.5 százalékos osztalék. részvényenként 7.53 pengő kifizetését fogja a február 9.-én tartandó közgyűlésnek javaslatba hozni.

Friedrich Gerke előadása

A *Parthenon Egyesület* kedden nagysikerű felolvasó estet tartott *Baranyai* Lipót elnökletével a Szépművészeti Múzeum dísztermében. Az előadó Friedrich *Gerke*, a budapesti és a berlini egyetemek kiváló nevű archeologus tanára volt, aki »*A görög arctól a szent arcig*« címen ismertette a hellén emberábrázoló művészet fejlődését tíz század folyamán. Az előadást, amelyen igen nagy és előkelő közönség jelent meg, különösen figyelemreméltóvá tette a vetített képek gazdagsága és szépsége.

Segítségért kiált egy elpusztult magyar művész világraszóló találmánya

A Veres Pálné-utca 37-ben *nagy titkot őrizget egy fáradt öregasszony.* Könnyes szemeiből, ahogy rátekintek, egy zsákutcába torkolló élet menekvést kereső, lemondásra hajló szomorúsága beszél. Szavai, kifejezésre juttatott óhajtásai is sóhajjal béleltek... A kellemetlenül hideg és gyorsan besötétedő szobában nem vagyunk egyedül. Körülöttünk *sokszáz meredt szempár* lesi figyelemmel egy hosszúranyúló történet zűrzavaros részleteiet, amelyeknek szélmalomharcos mozzanatai búsítón vetítik elibém egy *titkát féltékenyen őrizö* s tán kellő gyakorlati érzékkel sem bíró *művész-feltaláló halálba buktatott sorsát.*

A sok meredt szempár panoptikumszerű atmoszférájában *szinte életrekelni látszanak az élettelen tárgyak.* Ezüstgombosmellényes nagygazda és kőrösi menyecske hajolnak szorongva össze, mezőkövesdi szépasszony búvik oltalomért a szűrös juhász felé... Talán ők is most először hallják említeni, hogy *baba-mivoltuknak tökéletessége* milyen óriási áldozatokat kívánt.

— Három évvel ezelőtt pusztult el a fiam, mert nem volt 3000 pengője.

Egy szobrász tragédiája

Döbbenten hallgatom keserű stílusát — így csak az energiáját veszített, tehetetlenségig megtört emberfia beszél.

—... Mert pontosan ennyire lett volna szükségünk, hogy szobrászművész fiam, *Soós* Elemér hasznát is láthassa annak a találmánynak, amelynek sikeréért éjt-napot egybevetve, mindent feláldozott. *Belföldi anyagokból sikerült olyan gyurmát előállítani, amely minden eddiginél könnyebb, masszívabb, azonkívül pedig még törhetetlen is.* Találmányának jelentőségét a gyakorlatban lehetett volna csak lemérni, ám mire megvolt a találmány, mindenünk elúszott. Meglévő pénzecskénk, vecsési szép házunk, mind a kísérletezés örvényeibe merült. A kivitelezésre aztán már nem maradt semmink.

— Hogy mégis felmutathassunk valami érdemest, a fiam fejeket kezdett el mintázni. *Babafejeket csinált belőle művészi tudással,* testeket formázott hozzá és ezekhez én — iparművésznő vagyok — ruhákat terveztem. Az eredetiség keresgélése közben szinte magától kínálkozott az ötlet, hogy *népművészeti-babáknak* öltöztessem őket.

— Akkoriban ez még *új volt a piacon* és mindenfelé nagy érdeklődést keltett. Vevők is akadtak hamarosan, de természetesen, irígyek is. Hiénák kezdtek kerülgetni minket, akik — úgy vettük észre — mindenáron a *gyártási titkot* akarták kitudni. Nagyon begubóztunk. Kérvénnyel fordultunk az iparügyi minisztériumhoz önállósítási-segély kiutalásáért, aztán elkezdtük várni rá a választ. Soká nem érkezett. *A szakkörök érdeklődése mégis felébredt;* a *Háziipari Központ*, az *Iparművészeti Társulat* felszólítottak bennünket, hogy masszánk anyagáról küldjünk ismertetőt. *Csakhogy ekkor mi már bizalmatlanok voltunk* és megtagadtunk minden felvilágosítást arranézve, hogy masszánkat milyen eljárás segítségével és hogyan állítjuk elő.

— Nem mentünk semmire. Nem akadt ember, aki az elismerten értékes találmány kivitelezésére vaktában 3000 pengőt kölcsönzött volna nekünk. Telt, múlt az idő és nemsokára aztán már olyan helyzetbe jutottunk, hogy az elkerülhetetlenül szükséges *legelemibb egészségvédő óvóintézkedéseket sem volt módunkban megtenni.* A ¾ lóerős, lábbalhajtós festékszórógéppel végzett napi 20—22 órás munka végzése közben kifejlődő *mérges gázok fiam légzőszerveit megtámadták,* roncsolni kezdték. Mindgyakrabban fellépő fulladásos rohamainak egyike aztán végzett vele. Halálának megállapított oka: *ipari mérgezés...*

Hullanak most már a könnyei, percekig nem bír erőtvenni magán.

Megnyugtatni őt valahogy és figyelmét terelni, kezembe veszem az egyik díszes babát.

— Halála óta magam készítgetem őket, — folytatja nehéz lélegzetet véve — *egyedül én ismerem a titkot,* aminek használból néki nem juthatott. Igaz, nékem sem sok. Egy hetven év súlyával terhelt, öregasszony nehezen boldogul. *Ki is használják sokan.* Előfordult például, hogy egy élelmes zsidóasszony beállított hozzám és vásárolt tőlem negyven darab babát. Ezeket aztán, mint saját kollekcióját bemutatta itt-ott és szerzett is rájuk, mint később megtudtam, 20.000 pengős segélyt. Tehát, *az én munkám teremtett másnak egzisztenciát.* Azóta is gyártja a tarka rongyok összevarrásával érzékeltetett »népművészeti« tákolmányait.

— Nézze meg az én babáimat, kérem... Nézze *az aprólékos gonddal összeállított öltözékeiket;* a szoknyák különféle, vidékenkint változó berakásait, a párták, fejdíszek, himzések sokféleségét... nézze figyelemmel *a testtartásukat, egy-egy jellegzetesebb mozdulat megörökítését* és azt a minden darabnál feltalálható különbözőséget, amit az *arckifejezésük* mutat. Művészi értékű darab valamennyi, valamenynyinek a feje szobrászati munka. Modelljeiket még a fiam készítette...

Elvész a titok, ha nem akad mecénás

Felkel és villanyt gyujt, — járása közben látom, hogy alig tipeg már, szegény.

Nézegetem a babákat, — *megdöbbentően hatnak.* Arcukon, a szórványos fényben szinte *élő az indulat.* A belső kivetülés monalisa-szerű életteljessége, megkapó tökéletessége fogvatartja a szemet.

Mivé fejlődött volna még ez a tudás és ábrázolókészség, ha a Pénz gonosz lidérce el nem veszejti mesterét!...

— És ez a szép fejük, — repdes körülöttük az öreg kéz — *a fejük törhetetlen.* Súlyos kalapáccsal sem lehetne szétzúzni. Csak... *csak az a hajszolt 3000 pengő meglenne valahogy!...* Diadalra vihetném végre a fiam gondolatát.

— Talán társulnia kellene valakivel?

— *Igen, gondoltam erre.* Az illető ellenőrizhetne is mindent. Intézhetné a terjesztést egymaga, általában mindent megtanulhatna itt, *egyedül a massza kikeverésének módozatait nem.* Merthát az nagy érték! Fiam az életét áldozta fel érte s egy ilyen találmánynak mindig nagy ára van!... *Ipari célokra is lehetne használni,* sok egyéb mindenre, mit én nem is tudok. Én csak annyit tudok és tartok is szem előtt, hogy vigyáznom kell reá, hiszen a fiam életének egész eredménye...

Könnyázott szeméből peregnek lassan a könnyek. Olyan a hangulat, hogy búcsúzni sem merek. Visszarakosgatom szépen a gyönyörű babákat és székén marasztalva a síró öregasszonyt, csendesen beteszem magam után az ajtót.

udvardi Raácz Emmy

Összefagyott potyautas a tehervonaton

Pécs, január 22. (*A Pest tudósítójától.*) *Kalló* Margit szabadkai születésű és illetőségű, lakás és foglalkozásnélküli leány útlevelet szerzett, amellyel Németországba akart eljutni. Mivel pénze nem volt, elhatározta, ingyen utazik. Az éj leple alatt elrejtőzött egy Pécs felé induló tehervonat legutolsó kocsijában. A potyautasságra azonban alaposan ráfizetett, mert a dermesztő hideg éjszakában félig megfagyva érkezett Pécsre, ahol szerencsére észrevették s beszállították a bőrklinikára.

— **Előadás a téli Budapestről a római rádióban.** Dr. *Badics* László, a Magyar Távirati Iroda római tudósítója, január 22.-én 18 óra 20 perckor »*Téli Budapest*« címmel előadást fog tartani a római rádióban.

AZ ISMERETLEN VILÁGOK ÚJ KÖTETE

JOHANN

Bolyongások Newyorktól Alaszkáig

ATHENAEUM 1868

ATHENAEUM

KÖTVE 9 PENGŐ

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

UTUNK
1971 JAN 22

1021 Soó Zöld Margit

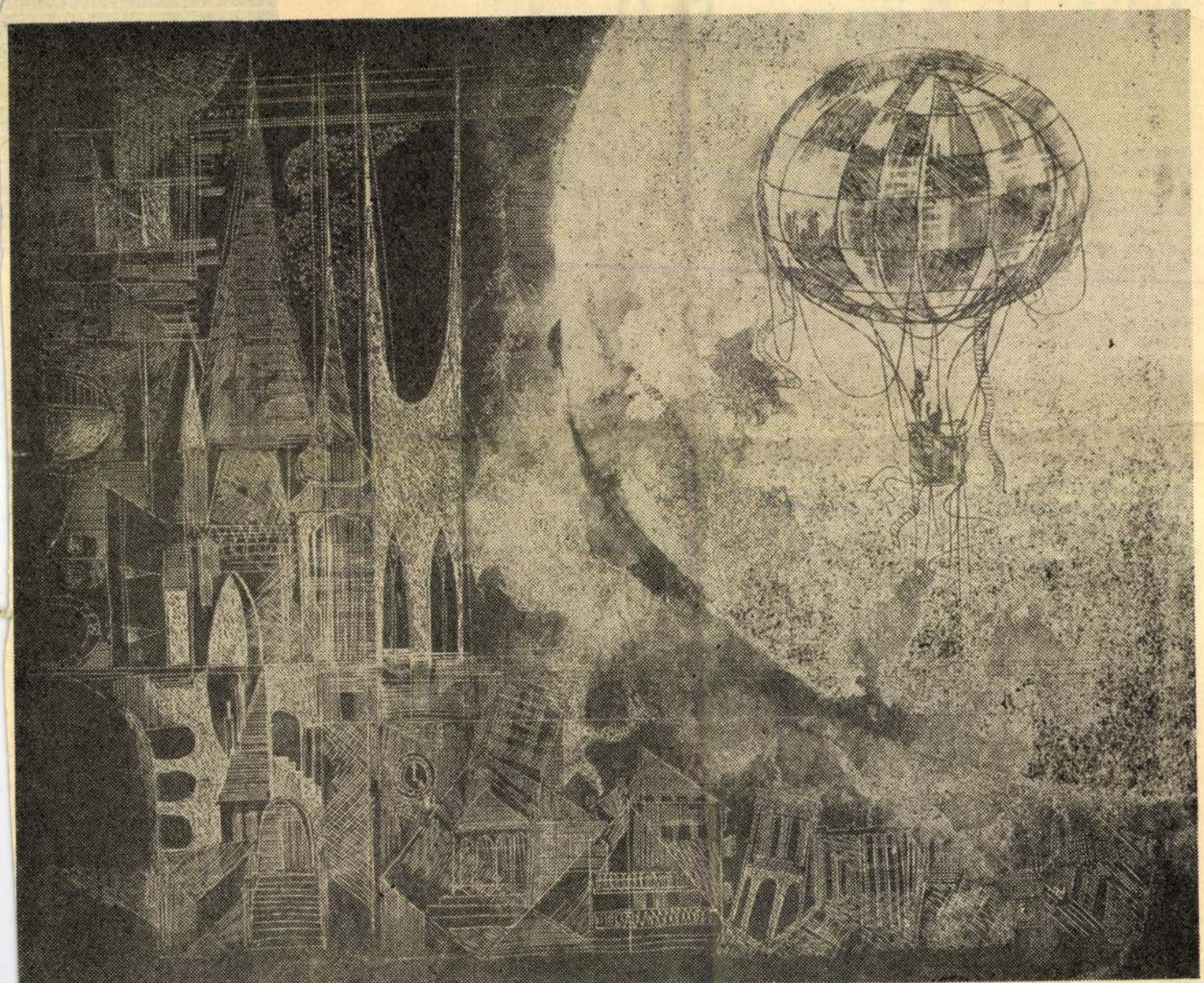

Soó Zöld Margit: Utazás

BÓJÁK — II.

Elítélt könyv felirata, avagy Ajánlás B. úrhoz

Tisztelt olvasók, ha valami csoda folytán Charles-Pierre Baudelaire úr még élne, és énnékem az lehetne a tisztem, hogy Önöket őhozzá beajánljam, csak annyi tanácsot adhatnék: öltözzenek föl választékosan, csak olyasmiről társalogjanak, amihez valóban értenek, és készüljenek föl, hogy elviselhessék azokat a sokkokat, melyek majd társalgás közben érik Önöket. B. úr ugyanis imádja a megbotránkoztatást, és faarccal mondja ki a hajmeresztően vadnak ható, de súlyos-nagy igazságokat. Baudelaire úr — ezt feltétlen tudni kell! —, ez a hűvösen sápadt arcú, az egy szent Művészeten kívül mindenbe beleunt, megkeseredett férfiú — akiről azonban azt írta barátja-mestere-tiszteIője, Théophile Gautier költő, hogy „egyidőben maga volt a hibátlan szépség és a tökéletes kivirágzás" —, nos ez a férfiú sok mindenen túl van már. Már mindenfélét kipróbáltak vele, hogy bármi legyen, csak költő ne. Amikor mostohaapja, bizonyos Aupick tábornok, észrevette nyiladozó versíró-hajlamait, azonnal elküldte egy tízhónapos hajóútra Kalkuttáig s vissza, hogy kiverje fia fejéből a hülyeséget. Ez bizony tábornokhoz nem illő nagy stratégiai hiba volt, mert egy ilyen utazástól csak még költőibb lehet az ember. Később aztán maga a francia törvény lépett föl ellene, mert 1857-ben megjelent kötetét erkölcstelennek, közszemérem-sértőnek találta. Hat versét el is ítélték, s ezek soha többé nem jelenhettek meg Franciaországban, csak 1949. május 31. után, amikor is a Legfelsőbb Törvényszék semmisnek nyilvánította az ítéletet. Ekkor a költő pont 82 esztendeje halott volt már. Mellesleg, az ítéleten nem lehet túlságosan csodálkozni, ugyanis a Baudelaire-könyv valóban példátlanul újdonságízű, sértően őszinte és provokálóan polgári-ízlés ellenes. (Szerb Antal mondja: „Ő az a költő, akiben megerjedt és csípős szesszé vált a polgári lét biedermeieres édessége.") Már a könyv címe — *Les Fleurs du Mal*, A Romlás Virágai — bombaként robbant egy olyan versolvasói légkörben, melynek hangulatát abszolút hatalommal uralta Victor Hugo a maga romantikus-dicsőséges-nemzeties-fellegjáró lírájával. És valóban: miért A *Romlás* Virágai? Úgy tűnik, Baudelaire volt az első művész, aki teljes egészében megérezte és kifejezte a múlt mák közé szorította..." — írja Szerb Antal, és szerinte a legmegdöbbentőbb az a Baudelaire-műben, hogy teljesen újszerű, szokatlan tartalmat fejez ki régi, klasszikus versformákban, ami nyilvánvalóan feszültséget teremt. Teljesen elhagyta a költészetből az ékesszólást, ami oly sok költőt emelt magasra a közönség szemében azelőtt. „... rafinált, bonyolult, tudós stílus ez, árnyalatokkal és keresett fordulatokkal teljes, egyre tágítva a nyelv korlátait, szavakat véve kölcsön minden műszaki szótárból, színeket tépve minden palettáról, hangokat minden zongoráról..." (Théophile Gautier). Költeményeinek témái is szokatlanok (sokaknak még ma is!): a pusztulás, a kiábrándulás, a mesterséges mámorok, az illúziótlan szerelem, a halál, az értelmetlenség s végül a bűn- és a bűnösségtudat, mely mintegy belengi Baudelaire egész líráját. A Sátánnak adta el magát ez a költő, s verseiben gyakran fordul félelmetes gazdájához, a lázadó angyalhoz, aki kivettetett a mennyből, de ura mégis mindennek. —

Miről beszélhetnénk még? Kulcsot kellene keresnünk a lírájához? Hadd idézzem — utoljára ma — Szerb Antalt: „A legnagyobb költészet mindig titok marad, méltatni és magyarázni szinte szentségtörés, borzongó hallgatással kell meghajolni előtte..." Ez, kérem, így igaz. S fogadalmam is tiltja a sok magyarázkodást. Kedvet szeretnék gerjeszteni Önökben Baudelaire olvasására. S nem mulaszthatom el szólni arról, hogy a verseit a legnagyobb magyar műfordítók fordították — Babits Mihály, Kosztolányi, Szabó Lőrinc, Tóth Árpád — s Ady Endre beszélt s írt sokszor arról a felszabadító hatásról, melyet e líra őrá gyakorolt. Beajánlom hát Önöket B. úrhoz. Nyissák föl a könyveit. Ajándékképpen itt közöljük *A Romlás Virágai*-nak bevezető versét.

Kiváló tisztelettel:

KIRÁLY LÁSZLÓ

Kolozsvár, 1971. január 14.

CHARLES BAUDELAIRE

Ifjú évek

Újra hévizi diákok jártak
ben ditrói társaikkal érkezte
szerkesztőivel. Megírtuk már
nek, nagyon tetszett a beszél
+1 iskolaoldal első „számána
rült sor e találkozóra. El is m
amit különben mindenki olvas
tük őket, hogy kéréseikkel, b
sák az új oldalt. És arra is ké
Röpülj hajóm című pályázaton

Mindent megígértek a gyer
dékozták a szerkesztőket. A h
Ifjú évek dalai című, kétnyelv
János barátunk, az irodalomt
Megörültünk a nyolcvanhat o
um fennállásának tizedik évfo
anyagával — a románnal és a
nyire érdeklődnek a vers iránt

Nagy népdalgyűjtők, tudtuk
népballadák, közmondások, kis
lett a füzet egy részében. Azt
a begyűjtött népköltészeti anya
*az örömöm, te vagy a bánato
szel halálom. / Szívem összető
telen, jéghideg kislány lett be*
tályos Csibi Mária Magdolna,
leg oly szívtelen lenne az, aki
széből kibomló vallomása. Le
„megnő", mire nagylánynak v
venedő hagyományoktól (anél
róluk) a maibb, az újszerűbb
érzékeny olvasó. Mert azt hisz
értelme ma nálunk.

Küldjetek újabb iskolai l

PÉNTEK

JÚNIUS 3.

Az adók a műsorváltoztatás jogát fenntartják.

RTV 1

8.00: Híradó
8.05: Naptár
8.30: Videoklipek
8.25: Rajzfilmek
9.20: Folytatásos film: A Vlasinok
10.30: Szivárvány
11.20: Folytatásos film: Csengettek
11.45: MTV – zenei újdonságok
12.15: Napóleon és a szerelem. Pauline
13.10: 1001 zeneszám
14.00: Híradó
14.10: A iași-i televízió műsora
14.55: A kolozsvári televízió műsora
15.45: Hagyományok
16.15: Híradó
16.25: Hobbi vagy különcködés?
16.45: Törvény és törvénytelenség
17.00: Német nyelvű műsor
17.50: Pro patria
18.20: Folytatásos film: Visszatérés a Paradicsomba – 14. rész
19.15: Románia–Oroszország – férfi kézilabda Európa Bajnokság
19.50: Reklám
20.00: Híradó
20.40: Reklám
20.45: Folklórkincsek
21.25: Reklám
21.30: Amerikai játékfilm: Emlékezz! – 1. rész
23.05: Parlamenti élet
23.35: Híradó
23.55: Felejthetetlen melódiák
0.25: MTV – zenei újdonságok
0.55: Éjszakai mozi: Piszkos kezű ártatlanok – francia játékfilm

RTV 2

13.00: Tenisz – Roland Garros '94 – közvetítés Párizsból
16.30: Folytatásos film: A ház fiatal úrnője – 104. rész
17.00: Tenisz – Roland Garros '94 –
12.30: Játék
13.00: Déli harangszó
13.32: SOrSok
14.21: Rajzfilm
14.25: A csatorna két partján
15.00: Francia nemzetközi teniszbajnokság
16.40: Falutévé
17.11: Telecke
17.31: A favilláktól a felhőkarcolóig
18.00: Évgyűrűk
18.30: Téka
19.00: Ablak
20.00: Rajzfilmek
21.15: Dallas
22.10: Panoráma
23.10: Halló, péntek!
23.40: A szeretet próbája
1.10: BBC-híradó
1.20: Képújság

MAGYAR TV 2

13.00: Szieszta
15.55: Képújság
16.55: Rajzfilmek
17.05: Calypshow
17.30: Miénk itt a tér...
17.45: Ünnepi könyvhét '94
16.00. Magyar folkegyüttesek kamarafesztiválja
19.13: Dobogó
19.51: Kojak
20.45: Costanzi ajándéka – A római Operaház históriája
21.35: 24 óra
22.40: Leg... leg... leg...
23.10: Mini klip-mix
23.35: Telesport
2.25: Üzlet

PRO 7

6.15: Scarecrow és Mrs. King
7.00: Rajzfilmek
8.15: A mi kis farmunk – am. filmsor.
9.15: Lindenau talkshow
10.15: Jó szomszéd Sam
12.40: Bill Cosby-show – am. vígjáték show
13.10: Scarecrow és Mrs. King
14.05: Hotel – am. filmsor.
15.00: Dinasztia
16.00: Lindenau talkshow
17.00: A mi kis farmunk – am. filmsor.
18.00: Rajzfilmek
19.25: Hangos otthon
19.55: Más világ
10.00: Alf – am. vígjátéksor.
10.30: Szerelemhajó – am. sor.
11.30: Szomszédok – ausztrál családsor.
12.00: Fiatal és nyugtalan – am. szórakoztató sor.
13.30: Kaliforniai nap alatt – am. sor.
14.30: Szerelemhajó – am. sor.
15.30: Bonanza – am. westernsor.
16.25: Alf – am. vígjátéksor.
17.00: Űrszekerek – sci-fi-sor.
19.00: Mindent vagy semmit
20.30: Szerencsekerék
21.15: Club Paradise
23.10: Acéllövedék
1.25: A spessarti kastély
2.50: Visszatükrözések egy aranyló szempárban

EUROSPORT

9.30: Aerobic
10.00: Művészi torna EB
12.00: Út a labdarúgó VB-hez
13.00: Teniszközvetítés Párizsból
19.00: Művészi torna EB
22.00: Motorsportmagazin
23.00: Francia teniszbajnokság
21.00: Ökölvívás
1.00: Jégkorong
2.00: Motoros magazin

RTL 2

6.25: Maya – sor.
7.15: A 6 millió dolláros férfi – sor.
8.05: Rajzfilmek
10.55: Ruck-Zuck
11.25: Tessék nevetni! (ism.)
11.55: Maya (ism.)
12.55: Hulk (ism.)
13.55: Rajzfilmek
17.55: A hatmillió dolláros férfi (ism.)
18.50: Ruck-Zuck
19.20: Tessék nevetni!
20.00: Sivatagi láz – német filmsor.
21.15: Ütött az óra – am. western
23.10: Sziklának képzeltem – spanyol–olasz western f.
1.00: Éjszakák Nancyval – ang. f.
2.35: Bravo TV
4.30: Éjszakák Nancyval (ism.)
14.30: Az unitárius egyház félórája
16.35: Hitélet és történelem
17.10: Mindennapi gazdaság
17.20: Népzenei portré
18.05: Magyarországról jövök
20.05: Sportvilág
20.40: „Az Idő-sárkányhoz"
21.05: Népdalfeldolgozások
21.30: Határok nélkül
22.05: Ökosansz
23.30: Hátrányos helyzetű helységek
0.05: Hangversenymúzeum – Sergiu Celibidache vezényel

MOZI

KOLOZSVÁR

Üss és fuss! – amerikai bemutató (Kim Basinger, Alec Baldwin, James Woods) – KÖZTÁRSASÁG (9, 11, 13.15, 15.30, 17.45, 20).

Végzetes ösztön – amerikai (Armand Assante, Katé Nelligan) – GYŐZELEM (9, 11, 13, 15, 17, 19).

Végtelen szenvedély – amerikai (Gary Elwewe – MŰVÉSZ (június 1–2: 11, 13, 15, 17, 19).

Doubtfire asszonyság, a mi ütődött apukánk – amerikai (Robin Williams) – MĂRĂȘTI A-TEREM (11, 13.15, 15.30, 17.45, 20).

Tisztességes emberek – amerikai (Tom Cruise, Demi Moore, Kevin Pollak) – MĂRĂȘTI B-TEREM (14, 16.30, 19).

Lady Dragon – indonéz (Cynthia Rothrock, Robert Ginty) – DACIA A-TEREM (június 1–2: 15, 17, 19).

Chuck Norris, a mesterem – amerikai (Chuck Norris) – FAVORIT (11, 13, 15, 17, 19).

Acélkéz – amerikai – APOLLÓ (június 1–2: 16, 18).

TORDA

A jófiú – aarikai bemutató (Macaulay Culkin) – IFJÚSÁGI A-TEREM.

Schindler-lista – amerikai bemutató – IFJÚSÁGI B-TEREM.

Lőtávolban – amerikai bemutató (Clint Eastwood) – IFJÚSÁGI B-TEREM.

Nézd, ki beszél most! – amerikai bemutató (John Travolta, Kirstie Alley – FOX.

GYÉRES

AA skevény – amerikai bemutató (Harrison Ford, Tommy Lee Jones) – MUNKÁS.

A mulyák Beverly Hillsben – amerikai bemutató (Dabney Coleman, Buddy Ebsen) – MUNKÁS.

DÉS

A A muák Beverly Hillsben – amerikai bemutató (Dabney Coleman, Buddy Ebsen) – MŰVÉSZ.

SZAMOSÚJVÁR

Embervadászat – amerikai bemutató (Jean Claude van Damme) – BÉKE.

A bosszú – amerikai bemutató (Kevin Costner, Anthony Quinn) – BÉKE.

BRASSAI-HÉT 1994

A több mint 400 éves Alma Materben, a Brassai Sámuel Elméleti Líceumban immár megszokottá vált az évente, május utolsó hetében megrendezett BRASSAI-HÉT. A hagyományokhoz ragaszkodó iskolában erre a rendezvénysorozatra az idén is sor került. Az ünnepélyes megnyitó hétfőn, május 23-án volt. Beszédében **Cucu Imola** igazgatónő ismertette a hét programját, majd a diákok kö[illegible]

– Milyen témát választottál a munkád megírásához és miért éppen ezt?

– A matematikai indukciót választottam, mert a matematika terén nagyon sokszor találkozunk alkalmazásával és maga az indukció fogalma nagyon tetszik nekem.

Dolgozata a Matematikai Lapok szerkesztőinek figyelmét is felkeltette, ugyanúgy, ahogy a Bo[illegible] testvérek dolgozatai is.

Soó Zöld Margit gyűjteményes kiállítása

A látványteremtés eszköztára

Különösen élénk érdeklődés közepette nyílt meg múlt hét csütörtökén Soó Zöld Margit gyűjteményes tárlata a Bánffy-palota földszinti termeiben. A művésznőt sokan tisztelik, kedvelik művészként, emberként egyaránt. Nem véletlenül, hiszen ez a mostani kiállítása is elkápráztatott a műfajok és a technikák változatosságával, a magas művészi színvonallal, a válogatás igényességével. Pasztell, olajkép, akvarell, tollrajz árulkodik alkotója technikai tudásáról, gazdag kifejezőkészségéről, az önmagával szembeni elfogulatlanságról, amellyel több évtized terméséből válogatott. Az eredmény: egy homogén, színvonalas képi világ, amely példaértékű arányérzékről, sokoldalú és kiegyensúlyozott alkotói egyéniségről árulkodik.

Naturalisztikus felfogású színes munkáiban a gazdag árnyalás, a kompozíció, a sajátos forma kiragadásával fejezi ki művészi mondanivalóját. Bár színskálája változatos, mégis visszafogott, sehol sem harsogó. A vörösesbarna és barnásvörös, a meleg sárga, a szürke barnába hajló árnyalatai teremtik meg azt a bársonyos képi légkört, amely a meghittség, a kedélyesség hangulatát árasztja, legyen a téma táj, utcarészlet vagy akár virágcsendélet. Az itt-ott megjelenő műemléképületek ábrázolásában sem a drámaiság, a monumentalitás dominál, hanem a letűnt korok emberének otthonteremtő üzenete.

Ettől a felfogástól különválik, sőt kontrasztál vele a tucatnyi tollrajz, amely a modern grafika sajátos látványszerű, szürrealisztikus-szimbolikus vonulatához sorolható. Bár a részletek itt is figurálisak, a természeti, florális, zoomorf, illetve antropomorf elemek drámai kompozíciókká állnak össze, amelyekben az epizód nem önmagáért van, hanem környezetével egyetemben képzettársítások révén áll össze szuggesztív, hangulatteremtő alkotássá. Ezekben a rajzokban nyoma sincs játékosságnak, kedélynek. Inkább zaklatott vízióknak tűnnek, kozmikus mélységeket és szorongásokat vetítenek a néző elé.

A kiállítás rendezése modellértékű. Unipán Helga szakértelmét dicséri.

(németh)

Mester a tanítványáról

(részlet)

Soó Zöld Margit a hatvanas évek kezdetétől részt vesz csoportkiállításokon, és 4 ízben is rendezett egyéni tárlatot.

A művészi alkotómunka folyamatában, minden mozzanat megmegújuló erőfeszítést igényel a látvány megjelenítése és a belső érzelmi világ kapcsolatának a megteremtésében. Az ösztönös és tudatos elemek váltakozó arányban szerepelhetnek.

A művésznő rajzkészségének figyelemre méltó bizonyítékai azok a nagyméretű tollrajzok is, amelyeket először az 1972-ben rendezett kiállításán mutatott be. Ezekben nyomon követhető a megfigyelt valóság összefonódása az álom és a mesevilág belső elemeivel.

A többrétegű jelentést hordozó érzelmi és gondolati képelemek széleskörű eszmetársítási lehetőségeket sugalmaznak. Elég talán csak a **Requiem**, a **Repülés**, az **Elhagyott kastély** vagy a **Föld meséje** című munkákra utalni.

Az utóbbi két évtizedben Soó Zöld Margit figyelme fokozottabb mértékben fordul a színélmények tolmácsolása felé. A különböző festészeti eljárásokat alkalmazva, az akvarell, a guas, az olajfestés meg a színes kréták bűvöletében keresi az egyéni munkamódszerének leginkább megfelelő kifejezés lehetőségeit.

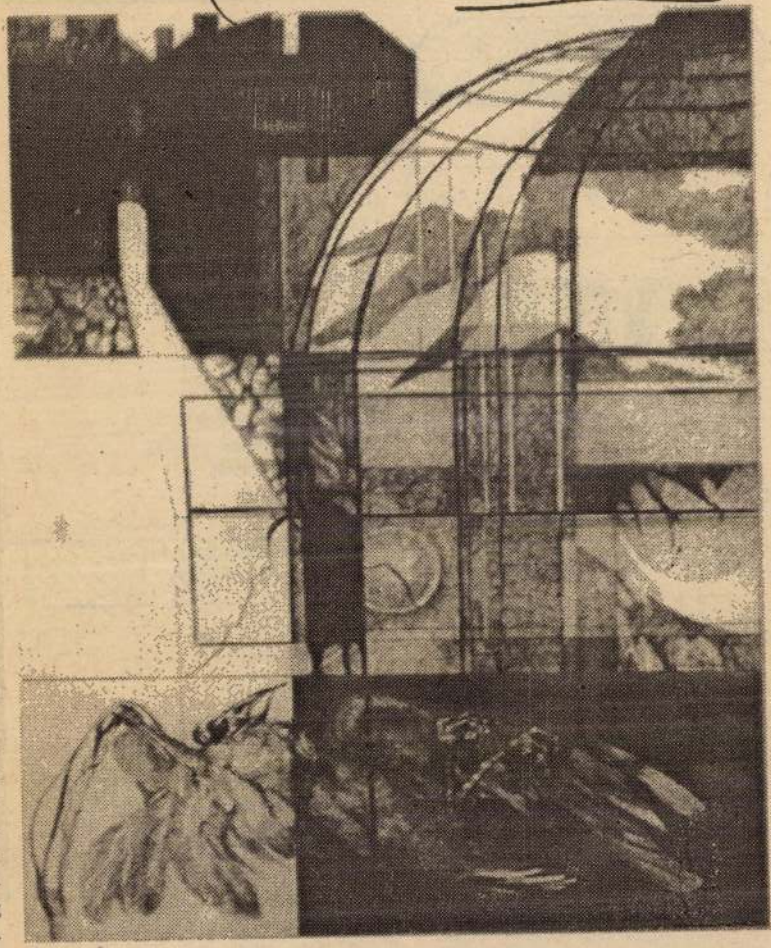

Városképeiben, akár a szülővárosa valamelyik érdekes utcarészlete vagy Beszterce zeg-zúgos utcái, középkori hangulatot árasztó sikátorai ragadják meg a figyelmét – nagyfokú lírai beleérző képességéről tesz tanúbizonyságot.

Soó Zöld Margit tájképeiben legtöbbször egy **átfogóbb látkép** egészének a megragadására törekszik. A változatos geológiai struktúrák, a merészen ívelő hegyekhez simuló dombhullámok, éles sziklafelületek és az oly változatos növénytakaró művészi képegységet igyekszik megteremteni. Példaként megemlíthető a **Mezőség** vagy a **Hegy** című műve. Tájképeiben előszeretettel használja a pasztell vagy a viaszkréták színes vonalaival átszőtt felületek csipkeszerű kiképzését. Például a **Tükröződés** című műve a bonyolult szín és fényhatások látványát, a sűrűbb és ritkább vonalhálók segítségével egy **varázslatos emlékképpé** alakítja ki.

Tájképeiben felismerhetők azok az alapvető tulajdonságok, amire a már említett **képgrafikák** is utalnak: a látott élmény művészi átírására a szín és forma jelenségeinek és rejtettebb kapcsolatainak felismerésére való törekvés. (Elhangzott a kiállítás megnyitóján.)

Andrásy Zoltán

(sz. 1874. I. 16).

Megnyílt Soó Zöld Margit gyűjteményes kiállítása

Ünnepélyes keretek között került sor csütörtök délben Soó Zöld Margit kiállításának megnyitójára. Az ünnepélyességet elsősorban maga a művésznő szolgáltatta, aki bámulatos sokoldalúságról és művészi igényességről tett tanúbizonyságot. A tárlatot a Művészeti Múzeum igazgatónője, dr. Livia Drăgoi nyitotta meg, majd Alexandra Rus műkritikus méltatta Soó Zöld Margit munkásságát. Végezetül pedig Andrássy Zoltán festőművész nyilatkozott elismerőleg és nem csekély büszkeséggel egykori tanítványáról.

A tárlat június 19-ig tekinthető meg a Művészeti Múzeum főtéri termeiben, hétfő és kedd kivételével, naponta 10–17 óra között.

Tegnap városunkba érkezett **Scheffer Hoof**, az Európai Biztonsági és Együttműködési Értekezlet kisebbségi főbiztosának, Max van der Stoël úrnak helyettese és romániai megbízottja. A prefektúrán tett látogatás után, lapzártakor, az RMDSZ székhelyén folytatott megbeszéléseket. Értesüléseink szerint, ma a polgármesteri hivatalba látogat.

„A történelem tárgyából a történelem alanyává kívánunk előlépni"

Roszz szájízzel egy kisebbségügyi találkozóról

A stájerországi kisváros Neu-Bulgária [illegible]

Soó. Zöld Margit

Magyar Hírdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

DÉL-MAGYARORSZÁG 1953 OKT. 20.

1021

ANYA GYERMEKÉVEL. SOÓ ZÖLD MARGIT RAJZA

vállalat. K
ról adott
a Madách
gödröt, an
ben veszél
csak sürgö
Kovács Zo
máról a
dését feje
régóta k
megindítá
a Kisfalu
vel kapcs
te: bíznak abban, hogy levele nyomán a III. kerületi tanács építési csoportjának ígérete, mely szerint a szabad csatornabeömlő nyílásokat megszüntetik, rövidesen megvalósul.

Megnyugvással fogadta *dr. Varga* József az ingatlankezelő vállalattól azt az értesítést, hogy a Dél-Magyarországban közölt panaszát — lakásában az úttest felemelése miatt nagyon vizes lett a padozat, a fal — a jövő év második negyedévében végre orvosolják. Riport született *Lauritz* Miklósné jogos sérelméről, mert a Londoni körút 18. szám alatti felújított házban csak az ő lakását nem javították ki. Ezután mégis-

z a
lás-
ni a
ként
a
Kos-
onz-

zab
a tömegsze
gé

A Csongrád megyei bíróság büntető tanácsa négynapos tárgyalás után tegnap délután hirdetett ítéletet a májusi pusztaszeri tömegszerencsétlenség ügyében, melynek vádlottja Hajdú Miklós gépkocsivezető és dr. Szilvási László orvos volt.

Mint ismeretes, 1963. május 25-én a pusztaszeri bekötő útnál összeütközött a Mezőhegyesi Állami Gazdaság legjobb dolgozóit szállító Ikarusz autóbusz és a tíz-

NAPIRENDEN

A hét végi bölcsőde

A városi tanács legutóbbi ülésén felszólalt töb-

legfeljebb egy-két gyerek

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

BUDAPESTER RUNDSCHAU

1978 MÁJ 29

Éva Soós

1021

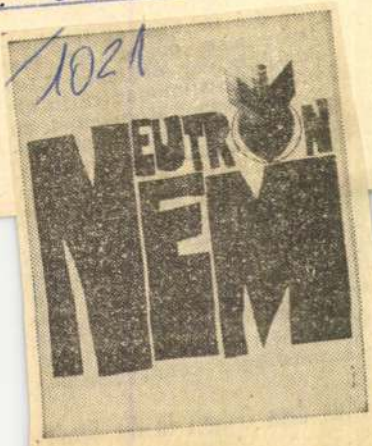

Neutronenbombe — Nein
(Plakat von Éva Soós und László Kemény)

kommen wären... Durch das organisierte Kollektivleben im Internat hat sich für die Gehöftkinder die Welt plötzlich erweitert. Die meisten von ihnen haben auch Budapest erst jetzt, bei Klassenausflügen kennengelernt.

Aus dem Gehöft in die Stadt

Nach den freien Kinderjahren im Gehöft fühlen sich die Schüler im Internat manchmal beengt. Hier leben sie nach einem Stundenplan

Magyar Hirdető
Sajtófigyelő

UTUNK
1977 DEC 29

Soó Zöld Margit

1921

Soó Zöld Margit: Várakozás

...t. 93. A B-vitaminok csoportjába tar... eleszté. 97. Fenyőpálinka. 99. A tuberk... bel-díjas felfedezője; az utolsó négyzet... dőbetűje (1843—1910). 102. Svájc fő... hangot ad. 105. Szén és vanádium veg... zíliában. 108. SSSZ. 109. Használd a f... Összevissza nyög! 113. GI. 114. Nem t... Acél egynemű hangzói.

A 49. számban közölt **Hazám** című rejtvény megfejtése: **Idegen tájról, hol ködök / nehéz árnyéka száll rám, / feléd vidáman így jövök / a honvágy lenge szárnyán.**

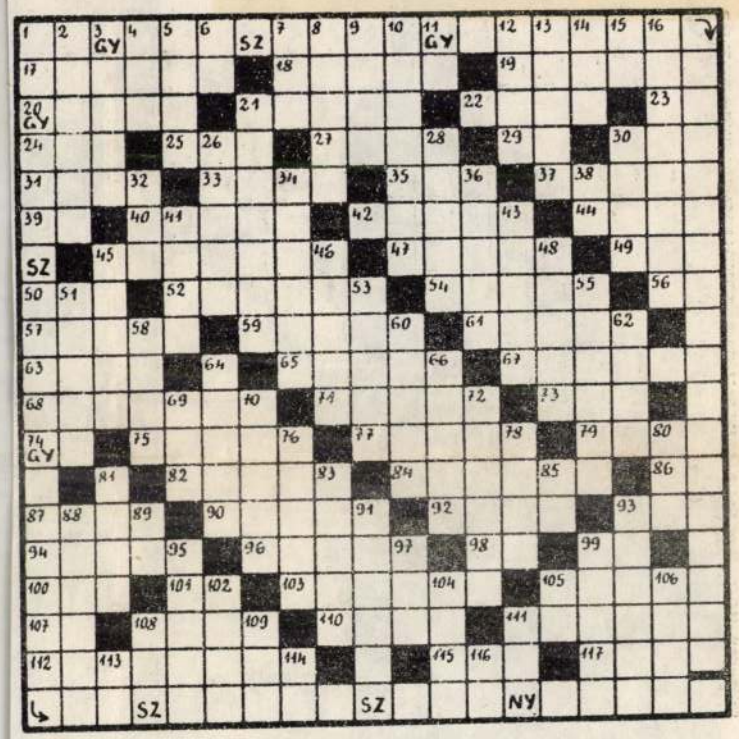

...t nem őrzünk meg és nem küldünk vissza.
Az UTUNK előfizetési díja egy évre 52 lej.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1973 DEC 14

Utunk

Soó Zöld Margit

1021

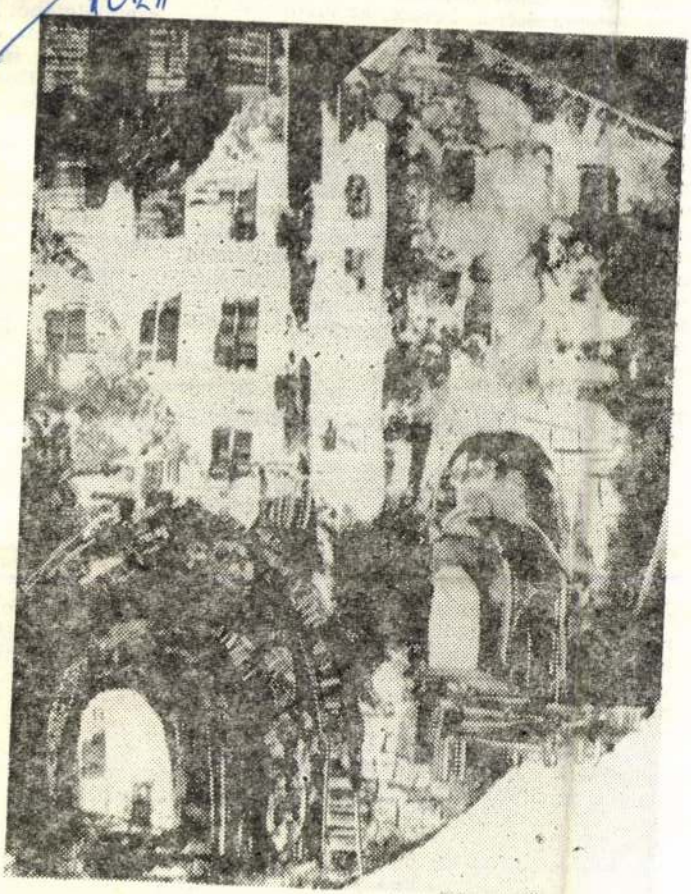

Soó Zöld Margit: Dubrovnik — II.

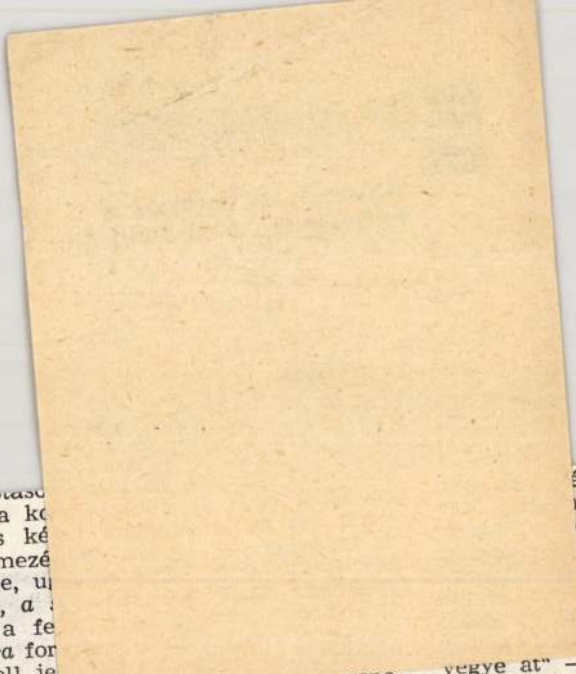

indokolják a ko
vésbé reális ké
nelem-értelmezé
tatni lehetne, u
Kós Károly, a
több mint a fe
felvázolására for
dig, meg kell je
elemzés nem zá
zisének figyelembevételét, a történetiség szem-
pontját; nem egy marxista irodalomtörténész
mutatott példát már a komplex műelemzésre,
amelyben a „működpontúság" békésen megfért
a „historizmussal" — utóvégre a struktúrák
nem csupán az irodalomban, hanem a történe-
lemben is felismerhetők (és ez korántsem je-
lenti a társadalmi erők küzdelmének figyel-
men kívül hagyását).

No de lássuk, hogyan valósítja meg szer-
zőnk a 102. lapon megfogalmazott elvet, ho-
gyan mutatja be a Kós-művek eszmei erőterét
s mit mond magukról a művekről.

A filológusnak becsületére váló és stílus-
eleganciájával is kitűnő első alfejezet, amely
Kós Károly származását és ifjúságát rajzolja
meg, magasra csigázza érdeklődésünket. Jólle-
het maga Kós többször is megírta életútját,
az itt olvasható részletező életrajz hosszú és
fáradságos gyűjtőmunkáról tanúskodik; több-
ről is, mint amennyit ez a kismonográfia el-
bírt. Nyilván helyszűke miatt foglalja Varró
egyetlen rövid bekezdés általánosságaiba mind-
azt, amit például a Kóstól szerkesztett, ke-
véssé ismert *Vasárnap* című lapból feltárt, s
így a meggyőző bizonyítás helyett egy ilyen
deklarációt kapunk: a *Vasárnap* „a hazug bur-
zsoá zsurnalisztika burjánzása idején példát
mutatott a dolgozó nép érdekeit szolgáló, elv-
szerű újságírásra". Idézetünk nem a könyv
elejéről való (97. lap), a stílus eleganciája már

* *Varró János*, Kós Károly, a szépíró. *Dacia Könyvkiadó. Kolozsvár 1973.*

vegye át" —
(94.), hogy azt
„Az egyre hat
mei frontok
próbálja a po
transzilván eg

Nem árt öss
történész Nag
nyével (Nagy
nizmusról. Ko
történelmi h
vizsgálva a
zottan szögezi
nem elmélet v
eszmény, népi
lati munkahipo
lekvés." S mi
hitekkel és té
„Az építő mun
galmazásának,
rolódásnak és
való gondolko
musok elutasít
közösség hirde
ciális-szemlélet
Ez nem valami
mezést jelente
egyik vagy m
rodnyik jellegű
szilvanizmusnal
ló összefonódás
fogóbb eszmeis
ben polgári-pl
dött, s minden
mi álmoktól,

Magyar Hirdető
Sajtófigyelő
A Hét
1977 APR 29

Soó Zöld Margit

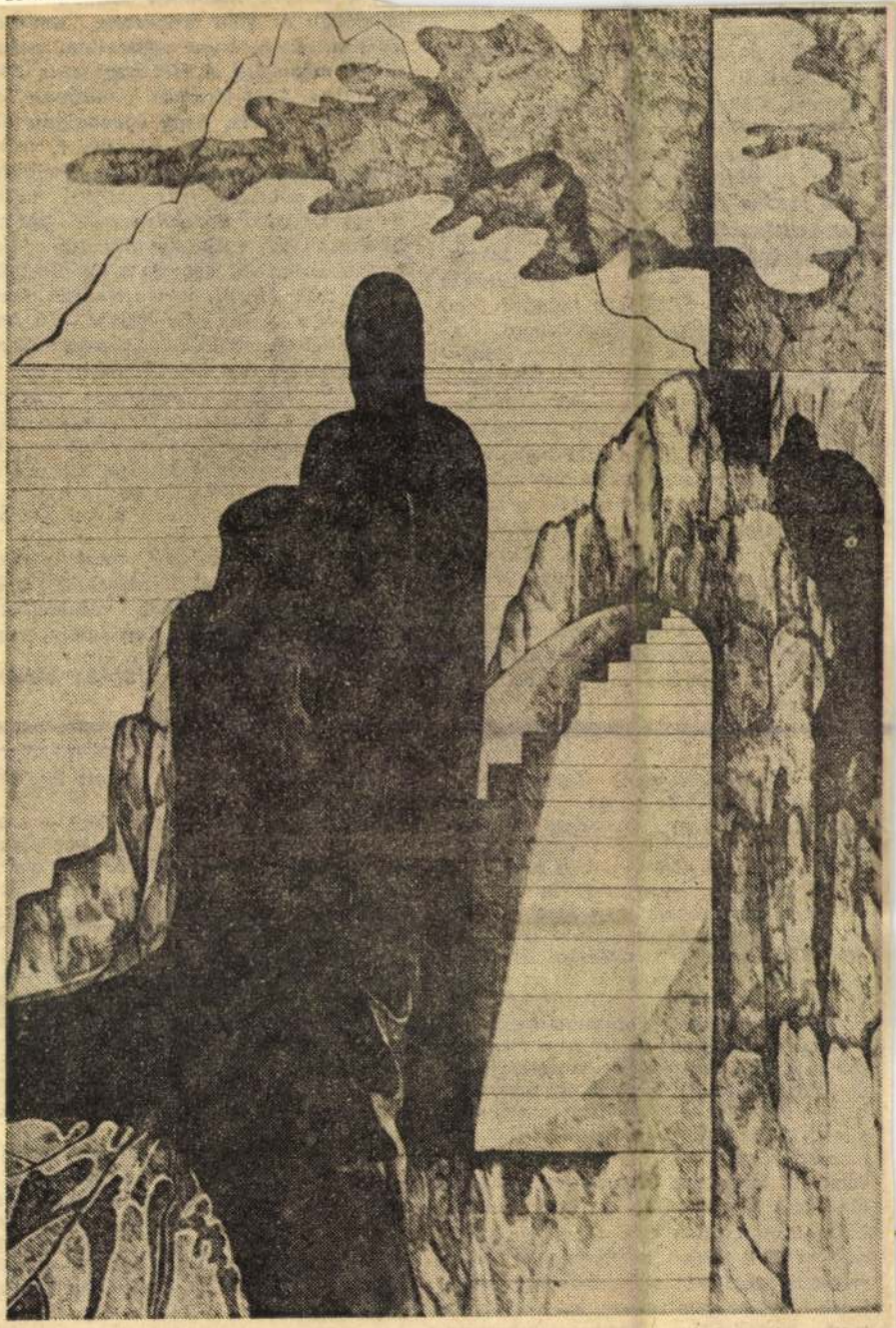

SOÓ ZÖLD MARGIT — Várakozás

születésében?

2. Első kérdésemet talán megindokolja a második. Az Ami felér egy győzelemmel, ahogy mondani szoktuk, klaszszikus szerkezetű írás, egyetlen meghatározó fordulatra épül. Ön végig e harminc év alatt ragaszkodott a novella és a regény úgynevezett „nagyrealista" hagyományaihoz. Időközben az írók sokfélével kísérleteztek, más formanyelvvel, megőrizvén ugyan realista alaptartásukat. Gondolok például Sütő András esszéisztikus énregényére, Kacsó Sándor önéletrajzi ihletésű fejlődésregényére. Én az ön életrajzi folyamregényét sem tartom egyszerű emlékirodalomnak, hanem szintén fejlődésregénynek, mely önéletrajzi elemekre épül. Csakhogy ezzel ön is lemondott a klasszikus regényépítkezésről, a regényes konvenciókról, a cselekmény szövevényes bonyolításáról, a jellemrajz szabályos módozatáról, egyszóval a *fikcióról*. Úgy érzi valóban, hogy a regényes történetek vonzóereje megcsappant volna, hogy a kor dinamikáját és dialektikáját inkább kifejezi az, amit

gondol
küldön
rájuk,
számá
hetetle
mélyül
ahogy azokat megfogalmazta.
a Forrás-nemzedékre vonatkozó véleményemet csak hozzáolvasással, illetve bizonyos művek újraolvasása után fejthettem volna ki: ugyanis a Forrás-műveket csak töredékesen ismerem, java részének a színét sem láttam, oly hamar elkeltek. Tehát augusztus 23-ra semmi esetre se készülhettem volna el. (...) Holnap Kovásznára utazom három hétre, kezelésre. Magamnak gyógyulást, önnek pedig jó munkát és sok augusztusi évforduló ünnepet kíván

Nagy István

A gyógyulás reményét most végleg elhessentette a halál. Kérdéseinkre már csak az irodalomtörténet válaszolhat. Ami korántsem vigasz. De bizonyosság.

SZÁSZ JÁNOS

---

korunk alapvetően fontos élménye — a munkásosztálynak az egész társadalom felszabadításáért vívott harcában való cselekvő részvétel — jelent a maga összes implikációival az elkötelezett, a tudatos, a felelős ember, a kommunista forradalmár számára. Nagy István most lezárult életművének sajátos és egyetemes jelentőségét ez a nemcsak szociológiai és történelmi értelemben vett tematika és az ebből kinövő emberi-erkölcsi mondandó művészi ereje és hitele határozza meg.

A búcsú fájdalmas percei nem alkalmasak a fenti, szükségképpen vázlatos jelzés részletes kifejtésére, mint ahogy arra sem, hogy elemezzük: a történelem feszítő erői, egy adott kor ellentmondásai miként nehezedtek torzítóan az íróra és néhány művére. Az önéletrajzi sorozat harmadik és különösen negyedik kötete példázza, hogy kérlelhetetlen realizmusa ennek a hatásnak az előzményeit is kitapogatta. Életművének egészében, alakulásának és szintjének hullámvonulataiban a történelem törvényszerűségei munkáltak; emberarcára és írói arculatára ugyanazok az erők vésték éles vonalú, mély — a kort kifejezőráncokat.

A Sáncaljához — szülőföldjéhez — szociológiai és földrajzi értelemben épp olyan konok hűséggel ragaszkodott egész életében, mint osztályának ügyéhez, világnézetéhez, eszményeihez, erkölcsi igényeihez, az irodalom társadalmi hivatásába vetett türelmetlen hitéhez. Az idők sodrában egymást váltó nemzedékek Zágont soha felejteni nem tudó és akaró írástudóinak sugárzó csillag-képébe személyében korunk legjelentősebb osztályának, a proletariátusnak az író-képviselője illeszkedett, erősebbre sodorva a hűség és a vállalás emberségünket vallató és tartalmasító kötelmeit.

Az idő, az irodalomtörténet majd élesíti és árnyalja is egyben életművének körvonalait; de aligha vitathatja el helyét közvetlen közelségében a költőnek, aki a „törvények hű meghallójaként" követelte egy életen át az „emberiségért az örök talajon helytálló" osztály nevében is a „boldogabb ének" jogát.

GÁLFALVI ZSOLT

Magyar Hirdető
Sajtófigyelő
1977. ÁPR 2 9
A Hét Soó Zöld Margit
1021

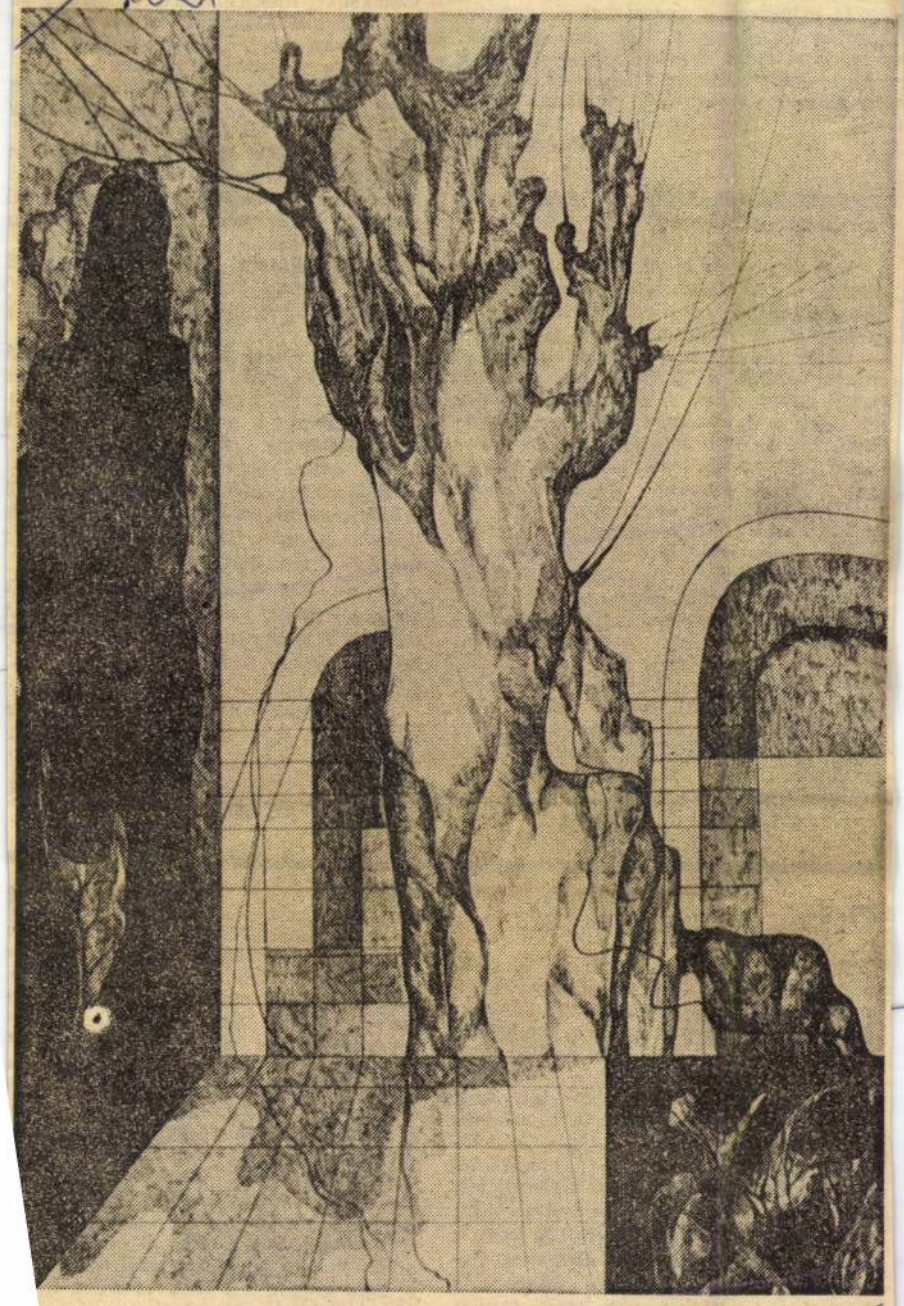

Ó ZÖLD MARGIT

A föld meséje

ntja" a gyakorlat; a fő nehézség éppen rek és eljárások a gyermekek és szülők- szerint hatékonyak vagy hatástalanok. nternek sikerült megtalálnia — ha csak t. Erre pedig jó lenne felfigyelni, s valaenre kész szülő kezéhez eljuttatni ezt a lőle.)

PÁPAI JUDIT

BESZÉDFEJLESZTÉS (15 hónapos kortól 20 hónapos korig)

1. A képek és a szavak közötti kapcsolat megtanítására vágjunk ki egyszerű tárgyakat ábrázoló képeket képeslapokból. Mutassuk meg a tárgyat, a megfelelő képet, és végül, miközben megnevezzük, a tárgyat. Szólítsuk fel, hogy mindezeket rakja össze. Természetesen a kiválasztott képeknek a lehető legnagyobb mértékben hasonlítaniuk kell az ábrázolt tárgyhoz. Kanalat, csészét, fogkefét, szappant, ételeket ábrázoló képeket keressünk ki. Nemegyszer a dobozon vagy a csomagolópapíron, amelyekben ezeket a tárgyakat forgalomba hozzák, találhatók ilyen képek. Sokat segít, ha a képeket dobozra vagy edényre, illetve papírzacskóra ragasztjuk. Így könnyebben megérti, ha például azt kérjük tőle, hogy tegye a kanalat abba a dobozba, amelyen a megfelelő kép látható. Ha ezek a játékok túl nehezek számára, vagy nincsenek különösebben kedvére, hagyjuk abba és tegyünk néhány hét múlva újra kísérletet. Semmiképpen se erőltessük!

nde
sz
ma
tala
teg
zzü

gulatokat és érzéseket is kifejezhetünk Beszéljünk különböző hanghordozással fokozott hangerővel, vagy csendesebben, lágyabban.

13. Táplálkozás közben megérti „Még". „Nem többet". „Mind megette" és valószínűleg hamarosan ki is fogj mondani.

14. Lassanként megtanulja a szemé lyek elnevezését. Kezdetben, ha asz szonyt látott, általában „mamá"-t, h férfit, „papá"-t mondott. Most má megtaníthatjuk a „néni". „bácsi" „fiú". „lány" szavak használatára.

15. Eleinte nem mindig emlékszi minden szóra, amit az előző nap má tudott. Ilyenkor újra mondjuk el megfelelő szavakat.

16. Ha egy történetet többször olva sunk fel előtte, valószínűleg elraktároz za emlékezetében és tudomásunkr hozza, ha egy oldalt „elsikkasztunk belőle.

17. Tanítsuk meg a számoláshoz hasz nált szavakra. Nem tud még számoln de öröme telik a hangzásban: „egy, ket tő, három". Gyarapítsuk a sort, ha me tudja jegyezni őket.

Országos tanácskozás

A fejlődés elengedhetetlen követelménye felmérni az eddig megtett utat, s az eredmények ismeretében meghatározni a további teendőket. Ennek az elgondolásnak a jegyében került sor április 17—18-án Szebenben a Tanügyi Szakszervezetek Országos Tanácsa és a Nevelés- és Oktatásügyi Minisztérium által kezdeményezett országos szimpózium megrendezésére. Az összejövetel tárgya: a tanulókkal való differenciált foglalkozás és az elért eredmények értékelésének szempontjai. Silvia Ilie, a Tanügyi Szakszervezetek Országos Tanácsának elnöknője, Maria Stănescu, a Nevelés- és Oktatásügyi Minisztérium helyettes minisztere, dr. Iulian Nica, a Pedagógiai és Pszichológiai Tudományos Kutatóintézet aligazgatója a fenti kérdések fontosságát taglalta dolgozataiban. A különböző szekciókon e hangzott dolgozatok a témával kapcsolatos kísérletek és megfigyelések ered ményeit tárták a résztvevők elé. A országos tanácskozás hasznosnak bizonyult, tükrözte azokat a törekvéseket, hogy nevelőmunkánkban egy jobb eredményeket érjünk el. Ennek érdekében jobban meg kell ismernü tanulóinkat, biztosítanunk kell s mukra a legoptimálisabb tanulási tételeket, valamint az általuk e eredmények reálisabb értékelését. eredményes munkához szükségünk a tudományos kutatók további ha tós segítségére is.

L. KOVÁCS ZO

Ujság Szava

Az Esti Ujság teljes rádióműsora

febr. 9. déltől — febr. 10. délig

Péntek, február 9

12 óra

Budapest I.: 12 Harangszó. Himnusz. Időjárásjelentés. 12.10 Lakatos Tóni és Lakatos Misi cigányzenekara. 12.40 Hírek.
Kassa: 12—15.25 Budapest I.
Belgrád: 12 Népdalok.
Bukarest: 12.30 Tánczene.

13 óra

Budapest I.: 13.20 Időjelzés, időjárás- és vízállásjelentés. 13.30 Mikulai Gusztáv szalonzenekara.

14 óra

Budapest I.: 14.30 Hírek. 14.45 Műsorismertetés.

15 óra

Budapest I.: 15.00 Árfolyamhírek, piaci árak, élelmiszerárak.
Kassa: 15.25 Szlovák ifjúságnak. Előadás. — 15.55 Hanglemezek.

16 óra

Budapest I.: 16.10 Diákfélóra. 16.45 Időjelzés, időjárásjelentés, hírek.
Berlin: 16 Szórakoztató zene.
Köln: 16 Könnyű zene.
Lipcse: 16 Szalonzenekar.

17 óra

Budapest I.: 17 Hírek szlovák és ruszin nyelven. 17.15 Hanglemezek. 17.50 Sportközlemények.
Bécs: 17.10 Lemezek.
Köln: 17.50 Zongorahangverseny.
Zágráb: 17.15 Rádiózenekar.

18 óra

Budapest I.: 18.15 Laczа Mihály meséi. Népdalok. — 18.50 Kóréh Endre énekel zongorakísérettel.
Budapest II.: 18.50 Gyorsírótanfolyam.
Kassa: 18.10—0.15 Budapest I.
Belgrád: 18.20 Lemezek.
Berlin: 18 Rádiózenekar.
Bukarest: 18.17 Lemezek, hírek.
Köln: 18.40 Lemezek.
Lipcse: 18.30 Berlin.
München: 18 Könnyű z.
Stuttgart: 18.25 Lemezek.

19 óra

Budapest I.: 19.15. Hírek. 19.25 A magyar gyermek jövője. Előadás. 19.45 A Szegedi Filharmonikus Egyesület hangversenye. Közvetítés Szegedről.
Budapest II.: 19.25 Novotny Gusztáv és Paulette harmonikakettőse.
Belgrád: 19.40 Népdalok.
Bécs: 19.15 Népzene.
Boroszló: 19.30 Lemezek.
Bukarest: 19.35 Opera.
Pozsony: 19.40 Jazz.
R. Szófia: 10.50 Opera, majd tánczene.

20 óra

Budapest II.: 20 Hírek magyar, szlovák és ruszin nyelven. 20.25 Egy nagy magyar folyóirat. Előadás. 20.50 A rádió szalonzenekara.
Ankara: 20.30 Szimfónikus zene.
Belgrád: 20 Rádiózenekar.
Bécs: 20 Hírek, könnyű zene.
Berom.: 20.30 Szimfónikus zene.
Boroszló: 20 Hírek, jelenetek. 20.45 Mascagni: Parasztbecsület.
Droitwich: 20 Angol h.
Firenze: 20.30 Operettekből.
Hamburg: 20.15 Rádiózenekar.
Köln: 20.00 Hírek, lemezek.
Königsberg: 20 Hírek. 20.15 A harctéren lévő zeneszerzők művei.
Milano: 20.18 Magyar h.
München: 20.15 Mozartzene.
Oslo: 20.25 Zongorahgv.
Pozsony: 20.00 Hangverseny.
Prága I.: 20 Klasszikus zene.
Róma: 20 Hírek, lemezek.
Sottens: 20.30 Dalok.
Stockholm: 20 Operettrészletek.
Stuttgart: 20.00 Hírek, operettrészletek.

21 óra

Budapest I.: 21.40 Hírek. Időjárásjelentés, hírek szlovák és ruszin nyelven.
Budapest II.: 21.40 Időjárásjelentés.
Ankara: 21.35 Lemezek.
Belgrád: 21.50 Lemezek.
Bécs: 21.15 Dalos, zenés hangképek.
Berlin: 21 Géczy zenekar.
Firenze: 21.45 Ének- és zongorahangverseny.
Köln: 21.25 Berlin.
London: 21.15 Magyar h.
Milano: 21.10 Hangkép.
München: 21.25 Rádiózenekar.
Post Parisien: 21.07 Lemezek.
Pozsony: 21.30 Schubert művek.
R. Paris: 21.45 Zenés játék.
Róma: 21.10 Szimfónikus hangverseny.
Sottens: 21.55 Jazz.
Toulouse: 21 Operettekből.

22 óra

Budapest I.: 22.10 Közvetítés a Palais de Danceból.
Ankara: 22 Jazz.
Belgrád: 22.20 Tánczene, hírek.
Bécs: 22.00 Hírek, lemezek.
Berlin: 22 Hírek, rádiózenekar.
Berom.: 22 Lemezek.
Boroszló: 22 Hírek, lemezek. 22.45 Berlin.
Firenze: 22.15 Könnyű zene.
München: 22.00 Hírek, Berlin.
North Regional: 22.00 Francia és angol hírek. 22.15 Német hírek.
Oslo: 22.15 Szórakoztató zene.
Pozsony: 2200 Hírek, tánczene.
Prága I.: 22.00 Hírek, jazz.
Stockholm: 22.20 Rádiózenekar, hírek.
Zágráb: 22 Hírek, tánczene.

23 óra

Budapest I.: 23 Hírek német, olasz, angol és francia nyelven. 23.20 Közvetítés a Szeiffert-kávéházból. 0.05 Hírek.
Bécs: 23 Berlin.
Berlin: 24 Hírek, hangverseny.
Milano: 23 Hírek, tánczene.
Paris PTT.: 23.45 Hírek, klasszikus zene.
Post Parisien: 23 Kabaré.
Prága I.: 23 Népdalok.
R. Paris: 23.45 Zongorahangverseny. 24 Szimfónikus zene.
Róma: 23 Hírek, tánczene. 24 Hírek.
Toulouse: 23 Tánczene.

Szombat, február 10

Budapest I.: 6.45 Torna, hírek, közlemények, hanglemezek, étrend. 10.00 Hírek. 10.15 Ifjúsági rádió. 10.45 Mit nézzünk meg? — 11.10 Nemzetközi vízjelzőszolgálat.
Kassa: 10 Budapest I. 11.05 Rákóczi hadvezérei és csatái. Előadás. 11.20 Hanglemezek. — 11.40 Hírek magyar és szlovák nyelven, műsorismertetés.

— Az idősült hörghurut, az asztma és a tüdőtágulás kezelésében a természetes „Ferenc József" keserűvíz használata gyakran fontos segédeszköz, mert a gyomorbélcsatorna tartalmát biztosan feloldja és kíméletesen levezeti s az emésztőszervek további működését igen hatásosan előmozdítja. Kérdezze meg orvosát!

ÓRÁK

Irta: Dallos Sandor

Láttam két órát. Az egyiket egy hivatalban, ahol a dolgaimat intéztem, a másikat egy kedves kis vendéglőben, ahova járok, mert egy énekesnő, vagy amint mondják: „dizőz", Buday-dalokat énekel.

A hivatal órája vadonatúj volt, anyaga nikkel, formája modern. Ott csillogott fölöttem hűvösen, egykedvűen; próbáltam hallgatni, hogyan szól, de hangja nincs. Néma. Villanyóra. Hivatalát tökéletesen betölti: méri az időt. Aki megalkotta, még jobban érezhetővé akarta tenni a lényeget, mert a két rendes mutató fölé egy hosszú, kardszerű, piros másodpercmutatót szerelt, amely úgy rohan körbekörbe, mint valami hideg, vérbe mártott penge s falja, kaszálja egymásután a perceket az emberek feje felett. Nem kétyeg, nem pattan, csak rohan, oson, forog a pályáján, mint az ítélet, mint az idő kísértete.

Mint az Idő maga. Órák, napok, évek: az életünk.

Csak álltam a néma óra alatt s az jutott eszembe: vigyázz, a szived akármelyik pillanatban megállhat!

Néztem a hangtalanul száguldó másodpercmutatót s mikor mentem, az ajtóban lekaptam a fejem, nehogy beleüssem a szemöldökfába. Pedig az ajtó jó háromnegyed méterrel magasabb volt nálam, de ösztönösen védtem már magam.

Ez volt az egyik óra.

A másikat, mondom, egy kedves vendéglőben láttam, jól éjfél után. Jóízű bor mellett ültem s hallgattam a Buday-dalokat. Nagyon szeretem őket, valami barna, kicsit búsongó líra árad belőlük s az ember úgy hallgatja, mint mikor finom fájdalommal néz a tűnő dolgok után. Körülöttem társaság volt, figyelő arcok, befelé néző szemek — az ember minden dalban önmagát látja egy kicsit — s: ugyan mennyi idő lehet — gondoltam. Felnéztem és a faburkolat fölött keresni kezdtem az órát. De nem találtam. Szünetben megkérdeztem a tulajdonost:

— Nincs órájuk?

— Hogyne lenne — mosolygott. — Ott van.

S felmutatott a falra az egyik asztal fölé. Odanéztem, de nem láttam órát, csak egy letakart kerek lapot.

— Az óra?

— Igen.

— És miért takarták le?

A tulajdonos kérdéssel felelt. Régen ismerem.

— Jól érzi itt magát?

Bólintottam.

— Hogyne.

Most úgy nézett, mint valami bölcs.

— Hát akkor minek az idő? Miért akarja tudni,, hány óra van? Nem fontos. A fontos az, hogy jól ül itt és a dalok szépek. Nem? Minek zavarjam Önt az idővel? Ostobaság! Parancsol még három decit? Van finom ötéves hárslevelűm.

A hivatali órára gondolok, mikor mindezt leírom s szeretném megszavaztatni az embereket: kinek van igaza? A néma óra feltalálójának, vagy ennek a mosolygó vendéglősnek itt? Én a magam részéről ide szavazok.

A babagyártás titkát akarja értékesíteni egy hetvenéves iparművésznő

„... Könyörgöm, legyenek segítségemre. Öregasszony vagyok, járni is alig tudok. Nem alamizsnát kérek. Dolgozni akarok, mert dolgozni tudnék. Azonban fiam halála óta sorozatos szerencsétlenségek értek. Csak annyit szeretnék elérni, hogy önök felhívják a figyelmet egy találmányra, amelyet fiam készített és csak én ismerem annak gyártási titkát. Pedig pár év előtt még a külföld részére is dolgoztunk. Most itt vagyok egyedül, tőke nélkül, tehetetlenül."

Ez van többek között abban a levélben, amelynek íróját felkerestük a Veres Pálné-utca 37. szám alatti otthonában. A kis öregasszony botjára támaszkodva lesi tekintetünket. Akadozva, könnyek között beszélni kezd:

— *Boldogult fiam szobrász volt. Dunavecsén laktunk és hosszas kísérletezés után olyan összetételű anyagot talált fel, amely időálló és törhetetlen. Ebből az anyagból különféle karakterbaba alakokat kezdett formálni és így jöttünk arra a gondolatra, hogy babák gyártására rendezkedjünk be. Abban az időben ezt még könyen megtehettük, annál is inkább, mert fiam belátta, hogy egyedül a szobrászatból nem tud megélni. Kis házunkat eladtuk, árából nyersanyagot vásároltunk és matricákat öntettünk...*

Soós Eleméréné könnyei újból előtörnek az emlékezés hatása alatt. Küzködik önmagával. Majd tovább folytatja:

— *A munkát nagyszerűen meg tudtuk osztani. Fiam a kicsi testeket gyártotta, én pedig öltöztettem a babákat. Debrecen, Sárköz, Kalocsa, Kalotaszeg népi viseleteit gondosan tanulmányoztam, — magam is iparművésznő vagyok — mintákat szereztem be és azoknak hű másolatába öltöztettem a kialakokat. Elkészült az első mintakollekció, amelyből külföldre is küldtünk. A gyártás alatt egyre tökéletesedtek babáink fiam állandó kísérletezései révén. Az öntvényeket különleges eljárással olyan festékkel vontuk be, amely mosható anélkül, hogy a tisztítás nyomokat hagyna.*

Közben Soós Eleméréné iratcsomagtereget elő. Az ország minden részéből és külföldről érkezett levelek, mindegyikben annyi megrendelés.

— *Tessék nézni! — mondja. — Két év alatt ennyi megrendelést kaptunk. Naponta hat-nyolc babát tudunk elkészíteni és természetes, hogy bővíteni kellett üzemünket. Remekbe szabott babáink egyre keresettebbé váltak. Fel is költöztünk Budapestre és itt folytattuk tovább. Boldogok voltunk, amikor a divatüzletek kirakataiban láthattuk babáinkat és még jobban örültünk, amikor azt tapasztaltuk, hogy követőink — mert akadtak ilyenek is bőven — gyárilag ugyan babákat, de azok anyag és minőség tekintetében messze a mieink mögött maradtak. A különbség első látásra is szembetűnő volt. Egyedi voltunk a piacon!*

— *A sors kifürkészhetetlen akarata számításainkat keresztülhúzta,* — mondja most, szavait lemondó kézlegyintéssel kísérve. — *Fiam rövid betegség után meghalt, elfogyott a készletünk és vele együtt az összegyűjtött kis tőkém is. Én pedig minden akaratomat összeszedve addig dolgoztam, amíg sikerült fiam feljegyzéseiből újból rekonstruálnom az anyagot, a festési eljárást. Tessék idenézni!*

Odon szekrényből egymás után szedi a művészi babákat. Friss a ruha s friss a festék is rajtuk. Hajdusági, kalocsavidéki, bodrogközi, matyóföldi babák, Göre Gábor, Durbints sógor, Kátsa cigány és más babafigurák kerülnek az asztalkára. Vagy huszonöt-harminc alak *és mindegyik más arccal,* különböző nagyságban. Tökéletes iparművészeti tárgyak.

Az öregasszony remegő kézzel simítja a figurák ruházatának redőit és most már kérő szóval fordul hozám:

— *Újból kellett kezdenem. Sokat éheztem és nélkülöztem, amíg birtokába jutottam a gyártási eljárásnak. De lesznek mások most a körülmények! Utolsó garasomat is ezekre a babákra költöttem és kénytelen voltam elfogadni a gyelemkenyeret abban a házban, amelyben most lakom. Pedig ez a találmány érték és megélhetést jelent...*

— *Milyen segítséget kérne* — kérdjük.

Reménykedve, lázas sietséggel adja meg a feleletet:

— *A kis babák, — minden elfogultságtól menten is mondhatom, — igen művészeti értékek, egyben fontos propaganda szempontjából is. Ezek élettelen tárgyak jelentik a multamat, a jelent és a jövőmet; azt a pár évet, ami még hátra van. Érthető tehát, görcsösen ragaszkodom ahhoz, hogy a gyártás titkát csak egyedül én ismerhessem. Az anyag és a festék keverési módját... Kevés forgótőke kellene hozzá, az, aki adja, bármikor ellenőrizhetné az üzletmenetet. Biztosítani tudnék a tőke tulajdonosának, valamint magamnak is tisztességes hasznot. Nyersanyagot szereznék be és esetleg egy elektromos festékszórógépet. A mostani nyersanyagot, amelyet ezekre a babákra használtam fel, centiméterenként vettem... A mintakollekció itt van előttem, most volna ideje a gyártás megkezdésének. A tavaszi kiállításokon szeretnék már szerepelni. Ötven forma várja, hogy életre keltsük belőlük a babákat.*

—tá

— **Pécsett is megalakult a Női Baross Tábor.** Pécsről jelentik: Csütörtökön este a pécsi nőegyesületek lelkes csatlakozásával Pécsett is megalakult a Női Baross-Tábor. *Filléry* Péter, a Baross Szövetség pécsi főnökének elnöke mondott beszédet az alakuló ülésen, amelyen rámutatott arra, hogy a Baross-tábor komoly munkával akarja segíteni a keresztény társadalmat. Elhatározták, hogy a női tábor márciusban magyaros divatbemutatót rendez, egyebekben pedig csatlakozik a budapesti Egyesült Női Tábor célkitűzéseihez.

A jövő hétre is áthúzódik minimális munkabérekről szóló javaslat vitája

A képviselőház ma további élénk érdeklődés mellett folytatta a mezőgazdasági munkások minimális munkabéréről szóló törvényjavaslat általános vitáját. A törvényjavaslathoz a mai ülés elején még mindig mintegy tíz szónok volt feliratkozva, így tehát

a vita a jövő hétre is áthúzódik,

miután a Ház szombaton szokás szerint nem tart ülést. Az újabb szónokfeliratkozások folytán Teleki Mihály gróf földmívelésügyi miniszter mára várt vitazáró beszédére ezek szerint

a jövő héten kedden vagy szerdán kerül sor.

A földmívelésügyi miniszter beszédét politikai körökben érdeklődéssel várják.

Délután minisztertanács

Egyébként a kormány tagjai gróf Teleki Pál miniszterelnök elnöklésével

ma délután öt órakor rendes heti minisztertanácsot tartanak,

amelyen minden valószínűség szerint a parlament további munkarendjével is foglalkoznak. A képviselőház programját illetően politikai körökben úgy tudják, hogy *ezután van két külügyminiszteri javaslat, ezután jelentés, továbbá a pénzügyminiszternek és a belügyminiszternek egy-egy kisebb törvényjavaslata, azután pedig szabálysértési ügy tárgyalása.* Értesülésük szerint a kormány mindenesetre gondoskodik a parlament nyugodt légkörben történő hasznos foglalkoztatásával a korszerű törvényalkotási munka zavartalan folytatásáról.

A mai ülés

A Ház mai ülését tíz óra után öt perccel nyitotta meg *Szinyei-Merse* Jenő alelnök. Bemutatta a Háznak a közigazgatási bíróság elnökének átiratát, amelyben tudatja, hogy a kiskunfélegyházai választókerületben megválasztott Tóth József képviselő megválasztása ellen beadott kifogásokat elutasította. Ennek értelmében

Tóth Józsefet végleges igazolt képviselőnek jelenti ki.

Bemutatta a közigazgatási bíróság elnökének egy másik átiratát, amelyben tudatja, hogy a kunszentmiklósi választókerületben megválasztott Beretvás István képviselő megválasztása ellen beadott panasz tárgyában — a képviselő lemondása folytán — az eljárást megszüntette. A Ház tudomására hozta, hogy az új választás elrendelése iránt a belügyminisztert megkereste.

Áttértek a legkisebb mezőgazdasági munkabérek megállapításáról szóló törvényjavaslat tárgyalására. Gróf *Serényi* Miklós nyilaskeresztes képviselő a járási, vármegyei és mezőgazdasági bizottságok összetételét bírálta.

A mezőgazdaság mechanizálása

Csorba Sándor őszinte örömmel üdvözli a javaslatot, mert azok között a körülmények között került a törvényhozás háza elé, amelyek törvényes előfeltételei egy rendezett, amelyek törvényes előfeltételei egy rendezett, csületes és helyes alkotásnak. Nézete szerint semmiféle törvényalkotás sem lehet jó, ha előzőleg nem ment át a közvélemény kritikájának szűrőjén. Kétségtelen, hogy a magyar közvélemény az utolsó években mélyrtósan foglalkozott a magyar mezőgazdasági munkavállalók kereseti és életviszonyaival és ezáltal

a közvélemény mintegy előre szankcionálta, hogy ez a törvényjavaslat idekerüljön a Ház elé.

Sürgette a mezőgazdaság mechanizálását. Nem kell félni attól, hogy ezáltal a munkanélküliség növekedne. Kisebb, praktikusabb munkagépek beállításáról van szó csupán, amelyek könnyebbé teszik az emberi munkát, de nem küszöbölik ki. Kéri a földmívelésügyi kormányzatot, tegye lehetővé ezt. Amerikai példákra hivatkozik. A törvényjavaslatot elfogadta.

Művészetünk megtette a magáét, most a közönségen a sor

Nagy sikerrel nyilt meg a „Magyar művészetért"-kiállítás

A *legelső magyar asszony szózatára* megmozdult a magyar társadalom. Mindenünnen megértő, segítőkezek nyultak a magyar művészet felé.

Az operaházi Élő Tárlat nagyszerű anyagi sikerrel zárult,

de most, a kiállítás megnyitása után megállapíthatjuk, hogy

művészeink is megtették a magukét.

Különösen áll ez festőinkre, akik olyan anyagot küldtek be, hogy azt nyugodtan vállalhatná bármely legnagyobb kultúrnemzet is. Selejtezés folytán a beküldött anyag több mint háromnegyedrésze kimaradt ugyan, de ebben a megmaradt négyszáz festmény közül számos *világviszonylatban is kiváló* és nagyon sok jeles és magasszínvonalú alkotásban gyönyörködhetünk.

A régi Műcsarnok földszinti és az első emeleti helyiségeit zsufolásig megtölti a képek és szobrok sokasága. Legnagyobb tehetségeink, kimagasló értékeink is elküldték erre a kiállításra műveiket, amely így valóban

művészetünk seregszemléje lett.

Az emeleti anyag az értékesebb, a kiválóbb. Itt találjuk *Szőnyi* Istvánnak három nagyméretű temperáját *(Szomszédok, A köszörűs, A lobogó)*. *Szőnyi* rendkívüli tehetségének minden értéke ott él ebben a három remekműben. Meleg színei csodálatosan bensőséges, harmonikus hangulatot árasztanak. Aranyos izzású, színes optimista életszemléletet, meg nem alkuvó művészi bátorságot, tisztult felfogást hirdetnek. *Csók* István egy balatoni tájképpel tesz vallomást a magyar tenger vizionárius szépségeiről. *Bernáth* Aurél *Családi jelenete* a halkszavú, kevés eszközzel sokat kifejező művész legjava munkáihoz tartozik, ugyancsak remekbe készült a *Genovai kikötője* is. Vitéz *Aba Novák* Vilmos erőteljes, egyéni nyelvezetű képe mellett *(Duityán sátor)* feltűnik *Vass* Elemér mindjobban kialakuló tehetsége, *Szüle* Péter vászna: a *Nők tükörrel* épp olyan kimagasló alkotás, mint *Koszta* József két sötétizzású, sűrűvérűen magyar lelkiségű falusi tájképe. *Glatz* Oszkár, *Udvardy* Pál, *Iványi-Grünwald* Béla, *Istókovits* Kálmán, *Márton* Ferenc, *Benkhard* Ágost művei teszik még teljessé az emeleti nagyterem értékét.

A további termekben felvonulnak művészetünk többi érdemes művelői is. *Egry* József, *Márffy* Ödön, *Szobotka* Imre, *Kmetty* János külön hangulatot biztosítanak az I., intimhatású terem számára. A konzervatív irányzat képviselői közül *Juszkó* Béla, *Gaál* Ferenc, *Bosznay* István, *Komáromi-Katz* Endre képeit kell kiemelnünk. Kitünő az akvarellista anyag is: *Kirchner* Jenő, *Ijjász* H. Imre, *Gallé* Tibor, *Dióssy* Antal, *Halápy* Ede, *Baransky* E. László, *Csébi-Pogány* István, *Várkonyi* Ferenc László müveit említjük meg. Komoly érték *Emőd* Aurél Olvasó leánya és *Patkó* Károly, *Csont* Ferenc, *Medveczky* Jenő, *Tipary* Dezső, *Molnár* C. Pál, *Kontuly* Béla, *H. Mattioni* Eszter, *Kákai-Szabó* György, *Klie* Zoltán, *Czene* János, *Miháltz* Pál, *Dorogi* Imre egy-egy festménye. A további termekben *Hincz* Gyula, *Basilides* Sándor, *Horthy* Béla, *Jobbágyi-Geiger* Miklós, *Péchy-Pilch* Dezső, *Désy-Huber* István, *Pajzs-Göbel* Jenő, *Duray* Tibor, *vitéz Darvassy* István, *Varga* Mátyás, *Erdős* Géza, és *Bartha* László műveire kell felfigyelnünk.

A grafikus csoportban ott látjuk *Dudás* Jenő, *Gy. Szabó* Béla, *Gadányi-Dósa* Ferenc, *Dengel* Tibor, *Élesdy* István, *Imre* István, *Pérely* Imre, *Aszódi-Weil* Erzsébet elmélyedő, komoly munkáit.

A földszinti termekben már több az átlaganyag, azonban itt is ki kell emelnünk *Rozgonyi* László, *Szabó* Vladimir, *Biai-Föglein* István, *Friml* Géza, *Pohárnok* Zoltán, *Domanovszky* Endre ujat kereső, emelkedett szándékú törekvéseit.

A szobrászati anyag már kevesebb meglepetéssel szolgál, itt több a sablón, mint a pikturában. Távolmaradtak a monumentális szobrok, a nagyvonalú koncepciók és szobrászaink inkább kisplasztikai anyaggal vonultak fel. *Pátzay* Pál Fiú szobra épp úgy jelentős értéke a plasztikai résznek, mint *Vilt* Tibor remekbe készült *Női feje*. *Buzi* Barna, *Telcs* Ede, *Madarassy* Walter, *Matzon* Frigyes, *Vedres-Márk* János, *Dózsa-Farkas* András, *Domján* Ilona, *Csucs* Ferenc, *Borbereki Kovács* Zoltán, *Szabó* Iván, *Liszkay* Zoltán, *Antal* Károly, *Istók* János, boldogfai *Farkas* Sándor, *Erdey* Dezső, *Strasser* István, *Trapli* István, *Turányi Kovács* Imre, *Abonyi-Granátner* Jenő, *Daróczy* Mihály, *Pilics* Ernő többé-kevésbé jellegzetes alkotásai képviselik a naturalizmustól az új klasszicizmusig terjedő vonalban szobrászati törekvéseinket. Nagyon finom *Ispánky* József érmészeti anyaga.

Ezek a képek és szobrok méltán képviselhetik komoly, európai színvonalú, sőt sok tekintetben úttörő művészetünket a polgári lakásokban épp úgy, mint a középületek termeiben és falain. Most már a

nagyközönségen a sor,

hogy tudatára ébredjen művészetünk életerejének, elhivatottságának, lendületének és vallja *valóban magáénak* tehetségeink alkotásait.

Dr. TÓTH DÉNES

*

A kiállítást csütörtökön délután 6 órakor nyitotta meg ünnepélyes külsőségek között legfőbb védnöke, *Horthy* Miklós kormányzó, akit *Hóman* Bálint kultuszminiszter fogadott. A kormányzó rövid beszédében kifejezésre juttatta azt a reményét, hogy újból megindul művészetünk erőteljes virágzása, aminek máris jelentkeznek az örvendetes előjelei. Azután a kiállítás vezetősége kíséretében megtekintette a termeket.

Mérnökök és rendőrök figyelik a háztetőkről lecsúszó hótömegeket

A közönségtől fokozott óvatosságot kér a főváros vezetősége

A főváros vezetősége az elmúlt hetekben mindent megtett, hogy a régóta nem tapasztalt nagyarányú havazás által okozott forgalmi akadályokat elhárítsa. Négy nap óta lassan olvad és

ez az olvadás újabb veszedelmeket rejt magában.

A háztetőkről lassan csúszni kezdenek a hórétegek és így fokozott elővigyázatosság szükséges az esetleges balesetek elhárítására. A főváros vezetősége ebben a vonatkozásban is megtette az összes szükséges intézkedéseket. Napok óta valamennyi kerületi elöljáróság rendkívüli mérnöki készenlétet tart.

A kerületi mérnökök a beosztott és megerősített segédszemélyzettel együtt állandóan figyelik a háztetőket.

Tudvalevő, hogy a magasabb házaknál az építésügyi szabályzat külön hófogó rácsok felszerelését írja elő. Ezek a hófogó rácsok mindenesetre *csökkentik normális viszonyok között a tetőkön levő hó lezuhanásának veszélyét.* Most azonban az történt, hogy a hófogó rácsok felfogták az első havazásból eredő hómennyiséget, az időközben bekövetkezett nagy hideg miatt azonban az első réteg megfagyott, ennek következtében

sokhelyütt az a veszély fenyeget, hogy a második és harmadik hóesésből származó hótömegek lecsúsznak a hófogó rács felett.

Éppen ezért nemcsak a mérnöki kar, hanem

az őrszemek is utasítást kaptak, hogy állandóan figyeljék a háztetőket,

de a veszély elhárítása céljából a főváros vezetősége *a nagyközönséget is arra kéri, hogy a nagy bérházak között kellő óvatossággal, elővigyázatossággal és figyelemmel járjon és ha a háztetőkről lecsúszó havat lát, haladéktalanul szóljon a legközelebbi őrszemnek, vagy telefonáljon be az illetékes kerületi elöljáróságokra, ahonnan azonnal intézkedés történik a veszedelem elhárítására.* Különösen figyelmébe ajánlja a főváros vezetősége a közönségnek azokat a házakat, amelyek előtt már a háztulajdonosok kitették a figyelmeztető léceket.

Az olvadás előreláthatóan még néhány napig eltart

és addig nem árt, ha a közönség is vigyáz testi épségére.

Meghalt Kirschner Béla az Autótaxi rt. igazgatója

A magyar közlekedésügyet súlyos veszteség érte: alig negyvenegyéves korában, tragikus hirtelenséggel meghalt *Kirschner* Béla, az *Autotaxi* ügyvezető igazgatója, a *Magyar Közhasznú Gépjárművállalatok Országos Egyesületének* alelnöke, a kiváló közlekedésügyi szakember. Csütörtökre virradóra Toldy Ferenc-utcai lakásán rosszul lett. Hozzátartozói azonnal hívták a mentőket, akik beszállították az Uj Szent János-kórházba, ahol pár perc mulva meghalt. A halál oka az orvosi megállapítás szerint, agyvérzés volt. *Kirschner* Bélát mint Magyarország egyik legkiválóbb közlekedési szakértőjét ismerték és becsülték. A háború alatt, mint tüzérzászlós szolgált, majd a Műegyetemen fejezte be tanulmányait és a műegyetemi csendőrzászlóaljnak egyik leglelkesebb tagja volt. A Műegyetem elvégzése után az Autótaxihoz került, két évig külföldön tanulmányozta a szakmát, majd hazatérése után teljesen átalakította és modernizálta a budapesti taxiforgalmat. Széleskörű tudással és nagy munkabírással az első vonalban küzdött a magyarországi motorizáció minél eredményesebb megvalósításáért. Mint a Mérnökpolitikai Társaság és a Magyar Touring Club vezetőségi tagja részt vett minden olyan megmozdulásban, amely reformokat tűzött maga elé. Fáradhatatlan munkásságát mindenütt nagyrabecsülték. Halála nagy vesztesége a magyar gazdasági életnek.

— Felakasztotta magát egy kispesti nyomdász felesége. Ádámkovits Istvánné nyomdász felesége Kispesten, a Nagy Lajos-utca 10. számú ház mellékhelyiségében felakasztotta magát. Távolléte feltünt férjének, keresni kezdte, de mire rátalált, már halott volt. Búcsúlevelet nem hagyott hátra.

SOÓ ŽÖLD Margit *101*, 34
Kolozsvár, 1931. július 9.
IA Képz. Főisk. Kvár, grafikus

Banner Erdély

SOÓS ELEMÉRNÉ
BÁRÓ KORÁNYI ANNA
FESTŐMŰVÉSZNŐ

GYŰJTEMÉNYES KIÁLLITÁSÁNAK

KATALOGUSA

1931. JANUÁR HÓ

SOÓS ELEMÉRNÉ
BÁRÓ KORÁNYI ANNA
FESTŐMŰVÉSZNŐ

GYŰJTEMÉNYES KIÁLLITÁSÁNAK

KATALOGUSA

1931. JANUÁR HÓ

Sóvári SOÓS ELEMÉRNÉ, Báró tolcsvai KORÁNYI ANNA

festőművésznő. Tanulmányait Lotznál és Deák Ébner Lajosnál kezdte, majd Münchenben Lenbachnál folytatta és a párisi Akademi de la Grande chaumière fejezte be. Tanulmányutakat tett: Londonban 1904, majd egy évet töltött a szolnoki művésztelepen 1906, Olaszországban 1907, és Dachauban.

Munkái a naturalista irány kitünő termékei. Fest tájképet, portrét, csendéletet. Állandó kiállitója a Műcsarnoknak, a Nemzeti Szalónnak, a bécsi „Künstlergenossenschaft"-nak, az „Ausstellungen des Vereins Bildende Künstlerinen Österreichs"-nek, a hamburgi „Kunstsäle"-nek, a párisi „Société des Artistes Francais Grand Palais"-nak, az „Union des Femmes Peintres et Sculpteurs kiállitásainak. Több képet állitott ki London, Turinban és Bordeaux-ban, mindenütt jelentős sikert aratva,

A Nemzeti Szalon választmányi tagja, 1907-től 1916-ig elnöke a Magyar Képzőművésznők Egyesületének. Tagja a párisi Union des Femmes peintres et Sculpteursnek, a Cercle International des Arts et des Lettres-nek, a bécsi Verein Bildender Künstlerinen Österreichs-nek; 1913-ban pedig elnöke volt a turini Exposizione Internationale delle belle Femini magyar bizottságának.

Több képe van a budapesti Képzőművészeti Múzeumban, a sümegi Darnay és a budapesti Hadtörténelmi Múzeumban, a marosvásárhelyi Állami Képtárban és magángyüjteményekben.

Munkássága elismeréséül 1911-ben Budapesten, a Magyar Képzőművésznők kiállitásán aranyérmet kapott, Párisban Diplom d'Honneur-t, megkapta továbbá az Iparművészeti országos kiállitás nagyérmét és számos egyéb kitüntetést.

A KIÁLLITOTT MŰTÁRGYAK JEGYZÉKE

Vásárlási tudnivalók.

A műtárgy megvétele esetében a vételárnak lehetőleg 50%-a lefizetendő, mig a hátralékos rész legkésőbb a kiállitás bezárásakor esedékes.

1	A Tisza	500.—
2	Székely kalákások	1800.—
3	Biedermeier	600.—
4	Családi kör	Mgtul.
5	Villa a Balaton partján	300.—
6	Fő az ebéd	600.—
7	Székely fonó asszony	600.—
8	Arab fiu	800.—
9	Székely aratók	900.—
10	Jó a bor Székelyföldön	500.—
11	Gázlás	600.—
12	Három székely asszony	200.—
13	Öreg székely asszony	200.—
14	Fehér crisantéme	400.—
15	Tavaszi dal	900.—
16	Mezei virágok	400.—
17	Tanulmány Mózeshez	500.—
18	Templomudvar székely faluban	300.—
19	Szüretelők	600.—
20	Parasztember pipával	300.—
21	Parasztszekér	300.—
22	Nyirfák egy ősi parkban Székelyföldön	700.—
23	Vásáros asszonyok	600.—
24	Részlet egy ősi parkból Székelyföldön	900.—
25	Cigányasszony	300.—
26	Körmenet	Mgtul.

27	Parasztasszony	300.—
28	Nagymagyarország várainak történetirója	Mgtul.
29	A démon	900.—
30	Donna Izabella Erero	Mgtul.
31	Arató Lajos a M. kir. Operaház portása	900.—
32	Korányi Erzsébet bárónő	Mgtul.
33	Pogány Károlyné, Teleky Leonie grófnő	Mgtul.
34	Hősi emlék-avatás 1925-ben Székelyföldön	1800.—
35	Magdolna	500.—
36	Anya és leánya	Mgtul.
37	Arckép (pastell)	Mgtul.
38	A waggonlakó kisleánya	300.—
39	Arab fakir	400.—
40	Szinházban	600.—
41	Kisvárosi anyóka	300.—
42	A tragika	300.—
43	Arckép	Mgtul.
44	Kellemesi Melczer István	Mgtul.
45	Egy székely pap	600.—
46	Egy kisgazda	500.—
47	A csók	500.—
48	Férfiakt	600.—
49	Barnakendős öregasszony	300.—
50	Táncosnő	400.—

51	Báró Korányi Frigyes	Mgtul.
52	Meleg nyári nap alkonyata a Balatonon	300.—
53	Balaton	500.—
54	Hajnal a hegyekben	900.—
55	Alkonyat a Balatonon	500.—
56	Virágos rét	300.—
57	Jelzőlámpa a Balatonon	300.—
58	November a dachaui moorban	300.—
59	Borulás	900.—
60	Fenyőfák egy ősi parkban Székelyföldön	600.—
61	A fény játéka a fákon	600.—
62	Halászkunyhók a Balaton mellett	Mtul.
63	Paraszтház Péczelen	600.—
64	Egy fenyőfa a hegytetőn	400.—
65	A fény játéka a leveleken	400.—
66	Hatszáz éves kis kastély Székelyföldön	300.—
67	Hajnal Székelyföldön	500.—
68	Zagyvamenti tanya	600.—
69	Tanya Szolnok mellett	600.—
70	Erdőszéle	400.—
71	A Szt. Ferenc-rend kolostor udvara Assisiben	400.—
72	Villa este	Mgtul.
73	Falu vége	200.—
74	Dachau környékéről	300.—

75	A tükör	400.—
76	A falu uccája	500.—
77	Delelés	400.—
78	Reggel a Jóni tengeren	800.—
79	Dachau esőben	300.—
80	Dachau	400.—
81	Naplemente a Balatonon	300.—
82	Felhő	200.—
83	Székelyföldi részlet	300.—
84	In Memorian	Mgtul.
85	Akt	300.—
86	Rézedények	200.—
87	Estefelé októberben	800,—
88	Rákospartí részlet	400.—
89	Hervadás	Mgtul.
90	Rózsaszin chrysantemok	Mgtul.
91	Pipacsok	500.—
92	Margueritek	200.—
93	Virágok fehér háttérrel	400.—
94	Kápolna holdvilágnál	120.—
95	A balatonföldvári országut	120.—
96	A balatonföldvári rét	120.—
97	A balatonföldvári moló	120.—
98	Füzfa	Mgtul.
99	Székely asszony	200,—
100	Akácvirágok	500,—
101	Tanulmányfej „a végzethez"	400.—
102	Péczeli homokpartok	200.—

103	Balatonföldvári kertek	120.—
104	Veres háztetők székely faluban	120.—
105	Elpusztult székely falu egyetlen maradványa	120.—
106	Nápoly	Mgtul.
107	Castello vecchio Nápolyban	Mgtul.
107a	Székely falu részlet	100.—
107b	Balatonföldvári részlet	100.—

A könyv evolutioja :

108	A szóhagyomány
109	A jelirás
110	A hieroglipha
111	A kézirat
112	A nyomtatás

A Pázmány Péter tudomány-egyetem tulajdona. — Megrendelt motivumok alapján készült.

Aquarellek :

113	Templominterieur Székelyföldön	80.—
114	Pihenő munkás	70.—
115	Péczeli parasztleány	70.—
116	A napszámos	70.—
117	Egy kofa	70.—
118	A kertész	70.—
119	Egy parasztember	70.—
120	Fonó asszony	60.—
121	Péczel	Mgtul.
122	Részlet a Bois de Boulogneból	100.—

123	Vereskendős asszony	70.—
124	Kosaras kofa	80.—
125	Rózsaszin dominó	80.—
126	Vasárnap	80.—
127	Az obsitos	80.—
128	Costume	80.—
	Rajzok:	
129	Női akt	60.—
130	Férfi akt	60.—
131	Férfi akt	60.—
132	Női akt	60.—
133	Női akt	60.—
134	Férfi akt	60.—
135	Férfi akt, tollrajz	60.—
136	Costume, tollrajz	80.—
137	Mezőkövesdi leány, tollrajz	80.—
138	A kondás	90.—
139	Vázlatkönyvemből	120.—
140	Vázlatkönyvemből	80.—
141	A kert	50.—
142	Székelyfalu legrégibb háza	
143	Mezőkövesdi leány, tollrajz	
144	A kondás, rajz	
145	Costume, tollrajz	
146	Vázlat könyvemből	
147	Fonó asszony	
148	A Tisza partján	
149	Vázlat könyvemből	

A
Nemzeti Szalon legközelebbi
kiállitása:

XLIX. Csoportkiállitás
(Bokor Vilmos, festőművészek, Büky Béla, Halvax Gyula, László László Páris Ila festőművésznő és Löte Éva szobrászművésznő művei.)

Előkészületben:

Az „UME“ (Uj Művészek Társasága)
kiállitása

Norvég representativ képző- és iparművészeti
kiállitás

A Céhbeliek VII-ik kiállitása

Tornyay János gyüjteményes kiállitása

Modern japán képzőművészeti
kiállitás

Magyar Alkotóművésznők Egyesületének „Ame“
első kiállitása

Tavaszi tárlat

ILLUSZTRÁCIÓK

29. A démon
olajfestmény

54. Hajnal a hegyekben
olajfestmény

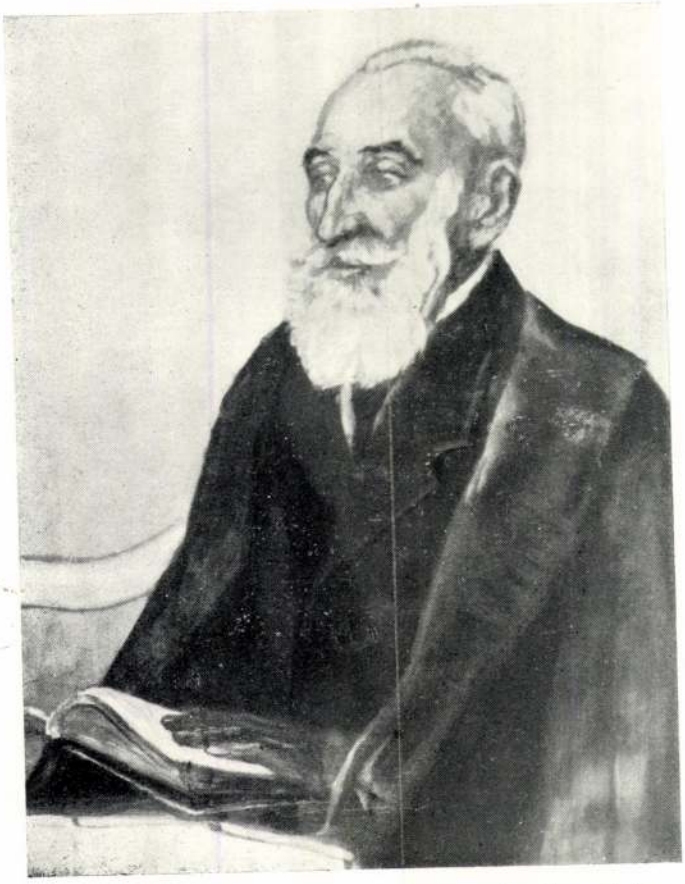

45. Egy székely pap
olajfestmény

32. Korányi Erzsébet bárónő
olajfestmény

60. Fenyőfák egy ősi parkban Székelyföldön
olajfestmény

28. Nagymagyarország várainak történetírója
olajfestmény

VÉSZI GERZSON KÖNYVNYOMDA
BUDAPEST, PODMANICZKY-U. 13.

1021 Dr. Sós András

Dr. Sós András rajza Amerigó Totról, a világhírű, magyar származású Olaszországban dolgozó szobrászról. A művésznek most zárult a Műcsarnokban első hazai gyűjteményes kiállítása, melyet még júniusban bemutatnak Székesfehérvárott is

IV. Szoci

A befizetett tagsági díjal szociális alapot képez, amely házasságkötés, gyermeks legalább 3 hónapos mu tegség esetén rendkívüli Továbbá társasutazások vényeken való részvétel

Az Intéző Bizottság javas ja az egyetem dolgozóin hogy lépjenek be a BC Biztosítási és Önsegélyző

1984 JUN 16

ORVOS EGYETEM

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi S. u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Budapesti dolgozóinak Biztosítási és Önsegélyező Csoportja

Nemzetközi diák vitaklub

Márciusban lett ötéves a moszkvai *„Idő és gondolat"* elnevezésű nemzetközi diákvitaklub, melynek összejövetelein a *Moszkvában* tanuló szovjet és külföldi diákok gazdasági, politikai, filozófiai és kulturális kérdésekről cserélik ki gondolataikat. *A klub törvénye — az ellenkező vélemény tiszteletben tartása, a baráti hangnemben folytatott vitatkozás.* Tulajdonképpen azt kívánja elősegíteni a klub, hogy a szovjet és külföldi diákok és aspiránsok megbarátkozzanak, megismerjék egymást, hogy a külföldi fiatalok tárgyilagos véleményt alakítsanak ki filozófiai, gazdasági, szociális és kulturális kérdésekben, megismerjék a szovjet és a szocialista országok életének karakterisztikus jelenségeit. A klubot egy 18 tagú tanács vezeti, melynek munkájában többek között aktívan vesz részt Gerd *Dubberke*, aki a Német Demokratikus Köztársaságból érkezett, és itt *orvosnak készül*, Mihail *Igolkin* fiatal szovjet filozófus, a Szaúd-arábiai *Dira Mutlak* aspiráns, *Abrovka* és *Ampadu*, a két ghanai diák, a Haitiből jött Rolan *Agenor* és társaik.

A klub tagjai rendszeresen találkoznak szovjet űrhajósokkal, szovjet és külföldi tudósokkal, politikusokkal, közéleti személyiségekkel.

(APN)

[Soós Elemér]

[]: Hrussó vára. Kny.
Arch. Ért. 8-r. 15
kép, 17 l. Bp. 1913

Gent (2040)

	Bevétel		Kiadás	
	korona	fill.	korona	fill.
...a torony helyreállítása				
...der hó 23 án 67.567. szám alatt				
...elszámolása.				
	1500	—		
...tokra			14.	20
...ekszínek			1245.	98.
...mikrek			17.	80
...el összesen	1500	—	1277.	98.
... "	1277.	98		

Rigler J. E. r.-t. 1904. VII m. sz. 02793.

<Soós Elemér>

<> Rahó végvár
története, hadi-
és műleírása.
8-r, 6 kép, 16 l.
Bp. 1916

Gent (2042)

A m.kir. vallás és közoktatásüg
20-án 15942 sz.a.kelt és a IX.k
rendeletének másolata:

Utasitom az államp
bizottsága számára az 1902 évb
tatványok ára fejében egyszázk
lért Rigler József Ede papirne
és dr. Czobor Béla bizottsági
ványára fizessen ki és a mellé
és közokt. miniszteri tárcza n

[Soós Elemér]

L): A tokaji vár
története, hadi-
és műleírása.
8 sz. 18 kép, 35 l.
Sátoraljaújhely,
1904.
Lent (2041)

<Soós Elemér>

<> Ónod vár tör-
ténete, hadi- és
műleírása. 8-r.
7 kép. 27 l.
Bp 1927.

Gent (2046).

A m.kir.vall.és közokt.min
sz.a.kelt s a bpesti IX.ke

Utasitom az ál
rencz és hiveinek tetemei s
Fischer János fiai kőfarag
az emlitett szarkophágokon
teinek szobrászati kivitelé
rásznak II. és utolsó kere
/594/ K-t a II.és III. foko
Orsz. Bizottságának helyet

(Soós Elemér)

( ) Vámos Atya-vár
története, hadi
és műleírása. 8-r
2 kép 12 l. Bp.
1928

Gent (2047)

kt.miniszter jelen kelet és ügyszám alatt
osztályához intézett rendeletének mása:

, hogy a 127.690. számu csekkszámla ter-
Kálmán müszaki tanácsos kezeihez /cim:
re-u.10sz./ a kassai dóm szentélyében
si munkálataira, továbbá az u.n. Mátyás
égei fejében 2.000 P-t, azaz: Kettőezer
. január hó 19.-én. A miniszter rendele-
in s.k.miniszteri tanácsos.
alos másolat hiteléül:

Dr. Lovag Ybl Ervin s.k.

Lobs Elemér †

1929

Kiselejtezett irat

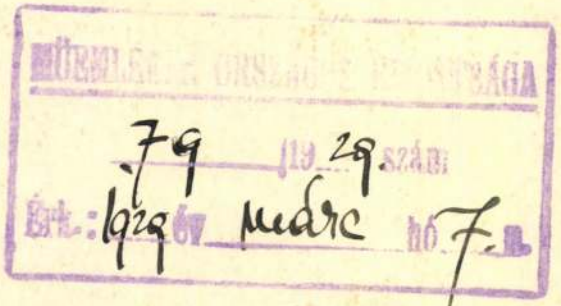

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS FELÜGYELŐSÉGA
79 1929 szám
Érk.: 1929 év márc hó 7. n.

Budapest 1929 feb. 18

M. O. B

Méltóságos uram!

Meleg szavai mellyel jó férjem munkásságát méltatni, méltartatott mélyen meghatottak.

Hazája iránti szeretete vezette, midőn

a mult emlékeit ku-
tatta. Életének legnekt
jutalma lesz, ha mű-
vei öt tulélik.

Fogadja méltoságos
uram és kérem adja
át a Müemlékek bi-
zottságának hálás
köszönetemet a jól
eső részoltért.

Kiváló tisztelettel

Soós Elemérné
Korányi Anna báróno

< Soós Elemér)

L) A szerencsi vár története, hadi- és múlei-rása. 8. r. 7 kép, 23 l. Bp. 1917

Gont (2044)

Soós Elemérné Korányi Anna

Csütörtök, 1931. január 1.

— Két kiállítás. A Nemzeti Szalónban *Soós* Elemérné, báró *Korányi* Anna gyüjteményes kiállítása nyílik meg vasárnap. Kevés olyan nagykultúrájú festőművésznőt ismerünk, mint *Soós* Elemérné. Minden munkáján a művészet iránt érzett nagy szeretet ömlik el. Nem zárkózott el az új irányoktól sem, ebben az irányban is

SOÓS ELEMÉRNÉ,
BÁRÓ KORÁNYI ANNA MŰTERMÉBEN

látjuk néhány érdekes kísérletét. Igazi ereje mégis a naturalista elgondolásban van. Komolyan és szépen komponál, a festői feladatokat becsületesen és lelkiismeretesen oldja meg. Kiállítása elismerést érdemel. — A *Kovács Ákos*-szalónban nyílik meg a másik kiállítás. *Bene* Géza szinte már weszedelmesen *Braque* hatása alatt van. Kétségtelenül van ízlése, finom színérzéke, de különösebbet mondani még nem tud. *Radnay* Margit kerámiái is ismertek. Érdekes szobrokat formál, de utolsó jelentkezése óta neki sem akadt új mondanivalója.

kisértetek (rajzos vígjáték) — Sice a rókavadász — Paramount Híradó (¼6, ½8, ¾10).

FÉSZEK HANGOS MOZGÓ (József körút 7(J. 460—20): Vígjátékesték: Táncolvag — Regatta hőse (kalandor tört., 8 felv.) — A repülő szakaszvezető (hangos burl. 2 felv.) — Sic mint oroszlánszelidítő (hangos trükkfilm (¼5, ¾7, ¾9). Szilveszterkor 11-től kabaré.

FÓRUM FILMSZINHÁZ (Kossuth Lajos u 18. Aut. 897—07 és Aut. 895—43): Bolváry Géza idei mesterműve: Vége a dalnak (Az év különleges nagy filmje, 12 fejezet. Főszr.: Liane Haid, Willy Forst, Verebes Ernő) — Különleges dupla Fox Híradó — Magyar Híradó (5, ½8, ½10).

FŐVÁROSI NAGYMOZGÓ (Rákóczi út 70. J. 204—97): Zwei Herzen im ¾ Takt (magyar feliratokkal, énekes, zenés, hangos attrakció, 12 felv., Willy Forst, Oscar Karlweiss) — Nagy főnök fia (8 felv., Francis MacDonald) — Sir a nóta (amerikai bűrlesz) — Híradó (¼6-tól folyt.). Szilveszterkor 10-től előadás.

IMPERIÁL HANGOS MOZGÓ (Demhinszky utca és Aréna út sarok. J. 328—90): Piz Palü (dráma, 2 rész, 16 felv., Gustav Diesel, Leni Riefenstahl) — Miki mókái (hangos burleszk) — Nelson (hangos revü) — Spanyol szerenád (énekes táncdué) (5, ½8, ¾10). Csütörtök délelőtt burleszkmatiné — Szilveszterkor 11 órakor kabaré, fővárosi művészek közreműködésével.

KAMARA MOZGÓ (Dohány- és Nyár utcai sarok. József 440—27): A kacagó asszony (Paramount magyarul beszélő filmje. Bajor G., Góthné Dohos Annie, Vaszary Piroska, Fejes

Soós-Korányi Anna

*** Auguszta főhercegnő a Soós-Korányi Anna bárónő kiállitásán.** A *Nemzeti Szalon*nak nagy eseménye *Soós* Elemérné *Korányi* Anna bárónő festőművésznő gyüjteményes kiállitása január elsejétől, a megnyitás napjától találkozó alkalma lett a fővárosi művészetbarát társaságoknak. Vasárnap *Auguszta* főhercegnő is megtekintette az őt teremben elhelyezett képkiállitást. A főhercegasszonyt *Soós-Korányi* Anna bárónő, a művésznő és *Déry* Béla igazgató fogadták és kalauzolták. A főhercegnő a gazdag gyüjteményt nagy érdeklődéssel nézte végig. Kiváltképpen a *„Hősi emlékavatás Erdélyben 1925-ben"* megrázó tárgyu, hatalmas festmény kötötte le figyelmét. A *Dachaui* tájképeket és *München* környéke szépségét is melegen dicsérte. Miután a legbehatóbban végigszemlélte a képeket, szeretetteljes megelégedését és elismerését fejezte ki a kiváló művésznő előtt. A nagyérdekességü képtárlatot *Magdolna* főhercegnő még a mult szerdán megnézte s kivált *Pogány* Károlyné *Teleki* grófnő portréja tetszett neki.

M. 1931. I. 8.

M. 1931. I. 8.

Soós Elemérné Korányi Anna

— **A kormányzó felesége a Nemzeti Szalonban.** *Soós* Elemérné, *Korányi* Anna bárónőnek a Nemzeti Szalonban rendezett gyüjteményes kiállitását szombaton délelőtt látogatásával tüntette ki *Horthy* Miklósné, a kormányzó felesége, aki gróf *Ráday* Gedeonné, *Melczer* Lászlóné és báró *Urbán* Péterné kiséretében jelent meg és akit a kiállitó müvésznő, valamint a Nemzeti Szalon részéről *Déry* Béla igazgató, *Gellért* Jenő alelnök és *Kató* Kálmán mütáros fogadtak. A kiállitás szerdán, 14-én délben zárul.

V. 12. 1931. I. 11.

Soósné Korányi Anna

Csütörtök, 1931 január 1. U. N

MŰVÉSZET

• (Soósné Korányi Anna bárónő kiállítása a Nemzeti Szalonban.) Százegyvenegy kép, köztük néhány egészen tekintélyes méretü, már magában is jelentős és figyelemreméltó jelenség ma, amikor müvészeink részint a gazdasági nyomoruság, részint valami megmagyarázhatatlan letargia következtében amugy sem nagyon termékenyek. A 141 kép nyilvánvalóan a müvész legkülönbözőbb korszakából való, mert ugyszólván minden munkán egy-egy régi, nemes tradicióju iskolának, vagy valami uj irányu müvészi érdeklődésnek a nyomait találjuk meg. Korányi Anna nagy lelkesedéssel és odaadással dolgozó müvész, aki nem kockáztat meg semmi problematikus értékü ujitást a müvészi előadásban, hanem becsületesen elmélyül a festészet nagy hagyományainak tanulmányozásában s azoknak eredményeit szüri le a maga számára saját mondanivalóihoz. Nagyobb kompozicióin nemes akadémiák levegőjét érezzük, ám sokkal spontánabbul nyilatkozik meg egyénisége kisebb munkáin s ezek közül is elsősorban tájképein. Merengő csöndes lirák szólnak hozzánk finom szinharmóniákkal megfestett kisebb tájaiból, nagy szeretettel figyeli az egek szinjátékát, hóval boritott hegyvidékek monumentális hegyóriásait, a bizarr szin és vonalritmusban villogó vizeket s mindezt hüséges pontossággal adja vissza vásznain. Az első teremben ezek a tájképek, de különösen egy szomorufüz lombjáról festett hangulatos munkája a legjobb állomások. Portréin egy-két vonásból, szinfoltból bravurosan keresi ki az arc jellegzetességét s ilyen természetü munkáinak pompás frissességet ad nagyvonalusága és megfigyelésének határozottsága. A kiállitás vasárnap délelőtt nyilik meg.

könyve ..... *P 1.–*

Megrendelhető
kiadóhivatalunkban V., Honvéd-utca 10 és
a MAGYAR KULTURA szerkesztőségében
VIII., Horánszky-utca 18—20.

TURISTASÁG

TURAPROGRAM.

Magyar Turista Egyesület.

December 31., január 1. Központ: Szilveszter-est Klastrom-pusztán.

Si szakosztály: Szilveszter-est és tűzijáték Dobogókőn. Vezető: Téry Ferenc. Találkozás: 31-én 19 órakor nyugati pályaudvaron.

Sasok: Szilveszter-est és tűzijáték Nagyszénáson. Vezető: Alberkovics József. Találkozás: 31-én 19 órakor

Soós-Korányi Anna

* **Horthy Miklósné Soós-Korányi Anna bárónő kiállitásán.** A Nemzeti Szalonban, a *Soós-Korányi* Anna bárónő nagy érdeklődést keltett gyüjteményes kiállitásának ujabb magas látogatói voltak. *Horthy* Miklósné tekintette meg a kiállitást *Ráday* Gedeonné grófné, *Urbán* Péterné báróné és *Melczer* Lászlóné kiséretében. A kormányzó felesége nagy érdeklődéssel nézte végig a gyönyörü képek müvészi sorozatát. Meghatódottan látta ott öccse (növére fiának), Kellemesi *Melczer* István zászlósnak, az arcképét, aki a háboruban hősi halált halt. A tájképek sorozatából különösen az alföldi részletek tetszettek. Itt megjegyezte a kormányzóné, hogy az Alföld poézisát legjobban szereti. Az Alföldnek ama részei legkedvesebbek neki, amelyeknek végtelenségbe nyuló sikságát fák, erdők sem árnyékolják.

M. 1931. I. 11

Soós Elemérné Korányi Anna

— **(Soós Elemérné, báró Korányi Anna kiállítása.)** A *Nemzeti Szalón* valamennyi termét egy régen nem szerepelt festőművésznő alkotásai töltik meg. *Soós* Elemérné egész eddigi pályájáról, munkásságának, őszinte fejlődésének, minden érdekes szakáról beszámol impozáns gyüjteményes kiállítása. A mult századvég naturalisztikus zsánerképstílusában festett sötéttónusú nagy csoportképekkel kezdődik a sor, de ezeket hamarosan friss impresszionista tájképek, majd pompásan karakterizáló arcképek, dekoratív freskótervek váltják fel és közben alapos akadémikus készültséget bizonyító rajzok, vázlatok sorakoznak a falakon. Bármilyen irányba fordul is művészi érdeklődése, mindig egy nagykulturájú, művészi lelkiismeretével soha meg nem alkuvó, s az idők változásával, új problémákkal, mindig lépést tartó komoly tehetség munkájáról számolnak be a képek, amelyek megérdemlik a művészetet szerető közönség őszinte érdeklődését. *(m—i)*

M.O. 931 I 1.

és irigykedés nélkül.

Soós Elemérné

Soós Elemérné kiállítása. A Nemzeti Szalon összes termeit most *Sóvári Soós Elemérné* szül. *Korányi Anna* bárónő kollektiv kiállítása tölti meg. A művésznő régi szereplője a hazai és külföldi műtárlatoknak s több képe van a hazai muzeális gyüjteményekben. Művészete a régi akadémikus irány jól kitaposott utjain halad. Fest képmásokat, aktkompozíciókat, genre-képeket, csendéleteket, nagy szorgalommal és szeretettel. Különösen sikerültek nagyobb magyar genre-képei, köztük a szépen megkomponált *„Körmenet"* s a Munkácsyra emlékeztető *„Családi kör"*. Sok jó magyar típust is látunk tanulmányai között, főleg székelyföldi fejeket. aquarelljei között pedig igen friss a kofa, a kertész, az obsitos, a fonó asszony. Öt érdekes kompozicióban festette meg *„A könyv evolutiója"* c. ciklust, a Pázmány Péter tud. egyetem részére. Ebben a „Szóhagyomány", — „A jelirás", — „A hieroglipha", — „A kézirat" és „A nyomtatás" jeleneteit ábrázolja. A tárlat figurális művei között sok tájképe van, köztük a finom tónusban festett „November a dachaui moorban", — a „Zagyvamenti tanya", — „Balatoni halászkunyhók", — „Rákosparti részlet" és több balatoni hangulata. Virágképei közül kiválik egy poétikus akácvirágos kompozició s a „Hervadás", őszi színeivel. A művésznő egyébként élénk szerepet játszott művészi közéletünkben is, tiz éven át elnöke volt a Magyar Képzőművésznők Egyesületének. Mostani tárlatán 150 festményét és vázlatát állitotta ki, melyek művészetének java munkásságát mutatják be. *(k. k. l.)*

PH 931 T1

Soós Elemérné

— **Soós Elemérné kiállításának megnyitása.** A Nemzeti Szalonban *Soós* Elemérné *Korányi* Anna bárónő gyüjteményes kiállítása ünnepélyes keretek között újév napján nyilt meg. A kiállitást *Kertész* K. Róbert h. államtitkár nyitotta meg, mig Budapest fő- és székváros közönségét *Liber* Endre dr. tanácsnok képviselte.

N. h. - 1931. I. 3.

Soós Elemérné

*** Soós Elemérné kiállításának megnyitása.** A Nemzeti Szalonban *Soós* Elemérné *Korányi* Anna bárónő gyüjteményes kiállítása ünnepélyes keretek között Ujév napján nyilt meg. A kiállitást *Kertész* K. Róbert h. államtitkár nyitotta meg, mig Budapest fő- és székváros közönségét *Liber* Endre dr. tanácsnok képviselte.

dr. 1931. I. 3.

Soós Elemérné Korányi Anna

B.H. 931. I. 11.

* **(A kormányzó felesége a Nemzeti Szalonban.)** *Soós* Elemérné, *Korányi* Anna bárónőnek a Nemzeti Szalonban rendezett gyűjteményes kiállítását szombaton délelőtt látogatásával tüntette ki *Horthy* Miklósné, a kormányzó felesége, aki *Ráday* Gedeonné grófné *Melczer* Lászlóné és *Urbán* Ferencné báróné kíséretében jelent meg. A kiállítás szerdán, 14-én délben záru].

B H 1931. I. 11.

Soósné Korányi Anna

1931 január 1, csütörtök

Soósné Korányi Anna képkiállítása a Nemzeti Szalonban

Ujesztendő napján nyilik meg néhai *Soós* Elemér ezredes özvegyének, *Korányi* Anna bárónőnek gyüjteményes képkiállitása a Nemzeti Szalon összes termeiben. S. Korányi Anna vérbeli naturalista, nyugodt és mély studiumba elmélyedő festő, aki ismeri ennek az iskolának minden lehetőségét és igy ment a tulzásoktól, illetőleg a kellemetlen preciz-kedéstől, mely egyeseknél a festészetet sok-szor a fényképezéshez degradálja le. Portréit mély, a sötét gammákba elvegyülő szinek jellemzik (igy *Korányi* Frigyes, *Arató* Lajos *arcképei*), de használ egy bársonyos, ragyogó szinekkel megfestett, sokkal derüsebb tehni-kát is (*Arab fiu, Székely pap*), ahol festői készségét a legvilágosabban lehet látni és tanulmányozni. Igazi terrénuma azonban nem az arcképfestés, hanem a tájkép és a népélet jellemzése. Itt ugyanis sokkal fel-szabadultabb, nem köti meg annyira az aka-demizmus hatása és egyéniségéből, müvészi énjéből ezen a téren többet tud adni, többet önmagából és szemléletéből. Egy-két kivétel-től eltekintve, stilusa itt kimondottan eredeti, látszik, mennyire elmerült a székelyföldi tá-jak tanulmányozásában és a népélet, a szé-kely nép életének meglátásában. Könnyedén, szinte bravurosan vetiti le vásznára a látot-takat, halvány, páradus szinekkel (*Hajnal a Székelyföldön, Nyirfák, Virágos rét*) és ugyanigy, de markánsabb vonalozással, a nagy Milletre emlékeztetve, a föld emberének életét (*Székely aratók, Fonó asszony, Szü-retelők*), ahol a szegény ember világát az előadás misztikus egyszerüségével ábrázolja, keresetlenül, ugy, ahogy a valóságban van. Korányi Anna bárónőnek ez a kiállitása nagy sikerre tarthat igényt, mert valóban müvészi élvezetben részesülnek azok, akik megtekin-tik a Nemzeti Szalonnak ezt az ujévi tárlatát. Külföldi és régebbi hazai sikerek után igazán érdemes volt ennek a nagykulturáju müvész-nek ujra nyilvánosság elé lépni. (*D. A.*)

a munkaadók viszont a munkaidő leszállításával arányos munkabérleszállitást akartak végrehajtani. A kompromisszum az érdekeltek között most olymódon jött létre, hogy a szakszervezetek elfogadták a heti 45 órás munkaidőt, amelyből öt napra hét és háromnegyed, egy napra hatórás munkaidő esik, a munkaadók pedig nem szállitják le a munkabéreket, vagyis a munkások heti munkabére változatlanul megmarad tekintet nélkül a rövidebb munkaidőre. Az angol kormány a munkaidő további leszállitását tervezi, a szénbányatörvény szerint legkésőbb 1931 juliusában napi 7 órára kell leszállitani a szénbányamunkások munkaidejét.

A munkaidő uj rendezése ujabb terheket ró a szénbányavállalatokra, mert nem jelent egyben munkabérredukálást. A kormány viszont eléri célját, mert nagyobbszámu bányamunkás alkalmazása válik szükségessé, ami a munkanélküliség enyhitését jelenti. A szén önköltségi ára ismét növekszik, ami a vállalatokra nézve elviselhetetlen terhet jelentene, ha nem részesülnének állami szubvencióban, ami ilyen körülmények között burkolt munkanélkülisegélynek tekinthető.

— **(Megszüntették a szaharin szabad forgalmát.)** A *Budapesti Közlöny* január elsejei számában pénzügyminiszteri rendelet jelenik meg a közfogyasztásu szaharin forgal-

Soós Elemérné Korányi Anna

— **Uj kiállitás a Nemzeti Szalonban.** Csütörtökön, ujév napján délelőtt 11 órakor nyilik meg ünnepélyes keretek között a Nemzeti Szalonban *Soós* Elemérné, *Korányi* Anna bárónő festőművésznő gyüjteményes kiállitása.

N.U. 930 XII/30

N. U. 1930. XII. 30.

Soós Elemérné Korányi Anna

*** Soós Elemérné Korányi Anna bárónő kollektiv-kiállitása.** A *Nemzeti Szalon* január elsején sóvári *Soós* Elemérné *Korányi* Anna bárónő festőművésznő, *Lotz* Károly, *Deák-Ébner* és *Lenbach* mesterek méltó tanitványának kollektiv-kiállitásával nyitja meg termeit. A művésznő hosszu elvonultság után munkásságának legujabb alkotásait állitja ki. Előkerülnek a legutóbb Párisban nagy sikert aratott képei, valamint a müncheni kiállitásra szánt anyag nagy része. A ritka érdekességü kiállitás iránt, amely, az előjelek szerint, a pesti társaságok eseményének igérkezik, igen nagy az érdeklődés. Soósné Korányi bárónő kiállitását előreláthatóan két hétig nyitvatartják.

M. 1930. XII. 17.

M. 1930. XII. 17.

Soós Elemérné Korányi Anna.

*** Soós Elemérné gyüjteményes ki...**

A Nemzeti Szalon ujesztendője nagy... müvészi kiállitással kezdődik. A cse...

...reá. Később, amikor Tirol ellen indultak meg az olaszok, e hősi ország védelme jutott ki neki feladatul s Verdross brigadéros hegyes hazája földjéből talpalatnyi területet nem engedett át az ellenségnek. Azían az első számu császárvadász dandárnak parancsnokává nevezték ki s Verdross tábornok győzelmes csatákban tört előre az olasz sikság felé. Őrola valóban el lehet mondani hogy édesapja volt katonáinak, mert az utolsó császárvadász is rajongva ragaszkodott hozzá minden időben. Amikor minden összegomjolj felettünk. Károly király az ősz...

M. 1930. XII. 19.

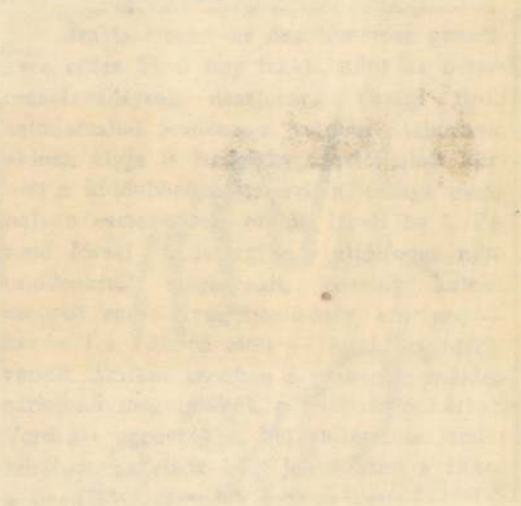

Sós Elemérné Korányi Anna

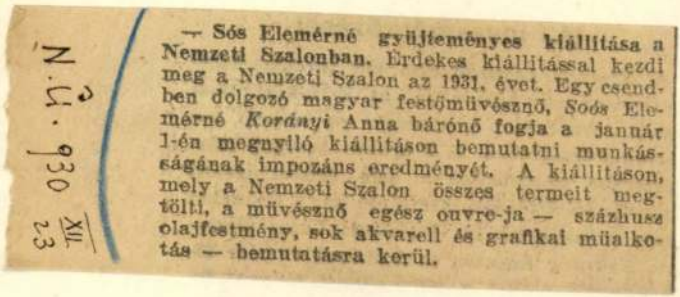

N. L. 1930 XII. 23

— **Sós Elemérné gyüjteményes kiállitása a Nemzeti Szalonban.** Érdekes kiállitással kezdi meg a Nemzeti Szalon az 1931. évet. Egy csendben dolgozó magyar festőművésznő, *Sós Elemérné Korányi* Anna bárónő fogja a január 1-én megnyiló kiállitáson bemutatni munkásságának impozáns eredményét. A kiállitáson, mely a Nemzeti Szalon összes termeit megtölti, a művésznő egész ouvre-ja — százhusz olajfestmény, sok akvarell és grafikai müalkotás — bemutatásra kerül.

N. L. 1930. XII. 23.

Soós Elemérné Korányi Anna

** **Soós Elemérné gyüjteményes kiállitása a Nemzeti Szalonban.** Érdekes kiállitással kezdi meg a Nemzeti Szalon az 1931. évet. Egy csendben dolgozó magyar festőművésznő, Soós Elemérné, Korányi Anna bárónő fogja a január 1-én megnyiló kiállitáson bemutatni munkásságának impozáns eredményét. A kiállitáson, mely a Nemzeti Szalon összes termeit megtölti, a művésznő egész ouvre-ja — százhusz olajfestmény, sok akvarell és grafikai műalkotás — bemutatásra kerül.

Újság 1930. XII. 24.

** **Soós Elemérné kiállitása.** Az uj esztendőt Soós Elemérné báró Korányi Anna gyüjteményes kiállitásával kezdi meg a Nemzeti Szalon. Soós Elemérné női festőink sorában régóta előkelő szerepet játszik. Körülményei lehetővé tették, hogy nagy mesterektől tanulja meg a mesterséget. Kiállitásának anyagában nem nehéz megismerni azokat a müveit, amelyek mestereinek szemeláttára, vagy legalább is lelki közösségében készültek. Azok a legjobb munkái. Ilyen néhai Korányi Frigyesnek egyszerü és nemes arcképe, „Hervadás" cimü szépen egybehangolt virágcsendélete és több tájképe. Kár, hogy anyagát szigorubban meg nem rostálta. Elfogulatlan szemü tanácsadók lebeszélhették volna arról, hogy az egész Nemzeti Szalont megtöltse képeivel. Ahhoz nem eléggé sulyos az egyénisége és nem eléggé változatos a mondanivalója. *(e. a.)*

1931. jan. 1.

695. A CSIGAÁRUS, színes
Schneckenhändler, farbig

696. LEVEST EVŐ ANYÓK
kosárral, korszerü ruhá
bige Porzellanfigur, steh

697. RÓMAI HARCOS, szín
Bécs, 1750 k. — Römisc

Ujság
1931. jan. 1.

házas mokkacsésze, másik tölgyfaleveles diszi-
lagenwald, 1837. — Zwei Schalen mit Unter-
it grüner Glasur, die andere zeigt Eichen-
enwald, 1837.

n, kékarany, zöld diszitéssel. Pirkenhammer,
es Blumenkelches, Porzellan. Pirkenhammer,

, sziklán ülő nőalak mellett spanyolruházatu
ük törpe udvari bolond ernyővel. Grassi min-
ges Porzellan, Frauenfigur auf Felsen sitzend,
vor ihnen Knabe und Mädchen mit Kind, im
um 1780. Illusztr. XXXIII. tábl.

lláncsoport, zöld márványos talapzaton, kőpa-
te áll felesége, előttük éneklő leány áll kottát
mögöttük térdelő gyermekalak virágkosárral.
e, farbiges Porzellan, auf einer Steinbank sitzt
vor ihnen ein singendes Mädchen die Noten
assi. Wien, um 1780. Illusztr. XXXIII. tábl.

ól, szines porcellánszobrocska, domboru rokoko
, 1765 k. — Zwei musizierende Affen, aus der
eliefdekor. Wien, um 1765.
Illusztr. XXXV. tábl.

bal karján kosár, jobbjában csirkét tart. Du

Soós Elemérné
Korányi Anna

* **(Soós Elemérné, Korányi Anna bárónő kiállítása.)** A Nemzeti Szalon összes termeit töltik meg az ismertnevű magyar festőművészeknek, *Soós* Elemérné, *Korányi* Anna bárónőnek képei. Egész művészeti fejlődését kívánja bemutatni a gyüjteményes kiállítás. kezdve a korábbi évek sötét tónusú, nagy koncepcióitól az utóbbi idők világosabb, frissebb természetimpresszóiig. Soós Elemérné régebben a naturalista életképfestésnek volt a híve. Deák-Ébner, Bihari és Baditz voltak reá a legnagyobb hatással, de Munkácsy közvetlen befolyása is fölcsillan nagy vásznaiban. Barnás tónusú, magyar tárgyú életképei komoly tudásról, elmélyedő talentumról tanuskodnak. A dachaui és szolnoki művésztelepen végzett tanulmányai idején aztán megvilágosodtak színei és kötetlenebb lett festői előadása. Egyforma érdeklődéssel fordul Soósné minden téma felé. A tájképet éppgy kedveli, mint a figurálist, vagy a csendéletet. Azonban mindvégig megmaradt a naturalismus hívének, melytől legföljebb csak a tetszetősség kedvéért té rel kissé. Tájképei között vannak a legközvetlenebb hatású alkotások, de virág-csendéleteinek dús színgazdagsága is dicséretet érdemel. Legutolsó alkotása, egy érdekes portré, arról tanuskodik, hogy Soós Elemérné a legújabb időkig megőrizte ecsetjének frisseségét, sőt művészete újabb virágzásnak indul. A kiállításnak bizonyára nagy társadalmi sikere is lesz.

Budapesti Hírlap
1931. jan. 1.

Ibl Ervin

81155/1937.
----------szám.
II-3.

A diósgyőri vár
tosan mult évi 29388. szám a
helyszinén megtartott szemle
ra és megóvására vonatkozó
Tekintettel arr
költségeiről az 1936/1937. é
megfelelően összeállitott mu
módomban gondoskodni, tiszte
hogy a várromok további fel

Soos Elemérné Korányi Anna bárónő.

N.Ú. 930. XII 28.

— A Magyar Akvarell- és Pasztellfestő kiállítás vasárnap ér véget. A *Magyar Akvarell és Pasztellfestők kiállítása* vasárnap, december 28-án délután 2 órakor bezárul, mely után a vezetőség azonnal hozzáfog *Soos* Elemérné *Korányi* Anna bárónő gyűjteményes kiállításának megrendezéséhez. A *Nemzeti Szalon* igazgatósága a téli idő alkalmából a helyiségek megfelelő fűtése végett célszerű átalakításokat végeztetett, úgy hogy a kiállítási termek fűtése lehetővé teszi a látogatóknak a kiállítási helyiségekben való hosszabb tartózkodást.

Nemzeti Újság, 1930. dec. 28.

1

N.Szalon kiállitása rendezett

Soós Elemérné, Korányi Anna.

Katol. Szemle. 1931. I. 128-35. l.

br. Loós Korányi Anna
testő
8 óran. Ugsaj
1918. ápr. 26. S. L.

Soós Elemérné
Korányi Anna.
Pesti
Lc. 3580
Koll. kiáll. a
Nemzeti halottban
Pesti Hirlap. 1931. jan. 1.
(k. k. l.: S. kiállítása)

merően szemébe nézvén kezét megragadja mond: ej, ej de meghiztál!" azután napot mester bátyám! talán nem is l megismerték azon úrban Darándyt, társát, kivel egy szálláson lakott. Sim a mester ezer kérdésekkel ostromolta. D tanulta céljokat, és levétetvén a pincetoko

Chaplin

A diktátor bevonul a meghódoló szomszédos kis ország fővárosába. A hazulról megszokott diszlet fogadja, hatalmas emelvény a világ különböző rádióállomásainak mikrofónjaival, égbenyúló oszlopokon torz-keresztes zászlókkal és pajzsokkal és a végtelenbe vesző téren a sokszázezres tömeg sötét masszája, amelyből nem villan elő egyetlen egy emberi arc sem. Mindenki feszülten várja a jólismert tajtékzó, gyűlöletet fröcskölő ordítást, de a hang, amely megszólal a mikrofónokon keresztül, szelíd, meleg emberi hang és a szavak, amelyek békéről, emberi közösségről, szabadságról és az élet örömeiről szólnak, nem a diktátor szavai. Chaplin „Diktátor" című filmjének befejezése ez a beszéd és a néző természetesen tudja, hogy nem a diktátor, hanem a vígjáték egyik örök törvénye szerint véletlenül helyébe került kis zsidó borbély beszél. A szöveg, bár szándékában nemes, tartalmában emelkedett, tulajdonképpen csupa közhely és képi megoldása — a hosszú beszéd majdnem végig egy-

látogatásakor az onnan származó festők csoportja rendezett egy a szokott átlagot messze felülhaladó kiállítást. A főerősség persze Zügel két méretben is nagyszerű alkotása volt, mellette P. W. Keller-Reutlingen tájképei világításaik érdekességével tüntek ki. Egy máskor Leó Putz női arcképe, Prof. Balthasar Schmitt és Karl von Lilien szobrai, majd egy héttel később Hans Best nagy arcképei és nemes plasztikai érzékről tanuskodó állatszobrai, azonkívül a földszinti terem iparművészeti tárgyai mentették meg a kiállítások szinvonalát.

Tannhauser Moderne Galerieja a drezdai Gotthard Kuehlt mutatta be. Nem a teljes erejében, de mindazonáltal jó kiállítással. A híres drezdai hidat talán a kelleténél többször is lefestette és kiállította, mint szükséges lett volna, hogy ez az ismétlés kárára ne szolgáljon, de néhány templom és műhely-belsőben vagy egy sikátor napfény nélküli levegőjében sok megkapó momentumot örökített meg igen szerencsésen.

A Brakls Kunsthaus kitünő helyiségeiben a Kéve müncheni májusi kiállítására készülnek. A müncheni lapokban közzétett kommünikék nagy reményekkel várják a magyarok bemutatkozását. De addig is tele vannak a termek képekkel akasztva, még pedig kitünő elrendezésben. Prof. Jul. Diez aquarelljei és rézkarcai, Karl Strathmann meseszerű dekorativ kisérletei, majd Leopold Durm már inkább falat kívánó festményei a legújabb kollekciók a megszokott és a Brakl szalonhoz tartozó piktorok mellett, de jóformán sosem hiányzanak ott Kálmán Péter festményei sem. Ezúttal megint két érdekes női arcképpel szerepel.

A Goltz Kunstsalon kiállítását a svéd Emil Zoir uralta. Főleg rézkarcai arattak sikert, míg festészete energia-túltengésben szenved, de a mindent összefoglaló és tudatosan jó rajz-festményeinek a főerőssége.

Még csak a Juryfreie tavaszi kiállításának a második csoportja van hátra. Itt viszont a dilettantizmus az uralkodó és inkább azon kellett csodálkoznom, hogy akadt két ember, akik dacára erős forradalmiságuknak mégis művészetet produkáltak. Még pedig életnagyságnál nagyobb aktos kompoziciókkal, — melyek inkább a falra kívánkoznak — szerepel Hegenbart-Elbleiten; míg Fritz Scherer igen erőteljes tájképekkel, amelyek között legtöbb kvalitást mutattak: a Kloster Schäftlarn napsütésével és a Walchensee köröskörül letört fenyőfákkal.

És mindezekből mégis csak a Kellerre való emlékezés maradt meg a legerősebb képzetnek. A 70 esztendős Keller emléke, fiatalossága, képei, munkás élete, csodás női testei és ragyogó szép asszonyai, ünnepeltetése és megbecsülése, sikerei és személyisége, egyszóval az ő művészete.

SOMOGYI MIKLÓS

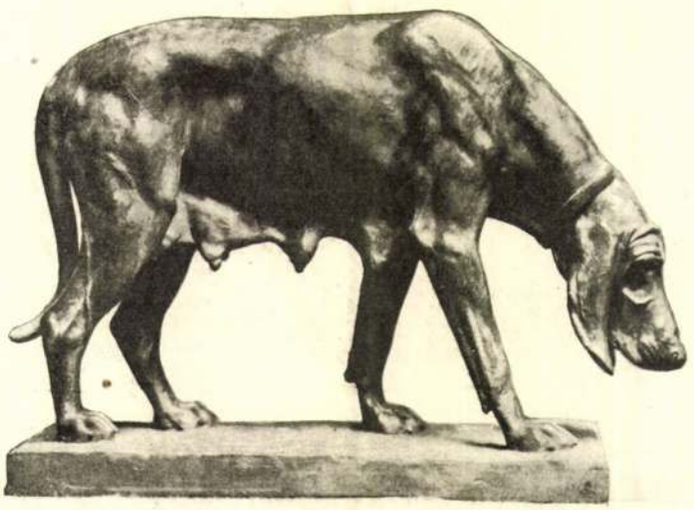

A MŰCSARNOK TAVASZI KIÁLLITÁSÁBÓL

ANGOL VÉREB
SÓS GÉZA SZOBORMÜVE

Művészet 1914

MODERN ANGOL RÉZKARCOLÓK

A Szépművészeti Múzeum grafikai osztálya páratlanul álló angol rézkarcgyűjteményéből 168 darabot állított ki, az utolsó huszonöt év termelésének színét-javát. Valami hűvös előkelőség ömlik el e kiállításon; a fekete-fehér lapok halkan sorakoznak egymás mellé; egyetlen éles hang, egyetlen szinészies gesztus sem töri meg nemes nyugalmukat. Ingerlő témák hajszolása távol van e lapoktól, melyek feladatukat tisztára az artisztikumban keresik. Zárkózottságuk csak az előtt olvad el, aki szerető fogékonysággal és komoly elmélyedéssel szemléli őket. De ennek azután kitárják egész gazdagságukat, érzésük és hangulatuk mély hullámzását, természet-szemléletük friss közvetlenségét, előadásuk művészi tökéletességét.

A rézkarc művészetének Rembrandt a megalapítója. Vannak ugyan előzői már a XVI. század kezdetétől fogva, de ő volt az, aki a technika belső tulajdonságait felismerve, intuitiv genialitással és tudatos keresésse a rézkarc műfajának első remekeit alkotta. A fametszet s a rézmetszet vonalas és plasztik i jellegével szemben a maratott rézlapban la ta meg azt a médiumot, mely a fehér-fekete atárain belül a festői felfogásnak legjobb k ejezője. Több mint 300 lapból álló rézkarc- euvreje szinte kimeríteni látszik az összes l hetőségeket, a tollrajzszerű vázlattól a f ltokban szerkesztett képszerű kompozíciókig, a simára törölt lemez puritán levonásaitól a kent, ónusos nyomatokig. A maratás és a nyomás minden csinját-binját ismeri és alkalmazza; elfedezi a rajztalanul hagyott papirfelületek for osságát a rézkarc ökonómiájában, s különös gonddal választja ki a papirt, melyen lemeze a legjobban érvényesül. A rézkarcznak k nonjait teremti meg, melyek mindmáig mintaké ül szolgálhatnak.

A XIX. század a könyomásban s a ónusos fametszetben új grafikai teknikákat talá s elsősorban ezeket műveli. De nem hanyag ja el a rézkarcot sem, sőt bizonyos tekintetber tovább is fejleszti. A francia Meryon Rembrand kúsza,

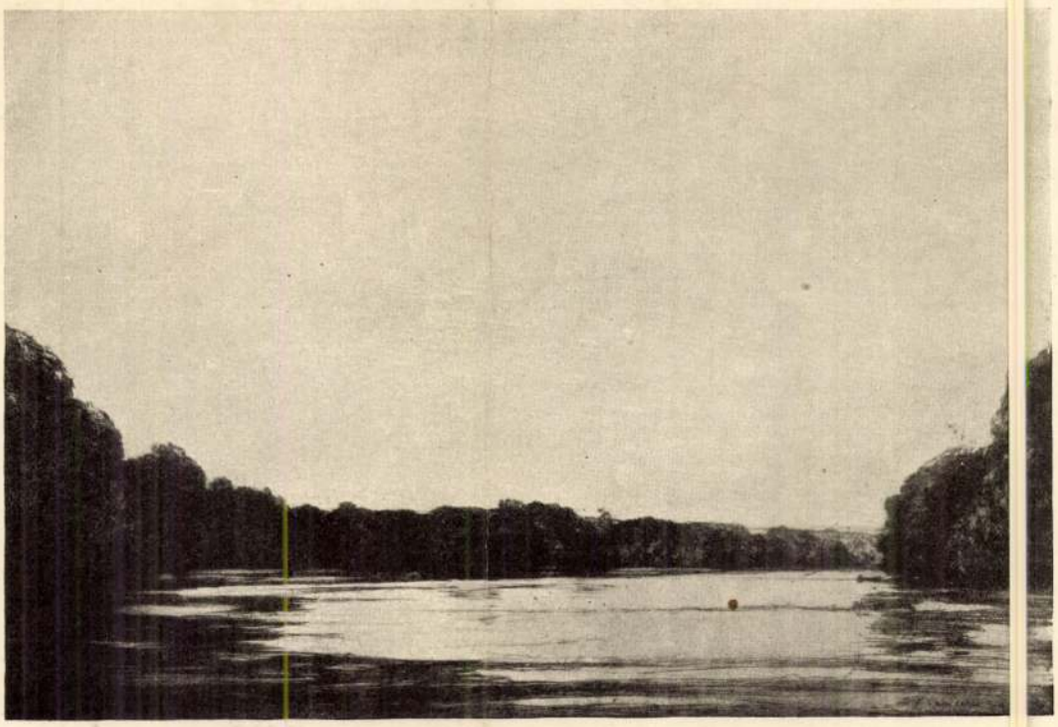

A SZÉPMŰVÉSZETI MÚZEUM KIÁLLÍTÁSÁBÓL

A TAY FO ÓT D. Y. CAMERON RÉZKA CA

esetleg társadalmi szerepléssel, összeköttetések keresésével bizonyos népszerűséget vagy amatőr-kört teremtsen magának. Szerény, szótlan, elvonult, csak éppen a munkának élő ember volt. Csakhamar meg kellett ízlelnie a nyomort, minden formájában. Oly keserves anyagi körülmények közé került, hogy már a frissen mintázott munkák gipszbeöntésére sem telett. Nem egy műve ennek következtében tönkre is ment. Ismételten folyamodott ösztöndíjért, segélyért. Mindig bécsi származása címén utasították vissza. Nagy nyomora visszahajtotta tehát Bécsbe, hátha ott jobban boldogul. Itt azonban a Magyarországon töltött tíz évet róták fel neki, s benne csak az idegen, magyar szobrászt nézték. Szörnyű öt év következett. Hogy éhen ne haljon, potom áron sorra elvesztegette a munkáit s gyakran hónapokon át sem jutott hozzá, hogy művészi munkát végezzen.

Ekkor a nyomor tetőpontján egyszerre feléje mosolygott a remény. Egy Buenos Airesben utat az új ígéret-földje felé.

Két hónapig jól ment minden. Akkor aztán egyszeribe politikai okokból beszüntették a bankpalota építését. Ott állott tehát, ahol kezdte. Hogy betevő falatja legyen, dekorativ szobrászoknál vállalt munkát és éveken át ezen tengődött. Az idegen környezet, minden érdekessége ellenére sem tudta lelkének honvágyát elcsitítani, gyenge fizikumát pedig kikezdte a szokatlan éghajlat. Nem tudott többé a honvágynak ellenállani. A mostoha, de szeretett hazába eljutni, ez lett most már egyetlen törekvése. Mint fedélközi utas jött az új ígéret földjére, mint fedélközi szegény utas tért vissza onnan egy krajcár nélkül.

Itthon elszánta magát a végső küzdelemre. De közbejött a háború s minden kilátása elenyészett. Betegen, összetörve, apró hivatalnoki munkálkodással próbálta a maga és családja számára valahogy lehetővé tenni a megélhetést. Ebből a súlyos, keserves küzdelemből

SÓS GÉZA

Sokat szenvedett művész szállt sírba az év január 30-án Budapesten. Sorsa hasonlatos ama regények egyikéhez, amelyek a művésznyomort választották tárgyul s amelyekről a nagyközönség nem is hiszi, hogy az író fantáziáján kívül, a való életben is realizálódhatik. Keserű sorsát már születésekor szinte magával hozta. Mert az, hogy éppen Bécsben született (1870 dec. 31.), mint valami átok nehezedett egész pályafutására. Atyja ugyanis évtizedeken át Budapesten hivatalt bírt egy bányavállalatnál, tehát magyar honosságú volt, Sós Géza tehát bécsi születése ellenére is magyar illetőségű volt. Ennek az lett a következménye, hogy később pályafutásának nehéz napjaiban sem itt, sem Bécsben tudni sem akartak róla.

Iskoláit még Budapesten járta, de a sz b-
rászati akadémikus tanulmányokat már Bé s-
ben kellett végeznie, mert a bányavállalat a y-
ját Bécsbe helyezte át, Bécsben Kundmann és
Hellmer voltak tanárai. Tehetségét, amely i-
lönösen állatok mintázásában nyilvánult m g,
hamar elismerték a tanárai s akadémiai kiti -
tetésekhez is juttatták. Őt azonban elfogta a
honvágy s befejezve tanulmányait, a legsze b
reményekkel sietett Budapestre.

Itt nagy csalódás érte. Nem fogadták el m -
gyar szobrásznak s egy ösztöndíjtól is ily c -
men ütötték el. Hogy legyen miből megélni
beállt Zala György műtermébe s ott segédk
zett a millenáris emlékmű munkálataiban. C
esztendeig tartotta fönn magát ily módon, ámd
az önálló munkálkodás vágya felülkeredet
benne. Ott hagyta a műhelymunkát s a mag

Művészet 1918

sának az emlékére a Nemzeti Múzeum éremtárának 4-et 300 koronáért, a magános vásárlók 102-őt 220,750 koronáért, végül a társulati nyerő tagok 29-et 23,450 koronáért. A nyerők 12 mű vételénél nyereményeikre ráfizettek 4000 koronát és nem értékesítettek nyereményeikből 550 koronát, s ezt az összeget az igazgatóság a tavaszi sorsjátékra fordította.

Az állam a következő műveket vette meg: Balló Edétől: Szalay Imre báró arcképe, olf.: Glatz Oszkártól: Bujáki csendélet, olf.; Kató Kálmántól: Mosónők, olf.; ifj. Vastagh Györgytől: Madarász Viktor mellszobra, bronz.

Budapest székesfőváros megvásárolta: Kőrösfői Kriesch Aladártól: A tölgyfa, tempera; Szlányi Lajostól: Hóolvadás a hegyekben, olf.; Uitz Bélától: Fürdőzők, rézkarc; Wágner Gézától: A Kigyó-tér olf.

A társulat vásárlása az Andrássy Dénes gróf alapítvány kamataiból: Edvi Illés Aladártól: Orosz fogoly otthona, vízf.; Siligai Ferencztől: Megjött az apa, olf.; Szüle Pétertől; Női akt olf. A Pesti Műegylettől átvett vagyon kamataiból a Szépművészeti Múzeum részére Mednyánszky László bárótól: Tanulmányfej, olf. és végül fennállása 50 éves évfordulójának az emlékére a Nemzeti Múzeum éremtárának: Esső Erzsébettől: Háború, vasérem, Boelke, vasérem, Konyovics, vasérem, továbbá Fémes Beck Vilmostól: Francevich, plakett.

Az őszi sorsjátékon nyertes tagok a következő műveket választották:

Augenfeld Ödön: Gulyás János 117. «Zongoralecke» című művét.

Bábai Bay Sándor: Kacziány Ödön 320. «Holdas éj» című művét.

Bagovcsevich Róbert: Mátray Vilmos 307. «Nagymosás» című művét.

Budapesti evang. leányiskola; Pörge Gergely 270. «Alföldi tanya» című művét.

végre a jótékony halál szólította utolsó pihenőre. Meghalt a budapesti István-kórházban, családján kívül senki által észre nem véve, mindenkitől elhagyatva.

Sós Géza Budapesten a Műcsarnokban és a Nemzeti Szalonban szokott volt kiállítani. Bécsben a Künstlerhausban és a Secessionban. Iparművészeti munkáit a milanoi nemzetközi iparművészeti kiállításon ezüst éremmel tüntették ki. Sokféle, kisebb-nagyobb méretű művei szárnára nagyobbára az állatvilágból szerzett modelleket: oroszlánok, párducok, bikák, sasok stb. művészi szemmel meglátott mozdulatai s jellemképei teszik ki szorgalmas munkássága eredményét. Jeles tehetségét nagy buzgalommal s a művészetbe vetett rendíthetetlen hittel fejlesztette s valóban nagy kár, hogy érvényesülnie nem engedtetett. Dísztelen sírja intő jel azok számára, akik a művészek sorsára befolyással bírnak. Úgy tudjuk, hogy hátrahagyott munkái gyüjteményes kiállításon lesznek láthatók. A közönségnek tehát alkalma lesz holta után észrevenni a művészt, akit éltében szinte rendszeresen mellőzött.

A MÜCSARNOKBÓL *

AZ 1917/18. ÉVI TÉLI TÁRLAT EREDMÉNYEI. A téli számban jeleztük már, hogy a sivár esztendők után a téli tárlaton végre a képzőművészet terén is bekövetkezett a várvavárt fellendülés. A közönség vásárló kedve mindjárt a megnyitás után megnyilatkozott és meg nem csappant a tárlat bezárásáig, ami január 6-án történt meg. A szép eredményt minden szónál ékesebben bizonyítják az alábbi statisztikai adatok.

A tárlaton kiállított 435 műből eladó volt 396 és ezek közül megvettek 147-et 279,150 koronáért, még pedig: az állam 4-et 14,500 koronáért, Budapest székesfőváros 4-et 8750 koronáért, a társulat Andrássy Dénes gróf alapítványának a kamataiból 3-at 10,000 koronáért, a Pesti Műegylettől átvett vagyon kamataiból 1-et 1400 koronáért és 50 éves fennálla-

* E rovatot Leskó János a titkárság vezetésével megbízott h. titkár állította össze.

eszméi szerint kezdett dolgozni. Efajta műveit azután a Műcsarnokban állította ki, ahol egy évtized minden kiállításán megjelent valamely művével. Szobrász-társai elismerték tehetségét, ám a közönség nem nagyon kapott művein. Ő maga sem igen volt alkalmas arra, hogy esetleg társadalmi szerepléssel, összeköttetések keresésével bizonyos népszerűséget vagy amatőr-kört teremtsen magának. Szerény, szótlan, elvonult, csak éppen a munkának élő ember volt. Csakhamar meg kellett ízlelnie a nyomort, minden formájában. Oly keserves anyagi körülmények közé került, hogy már a frissen mintázott munkák gipszbeöntésére sem tellett. Nem egy műve ennek következtében tönkre is ment. Ismételten folyamodott ösztöndíjért, segélyért. Mindig bécsi származása címén utasították vissza. Nagy nyomora visszahajtotta tehát Bécsbe, hátha ott jobban boldogul. Itt azonban a Magyarországon töltött tíz évet rótták fel neki, s benne csak az idegen, magyar szobrászt nézték. Szörnyű öt év következett. Hogy éhen ne haljon, potom áron sorra elvesztegette a munkáit s gyakran hónapokon át sem jutott hozzá, hogy művészi munkát végezzen.

Ekkor a nyomor tetőpontján egyszerre feléje mosolygott a remény. Egy Buenos Airesben élő magyar szobrász biztatta levélben, jöjjön ki, van ott munka bőven, a Nemzeti Bank uj palotájának építkezésénél.

A meghasonlott, nyomortól elgyötört szegény művész kapva kapott az alkalmon. Pénze nem lévén, mint fedélközi utas tette meg a nagy utat az új igéret-földje felé.

Két hónapig jól ment minden. Akkor aztán egyszeribe politikai okokból beszüntették a bankpalota építését. Ott állott tehát, ahol kezdte. Hogy betevő falatja legyen, dekorativ szobrászoknál vállalt munkát és éveken át ezen tengődött. Az idegen környezet, minden érdekessége ellenére sem tudta lelkének honvágyát elcsitítani, gyenge fizikumát pedig kikezdte a szokatlan éghajlat. Nem tudott többé a honvágynak ellenállani. A mostoha, de szeretett hazába eljutni, ez lett most már egyetlen törekvése. Mint fedélközi utas jött az új igéret földjére, mint fedélközi szegény utas tért vissza onnan egy krajcár nélkül.

Itthon elszánta magát a végső küzdelemre. De közbejött a háború s minden kilátása elenyészett. Betegen, összetörve, apró hivatalnoki munkálkodással próbálta a maga és családja számára valahogy lehetővé tenni a megélhetést. Ebből a súlyos, keserves küzdelemből

NÁDLER RÓBERT FIATAL FESTŐNŐ

SÓS GÉZA

Sokat szenvedett művész szállt sírba az év január 30-án Budapesten. Sorsa hasonlatos ama regények egyikéhez, amelyek a művésznyomort választották tárgyul s amelyekről a nagyközönség nem is hiszi, hogy az író fantáziáján kívül, a való életben is realizálódhatik. Keserű sorsát már születésekor szinte magával hozta. Mert az, hogy éppen Bécsben született (1870 dec. 31.), mint valami átok nehezedett egész pályafutására. Atyja ugyanis évtizedeken át Budapesten hivatalt bírt egy bányavállalatnál, tehát magyar honosságú volt, Sós Géza tehát bécsi születése ellenére is magyar illetőségű volt. Ennek az lett a következménye, hogy később pályafutásának nehéz napjaiban sem itt, sem Bécsben tudni sem akartak róla.

Iskoláit még Budapesten árta, de a szobrászati akadémikus tanulmár okat már Bécsben kellett végeznie, mert a ányavállalat atyját Bécsbe helyezte át, Bécsb n Kundmann és Hellmer voltak tanárai. Tehet gét, amely különösen állatok mintázásában nyilvánult meg, hamar elismerték a tanárai s a adémiai kitüntetésekhez is juttatták. Őt azo an elfogta a honvágy s befejezve tanulmányai a legszebb reményekkel sietett Budapestre.

Itt nagy csalódás érte. Nem fo dták el magyar szobrásznak s egy ösztöndíjt is ily címen ütötték el. Hogy legyen mib megélnie, beállt Zala György műtermébe s o segédkezett a millenáris emlékmű munkála iban. Öt esztendeig tartotta fönn magát ily m on, ámde az önálló munkálkodás vágya fe lkeredett benne. Ott hagyta a műhelymunkát a maga

Soós Elemérné báró Korányi Anna : Az olvasószobában.

idegenben azon veszem magamat észre, hogy valóságos emberevő vagyok. Otthon egy év alatt nem gondolok annyi roszat embertársaimról, mint itt egy nap alatt szomszédaimról. Miért? Nem tudom. Talán azért, mert az ember itt valami különös igyekezettel iparkodik magát kellemetlenné tenni embertársaira nézve. Otthon mindnyájan szelidített fenevadak vagyunk. Dolgunk is van, érzéketlenek is vagyunk, a szokás *sín*-ein haladunk, nagyobb zökkenések nélkül. Itt senki sem találja helyét. Az emberek szanaszét futkosnak, mint a fölbolygatott hangyaboly lakói. Szeszélyesek akarnak lenni és szuverének, a mire pedig nem képesek. Dühösen nézik egymást. Ez elfoglalta azt a helyet, melyet én szerettem volna. Amaz az én ujságomat olvassa. Sőt, a gazember elviszi az ujságot szobájába és elfelejti visszahozni. Hogy mer ez ily jókedvűen nevetni? Mit susognak ott azok? És a gyerekek! Az egyik most a lábamra hágott és édesanyja el van ragadtatva a gyerek vidámságától. Amott egy csapat társasjátékot rendez, melynek szabályai szerint igen sűrűn belém ütköznek. És ez jót tenne ideges embernek? Hogy kényelméből ki van ragadva és érzékenyebb lelke minden pillanatban beleütközik valami szokatlanságba?

Bizonyára nagyon jó a változatosság, mert

Vas. Lap. 1911. 337. l.

valóban a szokás, a megszokottság rettenetesen eltompítja lelkünket. A természet hatásáról pedig igazán nem illenék tréfásan szólni, mert a természet valóban legfőbb menedékünk mesterkélt, nyomasztó városi életünkből. Egyet azonban nem értek. Hiszen a divat emberei nem törődnek a természettel és nem engednek szokásaikból. Ezért csinálják nekik a nagy hôteleket, a hol úgy élhetnek, mint otthon, sőt még úgyabban. A nők magukkal hozzák nagy kalapjaikat és ezek függelékét: a ruhát, bocsánat! a ruh*ák*at. Magukkal hozzák ismerőseiket is. Mert csapatosan járnak. Legfölebb hôtelt változtatnak, de kitünik, hogy plus ça change, plus c'est la même chose (szabad fordításban: változni ez mindig ugyanaz*abb* lesz!). A természet = sétakocsizás, hajókirándulás, a magukkal hozott ismerősök társaságában, a magukkal hozott ruhákban, kalapokban, ékszerekkel stb. Hol marad itt az üdülés?

A legnevezetesebb azonban a következő. Otthon mind kénytelenek vagyunk — mondjuk — szinészkedni. Ne tessék semmi roszat gondolni, csak azt irtam, hogy bizonyos meghatározott módon viselkedünk a különböző relációk szerint, melyeknek hálózata fogva tart bennünket. A hivatalban, a klubban, a szinházban stb. meghatározott módon kell viselkednem, bizo- [illegible] A jobbfajta embert ez zés játéka lankad. Beköszönt ennek a szalonszinháznak legnagyobb ellensége, az unalom, az álmosság. Futnak, menekülnek, vége egy napnak. Tiszta nyereség.

És megesik, hogy a természet varázsa belopja magát a szivekbe. Akkor jő az a gyönyörű pillanat, melyért érdemes volt idejönni és embertársainkat elviselni. De hányan vannak, a kik nem tudják, miért jöttek oda!

A. B.

AZ UTOLSÓ CSÁSZÁRKORONÁZÁS FRANKFURTBAN.

1792 julius 14-ikén, a Bastille lerombolásának harmadik évfordulóján, utoljára koronáztak Frankfurtban. Az utolsó német-római császár, Ferencz, Mária Terézia unokája volt, őt koronázták azon a nevezetes évfordulón. Frankfurt előtt Aachen volt a császár-koronázó város, Jámbor Lajostól V. Károlyig harminczhét császárt koronáztak meg falai között. V. Károly öcscse, I. Ferdinánd, nem koronáztatta meg magát s a választott római császár czimét viselte. Utána, talán a vallásháborúk miatt, a császárválasztás és koronázás szintere átköltözködött Aachenből a majna-melletti Frankfurtba. Zajos, pazar pompában tündöklő ünnepség volt a császárválasztás és koronázás. Az utolsó választás és koronázás azonban [illegible]

tizenhárom napig tartott az út, természetesen hosszabb, néha egész napnyi pihenővel tarkítva.

Az első élmény, a mi Mátyásit megbotránkoztatja: a vám. A mint Köpcsénnél átlépték az ország határát s «egy Volftál nevű helyhez közelítének, parancsolá az úr, hogy a mikor amaz épületnél, a mely előtt az a parasztgém forma fa látszik, megállítanak, az abból elénk bukkanó útonállóknak vessek három huszasokat. A toprongyos utonállók a vámosok, az odadobott huszas, a mit kalaplevéve fogadnak, borravaló, hogy «goromba szabadságukkal», ma kötelességnek mondanók s ne vizsgálják a kocsit s ne kutassák ki az utasokat. Mátyási csak két huszast dobott oda négy tizesben s aztán megkérdezte a gróftól, hogy mire jó ez a tékozlás?! A gróf magyarázata a következő: «II. József, ez az egyenesszivűségben hasonlíthatatlan császár, kemény büntetés alatt megtiltotta a részrehajló ajándékvételt: azóta igazságszolgáltatással, kötelességekkel kupeczkedni nem bátorkodnak. A kik azonban jobban értik, mitől döglik a légy, az aranyat és egyéb drágaságokat vagy az asszonyságnak ajánlják, vagy akarva az asztalon felejtik; az eleségre tartozó dolgokat pedig a kulcsárral vétetik el.» A vesztegetés tehát csak formát cserélt. A parasztgém forma

Soós Elemérné Korányi A

A Képzőművésznők Egyesületének a Nemzeti Szalonban lévő kiállítására kitűzött díjak és kitüntetések közül az egyesületi nagy aranyérmet Soós Elemérné Korányi Anna bárónő Antivari-i utca című olajfestménye, a grafikai művekre kitűzött ezüst-érmet Bruck Hermina Őszi virágok című pasztellje, a vízfestményekre kitűzött ezüst-érmet Komáromi-Kacz Endrené Október végén című vízfestménye, a háromszáz koronás egyesületi díjat pedig Rainerné-Istvánffy Gabriella Pihenő bivalyok című olajfestménye nyerte el.

Művészet 1913. 237. l.

minerced.

Kekkény h. n. IX. 179.

SOÓS I. *Elemérné*, l. *Korányi Anna*.

S. 2. *Gyula, szentgyörgyvölgyi*, festő, * Mezőtúr 1891 aug. 15. Berlinben és Münchenben tanult. 1915—20. orosz fogoly volt. 1926. kollektív kiállítása volt a Nemzeti Szalónban. Figurális és tájképeket fest.

K-g II. 4581

hóra			
gánszámlájának	93 75		
magánszámlájának	75 —		
...			
számlája			
magánszámlájának			
t	225 —		
in Moser)	160 196 95	45000	
nek			
	1.13		
	160 198 08		
és tisztogatásért			
—	30 —		

József női portréja karakteres, *Heyer* Arthúr képei a mester ismert qualitásaival ékesek, *Asztalos* Gyula aktja színben kellemes, rajzban pontos, *Lám* Ilus arcképe gondos studium, *Csapó* Jenő két kitünő csendélete közül különösen a Magyar csendélet c. bravúros, *Lengyel Reinfuss* Ede kis lovas kompoziciója mesteri, N. *Fodor* Olga tanulmányfeje színkompoziciójának egységével és karakteres rajzával hat, *Szilágyi* Ignác porcellán csendélete lelkiismeretes kidolgozású, *Galla* Endre Szénaboglyák c. képe friss, erőteljes impresszió. Három kitünő képre hívjuk még fel a figyelmet ebben a teremben, még pedig: *Neogrády* László: Kilátás a műtermemből, *Thomae* Aladárné: Ilma és *Viski* János: Magyarok az őshazában.

A tizenharmadik terem három *Pállya* Celesztin-képe a *Pataky* Sára, *Lengyel-Reinfuss* Ede, és Senyei József arcképe Br. Prónay Dezsőről. E terem festészeti értéke még Haranghy Jenő Spanyol esté-je, mely a művész sajátosan egyéni stilusát mutatja be a maga kiforrottságában s kiegyensúlyozott voltában. Nemcsak érdekes, de nehéz festői feladatokkal szaturált gyertyányi *Németh* Gyula háztetős képe.

E terem szoborművei közül szép *Végh* Ilona Náni nénije, *Moiret* Ödön három bronza. Hangulatos *Martinelli* Jenő Varázstánca, kitünő *Reményi* József Fiu libával cimű műve. *Madarassy* Valter Madonnájának és *Nemes* György bronzának a mintázásában van értéke.

Dr. Dénes Tibor.

CSALLÓKÖZI FARKAS LŐRINC: A SZENTESI HATÁRBAN

A Műcsarnok jubiláris kiállításáról

mester minden művészetét, gazdag természetmeglátását, fiatalos szineit, de főképen a végigvonuló, őszinte lelkiséget tárja elénk. Gróf *Andrássy* Géza két hegyi tájképét határozott ecsetkezelés s kétségtelen erő jellemzi. *Krizátsy-Szüts* György akttanulmánya gondolkodóba ejti a nézőt s az elmélyedt szemlélet sok értéket lát a képben, amelyen a dimenziók érzékeltetése mellett a test egy részének éleven világos szinét körülöleli mintegy a többi, sötét szín. *Csallóközi Farkas Lőrinc* tehetséges képe az impresszió frisseségével hat. *Uitz* János Margithidja épp úgy, mint *Turmayer* Sándor egy portréja arról tesz tanúságot, hogy ez a két tehetséges piktor egyre feljebb jut a piktura ranglétráján. *Sashegyi* Kálmán dunai tája a zöld szinek finom ellenzésével tünik fel, *Csányi* Lajos pedig Öregasszony c. fejének tartalmas rajzával és biztosan fogó karakterérzékével. *Dietrich* Adolf, *Szöllősy* János, *Szász* István, *Wirker* Ferenc, *Streda* Károly, *Benkhardt* Ágost és a váratlanul elhúnyt *Kallósné* H. Adrienn képei azok, melyek megállítják a nézőt. Művészi *Vitéz* Mátyás két képe,

A SZINYEI TÁRSASÁG JUBILÁRIS KIÁLLÍTÁSA

Tiz éves fennállásának emlékére ünnepélyes keretet adott a Szinyei Társaság harmadik kiállításának. A Társaság húsz tagja szerepel ezen a kiállításon másfél száz műtárggyal, köztük nem kisebb nevek, mint *Perlmutter* Izsák, *Csók* István, *Glatz* Oszkár, *Fényes* Adolf, *Magyar-Mannheimer* Gusztáv, báró *Hatvany* Ferenc, *Rudnay* Gyula, *Iványi-Grünwald* Béla, *Szentgyörgyi* István, *Šidló* Ferenc és *Kisfaludy-Stróbl* Zsigmond. Egy ilyen kiállítás természetszerűen csak jó lehet. Egyben azonban dokumentuma is ez a kiállítás annak, hogy vannak még más társaságok keretében is kiváló művészek és vannak a Szinyei Társaság kebelében is gyengébb művészek. Megértjük a Szinyei Társaság önbizalmát, viszont nekik is meg kell érteni, hogy rajtuk kivül is vannak még Magyarországon kiváló művészek. Ez a kiállítás, mely ismételten hangsúlyozzuk, hogy jó kiállítás, éppen nem bizonyítja a kizárólagossági jog gyakorlásának igényét. Egyébként a jubiláris kiállítás nem váltotta be a hozzá füződő magas reménye-

Képzőművészet

1931.

PÁRIS ILA: ÖNARCKÉP

A Nemzeti Szalon tárlatáról

ket, mert ennél a kiállításnál jobbat is produkált már a Szinyei Társaság, mint azt a hozzá egészen közel álló sajtó dicséretre méltó őszinteséggel meg is irta. A Szinyei Társaságnak ez a kiállítása semmiesetre sem ébreszti fel azt az impressziót, mintha az utolsó években a Társaság megerősödött volna.

Kimagasló művel a Társaság egyetlen tagja sem szerepel. A kiállítás legszebb darabjai *Sidló* Ferenc szimbolikus fejei, *Bernáth* Aurél Hegedü c. képe, *Hatvany* Ferenc aktjai és *Fényes* Adolf stilizált tájképei. Mesteri szinvonalukhoz méltóképen szerepelnek *Perlmutter* Izsák Ünnepnapon c. ragyogó festményével, *Glatz* Oszkár Fonó sokác menyecske c. klasszikus vásznával, *Magyar-Mannheimer* Gusztáv utólérhetetlen technikájú olasz tájaival, *Iványi-Grünwald* Béla napsütésben ragyogó tájaival és szinte drámai feszültséggel felrakott virágcsendéleteivel, *Lux* Elek egy gyönyörű fába faragott Madonnával, *Szentgyörgyi* István egy csupa szobrászi intelligencia relieffel, *Kisfaludy-Stróbl* Zsigmond az ő boszorkányosan találó portréival és egy életnagyságú szép aktjával, *Beck* Ö. Fülöp nagytudású plakettjeivel. *Csók* István Boszorkánytánc c. nagyméretű vásznában nem találtunk zavartalan örömet, aminek valószinü oka az, hogy a képet félig kész állapotban állították ki. *Rudnay* Gyulától láttunk már sokkal sikerültebb tájképeket is. *Szönyi* István is mintha stagnálna. *Mattyasovszky Zsolnay* László önarcképe szinvonalon álló jó studium. *Hermann* Lipót Szerelmes pár c. ismert kompoziciója a legjobb kiállított művei közül. *Kandó* László egy meglepően jó női arcképet állított ki. *Zádor* István rajzai már nem egyszerűek, hanem kissé üresek, viszont Bajor Giziről festett dekorativ portréja sikerült. *Vaszary* János ismét az erős szinek [illegible]rva kontrasztjában éli ki magát, de akvarelljei nem [illegible]ennek az izlés rovására, csupán kezdenek már kissé [illegible]yhanguvá válni. *Stróbl* Alajosnak két lendületes, tempera[illegible]entumosan mintázott portréját is kiállította a rendezőség. Rejtély, hogy hogyan szerepelhet *Szüle* Péter egyetlen [illegible]özepesen alul sikerült munkával, mikor ugyanabban az [illegible]dőben a Műcsarnokban szebbnél-szebb művei láthatók. [illegible]*Pólya* Tibor, *Mikola* András, *Vidovszky* Béla és *Aba-No[illegible]ik* szerepelnek még egy-egy szinvonalukon álló érdeke[illegible] képpel.

SOÓSNÉ BR. KORÁNYI ANNA KOLLEKTIV [illegible]IÁLLÍTÁSA. Az új esztendő első napján a Nemzeti Sz[illegible]on összes termeiben összegyüjtött munkáiból reprezen[illegible]ativ kiállítást rendezett a magyar festőművésznők egyi[illegible] legnagyobb tudású tagja, br. *Korányi* Anna. A nag[illegible]méretű kiállítás már maga felhivja a figyelmet a művészi [illegible] munkásságára, melyről meg kell állapítanunk, hogy az [illegible]elindulás pillanatától állandó művészi belső fejlődést m[illegible]tat. Itt találjuk az első munkák tapogatózó naturalizmusá[illegible] mely kielégül a természet száraz visszaadásában egésze[illegible] azon művekig, melyek már nem csupán egyéni termész[illegible]látásról, hanem a művészi szemlélet stilizálásáról teszne[illegible] tanuságot. Témakeresése is rendkivül változatos. Ta[illegible]képei hangulatosak, portréi őszinték, csendéletei megk[illegible]póak. Festői meglátását az jellemzi, hogy nem szeret a s[illegible]nek-

THOMAE ALADÁRNÉ: ILMA

A Műcsarnok jubiláris kiállításáról

ben tobzódni, de azért a szin értékével tisztában van. Rajztudását különösen kompoziciós vásznain kell méltányolni. Ezek a kompoziciók túl vannak a zsánerjelenetek igénytelenségén és valóban a művész magasabb ambicióival arányban történelmi levegőt hoznak. Mégsem ezekben az igényteljes és megbecsülendő kompoziciókban látjuk a művésznőt művészete legfelső fokán. Véleményünk szerint a portré az a terület, melyen legnagyobb eredményeket tud felmutatni. Ezekben szerencsésen egyesül rajztudása és szinezésének mértéktartó ereje. Portréi közül is messze kiválik és bármely portréfestőnek becsületére válnék édesatyjáról, br. Korányi Frigyesről készített sötét tónusú arcképe.

séges, egy szinvonalon álló gyüjteményt. Ahány darab, szinte ugyanannyi területén mutatkozik be a szobrászművészetnek. Portré, kompozició, akt, állatok plasztikája, mind képviselve van ebben a kis gyüjteményben és valamennyi arról tesz bizonyságot, hogy Lőte Éva született szobrász. Formaérzéke ösztönösen biztos, izlése kényesen választékos és komponáló készsége — tekintettel fiatal korára — szinte érthetetlenül fejlett. Lőte Évának ezzel a kollektiv bemutatkozásával sikerült bebizonyitania, hogy a tárlatokon biztató igéreteknek indult egyes munkái ezt az igéretet be is váltották.

Bokor Vilmos ugyancsak teljesen kialakult művészi egyéniség. Különösen nagy biztonsággal kezeli a pasztellt,

N. SASHEGYI KÁLMÁN: DUNAI FÜZES

A Műcsarnok jubiláris kiállításáról

Végeredményében megállapithatjuk, hogy a nehéznek indult vállalkozás, hogy t. i. a Nemzeti Szalon minden termét lefoglalta képei számára br. Korányi Anna, indokoltnak bizonyult. Kiállítása élvezetes volt és rendkivül tanulságos abból a szempontból, hogy nyomon lehetett követni egy sokféle érdeklődésű, széles skálájú művész tehetségének egyre erősebb kifejlődését. *Blahó Lajos.*

A NEMZETI SZALON CSOPORTKIÁLLÍTÁSA. Sikerült kiállítást rendezett fiatal művészek munkáiból a Nemzeti Szalon 69. csoporkiállitásán. A kiállítók között legkialakultabb művészi egyéniség illyefalvi Lőte Éva szobrászművésznő és Bokor Vilmos festőművész. Kettőjük közül a fiatal szobrászművésznő neve ismertebb, akivel különösen a Műcsarnok kiállításain gyakran találkozik a tárlatlátogató közönség. *Lőte* Éva kis szoborgyüjteménye válogatott darabokból áll. Ritkán lehet élvezni ennyire egy-

mellyel sikerült néhány érdekes szinharmóniáju és a sablonokat kerülő tablót felépitenie az egymást riposztozó és mégis összetartozóvá hangolt szinfoltokból. Finom izlés jellemzi és rutinos érzékü természetkivágás ezeket a pasztellképeket, melyeknek olajba való transzponálása a festőnek ugyanezeket az erényeit hangsulyozza. Néhány portrét is állitott ki és ezekkel sikerült demonstrálnia azt, hogy a tájképeken szerzett finom szinérzése erős karakterérzékkel is párosul.

A kis tárlat többi résztvevői ha nem is ennyire kialakult egyéniségek, de közülük nem kevésbbé érdekesek Büky Béla és Páris Ila festőművészek. *Büky* Béla magas célt tűzött ki művészi programmjául. A magyar népi motivumokból akarja kialakitani a maga művészi egyéniségét. Ehhez az elgondoláshoz szerencsés kifejezési eszközül választja a primitiv természetlátást. Van is egy-két képe, mint pl. a Feltámadás, melyen ez a programm annyira

megvalósul, hogy elfelejtjük szemléletük alkalmával magát a programmot. Ha sikerül Büky Bélának is elfelejtenie alkotás közben programmjának menetrendjét, esetleg pontatlanul fog a kitűzött állomásra befutni, de elméletének gyakorlati illusztrálása helyett több programmentes, tiszta művészetet fogunk tőle kapni. Művészetének őszinte közvetlensége hatásosabban is érvényesül kis tájképein és textiliáin. *Páris* Ilának nincs programmja, de annál több ösztönös művészi megnyilatkozással lep meg széles természetlátása és színérzése. Festői egyénisége éppen nem kialakult, de mai forrongásában a tehetség félre nem ismerhető jelei mutatkoznak. Ha megtanulja festményeinek képpé való kialakitását, amihez persze — különösen mai utján — nemcsak tehetség, de sok tanulás is szük-

nivót tartó művészek társaságába. Legfé épen pedig nincsen joga ahhoz, hogy a nyilvános bem tatás megtiszteléséve lovat adjon a László-féle festők alá, akiket egy életre tehet tönkre ez az indokolatlan meg szteltetés.

KIS KIÁLLÍTÁSOK. A Fészek művészkl ban *Zombory* Lajos ismert és nagyra tartott művészete után *Gedő* Lipótnak, a szellemes rajzművésznek adott elyet az intim tárlatok rendezője. Gedő Lipót ezuttal is azolta a nevéhez fűződő reputációt. Gyermekrajzai, kar ikaturái a biztos szemü és kifejező erejében pompás érvényesülő rajzolót mutatják be. Humora közel áll a zatirához, de soha nem válik bántóvá és izléstelenné. — Képzőművészeti Szalon nevü alkalmi kiállító helyiségb n *Grünwald*

FODOR FERENC: DEFREGGER SZÜLŐHÁZA

séges, értékes festőegyéniséget fogunk benne kapni. Gyüjteményének legképszerübb darabja önarcképe. *Halvax* Gyula ügyes és sok festői készségel megáldott művész, akinek gyüjteményén még erősen érezhetők az idegen hatások. Különösen Rippl-Rónai szelleme kisért pasztelljein, holott jobban szeretjük a művésznél a kevésbbé tökéletes egyéni hangot, mint akár a legügyesebb utánzatot. *László* László bemutatásával a Nemzeti Szalon nem szerzett érdemeket. A festő megengedheti magának, hogy úgy fessen, ahogy akar, László is megengedheti magának, hogy a kellő mesterségbeli tudás nélkül magas célkitüzései legyenek és azokat oly módon adja elő, hogy azokból senki a világon semmit meg ne értsen, sőt meg se sejtsen, sőt meg se érezzen. A művész szuverénitásához tartozik még az is, hogy őszinteség és tudás nélkül dolgozzon. A Nemzeti Szalonnak azonban nem volt joga hozzá, hogy közönségét ennyire lebecsülje és a művészi szabadság örve alatt értéktelen holmikat csempésszen a törekvő és Ödön mutatja be ujabb munkáit, melyek határozo fejlődését igazolják. *Mészöly-Munkás* Béla ezuttal in reszszionisztikus rajzainak gyüjteményét mutatja be. *L ránt* Erzsébet és *Perlusz* Gyula szerepelnek még a kiálli son. *Nótiné Kálnay* Boriska műteremkiállítást rendezet melyen fejlődő művészetének válogatott darabjait gyü ötte össze.

A KÉPZŐMŰVÉSZET MŰTEREMLÁTOGATÁSA EBRUÁRBAN. Január hónapban *Ligeti* Miklós szob szművész műtermében tettek látogatást a *Képzőművészet* előfizetői. Az élvezetes és tanulságos műteremsétáért ez úton is köszönetünket fejezzük ki Ligeti mester k. Február hónapban *Vignali* mester európai szinvona n álló bronzöntődéjébe viszi el a *Képzőművészet* előfi tőit. Az érdekes és élményszámba menő kirándulás rés tvevői az öntőde telepén találkoznak: VI., Jász u. 74. Fe . 19-én d. u. 4 órakor.

HÍREK

ÖTÖDIK ÉVFOLYAMÁBA LÉPETT A KÉPZŐMŰVÉSZET. Meghatottan lapozgatjuk a Képzőművészet legfrissebb számának nyers levonatait. Ez a szám már az ötödik évfolyamot viseli büszke homlokán. Milyen rövid, milyen nehéz és milyen eredményes volt ez a néhány esztendő! Mikor jöttünk, a magyar művészeti közélet kábult aléltságban feküdt a mindenféle új és legújabb áramlatok lábai előtt. Senkinek nem volt véleménye. Legalább is nem tudta, nem akarta, vagy nem merte kimondani. A káosz teljes volt. Kalandor művészeknek volt becsülete és a hangos hetvenkedésnek tekintélye. Ma már mégis más képe van művészeti közéletünknek. A felelőtlenség lassanként visszavonúl odui ismeretlenségébe és a jó művészek tekintélye kezd érintetlen lenni. Nem képzelődés talán, ha azt hisszük, hogy ebben az üdvös átalakulásban nekünk is van némi részünk. A „Képzőművészet" az élő magyar művészet lelkiismerete lett. És ez a lelkiismeret mindig megszólalt, bátran és pártatlanúl, ha a magyar művészet nagy érdekeiről volt szó. Mertünk szembeszállni a hivatalos hatalommal a külföldi kiállítások ügyében — és ami talán még nagyobb bátorság — mertünk róla elismerően írni, mikor a helyes útra lépett. Mertünk szembeszállni a „modernekkel" a konzervativokért, sőt a konzervativokkal a modernekért. Minden túlzásnak ellenségei voltunk. Kerültük az izléstelenséget és igyekeztünk egyre emelni a nívót, rajongó hive voltunk mindennek, ami a magyar művészet egyetemes érdekeit szolgálja. Egyéni érdek tollunkat soha nem vezette, az igazság felismerése volt mindig legfőbb célunk.

Igy verődött köréink — aránylag igen gyorsan — az a tekintélyes tömege a magyar intelligenciának, amelyik ma a „Képzőművészet" előfizetőinek tábora. Ezekben a súlyos időkben ez a lelkes tábor tartotta az életet bennünk. Felismerték egy pártatlan, csupán az egyetemes érdekeket szemelőtt tartó művészeti orgánum nagy fontosságát és kitartottak a folyóirat mellett, sőt ők voltak legeredményesebb agitátoraink. Büszkék vagyunk rá, hogy alig van a „Képzőművészet"-nek olyan előfizetője, aki ne hozott volna magával egy másikat. Ez mutatja, hogy megtaláltuk az utat a magyar intelligenciához, hogy szükség van folyóiratunkra, arra a munkára, melyet végzünk.

Az ötödik évfolyam küszöbén hálás szívvel lépünk olvasóink elé, kérjük, hogy tartsanak ki mellettünk a jövőben is ugyanazzal a ragaszkodással, mellyel eddig felkarolták ügyünket és igérjük, hogy a „Képzőművészet" a jövőben is marad, ami volt: a magyar művészet pártatlan sajtója, a magyar közönség megbizható informátora.

A Képzőművészet szerkesztősége.

MŰTEREMLÁTOGATÁS A KÉPZŐMŰVÉSZET ELŐFIZETŐI SZÁMÁRA. Előfizetőink régi kivánsága, hogy a *Képzőművészet* műteremlátogatásokat rendezzen. Ismerve a tapasztalati tényt, mennyivel közelebb hozza a művészet megértését a mű élvezőjéhez az ilyen közvetlen érintkezés a művészetek boszorkánykonyhájával, elhatároztuk, hogy ezeket a műteremlátogatásokat megszervezzük. Tervünknek sikerült is megnyerni *Ligeti* Miklóst, a kiváló szobrászművészt, akinek műtermét (Stefánia-út 20.) első sorban keressük fel. A *Képzőművészet* első műteremlátogatása tehát *Ligeti* mester műtermének szól, ahova *1931 január 18-án, vasárnap délelőtt* látogatunk el. *Indulás a Szépművészeti Múzeum halljából délelőtt 11 órakor.* A műteremlátogatást a *Képzőművészet* főszerkesztője vezeti. Pontos megjelenést kérünk.

A MŰCSARNOK TÉLI TÁRLATA beszámolóját jövő számunkban közöljük, minthogy a kiállítás megnyitása egy időre esett lapunk zárásával.

ELHUNYT FESTŐMŰVÉSZEK. A magyar képzőművészeti élet ismét három buzgó, tehetséges tagjával lett szegényebb. Miskolcról kapjuk a hírt, hogy ott váratlanúl meghalt a napokban *Szontagh* Tibor festőművész. Neve jól hangzik pesti művészkörökben is és a tárlatlátogatók is jól ismerik. Különösen aquarell képeiről, melyeket biztos technikával és művészi látással készitett. Az idősebb festőgenerációhoz tartozott és a Magyar Aquarell és Pastellfestők Egyesületének egyik legrégibb és legbuzgóbb tagjai közé tartozott. Halála a miskolci művészkolóniának súlyos vesztesége. *Kallós* Adrienne, a Magyar Képzőművésznők Egyesületének egyik ismert, tevékeny tagja, akinek a Műcsarnokban majd minden évben megjelentek tehetséges képei, Wienben váratlanul meghalt. A harmadik halott *Egerváry-Potemkin* Ágost, aki 65 éves korában hunyt el. Képeivel sűrűn szerepelt a fővárosi tárlatokon még azelőtt néhány évvel is, és csak a legutolsó időkben hiányzott jól ismert alakja a tárlatokról. Nagy ambicióval vett részt a művészi mozgalmakban és legutóbb is egyik leglelkesebb propagálója volt a művészek és írók kongresszusának.

BALLÓ-PÁLYÁZAT AZ 1931 ÉVRE. A „Balló Ede képzőművészeti alapitvány" ösztöndij osztálya pályázatot hirdet az 1931-ik év szeptember havában másodizben kiadandó 5.000 pengős ösztöndijra. Pályázhatik minden magyar honosságú fiatal festő egy teljes odaadással festett alkotásával és három forma- és színbeli törekvését jellemző tanulmánnyal. Melléklendők a legszükségesebb életrajzi adatok és igazolandó, hogy az illető valamely képzőművészeti iskola szokásos évfolyamait már elvégezte esetleg kiállításokon is részt vett.

Ezenkívül 3 darab 1000 pengős pályadijat tűz ki az alapitvány: olajfestékkel festett fej- vagy akttanulmányra, amely az utolsó három éven belül készült és a természet őszinte átérzéséről tesz tanuságot, ugyanilyen feltételekkel megfelelő szobrászművész és művésznövendékek számára és egy utazási segély a folyó tanév végén oklevelet nyert rajztanárjelölt részére. A pályaműveket a Nemzeti Szalonba kell szállitani 1931 szept. 30-ikán, illetve 1931 május 1—5 között.

A szerkesztésért és kiadásért felel: Dr. Gyöngyösi Nándor

Tevan Nyomda és Könyvkiadóvállalat Békéscsaba

SOÓSNÉ BR. KORÁNYI ANNA: ARCKÉP

A Nemzeti Szalon kiállításáról

az a pedagógiai hagyomány él, mely oly sok kiváló művészt adott már a multban a magyar festő- és szobrászművészetnek is az iparművészeten kívül. Ez pedig legalább annyira érdeme a tanárnak, mint a növendéknek. Legjobban megragadott bennünket a plasztikai rész, *Mátray* Lajos, *Lux* Elek, *Reményi* József és *Simay* növendékei, a festészeti osztályon *Haranghy* Jenő és *Udvary* Géza, az elhúnyt *Szentistvány* Gyula, az építészeten *Györgyi* D- nes, a kerámikában *Orbán* Antal, a bútorrendezésb- pedig *Kaesz* Gyula növendékei. Az Iparművészeti Isko- büszke lehet erre a kiállításra, melyet az Iparművész- Múzeum fedett udvarába építettek be, mintahogy mi büszkék vagyunk erre a nyugati színvonalon álló, kitün- pedagógiai intézményünkre.

2 . C .

Képzőművészet 1931. évf.

A NEMZETI SZALON MŰVÉSZETI EGYESÜLET JUBILÁRIS KIÁLLÍTÁSA

Igazi fiatal tehetségekért alakult a Nemzeti Szalón Művészeti Egyesület. A fiatal magyar művészet serdülő korában kellett a kiállító-terem, a mecenás egyesület, amely a nagy tömegével előbukkanó, sokat igérő fiatal művészek rendelkezésére áll, szolgálja érdekeiket. 1894-ben alakult ez az egyesület, hogy azután sok akadályon átsegítse a fiatal magyar művészgárdát.

Soós Elemérné Korányi Anna bárónő: Női arckép

A Magyar Képzőművészek Egyesülete Jubiláris Tárlatáról

Foto Guttmann és Rédner

Ha áttekintjük az egyesület működését, nyomon követjük évről-évre, önkéntelenül megismerjük az utolsó negyven év magyar művészetét, mert az, aki számottevő, irányadó az utolsó évtizedek nagyiramú, gazdag képzőművészetének életében, az mind egyesült itt iskola-, stílusirány-különbség nélkül. *Lotz* mellett itt találjuk *Szinyei-Mersé*-t, *Benczúr* mellett *Ferenczy*-t. Kifejezésmódban volt köztük különbség, de volt bennük azonos is és ez a tehetség.

Maga a kiállítás művészettörténet. Az egyesület elhunyt nagyságait közölték művészetükre jellemző képekkel. Lehetetlen meghatódottság nélkül néznünk e kis kiállítás anyagát, melyen rajta érzik a nagy idők levegője, mely magán viseli a fejlődés nehéz küzdelmeit, a születés keserves vajudását. Ezek voltak a nagy elődök, ezek az alapítók, az elindítók. Hiszen itt van *Munkácsy*, a nagy mester, a magyar, de talán az egész egyetemes festészet legnagyobb festőpolihisztora, aki tulajdonképpen elsőnek mondható és akinek a föllépésétől számítják a magyar művészet végleges elindulását. Alig telt el néhány évtized azóta. De ez az idő nagyfontosságú kulturális életünkben, mert ezalatt egy hatalmas fölemelkedés elvitte művészetünket a többi országok művészetéig és megmutatta festőink, szobrászaink, építészeink nagyszerű képességeit bel- és külföldön egyaránt. Ez a kiállítás azért értékes és fontos, mert hű kis tükre e fölemelkedésnek.

A kis termek fölolvadnak a néző előtt, kitágulnak a halhatatlanság örök templomává e művek súlya alatt. A nehézfajsúlyú *Székely Bertalan*, a legendás-mitológikus *Feszty Árpád*, az orosz cár udvari festője, a nagy grafikus *Zichy Mihály*, az erőteljes *Mednyánszky* báró, a szelid, finom *Rippl-Rónai*, *Brodszky Károly*, *Déry Béla*, *Körösfői Kriesch*, *Ligeti Antal*, *Madarász Viktor* stb., stb. mind visszajöttek egy pillanatra az öröklét pantheónjából, hogy mégegyszer ott mutassák meg magukat, ahol új életet teremtettek. *Fadrusz János*, *Stróbl Alajos*, monumentális szobrászatunk két legnagyobb egyénisége szintén bevonult uccáinkról és tereinkről e kiállításra hirdetni a nagy munkát, a fölemelkedést.

A Nemzeti Szalón Művészeti Egyesület áldásos munkásságot fejtett ki, mikor összehozta nagy művészeinket, hogy együtt dolgozzanak a fiatalokkal és hasonló nagy művészekké neveljék. Művészi életben ez a feladat a leghálásabb, mert az áldozatokat sokszorosan visszaszolgáltatja. Örömmel látjuk, hogy az egyesület folytatja megkezdett munkáját és összefogva egyesíteni igyekszik a gazdag magyar képzőművészetet. Kívánjuk a munka sikeres folytatását.

Pogány Ödön.

Képzőművészet
1935. 32 l.

nek hegeméniája még a mai napig is elvitathatatlan. Genthon István legújabb, szellemtörténeti módszerrel megírt munkájában ennek a francia festészetnek a fejlődéséhez méri az azonos korú magyar festészetet, amivel teljesen újszerű beállításba helyezte az utókor — a ma élő közönség előtt a XIX. század második felének és a rákövetkező, mai napig tartó kor művészeinek értékét. Kimutatja — nagyon helyesen — annak az általánosan elterjedt nézetnek a tarthatatlanságát, mely szerint e korok magyar festészetének csúcspontja a Münchenben, annak a fejlődésképes világnak elmaradt városában tanult akademizmus és ennek szellemi leszármazói lennének. Természetszerűen elismeri, hogy ezeknek a csoportjából messze kimagaslik Lotz Károly utólérhetetlen virtuózitása. Hasonlóképen Szinyei Merse Pál művészete is, aki sajátos megvilágítási problémáiból jutott el — csodálatosképen még Münchenben — az impresszionizmus részleges megoldásához. Sajnos, egyedül maradt. Még önmaga sem folytatta a megkezdett utat. Munkácsy Mihálynak mindent felülmúló értéke pedig éppen abból sarjadt, hogy amikor felismerte sajátos, festőiségre hajlamos természetét, otthagyta a müncheni iskolát és volt bátorsága egyéni utakon járva, természetének most már megfelelő környezetben más, haladottabb irányhoz csatlakozni. Székely Bertalan ennek éppen az ellenkezője: tehetségénél fogva nemcsak a magyar, hanem az egyetemes művészetnek is hatalmas egyéniségévé válhatott volna, ha nem maradt volna meg az ifjui évek tanulságainál. Ugyanezt mondhatjuk az egyre fejlődő világtól mindjobban elzárkózó többi, a századelején közönségünk előtt előkelő szerepet játszó festőinkről. A magyar közönségre gyakorolt hatásuk azután megszabta a náluk fiatalabb festőnemzedék útját is. Pedig mennyire más képe lenne a mai magyar festészetnek, ha Hollósy Münchenből Párizsba irányította volna a köréje csoportosuló fiatalokat! A nagybányai iskola számos tagján a fiatalkori párisi évek hiánya miatt észlelhetünk olyan ingadozásokat, amelyek sehogysem illenek az egységes fejlődésbe.

Ugyanebben az időben pár festő felismerte Páris jelentőségét, kimentek és tanultak ott, de nem tudták megteremteni igazán azt a kapcsolatot, amelyre a magyar művészetnek annyira szüksége lett volna. Egyedül Rippl-Rónai válik ki közülük, aki azonban hazatérése után az egyetemes fejlődéstől kissé elmarad. A háború ideje alatt bekövetkezett geografiai elszigeteltség meg egyszerűen eltéríti a magyar festőket ettől a megkezdett iránytól. A magyar fejlődésből teljesen kiesik, vagy legalább is elkésik az a forrongás, amin a latinfajú országok festészete átment és ami — túltengéseit figyelmen kívül hagyva — nagy tanulságokat hozott a külföldön mindinkább kialakuló új klasszicizmus számára. A ma igazán magyarnak számítható festőnemzedék is átment a forrongás egyes fázisain, de a kiválóbbak: Szőnyi István, Bernáth Aurél mindenne ellenére a magyar földből nőttek ki. Festészeti kön — nemcsak a tematikában — átvonul a m gyar lélek minden rezgése és finomsága, ezz párosul az a művészi plusz, ami munkáikat m gasan az átlagos fölé emeli. Az összes úgynev zett festőiskoláktól különböznek, aminek a sz leme pedig annyira rányomta félreismerhetetl bélyegét az elmult 100 év alatt a magyar fest munkáira.

Az európai művészet az izmusok lehiggadá után a neoklasszicizmussal új utakon jár ma, ennek hazánkban is vannak követői. Diadal jutása azonban attól függ, hogy a magyar pszi amely a ma élő festők egyrészének pikturájá teljességgel megnyilatkozik, alá tudja-e v magát külföldi tapasztalatokból leszűrt kif zésmódnak, új formalátásnak. Nem lehet t azt, hogy vajjon eljött-e az idő a magyar fe szet klasszicizmusának, nincs-e szükség el később felvetődő számos probléma tisztázás Mert az bizonyos, hogy a magyar festészet — mint ahogy az egyetemes művészet sem — ért el a zenitjére, ahol egy nagy szintetikus hetség, egy magyar Rafaello összegezi a pr mák megoldásánál tapasztalt tanulságokat egyben megtestesíti munkájában a magyar l

Dombi József.

Benczúr Béla: Forrás
A Magyar Képzőművészek Egyesülete
Műcsarnoki Jubiláris Tárlatáról
Foto Seidner

A NEMZETI SZALON MŰVÉSZETI EGYESÜLET JUBILÁRIS KIÁLLÍTÁSA

Igazi fiatal tehetségekért alakult a Nemzeti Szalón Művészeti Egyesület. A fiatal magyar művészet serdülő korában kellett a kiállító-terem, a mecenás egyesület, amely a nagy tömegével előbukkanó, sokat igérő fiatal művészek rendelkezésére áll, szolgálja érdekeiket. 1894-ben alakult ez az egyesület, hogy azután sok akadályon átsegítse a fiatal magyar művészgárdát.

Soós Elemérné Korányi Anna bárónő: Női arckép

A Magyar Képzőművészek Egyesülete Jubiláris Tárlatáról

Foto Guttmann és Rédner

Ha áttekintjük az egyesület működését, nyomon követjük évről-évre, önkéntelenül megismerjük az utolsó negyven év magyar művészetét, mert az, aki számottevő, irányadó az utolsó évtizedek nagyiramú, gazdag képzőművészetének életében, az mind egyesült itt iskola-, stílusirány-különbség nélkül. *Lotz* mellett itt találjuk *Szinyei-Mersé*-t, *Benczúr* mellett *Ferenczy*-t. Kifejezésmódban volt köztük különbség, de volt bennük azonos is és ez a tehetség.

Maga a kiállítás művészettörténet. Az egyesület elhunyt nagyságait közölték művészetükre jellemző képekkel. Lehetetlen meghatódottság nélkül néznünk e kis kiállítás anyagát, melyen rajta érzik a nagy idők levegője, mely magán viseli a fejlődés nehéz küzdelmeit, a születés keserves vajudását. Ezek voltak a nagy elődök, ezek az alapítók, az elindítók. Hiszen itt van *Munkácsy*, a nagy mester, a magyar, de talán az egész egyetemes festészet legnagyobb festőpolihisztora, aki tulajdonképpen elsőnek mondható és akinek a föllépésétől számítják a magyar művészet végleges elindulását. Alig telt el néhány évtized azóta. De ez az idő nagyfontosságú kulturális életünkben, mert ezalatt egy hatalmas fölemelkedés elvitte művészetünket a többi országok művészetéig és megmutatta festőink, szobrászaink, építészeink nagyszerű képességeit bel- és külföldön egyaránt. Ez a kiállítás azért értékes és fontos, mert hű kis tükre e fölemelkedésnek.

A kis termek fölolvadnak a néző előtt, kitágulnak a halhatatlanság örök templomává e művek súlya alatt. A nehézfajsúlyú *Székely Bertalan*, a legendás-mitológikus *Feszty Árpád*, az orosz cár udvari festője, a nagy grafikus *Zichy Mihály*, az erőteljes *Mednyánszky* báró, a szelid, finom *Rippl-Rónai*, *Brodszky Károly*, *Déry Béla*, *Kőrösfői Kriesch*, *Ligeti Antal*, *Madarász Viktor* stb., stb. mind visszajöttek egy pillanatra az öröklét pantheónjából, hogy mégegyszer ott mutassák meg magukat, ahol új életet teremtettek. *Fadrusz János*, *Stróbl Alajos*, monumentális szobrászatunk két legnagyobb egyénisége szintén bevonult uccáinkról és tereinkről e kiállításra hirdetni a nagy munkát, a fölemelkedést.

A Nemzeti Szalón Művészeti Egyesület áldásos munkásságot fejtett ki, mikor összehozta nagy művészeinket, hogy együtt dolgozzanak a fiatalokkal és hasonló nagy művészekké neveljék. Művészi életben ez a feladat a leghálásabb, mert az áldozatokat sokszorosan visszaszolgáltatja. Örömmel látjuk, hogy az egyesület folytatja megkezdett munkáját és összefogva egyesíteni igyekszik a gazdag magyar képzőművészetet. Kívánjuk a munka sikeres folytatását.

Pogány Ödön.

Képzőművészet
1935. IX. évf. 81. o.

nek hegeméniája még a mai napig is elvitathatatlan. Genthon István legújabb, szellemtörténeti módszerrel megírt munkájában ennek a francia festészetnek a fejlődéséhez méri az azonos korú magyar festészetet, amivel teljesen újszerű beállításba helyezte az utókor — a ma élő közönség előtt a XIX. század második felének és a rákövetkező, mai napig tartó kor művészeinek értékét. Kimutatja — nagyon helyesen — annak az általánosan elterjedt nézetnek a tarthatatlanságát, mely szerint e korok magyar festészetének csúcspontja a Münchenben, annak a fejlődésképes világnak elmaradt városában tanult akademizmus és ennek szellemi leszármazói lennének. Természetszerűen elismeri, hogy ezeknek a csoportjából messze kimagaslik Lotz Károly utólérhetetlen virtuózitása. Hasonlóképen Szinyei Merse Pál művészete is, aki sajátos megvilágítási problémáiból jutott el — csodálatosképen még Münchenben — az impresszionizmus részleges megoldásához. Sajnos, egyedül maradt. Még önmaga sem folytatta a megkezdett utat. Munkácsy Mihálynak mindent felülmúló értéke pedig éppen abból sarjadt, hogy amikor felismerte sajátos, festőiségre hajlamos természetét, otthagyta a müncheni iskolát és volt bátorsága egyéni utakon járva, természetének most már megfelelő környezetben más, haladottabb irányhoz csatlakozni. Székely Bertalan ennek éppen az ellenkezője: tehetségénél fogva nemcsak a magyar, hanem az egyetemes művészetnek is hatalmas egyéniségévé válhatott volna, ha nem maradt volna meg az ifjui évek tanulságainál. Ugyanezt mondhatjuk az egyre fejlődő világtól mindjobban elzárkózó többi, a századelején közönségünk előtt előkelő szerepet játszó festőinkről. A magyar közönségre gyakorolt hatásuk azután megszabta a náluk fiatalabb festőnemzedék útját is. Pedig mennyire más képe lenne a mai magyar festészetnek, ha Hollósy Münchenből Párizsba irányította volna a köréje csoportosuló fiatalokat! A nagybányai iskola számos tagján a fiatalkori párisi évek hiánya miatt észlelhetünk olyan ingadozásokat, amelyek sehogysem illenek az egységes fejlődésbe.

Ugyanebben az időben pár festő felismerte Páris jelentőségét, kimentek és tanultak ott, de nem tudták megteremteni igazán azt a kapcsolatot, amelyre a magyar művészetnek annyira szüksége lett volna. Egyedül Rippl-Rónai válik ki közülük, aki azonban hazatérése után az egyetemes fejlődéstől kissé elmarad. A háború ideje alatt bekövetkezett geografiai elszigeteltség meg egyszerűen eltéríti a magyar festőket ettől a megkezdett iránytól. A magyar fejlődésből teljesen kiesik, vagy legalább is elkésik az a forrongás, amin a latinfajú országok festészete átment és ami — túltengéseit figyelmen kívül hagyva — nagy tanulságokat hozott a külföldön mindinkább kialakuló új klasszicizmus számára. A ma igazán magyarnak számítható festőnemzedék is átment a forrongás egyes fázisain, de a kiválóbbak: Szőnyi István, Bernáth Aurél min ennek ellenére a magyar földből nőttek ki. Fes szetükön — nemcsak a tematikában — átvonul a magyar lélek minden rezgése és finomsága ezzel párosul az a művészi plusz, ami munkáik t magasan az átlagos fölé emeli. Az összes úg nevezett festőiskoláktól különböznek, aminek szelleme pedig annyira rányomta félreismerh etlen bélyegét az elmult 100 év alatt a magyar estők munkáira.

Az európai művészet az izmusok lehigg dása után a neoklasszicizmussal új utakon jár a, és ennek hazánkban is vannak követői. Dia alrajutása azonban attól függ, hogy a magyar zihé, amely a ma élő festők egyrészének pikturá ában teljességgel megnyilatkozik, alá tudja-e etni magát külföldi tapasztalatokból leszűrt k ejezésmódnak, új formalátásnak. Nem lehet idni azt, hogy vajjon eljött-e az idő a magyar sté- szet klasszicizmusának, nincs-e szükség e bb, később felvetődő számos probléma tisztázá ára. Mert az bizonyos, hogy a magyar festész — mint ahogy az egyetemes művészet sem — em ért el a zenitjére, ahol egy nagy szintetiku te- hetség, egy magyar Rafaello összegezi a pr lémák megoldásánál tapasztalt tanulságokat és egyben megtestesíti munkájában a magyar le et.

Dombi Józse

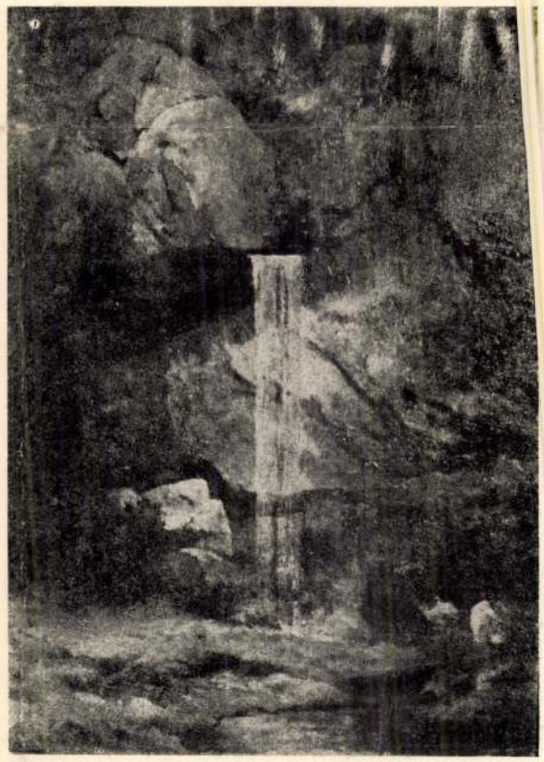

Benczúr Béla: Forrás
A Magyar Képzőművészek Egyesülete
Műcsarnoki Jubiláris Tárlatáról
Foto Seidner

A NEMZETI SZALON MŰVÉSZETI EGYESÜLET JUBILÁRIS KIÁLLÍTÁSA

Igazi fiatal tehetségekért alakult a Nemzeti Szalón Művészeti Egyesület. A fiatal magyar művészet serdülő korában kellett a kiállító-terem, a mecenás egyesület, amely a nagy tömegével előbukkanó, sokat igérő fiatal művészek rendelkezésére áll, szolgálja érdekeiket. 1894-ben alakult ez az egyesület, hogy azután sok akadályon átsegítse a fiatal magyar művészgárdát.

Soós Elemérné Korányi Anna bárónő: Női arckép

A Magyar Képzőművészek Egyesülete Jubiláris Tárlatáról

Foto Guttmann és Rédner

Ha áttekintjük az egyesület működését, nyomon követjük évről-évre, önkéntelenül megismerjük az utolsó negyven év magyar művészetét, mert az, aki számottevő, irányadó az utolsó évtizedek nagyiramú, gazdag képzőművészetének életében, az mind egyesült itt iskola-, stílusirány-különbség nélkül. *Lotz* mellett itt találjuk *Szinyei-Mersé*-t, *Benczúr* mellett *Ferenczy*-t. Kifejezésmódban volt köztük különbség, de volt bennük azonos is és ez a tehetség.

Maga a kiállítás művészettörténet. Az egyesület elhunyt nagyságait közölték művészetükre jellemző képekkel. Lehetetlen meghatódottság nélkül néznünk e kis kiállítás anyagát, melyen rajta érzik a nagy idők levegője, mely magán viseli a fejlődés nehéz küzdelmeit, a születés keserves vajudását. Ezek voltak a nagy elődök, ezek az alapítók, az elindítók. Hiszen itt van *Munkácsy*, a nagy mester, a magyar, de talán az egész egyetemes festészet legnagyobb festőpolihisztora, aki tulajdonképpen elsőnek mondható és akinek a föllépésétől számítják a magyar művészet végleges elindulását. Alig telt el néhány évtized azóta. De ez az idő nagyfontosságú kulturális életünkben, mert ezalatt egy hatalmas fölemelkedés elvitte művészetünket a többi országok művészetéig és megmutatta festőink, szobrászaink, építészeink nagyszerű képességeit bel- és külföldön egyaránt. Ez a kiállítás azért értékes és fontos, mert hű kis tükre e fölemelkedésnek.

A kis termek fölolvadnak a néző előtt, kitágulnak a halhatatlanság örök templomává e művek súlya alatt. A nehézfajsúlyú *Székely Bertalan*, a legendás-mitológikus *Feszty Árpád*, az orosz cár udvari festője, a nagy grafikus *Zichy Mihály*, az erőteljes *Mednyánszky* báró, a szelid, finom *Rippl-Rónai*, *Brodszky Károly*, *Déry Béla*, *Körösfői Kriesch*, *Ligeti Antal*, *Madarász Viktor* stb., stb. mind visszajöttek egy pillanatra az öröklét pantheónjából, hogy mégegyszer ott mutassák meg magukat, ahol új életet teremtettek. *Fadrusz János*, *Stróbl Alajos*, monumentális szobrászatunk két legnagyobb egyénisége szintén bevonult uccáinkról és tereinkről e kiállításra hirdetni a nagy munkát, a fölemelkedést.

A Nemzeti Szalón Művészeti Egyesület áldásos munkásságot fejtett ki, mikor összehozta nagy művészeinket, hogy együtt dolgozzanak a fiatalokkal és hasonló nagy művészekké neveljék. Művészi életben ez a feladat a leghálásabb, mert az áldozatokat sokszorosan visszaszolgáltatja. Örömmel látjuk, hogy az egyesület folytatja megkezdett munkáját és összefogva egyesíteni igyekszik a gazdag magyar képzőművészetet. Kívánjuk a munka sikeres folytatását.

Pogány Ödön.

Képzőművészet
1935. 81. 7.

nek hegeméniája még a mai napig is elvitathatatlan. Genthon István legújabb, szellemtörténeti módszerrel megírt munkájában ennek a francia festészetnek a fejlődéséhez méri az azonos korú magyar festészetet, amivel teljesen újszerű beállításba helyezte az utókor — a ma élő közönség előtt a XIX. század második felének és a rákövetkező, mai napig tartó kor művészeinek értékét. Kimutatja — nagyon helyesen — annak az általánosan elterjedt nézetnek a tarthatatlanságát, mely szerint e korok magyar festészetének csúcspontja a Münchenben, annak a fejlődésképes világnak elmaradt városában tanult akademizmus és ennek szellemi leszármazói lennének. Természetszerűen elismeri, hogy ezeknek a csoportjából messze kimagaslik Lotz Károly utólérhetetlen virtuózitása. Hasonlóképen Szinyei Merse Pál művészete is, aki sajátos megvilágítási problémáiból jutott el — csodálatosképen még Münchenben — az impresszionizmus részleges megoldásához. Sajnos, egyedül maradt. Még önmaga sem folytatta a megkezdett utat. Munkácsy Mihálynak mindent felülmúló értéke pedig éppen abból sarjadt, hogy amikor felismerte sajátos, festőiségre hajlamos természetét, otthagyta a müncheni iskolát és volt bátorsága egyéni utakon járva, természetének most már megfelelő környezetben más, haladottabb irányhoz csatlakozni. Székely Bertalan ennek éppen az ellenkezője: tehetségénél fogva nemcsak a magyar, hanem az egyetemes művészetnek is hatalmas egyéniségévé válhatott volna, ha nem maradt volna meg az ifjui évek tanulságainál. Ugyanezt mondhatjuk az egyre fejlődő világtól mindjobban elzárkózó többi, a századelején közönségünk előtt előkelő szerepet játszó festőinkről. A magyar közönségre gyakorolt hatásuk azután megszabta a náluk fiatalabb festőnemzedék útját is. Pedig mennyire más képe lenne a mai magyar festészetnek, ha Hollósy Münchenből Párizsba irányította volna a köréje csoportosuló fiatalokat! A nagybányai iskola számos tagján a fiatalkori párisi évek hiánya miatt észlelhetünk olyan ingadozásokat, amelyek sehogysem illenek az egységes fejlődésbe.

Ugyanebben az időben pár festő felismerte Páris jelentőségét, kimentek és tanultak ott, de nem tudták megteremteni igazán azt a kapcsolatot, amelyre a magyar művészetnek annyira szüksége lett volna. Egyedül Rippl-Rónai válik ki közülük, aki azonban hazatérése után az egyetemes fejlődéstől kissé elmarad. A háború ideje alatt bekövetkezett geografiai elszigeteltség meg egyszerűen eltéríti a magyar festőket ettől a megkezdett iránytól. A magyar fejlődésből teljesen kiesik, vagy legalább is elkésik az a forrongás, amin a latinfajú országok festészete átment és ami — túltengéseit figyelmen kívül hagyva — nagy tanulságokat hozott a külföldön mindinkább kialakuló új klasszicizmus számára. A ma igazán magyarnak számítható festőnemzedék is átment a forrongás egyes fázisain, de a kiválóbbak: Szőnyi István, Bernáth Aurél mindennek ellenére a magyar földből nőttek k Festészetükön — nemcsak a tematikában — á vonul a magyar lélek minden rezgése és fín msága, ezzel párosul az a művészi plusz, ami n nkáikat magasan az átlagos fölé emeli. Az ös es úgynevezett festőiskoláktól különböznek, a inek a szelleme pedig annyira rányomta félr ismerhetetlen bélyegét az elmult 100 év alatt a agyar festők munkáira.

Az európai művészet az izmuso lehiggadása után a neoklasszicizmussal új uta on jár ma, és ennek hazánkban is vannak köv tői. Diadalrajutása azonban attól függ, hogy a agyar pszihé, amely a ma élő festők egyrészéne pikturájában teljességgel megnyilatkozik, alá tudja-e vetni magát külföldi tapasztalatokból eszűrt kifejezésmódnak, új formalátásnak. N m lehet tudni azt, hogy vajjon eljött-e az idő a magyar festészet klasszicizmusának, nincs-e szükség előbb, később felvetődő számos problér a tisztázására. Mert az bizonyos, hogy a mag ar festészet — mint ahogy az egyetemes művés et sem — nem ért el a zenitjére, ahol egy nag szintetikus tehetség, egy magyar Rafaello öss egezi a problémák megoldásánál tapasztalt nulságokat és egyben megtestesíti munkájában magyar lelket.

Dombi József.

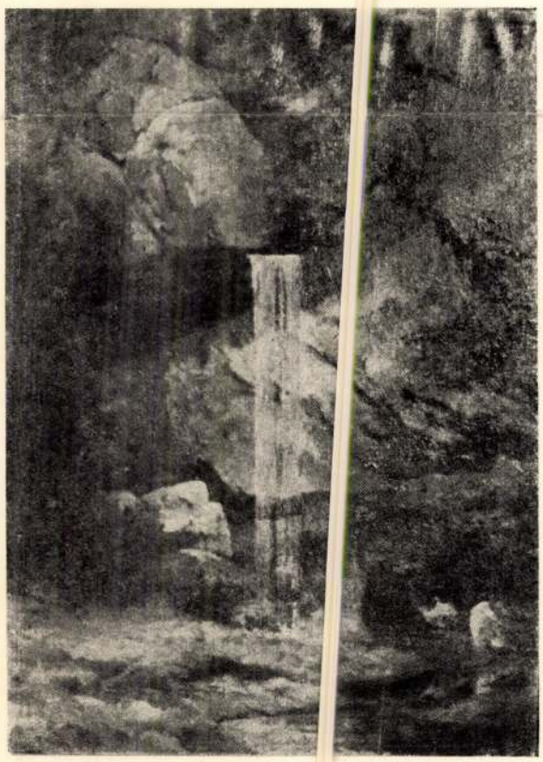

Benczúr Béla: Forrás
A Magyar Képzőművés k Egyesülete
Műcsarnoki Jubilári Tárlatáról
Foto Seidner

SOÓSNÉ BR. KORÁNYI ANNA KOLLEKTIV KIÁLLÍTÁSA. Az új esztendő első napján a Nemzeti Szalon összes termeiben összegyüjtött munkáiból reprezentativ kiállítást rendezett a magyar festőművésznők egyik legnagyobb tudású tagja, br. *Korányi* Anna. A nagyméretű kiállítás már maga felhivja a figyelmet a művésznő munkásságára, melyről meg kell állapítanunk, hogy az elindulás pillanatától állandó művészi belső fejlődést mutat. Itt találjuk az első munkák tapogatózó naturalizmusát, mely kielégül a természet száraz visszaadásában egészen azon művekig, melyek már nem csupán egyéni természetlátásról, hanem a művészi szemlélet stilizálásáról tesznek tanuságot. Témakeresése is rendkivül változatos. Tájképei hangulatosak, portréi őszinték, csendéletei megkapóak. Festői meglátását az jellemzi, hogy nem szeret a szinekben tobzódni, de azért a szin értékével tisztában van. Rajztudását különösen kompoziciós vásznain kell méltányolni. Ezek a kompoziciók túl vannak a zsánerjelenetek igénytelenségén és valóban a művész magasabb ambicióival arányban történelmi levegőt hoznak. Mégsem ezekben az igényteljes és megbecsülendő kompoziciókban látjuk a művésznőt művészete legfelső fokán. Véleményünk szerint a portré az a terület, melyen legnagyobb eredményeket tud felmutatni. Ezekben szerencsésen egyesül rajztudása és szinezésének mértéktartó ereje. Portréi közül is messze kiválik és bármely portréfestőnek becsületére válnék édesatyjáról, br. Korányi Frigyesről készitett sötét tónusú arcképe.

Végeredményében megállapithatjuk, hogy a nehéznek indult vállalkozás, hogy t. i. a Nemzeti Szalon minden termét lefoglalta képei számára br. Korányi Anna, indokoltnak bizonyult. Kiállitása élvezetes volt és rendkivül tanulságos abból a szempontból, hogy nyomon lehetett követni egy sokféle érdeklődésü, széles skálájú művész tehetségének egyre erősebb kifejlődését. *Blahó Lajos.*

Képzőművészet 1937. 37. 12

MAGYARORSZA

közcélra való elektromos áramfejlesztő te
tromosan világitott helységei az 1906.

Közli: STRAUB SÁNDOR

JELMAGYARÁZAT:

- Egyenáramu központi telep.
- Más központból egyenárammal ellátott hel
- Egyfázisu (váltakozó áramu) közp. telep.
- Más központból egyfázisu árammal ellátot
- Háromfázisu (forgóáramu) központi telep.
- Más központból háromfázisu árammal ellátc
- Egyenáramu vasuti telep.

Soós Elemérné sz. báró Korányi Anna, festőnő; szül. 1870 május 12-én Nagykállóban.

SOÓS ELEMÉRNÉ KORÁNYI ANNA br.-né

127	Szinek és fejér	500.—
128	Hervadás	olajf. 1000.—

Nemzeti Szalon

Csendélet kiáll. 1932 f.br m.re

1963

Ligeti Miklós.

A Tudás fája

~~Az~~ Egy almafa alatt befe
letében balkarját les
val a gyümölcsök egyike
retvált. Testével jobb l
emeli. Jelzése alól j

Fehér márvány,

Vétetett az 1901: I.
24-én kelt 8083 leirat~~ak~~ al
tatott 1901: VII. 19-én (90

Az elszámolást elfog
(554/901.)

Az 1901:XI. 16-iki fe
kelt 92507 ex 901 számú leiratt
muzeumnak (98/902)

SOÓS ELEMÉRNÉ, báró Korányi Anna
98. Taorminai kertrészlet, olajf.

100.—

Nemzeti Szalon
téli tárl. 1938. jan.-febr.

Sós Elemér grafikusművén.

Művészet.
VI. évf., 1907.
134 – 137.

SÓS *Géza*, szobrász, * Bécs 1870 dec. 31., † Budapest 1918. jan. 30. Bécsben végezte tanulmányait s apróbb szobrokkal, állatplasztikával szerepelt kiállításainkon. Nagy nyomora Dél-Amerikába vitte, honnan néhány évi munka után hazavetődve, súlyos betegsége munkaképtelenné tette.

Ea. 5 II. 458 l

1912.
27

Wildt képmása.

Jegyzet. Az e festményre vonatkozó egyéb adatok és pedig:

a) a törzsleltárban (1328–909. pag. 28. Nº 492). *B. van der Helst:* Portrait du Commandant Gedeon de Wildt. Ölgemälde, im Goldrahmen (Speisezimmer);

b) a leltári kivonatban (577–909. pag. 2. Nº 16). *B. van der Helst:* Portrait des Commandanten Gedeon de Wildt. Ölgemälde, im schwarzen Rahmen, 135·6 hoch, 119·5 breit (Speisezimmer);

c) a hagyományi jegyzékben (1894–912. Nº III : 1). *B. van der Helst:* Gedeon Wildt arczképe;

d) az átvételi okmányban (2165–912. Nº II. 1). *B. van der Helst:* Gedeon Wildt arczképe. Vászon, 135·6 : 119·5 cm.

Faragott ágy Dampt-tól, Páris.

∘ *(A Decorative Kunstből.)* ∘

o Kutya. o
Sós Gézától.

Műbronzöntvények a E chorner-féle
o o o o ércöntő műhely oől. o o o o

1899
Magyar Iparművészet 238. l.

A Monna Vanna dalműből. Vanna és Prinzivalle

Mühlbeck Károly rajza

— Mióta kóborolsz?

— Két hete körülbelül, vagy több is; nem számoltam a napokat s most nem tudok utána számítani.

— Velünk jössz?

A szökevény keserűen nevetett föl; nem is nevetés volt az, mint inkább felhördülés.

— Nem, nem adom fel magam: golyó vár rám, ha elfognak! Inkább tépjenek szét a fenevadak, gyilkoljanak meg a marokkóiak, ha nem menekülhetek, jobb lesz úgy elpusztulni, mint elitélve kivégeztetni.

Nem feleltünk semmit s ő is elhallgatott; az égen egymással kergetősdit játszó felhőket nézte, miközben kék szemeiben a sötét emlékezés fénye csillogott fájó, haragos, emésztő tűzzel. Időről-időre megrázkódott egész testében a külső, talán a benső hidegtől: eléje tettük ismét a kulacsot.

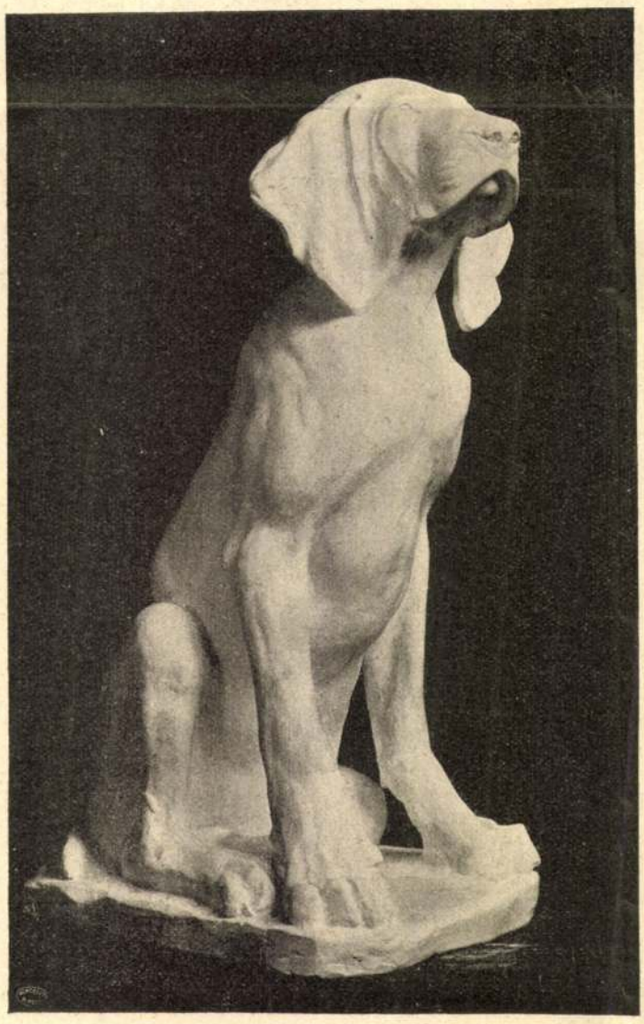

Sós Géza: Ella

Az erős bor, a tűz melege átjárták lassan-lassan testét, jóleső meleggel töltötték el, elmúlasztották a hideg borzongást, kiaszott, fakó arcára is kezdett visszatérni az élet színe.

*

— Ti nem adtok fel, nektek elmondhatom, miért bolyongok hetek óta, miért járom a kietlen pusztát, ahol a nap minden percében küzdenem kell a nyomorult életért. És én küzdök! Nem, mintha sokra becsülném az átkos életet, vagy várnék még édes órákat szeszélyes istenasszonyától, de mert nem akarok elpusztulni itt, hogy vadak lakmározzák fel húsomat, hogy széthurcolják temetetlen csontjaimat, átadva végül a szeleknek, melyek a lassan megőrölt csontporokat szárnyaikra kapva szórják szét a világ minden tája felé, — mintha nem is élő emberé lettek volna valaha . . .

— Tudjátok, hogy egy escadron chasseur Kenadzán van pár hó óta a Szudánból jövő karavánokat biztosítani a marokkói rablóktól.

Hát ennek az escadronnak voltam én is egy embere.

Tulajdonkép kettős feladatunk volt: biztosítani — mint mondtam — a karavánokat, főképp pedig ügyelni a chambaák hatalmas törzsét, amely habozni látszott Marokkó és a francia Algerie között. Éttől a törzstől táboroztunk pár kilométernyire.

Én ezt a néhány kilométert megtettem minden nap a hadnagyommal, akit kisérnem kellett, mert nem tudom én miért, megbízott bennem. Egyik thalebhez (tanítóféle) mentünk minden nap, ahogy a többi tiszteknek mesélte: arabul tanulni. A valóság pedig az volt, hogy annak a thalebnek volt egy leánya, akinek a szeme ragyogásáról dalokat énekeltek, akinek arcáról édes álmokat álmodtak az arab ifjak, — akinek a kedvéért járt oda az én hadnagyom is.

Szívesen mentem vele én is, hiszen Meçaonda (így hívták a leányt) szemeiről dalokat énekeltek s róla álmodoztak az arab ifjak.

És lehetett is dalokat énekelni, lehetett is álmodozni róla!

Szép volt, mint a nagy mesterek festményei, mint a költők lelkében élő ábrándkép, szép volt azok között, akiknek szépségéről híres volt a chambaák törzse. Leánytársai elismerték legszebbnek közöttük s ajándékokkal halmozták el — szépségeért, a suhancok a legszebb datolyákat hozták neki, az ifjak pedig fent virrasztottak hosszu éjszakákon, hogy elejthessék a holdfénynél szerelmeskedő muflont, vagy, ha megcsendülni hallották a párduc rettenetes ordítását, amely végig hangzik a sivatagon, mint egy kihívó csatajel, lovukra kaptak s rohantak szerelmes tűzzel megvívni az élet-halál harcot s elhozni bőrét az Ő számára.

Pedig csak egy szegény thaleb leánya volt; még a szemöldökeit se festette még feketébbre a „koheul"-lel, mint a gazdag nők, se a körmeit nem pirosította. Szemei sötétebbek voltak a csillagtalan éjszakánál. — mint ahogy mondta egy fiatal arab, — termete fino-

Uj Idők 1907. XIII. 29. sz.

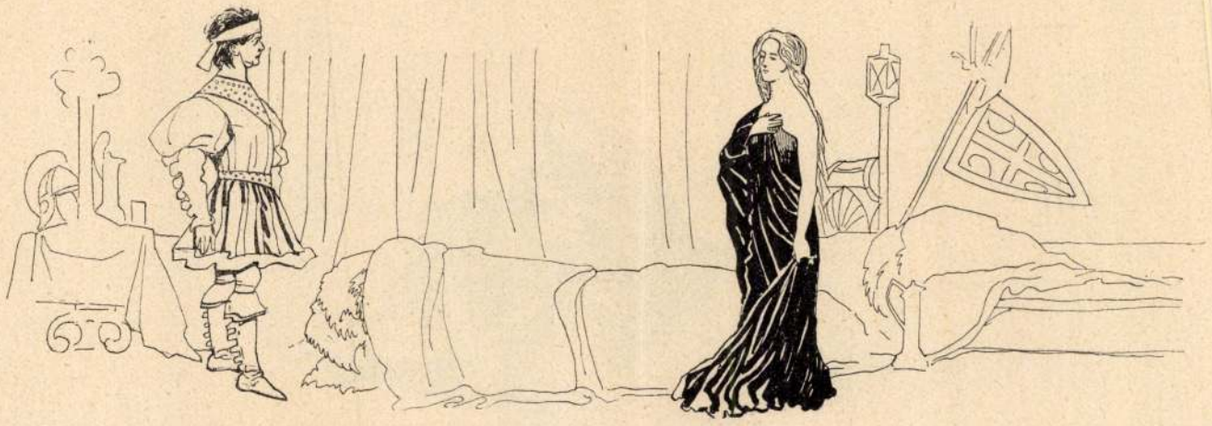

A Monna Vanna dalműből. II. felv. Prinzivalle és Vanna

Mühlbeck Károly rajza

Egy történet

Néhány hónappal ezelőtt levél érkezett az Uj Idők szerkesztőségéhez Forthassa-Gharbiából, a francia idegen légió második ezredének egyik állomáshelyéről. A levelet egy magyar fiatalember írta, ősi nemesi név viselője, aki pár szóval ajánlotta a mellékelt írást. Ez a cikk, amely „legioner" aláírásával jelent meg, megdöbbentően egyszerü szinekkel festette az idegen légió gyötrelmeit. Nehány hét múlva megkaptuk a második cikket, amely február 7-iki számunkban jelent meg. Ez a cikk mondta el, hogy egy Steiner nevü szerencsétlen magyar fiu, akit tisztjei a többiek hóhérának rendeltek ki, mint lett öngyilkossá az undortól és félelemtől. A francia lapok csak most, hetek múltán vettek tudomást erről a szomoru esetről és nyomukban a magyar lapok is most számolnak be róla. A történet, amelyet ezen levelében közöl, nem kevésbbé megdöbbentő.

Némi kis szolgálatot volt szerencsém tenni a századosomnak s igy azok közé számithatom magamat, akiket, amennyire csak lehet, előnyökben részesitenek. Ezek az előnyök tulajdonkép csak annyiból állanak, hogy vasárnaponkint kilovagolhatok öszvéremen, vagy pedig elmehetek vadászni azzal a néhány katonatárssammal, akik szintén élvezik Nussbaum capitaine kegyeit. Szombat délután meg kell irni „az engedély"-cédulát, melyet, ha a százados láttamozott — rendben van a dolog. A konyha-káplár ad egy darab kenyeret, egy darab sajtot s amikor ez is megvan, mehet az ember hegyi gazellát lesni, vagy követheti a sörényes muflon nyomait vasárnap reggeltől-estig.

E hó első vasárnapján ismét a hegyeket bújtuk.

Egy Marchisio nevü olasz fiu volt a társam, hatalmas termetü, bivalynyaku fiu, a hihetetlenségig menő vakmerőséggel s olyan izomerővel, amelylyel bátran síkra szállhatna a birkózó-versenyeken.

Dél felé sikerült egy gazellát lőnünk. Szép, kifejlett állat volt s elég idős; huszonnégy gyürüt olvastunk meg szarvain.

Hanem a tél az Atlaszok közt is tél s a hideg itt kétszeresen gyötri a meleghez szokott testet. Dacára a vadász-szenvedélynek, az észak felől jövő februári szél hideg csipését ugyancsak éreztük, különösen, mikor felkapta a törpe fenyők lehullott tűleveleit s arcunkba vágta. Egy-egy beteg fa száraz ágai közt oly bántóan éles, sziszegő, fütyülő hangokon játszott, hogy idegesen borzongtunk össze.

— Itt kell valahol lenni az El-Hantari forrásnak, — szólt a gazellát cipelő olasz. — Lehúzzuk a bőrt, megsütünk egy darabot s hazamegyünk; az ördög vadászszon gémberedett ujjakkal.

A forráshoz érve tüzet gyújtottunk s nekiláttunk a bőr lenyúzásához.

A szél még erősebben süvitett; egy-egy mérges rohamában szinte a földig csapta a lobogó tüzet s míg a kisebb ágak sisteregve, pattogva emésztettek, a nagyok erős lánggal küzdöttek a széllel, kipattantva piros szikráikat, amelyek magasra szálltak, keringtek, forogtak s aztán kialudva, feketén hullottak vissza a földre.

Társam olaszul morgott valamit Afrika istenéről, én is, mert a hidegtől gyengült ujjaimmal csak nehezen tudtam fogni a kést, hangosan méltatlankodtam egynémely kötözni való bolond ellen, aki a helyett, hogy békében otthon töltené az Úr szent vasárnapját, még engedélyt kér arra, hogy agyon fázhasson egy rongyos gazelláért olyan időben, amikor még cigarettát se tudnak sodorni a hidegtől elsenyvedt ujjak.

Annyira belemerült mindegyikünk a maga dolgába, hogy akár állat, akár ember könnyen megközelithetett volna bennünket, — mint a hogy történt is, — mikor anélkül, hogy észrevettük volna, honnan jött, egy harmadik alak lépett hozzánk.

Egyenesen a tűzhöz ment s elgémberedett tagjait kezdte melengetni.

Az első pillanatban meglepetve ugrottunk fel, de aztán társam folytatta a pecsenyesütést, én a bőr fejtését: az újonnan jött alak nem volt veszélyes. Az első percben azt se tudtuk, kivel van dolgunk.

Középmagasságu, arányos termetü ember volt s ahogy a tűz fölé tartotta fázó kezeit, szembetünt izmos, uras kézfeje. Ruházata szinte rongyokban lógott le róla, csak a zubbony szabása s a nyakon látszó szám mutatta, hogy valamelyik lovasszázadhoz tartozik. Fövegét elvesztette valahol; hosszúra nőtt kuszált haja lobogott a szélben s ahogy a tűz mellett guggolt, szemeit a nyárson sülő húsra meresztve, valami sajnálatféle fogott el bennünket a kiaszott, éhséget kifejező arc láttára. Az arccsontjain megfeszült bőr szája körül mély ráncot képezett, üregeibe esett kék szemei az acél metsző élességével csillogtak, arcizmai a legszenvedőbb s a legszenvedélyesebb indulatrohamokat árulták el önkéntelen összerándulásokkal. Az egész alak a legnagyobb nélkülözés, testi-lelki szenvedés megtestesült képe volt.

Hagytuk melegedni, láttuk, hogy szökevény.

Amikor az olasz fiu kész volt a hússütéssel, az égett részektől megtisztitott húst neki nyújtotta:

— Egyél.

Nincs az a hiéna, amely veszettebb mohósággal vetné magát a kiásott tetemre, mint ahogy ő elkapta a húst és falni kezdte. Evés közben is folyton ránk vigyázott, hogy nem akarjuk-e visszavenni zsákmányát; csak a morgás hiányzott, hogy teljesen vadállat benyomását tegye ránk.

A hatalmas comb a végét járta. Eléje tóltuk a borral telt bidont (kulacs).

Amikor megtörülte szájára hajló kuszált bajuszát, megköszönte:

— Merçi, — szólt érces középhangon; — hallottam a lövés zaját és mert láttam, hogy katonák vagytok, hozzátok jöttem. A sok isten közül valamelyik, akiben hisztek, áldjon meg benneteket a tűzért, az ételért és az italért. Hetek óta jóformán csak gyökérrel éltem s közel voltam az elpusztuláshoz vagy az őrüléshez . . .

Soós György

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
LEVÉLREKLÁM
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

SZOLNOK MEGYEI NÉPLAP

1984 NOV 10

1021

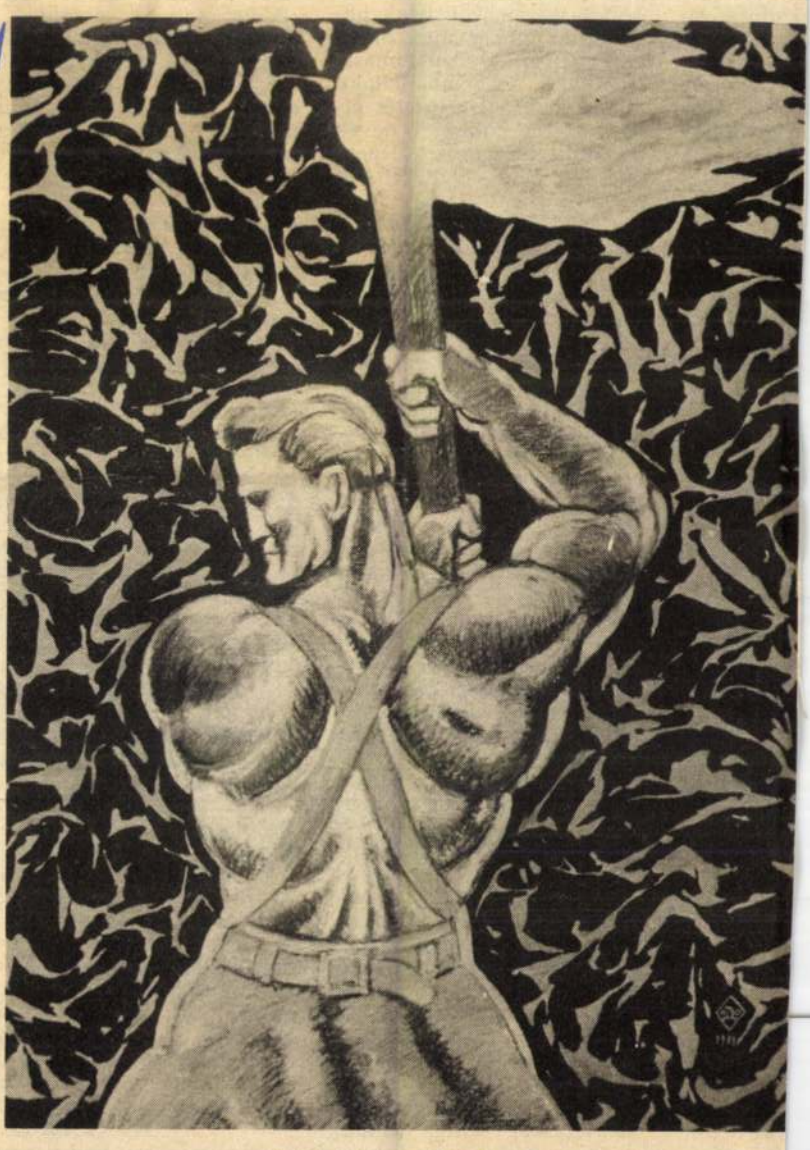

Soós György: Art Deco

akkor szó-
ázódni, ha
állapota,
k fejlett-
közönség
a hármas
egyszerre
hát nem
ább A ma-
abályainak
etését.
glalja ösz-
ódosult a
állapota a
tóbbi ki-

szabályzat
al mond-
ljesen el-
gépek hasz-
rízíózás, az
os gyorsa-
l stb. ren-
ző, szóösz-
ele nyel-
rábban is-
zeket ter-
ze kellett
beépíthes-
latárunkba.
nk megint
ddig nem
ést hozott
oztató ipar
— hogy
nlítsek —
szerű „in-
ó.
lományunk
en lépett

hogy elké-
Tudomá-
j nyelvta-
nagy értel-
54 óta szá-
módszer,
ezett; ezek
yeit ter-

guk. Tudni kell eg
között azt, hogyan írj
lyesen az intézmények
it (ezek, mint köztud
igencsak megszapor
s ugyanígy kell a tüze
igazítás a földrajzi
írásához, hiszen azok
intcsak igen változ
alakultak.

— Milyen munk
előzték meg a 11. ki

— 1973-tól 1979-ig tartott az előkészítő szakasz. A Helyesírási Bizottság ez alatt a hat év alatt minden kérdéskört megvizsgált, és a közönségtől beérkezett számos észrevételt is mérlegelte. A szabályzat és a szójegyzék szerkesztését 1981 tavaszán kezdtük meg. Ez a nagy munka ért most véget, amikor a Magyar Tudományos Akadémia elnöksége 1984. április 24-én megadta az engedélyt a 11. kiadás közrebocsátására.

— Mindezek után nyilván jogos a kérdés: milyen újdonságokkal szolgál majd helyesírási szabályzatunk legfrissebb kiadása?

Úgy szoktam mondani, hogy az az újdonsága, hogy nincs újdonsága! Ellentétben a régebbi szabályzatokkal, amelyek helyesírási rendszerünket több vonatkozásban is módosították, ez

zés jegyében készült. Csak egyetlen komolyabb változtatást hajtottunk végre. Nevezetesen: a *dz* és a *dzs* egységes hangokat jelölő többjegyű betűk (akár a *cs*, az *sz* stb.), ezért a sorvégi elválasztáskor ezután mindig

tozatlan marad.

— Az új kiadás szerkezete, nyelvezete?

— A szabályok rendszerezésekor arra törekedtünk, hogy könyvünk didaktikusabb, tanulhatóbb legyen. A szövegezéskor pedig az volt a célunk, hogy a szabályokat mindenki megértse, aki az általános iskola nyolcadik osztályának megfelelő műveltséget szerzett. Célunk ez volt: tanítva szabályozni! Ezért aztán a szabályokat rendre megokoljuk, magyarázatokat fűzünk hozzájuk.

— Befejezésül még csak annyit, hogy A magyar helyesírás szabályainak 11. kiadását mikor veheti kézbe az olvasó?

— A szedés, a korrektúrázás munkája véget ért, a Kossuth Nyomda szeptember végére elkészült a maga vállalt munkájával. Most már az Akadémiai Kiadó

dozzák tovább az anyagot, ott fogják kinyomni is. Remélem, 1985 első hónapjaiban (egy kis késéssel korábbi terveinkhez képest) a könyvesboltok polcain lesz a 11. kiadás.

Akácz László

eM SOÓS György fot.

Fotó 1989.6.sz.

eM Soós György: Baja, 1988

Határ-ponton,

avagy roncsok között szabadon

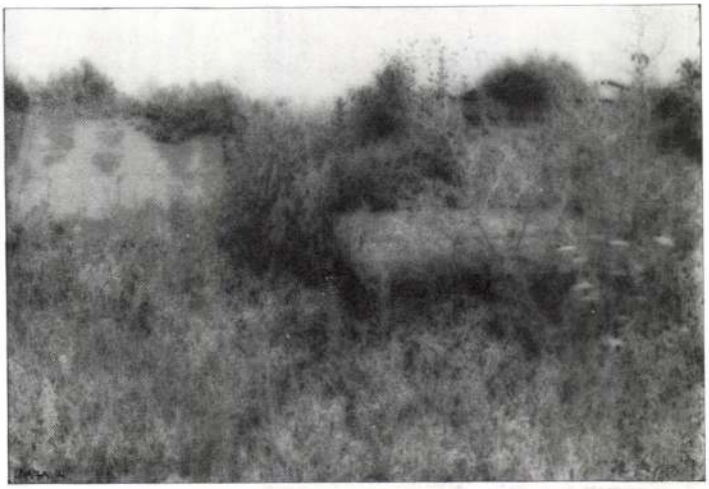

Itt hevernek ezek a dögök. És én nem tudok mit kezdeni velük. Leírhatnám, persze, poszt-baudelaire-ista módján, amit látok, de hiába bíznék benne, hogy a gesztus legalább olyan pimasz-megrendítő lesz, mint az akkori volt; ez már nem a megrogygyant illúzióból kifelé ugró, hanem a mindennapi dögei közt szinte unottan dibdábolo századvég. Ez: a mesterkélt, a megrendezett (tehát hazug?) illúziók, és a kiábrándultságát, lélektelensé-

A szerkesztésért felel:
Mányoki Endre
Szerkesztőség: Budapest IX.,
Mester utca 34.
Telefon: 334-509
Levélcím: Budapest 1906
Kiadja a Pallas Lap- és Könyvkiadó Vállalat,
Budapest VII.,
Lenin krt. 9—11.
Telefon: 222-408
Felelős kiadó:
Németh Jenő vezérigazgató
88-2416 Révai Nyomda,
Budapest
Felelős vezető:
Horváth Józsefné dr.

Terjeszti a Magyar Posta
Előfizethető bármelyik hírlapkézbesítő postahivatalban, a Posta hírlap-üzleteiben és a Hírlapelőfizetési és Lapellátási Irodáiban (HELIR) Budapest XIII., Lehel út 10/A, 1900 közvetlenül vagy postautalványon, valamint átutalással a HELIR 215-96162 pénzforgalmi jelzőszámára
Előfizetési díj 1/4 évre 66 forint
Külföldön terjeszti a Kultúra Külkereskedelmi Vállalat (H-1389 Budapest, postafiók 149) és külföldi bizományosai

HU ISSN 0427-0576

A szerkesztőség munkatársai:

Bán Gabriella
Berkovits György
J. Király István
Keslerné Fátrai Mária
Mányoki Endre
Varga Jánosné

Művészeti szerkesztő:

Einhorn Péter

fotó

FOTÓSZAKLAP, MEGJELENIK HAVONTA

A TARTALOMBÓL

eM Soós György: Baja, 1988 — Határ-ponton, avagy roncsok között szabadon (Mányoki Endre) 42
Lám, a Cápa... (Antal István) 47
Az élő halott (Dénémeth István) 51
A Magnum (Lugosi-Lugo) 55
A XX. század — Yousuf Karsh fotókiállítása (Szemadám György) 2 2
Egy világ, amelyben rend van — Ajtós Éva fényképei (mányoki) 2 4
Fény — A 40 éves Tungsram Fotókör jubileumi fotókiállítása (Kriss Géza) 2 7
Egy kiállítás beállítása — Tizenegy részvénytelen fotográfusról (J. Király István) 2 0
Hogyan működik? (XVII.) (Sárközi Zoltán) 2 4
Nikon F4 (2. rész) (Schwanner Endre) 2 7
Ricoh XR—X (Bárdics József) 2 3
Tizenkét kis érzékenységű diafilm tesztje (Szimán Oszkár) ... 2 4

1989/6

A borító első és hátsó oldalán *Író* Zoltán felvételeit, belső oldalain *Ajtós* Éva *Öreg* és *Kriss* Géza *Várakozás* című képét közöljük

gét látványos praktikákkal leplező, ideák helyett *rendületlenül* politizáló, megosztó és megrögző, kultúraellenesen civilizáló(dó) tehetetlenség kora. A látszatoké.

Holott látszólag minden ellentmond ennek. Lám, szamizdatjaink is az utcára kerülnek lassanként — akár a dolgozók. Tüntetünk és tüntetőleg különbözünk az egyetértésben, egyezvén a különbözőségben. Szabadok vagyunk végre, időnként igazán tavasziasan kipirultak, mint aki hosszú szobafogság után *pikniket tart az árokparton* (avagy mégis afféle Stalkerek volnánk mi is?)*. És azt hisszük: ...nem, azt azért nem hisszük, hogy ez a szabadság végleges és határtalan; az ember mégiscsak *tud* valamit. De azt a hitet foggal-körömmel őrzi még a legjózanabbja is, hogy a szabadságunk mértéke egyenlő a korlátaink biztos tudatával.

Az eufória mélyén a józanság. A melegség alján a hideg, akár egy napra kitett lavór vízben. Avagy a gyöngyöző lé *tetején* a

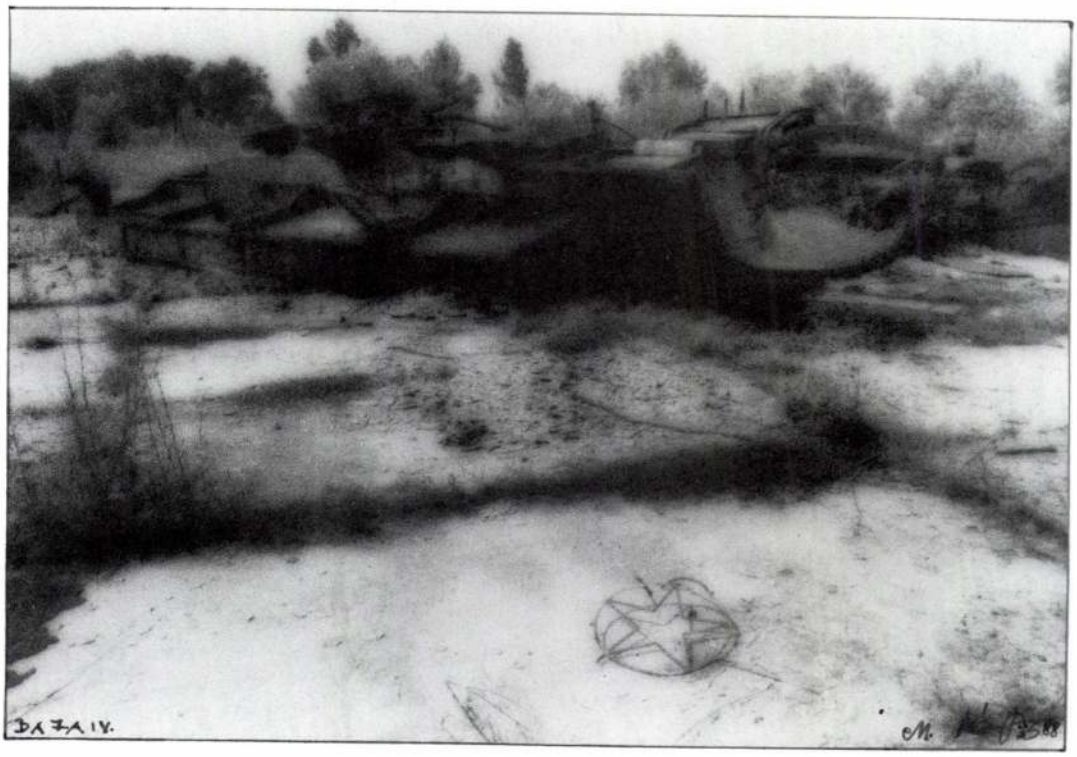

* Az Andrej Tarkovszkij *Stalker* című filmjéhez alapul szolgáló regény eredeti címe volt *Piknik az árokparton*. Írói a Sztrugackij fivérek. A mű 1987-ben magyarul is megjelent.

hűvösebb, a kóstolható centik?

Megrendezett illúziók... kultúraellenes civilizáció...? Cinikus volnék éppen most, amikor a kívül szabadsága már szívósan araszol a belül eddig kénytelen-titkolt felé? Nem, csak kicsit túl józan. Mert itt hevernek ezek a dögök. És arra figyelmeztetnek, hogy a határok végül is átjárhatók. Nemcsak kifelé, hanem (van *benn* tapasztalás!) befelé is. Mert, ám l gyen: fogadjuk el a határok természetesnek! Legyü szabadok egymás között a latens és a virtuális térben : belül. Fogadjuk el, hog a szabadságunk útvonalh z, szervezethez, status c hoz kötött.

De itt hevernek ezek a dögök. És általuk a nem is nyira szimbolikus veszé .

Fejet hajtunk a Ren ek, igazodunk a magabizt és magaféltő, a (kultúr)föl nyének monomániás tuda hoz minden eszközzel raga zkodó Nyugat?-Európa' kollektív biztonságigén hez. Adósai vagyunk enne a világnak, s mert azok va yunk, még félénken sem v jük föl soha: hátha ők is adó aink — nekünk. Betartjuk a áz- és játékszabályokat: r m tar-

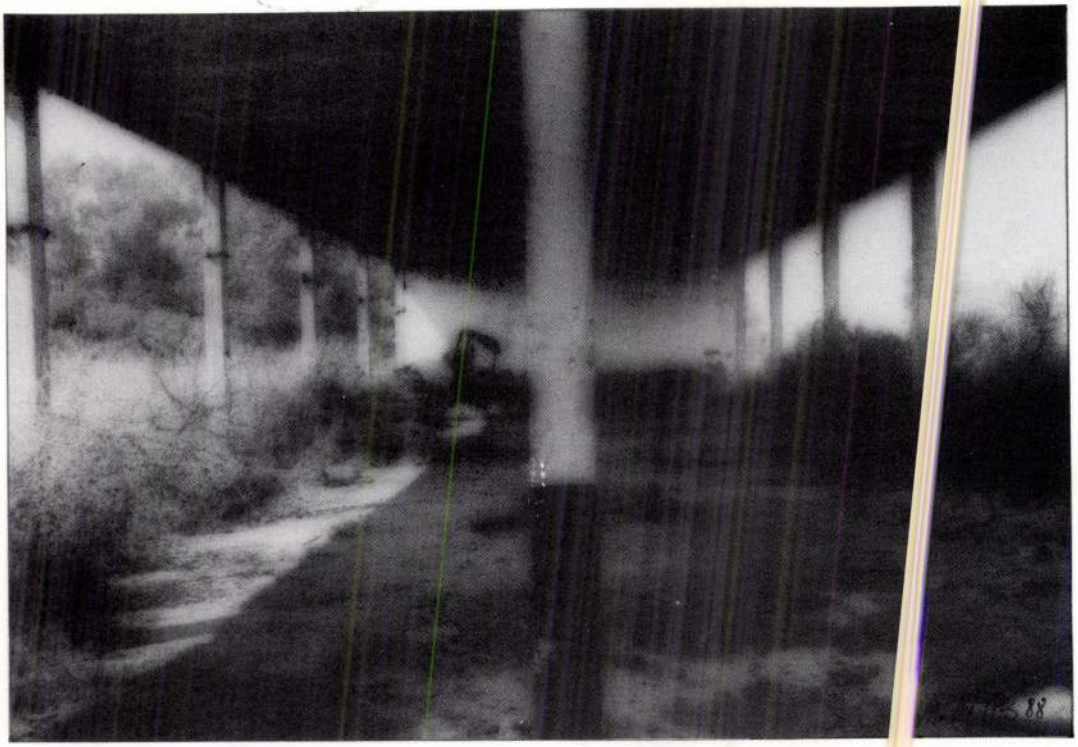

tunk be senkinek — odakint sem. Nem akarunk *a század neveletlen gyermekei* lenni. Minden szellemi üzletünket (Ah, Amerika!) a *gentleman's agreement* szellemében, becsületszóra kötjük.

Így jó. Így és ezért leszünk integráns részei egy olyan világnak, amelyik így és ezért hajlandó bennünket integrálni. Amely mögöttünk áll (úgy tudván, hogy fölöttünk), és az ideges zavar elhárításáért, a maga biztonságáért cserébe szavatolni siet a korlátozott szabadságunkat. Becsületszóra.

Csakhogy ezek a dögök nem a Rajna és nem a Szajna, hanem a Duna partján hevernek. Eszi őket a rozsda, növi be a gyom. Arra a szerepre, amire szánták őket, és amit már volt is alkalmuk betölteni, láthatólag alkalmatlanok. Ezeken a pontonhidakon már nem fog többé semmilyen *egység* sem átvonulni. Így nézi, ilyennek látja és mutatja őket a fényképész: belevesz(end)őknek a múlt ködébe. Rothadó, rozsdálló monstrumoknak, amiket a természet fölzabál.

De engem nem hagy nyugodni *semmi.* Az *objektív* (még ha szubjektíve manipulálva is) olyan látványt mutat, ami mégsem képes lehiggasztani gyomorrontó bizonytalanságomat. Mert például elképzelem (hogy azt álmodom), ahogy ezek a monstrumok, ezek az elhagyott, gondosan összehajtogatott, romlásra ítélt pontonok lustán kinyújtóznak, és mint a hernyó, araszolva, elindulnak a folyó felé — áthágni, átvágni azt a határt, ami csak becsszóra volt (tehát) természetes, s ami mögé mi mind önként bevontuk a szabadságunk összes illúzióit.

Semmi nincs, aminek a jelentése annyira bizonytalan volna, mint a fényképé. Mert hiszen — úgy vélem — a fotós ezúttal valóban mást, más szándékot gyűrt bele a képbe: egy korszak, egy viszony, egy lelkiállapot *végét.* És én, igazán önkényesen, valami veszély *kezdetét* sugallom. Elkövetem hát a legnagyobb bűnt: nem a képben, hanem a képpel ügyeskedem.

Tehetem? Bűnözöm? Avagy a puszta *bevallás* jóvátesz és legalizál minden másítást? Hiszem és nem hiszem. Bizonytalan vagyok,

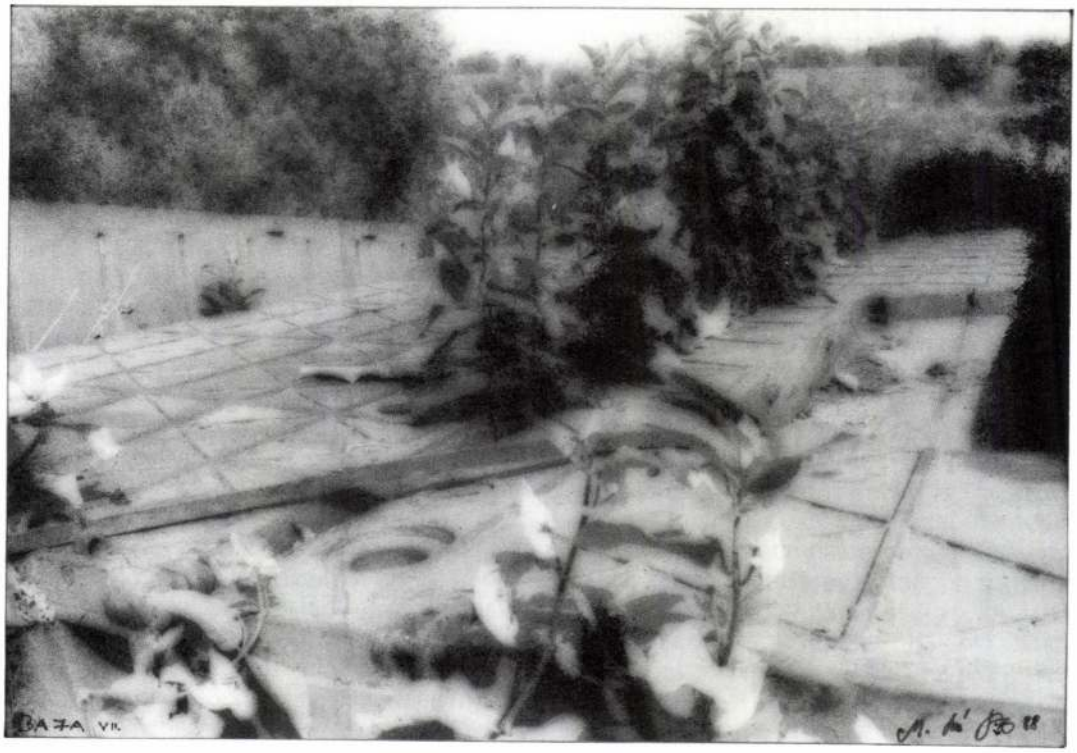

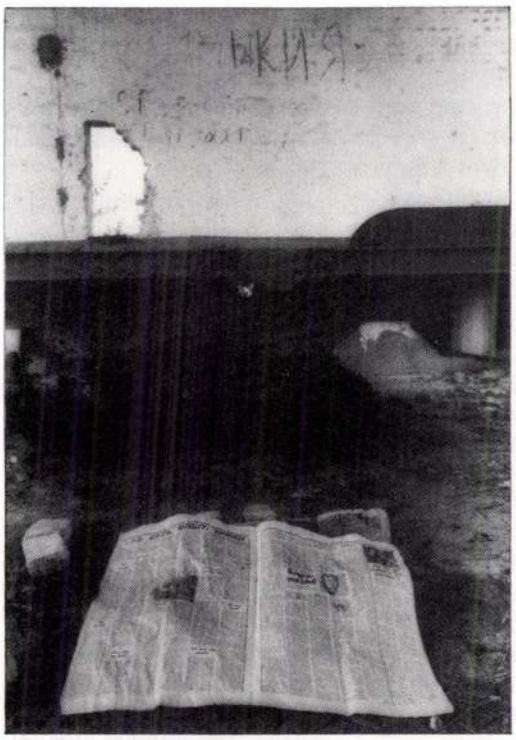

ebben is. A fény-irat, ez a valóban abszolút tény, minden más (művészi) ténynél agresszívebben bizonyítja, hogy az objektív (vagy annak állított) valóság bármely szegmense csupán kiindulópontja lehet a saját-gondolkodásnak.

Soós lefényképezi a ponton-dögöt, és onnan a vegetáció győzelme látszik. A hetedik képen egy kenderhez hasonlatos, erős szárú növény (cserje?) tölti ki a szabadon maradt tereket, réseket. Ezt valóban nem lehet nem észrevenni. De mit tegyek, ha az *én látásomban* ennek a dögnek szeme van, lába, jól kivehető váza — és csak oldalán feküdni látszik?! Mit tegyek, ha nekem az elképzelt álmaimhoz, félelmeimhez ez a véletlen tény öntudatlan(?) okokat ad?!

A második fotón az összecsuklott híd egy megrogygyant, elesett orrszarvút sejtet. Egy vesztes dúvadat. Nekem? — egy fertelmesen vitális harckocsit mutat, amelyik *minden áron* (így, külön!) leküzdi a terepakadályt, még ha közben szét kell is nyílnia.

Az utolsó képpáron ellebben az újságpapír egy tábortűz emlékéről. Ellebben a „Sors, tapasztalat, lecke" és „Látni a csillagokat" szavakkal ékes papír a kihűlt táborhely fölül, s a cirill betűk elmosódnak. Elrebben a fal előtt, amire az van fölírva: Kalmükia — a kalmükök országa. Ha van egyáltalán képírói szándék, ez mindenképpen az — összevonni egy háromtagú szimbólu nba kalmüköt, tábortüzet és ltűnést; a hamis jelszav kkal fedett modern noma ság „kitűnését" a képből.

A szimbólum tömör pontos és precíz. És fölkí lja a megkönnyebbülést is: *szabadon* választásra n nden korábbinál nagyobl az esély. Ez a relatív, k rlátozott, csak a korlátaiva gyütt szavatolt, a becsület mint szóra érdemes hagyo nányra épülő és apelláló, t hát az agressziónak mindig kiszolgáltatott, de azzal cs k muszájból számoló sza adság mégis az egyetlen r, ami lakható. A maga virt lis, tehát ki- és befelé egy ránt átjárható határaival.

A dögök pedig l yenek, amik: dögök. *Objel ve.*

Mányok Endre

eM. Soós György fotói
Reggel Délvilág 1995. nept. 11

Fotón figyelmeztető üzenetek

Reménytelen kezek

A szarajevói piacon történt mészárlásról készült képsorok bejárták a világot, a szétloccsant agyvelők, megcsonkolt végtagok, vérben fetrengő jajveszékelő emberek és gyermekek megrendítő látványára senki sem maradhatott közömbös.

A délszláv háború negyedik évében a tragédiák szinte mindennaposakká váltak. Borzalmas vérengzések, terveszerűen végrehajtott etnikai tisztogatások, menekültek tízezrei, a nők brutális megerőszakolása. Emberek nyárson történő megsütése, fogolytáborokban elkövetett tortúrák, kegyetlenségek szinte minden eszközt kimerítettek, amelyeket századunk legsötétebb korszakában különböző gyanús ideológiák nevében olyan nagy előszeretettel alkalmaztak véreskezű diktátorok, nacionalizmus gőzétől megrészegült csatlósaik. A második világháború óta Európa legvéresebb és legkegyetlenebb háborúja dúl itt a szomszédságban, tőlünk száz kilométerre, s történik mindez a civilizált nyugati világ asszisztenciájával, a nagyok lenéző, felsőbbrendű közönyével, látszólagos tehetetlenségével.

Minden történelmi, szociológiai tanulmánynál, katonapolitikai elemzésnél, még a CNN hírtelevízió mindentudó hírbombáinál is kifejezőbbek azonban e*M. Soós György délszláv menekültekről készült fotói,* amelyeket a szegedi Ifjúsági Házban szeptember 24-ig tekinthetnek meg

az érdeklődők. A szerző nem a szenzációhajhász fotóriporter keselyű kíváncsiságával közelít a témához. Nem tolakszik a frontvonalra, hogy lefotózza a feje körül röpködő golyókat, a húsba hatoló repeszt, a hullaszagot. Emberi mivoltukban megalázott és megszomorított, emberségükből teljesen kivetkőzött egyének érdeklik, mert meggyőződése: nem a külső, hanem a belső sebek égetnek, s mindennél jobban fájnak is. Érdekes megfigyelni eM. Soós György fotóin az emberek kezeit. A kéz köztudottan az erő, a hatalom és a tevékenység szimbóluma, az igazságosztó hatalom büntető, fenyegető és tiltó jelképe. A művész mindig egy különleges szituációt örökít meg, amelyben a kéznek fontos, úgy is fogalmazhatnánk, domináns szerep jut. Akkor is, amikor vonatból intenek vissza könnyes szemű emberek, vagy amikor csonkolt kezű férfi búcsúzik. Kétségbeesett, szívbemarkoló fájdalom ül ki az arcán, csonka karjával pedig reménytelenül magához próbálja ölelni azt, akit a legjobban szeret. A kéz itt már régen nem az erő, a cselekvés jelképe, inkább a belenyugvásé, az örök búcsúé, a halálé. A menekülttáborok idős lakóinak érdes, fáradt, felpuffadt, tehetetlenül ölbeomló kezei többet elárulnak a rettenetről és kilátástalanságról, mint a legvéresebb borzalmakat megörökítő díjnyertes harci fotók. Minden képről a reménytelenség perzsel. Hiába vannak jelenleg biztonságban ezek az emberek, sorsuk és életük végleg derékba tört. Legtöbbjük ideiglenes menedékes, de azt az ENSZ menekültügyi főbizottsága sem tudja, meddig maradnak ebben státuszban, Kisebb részük talán megkapaszkodik valahol, befogadja, megszánja őt egy harmadik ország, sorsuk azonban teljességében rendezetlen.

Ne álltassuk magunkat, ne szenvelegjünk és főleg ne verjük a mellünket, milyen segítőkészek, befogadók és jószívűek vagyunk! Ezeken az embereken – s ezt mi is tudjuk, csak kényelmetlen bevallani – humanitárius segélyszállítmányokkal igazából nem lehet segíteni.

Valódi segítség az lenne számukra, ha visszatérhetnének ma már nem létező, lerombolt otthonaikba. Minden más megoldás kényszermegoldás és pótcselekvés. Az elmondottakról vallanak, világra és világnak szóló figyelmeztető üzeneteket hordoznak eM. Soós György fotói.

tuti

Civilként is szeretnénel találl
Haditudósítá s bé

Az ellenség felderítő járőrének terepjárója közeledik az úton. A falu felé vezető híd előtt megáll, két katona leugrik, megvizsgálja, nincs-e aláaknázva, melyek az előrenyomulás lehetőségei. Miután mindent rendben találnak, megindul a főerők menetoszlopa, az ellenséges lövészszázad egy páncélozott kétéltű járművel, két teherautón egy-egy szakasz katonával, a biztosítást végző páncélkocsival közeledik. Ebben a pillanatban jól álcázott rejtekhelyekről géppuskaropogás jelzi, hogy a védelmi erők tűz alá vették az ellenséget s jól irányzott gránátvető lövedékek levegőbe röpítik a hidat, amelyen kötelezően át kellett volna haladnia az ellenségnek, hogy az elfoglalandó célpontot elérje. Az egyik páncélkocsi lefordul az útról, keresztbe, a másik alól színes füstoszlop gomolyog, jelezvén, hogy egy találattól kigyulladt. Az ellenség katonái közül néhányan megpróbálnak kitörni, de a visszavonulás útját elvágják a kukoricásból előrohanó véderők, akik, miután megsemmisítették az ellenséget, fegyvert, dokumentációkat, no meg egy életben maradt foglyot visznek magukkal. Gyülekező után a szakasz teherkocsira száll és visszatér a falu mögötti századtámpontra.

Mindez 1995. szeptember 4-én Temes megyében, Lugos városától 20 kilométerre délre, Csukás (Stiuca) lőtér "hadszínterén". Csattognak a fényképezőgépek, az operatőrök igyekeznek kameráikkal minél közelebbről megörökíteni a hadgyakorlat látványos mozzanatait.

Napjainkban, amikor úgy Magyarország, mint Románia aggódva figyeli a közös déli szomszédságukban zajló valódi csatározást, s a két ország szélsőséges politikusai a két nép közötti viszonyt politikai érdekeiknek megfelelően próbálják kiélezni, nem min-

Eszmecsere hadgyakorlat után (Középen: Kiss Miklós alezredes)

Partnerség a békéért program keretében idén augusztusban kezdődött, amikor a lugosiak magyarországi bajtársaiknál töltöttek 10 napot kiképzéssel.

A bánsági hadgyakorlat jelentőségét mi sem bizonyítja jobban, mint hogy megjelent *Paul Cheler hadseregtábornok* (magyar ranglétrán: vezérezredes), *Florin Mancu vezérőrnagy* az 5-ös hadtest parancsnoka, *Paul Vasile ezredes*, az 5-ös hadtest vezérkari főnöke, Temes megye prefektusa *Ioan Pastiu, Virgil Turcanu*, Lugos polgármestere. Magyar részről *Balogh László alezredes*, a 62-es lövészdandár parancsnokhelyettese, *Kiss Mik-*

gyakorlathoz, amelyet öbb mint 2600 hektár területű, egy rmadrészt erdő borította 300 mété agasságot is elérő, dimbes-dombos yes helyeken 30 fokos meredeket képező lőtéren folytattak. Ez a te nagyfokú felkészültséget igényel a emélyi állománytól, s alaposan p ára teszi a harci eszközöket.

A dombtetőn felállít sátorból, melynek két oldalán rom illetve magyar zászlót lengetett a k a őszi szél, a jelenlévő főtisztek, tiszt , meghívottak távcsöveken keresztü agy szabad szemmel követhették, m ént hajtják végre ugyanezt a feladat előbb a román, majd a magyar sza sz. A hangszórón keresztül mindk nyelven ismertették a terepen tört ő tevékenységet. Míg Magyarország a két szakasz a védekezést gyakor a, itt támadó jellegű, ellenséget n semmisítő akciót bonyolítottak le. A adat: a gépesített lövészszakasz é lövészettel összekötött, bonyolult rülmények között végrehajtott téma sa, nappal. Ebben benne foglaltatik átkelő robbantása az ellenség mi aki zárján, toronyfegyverekből f tatott leslövészet, az ellenségek k önböző peremvonalának megroha ozása, az ellenlökés elhárítása, veg egyverek ellen való védekezés, illet más, a harcászati helyzet által meg vetelt harci cselekmények.

A többórás gyakorlat rán, *Paul Vasile ezredes* közli ól át, jelenjen meg minél több ismert s a magyar sajtóban is, a két szakas özös kiképzéséről, a katonák köz etéről, egymás közötti viszonyáró

– Ez az első alkal hogy két

...menekültek.....

eM. SOÓS GYÖRGY
fotoművész kiállítása

A kiállítás a BM MENEKÜLTÜGYI HIVATAL
a FANTÁZIA BT. és a
FUJI FILM támogatásával jött létre

A NAGYATÁDI MŰVELŐDÉSI HÁZ
tisztelettel meghívja Önt és családját

eM. SOÓS GYÖRGY
fotoművész

...menekültek.....
című fotokiállításának megnyitójára

1992. december 17-én 15 órára
a Művelődési Ház kiállítótermébe

Megnyitót mond:
Dr. MÁRKUS ISTVÁN
a BM Menekültügyi Hivatal vezetője

A kiállítás megtekinthető 1993. január 10-ig a Művelődési Ház nyitvatartási ideje alatt.

eM. SOÓS GYÖRGY

„Mohácson született, 19[illegible]. november 25-én.
1974 óta fotografál.
A Magyar Fotóművészek Szövetségének 1988-tól, a MUOSZ-nak 19[illegible]0-től a tagja.

Eddigi szereplései:

FEKETE KORALL — 1982, verses antológ[illegible]hoz fotok
KOPRIVNICA — Anno Jugoszlávia, önál[illegible] kiállítás, 1983.
PLOVDIV — Bulgária, 1983.
BERLIN — NDK (Bifota) 1985.
DURDEVAC — Anno Jugoszlávia 1985, [illegible]álló kiállítás
OSTRAVA — Csehszlovákia 1985, (zsűrie[illegible]ök különdíj)
TALÁLKOZÁSOK I-II. — Fotoalbum
(szerkesztő- társszerző) 1986, 1990.
AMSTERDAM — Cannon Galéria, Hollan[illegible]a 1987.
GROS UMSTADT — Németország, 1988.
TOKYÓ — Japán, Mazda fotópályázat, [illegible]díj 1989.
MÁS—KÉP — Ernst Múzeum, Budapest, 1[illegible]89.
MAGYAR FOTOGRÁFIA — Prága, 1989.
A FÉNYKÉP VARÁZSA — Antológia (150 [illegible]ves a fotográfia)
KŐSZEG-LOVAGTEREM — Portrék a zene[illegible]ilágából

Külföldi és hazai lapokban, albumokban [illegible]ublikált.

Címe: 7500 Nagyatád, Munkás u. 36.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Soós Gyula

MAGYAR NEMZET
1964 MAR 7

Modern szoborkiállítás a Szépművészeti Múzeumban

1221

Vasárnap nyílik meg a Szépművészeti Múzeumban az újjárendezett modern szoborkiállítás.

A felújított kiállítás az általános művészettörténeti fejlődés érzékeltetésére törekszik. Hasznos ez a rendezői elv, mert így a látogató *átfogóbb képet* kap a modern szobrászat kibontakozásáról. A szám szerint kicsiny anyag nem alkalmas egy-egy ország modern plasztikai fejlődésének bemutatására. Zavaró volt a régebbi rendezésben az is, hogy időben távol eső alkotásokat mutatott be egymás mellett.

A gyűjtemény zöme a XIX. század második feléből és a XX. század fordulójáról való. A közönség több, eddig még bemutatásra nem került plasztikával is megismerkedhet. Ezek között érdeklődésre tarthat számot Franz *Högler Radetzky* generálisról készült szobra. Ez a mű nagy hatással volt a XIX. század második felének magyar emlékmű szobrászatára. A magyar vonatkozású anyagban említésre méltó a müncheni Ludwig Schwanthalernek a fiatal Liszt Ferencről készült domborművű profil képmása, valamint Hans Gasser Széchenyi-portréja.

Az első teremben két tárlóban érmék láthatók. Ezek jórészt új gyűjtésből származnak. Bemutatásuk azért is jelentős, mert a múzeum 1932 óta nem állított ki éremanyagot. Közöttük helyezték el a modern francia szobrászat kiváló képviselőjének, Bourdellenek *Íjjász* című kompozíciójához készült kisméretű bronz fej-vázlatot is.

A gyűjtemény legnagyszerűbb darabjai új, kiemelkedő helyre kerültek. *Meunier Kikötőmunkása* a kiállítási terem végén, a fő helyen áll. Az ötletes elrendezés eltávolította a *falról*, a látogató körüljárhatja, a szobor teljes szépségében kibontakozhat. Új helyre került *Rodin Örök tavasz* című kompozíciója is. A zöld vászon háttér előtt teljes plaszticitással bomlik ki a fehér márvány szobor sodró szenvedélyessége. Szemben Rodin másik remeke áll, a *Bronzkorszak*. Elhelyezése hasonló a Kikötőmunkáséhoz. Az ifjú test tökéletes arányai sokkal jobban érvényesülnek a szabadabb térben.

Az újjárendezett modern szoborkiállítással ismét szaporodik a Szépművészeti Múzeum állandó tárlatainak száma, amely a kitűnő elrendezés — *Soós Gyula* elmélyült, alapos munkája — nyomán méltán tarthat számot a közönség érdeklődésére.

S. M.

j | dött kép

tt a

fúvások
rősebb le
laton dé

plusz 5 ...
talajközeli levegő. Az északkeleti megyékből több órás napsütést jelentettek a megfigyelők.

A meteorológusok szerint egyelőre nem várható lényeges javulás az időjárásban, sőt — a ciklon átvonulásával párhuzamosan — *valószínűleg az egész országra kiterjed a havazás.*

Somogyban péntek déltájban sűrű hóesés kezdődött. A szél hordja a havat, rövid idő alatt fehérbe öltözött új-

...lepe
Kolta
...ipar
...gató
...llam
...házá
...gaz
...artot

...elég
...ert
...efüg
az épülő lakások mennyiségével. Minden elpocsékolt anyagot pótolni kell, s ez pénzt és munkaerőt igényel, tehát kevesebb lakás építését teszi lehetővé.

Típustervek vagy típusszerkezetek?

Budapesten az állami lakásépítkezések 90 százaléka típustervek alapján épült. Ez tisztelettre méltó számnak látszik. A baj azonban az, hogy *a típustervek nem töltik be az a szerepet, amit joggal várnak tőlük.* Az igazgató sorolja az okokat.

A típustervek nagyon gyakran *nem veszik kellően figyelembe azt, milyen anyagok állnak rendelkezésre és milyenek nem. Nem veszik figyelembe a változó hatósági* — egészségügyi, tűzrendészet stb. — *szabályokat,* s így típustervek kivitelezésére gyakran nehéz engedélyt kapni, a tervek módosítása pedi... újból időt és pénzt rabol e... Komoly gond, hogy bár so... típusterv készül, ezeknek eg... *töredéke alkalmas a fővárc... céljaira.* A típustervezésse... összefüggő probléma az i... hogy a mai átlagos alapterü... let figyelembe vételével *ki... méretekben* kell gondolkozn... s ez a típusterveknél nehé... Ebből következik, hogy sok... általánosan használt szerkeze... és a lakás funkciója mé... nincs teljesen összhangban.

A megoldás több irányú le... het.

— A mi véleményünk — mondta Koltai Benő —, hog... *nem szabad típustervnek mi... nősíteni valamit, amíg a gya... korlat nem igazolja a tervet...* Ugyanakkor gond az is, hog...

Soós Gyula munkásnobrák.

Magyar Nemzet.

1949. VII. 23., 2. old.

(:Bezámolé:)

Soós Gyula festő

Magyar Művészet, 1926

1390.
kiállítások.

Dear

Thank you

for your letter

Soós Gyula.

8 órai Ujság.
1926., x. 31., 2. old.

Soós Gyula

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V. Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188—296, 188—307

SZTÁLINVÁROSI HÍRLAP

1958. DEC. 24.

A Munkácsy Mihály Képzőművészeti Kör munkáiból

D 610

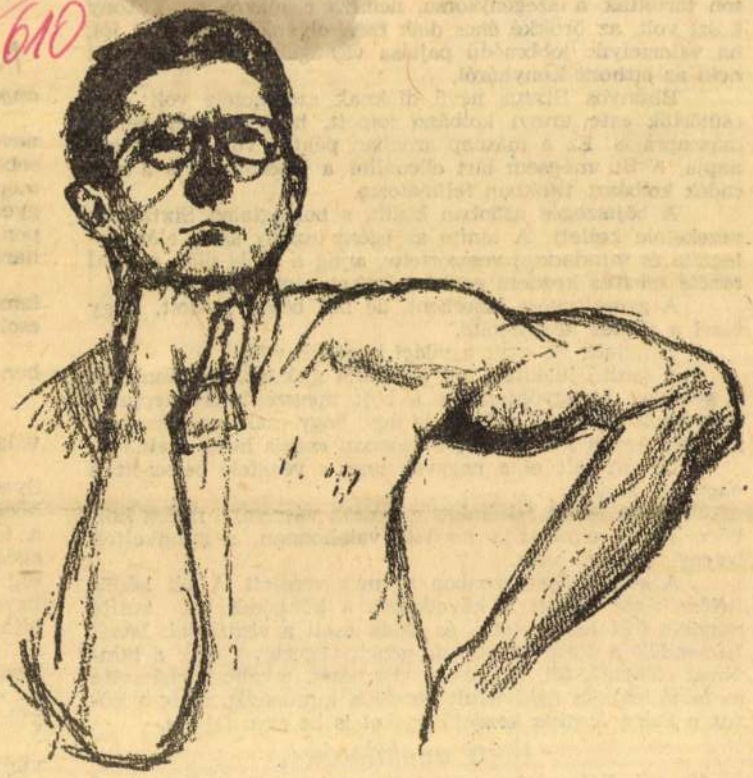

Soós Gyula 14 éves tanuló ceruzarajza

11

Ha egyszer vesszőzésr
nem takarékoskodta

Egy németországi kis
ton tartották a szegénysor
koszt volt, az örökké éhes
ha valamelyik jobbmódú
neki az otthoni konyháról.

Bizonyos Sixtus nevű diáknak szerencséje volt: egy csütörtök este annyi kolbászt kapott, hogy maradt belőle másnapra is. Ez a másnap azonban *péntek* volt, hústilalom napja. A fiú mégsem bírt ellenállni a kísértésnek, s a maradék kolbászt titokban felfalatozta.

A böjtszegés azonban kisült, s boldogtalan Sixtusnak vezekelnie kellett. A tanító az egész osztály színe előtt lefogatta és mindaddig vesszőztette, amíg a többi diák a *Veni sancte spiritus* kezdetű egyházi éneket *végig nem fújta.*

A gyerek vére kiserkent, de hát belenyugodott, hogy ezzel a vétkét levezekelte.

Tévedett. Ez csak a *világi* büntetés volt.

A tanító jelentést tett az iskola gyóntató papjának, ez a gyereket meggyóntatta, s a böjt megszegéséért *negyven napi koplalásra ítélte.* Éspedig úgy, hogy csak reggelire kap meleget, kevés levest, estére azonban csakis hideg ételt.

Lassan telt el a negyven nap, s végefelé beleesett a *nagybőjt* idejébe.

Ekkor ismét felrémlett a gyerek végzete, a meleg kolbász. Egyik cimborája kerített valahonnan, s mindketten bizony belaktak vele.

A kolbászillat azonban nyomra vezetett. A két bűnös ítélőszék elé került, s következett a bűnhődés. A tanító mindkét fiút lekötöztette, és nekik esett a virgáccsal. Ismét felcsendült a *Veni sancte*, de ennek végeztével csak a bűntársat oldozták fel. Sixtust, a visszaesőt, tovább korbácsolta az osztó igazság nekivadult kezelője, mindaddig, amíg a kórus a *Salve Regina* kezdetű éneket is be nem fejezte.

Bőjti anekdoták

A mai diák nyilván azt fogja erre mondani, hogy igen helyes, ha valaki megtartja vallásának szabályait — de intézze el a lelkiismeretével, ha mégis megszegi. Erő-

angol isk
Tar
nevelésne
sebb alka
meglátni,
gyermekb
pen nem
haragjána
Az
lamoni bö
csolást ig
»A
ban verik
Vag
»A
választja
Újr
ilyen isko
hogott le
a tanítón
egészségér
dig verte,
ugyan mic
félholtra k
— T
vertem el,
Ném
szőzés tan
Ilyen
város ősr
(1813 körül
magához r
az osztály

megfelelő kialakítása. Ezen a téren szinte műtárgyszerűt alkotott Morbitzer Dezső, a fővárosi kertészet igazgatója. A Gellért-hegyhez a magyar történelem egész sor tradiciója fűződik, mondhatni valami klaszszikus már. Ezt a képet kiegészíti a sziklás külső, a citadella és a sziklakápolna építészetileg szép és régies kialakítása. Mikor az itteni parkirozás problémája felmerült, a kertészet stilusos kivánt lenni, formában, sőt történelmi hatásaiban ragaszkodni akart a magyar multhoz. Megépítette tehát „Magyarország nemzeti kert"-jét, ahova beültette az ország egész flóráját. Itt a külső kialakításokban is érdekes dolgokat produkált. Ahova erdélyi virágokat ültetett, ott imitálni igyekezett az erdélyi kertek stilusát, a más országrészek növényeinél ugyanezt cselekedte. Mármost ami az egésznek az egységes képét illeti, itt viszont igyekezett olyan megoldást találni, hogy az a Gellért-hegy régies stilusának megfeleljen. Általában az egész összhatás pompás lenne, ha nem rontaná azt le a Gellért-fürdő látszatra szép, de megtoldott egészen más légkörbe való épülete.

Hogy a parkoknál maradjunk, a Városliget kertészeti kiképzése modern, hiszen Budapest ez a része a fejlődő gyárvárosi terület határán fekszik. A Népliget viszont kertészeti szempontból hűvösebb, szolidabb, kissé visszamaradottabb stilusú. A magyarázat itt pedig az, hogy a Tisztviselőtelep századeleji építésének jobban megfelel ez a hangulat.

Hogy tovább is Budapestnél maradjunk, ami jó a parkok körül, ugyanaz rossz az uccák kialakításánál. Stilus nélkül, esztelenül épült fel a házak egy-

Burghardt Margit: Tél
A „Műterem" kiállításáról

KIÁLLITÁS SZÉKESFEHÉRVÁROTT

A Szent István év alkalmából az ősi koronázó városban rendezett képzőművészeti kiállításnak az ünnepi alkalmi célon kívül egy nagyobb általános kultúrcélja is van: be akarja kapcsolni a nagyobb vidéki városokat a legmagasabbrendű műveltség hálózatába. Mert — mint azt H ó m a n Bálint, volt kultuszminiszter a kiállítás alkalmával megállapította, az egészséges nemzeti kultúra nem elégedhetik meg azzal, hogy a z i r o d a l m i, k é p z ő m ű v é s z e t i é s z e n e i m ű v e l ő d é s c s u p á n a f ő v á r o s b a n h a l m o z ó d j é k f ö l, stb.

A „Művészet" elvi szempontokból örömmel üdvözli a hivatalos köröknek azt a felfogását és a maga részé-

het mondani, hogy a városépítés művészetének feladata a város külső képét olymódon kialakítani, hogy az mindenütt a város megfelelő részei céljaival azonosítva tetszetős és stilusos formát mutasson.

Lássuk most már mit jelentenek a gyakorlatba átvive ezek a megállapítások. Vegyük legelőször „a város megfelelő részeinek céljai" meghatározást. Ezalatt az értendő, hogy másként kell kialakítani az üzleti városrészt és másként azokat a helyeket, ahol mondjuk villalakások vannak. Az üzleti rész világos, nagyablakú épületeket követel, ugyanez a világosság kell, hogy más dolgokban is megnyilvánuljon. A londoni City, vagy a pesti Váci ucca keskenysége céltalan és művészietlen, képzeljünk el ezek helyett egy széles, sapsugaras utat, amelyen zajtalan, valami puhán szürke kövezet csak emelné a perspektivát. Viszont a szintelen kövezet, szintelen házak fárasztóan hatnak, tehát egy ilyen képet feltétlen valamivel élénkiteni kell. Az élénkítést járdaszéli fák nyujthatják. Tekintve a szükségelt tiszta, világos és áttekinthető képet, ezek a fák semmiesetre sem lehetnek túlságosan sűrű lombozatuak, sőt egy ilyen úton elképzelhetők az olyan négyszögletesre nyírt sudár, magas fák, amilyenek a Habsburgok idején a schönbrunni park fasorait diszitették.

Nagyon természetesen egészen másként kell kialakítani a villarészeket egy város területén. Itt az a szép és művészi, ha a házakat elbujtatják a fák közé, amelyek ezuttal természetesen nem lehetnek szabályosra nyirva. És mert a természethez való ragaszkodás ezen a helyen annyira fontos, egyenesen

Soós Gyula: Öregasszony
A „Műterem" kiállításáról

Műterem 1938. VII. 1

oszt sok minden történt az alatt, amiről magam sem tehetek. Mikor elment, sokáig sirattam. De mig kaptam magától levelet, addig csak megvó-

Soós Gyula: Portré.

Magyar Nemzeti Múzeum
1938. I. 31.

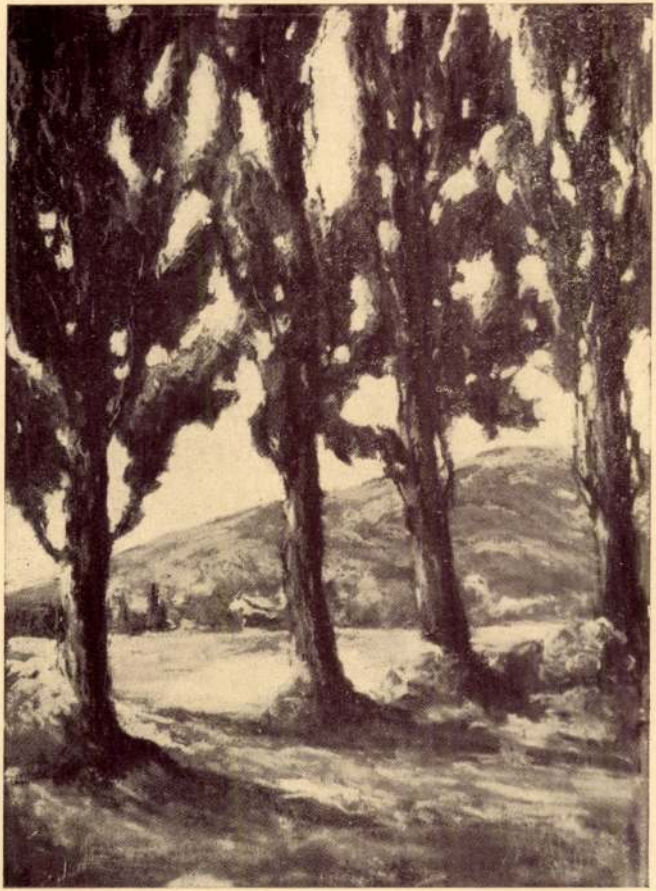

Székely Géza: Akvinkumi jegenyék.
(Műterem, csoportkiállítás.)

Soós Gyula

Soós Gyula mezőturi festő hatásban magyaros karakterképekkel szerepel. Anyagából kiemelendő érdekes önarcképe és 31. sz. női képmása, amely előkelő megjelenésével, ragyogószínű selyemruhájában komoly mű.

Magyar Nemzeti Művészet
1939. I. 22 10. l.

Sóós Kyula

művészetet műveló magyar művész ma anyagilag
megbénítva, megbecsültetésének hitéből kifosztva
és megalázva nem tud világraszóló alkotásokat

Magyar Nemzeti Múzeum
1.ra 10.C.

Soós Gyula, Szentgyörgy-völgyi

szül. Mezőtúr 1891 aug. 15.

1926. okt. koll. Eiáll a Nemzeti Szalonban.

Életrajz -

JK. 28.

II

555

28. Ismeretlen festő.

A XVIII. századból.

Pázmán Péter.

Egész alak, kissé jobbrafordultan áll, de szembe néz. Jobbkezét a kék terítővel letakart asztalon lévő piros könyvre tette, a melyen túl még öt kötetet és egy negyed egyet mutató álló órát látunk; balkezét pedig mellén tartja. Feje elől kopasz. Rövid haja ősszebevegyült; szeme sötétbarna; szemöldöke, bajusza és szakálla, melyet csak állon hord, fekete. Biretuma, cappa minorja és reverendája biborvörös, karinge csipkés, czipője fekete. Fölül balra zöld függöny lóg, míg jobbra a három foliáns feletti ablakon át, folyótól szelt hegyes vidékre, hol város terül el, nyerünk kilátást. Felirata alól hét sorban: »*Eminentissimus S. R. E. Cardinalis Petrus Pázmány, e Soc: Jesu, editus in lucem Varadini Prosapia iam inde a Divi Regis Stephani temporibus illustri. Claudiopolis adolescentem Societati dedit anno 1588. Studuit Aristoteli Viennae Austriae, Theologiae Romae sub celeberrimus viris P. Gregorio de Velantia et Michaele Va-*

Soós Gula

Magyar Múzeum

1926. 539.

Soós Gyula

(E. M.) Gyűjteményes kiállítás a Műteremben. Esti Kurír. 1939 febr. 5.

Soós Gyulát is ismerjük. Kitünő grafikája a figurális festés terén vezeti figyelemreméltó sikerre a művészt. Jellegzetes arctanulmányok, portrék sora bizonyitja elhivatottságát. Széles, lendületes ecsetkezelése még fokozza kifejező erejét.

4.80
64
1.80
7.24

Soós Gyula

A mezőtúri *Soós* Gyula, eltekintve néhány kevésbbé sikerült, nem eléggé elmélyülő alkotástól, a portrében itt-ott valóban jót alkot. „Önarckép"-e, „Kocsis"-a, „Szürkesálas tanulmányfej"-e nem jelentéktelen ábrázoló erőről tesznek tanubizonyságot. Ezekben a képekben a hangsúly valóban a fejre kerül, míg más, nagyobbméretű képein a portrét elnyomja a fölösleges drapéria.

(Lym) A „Műterem" kiállítása, Magyar Nemzet 1939. febr. 2

Szentgyörgyvölgyi Soós Gyula.

Született Mezőtúr (Jász-Nagykun-Szolnok m.) 1891. aug. 15. A festészet körébe vágó alapismereteket a szülői házban és a mezőtúri ref. főgymnasiumban szerezte meg. Jogi tanulmányok mellett folytatva a pikturát, a művészeti iskolákat illetőleg 2 állomás emelendő ki különösen: az egyik 1912-ben Walter Zuhors akademikus irányú berlini festőiskolája, a másik 1925—26-ban Hans Hoffmann modern irányu müncheni képzőművészeti iskolája. Egyébként jogtudományi doktor, a háborut elejétől fogva végig csinálta és 1915—1920-ig orosz fogoly volt s ezt az időt is felhasznalta művészetének fejlesztésére.

223	Látogatás, olajf.	7000
224	Parkrészlet. olajf.	7000
225	Fürdő nők, olajf.	5000
226	Fürdő nők, olajf.	5000
227	Táncolók, olajf.	10000
228	Szeptembriális. olajf.	10000
229	A virág, olajf,	2000
230	Zsákkötöző, olajf.	2000
231	Tanyaudvar, olajf.	2000
232	Pletyka, olajf.	3000
233	Önarckép, olajf.	1000
234	Elmélkedés, olajf.	3000
235	Fejtanulmány, olajf.	3000
236	Kosaras gyerek, olajf,	2000
237	Őszi táj, olajf.	1000
238	Ház vége, olajf.	1000
239	Ősz. olajf.	500
240	Kalapáló, olajf.	2000
241	Női tanulmányfej, olajf.	1000
242	Ősz, olajf.	1000

Nemzeti Szalon 1926. okt.
52. csop. kiáll — nov.

Vásárlási tudnivalók.

A katalógusban megadott eladási árak **ezer koronákban értendők.**

A műtárgyak eladását kizárólag **Kató Kálmán** műtáros eszközli.

A vételár 50%-a a vásárláskor, a többi 50% pedig 8 napon belül, legkésőbb azonban a kiállitás bezárásakor fizetendő.

Kedves Barátaim, Kedves Közönség, Hölgyeim és Uraim!

Csillagnét Lőrincz Zsuzsát a Művészetbarátok Egyesületében ismertem meg. Az elmúlt év decemberében adott egy kis verseskötetet azzal, hogy szeretné, ha elmondanám róla a véleményemet. A kötetet maga illusztrálta. Ezek a legjobb versei.

Azután lassan megismertem több munkáját is. Pontosabban sokat közülük. Valahogy úgy, mint amikor egy kertjét művelő ember először csak néhány gyümölcsöt kínál kóstolónak, majd láthatjuk az egészet, a megtervezett ágyásokat, a palántákat és a virágokat. Láthatjuk, hogy mint minden kert ez is hasonlít a többi kertre, de különbözik is tőle. Ez egy külön kis világ. Hát Lőrincz Zsuzsa is így teremtette meg, így műveli saját világát. Csak ő vonalakkal, színekkel, papíron, farostlemezen, rézlemezeken. Ezt a tudást, ezt a valamit jobb szó híján tehetségnek nevezzük.

Ami megtanulható, azt Kirchmayer Károly szobrászművésztől, Fischer Ernő festőművésztől, Kiss János grafikusművésztől tanulta. Ami pedig nem, az már játék, képzelet, játékos képzelet. Ahogy a kisgyerek kitárja két karját és berregve repülővé változik, vagy egy boton, vesszőn lovagol, mint egy táltosparipán. Vagy ahogy a képzelet, a mesék világában egy boszorkány felül a seprűjére – vannak jó boszorkányok is –, szóval ahogy egy boszorkány felül a seprűjére, és hol a pokolig, hol a csillagok felé repül.

Hát valahogy ezt teszi Lőrincz Zsuzsa is, ha rá meri bízni magát a ceruzájára, a tustollára, az ecsetjére, hogy vigye, repüljön vele, görcsök nélkül, könnyedén, játékosan. Ez a repülés elsősorban a grafikáin mutatkozik meg. De jelen van a tűzzománc kompozíciójában és az olajképeiben is. A tűzből tüzet markoló lovasban, a horoszkóp-képeiben, a szarvasok, halak, madarakban. És a gyökérből készült kisplasztikájában, a madár halálában is.

A megtanulható és megtanulhatatlan tudás összefonódása tehát nagyon figyelemre méltó Lőrincz Zsuzsánál. És figyelemre méltó a sokarcúsága, sokszínűsége. A pasztelljei, akvarelljei. A Duna-part, a Balaton, a Szigligeti öböl, a virágok, a Dáliák, a Gerberák és az Íriszek.

Talán szólnom kellene még arról, milyen volt az a sors, az az asszonyi sors, az az út, ahol nem saját művek születnek, hanem két fiú is, hogy hogy lettek a kisfiúkból nagyok, férfiak, hogy kenyér is kellett az asztalra (hogy mitől és miért támadtak a felnőttek között konfliktusok), hogy félő volt: beszárad tustoll és ecset, hogy támadtak fel a kérdések, a tüzes kérdőjelek, a sok mi lett volna ha... vagy ha valaki így vagy úgy?! De mindez nem fontos. Ez mind magánút, magánsors, magánélet. A művész élete a műveiben van. És azok itt vannak, legalábbis jelentős részük. Róluk beszéltem. Ha tévedtem, nincs más mód, majd Önök korrigálnak.

Végezetül hadd jegyezzem meg, hogy vannak kiállítást megnyitó írók, akik verseket írnak. Íme:

Azon a napon

Lőrincz Zsuzsának

Azon a napon
úgy sütött a nap, ahogy még soha.
Azon a napon
a fénynek is tavasz-illata volt,
de lehet, hogy a felhevült nyárnak
a búzamezőkről szállt fel illata.
Vagy az is lehet,
hogy ősz kóstolgatott szőlőszemet.
Vagy a tél éppen
akkor festette legtisztább kékjét
csillám-hó felett.
Akárhogy is, de biztosan tudom,
úgy sütött a nap, ahogy még soha
azon a napon.

Azt is tudom, cseppet sem érdekelt,
hogy ki hogyan és
miért kérdezi,
mennyi a haszon,
ha a hó felett nem szürke az ég,
ha még a fénynek is illata van,
ha ősz borzong már csónakban tavon,
ha zöld ezer változatában nyár
libben hangtalan.

Nem gondoltam rá, mennyit keresek,
vagy pénztelenebb, szegényebb leszek
míg ülök csak és behunyom szemem,
mert szól, egyre szól Mozart zenéje,
gyászban örömre szomjas Requiem,
és a Sors-szimfóniával kopog,
majd az Öröm-ódával derít fel
öreg Beethoven.

Hallom a csendet, ahogy mocorog,
mert a csend is él azon a napon,
egy eltévedt hangya hátán kocog,
majd együtt nézünk ki az ablakon.

Szemben a falon
nagy vásznáról lelép a Táncoló.
Világában bár minden csupa rom,
és minden veszik, mi szép, ami jó,
ő folytatja azértis... szinte már
süketen, vakon.

Míg süt a nap, megtörténik velem
az is ami volt,
az is, ami nem.

Egy hétköznapon,
vagy épp valamelyik ünnepnapon
újra meg újra
eljön hozzám
sok régi lábnyomom,
csak mert süt a nap
azon a napon.

Gratulálunk

dr. Supka Magdolnának, Széchenyi-díjas művészettörténésznek, a művészettörténeti kandidátusának, aki a **Magyar Köztársasági Érdemrend középkeresztjét** kapta (Polgári tagozat).

Z. Soós Istvánnak, festőművész-restaurátornak, aki a **Magyar Köztársasági Érdemrend tisztikeresztjét** kapta (Polgári tagozat).

Okányi Kiss Ferenc nyugalmazott népművelőnek, aki a **Magyar Köztársaság Arany Érdemkeresztjét** kapta.

Zsámboki Árpádnak, a Vas Megyei Önkormányzati Hivatal Művelődési és Sport titkárság vezetőjének, aki **Bessenyei György-díj** kitüntetésben részesült.

Lezsák Sándornak, aki egyesületi tagságának 20 évét elismerő plakettjét a Lakiteleki Népfőiskolán a Képzőművészeti Alkotótáborban szervezett baráti beszélgetésen vette át az egyesület elnökétől.

Resánszky Máriának, aki festményéért 1998-ban a franciaországi **Arles-ban**, 1999-ben pedig **Cannes-ban aranyérmet** kapott.

Határ Jánosnak, akit ez év júniusában az **Algériai Köztársaság Kormánya Nagy-Aranyéremmel** tüntetett ki.
Határ Jánost az algériai kulturális miniszter hívta meg, hogy Alzsirban a Kulturális Palotában a Magyar Kulturális Hét záróünnepségenként kiállítsa képeit. A festőt Ghardaia városa ihlette meg. Az alkotások többsége algériai témájú.

Az aranyérem egyik oldala

Z. Soós István: Önarckép (olaj, 1961)

Túl a kilencvenkilenc[illegible]n

Z. Soós István 1900. augusztus 3[illegible]án született Kaposváron. A Budapesti Iparművész[illegible]i Főiskolán 1920-1925-ig Heilbing Ferenc, Harang[illegible]y Jenő, Udvary Géza, Simay Imre voltak mesterei[illegible]

Legjelentősebb történelmi faliképe[illegible] "Kaposvár visszavétele, 1686", mely hosszú évekig a városháza dísztermét ékesítette. Munkásságáról a [illegible]áros díszes albumot jelentetett meg 1982-ben dr. S[illegible]j Rezső tollából. Életművét a közelmúltban Nag[illegible]kanizsának ajándékozta.

Szenna község **díszpolgári** címme[illegible] ismerte el a kazettás református templom restaurálá[illegible]ában (1948) végzett áldozatos művészi munkáját. Az [illegible]egyesület 20 éves emlékplakettjének is birtokosa.

Elnökségünk nevében Geröly Tibor [illegible]aposvári otthonában köszöntötte a jó egészségnek [illegible]rvendő művészt, akit Erzsébet asszony szerető gon[illegible]lossága vesz körül.

* * *

Nádudvari Nagy Jánosnak a telep[illegible]lés képviselőtestülete **díszpolgári címet** adomány[illegible]zott Nádudvar tízéves várossá avatásának évfordu[illegible]ján.

A napokban 77. születésnapját ünnep[illegible]ő, ismereteit autodidakta módon fejlesztő tagtársun[illegible] első verseskötete 1991-ben, Éltető fény címmel [illegible]gyesületünk gondozásában jelent meg.

Soos Imre

rajzoló

Hercegi magyar distrikt. Soos Imre rajz. Rézre metszette Kohlman K.

Honmüvész 1838. 89. sz.

Budap es

49038/
193 3

A Müem

Hivatalból
Közszolgálati ügyben
díjátalányozva

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

TEXTILÉLET

1972 JUL 22

dr. Soós Imréné tervező művész
(1021

TANULMÁNYOK

Fatörzs. Absztrakció (Zsennye)

„A művész olyan ember aki fel tudja dolgozni saját személyes — szubjektiv — benyomásait, s meg tudja találni benne az általános érvényűt — az objektívet — és aki megfelelő formába tudja önteni saját elképzeléseit."

(Makszim Gorkij)

Dr. Soós Imréné, a Pamutkikészítőgyár tervező művész kollektívájának tagja, a szakmában rangos helyet vívott ki munkájával. A szakma és a könnyűipar kiváló dolgozója. A textilipari tervezést választotta élethivatásának. Szemléletének lényege: az emberek ízlésformálása, felkelteni az érdeklődést a szép, a művészi alkotás, a kulturáltabb életforma iránt.

A nagyipari tervező is alkotó művész. Munkájához elengedhetetlen a témagyűjtés, új és új impressziók keresése. Soósné két hetet töltött nemrégiben a képzőművészek zsennyei alkotóházában, s bizonyos, hogy a jövőben születő terveiben helyet kapnak azok a szép tanulmányok, melyeket Zsennye környékén alkotott.

Soósné egyéni terveire az a jellemző, hogy bizonyos értelemben a divattól független mintákat tervez, olyanokat, amelyek mégis mindig divatosak, és évek múltán is megfelelnek a korszerű öltözködéskultúra követelményeinek.

25 éve kapott diplomát. Számtalan terve: ruha, kendő, falikép került a negyedszázad alatt kivitelezésre. Munkájában az alkotó-művész felelőssége, igényessége, az egyéni stílus jut kifejezésre.

Egy-egy minta jó megoldása jelenleg, mint egyedi termék, jól érvényesül. A kollekcióban azonban a minta nem kap külön hangsúlyt, nem emelkedik ki. Az a véleménye: hasznos lenne, ha a tervek alkotói a vágatok összeállításánál, a kollekciók megtervezésénél szerepet kapnának. Egyéni színt, egyéni karaktert kapnának így a kollekciók, ami eddig hiányzott, s ez a vállalatnak sem lenne hátrányos.

Dr. Soós Imréné a vállalat és az Iparművészeti Tanács pályázatain rendszeresen részt vesz — és sikerrel. 1970-ben a SZOT országos pályázatán a harmadik díjat neki ítélték.

Ihletője a természet, a népművészet hagyományainak bőséges tárháza, amelyeket a kor igényeinek megfelelően önt formába. Sok fantáziával, bravúros ötlettel, nagy mesterségbeli tudással, alkotóművészi ihlettel készíti tervrajzait, amelyekben egyénisége, művészi szépérzéke a domináló.

Vincze Dóra

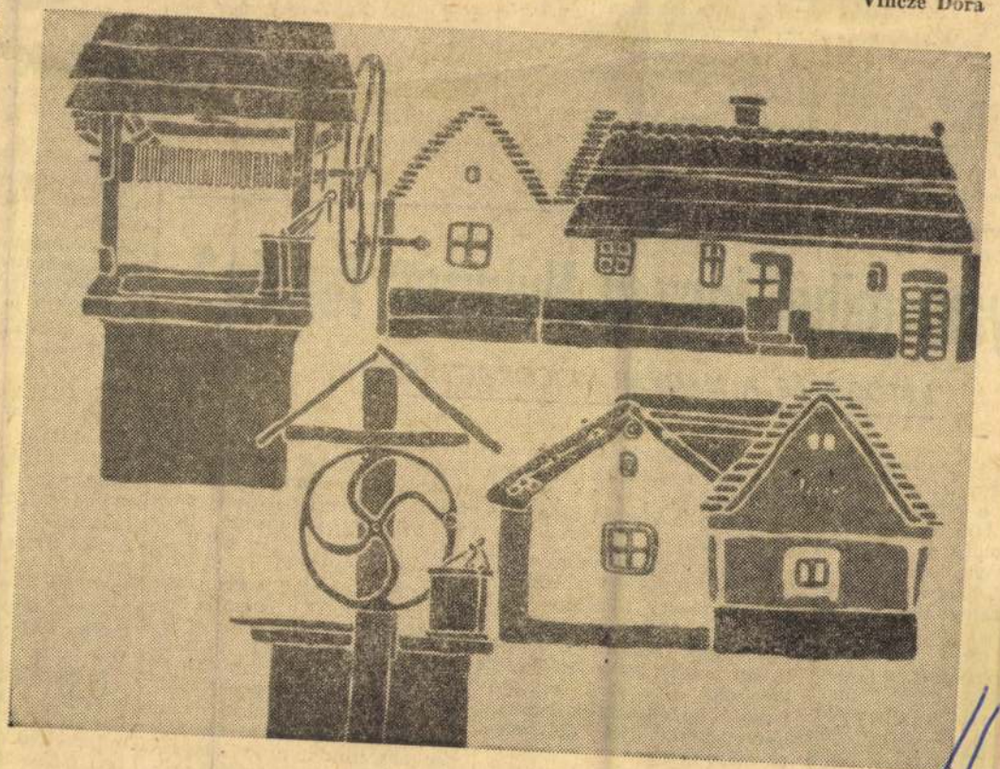

Népi építészet (Szigliget)

BALESETEKRŐL

munkavédelmi anké-
szichológus, az akkor
laboratórium munka-
ebb fórum elé kíván-
foglalkozunk ismétel-

cai tényezők mellett
nyezők is szerepet
néhány szociológiai
almi adatok, és a
ásai alapján.

legkevesebb baleset
n következik be —
ben a kevesebb mű-
zerepet játszik.
V összes gyárában
izsgálat a következ-
tta: a balesetek ará-
élutáni műszakban a
abb. A délután dol-
a része már délelőtt,
gyéb helyen munkát
többnyire fáradtan
unkahelyére A dol-
kevésbé a délutáni

műszakot szeretik — ekkor a legnagyobb a hiányzás, s emiatt a munkaerőátcsoportosítás mértéke.

A balesetek órák szerinti vizsgálata a következőket mutatja:

a csúcs

a délelőtti műszak kezdetére, 6 órára esik. A délelőtti, illetve. A délutáni műszak közepén, az ötödik, illetve a negyedik órában újabb csúcsot érnek el a balesetek. Az éjszakai műszakban két egyenértékű csúcs található: 23 órakor, és reggel 5 órakor.

A talán száraznak tűnő tényeken-adatokon érdemes elgondolkodni, hiszen arra hívja fel a figyelmet: mikor, hol, mire kell fokozottabban vigyáznunk.

K. R.

Vietnami műszak

Július 22-én a Kispesti Textilgyárban a KISZ-fiatalok vietnami műszakot tartottak. Ezen a szombat délutánon a fonodában, a szövödében és az előkészítőben termeltek a gépek. (A vigonyfonodában a munkaerőhiány miatt nem szerveztek külön műszakot, hanem azt vállalták, hogy folyamatosan járatják azokat a gépeket is, amelyek egyébként állnának. Ezt többletmunkával és részben túlórázással valósítják meg.)

A kereset egy részét befizetik a vietnami csekkszámlára a gyári KISZ-esek, egy bizonyos százalékát pedig felosztják az alapszervezetek között, annak arányában, ahogyan kiveszik részüket ezen a napon a társadalmi munkából.

Az ar

várományosai

Remélik: segítenek a heraxhüvelyhiányon

30—35 °C a hőmérséklet kint, nem sokkal kevesebb az üzemben. A munka azonban nem állhat, mert akik bent dolgoznak kivétel nélkül tudják, hogy a gyári feladatokat minden körülmény között teljesíteni kell. A Szegedi Textilművekben az I. félévben ez sikerült is, hiszen a fonoda tervteljesítése 100,2 százalék. Ehhez az eredményhez nagyban hozzájárult a Fonó I. C. műszak „Petőfi" ezüstkoszorús szocialista brigádja is.

A brigád vezetője *Bendesi*

runkban. A kollektíva 1964-ben alakult brigáddá, és azóta szinte kivétel nélkül együtt dolgoznak; *Terhes Mihályné, Molnár Györgyné, Kovács Lászlóné, Sarnyai Istvánné, Herke Erzsébet.* Új tag a brigádban *Váradi Sarolta,* aki 1969-ben, *Terhes Mária, Bankovics Ibolya* és *Csamangó Ibolya* 1972-ben került közéjük.

A megalakulás óta nyolc év telt el, s a közös munka egygyé kovácsolta a kollektívát. A műszakban mindig és mindenben elsők között szerepelnek. 1971-ben termelési eredményük 108,7 százalék volt, kö-

gyan, miből lesz a Nylprint fonala?

LÁTOGATÁS A MAGYAR VISCOZAGYÁRBAN

ik a Kelenbe Nyer-
ól, a Magyar Visco-
a láncheng er, me-
kolóüzem dolgoz fel
nyers kelmét állít
.A Magyar Viscoza-
kellett tennie ma-
eltexben ugyanis 14
z, angol szintetikus
dolgoznak, s az ösz-
ás mindennapos.
n vitába is bonyoló-
cég. A felhasználók
talták, a külföldi
jobb, tárgyaltak a
rral a minőségi
ól. A Viscoza szak-
egjelentek a Kel-

az ország ugyancsak egyetlen eternitgyára.

A Magyar Viscoza szép, korszerű gyár.

De tulajdonképpen a végén kezdtem bemutatni a szintetikusszál-gyártó üzemet, azt, ahol az egyik végtermék, a lánchenger készül — befejezetten vízhengerre tekercselt láncfonal — s ahol textilesüzemi hagyományok szerint három műszakban dolgoznak az asszonyok.

■

továbbítják a szeletkét, amely lejebb megolvad, és olvadt állapotban kerül a szálképző aknába. Az akna hat-nyolc méter mélységben húzódik, keskeny műanyag falán belül jó szemmel kivehető a vékony szál. Az „aknák" sorban egymás mellett. Ez a terem is légkondícionált, és az akna is belül. Az aknasor egyik felén vékonyabb szálak futnak, 48 szál fut egyben-egyben, másik oldalt, az aknában csak négyesével láthatók. Az ember azt hinné, a vékonyabb szál készül a harisnyagyárnak. Tévedés. A negyvennyolc szálat egy emelettel lejebb, a

dr Soós Imréné

a művész szerepelt a IV. ipari textilművészeti biennálén.

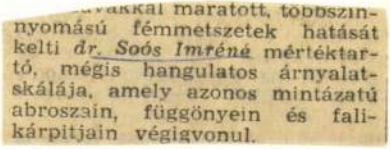

...vaskal maratott, többszínnyomású fémmetszetek hatását kelti *dr. Soós Imréné* mértéktartó, mégis hangulatos árnyalatskálája, amely azonos mintázatú abroszain, függönyein és falikárpitjain végigvonul.

Magyar Hirlap 1979/214/6
Wagner:Művészi-e az ipari textil?

Soós Irén
iparművész

Nemzeti Ujság
1930.VII.31.

— **Iparművészeti Album.** Megjelent az *Iparművészeti Társulat* háziipari és iparművészeti hivatalos kiállításának diszes albuma. A közel 40 oldalas izléses füzetben a kiállítás java munkáinak képét kapja a közönség. Himzések, csipkék, varrottasok töltik meg az első oldalakat. Our Strop és Soós Irén munkáiban méltán öröme telik minden igazi magyar szépséget szerető embernek. A kerámiai részben világhirü gyáraink, Pécs, Herend és Hódmezővásárhely gyártmányai mellett Gádor István, Górka Géza, Varga Béla, Kovács Margit, Gácser Kata, Kandó Magda és Molnár Kálmán munkáiban egy-egy határozott jegyü müvészegyéniség megnyilatkozását kapjuk. Népmüvészeti alkotások képeinek közlésével nagyon érdekes és tanulságos összehasonlitásra ad alkalmat a füzet anyaga. Báthory Julia csiszolt motszett üvegei egyedülállók a magyar iparmüvészetben. Ötvösséget az Ecclesia szép anyagának. Misák László, Krenner Gyula és Nádosi Irma munkáinak reprodukciója képviseli. Apró famunkákat találunk Hauswirth Rózsi, F. Deli Anna, Pálfy nővérek és Schüller Károly müveiből összeállitott csendéletekben. A bőrdiszmükészitők közül Kiss

Sós Irén

Sós Irén dolgai közt néhány szép darab tűnik fel: elsősorban tompított színű kendőire gondolok.

*

Magyar Iparművészet

1931, 133. l.

Soós Irén: Batik falidísz. — Wandbehang, Batikarbeit. — Batik wall-hanging. — Batik. — Ornamento da muro. Batik.

Magyar Iparművészet
1930. 7–8. f.

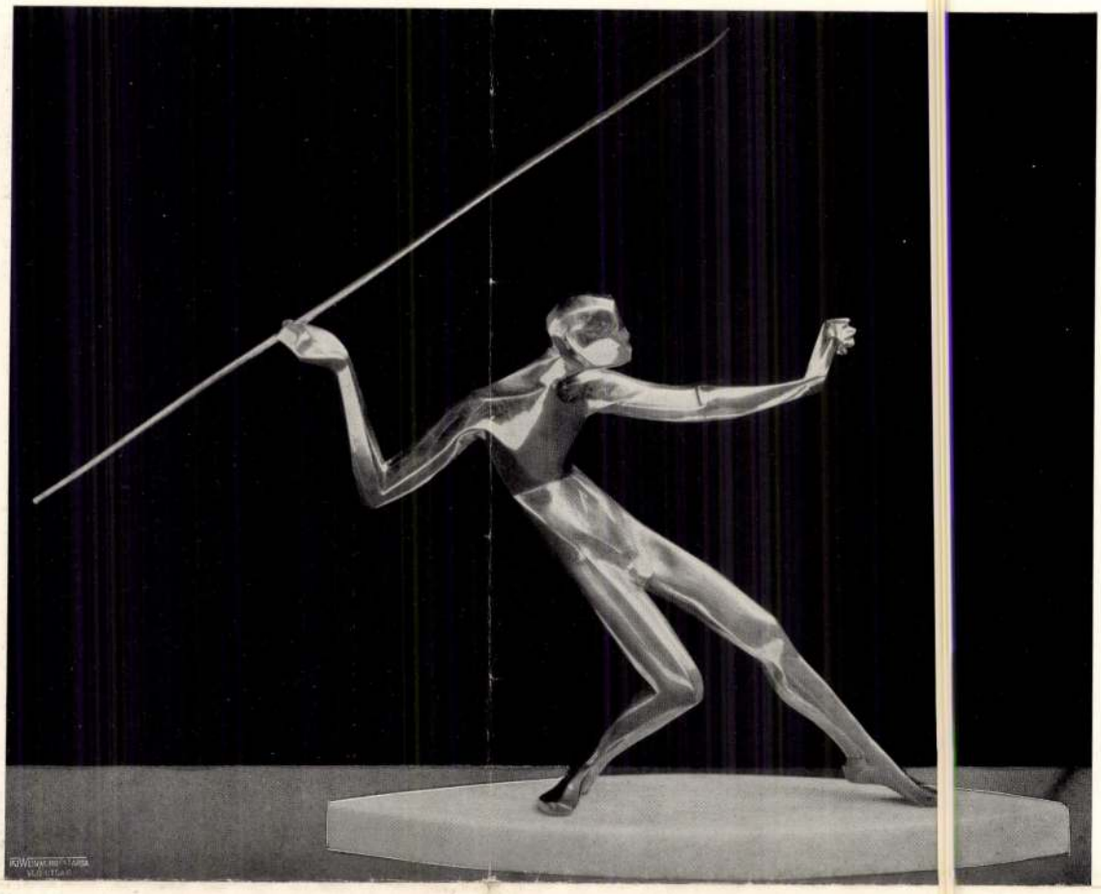

Kalmár Elza: Sárgaréz szobrok és majolika álarc. — Messingstatuen, Majolikamaske. — Brass statues and a majolica-mask. — Figurines et masque. — Statuire di rame e m[illegible]sche di maiolica.

1969 APR MŰVÉSZET
1021
Soós István

SOÓS ISTVÁN FESTŐMŰVÉSZ ÚJABB GRAFIKÁI

Száznál több nagyméretű krétarajz különös mesevilágába elmerülve próbálok számot adni azokról a témában és meglátásban újszerű grafikákról, amelyeket *Soós István* kaposvári festőművész az utóbbi néhány évben alkotott.

Egyszerű dipa-rajzlapra négyszögletű fekete (néha barna) kréta élével rajzol, és a rajzok színskáláját a leheletfinom halványszürkétől a mélyfeketéig számtalan egybefonódó, vagy egymástól élesen elhatárolt árnyalat gazdagsága jellemzi. Rajztudása, egyéni technikája önmagában is említésre méltó, művészetében mégsem az a legérdekesebb, a legegyénibb, *ahogy* rajzol, hanem az, *amit* meglát, átél és sajátos, sokszínű, a reális valóságban gyökerező mesevilággá transzponálva megörökít.

A művészettörténetben számos példa mutatja, hogy a művészeknél kevés szerepet játszik az életkor. Az alkotásnak tehetségből és elhivatottságból táplálkozó tüze ifjú művészeket avat mesterré és életük végéig égeti, emészti őket. Olyan ez a tűz, mint a vulkánok mélyén izzó láva: izzása szinte örök, s csak ritkán hamvad el önnön hamvában. A gyötrő vajúdás árán született mű létrejöttének öröme éleszti a tüzet, teszi a művészt az alkotás „csodálatos mandarin"-jává.

Nem Atlaszok, nem a világot hordják vállukon, csak művészi elhivatottságuk kényszerítő terhét, de ez a szolgálat rendkívüli akaraterőt kíván. Akaraterőt, amely csodákra is képes. Gondoljunk a 77 évet megélt *Ferenczy Bénire*, aki 66 éves korában félig megbénul: jobb karja és keze már nem engedelmeskedik alkotó géniuszának. De akadályt nem ismerő akaratereje legyőzi a tragédiát, a test gyengeségét: megtanul bal kézzel festeni, rajzolni és mintázni. Három év telik el, és remekművet alkot, a fára mászó kisfiút ábrázoló „Aranykor"-t, a statikailag hibátlan, remekül megkomponált kisplasztika példaképét (Az 1967. évi Pécsi Kisplasztikai Biennálé is ennek a műnek a kiállításával hódolt az akkor már elhalt művész emlékének.) És, hogy egy másik példát említsek: *Sárdy Brutus*, a magyar táblaképrestaurátorok nesztora, hét és fél évtizeddel a vállán, hosszú órákat tölt 4—5 méteres létrák tetején, hogy segítsen fiának a debreceni Déri Múzeumban őrzött Munkácsy-remekmű, az „*Ecce homo*" korábbi átfestésének felderítésében, a festmény konzerválásában és művészi restaurálásában.

Önkényesen kiragadott — de úgy hiszem szemléltető példák ezek — csupán parányi részei egy végtelen felsorolásnak.

Az viszont már ritkábban fordul elő, hogy a művész idős korára találjon művészete számára új mondanivalót, és biztos kézzel teremtse meg az azzal ekvivalens értékű kifejezési eszközöket. Erre a kivételes esetre példa a 68 éves *Soós István*, aki gazdag festői múlttal, első kiállítása után *négy évtizeddel*, egészen újszerű módon ábrázolja a mikroszkóp pontosságával nézett, és ugyanakkor összefüggő egészében látott természetet, a Kapos menti fák mesébe illő világát. Meglátása és ábrázolásmódja a realitás és a lírai mesevilág mezsgyéjén jár. A művész élete során egyre elválaszthatatlanabbul forrott össze a természettel, amely most legrejtelmesebb titkait is feltárja előtte. Mesébe illő látomásai a természet reális világába vezetnek vissza, transzponálása nem több annál, amit bárki megláthat, ha az ő rácsodálkozó, természettudományos alaposságú szemléletével néz és gondolkodik.

Soós István neve kevéssé ismert mostanában a fővárosban. Vidéki otthonának magányosságánál is nagyobb szerénységébe visszahúzódó, szinte csak magának alkotó művész. Legújabb rajzait is csak azért mutatta meg, mert magát is meglepte az utóbbi évek termésének újszerűsége, a fákat, embereket és állatokat tudva-akaratlan egybekapcsoló költészete, mesevilága, absztrakt rajzainak a szüntelen mozgást, változást szuggeráló ritmusa. Bravúros rajztudását — hosszú évtizedek gyakorlatának szinte észrevétlenül beérett gyümölcsét, természetesnek tartja. Valahogy így fogalmaz: „Mi van azon csodálkozni való? a merev krétát csak erősebben vagy finomabban

Soós István: Boszorkány — Sorcière — Ведьма
Keresztelő Szent János — Saint Jean-Baptiste — Св. Иоанн Креститель
Büszke királyi fej — Fière tête royale — Гордая королевская голова
Öreg legény tavasza — Printemps d'un vieux garçon — Весна старого холостяка

SZŐNYI ENDRE

Pozsonyban, 1968. augusztus 23-án, 83 éves korában, meghalt egy kiváló művész, műtörténész és építész, Csehszlovákia érdemes művésze: Szőnyi Endre. Páratlanul gazdag életművet hagyott hátra, s nemes tanulságokat.

*

Ifjú korában mehetett volna, tanulmányait végezve, Bécsbe, a pozsonyiak hagyományos mester-műhelyébe vagy tovább német földre, talán éppen Münchenbe, fordulhatott volna Pest felé, ahová akkor már érdemes volt diáknak menni. A világvágyó pozsonyi ifjú messzebbre ugrott: Zürichbe, ahol elvégezte a technikumot, majd eljutott Párizsba, a Julian Akadémiára. Hat évig dolgozott Svájcban, két esztendeig Párizsban. A svájci és párizsi évek meghatározták szemléletét és életfelfogását. Az első világháborúban katonatisztként szolgált, erődítmény-építéseket irányított Magyarországon. A harctérről hazatérve alkotó lendülettel vette ki részét Pozsony építészeti és városfejlesztési munkáiból.

Nevéhez fűződik Pozsony korszerű kertvárossá fejlesztésének terve. 1920-ban a neves Wimmer Ferenc építésszel közös tervezőirodát nyitott Pozsony belvárosában, a patinás Mihálykapu utcában, a reformkori magyar országgyűlési palotával szemben. Wimmert 1930-ban meghívták tanárnak a prágai német műegyetemre, attól fogva Szőnyi egyedül dolgozott, bár a nagyobb terveket még azután is közösen készítették. Szőnyi Endre jellegzetes alakjává nőtt a két háború közti Pozsonynak. Kezéből napestig nem tűnt el a puha, sárga ceruza. Újjárajzolta a régi királykoronázó város egy-egy részét. Szinte észrevétlenül szépítette kedvenc városát. Korszerű iskolaépületeket tervezett és valósított meg, bankpalotákat, hatalmas szövetkezeti házakat épített, félszáznál több házat Pozsony város számára, egy nagy mozit, üzlethelyiségekkel tűzdelt átjáróházakat, számos kertes villát Pozsonyban, Pöstyénben, Somorján és másutt, a Csallóközben. Korai villáinak svájcias tetőszerkezete, krómsárga fala, zöld színű ajtói és ablakai jellegzetesek. Később világos funkciós megoldásokra törekedett, szép arányú részletekkel a ház déli oldalán. Épületei harmonikusan simultak bele a sokformájú pozsonyi városképbe.

A pozsonyi munkákkal párhuzamosan dolgozott Pöstyénben. A hét két-három napját a fürdővároskában töltötte. Pöstyén modern fürdőhellyé alakítása Szőnyi Endre érdeme. Az Éva gyógyvizű strandfürdő, az új pöstyéni fürdőépületek, szállodák és penziók egész sora az ő műve, messze fehérlő napsugaras villák a Vág partján, a központi temető, gyárépületek, malmok, a fürdőpark rendezése mind Szőnyi nevéhez fűződik. Winter Lajos, aki Pöstyént világfürdő rangjára emelte, Szőnyiben találta meg lankadatlan terveinek harmonikus megvalósítóját. Foglalkozott műemlék-restaurációval is. A régi pozsonyi városháza udvarát és alagsorát, a Káptalan utcai Palatinus-házat, Pöstyén legrégibb fürdőépületeit Szőnyi állította helyre, korszerű belső kiképzéssel. A Csehszlovákiai Magyar Tudományos, Irodalmi és Művészeti Társaság megbízásából 1933-ban megtervezte Madách Imre mauzóleumszerű síremlékét Alsósztregován.

Nevét országossá, sőt országhatárokon túl is érvényessé tette a Fórum című, magyar és német nyelvű művészeti folyóirattal, melynek szerkesztője és kiadója lett. 1931-től 1937 végéig jelent meg a Fórum, havonként, krétapapíron, képekkel. Szőnyi Endre művelődéspolitikai meggyőződése volt, hogy közös nevezőre lehet hozni a Duna-medence népeinek képzőművészeti törekvéseit. 1931-ben csúcsait érte el a csehszlovákiai magyar értelmiség forradalmi sarlós-mozgalma, amelynek egyik sarkalatos tézise éppen a dunai nemzetek konföderatív összefogása volt, Kossuth és Jászi útmutatásának korszerű folytatása a szocializmus alapján. A pozsonyi magyar közvélemény tele volt a magyarság és szomszédai kapcsolatainak kialakításával, Ady valóságos eszmei újjáéledését élte akkor a kisebbségi helyzetben. Ennek a légkörnek lecsapódása volt Szőnyi építészeti, festészeti és szobrászati lapja. Nem véletlen, hogy munkatársakul is a sarlósokat vette be a laphoz Szőnyi. Meg volt róla győződve, ha sikerül lapjában összekapcsolnia a magyar, cseh, szlovák és német képzőművészek alkotó érdekeit, sikerülni fog a folyóirat elvi, művelődéstörténeti célkitűzése is. A kétnyelvűség tette lehetővé, hogy a magyar és a külföldi alkotás[s] és szemléletek kicserélődhessenek. A Fórum művészeti igényű [v]asóközönséget szervezett, komoly és korszerű kritikát teremt[az építészet, festészet, szobrászat, iparművészet, a film, a mű[lékvédelem, művészettörténet, a használati tárgyak és matériá[terén. Hirdette a megbecsülés szemléletét minden maradandó [ű]vészeti alkotás láttán. Elősegítette a szlovákiai magyar művészel[zervezését, tájékoztatót írt minden számbajövő európai kiállításról [művészeti eseményről. Szőnyi kitűnő munkatársi gárdát toborzo[össze egész Európában. Bécsben, Prágában, Budapesten fiók-szerl[ztősége volt a Fórumnak, Budapesten ezt a szerepet Farkas Zol[töltötte be, éveken át szemernyi tévedés, hiba nélkül. A Fórum [egállapításait, kritikáit átvették a cseh, szlovák és német lapok. [életeiben felette állt a divatnak, korszerű volt, félreértések nélkül [oldogan voltam munkatársa Szőnyi Endrének jómagam is. Előfi[ők]ből és hirdetésekből tartotta fenn a drága, nagy nyomdaköltsé[t igénylő lapot. Nem egyszer láttuk, hogy ráfizet a lapra. Amit é[tészként keresett, sokszor rámént a Fórum nyomdaszámlájára. É[tte a szándék: a művészet szétsugároztatása Pozsonyból. Bemut[ta a magyar világnak a cseh és szlovák, osztrák és német művész[et, s németül közvetítette a XX. század magyar képzőművészet[ek jóhírét.

Figyelmet, gondot, szeretetet pazarolt év[zedeken át a csehszlovákiai magyar képzőművészek megszervez[ére. Az önzetlen férfi nem ismert fáradtságot, amikor erről volt s[. Keretnek nagyon alkalmasnak bizonyult az 1884-ben megalal[lt Pozsonyi Művészegylet, a Pressburger Kunstverein, amelynek[is kiállításokra Szőnyi saját Káptalan utcai házában, a földszinte[biztosított meghitt s megfelelő helyiséget. Látni kellett, milyen [anyos kedéllyel tágította a konzervatív pozsonyi piktorok szeml[tárát európaibb, korszerűbb felfogás felé. Szőnyinek senki sem [udott ellentmondani, mert mindenki tudta, hogy jót akar. A Műv[zegylet fennállásának ötvenedik évfordulóját, 1934-ben, az egész sz[vákiai magyar képzőművészet seregszemléjévé avatta a szlovák k[őművészek kiállítóhelyiségeiben rendezett kollektív kiállítássa[. Ötvenöt aktív tagja volt abban az évben a Pozsonyi Művészegy[etnek. S a kiállítások erkölcsi sikerének mindig Szőnyi Endre örü[mindnyájunk közül a legjobban. Rajongott a képzőművészetért. [Mikor a Fórum képanyagát állította össze s halomnyi illusztráció[l válogatott, szenvedéllyel, de láthatóan értelmi lángolással válasz[tta ki a legjobb alkotás fényképét. Szinte gyermeki örömmel to[rozta Pozsony műértőit Bernáth Aurél, Márffy Ödön, Kmetty J[nos és mások pozsonyi kiállítására, ott, saját házában. A kis zömöl[Férfi olyan volt, mint akit fénybe borítanak.

*

Már jóval fölül volt a hetvenen, amikor meg[ált az építész munkájától. — Most változatosságból műtörténész[leszek! — mondta, mikor Budapesten meglátogatott. Bújta a köny[árakat. Első kézből szerzett tájékozódást Pozsony modern várossá f[lődéséről. Odahaza éveken át gyűjtötte a dokumentatív anyagot P[sony építészetének történetéről 1848—1918 között. Járt Bécsben is,[megkereste Pozsony pesti és bécsi gyökereit. Hihetetlen kitartással[ta meg monográfiáját, mely hosszú vajúdás után 1967-ben jelent n[g — szlovák fordításban. Kiváló, alapvető értékű monográfia, mi[aszerűen pontosak adatközlései, tárgyilagos, megingathatatlan min[n jellemzése, minden leírása. Megvallom, féltem, hogy gazdaság[társadalmi, művelődéstörténeti korrajzába hiba csúszik. Szőnyi f[lényesen elsöpörte aggályaimat. Azért írhattam könyvéről oly meg[yződéssel ezeken a hasábokon. Három nemzedék építészetét [glalta össze nagy könyvében, tévedés nélküli stíluselemzéseivel. [Cáfolhatatlan adatokkal mutatott rá Pozsony várossá növésének tö[ménetére, a társadalom és az ország szolidaritására.

Szelíd epikureista volt Szőnyi Endre, eszes é[talponálló ember. Szerette az élet ajándékait, szerette az embereket. [De hazáját szerette mindenek felett, a hagyományokat, a magyar k[ultúrát. A francia műveltségű ember ízlésével becsülte nagyra m[agyar műveltségét. Élete legnagyobb élménye, mint Kosztolányi De[ő írta önmagáról, az volt, hogy magyar volt az anyanyelve. Azokk[z a hű lelkekhez tartozott, akiket nem lehet elfelejteni.

Salatnai Rezső

kell a papirosra nyomni, a papirost a krétával szinte csak érinteni, hogy az árnyalatok gazdag skálája valóra váljon." És absztrakt kompozícióinak ritmusvilága? kísérőzene a figurális alkotások hosszú sorához —, mégis úgy érezte, hogy valami új jött létre mindebből, amelyről be kell számolnia. Így ismerkedhettem meg a kedves és szerény művésszel és számomra új világot feltáró grafikáival.

Mielőtt a művekről írnék, röviden meg kell emlékezni Soós István eddigi életútjáról.

A századforduló évében 1900. augusztus 3-án Nagykanizsán született. 1925-ben szerezte meg a grafikus-oklevelet, és 1927-ben már kiállító művész: Rippl-Rónai József temetéséről készült pasztelljeit állítja ki Kaposváron, ahol azóta is sok kiállításon vett részt, és többször volt önálló kiállítása. Budapesten 1929-ben a Nemzeti Szalonban rendezett „Balatoni festők" kiállításon, majd 1950 és 1956 között a Nemzeti Kiállításon vett részt, ahol az állam vásárolta meg több képét. A 30-as években két alkalommal összesen 3 hónapot töltött Olaszországban, és ezután kezdett el műemlékrestaurálással foglalkozni. Első nagy munkája a toponári Dorfmeister freskók restaurálása volt, majd 2 évig dolgozott a ságvári templom freskóin. Restaurálta a székesfehérvári Aba-Novák freskókat, és számos más műemléket. Műemlékrestaurátori tevékenységét most, 68 éves korában is folytatja. 1946-ban megbízást kap a kaposvári múzeum vezetésére, romjaiból helyreállítja az épületet, megszervezi az első felszabadulási kiállítást, majd 1949-től 1961-ig, nyugalomba vonulásáig a múzeum restaurátora és 36 kiállítást rendez a múzeumban. És közben rajzol, fest, olajjal, temperával; készít rézkarcot, linóleummetszetet és litográfiát.

Témaköre éppoly gazdag, mint tevékenysége: táj, csendélet, portré és többalakos kompozíció. Művészi munkája mellett szervező munkát is végez, tíz éven át 1951-től 1961-ig a Képzőművészeti Szövetség helyi munkacsoportjának vezetője, és a dunántúli városok között rendez cserekiállítást.

A Somogy megyei képzőművészek 1956. évi jubileumi kiállításán, amelyen — több más művésszel együtt — Kunffy Lajossal közösen állították ki műveiket, 13 alkotása szerepel. A kiállítási katalógus szerzője, Bors Lajos, többek között a következőket írja ennek a csoportnak a munkájáról:

„Alighogy átviharzott felettünk a háború orkánja, mely »fákat tördelt«, s »ember-szívekben dúltak lábai«, a Somogy megyei festőművészek kiszáradt ecsetjeikkel újból keverték palettáikon az élet színeit, mert nem akartak hűtlenek lenni a múlt hagyományihoz, melyet ilyen nevek képviselnek, mint Zichy Mihály, Rippl-Rónai, Vaszary — hogy csak a világhírű mestereket említsük — alkottak, festették a rügyező élet új színeit, a nép birtokába került tájat, a nép számára kivirult Balaton-partot, az életet teremtő munka lendületét, népünk jövő felé forduló arcát, töprengő fejeket, akik az élet új lehetőségeit keresik".

Ha csak ennyit mondanánk el Soós István, a festőművész, restaurátor és múzeumvezető eddigi élete-folyásáról, az is elegendő lenne ennek a szüntelenül tevékenykedő alkotó életnek a jellemzésére, amely máris jól kiérdemelte a gondtalan pihenés évtizedeit. Csakhogy nála nem lehet a múlt érdemein elmerengeni: *a jelen és a jövő munkásságáról kell írni.* Valami új kezdődött életében: most érik be fél évszázadnyi megfigyeléseinek, természetszeretetének, játékos jókedvének és minden tárgy és gondolat kifejezésére alkalmas rajztudásának az őszi nap sugarától, déltáji hevétől érlelt gyümölcse. Rajzai egyértelműen tanúskodnak az élet gazdagságáról, szépségéről. Az a boldog, aki meglátja a természetben rejlő szépséget. De ehhez meg kell állni, el kell merülni a részletekben is, mert apró részekből épül fel a nagy egész. Igaz, van aki nem látja meg fától az erdőt. De azért a fát is meg kell nézni, nehogy az erdő egybeolvadó, semmitmondó tömeggé váljon a szemünkben. De azt, amit a természet a figyelőnek mutat, grafikusan ábrázolni csak mesteri rajztudással és ábrázolásanyagának tökéletes ismeretével lehet.

Soós István járja a vidéket, elmerül a vastag kérgű, pikkelyes háncsú fatorzók bonyolult ága-bogának, a fahéncs repedéseinek, mesealakokat formáló gyüremléseinek víziójában. „Jegyzetet" vázol magának apró papírdarabkákra, és azután otthon leül asztalához, maga elé teszi a táblára feszített rajzlapot, és szögletes krétáival biztos kézzel komponálja meg valóságból és képzeletből szőtt meseszerű látomásait. Ott látja az üres papíron egyben és egészben a keze alatt lassan kibontakozó figurát, amit figyelő szeme vetít oda, csak mások számára is láthatóvá kell varázsolnia. A nyugodt, előre elképzelt krétavonásokat izgatottan vibráló, a kréta élével húzott vonások váltják fel akkor, ha portrét rajzol, ha az arc titkot rejtő függönyét fellebbentve, a szemek ablakán keresztül fürkészi az ábrázolt személy valódi énjét. *Virág néni* vastag fejkendőbe burkolt, beesett arcú, fogatlan öregasszony, arcán nemcsak a kor, hanem a gond ezernyi barázdája. De szemei élnek, kicsit tört fényük indulatot, sokféle érzelmet fejez ki. Arcbőre pergamenszerű, fejkendője nehéz posztó, vállkendőjét bolyhos pamutból kötötték. Az anyagszerűséget krétavonásokkal, a kréta erős nyomásával fejezi ki. Vállának vonala belső énjére mutat, zárkózottságot fejez ki.

1965-ben lapos papálcikával tussal rajzolt *Sapkás önarcképe* is majdnem olyan, mintha krétarajz lenne. Az arcon a szemtől az állig húzódó széles barázdák kiemelik az orrot, és a szájat. Minden vonal a szemre tereli a figyelmet. Merészen összefogott vonások, messzibe néző, mélyen elgondolkozó, fénylőn kémlelő szemek vonzzák magukhoz tekintetünket. A szemlélő önkéntelenül az önarcképpel asszociálja a fűzfa levágott ágának csonkjából formálódó *Büszke királyi fejet*. A szokatlanul sötét, nedvdús, erőteljes kéreg-pikkelyek, és a csonk végén kibúvó életerős fiatal ágak arra mutatnak, hogy a visszavágott fatörzsbe felhalmozódott életerő szinte szétfeszíti a derék vastagságú fát. A háncs helyenként kidudorodó kiszögellése kelti a királyi fej látszatát, amelyet fiatal ágak formálta korona övez. Magunkfajta ember alighanem közömbösen menne el a fa mellett, de művészünk körüljárja, megfigyeli, és felfedezi benne a természet formálta büszke uralkodói fejtartást. Hasonlóképpen a természet játékát figyelte meg a művész *Öreg legény tavasza* című krétarajzán. Itt is lefűrészelt fatörzs a modell, elkorhadt ágacska odva a szem, az orr is egy ág csonkja, hátul a „fej tetején" letöredező háncs meredezik, mint öregember fején a rakoncátlanul merev hajfürtök. És a tavasz? — igen, a tavasz ébredése is látható: a lefűrészelt törzs tetején apró ágacskák törnek felfelé és rajtuk néhány halványzöld levél búvik elő. Az elaggott ágaktól megszabadított fa nem halt el, a földből magába szívott nedvekből új hajtás sarjadzik és az új hajtáson új életet jelentő levelek. De nem minden megcsonkított fa kél új életre. A *Beszélő* című rajzon a csonk olyan, mintha lehántották volna, és a vedlésszerűen lehajló, száradó háncsdarabok formálják az orrot, a nyitott szájat. A *Vaddisznó* fejet ábrázoló rajzon pedig gazdag gombatelevény, elüszkösödött sebhelyek és elhalt ágak, korcs kinövések reális látványa kelti a mesebeli vaddisznó benyomását. Elüszkösödött kukoricacső csonkjáról lehajló, szárazan csörgő kukoricahéncs, a csonk helyén gazdagon burjánzó, hervadtan lecsüngő kukoricahaj: szuggesztív erővel kelti a fáradtan ballagó aszkéta benyomását: *Keresztelő Szent János* alakját. A mesteri krétarajzok egyik legsikerültebb darabja. Anyagszerűségét a kréta élével rajzolt vonalak rendkívül sokszínű, mesterien egybehangolt árnyalása teszi reálissá, a valóságtól eltérő hatást pedig a beállítással, a kukoricahéncs emberalakot formáló lebegésével éri el.

Folytathatnám a felsorolást, az *Őslény*, a *Vadló fej*, a *Törzsfőnök*, a *Pelikánok* és számtalan más meseszerű és mégis a valóságot tükröző természetmegfigyelés leírását, vagy a tucatnyi mesteri portré vonalainak, tónusainak elemzését, hiszen nincs két egyforma a százná több rajz között. Többet mégsem mondhatnék, hiszen — mint ezt a közölt fényképek is mutatják — *látni* és *meglátni* kell azokat, ahogy a művész meglátta az ihlető motívumokat, a karakteres arcokat. Írásban nem, csak kiállításon lehetne bemutatni témái változatosságát és a bámulatos rajztudást, amely képessé tette megfigyeléseinek rendkívül artisztikus formában történő megörökítését.

Ábraszerű rajzaival is ez — vagy talán még ilyenebb — a helyzet. Vonalak, színfoltok egymásba olvadó, egymásból kitörő, zárt egységet alkotó kombinációi olyanok, mint a hangszeres művészek bravúrjai. Színárnyalatokban kifejezett pianisszimók és fortisszimók kiélezett vagy egymásba olvadó hangvétele. Himnuszok vagy halkan feltörő melódiák, az örök mozgás, a szüntelen változás örömét kifejező, mindig a magasba törő zenei szólamok.

A néző, a tárlatlátogató — gondolom — így fogja látni, ha arra sor kerül, az írás azonban csak nagyon halvány tükrözése a valóságnak, és könnyen a szubjektivitás érzetét is keltheti.

Soós István művészete már csak azért is megérdemli a széles nyilvánosságot, hogy megtanuljunk az ő szemével nézni, a természet szépségét figyelő szemmel járni, és — a művészetben gyakran eluralkodó morbiditás, fanyalgó unalom helyett — a szépet felismerni és mint az alkotó életörömét, megbecsülni.

Márffy Albin

CSÍK ISTVÁN FESTMÉNYEI ELŐTT

Alkotó szelekcióval fogadta el realista eszközgazdagítónak az expresszionizmus harsány színeit —, s az izmusok leghasználhatóbb ágának, a kubizmusnak Braque, Kmetty, Barcsay alakította ösvényén teremtette meg sajátos festői jelzésrendszerét Csík István.

Festészete fegyelmezetten tiszteli a modern művészet gazdag információs anyagát — s ezzel elkerüli a provincializmus oly fenyegető veszélyét —, de elég bátor ahhoz, hogy túllépjen a kialakult festői nyelvezeten, és megérkezzen öntörvényeihez. A XX. század bonyolult valóságösszefüggéseit festi —, a felhalmozott idő komplex önarcképét, melynek Planckja, két világháborúja és űrrakétája van, A megnagyobbodott emberi világ kifejezéséhez új kalligráfiai jeleket keres, de a belső formák specifikumát általános látványjegyekkel ötvözi. Így válik egyénivé gazdagított művészete követhetővé, hiszen festményei a tágult világ új rétegeihez adományoznak tapintatosan esztétikai útjeleket.

Csík István 1930-ban született Budapesten. Édesapja asztalosműhelyében szerzett általános technikai ügyessége a festészet iránti vonzalommá alakult —, s az országos középiskolai rajzversenyen elért sikere 1948-ban a Képzőművészeti Főiskola irányába lendítette, ahol Kmetty János és Hincz Gyula irányításával ismerkedett a műtörténelem alapvető mestereivel és saját festői lehetőségeivel. Itáliai és párizsi tanulmányútja ezt a távlatot tovább terebélyesítette, és festő-önmagához érkezésének nagy segítője lett a Derkovits-ösztöndíj, melyet 1963-ban nyert el. A hazai utazások országos szemet adtak Csík Istvánnak — és Vásárhely nyugodt házai, a balatoni dombok, sikátoros Budafok és izgatott angyalföldi részletek lettek képsegítői.

Festményeit először 1962-ben mutatta be Gerzson Pál, Kántor Lajos, Aczél Ilona alkotásainak társaságában. Erőteljesen kiemelt formái, a míniumos vörös vas közelében forgolódó munkások heroikus láttatása felkeltette az érdeklődést (Hajógyár).

Azóta tovább ötvözi kubista analízisekkel a posztimpresszionizmus motivált látványélményét — s a festı ény egyéni természetétől függően változtatja a reális és absztrakt ö zetevők mértékét. Ihlettől a képi befejezésig több időrétegben a ot — hosszú meditációs kezdet után sokszor több vázlattal építi a égleges formát — s ez a művészi gondosság teszi lehetővé, hogy s konvencionális részek elmaradnak —, a vázlat iránylehetőségei a pben konkrétummá alakulnak. A kontúr nem csupán szerkeze elem — a tárgyak körvonalainak rajzi helyétől többször is elcs szik és megszakad — hanem a színek és formák hatásfokát bővít Csík István festészetében.

Az 1962-ben induló festő első jellegze alkotása a „Pályamunkások", ahol a csákányok villanásában, a igurák egyetlen ritmusba fogott görcsös csomójában az emberi m kát dicsőítette. A szerszámok meghosszabbított emberi karkén fénylenek, s a roggyant, szögletes mozdulatban a négy férfi egye n egységes tömeggé sűrűsödve szakad ki a földből, s tölti be (jével a sértetlen távlatot. Az összetett belső mozgás hevessége, alakok dinamizmusa tájképpé bővül — helyettesít állatot, fát, ázat, égitestet — minden passzív kozmikus részt magába sűrít a ágalakító, cselekvő emberi mozdulat.

Csík István már kezdetben is kitűnt ematikai változatosságával, melyet expresszív formakezeléssel gaz gított, és dinamikus ihlete révén festményei bejárták és összegy tötték jellegzetes piros és fekete együttessel a számára fontos tá kat és interieur-részleteket. Festői nyitányában akadt erőtlenebb m is, de ízlése hamar kiküszöbölte a konvencionális elemeket — s Derkovits-ösztöndíj meggyorsította művészi fejlődését —, mely 963-tól szívós szervességgel teremti új festői értékeit.

A látványt bővíti egyéni ötleteivel, gy a „Váróterem" nem egyszerűen szobabelső, hanem a légi ut ás hangulatának, a nagy tér atmoszférájának képi ábrázolása — radás a búgó magasságból, melynek izgalmát halvány és erős szín k párbeszédei jelenítenek —, s a terítő kékje a tiszta égbolt belső t be szakadt részlete. A háttér

Csík István: Koponyás csendélet—Nature morte avec crâne—Натюрморт с че ном

MDK

Soós Irén

textil

O. Iparm. és Háziipari kiáll. Magyar Iparművészet, 1929. 133. l.

dau-Elbe-Canal.

n der Strecke Wien—Budweis.

und R. Rosenberg, Assistenten der deutschen technischen Hochschule.

Soós Irén

iparmüvész

Est. 1928

S ós Irén

parmüvész

Ernst Muzeum Kiállitáaai CXXIII. Csoportkiállitá
katal gusa 14 lap, 1931

Soós Irén

iparművész

Az Iparművészeti Társulat háziipari és iparművészeti kiállitásának albumában szerepel.

Magyarság

1920 VII. 7.

Soós Imréné, textilműves

L. Pauli Anne

Torday Aliz: Textil a lakásban 2.

Esti Hirlap, Bp. 1979. aug. 30.

dr. Loós Imréné, [nyomottanyagtervező, Iparművész ?]

Művész az iparban c. kiállításon szerepel.

— : tallottuk

2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1971. szept. 17.

Dr. Sós Imréné

10 napos romániai úton vett részt.

A Magyar Képzőművészek
Szövetsége Iparművész
Titkárságának Tájékoztl.

1970. IV. 40. l.

M.D.K

Soós mrené
ipszmüvész

Virág díszítményű textiliáit
mutatta be az Iparmüvészeti
Tanács Mennesz székházában
rendezett tárlaton.

Frank János: Ülőbiétor és lakástextilt
Élet és Irodalom, 1964. nov. 28-9 lap

MDK

Soós Imréné

. Orsz. Iparm. Miáll. Műcs. 1965.

Zichy Mihály-díj, Soós J.

Pesti Hirlap. 1932. máj. 10.7

Képzőművészeti hírek

S[illegible]S IMRÉNÉ

"Magyarország I-II" c. műve (eml).
III. díjat nyert a SZOT Felszabadulási Képző művészeti pályázatán.

Munka, 1970. jan. 10.

Soos Imre

Magyar [illegible]
oltözet. Soos Im. rajz. Kohlmann
metsz. Honmüvész 1839. 31. szám
Rézmetszet.

Soós Ilona

gyűjteményének átadása a vécsényi
Kubinyi Ferenc Múzeumnak.

Tóth: Elemér: Glatz ujra Nógrádban

Nógrád
1984 III 10.

MEGHÍVÓ

AZ ORSZÁGOS MAGYAR RÉGÉSZETI ÉS MŰVÉSZETTÖRTÉNETI TÁRSULATNAK a Műemlékek Országos Bizottsága (IX. ker., Hőgyes Endre-u. 10.) tanácstermében június hó 10-én délután 6 órakor tartandó

RENDES ÉVI KÖZGYŰLÉSÉRE.

TÁRGYSOROZAT:

1. Elnöki megnyitó.
2. Titkári jelentés.
3. Pénztárosi jelentés és a költségvetés előterjesztése.
4. A számvizsgáló-bizottság jelentése.
5. A tisztikar és a választmány megválasztása.
6. Esetleges indítványok.

Budapest, 1937. május hó 26-án.

Gerevich Tibor
elnök

ORSZÁGOS MAGYAR RÉGÉSZETI ÉS
MŰVÉSZETTÖRTÉNETI TÁRSULAT

NYOMTATVÁNY

Dr. Gerő László
Budapest, Kiss J. kat.
Múzeum krt. 14.

1939. dec.

Königsberg

Budapest

ldau-Elbe-Canal.

Canalstrecke Wien—Bu

der Wasserversorgung.

on Prof. Fr. Steiner

g, Assistenten an der deutschen technischen H

g. 4.

gg.

ervoir bei Rupprechts

rvoir bei Poppen

ervoir bei Allensteig

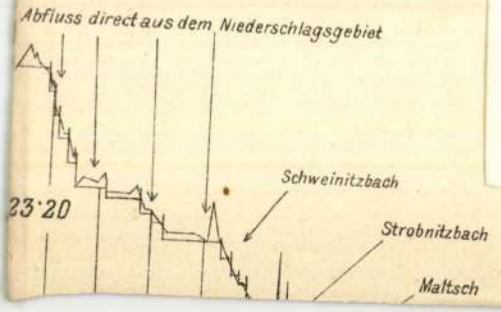

Reser

...ohet biztosan megállapítani, hogy férfi-e vagy

...ember alak,

Soós Gyula

festő

Esz. 1928

Soós Gyula

festő

éna út 41. szám.

Soós Gyula

festő

* Mezőtur 1891 aug. 15.

vőd

Thieme-Becker

31. K. 284. l.

SOÓS *Gyula, szentgyörgyi*, festő, * 1891 aug. 15. Mezőtúr. Berlinben és Münchenben tanult. Gyüjt. kiállítása volt 1926. a Nemzeti Szalónban.

Ö-Gy, II. 458.

Soós Gyula

lásd

Soós Elemérné

Csomagjában

Ge. Gy. II. 458 l

962 Schulthess, L.

Dans le village d'Hilterfingen. (Canton de Berne). Ceruzarajz.

K. 1. —

139 m, 215 k.

Soós Gyula,

szentgyörgy völgyi

szül. Merötin 1891 aug.

15.

Beszterben és Münchenben

tanult. Jelenl.

Jogtud. doktor 1915–20

Orosz fogoly volt.

1926 Kolt. kiáll

Nemzeti Halomban

fugerális és tájk.

787 Kobell Wilhelm

Pásztorleány a pitenő nyáj mellett. Aquatinta
J. le Duc után

249 m. 211 g.

K. 15. —

Sovó Gyula

szentgyörgyvölgyi
festo

szül Mezőtúr 1891 aug
15. Berlinben és Münchenben tanult. Jogtudományi doktor. A haboruban ~~vétig~~ részt vett. 1915–20. Orosz fogoly volt. Ez időt a mivészetnek szentelte
1926. Koll. Erall
a Nemzeti Halm

[illegible]

II. MAGYAR FILATELISTA NAP
BUDAPEST 1925 DECEMBER 12–14
HARANGHY

Feladó:

LEVELEZŐLAP

Jóós Gyula

MAGYAR MŰVESZET

1926. 5-39

Viktória-nyomda.

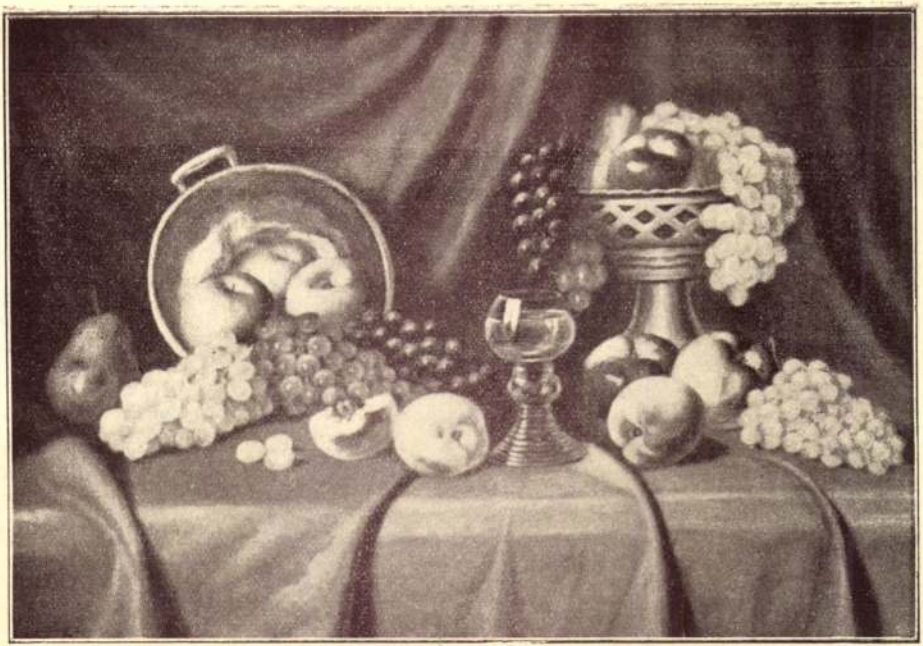

Gyümölcsök. id. Czene Béla olajfestménye

Soós Gyula

Dr. Piacsek Emil szentsírlovag arcképe.
Soós Gyula olajfestménye.

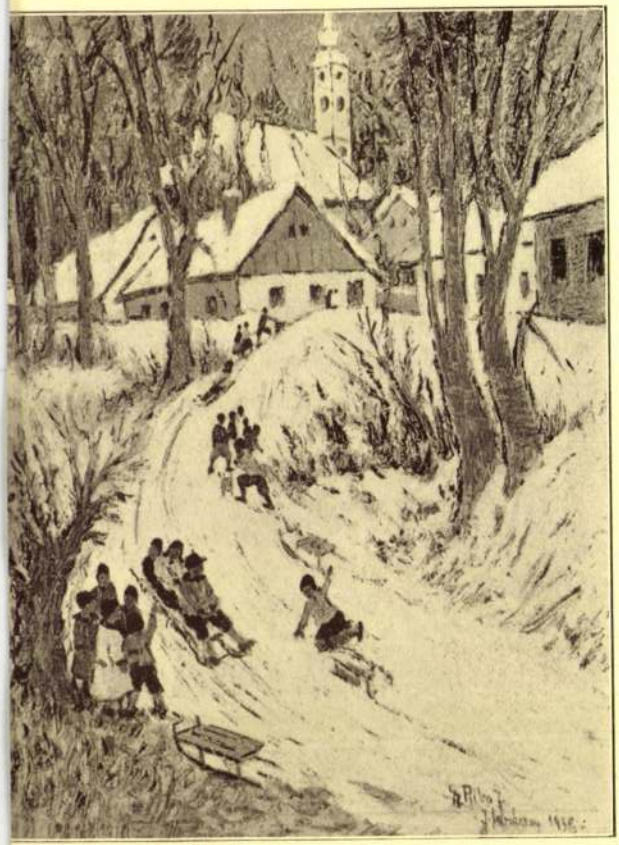

Szánkázók. Gy. Riba János olajfestménye.
Müterem, Gyüjteményes Kiállitás

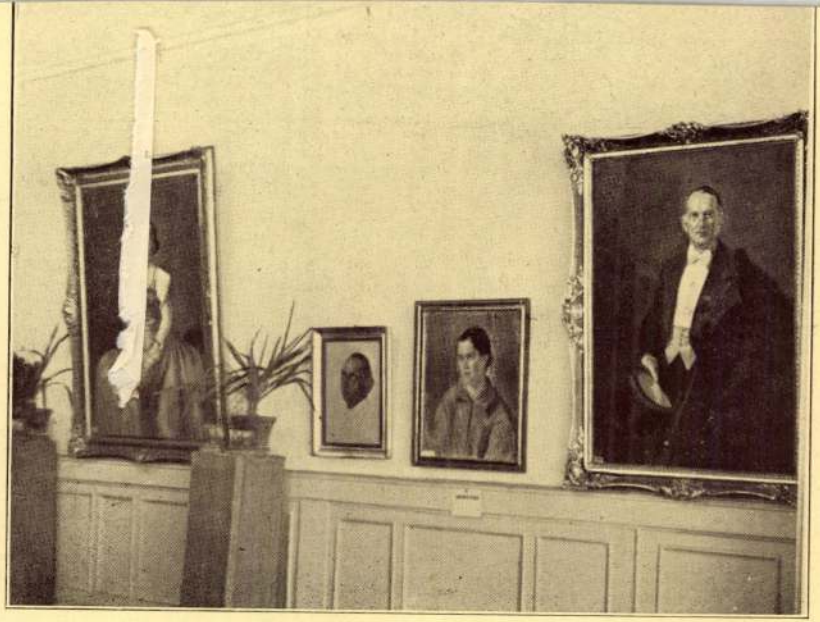

Soós Gyula gyűjteményes kiállításának egy részlete
a „Műterem"-ben.

Magyar Nemzeti Múzeum
1939. I. 7.

Soós Gyula

Soós Gyula

vód

Műviszet

1939. 34. l.

(c. á.: A Műterem kiállításai.)

Soós Gyula, MDK

a N.Sz. által rend. 63.csop. kiáll. egyikén szerepelt művével. 1926.

A Nemz. Szal. 400-ik jub. és a KÉVE XX.-ik kiáll.-a. 1929.febr.

Soós Gyula MDK

Öregasszony, olf.
Öregember, olf.

Müterem XVI. Csoportkiáll. 1938.

MDK

Soós Gyula festő

Művei a Műterem kiállitásán.

(e.a.): A Műterem csoportos kiállitása.

Ujság, 1939.febr.5.

Sz. Soós Gyula

a Nemzeti Szalon csoportkiállításán
szerepel műveivel.

Nyáj 1926. X. 31.

MDK

Soós Gyula festőművész

Mészáros Zoltánné arcképe, olajfm. Mgt.
Öreg magyar arcképe, "
Berta Lajos tábori esperes arcképe, olajfm. Mgt.
Gyöngyössy István arcképe, " "
dr.Króner Istvánné " " "

Gyüjtm.kiáll.kat.Bp.1939.febr.2.-febr.14.-ig.

MDK

Soós Gyula

Hülye Misi, of.

Műterem 5. csop.kiáll. 1957. jul.

MDK

Soós Gyula

Női képmás, of.

Önarckép, of.

Műterem 4.csop.kiáll. 1937. ápr.

MDK

Soós Gyula

8 Órai Ujs. 1926. X.31. 2 l.

Soós Gyula

Főleg portrékkal és tanulmányfejekkel szerepel a „Műterem" gyűjteményes kiállításán.

N.U. 1939. II. 5.

MDK

Soós Gyula

Tanulmány, of.

Műterem 18. csop. kiáll. 1938. jul.

MDK

Soós Gyula

Képzőművészet. Ujság 1927. jan. 1. 48.l.

MDK

Soós Gyula

•A: A Műterem csop.kiáll. Magyarság, 1938.jul. 16.
11.l.

Soós Gyula.

A Nemzeti Szalon 1926-ban kiállitotta müveit.

Bende J:
A Képzőművészeti egyesületek története, kézirat.

MDK

Soós Gyula

1

Három alföldi müvész a Müterem-ben. Magyar Nemzeti Müvészet 1939. 1. sz. 1o.l.

~~Sajó folyó VIII. 42.~~

Soós Gyula
szobrász
1943-ban 17 éves,
szül: Gerse (?)

lád.
Vizy Elemér
Levente művészek.
71 – 77. l.
képekkel
88. l. "

M D K

Soós Gyula festőművész

Magyar Művészet 1926. 539. l.

1.9	48d)	88d)	–	–	–	928	–	408
6.2	48e)	88e)	–	–	–	929	–	409
5.4	48f)	88f)	–	–	–	930	–	409
5.4	48g)	88g)	–	–	–	931	–	409
3.3	48h)	88h)	–	–	–	932	–	410
5	–	12	–	–	–	933	–	410
	33	19	–	–	–	934	–	410
.4	52	6	–	–	–	935	–	411
	–	35	–	–	–	936	–	411
.3	–	9	–	–	–	937	–	412
.3	–	20	–	–	–	938	–	412
.9	67	21	1892	Bej.	28	939	–	412
.3	64	38	1892	Bej.	26	940	–	413
.6	66	37	1892	Bej.	27	941	–	413
.6	65	36	1892	Bej.	29	942	–	413
.5	–	–	–	–	–	943		–
.3	50	22	–	–	–	944	–	414
	58	–	–	–	–	578	–	801

Sz. Soós Gyula

koll. kiáll-

erőd

Újság. 1926. okt. 31.

(e.a. A Nemzeti Szalon csoport-kiállítása.)

Soós Gyula

mezőtúri. Tanulmánya
szerepel a „Műterem"
kiállításon

Nemzeti Újság 1938 VII. 30

SOÓS György (1953)
230. Rémült rohanás, 1989
Running scared (film)
offset, 80x56 cm
j.j.l. Soós György 1989 – Offset és Játékkártya Nyomda Budapest
ltsz.: xy 90.190

231. Test-Dept – Petőfi Csarnok, 1987
offset, 67x97 cm
j.j.l. Giorgio Soós – ny.n.
ltsz.: xy 89.8

+ lap

A változás jelei : Plakátok 1988-1990.
: Magyar Nemzeti Galéria, 1990.nov.14.-
dec.31. A kat. szerk. Bakos Katalin
Bp., MNG, 1990 23.

7 p.-ben.

Soós György

Illusztráció

Garai Gábor: Katonaköpeny.
Új Tükör, 1979. március 18–17. lap.

Seés György

Illustráció

Csakó Gábor: Bambi a Pegazuson.
Új Tükör, 1979. február 25 - 16. lap

MDK

Barsa Soós György, szobrász

Marx Károlymé. Gipsz.

Kücs.-IV.M.Képzm.Kiáll. 1954.jan.-febr. Kat.18.l.

B. Seós György

Szobormüvével szerepelt a "Fiatal Müvészek Kiállitásá"-n a Mücsarnokban.

M. 933. IX. 10.

MDK

Soós Gyula festőművész

Lányi Lajosné arcképe, olajfm. Mgt.
Vázlat, "
Vázlat, "
Önarckép, " "
Tanulmány, "

Gyüjtm.kiáll.kat.Bp.1939.febr.2.-febr.14.-ig.

MDK

Soós György, Baksa

l.: Baksa Soós György

Nők lapja, Bp. 1950. augusztus 31. [3.l.]

Soós György

→ Marzag István

MŰVÉSZET 1985/2/16

Szabó György

Testépítővész

Tavaszi Tárlat - Nemzeti Szalonban - képével szerepel.

Pesti Napló
1929.VI.16.

Soós Gy.

MDK

szobrász
Képzőművészeti Főiskola Ifjusági Köre 1945 karácsonyi kiállitása:

"Lány"

"Asszony"

M.Heil Olga-Kiss Dezső-Török Lajos: 1945. utáni művészeti életre vonatkozó adatok.
Művészettörténeti tanulmányok. Bp.1960. 221-250.l.
233.l.

Soós Gézáné igazmüvész

Pesti Hilap. 1919. apr. 24. 4

Munkiállítás

MDK

Soós Gézané

A háboruban meghalt szobrasz özvegye festői babukat állitott ki, a képirók és képfaragók váci-utcai boltjában a proletárforradalom első kiáll.-án.

/e.a./ :Kép és bábukiállitás.

Az Ujság, 1919.ápr.24.

Soós /Salzmann/ Géza MDK

Kutyatanulmány, gipsz

Műcsarnok 1903/4. téli kiáll.

MDK

Soós Géza

Fifi c.szobor repr.

Képzőm.Társ.1904. tav.kiáll.kat.

Soós Géza

Fifi /kutyatanulmány/ terrakotta

Műcsarnok 1904. tavaszi kiáll.

MDK

MDK

Soós Géza

Angol agár, gipsz-szobor, c.művét az Orsz. Magy.Képzőm.Társ.1904.évi tav.kiallitasan megvásárolta Buday Zádorné, Bpest., tarsulati nyerő tag.

Művészet, 1904. 279.l.

Soós Salzmann Géza MDK

Tanulmány, szobormü

Mücsarnok 1898/99. téli kiáll.

l. Sümegi Schroffel

Sámos

ಸಮಯ ೧೦:೧೭

Soós-Zalzmann Géza MDK

Romeo és Julia, szobormü

Műcsarnok 1898/99. téli kiáll.

Soós Géza MDK

Angol agár, gipsz

Mücsarnok 19o4. tavaszi kiáll.

MDK

Soós Salzmann Géza

Tanulmány, szobormü

KMT. 1898/99. téli kiáll. kat. 25.l.

MD K

Scós /Salzmann/ Géza, szobrászm.

179. Kutya-tanulmány. Gipsz-szobor.

Képzőm.Társ.1903/4 téli kiáll. Kat. 37.l.

Scós /Alzmann/ Géza, szobrászm. MNK

VII. terem.

159. Ádám és Éva. Terrakotta. Mgt.

Képzőm.Táre. 1963-4 téli kiáll. Kat. 36.1.

Soós /Salzmann/ Géza

MDK

Ádám és Éva, terrakotta

Műcsarnok 1903/4. téli kiáll.

MDK

Soós Géza

A Műcsarnok háborus kiállitásán szerepelt.

Cikk: Háborus kiállitás.

Művészet, 1914. 541-542.l.

MDK

Soós Géza

Fifi /Kutya-tanulmány/. Terr.

Műcsarnok 1904. tav. kiáll. kat. 23.1.

MDK

Soós Géza

Műcsarnok 1904/5. téli kiáll. kat. 61.l.

10. Soós Géza: Fifi.

39. Wellmann Róbert: Egy olasz nő.

második felének divatos oksójános „művészi" sokszorosítása volt.

~~A kő súlyosságát akar~~ A kő súlyos volta ~~arom~~ ~~ban~~ sok nehézséget okozott a nyomdászoknak, miért is megpróbálkozta a könek alumini-ummal, tvaló helyett sítésével, ~~Ezen a Tér~~ ~~nagy~~ ami nagy sikejárt, s még ma is nagy fejlődési lehe-

Sós G.

Váza, bronzból

tervezte fenti

Repr.

Magyar Iparmüvészet

1899. 67. C.

Erzsébet - Nejakadémia IV. 258.

Soós Géza

Árverési Csarnok aukciós kat.

39. sz. 1927. okt.
41. sz. 1928 febr.-

Soós Géza

Váza "Romeo és Julia"

Szegedi Képzőművészeti Egyesület kiáll. 1900.

91 l.

Karancskeszi /Baranyair

---

a mezőn áll. XVIII.
meszkó, erősen tönk

Zaherszky,- később
otthon, udvara trak
földszintes, manzár
magasan az országut
leti végen. Erősen
ben tagolja a hemle
pedig 181 boltives
szesen 5 erős negyz
bejárat. A hemlekza
gedt, kalsszicista
zárdtetőt.
A hemlekzat keleti
tölgyfa. Az épülete
var veszi körül. A
a regi nagy magtárn

Soós Géza
Pihenő ökör, gipsz

Magyar Képzőművészek Segitő Bizottsága. Müvészeti kiállitás. 1914. 8 l.

A Topografiák szerkezeti

Mivel a nyomdábaadandó ké
hogy az utolsó gépelt szö
tipografizálással annak
Az alábbi séma természete
értelemszerüen elmaradnak
kezdések használatában, t
vetni kell. A gépelésnél

KÖZSÉG NEV
Járás megje
T ö r t é n e t e /
története. Lehetőleg az el
/kurziv/ Az egyes adatokné
kozás. Ezek tehát a szövegb
már az utolsó gépelés előt
alkalmazni kell. A történe
meghatározása.

R.k a t. t e m p l o
kezelés céljából mindig R.
utána esetleges közismert
annyira jellegzetes és kie
ugyis kiirjuk főcimként. A
korábbi elnevezéseket /titu
R.kat.templom /Szt.Mihály/
templom.

T ö r t é n e t e. P
mondat lehet a forrás megje
ként a történetnél ugyanugy
nél tehát az irodalom, forr

Soós Géza
Vizsla, gipsz

Magyar Képzőművészek Segitő Bizottsága. Művészeti kiállitás. 1914. 7 1.

MDK

Seós Géza, szobrász.

Oroszlánkölykök. Gipsz.

Szent György Céh VIII.művészeti aukciója.
1911 okt. Kat. 23.l.

MDK

Soós Géza, szobrász.

Vizsla. Gipsz.
Pihenö ökör. "

MK.Seg.Biz.Müv.Kiáll. 1914 nov.-dec. Kat. 7.l.,8.l.
Szépm.Muz.

vből következtetve, mára talán megkockáztatható
rodalomértésben nemrég még jelentős interpretá-
neti-kutatást[1] is elérte a hasznosságát illető *kétely*
köszönhetően ugyanis, nagyjából a régiség min-
derült (látszólag!), hogy létezett valamilyen kul-
vele kapcsolatban egy biblikus hasonlattal feldí-
k emlékének ilyen-olyan megörökítésére. A
zimpla leltárrá egyszerűsítette a kezdetben jóval
rpretációs modellt; és a vélt feladat deskriptív
a legfontosabb kérdés: a „miért" maradt el. Az
emléletében, hanem a tárgyban érdemes keresni:
l írtak le, annál általában jóval szűkebb hatókörű

eM Soós György

MÁNYOKI Endre: eM Soós György: Baja, 1988
Határ-ponton, avagy
roncsok között szabadon =
Fotó, 1989 / 6. 242–246.
ill. rez. R. E. G.

XX. sz. 95-n / Mesterek

GEORGIVS
EXIBITIO
GRAPHICVS
IXᵃ IX·IVLIO·MCMXCIV
V
GEORGIVS
DESIGN

Soós Georgivs©

GEORGIVS DESIGN

CONTACT: (36-1) 118-73-44

SOÓS GEORGIVS GRAFIKÁI A CAFE HUNNIA - BAN. KIÁLLÍTÁS: 1994. JÚLIUS 30. 21^{h} -TÓL

Soós Gábor [szobrász]

• SOÓS GÁBOR AMATŐR SZOBRÁSZ és Szécsi Menyhért naiv festő alkotásaiból nyílik kiállítás ma délután Gyöngyösön.

—:o Soós Gábor 12.

Esti Hirlap Bp. 1976. dec. 9.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726

1976 DEC 9

ESTI HÍRLAP

Soós Gábor amatőr szobrászi

• SOÓS GÁBOR AMATŐR SZOBRÁSZ és Szécsi Mennyért naiv festő alkotásaiból nyílik kiállítás ma délután Gyöngyösön.

MÜEMLÉKEK ORSZ. BIZOTTSÁGA

Tekintetes Elnökségének,

BUDAPEST.

IX., Hőgyes E.u.lo.

Soós Ferenc,

zádorfalvi és szuhafői
építész
† 77 éves korában
Rimaszombatban.

Vas. Ujs. 1913. 580 l

Soós Ferenc

építőmester

† Rimaszombaton

1913. júl. 7.

47 éves korában

Építő Ipar

1913. 323. l.

SOÓS FERENC, fazekas mester

Farkasian Soós Ferenc volt a Nagygeresden talalható bugyogak készitője. Az egyik tipusu-aktüskevari formara utalnak, mig a masik tipust Sopron megyében készithették. -Schleimer Janos 82 éves sarvari fazekas közlése. 118.old. 17.jegyz

NÓGRÁGI GÉZA: Viznyerés és vizhasznalat Nagygeresden 106.old

VASI SZEMLE, XXII.évf. 1968.1.szam. Szombathely

SOÓS FERENC, fazekasmester

Vas megyében a vásározó fazekasok az edényekre több mázat kentek, engóbozták, diszitették azokat. Igy nagyobb árat értek el a vásáron.-Ilyen vásározó volt Veleéren Soós Ferno is. 19.old

OZUGH DEZSŐ: Fazekasmühelyektől a Magyarszombatfai Keramiagyárig I. 12.old

Vasi Szemle, Helyismereti Evkönyv, 1959. II.köt. Szombathely, 1959

Sós Elemérné

br. Korányi Anna

gyűjt., kiáll.

Nemzeti Szalon

1931. jan.

Főv. képt.

85. SOÓS ELEMÉRNÉ: Tájkép-tanulmány (olajf.) Ára 80 frt.

170. SOÓS ELEMÉRNÉ: Lipótmezei részlet (olajf.) Ára 100 frt.

171. „ „ Tűzfa (olajf.) Ára 100 frt.

177. SOÓS ELEMÉRNÉ: Csendélet (olajf.) Ára 50 frt.

Nemzeti Szalon.
1900. Téli kiáll.

Régiségtár.

élben ~~látható~~ van ábrázolva. Diadémája mellett
haját kontyba tüzte, fülbevalót és
~~sé kivágott~~ ruhája ~~ak disze széles~~ kissé kivágott
rémes.

etei 11.2: 9 cm.

csiphefodros

31

1286

Soós Elemérné

Portrait c. képe

repr.

Kiállítás 68. l.

Soós Elemérné

Orosz foglyok c.
kepe repr.

Gyöngyösy 116-l.

Kat
559

Teszt

4102. Pentelei Molnár János.

Sz. Dunapentelén 1878 május 8

Piacz a Garai téren.

Vétetett az 1912 január 17-
K-án (157-912).

Kifizettetett 1912 január 2
8-án (666-912).

Sz. n.
Át. le

V.

Tóth Elemérné

Korányi Anna br.

l. Bende 1916

156 – 158. l.

Soós Elemérné

br. Korányi Sarolta +

l.

Bírómagyfestőnek

50-l

+ ugyemlékezem

Anna

Albrecht Dürer után.

Bergben 1471-ben. Ft. ugyanott 1528-ban.

Gyarapodás.

Zárt koronája ékkövés,

va és ben van ábrázolva

D. koronázási diszt ~~visel;~~ Jobbkezében jogart
~~ért koronája ékkövés~~ Hosszu haja, bajusza
t; szemöldöke barna és szeme szürke. Piros
egését és csatját drágakövek diszitik, ~~mig pi~~
a keresztbe vetett stolát, ~~[illegible]~~
ritja. Fölül ~~balra~~ Ausztria, ~~[illegible]~~
uxemburg ~~[illegible]~~ és ~~felett ennek másik része lét~~
imere ~~köti le figyelmünket~~ ~~Vállai felett a~~
annis... 28."

van elhelyezve.

Zsigmondtol.
tanácsának 1893: XI. 7-iki 45444/II sz. en-
23-iki 53210 sz. ministeri leirat alapján.
kelt 47746 sz. rendelet szem előtt tartá-

moltatott 1894: XII. 31-én.
1895: VI. 29-én a 3304 szvsz. leirat (1/95)
zitette Nürnbergben400 koronáért (274/95).

= és a Kereten: „Dis bilt ist Kaiser
Sigismunds gstalt. Der diser stat

fordás

346

I. 24

Soós Elemérné

báró Korányi Anna. festő

Erzsébet-körút 56. Műcsarnok.

1934. nemz. képzm. kiáll 331.

— 20

Soós Elemérné báró Kovács Anna

M. Képzőm. Egyes.

KMTÁRS művészeti
1931 febr márc kiáll.
III. 19, XII. 24, 32

Soósné Korainyi Annabr

festő

Műcs. kiáll, 1906 tól

Pipics 120. l.

Soósné báró Korányi Anna: A katona mesél
Baronessa Anna Korányi in Soós: Il soldato racconta

Soós Elemérné Korányi Anna.

a "Magyar képzőművésznök egyesülete"-nek első elnöke. Alakult 1908.-ban.

Bende János.

a Képzőművészeti egyesületek története,kézirat.

Soós Korányi Anna

MDK

Nemzetközi Választójogi Nőkongresszus, é.n.

Műcsarnok 1960. Magyar Plakát-történeti kiáll.

legújabb propagandája. Levelezőlap svájci
Gauchat (Zürich) terve.

Soós Elemérné

Körmenet c. képe repr.

Vas. Ujs. 1909. 355. l.

Soós Elemérné

Körmenet c. Rejc
repr.

Ország-Világ

1912. 523 l.

Soós Elemérné

Korányi Anna

Szül. Wagyk Jessö
Allo 1870
máj. 12

laid okv.

Bordeaux Gamlex

858,
859
860 h.

T. 4818.

gött hasra feküdve figyel az
ben van ábrázolva és a kinek
:

.

lemand.

.

.
eumann.
legers mit Vorbehalt gegen Nachrdruck.

, melynek mér. 19.8: 24.7 cm.

95

Soós Elemérné (sóvári)
(Báró Tolcsvai Korányi Anna)

életrajz

irod.

Csokássy 132. l.

Soos Elemérné

Korányi Anna

Park, olajf.
Venezia, olajf.

Nemzeti halsy

Mundrácsy Céh VIII. repr.
Kiáll. kat. 1935. márc.
30 – ápr. 14.

BELVÁROSI·VÁLTÓÜZLET R. T.
A M. KIR. OSZTÁLYSORSJÁTÉK FŐÁRUSITÓJA
:: BUDAPEST, VI., TERÉZ-KÖRUT 37. ::
LEVÉLCIM: BUDAPEST 62. PÓSTAFIÓK 40.

10017

Méltóságos
Nagyságos

Dr. Szentiványi Gyula *urnak*

VI., Aréna ut 41.

Soós Elemérné br. Korányi Anna

MAGYAR MŰVÉSZET
1931. 59

Mária Carolina:

Vállon alól, négynyol
leeresztett kontyba van fogv
Kivagott ruháját fodor k
lon felett virágfűzér s babe
rül koronás czimer, bőse
véső s czirkalom képez di

„Marie Ca
Reine des de
Archiduche
Nee le

Rézkarc, méretei a háttér

Ltsa 7992.

Soós Elemérné

Családi kör., olajf -

Tm. Bp 1932.

…ékek Bizottságának

Aréna ut 41 sz

Budapest

Nemzeti Muzeum

a Magyar Képzőművésznők Egyesületének. Tagja a párisi Union des Femmes peintres et Sculpteurnek, a Cercle Internationnal des Arts et des Lettres-nek a bécsi Verein Bildender Künstlerinen Österreichs-nek; 1913-ban pedig elnöke volt a turini Exposizione Internationale delle belle Femini magyar bizottságának.
Több képe van a budapesti Képzőművészeti Múzeumban, a sümegi Darnay és a budapesti Hadtörténelmi Múzeumban, a marosvásárhelyi Állami Képtárban és magángyüjteményekben.
Munkássága elismeréséül 1911-ben Budapesten, a Magyar Képzőművésznők kiállításán aranyérmet kapott, Párisban Diplom d'Honneur-t, megkapta továbbá az Iparművészeti országos kiállításnagyérmét és számos egyéb kitüntetést.

ŐZŐ ANDOR KÖNYVKERESKEDÉSE
BUDAPEST, V., VILMOS CSÁSZÁR-ÚT 34
ATAKARÉK CSEKKSZÁMLA 17.191 TELEFON: 244—89

end. sz. ..... Budapest, 193 4. szeptember 11

Szállító-jegy 1088

ágos
ágos Dr. Szentiványi Gyula urnak
etes urhölgynek

Szépmüvészeti Muzeum

Becses megrendelése folytán szállitom a következőket:

KÖNYV CIME	P	F
Kézirat A-C betük		
Kézirati papir		

Kiváló tisztelettel

GYŐZŐ ANDOR

Hungária Rt.

Tóvári Soós Elemérné

Báró tolcsvai Korányi Anna

festőművésznő.

Tanulmányait Lotzenál és Deák Ebner Lajosnál kezdte, majd Münchenben Lenbachnál folytatta és a párisi Akademi de la Grande chaumière fejezte be. Tanulmányutakat tett Londonban 1904, majd egy évet töltött a ozolnoki művésztelepen 1906, Olaszországban 1907, és Dachauban.

Munkái a naturalista irány kitűnő termékei. Fest tájképet, portrét, csendéletet. Állandó kiállítója a Művészoknak a Nemzeti Szalonnak, a bécsi Künstlergenossenschaft"-nak, az Ausstellungen des Vereins Bildender Künstlerinnen Österreichs"-nek a hamburgi „Künstsäle"-nek a párisi "Société des Artistes Francais Grand Palais"-nak az Union des Femmes Peintres et Sculpteurs kiállításainak. Több képet állított ki London, Turinban és Bordeaux-ban, mindenütt jelentős sikert aratva.

A Nemzeti Szalon választmányi tagja 1907-től 1916-ig elnöke

Országos Müemle

imprimat

Card. Didactic E
Reducere 50 %

Soós Elemérné 3.

irod

Soós Elemérné báró Korányi Anna festőművésznő gyűjt. kiállításának katalogusa. 1931. január hó (Nemzeti Szalon). Képekkel.

151 mű. olajf., akv., vajzok.

Naturalista, impresszionista

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedély

.....

a műhelyfőnök vag
aláírá

8. sorsz. Műhelyi minta. —

Soos Elemérné

Báró Korányi Anna

---

irva

Buea 56. l.

arck.

Soós Elemérné
báró Korányi Anna.

---

irod

Tábori Kornél: Magyar művésznők. Pesti Napló 1912. dec. 25. (Önarcképpel.)

Pozitiv adat nincs.

U. 13.

Lónyai Sigmond III. 21

Soós Elemérné
Kovanyi Anna bárónő

1913. máj. – jún. ki áll. MKE
Nemzeti balon
7 tájkép az Adria mentéről
és a Nemzetközi női kongresz-
szus plakátja.

1914. MKE n. o.
7 olaff.

1915. MKE n. o.
3 olaff.

nem írom ki tovább.

Hanau h. n. V. 98.

Sovs Elemérné
Koranyi Anna bárónő

1920. május

kiáll. Nemzeti Szalonban

Magdolna, olaff. 8000.—
Nyári felhőt, olaff 1500
Állandó kiállító

Teleki Árvéd gróf, ork. képviselő

III. 239

Soós Elemérné Korányi
Anna bárónő

1913. MKE kiállításán
Egyesületi aranyérem.

Fihrer, Michl, porosuj polgár V.120.

Soós Elemérné

Nürnberg 1913. 237

Keglevich Gábor gróf V. 196.

Sóósné, Korányi Anna.
báróné

Vul. 1870 Nagykállóban.
1885 óta állit ki.
~~1910~~ 1908 óta elnöknője
volt a magyar képzőmű-
vésznők egyesületének
Csomó képe fedosolva.
1913-ban aranyérmet ka-
pott a magyar képzőmű-
vésznők kiállításai
Csod

Krück II. 508. l.

1905. március 31.

Az orsz. Tanácsnak: a hazai leletek és ingó műemlékek szabályozására vonatkozó tárgyalások elhalasztása tudomásul vétetik (200/1905.)

Soós Elemérné

Műcsarnok

1914. tav. kiáll. 772

1915-16. téli kiáll. 206

1916-17. téli kiáll. 307

1917. tav. kiáll. 327

1927. magyar taj. 48.

Aigner Lajos I. 133.

Kunewaldene

Pesten.

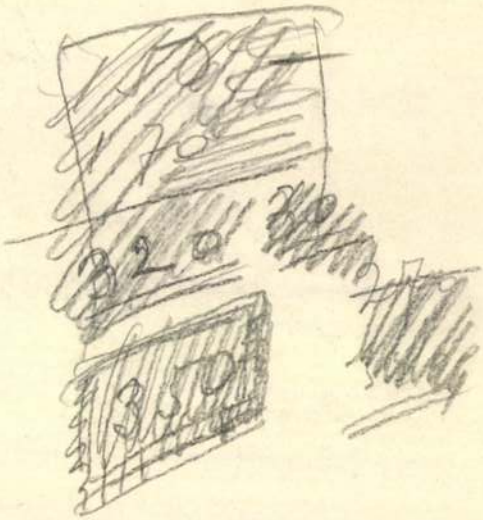

Sovs Elemérné

Avatás után
c. olajf. a
Szép. Muzeum

24090 Kö

4942.

Sóos Elemérné:

Orosz fogoly.
Vászon, méretei 73.7:59 cm.

Értéke 500 K.
Vétel 1916.

Száma:
a leltnbán 18772,
a szakleltban 29-916.

Mod. 29-916

Micia VI. 209–212

Soósné Korányi Anna bárónő

1921. 64. MKE

kiáll. Nemzeti Szín[illegible]

Soós Elemérné név alatt is
gyakran szerepelt.

Soós Elemérné
báró Korányi Anna

festő

U. 13.

III.

704 (1878).
812 (44).

a ki
, fejét kissé jobbra forditotta, de szem-
tt palloson nyugtatja, baljában vedrg mér-
siti, haját kontybatüzte, karjai meztele-
ját vállán vetette át.

o (41.5) cm.
szaki falán lévő fresco eredeti cartonja.
terjesztésre 1898: XII. 31-én kelt 81978
384/98). Elszámoltatott 1899: XI.
1900: III. 4-én a 2075 sz. vsz. fogadta el. (111/

1900: XI. 5-én (550/900).

116

Soós Elemérné

Mucsarnok
1907-8. sels kiák. 345
1911-12. jub. kiák. 587
1912-13. sels kiák. 61

Soos Elemérné báró
Korányi Anna
1913-14. sels kiák. 152, 845

~~1878. Lotz Károly:~~

1872. a) A mennyiségtani tudom
a) Fő alakja.

~~A mathematikai tudományo~~
kissé jobbra fordultan ül, jo
lábait keresztbe ~~tette~~ t
meg. Simára fésült haját közé
be, a melynek alja lelóg és
ról ~~balra~~ bal lábával köny
és rajztábla van, a melyet le
a könyvrakáson éggömb látszik.

Szénrajz, méretei 1
A m. tud. Akadémia fr
Az 1898: XI. 14-diki
81978 sz. leirat alapján véte
XI. 22-én (18/99). Az elszámol
(111/900)
Jegyzékbe foglaltatot

és

Egy, mezítelen

204: V. 6.

1898

Sós Elemérné

Munkanok
1906. tav. füll. 142

Sós Elemérné

1906-7. téli füll. 379, 427

Mur. és Kst. O. Ffsége V. 219

Soós Elemérné

adat nincs

1896/97 női ontalj

Tisza

Soós Elemérné

olajf.

a képmindvészeti

Múzeumban

Fogadalmi ésmeti, római

V. 258.

Lelet, dunapentelei VI. 16.

Soós Elemérné

báró Korányi Anna.

1921-ben a Magyar Kép-
zőművésznők Egyesületének
elnöke volt.

úgy látszik hosszabb
ideig az volt.

T. 6018.

ertyák mellett dolgozó tudós
e fölött ez áll: v. LAMPE.

ichte nicht zu nah!
Sohne zu.
es Todes Du!
prach:- Mama!
eut nie das Licht.
war der Wicht.
t, nicht hört auf gutem Rath
die eigne Lebens-saat.

2 cm.

564-98.
8-1629.

Soós Elemérné

Soós Elemérné Korányi Anna
bárónő, II. Donáti-u. 15 153-372

Bptávb 1940 szept.

Soós Elemérné

Családi kör, olaj, 1904.

1932 főv új szerzem. kiáll. Műcsarnok

ERDÉLYI KÁRP

Védő: József Ágos

Kérjen, követeljen mindenki:

E. K. E. gyújtót, mert az a legjobb magyar gyújtó
E. K. E. pezsgőt, mert az a legtüzesebb magyar pezsgő
E, K. E. rumot, mert az a legízletesebb magyar rum.

A gyárosok a jövedelemből 5%-ot adnak az E. K. E. céljaira.

A ki az említett cikkeket vásárolja, az az E K. E.-t támogatja.

Sz. 290—1904.

ERD

= ELŐFIZETÉS

Az „Erdély" szépen illusztrált honismertető fol
óta jelenik meg az ***Erdélyi Ká***
bemutatja Erdélyt, hazánknak ez

Az „Erdély" folyóirat valóságos kulturális és l
alig ismert országrészünket feltár
mészeti kincseire a közfigyelmet

Az „Erdély" iránya, célja közérdekü és hazafi
olvasókör, ***művelt család*** asz
hiányozzék

Az „Erdély" a legpraktikusabb újévi ajándék.
ládjának, ösmerőseinek.

Az „Erdély" a legtanulságosabb folyóirat az i

Sóosné Korányi Anna bárónő festőművész
Férfi arckép, olajf.
Magyar Képzőművésznők tárlatának és Páris Erzsi gyüjteményes kiállitása, Nemzeti Szalon, 1921. okt.

MDK

Soósné Korányi Anna brnő
Délután a Balatonon

Ernst Muz. 138. kiáll. Munkácsy Céh V.kiáll.
1933. márc. 11 1.

MDK

Soósné Korányi Anna brnő
Délelőtt a Balatonon

Ernst Muz. 138. kiáll. Munkácsy Céh V.kiáll.
1933. márc. 8 l.

MDK

Soosné Korányi Anna brnő
Ködös reggel a Balatonon

Ernst Múz. 138. kiáll. Munkácsy Céh V. kiáll.
1933. márc. 8 l.

MDK

Soósné Korányi Anna brnő

Rózsaszín hangulat

Ernst Mus. 130. kiáll. Munkácsy Céh V. kiáll.
1933. márc. 13 l.

Soós Korányi Anna bárónő
Interieur, olaj

Népgondozó akció javára rendezett kiáll. N. Szal.
192o. ápr. 9 l.

262. kép. *Telegdi János mellkeresztje, 1630 körül.*

TELEGDI JÁNOS MELLKERESZTJE, (262. kép)

arany, gyémánttal. Egyenlőszárú kereszt. Hátlapján zománcos levelek, felnyitható. Rokon a Lósy-mellkereszttel.
Mag. 5·4 cm.
Magyar munka, 1630 körül.

Telegdi János nyitrai püspök, majd kalocsai érsek tulajdonából. — Először az 1654-es leltárban.

Henszlmann: A bécsi 1873. évi világtárlatnak magyarországi kedvelőinek régészeti osztálya. Bp. 1875—1876., 190. és 224. l. — Cs-r-i.: Magyar műipar- és történeti kiállítás. AÉ, X., 1876., 156. l. — Esztergomi kincsek. Esztergom, III., 1876., 20. szám. — Árvízkárosultak, 1876., 45. l. 1496. szám. — I. A.: Magyar mű- és történeti emlékek kiállítása. Századok, X., 1876., 511—512. l. — A műipari és történelmi kiállításból. Fővárosi Lapok, XIII., 1876., 519. l. — Dankó 81—82. l. (Képe XX. tábla.) — Irodalcm. Egyházművészeti Lap. I., 1880., 362—363. l. — Martinov: Le trésor de Gran. Revue de l'Art Chrétien, XV., 1881., 197. l. — Tört. Főcsoport, 1208. szám. — Czobor:— Szalay, II. kötet. 311—312. l. (Képe LIV. tábla.) — Czobor: Egyházi emlékek a történelmi kiállításon. Bp. 1898., 103. l. — Forster:

Sóos Korányi Anna bárónő festőművész
"Ave Juventus Gloriosa" fes
Magyar Képzőművésznők Egyesülete, 1918.ápr.26.

br. Soós-Korányi Anna

Orosz foglyok, olaj
Orosz fogoly, olaj
Orosz fogolytanya, olaj
Pihenő katonák 1915-ben, olaj
Házak a Stilfseer Joch alattm olaj

Magy. képzőművészek egyesülete VIII. kiáll. N.Szal.
1916. márc. 6, 21 l.

tak és csak csekély meszes

A belsővár falai három
támadható hegyhát felöli ke
tag falakkal épült, erőtelj
armirozásuak. A torony körü
kehy, 8o cm széles védőfoly
és ezzel is erősitették a t
torony legalsó emeletsora b
emeletsor belül

Soós Elemérné báró Korányi Anna
Korfui tengerpart, olaj

Magyar Képzőművészek Segítő Bizottsága. Művészeti kiállítás, 1914. 5 l.

Soósné,

munkája dicséretet érdemel.

b. Nyárj Albert: A képzőművészek a háborúban.
A Cél. 1915.12.sz. 704.l.

MDK

Soós Elemérné, báró Korányi Anna, festö

Taormimai kertrészlet. Olf.

Nemz. Szalon. -Téli tárlat. 1933 jan. -febr. Kat.

MDK

Soós Elemérné báró Korányi Anna, festö

Korfui tengerpart. Olf.

MK.Seg.Biz.Müv.Kiáll. 1914 nov.-dec. Kat.5.1.
Szépm.Muz.

MDK

Soós Elemérné, festö

Szürke hangulat.
Pestmegyei táj. 29.1.

KMTárs. Téli tárl. 1938.febr.-márc. Gyüjt. kiáll.
Bp.Mücsarnok. Kat. 19.1. és 29.1.

MDK

Soós Elemérné br.Korányi A.
Erdélyi táj

Ars Hungaria kiáll. 1940.

MDK

Soós Elemérné

A Műcsarnok háborus kiállitásán szerepelt.

Cikk:Háborus kiállitás.

Művészet,1914. 541-542.l.

MDK

Soós-Korányi Anna bárónő

Magyar Képzőművésznők Egyesülete X. kiáll.
1918. ápr.

MDK

Soósné br. Korányi Anna

Zugligeti táj

A Nemzeti Szalon téli tárlata. Képzőművészet 1933. 57. sz. 38.l.

MDK

Soós Elemérné Korányi Anna bárónő

1913. Egyesületi aranyérem

Magyar Képzőművésznők Egyesülete X. kiáll. 1918. ápr.

MDK

Soós-Korányi Anna bárónő

"Ave Juventus Gloriosa", of.

Magyar Képzőművésznők Egyesülete X. kiáll.
1918.ápr.

Soós Elemérné br.Korányi Anna

Mezei virágok, olaj

Virágcsendélet, "

AME I.kiáll. N.Szal. 1931. jun. 11 1.

művészeti Lap, I., 1880., 351. l. — Martinov: Le trésor de Gran. Revue de l'Art Chrétien, XIV., 1881., 166. l., XV. 1881., 208. és 342—343. l. — Tört. Főcsoport, 2039. szám. — Czobor: Egyházi emlékek a történelmi kiállításon. Bp. 1898., 99. l. — Forster: Magyarország műemlékei. II. kötet. Bp. 1906., 286. l. — Esztergom vármegye .... Bp. é. n. 43. l. — Lepold—Homor 72. l. — Gerevich PA, 188—189. l. (Képe 193. l.) — Lepold: Esztergom ... A Műgyüjtő, II., 1928., 245. l. — Lepold Adatok, 15. l. — Braun, Joseph: Das christliche Altargerät. München, 1932., 50. l. — Lepold—Lippay 37. l. — Lepold Katalógus 49. sz.

Sõos Elemérné Korányi Anna bárónő, festőművész
Egyesületi aranyérem. 1913 7. vélt. ret.
Magyar Képzőművésznők Egyesülete 1918. április 26.

MDK

Soosné Korányi Anna br.nő

Ködös reggel a Balatonon

Munkácsy céh 5.kiáll. Ernst Múz. 138. kiáll.
1933. márc. 8 l.

MDK

Soosné Korányi Anna br.nő

Délelőtt a Balatonon

Munkácsy ~~Mih~~ céh 5.kiáll. Ernst Muz. 138.kiáll.
1933. márc. 8 l.

MDK

Soosné Korányi Anna brnő

Délután a Balatonon

Munkácsy céh 5.kiáll. Ernst Muz. 138.kiáll.

1933. márc. 11 l.

MDK

Soósné Korányi Anna br.nő

Rózsaszín hangulat

Munkácsy cóh 5.kiáll. Ernst Muz. 138.kiáll.

1933. márc. 13 l.

MDK

Soós Elemérné Korányi Anna br.nő

Fiatal leány

Mályvák a kertben

Tav.tárlat, N.Szal. 1934. jun. 8 l.

MDK

Soósné, br.Korányi A.

Cséplés, akv.

Holdfénynél, akv.

Grafikai kiáll. Müterem, 1937. aug. 4 l.

MDK

Soós Elemérné K.Anna br.nő

Nyár, of.

Balatoni kiáll. Műterem, 1937. jun.

Soós Elemér
Porustyán vár omladékai, rézk.
Árva délnyugati látképe, "

Népgondozó akció javára rendezett kiáll. N. Szal.
192o. ápr. 9 l.

K.D.K.

Soós Elemér

Alaprajzi felvétel Vámosalja váráról
(Büdy-vár) 1909.

Lelő: Magyarországi várépítészet Bp. 1955.

312.

MDK

Soós Elemérné

N.Szal. I.osztrák alpesi kiáll. 1932. máj.

Soos Elemérné Koranyi Annafestő

M Ű V É S Z E T
XII.évf.1913.
237.
"Képzőművésznők Egyesületének dija

MDK

Soós Elemérné Korányi Anna, festö

Est a Zugligetben. Olf.

Nemzeti Szalon. -Téli tárlat. 1932.dec. Kat.

Soós Elemérné Korányi Anna MDK

Kilátás a Svábhegyről, olf.

Műcsarnok 1934 Nemzeti Képzőművészeti Kiállitás

Soós Elemérné

leánykori Korányi Anna

festő

II. Donáti u. 15.

MKSz 1947

MDK

Soós Korályi Anna, 187o--

Nemzetközi Választójogi Nőkongresszus

1885-196o. M. plakáttört. kiáll. Műcs. 196o.

Soós Elemérné Korányi Anna MDK

Családi kör, olf.

Mücsarnok 1927 Magyar táj- és életképkiáll.

MDK

Soós Elemérné báró Korányi Anna, festö

331. Kilátás a Svábhegyröl. Olf.

Bp.Mücs.-GMKT.Nemz. Képzőmüv.Kiáll. 1931.ápr.29.-jun.
Kat. 15.1. 17.

Soós Elemérné

Szerepelt a Munkácsy-céh kiáll.-án.

M.U.935.III.31.

Soós Elemérné, Korányi Anna

Nemzeti Szalonban Soós Elemérné, Korányi Anna önálló kiállítása ~~volt~~ következik.

NU. 930. XII. 4.

Soós Elemérné Karácsonyi Anna bárónő

"Park-részlet" c. műve a Munkácsy-céh kiáll.-án

P.H.935.III.31.

Soós Elemérné

Alkotásával szerepel a Munkácsy-céh kiáll.-án.

Ujság, 935. III. 30.

Központ-ban (Budapest, XIV. Dózsa Gy
Megrendelés esetén az összeg MNB 14
ciós Központ számlaszámára utalandó.
tán juttatjuk el T. Cimhez.

Sajtó alatt:

Évkönyvünk 1959-es kötete.

A forráskiadvány-sorozatból "
mely a terület épitészeti állagának a tö

M

Soósné Kovács Anna

Kiállít

NÜ. 1981. I 6.

lató

áll, kissé balra ~~[illegible]~~ fordult (s orrcsiptetővel van ábrá-
övjét fogja s baljában az oldalán lógó diszkardot tartja.
yesre ~~van~~ pederte, szakálla leberetvált. Ingének
látszanak, nyakkendője rojtos, atillaja s vállra
zsinóros; mentekötőjén és övjén a csatok ékkövesek.
rom vorban:

ÖLGYI GYULA
i előadó-tanácsnok
Január.

ichsz A.
Bécs."
v. Veréby Somané
más tilos
dy Testvérek Budapesten.

k nagysága 25·3 cm.

chn. pap.)
kő ny.)

33/97:5-6

Soós Elemérné

1896/97 II. a. 1890/91,
1896/97 II — 1906/7
Deák Elemér isk.

Ferképzőmfoiskvk

132_(

töndíjat a harmadik évre is Szűle Péternek adományozták. Így az ösztöndíj legközelebb 1919 tavaszán kerül kiírásra.

ADOMÁNYOK A HÁBORÚS ALAPRA. A Magyar Képzőművészek Háborús Segítő Bizottsága alapjának a javára Ernst Lajos muzeumtulajdonos-igazgató a nagysikerű Kilényi aukció után ezerötszáz koronát adományozott és ugyancsak ezerötszáz koronát Kilényi Hugó miniszteri tanácsos, az elaukcionált gyűjtemény tulajdonosa. Özvegy Hirsch Jakabné ismét három-

aranyérem ki nem adása esetén, egy na két kis állami művészeti aranyérem, a mel az összes kiállító pályázik, aki még arany mel kitüntetve nincsen. Az érmeken k tárlatra kitűzettek:

Néhai Rudics József báró 6951 koro fillérből álló alapítványi ösztöndíja, amel legalább 24 és legfeljebb 34 éves kiállít lyáznak.

Wolfner Gyula választmányi tag 4000 nás díja, amelyből 2000—2000 koron magyar néplélek komoly, nemes vonásait

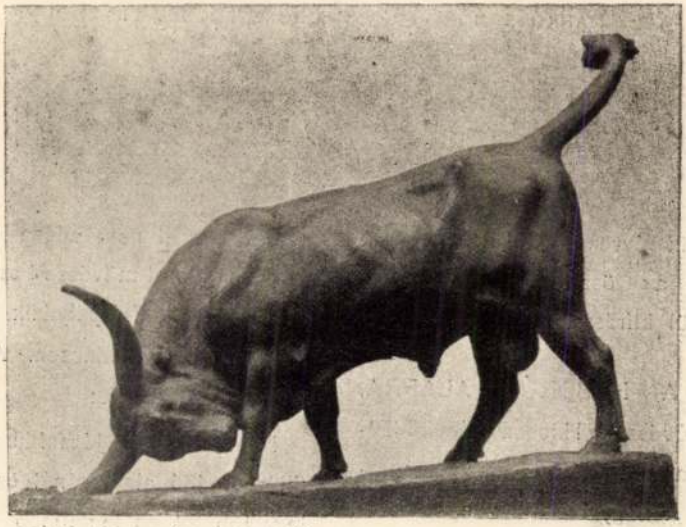

SÓS GÉZA BIKA

Sós Géza: Angol véreb.

9äöü-qwertzui[illegible]őpo asdfghj

Sós Géza

Nobrán

1870 - 1918

Ujv Mzs L.

801. P.

Soósné Kovács Anna

Kiállít

PH. 1932. IV. 3.

MDK

Soós-Korányi Anna brnő

A hullám, of.

N.Szal. tavaszi kiáll. 1916. ápr. 2o. 1.

MDK

Soós-Korányi Anna br.

Gyermek arckép, of.

Szőlőmunkások, of.

Justh Berta arck. of.

M. Képzőművésznők V. 9. kiáll. N.Szal. 1917. ápr.

17. 1.

MDK

Soós Korányi Anna /1870- /

"Nemzetközi Választójogi Nőkongresszus" é.n.

Magyar Plakát-Történeti Kiállitás. Bp. 1960.

38.l.

MDK

Soós Elemérné

Szerepelt a Nemzeti Szalon karacsonyi műtárlatán.

Cikk: A Nemzeti Szalon karácsonya.

Uj Idők, 1904-5.XI. 11.sz. 276.l.

Soós Elemérné Korányi Anna MDK

Balaton, olf.

Mücsarnok 1931 Művészcsoportok kiállitása

Soós Elemérné Korányi Anna MDK

A San Giovanni e Paolo belseje Velencében

Műcsarnok 1936 Jubileumi kiállitás

Soós Elemérné, Korányi Anna festönö.

Katol. Szemle. 1931. I. 128-35. l.

Soós Elemérné Korányi Anna MDK

Páholyban, olf.

Biedermeier, olf.

Mücsarnok 1931 Müvészcsoportok kiállitása

Oct. 22, 1948.

I.

Kinek a fia ez a fiú? Én a szü
leim fia vagyok. Kinek a leánya
ez a leány? Ő az apjának és az
anyjának a leánya. Tamás szülei
egyetlen gyermeke. Tamás nagybáty
tyának gyermekei az ő unokatestvé
rei. Nekem is van három unokatest

Soós Elemérné

l.

Végvári Szohrok

58 l-

Soós Elemérné MDK

Családi kör

Mücsarnok 1932.Budapest közönségének képzőművészet:
gyüjteményéből rendezett kiállitás

	szül.	= született
	t.	= távirda
	takpt.	= takarékpénztár
lamvasút	tan.	= tanácsos
	tanf.	= tanfelügyelő
ıazott	tanint.	= tanintézet
	tart.	= tartalékos
	távb.	= távbeszélő
	tb.	= tiszteletbeli
ros	tbk	= tábornok
miniszteri	tbngy	= tábornagy
osztály-	tbszngy	= táborszernagy
	t. c.	= törvénycikk
tanácsos	teng.	= tengerészeti
titkár	that.	= törvényhatósági
	tj. v.	= törvényhatósági jogú város
lományos	titk.	= titkár
ı	tkv.	= telekkönyv
	tpu.	= teherpályaudvar
	t. távb.	= távirda és távbeszélő
	ttvb.	= távirda és távbeszélő
endes	tul.	= tulajdonos
endkivüli	tvsz.	= törvényszék
ott	tvszéki	= törvényszéki
	udv. tan.	= udvari tanácsos
	ú. m.	= úgymint
	up.	= utolsó posta
si kép-	urad.	= uradalmi
	ügyn.	= ügynökségi
k	ügyv.	= ügyvéd
csos	ügyv. kam.	= ügyvédi kamara
	üo.	= ügyosztály
	v.	= vagy
	vál.	= választott
	vál. püsp.	= választott püspök
	vegy. mérn.	= vegyészmérnök
	vil.	= világi
	vízszab.	= vízszabályozási
	vk.	= vezérkari
	vkszt.	= vezérkari szolgálatot teljesítő
	vm.	= vármegye
virda	zsv.	= zsinatvizsgáló
pénztár	vő	= kamarás

ek röviditése a fenti jegyzékben nem fog-

Soós Elemér

butortervező

1907 – 9

Gémisk 1930

88. l.

Esztergam Esztg.
Fehértó Szabolcs
Gécz (nagy) Szathm.
Gellye (Egyház) Poson
Glasovácz
Görgő Torna
Gútor Poson
Győr Győr
Gyula Fehér. Alja Fehér
Harapt Szepes
Harina Doboka
Hodos Vas
Horyácz Sopron
Ják Vas
Ják Vas
Jamnik Szepes
Jánori Gömör
Járfalu Moson
Jászóújf. Abaúj
Jványi Bereg
Jekelfalu Szepes
Jog sz. Bihar
Kalocsa Pest
Kaplony Szathm.
Kapornaki Zala.

Lovis Elemér

A sztropkói vársas-
ság és a sztropkói
vár c. tollrajzai

repr.

Unghváry Ede

Sztropkó és vára-
nak története. Hunt
1912

MDK

Soós Elemérné, festöm.

a szolnoki telepnek női vendégtagja.

dr.Lázár Béla: A törzstagok és a többi müvész.
Szemek a müvészetben.c. Emlékkönyv/ifj.Gonda Béla szerkeszt./ a 25éves jub.alkalmából. 1927.szept. 49.l.

Budapest.

Katol.Szemle.1931.I.128-35.l.
Kiállitás a N.Szelonban:Akvárell és Pas
tell festök 16.kiálliása.
N.Szalon,Soós Elemérné/Korányi A./kiáll.
N.Szalon.69.csop.kiállitása.
Képzömüv.T.70 éves évf.kiállitása.Micsa
nok.-
Iparmüv.Iskola 50 éves jub.kiállitása.
Kiállitás az Ernszt-Muzeumban./Sz.-Mers
tság.III.kiállitása./

Soós Elemérné, br. Korányi Anna MDK

Zöld lámpa alatt, olf.

Műcsarnok 1913–14. téli kiállítás

Sós Elemérné Korányi Anna.

Magyar Képzőművésznők Egyesületének első elnöke.

Bende J:
A Képzőművészeti egyesületek története, kézirat.

Soósné Korányi Anna.

A Szépmüvészeti Muzeom 1931-ben kiállitotta müveit.

Bende J:
A Képzőmüvészeti egyesületek története,kézirat.

MDK

Soós Elemérné

Orosz foglyok, repr.

Gyöngyösy 116.1.

Soós Elemérné, Korányi Anna

Az álmok országából, olf.

Műcsarnok 1915-16 téli tárlat

M.D.K.

Soós Elemérné Korányi Anna bárónő

"Páholyban" c. képének repr.-ját hozza a lap "Női festők a Tavaszi Tárlaton" cimmel.

Szinházi Élet. Bp. 1931. márc. 8-14. XXI. évf. 11. sz. 53. lap.

MDK

Soós Elemérné Korányi Anna bárónő

a Céh müvésztagja, festő

Munkácsy Céh 8.repr.kiáll. N.Szal. 1935. márc.

4. l.

MDK

Soós Elemérné

Lyka K.: Uj képek a Nemzeti Szalonban. Uj Idők 1901. VII. 44. sz. 392.l.

MDK

Scós Elemérné, festöm.

61. A patakban. Olf.

KMT 1912/13 téli kiáll. Kat. 41.1.

MDK

Soós Elemérné

Képzőművészet 1935. 7.l.

Soós Elemérné MDK

Családi kör Arany János költeménye után, olf.

Műcsarnok 1906/7. téli nemzetk. kiáll.

Soós Elemérné MDK

Női arckép, olf.

Mücsarnok 1907/8. téli kiáll.

MDK

Scós Elemérné Korányi Anna bárónö,
festöm.

Park. Olf.
Venezia. "

Nemz.Szalo.- A Munkácsy Céh VIII. repr.kiáll.-a.
1935.márc.3o.- ápr.14. Kat.

MDK

Soós Elemérné

A patakban, of.

Képzőm.Társ. 1912/13. téli kiáll. kat. 41.l.

MDK

Soós Elemérné

Női arckép, of.

KMT. 1907/8. téli kiáll. kat. 45.l.

KDK

Soós Elemérné, festőm.

445. Női arckép. Olf.

Képzőm.Társ. 1907/8.téli kiáll. Kat. 45.l.

MDK

Soós Elemérné

Műve kiállitva a Nemzeti Szalon őszi tárlatán.

Cikk: A Nemzeti Szalon kiáll.

Uj Idők, 1900. VII.évf. 10.sz. 222.lap

MDK

Soós Elemérné Korányi Anna bárónő

Páholyban

Tárlatok. Képzőművészet 1931. márc. 66.l.

SOÓS ELEMÉRNÉ BÁRÓ KORÁNYI ANNA

Napsütötte kévék. Olajf.

Műcsarnok 1911/12. téli kiáll.kat. 69.oldal

Soós Elemérné, br. Korányi Anna MDK

Körmenet, olf.

Műcsarnok 1914. tavaszi kiállitás

Soós Elemérné, Korányi Anna MDK

Napsütött kévék, olf.

Műcsarnok 1911/12. Jubiláris kiállitás

Soós Elemérné Korányi Anna MDK

Női arckép

Műcsarnok 1934. dec. 1935. jan.
Jubileumi kiállitás

Soós Elemérné Korányi Anna MDK

Felhők a Balatonnál, olf.
Ut Taorminában, olf.
Vihar után, olf.

Munkácsy Céh IX. kiáll.
Nemzeti Szalon 1936. máj.

Soós Elemérné

MDK

Csendélet, olf.
Olvasó nő, olf.

Nemzeti Szalon 1909.
II. nyíregyházi kiáll.

Soós Elemérné Korányi Anna bárónő festőművész

Női arckép

Jubileumi kiállitás tárgymutatója. Műcsarnok 1934.

Soós Elemérné,Korányi Anna MDK

A gazda, olf.

Mücsarnok 1913-14. téli kiállitás

122

MDK

Soós Elemérné Korányi Anna bárónő

Park, of.

Venezia, of.

Munkácsy Céh 8. repr. Kiáll. K.Szal. 1935. márc.

SOÓS-KORÁNYI ANNA bárónő

"Ave Juventus Gloriosa" Olajf.

A Magyar Képzőművésznők Egyesülete tizedik rendes tárlatának katalógusa. Nemzeti Szalon 1918.ápr-máj.

MDK

Soós Elemérné Korányi Anna br.-né

Szinek és fejér
Hervadás. Olajf.

Az első magyar representativ csendélet
kiállitás katalogusa. Nemzeti Szalon 1932.
Febr.-Márc.

Soós Elemérné

MDK

Pestmegyei táj

Mücsarnok 1938 Téli tárlat

MDK

Soós Elemérné MDK

Szürke hangulat

Mücsarnok 1938 Téli tárlat

Soós Elemérné Korányi Anna MDK

Mezei virágok

Mücsarnok 1939 Téli tárlat

Soós Elemérné Korányi Anna MDK

Hegyi tó

Mücsarnok 1943 tavaszi kiállitás

Milyen pályázatokon vett részt : . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

Milyen megbizásai voltak (vannak): . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

Jelentősebb müvei:. . . . . .

. . . . . .

dőiv

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

Sós

Králét

M. 932. XII. 18.

ok müvészetéről: . . . . . .

MDK

Soós Korányi Anna /1870-/

Nemzetközi Választójogi Nőkongresszus. é.n.,
94x62.5 MNG 58.101

Magyar Plakát-Történeti Kiállitás.1960.
Műcsarnok. Kat. 38.1.

MDK

Soós Elemérné br. Korányi Anna

Családi kör, of.

M.táj- és életképkiáll. Műcs. 19.2o.sz.
1927.jan.

Soós Elemérné.

Nemzeti Szalón csendélet-kiállításán szerepelt.

PH. 931. II. 21.

Собрание фотографий Анны Гвоздь

Soósné Korányi Anna festő

Alkotása, a Munkácsy-Céh kiállitásán.

M.932.IV.3.

Anna Lyubtsova Bertsch

Soósné Korányi Anna

Alkotása, a Munkácsy-Céh kiállitásán.

N.U.932.IV.b.

ВОЕННАЯ ЦЕНЗУРА

Soósné Korányi Anna

Tájképe, a Munkácsy-Céh kiállitásán.

P.H.932.IV.3.

Soós Elemérné Korányi Anna

A velencei kikötő

Műcsarnok 1941 Jubileumi kiállitás

Soós Elemérné MDK

br. Korányi Frigyes arcképe, olf.

Mücsarnok 1916-17 téli tárlat

Sós Elemérné (Kerámpi Anna)

szerepelt az V. balatoni kiállításon.

PH. 1933. V. 7.

Soós Elemérné

Szerepelt az V. balatoni kiállításon.

Nu 1933 V. 9.

M.D.K.

Soós E.-né

Tájképet ábrázoló akvarelljének repr.-ját hozza a lap a "Mentőkéz" c. mellékletben.

Magyar Salon, Bp. 19o1. évf. febr.és márc. havi példányok közé kötött mellékletben.

MDK

Soós Elemérné

Művével résztvett a kiállitáson.

KmTárs. 1943.márc. - ápr. tav. kiall.
Kiállitó művészek névsora. 29.lap

MDK

Soós Elemérné Koranyi Anna bárónő
műve:

A San Giovanni e Paolo belseje Velencében.

Az Orsz.Magy.Képzőm.Társ.jubileumi kiáll.
képes tárgymutatója. 1936.maj-jun. 36.1.

MDK

Soós Korányi Anna bárónő

Magdolna olajf.
Nyári felhők "

A Nemzeti Szalon tavaszi tárlatának katalogusa. 1920. Május. 19. l.

MDK

Soós Elemérné

Gonda B.: Szolnok a művészetben. Bp.1927.
49. l.

Soós Elemérné

Műveivel szerepelt az "AME" első kiállitásán.

B.H.931.VI.7.

Soós Elemérné

szerepelt a művészcsoportos műcsarnoki ki-
állításon.

PV 1931. II. 22.

Soós Elemérné

Szerepelt a művészcsoportok millecentenáris kiállításán.

Est 1931. II. 22.

Soós Elemérné

Művével szerepelt az "Alkotó Művésznők Egyesülete" első kiállitásán.

N.U.931.VI.1.

Soós Elemérné Korányi Anna MDK

Mezei virágok

Műcsarnok 1939. téli tárlat

Soós Elemérné Karánpi Anna

szerepelt a Nemzeti Szalon tavaszi tárlatán.

Pfl. 1933. IV. 16.

Soós Elemérné,Korányi Anna MDK

Köd a Balatonon, olf.
A Balaton esőben, olf.
Őszi reggel a Balatonon, olf.

Balatoni Társaság V. kiáll.
Nemzeti Szalon 1933. május

Müvelyet, 1943. VIII. é. 57 l.

Joós Elemérné báró Korányi Anna,

Balaton esős időben.

MTK

Soós Elemérné báró Korányi Anna, festőm.
19.sz.

Körut. Jelz.l.b.:Soós Elemérné. Vászon.
54x91

Utcarészlet. Jelz.l.b.: Soós Elemérne .
70x 47.5 Vászon.

Ernst Muz. aukc. XVI. 1921. Kat. 44.l.

Soós Elemérné Korányi Anna MDK

A San Giovanni e Paolo belseje Velencében.

Műcsarnok 1936. máj.-jun. Jub. kiáll.

Sovšné Korčnyi Anna kiállítása a Nemzeti Salonban.

Sórai Ujság.
1931. I. 1., 4.
(: Kritika. :)

mdk.

Soós Elemér ezredes

akvarellje eddig ismeretlen volt a várábrázolások sorában. A Miskolon levő Herman Ottó Muzeum 1961 évi új szerzeménye a kép

reprodukció

Komáromy József: A diósgyőri várban. Miskolc 1961.

s. l.

Soós Elemér

Sóvár története, hadi és műleírása.
Budapest, 1926. 8-r, 38,2 l, képekkel, fűzve.

Soós Elemér

I. 3. p. h.

1.—P

R. Bakots Tér G.
T. H. 876-74

(Sós Elemér)

( ) Pata. Kny. Gröngyöri Kalendárium. 8-r, 3 kép, 8 l. Gröngyös, 1910.

Gyarl (2037)

Soós Elemér

l.

Hadtört. Közl

1929

Nekrolog.

-

itv.

9.

ya

ett

r-

é-

<Soós Elemér>

<> A tihanyi vár
története, hadi és
műleírása. 8-r.
7 kép. 23 l. Bp.
1916.

Gent (2043)

< Soós Elemér >

< > Sóvári története, hadi- és műleírása. 8-r. 7 kép 39 l. Bp. 1926

Gyenis (2045)

Méretek				Egyes ár		Egyes össz.		Munkák össz.	
	Négysz. mtr.		Köb-mtr.	kor.	fill.	kor.	fill.	kor.	fill.

R. sz. 1493K. Rigler J. E. r.-t. Budapest.

〈Soós Elemér〉

〈〉 A magyarországi várak történeti fejlődése. 8-r 35 kép, 32 l. Bp. 1912

Gerst (2039)

méretek				Egyes ár		Egyes össz.		Munkák össz.		
Négysz. mtr.		Köb- mtr.		kor.	fill.	kor.	fill.	kor.	fill.	

R. sz. 149K. Rigler J. E. r.-t. Budapest.

(Soós Elemér)

(-) Bene, Hatvan.
Kny. Gyöngyösi
Kalendárium.
8-r, 7 kép 44 l.
Eger, 1911.

Gent (2038)

Soós Anita, gyermek rajzos

Ervel a címmel gyermekp-raz- és festménypályázatot hirdetett a Fogy. Szöv. Orsz. Tanácsa, az Orsz. Béketanács támogatásával.

A 9-11-éveseknél első lett Soós Anita munkája.

Vesheli Lajos: Képek a békéről.
Napló (Veszprém), 1984. febr. 9.

Dr. Soós András

Szemüveges férfi

Népmüvelés 1970/5 44 old.

ra s szembe nézve van ábrázolva. Gyűrűs jobb
ötta ~~[illegible]~~ baljával az asztalra támaszkodik, hol két
szott rövid hajat, kipödrött bajuszt és barkot visel.
dőjé csomóra kötött, ~~kezelői láthatók~~, mellénye ki-
drágja kocikás. Felirata a kép alatt öt sorban:

ósági

GYULA

m. kir. miniszter, stb. stb.

elő

"

eréby Sománé"

ás ülös"

Testvérek Budapesten."

agysága 25·5 cm.

ny.)

. pap.).

33/97 № 2-8.

Soós András

1911/12 – 1914/15

Ferkèpzomfoiskèvk

132. 0.

Zólyom vármegye V. 169.

Soós András

1920. szept.

kiáll. Nemzeti Szalonban

Tanulmányfej, olaszt. 1000.–

MDK

Soós András

Tanulmányfej, of.

N.Szal. őszi tárl. 192o. szept. 24. l.

Soó Zöld Margit

Delta c. képek reprodukciója

Utunk évkönyv 70
Cluj 1969 246. old.

Sk.

Europa Hirlapterjesztő

Vállalatnak

Budapest.

V. Rothermere utca 11. sz.

III. em. 2. sz.

Soós Áts Márton

1703, 1714, 1716, 1719.
1723. Kolozsvár

Balkal 128. l.

Soós
fotós

Felujítják a Népkörtársaság
útja 25. számú műemlékhá-
zat.

— : Rekonstrukció

Tükör, 1976. jan 6. — 6 oldal

Soós
fotós

A Magyar Nemzeti Múzeum
udvarán 24 db. hulóntöző-
hom karangot vállároznak

— Régiségek
Tükör, 1976. márc. 2-7 oldal

Soós
fotós

A külső kupola acéltartó szerkezetét emeltik a helyükre a Népligetben a magyar planetárium építői.

— : Planetárium
Tükör, 1976. febr. 18 - Goldal.

Soós
fotós

A Várhegy aljában, az alagút felett tetőteraszt és pihenőparkot alakítanak ki.

—: Főváros
Tükör, 1976. jan. 27 - 7 oldal

Soós
pólós

Ótvósrenuhek, díszt aúgyak
indulnak az Állami Pecz -
verde műhelyéből külföldre.

—: Kisexport
Tükör, 1976. jan. 6. – 7 oldal.

Soós
fotós

A Műszaki Ürugipari Ktsz a világ minden tájára exportál tükröket.

—: Visexport.

Tükör, 1976. jan. 6-7 oldal

brenz

brenz

brenz

brenz

Soós

l.

LykaMagyműI800-50

500. l.

indulok uj alkotmányos küzdelembe, ezekk
gitimizmus lánglelkü apostola: Griger Mik
királyság megváltó eszméjének. És fegyv
nyugalmat, békét, becsületes demokráciát
Ezért fordulok barátaimhoz, hiveimh
lakozzanak hatalmas, lelkes táborunkhoz.
igaz ügyet, harcoltam a főváros autonomiáj
sok ezer embertársamon, joggal kérheter
harcolni az elnyomatás veszedelme ellen.
És kérek mindenkit, akit közös eszm
nek semmit, amig igazolt embereim
Griger Miklós és az én nevem sze
Budapest, 1935 március havában, a

Márkus-nyomda, Budapest, V., Bank-utca 5. (Felelős vezető: Márkus Géza
Felelős kiadó: Berecz Vilmos.

Lovs

und

z

Hu Primagyarn

L. T. Tabla

MDK

Sz.Soós,

lo.sz. Egész mü: 15oo K.

Tulzó méretekben monumentalitásra törekszik, ez vonatkozik a szoborra is, a feladatot a müvész nek megoldani nem sikerült.

Hermann-Ohmann: A pályázat eldöntése. Erzsébet-emlékmü. - Magyar Iparmüvészet. 1916 258-262.l.

Soós

Nagykepűség (karikatura, rajzó)

Magyar Ifjúság 1966 III. 5

Soós

Az utolsó simítás /karikatúra repró/

Magyar Hjelsög 1966 V. 28

Soós

Karikatura /szepró/

hagyat /fj. uszó 1966 VII. 9

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

M.D.K.

Soós
grafikus

A Soós-Stemény hettős eruttal
lasár és GÉB plakátterve eredeti.

Bauer Jenő: Reklám 68
Művészet, 1969. julius - 43 lap

Soós

Endre (karikatura, rajzó)

Magyar Hírlap 1966 VI. 25

So6s

szobrász

Képzőművészeti Társulat jubiláris kiállításán - a
Műcsarnokban - szobrával szerepel.

Magyar Nirlap
1938.VII.31.

Sobás

Balsamovachút (tarika-tuko, rapkó)

Magyar Szinház 1966 IX. 3

Soós

szobrász

Képzőművészeti Társulat jubileumi kiállítása - a Műcsarnokban - szoborral szerepel.

8 Órai Ujság
1930.VII.21.

Méltósa

Hivatkozással Méltósá
Kelt 185/1903 szá
és a nyitrai püspö
rendeletére, van sz
Kolossi r. Kath. p
Képező Két bőr c
és Két manipu

Sóór Tibor

ötvös

Lánd

Szabad Művészet

1952. 10 sz. 479. l.

...25..... fillért átvettünk

ısztus hó .....-én.

hivatalfőnökhelyettes

.... tételszám alatt elszámolta

póstahivatal alkalmazottja

Sólyi ref. templom

régi mennyezete

l.

Arch. Ért 1895.

280 l.

Svóky András (Kiskunlacháza)

A XX. Ker.-i képzőművészkörök kiállítása a XX. Ker.-i Csiliben megnyílt, melyen festményei szerepelnek.

Losonci Miklós: Három nemzedék alkotásai.

Pest Megyei Hírlap, 1975. ápr. 9.

Sooky András festő

A ráckevei gimnázium iskolagalériája jelenleg a művész festményeivel is bővült.

Losonci Miklós: Kiállítótermekben.
Pestmegyei Hírlap, 1975. dec. 2.

Soó Zöld Margit grafikus

„Egyedül"

– grafika

Igaz Szó 1973/2 166 old

Soó Zöld Margit

" Természet "
" Bálvány "
" Meditáció "
" A föld meséje "
" Varázsa "

A Hét. 1977. ápr. 29

Soó Zöld Margit grafikus

„Utazás"

~~grafika~~
rézkarc

Igaz Szó 1973/4 512. old

Soó Zöld Margit grafikus

Illusztráció Kányádi Sándor
„A bánatos királyleány kútja"
című kötetéhez.

Igaz Szó 1972/5 723 old

Sós Elemér

l.

Hadtört. Közl.
1929. 130-l.

III. sz. [illegible]

z. 7. I. Endre törvényte, idő

I. Béla ovvy ballája XII. szabolcsi

ejes kyzüsü. XI. sz. 10. III. Béla

ch XII. mátrdik fell.

Pénzek.

vesztje 1008. München

(Soós Elemér)

könyve

( ) A tokaji vár története, hadi- és műleirása. A „Hadtörténelmi Közlemények"-ben 1913-ér folyamán megjelent pályanyertes munkának bővített kiadása.

Sátoraljaújhely

1914.

Saját rajzaival illusztrálva

fl.

Budapesti MÁV gépgyári munkásainak
irodalmi és önművelődési köre
népkvt. IV. 261.

Soós Elemér

mint festő

lásd

a

Hadtört Közl.

1916. 444. l.

443 – 445. l.

Fóti-féle mű VIII. 69

< Soós Elemér >

Könyvé

< 7 Ónod vár törté-
nete, hadi és mű-
leírása. Bp. 1927
8-r. 26 l.
Tom. Hadtört. Közl.
1928. 248-249. l.

Ferencsi Zoltán VIII. 70.

Soós Elemér

Nagykeseki vára a
XVII. században
fenti rajza
repr.

Hadtört. Közl.
1928. 281. l.

díszes,
Vasláda, (a XIX. sz. elejéről VII. 137.

Soós Elemér

+ 1929 febr. 1.

Nehrolog

laid

Hadtört. Közl

1929. 130. l.

< Soós Elemér >

Könyve

< > Vámos Atya-vár
történet, hadi-és mű-
leírása. Bp. 1928.
Kerő rajzaival

a törvénynek azaz intézkedése melyel
emlék fogalmát bevezeti.

A törvény szerint a vallás és köz
miniszter esetről-esetre határozza meg
épitmények tartandók fenn mint müemké
fogalmázása és elképzelése idáig helye
a nagy nyugati nemzetek ezirányu intéz
nak tartjuk azonban azt a körülményt,
intézkedései csak az ilyen fentartandó
vonatkozik, valamint azt azxxxxx megol
törvény a tulajdonjog korlátozásának n
kerülni igyekezett. Ha a müemlék tula
tovább fenntartani nem akarja ugy a tö
telmében elegendő, ha abbeli szándékát
közoktatásügyi miniszternek bejelenti.
jogában áll választani, hogy az általa
tal fenntartandónak nyilvánitott emlé
vagy pedig engedélyt ad a lebontásra.

A törvény életbelépte után alig p

Sovs Elemér

Munkács és Eör-
nyéke c. rajza
repr.

Angyal Dávid

Késmárki Thököly
Imre 1657–1705.
I. rész. Bp. 1888.

264. l.

T. 1533.

kalapot madárszárnnyal, dolmány-
seline szoknyát fodorral; másika
piqué-öltözetet bársonnyal visel.
a kastélynál kikötött csolnakkal.

IVATKÉP
erméből.

1861.
ilág Augusztus lén számához.
st Gusztáv, Pesten.

38.2 cm.

< Soós Elemér >

könyve

< > A tihanyi vár
története, hadi és mű-
leiráza. Bp. 1916.

Irta és átráit rajzolta
tenti

BUDAPEST, VI., RÉVAI-UTCA 4.

Tek.

Europa Lopterjesztő r. t.

H.

V., Rothermere u 12. III.

<Sóós Elemér>

könyvel

[illegible] Hrussó vára.

Különlenyomat az

Arch Ert 1912 (?)

cöfből.

Kolt-egyetés
Schuler 25000

Manácsjegyző
ikár urat telc-
éri hogy aminst
a fel öt. (360-
más)

Kantezkyszé

< Soós Elemér >

könyve

( ) A magyarországi
varák történeti
fejlődése. Bp. 1912
Szerző számos
illusztrációjával

fd.

Múzeum,
gvány 206—
k gyüjt.,
feszületről
us 200
úzeum,
:billoga 212,
lándzsacsúcs
?) 205
: 215
ybullája 212,
ybullája 210,
lpium 237,
ylemez 12
áncos corpus
1.

— ~~CCLVI 3~~
— kárászi mellkeresztek 200*
— kentauralakú aquamanile 198, CCXXIV
— kígyósi niellós csat 238, CCLVIII 2
— kisjenői aquamanile 196*
— Konstantinos Monomachos koronája 17, 236
— koronaláda (?) veretei 203, ~~CCLX~~
— Nagyváradon előkerült kereszt 199, CCXXXI 3
— nőifejalakú aquamanile 197—198, ~~CCXXIII~~
— ~~női kentaur alakú aquamanile 198~~, CCXXVI
— óbudai (?) oszlopfő 149, ~~CVI 1~~
— oroszlános bronz veret 195
— oroszlán-, ló-, kutya-alakú aquamanile 198
— pécsi apokaliptikus szoboralak 162, 171, CLXXXI 2
— pécsi vésett márványlap 169, 180, ~~CLXVII~~

<Soós Elemér>

könyve

<> Sóvár története,
hadi és műleírása.
Bp. 1926.

nehéz rajzával

Soós Elemér II. 197.

Ó-Kori szobrászat emlékei V. 209

Soós Elemér

1920. ápr.

kiáll. Nemzeti Szalonban

Porustyán vár omladékai,
rézkarc 300.–
Árva délnyugati látkeje,
rézkarc, 300.–

Soós Elemér

vréd

=

Lux Kálmán dr

A budai kir. vár

kepe I. Mátyás korában.

MUÉE Körl

1917. 28/1.

Soó Zöld Marpit

Részt vett az idei kolozsvári tárlaton.

Korátsi Iván kritikája

Igaz Szó 67/1 120.o.

Pörzsolt Borbála illusztrációi

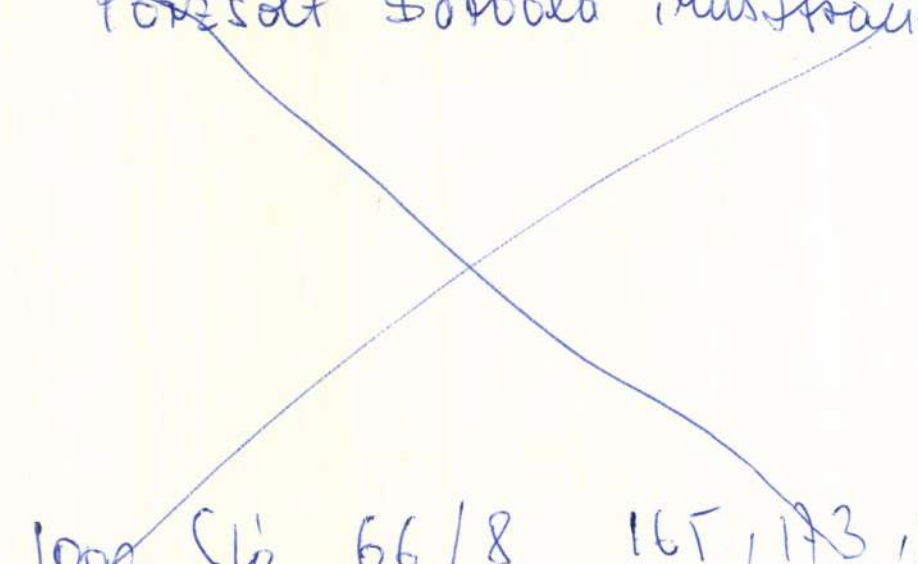

1902 Stó 66/8 165, 173, 190

194. o.

Soó Zöld Margit rajza,

George Cosbuc

Igaz Szó 66/9. 332-o.

Soó Zöld Margit

Részt vett a kolozsvári
társadalom
Kovács Iván kritikája
Igaz Szó 66/2 288.o.

Soó Zöld karpit sajza

Igor Szó 65/4 594. dd.

Soó Zilah Margit

„A napmelegje"

Repr.

Kossuth 1972. 3. u. 395.

Soó Zöld Margit rajza

1962 Szó 65/6 928. old.

Soó Zöld Margit.

A nap meséje

Repr.

Kovinak 1972. III. 395.

Sob Zöld Margit

Egyediillét (grafika)

A Ket, 1971. nov. 5. 2 cf. 45 n. 13 r.

Soó Zöld Margit

Egyéni kiállításai voltak Kolozsvárott és Szatmárt.

A Hét, 1911. nov. 5. 2. évf. 45 sz. 13 p.

Sós Zöld Margit

A zetelaki kultúrház mini képtárának adományozta egyik művét.

A Hét, 1971. okt. 15. 2. erf. 42 sz. 9 r.

Sod Zöld Margit

Ipari tój (grafika)

A Két, 1971. okt. 15. 2. ef. 42 n. 17 p.

MDK

Soó Zöld Margit

szerepelt a tárlaton.

"Leány virággal"
Ipari tájak

Kováts Iván:Tartományi tárlatok. Kolozsvár.
Igaz szó, 1963. febr. 274-278. lap.

Soó Zöld Margit

Emlékezés /grafika/

Élményanyaga: műemlék

Dávid László: Műemlékek – napvenden
Kovunk, Kolozsvár 1968. 4 IV/551.

Soó Zöld Margit

Arany-illusztrációi Repr.

Kvnak, Kolozsvár 1867. II. 152–153.

Soó Zöld Margit

E,Szabó Ilona: Soó Zöld Margit kiállitása. - Utunk /Kolozsvár/, 1968.4.sz.9.l.

Az 1968.évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája. - Művtört.Irt. 1971.2.sz.149-182.l.

162. l.

[dr. Soó Rezső prof. 1969-ben az Ip. Múzeumnak ajándékozta 60 acc db-os ex libris gyűjteményét...]

Dr. Soós Imre: Az arizdy legnagyobb ex libris - gyűjteményéről az Iparművészeti Múzeum Értesítőjében = Kisgrafika, 1989/1-2. 32-37. ill. rez. F

? A'lt. / Műgyűjtés ... Múzeumok ...

Soró Zöld Margit

Halak II. (fotó)

A Het, 1971. nov. 5. 2. evf. 45 sz. 17 p.

Soó Zöld Margit

1971. okt. 17 mintegy 50 grafikai munkát állított ki a székelyudvari municípiumi művelődési ház kiállítótermében.

A Két, 1971. nov. 5. 2. evf. 45 sz. 13 p.

ÉS SZENTÁGOTHAI JÁNOS AKADÉMIKUSSAL

UDOMÁNYOK
NGJA

yok megítélése
kben nálunk
matikus.
knek arra
hogy mennyit ér
akár az ország,
: emberek
ól értjük, egyáltalán
mű a válasz.
ajtott,
nyosságot
időszaknak
ése, amikor
'ományosan"
arázni, indokolni

pek önkényes időrendi interpretációin alapult.

– Mondhatjuk tehát, hogy a tudomány szempontjából az volt a baj, hogy részleges, partikuláris, netán hamis elméletet abszolutizáltak?

– Hogyne. Aztán az „imperialistákra mért legnagyobb csapásként" itt volt a liszenkoizmus. T. D. Liszenkó, felhasználva egy feltehetően jó kertész, *Micsurin* munkásságát, vaskosan hozzájárult a szovjet mezőgazdaság tönkretételéhez. A XIX. és a XX. század fordulójáról legalább tíz kiváló kertészt tudnék megnevezni, aki legalább úgy dolgozott, mint Micsurin. Micsurinnak,

SOÓ Rezső műgyűjtő

Szij Rezső: Soó Rezső a gyűjtő.
Bp. 1979.

+ Szij 1990 20,51.

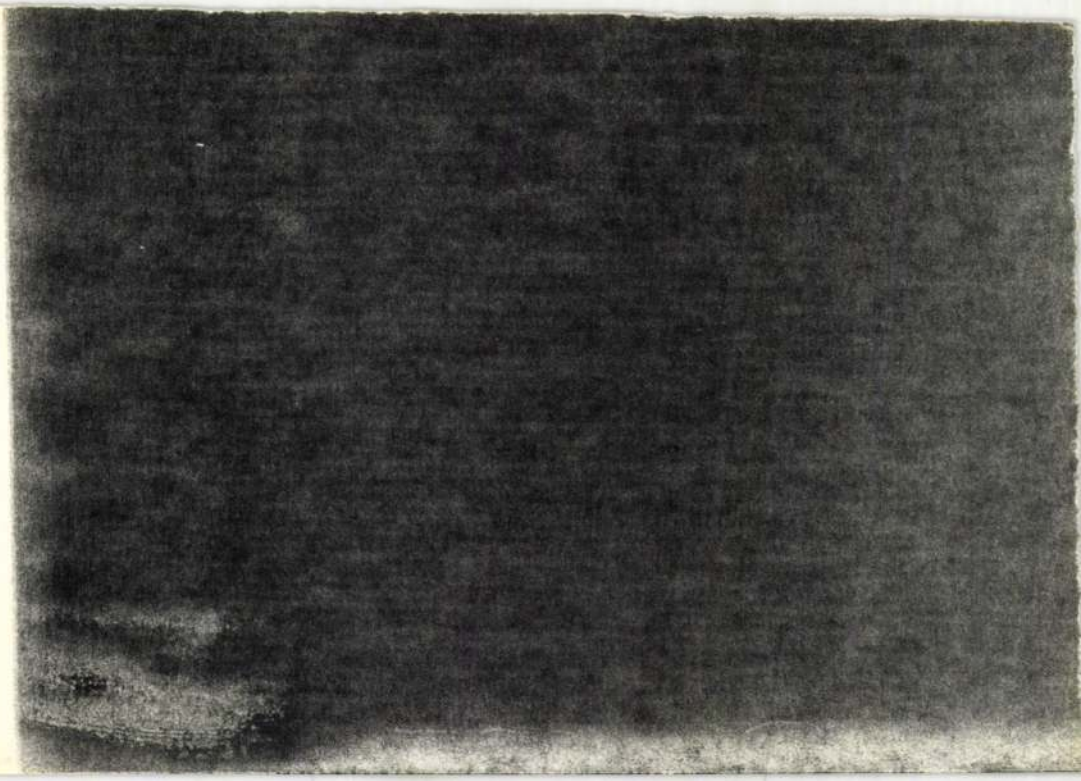

SOÓ REZSŐ

ex-libris gyüjteményéből kiáll.

P.Szabó Ernő:Magyar Ex librisek 1896-1924.Iparmüvészeti Muzeum

UJ TÜKÖR 1980./XVII/6.sz.3.o.

vegányag állandó tökéletes
szottak a XVII.századvégi
ben felülmulják Caspar Lehr
A sziléziai Hirschberg-i v
Nagyszerü bizonyiték az an
tett sor a magasmetszés el
ta üveg majd később az ang
vált. Nagy jelentőségü Fri
ziai Petersdorfban vizierő
"az üvegköszörülés müvészet
hesse". Nem kétséges, hogy
latos módon meghajtott erő

SOÓ REZSŐ mügyüjtő

emlitve ld. Kozma Lajos

P.Szabó Ernő:
Magyar exlibrisek .Iparmüvészeti Muzeum

UJ TÜKÖR 1981./XVIII/1.sz.3-4.o.

M.D.K.

berei Soó Rezső, műgyüjtő

1975-ben "A mai debreceni grafika" c.könyve. 200 számozott példány.-20 példány Vadász Endre eredeti rézkarcával és valamennyi G. Szabó és Menyhárt 1-1 eredeti fametszetével. 347.o.

Szij Rezső: A debreceni bibliofilia 1920-1944 között. 329.o.

A Debreceni Déri Múzeum Évkönyve. 1965. Debrecen 1966. Alföldi Nyomda, Debrecen

Soó Rezső

Az Iparművészeti Múzeum
meghívja Önt

SOÓ REZSŐ EMLÉKKIÁLLÍTÁSÁNAK

megnyitójára
1981. április 24-én 16 órára.

Megnyitó beszédet mond:
Dr. SEMSEY ANDOR

ROZMARING MGTSZ Nyomda

MDK

Sómyi Gabriella a Kossuth Zsuzsa gimnázium I. osztályos tanulója

rajza részt vett a KISz Budapesti Bizottsága anyák napja tiszteletére rendezett pályázatán. (repr.)

Szívből jött köszöntő.

Magyar Ifjúság, Bp. 1957. 24. sz. [2. l.]

Sonyákné Kovács Katalin, amatőr festő, - pedagógus

A Karcagi Déryné Műv. Közp. nagytermében megnyílt a Fáklya klub - fővárosi pedagógusok amatőr művészeinek kiállítását. - Sonyákné Kovács Katalin és Benkőné Kovács Márta festményei szerepelnek.
Sonyákné Kovács Katalin saját útját járó piktúrájának erős dramai hatásúak, különösen „Tűz" c. festménye. /említve/

Szolnok Megyei Néplap, 1983. júl. 1.

SAMUEL SONTAGH, textilfestőmeetr

Au 5.függelékben a lőcsei festők céhlevelét talaljuk 1715-ből.--A 6.függelék a lőcsei céhhez tartozó mesterek névjegyzékét tartalmazza 1608-tól 1869-ig.
E mesterek egyike volt:
204.- Samuel Sontagh, Georgenberg. 152.old

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A textilfestés első nyomai 101.old

ARRABONA. A Xantus János Múz. Évkönyve, 16. Győr, 1974.

SAMUEL SONTAGH, textilfestőmester

Az 5.függelékben a lőcsei festők céhlevelét találjuk 1715-ből.--A 6.függelék a lőcsei céhhez tartozó mesterek névjegyzékét tartlamazza 1608-tól 1869-ig.
E mesterek egyike volt:
269.- Samuel Sontagh, Saskal, 1805. 153.old

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A textilfestés első nyomai 101.old

ARRABONA, A Xantus János . Múz. Évkönyve, 16. Győr, 1974

N.C.K.

Soutagh Pál, építés

M.D.K.

terve megvételben
részesült a gazdatetői
szógszálló terwpályázatán

Vállalkozók Lapja. Bp. 1936. LVII. évf.

dec. 17. sz. 4. old.

M.D.K.

Sontag Pál, ötvösmester

feltehetőleg azonos azzal, aki 1764-ben az eperjesi cék tagja volt, de később visszatért szülővárosába, Késmárkba.

S. Mihalik: Verscuh einer Zentralisierung des ungarischen Punzierungswesens im 18.Jahrhundert. Acta Historiae Artium, 1961. Tom.VII. Fasc.3-4. (261.

Sonntag János Nándor MDK.

nyomdász

1686-ban működött a nagyszombati „akadémiai" nyomdában

Fertinger Károly: Hazánk könyvnyomtatói stb.
Grafikai Szemle 1892. 11 z 181 l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

MISKOLCZI ANTAL
hírlap

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Sontag János

ácsm.

1721-22.

Erzsébetváros

Schuller Zwei

420, 421. l.

Sontag,? Herman, Wilhelm asztaloslegény

Győrben 1674-1699 között megfordúlt asztaloslegények jegyzéke:"Sontag,? Herman,Wilhelm,Coburg,1674." 119.old. 17.jegyz

Batári Ferenc: Asztaloslegények Győrött a XVII.században - Adatok Győr város asztalosmüvességének történetéhez 93.old

Arrabona,9. - Kantus János Múz.Győr,1967.- A Győri Múz. Évkönyve

Sontag H.W./Herman,Wilhelm/,asztalosiegény

Győrben 1674-1699 között megfordult asztalosiegények jegyzéke származási hely szerint:"~~Sontag H.W.~~ 121.old ~~Coburg~~"Coburg:Sontag H.W." 121.old

Batári Ferenc: Asztalosiegények Győrött a XVII. században - Adatok Győr város asztalosmüvességének történetéhez 93.old

Arrabona,9.- Xantus János Múz.Győr,1967.- A Győri Múz. Évkönyve

ület püspöki Hivatalától.
xxxx

Sontag Gábor

orgonakészítő

1765-ben kapott pol-
gárjogot Budán - Még
ez évben javitotta a
buda-vizivárosi szent
Florián ~~templom~~ kápolna orgoná-
ját, amiért két kör-
mőczi aranyat kapott.
1778-ban ujra javitotta
ezt az orgonát s ettől
fogva 1803-ig a hangolást,
javitást többnyire vele
végeztettek

Isoz Bprene

94. l - 95. l. 96 l.

Fenti nem külföldi
származású

1778-ban a szent Anna-templom
orgonáján végzett részben javitást.

Méltóságos Báró
a „Műemlékek or

Sontag Gábor

orgonakészítő

Budán

II. József bezáratván a várbeli karmeliták templomát, ennek orgonáját a vízivárosi plébánia szerzte meg. Az orgona leszerelését, szállitását s a szent Anna-templomban való felállitását az 1780-as évek közepe táján valószínűleg fenti végezte

Isoz Bprenc

96. l.

Lepold Katalógus = Lepold Antal: tergomi főszékesegyházi kincstár ka Bp. 1942.

Lepold—Lippay = Lepold Antal és Lajos: Esztergomi útikönyv. Eszterg (1938).

Majer = Majer István: Esztergom. Újság. 1856. 294. l.

Maszlaghy II. = Az esztergomi herc képtárban levő művek jegyzéke. I Esztergom, 1891.

MIP = Magyar Iparművészet.

MKSz. = Magyar Könyvszemle.

MM = Magyar Művészet.

Ocsovszky = O[csovszky] F[erencz]: A gomi főegyház könyvtára. Religi I. 17—19., 27—29. l.

Őszi kiállítás, 1930., Ipolyi = Az 1930. kiállítás képes tárgymutatója. M Bp. 1930.

Pellechet = Pellechet, M.: Catalogue des Incunables des Bibliothèques I de France. Paris, 1897.

Pigler Evag = Pigler Andor: „Evagatio tus." (Egy képmagyarázat és a

Sontag Gábor

orgonakeriito

l.

Isoz Bprene

187. l.

193 l.

M.D.K.

Sontag Dániel, ötvösmester

a késmarki ötvöscéh tagja
a 18. n. második felében.

S. Mihalik: Versuch einer Zentralisierung des ungarischen Punzierungswesens im 18. Jahrhundert. Acta Historiae Artium, 1961. Tom.VII. Fasc.3-4.
261. old.

Fontagh Branka

iparmüvész

Iparmüvészeti Társulat kiállítása - Iparmüvészeti Muzeumban - esetnek csipkéivel szerepel.

Magyarság
1929. VII 14.

MDK

Sontag Bollmann Alajos

Napsütés vihar után, of.

Falusi ájtatosság, of.

Donátusi présházak, of.

Pécsi Képzőműv. és Mübar.Társ. 12. tav.kiáll.
Pécs, 1933. ápr. 8-9. l.

MDK

Sontag Bollmann Alajos

Interieur, of.

Kisboldogasszony utcarészlet, of.

Gáspár-utcai részlet, of.

Pécsi Képzőműv. és Műbar.Társ. 12. tav.kiáll.
Pécs, 1933. ápr. 8-9. l.

MDK

Sontag Bollmann Alajos

Alkony a réten, of.

Faluvége, szén

Pécsi Képzőmüv. és Mübar.Társ. 12. tav.kiáll.
Pécs, 1933. ápr. 8-9. l.

MDK

Sontag Bollmann Alajos

Müteremrészlet, of.

Enterieur, of.

Harsányi hegy Magyarboly felől, of.

Pécsi Képzőművészek és Mübarátok Társ.
11. kiáll. Pécs, 1932. dec. 5. 1.

MDK

Sontag Bollmann Alajos

Kiskozári ut, of.

Alkony a réten, of.

Basamalmi füzek, of.

Pécsi Képzőművészek és Műbarátok Társ. 11. kiáll. Pécs, 1932. dec. 5. 1.

Sontag Bollmann Alajos: MDK

Tavasz a Mecseken, pasztell
Havas felhők, virágzó fák, pasztell
Akácfa csoport, pasztell
Tél a Mecseken, olf.
Havas tetők, olf.
Gyükési présház, olf.

A Pécsi Képzőm.és Mübarátok Köre 15. kiáll.
Pécs 1934. Belvárosi Kath. Kör.

Sontag Bollmann Alajos: MDK

Öregek a dombon, olf.
Őszi szántás, olf.
Ködös hangulat, olf.
Faluvége, olf.
Kakukcsárda felé, olf.

A Pécsi Képzőm.és Mübarátok Köre 15. kiáll.
Pécs 1934. Belvárosi Kath. Kör.

Nyomtatvány - Imprimé

z. Bizottsága

Rákos u 10

Budapest

~~Aréna út 45.~~

BUDAPEST 1936. MÁJ. 8 - 18

TESITVE

Sonntag Bolmann

Alajos

festő

Lakik Pécs, Ágoston u. 17.

Pécsi KMT műveltsége

1933

Verbesserung. Am 1sten Apr. 1949.

auswärtigen Mustern.

sich die ritterliche Dichtung schon früher

nahmen Dichter

Sonntag Bollmann

Alajos

festő

Lásd

Bolvári Alajos

alatt.

Soupper Terér

50. sz. S. Terzedesnötől Pesten a Kórkatonák épületében. Virágok és tájkép himzetek

II. Tárgyjegyzék a második Magyar Iparmüki-állitáshoz. 1843. aug. 25.-én.

Molnár László: Reformkori himzések és kézimunkák az Iparmüvészeti Múzeumban. 83. o.

Az Iparmüv. Múz. és a Hopp Ferenc Keletázsiai Müvészeti Múz. Évkönyve. VIII. 1965. Múzeumi Ismeretterjesztő Közp. Bpest. 1966

Sonnleuthner

1755.

l.

Gerö Bvár

111 l.

De la Motte és Sonnleuther

Budavár térképe 1755. (Hadilevéltár Bp.)

Gerő László: A budai várpalota rövid építéstörténete.
MTA. II. Társ.- Tört. Tud. Oszt. Közl. II. Köt. 1-2. (1951). 60. l.

M. D. K.

Sonnenhuschner
es De la Motte

1755. térkép Budáról

Gerő Lánló: A budai vár helyreállítása Bp. 1957. 111. l.

glas afférje is támadt Schröder Belával, aki felelmetes kardvivó hirében állott és akinek megelőző aradi és kassai szereplése párbajok sorozata volt. Ha nem lett volna ujságiró, bátran vivómester is lehetett volna belőle. Ezzel szemben Göndör Ferencnek sohasem volt még kard a kezében. Mint maga mondotta kaposvári kollégáinak, cipészinas korában elfelejtették megtanitani vivni. Mégis kiált párbajozni Schröderrel, még pedig a legsulyosabb feltételek mellett. Mint minden kocavivó, vadul elkezdett vagdalkozni, csapkodni a kardjával. Schröder egy pillanatra meghőkölt a szabályellenes, vad roham láttára — és a segédek már megkésve léptek közbe. A hires vivó sulyos kardvágást kapott, elboritotta a vér. Göndör győzött a párbajfenomén ellen és ezzel alapitotta meg Kaposvárott hirnevét.

A Somogyi Napló nyugtalan szerkesztője azonban nem elégedett meg a kaposvári lokális csetepatékkal, hanem háboruságba keveredett a pesti sajtó egy részével is. Legemlékezetesebb Fényes Lászlóval való afférja. Egy napon Göndör találkozott Kaposvárott az akkori nagyatádi közjegyzővel, aki felhivta figyel-

Sonnleuthner

1755

l.

Eperjessy 1929

46 l.

északi főkapu a
ság szobrai ál
taurálásakor ker
nagyszámu érdem
Kassai direktor
amelyek eredeti

A dómnak
el van födve. A
vezője is Kassa
szem valószinü,
is Kassai Istv
volt a kassai
nem a század u
az első adatai
zott Diósgyőrö

Sonnleuther

merinök

Budavára felvételi

rajza 1755-ből

repr.

Maggiorotti – Banfe

Buda-Pest

80. l. után

87. l.

Az öregségi járulék csök
január 1.-vel 930 munkás a Vizmüv
kgy. sz. szabályrendelet /nyugbér
s ezek után öregségi járulékot ne

Sonniks Otto

Kassaiágyúontó

1621-

l.

Arch. Ért

1903. 219. l.

Sonniks Otto

ágyriontó

1621. Kassa.

K 219 l

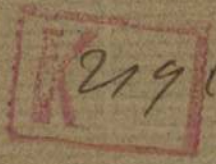

zt
tők
ció
észek,
zetet
mű-
-dol-
tásait
tpar-
an
zak-
l a
otonde,
ban
m,
vizet.
zére

Sonnholtz Gottfried

bécsi orgonakészítő

vrod

Z

Schoen Arnold A

pesti invalidus-ház

építése.

MAGYAR MUVESZET

1930. 106 l.

MAGY
IPARMŰV

AZ ORSZ. M. IPARMŰVÉSZETI
ÉS
A MAGYAR IPARMŰVÉS

KÖZLÖNY

A VALLÁS- ÉS KÖZOKTATÁSÜGYI M. KIR

SZERKESZTI

FITTLER K

Sonnholtz Gottfried

l.

Schoenkörpvárosh

34, 40, 113. l.

M.D.K.

Sonnewitz ....

nevét őrzi a késmárki evangélikus templom keresztelő medencéje, melynek három lépcsős, vörös mészkő talapzatán a következő felirás olvasható: „Fec. et obtulit Sonnewitz An. 1690."

Hefty J.A. /Gyula Andor/: Die Kesmarker Holzkirche und einstige Holzkirchen in der Zips. Késmark, 1933. 2 és 25.old.

MDK

Sonnerer Tamás kőmives
részt vett Buda ujjáépitésében 1686 után

Schoen Arnold:Buda épitőmestereiről töredékek; vázlatok I.Kik épitették ujjá Budát az 1686.évi romokból? Művért 1957.VI.évf.4.sz.299.l.

Sonnenstein Károly

festő

Kolozsvárnak egy deli oldalról festett képe (vízf.) fentiből az alábbi kastély könyvtár szobájában. Készült 1830–34 között.

Kelemen Lajos. A csákigorbói kastély.

Művészeti Szalon (Kolozsvár) 1928.

III. évf. 11–12. 7.

4. l.

ILLUSZTRÁCIÓK. – II

Sonnenstein Károly
festő
Kolozsvárt ábrázoló
vízfestmenye
1830 Ecsmi
Egy részlete ujabb
tollrajzban közölve
Pásztortúz
1942. 496 l.

Sonnenschein Heinr
Pest

207
VI. Szondy u. 76

Sonnenschein G.

a müncheni Képzőművészeti Akadémia magyar növendéke;
beiratkozás éve 1857.

Jászai Géza: München und die Kunst Ungarns 1800 bis 1945. Ungarn-Jahrbuch, Mainz, 1970 10 1, 149 1

A PÉCSI ERZSÉBET T
KESZTHELYI NYÁ

Nagyméltóságu
~~Méltóságos~~
Nagyságos

Genthos

Rákos

Nyomtatvány.

Sonnenschein Gáspár
Festő

Hul. Pest 1832

Lásd

Magyar Művészet

1935. 136. l.

Sonnenschein Gáspár

festő

1832-1876(?)

vrod

Thieme-Becker

31 k. 279. l.

1480

21

~~80~~

~~87~~

Sonnenschein Gaspár

Biedern. Kiäll 1937

Testverek, vizf, miniatur
Szépm. Museum

sot vagy a felülről emberre lerántott királyt és a csavargó-szögletből felbukó embert csodálja ... Igy történik ez a kisebbekkel is. Vagy az történik velük, hogy egyszer elfelejtik, majd újra felfedezik őket. Egyszer felejtik azért, mert ahogy első nézésre a korral szemben áll, jelentőségét nem méltatja a fáradság, hogy újra értékelje a maga mértékeivel; máskor felfedezik azért, mert mindjárt meglátszik harmoniája a korral, a kor alaphangjával párhuzamos dala kicseng a multból. Érdekes volt, ahogy a háborút közvetlen megelőző időben Csokonai a modern magyar irodalom egyik őseként nőtt ki, mint a nyugati édességek és vágyódások tragikus bolygója a magyar Alföldön. Vörösmartyt, akit a Petőfi és Arany költészetének hatalmas fája eltakar, az elmult évtized emelte közvetlen közelünkbe, annyira, hogy a modern magyar költők akadémiájukat nevezték róla el. A mult értékei így forognak tova sok nemzedék kezén és talán így találják csak meg igazi arcukat. Sok szem kereszttüzében égve, így ízzik ki belőlük az örök érc.

Ezeket a gondolatokat egy tanulmány idézi fel (Zolnai Béla: Balassa és a platonizmus, Minerva-könyvtár, Budapest, 1928.), amely Balassa Bálint alakját korába állítja be, korának európai szellem-mozgalmaiba és ezzel új arcot rajzol elénk. Balassa lelki fogékonysággal bűvös körben áll, de ez a bűvös kör nem a nép ajkán körülötte felhangzó dal, hanem a lovagi költészet utózengései és a reneszánsz klasszikus eszménye. A magyar irodalom népies-nemzetinek nevezett kora s ennek a kornak mai képviselői Balassában is azt a költőt látták, aki a nép ajkáról leste el és oda hullatta vissza a dalt. Hiszen az igaz, hogy az élő nyelv költői kincstárába a népélet hordja éppen azt, ami egyéni és megkülönböztető. A költőnek, amikor magát beszéli, ez a nyelv a művészi anyaga. De sokkal több az, ami az ajkán dalban felvirágzik. Önmaga, külön embersége, vérmérséklete, kora, az az intellektuális hullám, amely ráömlik vagy

szükségesnek, hogy mindent megmagyarázzon.

(FOLYTATJUK)

Finnből fordította: *SEBESTYÉN IRÉN*

Sonnenstein

Festo

Laid

Neuhaus a-L

Sonnenschein Gaspár

Stabadkeri raji.

1871–1876.

E. 100 l.

Sonnenschein C

fertő

Szegedi származásu. 1858 ban a Szegedi ~~tanács~~ városi hatóság megbizásából megtartette a tanacs terem számára Albrecht főhérleg és neje Hildegard életnagyságu mellképeit

Reizner János. Szeged története. Szeged. 1900 III. 406. l

Sonnenschein K

nem sagto hiba

G. hefett ?

Miegylet 1857.

L

Ugglátszik nem
sagto hiba mert
Rásöbb is elfor
dul a K.

~~Limes-Kutatás V. 57.~~

Sonnenschein Gáspár

jó akvarellista volt
A fővárosi rajzikolá-
ban volt alkalmazva,
mint segédtanító
Budapesten halt meg
Ujházy Ferenc jegyzete.

L 1846.

Érem Kedvelők Egyesületének IV. 267

Érem - pályázata

Sonnenschein Gáspár

gelenkig München

1852 pesti Erdős.

Tivoli, olajf.

L° 1852.

(gipszmásolata)

Laokoon V. 218.

Sonnenschein. Gáspár Pesten

1857 máj. – jún. kiáll. Műcsarnok:
3 akvarell arckép.
1857. okt. – nov. kiáll.: Pihenés
ima után, olajf.; 80 ft.
1857. dec. – 1858. jan. kiáll.: Arc-
kép, vízf.

Ponnenschein

Gaspar

1871 - 76 ig

reged tanár

volt a tt Ev

forcatial

laid. Esterto

1897 - 8

227 l.

..... nevü munkás igazolta

a művezető aláírása.

élyezem:

vagy helyettesének
láírása.

a. — Endrényi Imre, Szeged.

Sonnenschein Gaspár

lásd
z

Bmk 74, 75.

Felkai múzeum fejlődése 1910-ben

V. 173.

Sonnenschein Gáspár

Született 1912 180

Sonnenschein Gáspár

festő Pesten

mücsylet.

1857. máj – jun.

L.

Sonnenschein Gáspár

pesti posta

1.

Ormós Zsigmond

Utazási emlékek. I.

Pest, 1860. 153. l.

nt György és vitorlás hajó. Jelezve: Breguete, XIX. sz.
ıtel der Heilige Georg und Segelschiff. Signiert: Breguete.

any foglalatban. XVIII. sz. e. — Dose, Amethist, ovale
h.

ománcdisszel, ovális fejében antik intaglio hármas fejjel.
maildekor, im antiken Kopf antike Intaglios. Italienisch,

, aranyozott rézfoglalatban, épületekkel, barna szinben.
Maleremail, in vergoldeter Kupferfassung, mit Gebäude.

ban, barokkdiszü hátlapján domboru mithológiai jelenet
, *London.* — Taschenuhr, Gold, in Doppelmantel, auf der
ologische Reliefszene. London.

rs, Louis XVI. disszel, kis gyémántokkal és némi zomán-
) By. Girod frères. Francia, 1780 k. — Damenuhr, Gold,
kor, kleine Diamanten und Emaillierung. Französisch,

ıc, ezüst foglalatban, felületén mithológiai jelenetek.
Maleremail in Silberfassung, mit mithologischen Szenen.

Sonnenschein Gáspár

l.

Magyar Művészet

1935. 136. l.

VII. FÉMTÁRGYAK

991. KANDALLÓKÉSZLET, aranyozot
(Petit Fabt) és két-két kandeláber
vergoldet, mit Putten, eine Uhr mit
Französisch, XIX. Jh.

992. TROJKA, öntött bronzszobrocska

993. KANDALLÓKÉSZLET, öntött
négykaru kandeláber szárán Szat
Kamingarnitur, Bronze, eine Stut
um 1850.

994. KÉT KANDELÁBER, lakkfestés
10 levélidomu karral. Francia, Lo
mit Lackmalerei und Bronzefas
Philippe.

995. HOSSZUKÁS DOBOZ, fehér fém,
metall, mit Reliefszenen. XIX.

996. ANYAKANCA CSIKÓVAL, öntöt

ᠪᠣᠯᠣᠭᠠᠨ ᠬᠣᠲᠠᠨ ᠤ ᠪᠠᠭᠰᠢ ᠨᠠᠷ ᠤᠨ ᠵᠢᠭᠰᠠᠭᠠᠯᠲᠠ ᠪᠣᠯᠪᠠᠰᠤᠷᠠᠯ ᠤᠨ ᠬᠡᠯᠬᠢᠴᠡ ᠪᠠᠭᠰᠢ ᠨᠠᠷ ᠤᠨ ᠵᠢᠭᠰᠠᠭᠠᠯᠲᠠ ᠪᠣᠯᠪᠠᠰᠤᠷᠠᠯ ᠤᠨ ᠬᠡᠯᠬᠢᠴᠡ

Sonnenschein (Gáspár?)

Árverési Csarnok aukció kat.

40. 4. 1927 dec.

Görög László:

Rádió és közművelődés

A közművelődésnek mindig nagy és szinte leküzdhetetlennek látszó problémája volt a minimális közoktatás kényszere alól való felszabadult tömegeket propagandával, rábeszéléssel becsalogatni a magasabb művelődési lehetőségek körébe. A tömegek, szociális nyomorúságuk következtében, még az oktatásnak kötelező elemi voltát is fanyalogva veszik tudomásul és ugy érzik, hogy az iskolába kényszeritett serdülő és már némi kereseti lehetőséggel rendelkező gyermeket a köz elrabolja tőlük. A tömegektől még távol áll annak a felismerése, hogy a kereseti lehetőségtől megfosztott gyermek az iskoláztatás révén többet nyer, mint amit időben elveszit, mert a

Sonnenschein Gáspár

XIX sz.

80 a és b - sz.

lásd

Szépm. Múz. graf. o.

45. kiáll. (1922)

Tisza Nagy Falu. 1. Ref. [illegible]

Alaprajza. Méret 1:100. [illegible]

Fronrajz. nagyp. 34 x 25

2. Ugyanar. Hosszmetszet

Méret 1:100. Mint előbbi

Fronrajz. nagyp. 30 x 27

3. Ugyanar. Mongati hamlok-

zat. Méret 1:100. Mint előbbi

Fronrajz. nagyp. 34 x 18

Ugyanaról pauza

4. Ugyanar. Torony alaprajza

metszettel

Méret. 1:100. Mint előbbi

Pauza. nagyp. 37 x 21

5. Tisza Szt. Márton. 1. Ref.

templom alaprajza met-

szettel.

Méret. 1:100. Sztehlo O

Tollrajz. nagyp. 52 x 26

Sonnenschein Gáspár

vendes rajztanító,
dk. festő, tanította a
felső iparrajziskolán
a Habadkéri rajzot.

Iparrajziskola
1881. 13. l.

MDK

Sonnenschein Gáspár, festő.

Gyermekek arcképe, 1874. v.f.

OMSZM. - 27. kiáll. - 1918 márc. - 19.-20. m. rajzok

II. sorozat

Jegy.

MDK

Sonnenschein Gáspár

Testvérek, festm.

M.Biedermeier Kiáll. Mücs. 1937. nov.

18 l.

MDK

Sonnenschein Gáspár, festöm.

részt vett a kiállitáson müvé/-ei-/ vel.

Müvészet.1918. 23.old.

MDK

Sonnenschein Gáspár /1831-1876 ?/

Önarckép, of.

Székesfőv.képt.uj szerzem. N.Szal. 1939.jan.-febr.

MDK

Sonnenschein Gáspár, festőm.

Istálló belseje. Olf. 27x21. J.l.j.

Árv. Közl. 1930. 4.rk.sz. 55.szám. 34.l.

, hogy azok Kassai István bártfai ön-
ılékeztetnek.A faragásnak a markáns vo-
sta, elhomályositotta a legutóbbi res-
történt átfaragás. Jobban megfigyel-
a hasonlóságot a Cromer kápolna kőfara-
, ehhez nem nyult a restaurátor. Ugyan-
pus öregebben, mint a bártfai önarcképé.
ez Kassai István további önarcképe, akko
fejlődést a hasonló vonások mellett is,
lés, a sommás kimintázás, az arcvonások-
prólékos megmintázásában is. Egy élő
izmus, amely különbözik a német müvészet
átásától. Ugy hogy ezt Kassai István
énak kell tekinteni, amikor a kezdeti
tilusból a realisztikusabb stilusba
fejlődésnek az utja Europaszerte a

Sonnenschein [Gáspár?]

festő

festette egy családi kép után Festetics Antal gróf arcképét, amelyet a pesti József-fiúárvaház – amelynek jótevője volt, dísztermében helyeztek el 1865-ben.

Schmall fiúárvaház

143. l.

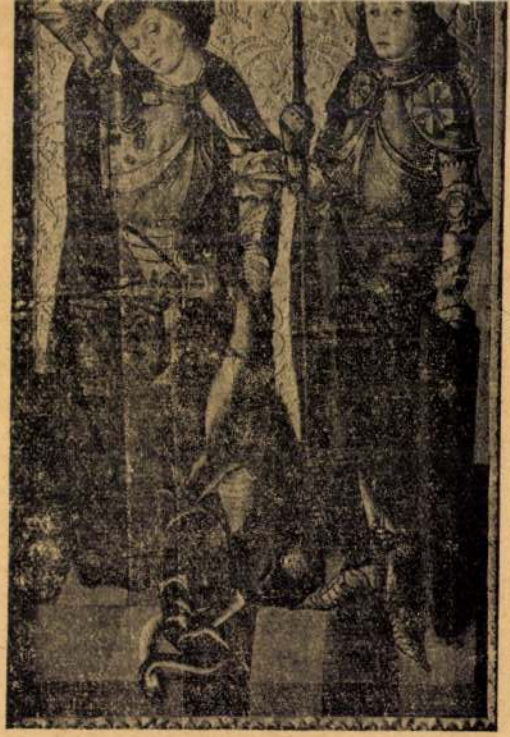

45. kép. *Magyar festő 1500 körül : Szent György és Sándor.*

Sonnenschein

Gáspár

pers

l.

Erődi - Bodnár

169. l.

1404

1404. Rafaello Santi da Urbino után.

Sz. Urbinoban 1483. április 7-én. † Rómában 1520. április 6-án.

Krisztus megdicsőülése. (Máté 17. r. 3—5.)

E kép Urunk szineváltozását ábrázolja. A Táborhegy tetején Péter, Jakab és János apostolok vannak, kiktől balra a kép megrendelője atyjának és nagybátyjának védszentjei, Julián és Lőrincz, térdelnek. Fönt nagy fényességtől körülvéve lebeg Jézus, ki Mózessel és Illéssel beszél. A tanítványok a mennyei szózatra: »Ez az én szerelmes fiam, kiben nekem kedvem telt: őt hallgassátok«, félelmökben arczra borulnak és szemeiket elfedik. Közülök Jakab egészen leborult, Péter bal karjára dőlve fekszik és János jobbját tartja szemei fölé. A hegy tövében Jézus többi tanítványai részint állva, részint pedig ülve tehetetlenül szemlélik a holdkóros gyermeket, kit atyja tart és a kiért két térdreereszkedett asszony könyörög. Mögöttük az őket követők alakjai tünnek fel, kiknek egyike felemelt kézzel kéri a tanítványokat, hogy segítsenek a vergődőn. A zavarban csak a tanítványok egyike mutat az ég felé, a honnan a tulajdonképeni segély érkezhetik és a hova maga

I

414

Sonnenschein Gáspár

Bpesti rajztanár

wőd

Lyka Kőrös

132. l.

Sonnenschein Gáspár MDK

Testvérek

Mücsarnok 1937 Magyar Biedermeier Kiáll.

Ányakvi sz.: .....

.....

im: .....

tárgyak: .....

lyam: ..... Vallás: ..... Szül. év.: .....

tárgyain kivül tud .....

.....

tást vállal: h e l y b e n — v i d é k e n.

ott-e már állást a Segitőtől és milyen esetekben: .....

jegyzések: .....

Sonnenschein Gáspár/pesti/ F.M.19.2.

1851 müncheni ak. Arcképfestő. /Ly.N.r.144./

MDK

Sonnenschein Gáspár

Istálló belseje, of.

Árv. Közl. 1929. jun. 4.rk.sz. 30 l.

93.432. szám.

A müemlékek ország

F. é. junius 25-én kelt
a tisztelt Bizottságot, ho
zólyomi dohányárurakt[illegible] gondu
rendelettel Ross József
nokot áthelyeztem.

Budapest, 1917. ju

Sonnenschein C. festőművész
Albrecht főherceg
Hildegarde Albrecht neje
Szeged-városi muzeum festményeinek és szobrainak jegyzéke

Sonnenschein, Pestö MDK

Kutfáldi, dolgozott Szegeden a városnak
187 old

Szelesi Zoltán: Adatok Szeged XIX.századi képzőművészetéhez. 180.o.

A Móra Ferenc Múzeum Évkönyve. Szeged.1957. Szegedi Nyomda Váll.1957

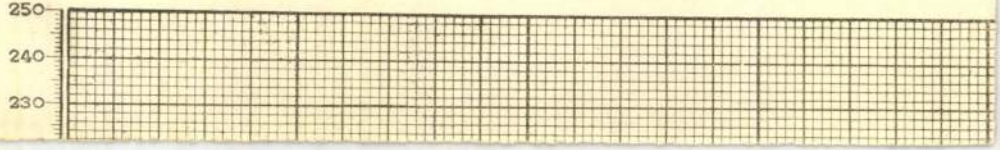
250
240
230

Sonnenschein Antal

Kärtgafestö Pest

1806 — 1815.

Lásd

Tanulmányok Bpest I.

135, 139.l.

136,

mes kerülte hogy az emlékkab
lárol felmerült csekély 6 kor.
még ez ideig egyenlegezetle-
mül van.

Miért is kérem méltóz
tassék azt ennemre juttatni

Teljes tisztelettel.
Fanto Steiner

Sonnenschein Antal

kártyafestő Pest

vod

z

Kolb Jenő

Régi játékkártyák.

44. l. képpel

ró Elnök Úr!
Uram!

kérelemmel járulok Nagymél-
lé, kérem, hogy a jelenlegi munka-
lésvezető-re megváltoztatni
kérelmem, az 1912/95 számú Jel-
kapcsolatos, melyben javaslat
ben való állandó alkalmaztatásom

órság miatt kérelmezem Nagymél-
et, ne is méltóztassék szerénytelenség-

Sonnenschein (Sonnschein) Antal

kartyafestö

Pesten.

Kassáról jött.

1806 óta pesti polgar

Müködött 1815 – 34.

l.

Kolbkártyaf

Sonnenschein, Gaspar
(Bp. 1832 - ? 1876)

„Vadkacsa vadányat" o.v. 45x61 cm
J. l. b. G. Sonnenschein Pest 872?

kikiáltási ár: 6000 ft.

BÁV 60.Képaukció Bp.1983.május

JOITHANN SONNENLEITER, grafikus

Az új Osztrák-Magyar Bank által kibocsátott első 10, 100 és 1000 Ft-os bankjegyek 1880. május 1. keltezéssel jelentek meg.-A Bank első bankjegyeit fémnyomásos eljárással készitették.-Tervezőik: August Eisenmenger Josef Storck, Joithann Sonnenleiter és Ferdinand Lauf berger voltak. 61.old

RÁDÓCZY GYULA: Az Osztrák-Magyar Monarchia pénzügyei a XIX. század második felében 43.old

A Magyar Numizmatikai Társulat Évkönyve. 1972
Budapest, 1973

JOITHANN SONNEMLEITER, vésnök

Az Osztrák-Magyar Bank 1880.máj.1-ről keltezett 1000 forintos bankjegyén a fejeket Audust Eisenmanger, a többi részt Josef Störck rajzolta. A címlet fejkéoét Joithann Sonnemleiter metszette. Egyetlen fénynyomati eljárással készült bankjegysorozat. 63.old.

DR.KUPA MIHÁLY: Magyar és Osztrák bankjegytervezők 61.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY, LXIV-LXV.évf. 1965-1966
Akad.Kiadó, Bpest. 1966

JOITHANN SONNENLEITER, vésnök

Az Osztrák-Magyar Bank 1880. máj.1-ről keltezett és kibocsátott 10 és 100 forintos bankjegyeinek vázlatát Josef Storck és Ferdinand Laufberger közösen tervezté de a fejeket Laufberger, a többi részt Storck rajzolta A fejképeket Joithann Sonnenleiter metszette. Egyetlen fénynyomati eljárással készült bankjegysorozat. 63.ol

DR. KUPA MIHÁLY: Magyar és Osztrák bankjegytervezők 61. old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY, LXIV-LXV. évf. 1965-1966
Akad. Kiadó, Bpest. 1966

J. Sonnenleiter del et sc.

Sinor lanis. Latin szöveggel és az érsek alá-
vrasával. Rez m.
folio

fent i jelzés

Joh. Sonnenleiter

Ponori Thewrewk Emil
(aláírás).

Rézm. folió.

Zeh. Joh. Sonnenleiter
sc.

Sonnenleiter ?

---

acrèhmetszö

laid

Barabast

SONNENHOLZ, orgonaépitő

Egyes művészek meghivást kaptak egyes magyarországi munkák elvégzésére. Ezek kitüzött feladatuk elvégzése után visszatértek hazajukba. Az orgonaépitők közül igy működött a kőszegi Szent Imre templomban a bécsi orgonaépitő, Sonnenholz. 288. old. 1. jegyz

SZIGETI KILIAN: Dorner Gáspar Albert/1780-1858/szombathelyi orgonaépitő élete és munkassaga 288. old

VASI SZEMLE, XXIII. évf. 1969. 2. szám, Szombathely

t községi és körjegyzőségek szerint a jegyzők nevei-
biróságok, a közjegyzői és ügyvédi kamarák megjelö-
atal pontos megjelölését. Közölni fogja továbbá
lekű társulatok és egyesületek, nagyobb pénzintéze-
it fogja adni az 1920. óta adományozott nem hiva-
yfőtanácsosok, kormánytanácsosok, gazdasági taná-
k rangbeosztását. (Fizetési osztályonként és betü-

kiadása egész vászonkötésben 1931. évi május hó
pengő, bolti ára pedig 25 pengő.
cius hó 31. A Címtár új kiadása az előfizetési
ető.
relnökség 100.703. számu bevételi csekklapjával

ZPONTI STATISZTIKAI HIVATAL.

udapest, 1931. — 56

Sonnenfeld Vilmos

Jametsö

1889-94

Eimisk 1930

88.l.

Budapest, VI., Ar

..... szám.

.....

.....

Hivatalból

műemléki ügyben.

Sonnenfeld Lenke

Földesné

Kobrasi

Wil. Leypart 1896. aug. 12

Thieme-Becker

31. k. 279. l.

Sonnenfeld Lenke

Laid Földes

Lenke alatt is.

Thieme Becker

XXXI. 279 l.

(Lyka)

Sonnenfeld Gáspár

Thieme Becker

XXXI. 279. l.

(Lyka)

Sonnenfeld Arnold MDK

18. lapon közölt tervben részes

Groh István és tanitványai. Magyar diszitőművészet. II. rész. Bp. é.n. 35. l.

Sonnenfeld Arnold MDK

49. lapon közölt tervben részes

Groh István és tanítványai. Magyar díszitőművészet. II.rész. Bp. é.n. 35. l.

MDK

Sonnenfeld Arnold

48. lapon közölt tervben részes

Groh István és tanitványai. Magyar diszitőművészet.
II. rész. Bp. é.n. 35. l.

Sonnenfeld Arnold

figurális rajzból II. díj

Esztímisk 1906/7

14. l.

KÖNYVESBOLT 3466 sz.

ó ..... nap.

Királyi Magyar Egyetemi Nyomda
Könyvesboltja
Budapest IV, Kossuth Lajos-utca 18.
Telefon: 89-5-40.

Sonnenfeld Arnold

d. festō

végbiz. nyert. jó eredm.

Eitimisk 1906/7. 19. l.

uda. From a
ray Albemarle
ay & Haghe,
más. 190 x 110 m/m.-
ltozat mozgalmasabb

n Ofen und Pesth
erlag von Gustav
esth.-Beilage
el teljesen

cia és angol
nn lith.-Ver-
n Wien./// Az

ig der Pesth-Ofner
1842. Szines Könyvm.
i innapi felvonulás
innapság egyes rész-
)
934.— 625.—

Föv. Kot. B.
769/Ji.

Sonnenfeld A.

Sgrafitto bevezetés.

Repr.

Magyar Iparművészet

1904. 86, 87. l.

Zászló, vácri kovácsok és szücsöké

X. 157

Sonnenfeld Arnold

1906, graf.

kiáll. Nemzeti Szalonban

Rácvárosi rejtet, pasztek
60 kor.

Ettől kezdve Fett neve egyre ritkábban bukkant fel a helyi sajtóban, az 1870-es évek legelején már nem is szerepelt az aradi fényképészek névjegyzékében.

A múlt század hatvanas éveiben Aradon több fényképész is megfordult, hosszabb-rövidebb ideig itt dolgozott. 1862 februárjában a már említett Tiedge János és Sebők Emil, március—áprilisában **Letzer**[38], szeptemberben a *„fővárosban igen szép hírnévre vergődött* ***Borsos*** *és* ***Doktor*** *fényképírók érkeztek Aradra."*[39] Ez utóbbiak, hirdetett szándékuk értelmében *„hat vagy hét hétre egy Photographiai műhelyt"* kívántak Aradon működtetni. Műtermüket *„igen ízlésesen és elég nagy terjedelembe a Bohus-ház udvarán"* állították fel. Szeptember 22-én a pesti fényképészpáros már a másnapi megnyitót reklámozta a helyi lapban.[40]

Az *Alföld* 1862. december 4-én elmarasztaló cikket közölt az *„...Aradon gombamód kipattanó, sok fotográf üvegházának elkeresztelt deszkabódéiról"*, illetve az itt készített felvételek minőségéről. *„E művészek egyike* — írta a lap L betűvel szignáló tudósítója — *már huzamosabb idő óta környékünkön kontárkodván, gyenge fénygyártmányairól ő a másik most érkezett ide. Em lógatás neme a fotográfus üvegház építés — nem tesz vészt."* Az írás, bár neveke mégsem maradt válasz nélkü rosban tartózkodó két vándo becsületsértés vádjával a bír dult. Az *Alföld* 1863. októbe részletes összefoglalót adott és az ítéletről: *„...A városi t vádlókat elutasító, ezek akko Táblához appellálták. A Kira gusztus 6-ról a következő ité ügyben: Becsületsértés mia nak az eljáró törvényszéknek se ellen, mely által bűnvádi e dítására czélzó kérelmezők adatott, föllebbezési joguk n okból az alaptalanul föllebb felül nem vizsgálhatónak kim

A két önérzetes fényké nagyváradi **Décsey Ede** h hagyta a várost, míg a nyitrai **táv,** túltéve magát e kellemet 1865-ben fényirdát nyitott A Rosa-házban, mely az 188 jén még fennállt.

SOPRON

VERBÉNYI László: A soproni rajziskola története.
Bp.,1940

MTA MKI Kvt. 23.061

Sopron

FELÚJÍTJÁK a soproni Liszt Ferenc Múzeum 1890-ben emelt, műemlék jellegű épületét. Kijavítják megrongálódott tetőszerkezetét, tatarozzák a külső homlokzatot, újrafestik a belső termeket. Korszerűsítik a fűtésrendszert is: a közgyűjteményben gázfűtést szerelnek be. A helyreállítás után néprajzi témájú állandó kiállítást nyitnak az épület falai között.

Népnakadság, 1988. febr. 13.

Soponyai Péter

Férfifejet ábrázoló rajzát bemutatja a lap.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1971. dec. 11.
XV. évf. 5o. sz. 1o. lap

K. P. K

SOPKÓ Miklós kőbarajó

1765. Lőcse polgára

Agghány: Barokk szobrászat... Bp. 1955.

I. 130, 276.

Sóvári Bakács Gergely,
ötvös. l. Bakács G.

Sóvár

Kosztka Vilmos:
Sóvár története.
Századok - 1881, kiránd.
59. l.

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási
vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné-u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton-u. 3/B.
Telefon József 8-53.

Soóstó Gyula

pécsi gimn. tanár

a pécsi ciszterci
gimnazumban
vajz tanár 1869–
1895-ig.

Békcisztemlk

268. l. 272. l.

...nytár

mű neme	A mappa jelzése	Megjegyzések
...sítorott ...ykép.		50/66. cm.

Stephaneum nyomda r. t. Budapest.

Sovóstó Gyula

1866 ōta tanitott a pečsi belvarōsi fiúiskolában, hol 1867-tōl a rajzot is tanitotta.

Az 1880-90-es evekben a rajzot (?) tanitotta a pečsi ciszterci rendi fōgimnáziumban

Várady Baranya

I. 339, 372. l.

Földes Béla VI. 66.

Soóstó Gyula

csak akkor vecendő be
ha okr. kell.

gim. rajztanár
Pécsett

az 1890-es években

Várady Ferencz: Baranya multja és jelenje.
Pécs 1896. I. k. 372. l.
itt emlitve.

itt nincs róla okan
adat, amiért bevenni,
és dennes volna!

Soósné Korányi Anna bárónő

Alkotásával szerepel a Magy.Képzőm.Egy.jub. kiáll.-án.

P.H.934.XII.12.

Sóósné Korányi Anna

szerepelt a Nemzeti Szalon téli tárlatán.

M. 1932. XII. 28.

Dr. Soós Zoltán orvos-hadnagy

feldarabokból hegesztőpisztollyal alakít-

ja érdekes szobrait (Szemüveges férfi), s

elmélyült szerelemmel hódol

Részt vett a Józsefvárosi Művelődési Ház

képzőművészeti körének jubileumi kiállí-

tásain.

Péter Imre: Művelődési házak jubileumi kiállításai

Népművelés 1970/5 45 old.

Illusztráció Soós Zoltán Nap ébresztő c. kötetéhez.
(KARPATI GUSZTÁV RAJZA)

Jobs Zoltán

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

ÓZDI VASAS

1961 APR 22

PORT Kultúra SPORT

1021

Soós József

szül.: 1921, Apostag. Festő, grafikus. 1941 óta él külföldön, évtizedek óta Belgiumban. 1950 óta állít ki rendszeresen. Magát sámánista festőnek tartja. A „Fantasmagie" nemzetközi társaság alapító tagja. Elvont képeiben fantasztikus motívumokat használ. Műveiből ajándékozott a Szépm. Muz.-nak. Kiállított művei:

A torreádor totemképe 1969. gouache 58 x 78 cm (repr.)
Az „Ős Kaján" szelleme " – " – "
A vörös lovag emblémája " – " – "
Sámánszelem jelekkel 1970 tempera 50 x 70 cm
Sámánjel 1961 linóleummetszet 73 x 58 "

XX. századi magyar származású művészek külföldön. Bp. Műcsarnok, 1970. Bev.: Dr. Bagnar József. 65. l.

Itt számoltuk el az értékesi
sának és behajtásának adminisztrá
kek ellenőrzésének, öblitésének,
tulzottan nagy, illetve kis fogya
vizmérők karbantartásának és fels

Az 1939.évben 331 db. 4o-8o
végeztük el. Az átalakitott vizmé
vizmérők voltak, amelyek elavult
követelményeknek.

1.Alrovat. Tisztviselők, irodai k
mélyzet és id.alkalmazottak fizet

Lét

1938.év
tényleges: 193

Sonna Lipót

asztalos 1817

l.

Mihalik Miklósról

57. l.

tan van ábrázolva

s kissé jobbra fordul. Leereszteti jobb ke-
baljával a szék támlájára nehezedik. Haja
hegyesre pödrött. Ingének álló gallérja s kézelői
nelltű van szurva, végig begombolt kabátja kettős
bal kezének negyedik ujján gyűrűt hord. A hát-
borító függönyön album fekszik. Felirata a kép

jvár-némethi
l Ernő"
ri m. kir. miniszter,
selő, stb.
sz Alfons"
Veréby Sománé"
más tilos"
dy Testvérek Budapesten."
gysága 27·7 cm.
kör. ny.)
b. pap.)

33/97 No 1-2.

Sonnenfeld-Amália

1904/5

Ferkèpzomfoiskòvk

132.0

Sonneman, G.

MDK

Rk: "Die Statt Offen"
Buda alaprajza.
Sign.: G. Sonneman del.

65.o. 194. szám.

/dr.Kelényi B.Ottó/:Buda és Pest grafikus ábrázolásai a visszafoglalás korában. 1683-1718. 86 o. és 16 repr. Bp. 1937.

MDK

Sonnenfeld A.

Sgrafitto diszités. Magy. Iparmüvészet, 1904. 76-88 l.

Jézus Ker. Szent Jánoskával

Vászon, olaj, 37×43 cm.

Gerevich: Az Újság, 1916., júl. 20, 3. l. (Correggio-másolat.) — Gerevich PA, 232. l. (Correggio késői tanítványa.)

PASSEROTTI, BARTOLOMEO (bolognai festő, 1529—1592)

Szent család a kis Ker. Jánossal és Szent Katalinnal (105. kép)

Vászon, olaj, 110×92 cm.

Az Ipolyi-gyűjteményből.

Ipolyi Arnold képgyűjteménye. Új Magyar Sion, II., 1871., 375. l. (Parmagianino.) — Ipolyi, Biharvármegye 203. szám. — Lepold—Homor 97. l. — Gerevich PA, 232. l. (Passerotti.) — Őszi kiállítás, 1930., Ipolyi, 31. szám. (Képe hátul.) — Gerevich IPGY, 99. l. (Képe 90. l.) — Bocz Ilona: Az olasz manierista festészet. Pápa, 1930., 47. l. (Passerotti.) (Képe V. táblán.) — Lepold—Lippay 55. l.

PERUGINO, PIETRO (umbriai festő, 1450—1523 körül) KÖVETŐJE

Jézus születése. Fent: *Angyali üdvözlet*

Fa, tempera, 72×56·5 cm.

A Bertinelli-gyűjteményből.

Rényi 15. l. (Pinturicchio.) — Z.: Az esztergomi érseki képtár leírása. Új Magyar Sion, XVI., 1885., 676. l. (Pinturicchio.) — Maszlaghy II., 73. szám. (Pinturicchio.) — Gerevich: Az Újság, 1916., júl. 20, 3. l. —

Sonnenberg Marcell
Szinyei Társaság meghivott tagja
Szinyei Társaság VII.kiállitása
Nemzeti Szalon, 194o. jan.febr.

II. kir. vallás- és közokta

1.264/1941. szám.
Om.biz.

Mellékelten megküldöm C
által 800/Om. biz. l. b. 1941. szá
jékoztató a katonai szervek, polgá
polgári személyi szükségletének bi
utasitást. A mellékelt átvételi el
terjessze fel hozzám.

Az összefoglaló tájékozt
nivalókat a honvédelmi miniszter u
amelyet az összefoglaló tájékoztat

Nyomatékosan felhivom C
/19/ bekezdésére, illetőleg az 58.
táblázat 23. és 24. pontjaira, azz
ket a népmozgalmi nyilvántartónál

Sonnemann, J. T. G.

rézm.

Buda alaprajza.
Rézm. 1684.
Mellékel.

Hlubay 1948

839. z.

takosnak 4 drb. sertése
vé vállása óta, az o
a müemléket rongál
gyelmeztés dacára
rakor Molnár Lajos é
a 4 drb. sertést a vár
ni találta. –

Sonnemann J. G.

verm.

Budavnīraf. 1936

27. 1.

Sonneman, G

XVII. 2

lásd

Kremrejí Bp 18. l.

A m. kir. vallás- és közo

9201/1934. szám.

A Műemlékek Országos B i

KÖZALAPÍTVÁ

Budapest V

9508/1935. szám.

A Műemlékek tekin

Sonnemann J. T. G.

l.

Kel Bpgrafák

183, 194. n.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Sonneman J. T. G

L.

Schoen Pest - Buda
52. L

N	O	V	E	M	
1	Csütörtök	Marianna	Zsol		
2	Péntek	Achill	Jósu		
3	Szombat	Győző	Dán		
4	**Vasárnap**	**Károly**	III.		
5	Hétfő	Imre	Ésai		
6	Kedd	Lénárd	Ésai		
7	Szerda	Rezső	II. K		
8	Csütörtök	Gottfried	Dán		
9	Péntek	Tivadar	I. K		
10	Szombat	Luther	Zsol		
11	**Vasárnap**	**Márton**	Zso		
12	Hétfő	Jónás	Józs		
13	Kedd	Szaniszló	IV.		
14	Szerda	Klementina	Dán		
15	Csütörtök	Lipót	Jóna		
16	Péntek	Ottmár	Jer.		
17	Szombat	Hortense	Ésa		
18	**Vasárnap**	**Ödön**	Zso		
19	Hétfő	Erzsébet	Zso		
20	Kedd	Jolán	Jere		
21	Szerda	Olivér	Zso		
22	Csütörtök	Cecilia	Zso		
23	Péntek	Kelemen	II. M		
24	Szombat	Emma	Hab		
25	**Vasárnap**	**Katalin**	Ezé		
26	Hétfő	Milos	II. M		
27	Kedd	Virgil	Jere		
28	Szerda	Stefánia	I. S		
29	Csütörtök	Noé	Dán		
30	Péntek	András	I. K		

Sonnemann, J. T. G

l.

Bpgratafr

183, 194. X. 12.

Debreczeny Zoltán

Ötvös.

XVIII. 77.

T. T. G. Sonneman

Buda.
jel. T. T. G. Sonneman delineavit et fecit. m. 52. 7 42 cm. Budavár ei az 1686. ostromának nagy fontosságu térrajza német magyarázattal.

Bubics. Magyarországi várak stb.

10–11. l.

..... *műhely.*

yfőnökség!

év ..... hó ____n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

am.

évi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Sonneman J. T. G.

rajz e. metsz.

Buda.

M. n. muz. Icones
Fol. 173

Üveggyöngy VIII-193.

Sonneman J. T. G.

U. 4233. 52 1.

12. az Juritennek Huga =Phoebi s
A hihára nem lehet okot talá
helyesen azonositja Apollova
14. Pygmalionnak A latin szöveg
lehet, hogy Cyánfás kiadásán
dítja, de lehet saját ötlet
15. az égnek hó teltével, az es
=clauso...Vesper Olymno 377.
16. Tisztviselöket, és kegyes él
lyeket =magistratus...sanctu
17. Thratiahélljeknek =Rhesi 460
A király neve helyett a nép
18. az " Baráttyának Deiphobusna
A fordító /vagy kiadásának k
alapján nevezheti meg, ott u
rétiának /"amice"/ nevezi AE

Z. SOÓS István

oldalszám

Laczkó András: Tallózó =
Somogy. XII. évf. 2. 1984 ?

[rec.] Szig R: Z. Soós István. = Kapaván: ,1983 ?

Z. Soós Ist. Minatűrök Kapaván: Togliatti Kut
1983

Z. Soós István

festőről közöl fényképet Csonka Béla Kaposvár c. városalbuma.

Bodri Ferenc: Kaposvár – Csonka Béla városalbuma

Somogy, 1987. 3. sz. 109. l.

Z. Soós István

készítette előzékeit Csonka Béla Kaposvár fotóalbumának – „Kaposvár visszafoglalása 1686" – címen. A cittíró erősen leszólja e munkát, „ijesztően anakronisztikusnak" mondja.

Bodri Ferenc: Kaposvár – Csonka Béla városalbuma
Somogy, 1987. 3. sz. 110. l.

SOMOGY MEGYEI MÚZEUMOK IGAZGATÓSÁGA

NYOMTATVÁNY

Németh Lajos

Budapest

I. ker. Úri u. 62.

S. Ny.: 2420

MTA Művtört. Kutató'cs.

A SOMOGY MEGYEI MÚZEUMOK IGAZGATÓSÁGA

szeretettel meghívja Önt és kedves családját

SOÓS ISTVÁN

grafikusművész

kiállításának megnyitójára

1978. június 9-én du. 17.30 órakor

Megnyitót mond: Szij Rezső művészeti író

Somogyi Képtár Kaposvár, Május 1. u. 12.

A kiállítás megtekinthető:

június 9-től július 9-ig

hétfő kivételével mindennap 10–18 óráig.

MDK

Z.Soós István, Kaposvár, Somogy m.

Télen is épitünk olaj
Önarckép "

A vidéken élő képzőművészek kiállítása.
1954.nov.20. - dec.4-ig.Ernst Múzeum. 16.1.

Hóm

ágának,

Budapest.

Z. Sós István

festő

1.

Szabad Művészet

1950. 10. 416. l.

Soós István

Kaposváron a dunántúli tavaszi képzőművészeti tárlaton díjat nyert.

NÉ.932.V.10.

vel együtt; a bíróságoknál pedig a sajtó- és pénzügyi l
lését, a telekkönyvi hatóság, az adó- és letéti hiv
a Függelék-részben a tudományos és más országos ér
tek és biztositó intézetek adatait, végül teljes névsor
talnoki címek és rendjelek birtokosainak is (kormán
csosok, stb.). Végül tartalmazni fogja a tisztviselő
sorban.)

Magyarország Tiszti Cím- és Névtárának uj
végén fog megjelenni. Az új kötet előfizetési ára 18

Az előfizetési határidő 1931. évi márc
határidő lejárta után csak bolti áron lesz beszerezh

Megrendelések kizárólag a M. kir. Miniszte
történt befizetések utján eszközölhetők.

Budapest, 1931. évi január hó.

M. KIR. KÖ

M. kir. állami nyomda.

Sós István

grafikus

1920-24

Éimisk 1930

88. h

Soós István MDK

Apám, pasztell

Műcsarnok 1931 Művészcsoportok kiállitása

MOB kv. 3212.

...érvári

...aurátta.

Sugár Gyula.
festőművész

A Pamuttextil Művek Kultúrházában Kiállítást rendezett Jánossy Ferenc, Nuridsány Zoltán és Orosz Gellért művészekkel együtt.

Esti Budapest, 1952. Nov. 3.

„Szovjet katona c. kepe a pecu varon

muzeumban kiállításra került.

Somogyi Néplap, 1957, ápr. 15.

MDK

Soós István

Karl József és Fia szfvári cég az O.M. Iparművészeti Társulat közvetitésével szükebb pályázatot hirdetett a cég gyártmányainak forgalomba hozatalára szükséges palackok, majolikakorsók és cimkék terveire a Képzőm. Főisk. az Iparmüv. Isk. és a Főv. Iparrajziskola növendékei között. Ezen tervpályázaton pályamunkáját félmillió koronáért megvásárolták

Érdekes Tervpályázat. Magyar Iparművészet 1925. 35.l.

Soós István MDK

Apám, pasztell

Műcsarnok 1931 Művészcsoportok kiállítása

Soós István

Kaposvári épanimvelt

szül. 1900 Nagyszámszám

életrajz archép

lásd

Dömjén Miklós

Somogymegye Trianon után

Bp. é.n. 176. l.

MOB kot. 3212.

Ez, aki a szekesfehérvári Aba Novákokat restaurálta.

Soós István

festő Kaposvár

A városi tanács által felállított szabadiskola tanára

Sz. M. 1953. 4. sz

boríték.

Soós István

festő

Kaposvár

lásd

Zámbory Soós I.

alatt.

MKSz 1947

Soós István

festő

Kapuvár

Lásd

Zombory Soós István

alatt is

HÉDERVÁRA (Gallóköz)

Templom, gotikus. Márvány keresztelő medence, gr. Viczay Ádám figurális vörösmárvány sírlapja.

Gallóközi úti-képek. V.V 1858, 90 l.

Soós István

MDK

A Hazafias Népfront ünneplésére a Somogymegyei Képzőművészek csoportja ünnepséget rendezett. Fenti művész is jelen volt.

Esti Hirlap 151 sz. 1959. jun. 30 2 old.

MDK

Soós István

A Hazafias Népfront ünneplésére
a Somogymegyei Képzőművészek csoportja
ünnepséget rendezett, amikor fenti művész
is részt vesz.

1959.
Esti Hirlap 151 sz. jún. 30 2 old.

Soós István, festö MDK

2oo.	Napfürdözök.	Pasztell
2o1.	Hajnalodik.	"
2o2.	Játék a homokban.	

Nemzeti Szalon. - A Baltoni Társ. IV.Kiáll.
Bp.193o szept. Kat.

MDK.

Soós István festő, Kaposvár,

"Reggeli öltözködés" /olaj/

Vidéken élő képzőművészek kiállitása
Nemzeti Szalon, 1955.16.1.

M.D.K.

Soós István, festő

"A kisasszondi Csokonai-bükkfa 1912-ben".c.rajza.
45.o. Fekete repr.

Takáts Gyula: Csokonai Somogyban. 33.o.

A Petőfi Irod. Múz. Évkönyve. 1962. Képzőművészeti Alap Kiadóváll. Bp.

M.D.K.

Soós István, festő

"A csökölyi paplak a XVIII. század végén". c. Rajza.
35.o. Fekete repr.

Bakáts Gyula: Csokonai Somogyban. 33.o.

A Petőfi Irod. Múz. Évkönyve. 1962. Képzőművészeti
Alap Kiadóváll. Bp.

M.D.K.

Soós István, festő

"A Sárközi-ház Nagybajomban".c.rajza. 39.o.Fekete repr.

Takáts Gyula: Csokonai Somogyban.33.o.

A Petőfi Irod.Múz.Évkönyve.1962.Képzőművészeti Alap Kiadóváll.Bp.

85646. — Réval

Soós István

festő Kaposvár

Berzsenyi 1933. dec. kiáll

Mély út Kislaknál, pasztell

Kálvária, pasztell

Borgia Caesar, olaj mgt.

Bolgárkert, pasztell

Halászfiú, pasztell mgt.

Z. Soós István festő

Szabad Művészet, 1949.

III. köf. 1. sz. 48. o. Szabadszerve-

zeti közlemények.

Soós István festőművész

Magyar Kurzet 1950.
juli. 27. 4. old.

A Magyar Képzőművészeti Kiállitás
Zsűrije megkezdte a vidéki kiállitá
sok megbirálását.

Soós István festő

Szabad Művészet. 1950 IV. 5-6-7. 231-232

Gerő Gyula: Balázs János-emlékkiállítás
Kaposvárott

Sós István festő

Szabad Művészet. 1951 V. 1. 32-33

K. I. A somogyszemeszei képzőművészek kiállítása

Z. Soós István

festő

M.D.V.

Soós István
festő

68 éves korában, első kiállítása után négy évtizeddel egészen újszerű módon ábrázol. Mesébe illő látomásai a természet reális világába vezetnek.

Márffy Albin: Soós István . . .
Művészet, 1969. április – 26 lap.

Soós István
festő

M.D.

Vidéke otthonában, nagyszerény-
ségben él, és ott alkot. A művész
1900 augusztus 3-án Nagykani-
zsán született.

Maiffy Albin: Soós István ...
Művészet, 1969. április – 26 kap

Soós István
grafikus

M.Dk.

Boszorkány"
"Keresztelő Szent János"
"Büszke királyi fej"
"Öreg legény tavasza"
} repro

Mázffy Albin: Soós István festő művész ujabb grafikái
Műrészet, 1969. április – 26 lap

Soós István
festő

M.D.V.

Az „Őszény", a „Vadlófej", a „Tőszsfőnök", a „Pelikánok" c. rajzai a természet megfigyelés leírása.

Márffy Albin: Soós István . . .
Művészet, 1969 április – 26 lap.

M.D.V/1

Sóós István
festő

Vir ág nem" portréja belső énjére
"mutat. 1965-ben lapos fapálcikával rajzolta „Saphás 6 nardép" et.

Márffy Albin: Sóós István . . .
Művészet, 1969. április – 26 lap.

Soós István
festő

M.DK

A „Berzelő" cimű ráp is egy megcsonkított fáról készült. A „Vaddisznó" ~~is~~ egy elhalt ágról készült ráp.

Márffy Albin: Soós István . . .
Művészet, 1969. ápr. ilis – 26 lap.

M.D.Y

Soós István
festő

A fűrfa levágott ágainak csonkjá-
ból formálódott a „Büszke királyi
fej" cimű műve. A természet játékat
figyelte meg és ábrázolta az „Öreg
legény tavasza" c. kréta rajzán.

Márffy Albin: Soós István . . .
Művészet, 1969. ápriliis – 26 lap.

M.D.Ł

Sóos István
festő

A „Kereszlelő Szent János" alakja a mesteri kréta rajzok egyik legsikerültebb darabja.

Máffy Albin: Sóos István . . .
Művészet, 1969. április – 26 lap.

M.D.K.

Soós István
festő

A Somogyi megyei képzőművészek
1956. évi jubileumi kiállításán
13 alkotásával szerepel.

Márffy Albin: Soós István . . .
Művészet, 1969. ápzilis – 26 lap.

M.D.Y.

Soós István
festő

10-éven két véger szerverő munkát
1951-tól-1961 ig a Képzőművészeti
szövetség kaposvár munkacsoportjá-
nak vezetője és a dunántúli városok
között rendez szerekiállítást.

Márffy Albin: Soós István . . .
Művészet, 1969. április – 26 kap.

M.D.

Soós István
festő

Restauralta a székesfehérvári
Aba-Novák freskóhat és szá-
mos más műemléket.

Maiffy Albin: Soós István ...
Művészet, 1969. április – 26 lap.

M.D.K

Soós István
festő

Műemlékrestaurátori tevékenységét most 68 éves korában is folytatja.

Maiffy Albin: Soós István ...
Műrészet, 1969. április – 26 lap.

M.D.V.

Soós István
festő

1949-től-1961 ig nyugalomba vonu-
lásig a kaposvári muzeum restau-
rátora és 36 kiállítást rendez a
muzeumban

Márffy Albin: Soós István ...
Múrészet, 1969 április - 26 lap.

M.D.V

Soós István
festő

1946-ban megbízást kap a
kaposvári múzeum vezetőjétől
és helyre, állítja a múzeumot
romjaiból, megszervezi az első
felszabadulási kiállítást.

Márffy Albin: Soós István...
Művészet, 1969 április – 26 lap.

M.D.V.

Soós István
festő

A művén rajzol, fest, készít vézhancot, linoleumnetszelet és litográfiát. Té-
mahöre: táj, csendélet, portré és tölb-
alakos kompozíció.

Márfly Albin: Soós István . . .
Művészet, 1969. április – 26 lap.

M.D.

Soós István
festő

Tölb kiállítása volt Kaposvárott
Budapesten, 1929-ben a Nemzeti
Szalonban rendezett „Batoloni
festők" kiállításán vesz részt.

Maiffy Albin: Soós István . . .
Művészet, 1969. április – 26 lap

M.D.

Soós István
festő

1950 és 1956 között a Nemzeti Kiállítason vett részt, ahol az állam vásárolta meg több képét.

Márffy Albin: Soós István ..
Művészet, 1969. ápriliis – 26 lap.

Soós István

nyaradi festő

részt vett az alábbi

kiállításon.

Az Ország

1943 aug. 14.

(A délerdélyi magyar

képzőművészek ki-

állítása a [Brassóban].)

Déli Hírlap (Brassó.)

1943. aug.

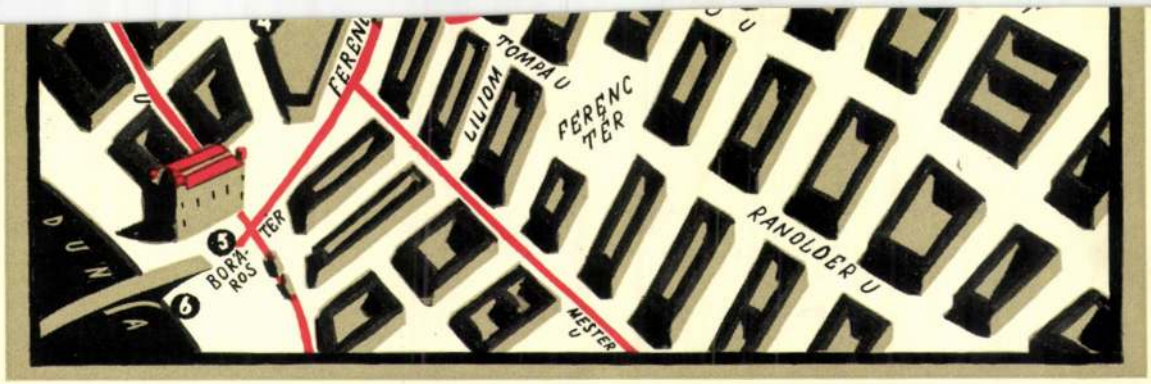

Magyarázat:

1. szám: Leszámítolóbank Ferenc körúti fiókja.
2. szám: Leszámítolóbank Józsefvárosi fiókja.
3. szám: Mária Terézia téri templom.
4. szám: Bakáts téri templom.
5. szám: Elevátor.
6. szám: Horthy Miklós híd.

Rigler rt. Budapest

Soós István

Jestő

Magyarság

1943. júl. 6.

(Délerdélyi művészek

kiállítása Brassóban.)

YULA

ányosi-u.
6.

Soós István

1942. jún. – pil részt vett a délerdélyi magyar képzőművészek aradi kiállításán.

Esti Magyarország

1942. jún. 24.

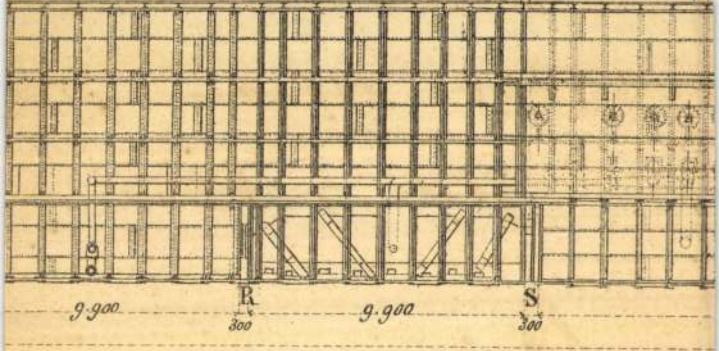

Fig. 4. Ansicht von einem Drehsteg aus.

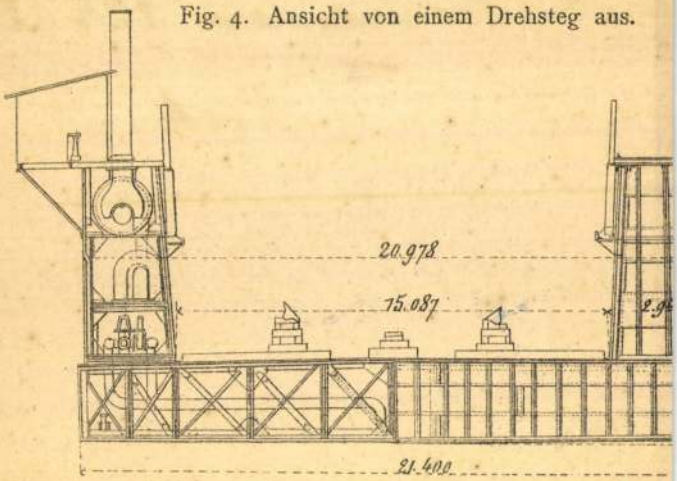

Waldheim art. Anst. Wien.

Soós István

festő, grafikus

lásd

B

Nemesvári 125. l

arck.

Soós István

Aba Novák freskó restaurátora

Feladó: vitéz Szakály István
Székesfvár pomkert.

Ára 20 fillér.

ZÁRT LEVELEZŐLAP

Nagyságos

Dr. Szentiványi Gyula
Miniszteri Főtitkár Urnak

Budapest
XI. Lágymányosi u. 16.

M. kir. állami nyomda. Budapest, 1942.

Soós István

festő

Műcs. kiáll, 1931 től

Pipics 120-C.

Ssós István

1920/21 - 1923/24

Ferkèpzomfoiskèvk

132. l.

néz. Leereszteti jobb kezével az asztalra támasz-
lán lógó díszkardot fogja. Haja és szakálla rö-
ének álló gallérja és kezelői látha~~tok~~nak, nyakken-
avetett prémes mentéjé zsinóros, mentekötőjén s
k. Mellét a koronás érdemkereszt díszíti s mind
Felirata a kép alatt két sorban:

JÓZSEF
r. tanácsos.

A."
Veréby Sománé"
nás tilos"
ly Testvérek Budapesten".

ak nagysága 29·5 cm.

chin. pap.)

kör. ny.)

33/97:3–4.

Soós István

Szül. Budapesten 1898 máj 10
Rk. Gim. egetts.
1920/21. I–II. elsőéves mu-
vésznöv. Vaszary János.

Lelet, eötvös-pusztai VI. 125.

KMTA 13 ATMX
JUN 13 1967

Sós István

festő Kaposvár

KMTÁRS művcsoptok

1931 feb-márc, kiáll.

XI. 60.

Magy. S.

Szentiványi Gyula dr. címzetes
Műemlékek Orsz. Bizottsága
Horváth Endre utca 10.

Budapest IX

Soós István

festő

Szód

Uj Fehérvár

1942. jul. 9.

(Aba Novák V. székesfehérvári falképeinek restaurálása.)

SZÉPMŰVÉSZET

SZERKESZTŐSÉG: BUDAPEST
IV. GRÓF KÁROLYI-UTCA 28

T.: 182-610

Sóós István

ired

Pest. 1942. júl. 11.

(~~Aba~~ (Porlanak és elfakulnak a székesfehérvári Szent István mauzoleumban Aba Novák hires freskói.)

Z. SOÓS István festő Somogyi Honismeret 1993/1

halt meg. *Goszthony Mária* számos művét őrzi a kaposvári múzeum. 1982-ben megkapta a Somogy Megyei Tanács Művészeti Díját. 1989 március 27-én halt meg Mezőcsokonyán. Hamvai kápolnájába, Bárdibükkre kerültek.

Matyikó Sebestyén József
BESZÉLGETÉS Z. SOÓS ISTVÁNNAL

Kaposváron, a dr. Kovács Sebestyén Gyula utcában ragyog az őszi nap. A tar fák ágai között könnyen tör át a fény,- és szép őszi virágos kert fogad.

Itt él és alkot a Somogy megyei művészeti élet egyik nagy „öregje", a 92 esztendejében járó *Z. Soós István* festőművész, aki művészi munkásságán kívül, mint a város polihisztora, hosszú évtizedeken át a múzeum és az oktatási ügyek tevékeny szellemi irányítója is volt.

A híressé vált elődök sorába emeli már az a bátorság is, – mint *Telepy Katalin* művészettörténész írja tanulmányában: – új stílusával, mellyel sok alkotásában kifejezte a *másság* tényét, igényét, vállalta a szokatlan festői gondolatok megoldását. Gazdag művészi tevékenységének jelentős része freskófestői munkássága,

a megye, a város középületeiben, templomokban. Számos fontos műemlék restaurátora; pl. ő restaurálta a szennai templom népi műemlékét is, 1948-ban.

Modern grafikai ciklusa a fény és a mozgás örök sokféleségének megjelenítésére született, amely a természet és az ember kapcsolatának sajátos összefonódását egyéni módon sugározza. Erről és teljes munkásságáról *Szíj Rezső* művészettörténész írt részletesen a város által 1982-ben kiadott életrajzi albumban.

Köztudott, hogy Kaposvár hírét-nevét *Zichy Mihály, Rippl-Rónai József, Iványi-Grünwald Béla, Kunffy Lajos, Vaszary János, Bernáth Aurél* művészeti rangja gazdagította. Míg azonban e nagy elődök működése itthon és külföldön már széles körben ismertté vált, a kortárs művészet e jeles itthoni képviselőjét, Soós Istvánt nemhogy az ország, de még a megye közönsége is alig ismeri...?

Miközben a szívélyes feleség, háziasszony kávéját tejszínnel elfogyasztjuk, az jut eszembe, hogy akárhányszor is találkoztunk Kaposvárott és többször a megyei könyvtárban is, mindig valami megnevezhetetlen nyugalom szállt közénk, hacsak pár mondat erejéig váltottunk is szót. Ilyenkor mintha a zaklatottság, a szédült rohanás mérhetetlen messzeségbe zuhant volna. Mintha csak harmónia létezne. Vonalban, színben, formában, szellemi sugárzásban. Mindketten a békességre, a megnyugtató szépre gondoltunk.

Most itt vagyok lakásán, – megkértem, – emlékezzen a hátrahagyott időben néhány kedves esetre, a művészet területéről.

– *Úgy tudom, hogy Pista bátyám több kiállítást rendezett a Balaton mellett, – így Siófokon is.*

Mint a Képzőművészek Somogy megyei Munkacsoportja szervezője, vezetője 1960-ig mintegy 36 kiállítást rendeztem itt és Duántúlon az idetartozó kollégák műveiből. Ennek egyik sikeres része volt a siófoki is. De tartottunk Fonyódon, Balatonszemesen, Keszthelyen, s ugyanezt az anyagot Kaposváron is bemutattuk. Szépen ment ez a bevált módszer három évig. Volt néhány fővárosi résztvevő is. Talán ennek volt tulajdonítható, hogy a negyedik évtől kivették a kezünkből és a Művészeti Alap rendezte tovább. Ennek az lett az árnyoldala, hogy bennünket meg sem hívtak. No, de az sem élt sokáig.

– *Kik állítottak ki névszerint a siófoki és más helyen, mivel ez csoportos bemutatkozás volt?*

Azt hiszem, van erről valamilyen jegyzék a megyei múzeumban, hogy kik és milyen anyaggal. Általában minden csoporttag évente résztvett, jóleső kötelességgel és szépen kifejlődött egy balatoni szemlélet. No és az értékesítés is életre kapott, akár a kiállítás alkalmával, vagy a Képcsarnok által.

– *Szíj Rezső művészettörténész írja monográfiájában, hogy az 1930-as években Pista bátyám Zamárdiban is festett. Milyen emlékei vannak erről?*

– Nem csak Zamárdiban, az előbb mondottakból adódik, hogy én már a Balaton számos helyén dolgoztam. Ezen az oldalán, meg a túlsón is. Többször voltam Szigligeten akkoriban is, de évek múlva is visszatértem oda. Zamárdiba kerülésemet az indította el, hogy egy Szabadi nevű villatulajdonos családtagja felkeresett meglepő kérésével, fessem meg az édesanyja portréját. A kép elkészült 100 x

70 cm nagyságban, akkoriban sokat pasztelleztem, hát ezt is ebben oldottam meg. No és ennek ellenértékeképpen 1930-ban és 31-ben ott nyaraltan náluk egy hónapig a víz felé néző remek kilátású emeleti szobában. Szép volt akkoriban a Tihany felé való rálátás még, nem volt ennyire kimerülve, regényesebbnek láttam. Festettem is jó néhány darabot. Ezek közül három képet beküldtem a budapesti Nemzeti Szalonban évente megrendezett nagy kiállításra, az is csak balatoni képeket mutatott be. Az egyik képem kb. 60x80 cm méretű, a vízparton álldogáló, fekvő fürdőző alakokat mutatott, a háttérben Tihany temploma. Sokan nézegették. *Kézdi Kovács László* volt a balatoni kiállításoknak a műkritikusa. Hogy-hogy nem, a Pesti Hírlapban megjelent cikkében csodálkozásomra az én dolgaimmal kiemelten foglalkozott. Ismeretlen voltam én még ilyen helyen, bár a Műcsarnokban is szerepeltem. Az említett képemet megvette egy Szigetváron lakó gyűjtő, a Kaposváron rendezett tárlaton. Akkor még a Berzsenyi Társaság a Fő utcai Turul szálló nagytermében tartotta az őszi-tavaszi tárlatokat, és ott látta meg Oscsodál Imre ezredes, megvette. Érdekes, ugyanakkor más is jelentkezett vásárlására. Jó néhány vízparti témát a Képcsarnok is megvásárolt. A somogyi nevrezetesebbeket említve Igányi G. Bélát, Kunffy Lajost mondhatom, Rippl-Rónai is többször dolgozott Balatonlellén az előbbiek társaságában. Ezt Kunffy Lajostól tudom, aki Rippl-ről készített egy napsütéses parti képet.

– *Kunffy Lajossal jóbarátságban volt Pista bátyám...*

– Sokszor találkoztam vele, mert már 1928-tól ő is rendszeres kiállítója volt a Berzsenyi Tárlatoknak. Sok levelezésem van tőle 1935-től kezdve. Kitüntető szívélyességgel fogadott, bárhol is találkoztunk. Az öröm és meghatódottság fogott el mindkettőnket, amikor hosszú idővel újból találkozhattunk. Budapesten töltött kényszerű száműzetéséből jött meg s a véletlen összehozott bennünket; – jött lefelé a Kossuth Lajos utcán. Már messziről megismertem nyugodt, de rugalmas járásáról, választékos öltözködéséről, fekete művészkalapjáról, prófétai szép fehér szakálláról. Akkor már én vezettem a múzeumot. Följött velem és ott hosszasan elbeszélgettünk. Elmondta terveit. Távozásakor meghívott Somgytúrba és attól kezdve szinte minden évben vendége lehettem egy-két hétig. Együtt festettünk a szabadban, rendezgettem a műtermi összedobált dolgait, javítottam a háború alatt sérült festményeket. Szorosabbá lett ismeretségünk. Atyai barátságába fogadott, amit én rendkívüli módon értékeltem. Nagyon szerettem őt és értékeltem az egész családot. Művelt, mértéktartó, békés emberek voltak.

Kunffy festészete a német, majd a francia haladó impresszionista megújulás vonalához tartozott, melyhez mindvégig hű maradt. Műveivel első ízben a Fő utca elején volt Goitein Mór féle műkereskedőnél kiállított nagyobb vásznával találkoztam 1925-ben. „Somogytúri lakodalmas" című sokalakos olajfestményét csodáltam meg. Nem is tagadom, képeinek finom színharmóniája, jól megrajzolt figurái hatással voltak rám, mégha nem is követtem stílusát, nemesítő tetszéssel voltak rám.

– *Úgy tudom, Kunffy inkább a műteremben festett, vagy kint a szabadban is?*

– Kertjében, a falu utcáiban, vagy a falu érdekesebb udvarában talált mindig témát. A műtermi munka minden jól képzett festőnek meghatározó munkáját jelenti. A szabadban felvett vázlatok alapján a nagyobb feladatokat ott hozza „tető alá".

Ahogy a műteremről beszélünk, egy kedves jelenet jut az eszembe: Egyik látogatásom alkalmával a somogytúri műterem érdekesnek látott bejárata fogott meg, és hozzákészülődtem, hogy arról csinálok egy képet. A bejárat előtt oszlopok tartják a tetőszélt, zöld folyondár tekeredik rájuk, a falon vibráló délelőtti napfény... Hát nekiálltam, hogy fessek. Lajos bátyám mellettem megy el, pillanatra visszanéz és azt mondja: Mindjárt jövök vissza, addig ne csináld! És ahogy visszajött, így szólt: Te, ez így nem lesz jó! – Miért, Lajos bácsi? Nagyon közel állsz a témához... Lehet, de nekem éppen innen tetszik és most már hozzákezdtem...

Egy óra múlva bevittem a műterembe a kész képet. Éppen ott foglalatoskodott a mester. – Tedd fel az állványra! ... Nézte, nézte sokáig...

Nyert! Nagyon jó kép lett belőle! Csend követte a következő perceket, aztán megszólalt: Érdekes dolog ez, Te mindig olyan valamit találsz itt nálam, amiket én már 60 éve naponta látok, de nem jutott eszembe, hogy abból képet fessek!...

Ezt a képet a Rippl-Rónai Múzeumban bemutattam és megvette a megyei tanács. A múltkoriban még láttam egyik hivatali szobában. Sajnálom, hogy nem maradt meg az én gyűjteményemben.

– És mit tud a Balaton körüli festőkről, pl. Cserepes Istvánról és Wagner Gézáról?

– Cserepest nem, de Wagnert személyesen ismertem. Ő Siófokon lakott, régi kiállító tagunk volt. Azt mondhatnám, hogy helyzeténél fogva ő ismerte a somogyi parti vizet a legjobban. Ezt minden szereplésekor mindannyian elismertük. Akár vízfestéssel, akár pasztellel jelentkezett, szépen vettek is Tőle. Sárközy Géza, azt hiszem, somogyi földbirtokos család tagja, pedig rendkívül erőteljes fakturával oldotta meg képeit, különösen a téli hangulatokat. Elsőnek kellett volna említenem Merész Gyula festőművészt, aki ugyan Erdélyből származott, de Somogyban honosodott meg, ugyanis Babócsán lakott. A húszas években az Iparművészeti Főiskola alakraz tanára volt, én is a keze alatt voltam. Ő mint kitűnő figuralista, történelmi és egyházművészeti nagy vásznakat festett állami megrendelésre, de a falu életéből is láttam néhány képét. Itt is kiállított. Sajnos, 1944-ben Délamerikába távozott és úgy tudom, nem is jött vissza. Egyszer hivatalos szemleúton jártam Merész babócsai műtermében, illetve a romos kastély állapotát kellett felmérni. Akkor tudtam meg, hogy Széchenyi Ferenc gróféknál már hosszabb ideje ott dolgozott. Megrettenten tapasztalhattam, hogy milyen kíméletlenül bántak el képeivel. Volt olyan is, amit felszegeztek tetőbeázás ellen. Az egész kastély súlyos állapotban volt, részben elhordták... Később, 1960-ban találtam néhány festményét Ábrahám-hegyen. Azok bekerültek a kaposvári múzeumba. Különösen értékes ezek közül az Önarcképe. Mi, tanítványai, becsültük alkotásaiért, melyeket a Műcsarnok rendezte Országos Kiállításokon láthattunk. Szigorúan megkövetelte az alakrajz anatómiai hűséget, mert ez minden jó munka alapja.

– És a Zichy Múzeumot ismeri-e, járt már ott is?

– Hogyne jártam volna, hiszen 1951-ben a háborús károk rendetlenségét én hoztam helyre. Valamelyes restaurálást is kellett csinálni. Ezt a munkát megismételtük Bényi Lászlóval és feleségével Supka Magdolnával 1955-ben és 1957-ben. Akkor az egész rendezést felújítottuk. És ezen a nyáron 1992-ben újból gyökeres rendezés történt. Szerettem volna ott lenni a megnyitásán, megismerni a Zichy család mai házigazdáját, Csicsery-Rónai István urat. És jóleső érzés lett volna találkozni az akkori munkatársakkal is.

Zichy Mihály festőművész dédunokája, Vitéz Csicsery-Rónai István felesége az 57-es rendezéskor a múzeum gondnoka, őre volt. Az ő szívélyes vendégei voltunk, jó hangulatban folyt a munka. Még festettem is néhány képet.

Egy sokkal régebbi emlékezésem is van. Somogy felavatott vitézei székkapitányuknak, V. Csicsery-Rónai Istvánnak velem készíttettek egy díszes emlékalbumot, mikor őt vármegye székkapitányává kinevezték. Az oklevelet a kaposvári Kossuth L. utcai székház avatásának ünnepén adták át. A bőrkötéses ezüst-veretes emlékalbumot annak idején lefényképeztem, mint a többi hasonló munkáimat is. Most, hogy néhány hét múlva a múzeum ünnepélyes megnyitása után egy barátom társaságában kijuthattam Zalára, és megismerkedhettem ifj. Csicsery-Rónai úrral, felajánlhattam az eredeti album helyett a kinagyított fényképeket. Így illő helyre kerültek. Csicsery-Rónai úr szívélyes fogadtatás után lelkesen, részletekkel bővítve mutatta be az új rendezést. Úgy látom, most minden jelentősebb Zichy műtárgy, festmény, grafika és családi emléktárgy, gyűjtemény együtt van. E felbecsülhetetlen értékű átfogó gyűjtemény teremtő géniusának nagyságát jól tükrözi – boldog voltam, hogy a műkincsek vonzó sugárzásában lehettem és a házigazda vendégszeretetében részesültem.

Kár, hogy Zala község megyénk rejtett zugában fekszik, de megnyugtató, hogy így is, már ebben az évben huszonnégyezer látogatója volt.

– Rippl-Rónait ismerte-e személyesen?

Rónait látni láttam, mégpedig kétszer is, de az is szomorú találkozás volt. Először Budapesten az Ernst Múzeum összes termében rendezett életmű kiállításán. De csak úgy messziről, mert ott annyi volt a nép, hogy a képeket szinte megsem lehetett közelíteni. A hivatalos személyek és az elismert műgyűjtők szoros gyűrűt képeztek a művész közvetlen testközelében. Így hát csak villanásnyira láthattam időközönként. Másodszor itthon, a városháza melletti hetipiacon, amint szürke nagyszélű kalapjában, párizsi szürke elegáns hatású köpenyében hátratett kezekkel, sétabottal a kezében szemlélgetve sétált, tekintgetett a falusi vékás asszonyok sora között. Akkor még a szennaiak, kislakiak itt-ott népviseletben jártak és valóban festői jelenségnek számítottak.

Tudtam, hogy ő a RÓNAI, de megközelíteni, mint művésznövendék, nem is mertem. De nem is tartottam illendőnek.

De hát mit hoz a sors?! 1927. novemberében a város polgármestere, dr. Kaposváry György üzent értem, siessek le a városházára, ott van felravatalozva Rippl-

Rónai József festőművész, városunk nagy halottja. Nem is tudtam, hogy meghalt, de azt sem, hogy beteg volt.

Hát lementem és arra kért, hogy csináljak annyi képet, rajzot, amennyit csak lehet. Elkészült két ceruzarajz a ravatalról. Egy szénrajz a fejről életnagyságban. Egy színes pasztell a nagyterem erkélyéről, amint a színes ablakokkal megvilágított ravatalt a gyászolók körülveszik. Ezek kisebb méretű lapok. De a városháza külső erkélyéről jó rálátásom volt a Kossuth-téren elhelyezett koporsóra és az összegyűlt közönség tömegeire. A nemzeti zászlóval, a Munkácsy temetésén használt lepellel és temérdek koszorúval takart, körülvett koporsót gyors vázlatban vetettem papírra. Mint mondtam, az egész tér megtelt. A búcsúztató beszédet Petrovics Elek a Szépművészeti Múzeum igazgatója tartotta. Utána Csók István festőművész, a Képzőművészeti Főiskola igazgatója búcsúzott a festő kortársak nevében. Jelen voltak a budapesti művészvilág neves képviselői és természetesen a város polgármestere a tisztviselői karral.

Az emlékbeszédek után az összejött közönség a gyászmenetet sűrű, az útvonalakat végig betöltő sorokban kísérte ki a keleti temetőbe a város, a nemzet nagy veszteségét. Igen, ilyen temetés még nem volt Kaposváron, de Budapesten is csak Kossuth Lajosnak lehetett ilyen, vagy nagyobb.

Pedig úgy hallottam idős emberektől, tanároktól, hogy Rónait a város átlag közönsége nem ismerte, nem is becsülte. Mert a századfordulón és a következő pár évben még erősen élt a könnyen érthető, természethű, a valóság ábrázolását mutató festészet. No, de nem is volt még itt rendszeres képkiállítás, de annak való hely sem volt. Két lelkes ember foglalkozott ilyen dolgokkal. A város tanfelügyelője, Gulyás Ferenc és Dr. Fekete Gyula ügyvéd, műpártolók rendezték időnként a beszervezett anyagból a kiállításokat. Leginkább a nyári iskolaszünetben. Így került Rippl-Rónai József egy korai gyűjteményes anyaga az akkor új Anna-iskola egy-két földszinti termébe. Én ugyan ezekből egyet sem láthattam, de középiskolai tanárom mesélte, hogy a közösnég nagyobb része értetlenül állt a képek előtt. Sőt volt olyan nap is, hogy tréfára ragadtatta magát...! Rippl nem neheztelt ezekért. Elhárította magától jó humorával. De később, 1919-ben, a vármegyeháza földszintjén, Weissenbach Iván vármegyei aljegyző lakásának 2 szobájában is kisgyűlés-teremben már egy gyűjteményes jellegű anyagot állítottak ki. Ezt én is láttam tanárom vezetése mellett. Magyarázata jóvoltából akkor kezdtem világosabban látni azt, amit addig bizoyos hiányérzettel nézegettem. Hiányzott a megszokott szavahihető formai és színbeli visszaadása a dolgoknak. Pedig ekkor már én is belekóstoltam a festékszagba... és készültem Budapestre, a Főiskolára, reményteljes felvételizőnek. Így hát nem csoda, hogy kevesen férkőztek a művész által látott széphez. Olyanok, akik már jócskán bele lapoztak a művészet rohanó fejlődése lapjaiba és már az impresszionista felfokozott színes ábrázolást is elfogadták, jónéhányan voltak, de azt a sommásan összefoglaló és felfokozott színcsaládddal bátran, szinte odavetve csinált képeket alig néhányan vették be...

Aztán persze a fővárosban egymásután jól záró kiállítása híre itthon is éreztette nevelő hatását. Városunkban is értők, pártfogók, gyűjtők nyúltak tartalékjaikhoz és nemcsak megkedvelték a képeket, hanem jó, reális háttérnek fogadták.

Az előbb említettem, hogy a tréfálkodókra a művész nem haragudott, baráti körbeliekkel ő is megtett ezt-azt. Csukly Gyula igazgató-tanító mesélte egy délelőtti zóna mellett a „Koroná"-ban, hogy Károly nevű bátyja szőlő-szomszéd volt Rónaiékkal s így többszörönként átlátogatott hozzájuk. Egy alkalommal, úgy beszélgetés közben, Rippl csinált egy kis ceruzavázlatot róla. Még ki is színezte. Csuklynak ez akkor nem igen tetszett, nem is vitte el, holott kínálta neki: No vidd, – a tied! Aztán néhány nap elteltével Károly megintcsak átsétált egy kis traccsra. Jól megvoltak egymással, aztán búcsúzáskor mégegyszer felkínálta Rónai: Te Károly, vidd el ezt a kis rajzot, neked adtam már... Nekem-é? Szinlelé a meglepődöttet, hát aztán mit kérsz érte?... Hát csak úgy... No hát akkor adok érte egy üveg bort a frisséből!... Rippl tágra nyitotta barna, amugyis nagy szemeit, mint aki nem hisz a fülének,... No, jó! ... de vörös legyen ám! ...Aztán még utána mormolta bajusza alatt: Mindjárt küldöm is az üveget a vincellérremmel. Befogatott szamárkordés kis homokfutójába; volt neki egy régi francia gallonja, ugy 20-25 literes, azt segítette föl a kétkerekűre. Átporoszkáltak a szomszédba... A vincellér illendően, de nagy harsányan beköszön, bekopog: ...Jónapot, nacsságos úr! ... Meghoztam az üveget! Milyen üveget?!... Hát a Rónai művész úr küldte... Ja, -hadd nézzem?! ...Kisiet a kapuhoz, melyik az?... Hát itt a kocsin-e! ...Kisebbhosszabb csönd, apró köhintés. „Ejnye ez a Jóska már megint igencsak túljárt az eszemen!" ...No csak, ...Töltsétek meg, de csak egy litert engedjetek bele... Hadd lássa, én is úriember vagyok! álltam szavamat! Átnyikorgott a kétkerekű...

A bort küldő jóbarát is hamarosan átballaogtt a literes szállítmány után... aztán jót nevettek mindketten pár korty vörös bor mellett. Íze, hangulata volt a baráti szomszédolásnak.

*

Most még szeretném kiegészíteni az előbbiekben elmondott szavaimat a Rónai-temetésről. Amikor a ravatalnál készülő rajzokkal voltam elfoglalva, egy régebbi ismerősöm Borovitz Imre műkőgyáros, tanult szobrászatot is, szólított meg. Kért, segítsek neki a halotti maszkot megcsinálni. Ugyanis őt is kérte a polgármester, hogy segítse megörökíteni azt. Először a Budapestről leutazott Medgyessy Ferenc szobrászművász, a művésztárs, a Róma-villa sokszor látott vendége akart öntvényt csinálni, de valahogy nem sikerült. Így Borovitz Imrével mi ketten csináltuk meg azt. Én egy finom ecsettel lesöpörtem az előbbi próbaöntés apró szemcse maradványait, a szobrász beolajozta az arcot és hajzatot, nehogy beleragadjon a gipsz, így aztán hibátlan negatív formát emelhetett le néhány perc után.

Elgondolkodtató találkozásom volt ez a nagy halottal. Én, sose jutottam olyan kivételes pillanathoz, hogy Tőle kaphassak bíztató útravalót bizonytalanul elkezdődő pályámhoz, íme most ily közelségbe sodort a kiszámíthatatlan... Megrendülten végeztem akkor e rámbízott perceket... Hát így történt.

Jónéhányszor kimentem az emlékházba, a kertbe, mely annyi mindennek tanúja, és sok szép alkotásának indító színhelye volt. Meg-megállok mostanában is egyik, másik jellegzetesebb, sok időt látó faóriása előtt. Ezt ő is látta és bizonyára valamelyik festményén meghosszabbította annak életét.

És minden úgy van, mint akkor, amikor hangos volt a kert, a ház a családdal, a messziről jött vendégekkel. Emlék itt minden perc. A műteremben ott van kéznél a pasztelldoboz, a paletta és a fogason, mintha most tette volna oda, a sokszor megfestett szürke kalapja. Mintha várná őt... talán csak itt felejtette...

–És Kunffy Lajosról milyen történetekre emlékezik vissza szívesen?

– Mint előbbiekben már említettem, Kunffy házának vendége voltam havonta egy-két alkalommal. Ilyenkor a házigazda és én is más-mással töltöttük a nappali órákat. De este, vacsora után, élénk beszélgetésben múltak az órák. Különösen, ha Kunffy felesége, Ella néni, jóhangulatának engedve, zongorajátékával színezte azokat. Csak klasszikusokat játszott. Megvolt a tehetsége és úgy tudom, zenei felsőoktatásban is részesült. A beszélgetésekben általábna a művészetről, meg a német, francia városokban a művészek sikereiről volt szól No és persze Munkácsy Mihály műtermében tett látogatásairól is. Mesélte egy vasárnap délelőttjét, amikor Munkácsyék kijelölt fogadónapján, mint hazánkfia, tiszteletét tette a mesternél. Mikor a látogató kopogása után belépett a műterembe, látta, Munkácsyt egy magas állványzaton, széken ülve éppen a Honfoglalás című hatalmas vásznán dolgozott. Jónapot kívánok, Mester!... De csend fogadta a köszönését. Azt hitte Kunffy, hogy talán nem is hallotta, nagyon elfoglalt... Így hát megismételte azt: Jónapot mester!... Ekkor Munkácsy a széken ülve, odafordulva, éles szavakkal ezt kérdezte: Mondd csak, fiam, vajjon Te is azon bolondok közül való vagy, akik mostanában az árnyékot kékre, lilára pingáljátok?+ ...Zavartan álltam ott és csak annyit tudtam ezekután kinyögni; ...De Mester! – kezdtem volna a magyarázkodásomba... De Munkácsy izgatottan felállt a helyéről és ecsettel a kezében az ajtóra mutatott: Semmi Mester!... Vedd tudomásul, hogy az árnyék fekete! És mindig az volt és az marad!... Vegyes érzelmekkel, csendben behúztam mögöttem az ajtót.

Kunffy megtudta a kollégáktól, hogy Munkácsyt nagyon idegesítette ez a divatos bolondéria, amit az impresszionisták kezdtek terjeszteni. Új színekben tobzódásszerűen alkotják képeiket. Munkácsy sokat tépelődött azon, hogy ő miért nem érti-látja ezt a természetben? Hiszen az eddigi nagy mesterek csakis barnába, vagy feketébe ágyazottan oldották meg feladataikat. És ez eddig jó volt. Hát most úgy hirtelenjében az egész fiatalság meg akarja ezt dönteni, ez türhetetlen.

Kis idő elteltével persze, hogy úgy, mint máskor, vasárnap belátogatott Lajos bácsi a Mesterhez, de mindketten hallgattak a „problémáról" és Munkácsy sohasem is próbálkozott az új színharmoniákkal. És mégis, így is nagy-nagy alkotója maradt a magyar művészettörténetnek.

Kunffy és Rónai barátsága már párizsi idejük alatt kezdődött, a modern körökkel érintkeztek, azok műtermébe bejáratosak voltak. Így néha egy-egy

kiállítást együtt néztek meg, beszélgettek annak jövő sikereiről. Különösen Rónai mélyedt bele ezekbe az új látásokba.

Kunffy szívesen látta Rónait, bármikor is jött hozzájuk. Egy ízben, 1907-ben, éppen akkor látogatott somogyturi műtermébe Rónai, amikor ő a már régebben elképzelt és részleteiben is késznek talált festményén dolgozott. Ez a nagy festmény, a „Somogyi gyermektemetés" című kép, látogatója érdeklődését is felkeltette. Mondta is: – Te Lajos, ez egy különös ujiító indulás pikturádban, megjósolhatom, lesz ezzel sikered. De engedd meg, ha azt tanácsolom, hogy a fakturát menetközben ne változtasd meg; – azt amiket a friss vázlataidban megtettél, ahhoz ragaszkodj és amit egyszer jól odatettél, ahhoz ne nyúlj! Egyszerre festés a mai felfogás; – nekem ez az új metódus nagyon tetszik, – én is ezzel tudtam sikereket elérni. Kunffy nagyobbrészt, mint mondta nekem, ezeket a jó intelmeket megszívlelte. Így egy friss, levegős, új színhatásokkal megoldott kép lett belőle. Már sok országban szerepelt, mindig nagy feltűnést keltett új meglátásával és a magyar élet reális, mélyhatású ábrázolásával. Párizsban, Bécsben, Londonban, Münchenben, Budapesten volt kiállítve. Kaposváron is, úgy emlékszem, 1955-ben. Kunffy felesége több ízben ült modellt Rónainak. Fiatalabb éveiben érdekesen, franciásan öltözködő, szép asszony volt. Így nem egyszer, de ahányszor csak lehetett, újabb és újabb arcképet csinált róla. Ezek mutatós, jó képek lettek, és a művész mindannyiszor elkérte őket „Ellám, ugye elvihetem a mostani kiállításomra?" Persze nem hozta vissza. – Tudja, olyan bűnbánatos arccal mondta: „Ellám, nem tudtam ellenállni, hát eladtam." De ugye, nem haragszol, ...majd csinálok másikat! És ez több alkalommal ismétlődött, de Rónaitól most sincsen a Kunffy gyűjteményben Kunffyné arckép. Meg kell említenem, hogy a kaposvári Ripp-Rónai Múzeumban van egypár remek pasztell portré az ifjú Kunffynéről, melyeket Lajos bácsi alkotott. Megcsodálom őket, mindannyiszor, csakhát ritkán vannak kiállítva.

–És mi az ars poetikája? Nagyon sokoldalú alkotó.

– A művészet olyas valami, ami egész embert kíván egy elkötelezett életen át. A művészethez sok minden kell. Az értelem és akaráson felül igen sok érzés és képzelőerő. Én még a régi iskolákat jártam. Professzoraim mindannyian Munkácsy Mihály, vagy Székely Bertalan tanítványai voltak. Ezek megkövetelték az alapos stúdiumokat, mert csakis ezen át lehet valahová eljutni... És én most is ehhez tartom magamat.

*

Sokszor elgondolkodom, hogy Somogy e táján mennyi komoly, különleges érték halmozódott fel vagy száz év elmúlása alatt! És mit lehetne mind ezzel hasznosan a közjavára cselekedni?!– Ha visszanézek úgy 80-100 évre, nem találok kielégítőt, korunk szűkebb hazánkban még nem tett olyat, hogy mindez igazán közkinccsé, napi szellemi táplálékká lehetett volna.

„Jelképesen mondva: a virágot össze kell kötni, és ablakba tenni!" A művészi kultúrának mindig voltak megszállottai, csakis így jöhetett létre európai értékű Szépművészeti Múzeumunk. A gyűjtést s a megtartást a haza javára az értelem,

a fáradhatatlan ügyesség, az önzetlenség, a tántoríthatatlan hazaszeretet cselekedte meg. A háttér a nemeslelkűség.

Abban a szerencsés évtizedben vagyunk, amikor részt vehetünk a soros Világkiállításon. Talán itt az első és egyben az utolsó alkalom, hogy bizonyíthassuk: érdemesek vagyunk az örökséget megtartani.

Hogy összegezzük, – mi a teendőnk, – már most jó lenne összeülni azoknak, akik valóban hivatottak egy ilyen feladat jóreményű sikerében cselekedni. Ez a feladatunk!

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-720

Nógrád
1973 OKT 27

Soós Károly
1021

TÉLI ESTE

Soós Károly

A közművelődés új évadja

Nem csak új évad kezdődik az idén a közművelődésben, hanem új szemlélet, nevelésforma, ízlésformáló tevékenység nagy vizsgája is lesz a most következő tíz hónap. Júniusban nem kapnak ugyan bizonyítványt a közművelődés munkásai — de valamennyien nagyon jól tudják, igen sok múlik azon, hogy s mint látnak hozzá, milyen eredményeket mutatnak fel évközben és az évad végén.

Tulajdonképpen nagyon egyszerű és nagyon bonyolult dologról van szó. Arról a felismerésről, amelynek érvényt kell szerezni már a mostani esztendőben, s az utána következőben még jobban —, hogy a szocialista kultúra csak valamennyi művelődésügyi terület és ágazat együttes és egységes fejlesztésével képzelhető el. Nincs olyan, hogy kiváló az iskolarendszer, de akadozik az iskolán kívüli művelődési tevékenység, nincs olyan, hogy jól működnek a művelődési házak, de rosszul a szórakoztató intézmények, vagy, hogy kiváló a könyvtári hálózat, de nem jó az ismeretterjesztés.

Elméletben nincs, — tegyük hozzá sietve.

Mert a gyakorlatban előfordult — előfordul —, s ennek a megszüntetése, a ritmuszavarok kiküszöbölése az egyik legfontosabb célkitűzés.

A párt Központi Bizottságának 1972. novemberi ülésén hozott határozatából idézünk: „Két éven belül ki kell dolgozni a közművelődés fejlesztésének gyarapodásában, életvitelében. Mert ne feledjük: a kultúra nemcsak bizonyos ismereteket vagy bizonyos ismereteknek a halmazatát jelenti. Azt is, hogy miként élünk, miként töltjük mindennapjainkat, munkaidőnket és szabad időnket.

A korábbi népművelési tevékenységben — történelmileg indokolt, de itt nem részletezhető okokból — kialakult egyfajta mennyiségi szemlélet. Minél több konkrét ismeretet adni az embereknek. Ez ma már nem elég; a társadalom maga szabta meg fejlődésével, hogy a kultúrát átfogóbban és szélesebben kell értelmezni, s ennek megfelelően terjeszteni.

Ugyanazt a szocialista kultúrát, — de ha szabad így mondani: válogatottabb eszközökkel, jobb módszerekkel.

Mindenekelőtt a feladatok jobb rendszerezésével.

Vegyünk egy igen-igen prózai tényt. Senki sem vitatja, hogy a termelési értékeket létrehozó ember társadalmi érték, s hogy értékeinek mind tökéletesebb kifejlesztését valamennyiünknek támogatni kell. Támogatni, mert ugyancsak nincs vitapartner, mindenki elismeri társadalmunk színvonala a munkahelyi kollektívák fejlettségétől, világnézeti és ízlésbeli érettségétől, gondolkodásának emelkedettségétől függ. Súlyosabb tényként írjuk ide nyomban azt is, elősegítvén az összevetést, hogy ma hazánkban a 45 éven aluli aktív keresők közül több mint egymillióan nem fejezték be az általános iskola hetnek azért, hogy például a munkásszállások lakói, félanalfabéták, nehéz körülmények között dolgozó és művelődő ingázók kedvezőbb feltételek között találkozhassanak a kulturális értékekkel.

A „feltételek" fogalmán persze sok mindent kell érteni. Klubot a fiataloknak. Megfelelő időben nyitva tartó könyvtárat. Könyvtáros-propagandistát, aki nem csak jelenti, hogy hány ismeretterjesztő előadást tartottak, hanem az igények szerint készíti elő azokat. Üzemi jegyeladó helyett közönségszervező-propagandistát, aki ismeri az embereket és érdeklődésük szerint kínálja a jegyet. S pénzt, anyagi lehetőséget, üzemi és állami szervek költségvetéséből, a korábbinál jobb elosztásban a valódi szükségletek szerinti csoportosításban.

A művelődésügyi intézmények korszerűsítésére igen sokat fordítottak — több mint 200 millió forintot —, az országgyűlés kulturális bizottsága javaslatot terjesztett a kormány elé, hogy kezeljék kiemelten a széles tömegek művelődését szolgáló kulturális beruházásokat; javult a könyvtári hálózat helyzete, az üzemek több pénzt tartalékoltak művelődési célokra. Bekapcsolódott a munkába — ezt hetente tapasztalni — a rádió és a televízió: több az olyan műsor — ismeretterjesztő, szórakoztató, művészi —, amely a munkásokat, parasztokat érdeklő témákkal foglalkozik.

Városokban falvakban kis-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ - BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

NÉPHADSEREG
Budapest
1971 ÁPR 24

1021

-sós- VONALPARÁDÉ

Soós Jenő, a hadseregszerte közkedvelt karikatúrák roppant szerény szerzője bemutatkozás helyett csupán egy szupermini interjúra volt kapható.

– Kora?
– Huszonöt évem már elszelelt.
– Mikor kezdett el rajzolni?
– Öt éve, derűs emlékű újonckodásom idején.
– Kedvenc témája?
– A kétbalkezes újonc.
– Mikor örül a legjobban?
– Ha olyan katonákat látok, akik a rajzaimon nevetnek.

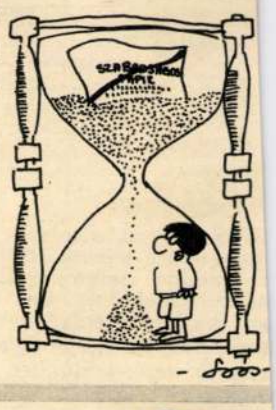

Soós Jenő

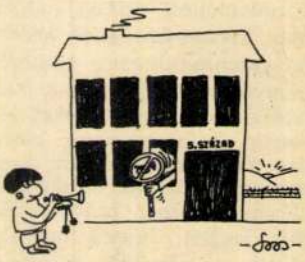

Ébresztő előtt

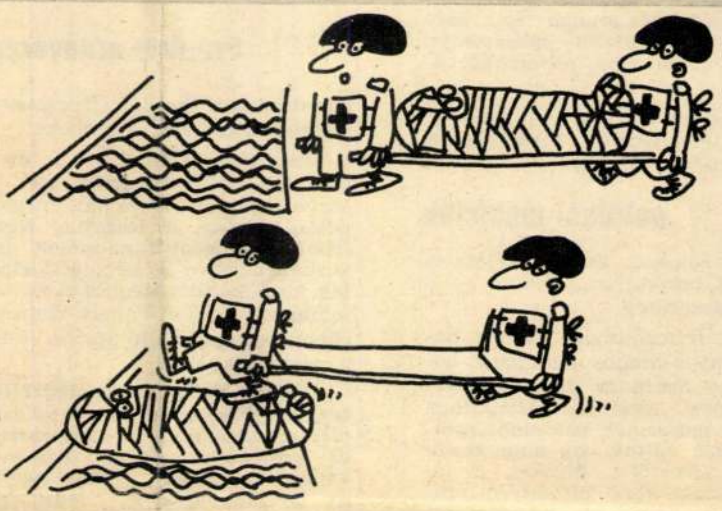

Kitüntetés

(szöveg nélkül)

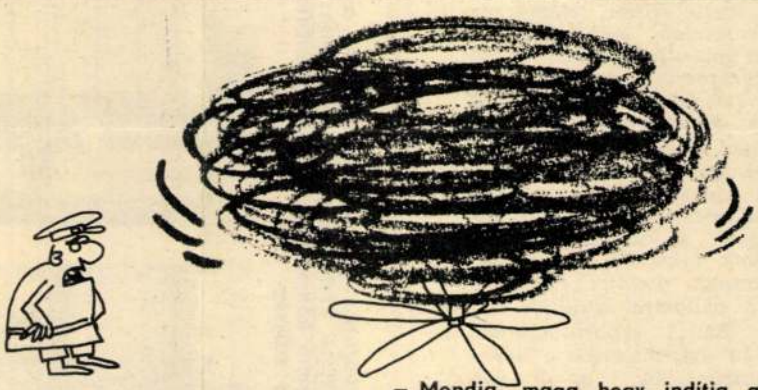

– Mondja, maga hogy indítja azt a helikoptert?!

A tűzszerész büntetése

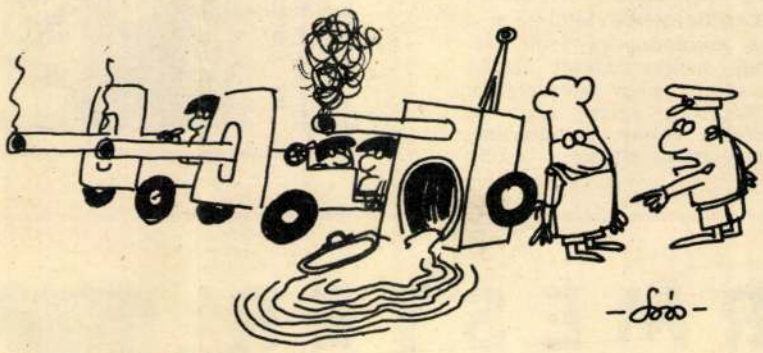

– Maga csak ne utánozzon!

ÉSŐVEL

és szavakkal

:jebb csak az alkotásra, az el-szült műre vonatkoztatva igaz. : legalább ennyire igaz az is, agam legalábbis így tartom, gy csak az a művész tud kor-erű lenni és maradni, aki raj- tartja kezét-tekintetét a min-ennapi élet ütőerén. A közélet, társadalmi munka így szá-omra ismereteim gyarapítója, letem színesebbé, teljesebbé te-ője . . .

Ám Buza Barnát nem valamiféle témakereső fürkészkedés nagy netán tudatos

politikai ambíciók

itték sok-sok évvel ezelőtt a özélet porondjára, hanem — a zükségszerűség.

— A felszabadulás után a hagyományos-rangos budapesti kolónia, a Százados úti művésztelep igen siralmas állapotban volt, a műtermek valóságos romhalmazzá váltak egy nagy tanksatát követően. Minket, a lelőtt falak közé visszatérő művészeket ekkor az foglalkoztatott, hogyan lehetne mielőbb újjáépíteni a telepet. Lapátot fogtunk, kérvényeket írtunk, politikusokat kerestünk fel, s kisértatva azon kaptam magam, hogy a művésztelep újjáépítésének, a művészi alkotómunka újjászületésének egyik lelkes-buzgó szószólójaként a közélet sűrűjében forgolódom. A kerület politikai, társadalmi vezetői ügyünk mellé álltak, felépült az új művésztelep, én pedig, ha akartam volna sem maradhattam már társadalmi megbízatások nélkül: beválasztottak a kerületi Népfront Bizottságba, ahol később elnökhelyettes, s a kulturális bizottság vezetője lettem, aztán a Fővárosi Tanács népművelési állandó bizottságának elnöki tisztét is rám bízták, így kerületünk lakóinak, s művészkollégáimnak gondjai kétszeresen is a vállamra kerültek.

Buza Barna szobrászművész immár 14 éve dolgozik a kerületi népfrontban, s nyolc éve vesz részt a Fővárosi Tanács munkájában, s mindkét minőségben számos szép „vívmányt" mondhat magáénak. A népművelés eredményesebbé tételét, s a művészi alkotómunka jobb feltételeinek megteremtését szívén viselve elérte, hogy kerületében — a Népfront égisze alatt — rendszeressé váltak a műteremés múzeumlátogatások, eddig csaknem 200 alkalommal több ezer helybéli munkás, értelmiségi, nyugdíjas kötött szoros barátságot a képzőművészettel. Tanácstagként viszont — egyebek között — a főváros művészi ékesítésében kitűnt művészeket jutalmazó

Pro Arte aranyérem

alapításának kezdeményezésével szerzett dicséretes érdemeket.

Választókörzetének — a fővárosi 21. választókerületnek — szavazóit nem érte hát meglepetés, amikor a Hazafias Népfront Országos Tanácsának javaslatára neve a képviselőjelöltek közé került. Méghozzá kettős jelöléssel: *Major Tamás* társaságában szerepel majd április 25-én a szavazólapokon.

— Nagy öröm és megtiszteltetés, hogy amíg az előző választási ciklusokban írók, zeneszerzők és színészek mellett egyetlen képzőművész sem foglalt helyet az Országgyűlésben, most két szobrász is felkerült a listára. Mi nemcsak az országban működő-dolgozó több mint két és fél ezer képzőművész érdekét formálásának, az ... velés javításának, a látáskultúra fejlesztésének ügyét is. Valamiféle programnyilatkozatot természetesen most nem tehetek, hiszen csak jelölt vagyok, s nem képviselő, annyi azonban bizonyos: jelöltségünket — mármint Somogyi Józsefét és az enyémet — a képzőművész társadalom örömmel fogadta, s társaink az alkotói és szociális problémák megoldásának előmozdítását várják tőlünk.

A képviselőjelölt művészek előtt valóban nagy feladatok állnak, hiszen a jelen ötéves tervben az oktatási reform újabb állomásainak elérése mellett a népművelés valamennyi ágában — a művelődési otthon hálózat jelentős korszerűsítésétől kezdve a tömegkommunikációs eszközök hatékonyabbá tételén át a közművelődési könyvtár hálózat fejlesztéséig — nagyarányú előrelépésre van szükség ahhoz, hogy a közgondolkodás az ország boldogulásának minél hatékonyabb segítője legyen. Hiszen tudvalevő, hogy a népesség általános műveltségének növelése a társadalmi-gazdasági fejlődés, a tudományos és technikai haladás fontos feltétele.

E feltételek kibontakoztatását vállalja most Buza Barna, a véső mellett tettekkel és szavakkal is.

MÉSZÖLY GÁBOR

Népművelésünk fejlődésének egyik reprezentánsa: a szekszárdi új művelődési otthon

A közművelődés bázisai a könyvtárak, ezért a közeli években egyre több korszerű könyvtár építésére van szükség

ARMESTER

ának a hazai zenei

Kis István karnagy, tar-... az egykori

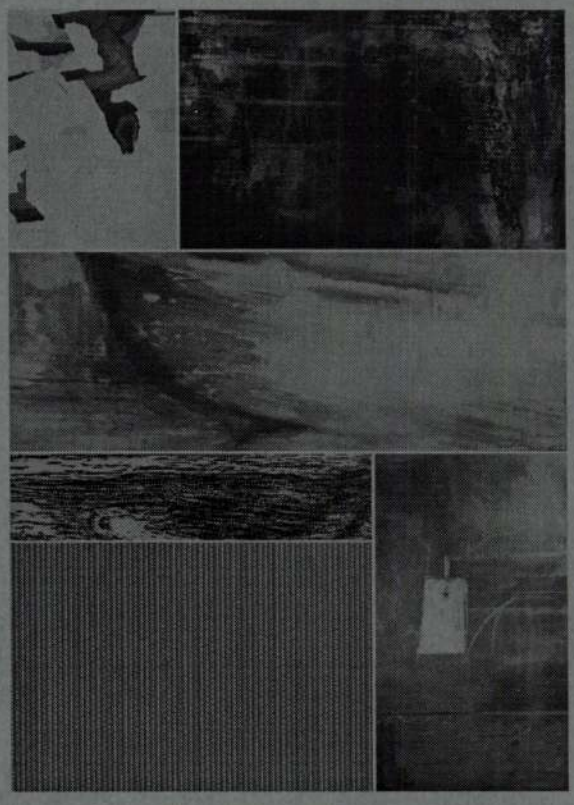

A Vajda Lajos Stúdió Kulturális Egyesület
meghívja Önt
1998. augusztus 16-án 18.00 órára

DEÁKFALVY ZSUZSANNA
FÖDŐ GÁBOR
GESZTELYI NAGY ZSUZSANNA
KEREKES GÁBOR
SOÓS KATALIN
VARGA GÁBOR
VIKTORIN KRISZTIÁN

a VLS Pinceműhelyében nyíló kiállítására.

Soós Katalin

performance: Barcsi Viktória
A kiállítás megtekinthető 1998. szeptember 3-ig
Szentendre, Péter Pál u. 6.

A VLS Kultúrális Egyesület támogatói:
Magyar Országgyűlés, Művelődési és Közoktatási Minisztérium,
Szentendre Város Önkormányzata,

WESTEL

Sós László graf.

A képzőművészeti élet jövője

Lapunk augusztus 29-i számában Szemadám György Gittegyletek és díszpintyek címmel a képzőművészeti élet, azon belül a szövetség munkájával, múltjával és jövőjével foglalkozott. Írása nagy vitát váltott ki. Az alábbiakban két válaszcikket közlünk.

Van perspektíva

Egy régi vágású díszpinty-ornitológus hazugságvizsgálója

Úgy gondolom, hogy a „régivágásúak" szó szinonimája a régimódinak, megkerestem a Magyar értelmező kéziszótárban: régimódi „régi szokásához ragaszkodó és korszerűtlen gondolkodású ember". Vitatom!

A cikk minden sora vitára ingerel. Nem annyira érdekessége, hanem éppen közhelyessége, az igazsághoz való megtévesztő hasonlósága miatt. Elszomorít, hogy elvi jellegűnek látszó kritika mögött személyi ambíciók rejtőznek, hatalmi harcra utaló jelek. Tévedései (eufemizmus) példaértékűek. Így terem a „démonizációs mechanizmus", vagy egyszerűbben szólva: miként lehet hazugságot gyártani.

Vitatom, hogy *tartalmában* „szovjet mintára, felülről" hozták létre a Magyar Képző- és Iparművészek Szövetségét 1949-ben. A cikkíró számára ez történelem, számomra azonban máig tartó élmény *Kassák* Lajossal alapító tagként szövetségben lenni. Olyan szövetségben, amely folytatta, folytatja hagyományait, és az a sajátossága, hogy átfogja az egész magyar képzőművész- és iparművész-társadalmat. A szövetség testületei nem képviseltek vagy védelmeztek művészet-, művészellenes megoldásokat. Tudomásul vettük, hogy a kultúrpolitikában kompromisszumokat kell kötni. Csak az képes kompromisszumot kötni, akinek szilárd elvei vannak.

Vitatom, hogy „mind a hatalom, mind a közvélemény

Vitatom, hogy „az egyik legszánalmasabb történet (…) az a szűk körű – csak beavatottak számára tudott – összejövetel volt alig egy éve a Fészek Klubban, amelynek során Horn Gyula szembesülhetett azokkal az amúgy »megbízhatóan régi vágású« képző- és iparművészekkel, akik még (…), maradék illúzióit is szétfoszlatták (…) a képzőművészek tárgyalóképességét illetően". A fórum – amelyről a cikkíró mesél – 1998. április 29-én volt, négy hónapja, és nem „alig egy éve". A fórumot egy alapítvány szervezte szokásos sorozatában. Az alapítvány azokat hívta meg a fórumra, akik vállalják József Attila gondolatvilágát: „az igazat mondd, ne csak a valódit", és szakmai értéket képviselnek. Az alapítvány a cikkírót nem találta ilyennek. Sajnálom. A beszélgetés nem a meghívottak tárgyalóképességéről szólt, hanem arról, hogy ez a kormány sem szereti – éppen ellenkezőleg – jobban a kultúrát, mint az előző. A többi igaz.

Vitatom, hogy a cikkíró, aki „elmegyógyintézetekben műv. terápiás munkát végzett", felületes, téved. Inkább ravasz, vagy ápoltnak néz. „Most ugyanezen »régivágásúak« egyike azt írja (ketten írtuk), reméli: az új kormány nem épít ki új klientúrát. Egyszóval: hogy marad a régi klientúra…" Freudi elírás. Azt szeretné? Mit írtunk mi: *hisszük, hogy az új kulturális kormányzat nem épít ki saját klientúrát.*

Vitatom, hogy az alap vagyonának „elvesztésében" a cikkírónak nem volt felelőssége. Könnyű és etikátlan kérdezni: „Hol voltak a szakmai szervezetek képviselői?" Hol volt a cikkíró? Ő részt vett a vezetésben. 1995. január 17-én a 168 Órában azt írtam: az alap vagyonát „ellopták, elkótyavetyélték, elherdálták (rapid módszerrel), felélték, átjátszották stb. Hogyan? Vérmérséklet szerint lehet választani (…). Jó lenne, ha a döntéshozók tisztakezűek lennének, s működne a szakmai kontroll." Eredmény, a lopás nem állt meg, a cikkíró fegyelmit provokált ellenem a szövetségben. „Óriási fiaskó volt, annyi szent."

Vitatom, hogy 1994-ben a szövetség közgyűlésén „nem kis manipulációval" megválasztott tisztségviselők „többsége a kádári hagyományok folytatása, a visszarendeződés mellett tette le a voksát (…), hogy megőrzött szemétdombjukon tovább páváskodhatnak". Ez az írás alapdallama (Sevillai borbély) rágalomária – disszonáns hangon előadva. Úgy gondolom, nem nagyképűség kollégáim nevében is kikérni a cikkíró gyanúsítgatásait, és elhatárolódni tőle.

Vitatom, hogy a szövetségnek nincs perspektívája. Összel megtárgyalja a szövetség új programját, a döntési mechanizmusokat, a szövetség belső felépítését, a társadalmi kapcsolatok szélesítését. Gondolom, egyetlen szakmai csoport sem lehet meghatározója a kultúrá-

A halálbüntetés és következményei

Merre tovább, igazságszolgáltatás?

Ma Magyarországon az igazságszolgáltatás működése nincs összhangban bizonyos alapvető erkölcsi normákkal. A halálbüntetés ügye az egyik legsarkalatosabb kérdés. Vajon hogyan lehetséges, hogy a környezetemben megkérdezettek többsége egyetértene a halálbüntetés visszaállításával, ugyanakkor az erre irányuló kezdeményezések sorra megbuknak? Talán érdemes erre néhány gondolatot pazarolni.

A halálbüntetés kiiktatásának az egyik fő problémája az, hogy rögzíti a kiszabható büntetések skálájának az egyik végpontját, azaz a legsúlyosabb törvénytelenséggel szemben sem lehet életfogytiglani (?) börtönbüntetésnél súlyosabb megtorlást alkalmazni. Ezek után ha egy kéjsóvár tömeggyilkost életfogytig tartó ingyenes koszt-kvártély-tb-ellátásra ítélnek, akkor nem szabad csodálkoznunk, ha egy kisstílű zsebmetsző megsértődik, mert nem köszön neki előre a rendőr…

Ráadásul ez csak az érem egyik oldala, az erkölcsi oldal. Ott van még a másik, a financiális. Mert az világos, hogy egy bűnöző elfogása, elítélése, majd börtönben tartása sok pénzbe kerül. És ezt a számlát bizony az adófizetők állják. Vajon megéri nekünk például Magda Marinkót havi több mint ötszázezer forintért börtönben tartani? Mert ha igen, akkor ő ebben a piaci értékrendben többet ér, mint – mondjuk – három büntetlen előéletű egyetemi docens!

KÁROLYI ANDRÁS RAJZA

akarunk humánusak lenni? Csak nem egy kéjgyilkossal? Humánumból berakjuk egy kényelmes cellába, méregdrágán őrizgetjük, miközben az erre fordított pénz hiányzik a nyugdíjalapból, az egészségügyből, a közalkalmazottak fizetéséből, a tényleg elesett otthontalanok zsebéből. Miféle kificamodott szemlélet humánumnak nevezni azt, ami a legnemesebb emberi magatartása) tehát konkrét anyagi és rendkívüli erkölcsi károkat okoz a társadalomnak. Visszatérve a halálbüntetéshez, amely sarokpontja e kérdésnek, hadd szóljak néhány klasszikus ellenérvről. Azt mondják, a halálbüntetés *antihumánus*. Vajon hogyan kell ezt érteni? Kivel is *nemzetközi szerződések gátolják*, hogy ma Magyarországon visszaállítsák a halálbüntetést. Mit mond erre a polgár? Hol él az, aki ilyet aláírt? Ugyanakkor nem is érti: miért jó ez Európának, hogy egy erkölcsileg mélységesen romlott Magyarországot befogadjon? Ha a magát a demokrácia bajnokának tekintő Egyesült Államokban megengedhető a halálbüntetés egyes tagállamokban, ugyan miért ne lehetne ez így az egyesült Európában?

Kinek az érdeke az, hogy hazánkban ilyen liberális legyen az igazságszolgáltatás, hogy a bűnözők valóságos paradicsomává váljunk? Két ilyen réteg biztosan van. Az egyik a jogásztársadalom. Ugyanis ők ebből élnek. Még csak nem is nagyon róható fel nekik ebben a korrupt piacgazdaságban. Egy korábban rendőrként szolgált, mára ügyvéddé konszolidálódott ismerősömtől származik a kijelentés, miszerint ma Magyarországon sokkal jövedelmezőbb a bűnözőket védeni, mint üldözni.Van, aki úgy fogalmaz: jogállam helyett jogászok államát hoztuk létre. (Az illető ezt jóval a legutóbbi választások előtt mondta.)

A másik érdekelt réteg kézenfekvő: maguk a bűnözők. Ehhez nem is kell kommentár. Ekkor viszont felmerül a kérdés: hogyan érvényesülhet e két réteg érdeke, ki tudna ez ellen tenni? Mi sem volna logikusabb, mint hogy a nyilvánvalóan erkölcsileg feddhetetlen, makulátlan és köztiszteletet érdemlő képviselőink a parlamentben példásan szigorú törvényeket hoznak, és ezzel fel-

Liszt, Mahler a repertoárban

Évadnyitó a MÁV szimfonikusoknál

Az új évadban is hagyományaira épít a MÁV Szimfonikus Zenekar, amelyben csaknem száz muzsikus szórakoztatja játékával a közönséget – mondta *Fenyő* Gábor, az együttes vezetője kedden, a fővárosban megtartott sajtótájékoztatón – adta hírül az MTI.

A gazdasági helyzet a négy esztendeje alapítványként működő zenekarnál sem a legkedvezőbb. Ennek ellenére a zenekar vezetősége, állandó karmestere, *Gál* Tamás és az együttes tagjai mindent megtesznek azért, hogy a közönség színvonalas műsort hallgathasson ebben az esztendőben is. A MÁV szimfonikusok legfőbb mecénása ötven éve jelentős összeggel támogatja a művészegyüttest, az idén százharmincmillió forintot ad költségvetéséhez, amelyet a zenekart támogató más cégektől kapott pénz és a külföldi vendégszereplésekért járó tiszteletés fellépési díjak egészítenek ki.

Más zenekarokkal ellentétben a MÁV szimfonikusok a bérletárusítást most is ősszel kezdik meg. Az 1998–99-es évadban a Zeneakadémián az *Erdélyi* Miklós- és a *Lukács* Miklós-bérlettel várják a közönséget. A bérletes repertoárban szerepel többek között *Liszt* Haláltánca, *Mahler* III. szimfóniája, *Strauss* Hősi élet című szerzeménye, *Mendelssohn* Szentiváméji álom kísérőzenéje, valamint [illegible] első parlamentünk őrási ülésnyos, hogy a rendszerváltás utáni [illegible] előnybe kerülnek.

Annyi mindenesetre bizonyítják a bűnözők őrási helyzetben a bűnözők őrási helyzetét, amelyek környezetet teremtenek, amelyek szabadságjogokra vonatkozó hamis érvelésekkel olyan jogi sötétségbe [illegible] szándékosan [illegible] szándékosan [illegible] szándékosan

MH SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Soós Jóska

ÉLET ÉS IRODALOM

1982 JUL 30

1021

Soós Jóska (Belgium) festménye

szobába, hát ott meg eg
Zenész az úr? — kérde
gét. Hátrasimította a h
gyermekem van, mind z
felelte az ürge, de besz
ben később kiderült,
gyermeke sincsen. Az
bában három szekrénys
mással szemben, a rö
nyolc fotellal, csak állt
bútorai között és simít
ját. Hát, mondtuk, ez
lőkött."

Néha Mihály Feri is beletalál.

Fogadjunk, mondta Mihály Feri, hogy baj lesz a színnel. Rendben van, fogadjunk, felelték a fiúk és beléptek a lakásba. Lakótelepi lakás volt, de az újabb fajta, tágas nagyszobával. A sarokba kérem, mondta a magánszemély, de már látszott a tekintetén, valami nem tetszik neki. Mondják kérem, közölte kisvártatva, nem lehet ezt a zongorát kicseréltetni, egy sötétebb barnára? Uram, mondta Mihály Feri, ezt ön választotta, csak ez a barna létezik, a zongorát nem lehet kicserélni. Akkor a szekrénysort kell kicserélnem, sóhajtotta a magánszemély, ugye megmondtam, mondta Mihály Feri, bizony megmondtad, mondták a fiúk, de már a sörözőben.

Már előre meg lehet mondani mindent, csak a felkészültségen múlik.

★

A fiúk örökölt zongorát szállítanak.

Általában elmondható, hogy az emberek egyre több zongorát örö-

Példának okáért maguk a rakodók sem panaszkodhatnak, Mihály elvtárs élettársának háromszobás lakása van a Nyugatinál, Göblyös elvtárs is talált magának fészket Kelenföldön, sőt Halápi elvtárs és Varga Három elvtárs is, s mindannyian jól keresnek, legalább hétezret.

Viszont egyikük sem zongorázik.

★

Új gondolat következik.

A szolgálati szabályzat kimondja a borravalóval kapcsolatban, hogy amikor a magánszemély már a helyszínen is megkérdezi, hogy mennyivel tartozik, kizárólag a fuvardíj összegét szabad közölni. Egy ízben ugyanis előfordult, hogy a szállítók 100 forint borravalót kértek, mire adott nekik a megrendelő kétszáz forintot, plusz két üveg bort, de mikor másnap reggel a telepre mentek a fiúk, már ott volt a feljelentés, hogy kierőszakolták a borravalót. Ez veszélyezteti a cég jó hírnevét, és foltot ejt a szolgáltatásban (harmadik szektorban) dolgozók becsületén.

VICS MIKLÓS, helyettes főszerkesztő: FARAGÓ VILMOS és ZÖLDI LÁSZLÓ
Széchenyi utca 1., 1054. Telefon: 310-920, 310-928, 310-929; 14 óra után: 113-221
S RAJZOKAT NEM ŐRZÜNK MEG ÉS NEM KÜLDÜNK VISSZA
AT, Budapest VII., Lenin krt. 9—11. Levélcím: 1906. Postafiók 223. Telefon: 221-285
ó. 82—3369. Szikra Lapnyomda, Budapest. Felelős vezető: CSÜNDES ZOLTÁN vezér
ti (Budapesten a kerületi) kézbesítőhivataloknál és kézbesítőknél. Külföldön terjeszti
lap Külkereskedelmi Vállalat. H—1389 Budapest. Postafiók 149.
24 forint, negyedévre 72 forint, fél évre 144 forint, egész évre 288 forint
INDEX: 25 244
HU ISSN 0424—8848

Magyar Hírek
1970 XII. 12

szek kiállítása

VÁBB

A Szépművészeti Múzeum *ajándékot kapott — három-millió forint értékben.* Ezt hallom az eseményről, mint első gyors információt, s amennyire megörvendeztet a tény, oly különösen hat az összegszerűség a Szépművészeti Múzeum falai közt. Népgazdasági beruházásoknál szokta meg fülünk a nagy összegek emlegetését. De vajon ebben az esetben nem épp úgy közös nemzeti kincsről beszélhetünk-e, mégha egy pillanatra elfog is a kétely, hogy ezeknek a képeknek, szobroknak az értéke — ame-

Soós Jóska (Soós József) : A torreádor totemképe

Soós Jóska

kozás fontosságával egye
javasolta, hogy a legköz
konferencián a *történés*
vitassák meg kutatásuk e
nyeit. A zeneművészet
tén, ahol annyi magyar
ság működik, szinte a
minden jelentős zenei kö
jában, megérett a helyzet
kozásra és *eszmecserére*
és a nyugati magyar mű
között. Jó lenne biztosí
sokszínűséget a műsoro
dezvényeken, fokozni a
tások számát, a filmben
kat; sűríteni a hazai tá
énekkari szakemberek h
foglalkozását az együtte
jó lenne felhasználni a
területén adódó lehetős
A lendület nem csökken
szen 1971 tavaszán *újab*
tók-évforduló következ
Szent István-ünnepségek
évben is *folytatódnak*

Soós Zoltán

OTI plakátpályázat
I. díj

MAGYAR IPARMŰVÉSZET
1932. 153. l.

1974 DEC 22

Nógrád

Soós Károly

Soós Károly tusrajza

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

... volt a ke... tó
ásóval, csákár... ös
hogy bekerít... a-
visszafordult, ... és
úszott tovább. ... á-

Kisidő múlv... ó-
cáján levő ... t,
egy asszony j... és
úgy szaladt el... az
majdnem fellö... e-
ken levők sik... a-
mert valaki ... e-
hogy az nem rendes disznó. Ekkor a vad már a hentesüzlet előtt várakozókat ugrasztotta szét, aztán befordult gette a gondolatot, a fészkes fenébe is juthatott eszébe Alföldön vaddisznó! Gyanújára aztán az öcsödi vadőr felelt.

J. Uszpjenszkaja:

A VÁ

melyet a Vigadóban a kör fényes új helyiségében tartottak meg s így ez a nap úgyszólván az egész Vigadóra nézve debut jellegével bírt. Az ünnepség műsorának első száma a Himnusz volt, melyet Mocik Felicián szentszéki ülnök kitünő ifjúsági énekkara adott elő. Ezután Albert József tanár, a Toldy-kör szépirodalmi és művészeti szakosztályának elnöke lépett az emelvényre és igaz szónoki lendülettel a következő megnyitó beszédet mondotta:

Tisztelt ünneplő közönség!

A Pozsonyi Toldy-körnek ma kettős ünnepe van. Ünnepeljük a szelid, meleg érzelmek, a csupa szív költőjének százéves születési évfordulóját s ünnepeljük a városi tanács és képviselő testület nagylelkű előzékenységéből körünk új, fényes hajlékának a felavatását. Majdnem egy emberöltő küzdelmének lélekemelő, megnyugtató eredménye ez. Mindig szigorúan távol a politikai mozgalmak szenvedélyes hullámverésétől, a Toldy-kör állandóan csak kultúrális célokat tartott szem előtt s ime, elértük, hogy ez ős koronázó város minden szépért, jóért lelkesülő, a korral haladni tudó polgársága ma már nem vad soviniszták fészkének tekinti körünket, hanem egy jól szervezett egyesületnek, mely azt tűzte ki céljául, hogy városainkban a magyar műveltség gyökeret verjen s hogy ebben a nemes törekvésben Pozsony már csak történelmi múltjánál fogva is, a vezető helyet foglalja el. Ennek az elismerését jelenti a tanács és képviselő-testület egyértelmű állásfoglalása s ennek az elismerése, hogy a helyiségért versenyző testvér-egyesületek saját jószántukból mindnyájan visszaléptek. Sursum corda! Eddig a Toldy-kör mindkét kezében súlyos kardot forgatva, állandó közöny s félreértés közt küzdött, ma már az állam, s ami ennél fontosabb, maga a város polgársága siet a segitségünkre. Maholnap felépül a harmadik egyetem, létesül az állandó magyar színészet, erősebbek és nagyobbak lépnek nyomunkba, hogy tovább folytassák, hatalmasabban azt a munkát, melyet mi kis eszközökkel, kisebb tehetséggel, de törhetetlen lelkesedéssel végeztünk. Ha azonban mi kicsinyek voltunk is, hála a magyarok istenének, körünk vezérei a nagyok, a halhatatlanok közé tartoztak. Egy Samarjay, egy Vutkovich, egy Thaly, egy Zichy Géza nemcsak nekünk, az egész nemzetnek büszkeségei s talán hizelgés nélkül kimondhatom, — hiszen magunk közt vagyunk — hogy mostani elnökünk vezetése mellett a szép múlt után körünk még szebb jövőnek néz elébe. Csak tegyük félre fajunk ősi átkát, az irigykedést és visszavonást. Legyünk oly önzetlenek, mint az a nagy szellem, akit ma ünneplünk s akinek minden szive dobbanása eszményi célokért vert s aki törhetetlen meggyőződéssel hirdette, hogy e nemzet jövőjét illetőleg „él még a síron túl is egy remény." Szeretettel, szivünk túláradó érzelmével köszöntjük a díszes ünneplő közönséget s midőn körünk ezidei irodalmi estéinek sorozatát megnyitom, ajánlom a Toldy-kört városunk minden egyes polgárának szives jóindulatába!"

Lelkes éljenzés követte Albert József beszédét. Utána Veszprémy Dezső tanár adta elő nagy tetszés mellett ez alkalomra irt ünnepi ódáját, melyet alkalmilag szintén közzéteszünk. Eötvös József báró felett Pfeifer János dr. liceumi tanár, a szakosztály rendes tagja mondott emlékbeszédet, mely tömör, erővel teljes jellemzése volt Eötvös nagyságának és kiváló érdemeinek. A beszédet élvezettel hallgatta s végül lelkesen megtapsolta a közönség. Ezután ismét Mocik Felicián énekkara szerepelt. A Toldy-kör közönsége még nem igen ismerte ezt a remekül összetanult kart s aki résztvett a vasárnapi ünnepségen, láthatta, hogy szinte percről-percre nőtt a hallgatóság csodálata a felett, amit Mocik Felicián bemutatott jeles énekkarával. A „Hadnagy uram . . ." és a „Hársfa-nóta" frenetikus tapsra ragadták a közönséget, mely az énekesek után Trsztyénszkyné-Baróti Irmát, ezt a kiváló művésznőt ünnepelte. Trsztyénszkyné Eötvös József báró válogatott költeményeiből szavalt azzal a művészettel, amit már megszoktunk a pozsonyi közönség e kedvencétől. Az ünnepséget a programm szerint a Mocik-féle énekkar „magyar dalai" zárták volna be, ha a hallgatóság megelégedett volna ezeknek az előadásával és nem követelt volna kitartó tapsviharral ujabb és ujabb ráadásokat ettől a pompás kis énekkartól. Igen nagy hatást keltett a „Mária Isten temploma" cimű ének, mely Mocik saját gyönyörű szerzeménye és amelylyel ez a kar tavaly Rómában oly tetszést keltett, hogy X. Pius pápa kívánságára a pápa szobája mellett kellett azt elénekelniök. Az ünnepség a szereplőknek, Mocik Feliciánnak és az énekeseinek rendezett meleg óvációval ért véget.

A törvényhatósági bizottsági tagválasztások igazolása.

Az igazoló választmány ülése.
Vizsgálat a terézvárosi választás és Sebestyén mandátuma ügyében.

Pozsony szab. kir. város igazoló választmánya tegnap, kedden délután 4 órakor tartotta meg ülését, hogy igazolja a november hó 20-án lefolyt törvényhatósági bizottsági tagválasztások alkalmával nyert mandátumokat. Tizenegy kerület közül kilencben minden megválasztottat igazoltak, függőben csak a Terézvárosban megválasztott bizottsági tagok, valamint az Óváros II. kerületében Sebestyén Árpád mandátuma maradt, melyekre nézve az igazoló választmány a benyujtott panaszok alapján szükségesnek tartotta a vizsgálat elrendelését. Azt a feltevést, hogy a terézvárosi választásnál a szavazatok megszámolásába is hiba csuszott volna, tegnap megdöntötték, mert az igazoló választmány a szkrutiniumot megismételve megállapitotta azt, hogy hogy a Sziklai Ottó választási elnök által kihirdetett választási eredmény helyes volt.

* * *

Az igazoló választmány ülését Rochlitz Tódor udvari tanácsos, elnök délután 4 órakor nyitotta meg. Jelen voltak Mitterhauszer Károly főjegyző előadó, Bäumler J. András, Dach János, Fischer Zsigmond, Hubert Ferenc, Merényi Ödön, Pohl Károly dr. és Tauscher Béla dr., az igazoló választmány tagjai és Heuffel János dr. fogalmazó, mint jegyzőkönyvvezető.

Az ülés megnyitása után az előadó jelentette, hogy panasz csak az Óváros II. kerületi és a terézvárosi választás ügyében érkezett be. Először azon kerületek választásának igazolásával foglalkoztak, amelyek ellen semmiféle panaszt nem adtak be. Az igazolás oly módon történt, hogy a városi hivatalszolgák sorban a zöld asztalra tették a jellegzetes urnákat, a céhrendszer ezen érdekes emlékeit, melyekbe a választás elnöke a választás után köteles volt belehelyezni a jegyzőkönyvet, a beadott szavazólapokat és a leszavazott választók jegyzékét s azután lepecsételni a ládát. A választmány valamennyi ládát felnyitotta, megállapitotta a jegyzőkönyvek helyességét s ennek alapján igazolta a megválasztottak közül következőknek a mandátumát:

Óváros I. kerületében hat évre: Sziklai Ottó, Engyeli Jenő, Dobrovits Mátyás dr., Dworák Ernő, Arkauer István és Wimmer Adolf, — három évre: Kinzel János, Fejér Miksa dr.

Nándorváros I. kerületében hat évre: Marsó Gyula, Pantocsek József dr., Dworák Károly, Saueracker Lajos, Stein Jenő dr., — három évre: Szulovszky Béla .

Nándorváros II. kerületében hat évre: Hirschmann Nándor, Bäumler J. And-

---

riban még javarészt olajfaerdőkkel boritott vatikáni hegy magányában osztályrészéül jutott. Kb. két hétig időzött Nagy Lajos Rómában. A jubileumi búcsú elnyerésének a föltételei szerint ennyi ideig kellett a zarándokoknak az örökvárosban ájtatoskodniok. A római nép lelkesedésében annyira ment, hogy Nagy Lajost önszántából Róma urává kiáltotta ki, de amiért a középkor fejedelmei egymással fegyverrel versengve, oly nagyon áhitoztak, azt Nagy Lajos nem fogadta el itthon nálunk és a meghóditott Nápolyban is elég baja lévén.

A Szent Péter templomban a kupola alatt van a szent apostolfejedelemnek, szent Péternek a sírja. Ezen szent sir fölött van a menyezetes főoltár. Ezen oltárnál csak a pápa misézik. Rendkivül nagy kegy az, ha a vatikán megengedi valakinek, hogy szent Péter sírjánál misézhessen. A sírnál mindig égnek az örök mécsek. Gyönyörű márványlépcsőkön le szabad menni egészen a sírig. A sekrestyés lenn kinyit egy kis fülkét, ahol villamos fénynél látható egy aranyos szekrényke. Ebben vannak Szent Péter relikviái. Másfélezer éven át sok száz millió ember imádkozott már e sirnál és merített erőt s lelki vigaszt. Szent Péter sírja előtt van VI. Pius pápa térdeplő szobra Canovától. Remek szép alkotás. Méltó a kiváló mesterhez.

A pápák közül a legtöbb Rómában van eltemetve, még pedig a Szent Péter templomban, ahol 113 pápa holtteste nyugszik, bár síremléket alig találunk ötvenet.

A főoltáron kivül 29 oltár van. A pápasírok legtöbbje a Szent Péter-templom grottáiban található. Vagy eredetileg ide temetve, vagy pedig ide hozták őket más templomokból és a régi templom pitvarából. Ezek a grották a templom felső része alatt terülnek el. Ezeket a sirokat csakis a legritkább esetekben szabad megnézni. A kripta kulcsai állitólag rendesen magánál a pápánál vannak. Ugy mondják, hogy a legépebb pápai sír itt VIII-ik Bonifácius pápáé, akinek emlékét állitólag Nicolo Pisani véste márványba. Dante e híres kortársa 1303-ban halt meg. A régi Szent Péter templom egyik kápolnájában találták meg, amikor az új bazilikát épitették halála napjának 302-ik fordulóján. A Szent Péter templomban eltemetett pápák közül I. (Szent) Leó volt a legelső, akinek emlékét a templom belsejében állitották föl. A pápák másik kedvelt temetkező helye a Laterán-templom volt, ahol azonban a templom többszörös leégése miatt csaknem minden régi síremlék elpusztult. Itt húsz pápa van eltemetve. E helyen őrizték II. Sylvester pápának a sirját, aki Szent István királyunknak a koronát ajándékozta. A sír azonban ma már nem lelhető fel.

A kereszténység első századaiban a pápákat a katakombákba temették. A katakombákban összesen 30 pápát temettek el. Tiz pápáról biztosan tudják, hogy a Vatikánban lettek eltemetve, de nem tudják, hogy milyen helyeken. Róma más templomaiban is nyugosznak pápák. Igy a Szanta Mária Maggiorében két pápa fekszik eltemetve. Azonkivül Itália más városaiban is vannak eltemetve. Igy Modena mellett a Ronantola kolostorban III. Hadrián, Grotta Ferratában IX. Benedek, Szalernóban VII. Gergely, Monte Cassinón III. Viktor, Bolognában II. Honorius és V. Sándor, Veronában III. Honorius, Ferrarában III. Orbán, Nápolyban IV. Incze, Arezzióban X. Gergely, Agulában V. Cölisztin, Recanatiban XII. Gergely, ez utóbbi volt az utolsó Román kiviili pápasir. A viterbói székesegyházban négyen vannak eltemetve, a perugiai S. Lorenzóban szintén négyen, de csak két sírban, mert III. Ince, IV. Orbán és IV. Márton közös sírban pihennek. A pisai székesegyázban volt eltemetve VIII. Gergely, akinek a koporsója azonban 1600-ban tűzvész alkalmából megsemmisült. A VI-ik században élt Szent Sibirius pápa Palmária szigetén pihen. Itálián kivül más országokban is nyugosznak pápák, igy Franciaországban az avignoni pápák. A gascognei S. Maria d'Uzesben V. Kelemen, Avignonban XXII. János és XII. Benedek, Villeneuveben VI. Kelemen és a marseilli S. Viktor kolostorban V. Orbán. Az előbbi korokból a clugny-i zárdában VI. Gergely és II. Gelazius. Érdekes volna még felsorolni, hogy hol mindenütt nyugosznak még pápák, de nagyon hosszura nyúlna a felsorolása.

A pápák sírjához az a monda kapcsolódik, hogy a legutolsó pápa sírjának nyirkosodása és a csontok zörgése megjósolta a később uralkodó pápák halálát. Ezt sírfeliratokon is figyelmébe ajánlották a jövő pápáinak.

rás, Oberschall Pál dr., Wicklein Nándor, — három évre: Wagner Lajos dr.

Nándorváros III. kerületében hat évre: Pröhle Henrik, Wowy György, Ney Ágost;

Ferenc József-város I. kerületében hat évre: Dröxler Róbert, Korcse János, Prüger Gyula, Dach János, Vértes Dezső;

Ferenc József-város II. kerületében hat évre: Hermann Gyula, Spissich János, Orbán Gábor dr., Braun Vilmos, Gaibl Sándor.

Ujváros I. kerületében hat évre: Karner Adolf, Gross Károly, Nirschy Ferenc, Hoffmann Gusztáv;

Ujváros II. kerületében hat évre: Wanák Rezső, Ruml József;

Ujváros III. kerületében Jabloniczky János dr., Madarász Lajos dr.

(A terézvárosi választás.)

A terézvárosi kerület választása ügyében három panasz érkezett be:

1. Wittich Pál, az egyik kisebbségben maradt jelölt a szavazatoknak ujból való megszámlálását:

2. Neumann Ferenc és Pósch Dani szintén a szavazatok ujból való megszámlálását;

3. Thaler József és társai az egész választásnak a megsemmisitését kérték azon az alapon, hogy Fornheim Zsigmond, a hatóság által kiküldött azonossági tanu eltávozott a választási helyiségből, holott ezt a törvény tiltja.

A legutóbbi panasz ügyében Mitterhauszer főjegyző azt javasolta, hogy az 1886. évi XXI. t.-c. 38. §-a alapján semmisitsék meg a terézvárosi választást. A kérdéses paragrafus idevonatkozó bekezdése ugyanis következőkép szól:

> „A választásnál az érdekelt községek birái és jegyzői, illetőleg a hatósági közegek hivatalból jelen lenni s a szavazók azonosságára felügyelni kötelesek."

Utalt a főjegyző a m. kir. közigazgatási bíróság 1902. évi 516. sz. határozatára, mely igy szól: „Ha törvényhatósági bizottsági tagválasztásnál minden község előljárója államódoan nem volt jelen; noha a szavazás nem községenkint, hanem a jelentkezés szerint történt, tehát különböző községbeli lakósok váltakozva jelentkeztek s szavaztak, a választás megsemmisitendő."

A főjegyző-előadónak ehhez a megsemmisitési inditványához hozzá akartak szólalni az érdekelt felek megjelent ügyvédei, de az igazoló választmány — rövid tanácskozás után — arra az álláspontra helyezkedett, hogy a tárgyalás mostani stádiumában az ügyvédek nem szólalhatnak fel.

Ezután ismét visszavonult a választmány és következő határozatot hozta a Thaler-féle panasz ügyében:

> Az igazoló választmány elrendeli az ügyben a vizsgálatot, nevezetesen a terézvárosi kerületben lefolyt választás elnökének, helyettes-elnökének és a négy bizalmi férfiúnak kihallgatását arra nézve, hogy az alatt az idő alatt, amig Fornheim Zsigmond azonossági tanu távol volt a választási helyiségből, merült-e fel kétely valamely választónak személyazonosság tekintetében. Kimondja továbbá az igazoló választmány, hogy a beadott szavazatok megszámlálását ujból megejti.

A határozatot Rochlitz Tódor elnök hirdette ki s a választmány azután nyomban ujból megszámolta a szavazatokat. Az ujabb szkrutinium eredménye az volt, hogy Göndör 106 szavazatot kapott volt, tehát nem áll az, hogy őtet tévesen jelentette volna ki megválasztottnak a választás elnöke. Wittich Pál 103, Elias Móric dr. 104 szavazatot kapván csak, tényleg kisebbségben maradtak. A terézvárosi kerületben megválasztott törvényhatósági bizottsági tagok tehát, amint azt a választási elnök a választás után helyesen kihirdette, a következők:

Kováts Lajos dr.,
Stekelhuber Béla,
ifj. Angermayer Károly,
Winter Ármin,
Göndör Károly.

(Göndör Károly ugyan közben lemondott mandátumáról, ez a lemondás azonban nem tartozik az igazoló választmány elé).

(Óváros II.)

Az Óváros II. kerületében azonnal igazolható volt Wiener Lajos, Magen Jakab, Hübsch Ignác dr. és Komlóssy Ferenc dr. megválasztása, — panasszal támadták azonban meg Sebestyén Árpád mandátumát, aki a panaszosok — Wittich Pál és társainak — állitása szerint „megvesztegetés, erőszakoskodás és tanitói állásával való visszaélés" utján érte csak el, hogy megválasztották.

Ezen panasz ügyében az előadó azt inditványozta, hogy rendelje el a választmány a vizsgálatot a panaszban emlitett tényköriilményekre vonatkozólag. A vizsgálatot az igazoló választmány plenáris ülésben fogja lefolytatni, még pedig december hó 12-én, pénteken délután 4 órakor. Erre a tárgyalásra beidézik a panaszosokat, azok képviselőit, a bejelentett tanukat, valamint Sebestyénnek a jogi képviselőjét is.

Az igazoló választmány tegnapi ülése este fél 7 óráig tartott.

— **Soós Jenő** †. Szomoru gyászhir terjedt el a városban tegnapelőtt délután: Soós Jenő meghalt. Városszerte mélységes megdöbbenéssel, őszinte igaz fájdalommal fogadták ezt a hiradást mindazok, akik Soós Jenő épitészben az egyenes nobilis jellemű embert és barátot, a jeles szakembert, a város egyik derék polgárát ismerték és becsülték. Soós Jenő már régebben betegeskedett, érelmeszesedése volt. Szombaton még — mint mindennap — a rendes koraesti kártyajátszmájánál ült a Kaszinóban, ott érte a halál első hideg figyelmeztetése az elmulásra: rosszul lett; hazakisérték, otthon ágyba feküdt, már nem használt az orvosi segitség sem, s hétfő délután 2 órakor megszünt élni.

Soós Jenő 1853 júliusában a szepesmegyei Merényben született. Eperjesen járta a gimnáziumot, az érettségi után pedig a budapesti műegyetemet végezte s ott nyerte el az épitészmérnöki diplomát. Már mint fiatal ember a keszthelyi vasutat épitette. A 80-as évek végén Salzburgban telepedett le s itt épitette a még ma is általánosan megcsodált s merész tervezésü salzburg—mondsee—ischli h. é.-vasutat és a Schafbergre vezető 6 km. hosszu fogaskerekü vasutat. A Schafberg tetején épült nagy szállót Soós Jenő nevéről nevezték el s hogy ott még most is mily közbecsülésben állott, mutatja az, hogy amikor a mult évben arra járt, páratlan ünneplésben volt része. Virágokkal diszitett különvonaton kisérték fel a hegytetőre. A 90-es években jött Soós Jenő mi közénk, Pozsonyba. Csakhamar mindenütt ledvelték s felismerve kiváló szakképzettségét a zseniálitását, általánosan kapacitásként tisztelték. Ő bővitette ki a Grüneberg-féle kefegyárat, ő épitette a petroleumfinomitógyárat, ő épitette (de nem tervezte) az Arénát, és nagy gyakorlati szaktudását számos középület és magánház, legutóbb pedig a Fürdő- és Grössling-utca sarkán levő háztömb hirdeti. Az evang. diakonisszaotthon és kórház nagy modern palotája is az ő vezetése mellett épült. Soós Jenő igen tevékeny munkásságot fejtett ki a közélet terén is. Alelnöke volt az evang. egyház gazdasági választmányának, évek hosszu során át igazgatósági tagja a Pozsonyi I. Takarékpénztárnak, mint a városi törvényhatósági bizottságnak virilis tagja, számos bizottságban fejtett ki közhasznu tevékenységet. Az elhunytat özvegyén született Ducsay Jolánon, Jenő és Gréti gyermekein kivül nővérei özv. Garay Jánosné szül. Soós Laura, Bolla Mihályné szül. Soós Kamilla. Bolla Mihály min. tanácsos, Ducsay Dezső m. kir. honvédszázados és Ducsay Dénes megyei árvaszéki ülnök, sógorai siratják. Temetése ma délután 3 órakor lesz a Kecskekapu melletti evangelikus sirkert halottas házából.

— **Templomszentelés Csallóköz-Csütörtökön.** A hagyomány szerint Szent István király a Csallóközben a tizenkét apostol tiszteletére tizenkét templomot épittetett. Ezek egyike volna a csütörtöki, melyet Szent Jakab apostol tiszteletére emeltek. Hogy mennyiben felel meg ez a hagyomány a történelmi igazságnak, azt nem kutatjuk, de tény, hogy e hagyomány fenntartotta magát és a csallóközi nép hisz benne és büszke a maga templomaira, büszkék tehát a csütörtökiek is templomukra, melyről be van bizonyosodva, hogy Árpádokkora beli műemlék, melyet az idő megviselt. Az odavaló plébánosnak, Pázmány Adolfnak érdeme, hogy a templomot restaurálták, az ő buzgósága és híveinek áldozatkészsége tette lehetővé, hogy e templom másfél évig tartó alapos restaurálás után e hó 7-én ismét át volt adható rendeltetésének. Ezen a napon szentelte fel ugyanis a csallóköz-csütörtöki templomot Komlóssy Ferenc dr., pozsonyi prépost a Csallóközből beözönlött óriási közönség jelenlétében. A pozsonyi prépostot a vasúti állomáson a község előljárósága várta és ifj. Kállay vezetése mellett bandérium kisérte a községbe, ahol Korbel Gábor községi jegyző üdvözölte őt. A templom, oltár, szószékszentelés, melyre a kerületi papság egy része is megjelent — jóllehet vasárnap volt — tiz órakor kezdődött. Ezután pontifikális mise volt, melyen a somorjai dalegyesület énekelt. Evangélium után Simon Lajos somorjai plébános lépett a szószékre és igen szép beszédet intézett a hivekhez, melyben szivhez szólóan és népies nyelven fejtegette, hogy mi a templom és miért kell látogatnunk a templomot. A szent mise végeztével a pozsonyi prépost még a lourdesi Szűznek és Szent Antalnak szobrát áldotta meg, majd körmenetben indultak meg a hivők a Pázmány Adolf plébános költségén felállitott Hét fájdalmas szűz szobrához, melyet Komlóssy prépost szintén megáldott és utána beszédet intézett a jelenlevők nagy seregéhez, megmagyarázva a szobornak jelentőségét, az anya hivatását és azt, hogy kihez forduljunk bizalommal, ha bajok és veszedelmek környékeznek. Ez a beszéd mély hatást keltett és megmarad hosszú ideig a hallgatók szivében. Egy órakor ebédre

Több mint tizezer darab fehérnemű és vászonárú cikk a hirneves WEISZ és HEIMLER féle Pozsony, Deák-utca 9. sz. alatti karácsonyi vásárban, minden várakozást felülmuló, legolcsóbb árban beszerezhető.

Ajándékul kap e hó 24-ig minden 70-ig vevő 1 koronánál nagyobb értékű árú bevásárlás után 1 pár nikkelezett „Eisblume"-jegyü korcsolyát, vagy más tetszésszerint hasznos tárgyat 7 korona értékig **Nemák Károly,** vasárú kereskedésében, Pozsony, Széplak-utca 7. szám.

Soós Zoltán

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

ÓZDI VASAS

1956 APR 22

PORT Kultúra SPORT

1021

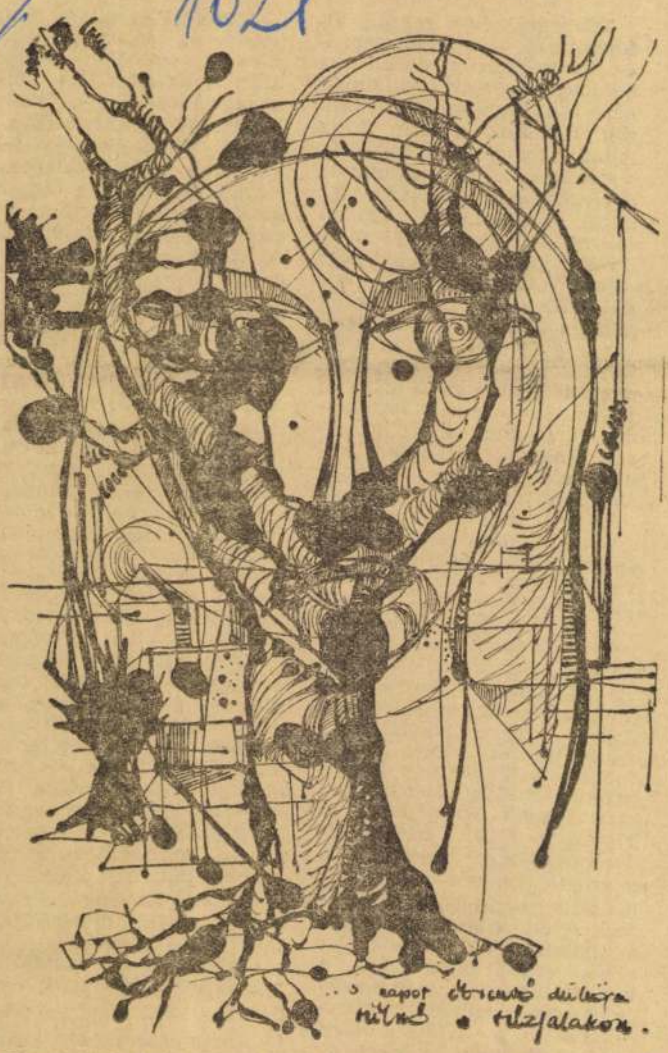

Illusztráció Soós Zoltán Nap ébresztő c. kötetéhez.
(KÁRPÁTI GUSZTÁV RAJZA)

Gyarmati ifjúság napja

Több száz éves rabság, kifosztottság után 1946. február 21-én sortűz dördült a bombayi öbölben. Az indiai nép függetlenségi harca során felkeltek a brit flotta indiai matrózai; igazságot követeltek maguknak, egyenlő jogot és elbánást az angol nemzetiségű matrózokkal. A fiatal indiai matrózok jogos követeléseire sortűz volt a válasz. E naptól kezdve a haladó világ minden évben emléknapot ül: a gyarmati ifjúság napját. 1955. április 24-én nyílott meg a bandungi értekezlet, s kiemelte annak a történelmi korszaknak a jelentőségét, amely a két dátum között a gyarmati országok életében lezajlott.

Nagy utat tett meg a gyarmati felszabadítási mozgalom 1955. április 24-ig. Nagy utat, amely sokszor vért, szenvedést kívánt. A vér, a szenvedés ára azonban a függetlenség, a szabadság volt. A Nagy Októberi Szocialista Forradalom nemcsak a kapitalista társadalom munkásosztályának mutatott utat, jelölte meg a fejlődés útját, hanem leméretlen hatással volt a gyarmati sorban élő népekre is. Hatására Ázsia, Afrika elnyomott népe fellázadt a gyarmati uralom ellen. A második világháború, a fasizmus felett aratott győzelem, a haladásért, szabadságért küzdő népek összefogása, a Vörös Hadsereg világraszóló fegyvertényei ismételten bebizonyította a világ minden népe előtt, hogy le lehet, és le kell győzni az elnyomókat, a kizsákmányolókat. 1945. május 9-től, a béke

A függetlenségi és szabadságharcok során az ifjúság sokszor életének áldozata árán is az élen járt, küzdött az egyenlőségért, a szabadságért. A Demokratikus Ifjúsági Világszövetség felhívására a világ valamennyi jószándékú fiatalja együtt sen követeli a gyarmati rend szer végleges felszámolását. A követelések mellett harcol a különböző társadalmi berendezkedésű országok békés egymás mellett élésért. Ápr. 24-én, a gyarmati ifjúság napja alkalmából mi is kifejezzük szolidaritásunkat Ázsia, Afrika, Latin-Amerika népeinek és fiatal jainak hősies, bátor és önfeláldozó harcával, amelyet a nemzetközi — s mindenek előtt az amerikai — imperializmus és neokolonializmus ellen emberi jogaikért, szabadságukért és felemelkedésükért vívtak. Szolidaritásunk, támogatásunk nem hiábavaló. A világ ifjúságának összefogása, békevágyának kifejezésre juttatása hatalmas erő. Hatalmas erő, amely képes megállítani a függetlenné vált országok ellen indított újabb és újabb agressziókat. A világ ifjúsága az elmúlt húsz év során a világifjúsági találkozókon és más nemzetközi fórumokon megmutatta, hogy képes és kész az összefogásra mentes a faji megkülönböztetés gondolatától.

Ezen a napon gondoljunk a gyarmati fiatalokra, minden gyarmati népre, gondolataink ban áldozzunk küzdelmüknek, szabadságharcuknak. Támogatásunk, segítsünk hozzásegíti őket a gy

Szij Rezső

Z. SOÓS ISTVÁN MŰVÉSZETE

Részlet a Szerző 1982-ben kiadott könyvéből

Z. Soós István művészetéhez tulajdonképpen csak megfelelő képzőművészeti műveltség birtokában volna szabad közelíteni. Mert aki nem ismeri a rajznak, mint önálló művészeti ágnak a történetét, az első vonaltól, a barlangi rajztól kezdve a reneszánsz idején önállósodásáig, azután a körülötte lefolyt ellentétes vélemények küzdelmét, a nézetek tisztulását s végül akinek nincs fogalma a művészi rajzhoz elengedhetetlenül szükséges tehetségről, tudásról, a mindezt átható eredeti, azaz egyéni kívánalmakról, az Z. Soós István művészetének igazi értékét meg sem értheti. A közönség ugyanis elszokott, helyesebben elszoktatták azoknak a követelményeknek a számonkérésétől, amik valamikor természetesek voltak. Mikor Raffael három kiváló rajzát elküldte Dürernek, bizonyítandó, hogyan tud rajzolni, Dürer egyáltalán nem hatódott meg. Vajon miért nem? Mert természetesnek tartotta, hogy aki jó festő, az kitűnő rajzoló. Ilyen értelemben rajzolt Dürer is remekebbnél remekebb rajzokat anélkül, hogy különösebb becsben tartotta volna őket. Z. Soós István rajzművészete mindent elismerő jelzőre méltán tart igényt. Mert ő aztán valóban bravúrosan rajzol, oly fokán a tudásnak, ami szinte fehérhollószámba megy a "modernizmus" berkeiben, amelyekben nyíltan hirdették, hogy "nem kell tudni rajzolni". Száműzték a tudást, hisz bizonyos "izmusok" hadat üzentek a művészi tehetségnek, a tudásnak, a látványnak, s egy kiagyalt világot akartak az értelmétől megfosztott emberre ráerőszakolni.

Ezzel a szemlélettel szegült szembe Z. Soós István a maga festészetével és különleges ízű rajzművészetével. Mindez azonban még nem minden. Ugyanis a ma művészén más egyéb is számonkérendő. Mindenekelőtt a korszerűség, ami elsősorban szemlélet kérdése. Ma nem úgy írunk zenét, mint Mozart korában, de ebből nem következik, hogy bárki zeneszerző, aki ötpercenként valamiféle szokatlan zörejt hallat valami arra alkalmas eszközön. A krix-krax, a pacni, a légypiszok még nem művészet – festmény és rajz címén sem... Z. Soós kivételes rajztudása korszerű szemlélettel párosul... Tartalom és forma tehát nála úgy felel meg a követelményeknek, hogy nem rúgja ki maga alól a múlt művészettörténeti örökségét, mondanivalóját mégis a mai művészi ízlésnek, látásmódnak megfelelően fejezi ki. Ráadásul úgy, hogy a holnapnak is lesz mit megbecsülni rajta. Vajon miért? Mert nem a divatnak hódol, hanem a maradandóságnak épít. Vagyis: kidolgozza műveit és emberi tartalmat ad nekik. Az ember komolyan vételéről éppúgy beszélnek rajzai, mint a művészet komolyan vételéről, s mindezt egy, csak önmagára jellemző formavilágba öltözteti. De mégis úgy, hogy a művészetben járatos néző számára föltárul képeinek emberi és művészi tartalma. Ezért művészet a mának, tehát ezért korszerű s ezért marad érvényes és értékes holnap is. Vagyis mert nem a divatnak hódol, ezért nem múlik el a kor ízlésváltozásával. A művészet sohasem lehet a divat eszköze. A divat nem lehet a művészi színvonal fokmérője, csakis a tartalom és a magasrendű művészettel előadott kifejezés.

Az igazi korszerűség a múlt örökségére is figyelmeztet, amely noha mennyiségében áttekinthetetlen a szakember számára is, mint az egész emberiség kulturális erőfeszítésének és teljesítőképességének öröksége.

Z. Soós István formavilága, amikor semmihez sem hasonlítható, mégis idézi a rajzművészet nagy korszakait – Dürert, Goyát, Zichy Mihályt – s természetesen korunk nagy rajzművészeit is. Főleg azokat, akik önálló formavilágot teremtettek maguknak. Gondolok itt mindenekelőtt Szabó Vladimírra, Szalay Lajosra, Szász Endrére.

Provinciális az, aki szégyelli, ami helyi sajátosság, ahelyett, hogy éppen azt fejezné ki egyetemes érvénnyel, s ezzel járulhatna hozzá valódi többlettel a meglévő művészeti értékállományhoz.

Z. Soós fölszívta magába a rajzművészet hatalmas örökségét, formai gazdagságát s ebből gyúrt magának egy valóban új világot, ami egyedülálló a jelenkori hazai rajzművészetben. Nehéz elfogadniok ezt azoknak, akik "bedőlnek" az antimművészet divatjának. De szerencsére akad jónéhány mesterünk, aki a művészetellenes áramlatok pokoli kavargásától nem zavartatva, sziklaként állva az egész világot elborító szennyes hullámokban, az ezeket indokló zavaros és önmagukat is megsemmisítő magyarázatok ellenére egységes és hatalmas életművet hozott létre.

Önarckép 65 évesen, 1965.

Hogy mi mindent vesz észre a valóságból, erre nem könnyű válaszolni. Mindent, ami útjába akad. A város régi és új épületeit, az utcán benzingőztől fulladó fákat, a mocsárban rothadó fa és egyéb növényi törmeléket, árvult ágakat, általuk táplált rovarokat, halakat, kerítést befutó, évszakonként színt váltó lombozatot, mindennek furcsa alakját, amit aztán ő emberiesít vagy állatfigurává alakít, a maga egyéni látásmódja szerint...

És mert nem kell a heti zsűrik változó ízléséhez igazodnia, önmagát adhatja, nem kell úgy festenie, ahogy a divat követeli, sem követnie a pacnirajzok "mestereit", sem utánoznia az értelmetlen rajzokat. Még ahol eljut a nonfiguratív képalkotáshoz, ott is a tudás, a formaalakítás oly fokáról tesz tanúságot, ami előtt valóban csak kalaplevéve lehet megállni s a képi látványban gyönyörködni. Csiszolt ízlés, szemetgyönyörködtető formák, elmét megmozgató bölcseleti és lélektani mondanivaló nélkül, hogy eközben formai lazítást engedne meg magának. Mindez jellemzi Z. Soós István rajzművészetét, amely – ismétlem – csak a legnagyobbakéhoz fogható...

Z. Soós, a lentről jött művész a maga erejéből, tehetségéből hágott a művészet legmagasabb ormaira. Élete és művészpályája nem is indulhatott másként, mint eleve elrendeléssel a művészet szeretetére, a kulturális örökség iránti érzékkel és a művészi szépség iránti fogékonysággal. Gyakorlati érzéke segítette, gátlásai akadályozták az érvényesülésben, de végül is minden művészete és embersége kiteljesedését szolgálta. Beletörődött sorsába, nemegyszer gyötrődő lélekkel vergődött éveken át, amikoris csak a közért végzett jó munkában talált megnyugvást...

Mint a búvó patak, néha évekre eltűnni látszott, aztán hirtelen előállt nem várt alkotásokkal. Telepy Katalin, Supka Magdolna, Pogány Ö. Gábor, Solymár István , Márffy Albin – hogy csak néhány nevet említsünk – figyelt föl munkásságára.

* * *

Z. Soós István, egyesületünk alapító tagjainak egyike, augusztus 3-án ünnepelhette 95. születésnapját. Szerkesztőségünk és elnökségünk nagyrabeszüléssel, jó egészséget kívánva köszönti kortársi művészetünk jeles grafikusát és festőművészét.

Dr. Soós Imre

VAN GOGH KÉPEK EGYKOR MAGYARORSZÁGON

(A magyar műgyűjtés történetéből)

Vincent Van Gogh holland festőművész (1853-1890) életének utolsó tíz esztendejében mintegy 870 olajképet festett. Ezek napjainkban, szerte a világon, múzeumok, híres magángyűjtemények féltve őrzött darabjai. Ha mostanában, nagyritkán mégis piacra kerül a művész egy-egy alkotása, rendszerint csillagászati áron, dollármilliókért cserél gazdát.

Sajnálattal kell megállapítanunk, hogy hazánkban jelenleg egyetlen Van Gogh-festmény sem található. Az igazság kedvéért tegyük hozzá: nem volt ez mindig így!

A 20. század elején magyar műgyűjtők még négy Van Gogh-festményt mondhattak magukénak. Ezek a képek az életmű legbecsesebb darabjai közé tartoznak s ma a világ nagy múzeumainak büszkeségei.

A magyar gyűjtők tulajdonában volt művek közül egy olajkép báró Kohner Adolf gyűjteményében szerepelt, három pedig Jánoshalmi Nemes Marcell jó ízlését, az új művészeti törekvések iránti fogékonyságát dícséri. A továbbiakban az egykor Magyarországon volt, de később külföldre került Van Gogh-művek sorsát fogjuk áttekinteni.

A KOHNER-GYŰJTEMÉNY

Az 1865-ben született KOHNER ADOLF nagybirtokos és nagyiparos volt, aki a család nevét viselő, 1874-ben alapított bankház igazgatói tisztét is betöltötte. Érdemeinek elismeréseként I. Ferenc József a család többi tagjával együtt bárói rangra emelte. A Szolnok megyei Újszász község művészetkedvelő földbirtokosa tevékeny részt vállalt a Szolnoki Művésztelep életrehívásában. 1901-ben ő lett a Szolnoki Művészeti Egyesület első alelnöke. Tekintélyes személyisége a művészeti élet más területén is maradandó nyomokat hagyott. Tagja volt a Szent György Céhnek. Egy ideig elnöke az Országos Képzőművészeti Társulatnak. Szinyei Pacsirta c. festményét ő ajándékozta a Szépművészeti Múzeumnak.

A művészet iránti hajlamát szüleitől örökölte. 1900-tól kezdődően jelentős képzőművészeti gyűjteményt szerzett magának. A gyarapítás virágkora 1904 és 1914 közé esik. A Revue de Hongrie 1911. évfolyamának 710. oldalán arról olvashatunk, hogy Budapesten, a Damjanich utcában levő palotáját meglátogatták a Szent György Céh tagjai. A névtelen cikkíró azt is elmondja, hogy bár a házigazda nem kötelezte el magát egy-egy korszak vagy iskola alkotásai mellett, egy művészeti periódus számára mégis különösen kedves. Ez a modern francia iskola courbet-től Matisse-ig és Gauguin-től Van Goghig.

Van Gogh művészetét a Kohner gyűjteményben Olajerdő című festménye képviselte, melyet Meller Simon az 1910-es években írt cikkeiben "fölséges" jelzővel méltatott. A képet a báró a század elején Bécsben a Miethke galériától vásárolta.

A Kohner-gyűjtemény Van Gogh-képét először 1910-ben láthatta a magyar főváros közönsége. A Kristóf-tér 2. szám alatti Művészházban rendezett nemzetközi impresszionista kiállítás minden darabját magyar gyűjtők kölcsönözték. A tárlathoz készült, színvonalas kiállítású Kalauz az Oliva erdő című képet – Magyarországon először – reprodukálja is. Tulajdonosáról, dr. Kohner Adolfról ugyanebben azt olvashatjuk, hogy "a neoimpresszionistákat akkor fogadta be, amikor a hivatalos állami múzeumberendezők még irtózva fordultak el a piktúra e forradalmáraitól."

1919-ben a Tanácsköztársaság idején, a Kohner gyűjteményből mintegy 130 műtárgy – kép, szobor, rajz és érem – szerepelt a köztulajdonba vett műkincseknek a Műcsarnokban rendezett kiállításán. A katalógusban a "Hollandus iskola" tagjaként feltüntetett Van Goghnak Olajerdő c. képét ezen a tárlaton láthatta ismét, egyben utoljára a közönség. A Tanácsköztársaság leveretése után az államosított műkincsek visszakerültek a tulajdonosokhoz. Kohner gyűjteménye még másfél évtizedig maradt együtt, amit az 1929-ben megjelent két értékelő cikk is alátámaszt. Ebben az esztendőben a Képzőművészet 16. száma, továbbá a Magyar Művészet 6. száma közölt méltatást a báró gyűjteményéről. Az első cikk Chroniqueur névvel jelzett szerzője a kollekció nagyságát is érzékelteti, amikor elismeréssel ír a "harmadfélszáz darabos, pompás képgyűjteményről", melyben "az irányadó szempont az impresszionizmus teljes bemutatása". A cikkíró szerint "a Kohner-villa termeiben a XIX. század néz le a falakról boldog dicsőségének minden pompájában." Van Gogh "monumentális hatású" tájképét Gauguin Hívás című, dekorativ vásznával együtt az impresszionizmust követő időszak előfutárának tekinti. A két cikk értékeihez tartozik, hogy az illusztrációk között Van Gogh említett műve is szerepel.

1932-ben Kohner megválik Van Gogh-képétől. A Durand Ruel galéria New Yorkban működő fiókja közvetítésével a festmény az Egyesült Államok Kansas City városába kerül. Ott őrzik jelenleg is, a tulajdonos intézmény neve: Nelson Gallery – Atkins Museum.

A képeladás csak röpke előhangja volt annak a drámai összeomlásnak, mellyel a Kohner birodalom nemsokára megsemmisült. A harmincas évek elején a báró felszámolta több, mint fél évszázados magán-bankházukat. Egész vagyonát – beleértve párját ritkító képtárát és híres Damjanich utcai palotáját is – a hitelezők rendelkezésére bocsátotta. Az Ernst Múzeumban 1934-ben folyt le "kimagasló jelentőségű magángyűjteményének" árverése. Így méltatta a katalógusban Pogány Kálmán a kiállított anyagot, megemlítve, hogy a gazdasági életben dúló válság miatt kényszerült a tulajdonos kollekciójának áruba bocsátására. Az elszegényedett mecénás hátralevő éveit nagyrészt szászbereki birtokán töltötte. 71 éves volt, amikor meghalt. Gyászjelentését a Pesti Napló 1937. január 31-i száma közölte:

"A Surányi Cukorgyár és Finomító Rt. igazgatósága, felügyelőbizottsága, tisztviselői és munkásai mély szomorúsággal jelentik, hogy a vállalat igazgatósági tagja, báró Dr. Kohner Adolf úr január 30-án Budapesten hosszú szenvedés után elhunyt."

Az Olajerdő c. képét Van Gogh 1889. őszén festette a délfranciaországi Saint Rémy elmegyógyintézetében, ahova saját elhatározásából vonult be és ahol egy esztendőt töltött. "Sajnos, itt nincsenek szőlőhegyek, pedig szerettem volna ezen az őszön további ilyen képeket festeni" – írja öccsének. Helyettük felfedezi a maga számára az olajligeteket.

"Az olajfák nagyon jellegzetesek és nagy igyekezettel kezdtem el ezeket festni." Egy másik levelében már az eredményről számol be: "...egész hónapon át az olajkertben dolgoztam." Munkája korábban nem tapasztalt bőségű termést hozott. Életmű katalógusában 14 olajerdőt ábrázoló tájképet találunk!

Olajerdő, 1889.

Galériát nyitott az Adriánus Utazási Iroda

A Stefánia út 33. szám alatt március 15-én megnyílt a Pirschel Galéria. A nagyszámú érdeklődő között ott volt a galéria névadója, a Berlinben élő **Sigrid Boese Pirschel** festőművész és **Johannes Giffels**, az NSZK Budapesti nagykövetségének kulturális attaséja is.

Az első kiállításon bemutatkozó 26 képzőművész tárlatát **Geröly Tibor** nyitotta meg, majd Resánszky Mária és Jáki Ferenc szólt a köszönet hangján a jelenlévő művészek nevében.

Az Árpád vezér-hordó csapraverése után – kellemes hangulatban – számítógépen tekinthették meg az érdeklődők a XXI. század katalógusát. Az est folyamán Interneten a New Yorki Nemzeti Múzeumba és a párizsi Lourve-ba kalauzolták a vendégeket.

A jelenlévők névjegykártyáiból sorsolással döntötték el, hogy ki lehet az Utazási Iroda vendége a III. Béke-Barátság Nemzetközi Képzőművészeti és Zenei Táborban. D'André Etelkának kedvezett a szerencse, aki a domoszlói tábort választotta.

Nick Ferenc

Bihari alkotók a Józsefvárosban

Birizdó Gabriella, Kárpáti Gusztáv, Kurucz Imre, L. Ritók Nóra, Nagy Sándor és Soltész Kálmánné kollektív tárlatát nyitotta meg április 9-én a Józsefvárosi Galériában Csécsei Béla, a kerület polgármestere. A jószínvonalú bemutatkozáson jelen volt Berettyóújfalu polgármestere Szeifer Ferenc és Balláné Veres Ilona alpolgármester is.

A kiállítást – hagyományteremtésnek is szánva – **Dancsházy Nagy Márton** kezdeményezte és szervezte.

Galéria-avató Baján

Április 19-én **Bartos Endre** régi vágya teljesült. Baján a Dózsa György út 198 szám alatti "Pálinkás-házban" galériát avattunk képeinek, plakettjeinek. A sokszobás családi ház régi, értékes bútorai méltó társai alkotásainak. A Galéria létrehozása **Pálinkás Annamária** szorgalmát és hozzáértő munkáját dicséri. A megnyitón **Kissné Pálfi Ildikó** az önkormányzat képviseletében meleg szavakkal köszöntötte a művészt. Bácskai Sándor Keve cisztercita szerzetes Isten áldását kérte a galéria létrehozóira és látogatóra, egyesületünk főtitkára pedig átadta Bartos Endrének azt a Kelemen Kristóf készítette emlékplakettet, mely húsz éves egyesületi tagságát bizonyítja.

HÍREK

Borcsa István Művészete címen – a Szenci Molnár Társaság kiadásában A/4-es album-méretben **tíz kötet jelenik meg**. Valóság és érzékelés; Színpadi tervezések; A belsőépítészetről; Európa útjain; Erdélyi utakon; A színház vonzásában; Színpadi elképzelések; Színi megjelenítések; Belsőépítészeti tervezések; Pillanatképek.

Nagy Ferenc életműve 100 kötetben-füzetben sorozatból már több kötet megjelent. Így Ausztráliai utazáson, Ázsiai tájakon, Afrikai történetek. A sorozat utolsó köteteit 2000-ben szándékozik megjelentetni a Szenci Molnár Társaság.

Őrtornyaink a Körös Völgyében címmel Zsisku János belényesi lelkipásztor szerkesztésében **Fekete Körös-menti mementó** látott napvilágot. A füzetben **Miklós János** grafikáit láthatjuk.

Pintér Éva (Mosonmagyaróvár) kiállítása június 8-ig látható a Pataky Galériában (XIV. Szent László tér 7-14.)

Cs. Pataj Mihály festményeinek tárlata a szolnoki Galériában május 18-ig tekinthető meg (Templom u. 2.)

Zsedényi Lilla ikonjai a sárvási Thermál Szállóban április 21-től két hónapig, a hévizi Thermál Sállóban pedig július 11-től láthatók.

Juhos-Kiss János: Létezésünk kötelesség címmel jelentette meg újabb verseit. Az 1988-ban Erdélyből áttelepült tagtársunk első kötete **Bensőm szorítása** címmel tavaly látott napvilágot.

Vörösmarty Magda grafikusművész munkáiból áprilisban a Budapesti Kongresszusi Központban rendeztek kiállítást.

Szilárd Klára (Claire Szilárd) festőművész képeit a Székesfehérvári Művelődési Központ kiállítótermében láthatták az érdeklődők. A tárlatot a Fejér Megyei Izraeli Napok keretében rendezték..

Zuglóiak Egymásért címmel kollektív kiállítást rendeztek a Stefánia Galériában, melyen tagtársaink közül Aszalai István, Bak Péter Róbert, Levik Csilla és Zsedényi Lilla is szerepelt.

TÓNIÓ Tóth Antal grafikus, karikatúrista kiállítását a New York Kávéházban láthatták az érdeklődők. Tagtársunk az UBORKA produkció figuráinak tervezője.

Nagy Vince festményeiből a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola Debreceni Konzervatóriumában rendeztek kiállítást. A tárlatot Erdei Sándor, a Hajdú-Bihari Napló rovatvezetője nyitotta meg.

Kreivich Gyula képeiből Esztergomban, a Sugár Galériában rendeztek kiállítást.

Heitler László festményeiből Veszprémben, a Csikász Galériában (Vár u. 17.) **Visszatekintő** címmel nyílt kiállítása, ahol az alkotó munkásságát dr. Kovács Zoltán, Pápa polgármestere méltatta.

Szirmayné Bayer Erzsébet életműkiállítását Kaposvárott, a Vaszary Képtárban (Fő u. 12.) Pogány Ö. Gábor nyitotta meg. A képek május 3-ig tekinthetők meg.

Jobbágyi Homolya Jenő A keresztvivő és keresztútjaink című tárlatát a Wekerle telepi Közösségi Házban láthatták az érdeklődők.

P. Bak János (1913-1981) emlékkiállítását rendezték meg a Kecskeméti Helyőrségi Klubban.

Majercsik János és **Majercsikné Bierbaum Anna** kiállítása április 17-én nyílt meg a Kazincbarcikai Városi Kiállítóteremben,, (Egressy tér), melyet május 12-ig tekinthetnek meg az érdeklődők.

In memoriam Németh Kálmán címmel a Fóti Vörösmarty Művelődési Házban, április 18-án a "Kávéházi randevú" sorozatban dr. Kollmann J. György, egyesületünk titkára emlékezett a kiváló fafaragóra.

Az ezredév romantikája zenében és képekben címmel az Erkel színházban április 21-én nyílt Károly Éva kiállítása, melyet Zámbó Jimmy koncertje követett.

Janiga Eszter kiállítását június 3-án 17 órakor Komlón, a Városi Múzeumban, Losonci Miklós nyitja meg, melyet egy hónapig tekinthetnek meg az érdeklődők.

Jankó Jánosra, az első magyar karikatúristaművészre emlékeztek Kerepesi temetőbeli síremlékénél és a Magyar Sajtó Házában rendezett kiállításán, aki 1833-ban Tótkomlóson született és 1896-ban Budapesten hunyt el.

Kürthy Sándor képeiből a Magyar Írók Szövetségének Bajza utcai székházában rendeztek kiállítást.

Kanizsa József verseiből rendeztek szavalóversenyt és Kanizsa-versek ihlette rajzkiállítást a Pesterzsébeti Zrínyi Miklós általános iskolában.

Koncz Eta festményei és Barnáné Dobos Jolán kerámiái május 31-ig láthatók a Gellért Szálló Teaszalonjában. A tárlatot április 27-én Bánffy György nyitotta meg. A kiállítást Károly Éva rendezte.

Csillagné Lőrincz Zsuzsa és **Dobos Sándor** kiállítását május 9-én pénteken 18.00 órakor a Mazda Szabó Autószalonban Gomola György nyitja meg. (XVI. Batsányi u. 47.)

Resánszky Mária és barátai munkáiból nyílik kiállítás május 13-án kedden 17.30-kor a Pirschel Galériában (Stefánia u. 33.). A tárlatot Jáki Ferenc ajánlja az érdeklődők figyelmébe.

Bak Péter Róbert képeit a győri képtárgalériában (Herman O. u. 22.) május 16-ig tekinthetik meg az érdeklődők.

Kirchmayer Károly szobrászművész és növendékei kiállítását a Gál Imre Galériában (Pesterzsébet, Kossuth u. 39.) Feledy Balázs nyitotta meg, ahol 10 tagtársunk munkája is szerepel. A tárlat május 18-ig látogatható.

Pribojszky Zsófia munkái az Operagaléria kiállítótermében (VII., Andrássy út 22.) május 10-ig láthatók.

Keszthelyi Gyula első önálló kiállítása Pécsett a Babits Mihály Gimnáziumban május 14-ig tekinthető meg.

Takács Dezső Rudnay díjas grafikus színes rézkarcait **Tettye és környéke** címmel május 7-től június 21-ig mutatják be Pécsett a Műhely Galériában (Szent István tér 1.)

A Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola Tanárképző Intézetében fölavatták **Szendrey-Kalper László** emléktábláját, – özvegye ajándékát – melyet Antal Sándor és Kelemen Kristóf készített.

A **Királyhelmeci Művelődési Ház** új igazgatója – pályázat útján – Zvolensky Gabriella lett.

A Százados úti Művésztelep látogatásán – április 26-án – közel 60 tagtársunk vett részt. ezúton is köszönet jár **Szabó Gábor** szobrászművész szakszerű kalauzolásáért és **Buza Barnának** műterme "kincsei" bemutatásáért.

PROGRAMOK

Május 6-án, kedden 17 órakor, az Akkord Domus Kft. (Nagy Balogh János kiállítóteremben) **Laczy Pál** (Dömsöd) festményeinek tárlatát Geröly Tibor nyitja meg. Megtekinthető május 23-ig.

Május 7-én, szerdán 17,30-kor, a TESZ XII., Szoboszlai utca 2-4. sz. alatti székházában **Örök csónak** könyvpremier. **Takács Tibor** szerzői estje. Házigazda: Gergely Mihály

Május 8-án, csütörtökön 18,30-kor, Pécsett az Ifjúsági Házban vendégünk **Szatyor Győző** Kós Károly-díjas szobrász-grafikus. Házigazda: Nőt Béla.

Május 13-án, kedden 17 órakor, a Post Art Képesboltban (XIV., Telepes u. 96/b) Gombai Károlyné **galériájának** ünnepélyes megnyitása.

Május 14-én, szerdán 17,30-kor, a TESZ Szoboszlai utcai székházában **Kuthy Dóra** (fuvola) és **Varga Petra** (zongora) hangversenye. Házigazda: Zagyva Imre.

Május 16-án, pénteken 18 órakor, **Vecsésen** a Művelődési Házban (Vígh István u. 9.) **Deák István** jubileumi kiállítását Molnár Imre polgármester nyitja meg.. Közreműködik Fenyves Mária Annunciáta, Kanizsa József, Király Lajos és Sellei Zoltán. Házigazda: Szénási Sándor István.

Május 21-én, szerdán 17,30-kor, a TESZ Szoboszlai utcai székházában **zenés, irodalmi műsor**. Közreműködik Adrigán Judit, Lami Klára, Lázin Beatrix, May István és Révi Tamás. Házigazda: Fenyves Mária Annunciáta.

Május 25-én, vasárnap 18 órakor, a Gellért Szállóban **Kristófi János** nagyváradi festő kiállítását Geröly Tibor nyitja meg.

Május 27-én, kedden 17 órakor, az Akkord Domus Kft. helyiségében (Nagy Balogh János kiállítóterem, Kispest, Templom tér.) Komendák Éva festményeinek kiállítását Bakonyi Mihály nyitja meg. Megtekinthető június 30-ig.

Május 28-án, szerdán 17,30-kor, a TESZ Szoboszlai utcai székházában **Arcomra vésül múlt, jövő... Pető Kovács Júlia szerzői estje.** Szóvívő dr. Szepes Erika, az irodalomtudományok kandidátusa. Közreműködik Németh Sándor.

Június 4-én, szerdán 17,30-kor, a TESZ Szoboszlai utcai székházában vendégünk **Mező István karikatúrista** (országgyűlési képviselő). Házigazda: dr. Nagy Károly.

Június 11-én, szerdán 17,30-kor, a TESZ Szoboszlai utcai székházában **Mit mond nekem a kép** (Barna András és Kiss Kálmán) mini-kiállítása. Öt éves szócsövünk a **Művészet és Barátai**. Kötetlen beszélgetés, vezeti Gergely Mihály és Kürthy Sándor.

Június 14-én, szombaton egész nap **Suri-buli Heil Edit kertjében**. (Surány, II. Jegenye u. 12.) Kollektív "kerítéstárlat" déli 12 órakor, megnyitja Szentmihályi Károly. Eszem-iszom, dínom-dánom. Megközelíthető: hajóval a Vigadó-térről, busszal az Árpád-hídtól. Indulási időpontok: 8,10; 8,50 Szentendréről 8,05 (a Galamb u.-nál kell leszállni).

Június 18-án, szerdán 17, 30-kor a Pirschel Galériában (XIV., Stefánia út 33.) Rukainé Bakos Ilona (Békéscsaba) és alkotótársainak festménykiállítását Morschhauser Miklós nyitja meg. Megtekinthető július 15-ig, munkanapokon 14-18 óráig.

Június 20-tól 28-ig alkotótábor Lakiteleken a Népfőiskolán. Táborvezető: Szabó Tamás és Geröly Tibor.

Július 1-én, kedden 17 órakor, az Akkord Domus Kft. helyiségében (Nagy Balogh János kiállítóterem, Kispest, Templom tér) **Halász Zsóka** naívfestő kiállítását Jáki Ferenc nyitja meg.Megtekinthető július 31-ig.

Augusztus 1-én, pénteken 17 órakor, az Akkord Domus Kft helyiségében (Nagy Balogh János kiállítóterem, Kispest, Templom tér) **T. Lukács Ágnes** festményeinek és grafikáinak tárlatát Szalkári Rózsa nyitja meg. Megtekinthető augusztus 9-ig.

Augusztus 3-tól 15-ig alkotótábor Mosdóson a Tüdő és Szívkórház területén épült kiskastélyban. Táborvezető Kürthy Sándor és Riba Márta.

Az őszi évad első klubösszejövetele a TESZ Szoboszlai utcai székházában **szeptember 24-én** szerdán 17.30-kor lesz.

István utcai székhelyünkön – a Művészetbarátok Galériájában – a következő kiállítást szeptemberben rendezzük.

Buza Barna elismerése

A tíz éve alakult Molnár C. Pál Baráti Kör egyhangú akarattal Berki Violát választotta elnökéül. Ülésükön titkos szavazással úgy döntöttek, hogy ebben az évben MCP-díjjal ismerik el Buza Barna szobrászművész (egyesületünk tiszteletbeli elnöke) életművét, melyet április 25-én a **Páholy Galériában** (Haris-köz 6. félemelet) **Csillag Pálné** adta át – Csúcs Ferenc plakettjét, a társaság névadójáról – a kör művész tagjainak jubileumi kiállítási megnyitóján. A tárlat május 11-ig tekinthető meg.

Új Galéria nyílik

Gombai Károlyné, a Post Art Képesbolt tulajdonosa **május 13-án kedden 17.00 órakor a XIV. Telepes u. 96/b szám alatt galériát nyit**, melyre tagtársainkat ezúton is meghívja.

Lehetőséget teremt tagtársainknak bemutatkozásra, kiállításra. – Az alkotótevékenységhez szükséges kellékeket forgalmaz. Festővásznat, festőállványt – ezekért esetenként pénz helyett képet is elfogad. – Becsűsi képesítésével segít a jelen és a múlt alkotásainak megítélésében. – Menedzseri feladatokat szívesen vállal. – Segít külföldi kapcsolatteremtésekben, (angol és német nyelvtudással).

Érdeklődők telefonhívását várja a 260-44-49 számon.

Z. Soós István állandó kiállítása Nagykanizsán

A Kaposvárott élő festőművész szülővárosának ajándékozta életművét. Nagykanizsán állandó kiállításon láthatják az érdeklődők az e célra fölújított kiskastélyban – Képzőművészetek Házában – Z. Soós István alkotásait. Az április 19-én rendezett ünnepségen a város alpolgármestere köszöntötte a vendégeket, majd hangulatos zenei bevezető után **Pogány Ö. Gábor** nyitotta meg a kiállítást, egyúttal átadva a Művészetbarátok Egyesületének emlékplakettjét is, tanusítva az alkotó húsz éves tagságát. Ezt követően **dr. Szíj Rezső** a művész monográfusa emlékeztetett a kiállító életútjának főbb állomásaira.

Lapunk következő száma (szeptember-október) augusztus végén jelenik meg.

Telefonszámunk május közepén 3226-926-ra változik.

Ügyelet:

Geröly Tibor május 5-én, június 26-án és július 18-án (hétfőn) 15-17 óráig

Láng Miklós augusztus 12-én és 26-án 9–10 óráig,

Tárkányi Imre augusztus 18-án 9–10 óráig

MŰVÉSZET ÉS BARÁTAI

A Művészetbarátok Egyesületének lapja

Megjelenik kéthavonta.
Készült a Nemzeti Kulturális Alapítvány támogatásával
Felelős kiadó: GERÖLY TIBOR
Felelős szerkesztő: GERGELY MIHÁLY
Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, VII., István u. 42.
Postacím: 1388 Bp. Pf. 60
Telefon: 322-6926
Szerkesztőségi órák azonosak a programunkban közölt ügyeletek idejével.
Készült 1400 példányban a BIRÓ family Kft Nyomdaüzemében.
Felelős vezető: Biró Endre ügyvezető igazgató

1966 MAR - 5
1021

VÁLASZ LEVELEKRE

A kritikus alkotómunkája

Nem tudom, szabad-e mindjárt ide, a cikk elejére kírnom a nevét, Soós Klára, s melléje azt is, hogy műtörténész, a Legújabbkori Történeti Múzeumban dolgozik — mivel személyesen nem ismerem, a vak véletlenre bízom, hogy hargszik-e majd az az efféle gyors bemutatásért, vagy sem. De hát már csak a hitelesség kedvéért is igazolni szeretném magam, bizonyítván, hogy levele egyáltalán nem fiktív. Meg minden kétkedőnek már a kezdet kezdetén jelezni akarom, hogy az a tanulmányszerű hozzászólás, melyből örömmel fogok idézni, valóban szakmabélitől érkezett.

Igen, bármennyire meglepő ugyanis, valaki a műtörténészek és kritikusok közül is reflexióra érdemesnek ítélte néhány héttel ezelőtt megjelent összefoglalómat az 1965-ös évről; és — ami még meglepőbb — egyet is értett vele. Mindez megmaradhatna persze a jóleső magánügy keretei között, csakhogy Soós Klára gondolatai (úgy érzem) feltétlenül közérdeklődésre számíthatnak, kár lenne elhallgatni őket: hiszen olyasmiről szólnak, amiről ritkán szoktunk beszélni. A műtörténészek és műkritikusok felelősségéről írt tele oldalakat, ritka hevülettel és segítőkészséggel: soha jobb alkalmat, hogy felvessük végre ezeket a kérdéseket is! Nem kevesebbről mint a mai magyar művészeti kritika problémáiról van szó. „Ezek a problémák léteznek — mondja a levél —, de ahogy az évezredes kínai nagy fal minden kíváncsi szem előtt bevehetetlen maradt, hogy csak a mögötte élők »tudhassanak és láthassanak«, valahogy így maradt ez a képzőművészetben is. Annyira intellektuális magasságban van, hogy senki kívülálló nem mer róla szólni, fél a hímporát megsérteni vagy fél a belső szakma fullánkjaitól, amit az első jó szándékú bírálóba a »hozza nemértő« jelző kíséretében kész védekezően beleszúrni. Ez a magunkféltése pedig súlyosan visszaüt, a szűk provincializmusunk nem segít jobb műalkotásokhoz, sőt ellenkezőleg »elkényelmesedést«, közönség nélküli, csak szakmai kékvérűséget eredményez... Támpontot, irányvonalat, perspektívát vajon adunk-e mi, művészettörténészek, a mai művészeknek? Segítjük-e őket a munkájukban, elképzeléseik kibontakoztatásában, hasznos kritikákat adunk-e nekik, kinekkinek egyénileg, a konkrét egyénhez szólóan? Mondunk-e egy művészi kísérletre vagy próbálkozásra igent vagy nemet, mérjük-e valamivel, valamilyen mértékkel egy művész és sok művész munkáját, tesszük-e, hogy egyik művet a sorban a másik elé állítjuk, egyáltalán teszünk-e valamit az értékek kikeresésséért és ezzel a jobb kvalitást igényeljük-e a művészektől?"

Azt hiszem, igen fontos és igen elgondolkoztató dolgokat vet fel Soós Klára, mégpedig a „szakma" nevében önkritikusan; s talán nem haragszik meg azért sem, ha leveléből ezeket a kérdéseket idézem. Mert hiszen elsősorban ezeket a kérdőjeleket kell felraknunk most, a hazánkban rohamosan növekvő tömegérdeklődés nagy történelmi pillanatában a mai magyar műtörténet-írás és műkritika gyakorlata mellé; ezt a felelős, elkötelezett hangot kell felerősítenünk, hogy országos nyilvánosságot kapjon végre. Társadalmi szükségszerűség parancsa nyomán cselekszünk így, nem árt hangsúlyozni ezt sem: mert minden szinten és minden fokon kötelességünk eligazító, segítő magyarázatot adnunk műalkotónak és műélvezőnek; hasznos társául kell lennünk mindenkinek, aki a képzőművészettel kapcsolatba kerül. Igen, „a kritikus is lehet művész... a művészi alkotások kritikája is alkotómunka", különösen, ha ilyen összefüggésekben gondolkozunk róla; és semmi okunk ezt a tevékenységet (valami szakmai gőg vagy arisztokratizmus, esetleg szenvtelenség miatt) szégyellnünk. Alkotómunka ez, melyre talán soha nem volt még annyira szükség, mint manapság; és amelyet válogatás nélkül mindenkinek el kell végeznie, akinek megadatott, hogy „tudjon és lásson". Levegőbe, visszhang nélkül beszélünk erről? „Szeretném — írja —, ha ehhez a lényegi kérdéshez sokan hozzászólnának, kicserélnénk a tapasztalatainkat művészek és kritikusok, hogy ezáltal hozzásegítenénk egymást és másokat is a műalkotások jobb megértéséhez, a lényegi látásmód követelményeinek igényesebb, a művekhez közelítő kritikai felbontásához." Lehet, hogy a mondat kacifántos egy kicsit, de a legfontosabb benne van. Hozzásegíteni egymást és másokat is a műalkotások jobb megértéséhez — erre kell összefognunk.

Szabó György

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307
ÉLET ÉS IRODALOM

LAP

MARXIZMUS DOKTORI SZINTEN

A **MAGYAR TUDOMÁNY** (a Tudományos Akadémia Értesítője) ez év februári számában rendkívül izgalmas problémát érint. Egy bizottság jelentése arról tájékoztat: miképpen érvényesül a marxista eszmeiség a társadalomtudományi disszertációkban?

A kérdésre adott válasz meglehetősen aggasztó, de legalábbis elgondolkoztató. Miközben kétségkívül kimutatható a marxizmus bizonyos térhódítása, a kérdést vizsgáló bizottság mégis elsősorban azt kénytelen hangsúlyozni, hogy „a vizsgált időszakban az eszmeileg-szakmailag kiemelkedő disszertációk száma nem volt elégséges".

A jelenség elemző magyarázataként mindenekelőtt arra utal a bizottság, hogy: „a marxizmus ismerete sokszor csak rendkívül felszínes, nem egy kutatónál nem terjed túl bizonyos fogalmak használatán, s ezért a munkák tartalma helyett néha csak azok frazeológiáját befolyásolja".

Más okként arra utal a jelentés, „hogy a marxizmus térhódításának kezdete hazánkban egybeesett a dogmatizmus és az ún. személyi kultusz tetőzésével, ami durva leegyszerűsítéseket, kirívó egyoldalúságot, tudománytalan módszereket hirdetett marxizmus címén, ami a valódi marxizmus hatását gyengítette..."

Ezzel párhuzamosan föllelhető az a törekvés is, hogy némelyek menekülni akarván a leegyszerűsítésektől, üres citatológiáktól, sőt: ezek látszatától — a dogmatizmus vádját kikerülendő, néha valami „szemérmes marxizmusig", esetenként polgári nézetek elfogadásáig sodródnak.

Mindezekből a hibatendenciákból természetesen nem csupán az következik, hogy marxista eszmeiség szempontjából fogyatékosak a doktori értekezések, hanem — ami ezzel eo ipso egybeesik — szakmailag is alatta maradnak a követelményeknek.

A fent vázolt jelentést a bizottság azzal a szándékkal publikálta, hogy széles körű véleménycsere alakuljon ki, amely támogatást nyújthat a probléma további feltárásához és a tennivalók kialakításához. Reméljük, így lesz.

es. gy.

(X)

Ha netán egy vállalat sehogy sem túladni félévszázad óta halmozódó b pedrő készletén, a sajtó útján módja felhívni e nélkülözhetetlen termék nagyérdemű közönség figyelmét. Némi pénz lefizetése ellenében, valahogy formán:

A londoni férfidivat legújabb slágere. öltözött nyugat-európai férfi ma sportp utcán, társaságban kizárólag hegyesre bajuszt visel. Közvéleménykutatások szer új bajuszviselet a nők 73,5 százalékára állhatatlan hatást gyakorol. A magyar f nak sem kell elmaradniuk a világszínvo A magyar gyártmányú „Dárda" bajus gyors, kényelmes, biztonságos. (X)

A szöveg végére helyezett (X)-szel a kesztőség figyelmezteti az olvasót: zat, fizetett hirdetés! A lap nem győ meg arról, hogy valóban visszatért-e apáink divatja. És nem vállal felelő sem a hegyesre pödrött bajusz, sem a da" bajuszpedrő átütő hatásáért.

Az (X)-es hír, hiába régi, a jeleg s fejlődőképes műfaj. A **MAGYAROR** legutóbbi száma például egészoldala

ket közöl két új magyar fi lan olvasó eleinte filmkriti szen az oldal külsőre egés a többi; szedése, tördelés gáns, képaláírásai épp c rűek. Azt hiszi hát, hogy a szerkesztőségének vagy cil ményét olvassa, s már-már keségtől dagad a keble: lán pás, hibátlan filmek került budapesti filmgyárból.

A végén következik a h cikk alján ugyanis ott s (X), ami megmagyarázva hogy nem a szerkesztőség, gyár vagy a Mokép van ilye ben elragadtatva a sajátgyá forgalmazású filmektől.

E jegyzet írója még nem ily módon népszerűsített fi hetőnek tartja, hogy mind a ban kiváló. De, mint olvasó dik az (X)-es műfaj efféle t séért.

És a nevezett filmek írói, replői helyében sem tapsiko mében.

[nem (X), h

A PÖKHENDI HU

A pökhendi hurka című m amely a **KÉPES ÚJSÁG**-ban

Művészi értékeiről — miv — nagy nehézségeket okozn tegetésbe kezdeni. Maradjun nál.

A hurka és a kolbász ell bász — természetesen — p remutató, konstruktív eszm lője. A hurka kissé individu a címből kiderül, pökhendi. , kolbász, de én Véres Hurka hallja, előnevem is van" — csére is büszke, „akit mindj töttek". De aztán az igen hit mélyesített, már-már barát gadott ételeket is megsütik, hurkát kanállal elfogyasztjá kolbász „elpirult örömében, l őt viszi el Zsuzsika. És Zsuzs iskolában tízóraizott, úgy talál sem ízlett neki ennyire a k most." Ebből a történetből a k rülnek ki:

Ż. Soós István festő

SOMOGYI HIREK 1948 december 12.

93

A múzeum, amely hiába várja a látogatókat

Az államosítás után közönségszervezéssel vonják be a dolgozók széles tömegeit a múzeum látogatói közé

Csiszolatlan és csiszolt kőbalták és kőeszközök töltik meg a helyiséget. A sarokban hatalmas mamutlábszárcsont sejteti az ősállat nagyságát. A falon egy kép őscmbereket ábrázol fegyvereik között. Szinte életre kel a látogató előtt a széles, szőrösmellkasú ős, amint marokra fogott éles kővel lesujt ellenségére. Pedig a kép egész kezdetleges, mégis a környező eszközök hatása alatt harminc-negyvenezer év távlatát látja az ember.

Római pénz és Árpádkorabeli emlékek

A múzeum második szobájában már a későbbi korok maradványait láthatjuk. Bronzeszközök, római pénzek, Árpád-korabeli emlékek sorakoznak egymás mellett.

A lépcsőházzal szemben, egy kis szobában a szabadságharcból való, százéves honvédkardok függnek a falon. Mellettük súlyos vasgolyók: valamikor ilyenekkel lőtték Zrinyi várát.

Vannak békésebb életre emlékeztető szobák is a jobboldali folyosó mellett. Néprajzi emlékeket, gyönyörű faragásokat, a pásztorélet kellékeit csodálhatja a szem. Egy falmelletti állványon „hosszi furulya", kanászostor, „ünneplő" pásztorbot; mind az egyszerű nép művészi munkájának maradványai.

Az ajtónál kétszázéves szövőszék áll, az ajtó a céh-szobába nyílik. Azontúl egy szoba, amelyben a levéltár könyveit helyezték el. A folyosón a régi iratok halmazai állnak, körülöttük a múzeum értékei.

Nem lesz elfelejtett kincs az összegyűjtött anyag

— Mennyi minden van itt.

— Mégis nagyon kevesen járnak ide — mondja Soós István, a múzeum gondnoka. — A város és a megye vezetői még tavaly felvetették az államosítás kérdését. Most már alig várjuk, hogy ez megtörténjen. Uj lehetőségek nyílnak a múzeum fejlődésében. Nem lenne elfelejtett kincs a sok összegyűjtött anyag. Évenként nemcsak 2—300 ember jönne a múzeumba, hanem megszervezné a népk az üzemi dogozók látogató csoportjait is.

— A másik vonalon pedig a múzeum anyaga gyarapodna az államosítás esetén. Megindulhatna a tudományos kutatómunka. A néprajz terén még sok a tennivaló és ezek az utolsó évek, amikor a veszendő néprajzi adatokat megszerezhetjük. Azonkívül még sok régészeti lelőhely feltárásra vár.

— Ezerötszáz festményünk van, köztük 117 Rippl-Rónai kép. Sajnos Rippl-Rónai szülőföldjén egyetlen képet sem tudok megmutatni, mert képtárunk sincs. A képeket a törvényszék egyik szobájában raktároztuk el. Az államosítás ezen is segítene.

Látogassuk a múzeumot

Nehéz lenne felmérni az államosítás jelentőségét. A múzeumi tárgyaknak annál nagyobb az értékük, minél többen láthatják őket. Nagyon fontos, hogy elsősorban a dolgozók váljanak jó múzeumlátogatókká.

1948. december 12.

A PÁRT EG

Rajczi elvtárs büszke arra,

Sinkovics István elvtárs alacsony őszhajú ember. Sokan ismerik a városban. A felszabadulás előtt borbélyüzlete volt, most pedig a városháza néphivatalának vezetője. Különböző panaszokkal és kérésekkel fordulnak hozzá az ügyes-bajos dolgaikat elintézni akaró dolgozók. Ilyenkor Sinkovics elvtárs megírja a kérvényt, veszi kalapját és személyesen intézi el az ügyet.

A régi mozgalmi harcokról

beszélgetünk vele.

— Egyszer elárasztottuk a várost röpcédulákkal. En a piacon voltam, amikor megláttam a detektívet. Tudja elvárs ismertem mindet. Gyorsan az egyik parasztszekér aljába dugtam az összes röpcédulát és hiába kísértek be egyet sem találtak nálam

— Még az első világháború előtt vertek meg először a rendőrök. Egy sztrájkban vettem részt. Azóta már a Markót is megjártam, le is akartak lökni ott az emeletről.. Most már jól megöregedtem. Amióta a Kommunista Párt panaszirodája mintájára felállították itt a Néphivatalt, azóta itt intézgetem a szegény emberek ügyeit..

Ebédszünetre csengetnek az épülő bérháznál. A munkások le-

a
Cs
m
pu

Ne

tü
ká
nis

I

ben
nok
talá

nácselnököt akitől engedélyt kérünk, hogy a törvényszék bünjelkamráját megtekinthessük. Az elnök elmondja, — hogy 573 bünügy bünjeleit találhatjuk a kamrában. A bünjelek egy részét az ítélet végrehajtása során a jogos tulajdonosnak adjuk ki. A másik részét a kincstár számára lefoglaljuk és elárverezzük. Van olyan bünjel is amelynek a jogos tulajdonosát megállapítani nem tudjuk, ennek kivizsgálására az ügyet a polgári

meg.

Mindegyik számon név és szám szerepel. Felírtunk két számot, hogy megtudjuk milyen adatokat találunk a tárggyal kapcsolatban az aktában.

A NEHEZ PUSKACSŐ aktájából kitünik, hogy Gergye János berényi lakos fegyverbeszolgáltatási kötelezettségének nem tett eleget, ezért a rendőrség a bünjelet átadta a törvényszék-

12.479/1935.szám
III.

A Müemlékek Orsz. Bizottsága

t. Elnökségének,

B u d a p e s t IX.
Rákos-utca 10.

Folyó évi augusztus 10-én kelt 449 számu felterjesztésére tudomás és megfelelő további eljárás véget másolatban azzal küldöm meg, hogy kiutalt összeg a munkálatok befeje

1021 1971 AUG 24

Életműnyi új termés

Soós István grafikai kiállítása a Rippl-Rónai Múzeumban

Soós István

Van ebben a hallgatás utáni jelentkezésben valami elszántság, kitörés a magát nem kímélő fojtottságból.

Egy hetvenéves ember bölcsessége, fiatalos tűzzel

Jelentős esemény Somogy művészeti életében *Soós István* kiállításának megrendezése. Nemrégiben szülővárosa, Nagykanizsa csodálta meg életműnyi új termését. Nem lehet lelkesedés nélkül beszélni, írni róla Kaposváron sem.

Én 65-ben (vörös kréta).

Nem tudom kivonni magamat érzéseim alól, pedig »becsapott« vagyok, mert volt egy ígérete Soós Istvánnak, kiállítása előtt ugyanis elbeszélgettünk néhányszor. Találkozásainkkor úgy tett, mintha nem is művész lenne; egyszer a piaci bevásárlást tekintette elhalaszthatatlannak, aztán egy utazást. A kifogások miértjére egyszer adott csak pontos feleletet: nem a beszélgetés a fontos, a képeket kell látnom. Pedig bizonyára lenne mondanivalója az újságíró tollára való is. Várjuk is az alkalmat.

Örömünkre lehet a közönség érdeklődése is: a megnyitó napján, 20-án százötvenen tekintették meg Soós István kiállítását. Azóta is tart a nagy érdeklődés.

A kiállításon a rendezés sorrendiségében az első látnivaló az *Én 65-ben*. A vörös krétával rajzolt portré »kulcs-önarckép«. Egyik méltatója — Márffy Albin — így ír erről a képről: »Merészen összefogott vonások, messzibe néző, mélyen elgondolkodó, fénylően kémlelő szemek vonzzák magukhoz tekintetünket.« Pontos a leírás.

Hasonló tekintettel nézzük mi is ezt az újrateremtett világot, amelyet ő látott és alkotott meg. Nagy művészi élményt nyújtó kompozíció valamennyi grafikai lap, és a sikeren túli győzelem már nem is az ábrázolásban (nem lenne illő dicséret csak rajztudásának méltatása), hanem az újszerű meglátásban, a képalkotásban rejlik.

Szinte megszólal a természet — és a mi nyelvünkön már —, amellyel kölcsönhatásban él a művész, s általa a néző is. A természet alakítja az embert, a művész formálja a természetet. És mégsem természethű művészet Soós István művészete. Racionális magból virágzik ki, az impresszionizmustól távol. *Mintha beszélne*, — írta az egyik képe alá. Gyökerei, kérgei, növényi alakzataiból rejtőző képek bukkannak elő a figyelmes néző előtt. Szatirikus alaphang, gazdag megfigyelésekből fakadó lírai rezonancia — ezek a főbb jellemzői Soós István új korszakának.

A kérges fakompozíciók sokat elmondanak az emberről (*A hárpia, Gondolkodó pár, Nevető szatír*) a megfigyelt természetről, s annak millió rezdüléséről, szépségéről.

Stephanus Z. Soós (1969) — *Arckép reneszánsz modorban*. Talán ez — és a sorozathoz tartozó többi grafika — lehetett a kiindulópontja ennek a késői reneszánsznak. Egyelőre modorosnak tűnő stílus ez művészetében, s csak a biztos rajzkészségről árulkodnak a vonalak. A természet gazdag megfigyelésével sajátos, egyéni stílusa látásmóddá alakult, így érlelődött a mester művészete.

Naplót kéne vezetnie a kritikusnak a kiállításról. Felfedezés, mindegyik kép meglátása! A *Barbár harcos*, a *Lear király*, s az egyetlen természethű tanulmány, a *Japánszőlő* ennek a stílusnak az ábécéje. Aki megtanult eligazodni ezeken, annak már egyre könnyebben megy a nehezebb lecke is (*Ógörög uralkodó* és *Kompozíció Homérosszal*).

Sok-sok játék is van ezekben a rajzokban (*Luvak, Udvari bolond, Keresztelő János*).

Külön említésre méltóak a színes pasztellképek, s ezek közül is kiemelkedik a *Mesebeli állat*. A technika nem változik, csak a színek keltik a különös látványt. Az egzotikus birodalmak, kultúrák is nagy hatással vannak a művész képzeletére (*Indiára gondolok, Bizánci kompozíció, Mózes*). Igézetten néztem a *Középkori fej* vöröskréta rajzát.

Művész és néző, alkotás és megértő tekintet egy pillanata minden találkozás. Ünnep ezt a kiállítást magunkba fogadni.

Horányi Barna

Mint komor bika (fehér kréta).

vívósiker

ett Egerben
Kupát

A háromnapos versenyen a vártnál is jobban szerepeltek a kaposvári ökölvívók. Az Alkotmány Kupa végeredménye:

Serdülők:
Papírsúly: 1. Ács (Keszthely), 2. Kemény (Paks).
Légsúly: 1. Vadas (Kaposvári SI), 2. Putterer (Kaposvári SI).
Harmatsúly: 1. Horváth (EVIG), 2. Kacsora (Kaposvári SI).
Pehelysúly: 1. Keilhauer (PVSK), 2. Savanyó (Komló), 3. Horváth (Kaposvári SI).
Könnyűsúly: 1. Csordás (Bp. Törekvés), 2. Rencz (Paks), 3. Maronics (Kaposvári SI).
Kisváltósúly: 1. Hegedűs (EVIG), 2. Tóth I. (K. Dózsa).
Váltósúly: 1. Sasvári (Kaposvári SI), 2. Kalcsu (Szekszárd).
Nagyváltósúly: 1. Lévai (Kaposvári SI), 2. Tóth (Kaposvári SI), 3. Aradi (EVIG).
Középsúly: 1. Farkas (ZTE).
Nagyközépsúly: 1. Tatai Bonyhád).
Ifjúságiak:
Légsúly: 1. Fikó (EVIG), 2. Pintér (K. Dózsa), 3. Vas (Keszthely).
Harmatsúly: 1. Horváth L. (K. Dózsa), 2. Catanzaró (EVIG).
Pehelysúly: 1. Varga (Keszthely).
Könnyűsúly: 1. Helli (EVIG), 2. Bense (PVSK).
Kisváltósúly: 1. Torma (Szekszárd), 2. Kajtár (Bonyhád).
Váltósúly: 1. Budai (Keszthely), 2. Kiss J. (Szekszárd).
Nagyváltósúly: 1. Dudás (Szekszárd), 2. István (K. Dózsa).
Középsúly: 1. Zsilka (Bonyhád).
Félnehézsúly: 1. Bencze (Paks), 2. Véger (Paks).
Nehézsúly: 1. Klinisz (EVIG).
Felnőttek:
Légsúly: 1. Zsiga (K. Dózsa), 2. Drégely (Szekszárd).
Harmatsúly: 1. Szénás (Szolnok), 2. Sütő (ZTE).
Pehelysúly: 1. Kovács I. (K. Dózsa), 2. Toronyi (PVSK).
Könnyűsúly: 1. Cziczás (Szolnok), 2. P. Szabó (K. Dózsa).
Kisváltósúly: 1. Nagyhajú (Szolnok), 2. Sotkó (Szekszárd).
Váltósúly: 1. Gáspár (EVIG), 2. Török (Komló).
Nagyváltósúly: 1. Rigó (K. Dózsa), 2. Turi (K. Dózsa).
Középsúly: 1. Varga A. (K. Dózsa), 2. Sebella (Szolnok).
Félnehézsúly: 1. Koch (K. Dózsa), 2. Kollár (PVSK).
Nehézsúly: 1. Ollé (Szolnok), 2. Fodor (ZTE).

Az Alkotmány Kupa csapatpontverseny végeredménye:

1. Kaposvári Dózsa	46 pont
2. EVIG (Budapest)	37 pont
3. Szekszárdi Dózsa	31 pont

A legtechnikásabb versenyzők:
Serdülők: Ács (Keszthely), **ifjúságiak:** Fikó (EVIG), **felnőttek:** Koch (K. Dózsa).

A legeredményesebb edzőnek járó tiszteletdíjat Molnár Gyula, a Kaposvári Dózsa edzője nyerte el.

Vasas rajtja került

Az Északnyugati csoportban a Győri Elektromos és a Petőháza bemutatkozása sikerült a legjobban. A somogyi csapatok közül a Siófoki Bányász is meg a Kapolyi Kiss J. SE is megnyerte a hazai mérkőzését, s kikapott idegenben. Ebben a mezőnyben egyébként a Fertőd az egyetlen pont nélküli csapat.

HÍREK

AUGUSZTUS

24
Kedd
Bertalan

Milyen lesz az időjárás?

A várható időjárás ma estig: Felhős idő, többfelé eső, zivatar. Megélénkülő, helyenként megerősödő északnyugati, északi, majd északkeleti, keletire forduló szél. A nappali hőmérséklet csökken. A várható legmagasabb nappali hőmérséklet ma 21—26 fok között lesz.
A Balaton vizének hőmérséklete Siófoknál tegnap 11 órakor 24 fok volt.

— **Egyhetes tanfolyamon** vesznek részt a Marxizmus—leninizmus Esti Középiskoláiban tanító propagandisták Kaposváron, az Oktatási Igazgatóságon. Az ötven propagandista előadásokat hallgat meg, kicseréli tapasztalatait, s megismerkedik az új tankönyvekkel is.

— **Tapasztalatcserére** tíztagú lengyel téglaipari küldöttség érkezett tegnap a Somogy—Zala megyei Tégla- és Cserépipari Vállalathoz Katowiczéből. A látogatás befejezésekor műszaki együttműködési szerződést írnak alá a vállalattal.

— **Tapsonyi és nemesvidi fiatalok** utaznak augusztus 25-én hét napra az NDK-ba. A KISZ-fiatalok megtekintik Berlint és Potsdamot. Az utazást az Expressz Ifjúsági és Diákutazási Iroda szervezi.

— **»Folytatja útját«** a siófoki közönségsiker után a Kálmán-emlékhangverseny. A közeljövőben több magyar városban is felcsendül a halhatatlan operettszerző muzsikája.

— **Csaknem félórás tűzharc** után őrizetbe vettek Los Angelesben öt hippit, köztük az egykori Manson-család tagjait is. A hippik épp egy fegyverboltot akartak kifosztani, amikor a rendőrség rajtuk ütött. A tűzharcban hárman megsebesültek.

Erődtemplom

Mintegy 3 évi munkával restaurálták egyik legérdekesebb középkori műemlékünket, a vörösberényi erődtemplomot. Szlovákiában és Erdélyben gyakoriak az erődített templomok, a Balaton vidékén azonban csak ez az egy maradt fenn. A szakértők megállapításai szerint a vörösberényi templom már 1290-ben állt a Balatonalmádi mellett húzódó mostani Malomvölgy torkolatánál. Az Országos Műemléki Felügyelőség szakemberei restaurálták a két gótikus kaput is.

— **Elözönlötték a seregélyek** a mohácsi szőlőket. Mohács környékén eddig nem

75 évvel ezelőtt,

1896. augusztus 24-én született Bakó József költő és író. Zsellércsaládból származott, eredeti foglalkozása cipész volt. A Tanácsköztársaság bukása után hét hónapi fogházbüntetést szenvedett. Utána sokat hányódott, amíg elvégezte a tanítóképzőt. Több helyen tanított, nyaranta pedig bebarangolta egész Európát. Később tanítói állásából felfüggesztették, mert kiállt a háború ellen, és a földosztást sürgette. Írásai már a 20-as évek elejétől megjelentek a lapokban, a többi közt a Népszavában, a Nyugatban, a Pesti Naplóban. Verseiben a paraszti élet nyomorát szólaltatta meg erőteljes realizmussal; máskor üde, friss hangon szólt a falu, a táj életéről. A felszabadulás után írott verseiben a parasztság megváltozott életéről festett képet. Prózai műveiben is a falusi élet kérdései foglalkoztatták. Jelentősebb kötetei: Sír a puszta (1937), Két pillér között, Válogatott versek (1958), Télkergető, Versek (1962).

Könyvtárlátogatás, munkaértekezlet

Kétnapos munkaértekezlet kezdődik ma Kaposváron a Könyvtártudományi és Módszertani Központ rendezésében a könyvtárak propagandacsoportjainak részvételével. Az új feladatok mellett értékelik az MSZBT-olvasómozgalom eredményeit és beszámoló hangzik el a somogyi könyvtárak propagandatevékenységéről. A vendégek az egyik napon könyvtárakat látogatnak: megnézik a csokonyavisontai, a marcali, a fonyódi járási könyvtárakat és két falusi intézményt.

— **Környezetvédelmi szeminárium** kezdődött tegnap, Leningrádban az ENSZ európai gazdasági bizottságának (ECE) égisze alatt. Szakemberek, tudósok értékelik a víz és a légkör szennyeződésének kiküszöbölése terén elért tudományos eredményeket.

— **Kétszáz dolgozóját vitte** kirándulni a szennai Zselici Táj Tsz Harkányba és Siklósra.

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRLAP

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Soós István

NÓGRÁD

1970 SEP 29

— SOÓS ISTVÁN festőművész grafikai kiállítását október 1-én nyitják meg a Fővárosi Művelődési Házban. Megnyitót mond dr. Pogány Ö. Gábor, a Magyar Nemzeti Galéria főigazgatója.

MTI SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRLAP

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

PEST MEGYEI HÍRLAP

1970 OKT 1-3

Soós István

Soós István festőművész grafikai kiállítását ma délután fél 6 órai kezdettel dr. Pogány O. Gábor, a Magyar Nemzeti Galéria főigazgatója nyitja meg Budapesten, a XI. kerület Fehérvári út 47. szám alatt.

10211

MTV SAJTÓFIGYELŐ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

MAGYAR HÍRLAP

1970 OKT 6

Soós István

102

SOÓS ISTVÁN GRAFIKUSMŰVÉSZ 67 színes és fekete-fehér művét a Fővárosi Művelődési Házban állitották ki. A tárlatot Pogány Ödön Gábor, a Magyar Nemzeti Galéria főigazgatója nyitotta meg.

SPECIÁLIS SZÁLLÍTÓESZKÖZÖK-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

SOMOGYI NÉPLAP
1978 JUN 10

Soós István, grafikus

1021

Soós István kiállítása a Somogyi Képtárban

A grafit bravúrja

A grafit szürkéjével az árnyalatok egész birodalmát képes megteremteni *Soós István* grafikus, akinek tegnap délután nyílt kiállítása a Somogyi Képtárban. A Kaposváron élő művész a képtárnak ajándékozta műveit, s az intézmény azzal fejezi ki hálját, hogy a közönség is viszontláthatja, illetve a fiatalok megismerhetik Soós István sajátos, egyéni képi világát.

Soós István a századforduló évében, 1900-ban született Nagykanizsán. Budapesten szerzett oklevelet, s két év múlva, 1927-ben azzal hívta föl magára a figyelmet, hogy bemutatta a Ripp-Rónai József temetéséről készült pasztellrajzait.

A művészpálya mellett említésre méltó képzőművészeti szervező és irányító tevékenysége is.

A héaború utáni Kaposváron hozzálátott, hogy megszervezze a Balázs János képzőművészeti szakkört, majd az ötvenes években a somogyi képzőművészek csoportját irányította. A múzeumi munkából ugyancsak kivette a részét: talán kevesen tudják róla, hogy ő szervezte meg az első kaposvári kiállítást 1945 után. A dunántúli városok között cserekiállításokat rendezett. Múzeumi tevékenységéhez tartozott a restaurálás is. Első ilyen jellegű munkája a toponári Dorfmeister-freskók helyrehozatala volt, a háborús években Aba-Novák Vilmos székesfehérvári freskóin dolgozott. Fölfigyeltek erre a képességére, s egy pályázat után ő restaurálta a sárvári templom freskóit.

A Somogyi Képtár új kiállítása Soós István grafikusi munkásságát mutatja be, nem szerepelnek itt korábbi művei, festményei. A hatvanas évektől érlelődő krétarajzai három csoportba sorolhatók. Bár technikailag hasonló módon készült valamennyi, mégis elválaszthatjuk a hagyományos portrékat azoktól, melyeket a képzelet szült. A grafit, a színes kréta a művész különös vízióit rögzíti. Ezek a látomások azért is sajátosak, mert inkább humorosak, olykor pedig szatírikusak: nyoma sincs a lélek belső viharának, a félelemnek, a rettegésnek. Az öregkor árnyék nélküli bölcsességként vetítődik a grafikai lapokra. Külön csoportot alkotnak a szecessziós ízű színes krétarajzok, melyek a klasszikusok iránti vonzalomról, nosztalgiáról árulkodnak. Bármely rajzát nézzük is, maradandó élményt nyújtanak a természet—ember ihlette művek.

H. B.

Lear király.

Megkezdődött a Siótour Kupa '78 vízilabdatorna

A BVSC gólzáporos győzelme az első napon

Tegnap délután ünnepélyesen megkezdődött Kaposváron a Siótour Kupa '78 nevű nemzetközi vízilabdatorna. Némi bonyodalmat okozott, amikor pénteken délelőtt a görög válogatott helyett csak egy távirat érkezett, amelyben technikai okokra való hivatkozással lemondták a részvételt; a rendezők nem tehettek mást, mint csonkították a műsoron. Az utolsó pillanatban már nem lehetett helyettest találni, így a görögök kisorsolt ellenfelei mindig mérkőzés nélkül maradnak.

A felvonult csapatokat *Balajcza János*, a városi tanács elnökhelyettese köszöntötte. Örömét fejezte ki a torna megrendezéséért, hangsúlyozva, hogy ez újabb lendületet adhat Kaposvár fiatal vízilabda-sportjának.

Ezután szállt vízbe a találkozó első két részvevője: az Újpesti Dózsa, valamint a szovjet Lokomotív Harkov. Mintegy háromszázan foglaltak helyet a nézőtéren, amikor — nagy hőségben — a szabadtéri ötvenméteres medencében megkezdődött a játék. Az első percekben kiegyenlített küzdelem folyt, majd Sárosi átadását Varga egyből a jobb felső sarokba lőtte. Az újpestiek ezután már a labda tartására törekedtek.

A Lokomotiv Harkov ellen könnyedén kezdett az Újpest, s ez hamarosan megbosszulta magát. A szovjet csapat jobb annál, mintsemhogy ellene az újpestiek könnyedén játszva is nyerhessenek. Feltűnt, hogy Sárosi a mezőny legnevesebb játékosa mennyi helyzetet elhibázott. Így a végén a magyarok örülhettek az egygólos győzelemnek.

BVSC—Braunschweig 10—2 (1—1, 5—0, 3—0, 1—1)

BVSC: Gál — Kovács, Czigány, Horkai, Kiss Cs., Varga, Gém. Csere: Nyárádi, Gyenes, Serényi, Tóth. Edző: Babarczy Roland.

Braunschweig: Löscher — Herrmann, Gaes, Brückert, Sander, Zarwarty, Falkenróth. Csere: Klein, Jost, Urbach, Loschke. Edző: Herrmann Klauss.

Így látja őket a sajtó

Érdekes összefoglalót készítettek a DPA nyugatnémet hírügynökség munkatársai arról, hogyan is látják a 16 szövetségi kapitányt az első két forduló után. Repkednek a jelzők az udvariastól az arrogánsig, az őszintétől az öntudatosig. Egy biztos: ahogy két azonos csapat, így ugyanolyan egyéniségű kapitány sincs a vb tizenhatja között.

A »tükör«, amiben minden kapitány megláthatja magát a DPA szerint:

Helmut Senekowitsch, 45 éves (Ausztria): »kis Helmutként« érkezett, »nagy Helmut« néven távozik a mundiálról.

Helmut Schön, 62 éves (NSZK): udvarias, tartózkodó, kimértebb, mint az eddigi világbajnokságokon bármikor.

Ernst Happel, 52 éves (Hollandia, osztrák származású): Fölényes, nagyvilági egyéniség. Bírálóit hamisítatlan bécsi bájjal utasítja el. Ott is dohányzik, ahol szigorúan tilos. A kispadon viszont valósággal ontja magából az önbizalmat, és hihetetlen nyugalmat tud kelteni játékosaiban.

Marcos Calderon, 49 éves (Peru): Csaknem mázsás inka, barátságos medve. Szeretetreméltó, készséges. Amit akart, bebizonyította. A háttérből, észrevétlenül irányít.

Ally Macleod, 46 éves (Skócia): Nagyszájú. Olyan bőbeszédű, mint amilyen precíz üzleti ügyekben. A vb előtt »szerényen« csak annyit mondott, hogy a mundial után őt ünnepelheti a világ, mint a földkerekség legjobb kapitányát. Lehet, hogy most is annak érzi magát, de már nincs miért.

Heshmat Mohadjerani, 39 éves (Irán): Szigorú, önkényre hajlamos. Zord apaként bánik játékosaival, a kispadon nincs nála idegesebb.

José Roca, 50 éves (Mexikó): Alkotó, szervező, nagy elméleti szakember. A bökkenő az volt, hogy csapata nem tudta ezt a gyakorlatba átültetni. Feltétlen híve a támadójátéknak, csakhogy az ellenfél is támadott — ez kimaradt számításaiból.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-728

Soós István szobrászművész

EGÉSZSÉGÜGYI DOLGOZÓ

1971 OKT 4

1021

Kórháztörténet — emlékplaketteken

Amikor a kaposvári megyei kórház 100 éves jubileumát ünnepelte, egy, a mostani 125. évforduló tiszteletére két plakett készült. Mit árulnak el ezek a kórház történetéből?

Az első érem — „A kaposvári 100 éves közkórház emlékére" — Soós István szobrászművész alkotása. Középén a beteg fájdalomtól eltorzult arccal néz orvosára, az orvos pedig reményt adóan tekint rá, és átkarolja. A kép a beteg és az orvos között ősidők óta fennálló viszonyt tárja elénk: „Gyógyítsd meg, enyhítsd a fájdalmamat!" „Bízzál bennem! Mindent megteszek érted!"

A másodikon — Bors István szobrászművésznek az idei jubileumra készült műve — a kórház „anyaépülete" látható, az 1846 novemberében épült sebészeti szárny sarka. Körirata: A szenvedő emberiségnek. Ugyanez olvasható az épület bejárata felett is. Terveink alapján készült a negyedik, látható, a Bors által készített érem másik oldalán. Bemutatja, hogy napjainkban az egészségügyi ellátás kiterjed az egész megyére, központja Kaposvár: egy csillogó félgömb, oldalán az asklepiosi kehely a kígyóval. Körirata: „Somogyi Orvosnapok XIV". A kaposvári kórház orvosai által 1958 óta évente megtartott somogyi orvosnapok idei előadássorozatára utal.

Végül az ötödik ismét Soós allegórikus műve. A kígyó itt a betegséget jelzi, melyet a végén vöröskeresztes zászlót hordó asklepiosi bot szúr át. Ez a plakett a most megnyíló orvostörténeti kiállításra készült, melynek anyagát a bőrgyógyászati osztály gyűjteményéből állítottuk össze, és a 125. évi jubileum alkalmából tárjuk nyilvánosság elé.

Dr. Frankl József

helye
Ők
mi ők
deklőd
volt.
A N
nagym

Bukaresti tanácskozása

A közalkalmazott és rokonszakmák nemzetközi szövetségének egészségügyi szekciója Bukarestben tanácskozott szeptember 9—11 között. Szakszervezetünket a nemzetközi szövetség egészségügyi szekciójának elnöke, dr. Darabos Pál főtitkár és Koncsek Aranka titkár képviselte. A konferencián részt vett Algéria, Bulgária, Csehszlovákia, Ceylon, Egyiptom, Finnország, Franciaország, a Német Demokratikus Köztársaság, India, Olaszország, Marokkó, Lengyelország, Románia és Szovjetunió. A megjelentek örömmel nyugtázták a nemzetközi szövetségnek a római konferencián hozott határozatát, amely szerint 1972. szeptember 4—9. között lesz Moszkvában a közalkalmazottak V. kongresszusa. A kongresszus napirendje: feladatok az egységtörekvések és szakmai problémák megoldásáért, a közalkalmazottak helyzete, szociális kérdései, szakmai és szakszervezeti követelései lesznek. Valamint megválasztják a nemzetközi szövetség vezető szerveit.

A TBILISZI EGYE
ÉLET

A grúz egészségügyi intézményekben dolgozó orvosok majd valamennyien a tbiliszi egyetemen végeztek. Tanulóéveik alatt az egyetemi kollégium adott otthont nekik. Az egyetem szakszervezeti bizottsága állandóan figyelemmel kísérte és kíséri a kollégiumi hallgatók életkörülményeit, hogy az otthonos környezetben ne csak a tanulásuk, de a pihenésük és a szórakozásuk is biztosítva legyen. Ehhez nemcsak anyagiakra, de sok-sok energiára is szükségük volt. Amikor kitűnt, hogy a kollégium nem felel meg a követelményeknek, a rektori hivataltól tetemes összeget kaptak az átépítésre. A tervezést a szakszervezeti aktivisták maguk végezték. Így mód nyílt olyan normák megvalósítására, amelyek ideális körülményeket biztosítottak — kis kétszemélyes szobákban — nemcsak a tanulásra, de kikapcsolódásra is.

Már megindult az élet az újjáépített kollégiumban, amikor rádöbbentek arra, hogy az étkezési időpontok nem igazodnak a hallgatók órabeosztásához; ekkor ismét a szakszervezeti bizottság segített. Az ebédlőt reggel 8-tól este 10-ig tartják nyitva. A szakszervezeti aktivisták ellenőrzik a személyzet munkáját, az élelmezés-egészségügyi tanszék pedig vizsgálja az ételek vitamin- és kalóriatartalmát.

A harsonára ébredő egyetemi hallgatók kollégiumi napja közös tornával kezdődik. Igen népszerűek a fiatalok körében a sportvetélkedők és általában a torna. Győzelmeik száma évről évre szaporodik.

És bár a kollégiumi élet, a sport és a higiéne egészségre nevel, mégis adódik megbetegedés. Kezdetben a tbiliszi egye-

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRLAP

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Soós István

NAPLÓ

Veszprém

1971 OKT 1

dezett tárlat a múzeumi hónap kiemelkedő eseménye.

SOÓS ISTVÁN GRAFIKÁIT KESZTHELYEN

a Mócsarnokkal közös rendezésben mutatja be a Balatoni Múzeum. A kiállítást ma délben fél 12 órakor nyitja meg dr. Sági Károly múzeumigazgató.

1971

LÖVÉSZVERSENY

várra, a
Nagykanizsára, a Pápai Tex-

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-000, 337-748, 340-726

SOMOGYI NÉPLAP

1971 OKT 13

Soós István

— **Soós István grafikai anyagából** — amelyet az elmúlt hetekben a kaposvári Rippl-Rónai Múzeumban mintegy négyezren tekintettek meg — a múzeumi hónap keretében a keszthelyi Balaton Múzeumban rendeznek kiállítást. A 17-én, vasárnap megnyíló kiállítást egy hónapig látogathatják az érdeklődők.

sal mint, egy speciális »mát-
rai gondolat« kibontakozását,
elindulását láttam azokban az

Soós István

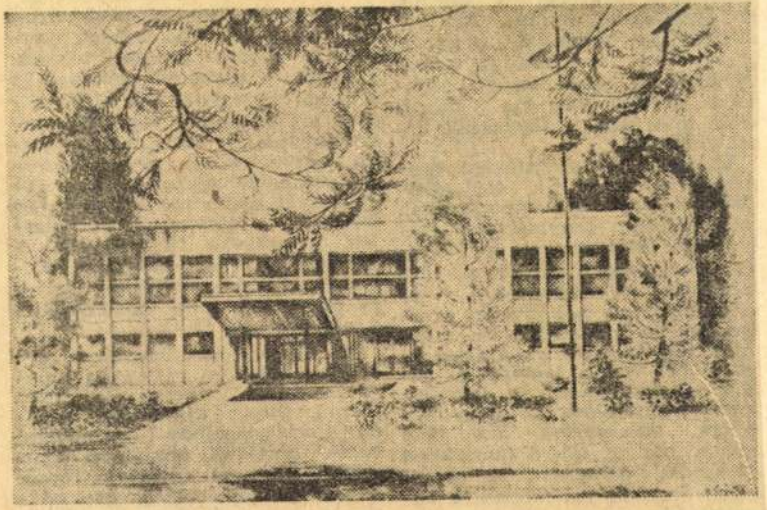

Soós István: A Somogy megyei könyvtár

Z. SOÓS ISTVÁN festő

Egy festő (emlék)képeiből

Kaposvári találkozás századunk tanújával — Z. Soós Istvánnal

A kilencvenhat esztendős *Z. Soós István* festőművész rajzban, olaj-, tempera- és vízfestményekben, valamint falképekben egyaránt hatalmas életművet hozott létre, miközben sajátos formavilága magába olvasztotta a szürrealista és absztrakt-nonfiguratív irányzatokat anélkül, hogy a művészet méltóságát szem elől tévesztette volna. A Kaposváron élő idős művésszel abból az alkalomból beszélgettünk, hogy — mint már hírül adtuk — több évtizedes képzőművészeti munkássága elismeréseként Z. Soós Istvánnak díszpolgári címet adományozott Nagykanizsa közgyűlése.

A Soós család népes rokonságot alkotott Bánokszentgyörgyön. *Gönczi Ferenc* egyik művében arról ír, hogy a Letenyéhez közeli faluban a századforduló előtt 26 családot neveztek Soósnak és szinte valamennyi juhászattal foglalkozott. (Zalai) Soós István elődei ugyancsak juhászok voltak, de apja — miután megnősült — szakított az ősi foglalkozással és elköltözött Bánokszentgyörgyről.

— Apám a vasútnál kapott munkát és először a Muraközbe helyezték, majd onnan került a család Nagykanizsára — kutatott emlékezetében a művész. *— 1900. augusztus 3-án tett le a gólya a Magyar utca 139. szám alatti, ma is meglévő házban. Hároméves lehettem, amikor apámat Zágrábba — a MÁV Igazgatóság nyomdájába — irányították, majd onnan vissza Belovárra. Kisdiákként a kaposvári MÁV internátusba kerültem és végül — a budapesti főiskolai éveket leszámítva — a somogyi megyeszékhelyen telepedtem le, ahol tevékenyen részt vettem a város irodalmi és művészeti életében.*

— A szülővárosban eltöltött viszonylag rövid időszak ellenére, azért hagyott emléket Nagykanizsa a szívében...

— Mindmáig nagyon kedves számomra Kanizsa környéke, ahol az őseim gazdálkodtak. 1921-ben — mivel a szüleimnek nem volt lakása — kiköltöztünk a Förhénci-hegyre. Abban az időben az Iparművészeti Főiskolán folytattam tanulmányaimat és Pestről utaztam le Kanizsára, hogy meglátogassam a szüleimet. Apám az állomáson várt, azután a sötét éjszakában nekivágtunk az erdőnek és megkönnyebbülten sóhajtottam fel, amikor négy kilométert megtéve kiértünk a sűrű rengetegből. A Förhénci-hegyen állott egy nádfedeles ház, melynek tetőzetét egy tizenöt méteres gerenda tartotta. A fakilincses ajtót csak valamilyen titkos zárral lehetett kinyitni. A hatalmas présbe az ugyanezt a dátumot fedeztem fel az egyik téglán is. A szüleim közel másfél évig laktak a Förhénci-hegyen lévő présházban, ami előtt egy olyan magas cseresznyefa terebélyesedett, hogy tízméteres létrával sem értük el a tetejét... Arra is emlékszem, hogy amikor a vonatról leszállva beértem a központba, a nagyvásárok alkalmával tele volt a fő tér bőszoknyás zalai és somogyi asszonyokkal. A Magyar utcában pedig mindkét oldalon laktak unokatestvérek, meg ott élt a körösztapám is, úgyhogy ezért gondolok szeretettel a szülővárosomra, ahonnan korán elvetett a sors.

Z. Soós István: Megújulás.

— Hogyan tudná megvonni munkásságának mérlegét?

— Kezdettől fogva leltárt vezettem, ezért elmondhatom, hogy 153 portrét készítettem, továbbá mintegy 1.300 festmény és ceruzarajz alkotja az életművemet. Az anyag történelmi képekre, valamint egyházi és naturális témájú alkotásokra tagozódik. Örömmel gondolok vissza arra az időszakra is, amikor a Műemlékek Országos Bizottsága felkérésére tizenegy templomot festettem ki vagy restauráltam. Az egyik legnagyobb önálló munkám a sárvári római katolikus templom kifestése volt 1938-39-ben: összesen huszonöt freskót festettem, melyek zöme a Szent László-legendát örökíti meg. Az 1785-ben épült szennai református templomot is restauráltam: Tildy Zoltán akkori segédlelkészként bízott meg azzal, hogy készítsek 99 darab freskókazettát és tervezzem meg a bútorzatot is, a régi díszítmények szellemében. Egy másik emlékezetes munkám volt az Aba-Novák Vilmos által festett történelmi képek restaurálása Székesfehérvárott, 1942-43-ban. A Szent István koporsóját őrző emlékkápolna falain 255 királyi, vezéri és egyéb méltóság alakját kellett helyreállítanom. A fehérvári városházán is voltak megrongálódott Aba-Novák falképek, melyeket ugyancsak fáradságos munkával hoztam rendbe.

— Miért éppen Kanizsának ajándékozta műveit?

— Hosszasan tudnám sorolni, hogy New Yorktól Budapestig hányan nyúltak a gyűjteményemért, azonban úgy gondoltam, egy részét a szülővárosomnak ajándékozom, már csak az őseim tiszteletére is. Mindössze ahhoz ragaszkodom, hogy a műveim értékéhez méltó környezetbe kerüljenek az alkotások. Az anyagot minden ellenszolgáltatás nélkül adom Kanizsának azzal a céllal, hogy a szülővárosom tulajdonaként állandó kiállítást hozzanak létre ebből a képzőművészeti gyűjteményből.

Gelencsér Gábor

Danilo Kis emléke Zala megyében

1942. március 9-én Kerkabarabáson a római katolikus, részben osztott elemi népiskola fiatal, mosolygós tanító nénije, *Vendel Zoltánné* új fiút írt be az első osztályosok anyakönyvébe.

A jövevényt *Kis Dánielnek* szólították. A keresztnév kissé idegenül hangzott, a faluban senkit sem hívtak így, s a bibliára, a nagynevű prófétára emlékeztetett. Kis nevű család is csak egyetlen volt. Hamarosan kitűnő tanuló, gombát szedni jár, megfordul Lentiben, Szentadorjánon, Pórszombaton, patikába küldik Zalabaksára. Tyúkólat tisztogat, kutyát tart, *Molnár Sándoréknál, Borsos Györgyéknél* tehenet őriz, *Herman Bélával, Farkas Istvánnal, Tiszai Ottóval, Bazsika Oszkárral, Tóth Lacival* játszik. Semmiben sem különbözik társaitól.

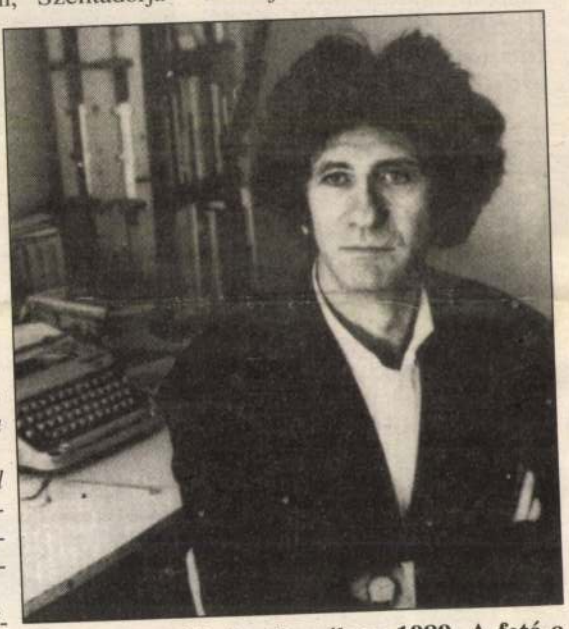

Danilo Kis párizsi otthonában, 1989. A fotó a *Grasset* Kiadóház részére készült.

Irénke tanító néni is csak keveset tud a fiúról, s amikor a beadott dolgozatra jelest ír, nem is sejtheti, hogy az európai literatúra jövendő nagyságának első irodalmi sikereit méltányolja, s hogy ő Danilo Kis első kritikusa.

Az apa 1889-ben ugyanitt *Kohn Eduardnak* született, még jobbmódú famíliában. Fia később úgy tudta, hogy „Leopold Bloom városában kereskedelmi akadémiát végzett." A valóság kissé prózaibb: nem Joyce Ulyssesének szülőhelyén, Szombathelyen, hanem Zalaegerszegen volt kereskedelmista. Az iskolai értesítőben már *Kis Ede* néven találjuk nyomát. Furcsa, élénk fantáziájú vasúti tisztviselő, többször is csődbe ment vállalkozó lett. Az újvidéki tömegmészárlás után, 1944-ben, a szerbek elhurcolták, s a szabadkai fogolytáborban halt meg. Danilo Kis *Apokrif* című regényében írta meg apja történetét.

Danilo Kis anyja, *Dragojlovics Milica* szerb ortodox vallású volt, s a fiú is ortodox szertartás szerint keresztelkedett. Anyja a háború után Szabadkán tanítónő lett, s ott is ment férjhez. Danilo Kis *Homok* című regényében írt mostohaapjáról, *Dragojlovics Eugenről*, aki a fiú szerint „a szerb irodalom egyik legjobb elbeszélője". Danilo Kis a szerb irodalmat tanulta, s ott is szerzett diplomát. Ő maga is szerb nyelven írt, s a szerb irodalom egyik legjelentősebb alakja lett.

Danilo Kis 1989-ben halt meg Párizsban. Ott is temették el. Sírjára *Borisz Pasternak* egyik versének sorait vésték: „Ha a halál a tér, akkor a sír a cél."

Danilo Kis Zalában töltött gyermekkoráról, a szülőfalujáról, Kerkabarabásról, a szülőházról, a szülőföldről, a szülőkről, a rokonokról, a barátokról, a szerelemről, az első szerelemről, az első csalódásról, az első kudarcról, az első sikerről, az első irodalmi sikerről, az első irodalmi kudarcról, az első irodalmi sikerről, az első irodalmi kudarcról, az első irodalmi sikerről, az első irodalmi kudarcról

Tűzvédelem a természetben

Hosszúra nyúlt idén a téli időszak, de ahogy melegszik az idő, felélénkül a természet; egyre gyakrabban kirándulhatunk vagy dolgozhatunk a szabadban. Megkezdődnek a tavaszi munkák, égetik az avart, az elszáradt ágakat. Sajnos, a felelőtlen, meggondolatlan magatartás, az eldobott égő dohánynemű és gyufa, a felügyelet nélküli avarégetés hatalmas károkat okozhat a már amúgy is fogyatkozó természeti kincsekben.

A Nagykanizsai Tűzoltóparancsnokság körzetében az elmúlt évben a tűzoltók közel 30 avar- és erdőtűz eloltásában vettek részt. Az erdők tűz elleni védelmét, valamint a szabadban történő tüzelés és égetés szabályait környezetvédelmi és tűzvédelmi jogszabályok szabályozzák; ezek közül megemlítünk néhányat — a teljesség igénye nélkül:

— Az erdők tűz elleni védelme az erdők tulajdonosainak, kezelőjének, használójának a feladata.

— Az erdő és a vasútvonal erdő felőli vágánya között legalább 10 méter, az erdő és a közút határa között legalább 5 méter tűztávolságot kell tartani.

— Parkerdőben az autóspihenőket legalább két, egymástól 10 méter távolságra levő 2-2 méter széles, a száraz növényzettől tisztán tartott és gyomtalanított védősávval kell körülvenni. A védősávban levő fákról az ágrészeket 2 méter magasságig el kell távolítani.

— A vasút, illetve a közút és az erdő közötti tűztávolságon belül, valamint az út menti fásított árokparton a száraz növényrészeket és a hulladékot csak az alkalomszerű tűzveszélyes tevékenységre vonatkozó szabályok szerint lehet elégetni.

— Az erdőben és az erdőtől számított 200 méter távolságon belül nyílt lángot használni, tüzet gyújtani, égő dohányneműt vagy gyufát eldobni — az e célra kijelölt helyek kivételével — nem szabad.

— Az erdőbe vezető utak, ösvények, nyíladékok bejáratánál, az autóspihenőknél, valamint a tűzrakó helyeken az erdő kezelőjének jól látható, az erdőben történő tüzelés, nyílt láng használata, valamint a dohányzás szabályaira figyelmeztető és a tűz jelzésére útbaigazító táblákat kell elhelyezni.

— Az erdő kezelője köteles a kijelölt tűzrakó hely környékét az éghető anyagoktól tisztán tartani és a tűzrakó hely mellett a tűzoltáshoz homokot vagy földet biztosítani.

— Aki a tűzrakó helyen, illetőleg az erdőben és az erdő szélétől számított 200 méteren belül engedéllyel tüzet gyújt, köteles a tűz állandó felügyeletéről és biztonságos eloltásáról gondoskodni.

— Az erdő kezelője köteles a gyakran látogatott, a tűzveszélynek fokozottan kitett erdőrészeken szerszámtárolót létesíteni, és abban legalább 30 személy részére az erdőtűz eloltására alkalmas felszerelést készenlétben tartani.

— A lakott erdészházaknál és az üzemelő turistaházaknál gondoskodni kell az állandó tűzjelzés lehetőségéről.

— A szabadban tüzet gyújtani, tüzelőberendezést használni csak úgy lehet, hogy az a környezetére tűz- vagy robbanásveszélyt ne jelenthessen.

— A szabadban a tüzet és az üzemeltetett tüzelőberendezést őrizetlenül hagyni tilos, s veszély esetén vagy ha arra már szükség nincs, a tüzet azonnal el kell oltani.

— A tüzelés, a tüzelőberendezés használatának színhelyén olyan eszközöket, illetőleg felszereléseket kell készenlétben tartani, amelyekkel a tűz terjedése megakadályozható, illetve a tűz eloltható.

A tűz jelzése az állampolgárok ugyanolyan kötelezettsége, mint a tűz keletkezésének megelőzése. Aki tüzet vagy annak közvetlen veszélyét észleli, illetve tudomást szerez, azt késedelem nélkül köteles jelezni elsősorban a tűzoltóságnak, akadály esetén pedig a községben a legközelebbi rendőri vagy önkormányzati szervnek. A tűzoltóságot postai telefonon a 05-ös telefonszámon lehet mindenféle ellenszolgáltatás nélkül értesíteni, de lehetőség van a kapcsolatteremtésre CB rádión, a „Kanizsa 05" hívásával is.

A tűz jelzése terjedjen ki: a káreset helyére, mi ég, mi van veszélyeztetve, van-e élet veszélyben, a jelentő személy nevére és a távbeszélő hívószámára, mellyel a tűzesetet jelezték.

Védje ön is a természetet.

Dobos István
tű. hdgy.

Avartűz, az elemekkel harcoló tűzoltók, milliós károk. (Mészáros T. László felvétele)

Traffipax-menetrend

1996. április 11-én (csütörtökön) reggel hattól este hatig a *Zalaegerszeg—Bagod—Zalalövő—Rédics—Lenti—Nova—Petrikeresztúr—Zalaegerszeg*; április 17-én (szerdán) reggel héttől este hétig a *Zalaegerszeg—Nova—Lenti—Letenye—Borsfa—Bak—Zalaegerszeg* útvonalon mér a traffipax.

A *Zalaegerszegi Rendőrkapitányság* területén április 14-én (vasárnap) délelőtt tíztől este tízig; a *Nagykanizsai Rendőrkapitányság* területén április 15-én (hétfőn) reggel héttől este hétig; a *Keszthelyi Rendőrkapitányság* területén április 12-én (pénteken) délelőtt tíztől este nyolcig, április 13-án (szombaton) 12,00 órától 22,00 óráig, április 14-én (vasárnap) délelőtt tíztől este nyolcig április 15-én (hétfőn) délelőtt tíztől este nyolcig, április 17-én (szerdán) reggel nyolctól este hatig ellenőrzik a közutakon közlekedő gépjárművek sebességét.

Rendőrökről és cigányokról

A decentralizált rendőrségnek könnyebb

Magyarországon a cigányok és a rendőrség kapcsolata az elmúlt években enyhén szólva nem volt harmonikus. A hatósági túlkapások, a rendőri erőszak ugyanis gyakran a kisebbségi körbe tartozó személyeket sújtják. Az Európa Tanács 1995 decemberében tanácskozásra hívta a tagországok rendőriskoláinak vezetőit, amelyen a kisebbségekkel kialakítandó kapcsolatokról volt szó. Ezen a tanácskozáson Magyarország is képviseltette magát. Ennek az európai kezdeményezésnek köszönhető, hogy egy tudományos konferencián rendvédelmi szakemberek, szociológus kutatók és a cigány kisebbségek képviselői itthon is kicserélhették tapasztalataikat, egyebek közt arról a kapcsolatrendszerről, amely jellemzi a kisebbségi és a többségi csoportok viszonyát.

Dr. Finszter Géza, a Rendőrtiszti Főiskola igazgatóhelyettese idézte az európai rendőri szakértők egyik megjegyzését, miszerint lehetetlen, hogy egy rendőrség nem jól működik, nem professzionális, nem tiszteli az emberi jogokat, de amúgy a kisebbségekkel rendesen bánjon.

A centralizált rendőrségek szervezeti felépítésükből adódóan kevésbé alkalmasak pozitív eredmények elérésére a kisebbségekkel való viszonyban, mivel eleve nagyobb távolságra vannak a lakosságtól. Csak a már bekövetkezett jogsértésekre tudnak reagálni. A decentralizált rendőrségek közelebb állnak a lakossághoz és megfelelő megelőző stratégiát tudnak kidolgozni.

Nagy örömmel fogadtuk ezt a konferenciát, melynek csak pozitív kicsengéséről számolhatok be mind a magam, mind az elnökség véleményét tolmácsolva. Másfelől azt gondolom, hogy a jövőben nagyobb létszámú, szélesebb cigány rétegek képviseletével kellene rendezni a konferenciákat. Szükség volna arra is, hogy az arra alkalmas cigányokat is bevonják az előadók sorába, figyelembe vegyék véleményüket a cigányság és a rendőrség jobb együttműködésének kialakításánál.

Ami a konferencia fő témáját illeti, az Országos Cigány Önkormányzat képviselője szerint 1995 júniusa óta, amikor cigányok részvételével tartottak Budapesten egy főkapitányi összejövetelt, folyamatosan javul a szembenállók viszonya.

A rendkívüli haláleseteket

NE VÁLJUNK ÁLDOZATTÁ!

Idősek védelmében

Pályázatokon nyert támogatások

A Magyar **Országgyűlés** Társadalmi Szervezetek Költségvetési Támogatását Előkészítő Bizottság jevaslatára **400.000.-forint** támogatásban részesültünk.

A **Magyar Televízió** a 17. Nemzetközi Poszter Kupa költségeihez **200.000.- forinttal** hozzájárul.

A **Lakitelek Alapítvány** a Lekiteleki Népfőiskolán rendezett Nemzetközi Képzőművészeti Alkotótábor költségeihez **160.000.- forinttal** járult hozzá.

A **Művészeti és Szabadművelődési Alapítvány** két programunkat (a mosdósi alkotótábort és a Béres Ferenc emlékünnepséget) **90.000.-forinttal** támogatja.

Budapest **Fővárosi Közgyűlés** Kulturális Bizottsága idei programjainkat **50.000.-forinttal** támogatja.

Az Erzsébetvárosi Önkormányzat Kulturális Bizottsága – bár pályázatunk tartalmát megalapozottnak ítélte – támogatásából nem részesedünk..

A Nemzeti Kulturális Alap Alkotótáboraink, a Budapest Fővárosi Közgyűlés Kulturális Bizottsága 1998 évi jubileumi rendezvényeink támogatását elutasította.

Adományok az Egyesület javára

Dr. Bényi László 4500.-,

Pető Kovács Júlia 2500.-,

dr. Kávássy Sándor (Sonkád), Guti Ferenc, Szabó Árpád 200.-

Bolacsek László (Kazincbarcika), Gál Lászlóné, Halpert Mária, 1500.-,

Nyári A. Ildikó (Dunaharaszti) Veszely György 1000.-,

Barnák Jánosné (Szombathely), Gergely Mihály, Hazadi Zsuzsa, Krupa József, Koi Gyula, Nyéki Károlyné (Pécs), Pribojszky Mátyás, Udud István (Fehérgyarmat) 500.- forintot fizetett.

A Művészet és Barátai Alapítvány támogatói

Török György 2000.-, Deák István (Vecsés), dr. Tóth Ferenc 1141 és Putics Miklósné (Szeged) 1000.-, Kálmánfi János 500.-forintot küldött. Köszönjük.

Születésnapi köszöntők

Z. Soós Istvánt 97. születésnapján Kaposvári otthonában köszöntötte Geröly Tibor, tolmácsolva az elnökség jókívánságait. A mester jelenleg Kaposvár visszavétele 1986 című történelmi falképe restaurálásán dolgozik.

Az elnökség nevében főtitkárunk levélben köszöntötte:

Száky Sándort 80., Azslai Istvánt, B. Asztalos Jolánt, Bejári Mihálynét, Bándy Jánost (Pécs), Keiger Magdát, Kelemen Kristófot, Kovács Istvánt, Kóbor J. Tibornét, Nádudvari Nagy Jánost (Nádudvar), Petővári Gyulát és Soltra Elemért (Pécs) 75., Nagy Sándornét 70. születésnapján.

* * *

Prof. dr. Gyurkovits Kálmánnak, a mosdósi Tüdő és Szívkórház igazgató főorvosának, az évenkénti képzőművészeti alkotótáborok szervezésében végzett munkásságát az egyesület elnöksége emlékplakettel ismerte el. A Búza Barna tervezte plakettet Geröly Tibor augusztus 3-án, az alkotótábor ünnepélyes megnyitásán adta át a professzornak. A somogy-megyei közgyűlés elnöke az elmúlt napokban munkásságát oklevéllel ismerte el.

Megyeriné Csapó ildikónak, a gyomaendrődi kulturház igazgatójának, a Vidovszky Béla Helytörténeti Gyűjtemény színvonalas működtetése és fejlesztése érdekében végzett sokévi kimagasoló munkájáért Láng Miklós, a **Vidovszky** emlékbizottság elnöke, a művész arcmását viselő **emlékplakettet** nyújtotta át.

Az érmét 1961-ben a Csók István Galériában rendezett nagyszabású Vidovszky-kiállítás emlékére készítette a kiváló éremművész, reményi József. Az értékes plakett utolsó példánya került most méltó kézbe.

Dr. Nagy Károlynak – nyugdíjba vonulása alkalmából – a legfőbb ügyész **Kozma Sándor-díjat** adományozott. Gratulálunk!

Alkotótáborok 1998-ban

Lakiteleken januárban.

Gáborjánban augusztus 2-től 9-ig.

Búcsúszentlászló-Nemessándorháza (Zala-megye) később meghatározandó időben.

Mosdóson augusztusban.

Jelentkezni Lakitelekre december 15-ig, a többi táborba január 31-ig lehet. A részvétel lehetőségéről az elnökség dönt.

Poszter Kupa tizenhetedszer

Szeptember 5-től 7-ig a Somogy megyei Mosdóson kerül sor arra a kispályás labdarúgótornára, amely 1981 óta a Poszter Kupa nevet viseli. Tavaly a Pest megyei Kocsér adott otthont a találkozónak. A szervezők célja a települések között baráti kapcsolatok szélesítése, az egészséges küzdőszellem fokozása, a tömegsport népszerűsítése.

A sporttalálkozó védnökei:

Barabás Ferenc,
Kocsér polgármestere,
Básthy Tamás,
Kőszeg polgármestere,
Dudits András,
az Ukrán rádió- és Televíziótársaság műszaki igazgatója,
Ferdinand Manndorff,
Hinterbrühl polgármestere,
Finta Rudolf,
Nyitra-Gerencsér polgármestere,
Fodor Imre,
Marosvásárhely polgármestere
Gál József,
Mosdós polgármestere,
Gergely Mihály,
a Művészetbarátok Egyesületének elnöke,
Prof. Dr. Gyurkovits Kálmán,
a Mosdósi Tüdő- és Szívkórház igazgató főorvosa,
O.S.R. dir. Harald Lowatschek,
Mödling polgármestere
Dr. Kolber István,
a Somogy Megyei Közgyűlés elnöke,
Mónus Tamás,
a Magyar Televízió Sportegyesületének ügyvezető elnöke.

Programok

A Nagy Balogh János kiállítóteremben (Akkord Domus Kft) XIX. Kispest, Templom tér **T. Lukács Ágnes** kiállítása szeptember 8-ig (10-től 18 óráig) tekinthető meg.

Mosdóson a Szív és Tüdőkórház előadótermében a **IV. Képzőművészeti Alkotótábor** résztvevőinek zárókiállítása október 5-ig tekinthető meg. A tábort vezette Ferencziné Bachó Zsuzsa, a kiállítást rendezte Klimaj György.

Szeptember 4-én csütörtökön 17,30-kor a Gutenberg Galériában (VIII. Kölcsey u. 2.) **Tavaszy Noémi** *Kóborlások* című kiállítását Gergely Mihály nyitja meg. Megtekinthető szeptember 26-ig.

Szeptember 6-án szombaton 10 órakor **Szennán** a Falumúzeum és a Református templom megtekintése. Bemutatja **Guth Péter** lelkész.

Szeptember 6-án 14 órakor **Mosdóson a 17. Nemzetközi Poszter Kupa** kispályás labdarugótorna elődöntői. Résztvevő csapatok: ASV Hinterbrühl-Mödling, Kocsér, Kőszeg, Magyar Televízió, Marosvásárhely Értelmiségi Válogatott, Mosdós, Nyitra-Gerencsér, Ungvári rádió és Televízió Társaság csapata.

Szeptember 7-én, vasárnap 9.00 órakor **Mosdóson a Poszter Kupa döntői.**

Szeptember 9-én, kedden 17.00 órakor az Akkor Domus Kft (Nagy Balogh János kiállítótermében **Gráma István** (Marosvásárhely) tárlatát Jáki Ferenc nyitja meg. Megtekinthető október 1-ig.

Szeptember 15-től a Művészetbarátok Galériájában (VII. István utca 42) **Durkó Gábor** kiállítása szeptember 26-ig, hétfőtől péntekig, 14-től 18 óráig tekinthető meg.

Szeptember 17-én szerdán 18 órakor a VSZM Közösségi Házban (Bp XI. Fehérvári út 120) **Molnár József** festőművész kiállítását Feledy Balázs nyitja meg. Megtekinthető október 1-ig.

Szeptember 24-én, szerdán 17.30-kor a TESZ XII. ker. Szoboszlai utcai székházában. Köszöntjük a 75 éves **Bajári Mihálynét, Kelemen Kristófot** és **Nádudvari Nagy Jánost.**

Így láttam a nyári képzőművészeti alkotótábort – Bényi László, Jáki Ferenc és Ferencziné Bachó Zsuzsa gondolatai.

Október 1-én, szerdán 17,30-kor a TESZ XII. ker Szoboszlai u 2-4 sz alatti székházában. **Hűség. Szirmay Endre** szerzői estje. Házigazda Gergely Mihály

Október 6-án, hétfőn 17.30-kor a Művészetbarátok Galériájában (VII. István utca 42) **Nagy Vince** (Debrecen) grafikái, linómetszetei. A kiállítást Geröly Tibor nyitja meg. Látogatható október 31-ig, naponta 14-től 18 óráig.

Október 7-én, kedden 17.00 órakor az Akkord Domus Kft (Nagy Balogh János) kiállítótermében **Ferencz Márta** festményeinek tárlatát Geröly Tibor nyitja meg. Megtekinthető október 31-ig.

Október 8-án, szerdán 17.30-kor a TESZ székházában. A 110 éve született **Holló László művészete**. Pogány Ö. Gábor előadása.

Október 15-én szerdán 17.30-kor a TESZ. XII. Könyvbemutató: **Egy boldog művész képeskönyve. Molnár-C. Pál** 1894-1981. Vendégünk Csillag Éva, a művész leánya. Házigazda Buza Barna.

Október 22-én, szerdán 17.30-kor a TESZ Szoboszlai u. 2-4 sz. alatti székházában. A 15 éves tagságot elismerő plakettek ünnepélyes átadása.

Október 19-én szerdán 17.30-kor a TESZ Szoboszlai u 2-4 sz. alatti székházában. **Zuhan a nyár.** Boór András irodalmi műsora. Házigazda Fenyves Mária Annunciáta.

* * *

Dr. Makkos Gyula általános jogi – elsősorban **szerzői jogi** – kérdésekben szeptember 23-án kedden és október 28-án kedden 16-18 óráig tagtársaink rendelkezésére áll, István utcai helyiségünkben

Az egyesület új tagjai

Ács Valéria Mária (Érd), Balogh Gyula (Monor), Csigi Ágnes, Dávid László, Bér Rudolf, Erfán Ferenc (Ungvár, Kárpátalja) Fekete Zsolt (Marosvásárhely, Erdély), Jakad Antal (Debrecen), Koroknai Rózsa (Debrecen), Maksai János (Debrecen), Nagy Vincéné (Debrecen) Rajkai Aranka (Kunfehértó), Riskó György (Bátyu, Kárpátalja), Sárdi Ilona (Gáborján) Szinte Gábor, Tóth Lajos (Szürte, Kárpátalja)

Gyászhírek

Farkas András (Budapest-Eger) 78., Hajtun Klára 74., Fodor András költő 68., Kállay István 67., Kóka Ferenc (Szentendre), autóbalesetben 62. évében elhunyt.

Emléküket kegyelettel megőrizzük.

Ügyelet

Geröly Tibor október 6-án 14-től 16 óráig

Tárkányi Imre szeptember 30-án és október 21-én 16–18 óráig

MŰVÉSZET ÉS BARÁTAI

A Művészetbarátok Egyesületének lapja

Megjelenik kéthavonta:
január, március, június, szeptember és november hónapban.
Készült
a Nemzeti Kulturális Alapítvány támogatásával

Felelős kiadó:
GERÖLY TIBOR
Szerkesztő bizottság:
GERGELY MIHÁLY
főszerkesztő,
Benedek Katalin, Feledy Balázs, Legéndy Péter, Losonci Miklós, Szalay Károly, Szinte Gábor, Tárkányi Imre

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, VII., István u. 42.
Postacím: 1388 Bp. Pf. 60
Telefon: 322-6926
Szerkesztőségi órák azonosak a programunkban közölt ügyeletek idejével.
Szerkesztőségi ügyelet képzőművészeti egyesületek tagjainak:
Szőnyi István Alkotóközösség,
Bp. XIII., Kresz Géza u. 37/A,
Telefon: 140-1823
Lappéldányok is kaphatók

Készült 1400 példányban
a BIRÓ family Kft Nyomdaüzemében.
Felelős vezető:
Biró Endre ügyvezető igazgató

Alkotótáborok

Mosdóson

A Művészetbarátok Egyesülete 1994-től vállal részt a mosdósi képzőművészeti alkotótáborok szervezésében. 1919-ben a Pallavicini kastélyban Rippl Rónai József szervezett először alkotótábort. Ezt a kezdeményezést újította föl az Egyesült Államokból hazaköltöző – Mosdóson letelepedő festő, Riba Márta.

Az első években főképpen környékéből, aztán mind nagyobb területről érkeztek ide alkotni vágyók, s az idén a Szív és Tüdőkórház "kiskastélyában" már több mint huszan vendégeskedtek. A tábor vezetője **Ferencziné Bachó Zsuzsa,** aranydiplomás tanár, művészettörténész, régész, a Szőnyi István Képzőművészeti Kör vezetője volt. Résztvevői Budapestről Csillagné Lőrincz Zsuzsa, Ferencz Márta, Gombai Károlyné, Józsa Angéla, Klimaj György, Klimajné Káldi Ágnes, Komendák Éva, Tömösváry Aranka, Szőke Józsefné, Zsedényi Lilla, Ács József Ferenc és Ács Valéria Mária Érdről, B. Kolep Ilona Pécsről, Kósa Bálint az erdélyi Olasztelekről, Kristófi János Nagyváradról, Lukács Mária Székesfehérvárról, Nagy Vince Debrecenből érkezett Mosdósra, akikhez helyből csatlakozott Bali Mária és Darkó-Apor József.

Augusztus 3-án a **tábornyitó prof. dr. Gyurkovits Kálmán** fogadásával kezdődött, ahol jelen volt Gál József, a község polgármestere is. Az ünnepség egyúttal a bemutatkozásra is alkalmat adott.

A Tüdő és Szív-kórház csodálatos parkja, a községet övező kertek és szőlők mellett ihletet adott a tágabb zselici táj,hiszen sokféle program részesei lehettek a táborlakók. **Szennán** a falumúzeum és a kazettás templom megtekintése, (Guth Péter református lelkész értő kalauzolásában), **Kaposvárott** a Rippl Rónai múzeum és a hajdani műtermet körülölelő, mesés növényvilág, a vadregényes almáskeresztúri környezet kifogyhatatlan témája volt az alkotóvágynak.

Az alig száz lélekszámot számláló Almáskeresztúr látogatásának jelentőségét az is adta, hogy Heil József tagtársunk már két állandó galéria megnyitásában jeleskedett. E maroknyi település természeti szépsége évtizedek óta vonzotta – elsősorban Pécs környékéről – a festőket, de Heil József néhány évvel ezelőtti idetelepülése új lendületet adott a falu fejlődésének. Az alkalmi gulyásparti lehetőséget adott az alapos ezsmecserére is, no meg a hirtelen kitisztult idő a vásznak, rajzlapok életrekeltésére.

A csoport **Nagykanizsán** Horányi Iván Képtárigazgató társaságában megtekintette Z. Soós István Kaposvárott élő festőművész életművét reprezentáló állandó kiállítását is, melyet a közelmúltban adományozott a városnak.

Hangulatosan telt az a néhány óra is, melyet az otthont adó kastély parkjában gereblyével, söprűvel és vágószerszámmal töltöttek az alkotók Bártfai Attila kertészmérnök társaságában. Romantikus volt a szalonnasütés, mely végül több órás tábortűzzé formálódott és messze szálltak a Kárpát-medence legszebb népdalai.

A községi könyvtárral közösen szervezett **Szirmay Endre** szerzői estjén, részt vett Szirmayné Bayer Erzsébet festőművész is, aki férje eddig megjelent könyveit illusztrálta. A siker Bali Máriát és Pápainé Gál Mártát dícséri.

Az egyik vasárnapi liturgia szép színfoltja volt Kristófi János (nagyváradi tagtársunk több évig kántortanító volt) orgonamuzsikája is, aki ezúttal még vallási énekek tanítására is vállalkozott.

A táborzáró kiállításra augusztus 14-én került sor. Végülis 18-an szerepeltek képeikkel, Ács Valéria Mária pedig a kórházban ápolt gyermektársasággal közösen készített rajzokat, montázsokat, kollázsokat mutatta be.

A kiskastélyban szervezett táborozással egyidőben Riba Márta műteremházában is randevút adtak egymásnak alkotók. Többek között Janiga Eszter, Friedrich László, Koller László Károly, Dobi Mária és Czigány Boglárka. Az ő képeiket az előadóterem mellett egy külön helyiségben láthatták az érdeklődők.

A kiállítás megnyitásán prof. dr. Gyurkovits Kálmán az alkotótáborok jelentőségéről és a képzőművészeti alkotások gyógyításban játszó szerepéről beszélt. Losonci Miklós művészettörténész – aki az előző évek kiállításait is megnyitotta – a mosdósi alkotótáborok történetét elevenítette föl. **Baranyi Ferenc** költő, az egyesület elnökségének tagja – méltatta azt a fontos szerepet, melyet az alkotótáborok betöltenek a grafikusok, festők egymás munkáinak, technikáinak megismerésében, személyes fejlődésükben.

Ferenczi Tiborné bemutatta a tábor résztvevőit, értékelte egyéni és közösségi teljesítményüket, melyet legmegbízhatóbban a kiállítás bizonyít, mely Klimaj György rendezőmunkáját dícséri. Elismeréssel szólt a szívélyes fogadtatásról, melyben részesültek és arról a figyelmességről is mellyel a helybéliek az alkotómunka zavartalanságát biztosították. Ennek képletes viszonzására ajándékozott a tábor több mint húsz képet a kórháznak.

A kiállítás **megnyitását Kassai Franciska** előadóművész gitármuzsikája szinesítette.

A búcsúvacsorán az egyesület főtitkára köszönte meg valamennyi közreműködő – gépkocsivezetők, takarítók, konyhai dolgozók, asztalos, lelkiismeretes munkáját majd Gyurkovits profeszszornak és Némethné Zsuzsának egy-egy ajándékképpel is kedveskedett.

Az alkotótábor költségeihez – a kórházon kívül – a **Művelődési és Közoktatásügyi Minisztérium, a Művészeti és Szabadművelődési Alapítvány** is hozzájárult.

Gáborjánban

július 20-án a Faluházban Koroknai Róza festő kiállítása a tábornyitást is jelezte. Erdei Sándor, a Hajdu-Bihari Napló kulturális rovatvezetője méltatta Nagy Vince debreceni tagtársunk kezdeményezését és köszöntötte a tizennégy résztvevőt (Bartha József, F. Nagy Piroska, Jakab Adél, Jáki Ferenc, Kerékgyártó Kálmán, Koroknai Róza, László Ákos, Luczi János, Makai Imre, Maksai János, Nagy Vince, Nagy Vincéné, Sárdi Ilona, Török Zita). A tábort **Majosi Gyuláné** helyi kulturális szervező vezette.

A július 27-ig tartó kurzus idején a felső-tagozatos gyerekek részére is szerveztek foglalkozásokat: hogyan lehet csinálni valamit a semmiből.

A táborozók meglátogatták a szentpéterszegi Bihari Galériát, s találkoztak a debreceni nyugdíjasok egy csoportjával is.

A zárókiállítást Csapóné **dr. Gombos Piroska,** egyesületünk területi képviselője nyitotta meg. Katonka Erzsébet indiai táncokkal szerepelt.

Ebből az alkalomból Alapító Okirat született az alkotótáborok évenkénti szervezésére, mely azt is tartalmazza, hogy az egyesület révén kívánnak a művészvilág országos vérkeringésébe kapcsolódni.

Szakonyi Károly

A mű fölénk emelkedhet

Mindig megilletődéssel állok festmények, szobrok előtt. Megilletődésem legfőbb oka, hogy valaha, ifjúkoromban megszállottan rajzoltam, festettem, sokszor a tanulás rovására, mert azt hittem, ez lesz a dolgom; festő leszek. Utam azonban másfelé kanyarodott. S noha a képi látást – úgy vélem – valamelyest megőriztem és hasznosítottam írásaimban, drámáimban, mégis örök titok maradt számomra a képzőművészet. Az a kapu, ami őrizte a titkot, zárva maradt előttem, soha nem tudtam behatolni rajta.

Innen a megilletődésem, csodálatom minden képi művészet, minden plasztika előtt. Mert ha volt is valami kézügyességem, tudásom, ha egyáltalán annak nevezhető egy kamasz próbálkozása; külsődleges maradt – hiába volt minden igyekezetem, hogy a rajz, a festmény több legyen, mint puszta látvány. kudarcot vallottam és letettem arról, hogy megküzdjek a lehetetlennel.

Ugyanis a titkot csak az ismerheti, aki *felkent.*

Ne legyünk hát nagyképűek mi, többiek, akik megmegállunk egy-egy mű előtt, bölcsen bólogatva, hogy igen, igen, persze, értjük, tudjuk mit is akart ábrázolni, számunkra feltárni a művész. Az ábrázolat ugyan önmagát adja – de mi van mögött? Hiszen a művész is csak akkor lehet megelégedve munkájával, ha számára is meglepetés a végeredmény. Ha tudja is, hogy mit akar mondani, azon a mondandón túl kell lennie a többletnek. Annak, ami akár megmagyarázhatatlanul is, de képes hatni ránk, szemlélőkre, hogy aztán a magunk élményeivel reagálhassunk a látványra.

A zseniális mű mindig az alkotója fölé kerekedik. A festő, a mintázó kezét nem csupán a tudat vezérli, hanem az ösztön is; jól is teszi, ha az ösztönére hallgat, és az alkotás folyamán kikapcsolja a racionális kontrollt. Csak így juthat el a lényegig.

Bocsássanak meg nekem a művészettörténészek és a kritikusok – egyúttal az irodalomtörténészek is! – de általában a magyarázatuk a művek minőségét és milyenségét illetően majdhogynem olyan, mintha a Teremtést elemeznék szent tévedhetetlenségük tudatában. Mintha az Úristen eredendő szándékát akarnák mindenképpen – ha mégoly bonyolult nyelven is, de – vulgarizálni.

Nem szeretnék ilyen nyilvánvaló hibába esni, amikor ebben a valaha szent helyiségben – mely immáron a művészet temploma lett – festők és szobrászok műveit ajánlom a tisztelt megjelenteknek. Műtermek mélyén született, a teremtés erejével létrehozott alkotások kerülnek itt szem elé. Át tudom érezni a kiállítók lelkiállapotát, amikor – bár legyenek akármilyen gyakorlott kiállítók is – most pőrén megmutatkoznak; kiteszik védtelenül mindazt, amit legtitkosabb magányukban alkottak. Vajon vízióikat, szellemi megvilágosodásaikat, az ihlet pillanatának gyönyörűségeit, midőn felcsillant előttük a kép, a szobor megoldásának lényege, most sorról-sorra értelmezhetném-e? Nem lenne-e egetverő nagyképűség? Egy emberalak valamely térben, figurák sora különös színharmóniában, tárgyak, formációk, tájak halovány vagy harsány megjelenítései, vajon lefordíthatók-e a próza nyelvére? Hiszen a kép, a szobor olyan, mint a zene – legbensőnkben ébreszt valamiféle érzést, amit hírtelenjében meg se magyarázhatunk. Nézzük a művet – és fogva tart, vagy nézzük – és megdöbbent.

Konfár Gyula: Sárga kendős lány

Amikor tehát körbejárunk ezen a tárlaton, vessük le az okoskodásunkat, és nyissuk meg szívünket az élmény befogadására. Csak így közelíthetünk a művekhez – engedve az érzelmi hatásnak.

A művészet magávalragadó ereje a világ felfedezhetőségének bátorító élményét is nyújtja.

Akik ma itt műveikkel szerepelnek, közelébe jutottak a szellem titkának. Zsigereikben, vérköreikben, szívdobbanásaikban érezték mindazt, amit elénk tárnak. Az alkotás csodája esetről esetre őket magukat is csodálatba ejti: felemelkedhetnek a teremtés misztériumához. Ezek a képek és szobrok itt megsokszorozzák a világot, hiszen ahány művész, annyi világélmény, életélmény. És persze, ahány műélvező, annyi megfejtése is mindennek. Létrehozni valamit a vásznon, megformálni valamit az anyagból – valamit, ami addig nem volt, nem létezett! – de azután már gazdagító része a világnak – ez Istent utánzó gesztus. A művész lelket lehel művébe – a maga szellemét. Ettől telik meg élettel kép, szobor. És ettől lesz valóságos élményünk és kincsünk éppen úgy, mint a fák, a vizek, a kék ég és maga az egész élet.

A kiállítást ezennel megnyitom.

(Elhangzott Szolnokon, az egykori zsinagógában, július 6-án. – A Kiállítók névsorát Szíj Rezső Szemléjében találhatják.)

SONNTAG BOLLMANN ALAJOS: Donátusi présházak

Sonntag Ballraum

Alajos

Pécsi kiáll. 1933

nyári

SOŌS ISTVĀN

GRAFIKUSMÜVĒSZ KIĀLLITĀSA

SOÓS ISTVÁN GRAFIKUSMŰVÉSZ KIÁLLÍTÁSA * 1970–1971 * KATALÓGUS TERV: GÁDOR E. ZSOLT * FELELŐS KIADÓ: DR. BUKOVSZKY REZSŐ * 71 13 166 NYV BALASSAGYARMAT 600 FÜZET * FELELŐS VEZETŐ: BEDNÁR KÁROLY * (MAGYAR HIRDETŐ) *

VADDISZNÓFEJ ▷

LÓVAK
barna kréta, 43x61 cm

STRUCC
fekete kréta, 43x61 cm

SÁRKÁNY FEJ
fekete kréta, 43x61 cm

KROKODILUS
fekete kréta, 43x61 cm

VADDISZNÓ
fekete kréta, 43x61 cm

ÖNARCKÉP
tus, 61x43 cm

TÖPRENGŐ
fekete kréta, 61x43 cm

K. B. ARCKÉPE
fekete kréta, 61x43 cm

ZOLI
fekete kréta, 61x43 cm

ÉN 65-BEN
vörös kréta, 61x44 cm

SZERDAHELYI LANKÁK
fekete kréta, 43x61 cm

CSENDÉLET SZEKÉRREL
fekete kréta, 41x59 cm

FÉSZER
fekete kréta, 43x61 cm

ITATÓVÁLYÚNÁL
fekete kréta, 43x61 cm

KÚT ÉS SZEKÉR
fekete kréta, 43x61 cm

Ó-GÖRÖG URALKODÓ
fehér kréta, 61x43 cm

ZSARNOK KIRÁLY
fehér kréta, 61x43 cm

TAVASZ
pasztell, 50x70 cm

ŐSZI NAPFÉNYBEN
pasztell, 70x50 cm

BUDDHA
fehér kréta, 70x40 cm

INDIÁRA GONDOLOK
pasztell, 50x70 cm

KÜLÖNÖS IKREK
fehér kréta, 70x50 cm

KÖZÉPKORI FEJ
vörös kréta, 70x50 cm

CSACSI
fehér kréta, 68,5x50 cm

ALIGÁTOR FEJ
vörös kréta, 50x65 cm

AGÁR-FEJ
fehér kréta, 50x65 cm

BACCHUS
fehér kréta, 70x50 cm

NEPTUNUS
fehér kréta, 69x50 cm

RÉZI
fehér kréta, 69x50 cm

KOMPOZÍCIÓ HOMÉROSSZAL
fehér kréta, 62x85 cm

HÉT FEJ KOMPOZÍCIÓ
fehér kréta, 62x85 cm

MINT KOMOR BIKA
fehér kréta, 62x52 cm

MŰVÉSZKEDIK A TERMÉSZET
fehér kréta, 62x86 cm

FAKEREG JÁTÉK
fehér kréta, 62x86 cm

ÜLŐ KUTYA
barna kréta, 51x61 cm

A KITÜNTETETT
fekete kréta, 86x62 cm

FEJEK, ÁLLATOK
fekete kréta, 86x62 cm

GÖRÖG, TÖRÖK
fekete kréta, 86x62 cm

CSODASZARVAS
fekete kréta, 86x62 cm

BAGOLY ÉS TÁRSAI
fekete kréta, 62x86 cm

NAPFÉNYES PARASZTUDVAR
fekete kréta, 62x86 cm

BŐSÉG ÉS RAGYOGÁS
fehér kréta, 100x71 cm

A RAGADOZÓ
pasztell, 100x71 cm

MÓZES
pasztell, 100x71 cm

BIZÁNCI KOMPOZÍCIÓ
pasztell, 100x71 cm

JÉGVIRÁGOS ABLAK
pasztell, 100x46,5 cm

AZ ARANYBORJÚ
fekete kréta, 61x43 cm

ÖZBAK
barna kréta, 61x43 cm

ÖNARCKÉP
tus-toll, 61x48 cm

MESEBELI ÁLLAT
pasztell, 50x70 cm

SOÓS ISTVÁN

GRAFIKUSMŰVÉSZ KIÁLLITÁSA

SOÓS ISTVÁN a századforduló évében, 1900. augusztus 3-án Nagykanizsán született. 1925-ben szerezte meg a grafikus oklevelet, és 1927-ben már kiállító művész: Rippl Rónai József temetéséről készült pasztelljeit állítja ki Kaposváron, ahol azóta is sok kiállításon mutatta be műveit, és többször volt önálló kiállítása. Budapesten 1929-ben a Nemzeti Szalonban rendezett „Balatoni festők" kiállításon, majd 1950. és 1956. között a Nemzeti Kiállításon vett részt, ahol az állam vásárolta meg több képét. A Somogy megyei képzőművészek 1956. évi jubileumi kiállításán, amelyen – több más művésszel együtt – Kunffy Lajossal közösen állították ki műveiket, 13 alkotása szerepelt. Témaköre gazdag: táj, csendélet, portré és többalakos kompozíció.

Művészi munkája mellett szervező munkát is végzett: tíz éven át 1951–1961-ig a Képzőművészeti Szövetség helyi munkacsoportját vezette, és a dunántúli városok között rendezett cserekiállításokat.

A 30-as években két alkalommal összesen 3 hónapot töltött Olaszországban, és ezután kezdett el műemlék restaurálással foglalkozni. Első nagy munkája a toponári Dorfmeister freskók restaurálása volt, a székesfehérvári Aba-Novák freskókat is ő restaurálta, majd 2 évig dolgozott a sárvári templom önálló freskóin.

1946-ban megbízást kapott a Kaposvári Múzeum vezetésére. Helyreállította a múzeumot, megmentette gyűjteményét, és megszervezte az első felszabadulási kiállítást.

1949-től 1961-ig, nyugalombavonulásáig a múzeum restaurátora volt és 36 kiállítást rendezett a múzeumban.

Soós István mostani kiállításán csupán **grafikáit,** azoknak is csak egy részét: az utóbbi években készült új alkotásokat mutatja be. A kiállítás egyik érdekessége az, hogy egész életével, múzeológusi és művészi tevékenységével Kaposvárhoz kötődő 70 éves mester most **önálló kiállításon** mutatja be műveit. A másik – művészete szempontjából lényeges – érdekessége kiállításának maga az anyag, **amivel a tárlatlátogató közönség előtt most bemutatkozik. Soós István** – mint múzeumigazgató, mint restaurátor és mint **alkotóművész** – bőségesen megtette a magáét, s jól kiérdemelte a gondtalan pihenés rá váró évtizedeit.

Érdemes lenne műveinek retrospektív kiállítását megrendezni. Nála azonban korai lenne a múlt eredményein, érdemein elmerengeni, **sokkal inkább jelen és jövő munkásságára kell figyelni.** Erről nyújt a mostani kiállítás értékes áttekintést.

Soós István tartalmában, kifejezési eszközeiben és bravúros technikájában teljes újszerű grafikáit, – amelyek a természet örök megújhodásában, az elmúlásból sarjadó új élet felismerésé-

ben és átélésében gyökereznek – két évvel ezelőtt láttam először. A vidéki tuszkulánumában szerényen élő, látszólag csak magának alkotó művész állandóan kereste a megfelelő kifejezésmódot, melyen mindjobban megközelítheti mondanivalójának művészi kifejezését és megértetését.
Mégis, önmagát is meglepte az utóbbi néhány évben készített rajzok merész újszerűsége. Ezért hozott fel száznál több rajzot, hogy megmutassa a Magyar Nemzeti Galériában és a MŰVÉSZET Szerkesztőségében.

A MŰVÉSZET főszerkesztője gondosan áttanulmányozta a rajzokat és mivel a műveket mindketten valóban nagyon érdekesnek találtuk, megbízott, hogy ismertessem azokat.

Sok idő telt el, és többször beszélgettünk a rajzok áttanulmányozása után Soós Istvánnal, sokszor átnéztem a művész fiatalosan új, olykor szinte merész rajzait, míg azok jellemzőiről kialakult benyomásaimat írásba tudtam fogalni. A művész gondolatvilágába, élménygazdagságába kell beleélnie magát annak, aki grafikáit – akár csak hozzávetőlegesen is – írásban tolmácsolni akarja. Nemcsak a kész rajzokat kell alaposan megfigyelni, hanem – a művész vezetésével – az alkotás szellemi és technikai folyamatát is nyomon kell követni.

A MŰVÉSZET 1969. évi 4. számában megjelent ismertetőmet a hosszú tanulmányozás ellenére azzal fejeztem be, hogy az írásban nem lehet visszaadni azt az élményt, amelyet ezek a művek a szépet felismerő és az életörömet megbecsülő nézőnek egy jól megrendezett kiállításon – szó és magyarázat nélkül is – nyújtanak.

Alig másfél esztendő múlt el azóta és eljött a kiállítás ideje. A kiállított művek azt bizonyítják, hogy már a másfél év előtti ismertetés is túlhaladott. Az azóta alkotott művek újabb, jelentős fejlődésről tanúskodnak.

Soós István nem sokat filozofál, nem gyárt magának (vagy művészetéről: másoknak) körülményes „Ars poetica"-t. Egyszerűen: hisz az élet szépségében, értelmében és szerelmese a természet ezernyi csodájának. Járja a vidéket, de szeme nemcsak a távolba néz, hanem meglátja a természet legkisebb szépségét, vagy talányos játékát is. Elmerül a vastag kérgű, pikkelyes háncsú fatorzók bonyolult ágabogának, a fakéreg repedéseinek, mesealakokat formáló gyüremléseinek víziójába. És a meglátott játékos furcsaságokból, emberi alakot, állatot formáló töredezésekből, levágott ágak csonkjaiból, vagy éppen a száraz kukorica fonnyadó leveléből, megbarnult hajából merít élményt rajzaihoz.

Vagy, ha fordítva vizsgáljuk a folyamatot: mesébe illő látomásai a természet reális világába vezetnek vissza. Amit ő lát, azt megláthatja bárki, ha az ő rácsodálkozó, természettudományos alaposságú szemével néz, és az ő szemléletével gondolkodik.

Soós István nem tartja meg magának élményeit, hanem bravúros krétarajzaiban rögzíti, mert azt akarja, hogy mások is úgy lássák a világot, úgy éljék az életet, mint ő.

A rajzok sokasága nála a **tudatosság** bizonyítéka.

Kréta-technikája bámulatos biztonságú rajztudásról tanúskodik – expresszív erővel, vagy leheletnyi finomsággal alkalmazkodik a választott témához, az ábrázolt szépségek és furcsaságok ezernyi árnyalatához. Élével illeszti a hasábalakú, kemény (fekete, vagy rozsdabarna) krétát a papírhoz, és vibráló lendülettel indítja útjára.

Mesterünk vérbeli grafikus, és alakjait mégsem vonallal, hanem finoman árnyalt, vagy mereven elütő tónusokkal formálja.

ÖSMADÁR ÉS FIA

MŰTÁRGYJEGYZÉK:

PULI
fekete kréta, 61x43 cm

VADDISZNÓFEJ
fekete kréta, 61x43 cm

KECSKE ÉS BAGOLY
fekete kréta, 61x43 cm

SZATÍR
barna kréta, 61x43 cm

KÜLÖNÖS ÁLLATFEJ
barna kréta, 61x43 cm

INDIAI BÖLCS
barna kréta, 61x43 cm

KONGLOMERÁTUM
fekete kréta, 61x43 cm

BOCI
fekete kréta, 61x43 cm

BOSZORKÁNYOS
fekete kréta, 61x43 cm

KERESZTELŐ JÁNOS
barna kréta, 61x43 cm

UDVARI BOLOND
barna kréta, 61x43 cm

ÖSMADÁR ÉS FIA
barna és fekete kréta,

RABBINUS
fekete kréta, 61x43 cm

KELETI FEJ
fekete kréta, 61x43 cm

MINTHA BESZÉLNE
fekete kréta, 61x43 cm

ÖSLÉNY
fekete kréta, 61x43 cm

RABBINUS

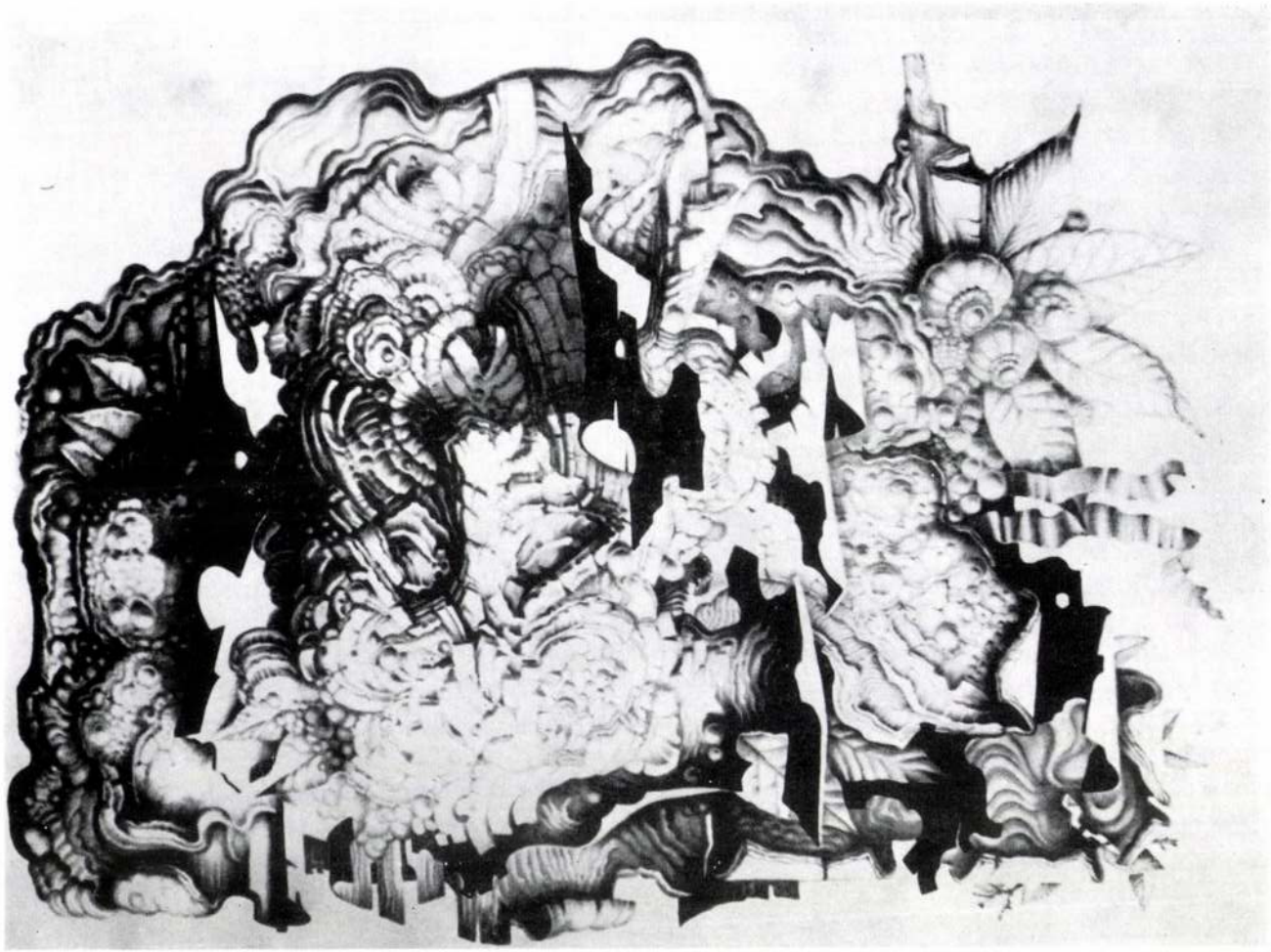

KOMPOZICIO HOMÉROSSZAL

Azért választotta művészetének varázsvesszejéül a kréta élét, mert egyedül azzal lehetett a kiállított rajzok tónusgazdagságát elérni. Kezének hozzá sem szabad érnie a papírhoz, szinte a levegőben kell lebegnie, legfeljebb a kréta élére támaszkodhat, egy-egy, az egész rajzon végigságuldó színárnyalat felrakásánál. Ez a technika azonban kizár minden javítást, az egyszer meghúzott vonal, vagy árnyalat módosítását. Innen a rajzok frissesége, artisztikus könnyedsége.

Ennyit a technikáról és művészünk szinte tévedhetetlen rajztudásáról. Minden további részletezés felesleges lenne: a részletekről jóval többet mondhatnak maguk a művek.

Az élet szépségébe vetett hit, és a természet ezernyi szépséges csodája iránt érzett szerelem: Soós Istvánnak már **elkötelezettség!** Elkötelezettség az életigenlés és minden közösségi együvétartozás mellett, ami a természet törvényei szerint azzal együtt jár.

Halál és születés, földrehanyatló, korhadt fa és a csonkjából kisarjadt új hajtás, egyaránt törvényszerű velejárói a vegetatív életnek. Az életigenlő művésznek is **meg kell látnia mind a kettőt.** Ez a kettős szemlélet nem azonos azzal a – jószerint csak alkotója számára érthető – misztikumba

szédült „művészettel", amely behúnyja szemét a természet minden szépsége láttán, és az önmagáért való technikai bravúrban merül ki. Ez annál kevésbé művészet, mennél magasabb mesterségbeli tudás aljasul – eredetieskedő modernség címén, afféle cinizmussá. Zsákutca ez, és labirintus, amelyből már a betévedt képírók egy része is keresi a kiutat. Soós István művészete ennek a talmi művészetszemléletnek **tökéletesen az ellenkezője.**

Felvetődhet valakiben az aggály, vajjon nem vált-e a természet szépségébe, csodáiba önfeledten elmerülő alkotó naturalista, vagy passzív lelkű impresszionista művésszé? Olyanná, aki nem alakít és alkot, hanem csak befogad és a befogadottat reprodukálja. Nem épít szuverén akarattal, hanem csak elénk tárja pillanatnyi elbámulásait a világról, a szemlélőre bízva, hogy a nyers, optikai képet fantáziaképpé alakítsa.

Mindaz, amit Soós István művészetéről a kiállításon láthatunk, bizonyíték arra, hogy rajzai messze nem naturalista, vagy impresszionista grafikák. A természet tanulmányozása közben szerzett élményeket csak nyersanyagnak használja, szuverénül formálja, alakítja sajátos ábrázolásmódját. Éppen az a jellemző rá, hogy az optikai képet ő maga változtatja át fantáziaképpé, mondanivalójának hangsúlyos közlésére. Van a rajzaiban valami a secesszió rajzi finomságából, de talán még több a figurális absztrakció formavilágából. Különösen jellemző ez a múlt év óta készített rajzokra, amelyeken – túlhaladva a furcsa facsonkokból, ágakból és fatörzsekből komponált emberfejeken, állatokon – már teljesen szakít a látványnak, mint motívumnak a közvetlen felhasználásával. Teljesen önálló kompozíciókban mondja el az élet szépségéről, értelméről, az elmúlásról és az újjászületésről alkotott tudatos véleményét. Példák felsorolásától már csak azért is tartózkodom, mert nem szeretném a nézők egyéni benyomásait befolyásolni. De, a magam örömére meg kell említenem egyik különösen szép rajzát, mely egy vízberoskadt és ott tovább korhadó fatörzset és két halat ábrázol. A jól fejlett halak a fatörzs körül kergetőzve falatoznak a vízben megpuhult korhadékból, így ábrázolva a természet örök körforgását, újjászületését.

Azért kellett mindezt elmondani, hogy helyes értelmezést és tartalmat kapjon az az életigenlő elkötelezettség, amelyről Soós István művészetével kapcsolatban az előbb írtam. Tévedés lenne ugyanis azt hinni, hogy Soós István kedvtelésből, mintegy pihenőül annyi munka után, eljátszadozik, egy véletlenül támadt ötlettel, egy – sétaközben megpillantott – furcsasággal, és annak változataival. Távolról sem. Soós István szinte megszállottan ismétli a maga igazát: azt, hogy a természetben minden négyzetcentiméternyi területnek – legyen az a törvényszerű elhalás, vagy a biztos kiújjulás – megvan a maga szépsége és a gondolkodó ember számára evidens értelme. Elméleti tudása legjavát, fellángoló tehetségét állítja megyőződése szolgálatába.

Végül külön is említést kell tenni önarckép-rajzairól, amelyeken kegyetlen őszinteséggel láttatja a hét évtizedet megélt, természetet járó férfi napszítta arcának keménységét.

Nem szépít, nem keres az ábrázolásban lágyító vonást önmaga számára. Holott, a valóságban sokkal fiatalabb: fiatallá teszi a meglátás, a felfedezés, az alkotás és egyben a közlés mással nem is hasonlítható – talán egyedül az igazi művésznek – kijutó öröme.

Soós István élete során egyre elválaszthatatlanabbul forrott össze a természettel, amely most legrejtettebb titkait is feltárja előtte, társául fogadva az alkotó munkában.

MÁRFFY ALBIN

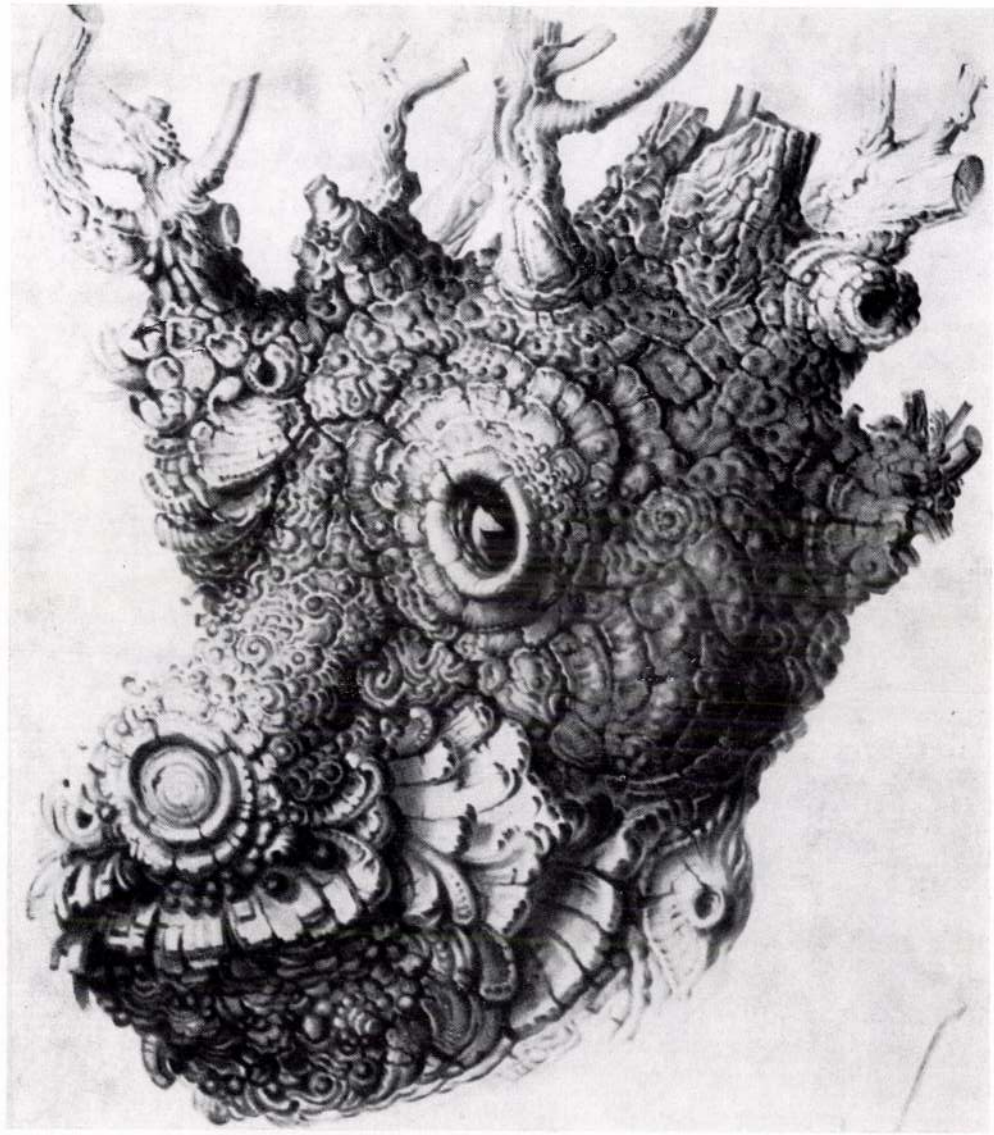

MINT A KOMOR BIKA

A KITÜNTETETT

SOŌS ISTVĀN

GRAFIKUSMÜVĒSZ KIĀLLITĀSA

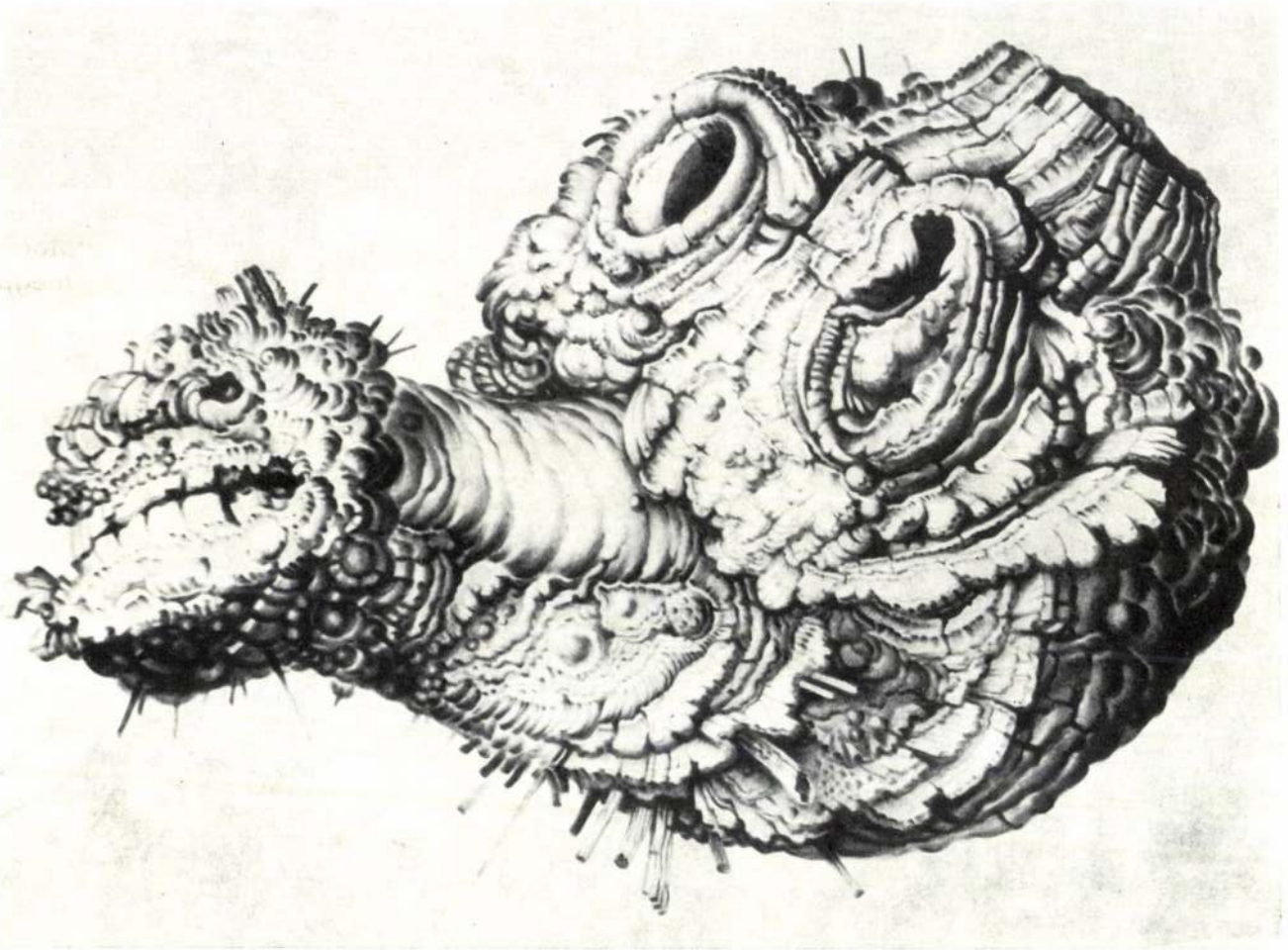

KROKODILUS

O-GÖRÖG URALKODÓ

PULI

Z. Soós István. Magyar Nemzet: 2000. 11. 26.

A grafika, az egyházi és történeti festészet mestere

Látogatóban a százéves Z. Soós István festőművésznél

Nagykanizsán született 1900. augusztus 3-án, Kaposvárott diákoskodott, majd az Iparművészeti Főiskola elvégzése után visszatért a somogyi megyeszékhelyre. Az ifjú alkotó a Rippl-Rónai Múzeumban kapott állást, s közben – kerülve a feltűnősködést – szenvedélyesen és következetesen bontakoztatta ki grafikusi, festői és restaurátori tehetségét. Meleg barátság fűzte a Somogytúron alkotó *Kunffy* Lajoshoz, ám *Rippl-Rónait* – szerény ember lévén – soha nem „zaklatta" látogatásával. A Róma-hegyi Rippl-villa híres lakójának temetéséről viszont ő készített rajzokat, és halotti maszkjának elkészítésében is segédkezett a gyászszertartásra Kaposvárra érkező *Borovicz* Imre szobrásznak. A zalai illetőségű művész (innen a vezetékneve előtti Z betű) 726 műből álló adományát szülővárosa, Nagykanizsa Erzsébet téri kis kastélya őrzi, könyveit, művészeti albumait és a róla szóló írásokat pedig főként azok lapozgatják elmélyült érdeklődéssel, akik a historizáló festészetből is igyekeznek megismerni a magyarság XX. századi történetét. Z. Soós István – munkássága elismeréséül – 1999. augusztus 20-án Göncz Árpádtól átvette a Magyar Köztársasági Érdemrend tisztikeresztje kitüntetést. Az idén százéves alkotót otthonában kerestük fel, és kértük beszélgetésre.

– Ne hozz magaddal sok papírt – figyelmeztetett, amikor felhívtam telefonon. Így aztán tisztelve kérését – sejtve, hogy beszélgetni akar – csak a munkásságáról szóló *Szíj* Rezsőkönyvet raktam a táskámba.

A lakásban Erzsébet asszony, Pista bácsi hűséges társa fogad, s miután a művész fiatal barátjaként beleroskadok egy kényelmes fotelba, a ház asszonya felsorolja, hogy mivel kínálhatna meg. „Köszönöm, semmivel" – válaszolok, miután Erzsébet asszony elköszön, és kéri: értsem meg távozását, de egy barátnőjéhez hivatalos „kamarázni". Erzsébet tanult és tehetséges magánénekes, aki egy neves tüdőgyógyász zongorista feleségével csaknem mindennap kamarázik egy-két órát.

Z. Soós István mestere a művészi rajznak, a sokszorosító és alkalmi grafikának, a kis- és nagyméretű egyházi, történeti festészetnek. Kivételes rajztudású alkotó. *Dürer, Goya, Zichy* Mihály rajzművészetét idézik munkái, ám Soós olyannyira szuverén formaművész, hogy senkihez sem hasonlítható.

– Nem értem rá barátkozni – mondja –, mert például a Kaposvár visszavétele című, tizenöt négyzetméteres freskótervemen öt éven át dolgoztam. Rám várt a városháza falán lévő freskók restaurálása is. Barbár kezek tették tönkre azokat a nagyszerű alkotásokat.

Z. Soós István Díszpolgára vagyok szülővárosomnak, Nagykanizsának és Szennának

– Tizenegy templomot „festett ki"; gondolom, a sárvári Szent László-templomban látható 5x3,6 méteres munkán, a Szent László csodafüve című képen is sokat dolgozott.

– És a híres szennaira is büszke vagyok. A köztársasági elnök, *Tildy* Zoltán ott volt fiatal segédlelkész, és 1948-ban – látva az egyedülállóan értékes, kazettás mennyezetű templom pusztulását – ő adományozott pénzt a rendbetételére. A rekonstrukciós munkákra én kaptam megbízást.

– És mindeközben számos kiállítást rendezett a Rippl-Rónai Múzeumban, és felsorolhatatlanul sok helyütt szerepelt munkáival. Rajzolt apostolokat és „felszabadító" orosz katonákat, ám tudni azt is, mint minden somogyi festőt, a balatoni táj látványa is fogságban tartotta. A rangot adó fővárosi Nemzeti Szalon 1930. évi balatoni tárlatán öt képpel vett részt, és mint Szíj Rezső írja, a Zamárdit megörökítő vásznak sikere nyomán meghívást kapott a bécsi és a milánói nemzetközi tárlatra is.

– Tizenöt évig élveztem egy százéves présház hangulatát a Csobánc lábánál, de annak eladása után sem lettem hűtlen a Balatonhoz.

– A kaposvári könyvtár munkatársai is többek közt hűségéről emlegetik. Azt mondják, gyakran „vendégeskedik" náluk. Mit keres egy százéves művész a Gutenberg-birodalomban?

– Szinyei-Mersét és Aba-Novákot tanulmányozom. Sok mindent szeretnék megtudni a munkásságukról szóló könyvekből. Egyébként Rippl-Rónairól is tudok olyan dolgokat, amelyeket senki sem tud még.

– Barátságos, sajátosan egyéni humorú, ugyanakkor kritikus embernek ismerik. Úgy tudjuk, a Rippl-kultusz ápolásával sem maradéktalanul elégedett.

– Nem bizony! Mert Medgyesy Ferenc Rippl-Rónai-szobra a megyei múzeum mögött már nem jó helyen van. Amikor elkészült, méltó helyre került, ám most az egykori Latinca téren, a régi megyeházából lett múzeum előtti parkban volna a helye. Azt nemrégen Európa-parknak nevezték el. Ez abszurdum, hiszen mi már ezer éve Európában vagyunk.

– Somogy művészettörténete nem tart számot önhöz hasonló korú alkotót. Rippl-Rónai jóval fiatalabban távozott az élők sorából, és Kunffy is „csak" 93 évet élt meg. Amikor tavaly átvette Göncz Árpádtól a tisztikeresztet, odasúgta az államfőnek, hogy jövőre – mármint az idén – újra találkoznak. Ebből is arra következtethetünk, hogy nem gondol az elmúlásra.

Kaposvár visszavétele, 1686 – freskótervrészletek

– A koromhoz illően egészségesen élek. Általában jól alszom, és már hosszú ideje nem fogyasztok húst.

– Nem unatkozhat, hiszen gyakran csenget a postás a fontos helyekről érkező levelekkel, meghívásokkal, köszöntő írásokkal.

– Legutóbb *Szájer* József, a Fidesz frakcióvezetője küldött köszöntő sorokat, nemrégen pedig a honvédelmi miniszter, *Szabó* János gratulált, miután Kanizsán megnézte a városnak adományozott gyűjteményemet.

– Elégedett ember Z. Soós István?

– Díszpolgára vagyok szülővárosomnak, Nagykanizsának és Szennának, a szabadtéri néprajzi múzeumáról híres somogyi falunak. A múlt évben odafönn az egyik legmagasabb kitüntetésre érdemesítettek. Közeleg a századik születésnapom. Gondolom, másoknak is eszébe jutok. Az újságírók közül – akiket egyébiránt nem nagyon kedvelek – te vagy az első, aki az idén felkeresett. Csak nem tartottál attól, hogy nem érem meg az augusztus 3-át?

Igényes fénymásolatokkal távozom Z. Soóséktól. A mester – Pista bácsi – udvariasan kikísér, és hosszasan szorongatja a kezemet, mintha én érdemelném ki a jókívánságokat.

– Isten tartsa meg jó egészségben. Augusztus elején, ha nem zavarom, újból felkeresem – búcsúzom a derűs tekintetű művésztől.

Gulyás J. Attila

tak, nem dohányoztak, és a házasélettől is tartózkodtak a különösen vallásos közösségekben. Hamvazószerdát nevezik *böjtfőszerdának, száraz szerdának, böjtfogadó szerdának.* Ezen a napon az elmúlt évi virágvasárnapi barka hamujával keresztet rajzolnak a hívek homlokára a bűnbánat jeléül („hamut hint a fejére" – mondják ma is, ha valaki megbánja, amit tett). Hamvazószerdát követi a csonka hét, amelynek vasárnapján Európa néhány országában tüzet gyújtanak, amiben nem nehéz fölfedezni a *téltemetés szokását.* Hazánkban ez főleg a németek lakta részeken ismert.

Gergely napja már a kora középkor óta a rekordáció (köszöntőjének előadása) egyik alkalma volt. Március 12-én *Nagy Szent Gergely* bencés szerzetesre majd pápára emlékeznek. A középkori kultúra előkészítője iskolákat alapított, rendszerezte az egyházi énekeket (gregorián). Gergely-nap az iskolákban a tavaszi fél év kezdete volt, és ekkor a diákok adománygyűjtő körútra indultak. A *gergelyjárás* vagy *gergelyezés* során felvonulásokat szerveztek, köszöntőket énekeltek, új tanulókat toboroztak. Néhány bezárásra ítélt iskola újra tölthette tanulólétszámát. A *benedekhagymát* ezen a napon dugják a földbe, főzetével régen tífuszos betegeket mostak le. A bencés szerzetesek alapítójukat tisztelik Szent Benedekben.

Gyümölcsoltó Boldogasszony – március 25-e – Jézus fogantatásának ünnepe. A néphagyomány szerint ekkor kell a fákat beoltani. A Délvidéken úgy tartják, hogy a békák ekkor szólalnak meg először.

*

Hild József, reformkorunk vezéregyénisége 1867. március 6-án hunyt el Pesten. A pesti Újépület egyik pavilonjában lakott a Hild család (apja *Hild* János volt), így érdeklődése az építészet felé fordult. Munkája Pest városképére döntő hatással volt.

A tavasz első hónapjában mindenki az időjóslásra kíváncsi, ezért sok népi megfigyelés származik márciusból. A legismertebbek a következők: „Gergely napja ritkán jó, / Hideg, szeles, sokszor van hó."; „Sándor, József Benedek, / Zsákban hoznak meleget."; „A márciusi köd sok égiháborút ígér a nyárra"; „Gyümölcsoltó hidege, / téli hónapnak megölője."; „Ha József napján derül, / a bőség hozzánk beül."; Ha január meleg volt, március hideg lesz; amilyen az idő március 9-e (Franciska-nap) körül, olyan lesz egész márciusban; a márciusi hó még akkor sem jó, ha a zsákban viszik keresztül a határon.

(hankó)

Vallási ünnepek

Római katolikus: Hamvazószerda (március 8-a); Szent József (március 20-a); Gyümölcsoltó Boldogasszony (március 25-e).
Görög katolikus: Hamvazószerda (március 8-a); Mária örömhírvétele (március 25-e).
Protestáns: Nagyböjt (március 8.–április 23-ig).
Zsidó: Purim (Ádár hónap tizennegyedik napja). Előző nap tartják Eszter böjtjét (Táárit Esztér).
Nemzeti és nemzetközi ünnepek
A világ éhezőiért könyörögnek (március 5-e); Nemzetközi nőnap (március 8-a); Nemzeti ünnep (március 15-e); A magyar sajtó napja (március 15-e); Színházi világnap (március 27-e).

A csillagos égbolt február 26-tól március 24-ig

Napéjegyenlőség

Február 26-án a *Nap* 6 óra 32 perckor kel, és 17 óra 23 perckor nyugszik. Március 4-én már 11 óra 16 percen át tart a nappal: 6 óra 18 perctől 17 óra 34 percig. 11-én már 6 óra 5 perckor kel a Nap, és 17 óra 44 percig marad a látóhatár fölött. 18-án három perccel hosszabb lesz a nappal, mint az éjszaka! Csillagunk 5 óra 51 perckor kel, 17 óra 54 perckor tér nyugovóra. 24-én 5 óra 39 perckor bukkan fel a keleti látóhatáron, és 18 óra 3 perckor, nyugaton tűnik el. A csillagászati tavasz 20-án, 8 óra 35 perckor kezdődik. Egyúttal ekkor lenne a napéjegyenlőség. De mint látható – már korábban bekövetkezik a 12 óráig tartó nappal. Mindez a Föld légkörének fényeltérítő hatása miatt van. De csak 20-án kél pontosan keleten a Nap, és tér nyugovóra nyugaton. Ekkor a földi egyenlítő égboltra vetített másán, az égi egyenlítőn halad végig. Másnap már e fölött delel, így az északi félteke egyre több és több napsugárzást kap, mint a déli.

A *Hold* utolsó negyede február 27-én, 4 óra 53 perckor látható. Az *újhold* ideje: március 6., 6 óra 17 perc. Az első negyedet 13-án, 7 óra 59 perckor éri el. Ebben az időpontban égi szomszédunk még a látóhatár alatt lesz.

A *telehold* a csillagászati tavasz napján, 20-án csodálható meg. A pontos ideje: 5 óra 44 perc.

A bolygók közül a *Merkúr* március 1-jén, 16 órakor lesz alsó együttállásban a Nappal, ezért nem látható.

A *Vénusz* megfigyelhetősége gyakran romlik. Már csak a hajnali szürkületben, a keleti ég peremén vehető észre.

A *Föld* február 26-án 148 millió 90 ezer kilométerre van a Naptól. Március 24-én 1,06 millió kilométerrel távolabb lesz tőle.

A *Mars* márciusban még kora este megtalálható a nyugati ég alján.

A *Jupiter* a hónap elején négy órával nyugszik a Nap után. A Kos csillagképben látható.

A *Szaturnusz* tovább marad a látóhatár fölött, mint a Jupiter. A gyűrűs óriás szintén a nyugati égen található meg.

Az *Uránusz* és a *Neptunusz* nincs megfigyelésre kedvező helyzetben.

(orha)

A vételi jog gyakorlásával tulajdonba kerülő termőföld új tulajdonosa a földet átadó gazdálkodó szervezet részére köteles megtéríteni az új gazdasági évet előkészítő, szükséges fő gazdasági munkáknak (szántás, talajerő-visszapótlás), zöldleltári értékeknek (pl. 3 évnél nem idősebb takarmányvetés) a gazdálkodó szervezet táblatörzskönyve alapján számított ellenértékét. A térítés mértékében és módjában az új tulajdonos és a gazdálkodó szervezet állapodik meg.
A vételi jog gyakorlásával tulajdonba kerülő földeket az annak fekvése szerint illetékes körzeti földhivatal adja birtokba.
A gazdálkodó szervezet hozzájárulásával a földhivatal birtokba adja a termőföldet akkor is, ha a birtokba adás egyéb feltételei fennállanak, de a jogosult az elismert tartozását nem fizette meg, vagy részletfizetésben állapodott meg.
Felhívjuk a tisztelt árverezni szándékozók figyelmét, hogy a ***Tájékoztató*** az árverés fontosabb szabályairól, valamint, hogy e ***Figyelmeztetés*** az összes termőföld-árverési hirdetménnyel kapcsolatban figyelembe veendő.

Központi Kárrendezési Iroda

TOLNA MEGYE: A Központi Kárrendezési Iroda KÖLESD községben, a Dalmandi Mezőgazdasági Kombinát Dalmand használatában (kezelésében) lévő termőföldterületből a Magyar Állam által kijelölt földrészletre az **árverést kitűzi.**
1. Az árverés helye : Kölesd, Művelődési Ház
2. Az árverést a Fővárosi Kárrendezési Iroda közreműködésével tartjuk meg.
3. Az árverés ideje: 2000. április 11. 10 óra.
4. Az árverésre kerülő földrészletek: Település: Kölesd

Helyrajzi szám	Terület	Művelési ág	Aranykorona-érték	Korlátozó intézkedés	
				megnevezése	értéke
060/5	1 ha 3915 m²	erdő	9,74	Társult művelés	
060/6	3 ha 9066 m²	erdő	27,35	Társult művelés	
065/3	6 ha 2836 m²	erdő	26,39	Társult művelés	

Dr. Györe Attila s. k. irodaigazgató

A 2000. április 3–15-ig terjedő időszak – II/3. földalapra vonatkozó – termőföldárveréseiről
A megyei (fővárosi) kárrendezési irodák 2000. április 3–15-ig terjedő időszakra eső termőföld-árverési hirdetményeit az 1997. évi XXXIII. törvény 7. §-ának (2) bekezdés a) pontja szerint az 1991. évi XXV. tv. 19. §-a alapján kijelölt termőföldterületből településenként a 20 hektárt meg nem haladó földterületekre (II/3. földalap) az alábbiakban tesszük közzé:
Tájékoztató az árverések fontosabb szabályairól
Az 1–3. pontok szövege megegyezik az II/2. földalapnál írottakkal.
4. Az árverésen a vételre szánt kárpótlási jegyet (banki letéti igazolást) letétbe kell helyezni, amelynek 20%-a az árverési előleg, amely a vételárba beszámít, vagy visszaadásra kerül.
5. Az árverésen az 1997. évi XXXIII. törvény 7. §-ának (2) bekezdés a) pontja alapján az őt megillető kárpótlási jegyekkel és/vagy banki letéti igazolással az a jogosult vehet részt, akinek állandó lakóhelye 1991. június 1-jén az érintett településen volt, és aki jelenleg is ott rendelkezik állandó lakóhellyel.
Az árverésen részt venni kívánó jogosultak személyi igazolványukkal bizonyíthatják a lakhely szerinti illetékességüket. Meghatalmazással árverező személy esetében a fenti igazolásokat – a meghatalmazó nevére kiállítva – az adatfelvételnél szintén be kell mutatni.
Az árverésen mezőgazdasági vállalkozást támogató utalvánnyal tulajdont szerezni nem lehet.
Az árverésen való részvétel jogosultságát igazolni kell. A jogosultságot igazolni nem tudó személyt az árverésen való részvételből ki kell zárni.
Figyelmeztetés! A Figyelmeztetés szövege megegyezik a II/2. földalapnál írottakkal.

Központi Kárrendezési Iroda

HEVES MEGYE: A Központi Kárrendezési Iroda **BÜKKMOGYORÓSD** községben, a Mátra-Nyugatbükki Erdő és Fafeldolgozó Gazdaság, Eger használatában (kezelésében) lévő termőföldterületből a Magyar Állam által kijelölt földrészletre az **árverést kitűzi.**
1. Az árverés helye: Bükkmogyorósd, Polgármesteri Hivatal
2. Az árverést a Jász-Nagykun- Szolnok és Heves Megyei Kárrendezési Iroda közreműködésével tartjuk meg.
3. Az árverés ideje: 2000. április 4. 10 óra.
4. Az árverésre kerülő földrészletek: Település: Bükkmogyorósd

Helyrajzi szám	Terület	Művelési ág	Aranykorona-érték	Korlátozó intézkedés	
				megnevezése	értéke
059	16 ha 5679 m²	erdő	39,76	Társult gazdálkodás	

A Központi Kárrendezési Iroda **BÜKKSZENTMÁRTON** községben, a Mátra-Nyugatbükki Erdő és Fafeldolgozó Gazdaság, Eger használatában (kezelésében) lévő termőföldterületből a Magyar Állam által kijelölt földrészletre az **árverést kitűzi.**
1. Az árverés helye: Bükkszentmárton, Polgármesteri Hivatal
2. Az árverést a Jász-Nagykun Szolnok és Heves Megyei Kárrendezési Iroda közreműködésével tartjuk meg.
3. Az árverés ideje: 2000. április 6. 10 óra.
4. Az árverésre kerülő földrészletek: Település: Bükkszentmárton

Helyrajzi szám	Terület	Művelési ág	Aranykorona-érték	Korlátozó intézkedés	
				megnevezése	értéke
036/4	8 ha 8364 m²	erdő	15,02	Társult gazdálkodás	

Dr. Horváth Gabriella s. k. irodaigazgató

a Dunán

nkáját. is segí- a stáb t segít-

nyolca- színé- hatók dekes pszist özön- gtön- gya- nézők- örté- olyan ozni, tika ncia aki- csak vés ben sá-

val, *Szalai András* operatőrrel együtt. De garancia erre a szereplőgárda is, hiszen az egyik főszerepet alakító *Cserhalmi Györgynél* rutinosabb, kvalitásosabb filmszínész kevés akad hazánkban. Mellette olyan fiatalok állnak a kamera elé, akikkel egyszer-kétszer, vagy éppen eddig még sosem találkoztunk a vásznon – *Schell Judit, Kamarás Iván, Lippai László, Szabó Győző, Szakács Tibor* –, ennek ellenére színházi munkáik alapján korosztályuk markáns tehetségei közé sorolhatjuk őket.

A Vademberek elkészítéséhez egyelőre 70 millió forint áll az alkotók rendelkezésére. Ebből egy profi videotechnikára felvett változatot tudnak készíteni, hogy ezt moziban vetíthető filmmé alakítsák, még kell legalább 50 millió szükséges.

jkovszkij

tott szabadtéri színpad. Itt a korábbi évkben nagyszerű előadássorozata volt például *Mozart* Varázsfuvolájának. Most a szentpétervári opera, a Mariinszki Színház világhírű balettegyüttese lép fel két estén, augusztus 24-én és 26-án, *Csajkovszkij* A hattyúk tava című balettjével.

s, Világjárás
ővel
199 900 Ft-tól
149 900 Ft
134 900 Ft
164 900 Ft
189 900 Ft
ket nem tartalmazzák.
35-3215, airtours@malev.hu, www.malev.hu/air-
itségein és partnereinknél.
Air Tours

Százéves Somogy festőművésze

■ Gulyás J. Attila

A legszebb életkort tudhatja magáénak a Kaposvárott élő *Z. Soós István* festőművész: csütörtökön ünnepelte századik születésnapját.

Zalában született, Somogyban diákoskodott, majd az Iparművészeti Főiskola elvégzése után a kaposvári Rippl-Rónai Múzeumban kapott állást. Restaurátorként tevékenykedett, ám munkatársai hamar felfedezték benne a rajzoló művészi, festői tehetséget is. Munkái *Dürer, Goya, Zichy Mihály* rajzművészetét idézik. Tizenegy hazai templomban festett, a sárvári Szent László-templomban látható Szent László csodafüve című képén sokat dolgozott. *Tildy Zoltán* – még fiatal somogyi református lelkészként – őt kérte meg a híres, kazettás mennyezetű szennai templom belső rekonstrukciójára. Z. Soós történelmi tablói figyelemre méltóak. Kaposvár várának XVII. századi történetét ő „írta meg" freskóterveivel a leghitelesebben. Munkái – a 726 műből álló gyűjtemény – szülővárosa, Nagykanizsa képzőművészeti házában, az Erzsébet téri kiskastélyban láthatók. Életmű-kiállítását tegnap nyitották meg.

Újpesten 900 m²-es földszinti ipari CSARNOKÉPÜLET ipari vagy raktározási célra KIADÓ.
Érdeklődni lehet a 369-0396-os telefonszámon.

Szolgáltatások, lézeres kezelések, műtétek, gyomorpanaszok kivizsgálása.
LÉZERFOGÁSZAT
Teljeskörű ellátás, lézeres fogfúrás, fogbeültetés
LÉZERSEBÉSZET
Aranyér, viszér, benőtt köröm, zsírleszívás
• Med-Vita rendelő. XIX., Bp. Pozsony u. 51/a 280-4063, 282-8025 •

Magyar Nemzet
POLGÁRI NAPILAP
ONLINE
www.magyarnemzet.com
Keresse megújult, „.com-os" honlapunkat az interneten. Szavazzon aktuális közéleti kérdésekben. Iratkozzon fel hírlevelünkre, hogy leghamarabb értesüljön lapunk tartalmáról. :-)

NAP-KELTE

Augusztus 5-én, szombaton reggel is Nap-kelte 6.50—11.00 óra között a Magyar ATV-n stúdióbeszélgetésekkel, szolgáltatásokkal, hazai és külföldi jelentésekkel. A témákból: — Ikrek hava: Csúcstalálkozó a Nap Tv-ben — Tiszaroff lakóinak konfliktusa az Irigy Hónaljmirigy együttessel. — Pető György pályamódosítása a Helyszíni szemlétől az LRI-ig. — A hegymászó, aki eltűnt Marokkóban. — Indul a sportcsatorna. — Kétségbeesve keresi 15 hónapos gyermekét Temesfői Zénó. — Madaras József újra forgat.

A Közbeszerzések Tanácsa Pályázatot hirdet közbeszerzési biztosi munkakör betöltésére

A közbeszerzési biztos munkakörébe a közbeszerzésekkel kapcsolatos jogorvoslati ügyek elbírálása tartozik.

PÁLYÁZATI FELTÉTELEK:
- jogtudományi egyetemi végzettség,
- legalább hároméves szakmai gyakorlat,
- jogi szakvizsga.

A PÁLYÁZAT TARTALMAZZA:
- az eddigi szakmai tevékenységet bemutató önéletrajzot,
- a diploma másolatát, jogi szakvizsga-bizonyítvány másolatát,
- erkölcsi bizonyítványt.

A közbeszerzési biztos díjazása a köztisztviselők jogállásáról szóló 1992. évi XXIII. törvény szerint történik azzal az eltéréssel, hogy besorolási fokozatánál eggyel magasabb besorolási fokozathoz tartozó illetményre jogosult, a főtanácsosi besorolású biztos osztályvezetői illetményre jogosult. A munkakör betöltésére vonatkozó összeférhetetlenségi szabályokat az 1999. évi LX. törvénnyel módosított a közbeszerzésekről szóló 1995. évi XL. törvény 22. §-a tartalmazza.

Kérjük, hogy a pályázatokat **2000. augusztus 15-ig a Közbeszerzések Tanácsa Közbeszerzési Döntőbizottságához (1024 Budapest, Margit krt. 85. Telefon: 356-1337)** szíveskedjenek eljuttatni.

MAHIR PRESS MÉDIA

A grafika, az egyházi és történeti festészet mestere

Látogatóban a százéves Z. Soós István festőművésznél

Nagykanizsán született 1900. augusztus 3-án, Kaposvárott diákoskodott, majd az Iparművészeti Főiskola elvégzése után visszatért a somogyi megyeszékhelyre. Az ifjú alkotó a Rippl-Rónai Múzeumban kapott állást, s közben – kerülve a feltűnősködést – szenvedélyesen és következetesen bontakoztatta ki grafikusi, festői és restaurátori tehetségét. Meleg barátság fűzte a Somogytúron alkotó *Kunffy* Lajoshoz, ám *Rippl-Rónait* – szerény ember lévén – soha nem „zaklatta" látogatásával. A Róma-hegyi Rippl-villa híres lakójának temetéséről viszont ő készített rajzokat, és halotti maszkjának elkészítésében is segédkezett a gyászszertartásra Kaposvárra érkező *Borovicz* Imre szobrásznak. A zalai illetőségű művész (innen a vezetékneve előtti Z betű) 726 műből álló adományát szülővárosa, Nagykanizsa Erzsébet téri kis kastélya őrzi, könyveit, művészeti albumait és a róla szóló írásokat pedig főként azok lapozgatják elmélyült érdeklődéssel, akik a historizáló festészetből is igyekeznek megismerni a magyarság XX. századi történetét. Z. Soós István – munkássága elismeréséül – 1999. augusztus 20-án Göncz Árpádtól átvette a Magyar Köztársasági Érdemrend tisztikeresztje kitüntetést. Az idén százéves alkotót otthonában kerestük fel, és kértük beszélgetésre.

– Ne hozz magaddal sok papírt – figyelmeztetett, amikor felhívtam telefonon. Így aztán tisztelve kérését – sejtve, hogy beszélgetni akar – csak a munkásságáról szóló *Szíj* Rezsőkönyvet raktam a táskámba.

A lakásban Erzsébet asszony, Pista bácsi hűséges társa fogad, s miután a művész fiatal barátjaként beleroskadok egy kényelmes fotelba, a ház asszonya felsorolja, hogy mivel kínálhatna meg. „Köszönöm, semmivel" – válaszolok, miután Erzsébet asszony elköszön, és kéri: értsem meg távozását, de egy barátnőjéhez hivatalos „kamarázni". Erzsébet tanult és tehetséges magánénekes, aki egy neves tüdőgyógyász zongorista feleségével csaknem mindennap kamarázik egy-két órát.

Z. Soós István mestere a művészi rajznak, a sokszorosító és alkalmi grafikának, a kis- és nagyméretű egyházi, történeti festészetnek. Kivételes rajztudású alkotó. *Dürer, Goya, Zichy* Mihály rajzművészetét idézik munkái, ám Soós olyannyira szuverén formaművész, hogy senkihez sem hasonlítható.

– Nem értem rá barátkozni – mondja –, mert például a Kaposvár visszavétele című, tizenöt négyzetméteres freskótervemen öt éven át dolgoztam. Rám várt a városháza falán lévő freskók restaurálása is. Barbár kezek tették tönkre azokat a nagyszerű alkotásokat.

Z. Soós István Díszpolgára vagyok szülővárosomnak, Nagykanizsának és Szennának

– Tizenegy templomot „festett ki"; gondolom, a sárvári Szent László-templomban látható 5x3,6 méteres munkán, a Szent László csodafüve című képen is sokat dolgozott.

– És a híres szennaira is büszke vagyok. A köztársasági elnök, *Tildy* Zoltán ott volt fiatal segédlelkész, és 1948-ban – látva az egyedülállóan értékes, kazettás mennyezetű templom pusztulását – ő adományozott pénzt a rendbetételére. A rekonstrukciós munkákra én kaptam megbízást.

– És mindeközben számos kiállítást rendezett a Rippl-Rónai Múzeumban, és felsorolhatatlanul sok helyütt szerepelt munkáival. Rajzolt apostolokat és „felszabadító" orosz katonákat, ám tudni azt is, mint minden somogyi festőt, a balatoni táj látványa is fogságban tartotta. A rangot adó fővárosi Nemzeti Szalon 1930. évi balatoni tárlatán öt képpel vett részt, és mint Szíj Rezső írja, a Zamárdit megörökítő vásznak sikere nyomán meghívást kapott a bécsi és a milánói nemzetközi tárlatra is.

– Tizenöt évig élveztem egy százéves présház hangulatát a Csobánc lábánál, de annak eladása után sem lettem hűtlen a Balatonhoz.

– A kaposvári könyvtár munkatársai is többek közt hűségéről emlegetik. Azt mondják, gyakran „vendégeskedik" náluk. Mit keres egy százéves művész a Gutenberg-birodalomban?

– Szinyei-Mersét és Aba-Novákot tanulmányozom. Sok mindent szeretnék megtudni a munkásságukról szóló könyvekből. Egyébként Rippl-Rónairól is tudok olyan dolgokat, amelyeket senki sem tud még.

– Barátságos, sajátosan egyéni humorú, ugyanakkor kritikus embernek ismerik. Úgy tudjuk, a Rippl-kultusz ápolásával sem maradéktalanul elégedett.

– Nem bizony! Mert Medgyesy Ferenc Rippl-Rónai-szobra a megyei múzeum mögött már nem jó helyen van. Amikor elkészült, méltó helyre került, ám most az egykori Latinca téren, a régi megyeházából lett múzeum előtti parkban volna a helye. Azt nemrégen Európa-parknak nevezték el. Ez abszurdum, hiszen mi már ezer éve Európában vagyunk.

– Somogy művészettörténete nem tart számot önhöz hasonló korú alkotót. Rippl-Rónai jóval fiatalabban távozott az élők sorából, és Kunffy is „csak" 93 évet élt meg. Amikor tavaly átvette Göncz Árpádtól a tisztikeresztet, odasúgta az államfőnek, hogy jövőre – mármint az idén – újra találkoznak. Ebből is arra következtethetünk, hogy nem gondol az elmúlásra.

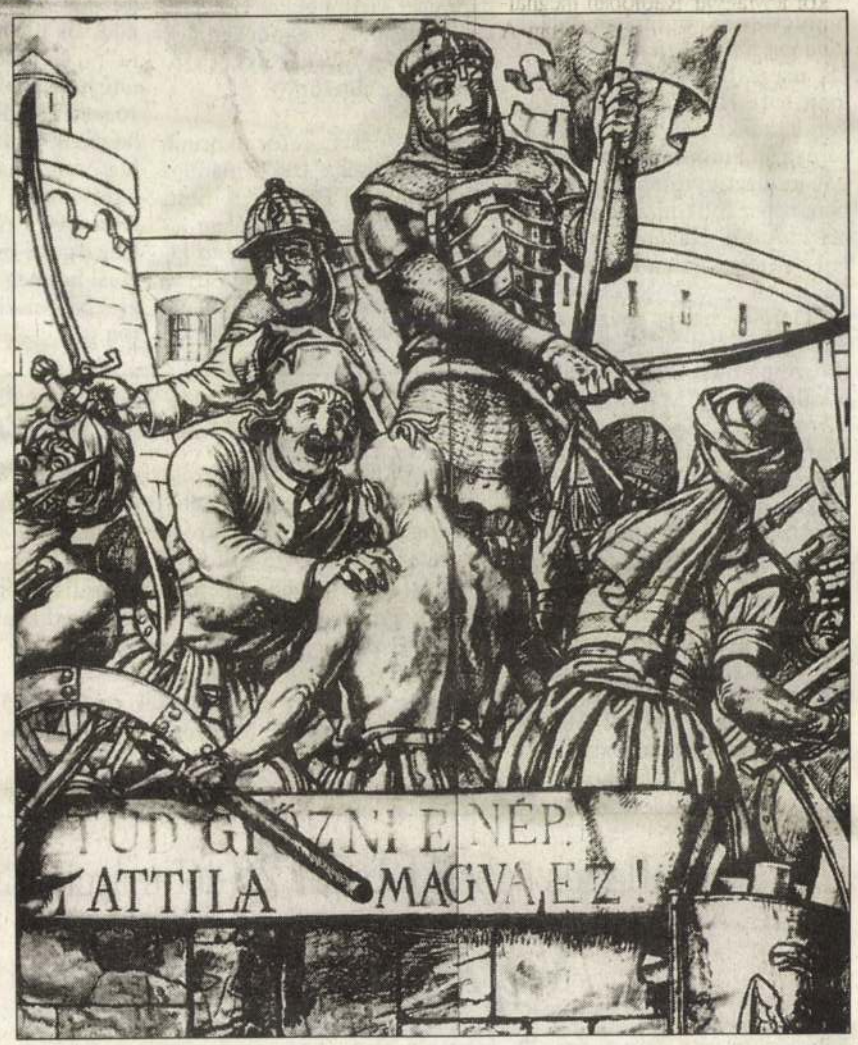

Kaposvár visszavétele, 1686 – freskótervrészletek

– A koromhoz illően egészségesen élek. Általában jól alszom, és már hosszú ideje nem fogyasztok húst.

– Nem unatkozhat, hiszen gyakran csenget a postás a fontos helyekről érkező levelekkel, meghívásokkal, köszöntő írásokkal.

– Legutóbb *Szájer* József, a Fidesz frakcióvezetője küldött köszöntő sorokat, nemrégen pedig a honvédelmi miniszter, *Szabó* János gratulált, miután Kanizsán megnézte a városnak adományozott gyűjteményemet.

– Elégedett ember Z. Soós István?

– Díszpolgára vagyok szülővárosomnak, Nagykanizsának és Szennának, a szabadtéri néprajzi múzeumáról híres somogyi falunak. A múlt évben odafönn az egyik legmagasabb kitüntetésre érdemesítettek. Közeleg a századik születésnapom. Gondolom, másoknak is eszébe jutok. Az újságírók közül – akiket egyébiránt nem nagyon kedvelek – te vagy az első, aki az idén felkeresett. Csak nem tartottál attól, hogy nem érem meg az augusztus 3-át?

Igényes fénymásolatokkal távozom Z. Soóséktól. A mester – Pista bácsi – udvariasan kikísér, és hosszasan szorongatja a kezemet, mintha én érdemelném ki a jókívánságokat.

– Isten tartsa meg jó egészségben. Augusztus elején, ha nem zavarom, újból felkeresem – búcsúzom a derűs tekintetű művésztől.

Gulyás J. Attila

, nem dohányoztak, és a zasélettől is tartózkodtak a lönösen vallásos közösségekben. Hamvazószerdát nevezik *böjtfőszerdának, száraz szerdának, böjtfogadó szerdának.* Ezen a napon az elmúlt évi virágvasárnapi barka hamujával keresztet rajzolnak a hívek homlokára a bűnbánat jeléül („hamut hint a fejére" – mondják ma is, ha valaki megbánja, amit tett). Hamvazószerdát követi a csonka hét, amelynek vasárnapján Európa néhány országában tüzet gyújtanak, amiben nem nehéz fölfedezni a *téltemetés szokását.* Hazánkban ez főleg a németek lakta részeken ismert.

Gergely napja már a kora középkor óta a rekordáció (köszöntőjének előadása) egyik alkalma volt. Március 12-én *Nagy Szent Gergely* bencés szerzetesre majd pápára emlékeznek. A középkori kultúra előkészítője iskolákat alapított, rendszerezte az egyházi énekeket (gregorián). Gergely-nap az iskolákban a tavaszi fél év kezdete volt, és ekkor a diákok adománygyűjtő körútra indultak. A *gergelyjárás* vagy *gergelyezés* során felvonulásokat szerveztek, köszöntőket énekeltek, új tanulókat toboroztak. Néhány bezárásra ítélt iskola újra

hagymát ezen a napon dugják a földbe, főzetével régen tífuszos betegeket mostak le. A bencés szerzetesek alapítójukat tisztelik Szent Benedekben.

Gyümölcsoltó Boldogasszony – március 25-e – Jézus fogantatásának ünnepe. A néphagyomány szerint ekkor kell a fákat beoltani. A Délvidéken úgy tartják, hogy a békák ekkor szólalnak meg először.

*

Hild József, reformkorunk vezéregyénisége 1867. március 6-án hunyt el Pesten. A pesti Újépület egyik pavilonjában lakott a Hild család (apja *Hild* János volt), így érdeklődése az építészet felé fordult. Munkája Pest városképére döntő hatással

A tavasz első hónapjában mindenki az időjóslásra kíváncsi, ezért sok népi megfigyelés származik márciusból. A legismertebbek a következők: „Gergely napja ritkán jó, / Hideg, szeles, sokszor van hó."; „Sándor, József Benedek, / Zsákban hoznak meleget."; „A márciusi köd sok égiháborút ígér a nyárra"; „Gyümölcsoltó hidege, / téli hónapnak megölője."; „Ha József napján derül, / a bőség hozzánk beül."; Ha január meleg volt, március hideg lesz; amilyen az idő március 9-e (Franciska-nap) körül, olyan lesz egész márciusban; a márciusi hó még akkor sem jó, ha a zsákban viszik keresztül a határon. **(hankó)**

Vallási ünnepek

Római katolikus: Hamvazószerda (március 8-a); Szent József (március 20-a); Gyümölcsoltó Boldogasszony (március 25-e).
Görög katolikus: Hamvazószerda (március 8-a); Mária örömhírvétele (március 25-e).
Protestáns: Nagyböjt (március 8.–április 23-ig).
Zsidó: Purim (Ádár hónap tizennegyedik napja). Előző nap tartják Eszter böjtjét (Táárit Esztér).
Nemzeti és nemzetközi ünnepek
A világ éhezőiért könyörögnek (március 5-e); Nemzetközi nőnap (március 8-a); Nemzeti ünnep (március 15-e); A magyar sajtó napja (március 15-e); Színházi világnap (március 27-e).

A csillagos égbolt február 26-tól március 24-ig

Napéjegyenlőség

Február 26-án a *Nap* 6 óra 32 perckor kel, és 17 óra 23 perckor nyugszik. Március 4-én már 11 óra 16 percen át tart a nappal: 6 óra 18 perctől 17 óra 34 percig. 11-én már 6 óra 5 perckor kel a Nap, és 17 óra 44 percig marad a látóhatár fölött. 18-án három perccel hosszabb lesz a nappal, mint az éjszaka! Csillagunk 5 óra 51 perckor kel, 17 óra 54 perckor tér nyugovóra. 24-én 5 óra 39 perckor bukkan fel a keleti látóhatáron, és 18 óra 3 perckor, nyugaton tűnik el. A csillagászati tavasz 20-án, 8 óra 35 perckor kezdődik. Egyúttal ekkor lenne a napéjegyenlőség. De mint látható – már korábban bekövetkezik a 12 óráig tartó nappal. Mindez a Föld légkörének fényeltérítő hatása miatt van. De csak 20-án kel pontosan keleten a Nap, és tér nyugovóra nyugaton. Ekkor a földi egyenlítő égboltra vetített másán, az égi egyenlítőn halad végig. Másnap már e fölött delel, így az északi félteke egyre több és több napsugárzást kap, mint a déli.

A *Hold* utolsó negyede február 27-én, 4 óra 53 perckor látható. Az *újhold* ideje: március 6., 6 óra 17 perc. Az első negyedet 13-án, 7 óra 59 perckor éri el. Ebben az időpontban égi szomszédunk még a látóhatár alatt lesz.

A *telehold* a csillagászati tavasz napján, 20-án csodálható meg. A pontos ideje: 5 óra 44 perc.

A bolygók közül a *Merkúr* március 1-jén, 16 órakor lesz alsó együttállásban a Nappal, ezért nem látható.

A *Vénusz* megfigyelhetősége gyakran romlik. Már csak a hajnali szürkületben, a keleti ég peremén vehető észre.

A *Föld* február 26-án 148 millió 90 ezer kilométerre van a Naptól. Március 24-én 1,06 millió kilométerrel távolabb lesz tőle.

A *Mars* márciusban még kora este megtalálható a nyugati ég alján.

A *Jupiter* a hónap elején négy órával nyugszik a Nap után. A Kos csillagképben látható.

A *Szaturnusz* tovább marad a látóhatár fölött, mint a Jupiter. A gyűrűs óriás szintén a nyugati égen található meg.

Az *Uránusz* és a *Neptunusz* nincs megfigyelésre kedvező helyzetben. **(orha)**

A vételi jog gyakorlásával tulajdonba kerülő termőföld új tulajdonosa a földet átadó gazdálkodó szervezet részére köteles megtéríteni az új gazdasági évet előkészítő, szükséges fő gazdasági munkáknak (szántás, talajerő-visszapótlás), zöldleltári értékeknek (pl. 3 évnél nem idősebb takarmányvetés) a gazdálkodó szervezet táblatörzskönyve alapján számított ellenértékét. A térítés mértékében és módjában az új tulajdonos és a gazdálkodó szervezet állapodik meg.
A vételi jog gyakorlásával tulajdonba kerülő földeket az annak fekvése szerint illetékes körzeti földhivatal adja birtokba.
A gazdálkodó szervezet hozzájárulásával a földhivatal birtokba adja a termőföldet akkor is, ha a birtokba adás egyéb feltételei fennállanak, de a jogosult az elismert tartozását nem fizette meg, vagy részletfizetésben állapodott meg.
Felhívjuk a tisztelt árverezni szándékozók figyelmét, hogy a ***Tájékoztató*** az árverés fontosabb szabályairól, valamint, hogy e ***Figyelmeztetés*** az összes termőföld-árverési hirdetménnyel kapcsolatban figyelembe veendő.
Központi Kárrendezési Iroda

TOLNA MEGYE: A Központi Kárrendezési Iroda KÖLESD községben, a Dalmandi Mezőgazdasági Kombinát Dalmand használatában (kezelésében) lévő termőföldterületből a Magyar Állam által kijelölt földrészletre az **árverést kitűzi.**
1. Az árverés helye : Kölesd, Művelődési Ház
2. Az árverést a Fővárosi Kárrendezési Iroda közreműködésével tartjuk meg.
3. Az árverés ideje: 2000. április 11. 10 óra.
4. Az árverésre kerülő földrészletek: Település: Kölesd

Helyrajzi szám	Terület	Művelési ág	Aranykorona-érték	Korlátozó intézkedés	
				megnevezése	értéke
060/5	1 ha 3915 m²	erdő	9,74	Társult művelés	
060/6	3 ha 9066 m²	erdő	27,35	Társult művelés	
065/3	6 ha 2836 m²	erdő	26,39	Társult művelés	

Dr. Győre Attila s. k. irodaigazgató

A 2000. április 3–15-ig terjedő időszak – II/3. földalapra vonatkozó – termőföldárveréseiről
A megyei (fővárosi) kárrendezési irodák 2000. április 3–15-ig terjedő időszakra eső termőföld-árverési hirdetményeit az 1997. évi XXXIII. törvény 7. §-ának (2) bekezdés a) pontja szerint az 1991. évi XXV. tv. 19. §-a alapján kijelölt termőföldterületből településenként a 20 hektárt meg nem haladó földterületekre (II/3. földalap) az alábbiakban tesszük közzé:
Tájékoztató az árverések fontosabb szabályairól
Az 1–3. pontok szövege megegyezik az II/2. földalapnál írottakkal.
4. Az árverésen a vételre szánt kárpótlási jegyet (banki letéti igazolást) letétbe kell helyezni, amelynek 20%-a az árverési előleg, amely a vételárba beszámít, vagy visszaadásra kerül.
5. Az árverésen az 1997. évi XXXIII. törvény 7. §-ának (2) bekezdés a) pontja alapján az őt megillető kárpótlási jegyekkel és/vagy banki letéti igazolással az a jogosult vehet részt, akinek állandó lakóhelye 1991. június 1-jén az érintett településen volt, és aki jelenleg is ott rendelkezik állandó lakóhellyel.
Az árverésen részt venni kívánó jogosultak személyi igazolványukkal bizonyíthatják a lakhely szerinti illetékességüket. Meghatalmazással árverező személy esetében a fenti igazolásokat – a meghatalmazó nevére kiállítva – az adatfelvételnél szintén be kell mutatni.
Az árverésen mezőgazdasági vállalkozást támogató utalvánnyal tulajdont szerezni nem lehet.
Az árverésen való részvétel jogosultságát igazolni kell. A jogosultságot igazolni nem tudó személyt az árverésen való részvételből ki kell zárni.
Figyelmeztetés! A Figyelmeztetés szövege megegyezik a II/2. földalapnál írottakkal.
Központi Kárrendezési Iroda

HEVES MEGYE: A Központi Kárrendezési Iroda **BÜKKMOGYORÓSD** községben, a Mátra-Nyugatbükki Erdő és Fafeldolgozó Gazdaság, Eger használatában (kezelésében) lévő termőföldterületből a Magyar Állam által kijelölt földrészletre az **árverést kitűzi.**
1. Az árverés helye: Bükkmogyorósd, Polgármesteri Hivatal
2. Az árverést a Jász-Nagykun- Szolnok és Heves Megyei Kárrendezési Iroda közreműködésével tartjuk meg.
3. Az árverés ideje: 2000. április 4. 10 óra.
4. Az árverésre kerülő földrészletek: Település: Bükkmogyorósd

Helyrajzi szám	Terület	Művelési ág	Aranykorona-érték	Korlátozó intézkedés	
				megnevezése	értéke
059	16 ha 5679 m²	erdő	39,76	Társult gazdálkodás	

A Központi Kárrendezési Iroda **BÜKKSZENTMÁRTON** községben, a Mátra-Nyugatbükki Erdő és Fafeldolgozó Gazdaság, Eger használatában (kezelésében) lévő termőföldterületből a Magyar Állam által kijelölt földrészletre az **árverést kitűzi.**
1. Az árverés helye: Bükkszentmárton, Polgármesteri Hivatal
2. Az árverést a Jász-Nagykun Szolnok és Heves Megyei Kárrendezési Iroda közreműködésével tartjuk meg.
3. Az árverés ideje: 2000. április 6. 10 óra.
4. Az árverésre kerülő földrészletek: Település: Bükkszentmárton

Helyrajzi szám	Terület	Művelési ág	Aranykorona-érték	Korlátozó intézkedés	
				megnevezése	értéke
036/4	8 ha 8364 m²	erdő	15,02	Társult gazdálkodás	

Dr. Horváth Gabriella s. k. irodaigazgató

Egy évforduló ürügyén

Z. Soós István kiállítása Sárváron

A Sárváron nemrég nyílt kiállításon bemutatott Z. Soós István festőművész neve kevésbé ismert. Holott festői, különösen monumentális és restaurátori munkássága révén nagyobb elismerést és ismertséget érdemelne. Azt is kevesen tudják, hogy jelentős alkotása látható megyénkben. Sárváron a Szent László templomot ugyanis az ő freskói díszítik. A város legújabbkori történelmének negyedszázados jubileuma kapcsán a város emlékkiállítással tiszteleg a 93 éves mester előtt.

Z. Soós István élete kicsit esszenciája is századunk történelmének. Nagykanizsán született, 1900. augusztus 3-án. Sorsának alakulásában, mi több, festővé válásában a monarchia államalakulatának igen komoly szerepe lesz. Ugyanis édesapját, aki MÁV-alkalmazott, Zágrábba helyezik. Ő azonban fiát nem akarja horvát iskolába adni, ezért a nagykanizsai MÁV fiúnevelő-intézetbe kerül. Tehetségére ott figyel fel tanára, az egykori Székely Bertalan-tanítvány, Pasiczky Sándor. Irányításával — ma úgy mondanánk, tehetséggondozó munkájának köszönhetően — csakhamar az iskola legelső rajzolójává válik. Szülei ellenzik a művészi pályát, így egy év múlva csak Pasiczky közbenjárására engedik el a felvételire. A főiskola festő szakán Glatz Oszkár növendéke lesz, de más művészeti ág is vonzza. E sikeres műfaji „kiruccanás" eredményeként mestere, Orbán Antal szobrász, látván Z. Soós kitűnő formaérzékét, kiváló mintázóképességét, erősen csábította a szobrászi pályára. De a festőtanítvány kitart eredeti elképzelése mellett. A főiskolai évek szobrászi megnyilatkozásai nem tűnnek el nyomtalanul. Később festészetének egyik ismertetője lesz kiváló komponálási és színkészsége mellett a plasztikusság, a dinamikus fény-árnyék hatás. E képességnek igazán templomfestőként és restaurátorként veszi hasznát.

A főiskola befejeztével, 1926-ban Kaposvárott telepedik le. Első bemutatkozásán, 1927-ben csupa pasztellképpel szerepel. Hazai és nemzetközi sikereit az 1930-as Nemzeti Szalon-beli tárlatnak köszönheti, öt balatoni tájképpel mutatkozik be. A szakmai elismerést követően Bécsbe, Milánóba hívják, nemzetközi kiállításokon vesz részt. Ez segíti művészi horizontjának szélesítését, az európai festészetben uralkodó tendenciák megismerését. Olaszországban, 1934-ben a reneszánsz mesterek klasszikus alkotásaival ismerkedik. Tapasztalatait egyházi megbízásainál kamatoztatja sikerrel. Különösen nagy hatást gyakorolnak rá a barokk mesterek. A szellemi szabadsághoz, a független alkotói munkához azonban elengedhetetlen az egzisztenciális függetlenség. Ennek kialakítását segítik a templombelsők kifestésére, restaurálására kapott megbízások. Így 1925-ben a kaposvári Szent Imre és a Ráksi község templomának freskóit, 1929-ben pedig a Fonó

Önarckép piros sállal

Kertben, szalmakalappal

Falusi jelenet

Márciusi Balaton

községi templom két szentjének, Szent Istvánnak és Lászlónak az alakját festi meg. Toponár község templomában a megrongálódott Dorffmaister-freskók restaurálása jelentős szakmai fegyvertény. Megállás nélkül dolgozik. Az elvégzett munkákért kapott honoráriumot összegyűjti. Ebből először házat vásárol, majd eladja, a befolyt összegből birtokot vesz. Gazdasági vezetését sógorára bízza, ezzel akarván megteremteni a későbbi gondtalan festéshez szükséges anyagi hátteret. Számítását azonban a negyvenöt utáni államosítás áthúzza.

A festői pályakép szempontjából igen jelentős dátum 1938. Ekkor kap megbízást a sárvári Szent László templom freskóinak elkészítésére. A kor patetikus, fennkölt és túlidealizált szellemiségének azonban nyoma sincsen a sárvári falképek alakjain. Ez nagyban köszönhető az akkori apátplébánosnak, *Huszár Mihálynak*, aki nem köti meg a művész kezét. A falképek alakjai inkább a historikus, mint a vallásos festészet jegyeit hordozzák magukon. Színhordozásuk közel áll ahhoz az életközpontú, derűs felfogáshoz, mely Z. Soós István egész művészetére jellemző. Az apátplébánostól kapott művészi szabadságot azzal viszonozta, hogy a *Szent László templomot épít* „című" falfestmény jobb sarkában megörökítette Huszár Mihály alakját is.

A háború után a kaposvári múzeum helyreállítására kap megbízást. Restaurátorként innen vonul nyugdíjba. Festői pályafutása — a megbízások alatti távollétet leszámítva — Kaposvárhoz köti.

❁

Sárváron a Nádasdy-vár múzeumában tájképeit, portréit, csendéleteit láthatjuk. A festményekről sugárzik Soós István természet- és emberszeretete, mellyel az őt körülvevő világot szemléli. Derűs színhatású festői felfogása a ma alkotója szemében is frissnek, szakmailag tökéletesnek tetszhet. Piktúrája szervesen illeszkedik a magyar festészet azon vonulatába, mely Ferenczy István nagybányai tevékenységével kezdődik, Szőnyi István, Boldizsár István és Halápy János munkásságával folytatódik.

A Sárváron bemutatott tájképek, portrék közül több igen közel áll ahhoz a festői felfogáshoz, melyet a nagybányaiak képviseltek szín- és fényhatás, komponálási mód tekintetében. A sárvári tárlaton bemutatott alkotások közül a *Kertben, szalmakalappal* című kalapos hölgyportré emelkedik ki, és az *Önarckép piros sállal*. Utóbbi franciás hatást sugall. (Z. Soós egyik példaképének Monet-t tekintette.) Kiváló jellemábrázoló képessége megmutatkozik a portrékon és a családi életképeken (Uzsonnázók, Anyám este olvasgat, Anyám vendége). Színvesen lesett el pillanatokat, apró villanásokat a mindennapi életből. A megjelenítés két felfogását a *Hurkasütő sátor* és a *Kártyázók* képviseli. Utóbbi nemcsak a jellemábrázolás, de a fény-árnyék ellentétre épített komponálásmód ragyogó példája is. A vásznon felfedezhetjük a barokk inspirációját (fény-árnyék dinamika), és a századforduló szecessziós ízét is. Utóbbira vallanak a háttér fáinak, ágszövevényeinek szecessziós hajlatai. A kép központja, ahol a kártyacsata zajlik, erősen felizzik. Ez a kép a kiállítás legnagyobb darabja.

Technikai értelemben is sokat ad ez a kiállítás. Bepillanthatunk a gazdag témaválasztáson túl a festői alkotómódszer változásaiba is. Az ötvenes évekig ecsettel festett, 1957-től csak festőkéssel dolgozik. „Képei színesebbekké, lazábban oldottabbakká váltak. A sötét színeket felváltották a világosabbak. Egyfajta visszatérés ez a kezdetekhez, a franciákhoz." — írja erről a korszakról Szíj Rezső művészettörténész. Csendéletei mellett tájképfestészetének egyik mesterműve a festőkéssel készített *Márciusi Balaton*. A vizet és a fonyódi hegyeket a nádast ellenfényben láthatjuk. Festői felfogásában váltást jelez az ég kékjének és a napkorongnak merészen konstruktív, de hamvas színvilágú megkomponálása. A napnak és égnek ilyen megjelenítése több képén is visszaköszön.

Kiváló rajzi tudását nemcsak komponáláskor kamatoztatta, de rajzolóként, portréfestőként is. A franciás könnyedségű, festőspaknival, késsel készült portrékat 1960 óta felváltották a finom krétarajzok. Ezeken fedezhető fel leginkább a barokkos vonalgazdagság.

A kiállítás terei behatároltak, ezért csak egyetlen barna pittkréta rajzon csodálhatjuk meg Z. Soós István ragyogó rajztudását. A sárvári kiállítás tisztelgés a 93 éves, ma is élő mester előtt. S mint olyan, csak metszetét adhatja a művész legegyszerűbben természetelvűnek nevezhető életművének. A rendezők igyekeztek megmutatni az idős mester másik arcát, hisz eddig csak a templomfestőt ismertük. Ez a szándékuk a teljesség igénye nélkül is sikerült.

❁

A kiállítás közel fél éven át látható Sárváron, a múzeumban.

Bodorkós
Fotó: Benkő

Negyven év óta először

A pannonhalmi főapát celebrált misét a celldömölki búcsún

Évről évre több zarándok vesz részt Celldömölkön a hagyományos Mária-napi búcsún. Az elmúlt szombaton és vasárnap mintegy négy és fél ezren érkeztek a búcsújáró helyre szinte az ország minden részéből. A helybeliek és a környező települések lakói mellett népes csoportot alkottak a Kapuvárról és környékéről jött hívek.

A zarándokokat szombaton délután ünnepélyes külsőségek között köszöntötték, majd megkezdődtek a csaknem huszonnégy órán át tartó szertartások. Szombaton este gyertyás körmeneten vonultak a zarándokok a Szentháromság téren, ezt követően egész éjjel virrasztottak. Vasárnap délelőtt volt az ünnepi szentmise, amelyet *dr. Várszegi Asztrik* pannonhalmi főapát celebrált. Az utóbbi negyvenöt évben most először fordult elő, hogy ilyen magas rangú egyházi méltóság mondta a Mária-napi búcsún az ünnepi szentbeszédet Celldömölkön. A főapát megemlékezett Mindszenty József hercegprímás negyvenöt évvel ezelőtti celli látogatásáról, majd az elődöknek a mai ember számára is példaként állítható Mária-tiszteletéről beszélt az egybegyűlteknek.

A népes zarándokseregtől vasárnap délután ugyancsak ünnepélyesen búcsúztak el Celldömölkön. A vendéglátásba — szintén az idén első alkalommal — a Kemenesaljai Művelődési Központ is bekapcsolódott. Azok a hívek, akik nem virrasztották át az éjszakát, megpihenhettek a színházteremben, ahol ennivalót is felszolgáltak nekik.

B.L./Pannonpress

Árpád-házi ezüstök

Vízvezeték ásása közben rengeteg pénzérmét tartalmazó cserépedény fordult ki a földből Tatabányán, egy lakóház udvarán. A kincset átadták a múzeumnak. Az első átszámoláskor kiderült, hogy a korsó 3.963 ezüstpénzt tartalmazott a tatárjárás előtti korszakból, III. Béla, II. András és IV. Béla uralkodása idejéből.

A megyei könyvtár kiadványa

A barokk építészet emlékei Szombathelyen

A barokk évének nyilvánította 1993-at az Unesco és az Európa Tanács. A kezdeményezéshez hazánk is csatlakozott. Ebből az alkalomból jelent meg a Berzsenyi Dániel Megyei Könyvtár két kiadványa a barokk építészet szombathelyi emlékeiről és a barokk zenéről. (Ez utóbbiról már jelent meg írás lapunkban.)

A barokk építészettel foglalkozó kiadvány azoknak is kalauzul szolgálhat, akik a barokk jellegzetességeivel általában kívánnak ismerkedni. A Szombathely építészeti emlékeit kutatók azonban nem nélkülözhetik *Horváthné Kupi Ildikó* munkáját. A bibliográfiában az egyes épületekről (székesegyház, püspöki palota, szeminárium, megyeháza, Szegedy-ház, Szent Márton templom) megjelent cikkeket, köteteket találják. Főként azokat a kiadványokat, amelyek a megyei könyvtár gyűjteményében megtalálhatók, de regisztrálja azokat a főbb műveket is, amelyek hiányoznak, ám nélkülözhetetlenek a téma iránt érdeklődők számára. (Könyvtárközi kölcsönzéssel megkaphatók.) A bibliográfiához és a benne szereplő dokumentumokhoz hozzá lehet férni a könyvtár nyitvatartási idejében a felnőttek olvasószolgálatánál.

-thy

Ajánló a rádió és a tv mai műsorából

KOSSUTH RÁDIÓ

8.10 Törvénykönyv. 8.40. Napközben. 11.05 Társalgó. 12.00 Déli krónika. 12.30 Ki nyer ma? 13.30 Katolikus félóra. 14.05 Kamaramuzsika. 15.05 A kis lord. Frances Hodgson Burnett regénye. 16.00 Délutáni krónika. 16.20 Zeneférum. Talpalávaló. 17.25 A Szabó család. 18.00 Esti krónika. 18.30 Ráadás. 19.05 Sportvilág. 19.40 „Az ember csak egy nádszál... egy gondolkodó nádszál". 20.05 Népi táncmuzsika. 20.30 Határok nélkül. 21.05 Médiavilág. 22.00 Késő esti krónika. 22.30 Kiszorítósdi. **URH:** 10.00 Közvetítés az Országgyűlésről. 13.00. Az Amerika Hangja magyar műsora. 18.30 Nemzetiségi műsorok. 23.00 A BBC magyar műsora.

PETŐFI RÁDIÓ

8.05 Europódium. 9.10 Zene-szó. 11.15 Az én slágerlistám. 12.00 Nótasó. 13.10 Prímáspódium. 14.00 Mindenki másképp csinálja. 15.03 Musical hangverseny az Ódry Színpadon. 16.00 Csúcsforgalom. 17.05 Kamaszpanasz. 18.20 Helykereső. 19.05 Varázsgömb. 19.50 World Music. 20.20 Boldog születésnapot! 21.10 Zeneközelben a hallgató. 22.30 Férfiháztartás.

BARTÓK RÁDIÓ

9.05 Pódium. 10.05 Feljegyzések az egérlyukból. 11.04 Baritonáriák. 11.40 Országok, tájak zenéje. 12.05 Hangverseny délidőben. 13.25 Fúvószene. 14.05 Német nyelvlecke. 14.20 Átváltozások a XX. században. 15.20 Kórusmuzsika. 14.20. Hangjáték. 16.35 Sugár Miklós műveiből. 17.00 Irodalmi újság. 18.05 Liszt: Don Sanche avagy a szerelem kastélya. 19.41 Handel triószonátái. 20.00 Európai Nyári Fesztiválok. 22.05 Hangszerszólók. 22.39 Az európai cigányság népzenéje.

GYŐRI RÁDIÓ

Műsorkezdés 7.00 órakor.

TV 1

9.00-12.00 Napközi. 12.00 Déli egyenleg. 16.00 Híradó. 16.25 Hatalom és szenvedély. 17.15 Ombudsnő. 17.40 Játék. 18.25 Betűpárbaj. 18.50 Katolikus krónika. 19.07 Esti mese. 19.30 Híradó. 20.25 A Guldenburgok öröksége. 21.15 Gondolkodó. 21.35 Ezredforduló. 22.25 Titkok és talányok. 22.45 TS-Sportvarázs. 0.25 Híradó. 0.30 BBC híradó.

TV 2

10.00 Parlamenti Napló. 16.05 Mit ér az ember, ha vidéki? 16.20 Észbontó. 16.40 Gyerekeknek. 17.25 Korforduló. 18.00 Délutáni egyenleg. 18.10 Körzeti híradók. 19.30 A boldog család. 20.30 Stúdió '93. 21.25 Mindent vagy semmit! 22.00 Esti egyenleg. 22.25 24 óra. 22.50 Esti zene.

ORF 1

9.30 Idősek klubja. 10.30 Nem ismerlek, de szeretlek. 12.05 Sportaréna. 13.35 A három büfésnő. 14.00 A Waltonok. 15.00 Te meg én. 15.50 Kaland a Karib-tengeren. 16.35 A Flintstone-család. 18.30 Két müncheni Hamburgban. 20.15 Univerzum. 21.20 Káosz az osztályban. Olasz film 22.45 Kung fu. Amerikai akciófilm.

ORF 2

15.00 Hársfa utca. 15.40 Hétköznapi történetek. 16.45 A világ vallásai. 18.00 Cosby show. 19.00 Tartományok ma. 20.15 Aki nevet, nyer. 22.00 Híradó. 22.30 Klub 2. 24.00 Chicago 1930.

MOZI

Savaria: Egy jó zsaru, kisebb hibákkal, 10, 4. Sommersby, 6, 8. **Mini:** Egerek és emberek, fél 6, fél 8.

SZOMBATHELYI VÁROSI TV

14.00 Szív TV. 14.01 Baba-mama torna. 14.35 Gyermekek képernyője. 15.00 Különjárat. 15.40 Harc Rómáért. Történelmi kalandfilm. 17.20 Íme az INTERIMPO! 17.40 Magyar-Rally Bajnokság. 18.00 TV 4 hétfő — kedden. 18.10 Knight Rider. 19.00 High Five — Snowboard. 19.30 Tóparti látomás. Magyar film. 21.05 A Grand Slam története.

Soós Istvánné Soós Z

Pető András Szombathelyen született

Most lenne százéves a konduktív pedagógia megalapítója

Bár Pető András neve ma fogalom országhatárokon belül és kívül is, nem szerepel méltató sorokkal egyetlen lexikonban sem. Így nem sokan tudhatják — azok sem, akik valamilyen módon kapcsolatba kerültek vele személyesen, vagy gyógyító tudományának áldásaival —, hogy, ha élne, kereken száz esztendős lenne.

Szombathelyen látta meg a napvilágot 1893-ban, Budapesten érettségizett 1911-ben. Bécsben is tanult és Párizsban is folytatta tanulmányait. Az első világháborúban hadikórházakban végzi embermentő szolgálatát, orvosként, vállalkozóként, íróként és folyóiratszerkesztőként is számon tartják.

Dr. Pető András 1945 után az Országos Mozgásterápiai Intézet igazgatója lett. Ez az intézet elsősorban szakembereket képzett. 1963-ban kezdődött meg a konduktorképzés.

A betegek kiszolgáltatottsága ellen

Nevéhez fűződik a konduktív nevelési rendszer kidolgozása olyan gyermekek gyógyítása céljából, akik a központi idegrendszer sérülése miatt mozgássérültek. A dr. Pető András által megalkotott konduktív pedagógia optimális feltételeket biztosít az agy, illetve az idegrendszer károsodása következtében mozgássérültekké váltak beilleszkedésére, társadalmi rehabilitációjára. A rendszer komplex alkalmazása lehetővé teszi, hogy a gyógyíthatatlan mozgászavarokkal küszködők tanulhassanak, ellássák magukat, később munkát vállalhassanak, és ne kiszolgáltatottan, mások segítségére utaltan, esetleg intézetben éljék le életüket. Amikor az 50-60-as években paralízisjárvány következtében sokan — főként a fiatal korosztályból — e betegség következtében megnyomorodtak, őket is az akkor még a Villányi úton lévő Pető Intézetben kezelték. Sokan ennek köszönhették, hogy járni, élni tudnak.

Dr. Pető Andrást 1967-ben, munka közben érte a halál. Vagyont nem gyűjtött, puritánul, egyszerűen távozott, ahogyan élt és munkálkodott. Nem kímélte magát, még sok terve volt. Nem érhette meg intézete elismertségét, világhírességét. Azt sem, hogy az igények miatt a kis Villányi úti intézetet kinőtték és Budán, a Kútvölgyi úton új intézet emelkedett, azt sem, hogy ez az intézet ma már a Nemzetközi Pető Intézet nevet viseli. Főiskolai diplomának megfelelő rangú a konduktorok végzettsége, ők végzik a munkát Pető konduktív pedagógiai rendszerének alapján. Eredményeit szárnyra kapta a világhír, jönnek szülők sokfelől, hozzák a reményt és gyógyulni vágyó gyermekeiket, és a hozzáértő, avatott kezekben a módszeres munka, a türelem olykor csodálatos, nem várt eredményeket produkál.

A Nemzetközi Pető Intézet

állandó helyhiánnyal

küszködik. A konduktív pedagógia nem élvez jogi védettséget, csupán a Pető név és intézeti embléma. Sokan vissza is élnek ezzel...

L. Gy. (MTI-Press)

Családi piknik a Bagolyvárban

Évadot nyit a Gyermekek Háza

Lesz majd móka, játék, kacagás, sőt még tűzijáték is szombaton a Bagolyvár szép környékén, a szombathelyi Gyermekek Háza évadnyitóján. Minden szabad téren zajlik délután 2-től: a Ferrum és a Keszőce színpad, a vasvári játékszín és tánckar (Hair) előadása, a hétpróbás játékos verseny, az agyagozás, a bábkészítés, a portrérajzolás, *Marics István* a sárkányrepülőt mutatja meg, lehet sakkozni, lovagolni, könyveket venni, de lesz néptáncbemutató, táncház, és az esti órákban tűzijáték is. Mindezt a Ház két új fiatal munkatársa, *Prikazovics Ferenc* és *Lőrincz Anikó* készíti elő családoknak, fiataloknak és időseb-

Egy nyári pillanat a felsőcsatári táborból

beknek az eső gondolatát is messze űzve, de ha megnyílnának mégis az ég csatornái, akkor másnapra, vasárnapra teszik át az egész programot.

— A nyár a pihenésé volt, a felsőcsatári táborunkban több mint hétszáz gyermek ismerkedett a Vasheggyel és a Pinka völgyével, ezzel az ember által még el nem rontott, szinte érintetlen környezettel, voltak napközis és törp-táboraink bent a házban, az új évadot pedig az óvodák és iskolák igényeihez, programjaihoz igazítva kezdjük el szeptember 20-ától folyamatosan. Nem konkurálni akarunk a tananyaggal, ellenkezőleg: játékosan, de tudományosan kiegészíteni, más szempontokból is megvilágítani azt — mondja *Csorba Katalin* igazgató.

A két új munkatárs közül Anikó a kisebbeket, az alsó tagozatosokat, Péter a felsősöket vállalta, de más kiváló szakemberek is tartanak előadásokat, vezetnek szakköröket. Megújulva ismét beindul felső tagozatosoknak a színjátszó kör, alsósoknak a rajzfilmek világát ismertető Walt Disney klub, minden iskolás korosztálynak a versmondó stúdió, a felső tagozatos lányok divatról, háztartásról hallanak majd a „Borzas Kata" klubban, még a főiskolásokat is várja a gitár-suli, s zajlik majd az élet a már bejáratott szakkörökben és körökben: a néptáncosoknál, a társastáncosoknál, a fotósoknál, a repülőmodellezőknél, a bélyeggyűjtőknél, a keramikusoknál, a kis képzőművészeknél, a hajómodellezőknél, a matematikusoknál... a süniknél, de nehéz lenne mind felsorolni azt a sokféle lehetőséget, amelyet ez a gyönyörű környezetben álló ház kínál.

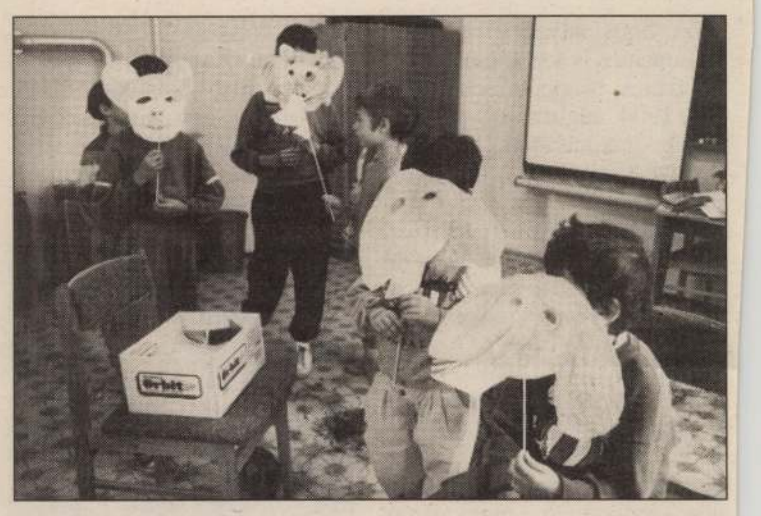

A törp-táborban a legkisebbek érezhették vígan magukat

Az évad gerincét mégis a sorozatok adják. Néhányat megújítva folytatnak, mások, mint például az Évezredek hétköznapjai című, újak.

— A győri klubból szívesen tartanak természet- és környezetvédelmi sorozatot nálunk a Felelős vagyok a bolygómért című programunkon. Az őskortól napjainkig próbáljuk bemutatni az öltözködést, az életmódot, a szokásokat az Évezredek hétköznapjai című sorozatunkban, havonta egyszer a körülöttünk élő népek játékait tanulhatják meg az alsó tagozatosok, megújítjuk a Nemzetek és kultúrák sorozatunkat, az idén egyiptomi, görög, római és japán napokat tartunk, havonta jelentkezik a vetélkedős Tantárgyak napjai, lenével a felsőtagozatosok a várostörténeti vetélkedőn ismerkedhetnek, a hatodikosok rajzpályázatos vetélkedőjének témája az Egri csillagok, egyéni levelezős játék lesz a kicsiknek a mesékkel kapcsolatos Hol volt, hol nem volt..., s ismét lesz fura-túra ősszel, bagolyvári kupa, s igény szerint több játszóház és iskolanap. A szakkörök év végi kiállítása természetes, akárcsak a Föld Napja alkalmából meghirdetett képzőművészeti pályázat, de újdonság a baba-kiállítás, s Siófokról először ide hozzák a régi népi játékokat bemutatásra.

Továbbra is az a nyitottság jellemzi a Gyermekek Házát, amellyel eddig is várta az iskolásokat, az óvodásokat, a nagymamákat, és mindenkit.

Szakály Éva

Weöres Sándort idézi

Emlékpad a holt Lánka partján

Ebben az évben, Weöres Sándor születésének 80. évfordulóján az emlékezés irodalmi emlékhellyé avatta Csöngét, e kis kemenesaljai községet.

A falu határában — ahol a Lánka-patak csordogált valaha —, találni egy kis fa társaságában egy padot, üresen, legtöbbször magányosan. Ezen a téren szokott a költő ifjúkorában hazajönni, innen látott rá kedves faluja házaira, nézegette Csöngét, templomtornyát, a piros-görbe házat. A Lánka-patak környezete érték és meghitt volt számára. Nem nagy folyó, csöndes patak. A Lánka-patak a kissitkei határban a Kurcon dűlőben ered és mintegy húsz kilométeren át kíséri a Rábát, hogy Pápocnál egyesüljön vele. A gyors folyó ra. Tudta, hogy valami nincs rendjén költői ébredésének színhelyén.

Egyik versében a Lánka sorsára utalva írta:

„Megtaláltuk a tó helyét a tó helyett,
a fák helyét a fák helyett,
a fű helyét a fű helyett,
a patak helyét a patak helyett..."

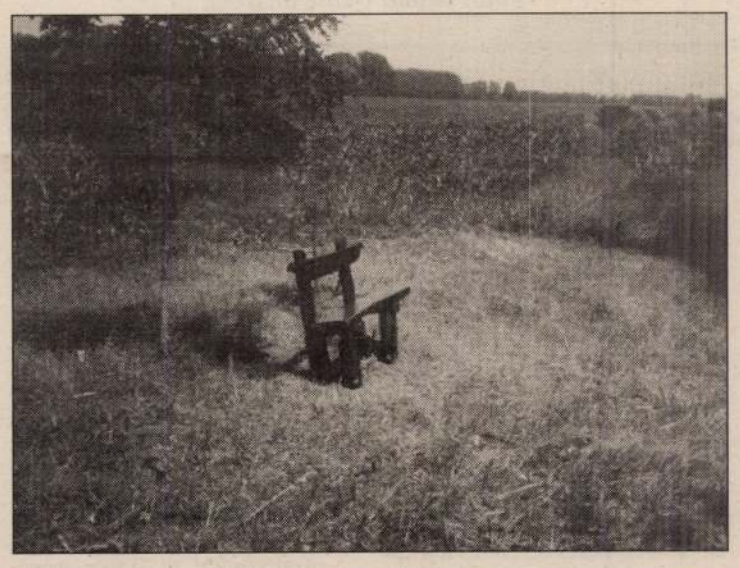

Üres a pad, üres a patak, így jár sok minden az ég alatt. Mégis az emlékpaddal valami ide visszaköltözött. Hirtelen életszerűvé vált, elevenebb lett a csöngei határ. Küldetése van, hívogat bennünket kis pihenőre, a költőre való emlékezésre. És ha időt szentelünk egy-egy megállásra itt, felidézve a költőt, elimádkozva néhány verssorát, akkor valóban emlékhellyé nemesül az utókor figyelme által is a falu és a holt patak, ahol valamikor kristálytiszta víz csillogott és a költő művével az Óceánig ért.

Weöres Sándor:

„Amikor még senkise voltam,
fény, tiszta fény,
a kígyózó patakban
gyakran aludtam én."

Dala József

verészni, üldögélni, meditálni. Károlyi Amy költőnő, Weöres Sándor hitvesének a kérése volt, hogy egy emlékpad kerüljön ide. Volt rá oka, hogy ezt tanácsolja, kérje, hisz számos emlék idézése a hely, részéről akár megszentelten is. Sándor pedig a Dunát ígérte cserébe a kis testvérnek. Ez volt a múlt. A környezeti, természeti romlás elvesztésre ítélte a Lánka vizét, egy napon belehalt csendességébe és nagy üres árokká silányult, amelyet Weöres Sándor még életében jósolt számá-

Popzene a környezetvédelemért

Popzenészek népszerűsítik a környezetvédelmet október 2-án és 3-án a Budapest Kongresszusi Központban — jelentették be tegnap a Környezetvédelmi és Területfejlesztési Minisztériumban. A rendezvényre ötmillió forintot fordít a minisztérium, 2-5 millió forintra számítanak szponzoroktól. A kongresszusi központ közelében lévő benzinkút például ígérte, hogy ingyenesen ad benzint a rendezvényre érkező és a légszennyezés vizsgálaton legjobb eredményt elérő autósoknak. A műsor finanszírozásába a jegyek árát nem vonják be. A négy előadást és félházat, illetve teltházat tekintve 900 ezer-1 millió 800 ezer forintos jegybevétel egészét a légúti betegségben szenvedő gyermekek gyógyítására utalják át.

Délelőtt többek között fellép Eszményi Viktória, Szandi, Viki és Sugár Berci; este Benkő László, a Manhattan együttes, a Pa-Dö-Dö, az Edda és Demjén Ferenc vállalta a környezetvédelem színvonalas népszerűsítését. A belépőjegyek ára 250 forint, a jegyekhez 300 forinttal járul hozzá a szaktárca. A koncerttel együtt különleges kőzetek bemutatójára, képzőművészeti kiállításra is sor kerül.

TÉLIESÍTETT ÉPÍTKEZÉSHEZ VÁSÁROLJON RÉGI ÁRON!

— falazáshoz téglát,
— vasbetongerendát,
— béléstestet,
— Transzport betont,
— faanyagot,
— tetőfedő cserepet, palát, hullámpalát stb.,
— cementet, mészhidrátot.

A megvásárolt építőanyagokat KEDVEZMÉNYES ÁRON HÁZHOZ SZÁLLÍTJUK, továbbá mindennemű ÁRUFUVAROZÁSSAL készséggel állunk rendelkezésre.

ÉPFU Szombathely Kft., Szombathely, Söptei u. külső 8—10. Tel.: 94/325-116. Fuvarszervezés: 94/313-294.

(44117/1H)

KŐSZEGEN
SVÁJCI KILÓSRUHA-VÁSÁR
FRISS ŐSZI ÁRUKÉSZLETBŐL
A **JURISICS VÁR**
MŰVELŐDÉSI KÖZPONTBAN
SZEPT. 15—16.
(Szerdán és Csütörtökön)
Nyitva: 9—17 óráig.

(43893/1H)

AZ ALPOK-ADRIA MEGHÍVJA ÖNÖKET

AZ 1993. SZEPTEMBER 16-ÁN 10.00—17.00-ig 1993. SZEPTEMBER 17-ÉN 9.00—16.00-ig TARTANDÓ OLASZ VENDÉGLÁTÓ ÉS ÉLELMISZERIPARI GÉPEINEK TERMÉKBEMUTATÓJÁRA.

SZÁRAZTÉSZTAGÉPEK, FAGYLALTGÉPEK, KÁVÉGÉPEK, PIZZASÜTŐK, SÜTŐIPARI KEMENCÉK, MOSOGATÓGÉPEK, FAGYLALT ÉS SÜTEMÉNYES VITRINEK, SZELETELŐ GÉPEK stb.

A RENDEZVÉNY HELYSZÍNE: KÖRMEND, KORONA ÉTTEREM, RÁKÓCZI u. 4.

ÉRDEKLŐDNI: 92/314-721, 72/330-608.

(44145/1H)

KAPOSVÁR VISSZAVÉTELE

1686. NOVEMBER 12.

Z. SOÓS István

KAPOSVÁR MEGYEI
JOGÚ VÁROS

POLGÁRMESTERI
HIVATALA

TISZTELETTEL
MEGHÍVJA ÖNT

Z. SOÓS ISTVÁN
FESTŐMŰVÉSZ
FRESKÓKARTONJÁNAK
AVATÁSÁRA ÉS
ADOMÁNYOZÓ
ÜNNEPSÉGÉRE, AMELYRE
1991. NOVEMBER 22-ÉN
14.00 ÓRAI
KEZDETTEL KERÜL SOR
A VÁROSHÁZA
DÍSZTERMÉBEN
AVATÓBESZÉDET MOND:
DR. SZÍJ REZSŐ
MŰVÉSZETTÖRTÉNÉSZ

. . .

SZABADOS PÉTER
POLGÁRMESTER

DR. KÉKI ZOLTÁN
JEGYZŐ

A MAGYAROK A HONFOGLALÁS UTÁN HAMAROSAN MEGSZÁLLTÁK EZT A HELYET, AHOL A VÁR ÉPÜLT, MELYET RÉGI OKLEVEKBEN RUPUL-VÁR, MAJD 1009-ÓTA KAPOS NÉVEN EMLÍTENEK.
KAPOSBAN 1273-BAN A VÁRMEGYE GYŰLÉST TARTOTT. 1332-1337 KÖZÖTT ITT PLEBÁNIA VOLT. 1372-BEN NÁDORI KÖZGYŰLÉST TARTOTTAK. 1403-1543-IG SOKSZOR VÁLTOZTAK BIRTOKOSAI.
1543-TÓL KIRÁLYI BIRTOK. A XIV.-XV. SZÁZADBAN AZ AKKORI VISZONYOKHOZ KÉPEST ERŐS VÁR LEHETETT, VÍZ VETTE KÖRÜL. 1555-BEN TUJGON BUDAI BASA FOGLALTA EL ÚGY, HOGY A KECELNÉL ELZÁRTA A KAPOS VIZÉT, MELY A VÁR SÁNCAIT TÁPLÁLTA. 1565-66-BAN A MOHÁCSI SZANDZSÁKHOZ TARTOZOTT. 1686-BAN BUDA VISZSZAFOGLALÁSA UTÁN ISMÉT MAGYAR BIRTOK LETT, EKKOR KB. 120 LAKOSA VOLT. 1703-1711 KÖZÖTT II. RÁKÓCZI FERENC CSAPATAI FOGLALTÁK EL, – MAJD I. LIPÓT KIRÁLY LEROMBOLTATTA. EGY KIS VÁRFAL MÉG LÁTHATÓ.

SMKtár.: 59.91

KAPOSVÁR

1991. NOVEMBER 22.

MEGHÍVÓ

szetünk így is legimpozánsabb művének szellemisége múlt századi nagy történelmi festőink nyomdokain halad. A megemlékezés ugyanúgy emlékmű szerepet vállal, mint egykor Benczur Gyula a Budavár visszafoglalásával. A freskóterv eszmei tartalma nem az öldöklésre, hanem a megbékélésre összpontosít. Nem bosszútól fűtött, sok évtizedes rabságot megtorolni akaró magyarok a szereplői Z. Soós képének, hanem az igazságos és jogos tulajdonukért küzdők serege. A hatalmas művet középen teljes hosszában egy széles szalag osztja két részre, ezáltal válik lehetővé egyazon időben két esemény világos előadása. Felirata Berzsenyi Dánieltől vett idézet: „Nem sokaság, hanem lélek, szabad nép tesz csudás dolgokat! Tud győzni e nép, Attila sarja ez." A felső részen a magyar harcosok dinamikus felvonultatása a török uralom százötven évének harcaira utal. Az alsó mezőben már a vár utolsó török megszállóinak elvonulását látjuk. A felső rész főalakja Zrínyi Miklós költő és hadvezér, aki ekkor már csaknem húsz éve halott, de szenvedélyes hazaszeretetével, írással és karddal egészen addig harcolt a török ellen, míg 1664-ben ama bizonyos vadkan a csáktornyai vadászaton végzett vele. Az ő alakja jelenti az erőt adó irányítást. A bástyán vonuló harcosok zsúfolt csoportja látható. Az erődítmény legmagasabb pontján lejátszódó jelenettel záródik a kompozíció felső része: a magyar vitéz a ruhátlan felsőtestű, lehajtott fejű

Puli

Alagút Rómában

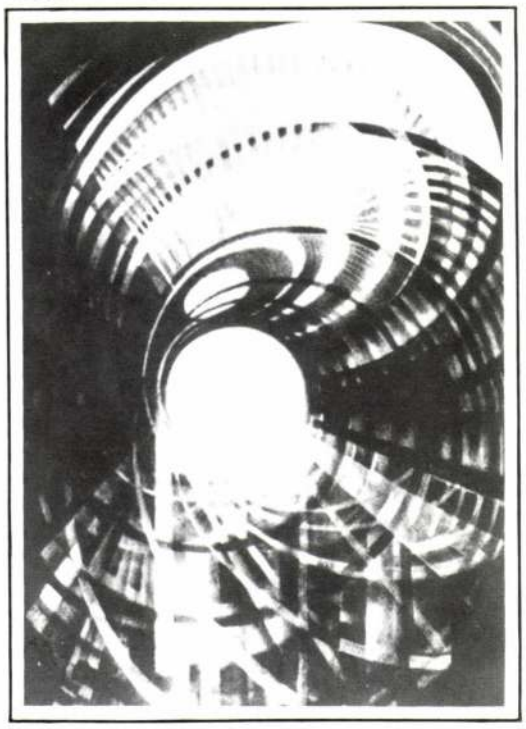

török vállára teszi kezét, mintegy a megkegyelmezés jeléül. A grandiózus grafikai mű alsó kompozíciójának történései ellenkező irányban, jobbról bal felé vezetik a figyelmet. Itt a főalak a jobb sarokban, hordszékén az utolsó várvédő pasa, kezében az átadás jelképe, a város kulcsai. Mögötte vonul a várból kiözönlők sűrű csoportja, előtte pedig a sorfalat álló magyar vitézek és lovon a magyar vezérek. A kopják erdeje a visszavonhatatlan tényt erősíti, hogy a vár addigi védőinek szerepét a magyarok vették át. Így zárul be a kompozicionális kör.

Z. Soós István a rangos művészi múlttal rendelkező Kaposváron alkotott. Köztudomású, hogy a város hírét Zichy Mihály, Rippl Rónai József, Iványi Grünwald Béla, Bernáth Aurél, Kunffy Lajos és Vaszary János gazdagította maradandó értékekkel. Míg azonban a nagy elődök működése itthon és külföldön már széles körben ismertté vált, a kortárs művészet e jeles képviselőjét nemhogy az ország, de még a megye közönsége sem ismeri eléggé. A híressé vált elődök sorába emeli már az a bátorság is, melylyel sok alkotásában kifejezte a másság igényét, vállalta a szokatlan festői gondolatok megoldását. Technikai tudásának, újszerű színelméletének vértezetében az elmúlt évtizedek során olyan műveket alkotott, amelyek hasonlíthatatlan egyéni jelzésrendszerrel vezettek el kitűnő alkotások születéséhez. Gazdag művészi tevékenységének része freskófestői munkássága, a megye és a város középületeiben, templomaiban látható üvegablakain pedig a magyar szentek alakjait mindenütt magyar típusokkal elevenítette meg. Évtizedeken át ontotta szebbnél szebb műveit, amelyek a természet és az ember kapcsolatának összefonódását sajátos egyéni módon sugározzák. Növények, virágok, gyümölcsök, ékkövek mélytüzű színekkel varázsolt képein a természet pazar változatosságát érzékelteti. De még a göcsörtös, olykor játékos, olykor drámai hatású fatörzsek megjelenítésével is sajátos ismeretanyagot szolgáltat. Kimeríthetetlen variációs kedvvel festi ezeket. Modern grafikai ciklusa, a Térformák nagy készségét árulják el a változatosságra. Az izgalmas geometriai alakzatok, a hajlékony vonalak, a fény és a mozgás örök sokféleségének megjelenítésére születtek. Művészi munkásságán kívül, mint városának polihisztora, hosszú évtizedeken át a múzeum és az oktatási ügyek tevékeny szellemi irányítója volt. Z. Soós István 1990-ben mintegy hétszáz darabból álló életművét Kaposvárnak ajánlotta fel.

TELEPY KATALIN

Tölcséres

Z. SOÓS István Műsor 1992. 1.

Kaposvár visszafoglalása 1686-ban

Tud győzni e nép

Buda visszafoglalása után alig három hónappal, 1686. november 12-én Kaposvár is kivívta sorsának jobbra fordulását, csaknem másfél évszázados oszmán rabság után a török hadak kénytelenek voltak a várost átadni. Kaposvár, egykor a Dersfy és Esterházy család tulajdona, ismét magyar kézbe került. 1991. november 22-én rangos esemény színhelye volt a kaposvári polgármesteri hivatal díszterme. Bensőséges ünnepség keretében avatták fel Z. Soós István monumentális freskótervét, a Kaposvár visszafoglalása 1686-ban című, az alkotót pedig városa díszoklevéllel tüntette ki. A díszterem egyik falát majdnem teljesen betöltő freskóterv, a falemezekre ragasztott ötven négyzetméterrnyi krétarajz hosszú várakozás után kerülhetett az eredetileg tervezett helyére. Z. Soós István a fontos történelmi esemény megörökítésére először 1973-ban gondolt, ugyanis ez volt Buda és Pest egyesítésének, egyúttal Kaposvár várossá válásának évfordulója is. A Magyar Nemzeti Galéria akkori főigazgatóhelyettese, Márffy Albin a készülő műről albumot jelentetett meg, Pogány Ö. Gábor szerint pedig ez az alkotás jó példa arra, hogyan kell nagyszabású figurális falképet igényesen megoldani. A művész 1982-ben felajánlotta tervét a városnak, de akkor nem talált kedvező fogadtatásra. Eredetileg színes freskó elkészítéséről volt szó, s a terv ismeretében állíthatjuk, örök kár, hogy nem valósulhatott meg színesben. Jelenkori történelmi festé-

1984 MÁR 24

1021

SOMOGYI TÁJAK, EMBEREK

Menj utadon...

Találkozónkon a megbeszélt időben, pontosan jelent meg, ahogy a régiek tanultak érkezni. A pontosság a fiataloknak erénye, a koros embernek ékes érdeme, hiszen az idősek mozgásrendjét sok, nem várt mozzanat megzavarhatja. Ez a pontosság *Z. Soós István* művészetének is sajátja. Alkotásain minden a helyén található: az egész és a részletek is. Rend van benne és körülötte, formáiban és vonalaiban, arányaiban és színeiben is. Anyanyelvi természetességgel szólnak képei az emberekhez. Ezért képes felfogni szándékát a földet munkáló parasztember, a kétkezi munkás és a tollforgató szellemi ember is.

Művészi elve, hogy értelmetlen ábrákat, amelyeknek nincs tartalmuk és értelmük, semmiféle mesterkedéssel sem lehet művészetnek elfogadni, ahogy Pátzay Pál fogalmazta meg: „Mégsem a ránk erőszakolt képábrák határozzák meg látásunkat. Ellenkezőleg, a látásunk természete szab törvényeket a képalkotásnak!" De ne higgyük, hogy Z. Soós István ezt a felfogását csatázva, hangoskodva hirdeti. A természet viharait némán elviselő pásztorősök béketűrésével és megfontoltságával halkan élte végig pályája elkerülhetetlen harcait. Mint Dante tanította: *„Menj utadon, és ne bánd, hogy mit beszélnek!"*

Ősei felmenő ágon juhászok voltak, hol bodros-felhőnyi juhnyájjal, hol több szerencsével, még számadó juhászt is tartottak. Apja is juhásznak kerekedett, de szándékától eltérítette a szerelem. Polgárlányra vetette a szemét, a házasság pedig csak biztonságos állásban volt elképzelhető. Akkoriban a szárnyaskerék volt a pontosság, a rend, a létbiztonság mellett a sírig tartó ellátottság jelképe is. Így lett a Bánokszentgyörgyön élő, ki tudja hány Soós család egyikének Ignác fia vasúti munkás. Akkoriban a vasutasokat gyakran szétszórták a széles e hazának tisztelt országban, a Soós család is hamarosan Horvátországban találta magát, nemsokára pedig Nagykanizsára került. Itt született 1900 augusztusának egyik forró napján István fiuk. Még tipegő kisgyerek volt, amikor apját Zágrábba helyezték a MÁV-igazgatóság nyomdájába sokszorosító munkásnak, majd onnan Belovárra.

Döntés elé került a család, amikor 1906-ban elérkezett fiuk tanköteles kora. Magyarul akarták taníttatni. Beadták tehát a Kaposvári MÁV Fiúnevelő Intézetbe, amely 1897—98-ban épült, és azóta is szilárdan állja a gyerekhadak és a történelem ostromát. (Volt iskola is, meg katonai kórház is.) Öt esztendeig „szuntyerként" nevelődött Morandini igazgató úr szigorú irányítása alatt. A vékonydongájú vasutas gyereknek a legkisebb állami csizmában is úgy imbolygott a lába, hogy dupla kapcával kellett beleerősítenie. Szüleihez csak nyaranta és karácsonykor térhetett haza Belovárra. Sok derűs élmény fűzi életének ehhez a korszakához, a vidám utazások, a mókás hószobrászkodás édesapjával a karácsonyi friss hóban. Vakációi alatt játszva megtanult pajtásaitól horvátul olvasni és írni. Amikor búcsút vett a tájtól, nem gondolt arra, hogy ötvenkét évig nem is veszi lépteit arrafelé.

Először 1969-ben kereste fel újra gyermekkora kedves emlékhelyeit. Azóta hatszor járt ott és Varasdon, meg Dalmáciában is. Számos festményen, metszeten, rajzon örökítette meg a táj lenyűgöző szépségét. Legutóbb 1983-ban tett eleget egy kedves baráti meghívásnak. Kalandos érkezését nevetve beszélte el. Trogirban kiszállva a vonatból, a baráti ölelések közepette döbbent rá, hogy festékeit és ecseteit, palettájával egyetemben elvitte a vonat. Tele ihlettel és alkotóvággyal, tehetetlenül állt a gyönyörűséges témák előtt. Egy amatőr festő kislány segítette ki néhány festékkel és egyetlen ecsettel. Huszonegy olajképpel, három pasztellel és három portréval tért haza.

A harmincas évektől kezdve sokszor kelt útra, hogy lásson és megörökítsen valamit a világból. Vándorútjain mindig Kaposvár volt a megnyugvás kikötője. Első ízben 1926-ban tért *haza*, zsebében a Budapesti Iparművészeti Főiskola grafikusművész és tanári oklevelével. Tizenhat évig csak mint óraadó tanár kapott vékony kenyeret, mégsem hagyta el Kaposvárt sem Szegedért, sem Szombathelyért. Nyáron templomokban festett és restaurált, kiegészítve óraadói fizetését. 1925-ben a ráksi, 1929-ben a fonói templomot festette. 1938—39-ben megbízást kapott a sárvári római katolikus templom huszonöt freskójának megfestésére. 1948-ban a Műemlékek Országos Bizottsága őt kérte fel az 1785-ben épült szennai református templom restaurálására. (Érdemes megemlíteni, hogy az épület állagmegóvási tervét és a bútorzat kiegészítésének terveit közös kaporvári barátunk, Huszár György építészmérnök készítette.)

1945 után a Somogy megyei Nemzeti Bizottság őt bízta meg a megyei múzeum vezetésével. Nem kis feladatot jelentett a vidékre mentett, sok megpróbáltatást átszenvedett művészi anyag visszaszállítása, helyreállítása és hozzáférhetővé tétele olyan időben, amikor az élet még csak sántikált, és megújításához nem volt pénz a közösség tarsolyában. 1947-ben mégis megnyílt az első múzeumi terem Z. Soós István törhetetlen akaratát dicsérve. Fizetsége nem volt, se rangja, se státusza. Ebben a múzeumban tevékenykedett 1960 decemberig mint restaurátor és művészeti vezető.

1949-től már arra is futotta idejéből és erejéből, hogy szabad iskolát nyisson a művészetek iránt érdeklődő fiataloknak. Számos élő, jeles művészünk került ebből az iskolából a főiskolára és újjászületett művészeti életünk vérkeringésébe. 1967-ben kezdett hozzá a kaposvári városháza Udvardy Géza által festett falképeinek restaurálásához.

Művészi felfogásában 1963 hozott alapvető fordulatot. Egyik napi sétája közben az út mentén kidöntött fatörzsek rajzolatában gyönyörködve, egyszerre csak eleven figurák ragadták meg képzeletét. Ez időtől kezdődően keresve kereste a fák csonkolt világát, melyből fantáziája ismert személyek és állatok alakjait elevenítette meg. Ekkor váltak bravúros fekete és barna krétarajzai kifejezési eszközeinek legfőbb elemeivé. Ezeknek a természeti motívumoknak színes alkalmazása néhány év alatt művészetének tetőzéséhez vezetett.

Új rajzait 1968-ban bemutatta a Magyar Nemzeti Galériában is. Az 1970. évi budapesti ősbemutató után 1971-ben Nagykanizsán, Keszthelyen és Kaposváron ismerkedett meg a nagyközönség Z. Soós István egészen újszerű, modern művészetével. A rajzokról dr. Márffy Arbin, a Magyar Nemzeti Galéria főigazgató-helyettese nyugat-európai útjáról küldött levelében elismeréssel írt: „Itt kint sem találkoztam munkádhoz hasonló grafikai elképzelésekkel... viszont azok iránya nagyon is beleillik a legmodernebb grafikai törekvések irányvonalába."

A szakmai elismerést nyomon követte a közönségsiker is. Im egy bejegyzés a kaposvári kiállítás vendégkönyvéből: „Játékos fantázia, optimizmus — az élet és a természet szeretete árad a képekről, igen magas, művészi fogalmazásban. Figyelemre méltó a technika évszázadában a természet rejtett csodái felé fordulás." A kiállítás sikere nyomán a megyei pártvezetők és a városi tanács elnöke ösztönzést és támogatást adott Szij Rezső: Z. Soós István művészete című albumának múlt évi megjelenéséhez. Az album alaposan elemezte a művész életpályáját és jelentősebb alkotásait.

Napjainkban jelent meg *Útirajzok* című albuma, melyben utazásai során alkotott rajzait gyűjtötte csokorba. 1934 és 1983 között többször is felkerekedett, hogy lásson és megörökíthessen valamit a világból. Az album 107 lapján elkísérhetjük ihletkereső útjain az örökszép Szent Márk térre, Siena hűvös templomába, Chiogga és Subiaco macskaköves lépcsőire, Fiesole árnyas sétányaira, a firenzei Arno hídra, Prága különleges barokk világába, Varasdin történelmi várába, Miletici verejtékszagú, szegényes pásztorkunyhójába, a sarajevói mecset keleti hangulatába. Az Útirajzokon elárad a napsütés, a szépség fénye, az áhitat szárnyalása, a szülőföld megbecsülése, de ott szorong a szegénység drámaisága, az étlen napok kilátástalansága is. Ezt a könyvet senki se keresse a könyvesboltokban, semmi pénzért nem kapható, mert *mindössze tíz példányban jelent meg.* A szépséges múbor kontósbe gyűjtött albumnak megvan minden gazdája: a Magyar Nemzeti Galéria, az Országos Széchenyi Könyvtár, Somogy megye Tanácsa Végrehajtó Bizottsága, Kaposvár Város Tanácsa Végrehajtó Bizottsága, a Palmiro Togliatti Megyei Könyvtár, a szülőváros, Nagykanizsa Thury György Múzeuma, a művész és Barnabás fia, továbbá két barát.

Z. Soós István tagja a Kaposvári Városszépítő Egyesület vezetőségének. A város vezetői figyelnek véleményére. Mindenütt látható és hallható, ahol városunk arculatát formálják. Sajnos gyakran hiába hallatja hangját, sok az értelmetlen romboló. „Fáj, ha látom az esztelen rombolást, az ízléstelenséget, a pazarlást, melynek közös forrása a tudatlanság és a műveletlenség!".

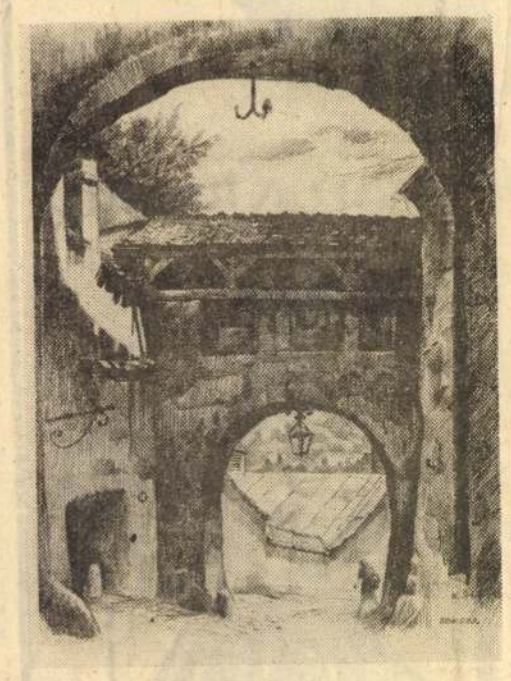

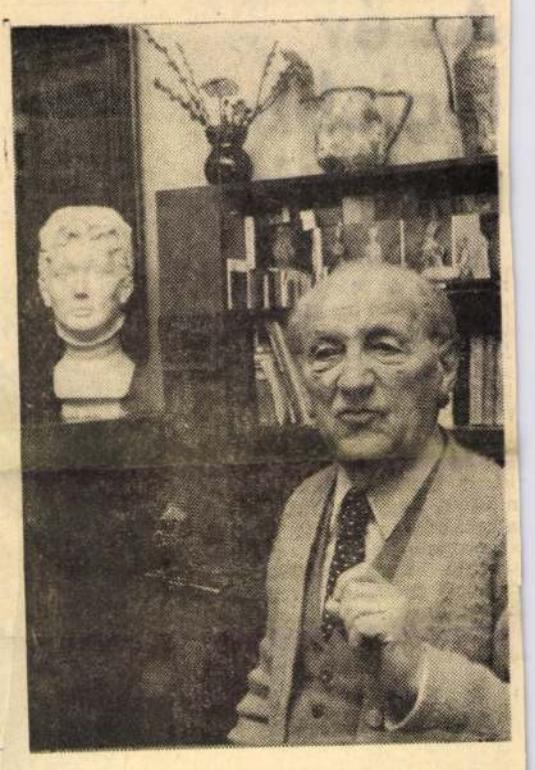

Széchenyi István szerint: *„Az emberek többsége inkább javasolni szeret tetteket, mint azokat gyakorolni."* Ő cselekszik. Krétát ragad és tanító igyekezettel segíti láttatni városunk eléggé fel nem tárt, vagy fel nem fogott szépségeit. Festő tekintete megmegragad egy hangulatos utcarészletet, egy jellegzetes teret, egy művesen megformált épületet, egy díszes szögletet, amelyet hétköznapi rohanásaink közepette pillantásra sem méltattunk. Minden kaposvári rajza és metszete szépen szóló figyelmeztetés is: „Kaposváriak, figyeljetek! Ilyen szép a mi városunk! Vigyázzatok rá!"

Korát megtagadó frissességgel sürög-forog, mozog és mozgat, hogy megőrizzük, ami itt szép vagy okos. Hogy hazánk egyik legszebb szecessziós épülete, a Latinca Sándor utca 4. számú lakóház, mely a szakemberek szerint a kecskeméti Cziffra-háznál is értékesebb, ne váljék hamarosan romhalmazzá, hogy ne pingálják városunkat marcipán színűre, legalább az egykori középületek és jellegzetes magánházak beidegzett színeit hagyják meg az egykori jeles tervezők harmonikus színeiben. Hogy az évekre nyúló tatarozások alatt ne tűnjenek el a remekbe munkált kovácsolt vaskapuk és díszek, átadva helyüket gyári tákolmányoknak. Bosszankodik pusztába kiáltott figyelmeztetésein, aztán tovább kiált rendületlenül.

Arra a szokványos kérdésre, hogy érdemes volt-e, Bálint Györggyel válaszol: *„A művészet a bátrak mestersége".*

— Én bátornak és kitartónak születtem, tehát dolgozom, amíg ver a szívem, amíg figyelhetem és megrajzolhatom világunkat. A művész élete lényegét magában keresse! Ezt tettem én is. Túl nyolc évtized tanulságain, az ember vagy dolgozik maradék ereje szerint, vagy csak gondolkodik a múlandóságon és készül a távozásra.

— Szerte az országban lakások százaiban, középületekben, képeslapokon, könyvekben, templomokban, okleveleken munkáimmal örömet szereztem embertársaimnak, istápoltam e föld és a szépség szeretetét, hirdettem az élet értékét a rontás felett. Kell ennél több?

A szépség nem mindig ott jelenik meg, ahol várjuk. Nyitott szemmel, türelmesen fogadjuk hát érkezését! Akinek ez terhes, az jobban teszi, ha élő virág helyett papírvirágot tart vázáiban. Egy asszonyismerősöm százával festegeti kartonlapokra az erdő-mező virágait, hogy ezeken a lapokon köszöntse ünnepi alkalmakkor barátait, ismerőseit. Nem művész, mégis boldogabb és teljesebb életét él, mint aki álmatlanul kergeti az anyagiakat. *Fontosabb az életet jóízűen kóstolgatni, mint apró sikereként vért izzadni.*

— Festek, rajzolok mindennap. Részt kérek a közösség életéből, mert a munka boldoggá tesz és elviselhetővé teszi életemet. Most előttem a nagy cél: egy fedél alatt szeretném tudni életem termését és örömet adni vele városunk lakóinak. Ezért ajánlottam fel körülbelül ötszáz képből álló gyűjteményemet Kaposvár városának.

1986. november 12-én lesz 300 éve a kaposvári vár török uralom alól történt felszabadulásának. Ezt a sorsdöntő eseményt feldolgozó 10x5 méteres freskótervét is szívesen felajánlaná Kaposvár városának. A „Kaposvár recuperata" Pogány Ö. Gábor szerint „Jó példa arra, hogyan kell nagyszabású figurális falképet igényesen megoldani... Nemes eszmék, magasztos érzelmek kifejezése csak tévedhetetlen formaképzéssel válhat eredményessé, meggyőzővé."

A napokban megjelent Útirajzok című album ürügyén fogtam tollat, nem azért, hogy érdeklődést keltsek, még kevésbé azért, mert én írtam bevezető lapjait. Avatottabb művészettörténészek méltatták már Z. Soós István művészetét. Csak szólni akartam egy köztünk élő, csendes, korrekt művészről, aki nyolc alkotó évtized után, mely megpróbáltatásokban sem volt szegény, most azon fáradozik, hogy műveivel az időkön át köztünk maradhasson. Ebben szívesen segítené őt e sorok írója is.

Kellner Bernát

Az év legjobb plakátjai

A Művelődési Minisztérium és a Magyar Hirdető rendezésében az 1983-as esztendő legjobb hazai plakátjaiból nyílt kiállítás a Nemzeti Galériában. A politikai, kulturális és kereskedelmi plakátok hagyományos seregszemléjén a zsüri 4 fődíjat és több nívódíjat osztott ki. A kiadott díjak is bizonyítják, hogy az 1982-es évi alkotásokhoz képest jelentős színvonalemelkedés tapasztalható. Reprodukcióink a díjazott művekből mutatnak be néhányat.

Molnár Gyula és Antal Pál fődíjjal jutalmazott plakátja

Kemény György nívódíjas plakátja

Aba Béla: István, a király

Bertók László

És elköveti újra a bűnt

Fáj a szemem, ködbe a betűk,
vesznek a formák egyformába,
koponyám alján érzem a tűt,
amely testem útjait járja,

döcög a vers is, s mintha az űrt
utánozná tétova lába,
aki érti ezt, megmenekült,
harag nélkül néz a világra,

áll magában a rendbe kövült
létben, mintha valakit várna,
tenyerében az összeszűkült
mindenség sajgó szakadása,

és elköveti újra a bűnt,
hogy a törvény megmagyarázza.

Tandori Dezső

A közkeletű évszakok

Milyen sötét van! Öt perc múlva négy, és
a hosszabbodó nappalok szerint ez:
rendhagyó március; mentők . . . a kérdés,
a kimondatlan, hogy „velünk is
így lesz . . . ?"

Reggel kabátban meleg, s a szélvész
délre port s szemetet csapdos a vízhez,
aztán a pára, s mint valami végzés:
hófelhők. Ne csodáld, hogy nem feszítesz
büszkén ma sem, s néha csak
megkapaszkodsz

asztalod peremében, a tavaszhoz
lenne néhány kérdésed; hallgatod
helyette a madárzsivajt a parkból,
ők maradtak meg, túlélők tavalyról,
meg mind a közkeletű évszakok.

Marafkó László

ÖREGEMBER

(A vállak felett átkiabálva:)

Szemben a vér- és zsírfoltos kötényű hentes, kezében a keskeny pengéjűvé fent kés, hangja évődőnek szánt, de csattan, mint a hús a deszkán:

— Nem lesz az sok, bátyám?

Az öregember fejéből kiszaladt a vér, egy pillanatra meg is szédül. A hentes — elismerő heherészést várva — körülpillant, de a tekintetek az üveg mögötti árut vizslatják, meg a pénztárcát fürkészik, még félmosoly sem honorálja a szellemesnek szánt megjegyzést.

Merthogy az öregember két, azaz kettő szelet combot kért, hiszen csak magának meg a feleségének kell vasárnapra, minek is kérne többet. És ha egy szeletet kért volna? Honnan tudhatná ez a hústorony, hogy nyugaton, ahol annyira álmélkodik a magyar turista, oft dekára kér a háziasszony húst, s a hentes zokszó nélkül, dekára pontosan metszi le a szeleteket, s megköszöni a dekára szóló megrendelést. És a hústorony nem emlékezhet arra sem — hiszen nem is élt —, amikor a háború után fölséges ételnek számított az olajban megpirított kenyér, meg sütemánynek a kukoricadarából sütött lepény, a prósza, megkenve melasszal. De ez a hústorony azt sem tudja, mi az a melasz, biztosan valamilyen külföldi lekvárnak hinné.

Az öregember nem válaszol; nem attól tart, hogy legközelebb mócsingosat kap — magát kíméli: a vérnyomásának nem hiányoznak az indulatok.

(Vetítőgép pereg a múltból, rég elhangzott mondatok gyűlnek alá, melyek szétoszlottak a térben:)

Az öregember, alig túl a nyugdíjkorhatáron, meleg vízzel egy üres tejeszacskót mosogat el.

— Mire lesz az apuka? — kérdi a menye.

— Diót tartunk benne vagy madzagokat, legalább nem hullanak szét.

Menye nem szól, csak bólogat. Aztán néhány nap múlva a fia, akinek gyerekkorában fapuskát fabrikált, mert akkor még nem lehetett kapni mindenféle kattogó, villogó fegyvert, szóval a fia nagy hümmögve kérdezi:

— Apu, nem kellene abbahagyni ezt a kenyérakciót?

— A csomagokat?

Az öregember ugyanis félrerakja a száraz kenyeret, sőt, a szomszédok is áthozzák, mióta tudják, hogy hetente-kéthetente felad egy csomagot a falun élő rokonnak, aki disznókat hízlal.

— Miért kellene? — emeli fel a fejét az öregembed.

— Mert már szóbeszéd tárgya a szomszédok között.

— Miféle szóbeszédé?

— Hát ez majdhogynem olyan, mint a gyűjtögetés.

— Mondd csak nyugodtan, hogy gyűjtögetek.

— Jó, jó, nem erről van szó — és a fiú már bánja, hogy szólt.

— És kitől hallottad?

— Nem mindegy? Egyébként Zsuzsi hallotta vissza.

— Akkor helyben volnánk — mondja az öreg, menye nevének hallatán.

— Hogy érted ezt?

— Szégyelli a kisasszony.

— Értsd meg, nem erről van szó. Egyszerűen nem vagyunk rászorulva.

— Éppen ezért nem szégyen. Ha nem tenném, szemétre kerülne, így meg a sógor hasznosítja.

— De majdhogynem többe kerül a csomagdíj!

— Ezt meg honnan veszed? Feladtad egyszer is? Nem voltál te mindig ilyen gyerek. Nem tudom, kinek a hatása, de hagyjuk is . . .

Többé nem került szóba a kenyérügy. Az öregember továbbra is összeszedte a száraz kenyeret; a fiáék meg néhány év múlva, amikor önálló lakáshoz jutottak, elköltöztek.

(A levegőt hangtalanul kavaró helikopter szinte zajtalan kamerájával közelítette a jelenetét, a lépcsőház üvegtábláin át. . .)

— Be kell törni! — mondja megfellebbezhetetlenül a földszinten lakó technikus, miközben derekát tapogatja: vagy félórája görnyed és kínlódik a zárral. Antalné felnőtt lánya véletlenül mindkét kulcsot magával vitte, s csak másnap jön haza vidékről, Antalné meg szeretne bejutni a lakásba.

— Csak azt ne — sopánkodik Antalné —, nyáron festettünk, mázoltunk, újra kezdhetjük az egészet.

— Én mást nem tudok javasolni — mondja a technikus és lebaktat.

Antalné kétségbeesetten csönget. Az öregember végighallgatja a zavaros panaszáradatot, aztán előveszi a kopott aktatáskát, amelyben a szerszámokat tartja. Hosszú szárú csavarhúzót keres, vastag drótot, fogót. Megszemléli a zárat, bekukucskál, mormog. A vastag drót végét fogóval meghajlítja, belepiszkál a zárba, kihúzza a drótot, igazít rajta, lereszel belőle. Tíz perce foglalatoskodik, majd beledugja a zárba, megemelinti az ajtót, elfordítja a drótot, kattanás, és nyitva a lakás.

— Arany keze van magának, szomszéd úr — mondja Antalné —, jöjjön, finom borom van.

— Sajnos, nem szabad — mondja az öregember.

(A kamera puha mozgással távolodik a jelenettől . . .)

Az öreg elteszi a papírba csomagolt húst, fizet, aztán az ajtóból, köszönés helyett még visszaszól a pecsétes kötényűnek:

— Maga is megörekszik majd!

S úgy érti: lesz még kiszolgáltatott.

Az utca: közművelődési tényező

Mint közművelődési tényezőről, igen kevés szó esik az utcáról, a városképről, pedig kár figyelmen kívül hagyni, vagy akár kézlegyintéssel elintézni. Bármilyen nagy értékek is várják az embereket a múzeumokban, a képtárakban, a levéltárakban, ezekre a helyekre sokkal ritkábban megy be az ember, mint ahányszor az utcán, a házak között jár-kel, a jól-rosszul kiképzett tereken, parkokon átvág, a köztéri műalkotások mellett elmegy, a cégtáblákat, a fényreklámokat, a kirakatokat megnézi. Holott ezek is felkeltik érdeklődését, formálják ízlését, megnyugvással töltik el vagy idegesítik, új ismerettel gazdagítják, vagy korábbi ismereteinek ellentmondanak, felbosszantják vagy megnyugtatják.

Az utcai plakáterdő nemcsak közli a nézővel, hogy mit játszanak a mozik, hol lép fel legközelebb kedvenc zenekara, hol lehet leszállított áron ezt vagy azt vásárolni, hanem a falragasz mint vizuális látvány is hatással van a járókelőkre. Szépérzékét bánthatja vagy kielégítheti egy-egy plakát. A betonházak kockatömbjeinek komor rendje lehangolhat. A virágos erkélyekben gazdag, jól elhelyezett lakótelep derűt kelthet, felvidíthat. A szürke beton a sivársághoz szoktathat, a színes, ötletes elrendezésű lakótelep a szebbre nyithatja rá a szemet. A köztéri műalkotások, szobrok, térelemek, a különböző plasztikák, a falakon levő dombormúvek, reliefek, a morális képzőművészeti alkotások, a jól kiképzett szökőkutak és egyéb, az utcán járó embert körülvevő létesítmények mindmind látásmódot alakító tényezők. Külön érdemes szólni a kirakatokról, amelyek lehetnek egyszerű szatócsárubemutatók és lehetnek iparművészeti remekművek. Szerencsére az utóbbi van egyre inkább többségben, s noha tudható, hogy a mégoly igényes kirakatrendezőnek is milyen harcot kell megvívnia a mind több áruféleséget a kirakatba zsúfoltatni kívánó boltvezetővel, mégis igen gyakori az olyan művészi igényességgel és ízléssel rendezett kirakat, amelyben a kereskedelmi cél jól ötvöződik a kirakatrendező művészi törekvéseivel. Ezeknek közművelődési szerepe és hatása vitathatatlan, csakúgy, mint a városképet igen jelentősen befolyásoló esti fényreklámoké és egyéb utcai látványosságoké.

Lehetne még hosszan sorolni milyen hatással lehet az emberre a szépen ápolt park, vagy a napraforgóhéjjal vastagon teleköpködött járda. A koszos, bűzös kukaedények sora a járda mellett, az utcát autómosó helynek használó autótulajdonos által kilöttyintett vegyszeres tócsa, vagy egy tiszta, kellemes üldögélést kínáló pad a park szélén az illemhellyé degradált kapubenyíló, vagy a frissen felsöpört, tisztán tartott bejárat. És így tovább. Mindezek hangulatot befolyásoló közművelődési tényezők is.

Művelődési intézményeink, művészeti alkotóközösségeink munkájának fokozott figyelembevétele, javítása továbbra is közművelődési munkánk előterében áll, de ami ez intézmények falain kívül az otthonokba sugárzott tömegkommunikációs adásokon kívül éri a járókelő embert, ugyancsak nem elhanyagolható közművelődési tényező.

Benedek Miklós

Vetélkedők kora

A vetélkedők korát éljük már több milliárd esztendeje, azóta, hogy golyóink kiszakadt a nagy ősköszből, az Ős-Zűrből. Nem véletlen, hogy mindenféle vetélkedő olyan nagy sikkel jár . . .

* * *

Az első nyelvi vetélkedőt Babelben rendezték, és nem mint manapság hiszik: a toronyházak építésénél. A toronyépítő brigádok kulturális vállalásai között az is szerepelt, hogy megtanulták egy-egy idegen nyelvet. Még nem volt érvényben levő világnyelv, így valamennyien valamás-más nyelvet kezdtek tanulni. A Magyar Tudományos Akadémia Nyelvtudományi Bizottságát kérték fel a zsűrizésre, a döntésre, sajnos — akárcsak itt-ott a helyesírási kérdésekben — Bábelben is óriási nyelvi zűrzavar támadt, ezért a toronyépítést és a nyelvművelést el kellett napolni.

* * *

A városok közötti első játékos vetélkedőt Trójában rendezték, és a látványosság kedvéért egy óriási falovat is felvonultattak. Mivel nem találták még fel a Jupiter-lámpákat (s maga Jupiter is egy későbbi, a római kor főistene volt) a tv-felvételek érdekében felgyújtották a várost.

Szoros volt a küzdelem, évekig nem tudott dönteni az istenekből álló zsűri (már akkor is felvonultatták az atyaúristeneket is a zsűriben). Már-már holtversenyt kellett kihirdetni — több tízezer holt maradt ott ugyanis a csatamezőn, és az volt a fő, hogy nem lesz élő, aki átveszi majd a felajánlott tiszteletdíjat — egy szépségversenyt nyert, Heléna nevű görög asszonyka jobb kezét. A szép Heléának ekkor már egy sereg filmszerződést ajánlottak föl, s fotókkal illusztrált életrajza folytatásokban jelent meg az Ili-nász című nyugati pornómagazinban — ő azonban Párizst választotta (Hollywood helyett).

Végül villámszavazással (villám csapott a falóba) a görögöket hirdették ki győztesnek, de az aranyalmák többszöri leértékelése nyomán alaposan megromlott a külföldi valuták és díjak értéke. Így a tíz évet öregedett Heléna jobb keze még úgy sem kellett senkinek, hogy telerakták devizaforinttal.

* * *

Folyik a nemes vetélkedő az élet minden színterén, elvétve még a munkában is . . . A munkahelyi vetélkedők közül elsősorban a Ki mit tud? népszerű. Mármint a Ki mit tud? — a másikról. Többféle változatát játsszák. Van, amikor mindenki mindent tud: ki, kivel, mikor, hol és hányszor . . . Van olyan változat is, amikor senki sem tud semmit, de találgatják: ki, mikor és miért megy, és ki, mikor, miért jön helyette. Ezt nehezebb játszani, mert meteorológiai érzék is kell hozzá — tudni kell, honnan fúj a szél . . .

* * *

Érdekes gazdasági vetélkedő a Gazdálkodj okosan, csak nagyon veszélyes, mert sokszor kell elölről kezdeni a játékot. Akinek például rosszul jön ki a lépés, mert észreveszik, hogy az állami építkezés helyett a saját telkére nyomja a sódert — hiába falaznak már neki —, egy ideig kimarad a dobásból, és meg is fenyítik, hogy ejnye, ejnye . . . Súlyosabb esetekben egy-két évre ki kell szállni a vetélkedőből. Aki viszont játék közben előzőleg elegendő érdemet szedett össze — többször dobott hatot egymás után —, azt nyugdíjazzák, de hobbyból azért tovább játszhat.

* * *

Fizikusaink kiszámították, ha a munkahelyi vetélkedők során elpazarolt energiát alkotó módon használnánk fel, olyan légvárat lehetne építeni, hogy messze földről ide járnának csodálni a turisták. Ha pedig egyszerűen csak a munka intenzitásának növelésére használnák, tízmillió embernek ugrásszerűen megnövekedne az életszínvonala.

Ezzel a kis összefoglalóval kívánom megkezdeni ezt a nemes munkát. Bízom benne, hogy művem hatására legalább egy embernek javul majd az életszínvonala: az enyém. S akkor már nem koptattam hiába a tollat . . .

Gombkötő Gábor

SOMOGYI NÉPLAP

Express hirdetések

Ebbe a rovatba délelőtt 9 óráig fogadunk el hirdetést.
A legkisebb hirdetés ára 4 pengő. — Állást keresők és oktatók részére 2 pengő.

Svábhegyi **MAJESTIC** luxuspenzió
FÜGGŐKERTJE
a FŐVÁROS CSODÁJA
Páratlan kilátás. Legnagyobb komfortú lakosztályok, Svábhegyen, a Fogas-megállónál. Nyilvános kávéház, étterem, országos hírű konyha. T: 165-416, 165-286.

Használt férfi és női ruhákért **EGYENRUHÁKÉRT, szőnyegért cipőkért** legtöbbet fizetek **Freund,** Dobozi-u. 27. T: **349-860** Hívásra jövök.

Aug. 1-re 1—2 szobás komfortos **lakást keresek** bútort átveszek, költséget térítek. T: 469-376, 269-087.

Használt férfi, női ruháért **egyenruháért** szenzációs **árat fizetek** Gerstl. István-út 28. Telefon 426-547

HARLEY D. 1000-es oldalkocsis motorkerékpár üzemképes, jó gumikkal **ELADÓ.** Megtekinthető vasárnap 8-tól, VIII. ker., Víg-utca 22 alatt.

Alig használt **2-literes ADLER** személykocsi E betűvel igényjogosultnak **ELADÓ.** Érdeklődés d. u. 3—5-ig. Tel.: 139-039.

Egy Hauser-féle álló **ütőóra** szép faragott állványban olcsón eladó. Vörösmarty-u. 19, f. 2.

Autogeiser hékeminőség, **VÖRÖSRÉZ,** alig használt, **ELADÓ.** Stefánia-út 43. Házfelügyelő. T: **29-98-75**

Öröklakás pár. komf., 2 szob., közp. fűt., Szent István-park, 45.000, sürgősen. Hetyey. 496-113.

Elajándékoznék kimondottan állatbarátnak máltai **selyempincsit.** Telefon 4 órától: 167-007

100 hektoliter BOR urasági tétel, termelőtől **eladó.** Telefon: 224-209.

Bútorozott szobák lépcsőházi garszónbérletek, napi-béres szobák, **főbérletek is EXPRESSNÉL,** Erzsébet-körút 16 Telefon: 422-156.

Pénzt térít bútort átvesz, **lakást** díjtalanul kiad. Tel.: 422-156, Express, Erzsébet-krt 16, fdsz. 3.

Kétszemélyes modern szoba kitűnő ellátással Budán, úrihelyen **kiadó.** Tel.: 269-013.

Balatonakarattyán 400 öles **VILLATELEK** nemes gyümölcsfákkal **ELADÓ.** Simay, IV., Váci-utca 53 Tel.: 184-019.

Textilkereskedelmi részvénytársaság azonos gyakorlatú **mérlegképes könyvelőt** keres »Őskeresztény 15199« jeligére a főkiadóba.

Orvosi rendelőben kiválóan alkalmas, gyerekszobára **cca 5×4 méteres gumiszőnyeg** jó állapotban eladó. Megtekinthető Szemlőhegy-u. 10. sz. alatt. d. e. 10—1 és d. u. 4—7 óráig. Arról felvilágosítás d. e. 9—11 és d. u. 2—5 óráig. Telefon: 115-861. sz. alatt.

Csak **Halász kabátot, ruhát** Magas nívó! viseljünk! **Olcsó szabott árak!** **HALÁSZ DEZSŐ** női divatháza, VII. Rákóczi-út 54

Használt férfiruhákért, egyenruhákért és zálogtárgyaiért legmagasabb árat fizetek. **Grün,** Népszínház-u. 20. ruhaüzlet 342-957

VILLA Gellérthegyen félholdas parkban, 1×8 termek, közp. f., garázs, adómentes, alkalmi ára 260.000, 100.000 ötévig rajta maradhat. Rózsadomb 5 hall, 125.000. Vérmezőt, alkalmi, 4 hall, örökl., 68.000. **Knapik,** Szentkirályi-utca 4. T: 349-896. Hétfőtől. Félmillióig keresek villát, bérházat, lehet kisebb is.

Székek, asztalok kertiszékek minden mennyiségben. Rosenfeld, Népszínház-u. 31.

Munkaköpeny munkaruha jó és tartós **VESTIS KFT.-nél kapható** VI. Andrássy-út 74. T: 116-333

9x12-es fényképezőgépet vennék kettős kihuzattal, önkioldós, compur zárral, 1:4.5 Tessár vagy Skopár objektívvel. Ajánlatokat a kiadóba »Fotó« jeligére.

Aquincumi Strandfürdő Budapest, III. kerület.
H. É. V. átszálló bárnonnan 34 fillér
M. F. T. R. hajók óránként Pálffy-térről
Jó vendéglő.
Aquincumnál kiszállni.

Eladó perzsaszőnyeg »Sennah« 3x4 m., cca. 3,000.000 csomós, továbbá »Kirschehir« imaszőnyeg, 1.40x2.10 m, cca. 1,000.000 csomós. Fűrl házból. Ügynökök kizárva. Megbízott: Szőnyegüzlet, Kossuth Lajos-sugárút 15., Szeged.

Porszívók külföldi gyártmányú parkett kefével olcsón kaphatók. Árubizományi és Kereskedelmi Kft. V., Gr. Teleki Pál-u. 26.

Edzőpaszta gyorsedzőpor nyílt tűzre is szállít: **Karikó Rezső,** Győr. Adja le címét, ingyen mintacsomagot kap.

Tiszti zsávoly egyenruha felszereléssel privátnak **eladó.** Baross-utca 127. sz., II. em. 4.

Gyönyörű, fejlett **pálmák eladók** Telefon: 310-929.

600 □-ölcs bekerített telekből hosszabb időre vagy alkalmi lerakodásra bérelhető. XIII. kerületben, jól megközelíthető. Telefon: 310-929.

Egy fiatal őskeresztény **textilkereskedősegéd** rendes megélhetést biztosító jövedelemmel **állást keres.** Ördögh György, Szeged, Damjanich-u. 17

Érettségizett úrileány titkárnői, házvezetőnői állást, csecsemő- és gyermekgondozást vállalna előkelő úriháznál. Jelige: »Zöldkeresztes ápolónő.«

Bélyeggyüjteményt bélyegeket legmagasabb napiáron veszek. Telefon: **126-146**

Leszármazási okmányok (nemcsak nemességi) beszerzése ügyében forduljon **Heraldika nemességi** irodához. IV., Gr. Károlyi-u. 14. Telefon: 381-199, 184-644.

FIGYELEM! Használt **ruhákért, egyenruhákért** legmagasabb árat fizet **Schulcz,** Népszínház-utca 21. Telefon: 140-067

Rádiójához villanygramofont sok és újszerű kivitelben **BELGRÁDER** bemutatójában. Ráday-utca 1. (Calvin-tér sarok.) Részletre is.

Lakásában aludhat közvetlen a féregtelenítés után. Újrendszerű gázzal tökéletesen irtunk. TÓTA PÁL. VI., Révay-utca 25. szám.

Kerti ernyők nagy választékban készíti: **Wiener** esernyősmester, Király-utca 95. szám. Telefon: 428-408.

Perzsabunda olcsón eladó Pletenik szűcsnél, Erzsébet-körút 29. **ELSŐ EMELET**

Két kereskedelmit végzett diák **szünidőre állást vállal.** VERMES E., Márton-utca 35/a.

Legprímább kiállítású modern **1-2-3 szoba hallos** öröklakások, kertes villában. **XIV., Abonyi-utca 3. és XII., Budenz-utca 32/a** alatt, Hidegkuti-útnál, autobusz és villamos mellett, gyönyörű körkilátással. Érdeklődés helyszínén vasárnap is. Telefon 3—5-ig: 127-917.

Irógép számológép műszerészt keres régi vállalat. Ajánlatokat fizetési igény megjelöléssel »Jó állás« jeligére Szücs-hirdetőbe, Eötvös-utca 20.

Papírkereskedés, könyvüzlet, kölcsönkönyvtár főútvonalon, bevezetve, iskolákkal szemben, azonnal **átadó.** 352-990.

Magántitkárt keresek német gyároshoz, aki mindenhez ért, **azonnali belépésre.** Ajánlatok levélben, személyesen adandók be megbízottamhoz, Erzsébet-körút 16., fdsz. 3. **Express.**

Kiadó egy 3 szoba-hallos balkónos és terraszos, modern lakás új házban, a Széna-térnél, II., Forint-utca 5. szám.

2-szobás összkomfortos, régibérű **lakást keresek** belterületen, költségtérítéssel. Közvetítőt díjazok. Ajánlatokat »Augusztus 1« jeligére Balogh-hirdetőbe, Szent István-körút 9. szám.

Államilag képzett okleveles **zongoratanárnő** vállalja kezdőknek és haladóknak zongora tanítását elsőrangú módszerrel és felvételi vizsgákra való előkészítését. Tel.: 122—088

Angol nyelvtanítást vállal kezdőktől legmagasabb fokig Columbia University (New-York) volt előadója, okl. mérnök. Nyomdakész **fordítások** bármely tárgykörből Referenciák. Üllői-út 30. I. em. 5. T.: 134-907.

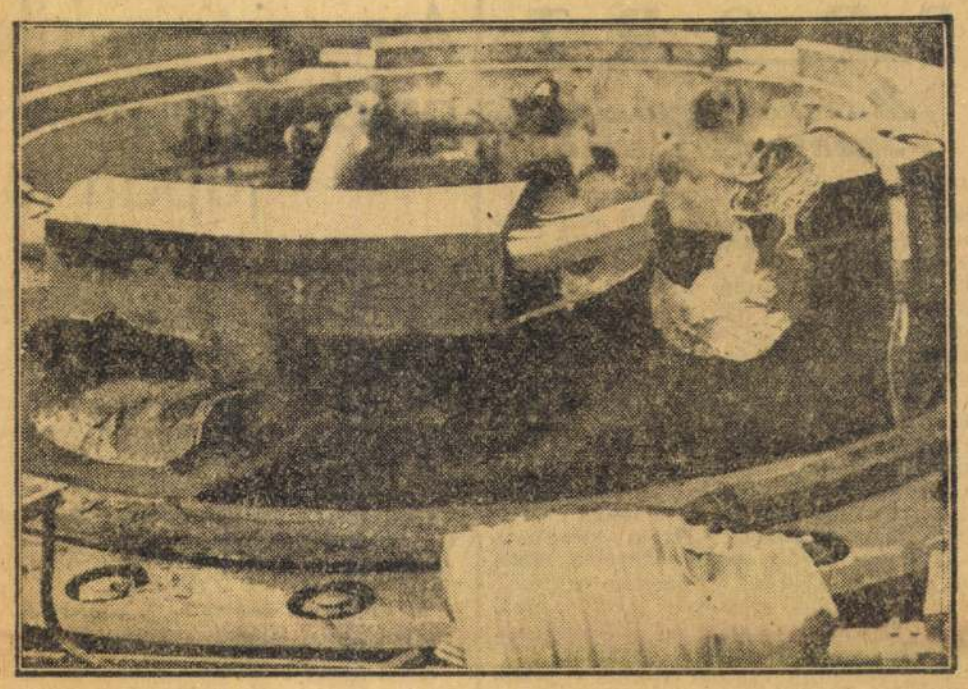

ÓCSKAVASSÁ VÁLT AZ ANGOL HARCKOCSI A NÉMET PÁNCÉLTÖRŐK TŰZÉBEN

FELLÁNGOLT A HARC EL ALAMEINNÉL

Kairó, július 11. Az elmult napokban a rendkivüli hőség erősen akadályozta a harci tevékenységet, úgyhogy esütörtökön az egész nap folyamán majdnem lehetetlenné vált minden akció. Az éjszakai órákban előkészületek folytak a harc legközelebbi fázisaira. Rommel nehéz tüzérséget szállittatott az elülső vonalakba.

Szombat reggeli jelentések szerint a harc újból fellángolt. Az el-alameini szakaszon heves csaták folynak, amelyek lefolyásáról azonban mindeddig nem érkeztek részletek. Nahasz pasa pénteken a parlamentben beszédet mondott, amelyben behatóan foglalkozott a helyzettel. A miniszterelnök hangsúlyozta, a kormánynak eltökélt szándéka, hogy az országot távoltartja a háborútól. *(Bud. Tud.)*

Törökország erős csapatokat vont össze keleti és déli határán

Istanbul, július 11. A szovjet front és az egyiptomi front legújabb fejleményei arra inditották a török kormányt, hogy az ország keleti és déli határán messzemenő óvatossági intézkedéseket tegyenek. Mind a két frontra erős csapatokat küldtek.

(Bud. Tud.)

Felrobbantottak egy angol lőszerraktárt Szíriában

Róma, július 11. *(NST)* A »Giornale d'Italia« isztanbuli jelentése szerint Banja szíriai faluban egy angol lőszerraktár levegőbe repült. A robbanást szabotázs idézte elő. A szerencsétlenségnek több tucat halálos és sebesült áldozata volt.

Az USA követsége elhagyta Egyiptomot

Róma, július 11. *(NST)* A Piccolo jelentése szerint az Egyesült Államok kairói követsége elhagyta az egyiptomi fővárost és Palesztinába költözött át.

80 szabotáló iraki nacionalistát letartóztattak

Róma, július 11. *(NST)* Az olasz lapok jelentései szerint Nuri Said angolbarát iráki miniszterelnök intézkedésére nyolcvan iráki nacionalistát letartóztattak és gyüjtőtáborba vittek. A letartóztatottakat szabotázzsal vádolják.

Porlanak és elfakulnak a székesfehérvári Szent István mauzoleumban Aba Novák híres freskói

Székesfehérvár, július 11. *(A Pest tudósítójától.)* Székesfehérvár városának egyik legnagyobb büszkesége a Szent István-mauzoleum, *amelynek gyönyörű freskóképeit a nemrég elhúnyt kitűnő művész: vitéz Aba-Novák Vilmos, a Képzőművészeti Főiskola tanára tervezte.*

Most azonban megállapították, hogy a történelmi jeleneteket megörökítő freskóképek színei — különösen az északi falsíkon, amelynek központjában Szent István alakja áll — *teljesen elfakultak s a festékanyag is annyira porlik, hogy a falhoz érve meglátszik az érintés helye.*

Szükségesnek látták az illetékesek figyelmét is felhívni a különös jelenségre, s hamarosan le is utazott Székesfehérvárra a *Műemlékek Országos Bizottságának néhány tagja és megállapították, hogy a freskót sürgősen restaurálni kell.* Megbízták az átfestéssel *Soós* István kaposvári polgári iskolai tanári festőművészt, aki már négy nap óta dolgozik a mauzoleumban. Munkájáról csak annyit mondott, hogy *nemzeti érdek a csodálatos szépségű freskó megmentése.* Ha még egy-két évig vártak volna a munkák elkezdésével, talán végre sem lehetett volna hajtani a restaurálást. *Sok helyen a rajzot és a színezést már most sem lehetett felismerni.*

— Számításom szerint jó néhány hónapra van szükség, míg a munka elkészülhet, *bár a többi falsík korántsincs annyira rossz állapotban, mint az északi rész.* Talán ott a hiba, — mondotta — hogy *Aba-Novák inkább az eszmei tervek kivitelezésére fektette a fősúlyt,* mint a gyakorlati megoldásra s a segéderők, akikkel dolgozott, az anyagok felhasználása közben felszínesen jártak el, s *így a festékanyag nem freskószerűen ivódott a falba.*

A munkálatok már szorgalmasan folynak, a költségeket a Műemlékek Országos Bizottsága viseli.

PEST
POLITIKAI NAPILAP
Megjelenik minden hétköznap délben
Felelős szerkesztő:
BAKOS ÁKOS
Felelős kiadó:
VITÉZ HORVÁTH JÁNOS
SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
BUDAPEST, VII., RÁKÓCZI-ÚT 54
TELEFON: *222-630, *222-220, 222-688, 222-638
Előfizetési ár 1 hóra 2.60, 3 hóra 7.30 pengő
Kéziratot nem őrzünk meg és nem adunk vissza

Az Athenaeum irodalmi és nyomdai részvénytársulat nyomása. Felelős: Kárpáti Antal igazgató.

SPORT

Macskási győzött Szentpéteri ellen

A nemzeti bajnoki teniszmérkőzések során pénteken *a férfi egyesben az elődöntőbe jutásért* küzdöttek a versenyzők. *Dallos* (MAC) símán verte 6:1, 6:2, 6:4 arányban Frigyesit (BSE), *Szigeti* (UTE) ugyancsak könnyen győzött az addig nagyszerűen szerepelt Majoros (ETE) ellen; a győzelmi arány 6:4, 6:2, 6:4 volt és *Asbóth* (BBTE) is fölényesen verte 6:2, 6:0, 6:3 arányban Fehért (UTE). Annál nagyobb *meglepetést* hozott a negyedik mérkőzés, melynek során *Macskási* (MAFC) közel *négyórás* küzdelemben 4:6, 7:9, 6:3, 6:3 6:4 arányban verte Szentpéterit (BSE). Ez a mérkőzés egyébként arról lesz emlékezetes, hogy az a két játékos került szembe egymással a sorsolás szeszélye folytán, akinek *teljesen azonos a játékstílusa.* Mindketten igyekeznek minden labdát visszaadni, amiből végtelen játszmák kerülnek ki.

A verseny többi eredményei a következők: *női egyes:* Flórián (BBTE)—Gallnerné (BSE) 6:4, 6:2. *Női ifjúsági egyes:* Kövér (BSE)—Engel (BSE) 6:1, 6:4, Kövér (BSE)—Ferenczi (URAK) 6:1, 6:1.

Legjobb 200-as gyorsúszóink összecsapása

A Magyar Atletikai Club szombat-vasárnapi úszóversenyének kiemelkedő úszószáma a szombaton eldöntésre kerülő *200 m-es gyorsúszás,* amely *válogató verseny a darmstadti stafétára.* Tátos, Eleméri, Végházi, Hámori, Szatmári és Gróf áll a starthoz és vetekedik az elsőségért. *Tátos első helye biztosnak látszik,* a helyezésekért azonban *nagy küzdelem* lesz. A MAC-verseny második napjának eseménye a *MAC—BSE bajnoki vízipólómérkőzés,* amely a második hely sorsát dönti el.

Öt nemzet kerékpárversenye

Július 26.-án rendezik *Bécsben Németország, Magyarország, Svájc, Horvátország* és *Szlovákia* legjobb kerékpárosainak részvételével az öt nemzet kerékpáros versenyét.

Labdákat kérnek harcoló honvédeink

Az MLSz szinte naponként kapja a harcoló honvédalakulataink kérelmeit, melyek labdákat igényelnek. *A labdarúgás igen népszerű a fronton;* a pihenő alakulatok mérkőzésekkel üdítik fel magukat. A szövetség a kéréseknek eleget tesz és eddig *20 labdát küldött* a harctérre.

Szent István napján kezdődik a labdarúgó bajnokság

Az 1942—43. évi nemzeti bajnokság küzdelmei augusztus 20.-án, *Szent István napján* kezdődnek. Az első mérkőzésen a csapatok tisztelegnek a Hősök emlékének.

SPORTMŰSOR

Szombat. Tenisz: Nemzeti bajnoki mérkőzések, Népliget, d. u. 3 óra. — **Úszás:** MAC versenye, Nemzeti Sportuszoda, d. u. ½7. — **Kerékpár:** Aranykerék-verseny, Millenáris, este ½9. — **Leventesport:** Bolgár—magyar ifjúsági mérkőzések atlétikában (MAC-pálya), úszásban (Nemzeti Sportuszoda) és céllövésben (Horthy Miklós-lőtér).

Vasárnap. Tenisz: Nemzeti bajnoki mérkőzések, Népliget, d. u. 3 óra. — **Úszás:** MAC versenye, MAC—BSE vízipólómérkőzés, Nemzeti Sportuszoda, d. u. 7 óra. — **Atlétika:** BSzKRt versenye, Sport-u., d. u. ½4, vidéki bajnokságok Szabadkán. — **Ökölvívás:** Ifjúsági csapatbajnokságok, Nemzeti Sportcsarnok, d. u. 7 óra; Moreyon—Nánai mérkőzés, Győr, ETO-pálya, ½6. — **Birkózás:** Déli kerületi válogatóverseny Szentesen. — **Leventesport:** Bolgár—magyar ifjúsági mérkőzések atlétikában (MAC-pálya), úszásban (Nemzeti Sportuszoda) és céllövésben (Horthy Miklós-lőtér).

Helyreigazító nyilatkozat. A Pest folyó évi június 30-án megjelent számának 7. oldalán »Tóth István csonka csapatának bravúrja: a Ferencváros nyerte az idei Magyar Kupát« cimü, dr. Földessy János aláírásával megjelenő cikk rólam valótlan tényállást tartalmaz. Valótlan az, mintha dr. Darnay László engem menesztett volna. Ezzel szemben való, hogy én folyó évi március hó 13-án önként mondottam le a Ferencváros szakvezetéséről, mert nagy elfoglaltsággal járó polgári foglalkozásom mellett nehéz katonai szolgálatot is teljesitettem, ezért képtelen voltam a Ferencváros szakvezetőségének felelősségteljes munkáját is elvégezni. Budapest, 1942 július 9. Teljes tisztelettel: Pataky Mihály, a Ferencváros FC igazgatósági tagja.

A napi tizenkilenc millió példányban megjelenő japán lapok kulisszatitkai

Berlin, július 11. »A Tokio Asahi Simbun jelenti«... »Az Oszaka Mainicsi Simbun írja«... »A Hocsi Simbun értesülése szerint«... A magyar sajtóban is, de az egész világon mindenütt fel-feltünnek ezek a mondatok a távolkeleti hírek elején. Vajjon mit jelentenek ezek a furcsa nevek és vajjon *milyen a japán sajtó szervezete?* Olyan kérdések ezek, amelyek mindenkit érdekelnek, de amikről kevés embernek van Európából fogalma.

Hogy az elején kezdjük,

az első japán hetilap a 19. század közepe táján jelent meg.

Aki a japán belső viszonyokat ismeri, az nem csodálkozik azon, hogy míg Európában az ujságkiadás már évszázadokkal előbb teljesen meghódította a nagyközönséget, addig Japánban csak ilyen későn tudott megjelenni a »Batavia Simbun« nevü japán hetilap, — amelyről már első pillanatra látható, hogy

nem is Japánban, hanem Batáviában jelent meg.

Ennek az oka az volt, hogy Japán szigorúan elzárkózott belső életet élt a legszigorúbb feudalizmus uralma alatt. Ez a feudalista uralom csak a mult évszázad közepe táján kezdett merevségéből engedni, — de *az első Japánban megjelenő lap csak 1871-ben jelenhetett meg Oszakában.*

Későn jelent meg az első ujság, de azután rohamosan terjedt s ma már

a japán lapok napi példányszáma 19 millió fölött áll.

Ez nem olyan sok a japán nép számára, gondolhatná valaki, de itt ismét közrejátszik egy tényező. A japán irásmód nem 33 betüből áll, hanem *a legkezdetlegesebb irásuk is 3000 jegyből áll,* míg a *japán tudományos munkák irására szolgáló irás több mint 200.000 betüt, illetőleg jegyet tartalmaz,* úgyhogy Japánban az ujságolvasók száma is meglehetősen alacsony, mert

a középfokú irás olvasását, amely már alkalmas arra, hogy ujságot lehessen vele nyomtatni, csak a gimnáziumnak megfelelő középiskolát elvégzettek tehetik meg.

1,300 000 példányban jelenik meg az Oszaka Mainicsi Simbun

A 19 milliós napi lappéldányszám tehát azt jelenti, hogy *Japánban legalább 19 millió ember rendelkezik azzal a végzettséggel, amely nálunk az érettséginek felel meg!*

Az ujságok közül érdekes, hogy *nem Tokió vezet.* A legnagyobb példányszámban megjelenő japán napilap *Oszakában jelenik* meg, az *Oszaka Mainicsi Simbun,* amelynek *1,300.000-es a példányszáma.* Az ugyancsak Oszakában megjelenő legbefolyásosabb és legmagasabb színvonallal rendelkező *Oszaka Asahi Simbun* egymilliós napi példányszámban jelenik meg. Ugyancsak

egymilliós példányszámban jelenik meg a legnagyobb fővárosi napilap is, a Tokio Nicsi Simbun,

míg a Tokio Asahi Simbun 800 ezres napi példányszámot ér el. Tokióban egy harmadik nagy példányszámot elérő lap is van, a Hocsi Simbun, amely 300 ezer példányszámban áll naponta az olvasóközönség rendelkezésére.

A Távol-Keletre vonatkozó külpolitikai események mérlegelésénél gyakran hivatkozik a világsajtó az angol nyelven megjelenő *Japan Times and Advectiser* cimü napilap tudósításaira és véleményeire. Ez

a japán külügyminisztérium angol nyelven megjelenő több, mint félhivatalosa,

amely a külügyminisztérium mindenkori állásfoglalásáról van hivatva képet adni a nagy világ számára, miután a japán nyelv megtanulása idegenek számára túlnehéz feladat.

A Domei Iroda páratlan pártatlansága

Még meg kell valamiről emlékeznünk, ha a japán sajtóról beszélünk, nevezetesen arról, hogy tulajdonképpen *mi is az a Domei Iroda.* A Domei, amelynek jelentéseiből értesül ma az egész világ a japán haderő haditetteiről és az egyes japán eredményekről, *nem régi alapitás.* 1936-ban született meg a japán hírközvetítő iroda, mégpedig úgy, hogy

két magánkézben levő hírszolgálatot olvasztottak egybe és azóta állami támogatás és ellenőrzés alatt működik a Domei.

Ez az állami ellenőrzés azonban nem azt jelenti, hogy a Domei csak azokat a híreket jelenti, amelyek a japán állam és a japán kormány számára *kellemesek.* A japán sajtó az egyedüli sajtója a világnak, amely *politikai pártoktól és céloktól függetlenül a legigazibb sajtóerkölcs alapján állva működik és minden tevékenysége az igazság közlését tartalmazza.* Ehhez a tényhez idomul azután a

Domei iroda is, amely egyformán adja le úgy a kellemetlen, mint a kellemes híreket

abban a tudatban, hogy az igazság eltitkolása mindig megbosszulja magát — a hazug hír pedig mindig sántikálva jár és könnyen utólérhető.

(B. L.)

Olcsóbb lett a burgonya

A termelői átvételi árak csökkenése folytán az új burgonya árát 10 fillérrel leszállították.

A konyhakerti termékek piacán az árak nagyban így alakultak: zöldhagyma 6—20, fokhagyma 30—70, fejeskáposzta 25—40, kelkáposzta 20—45, kalarábé csomó 10—35, főzőtök 8—14, sóska 30—70, paraj 50—60, zöldborsó 58—110, hegyespaprika 1—7, töltenivaló 4—20, vajbab és zöldbab 48—70, uborka 18—36, retek 10—22, paradicsom 130—300, sárgarépa 10—60, petrezselyem 10—70, csiperkegomba 450—600 fillér.

A *gyümölcspiacon* a nyári alma 60—170, körte 120—240, cseresznye 80—260, meggy 120—220, ribizke 100—135, egres 100—140, málna 180—250, sárgadinnye 120—400, kajszibarack 180—380, őszibarack 120—500 fillér kg-ként.

A *baromfipiacon* az árak nagyban így alakultak: *Előpiac:* tyúk 285, ruca 315, lúd 345, idei csirke 510 fillér kg-ként. *Vágottpiac:* tyúk 310—332, ruca 340, lúd 370, idei csirke 590—631 fillér kg-ként.

A *tojáspiacon* a friss áru 350—358, főzőtojás 320—330 fillér kg-ként nagyban.

— **A Munkácsy Céh gyászülése.** A Munkácsy Céh elnöksége gyászülés keretében most emlékezett meg a Munkácsy Céh elnökének, *Márk* Lajosnak haláláról, aki március 18.-án szívszélhüdés következtében halt meg Amerikában. Szentgyörgyvári *Gyenes* Lajos kormányfőtanácsos, festőművész, a Munkácsy Céh ügyvezető elnöke kegyeletes szavakkal emlékezett meg *Márk* Lajosról, a híresneves festőművészről, aki művész-közéleti munkásságával is kiváló érdemeket szerzett A Munkácsy Céhnek egyik alapitója s egyben megalakulása óta elnöke volt. Művészgazdasági téren jelentős anyagi eredményeket biztosított a magyar művésztársadalomnak, mely sikerekért *Hóman* Bálint kultuszminiszter a Munkácsy Céhnek külön köszönetét fejezte ki. *Márk* Lajos három éve, hogy Amerikába kiutazott, ahonnan nem tudott hazatérni. A magyar képzőművészetnek nagy propagandát csinált az új világban is. *Előkészítette a magyar képzőművészek nagyszabású kiállítását Newyorkban és San Franciskóban, amelynek megtartását azonban a háború megakadályozta. Márk* Lajos halála osztatlan részvétet keltett a magyar műgyüjtők és magyar képzőművészek népes társadalmában, akinek emlékét a Munkácsy Céh kegyelettel őrzi meg.

MIT FŐZZEK?

Vasárnap

Ebéd. *Csontleves, tüzdelt marhasült, burgonya, uborkasaláta, rétes.*

Vacsora: *Felvágott, zöldpaprika, paradicsom, gyümölcs.*

Tanács: A levesbe sok zöldséget főzzünk.

A rétest melegítsük fel a sütőben.

A szeletelt uborkát ne nyomjuk ki, mert a kinyomott lével együtt sok tápsó megy veszendőbe, hanem csak sózzuk kissé meg és permetezzük meg édesített ecettel. Vágott petrezselyemmel díszítsük.

Recept: *Tüzdelt marhasült.* Lehetőleg gümbölyü felsált vegyünk és tisztítsuk meg bőrétől. Éles késsel vágjunk bele mélyedéseket kb. 2—2 cm távolságra. Ezekbe nyomjunk bele ujjnyi vastag darabokra vágott sárgarépát, hagymát, gombát, petrezselyemgyökeret. Forró zsírban minden oldalán süssük pirosra, öntsünk rá kevés vizet és fedő alatt pároljuk a húst puhára. A lefövő vizet mindig utána kell önteni, tehetünk bele kis hagymát, egy szelet kenyeret és paradicsomot, esetleg zöldpaprikát is. Amikor a hús puha, a mártást szitán áttörjük és kevés liszttel beszórva még egyszer felfőzzük.

Hétfőn

Ebéd: *Zöldbableves, vágotthús, uborkás burgonyafőzelék.*

Vacsora: *Töltött tök, gyümölcs.*

Tanács: A vasárnapi hús maradékát és a délről maradt vágotthúst, egy kis kolbásszal kiegészítve használhatjuk a töltött tökhöz. A tök kiváj belét ne dobjuk el, hanem tegyük el holnapra sajtos töklevesnek.

Recept: *Uborkás burgonyafőzelék.* Rendes savanyúburgonyafőzeléket készítünk, de nem rendes ecettel, hanem a kovászosuborka vagy savanyítottkáposzta levével eresztjük fel és apró kockára vágott kovászosuborkát keverünk bele.

Töltött tök. A felébe vágott tököt kibelezzük. Az átdarált húsból párolt rizskásával vagy zúzott burgonyával jóizü tölteléket készítünk és azt a tök mélyedésébe töltjük. Ha a tök már nem egészen fiatal, akkor előzőleg sósvízben félpuhára meg kell főzni. Világos rántást készítünk, azt vízzel vagy tejjel felereszt-jük, alaposan elkeverjük és kissé megsózzuk. Tűzálló tálba öntjük ezt a bechamelt, ráhelyezzük a töltött tököt, kis tejfellel meglocsojuk és megsütjük.

Statáriális honvédbíróság elé kerülnek a szabotőrök

A Magyar Távirati Iroda illetékes helyről a következő felvilágositó közleményt kapta:

Bárki, aki — feltehetőleg a Magyarországgal ellenséges hatalmak ügynökei által félrevezetve vagy megvesztegetve — bárminemü dolog szándékos megrongálása vagy megsemmisítése által, igy különösképpen bárminemü termény vagy más közszükségleti cikknek tűzszerszámmal vagy vegyiszer alkalmazása által történő felgyujtásával a magyar állam vagy szövetségese fegyveres erejének, vagy a velük működő fegyveres erőnek szándékosan hátrányt okoz, vagy az ellenségnek szándékosan előnyt szerez, avagy a honvédelem érdekét sérti: a honvéd büntető bíráskodás körében rögtönbíráskodás — statárium — alá esik és halállal büntetendő. Halálbüntetéssel sujtja a rögtönítélő bíróság a tettesen és részesen felül az ilyen cselekményre létrejött szövetség tagjait, úgyszintén azt, aki mást ilyen cselekmény elkövetésére felbujt. Mindenki, aki a fentemlített cselekmény elkövetéséről, az arra irányuló előkészületről vagy szövetkezésről tudomást szerez, köteles azt haladéktalanul feljelenteni a legközelebbi közbiztonsági szervnél, csendőrnél, rendőrnél.

IX. évfolyam 153. szám. Mai számunk ára 8 fillér. 1942. július 9. Csütörtök.

ÚJ FEHÉRVÁR

POLITIKAI-NAPILAP

Elérte a negyvenedik délkört a német támadás

A Szovjet védelem már csak a Don alsó folyására, a Volgára és mellékfolyóira támaszkodhatik

Berlinből jelentik:

A Neuer Zürcher Zeitung berlini tudósítója német illetékes helyen azt a tájékoztatást kapta, hogy a német csapatoknak Voronezs irányában történt front áttörése igen széles vonalon történt meg. A szovjet csapatok a várostól északkeletre ellentámadást kiséreltek meg, de ez meghiusult. A németek itt nagyon sok foglyot ejtettek és hadianyagban is jelentős a zsákmány. Orelnál is visszaverték a szovjet ellentámadását Timosenko kénytelen volt csapatait az Oszkol keleti partjára visszavonni. Másnap az Oszkol folyón is átkeltek a németek, sőt két erős hidfőállást építettek ki. Jelenleg a Don keleti partján gyorsan halad tovább a német előrehaladás, amelynek üteme teljesen azonos a tavaly nyári villám offenziva ütemével. A tengelycsapatok 5 nap alatt 250 kilométert haladtak előre.

Berlinből jelentik:

A Hamburger Zeitung arról közöl tudósítást, hogy a keleti front áttörése után a szovjet védelmi rendszer most már csak a Don alsó folyására és a Volga, valamint annak mellékfolyóira támaszkodhatik. A német csapatok a most folyó offenziva kiindulási pontjától a mai napig 300 kilométerre nyomultak előre.

Vichyből jelentik:

A moszkvai rádió közölte, hogy Stari-Oszkolt a szovjet csapatok kiürítették.

Orelnél ellentámadásba mentek át az oroszok

Rómából jelentik:

A Popolo di Roma berlini jelentést közöl. Eszerint a németek a keleti előretörés során elérték a 40. délkör vonalát és déli irányban tovább szélesitik a szovjet védelmi rendszeren ütött rést s most az egész Don partján létesitett szovjet védelmi rendszer végveszélybe került. Az úgynevezett moszkvai arcvonal is máról-holnapra megélénkült. A szovjet csapatok támadásban vannak és Oreltől északra, valamint észak-keletre nagy erőfeszitéseket tesznek, hogy áttörjék a német vonalakat. Ezek a támadások olyan hatalmas vérveszteségbe kerülnek, hogy pár nap mulva kénytelenek lesznek azokat abbahagyni.

Rómából jelentik:

A legújabb harctéri jelentések szerint Malta fölött a légiharcok feltünő nagy mértékben kiújultak. A légiharcok hevességét különösen az jellemzi, hogy a tegnapi nappali támadások folyamán húsz angol gépet sikerült lelőni.

Ankarából jelentik:

(TP) Szebasztopol eleste óta a bolseviki feketetengeri flottának nem áll már rendelkezésére olyan nagyobb kikötő, amelyben meghúzódhatna. Itteni tengerészeti körökben az a felfogás uralkodik, hogy a menekülő orosz flotta valamelyik Batumtól északra fekvő kikötőben volt kénytelen menni, minthogy azonban mindezek a kisebb kikötők nincsenek berendezve és azonfelül a szükséges javitóműhelyekkel sincsenek ellátva, valószinüleg csak a kisebb tonnaürtartalmú hajókról lehet szó. A nagyobb hadihajóegységek sorsa teljesen bizonytalan.

Amsterdamból jelentik:

Az angol rádió hirmagyarázója az angol rádióban szerdán beismerte, hogy a németeknek sikerült véglegesen áttörni a szovjet vonalakat s ezzel semmivé váltak azoknak várakozásai, akik azt remélték, hogy a német véderő a hosszú tél után nem lesz ütőképes.

Meghalt Franchet D'Espery tábornagy

Albiból jelenti az OFI:

Franchet D' Espery tábornagy 85 éves korában Tarn megyében levő kastélyában meghalt. Franchet D' Espery tábornagy neve szomorú emlékezetű a magyar történelemben. A szövetségesek szaloniki hadseregének volt a parancsnoka az elmult világháború alatt ő volt az, aki az összeomlás után Belgrádban fogadta a Károlyi Mihály vezetésével érkező magyar küldöttséget. Ennek a küldöttségnek nagy megaláztatásban volt része a tábornagy előtt, aki rosszul világitott, homályos szobában fogadta a deputációt és igy szólt hozzájuk: Na, jöjjenek közelebb, mert nem látom az arcukat. Küldöttség tagjait még csak le sem ültette. Franchet D' Espery különben a francia akadémiának is tagja volt, később magyar újságirók előtt úgy nyilatkozott, hogy Károlyiékkal szemben tanusitott viselkedésével nem a magyar nemzetet kivánta megalázni, hanem az akkori magyar kormányzatot.

Statárium, forrongás Egyiptomban

Stockholmból jelentik a Bud Ért-nek:

Kairói távirat szerint Nahas pasa miniszterelnök a képviselőház és a szenátus titkos ülésén vázolta a katonai helyzetet és ismertette a kormány intézkedéseit. Felszólitotta a tartománykörzetek vezetőit, hogy abban az esetben, ha a táviró és a postaforgalom megszakad, a hatalmat adják át a katonai hatóságoknak. Közölte még a miniszterelnök, hogy többféle büncselekményre elrendelték a statáriumot.

Növekvő szükség Egyiptomban

Isztanbulból jelentik:

(TP) Kairóból érkező jelentések szerint Egyiptomban a szükség annyira növekszik, hogy az országnak mindinkább szivéhez nyomuló háború eseményei is teljesen háttérbe szorulnak és a nép inkább az iránt érdeklődik, vajjon másnapra lesz-e kenyere. Ez a probléma első alkalommal hozza a kormányt és a népet közvetlen kapcsolatba, ami az ország eddigi politikai történetének folyamán nem történt meg.

Rómából jelentik:

(TP) A »Giornale d' Italia« tuniszi déli kiadása szerint belföldi felkelők meggyilkolták az egyiptomi cukorművek vezérigazgatóját. A szóbanforgó művek Észak-Egyiptom Abu Kerkes városában vannak. A meggyilkolt vezérigazgató az egyiptomi gazdasági élet kiváló képzettségü vezetője volt és meggyilkolása a kitört munkászavarokkal függ össze.

5000 francia hadifoglyot hazaengedtek a németek

Vichyből jelentik a Bud. Ért-nek:

Laval közölte a francia munkásszervezetekkel, hogy francia munkásoknak németországi munkára történt önkéntes jelentkezése nyomán Németország ötezer francia hadifoglyot szabadon bocsájtott. A foglyok rövidesen hazaérkeznek.

Szaracsoglu az uj miniszterelnök?

Rómából jelentik:

Istanbuli politikai körök biztosra veszik, hogy az elhunyt Saydam miniszterelnök utóda Szaracsoglu lesz s igy semmieseire sem következik be változás a török politikában.

Isztanbulból jelentik:

Dr Rafik Saydam, az elhunyt török miniszterelnök, aki maga is orvos volt, amikor rosszul érezte magát, órával a kezében a pulzusát vizsgálta és azt mondotta titkárának: Most már az orvosok sem tudnak segiteni rajtam, bizonyos, hogy meghalok. Kevéssel ezután Saydam miniszterelnök kiszenvedett.

Berlinből jelentik:

A Fürer Saydam török miniszterelnök halála alkalmával táviratot küldött Ismet Inonü államelnöknek ugyanekkor Ribbentrop Saracsoglu külügyminiszter előtt fejezte ki részvétét táviratilag.

Krudy Ferenc Szinyei-Merse utóda a képviselőház alelnöki székében

Budapestről jelentik:

Tasnády Nagy András elnöklete alatt a képviselőház mai ülésén titkos szavazással töltötték be a kultuszminiszterré kinevezett Szinyei Merse Jenő helyét, a képviselőház egyik alelnöki állását. Az eredményt háromnegyed 11 órakor hirdették ki. Eszerint 128 szavazatból, 107 szóval Krudy Ferenc lett a képviselőház alelnöke. A választás után folytatták a mezőgazdasági javaslat vitáját.

5 év után restaurálni kell a Szent István mauzóleum megkopott és elszintelenedett Aba-Novák freskóit

Két nap óta folyik a javitás próbamunkája a mauzóleumban

Székesfehérvár történelmi multjának s az egész országnak egyaránt becses emléke és nagyértékü kincse a Szent István mauzóleum és abban Szent István kőkoporsója. A mauzóleum belsö falsikjait a nemrég elhunyt vitéz Aba-Novák Vilmos allegorikus történelmi jeleneteket ábrázoló freskói diszitik. A Romkertnek általában és a freskókkal diszitett mauzóleumnak igen sok idegen látogatója van. Azok, akik megfordulnak a városban, a látnivalók és nevezetességek közt elsősorban a mauzóleumot tekintik meg. Soós István kaposvári polgári iskolai tanár pár hónappal ezelőtt felesége társaságában egyenesen azért utazott el Székesfehérvárra, hogy a mauzóleumot s benne Aba-Novák híres freskóit megtekintse. Soós István, aki szakértője a freskóknak s maga is festő s már sok szép munka van mögötte, meglepetve látta, hogy a képek színei — különösen az északi falsikon, amelynek központjában Szent István alakja áll —

teljesen elfakultak s ráadásul a freskók festékanyaga annyira nem szilárd és tartós, hogy ha az ember az ujját végighuzza a falon, meglátszik rajta az érintés helye.

A színek porként leválnak a képről s ha gyorsan nem segitenek az értékes munkán, pár év alatt az egész Aba-Novák mü eltünik a falról.

Soós István, mint a freskók szakértője, szükségesnek látta, hogy illetékes helyen felhivja a figyelmet az Aba-Novák freskók pusztulására. Hamarosan

le is utazott Székesfehérvárra a Műemlékek Országos Bizottságának néhány tagja s megállapitotta a restaurálás sürgős szükségességét, egyben azonnal meg is bizták Soós István tanárt, hogy a nála nagyszerüen bevált, saját keverésü festékanyagok felhasználásával, amely igen tartós és nem pereg le a falról, a képek néhány négyzetméterén végezze el a restaurálás munkáját,

hogy a bizottság láthassa: milyen lesz a mü a freskók átfestése után.

Soós István tanár harmadik napja dolgozik immár a mauzóleumban. Az Uj Fehérvár munkatársa megnézte az elkészitett freskórészletet, amelynek eleven színei egészen újként hatnak, mig a régi falsik alakjai sok helyen már úgy elmosódtak, hogy a figurákat fel sem lehet rajta ismerni. Soós István egyáltalán nem akar nyilatkozni. Azt mondotta: nemzeti érdek, hogy ezt a híres munkát megmentsük, ezért tette meg a szükséges lépéseket.

— Most látom, milyen hatalmas munka ez. Sok helyen a rajzot és színezést már alig lehet kivenni.

Ha még egy-két évig várnánk vele, talán végre sem lehetne hajtani a restaurálást. Számitásom szerint jó néhány hónapra van szükség, mig a munka elkészülhet, bár a többi falsik korántsincs annyira rossz állapotban, mint ez az északi fal.

Talán a hiba ott van, hogy Aba-Novák segéderőkkel dolgozott s inkább az eszmei tervek kivitelezésére, a gondolatok visszaadására fektette a fősúlyt, mint a gyakorlati megoldásra s igy

a képek felfestése nem a legjobb anyagok felhasználásával történt s főleg csak felszinesen s nem ugy, hogy a festékanyag freskószerüen beleivódjék a friss falba.

A restaurálás, amely ime nem egészen öt év mulva mulhatatlanul szükségessé vált, megmenti majd az utókor számára a mauzóleum Aba-Novák képeit. Természetesen a helyreállitás összes költségét a Műemlékek Országos Bizottsága viseli.

Miért nem áll meg az autóbusz a Szentkorona utcában?

Abban az időben, amikor a székesfehérvári autóbuszvállalat megkezdte az üzemét a városban, egy ideig egyáltalában nem jelöltek ki megállóhelyeket. Mindenki ott állithatta meg, ahol akarta. Bizonyos idő után a kialakult igények szerint állapitották meg a felszállóhelyeket s ezek közül a varosháztéri, a Ferenc József téri, valamint a Zita királyné út és a Deák Ferenc utca sarkán kijelölt megállóhelyeket nem számitva, egyik legforgalmasabb autóbuszmegálló volt az Ősfehérvár előtt a Szentkorona utcai feltételes megállóhely, ahol állandóan sokan szálltak fel az állomás felé haladó kocsikra s az állomásról érkezők közül is azok, akik a Vizivárosban laknak, itt szálltak le. Ez a megállóhely a város központja s teljesen érthetetlen, hogy az autóbusz üzemének korlátozásával egyidejüleg a többi megállóhely érintetlenül hagyásával éppen ezt a forgalmas és igen népszerü feltételes megállót szüntették be ahelyett, hogy forgalmának megfelelően a rendes megállóhely rangjára emelték volna. Ebben az ügyben többen fordultak érdeklődéssel szerkesztőségünkhöz és sürgették interveniálásunkat a sérelem orvoslása érdekében. Vitathatatlan, hogy az autóbuszvállalat még a mostani rendkivüli, korlátozásos időkben is a közönségért van, célja annak kiszolgálása, tehát indokolt, hogy ezt a kivánságot az autóbuszüzem utasainak érdekében teljesitse. Vissza kell állitani a régi feltételes megállót. Hogy egy feltételes megálló a város központjában van, vagy nincsen, az autóbusz üzemköltségeit nem befolyásolhatja, de a közönségre nézve igenis sérelmes.

Székesfehérvár szabad kir. város polgármesterétől.
9159/1942. szám.

Hirdetmény.

A magyar kir. belügyminiszter 263.145/1942. XI. sz. körrendelete alapján felhivom a szlovák köztársaság, vagy a cseh-morva protektorátus területén az 1939. március hó 15. napját megelőző időben bekövetkezett balesetből, (foglalkozási balesetből) folyóan igényjogosult mindazon egyéneket, akik 1940. január hó 1. napján Magyarország területén laktak és az előző korlátozó rendelkezések következtében eddigelé azért nem kaphattak járadékot, mert azt részükre a volt cseh-szlovák szervek a terület elcsatolása következtében már nem állapithatták meg, vagy pedig a baleseti állapot orvosilag megállapitott rosszabbodása ellenére a járadék felemelésére irányuló kérelmükkel az eddig érvényben volt rendeletek szabályozására utalással utasitották el, hogy igényüket

1942. július hó 31. napjáig

az Országos Társadalombiztositó Intézet Központja (Budapest VIII. Fiumei ut 19) baleseti kártalanitási osztályánál, vagy az Országos Társadalombiztositó Intézetnek lakóhelyükre illetékes kerületi pénztáránál saját érdekükben az esetleges jogvesztés elkerülése céljából irásban jelentsék be.

Székesfehérvár, 1942. július 6.

Polgármester.

Az Asahi Simbum irja:

A magyar honvédség műszaki dolgokban felülmulhatatlanul tökéletes

Tokioból jelentik:

Az Asahi Simbum feltünő cimekkel ellátott kéthasábos tudósitást közöl vasárnapi számának első oldalán Sasamotonak, a honvédcsapatoknál tartózkodó haditudósitójának első harctéri jelentéseként.

Sasamoto haditudósitó

csodálattal emlékszik meg a gépesitett magyav hadsereg modern felszereléséről, többi között leirja az információs szolgálatot, a hirek közlésének kitünő magyar rendszerét.

A tudósitó hangsúlyozza, hogy a létért küzdő magyar nemzet különösen a műszaki dolgokban mutat fel felülmulhatatlan tökéletességet.

Mozi

Előadások kezdete:

ALBA: 7, 9, vasárnap 3, 5, 7, 9,
GLÓRIA: fél 7, fél 9, vasárnap fél 3, fél 5, fél 7 és fél 9 órakor.
REX: fél 7, fél 9, vasárnap fél 3, fél 5, fél 7 és fél 9 órakor.

Alba

Július 9—10. Csütörtök-péntek.
A legujabb svéd film!

Mindenki gyanus

Rendkivül izgalmas bünügyi filmregény.

Legújabb UFA világhiradó!

Karády Katalin „TÁBORI LEVELEZŐLAP" cimü sanzonja.

Glória

Július 9—10. Csütörtöktől-péntekig.
A magyar filmgyártás egyik kiemelkedő alkotása!

EMBER A HID ALATT

Főszereplők: Lázár Mária, Kiss Ferenc, Szakács Z., Csortos Gy.

Legújabb Magyar világhiradó!

Rex

Július 7—10
Keddtől péntekig
a filmszinház
SZÜNETET
tart!

Meghalt gróf Teleki Pál özvegye

Özv. Teleki Pálné grófnő született Bissingen-Nippenburg Johanna grófnő július 7-én délután 3 órakor elhunyt. Teleki Pál gróf özvegye már hosszabb ideje betegeskedett s amikor férjének tragikus halála bekövetkezett, már nagyon súlyos beteg volt. Férjének elvesztése nagy mértékben megrendítette és azóta betegsége még súlyosabbá vált.

Az elhunyt nagyasszony temetése július 9-én, csütörtökön délelőtt 10 órakor lesz e Kerepesi uti temető halottasházából. Az engesztelő szentmiseáldozatot július 10-én, pénteken délelőtt mutatják be a Szt. István bazilikában.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 136-068, 387-748, 340-726

CSONGRÁD MEGYEI HÍRLAP

1976 AUG. 8

Soós Emil

az első éneket. Csak úgy omlenek a
mű sorok.
Önálló alkotás — mondja kételyeim el
sa céljából.

1021

Soós Emil rajza

emben a püs-
. — itt a pap
nem tud ol-
— folytatta —,
az esti iskolá-
talánost, vagy
és az egyház

hőköl hátra
egszabadulni?
agyot fújt. —
a püspökével
ozom be sem-
rdekel az írás
a püspökével
restyést. Én,

ban bagóra vágyik. Nem v
üzlet ebben a negyedben
nyitni. Dohányáru és édessé
za végiggondolta a dolgot.
nyi és ennyi font megtakar
zem. Ez éppen elég lesz a b
sek és az áruk beszerzéséhe

Két hét múlva megkapta
lási engedélyt, és megnyitot
forgalmasabb helyen, a Sai
utcában trafikját. A boltba
özönlöttek a vevők. Egy é
megnyitotta második trafikj
rián utcában, majd rá néhá
ra a harmadikat a Neville té
tosan a Szent Péter-ten

Soós István.

Rippl-Rónai mester keze. *Kaposvárról,* az [illegible]yt *Rippl-Rónai* József szülővárosából, [illegible]egható és dicséretes kezdeményezést jelentenek. A Somogymegyei Muzeum helyiségei közül egyet *Rippl-Rónai-szobának* rendeznek be. A temetésről készült Soós István-féle rajzok, a *Borovitz* Imre kaposvári iparművésztől és *Medgyessy* Ferenc budapesti szobrászművésztől eredő halotti maszkok is idekerülnek. Sőt a mester jobbkezéről is készült olyan lenyomat, amely után ez a kéz is, mely annyi páratlan müremeket alkotott, megmintázható lesz.

Magyarság, 1927. dec. 2.

3

eM Soós György fotóesszéje

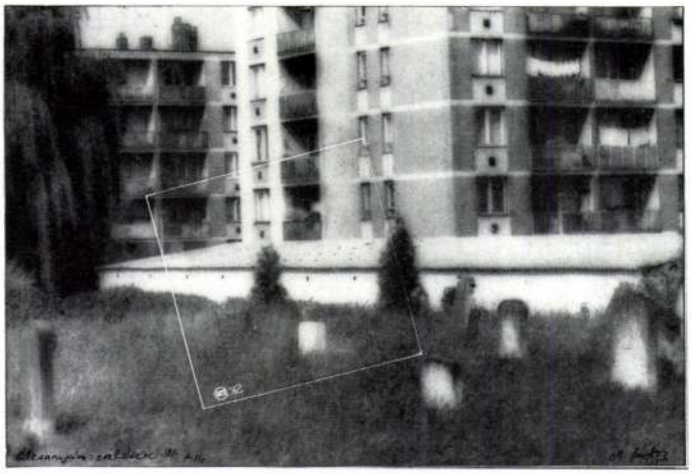

Látszólagos egyszerűségük, azaz formai és technikai tisztaságuk ellenére eM Soós György képei meglehetősen bonyolult feladat elé állítják a szemlélőt. Elsősorban témaválasztásával nehezíti meg a tárgyilagos — vagyis a bensőséges, lírai hangnemtől elütő — megítélés lehetőségét. A tíz fekete-fehér fényképet édesanyja emlékének ajánlja a szerző. Ez az az érzés, amelyben ugyan mindenki osztozik, de melyet mégis mindenki egyedülvalóan, kizárólag a saját emlékképeire hagyatkozva él meg. eM Soós e kettőség feloldására tesz — sikeres — kísérletet.

Fotói egy ritkán látható — „elvont" — fotográfiai törekvés részei. A fénykép célja nem emlékművek megörökítése, hanem éppen ellenkezőleg: az élő, a megismételhetetlen „tettenérése". „A modern társadalom... lemondott az Emlékműről, amikor a halandó Fotográfiát megtette mintegy közvetlen koronatanújául annak, ami volt."

Mint sok más művészet, a fotográfia is megkísérli néha saját árnyékának átlépését. Így például a közvetlenség világától való eltávolodást. A most bemutatott fotókat hangsúlyozottan áthatja a múltra utaló, azt megidézni akaró szándék. eM Soós nem az ábrázolásról mond le, csak a látványos megoldásokról. Képei az elhunyt édesanya *hiányát* ábrázolják, éspedig úgy, hogy a fotópapír kemény síkján az ember benső lelki érzelmi tartományai felé tá-

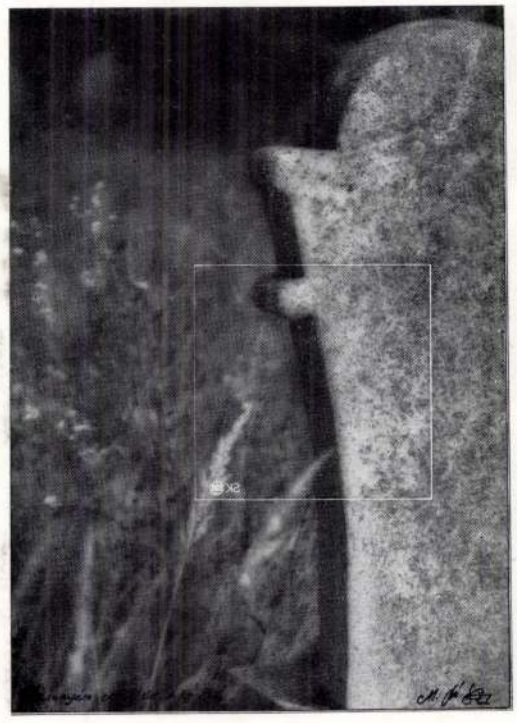

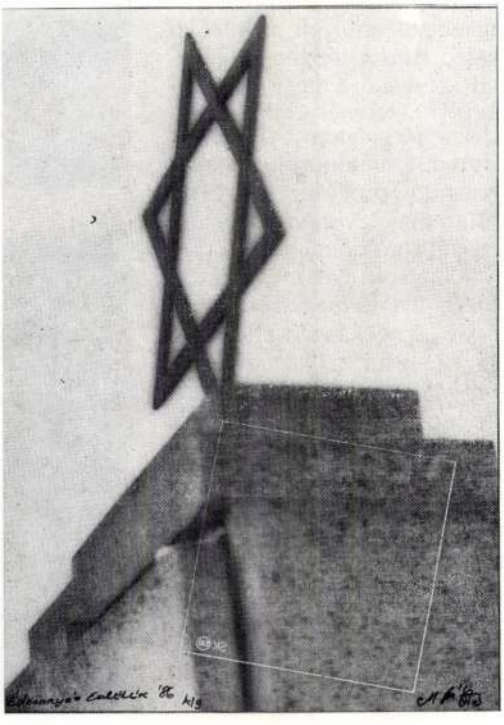

guljanak ki az idő dimenziói. A létezés intimitásai — kimondva — többnyire banálisak; a szavak a lényeget csak megnevezni tudják, érzékivé tenni nem. Éppen ezért az elvonatkoztatott, de mégis gondosabb körülírást, ez a legszemélyesebb fotográfia igényli leginkább. Ezen a néhány képen a *nagyon evidens érthető meg*. Az, amit szeretetnek és halálnak nevezünk.

eM Soós képeinek póztalansága és szűkszavúsága teret nyit a képzeletnek. A fotók sora *folyamat*, amelyet részek, különálló egységek tagolnak. Az egyes részek fel is bontják ezt a folyamatot s lelassítják, majd megállítják a tekintetet. Függetlenül a képek eredeti sorrendjétől, a számomra egyértelmű végpont, a zsidó temetőben pihenő kivénhedt pad.

Először a környezet részleteiről. Az ég fehér hátterére a kőalapzaton álló hatágú csillag vaságai rajzolódnak ki a hagyományos perspektíva élményét fokozó beállításban. A lendületes kép után egy totál a temető horizontján falként tornyosuló lakótelepről, száradó fehérneműkkel és kazetta-lakásokkal. Alatta fekszik a temető fűvel-bokrokkal benőtt földcsíkja a sírkövekkel. A következő képen változik a lépték, egy kőtábla közelijét látjuk. Az íves záródású kőlapra, a furcsa, szórt fényben, egy szál virág árnyéka vetül. Újabb szűkítés után egy sírkő puritán, de harmonikus ornamentikájára irányul a figyelmünk. Tovább lépve, a túlburjánzó aljnövényzet sejtelmes matériája és a mögötte emelkedő téglafal összemosódó felülete között egy pad körvonalai sejlenek fel. Újabb fejezet: a fal

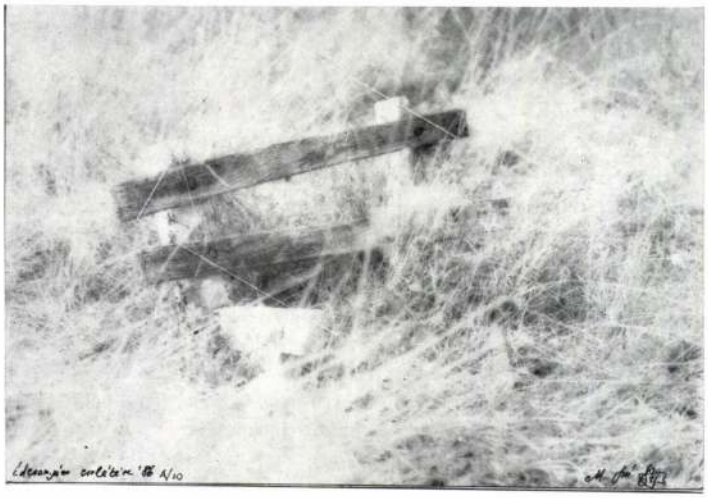

eltűnik s a vékony fűszálak finom textúrája mögött még halványabbá válik a pad geometrikus formája. A puha fehér növények vonalrendszere, az előtér „kiélesedik" — még mindig ugyanaz a beállítás. Az utolsó rész: a betonlábakon álló pad elölnézetből fényképezve.

A kontúrok jól kivehetők, sötétek. Egyébként is a fotókra a 20-as, 30-as években használatos matt és nagyon plasztikus fényértékek a jellemzőek. Még két lépés és a pad, az emlékező és az emlékezés helye, szinte beleolvad a puha, hajladozó fűszálakból szőtt fehér hálóba.

Különös figyelmet érdemel a minden egyes lapba belekarcolt fehér keret. Nem valószínű, hogy az elidegenítésre szolgáló effektus lenne, sokkal inkább olyan kutatás, jelzés, amely a fotós munkamódszerére vonatkozik. A kamera „levesz" a láthatóból egy szeletet, és így (ha tetszik, ha nem) a fotó montázzsá válik. Ez a művelet önkényes, de kikerülhetetlen. A fehér négyzet kijelöl a már behatárolt fénykép területén még egy lehetőséget, s ez paradoxont eredményez: fényképet a fényképben. Játék ez, de egyfajta fotográfusi magatartást kísérő „védjegy" is: a kiemelés tartalmazza az egészet csakúgy, mint az újabb szűkítés, újabb közelítés lehetőségét.

Emlékezést és stúdiumot látunk egyszerre. Persze, az emlékezés mindig kísérlet is. A fotóművész ez esetben megkísérelte belső indíttatásait és a külvilág adta motívumokat egymásra vetíteni, összehangolni az érzéseit és az érzései kifejezésére alkalmas technikát. A többi ellen — amit a már idézett Roland Barthes írt le — már ő sem tehet semmit: „. . . a fotó akkor is halandó, ha valamilyen keményebb alapra dolgozzák rá: csírát hozó ezüstszemcsékből születik, lassan kibomlik, majd elöregszik, akár az élő szervezet. Kikezdi a fény, a nedvesség, elhalványul, tönkremegy, már csak eldobni való."

Hudra Klára

A modern színes fényképészet 50 éve (1936–1986)

1861-ben a Royal Institution of Great Britain (Brit Királyi Társaság) tagjai történelmi jelentőségű bemutatót láthattak: egy bizonyos *James Clerk Maxwell* három színszűrővel ellátott diavetítő és ugyanennyi színkivonat-diapozitív segítségével, az additív színkeverés szabályait felhasználva, színes képet varázsolt a vetítőernyőre — ezzel megszületett a színes fotográfia. 1986-ban a színes fényképészet tehát már 125 éves múltra tekinthetett vissza, a modern színes fényképészetnek mégis csupán 50 éves jubileumát ünnepelték világszerte. 75 évig kellett várni ugyanis, míg a nyersanyaggyárak könnyen kezelhető, sokoldalúan használható, s ezért széles körben elterjedő színes filmet adtak a fényképészek kezébe (1936. augusztus: Kodachrome, 1936. november: Agfacolor-Neu).

Az évfordulóról a Photokinán visszatekintő (retrospektív) tárlattal emlékeztek meg. A színes fotográfia fejlődését bemutató kiállítások között korántsem ez volt az első, elég ha az 1981-ben a kölni Kunsthalléban *Farbe im Photo*, vagy az 1982-ben Rochesterben *Color as Form* címmel megrendezetteket említem, de méreteit tekintve ez a mostani mindegyik elődjét felülmúlta.

Az 1981-es kölni kiállítás kapcsán általánossá vált a nézet: korai még a színes fényképészet múltjáról végső értékelést adni. Ez a felismerés arra indította a kiállítókat, hogy a témát a szokásosnál kevésbé érték-központúan közelítsék meg. Főként arra törekedtek, hogy a világ minden táján folytatott gigantikus anyaggyűjtés eredményeként maradandó vizuális élményt nyújtsanak a látogatóknak, akik maguk alakíthatják ki az értékrendet. Ekként indirekt lehetőséget biztosítottak a korszakok, tendenciák, alkalmazási területek, stílusirányzatok meglátására. Ezt az elgondolást szolgálta a kronológikus tárgyalásmód is. Az öt kontinens 22 országának 409 fotográfusa által készített mintegy 550 képet az öt évtizednek megfelelően öt részre bontották, s csak az egyes időszakokon belül csoportosítottak témák szerint.

Lássuk, mi jellemezte az egyes tizedeket! Az első kettőben (1936—46, illetve 1946—56) sajnos viszonylag kevés kiemelkedő alkotás készült. A harmincas évek végén csupán a fényképészek egy kis csoportja *(dr. Gisèle Freund, Manuel Alvarez Bravo, Edward Steichen, dr. Paul Wolff)* kereste az új fotóanyagok alkalmazási lehetőségeit a kreatív fényképészetben, s az ő ambícióikat is korlátozták a technikai problémák. A legjobban a színes fényképek publikálási lehetősége hiányzott. A harmincas és negyvenes években ugyan nagy számban jelentek meg népszerű színes fotóalbumok, ám ezekben az újat kereső fényképészek munkái nem kaptak helyet. A rendkívül magas nyomdaköltségek ugyanis csak nagy példányszám esetén térültek meg, vagyis e kiadványoknak alkalmazkodniuk kellett a közízléshez. Ezen túlmenően a színes fotográfia terjedését, és főként a kiemelkedő munkák megszületését, a világháború is hátráltatta. Ez az oka, hogy ebből az időszakból a kiállításon viszonylag kevés kép szerepelt.

A negyvenes évek végén, az ötvenes évek elején a színes fényképészet már helyet kapott a művészetek között. Egyre több alkotó *(Irving Penn, Erwin Blumenfeld, Leslie Gill, Frances McLaughlin-Gill)* egyre több kiemelkedő képet készített, sőt a Modern Művészetek Múzeumában (USA) három nagyszabású fotókiállítást is rendeztek. Az 1950-es, *All Color Photography* című 75 fényképész 342 munkája szerepelt. A fejlődés motorjává ekkor a mind több és több színes oldallal megjelenő magazinok váltak, s a folyamatot segítette az egyre nagyobb érzékenységű anyagok (Ektachrome) megjelenése is.

Az igazi fejlődés az ötvenes évek végén kezdődött. A gazdasági fellendülés következtében új lapokat alapítottak, valamint bevezették a korábbinál olcsóbb, modern nyomtatási módszereket is. A színes újságlapokon egymásra talált a reklám és a fényképészet, s ez nagy hatással volt a színes fotográfia fejlődésére. Szükség is volt erre, hiszen a kezdeti eredmények ellenére 1956-ban a svájci *Camera* szaklap még így kesergett: „A színes fotográfia csak ritkán lépett túl a színes képeslapok szintjén."

Ezzel egyidőben kialakult egy új „fényképész típus". Az alkotók *(Ernst Haas, Eliot Porter, dr. Walter Boje, Paul Huf, Marta Hoepffner)* már nem a régi képi sablonokban gondolkodtak, hanem a színek önállóságát kívánták hangsúlyozni. A színek a korszellem kifejezőeszközévé váltak, s a konvencionális színes fotográfia kereteinek széttörését a kettős expozíciók, torzított képek és szolarizációs kísérletek jelzik.

A színesben dolgozó fényképészek legfontosabb működési területe még hosszú ideig a divat és a reklám maradt. A divatszakmában érdekelt nagyvállalatok tőkeereje lehetővé tette a szinte tökéletes műtermi munkamódszerek kialakítását, amelyre a hatvanas években az elsőrangú színes képek készítéséhez még feltétlenül szükség volt. A reklámfotóban azonban a műteremhez kötöttség gyakran akadályozta a munkát, nem egy esetben lehetetlenné téve a reklámozandó termék al-

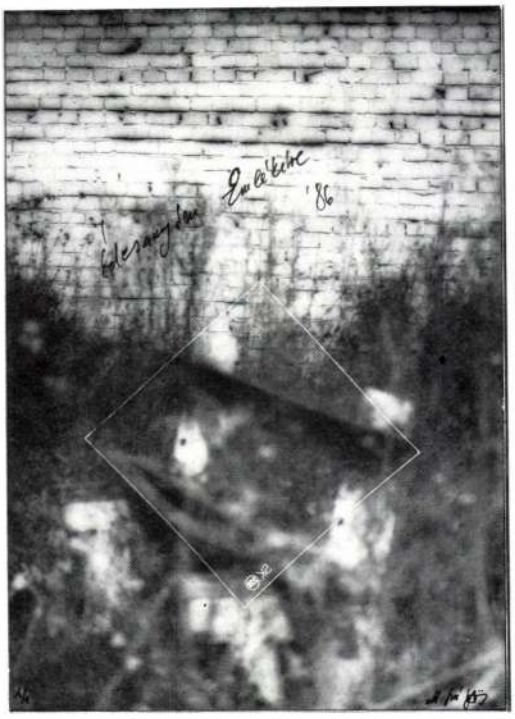

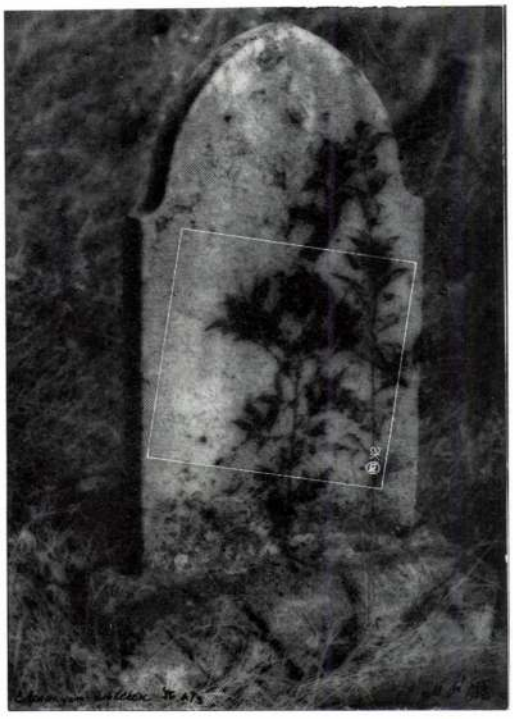

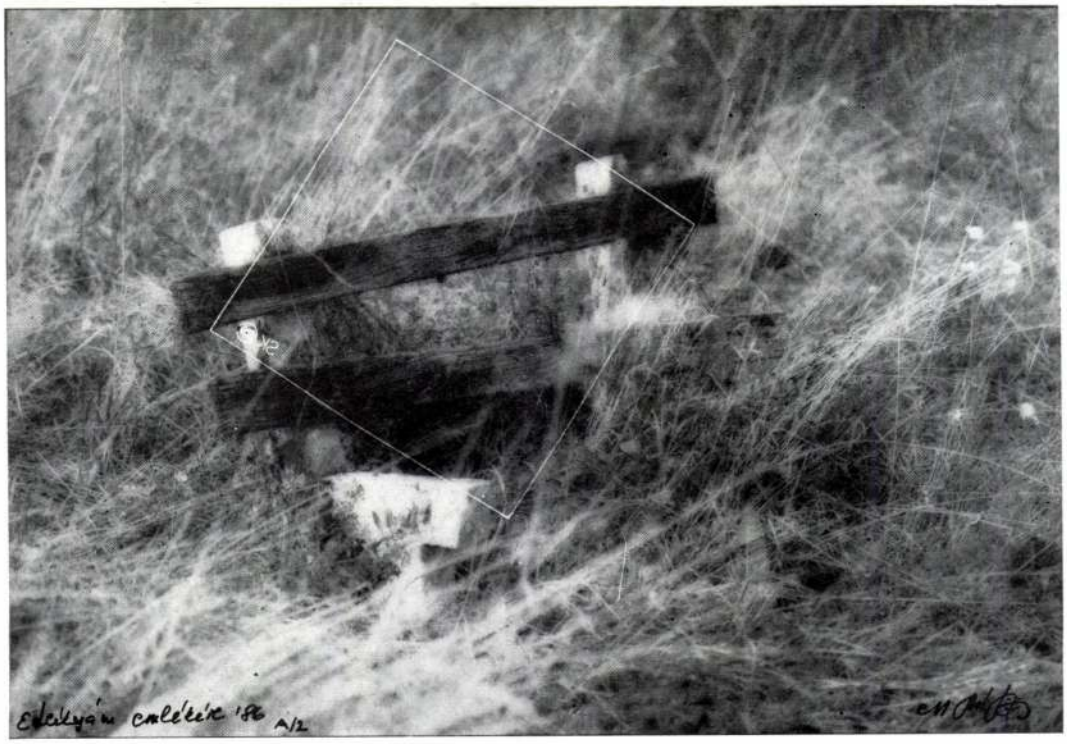

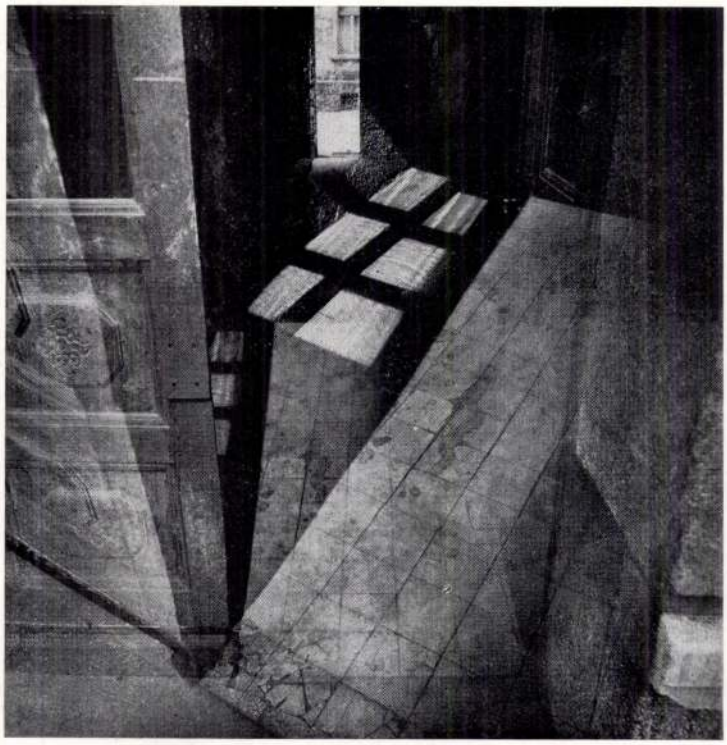

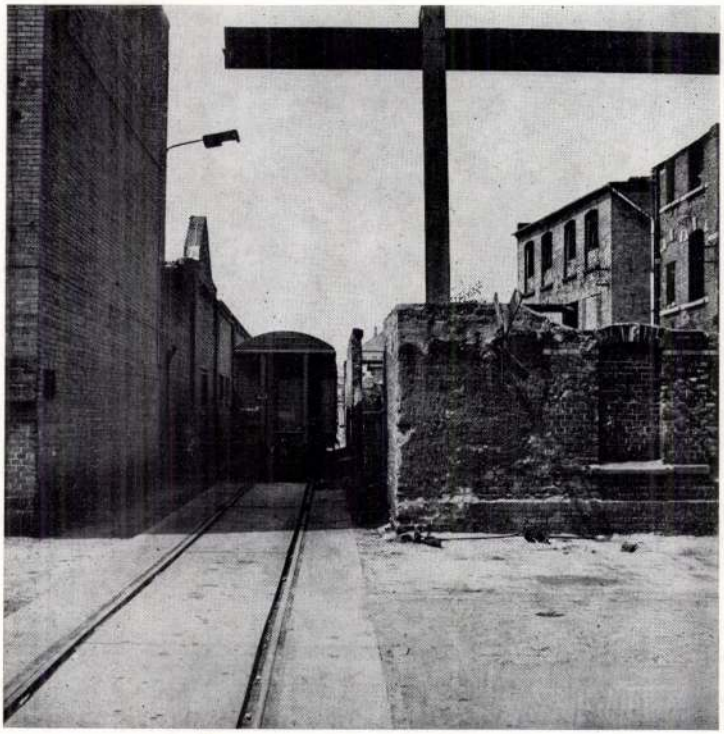

váltásait, a hulló vakolatokat, pőre falakat, ahol laknunk lehet és kell. Itt élünk a lehetetlenségben — mondja — minden lehet otthon, minden állandó csapdája a szépségnek.

Miért fényképez Fejér G. Tamás? „Csak" képek maradnak utána, a térből kiiktatott házak labirintusai. Mégis, ebben a megállított időben ismerős minden, folyton *találkozunk*. Nem mással, csak egy karcolással a falon, egy esetlen mozdulat emlékével a lépcsőn felfelé. A fotózás a gyermekkor megtalálása és rögzítése — mondja —, minden expozíció a feszültségből a nyugalomba vezet. Mi pedig lépcsőket látunk egy furcsán széttördelt térben, ahol folyton síkokba ütközünk. Síkba záródik vissza a tér.

Tárlatán (*Árnyékdoboz* 1985. Bercsényi 28—30) a kiállítótér mágikus háromszögét eltakaró drapériákra kívülről egy elhagyott téglagyár lebontott, üres tereit vetítette. Belépéskor árnyékunk takarta ki a vetített fotót, ha félrehúzódtunk, visszavetültek a falak, de eltűnt az árnyék... A folyamatos bontás és építés egyensúlyát próbálták megtalálni ezek a képek.

Kiállításának *bevezetője* — egy téglaoszlop képe — szimmetrikusan osztotta meg a teret. Mint egy gerinc, amelynek mentén választani kell. Belépünk és bolyongunk ebben a már részek nélküli, csonkolt ház-testben, egy elhagyott építkezés maradékai között, vagy próbálunk egy nyílást találni a falak nélküli térbe tovább. Az élet hívja elő ezeket a képeket, de a kapcsolat a falak mögötti emberekkel több mint a fotó — mondja Fejér G. Tamás.

Kelényi Béla

SOÓS Tamás

Uj Irás1988.10.sz.

SOÓS TAMÁS LÁTOMÁSAI

Most bemutatott művészeink közül Soós Tamás mondhatja magáénak az eddigi pályán leírt leghosszabb utat. Nem életkorát vagy művészi tevékenységének időtartamát tekintve, hanem az alkotói útján tett kereső kitérőket illetően.

Mint életrajza is mutatja, eredetileg textiltervezést tanult. Érdeklődésének centrumában azonban kezdettől az autonóm kép állott. Első művei nagyméretű, nonfiguratív, elevenen színes gesztikus struktúrák, melyeknek csupán látszólag visszatérő szövedéke emlékeztet távolról a textilre. 1955 körül az új eklektikus hullám érintésére az elvont struktúrák közé egy-egy kisebb figuratív elem ékelődött: tárgy vagy emberalak. A háttér szövedékszerű vonalstruktúrái egyre festőibbé váltak, majd hamarosan teljesen felszívták őket az európai művészettörténet múltjából felmerülő, talán leginkább a barokkra emlékeztető, monumentálissá növekvő emberi alakok. Velük együtt a korábbi síkszerű dekorativitásból drámai fény–árnyék hatást hangsúlyozó festői előadásra, és tónusos színkezelésre vált át. Majd szinte egy év leforgása alatt elgomolyog képeinek színpadáról a történelemnek ez a meghatározhatatlan kísértetserege, és 1987 elejére ott marad egy furcsa táj, olyan lehiggadt és puritán eszközökkel megjelenítve, hogy szinte meghazudtolja a fiatal művész életkorát.

Ott állunk egy kiürült táj előtt, mintha Madách Imre „Az ember tragédiája" című drámájának utolsó jelenetei felé járnánk. A korábbi strukturális, egynemű felület, majd a későbbi egy centrumra halmozott barokkos mozgás széthúzódik, s mint valami mágneses tér, két pólus vonzásában rendeződik el. A két pólus olykor eltávolodik egymástól, messzi távlatot nyitva, olykor a tájra vízesésszerű zuhatag függönye esőzik, néha alkonyodni, olykor virradni látszik benne, olykor egymásnak támaszkodva összetapad a kettős forma.

Honnan olyan ismerős nekünk ez a soha nem látott táj, miért megfoghatatlan és idegen, hiszen ott vannak benne az összes elemek: víz, föld, ég, fa, olykor még egy csónak is. Magyar táj is lehetne, mintha a Dunakanyar túlsó partjára látnánk, a Balaton vagy a Tisza vize holdas éjszakán, a dunántúli dombok szelíd hajlatai. S mégis, mintha rajtuk játszódott volna le a történelem minden nagy eseménye, és mintha őseink és utódaink szemével egyszerre tekintenénk rájuk az idő tagolatlan végtelenjéből.

Soós Tamás előadásbeli eszközeiben is összeegyeztethetetlennek tűnő dolgok találnak nyugtalanító harmóniára: Miközben a gesztusfestészet ősi jelalkotó képességét és modern automatizmusát felhasználja, mögötte ott érezzük a 19. században világhírűvé vált magyar realista festő: Munkácsy Mihály drámai fény–árnyék kontrasztjait, de a vele szembenálló magyar *plein air* festők, a nagybányaiak érzékeny festői kultúráját, s a két háború közötti posztnagybányaiak lírai finomsággal előadott természetköltészetét is. Mindezzel együtt szervesen ízül a posztmodern érzékeny festőiséghez is.

A magyar festészet figuratív vonulatának a nemzetközi vonzásokban való különös magáratalálását figyelhetjük meg Soós Tamás éber szemmel meglátott víziói-ban.

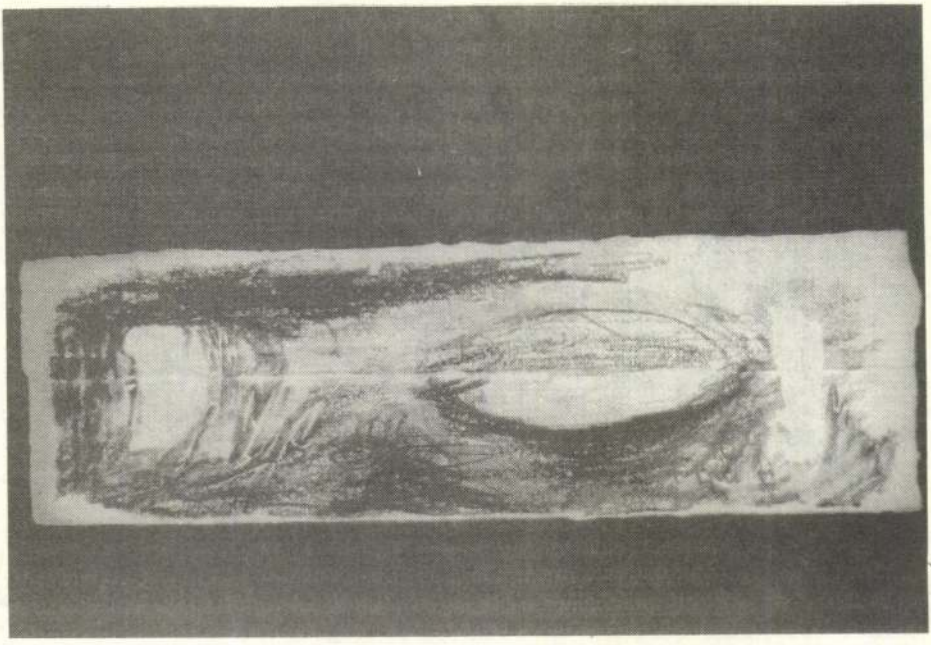

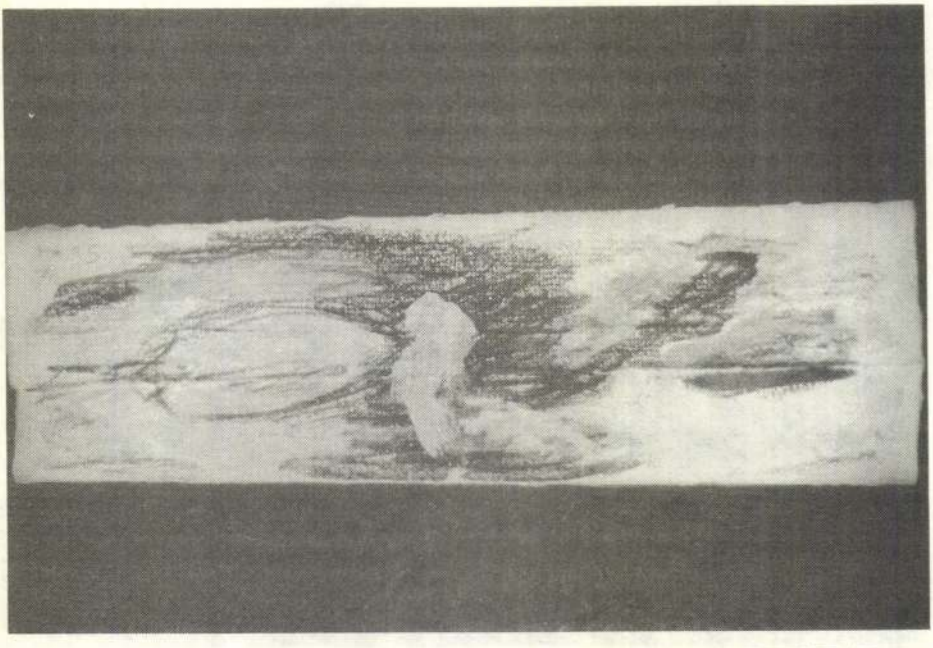

Melléklet 1/a Soós Tamás: Tájkép; Melléklet 1/b Soós Tamás: Tájkép; Melléklet 2/a Soós Tamás: Tájkép; Melléklet 2/b Soós Tamás: Tájkép; Melléklet 3. Sebestyén Zoltán: Kottaraiz:

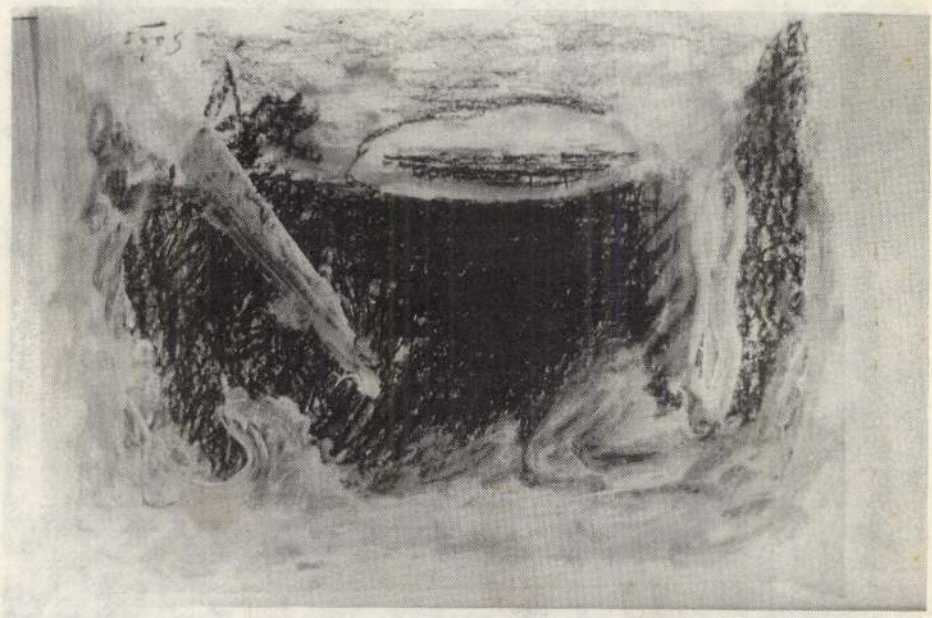

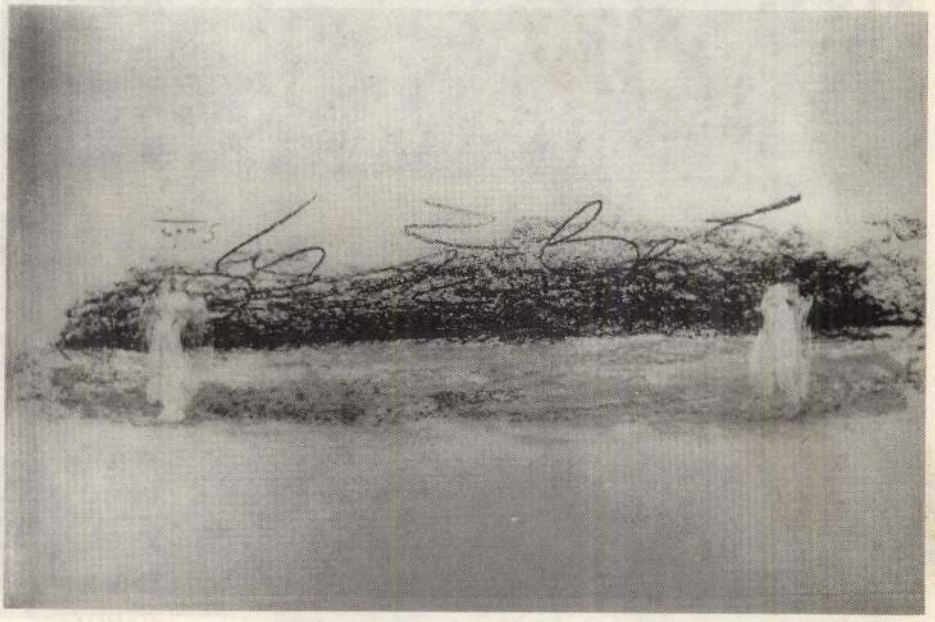

	SZÁZALÉKÁBAN	
	1972	1976
Közoktatás	10,5	5,3
Egészségügy	3,1	2,5
Lakásépítés	6,8	3,9

A SZOCIÁLIS KIADÁSOK csökkentésével párhuzamosan ugyanebben az időszakban a dolgozók reáljövedelme is csökkent, 1973

BŐL — a *Rabinovic* pénzügyminiszter által előterjesztett költségvetési tervből ítélve — az izraeli vezető körök mégis változatlanul úgy keresnek kiutat, hogy a terheket a dolgozók vállára rakják. A tényleges kiutat a XVIII. kongresszusára készülő Izraeli Kommunista Párt mutatta meg. (Az IKP XVIII. kong-

Épül az új bevásárlóközpont

SOOs Lajos

1021

A reklámnyomtatványok szerepe a kereskedelemben

A különféle reklámnyomtatványok jelentős helyet foglalnak el a kereskedelem sajátos reklámeszközei között. Egyes árucikkek vásárlásakor a fogyasztók egyenesen igénylik a prospektusokat, és árjegyzékeket.

Mi a véleménye a kivitelezőknek és a felhasználóknak a kereskedelem reklámnyomtatványainak színvonaláról, hatékonyságáról?

FAZEKAS JÁNOSNÉ,
a RAVILL Vállalat
propaganda osztály vezetője

A nyomtatvány a tartós fogyasztási cikkek fontos reklámeszköze

A reklámeszközök sorában rendkívül kedvelt az ábrás, képes, írásos nyomtatott reklámanyag.

Nagyobb méretű műszaki jellegű cikknek talán a *legfontosabb reklámhordozója a nyomtatott anyag.* Egyesíti magában mindazokat a lényeges tulajdonságokat, amelyekkel ajánlani kell az árut. Lehetőséget ad arra, hogy a fotón, grafikán bemutassuk, leírjuk az összes műszaki jellemzőket, írásban közölhessük az áru legjobb tulajdonságaira és használhatóságára épített argumentációt. Ugyanakkor — a közreadott reklámanyag példányszámától függően — egyenesen kézbeadhatjuk az általunk legvásárlóképesebbnek tartott rétegnek az üzletekben, vagy közvetlenül postázás útján.

A piacon 1961 nyarán jelent meg a *Lehel* hűtőszekrény. Érdeklődéssel várta a kereskedelem és a közönség. Az erőteljes kereslet mellett is szükség volt az új áru ismertetésére és az információs eszközök egyike egy kis rajzos röplap volt, amelyet a kereskedelem (RAVILL) adott ki. Abban az időben a kereskedelem foglalkozott csak az árureklámmal, szerencsés esetben közösen a gyárral.

A nyomtatott reklámanyag a divatnak megfelelő, grafikás volt *(Macskássy Gy.* grafikusművész rajzolta) és a szokvány argumentációs műszaki szöveg mellett *még parfé és „fagyi" recepteket* tartalmazó lapocskával volt kiegészítve.

Majd jöttek az újabb és újabb típusok, adtuk ki az új típusokról a röplapokat. Az ismertető anyagok is fejlődtek, változtak. Változtak mondanivalójukkal és követték az ésszerű divatot. A grafikát később felváltotta a *fotós röplap,* amely élethűen mutatta be az árut. Az argumentáció egyre bővült. A vásárlásra serkentő alapérvek az ételek frissentartása mellett segítik a második műszakot. *„Többet pihenhet, többet szórakozhat, több napra vásárolhat, frissen tartja az élelmiszereket a Lehel hűtőgép."*

1965 táján *hasznos együttműködés alakult ki az ipar és a kereskedelmi vállalatok között a reklámozás terén.* Minden akció közösen készült, az akciók együttes szellemi munka eredményei voltak és a költségviselés is többnyire közös volt. Olyan egyöntetű, jól szervezett és főként jól időzített propaganda munka alakult ki, amelynek keretében véleményünk szerint, mind a gyár — mind pedig a kereskedelem érdekei összehangolva érvényesültek.

Az utóbbi években a reklámmunka terén is változások történtek. *A nagy iparvállalatok önállósították magukat a reklámmunka területén* és sokkal erőteljesebben érvényesítik saját érdekeiket, amelyek érdekes módon nem mindig azonosak a kereskedelem érdekeivel. Ilyen volt például az idén tavasszal a 230 literes hűtőgép hirdetése, célja a gyár részéről az áru piacra kerülése előtt az árucikk bevezető reklámja, a kereslet támasztás volt. A gyár részéről érthető az előzetes reklámozás, viszont a kereskedelem részére — más típusokkal tele raktárai miatt — egyáltalán nem volt előnyös.

A Hűtőgépgyár kiváló reklámmunkát fejt ki, kitűnő reklámanyagot ad kézbe, fotós, szöveges prospektusokat oszt szét a kereskedelemben, illetve az üzleteken keresztül a fogyasztók részére.

SOÓS LÁSZLÓ
grafikusművész

A nyomtatványok grafikája

A kérdés: milyen a jó kisgrafika (prospektus, címke, szaklap, sajtóhirdetés stb.) a grafikusművész szemével?

A válasz: a művészet egyetlen „szabálya", hogy nincs szabály, azaz nincs csalhatatlan recept — csak „jó" legyen. Recept helyett két „jó tanács":

Alkotó és megrendelő: alkotópár. Csak harmonikus együttműködés lehet jó mű bábája. Ez nem jelent konformizmust, elvtelenséget. Vajúdás nélkül nincs szülés. Mi a kapcsolat helyes alapja? *A „mit" és „hogyan"* megosztása. A *„mit"* megfogalmazását, a tartalmat a grafikus a megrendelőre bízza. A grafikus nem szólhat bele olyan kérdésekbe, amit a megrendelő jobban tud, mert hisz ez a mestersége, foglalkozása, tanult szakmája.

A „hogyan" nehezebb kérdés. Grafikához mindenki „jobban ért", legalábbis szavakban. Nem egy grafikát „közvéleménykutatás" alapján fogadnak el, illetve utasítanak el. Sok esetben azonban *nem kellően megalapozott közvéleménykutatás* alapján, hanem aki éppen jelen van, vagy benyit a propaganda helyiségbe. Az ilyen „zsüri" zömmel nem rendelkezik a vizuális kultúra megfelelő színvonalával — nem is tanították rá. Megoldás, hogy *a megrendelő reklámpropaganda szakembere egyszemélyben merje vállalni a „kockázatot" és tegyék is számára lehetővé a döntés jogát.*

A *Magyar Hirdető* az önpropagandáját szolgáló katalógusát grafikusra bízta. A katalógus tartalmi és formai része európai színvonalú. A tipográfia, a betűkiválasztás, a tördelés és a színkompozíció kiváló és az összhangja keltette hatás következtében mindenki szívesen veszi kézbe.

A nyomtatványok technikai kiválasztásánál általában körültekintőbben kell eljárni. Jobban megfontolni, milyen eljárással, milyen formátumban készül a kiadvány. Szerte a világon *a fotografika* és a *fototipográfia* a divat. Hiteles, egzakt bemutatás. A megrendelő ezt nálunk is igényli, és időnként mintát ad. A mintaadásnál elfelejti, hogy *baj van a fotóval, papírral, festékkel, betűparkkal, stb.* Nyomdatechnikailag elmaradottak vagyunk. Amíg a lemaradást be nem hozzuk, ne lépjenek fel maximális igényekkel. Egyszerűsítsék a kiadványt. Ez nem jelent sivárságot, igénytelenséget. Az egyszerű grafika nehezebbb, nagyobb tudást, felelősséget kíván grafikustól, megrendelőtől egyaránt.

BLAZSEK TIBOR
a Corvin Áruház
propagandistája

A nyomtatványok szerkesztése

Megjelenő nyomtatványaink nagy többségének konkrét célokat kellene szolgálnia, de sajnos jelentős részük csak általános tartalmú, nem tud konkrét feladatokat megoldani. Nem azért, mert reklámszakembereink, grafikusaink, szerkesztőink nem tudják, hogy kihez szóljanak, vagy mit mondjanak, hanem azért, mert nyomdai átfutási időink túlhaladják a nagyon gyorsan mozgó és változó cikkek, árak, készletek élettartamát.

Tehát itt az első feladat, amit a szerkesztőnek meg kell oldania: rövid idő alatt olyan prospektust, plakátot, stb. kivitelezetni, amely *minőségben is el-*

Húszévesek divatja

Talán soha ilyen nagy választékban nem kínálta még a kereskedelem a korszerű és ízléses alapanyagokból készült felsőruházati cikkeket a bakfisok és nagylányok részére, mint ezen a nyáron.

Elsősorban a nadrágos öltözék minden variációjával találkozhatunk a boltokban és az áruházakban. Különböző kelmékből, kézi, vagy gépi hímzéssel és a díszítő elemek számos változatát felhasználva készülnek a nadrágkosztümök.

A ruhák és a nyári köpenyek hossza még a mini divatjának hódol, bár a Fővárosi Ruházati Bolt Kiskereskedelmi Vállalat az őszi szezonra készülve, közvélemény-kutatást tartott, amely érdekes eredményre vezetett. Az igények alakulása az egyes korosztályok szerint igen eltérő, ezért a felmérés eredményének figyelembevétele a szakemberek számára fontos támpontot nyújt a rendelések kialakításánál.

De maradjunk még a nyárnál: — hiszen eddig még úgyis kevés volt belőle — nagyon csinosak az elasztikus import anyagból készült csíkos és kockás trapéz szabású szóló nadrágok.

A Spécia selyemtől kezdve a Triacetát-Twillig és a Len-Polyesterig minden színben, mintában többféle fazonban kínálja a kereskedelem a sok nyári ruhát, s éppen ezért nem is könnyű választani. Különösen szépek a Hódiköt trevira anyagából készült ruhák, kosztümök. Könnyen kezelhetők, formatartók, ezért egyre kedveltebb öltözéke a tizenéveseknek is.

- ☐ *Csíkos modellünk import tarkánszőtt pamut és szintétikus keverésű alapanyagból készült nyári bakfis ruha. Több színben és fazonban kapható.*
- ☐ *A mellette levő rajzunk hímzéssel díszített, hosszított derekú guruló rakásos szoknyarésszel elegáns kis ruhát mutat be.*
- ☐ *A HÓDIKÖT modellje piros, vagy sötétkék trevira anyag, nyakrésze, öve és a szoknyarészen végigfutó széles pánt fehér.*

A fenti modelleket a Fővárosi Ruházati Bolt Kiskereskedelmi Vállalat boltjaiban találhatjuk.

- ☐ *A sportos fazonú ballon anyagból készült nadrágkosztümöt tűzések és fémgombok díszítik. Érdekes megoldás, hogy a nadrágon a térdtől bővülő szabást tűzéssel hangsúlyozzák ki.*
- ☐ *A hímzéssel készült kazakos kis ruha szoknyája külön is hordható. Pasztell és sötét színekben is készül, mindig az alapanyagtól elütő színű hímzéssel.*

Ez utóbbi modellek az Úttörő Áruház választékbővítő céllal létrehozott saját varrodájában készültek.

CZELLÉR HÉDY

Csomagolóanyag kiállítást rendezett a PIÉRT

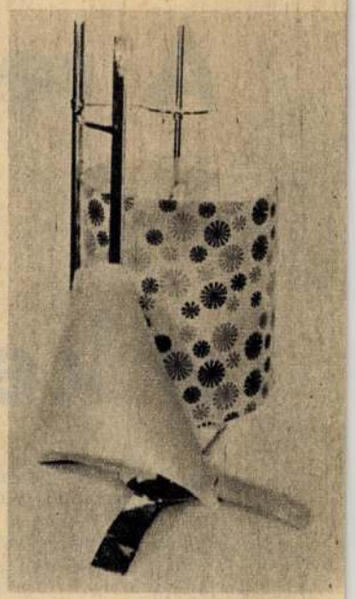

Csomagolópapír-állvány

A *Papír- és Irodaszer Nagykereskedelmi Vállalat* az Országos Piackutató Intézet Nagymező utcai mintatermében nagysikerű árubemutatót rendezett. Itt ismertették a nagykereskedelem lerakataiban jelenleg található *papír- és műanyag csomagolóeszközöket*, kisgépeket, és bemutattak néhány olyan újdonságot, amelyek az esztétikus reklámhatású csomagolást, a korszerű áruvédelmet segítik elő. A kiállításon két vitrinben bemutatták azokat a csomagolóanyagokat is, amelyek mind formájukban, mind tartalmukban kifogásolhatók és korszerűtlenek.

Az ipar és a kereskedelem képviselői a kiállításon megvitatták a tennivalókat, a fejlődés lehetőségeit. A PIÉRT Vállalat, amely az ország csaknem valamennyi boltjába — mintegy 30 ezer üzletbe — szállítja csomagolóanyagait és egyéb árucikkeit, szoros együttműködésben kíván dolgozni a kiskereskedelemmel. Az Országos Piackutató Intézettel megállapodást kötöttek, amelynek érelmében rendszeresen vásárolnak nyugati árumintákat, tanulmányozás céljából. Nagy sikere volt a *kisméretű kézi polietilén tasakhegesztő gépnek*, amelyet a Csemege Vállalat meg is rendelt. Ez a készülék hálózati árammal üzemeltethető, minimális helyigényével, egyszerű kezelésével és olcsó árával nyerte el a szakemberek tetszését. Örömmel fogadták *az angol ragszalag-gépet, az öntapadó címkét, a többszínű nyomott műanyagtasakot, és az összecsukható hullámdobozokat.*

A látottak közül említést érdemel még a *Csepel* elnevezésű csomag, amely két ív csomagolópapírt tartalmaz, a hozzá tartozó kellékekkel, műanyag zsineggel, enyvezett címkével.

A már ismert *Tixo* gépek mellett bemutatták az újabb, *árazást könnyítő eszközöket, az árazóbélyegzőt és a Jedermann Meto kézi árazó-címkéző-gépet*, valamint *a Dymo-rendszerű műanyag betű- és számdomborító készüléket.* Külön vitrinben láthattuk a vendéglátóipar részére készült nyomott papíráruk nagy választékát, újdonság volt az alumíniumfóliába bevont papírtálca, és a 3 deciliteres papírpohár.

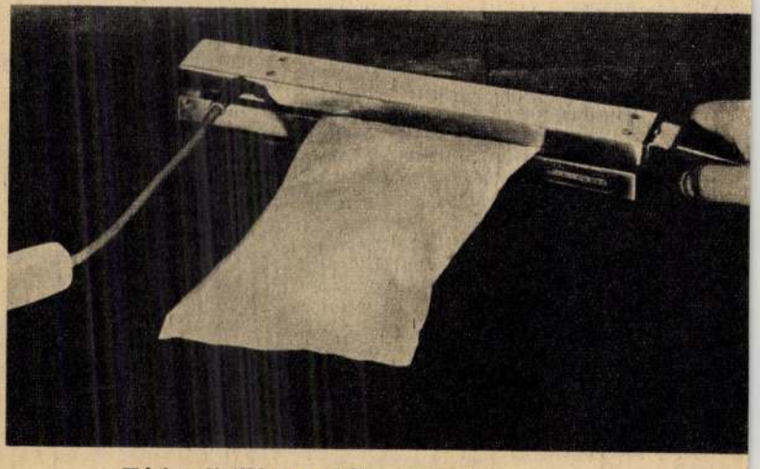

Kézi polietilén zacskóhegesztő gép

3070 JUL

* ZUZMARA

éri az általános színvonalat és időben elkészül. Kényszerűségből a gyengébb kivitelű lehetőséget választja, bár tudna, pénzügyi lehetősége is megvan — tegyük fel — a többszínnyomású, gazdagabb kivitelű, fotó- és autotípiás nyomtatványok készítésére, de mivel az idő sürgeti, ezért kénytelen a kivitelezésben résztvevő összes szakember: a szerkesztő, a grafikus, a fotós, a retusőr, a műszaki rajzoló stb. a színvonalból engedni.

A megrendelőknek mindenekelőtt jól kell ismerniük a nyomtatványok kivitelezésével kapcsolatos összes nehézségeket, legfőképpen *nyomdaiparunk korlátozott kapacitását.* Ezért, csak ha az előkészítésre és kivitelezésre megfelelő idő áll rendelkezésünkre, akkor alkalmazhatjuk ezt a reklámformát.

A legfőbb szempontok, melyek alapján egy szerkesztő elindulhat a munkájában;

1. *Eldönteni, hogy szükséges-e a nyomtatvány.* (Prospektus, plakát, szórólap, katalógus, borító, stb.)

2. *Kinek az érdeklődését akarják a nyomtatvánnyal felkelteni.*

3. *Mit akarnak a nyomtatványon közölni.* (Csak szöveget, fotót; színeset, vagy feketét, műszaki rajzot, ábrát, metszetet, stb.)

4. *Mi a terjesztési mód, ill. lehetőség a készülő nyomtatványok számára.*

Ezek a feltételek szabják meg, hogy milyen példányszámot, papírminőséget, nyomdai eljárást lehet, vagy kell alkalmazni.

Másképpen kell szerkeszteni egy prospektust, ha egy hozzáértő szerv, pl. a *Magyar Hirdető* közbeiktatásával rendelik meg a nyomtatványt és másképpen kell szerkeszteni, ha közvetlenül a nyomdába adják le az előkészített anyagot. Ez utóbbi esetben sokkal pontosabban szükséges előkészíteni, mivel kevesebb a kontroll és több a hibalehetőség.

A nyomtatványoknál általában konkrétan, pontosan megjelölt árukkal, árral és az illető árucikk jellemzőit tartalmazó szükség szerint használatot is ismertető szakszerű formában kell megjelenniük.

NAGY PÉTER
a Magyar Hirdető
osztályvezetője

Kereskedelmi reklámnyomtatványok

A szolgáltató vállalatok, így a Magyar Hirdető is, sok problémával küszködnek annak érdekében, hogy a kereskedelem prospektus igényeit kielégíthessék. E problémakör két részre oszlik; a prospektus előkészítése, illetőleg nyomdai kivitelezése.

Az előkészítési időszak alapproblémája általában a versenyfutás az idővel. Amikor egy adott termék reklámozásának szükségessége felmerül, az esetek jelentős részében a reklámszövegnek még csak az alapgondolata van meg, de a grafikusművész máris megbízást kap a vázlattervek elkészítésére. Az adott termék fotózása is egyidejűleg történik. A vállalati propagandisták feladata ezután annak megállapítása, hogy az elkészült prospektus-tervezet, valóban a legmegfelelőbb-e az adott reklámfeladat célkitűzéseinek megvalósításában.

A prospektus elkészítésének másik, nem kevésbé fontos és legalább ugyanennyi problémát tartalmazó része a nyomdai kivitelezés. A prospektusok kivitelezésére jelenleg Magyarországon rendelkezésre álló *nyomdai kapacitás az igények teljes kielégítését nem teszi lehetővé.* A kapacitás hiányosságai mellett, nem jelentéktelenek a nyomtatvány előállítással kapcsolatos műszaki nehézségek sem. *Sok esetben a prospektusok nem készíthetők el azzal a nyomtatási eljárással* (magas-, mély, vagy ofszetnyomás,) *amely a rendelkezésre álló grafikai tervnek legjobban megfelel.* Mindez természetesen nem válik a prospektus minőségének és hatásosságának előnyére.

Az elmúlt évek során a kereskedelem és a vendéglátóipar részére sok olyan reklámnyomtatvány jelent meg, amely előkészítői és kivitelezői megtalálták a felsorolt nehézségek leküzdésének lehetőségeit, sok, szép prospektus kerül forgalomba.

Szerepet játszanak azonban gazdaságossági kérdések is, mert igaz, hogy a szép, fényes, úgynevezett műnyomó papírra készített színes grafikájú, színes fotók reprodukcióját tartalmazó prospektusok esztétikai és reklámhatása a legjobb, azonban ezek kivitelezése árban sokszorosa lehet egy szolidabb külsejű reklámnyomtatvány kivitelezési költségeinek. Számot kell tehát vetni, hogy a reklámozandó termék érdekében a viszonylag kisebb példányszámú, jó minőségű papírra készült, színes prospektus elkészíttetése célszerűbb és gazdaságosabb, vagy egyszerűbb kivitelű, de nagy példányszámú reklámnyomtatvánnyal elérhető-e a kívánt reklámhatás.

A különféle reklameszközök között talán a prospektusok és az árjegyzékek a legfontosabbak a fogyasztók számára. Ha helyesen vannak szerkesztve a fogyasztó ezekből értesülhet az árucikket illetően őt legjobban érintő információkról, az árról, a tulajdonságokról, a használat módjáról.

Az iparnak és kereskedelemnek egyaránt érdeke, hogy bőségesen ellássa a fogyasztókat tájékoztató nyomtatványokkal, mert ez az a reklameszköz, amelyet nem az eladó erőltet a fogyasztóra, hanem a fogyasztó maga igényel és így hatékonysága is teljesebb.

Ezért a prospektusoknak, árjegyzékeknek elsősorban is a konkrét árut, a szolgáltatást — sokkal kevésbbé a céget — kell reklámoznia. Ezt is olyan módon, hogy az minél szélesebbkörű felvilágosítást, útmutatást, használati utasítást tartalmazzon az adott árucikkre vonatkozóan. A prospektus, az árjegyzék grafikája, fotója is konkrét legyen. Az árucikk adott típusát egyértelműen, felismerhető módon és ne csak az árucikk valamennyi típusára jellemző általános ábrát szemléltessen. Így fokozottan érvényesülni kell annak az elvnek, hogy a különféle prospektusok kivitelezése valóban „alkalmazott grafika" legyen, mert e reklameszköznek különösen fontos a termék szolgálatában állnia.

Az első benyomást nem a prospektus, árjegyzék belső tartalma, hanem a külseje adja. Ebből következik, hogy a nyomtatvány külalakjának már olyannak kell lennie, hogy felkeltse az érdeklődést. A fedőlap színösszeállítása, rajzának művészi kivitelezése, szövegezésének tipografiája alapvető fontosságú.

Olyan áruról készülő prospektusokat, amelyek gyermekeket érintenek, hasznos az áru ábrázolásán kívül egyéb szórakoztató „blicfang"-gal (vers, útvesztő, fejtörő, malomjáték stb.) is ellátni.

A reklámnyomtatvány szövege legyen ötletes, meggyőző, rövid, udvarias (de nem mézes-mázos), őszinte (de nem túlzó), a kiállítás pedig vegye fel a versenyt a szöveggel.

Dr. Ribner György

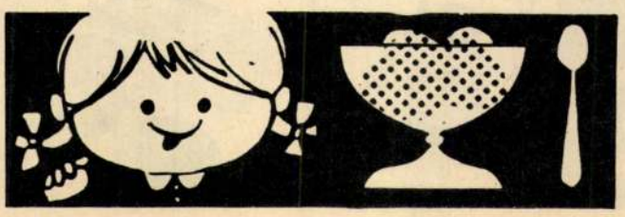

* ZUZMARA

Korszerű előrecsomag

Az önkiszolgálás előfeltétele az áruk előrecsomagolása. Ennek biztosítása túlnyomórészt az ipar feladata. A korszerű, színvonalasan értékesítő boltok azonban ezt figyelembe véve sem nélkülözhetik az adagoló, előrecsomagoló egyszerűbb eszközöket, mert számos *olyan árut is eladnak, amelynek nagyüzemi előrecsomagolása nem oldható meg.* A kiskereskedelmi egységekhez hasonlóan — esetenként — a nagykereskedelemben is szükséges lehet az előrecsomagolás korszerűsítése gépi eszközökkel.

E cikk keretében néhány darabos áru (pl. gyümölcs, zöldség, hentesáru stb.) korszerű, esztétikus csomagolására alkalmas eszközt mutatunk be.

Az *1. képen* fóliavágó és záró asztal látható. A fólia tekercs a gép hátsó részén görgőkre van helyezve. A csomagnagyság méretének megfelelő hosszúság előrehuzása után a felső lapon az áru begöngyölhető a fóliába. Tovább előrehúzva az árut, egy izzószál levágja a tekercsről a fóliába burkolt árut. Az előoldalon levő fűtött lapra helyezve a csomagon a fólia szélrészek rögzítődnek. A gép teljesítménye 400-600 csomag/óra. A fűtőlap villamos-teljesítmény-szükséglete kb 1 kWó, feszültsége 220 Volt.

Abban az esetben, ha a műanyagfóliát szorosan kell az árura ráhelyezni, mint például a tőkehús és húskészítmény, kenyér stb., fogyasztói előrecsomagolásnál — a fóliavágóasztalt zsugorító alagúttal kell kiegészíteni. Ez egyben nagyobb árúvédelmet is biztosít. Ára kb 10 000-Ft.

A *2. képen* a fóliavágó asztalt mutatjuk be. Ennél a csomagolóanyag előrehuzása hasonlóan történik, mint az előző záróasztalnál. A szükséges hossz levágása késsel történik, melynek vezetésére az asztalban kereszt irányú vájat van. Az asztallapon történik a csomag burkolása. A gépet az Egyesült Izzó gyártja, ára 5 600-Ft.

A zárást és a fólia zsugorítását a *3. képen* látható gép végzi. A gép teljesítménye 800—1200 csomag/óra. A szállítószalag meghajtását végző, valamint az alagút levegőjét áramoltató elektromotorok teljesítmény felvétele egyenként 100-100 Watt. (3 x 380/220 V). A fűtőtestek teljesítményszükséglete kb 2 kW (220 V). A fóliavágó asztalon elérhető teljesítmény kb 400-600 csomag/óra, míg a zsugorító gépé ennek kétszerese. Így pl., ha 1000 csomagot kell készíteni óránként, akkor két vágóasztal és egy zsugorító alagút szükséges. A zsugorító alagútat az Egyesült Izzó gyártja, forgalomba hozza az Agroker. Beszerzési ára: 185 ezer forint.

A *4. képen* néhány tálcás (foodtainer) fóliacsomagolást mutatunk be, szemléltetve, hogy ez a módszer amellett, hogy megóvja az árut, még mintegy ki is emeli annak előnyeit, felhívja magára a vásárlók figyelmét.

Az *5. képen* elektromos meghajtású hálótöltőgép látható. Ezzel gömbölyű zöldség vagy gyümö
muthálóba tö
garatjába kell helyezni. Ez után a
lel burkolt szállítószalag segítségével a szabadon álló „csőr"-re felhúzott és rugóval feszített pamut vagy műanyag hálóba kerül. Ugyanezzel a géppel tasakba, vagy tálcába is lehet árut tölteni, például úgy hogy a tálcás árut- az előzőekben ismertetett fóliába csomagolják. A gép teljesítménye 400—1200 csomag/óra. A szállítószalagot meghajtó elektromotor teljesítményfelvétele 100 W. (220/380 V) A hálótöltőt az Egyesült Izzó gyártja, forgalomba hozza az Agroker. Beszerzési ára: 30 000-Ft.

Olyan boltokban, ahol csak esetenként és kisebb mennyiségű alma, narancs stb. tehát gömbölyű gyümölcs és zöldségfélék csomagolása szükséges, megfelel a *6 képen* látható házilag is elkészíthető hálótöltő gép. A gép csőrére — amelynek átmérője 13-15 cm. — végtelenített háló húzható, amelybe a garaton keresztül a zsákba eresztett áruk mennyisége a csőről lehúzott hálóhosszal kézzel szabályozható. A megtöltött hálók zárása pamutzsákoknál kapoccsal, műanyaghálónál hegesztő szerkezettel történik úgy, hogy egyidejűen a két zsákot a készülék levágja.

A következő folytatásban további adagoló készülékeket és gépeket mutatunk be, amelyekkel nemcsak darabos, hanem szemcsés, poralakú áruk előrecsomagolása is megoldható.

PM — PE

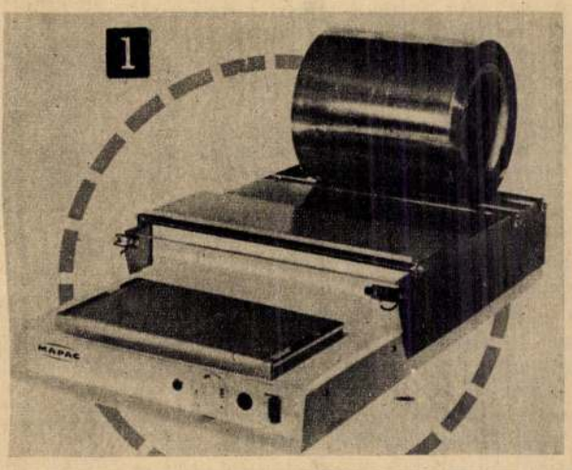

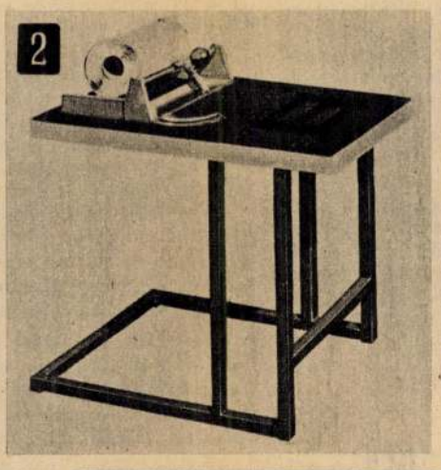

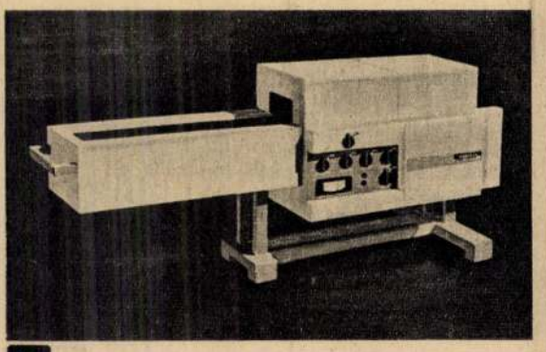

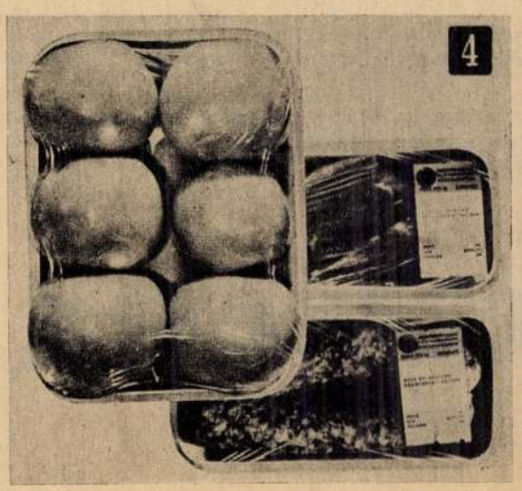

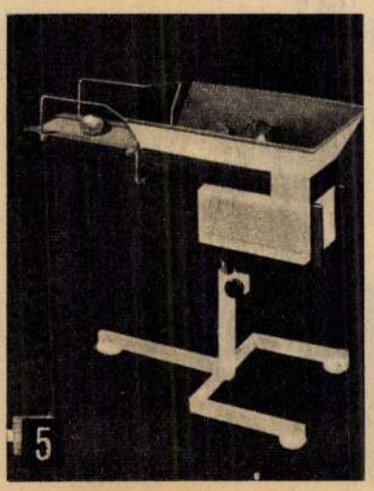

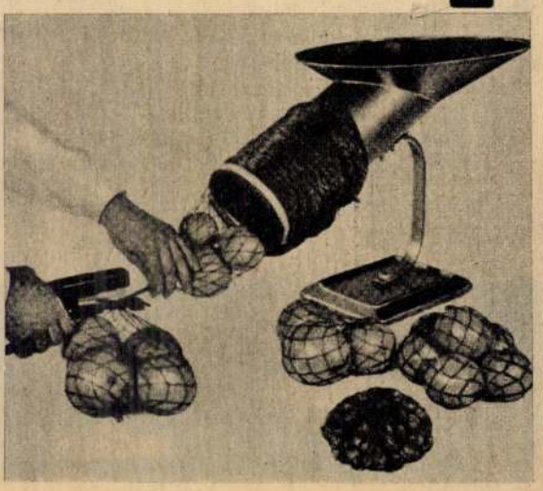

SOÓS LÁSZLÓ – fafaragó

1997. 12. 06.

Akiket az élet összerázott és szétdobott

Találkozás három erdélyi születésű, Szerencsen bemutatkozó képzőművésszel

BALÁZS ILDIKÓ

Szerencs (ÉM) – Három erdélyi születésű képzőművész munkáiból látható kiállítás Szerencsen. Soós László és Jakab György csont- és fafaragók, valamint Soó Emma akvarellfestő munkái december 10-ig tekinthetők meg a Szerencsi Városi Kulturális Központban.

– Miért éppen marhacsontból készíti alkotásait? – kérdeztük a három kiállító művész egyikét, Jakab Györgyöt, aki Farkaslakán született, Székelyudvarhelyen érettségizett, majd Csíkszeredán a Népművészeti Iskola fafaragó és szobrász szakán tanult faragni. Jelenleg Miskolcon él, és mint egészségügyi asszisztens Szerencsen dolgozik.

– Sok lehetősége rejt ez az anyag: ennél csak a tiszafa keményebb. Ez a keménység önmagában is jelkép: a mindig helytálló székelység szimbóluma. Lehetőséget nyújt apró szárnyasoltár készítéséhez, benne keresztre feszített székely figurával, hiszen a székelység a madéfalvi veszedelem óta folytonosan keresztre van feszítve. Kedvenc témám még a nő: az anya, ki mindig áldott, mindig termékeny.

– Milyen szerepe van a nőnek a Székelyföldön?

– Az asszonynak nincs akkora szava, mint itt, Magyarországon, de az asszonyt ott többre becsülik. Én nem is tudom elképzelni, hogy anyámról valaki rosszat beszéljen.

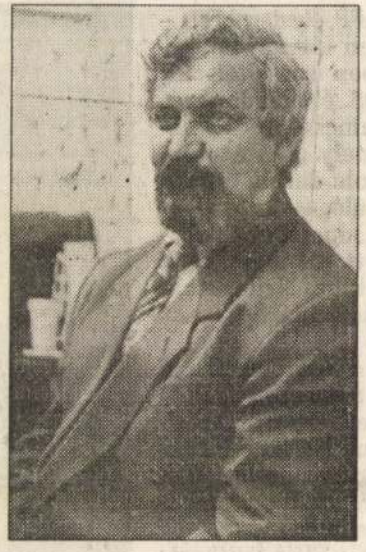

Jakab György, akit Tamási Áron a térdén lovagoltatott

Nagyanyámat is megmintáztam, a huncutkás mosolyával a szája szélén. Kilenc gyereket szült, nyolcat felnevelt. A férje mindkét világháborúban hadifogoly volt, de ő házat épített a családjának – ezt ábrázoltam a kérges, munkás kezével. Soha nem hallottam panaszkodni. Minden munkát szeretett, s mindig csinált valamit, mert ahogy a gyerekek kiröppentek, jöttek az unokák. A másik nagyanyám Tamásilány volt, Tamási Áron unokatestvére – talán tőle örököltem a művészet iránti érdeklődésem. Gyerekkoromban Tamási sokat lovagoltatott a térdén. Emlékszem rá: mindenkit megszólított, s a jegyzetfüzet mindig nála volt.

SOÓS LÁSZLÓ Marosvásárhelyen született, iskoláit, és az orvosi egyetemet is itt végezte. Számára a csontfaragás a bezártság jelképe is lehet: keret, amelyben az ember alkothat, élhet. Szűk világunk jelképe. A csontfaragás nagy kitartást igényel. A Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kórház Röntgen Intézetének főorvosaként ugyanolyan elmélyültségre és precizitásra törekszik, mint fa- és csontszobrai elkészítésében. A beszélgetés során ötlik fel benne, hogy marhalábszárcsontszobrocskáiról röntgenfelvételeket készíthetne... Tervei közt szerepel egy sorozat megmintázása nagy íróinkról. Példaképe – mint ember és mint művész – Kós Károly, akinek arcképét többször is megfaragta.

SOÓ EMMA Brassóban született, majd Székelyudvarhelyre költözött a család, ott végezte el iskolai tanulmányait a művésznő. A Népművészeti Iskolában Bordi András növendéke volt, jelenleg Marosvásárhelyen él és dolgozik. A megyénkben már többször is bemutatkozott festő a következőképpen értékeli két művésztársával való találkozását: „Minket az élet összerázott, s szétdobott, mint a dobókockákat. Most itt újra találkoztam ismeretlen testvéreimmel. Otthonról jövünk haza. A legbékésebb kommunikáció két ország között a művészet: megmutatjuk a mi világunkat az itteni rokonainknak azt, ahogy élünk, és ahogy dolgozunk."

Soós László és Soó Emma a szerencsi kiállítás-megnyitón

Kokó a képernyőn

Budapest (MTI) – Egyenes adásban közvetíti az olimpai bajnok és kétszeres világbajnok ökölvívó, Kovács István első mérkőzését a hivatásosok között december 13-án, szombaton 21 órától az RTL Klub televízió – jelentették be a kereskedelmi televíziós társaság képviselői. A földi sugárzású csatorna programtervezetében szerepel, hogy Kovács további profi találkozóiról is helyszíni közvetítéseket ad. – Az első profi ellenfelem nevét szinte pillanatokkal a sajtótájékoztató előtt tudtam meg – mondta Kovács István. – Vetélytársamról, Ahmed Lainról annyit tudok, hogy francia és statisztikájában öt győzelem mellett három vereség szerepel. Két hete készülök a német profi együttesemben. Érzem még a szemsérülésemet, ami azonban nem zavar a munkámban. Mindent elkövetek azért, hogy sikeresen mutatkozzak be.

A tervezettnél egy héttel korábban lép ringbe a profik között Kovács. Klubtársának, a WBO félnehézsúlyú világbajnokának, Dariusz Michalczewskinek köszönheti ezt. Ő ragaszkodott ahhoz ugyanis, hogy közvetlenül az amerikai Virgil Hill elleni címvédő mérkőzése előtt mutassa be tudását a kétszeres amatőr világbajnok magyar öklöző.

Barcikai Téli Kupa '98

Kazincbarcika (ÉM) – A Kazincbarcika Városi Labdarúgó Szövetség 1998-ban megrendezi a „Barcikai Téli Kupa '98" teremlabdarúgó-tornát. A nevező csapatok az alábbi kategóriákban indulhatnak: férfi felnőtt, női, általános iskolák. A torna időpontja: 1998. január 10-től február 28-ig. Helyszín: Irinyi János Középiskola tornacsarnoka. A nevezési díj 7500 Ft/csapat (férfi felnőtt) és 2000 Ft/csapat (női), általános iskolásoknak ingyenes. Nevezési díj befizetése postai utalványon történik, amelynek befizetése megegyezik a nevezés határidejével és címével. Az elmúlt két évben benevezett csapatoknak a szervezők a versenykiírást és a nevezési lapot postázzák. Nevezési határidő: 1998. január 5., 12 óra. Felvilágosítás és nevezés az alábbi címen: Karajz Miklós, Irinyi János Középiskola, Kazincbarcika, Egressy út 1. Telefon: 48/311-422.

Gólvágó irániak, szerényl

Nyilatkozatok a labdarúgó-vb sorsolásáról, érdeke

Marseille (AFP, Reuter, MTI) – **Marseille-ben látványos műsor keretében sorsolták ki, hogy az 1998. évi labdarúgó-vb-n a harminckét ország válogatottja mely csoportokba kerül. A nyolc darab, egyenként négy válogatottat magába foglaló csoportból az első két helyezett jut majd be a nyolcaddöntőbe. Nyilatkozatok a sorsolások után:**

Joao Havelange, a Nemzetközi Labdarúgó Szövetség (FIFA) brazil elnöke: – Csodálatosan sikerült ez a sorsolás, Sepp Blatter főtitkár remekül vezette le az eseményt. Úgy láttam, a közönség is élvezte a műsort.

Sepp Blatter, a FIFA főtitkára: – Az elején egy kicsit zavarban voltam, ám később remekül belelendültem. Nagyon örültem annak, hogy ezt a ceremóniát egy stadionban rendeztük meg.

Berti Vogts, a német válogatott szövetségi kapitánya: – Mindhárom ellenfelünknek remek csapata van, hiszen akkor most nem lennének itt. Jól ismerjük a ránk váró csapatokat, tudjuk mire számíthatunk.

Cesare Maldini, az olasz válogatott szövetségi kapitánya: – Elégedettek lehetünk a sorsolással, bár még egy kicsit korai lenne ítélkezni az ellenfelek fölött. Minden a pályán dől majd el. Ausztria például remek sorozatot produkált a selejtezőkben, Kamerunról és Chiléről viszont nem sokat tudunk.

Mario Zagallo, a brazil válogatott szövetségi k

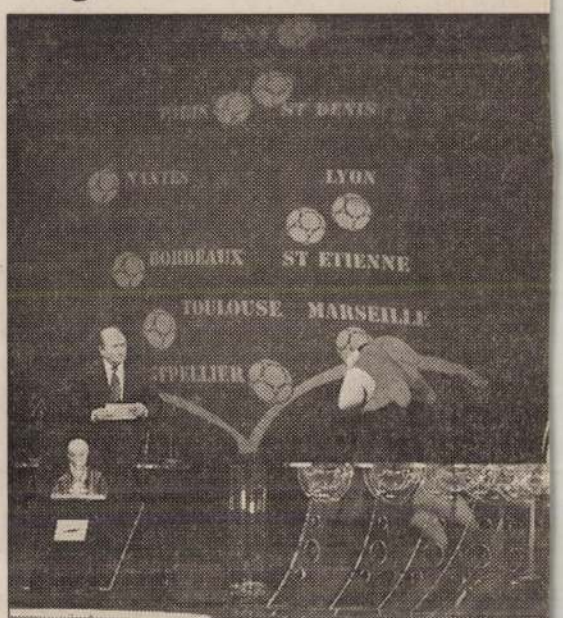

A fősorsoló Sepp Blatter, a vb kabalafigurája – é nyári főszereplő, a labda

Egyesek a sorsolás után azonnal kijelentették, hogy biztosan ott leszünk a nyolcaddöntőben. Ezért is óva intek mindenkit az elbizakodottságtól.

Slobodan Santrac, Jugoszlávia szövetségi kapitánya: – Elégedett vagyok, azokat az ellenfeleket kaptuk, akiket szerettem volna. Szerintem biztosan bejutunk a legjobb 16 közé.

Glenn Hoddle angol szövetségi kapitány: – Nem panaszkodhatok, minden úgy alakult, ahogy szerettem volna. Igaz viszont, hogy Románia remek csapattal bír, régóta együtt vannak, bizo-

munkra nem a
nyel végződött
kaptuk ellenfé
nek nem örülü
szoktunk ahh
összekerülünk

A Marseille-be
solást követően
a bukmékerek
irodáknál a c
legnagyobb esé
re: 3-1-gyel le
dél-amerikai f
A további tétel

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Sós László

NÉPSZABADSÁG

1987 FEB 12.

1021

VÁLASZTÁSI PLAKÁTOK

AZ ELSŐK már fölkerültek a falakra, hirdetőoszlopokra, az utolsó példányokat most nyomják az Ofszet Nyomda gépei — elkészültek az új választási plakátok.

Több neves grafikusművészünk kapott megbízást a tervezésre; stílusuk, lélektani eszközeik, kom-

SÓ—KY (Sós László és Kemény Éva) kompozíciója.

ponálási módjuk különböző. Csak tartalmuk, mondanivalójuk közös. A plakát a legőszintébb művészet, nyíltan, egyértelműen — legtöbbször a szavak egyértelműségével is — kimondja, mit akar. Ez az öt arra szólít föl: szavazz a közösség, a Népfront jelöltjeire.

Az azonos fölszólítás ötféle hangerővel, ötféle hangszínben jut el a járókelőhöz. Némelyik kerek, befejezett felszólító mondat — „Boldog jövőnkért szavazz a Népfrontra!" — vagy határozott kijelentés: „A Hazafias Népfront jelöltjei a nemzeti egység képvi-

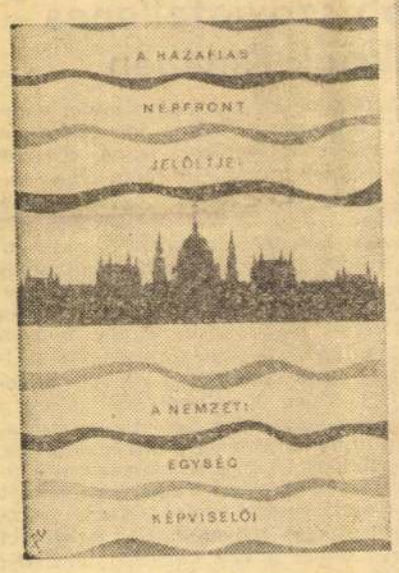

Filo érdemes művész terve.

selői!" Mások szövegükben szűkszavúak, elsősorban grafikai eszközökkel hatnak, s agitatív ábrájukhoz csak ennyit írnak: „Harmadik ötéves terv." Hogy a terv jólétet ígér, és hogy a terv megvalósítása a jó választástól is függ — ezeket a gondolatokat csak elindítja a nézőben, maga nem mondja ki.

A plakát mindenkihez szól. a

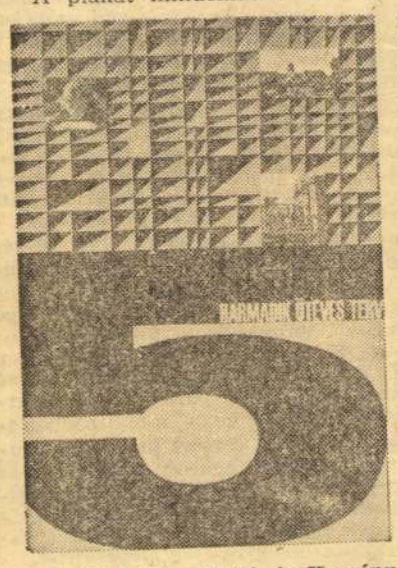

SÓ—KY (Sós László és Kemény Éva) műve.

Murai Róbert falragasza.

nagy ügyeket propagáló plakátok különösen. A művész igyekszik úgy megválasztani eszközeit, hogy minden ember ízlését, műveltségét figyelembe vegye; az egész országhoz szóló plakátsorozatok több variációja még inkább így készül.

A mostaniak között találunk hagyományosabbat, szolidabbat, amely részletes szövegéhez részletező rajzot — kettős gyerekportrét — ad vörös alapon. Szerény eszközök, megszokott mozzanatok; mintha kissé túl szerények is lennének, mintha az al-

Zelenák Crescencia plakátja.

kotó a nagy ügy miatt óvakodott volna a plakátszerű, egészséges meglepetéstől, meghökkentéstől is. Egy másik — ugyancsak vörös alapon — három szavazó kéz fotójával, fehér urnájába írott zöld betűivel elsősorban a nemzeti színeket alkalmazza és a mozdulatok azonos ritmusával kíván hatni.

UGYANCSAK A TRIKOLÓR SZÍNEIVEL, fehér alapján hajlékony vörös és zöld hullámokkal, meg Parlamentünk szürke sziluettjével érvényesül elegánsan és mégis hatásosan a harmadik. Ez a falragasz modern reklámgrafikánk legjobb hagyományait folytatja tiszta szerkesztésével, gördülékeny formáival.

A meghökkentőbb komponálású kék plakátot napok óta látjuk már az utcán. Köralakba gyűjti a különböző betűtípusokkal, különböző nyelven írt „béke" szavakat, közülük kiugrik fehérségével és betűméreteivel a magyar kifejezés, s fent, a kék mező legtetején fehérlik csak az egyszerű, hatásos felszólítás: Erre szavazzunk!

Épp olyan szűkszavú a szerzők másik terve, amely a legújabb grafikai hatásokkal, modern ritmusú vörös-fekete mintával hívja fel magára a figyelmet. S miután megragadta a nézők figyelmét, fölfedezteti velük a ritmikus kompozícióba szőtt, életünket jellemző fényképeket is, s aztán az ötéves tervre utaló feliratot.

A plakátalkotások „kiállítása" már megkezdődött, a napokban valamennyi az utcára, házak falára, hirdetőoszlopokra kerül.

R. Gy.

zött.

irosban a Varsói miniszterei.

agyarázhatatlan bi- magyarázza sajtó- hogyan felejtették ban, hogy nemrég en jelet" vártak.

t tesznek az egyik yüttműködve har- ellen.

A vietnami „ajtó"

Hanoi úgy érzi, hogy megnyitotta a tárgyalások ajtaját, és immár Washingtontól függ, hogy megteszi-e a következő lépést — így hangzott *Nguyen Duy Trinhnek*, a VDK külügyminiszterének nyilatkozata, amelyet *Wilfred Burchett*, a neves ausztráliai újságíró publikált a múlt héten. Ma egy hete ismertették a hírügynökségek ezt a nagy fontosságú nyilatkozatot, amely világosan megjelölte: *az amerikai terrorbombázások megszüntetése esetén megnyílik az út a vietnami kérdés tárgyalásos rendezése felé.* A hét folyamán Burchett az *AP* hírügynökségnek írott cikkében részletesen ismertette a *VDK vezetőivel* és a *DNFF képviselőivel* folytatott beszélgetéseit, amelyekből kibontakozik a vietnami politikai rendezés *reális lehetősége*. A világközvéleményt, a háború növekvő méreteitől és az agresszió eszkalációjától aggódókat nagy izgalomba hozták e Hanoiból jött hírek, különösen, hogy e hétre esett a vietnami *holdújév*, amelyre a DNFF ezúttal is *tűzszünetet* hirdetett.

A *pápa*, *U Thant*, az indiai kormány, közéleti személyiségek, amerikai politikusok, a tekintélyes *New York Times* egyaránt kedvezőnek ítélték a helyzetet a tűzszünet kínálta lehetőségek megragadására, és mindenekelőtt az amerikai bombázások beszüntetésére.

Az amerikai katonai vezetés azonban *nagy bevetéseket* hajtott végre a tűzszünetet megelőző órákban is, s Saigonban az amerikai és dél-vietnami parancsnokok hangzatos kijelentéseket tettek a tűzszünet *utáni* katonai erőfeszítésekről (a Ky-rezsim eleve csak négynapos tűzszünetről beszélt a DNFF által bejelentett hétnapos fegyvernyugvással szemben). Ezek után szinte természetes, hogy az amerikaiak és csatlósaik *sorozatosan megsértették* a tűzszünetet, az amerikai repülőgépek *provokációs berepüléseket* hajtottak végre a VDK fölött. Johnson kenetteljes válaszában visszautasította a pápa felszólítását, amelyet a katolikus egyházfőnek a Johnsonhoz, Ho Si Minhhez és a saigoni államfőhöz egyidejűleg elküldött üzenetei tartalmaztak. Végül *Rusk* külügyminiszter sajtóértekezletén újfent *feltételek* emlegetésével cserélte fel a „feltétel nélküli tárgyalások" szólamát, s lényegében *visszautasította* a bombázások megszüntetését.

Újabb szovjetellenes akciók Kínában

Harmadik hetébe lépett a pekingi szovjet nagykövetség előtti őrjöngés, a magát „vörösgárdistának" nevező csőcselék ostromzárja. A tüntetők vészjóslóan fenyegetik a szovjet diplomatákat, szidalmazzák a szovjet vezetőket és elégetik az őket ábrázoló szalmabábukat. A súlyos helyzetben a szovjet hatóságok kénytelenek voltak hazatelepíteni a szovjet külképviseleti dolgozók családtagjait. Az asszonyok és gyerekek elutazásakor a „vörösgárdisták" incidensek sorozatát rendezték meg a pekingi repülőtéren, már-már kétségessé téve az elutazást, s utána kétségtelenné téve, hogy a szélsőségekig is hajlandók elmenni a szovjet diplomaták terrorizálásában. A *pekingi repülőtéren* a szovjet állampolgároknak segítséget nyújtó *szocialista és nyugati diplomatákat* egyaránt inzultálták, s a kínai külügyminisztérium a tiltakozásokra éppúgy fittyet hányt, amint még a maga fenyegetését is hozzáadta a szovjet nagykövetség tiltakozására adott válaszában: *„nem szavatolhatja" a szovjet diplomaták biztonságát a nagykövetség területén kívül.* A szovjetellenes hisztériatüntetések a héten más kínai városokra is átterjedtek. Amint *a szovjet külügyminisztérium csütörtöki jegyzéke* rámutat, a példátlan eljárással a kínai fél *tudatosan* törekszik a Szovjetunió és a KNK *viszonyának alá-aknázására*, s a gyakorlatban megfosztotta a Szovjetunió kínai képviseletét attól a lehetőségtől, hogy *ellássa feladatát a harcoló vietnami népnek nyújtandó segélyszállítmányok körül.*

Amíg a szovjetellenes provokációkat akár a pekingi repülőtéren, akár a nagykövetség előtt a célzatosság, szinte az *„irányított" anarchia* jellemzi, addig a kínai helyzetről, különösen az egyes tartományokból érkező számtalan hír olyan *növekvő anarchiáról* számol be, amely Kínát gazdaságilag is súlyos helyzetbe sodorja. A KKP Központi Bizottsága és az államtanács a héten parancsba adta a „vörösgárdistáknak", hogy szüntessék meg a *„hosszú meneteléseket"*, és vegyenek részt a helyi „kulturális forradalomban", ám ez már nem az első ilyen parancs. A Pekingben közzétett *irányelvek* hangoztatják, hogy *„a hatalomért vívott döntő harc szakaszába érkezett a kulturális forradalom"*, s ebben a hadseregre — már annak Maóhoz hű részére — mind aktívabb szerep vár. *Csen Ji* külügyminiszter viszont egy nyilvános fogadáson jellemezte a mostani eseményeket *„a hatalomért folyó példátlan harcnak"*. Változatlanul folyik a különböző szintű párt- és állami vezetők meghurcolása, megbélyegzése. A pekingi falragaszok szerint *Mao Ce-tung* január végén a kínai párt katonai bizottságának ülésén kijelentette, hogy „a régi pártvezetők *többsége* nem érti meg a nagy proletár kulturális forradalmat" ... Mind több hír érkezik a Mao és csoportjával szembeni ellenállásról. S bár a hírek sokszor ellentmondóak, figyelemre méltó, hogy az összetűzéseknek legtöbbjét később a kínai lapok vagy a hivatalos hírügynökség *megerősítik.*

A. J.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

1967 FEB 4

Magyar Ifjúság

Soós László

1021

A napokban jelennek meg az utcákon a választási plakátok. A hat művészi munka közül bemutatjuk az elsőt, amely a nyomdát elhagyta. Soós László választási plakátja.

ES
EM
SZÍ

a Tv
lya?

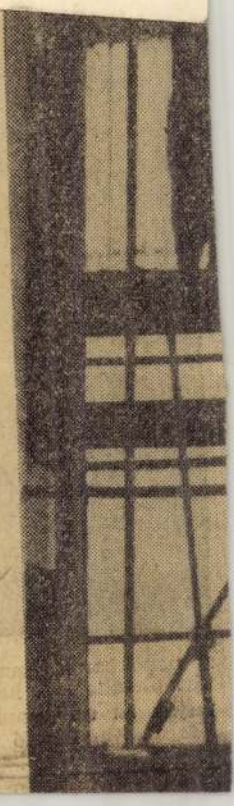

még az időpontot nem
ztuk, sor kerül *a két test-*
ros, Szeged és Ogyessza
zabású vetélkedőjére is.

Helyszíni közvetítések
ek?

Elég szép számban, s vál-
os területekről. *Február 7:*
Somogy megyei község fia-
nak életét bemutató adás;
ius 7: közvetítés egy kö-
kolás kollégiumból; ápri-
KISZ-fiatalok eskütétele,
apcsolás Budapest—Pécs—
ecen között; *április 11:*
riportműsor a falusi fia-
tavaszi munkájáról; má-
8: közvetítés a diáknapok
ről; május 30: a Gödöl-
ártudományi Egyetem
bemutat

Sós László

Magyar Nemzet
1984. XII. 5.

A Munkásőrség nívódíjai

Nívódíjakat és kitüntetéseket adományozott a munkásőrszolgálatot magas színvonalon bemutató publikációikért, alkotásaikért, újságíróknak, művészeknek *Borbély* Sándor, a Munkásőrség Országos Parancsnoka, a sajtónap alkalmából. Az elismeréseket kedden, a Munkásőrség Országos Parancsnokságán megtartott ünnepségen *Fehér* Béla, az országos parancsnok helyettese adta át.

Az idei nívódíjat *Baranyi* Ferenc József Attila-díjas költő, Sós László Munkácsy-díjas grafikusművész, a Magyar Népköztársaság Érdemes Művésze, *Bódis* Sylvia, a *Munkásőr* című lap olvasószerkesztője és *Kaczur* István, a Csongrád megyei Hírlap rovatvezetője kapta meg. A Zrínyi Nyomda kollektívája elismerésben részesült.

Sós László grafikus

POLITIKAIPLAKÁT-KIÁLLÍTÁS
nyílt meg Sós László és Kemény Éva
— So-Ky — Munkácsy-díjas grafi-
kusművészek munkáiból az újpesti
Mini Galériában.

Népszabadság, 1985. 11. 7

Sós László

— **Politikai plakátkiállítás** nyílt szerdán Sós László és Kemény Éva grafikusművészek, népszerű nevükön a So—Ky művészpáros munkáiból az újpesti Mini Galériában (IV., Árpád út 37.).

Magyar Nemzet 1985. II. 7.

SÓS LÁSZLÓ

SÓS LÁSZLÓ ÉS KEMÉNY ÉVA PLAKÁTJAI

Vigadó Galéria

Sós László és Kemény Éva közös alkotó munkával szerkesztett plakátjai sűrített motívumaikkal érettek, megfontoltak, szenvedéllyel és ízléssel, együttérzéssel, cselekvő energiákkal telítettek. A „SO—KY"-plakát nem törődik bele abba, hogy a harmadik világban éheznek, hogy atompusztulás fenyegeti az emberiséget,

Szín, kalligráfia és kép egységet képez, azonos értékű. Hatásuk pedig azért nemcsak országos, hanem nemzetközi jelentőségű — melyet díjaik is igazolnak —, mert a kifogástalan grafika a humánum egyetemes és mindig időszerű eszméjét építi össze a pontosan megnevezett, intézményekre és személyekre címzett elemzéssel. A SO—KY plakát e szabatosság révén éri el, hogy a terror és az éhség összefüggései is világossá válnak. Ez a plakát azért kiált, hogy montázsa egységes képpé módosuljon: az öröm, a béke, a humánum és harmónia szerkesztett, épített, megvalósított ábrájává.

(Képünkön a Kennedy című plakát.)

Losonci Miklós

UJ TÜKÖR 1982. XIX. évf. 10. sz. 4.

kulcsszám, megnevezés:

havi törv. munkaidőnek meg

3. A dijazás számitásánál alapulvett mun

4. A jogviszony tartama:

5. A feladat irányitója:

6. A szerződéshez szükséges előzetes en

A kifizetésre kerülő dijból progressziv jö
levonásra.

Budapest, 197.....

.....

megbizott

SOÓS TAMÁS

Életünk 1989. 9. sz.

ÉLETÜNK

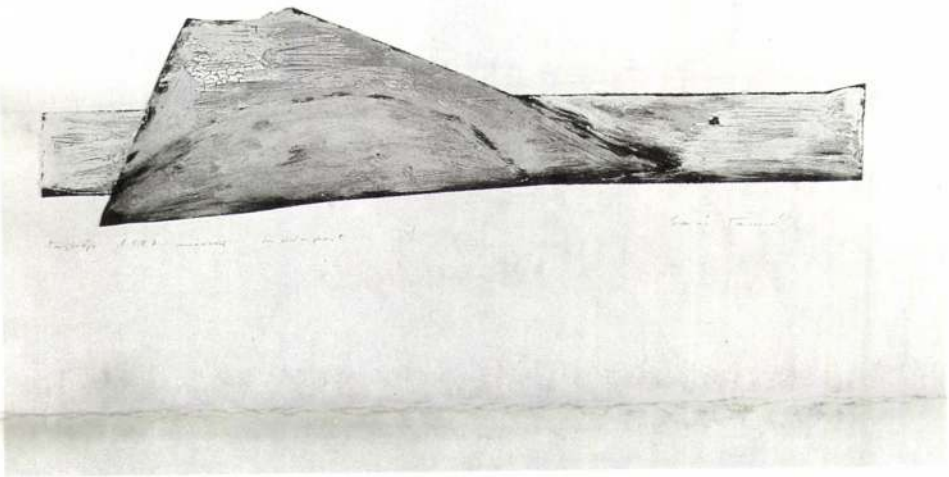

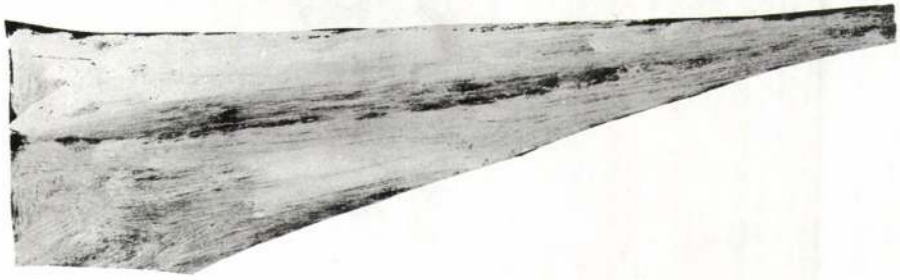

GALÉRIA

Világ-képek

SOÓS TAMÁS FESTÉSZETE

Soós Tamás 1985-ben az Iparművészeti Főiskolán diplomázott, ugyanakkor már a hetvenes évek végétől az új magyar festőnemzedék hazai és nemzetközi bemutatóin állandó kiállító volt. A textil szakos főiskolai hallgatót a komplex tervezői gondolkodás összefüggései mellett a modern textilművészet tradicionális műfajhatárokat áttörő kísérletei is megérintették. Közelebb került a képzőművészethez, szellemi magatartását az autonóm kifejezés egyetemes távlatai vezérelték. A nyolcvanas évek festészeti robbanása, a művészlét középpontba kerülése, az egyénivé gazdagított világélmény végtelen szabadsága őt is magával ragadta. A festőiség — az élénk színek, izgalmas fakturák, sodró gesztusok — érzelmi telítettsége a gondolati és lelki mélyrétegek felszínre kerülésének érzéki megnyilvánulásai lettek.

Soós Tamás számára a döntő kérdés az emberi lét sorsközössége az egyetemesség törvényszerű és esetleges valóságával, a természet és történelem örök mechanizmusaival. Az a sejthető, és csak kivételes pillanatokban megragadható világegység, amely lényegileg köt össze élőt és holtat, parányit és végtelent. Ez a szellemi alapállása állandó, bármely festői kifejezést is ölt.

A nyolcvanas évek elején festett gesztus-képeit — a művész vallomása szerint — transzállapothoz hasonló tudati automatizmusok formálták, utólag kontrollálhatatlan erők vonzásában. Az itt látható tájkép-sorozatának darabjai kis képek, érzelmektől és hangulatoktól indíttatott spontán természet-kivágatok. Hol a vékony, áttetsző, szinte rokokósan lágy festékrétegek a keskeny tépett vászonsávok horizontján hullámzanak, hol a tömött festékfelületeket a kissé esetlen, amorf befoglalóformák fogják össze. Benne van ezekben a miniatűr művekben Soós Tamás monumentális festményeinek minden jellemzője. A gesztusfestészet könnyedsége, a felületkezelés nagyvonalúsága, a színhangulatok kikeresése, a gomolygó felhőképek örvénylése, a misztikus tájképek kozmikus befeléfordulása. Ugyanakkor bennük van a kis képekre jellemző személyesség, a művész önmagában való elmerülésének intimitása. Meditációs gyakorlatok, a felvillanó érzelmi és gondolati élmények lenyomatai. A természetben létező dolgok alapvető közösségének művészi teremtő átélésével az emberi élet transzcendens tartományai felé közelít. Festészetében a személyes élményanyag egyéni kifejezésével közös mitológiánk kérdéseire keresi a válaszokat.

Gergely Mariann

Műmelléklet I.: *Tájkép, 1987.; Tájkép 1987.*
Műmelléklet II.: *Tájkép*
Műmelléklet III.: *Tájkép, 1987*

* **HELYREIGAZÍTÁS:** *Folyóiratunk 1989. évi 1—2-es számában Életünk-Galéria címmel műmellékletet jelentettünk meg. A tartalomjegyzékben feltüntettük, hogy a műmelléklet a Rádiusz Hungaricus Rt. támogatásával készült. E közlés nem felel meg a valóságnak, mivel egy többoldalú szponzori megállapodás keretében szerkesztőségünk ugyan aláírt egy kötelezettségvállalást, ezt azonban felügyelő-, illetve kiadószerveink nem erősítették meg, így az Életünk Galéria című műmelléklet sorozatunk bettven, saját költségünkön jelent meg, jelenik meg a jövőben is. A pontatlanságért Olvasóink szíves elnézését kérjük.*

(SZERKESZTŐSEG)

Soós Lánlo fató

● *Felolvasták a Parlamentben*

Koalíciós levél Göncz Árpádnak

A koalíciós képviselőcsoportok hétfői, együttes frakcióülésükön született határozatuknak megfelelően levelet intéztek Göncz Árpád köztársasági elnökhöz – jelentette be Kónya Imre, az MDF frakcióvezetője az Országgyűlés e heti plenáris ülésszakának kezdetén.

A politikus egyúttal ismertette a törvényhozás előtt a levelet, amely a következőképpen szól:

„Tisztelt Elnök Úr!

Aggodalommal értesültünk arról, hogy a La Stampa című olasz napilap – annak nyomán, hogy Elnök Úr beszélgetést folytatott külföldi újságírókkal – az elmúlt héten olyan cikket közölt, amelyben számos, Elnök Úrnak tulajdonított megállapítás és az alábbi alcím szerepel: „Az Elnök is a jobboldali kormány ellen: Segítsen Európa!"

A La Stampa interpretációja olyan, a valóságot nem tükröző, egyoldalú és torz képet fest belső viszonyainkról, amely alkalmas az ország jó hírnevének és tekintélyének csorbítására.

Egyetértünk viszont Elnök Úrral abban, hogy „az ellenzékiek nem tudnak beszélni a néppel és ez mindenekelőtt súlyos, különösen a választás előtt". Elnök Úr ezen megállapítása természetesen minősítheti az ellenzék politikáját, de aligha alkalmas olyan következtetések levonására, hogy Magyarországon „jobboldali veszély" van, még kevésbé arra, hogy „az elektronikus média (rádió, TV,) és az MTI tájékoztató irodája a kormány szócsövévé váltak".

Tudjuk, hogy Elnök Úr a kormánykoalíciótól eltérően értékeli a médiában kialakult helyzetet, azonban úgy véljük, Elnök Úr nem fogalmazhatott meg olyan sommás ítéleteket, amelyek az idézett lapban megjelentek. Meggyőződésünk, hogy az újság által Elnök Úrnak tulajdonított végletes megállapítások, amelyek ellen Elnök Úr Európától vár segítséget, pusztán a La Stampa torzításai.

Örömmel és megnyugvással töltene el bennünket, ha Elnök Úr a levelünkben foglaltakat meg tudná erősíteni. Szeretnénk megragadni az alkalmat annak hangsúlyozására is, hogy most és az elkövetkezendő hónapokban az Országgyűlés egészére, a kormányzatra és valamennyiünkre nehéz, felelősségterhes munka hárul. Úgy véljük, az ország gondjai, a gazdasági és szociális problémák nem teszik lehetővé, hogy az ország felelős és alkotmányos tényezői között terméketlen vita bontakozzék ki. Elhibázott dolognak tartanánk, ha a súlyos problémák irányából a figyelem felesleges feszültségeket keletkeztető viták irányába fordulna. Bár az alkotmányos tényezők megítélése több kérdésben eltér egymástól, e nézetkülönbségek nem gátolhatnak bennünket annak a feladatnak a megoldásában, amelyre nézetkülönbségeink ellenére a magunk posztján kölcsönösen indíttatva és kötelezve vagyunk.

Elnök Úr!

Szeretnénk, ha a médiával kapcsolatos vitás kérdések megítélése kapcsán az ellentétek nem mélyülnének tovább. Úgy gondoljuk, hogy bármely politikai kérdésben – az eltérő vélemények kölcsönös tiszteletben tartása mellett – a párbeszéd az, amely az ellentétek tisztázásának eszköze lehet, és erre a magunk részéről mindig nyitottak vagyunk."

A levél ismertetése után Kuncze Gábor szabaddemokrata frakcióvezető kijelentette: sajnálatosnak tartja, hogy egy külföldi lapban megjelent nyilatkozatot – amelynek keletkezési körülményeit és tételes szövegét nem ismerni – a koalíció úgy vitt egy levél formájában a Parlament elé, hogy nem kereste meg ez ügyben a köztársasági elnököt, s nem adott módot az államfőnek a nyilvánosság előtti válaszadásra. Kuncze kifogásolta továbbá, hogy a levélben az államfőnek tulajdonított, „az ellenzékiek nem tudnak beszélni a néppel" kezdetű kijelentésnek csupán egyik felét idézték. Elhallgatták a folytatást, miszerint „az ellenzéket megfosztották a lehetőségtől, hogy tömegtájékoztatási eszközökön keresztül az emberekhez fordulhasson." Ez a tény egyébként Kuncze szerint könnyen igazolható, sőt, egyre nyilvánvalóbbá lesz, ha az események a koalíció által meghatározott mederben folytatódnak. Az SZDSZ-es politikus a továbbiakban hangsúlyozta, hogy az ellenzék médiaügyben készen állt az egyeztetésekre, ám a kormányzópártok nem támogatták a vizsgálóbizottság felállítására, továbbá egy médiatörvény megalkotására vonatkozó kezdeményezésüket; márpedig szerintük ezek a rendezés parlamentáris módszerei. – Amíg e kérdésekről nem hajlandó tárgyalni a koalíció, nem állják meg helyüket azok a kormánypárti kijelentések sem, melyek szerint készek a párbeszédre – jelentette ki Kuncze.

Szentesen forgott a kerék

Két falat közt egy sportsztori... (Fotó: Révész Róbert)

Vajon szentesi, fábiánsebestyéni, avagy derekegyházi lesz-e a Horoszpók játék nyertese ezen a héten? Nem tudni, mindenesetre érdekes lenne. Már csak azért is, mert a kék Délvilág, a Délmagyarország, valamint a családi lap, a HDS & Délmadár közkedvelt bingójátékának számhúzására tegnap, hétfőn délután a szentesi szerkesztőségben került sor.

Az azonban már biztos, hogy azok között, akik a számokat kiemelték a kerékből, nem volt szerencsés nyertes.

Este 6 körül, átesve a „formaságokon" és a nagy várakozáson, ami egy sorsolással együtt jár, oldódni kezdett a hangulat. Ekkor derült ki többek között, hogy Derekegyházáról összesen heten érkeztek, ki busszal, ki autóval, ki Trabanttal (ezt a minősítést ők használták).

Derekegyháziak – egy körben: Törőcsik Józsefné, Lajos Mihályné és Kovács István.

Kovács István, a Szegvár és Vidéke Takarékszövetkezet derekegyházi kirendeltségének vezetője például Trabanttal utazott „be" Szentesre. A HDS & Délmadár régi olvasója. Arról, hogy a családi lapot minden héten a kezébe vegye, Mihály János terjesztő gondoskodik (micsoda véletlen, hogy ő is meghívást kapott erre a sorsolásra!).

– A lányom egyszer már majdnem nyert – mondta Lajos Mihályné anyakönyvvezető –, egyedül a személyi igazolványának a száma nem egyezett.

Mihályné sokoldalúnak tartja a lapot, s nagyon örül a Telemagazin mellékletnek, mivel így nem kell rádió- és televízióújságot járatnia.

– Két unokám van – folytatta Törőcsik Józsefné, a derekegyházi polgármesteri hivatal alkalmazottja –, az egyik kettő, a másik tíz hónapos. Miattuk is olvasom a HDS & Délmadarat, benne a védőnő tanácsaival. Szerettem a kutyatartóknak szóló rovatot, kár, hogy már megszűnt. Nő létemre pedig még a sportot is szívesen elolvasom.

Előfizetőinket, olvasóinkat számos kérdés foglalkoztatta. Attól kezdve, hogy emelik-e a lapok árát, s azzal bezárólag, milyen milliós nyereményekre számíthatnak azok, akik karácsonyig minden héten a kezükbe veszik a család lapját. Mindent azonban nem árultunk el – még a számsorsolás közreműködőit is érhetik meglepetések...

F. K.

● *Döntött Vásárhely közgyűlése*

A tervezettnél több lakást értékesítenek

Vásárhely közgyűlése tegnap megtartott ülésén a november 8-án – időhiány miatt – elnapolt kérdések megtárgyalását tűzte napirendre.

Elsőként az önkormányzati tulajdonban lévő egyes ingatlanok eladásáról esett szó. A most testület elé került javaslat a bizottságok korábban kialakított álláspontja alapján készült, mégis a téma közel kétórás vitát váltott ki. *Alácsi Aurél* képviselő ugyanis hozzászólásában javasolta, hogy a szóba került ingatlanok esetében valamennyi lakás értékesítésével értsen egyet a testület. A városatyák egy része el is fogadta volna ezt a véleményt, míg mások *Hegyi Mihály* képviselő észrevételét osztották: az önkormányzat egyelőre ne dobjon piacra ilyen sok lakást. Azt ugyan senki sem állította, hogy nem lenne szüksége a városnak egy bizonyos lakásállományra, de ezzel szemben az érdeke – a várhatóan tavasszal életbe lépő lakás- és helyiséggazdálkodási törvény miatt – az, hogy mielőbb értékesítse ingatlanjait. Így a befolyt pénz még biztos, hogy az önkormányzatot illeti meg, azzal ő gazdálkodhat, de nem tudni, így lesz-e ez a törvény életbelépése után is. Mivel a testület nem tudott megállapodni – pedig kétharmados többségi szavazásra volt szükség –, a polgármester szünetet rendelt el, hogy a képviselők egyeztethessék álláspontjukat. Ennek eredményeként a közgyűlés egyhangúlag elfogadta a beterjesztett írásos anyagot azzal, hogy figyelembe veszik Alácsi képviselő véleményét, és az általa felsorolt épületek minden lakását eladásra ajánlják majd.

Az ülés további részében azon telkek elidegenítési listára kerüléséről döntött a testület, amelyekből az önkormányzat szintén bevételre számít. Itt elhangzott, hogy az értékesítésnél egyrészt tekintettel kell lenni az általános rendezési tervre, másrészt addig nem születhet végleges megállapodás egyetlen telek ügyében sem, amíg azt a közgyűlés jóvá nem hagyja. A képviselők végül a módosított javaslatot, egy tartózkodással, elfogadták.

Nem járt viszont sikerrel a rendszeres nevelési segélyről szóló helyi rendelet megalkotása. Erre a decemberi közgyűlésen kerülhet sor leghamarabb, mivel a módosított javaslatokat a jogi bizottság nem tárgyalta meg. A „Gyógyfürdő és Fedett Uszoda Létesítéséért" Alapítvány kérését – mely szerint e célra a strand területének egy részét ajánlja fel a város, illetve a HVSZ Rt. – a közgyűlés elutasította. A jelenlévők ezzel egyetértettek *dr. Rapcsák András* polgármester azon véleményével, melynek lényege: a város maximálisan támogatja ugyan a fedett gyógyuszoda kialakításának tervét, de csak akkor, ha arra biztos pénzügyi fedezet lesz. Jelen pillanatban azonban az alapítvány tőkéje nagyon kevés a 700 milliót igénylő beruházáshoz. Ezért nincs értelme, hogy egy, Vásárhely tulajdonát képező értékes fölterületet az alapítvány rendelkezésére bocsássanak. Sőt, jelenleg a strandon nincs is gyógyvíz, azt a kórházi kútból kellene előbb odavezettetni.

Az ülés lapzártakor a helyi kitüntetésekről szóló rendelet megalkotásával folytatódott.

N. R. J.

Megnyílik a Churchil-archívum

A brit kormány néhány héten belül nyilvánosságra hozza Churchill titkos kémszolgálati archivumát, és történészek máris úgy vélik, hogy az iratok új fényt vethetnek a második világháború sok eseményére. Churchill, a világháborús brit miniszterelnök naponta megkapta a titkosszolgálatok jelentéseit a világ minden részéből.

Történészek elsősorban arra várnak választ az újonnan tanulmányozható iratokból, hogy vajon tudott-e Churchill előre a háború egyik sorsdöntő fordulatáról, az amerikai Pearl Harbor elleni japán légitámadásról. A brit kutatók többsége hagyományosan úgy véli, hogy nem tudott. Ám egy kisebbség régóta gyanítja, hogy Szingapúrban dolgozó brit kódfejtők, megfejtett japán tengerészeti üzenetekből, idejekorán megsejtették a támadás tervét. Az információ eljutott Churchillhez, de ő ezt nem osztotta meg az amerikaiakkal, mert úgy gondolta, hogy csak egy nagy vereség indíthatja Roosevelt kormányát a háborúba való belépésre – állítják ennek az elméletnek a hívei.

A Churchill-archívumból választ várnak a hidegháború erdetére is. Mind több brit történész vélekedik úgy, hogy a hidegháború eszméje nem 1945 utáni termék, hanem genézise egészen 1941-ig vezethető vissza, amikor a brit kormányfő adatokat kezdett kapni a kelet-európai szovjet előretörés terveiről.

● *A választók bíznak a fogolyban*

Börtönből a bársonyszékbe?

A nehéz pillanatokban is érheti örömhír az embert: a vizsgálati fogságban bírósági tárgyalásra váró 61 éves Giuseppe Gaudioso hétfőn nápolyi börtönében tudta meg, hogy egy délolasz kisváros polgármestere lett.

Gaudioso őrizetbe vételéig a nápolyi repülőtéren a földi kiszolgáló vállalat igazgatója volt. Azzal vádolják, hogy törvénytelen módon juttatott vállalkozókat munkához a repülőtéren.

Az igazgató az Ischia szigetén lévő Barano D'Ischia településen indult a helyi „Demokrácia és Haladás" elnevezésű szövetség jelöltjeként vasárnap a polgármesteri választáson. A település 2069 szavazópolgárát nem érdekelték a vádak, voksaikkal a helység előljárójává emelték a Poggio Reale börtön lakóját.

Téli erdő

Vásárhelyi tanya

Tisza-parti ködös hajnalok – ecsetvonással

Dr. Soós László Somogyi Béla utcai otthonában, a „szentélyben" beszélgettünk, egy csodálatos siketfajdkakas, egy medvebőr, egy érmes szarvasagancs-trófea és a képek társaságában. Így természetesen a vadászélmények kerültek először szóba.

Dr. Soós László otthonában. (Fotó: Gyenes Kálmán)

– Az egyik legkedvesebb élményem ez a kakas – mondta, miközben tekintetével végigsimította a kecses madarat. – Már tíz éve rendszeresen járunk ki Erdélybe, ottani magyar barátainkhoz. Két tavaszon voltunk kinn – direkt siketfajdkakasra vadászni. Áprilisban, mikor párzás idején a dürrögésük van, még nagy hó borítja fönn a hegyeket. A hó nappal megolvad, éjszaka ráfagy a teteje, ezáltal igen nehéz terepviszonyok alakulnak ki. A fajdkakas ráadásul pirkadat előtt, hajnalban szólal meg, ezért a vadászházból éjjel két óra körül kell elindulni, hogy hajnali négyre felérjünk a hegytetőre. A kakas ugyanis csak 1400-1500 méter magasságban él, ez alá nem jön le. A második tavaszon, kintlétünk utolsó hajnalán sikerült meglőni. Végül is kedvezett a vadászszerencse.

● ***Milyen élményt nyújtott a nem mindennapi zsákmány?***

– Nagyon nagyon élményt jelentett, mert bár vártam vár, elérhetetlennek tartottam. Éppen ezért, amikor a kezemben volt, fel sem tudtam fogni, hogy mégis sikerült. De a fáradtság és az öröm mellé egy kis szomorúság is társult, mint általában egy nagy vad elejtésekor. A birtokbavétellel ugyanis beteljesült az álom, de el is veszett az erre való felkészülés izgalma. Mert ez olyan ritka fajta vad, amelyből az életben csak egy, legfeljebb kettő adódik. Rejtőzködő, óvatos életmódja miatt talán nehezebb meglőni, mint a medvét, pedig azt sem könnyű elejteni, ha az ember valóban vadászik rá a hegyek között.

● ***A vadászélet csúcsai közé tartozik a medvetrófea is. Megtudhatnánk erről valamit?***

– Véletlen volt, nem is számítottam a lehetőségre – mondta. – Végül is havas fenyvesben, sziklák között találkoztunk, olyan húsz-harminc méternyi távolságban. De aztán jó volt a puskám, és sikerült meglőni.

● ***Nem félsz ilyenkor?***

– Nem volt idő rá. Ám amikor a lövés után elkezdett bömbölni, úgy éreztem, felemelkedem a föld felszínéről és lebegek... Ezidáig soha át nem élt élmény volt, és máig sem tudom egészen rekonstruálni. Félelmetes volt, amikor szemben álltunk, és láttam – két méter magas, három és fél mázsa volt –, de egy másodpercig sem jutott eszünkbe, hogy hátat fordítunk egymásnak. Végül mikor megtapogattam, mekkora, meg is simogattam a fejét... hogy ne haragudjon...

Amikor a riportalanynak és a riporternek is könny fojtja el szavát, ideje másról beszélni. Holott a vadászélmények – a kis trófeák hangulatai is –, a veszélyek, az árvíz idei eltévedések újabb és újabb történetek forrásai. Így csupán egyetlen kérdés: Hány éve tart ez a szerelem?

– Húsz esztendeje, amelyből talán az első évtizedben többet tudtam vadászni, mint a másodikban. Nem a lehetőségek, hanem elsősorban orvosi munkám és a gyermekeim kora miatt. Amíg picik voltam, addig hajnalonta többször ki tudtam menni a Tiszára. Ma már, hogy nagyok, a három fiam közül egyet vagy kettőt mindig magammal viszek, így az ő idejük is meghatározza a vadászatokat. Sok olyan élményünk is van, amikor mindhárom fiam és a feleségem is velem volt a Dunántúlon, az északi hegyvidéken vagy Erdélyben.

● ***A vadászatok és a természetszeretet adják elsősorban a festészeted alapélményeit. Mit jelent számodra ez a kötődés?***

– Ez a másik nagy szerelem, mely még a gimnáziumban kezdődött – válaszolta. – Előbb csak néhány vázlatot készítettem, főként a fűzfákról, aztán kezdtem el festeni. Az első kiállításom ötödéves egyetemista koromban volt, amikor Láng Imre sebészprofesszor úrral közös kiállítást tartottunk. A munka, a gyerekek, majd a szakvizsga idején egy kicsit abbahagytam. Aztán azon vettem észre magam, hogy megint többet festek. És amikor kinn ültem a vadászlesen a Tiszán, egy-egy hajnal vagy este hangulata mindig megfogott, amit másnap, vagy amikor időm volt, próbáltam lefesteni. Elsősorban mindig a táj, az erdő, az adott időszak hangulatára figyeltem, semmint a részletekre. Egyszer csak azt vettem észre, hogy a család, a munka, a vadászat mellett ez is fontos. És most, ötven év felé haladva, oda jutottam, hogy a festészet és a vadászat már nem hobbi számomra, hanem életforma. Ma már egyre ritkábban jutok ki ugyan a vadászatokra, de legalább olyan élmény számomra az, hogy fiaim hazatérve elmesélik: milyen gyönyörű is volt a ködös hajnal a Tiszán...

● ***Az elhangzottak önmagukért beszélnek. Mégis, hogyan foglalnád össze: mit jelent számodra a festészet?***

– Egyfajta pszichés és racionális biztonságot, másrészt emocionális töltést ad a munkámhoz. Ugye, nem kell mondanom, hogy a sebészeten mindennap halálközelben vagyunk. Ezért egy más jellegű háttérrel az ember könnyebben szól a betegeihez. Ugyanakkor ezzel kapcsolatban nyugtalanít, hogy a festészet, a vadászat, a szép könyv, a zene milyen helyet foglal el majd jövő életünkben. Én mindenesetre nagyon szeretném, ha visszatérne évtizedekkel ezelőtti értéke, amikor még áldozni is képesek voltak rá az emberek.

JOÓ ERZSÉBET

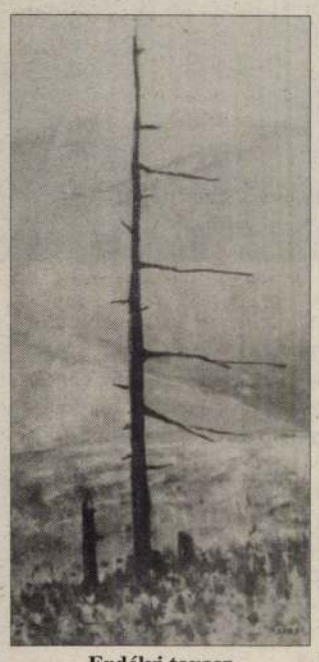

Erdélyi tavasz

● ***Nyolcadszor Vásárhelyen***

Karácsonyi Amatőr Gála

– Az idei, immár hagyományos téli amatőr rendezvényünkre közel nyolcvanan jelentkeztek a városból s annak környékéről – mondta Kardos Zoltán, a Petőfi Sándor Művelődési Központ népművelője, a gála egyik szervezője.

– Ha műfajilag csoportosítjuk a produkciókat, akkor kiderül, hogy legtöbben – szám szerint harminchatan – az előadóművészi kategóriában indulnak. Az elődöntők időpontja: november 24., 25. és 26. A próza- és versmondók szerdán délután három órától mérik össze tudásukat a színházteremben. Csütörtökön, 16 órától nyolc könnyűzenei együttes, nyolc komolyzenei szólista, valamint hat jazzbalettos, illetve moderntánc-csoport lép színpadra. Pénteken, szintén délután négy órától három színjátszócsoport, hét népdalénekes, négy komolyzenei együttes és öt néptánccsoport küzd a döntőbe jutásért.

● ***Nem említett bűvészeket, fakírokat, humoristákat, bohócszámokat, tehát olyanokat, akik az egyéb kategóriában szoktak indulni ilyen versenyen. Nevezett valaki a gálára valamilyen különlegességgel?***

– Senki sem jelentkezett az egyéb kategóriába.

● ***Talán visszariadtak attól a plakátokon olvasható mondattól, ami így szól: „... amatőrök jelentkezését várjuk bármely – a közízlést nem sértő – színpadi produkcióval". Mit ért ön ez alatt?***

– Lehetőleg ne kerüljön színpadra olyan produkció, amely nem a PMK színháztermébe való. Röviden ezt. Bővebben: egy műsorszám ne legyen pornográf, ne legyen szélsőséges, ne legyen irredenta és ne legyen túlpolitizált. Ha netalán bekerül egy ilyen produkció, az nem jut a döntőbe.

A gála zsűrije a következőképpen áll fel. Elnök: Balog József, a Magyar Rádió Szegedi Stúdiójának szerkesztőségvezető-helyettese, tagok: Bácskai Mihály, a szentesi Horváth Mihály Gimnázium nyugalmazott igazgatója, Illés Mihály, a szegedi konzervatórium igazgatóhelyettese, Blaskovics László, a vásárhelyi zeneiskola igazgatója, valamint Farkas Ferenc, a helyi önkormányzat kulturális bizottságának elnöke.

A Karácsonyi Amatőr Gála döntőjét december 17-én tartják.

A KAG tavalyi győztesei

A Petőfi művelődési központ csoportos nagydíját a Kankalin gyermek néptánccsoport nyerte. A PMK egyéni nagydíját Németh Kitti és Szél Erzsébet (zongora négykezes) vitte el. A polgármesteri hivatal csoportos nagydíját a New Choir Kamarakórus, míg az egyéni nagydíjat Borbás Erika szavaló érdemelte ki. Közönségdíjat nyert a Százszorszép Néptáncegyüttes.

SZ. C. SZ.

Négy tonna ruhanemű

Tegnap délelőtt dr. Farkas László, a Népek együttműködéséért elnevezésű nemzetközi segélyszervezet tagjaként kiosztotta azt a ruhanemű- és játéktömeget, amit a lovagrend eddig összegyűjtött. Jan Lüthy, a lovegrend Svájcban élő nagymestere vezetésével folyt a nemzetközi gyűjtés, amelynek raktározását, szervezését dr. Keszthelyi Béla, a lovagrend szegedi parancsnoka végezte. A ruhanemű és mosószerek, játékok szétosztása bizonyosan örömet fog okozni a szegedi vakok intézetében, a Hódmezővásárhely-kútvölgyi Szociális Otthonban, Ópusztaszeren a Szociális Otthonban, a szegedi hajléktalanok otthonában, Nagymágocson, Derekegyházán, a szegedi Acél utcában, a népkonyhán és másutt is.

A Sarkcsillag változása

A Sarkcsillag ámulatba ejti a csillagászokat. Kanadai csillagászok szerint a Sarkcsillag – amely a cepheidák populációjába tartozik – valószínűleg elkerül a csillagok e csoportjából. A cepheidák óriási, változó csillagok, melyek fényessége szigorúan meghatározott időközönként ingadozik. Ennek az az oka, hogy periodikusan felfúvódnak, majd összehúzódnak. Ez a periodikus „lüktetés" egy és száz nap között csillagonként változik. A Sarkcsillag majdnem négynaponként változtatja fényességét. A tőlünk 330 fényévnyire levő Kis-Göncöl csillagképbe tartozó Sarkcsillag a Földünkhöz legközelebb és eddig a legfényesebb cepheida. Fényességingadozásai az elmúlt évtizedben 10 százalékról 1 százalékra csökkentek.

Don Fernie, a torontói egyetem csillagásza azt is kimutatta, hogy a Sarkcsillag pulzálása nemcsak gyengül, hanem lassul is, méghozzá évente három másodperccel. Ez arra utal, hogy ez a nevezetes csillag növekszik. Ha pedig ez így van, akkor pulzálása előbb-utóbb teljesen megszűnik. Így ez lenne az első cepheida, amelyet egy másik populációba kellene átsorolni.

● ***Karácsonyra kész lesz***

Újjászületik az orgonamatuzsálem Csongrádon

Aki mostanában ellátogatott a csongrádi Nagyboldogasszony-templomba, az tapasztalhatta: a bécsi Rieger gyár 1910-ben elkészített orgonája nem működik, helyette egy harmónium kíséri az egyházi énekeket. Az orgona ugyanis 83 év után megérett a teljes felújításra. A Pusker János szegedi orgonaépítő mester által javíthatatlannak ítélt játszóasztal helyére november 12-én helyezték be azt a hárommanuálos asztalt, melyet a bécsi rádió hangmérnöke, Lászlóffy Géza szerzett. Arról, mióta is foglalkoznak az orgona felújításával, s az mikorra készül el, Zsótér Antal kanonokkal beszélgettem.

● ***Kanonok úr! Mióta tudják, hogy elkerülhetetlen az orgona felújítása?***

– A Nagyboldogasszony-templom orgonája ennyi idő után elöregedett. Évekkel ezelőtt már történtek rajta bizonyos javítások, például 1987-ben egy új fújtató készült, 1990-ben pedig új membránokat szereltek fel. Ezek a felújítások, javítások ahhoz szükségeltettek, hogy az orgona működni tudjon. A membránokat eredetileg negyven évre hitelesítették, de nyolcvanat bírtak ki. Két évvel ezelőtt a fújtató motorját is le kellett cserélni. Amikor legutóbb javíttattam – a hangversenyek előtt mindig megnézettem egy szakemberrel –, világossá vált az, amit vagy két évvel ezelőtt az orgonajavító már mondott: ez a játszóasztal egyik napról a másikra teljesen felmondhatja a szolgálatot.

● ***Mindezt Pusker úr diagnosztizálta?***

– Igen, rengeteget bajlódtunk is a hangszerrel, éppen a játszóasztal miatt. Sok esetben beragadtak a billentyűk szentmise közben, s ez rengeteg bosszúságot okozott. Ezeket a sípokat kiiktatták, így azokat már nem lehetett újra használni. Amennyiben nem lett volna a templomépítés Felgyőn, az orgona felújításához már előbb hozzáfogtunk volna, s kész is lenne. Váratlanul jött az adomány Lászlóffy Gézától, akitől egy elektromos vezérlésű, használt, de igen jó állapotban lévő játszóasztalt kaptunk.

● ***Hogyan választották meg a mestert, aki ezt az orgonát átépíti?***

– Szalay főorvos úr által ismertem meg Pusker Jánost, aki minden hangverseny előtt átnézte a hangszert.

● ***Ezek szerint neki már volt alkalma a szerkezettel alaposan megismerkednie...***

– Igen, másrészt érdeklődtem, informálódtam mások után is.

● ***Mennyibe kerül a felújítás?***

– Pusker úr adott egy előzetes költségvetést, mely szerint 535 ezer forintba.

● ***Mennyiben fog megváltozni hangzása?***

– Sokan úgy tudták: eddig lábbal kellett fújtatni, pedig régen elektromosan ment ez. Most pedig a vezérlés lesz elektromos, ez váltja fel a pneumatikust, vagyis a sípok szelepeit a jövőben nem a levegő, hanem az elektromágneses kapcsolók nyitják. A sípok az eredetiek maradnak, s a mester némileg ki is bővíti a hangzást tremolóval. Vagyis nem változik meg a hangja, jellegét megtartja, de hangszíne megszépül, gazdagabb lesz. Komoly orgonológusok szerint ez a hangszer eddig is az Alföld egyik legszebb hangzású orgonája volt.

● ***Mikorra szeretnék befejezni a felújítást?***

– Ha minden jól megy – így nyilatkozott Pusker János –, hacsak a hideg meg nem akadályozza a munkát, karácsonyra szeretnénk elkészülni. A csongrádiak szép hozzáállását mutatja az eddig végzett sok társadalmi munka is. A sípokat már megtisztították, sőt konzerválták is, s jelenleg a belső, speciális munkákat végzik az orgonatestben. E héten elkezdődik a sípok visszarakása, s folynak az elektromos bekötések. Egyébként a város egésze támogatta a felújítást: az önkormányzat, a Tisza Bútoripari Vállalat, a Gazdaszövetkezet, a Frigolux, a háziipari szövetkezet – s most csak a teljesség igénye nélkül említettem néhányat –, s nagyon sok hívő is hozzájárult a gyűjtéshez.

● ***Mi lesz a régi játszóasztal sorsa?***

– A zeneiskolába kerül, s ha felújítják, akkor a gyerekek fognak rajta tanulni.

KOROM ANDRÁS

előtt a Délibáb hasábjain olvasám, hogy a debreczeni szinház részvényei szép keletnek örvendenek; — oh, bárcsak *in natura* látnánk már azon ohajtott részvényeket, mert reményem nagy, hogy iránt uk a részvét sem hiányzanék, — de fájdalom a Délibáb azokat csak fata morgana tüneményként látta, mert a mi testi szemeink elé ugyan még egy árva részvény sem került; — pedig 1854 julius 5-én tartott községtanácsi ülésben városunk vasakaratú polgármestere előhozá e város lakói műveltségének s szellemi haladásának főtényezőjét, a közohajtás s magas kormány által is sürgetett nemzeti szinház ügyét; előadá, hogy a szinháznak 20,620 pft. kamatozó tőkéje van, s ez már magában is elég volna, hogy kezdeni merjünk, annyival inkább, hogy a város helyiséget, s önerejéből kitelő épületi anyagokat adni kész. Ugyan azon ülésből 20 tagból álló szinházi bizottmány neveztetett ki; — e bizottmány tudtomra egyszer ült össze; — szebbnél szebb tervek is készültek, sőt félig meddig a helyiségre nézve is megállapodás lőn. — — Már ezen ülés óta harmadfél év telt el, Szabadka már meg is nyitá csinos szinházát, Szeged is iparkodik, s mi leendő szinházunk ügyében közel 22,000 pftra szaporult tőkével nem tudunk semmit. — Mozgassuk tehát egy kissé városunk műveltsége, szellemi előhaladása egyik főtényezőjét, mint azt derék polgármester ur nevezé, — állapodjunk meg valahára valamellyik tervben s helyiségben, röpitsük szélyel azokat a részvényeket, én tökéletesen hiszem, hogy a debreczeni szinház részvényei itt helyben s a város vidékén is elkelnek, kivált ha, a mint kimondva van, a város jótállása mellett bocsáttatnak ki. *Kadarcsi.*

M.-Óvár, november 30-án. Nem kevés csodálkozásra méltó elhatározottsággali öngyilkolási eset adta magát elő folyó hó 26-án kis városunkban; ugyanis a köz tiszteletben álló ügyes és tapasztalt segélye által számtalanoknak hálás köszönetével magasztalt, 70 éves orvostudor, Schöllhammer János, miután három nappal előbb vagyonát tökéletesen összeirta, s arról végrendelete által kellőleg rendelkezett volna, orvosi naplóját a szentirás szavaival: „Atyám! kezeidbe ajánlom lelkemet“ befejezvén, tükrét maga eleibe állítva, egy, a nyakán borotvával tett metszés által éltét eloltá. Az orvosi bonczolás alkalmával kiderült, miszerint a fejébeni sérelmek folytán, habár az őrültség rajta még nem igen mutatkozott is, de annak rövid idő alatti tökéletes bekövetkezése elmaradhatlan lett volna. — Az öngyilkosok tetemeik eltakaritását értelmező, az 1850. évben kiadott m. cs. k. nyiltparancsai hivatkozás után, a holttetemnek a sírkertbeni eltemettetése iránt ellenzés nem tétethetvén, habár papi szertartással nem is, de *keresztyén-felebaráti szeretettel* és *emberbaráti kötelességgel* ment végbe a temetés, miután a térdig érő hó és a folytonos zivatar daczára is nemcsak a megyei, urodalmi és városi tisztikar legnagyobb része, hanem még számtalan, a miveltebb osztályhoz tartozó lakosság is igyekezett a szeretett orvosnak utolsó tiszteletét nyilvánitani. *H—i.*

R.-Szombat. Környékünkön egymást érik a borzalmas események: Mult héten Détér nevü helységben — hol a legközelebbi nyáron a tűzvész tetemes pusztitást tett — egy kis gyermek, anyai vastag vigyázatlanságból, szapulás alkalmával agyon forráztatott — e szerencsétlenül kimultnak testvére pedig tetemesen megsebesittetett. — Mint mondják: az anya vétkes gondatlanságaért lakolni fog.

Ez esemény után nehány nappal Majomban — Rimaszombattól egy órányira — egy, magát saját lakadalmában leivott völegény, ipáját halálosan megsebzé, ki ennek következtében meg is halt. — Majd

a tamási kondás bojtár makkolás alkalmával az erdőn halálra veretett tornamegyei kanászok által s végre ezen borzasztóságok koronájaúl:

Kolláth nevű faluban egy 65 éves beteges, nyomorult, munkatehetlen ember — bár azon helységben 4, külön házban lakó testvérei mind jó állapotban vannak — a gonosz testvérektől házaikba be nem fogadtatván, sőt az esengő mindenikből kilökdöstetvén: a kemény hidegben éhségtől, s betegségtől elgyötörtetve, a testvéri házak egyike előtt az utczán fagyott meg! E szívtelen testvérek már kereset alá vétettek, s irtózatos könyörtelenségökért nem kerülendik ki a büntető igazság ostorát, nem, még az örökké valóságban sem.

Mi városunkat illeti: ez jelenleg tetemesen szépül azon két uj torony által, mellyeknek egyikét a helv. másikát az ágost. hitvallásuak épittetik, az elsőbbiké, miután csak a régi huzatott magasabbra, már csaknem készen van. Fiatal helybeli épitészünk Sóós Miklós, ki ennek épitésével megbizva van, minden elfogulatlan itélete szerint, e valóban diszes torony körül kifejtett szorgalma s ügyességéért dicséretet s figyelmet érdemel, valamint Szabó Márton ácsmester is, ki a tetőt mesterileg elkészité.

Egyesült protestans gymnasiumunk évről évre virágzóbb, melly körülmény leghathatósabb bizonyitványa annak, hogy a jeles tanárok tudnak és akarnak megfelelni nagyszerű hivatásuknak. E mellett sokat tesz ez iskola népességére nézve az is: hogy a szegényebb sorsúak közül többen igen csekély díjért, nehány jelesebbek pedig ingyen egész évben tisztességes ebédet kapnak az e czélra tett, s évről évre az u. n. nyári suplicatióból gyámolitott alapitványból. — Fájdalmas érzéssel irom továbbá, hogy a közönségesen tisztelve szeretett, s szeretve tisztelt ág. hitv. helybeli lelkészt n. t. Pákh urat, alig hogy nagy utánjárás után szerencsés volt az illető egyház megnyerni, már ismét elveszitni; ugyan is, a nagyon tisztelt aggastyán Nyiregyházára hivatott lelkészül, rá és családjára nézve legkedvezőbb föltételek mellett, s e meghivást elfogadá. Az ur áldja meg s éltesse a szelid munkás, tudós apostoli tiszteletes öreget! *N. P.*

Maróthon. Közelébb mult hó november 20-án a maróthszéki erdőkben ragadozó állatok ellen hajtóvadászatot rendeztem, s miután gyakorlott lövő székely vadászimmal a második állást félkör alakúlag beövedzettem, a többek közt egy olly farkas is előnkbe jött, mellynek nyakán egy vas kapcsok által oda illesztett széles szij vala látható. Én embereimmel azon meggyőződésben éltem, hogy az állat, urától eltávozott légyen, s csupa székely gyöngedségből eredménytelen lövés után tovább menni engedni rendelém. Ezen esetet sietek a szerkesztőséggel olly bizalmas kérés mellett közleni, miszerint lehető hamarsággal világszerte hirdettesse ki, hogy ki elszökött tulajdona után vágyódik, a keleti kárpátok sötét mélyedéseiben valahára feltalálhatja *). **M. L.**

Halál-hir.

Maros-Vásárhely látköréről egy üstökös lehanyatlott. Ritka csillag volt az, a melly most elhalványult, hogy századok mulva teljes fényében világitson. Még azután jövend el az utas — mint *Rosseau* sírjához a vándor — kérdezvén: mellyik nap az, mellyen eltemették *Bolyai Farkas* marosvásárhelyi helvét h. v. tanárt? Egy század mulva fogja kérdezni egy ezred csillagbúvár: hol van a sír a pojnyik-almafa árnyában, mellynek hantjai alatt hünyja hosszas álmát, a csillagok ismerőse *Bolyai Farkas*,

Ha valaki fogalmat akart szerezni a lángész elragadó határáról, az kisérte volna figyelemmel a ritka, a remekjellemű Bolyai Farkas tanárt, a kit november 23-án válogatott lélekrokonság kisért a sírba, e földön utolsó hajlékba. — Nyugodjanak békében porai, s annyi ezer közül — kiknek a számtan elemeit mutogatta — az életben levők küldjenek egy sohajt fölé, azt illy magasztos jellem és lángész, bizonyosan megérdemli — Szomorú jelentését ő maga irta meg ábrándos lelkének képzetével. *Mezőségi.*

Adoma.

— A görög forradalomkor egy magyarhoni görög kereskedő az ujságból értvén minő kegyetlenségeket követtek el a törökök a görögökön, e felett nagyon elkeseredett s a törököt pogánynak, zsiványnak stb. szidalmazá, azonban fordult a koczka, a görögök lönnek győztesek, s a kölcsönt a töröknek busásan visszaadák, most a görögnek egy jó barátja fenszóval felolvasá az ujságból mindazon kegyetlenségeket, mellyekben a görögök a törököket részelteték, de már erre a görög elégnek tartá ekként felelni „no hát mit tuta teni szeginy?“

Szerkesztői mondanivalók.

819. **Ötpöngösynek.** De kegyetlen rosz verseket ír ön attól a lencsétől, a mit megénekel.

820. **A sors igy akarta.** Hanem azt alig akarhatta a sors, hogy rím és mérték nélkül írjanak verseket.

821. **A csecsemők ápolásáról.** Jó munka; de nekünk hosszadalmas: ajánlani fogjuk külön füzetbeni kiadását.

822. **Mariska és Mari nagysád.** Jó az ötlet, a forma is, csak egy kis finomság hiányzik még benne. Ráspolyozzon rajta még egy kicsinyt szerző,

823. **Tyúk Klárának, Jércze Bibinek, Kappan Tóbiasnak, Pulyka Lőrinczenek, Gunár Mártonnak,** s minden egyéb tollas atyafiságának szives üdvözletet mond Kakas Márton azért a nagy buzgóságért, melylyel öt leveleikben fölpezsditeni koronkint el nem mulasztják. Ezentúl is rajta leend, hogy rokonainak becsületére váljék, de azt nem teheti, hogy atyafiság örve alatt egy-egy pelyhedző versecskét becsúsztasson az ujságba. Ő maga is alig tud már kijönni a szerkesztővel.

824. **Régi szeretőmnek.** Jó, de kissé erős.

825. **Roka és Hiúznak,** Szeretnénk annak az ujságnak a füle közé nézni, a mellyik ezt a kedélyes irodalmi ismertetést ki tudná adni; a hol egyik irónak azt tanácsolják, hogy ne fesse magát, másiknak, hogy menjen patkószegeket csinálni; harmadikról azt mondják: hogy követ izzad stb. stb.

826. „A cserági birónak Bus historiája, Mellyben a kadenczia Egytől egyig ája,“ maga helyén a többiekkel együtt használtatni fog.

827. **Blumentritt Ferenczneknek.** Jókai Mór a kért engedélyt Erdély arany korának lefordítása s kiadása végett meg fogja küldeni.

828. **J—nak.** A székely ádomákat szivesen vettük.

829. **Öreg férj.** Kevés simitás kell még a munkán.

830. **Cs. K.** úrnak Egerben. Igen köszönjük a szives részvétet iránt unk. Ha olvasták önök a következő számát azon lapnak, melly bennünket megtámadott, találkozhattak abban a felvilágositással. Azt vehetik önök észre, hogy mi lapjainkban semmiféle feleseléssel sem foglaljuk a tért; aprólékos kötekedésekre épen nem felelünk, komoly megtámadásokat pedig mindig a megtámadó lap hasábjain igyekezünk kiegyenlíteni. Igy a viták sem fajúlhatnak olly mérgesekké, s az illető szerkesztők is őrizkednek meggondolatlanul vitát kezdeni, miután tudják, hogy a polemiának az ő hasábjaikon kell egyedül lefolyni.

831. **Az egyptomi tiz csapás Erdélyben.** Hallgassunk erről a tizről, nehogy azután huszonötről énekelhessünk.

832. **Találkozás az aggteleki barlangban.** Az adoma igaz, de nem az aggteleki barlangban történt. Soha sem járt ott az a két férfi, a kikről szó van.

833. **Kölcsey hamvaihoz.** Tökéletlen mű.

834. **Páty.** A népdalok közt van hasznavehető.

835. **Szovátra.** Népünk ismertetésében sok érdekes adat van, miket fel fogunk használni.

836. **Halászdal.** Nem danolva fogják a halat.

837. **Téli hangok.** Legjobb benne az utolsó vers: „Hideg a szél, szük a bunda, Amúgy didereg az ember, Héj pedig még tiszta csupa Huszonnegyedik november.“

838. Megvagyunk hatva azon csaknem rokoni részvét által, mellyel olvasóink lapjaink iránt viseltetnek; hogy midőn látják, miszerint mi magunk nem szólunk az ellenünk intézett kötekedésekre, ők lépnek fel nyilt levelekkel védelmünkre. Mi e leveleket elrakjuk ereklyéink közé s ha némellykor csüggedni találunk, előszedjük, ujra elolvassuk, de — ki nem adjuk. Illyenek például a Temesvárról és Erdélyből érkezett levelek. Mi azért nem elegyedünk illyen vitákba, mert azokból rendesen csak az a nyereség, hogy mind a két fél bepiszkolja egymást s csak az irodalom becsülete szenved általa. Mi nem szeretjük irótársaink képéről lehuzni a bőrt, mikor tudjuk, hogy kevés idő mulva megint egymásra szorulunk s akkor azután lenézéssel kérdezheti az olvasó: hogy hát ezek csak ollyan emberek, a kik ma lepiszkolják egymást, s holnap megint összeölelkeznek? Mi haladunk a magunk utján; tiszteljük a közönséget, megbecsüljük irótársainkat, nem rontjuk a más szerencséjét, a magunkét iparkodunk megérdemelni; a mit igérünk, teljesitjük, s bizunk olvasóink meggyőződésében jellemünk tisztasága felől.

*) Jó mulatást a kereséshez, de mi ugyan utána nem megyünk. Szerk.

Felelős szerkesztő: **Pákh Albert.**

Kiadó-tulajdonos **Heckenast Gusztáv.** — Nyomtatja **Landerer és Heckenast,** egyetemutcza 4-dik szám alatt Pesten.

Vas. Nyp 1856.

fogta fel a főúr szerepét, hogy a nők játéka bágyadt volt, hogy egy némelly ember jobban is tudhatta volna a szerepét stb. stb. stb. — No már most Kakas Márton, nincsen menekülés : neked is elkell mondanod, hogy millyennek találtad az „előadást"? mert már a többiek mind feleltek.

Tehát, instálom alásan : — miután én is ott voltam, a hol a többi : — megvallom, hogy az első felvonás : a *pörkölthús*, kissé csöndesen ment végbe. Jó ötlet volt szerzőtől egyébiránt galuskát is mellékelni hozzá. Zajosabb és igy nagyobb hatásu volt a második felvonás : a *turóscsusza;* melly valódi eredeti gondolatokkal volt megterhelve — töpörtő alakban, s a kedélyek húrjait tökéletes harmoniába hozta. Mindent felül mult azonban a harmadik felvonás : a *sült pulyka;* melly az összes kritika tetszését megnyeré, s méltán megérdemlé a koszorút, melly zöld saláta képében halmoztatott reája. Az előadás pontos volt és összevágó s különösen fűszerezte azt amaz óclassicus zamat, melly a *bakatoron* félre ismerhetlenül érezhető volt. A szereplők mindnyájan megfeleltek a maguk feladatának késsel villával és poharakkal; különben a fölvonások közötti zene többet ért egy némelly magánybeszédnél.

Ime én jó lélekkel ezt a birálatot irtam. Jelentésem meglehet, hogy valamennyi között a leggyengébb, de annyi bizonyos, hogy legigazabb.

Kakas Márton.

Mi ujság?

*** Lendvay Márton magyar dala e napokban meg fog jelenni, a szenvedő művész költői lelke az alatt sem tud nyugodni, ha nem keresheti fel a szinpadot, dalban tör ki; most ismét egy, remek eredeti magyar dalt szerze, mellyet zeneműértőink egyhangúlag gyönyörűnek állitanak. Ez is be lesz mutatva a nemzeti szinpadon s tanuságot teend róla, mennyi költői kedélyt birt egykor e szinpad Lendvay lelkében. Pedig hisz ez csak egy dal!

*** Olvasóinkat figyelmeztetjük Bérczy Károly munkatársunk vállalatára; lovászat és vadászati lapok czíme alatt. Illynemű közlönye minden nemzetnek van, melly illy nemes versenyző mulatságokkal foglalkozik s a mellett gazdászata lovagias részleteit előmozditani törekszik. A vállalat önmagát ajánlja.

*** Vahot Imre Garai költeményeit fogja uj kiadásban közrebocsátani s ez iránt előfizetést hirdet, az összes művekre 4 pfttal. Külön Szent László költeményre is lehet előfizetni 1 pfttal.

*** Degre Alajos, irodalmunk jobbjainak egyike e napokban utazott külföldre, Párizst és Londont meglátogatandó. Ohajtjuk, hogy gazdagon térjen onnan vissza. A költő gazdagsága pedig a lélek.

*** Friebeisz István a Délibáb szépirodalmi lap árát leszállitá 18 ftról 10-re; hogy annál könnyebben megszerezhető legyen az olvasókra nézve. Sok szerencsét kivánunk neki e merész vállalathoz.

*** A Pesti Napló szerkesztéséről b. Kemény Sigmond lelépvén, őt e helyen Pompéry János váltá fel, kinek e lap szerkesztésében eddig is nagy része volt. Az uj szerkesztő buzgalma, helyes tapintata, költői kedélye és alapos készültsége biztositják a közönséget arról, hogy a Pesti Napló, eddigi munkatársai mellett folyvást megtartandja azt a tekintélyes állást, mellyet a derék báró Kemény alatt elfoglalt, ki magányügyei miatt lépvén le, ezentul is gazdagitandja munkálataival a P. Naplót.

*** A Magyar Sajtó ügyei is nagy átalakuláson fognak átmenni, a miről annak idejében szólni fogunk. Irodalmunk minden ágazatában örvendetes emelkedés mutatkozik.

⸗ Szegedről panaszkodnak, hogy az András-napi vásár nagyon roszul ütött ki az eladókra nézve, valamint a gabona-ár is pang. Pécsről hasonló panasz, hogy az ez idei katalini vásár fertelmes időt hozott, s e miatt sem adás, sem vevés nem ment azon élénkséggel, mint szokott történni ezen vásáron. A gabona és bor ára alább szállt, e miatt igen csekélységet szállitanak piaczra. Azt mondja levelező, hogy a lefolyt nyáron azon vidékről mintegy 100,000 forint rézpénz vándorolt ki Belgrád felé, s azon ohajtását fejezi ki, vajha a magas pénzügyi miniszterium apró pénzküldése által segitene ezen bajon, melly a kis kereskedést megakasztja.

⸗ A belvárosi F . . . féle kereskedésben ármányos lopás akart történni a napokban. F. kereskedő előtt megáll egy targoncázás, s arra kéri őt, hogy targonczáján lévő ládának adjon helyet az éjjelre, mivel az Cs. asszonyságé, s ki azt holnap elviteti. Cs. asszonyság ismerőse lévén a kereskedőnek, készséggel adott helyet. Bolt bezárása után megelevenül az idegen láda tartalma, s abból egy élő lény, azaz zsivány búvik ki, ki gyertyát gyujtván, a boltban lévő kelmékkel két ládát megterhel, a pénzt magához veszi, s hajnalban távozni szándékozik. Fel is nyitja a boltajtót, de számitás nélkül, mert a boltőr épen ott csavargott, s nyakon csipte a félkéz kalmárt, ki azonban erősebb lévén, elillant, csupán a nagy fáradsággal és gonddal bepakolt ládákat kénytelenittetett ott hagyni.

⸗ Egy barátságos levelet kaptam a napokban, mellyből nehány pontot szükségesnek látok az olvasóközönség eleibe terjeszteni, részint hogy nyilvánosságra hozatal által hálájam meg hazafias buzgalmát, részint hogy másoknak is mintegy példát mutassak, mennyit tehet és használhat a közügynek egyes ember is, ha munkásságát s fáradságát arra szenteli, hogy a közjót előmozditsa. „A nép örömmel olvas — igy szól a levél — ha olly könyvet nyujtanak kezébe, mellyben oktatást, de mulattatót is talál, sőt pénzét sem sajnálja azért, ha ára nem tetemes. Általános megelégedés nyilatkozik a „Vas. könyvtár" 5 és 6. füzete mellett, s H. G. urnak hálával tartozik a nép, hogy ezt külön kiadásban is a közönség eleibe juttatta. Küldjön ön nekem a H. G. által kiadott Magyar könyvek névsorából 25 példányt, mert én járásomban 25 községi könyvtárt akarok megalakitani. A szinészi nyugdíj-intézetre gyüjtöttem 103 pft., 1 cs. k. aranyat; szeretném, ha jövő évi január 15-éig nálam maradhatna az is, mert addig tetemesen szaporodnék. Hogy mennyire el vagyok foglalva, mutatja az, hogy ez idei oltás folyam alatt 40,000 lélekből álló kerületemben magam 1600 gyermeket oltottam be sikeresen, és 150 gyermek maradt sikertelenül, kiket kétszer, harmadszor is beoltottam; de azért minden mellékidőmet az irodalom terjesztésére szentelem. Van itt helyben G . . . án olvasó-egylet, melly 22 tagot számlál, kik havonkint 20 pkrt. fizetnek, s ebben legtöbb érdeme van Zsigárdy Imre ügyvéd urnak." A levéliró neve (ugy hiszem nem neheztel, ha talán szerénységét megsértem) Keresztessy József, kerületi orvossebész.

⸗ A jótékonyságnak nálunk is naponkint uj példái merülnek fel. Hisch Simon és fiai nagykereskedő-ház, nagy csomag fehér ruhát ajándékozott a polgári kórodából kikerült lábbadozók számára, A ki egygyel az ur kicsinyei közül jóttesz, annyi, mintha magával az urral tett volna jót, s jutalma el nem maradhat.

⸗ Báró Sina Simon, kinek nevéhez majd minden számunk egy drága gyöngyszemet fűz, a pesti polgári kórház javára két ezer pengőforintot adományozott. Az ifju báró azzal mutatja meg, mikint érzi a vagyon becsét, mert annak egy részét köz jóra fordítja.

⸗ Kréta szigetét oct. 12-én borzasztó földrengés rázkodtatá meg, mellynek következtében Heraklion város három negyede romba dőlt, s a megmaradt városrészben csak 28 ház lakható. Eddigelé 570 keresztény és 1400 török halottat ástak ki a romokból.

⸗ Triesztben egy nőtlen kereskedő nehány barátját vacsorára hívta, s éjfélig vigan mulattak. A második emeleten két angol volt szállva, kik nem alhatván, éjfélben furkós botokkal fegyverkezve, lementek a vigadókhoz, s ugy eldöngették őket, hogy csaknem lepedőben kellett mindnyáját haza vinni. Az egyik angol őrnagy és a másik 15 éves fiu.

⸗ *Csak a bibéjét kell eltalálni.* Somogy megyében átalános ellenszenv uralkodott a tagosítás ellen, a nép borzadt tőle, mert senki nem világosította fel annak jótékonysága felől. Ország Lajos főbiró urnak, mint halljuk, sikerült a jeget megtörni, a mennyiben Ujfalu nevü község és volt földes ura Cindery László közt barátságos úton hozta azt létre. Most már több község fogja követni ezen derék példát, azok pedig, kiknek a népre befolyásuk van, tanulják meg ebből, hogy okszerű bánásmóddal legkönnyebb boldogulni a nagy tömeggel.

⸗ A sárospataki képezde, mint halljuk, olly jó alapon nyugszik, hogy jövő évre meg fog nyittatni. Tanárokul választattak, Árváy József, eddig is tanár, és Zsindélyi J. iskola tanitó, kik közül az első, még ez évben a külföld hason intézeteit fogja meglátogatni, hogy azoknak szervezetével is megismerkedjék.

⸗ Alvinczról Erdély legelső bortermelő helyéről irják, hogy sok bor termett, de erdélyi akóját 40 krért sem tudják eladni. Nálunk egy iczét adnak annyi pénzért.

⸗ A „Journál de Constantinople"-ből következő borzasztó hirt lehet olvasni. Oct. 12. Rhodus szigetén borzasztó vihar dühöngött, délután pedig irtóztató dördület rázkodtatá meg a várost. A lakosság ijedten hagyta el a várost, azt gondolván, hogy a vihar földrengéssel jött, s később derült ki, hogy a villám a lőportárba csapott, s ez okozta a rázkódást. A több mint három ezer mázsa puskapor ereje, a mecsetté alakitott sz. János templomot, az úgy nevezett hősök tornyát, továbbá háromszáz házat romba döntött. A hires Rhodus utcza elpusztult, a János rend főnöki palotája összeomlott, s ezernél többre megy a megrongált házak száma, szóval a város egy harmada az enyészet siralmas képét viseli magán. A romok alá temettek számát 1000-re teszik, kik többnyire nők, és gyermekek. Oct. 17-éig már háromszáz szerencsétlent ástak ki, de csak 6 áldozatban volt élet, mire a segély megérkezett.

⸗ Vodjáner Béla, nejének Aczél Zsofiának születés napja alkalmával a szegény gyermek kórház ágyainak szaporitására ezer pengőt ajándékozott.

⸗ Hamburgban nő toborzó állittatott fel a jó reményfokához rendelt német legio számára. Eddig 50 nő jelenkezett. Igen kevés!

⸗ Az erdélyi Muzeum almanach, mellyről e napokban is tétetett említés, sajtó alatt van, s január végével meg is jelenend. Pártolásra hivjuk fel a közönséget annyival inkább, mert a tiszta jövedelem egy része a most alakuló erdélyi muzeum alaptőkéje szaporitására fordíttatik. Előfizetéseket elfogadnak Emich, Geibel, Hartleben, Magyar sat, könyvkereskedők, s Szabó Richárd a szerkesztő, ország út 32 sz. a.

Vidéki hirek.

Debreczen, november 25. A helybeli egyház kezdi magát renoválni, 6 helyett november 9-kén egy pénztárnok választatott ellenőrrel; tegnapelőtti ülésében pedig számvevő és ügyvéd.

Ugyan az nap délután a cassinónak is választmányi ülése volt, minden magyar lap jövő évre is megrendeltetett, ezen kivül La Presse franczia lap, Wiener Ztg., Wanderer, Ostdeutsche Post, Illustrirte Ztg., Fliegende blätter német lapok, Vasárnapi és hétköznapi könyvtár, Nagy tűkör s több hazai folyó lapok. — A koldulás eltörlésére s koldusok ápolására eddig gyült 504 p. ft. a városi hatóságnak átadatik, s a tánczvigalmakból bejövő felesleg évenkint átküldetik; a festészi academia gyámolitására a szokott 5 részvény díj kifizettetik, egy műegyleti, s 4 db. miskolczi szinház részvény szereztetik, a szinészek nyugdijja tőkéjéhez 60 pft. felküldetik, a muzeumi tér csinositására aláirás nyittatik, egy játék kártya 40-ről 50 krra emeltetik, őrnagy Simonffy Lászlónak a könyvtár részére ajándékozott 48 kötet ujabb könyvekért, szives köszönet nyilvánittatik, ez is elég, s mondhatni, hogy cassinónk csekély jéhez mérve a jótékony czélok előmozditására mindenkor kész, s e tagjai, kivevén az iszonyú füstöt a lehető kényelmet élvezik.

Eszembe jön a miskolczi szinház részvény jegyeiről, hogy nek

Egy láb konkrét nyoma: cipő

Soós Nóra festőművész kiállítása

A nyugat-dunántúli kis településről, Vépről indult, tanulmányait a szombathelyi Művészeti Szakközépiskolában kezdő, felkészülését 1999 óta a budapesti Képzőművészeti Egyetemen folytató, jelenleg harmadéves festőnövendék, *Soós Nóra* erőteljes kollekcióval mutatkozott a vasi megyeszékhelyen, a Művészetek Háza kiállítótermében. Első önálló tárlatán a fiatal művész mintegy húsz, a tradicionális táblakép, az applikáció, az objekt, az installáció – és nehezen kategorizálható átmeneteinek, egymásba játszásainak – körébe sorolható munkát sorakoztatott fel, tanúsítván, hogy a szakmai felkészülés időszakában kifejtett, rendkívül aktív alkotótevékenysége során az elmúlt évtizedek meghatározó jelentőségű avantgárd, illetve neoavantgárd áramlatainak tanulságait utánérzésektől mentesen kamatoztatta, egyéni módon szintetizálta.

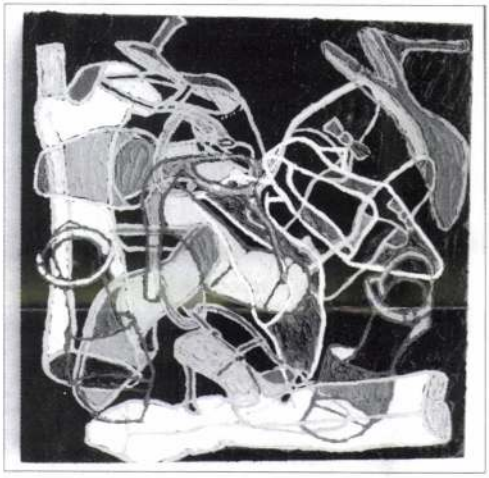

Soós Nóra: Etikett (2002)
olaj, fa, 60x60 cm

A művész a különböző szellemi-művészeti forrásokból táplálkozó és a hagyományos kereteken túllépő műstátusból eredő, változatos együttesének: képeinek, objektjeinek, installációinak, képtárgymunkáinak közös, a művész törekvéseit oly plasztikusan karakterizáló jellemzői között talán a legfontosabb, hogy minden alkotás domináns része az olajjal vászonra festett kompozíció. Ez a tradicionális képelem még akkor is jelen van, ha a fal síkjához illesztett mű a teret is dinamikusan birtokba vevő, kiemelt szerepű tárgykollázzsal, installáció-összetevővel bővül ki. Egységesítő jegy – a művész műtermi hulladékokból építkező, absztrakt expresszionista „korszakának" lezárulása óta – a művek ábrázoló jellege, a természetelvű szemlélet is, amely a konkrét motívumok alkalmazása, illetve a mindennapok banális tárgyainak idézése, a megfestett és/vagy a tárgyi mivoltukban is megjelenített női cipők, kabátok, kesztyűk, csészék, tálak, gyermekjátékok révén ölt testet. Ezek a kompozícióba helyezett – a képsíkba applikált vagy a maguk eredeti valóságában talált tárgyakként önálló egységet alkotó, a teret szervező –, leginkább megsokszorozottan, sorozatszerűen szerepeltett tárgyak is festettek, az eredeti, természetes anyagaikat és színeiket a gesztusfoltok alatt csak másodlagosan viselő műösszetevők. Soós Nóra alkotásainak alapvetően a tárgyakra, fogyasztási cikkekre, ruhadarabokra, cipőkre hangolt motívumvilága, eszközhasználata mellett – illetve e metódussal összehangoltan – a művek hangsúlyos hatóeleme a már-már harsány, tompítatlan, élénk színekre hangolt kolorit, amely hol a körvonalakkal közrefogott intenzív folthatásra, hol a foltjaitól megfosztott, a képsíkot behálózó kontúrrajzolatok vibráló, szédítő, az illuzionisztikus síkokat és tereket összemosó, kaotikus rendszerére alapozott. A motívumok egzakt képi megidézésének – a konkrét tárgyak szőnyegszerű egymásmellettisége, illetve kollázsszerű egymásfölöttisége, egymásba olvadása – ellenpontjaként szervesülnek a kompozíciókba azok a gesztusszerű ecsetnyomok, festékcsorgások, absztrakt foltok, amelyek egyúttal a rendet feldúló véletlen mindig jelenlévő tényezőjeként, a megérzések vezérelte szabad formateremtés emlékfoszlányként feltoluló nyomrögzüléseiként, gátlásoktól mentes alkotói érzelemkitörés-kivetülésekként jelennek meg a vásznon.

Soós Nóra művein, műveiben a tárgyak eleven élettel telítettek, a képközegek nyugtalanságokkal átitatottak, feszült atmoszférát sugárzók. Izgatottan lüktető, túlfűtött, hajszoltságokkal terhelt, a képfelületet teljesen birtokba vevő, a kereteken túllépő, az installatív elemekkel szerves kapcsolatot teremtő, a kép valóságos befoglaló terét is meghódító motívumáradás. Expresszív foltvariációkban és ideges vonalburjánzásokban feleselgetnek egymással a tárgyak és ugyanazon tárgyak képei. Cipők, kesztyűk, kabátok kavarognak, jelentéseket összpontosító szimbólumokká vagy egyediségekbe burkolózó sorsokká és történetekké transzponálódnak; nyomatékosítván, hogy a dolgok bizony végérvényesen átvették felettünk a hatalmat.

(Szombathely, Művészetek Háza, 2002. nyár)

WEHNER TIBOR

Hibaigazítás

A júliusi számunk szöveg- és az augusztusi képhibáiért a felelősség az akkori nyomdai előkészítést terheli. 2002/8. szám 37. oldalán Szabó Júlia cikkében a mű címe helyesen: Bernáth Aurél: Festő munka közben a szabadban (1926-27), Kajlich-gyűjtemény, Svédország

HAZAI KIÁLLÍTÁSOK BUDAPEST

ATELIERS PRO ARTS / A.P.A.
(VI. Horánszky u. 5.)
Mystical Possibilites – Kentaur/Erkel László
X. 11–XI. 9.

ARTPOOL P60 GALÉRIA
(VI. Paulay u. 60.)
Parallel Valóságok – „5+1=2"
X. 24–XI. 15.

ARTUS STÚDIÓ GALÉRIA
(XI. Sztregova u. 3.)
Iparművészeti Egyetem Szilikát Ipari Tervező Tanszék hallgatóinak képzőművészeti festményei
X. 3–X. 20.

BARTÓK 32 GALÉRIA
(XI. Bartók Béla út 32.)
Művésztanár Társaság kiállítása
IX. 26–X. 18.
Gábor Éva Mária és Várnagy Ildikó kiállítása
X. 29–XI. 21.

BÁV RT. KORTÁRS MŰVÉSZETI GALÉRIA
(V. Bécsi u. 3.)
Kiss István szobrászművész
X. 10–X. 22.
Tóth Ernő kiállítása
X. 24–XI. 5.

BUDAPEST KIÁLLÍTÓTEREM
(V. Szabadsajtó u. 5.)
Svéd építészet
X. 24–XI. 24.

BUDAPEST GALÉRIA KIÁLLÍTÓHÁZA
(III. Lajos u. 158.)
Visnyei Ilona képzőművész
IX. 5–X. 13.
Pinczehelyi Sándor képzőművész
X. 24–XI. 24.

CSEPEL GALÉRIA
(XXI. Szent Imre tér 3.)
Szőllősy Enikő szobrászművész
X. 10–XI. 3.

DEÁK ERIKA GALÉRIA
(VI. Jókai tér. 1.)
A galéria művészeinek munkái tekinthetők meg bejelentkezés alapján
Révész László László kiállítása
VIII. -tól

DOROTTYA GALÉRIA
(V. Dorottya u. 8.)
Pályakezdő fiatal képzőművészek kiállítása
X. 21–XI. 10.

DOVIN GALÉRIA
(V. Galamb u. 6.)
Nemere Réka festőművész
IX. 13–XI. 12.

DUNA GALÉRIA
(XIII. Pannónia u. 95.)
Bokor György, Cserna Tamás, Füzes Gergely, Kecskés András, Kohán Angéla festőművészek
X. 16–XI. 3.

ERLIN GALÉRIA
(IX. Ráday u. 49.)
Yengibarian Mamikon szobrászművész kiállítása
X. 2–X. 15.
Manhattan Graphics Center Inc. csoportos kiállítása
X. 16–X. 30.

ERNST MÚZEUM
(VI. Nagymező u. 8.)
Budapest, a Művészek Városa
X. 16–XII. 4.

HAZAI KIÁLLÍTÁSOK BUDAPEST

Fészek Galéria
(VII. Kertész u. 36.)
Herman Terem:
Fett Jolán textilművész
X. 11–XI. 25.
Galéria:
Somody Péter festőművész
X. 8–XI. 1.

Fióka Art Galéria
Képző- és Iparművészeti Galéria
(VIII. József krt. 62.)
Kovács Lehel és László Dániel festőművészek
X. 9–XI. 2.

Galéria '13
(XXIII. Hősök tere 13.)
Haraszty István Kossuth-díjas szobrászművész
X. 17–XI. 10.

Godot Galéria
(VII. Madách I. út 8.)
A. Nagy Gábor képzőművész
X. 2–XI. 1.

Haas Galéria
(V. Falk Miksa u. 13.)
Gráber Margit emlékkiállítás
X. 24–XI. 16.

Hriscsovinyi Galéria
(III. Dereglye u. 1.)
Barcsay Kálmán képzőművész
X. 10–X. 29.

Iparművészeti Múzeum
(IX. Üllői út 33-37.)
Hímezték egykoron selyemmel, arannyal
Magyar reneszánsz és barokk vászonalapú úrihímzések
XI. 20-ig
Az üveg jelentése
V. 7-őszig
Magyar design
IX.–XI.

Karinthy Szalon
(XI. Karinthy F. út 22.)
Gerber Pál kiállítása
X. 15–XI. 10.

Kassák Múzeum
(III. Fő tér 1.)
Magyar művészképzés alternatív iskolái (1896-1949)
X. 20–XII. 31.

Kempinski Hotel Corvinus
(V. Erzsébet tér 7-8)
Rózsa Galéria vendégkiállítása – naiv művészek festményei.
IX. 13–XI. 13.

Kiscelli Múzeum
Fővárosi Képtár
(III. Kiscelli u. 108.)
George Peck kiállítása
IX. 26–X. 27.

László VARGart
(V. Falk Miksa u. 6.)
Művész párok –Szuverén művészek: Anna Margit – Ámos Imre emlékkiállítása
IX. 19–X. 31.

Lengyel Intézet
(VI. Nagymező u. 15.)
Pócs Péter – ARCOK című kiállítása
IX. 5–X.15.
Malgorzata Niedzielko kiállítása
IX. 4–X. 25.

Ludwig Múzeum
(Budavár Palota „A" épület)
Lengyel András:
Budapest felett az ég
X. 10–XI. 24.
Daniel Spoerri – Budapest Őszi Fesztivál
X. 17–XI. 24.
Kicsiny Balázs installációi
X. 24–XII. 1.
Projekt terem:
Gravitáció
X. 29–XII. 1.

Magyar Kultúra Alapítvány
(III. Szentháromság tér 6.)
TICCE – Felvidéki Képzőművészeti Alkotótábor gyűjteményes kiállítása
X. 26–XI. 17.

Magyar Nemzeti Múzeum
(VIII. Múzeum krt. 14-17.)
Időszaki kiállítás:
Múltat őrző falak – a múzeum klasszicista épülete
IX. 24–2003. II. 2.
Kossuth-emlékkiállítás
IX. 19-től

Magyar Zsidó Múzeum
(VII. Dohány u. 2.)
Edward Serotta fotóművész
X. 2-től

Meander Galéria
(III. Dósa u. 14.)
Révész László László festőművész
X. 11–XI. 2.

Műcsarnok
(Hősök tere)
LÁTÁS – Kép és percepció
X. 18–XI. 10.
Cipó Galéria
Makovecz Anna kiállítása
X. 9–XI. 3.

Műterem Galéria
(I. Úri u. 42.)
Kornis György Szín–tér című kiállítása
IX. 19-től

N&N Galéria
(VI. Hajós u. 39.)
Csanádi Judit kiállítása
X. 30-tól

Ökollégium Artgaléria
(III. Szél u. 11-13.)
Velekei József Lajos szobrai
X. 3–X. 15.

Pataky Galéria
(X. Szent László tér 7-14.)
Művészbarátok Egyesülete kollektív kiállítása
X. 23–XI. 10.

Ráday Galéria
(IX. Ráday u. 8.)
Rábai Ridovics Ferenc festőművész emlékkiállítása
X. 10–XI. 1.

San Marco Galéria
(III. San Marco u. 81.)
A Magyar Szépmíves Társaság kiállítása
X. 25–XI. 15.

Secco Galéria
(I. Hess András tér. 5.)
Horváth Éva Mónika festőművész
X. 3–X. 24.
Kelemen Károly kiállítása
X. 25–X. 27.

Start Galéria
(V. Vármegye u. 7.)
Nádler István kiállítása
X. 15–XI. 14.

Stúdió Galéria
(V. Képíró u. 6.)
Kérjük, ne hagyják szabadon a biztonsági sávot! – kiállítások, beszélgetések, bemutatók és fesztiválhangulat
X. 7–X. 11.
Herczeg Klára-díj
X. 13–X. 20.
Jérémie Gindre, Koronczi Endre, Menesi Attila, Gyenis Tibor
X. 22–XI. 22.

Szépművészeti Múzeum
(Hősök tere)
Időszaki kiállítás:
Német és osztrák képek a 19. századból
XII–ig
Észak-olasz reneszánsz rajzok
X–2003. I.

Szinyei Szalon
(VI. Szinyei Merse Pál u. 2)
Kazinczy János Antal és Lossonczy Tamás közös kiállítása
IX. 26–X. 16.

Kulturális Örökségvédelmi Hivatal
(I. Táncsics Mihály u. 1.)
Mentés másként című kiállítás
IX. 12.–X. 14

Textilmúzeum
(III. Lajos u. 138.)
Textilmúzeum 30 éves
VI. 18–XII.31.

Trafó Galéria
(IX. Liliom u. 41.)
Pierre Vadi kiállítása
X. 23–XI. 22.

Újlipótvárosi Klub-Galéria
(XIII. Tátra u. 20/b.)
Gergely Nóra videóanimációk
X. 2–X. 18.

Üvegpiramis Galéria
(V. Nádor u. 14.)
Lukácsi László kiállítása
IX. 6–X. 15.

Vadnai Galéria
(V. Mérleg u. 12.)
Wolsky András festőművész
IX. 12–X. 26.

Várfok Galéria
(I. Várfok u. 11-14.)
Mulasics László kiállítása
IX. 26–X. 26.

Vigadó Galéria
(V. Vigadó tér 2.)
Mácsai István festőművész (Földszint)
X. 10–XI. 3.
Bornemissza Eszter textilművész („D" terem)
X. 11–XI. 3.
Vén Emil emlékkiállítás („B" és „C" terem)
X. 12–XI. 3.

Vízivárosi Galéria
(II. Kapás u. 55.)
Benes József, Gerle Margit, Lakatos Pál, Miklós Árpád grafikák, kerámiák, szobrok, festmények
X. 8–X. 29.

VIDÉK

DEBRECEN

Kortárs Galéria
(Batthyány u. 5.)
Emlékeink – kortárs magyar képzőművészek alkotásai
X. 16–XI. 9.
Csokonai Színház
Boros Attila kiállítása
X. 4–XI. 20.

GYŐR

Városi Művészeti Múzeum
(Rákóczi F. u. 12.)
Váczy-gyűjtemény
(Nefelejcs köz 3.)
Radosza Attila grafikusművész
X. 3–XI. 3.
Városi Képtár (Király u. 17.)
A 90-es évek művészete Szlovákiában
IX. 27–X. 27.

KAPOSVÁR

Vaszary Képtár
(Fő u. 12.)
II. Országos Papírművészeti Triennále
X. 4–XI. 2.

KECSKEMÉT

Kecskeméti Képtár
(Rákóczi u. 1.)
Orosz János gyűjteményes kiállítása
IX. 13–X. 20.
Kapos Art kiállítás
X. 30–XII. 8.
Magyar Fotográfiai Múzeum (Katona József tér 12.)
Panorámafényképezés
X-től

MISKOLC

Miskolci Galéria
(Rákóczi u. 2.)
Túlsó P'art – 10 éves jubileumi kiállítása
IX. 21–X. 20.
Ovidiu Florin Tarta kolozsvári képzőművész
IX. 26–X. 20.
Kondor Béla olajpasztelljei
IX. 24-től
Színháztörténeti- és Színészmúzeum
(Déryné u. 3.)
Hetés György kisplasztika-gyűjteményéből való válogatás
IX. 2–X. 31.

NYÍREGYHÁZA

Jósa András Múzeum
(Benczúr tér 21.)
Időszaki kiállítások:
Szomolányi-gyűjtemény – kiállítás a debreceni Déri Múzeum iparművészeti anyagából
Kállay Gyűjtemény
(Széchenyi u. 1.)
Kállay-család emlékkiállítása
Ilosvay Ferenc-emlékkiállítás

OROSHÁZA

(Thék Endre u. 1.)
Vida Zsuzsa iparművész
IX. 27–X. 17.
Kohán György kamarakiállítás
X. 8–X. 25.
Kett Groza János festőművész
X. 18–XII. 12.

PÁSZTÓ

Pásztói Múzeum
Csohány Galéria
(Múzeum tér 5.)
Csohány Kálmán életmű-kiállítás

PÉCS

Pécsi Galéria
(Széchenyi tér)
Szűcs Attila festőművész
IX. 20–XI. 13.
Simonyi Ernő festőművész
E. Froeschlin grafikusművész
X. 18–XI. 10.
PG. Pincegaléria
(Széchenyi tér)
Böszörményi István szobrászművész
X. 21–XI. 10.
Pécsi Kisgaléria
(Szent István tér 4.)
Rotraud Hormann szobrászművész
X. 11–XI. 3.

SALGÓTARJÁN

Nógrádi Történeti Múzeum
(Múzeum tér 2.)
Balázs János-emlékkiállítás
XI. 2-ig

SZEGED

Móra Ferenc Múzeum
(Roosevelt tér 62.)
Vinkler világa II.
X-től
Kass Galéria
(Vár u. 7.)
Kass János tanítványainak kiállítása
X-től

SZEKSZÁRD

Művészetek Háza
(Mártírok tere 28.)
Czebe István és Kotormán László iparművészek,
Imre Péter, Kotormán Norbert és Nagy Attila szobrászművészek
IX. 20–X. 23.

SZENTENDRE

Szentendrei Képtár
(Fő tér 2–5.)
Deim Pál életmű-kiállítása
IX. 14–X. 20.

SZOLNOK

Damjanich János Múzeum
(Kossuth tér 4.)
Időszaki kiállítások:
Szolnoki Művésztelep a II. világháború után
X. 17–XII. 15.

SZOMBATHELY

Szombathelyi Képtár
(Rákóczi F. u. 12.)
Szilvitzky Margit textilművész
IX. 19–X. 20.

VESZPRÉM

Mestermű Galéria
(Kossuth u. 17.)
Kortárs magyar művészek, az Alapítók állandó bemutatója
X. 1–X. 31.

KÜLFÖLDI KIÁLLÍTÁSOK

AUSZTRIA

ADMONT
Élő halál. Barokk ravatalképek
Benediktinerstift, X. 30-ig

BÉCS
Idegen hatások alatt. Zománcok Keletről és Nyugatról
MAK, I. 12-ig
Antonin Artaud
Museum Moderner Kunst, XI. 17-ig
Jason Rhoades
Museum Moderner Kunst,XI. 17-ig
A tiltott pillantás. Két évezred erotikája
Österreichische Nationalbibliothek, X. 31-ig
Trespassing. Az építészet pillanatai
Secession, XI. 10-ig
Martin Arnold
Kunsthalle Wien, Halle 2, X. 11-II. 9.
Santiago Sierra
Kunsthalle Wien, Project Space, X. 2.-XII. 8.
Mennyei ajándék. A kortárs művészet stratégiái
Gefechtszentrum Arenbergpark, XI. 10-ig
Impresszionizmus: Amerika-Oroszország
Kunstforum der Bank Austria, I. 6-ig
Lelki virágok. Mattis-Teutsch János 1884-1960.
A MissionArt Galéria kiállítása
Collegium Hungaricum, X. 10-31.

BREGENZ
Pierre Huyghe filminstallációi
Kunsthaus, XI. 17-ig

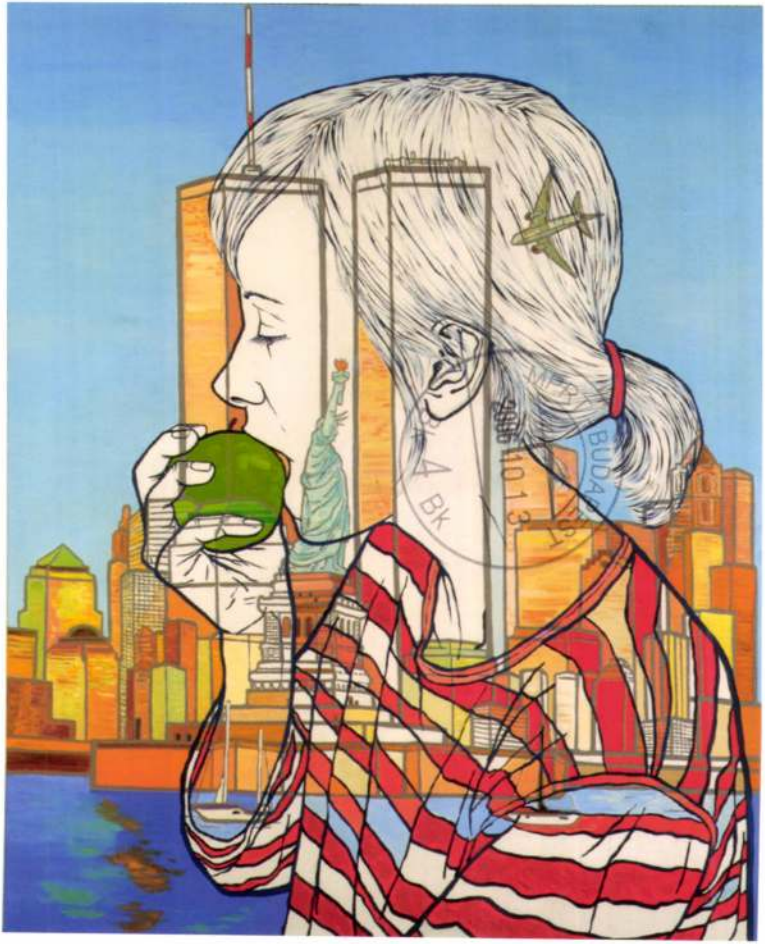

acb

kortárs művészeti galéria / contemporary art gallery

KÉSZPÉNZZEL
BÉRMENTESÍTVE
BUDAPEST 62
1376

SOÓS NÓRA:
Vilma és a többiek / Vilma and Co.

megnyitó / vernissage: 2006. október 19., 19.00-21.00

megnyitja / speech by: Kőnig Frigyes festőművész / painter
nyitva / on view: 2006. október 20 - november 24.
kedd - péntek / Tuesday - Friday 14.00-18.00,
valamint előzetes bejelentkezéssel / or by appointment

reprodukció / front side: Soós Nóra: Nagy alma / The Big Apple, o.v/o.c., 200x160cm, 2006.

H-1068 Budapest, Király u. 76. (++36-1) 413-7608, www.acbgaleria.hu

Hornyik Sándor
MTA Művészettörténeti Kutatóintézete
Úri u. 49.
Budapest H-1014

cikker - uj-muveszet.hu

az acb Galéria főtámogatója: pannon

támogatók és partnerek: nka Nemzeti Kulturális Alap

IRÓKÉZ PAPÍR-IRÓSZER NYOMTATVÁNY

Somlyódy Nóra

Párisi Nagyirodaház

A Divatcsarnok sorsáról

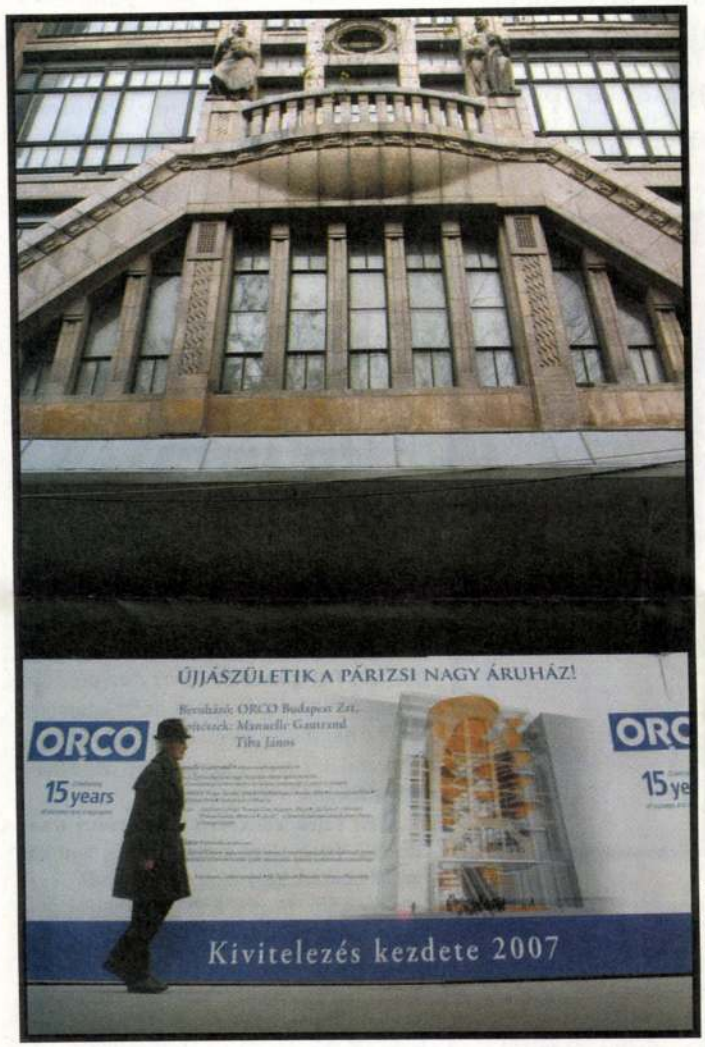

Fotó: Németh Dániel

A város igényeire érzékeny, nem rövid távon hasznot csiholó ingatlanfejlesztőnek mutatkozott az Orco csoport, amikor a nyáron előállt budapesti terveivel: minőségi építészetet, világsztárokat hoz Budapestre, mozgalmas formákat a kockamonotóniába, színt a szürke tengerbe... Bevásárolt műemlékből, belvárosi és periferikus ingatlanokból egyaránt.

Beszéltünk a Divatcsarnokra, a Tőzsdepalotára, a Szervita téri garázsépület helyére és a Duna Plaza közelében tervezett épületeiről (Sej, Nagyabonyban – Sztárépítészek és toronyházak Budapesten, *Magyar Narancs, 2006. július 20.*). Építészt, hatóságot egyaránt lenyűgöztek Hani Rashid tervei a kecses, beszédes formákból alkotott, csillogó ezüstös bőrbe öltöztetett magasházra. Már-már vitának nevezhető diskurzust gerjesztett Zaha Hadid kristálya a belvárosban; miközben a szakma kihúzta magát és megigazította a nyakkendőjét: vagyunk valakik, ha a nagyasszony arra méltatott, hogy közbeiktasson egy budapesti megállót London, Dubai és New York között. Sok félresikerült beruházás után úgy tűnt, hogy van egy másik fejlesztői stratégia, amiben ténylegesen fontos az építészeti érték – sőt, olybá tűnt, erre az építészek is fogadókészek.

A két leendő luxusáruház, a Tőzsdepalota és a Divatcsarnok – utóbbi újból Párisi Nagyáruház néven – már be is vette magát a hatósági engedélyeztetés tekervényes útvesztőjébe. De az első górcső előhúzásakor gellert kapott a Budapesten lábukat megvető fejlesztőktől szokatlan, közérzékeny mentalitás. A nyári műemléki tervtanácson ugyanis nem aratott osztatlan sikert a Divatcsarnok, amit Manuelle Gautrand és Tiba János irodáinak tervei alapján, a tetőn terasszá bontakozó, narancsszínű szövet járt volna át. Bár az épületet annak rendje és módja szerint felújították volna, a forgalom bonyolításához egy mozgólépcsőt készültek beilleszteni az Andrássy úti homlokzat mögé. Ez a gondolat nem győzte meg a tervtanácsot, ugyanis az eredeti födémek átlyukasztásával az épület térrendszerét látták megbomlani. Így átgondolásra javasolták a kérdést.

Mire a francia tervező megbántódott, a beruházó pedig magába nézett, nyilván számolt is – amit a bevásárláskor feltehetőleg nem tett meg kellő alapossággal –, és arra jutott, túl nagy ár ez neki. Olyannyira elgondolkodott, hogy másnap tetőteraszostul, narancsos gomolygásostul fiókba tette az áruházat, és húzott egy vonalat: márpedig a Divatcsarnokból irodaház lesz.

Hogy az első szint hozzáférhető marad, csekély vigasz ma; ha az ötéves hercehurcára gondolunk: milyen új közfunkciót kaphatna a tiszti kaszinóból startolt szocialista áruház, a Budapest nagyságát megéneklő Lotz-freskóval, egyedülálló ívelt vasbeton homlokzati szerkezettel, Zsolnay-díszítőelemekkel és Róth-üvegablakokkal, klasszikus áruházi struktúrával és a magaslati korcsolyapálya mítoszával megáldott épület („szinte városi tér" – mondta róla egy építészettörténész)? Az állam szerepe a szerencsétlenkedésben merült ki: miután Medgyessy Péter ötletére megvásárolta az ingatlant a Centrum Rt.-től, és Guggenheim Múzeumról álmodott, rájött, nem tudja felújítani, s inkább túlad rajta (akkor a Guggenheimnek sem ment éppen jól). Aztán mégis összekapta magát, és a hajléktalan Építészeti Múzeum otthonaként vagy zenecsarnokként is el tudta volna képzelni. Míg aztán egy évvel ezelőtt megvonta a vállát és eladta.

Az áruház gondolatára sem állt mindenkinek helyre a lelki egyensúlya, de vitathatatlan, hogy nincs jobb funkció az eredetinél. Az újból puccosodó Andrássy úton helye lett volna egy igényes áruháznak – egyébként pedig bárminek, ami újból bejárhatóvá, a köz számára hozzáférhetővé teszi ezt a páratlan épületet.

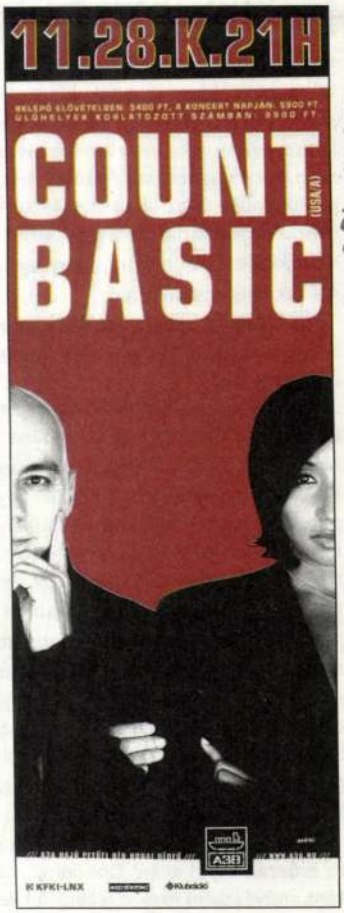

„...kell egyfajta rend”

Soós Nóra képzőművész

2005-ben elnyerte a STRABAG Festészeti Díj alkotói támogatását, ekkor mutatta be első áttekintő tárlatát. Az acb Kortárs Művészeti Galériában egy teljesen új ciklust prezentál: minden kép legalább két, egymásra festett forma vagy formacsoport kompozícióján alapul.

Magyar Narancs: Míg korábban közvetlen környezetedből választottál témát – műterem, lakás, háztartás, kozmetika –, most radikálisan megváltozott a művek tartalma: a média képeit, mégpedig természeti és emberi katasztrófák – hurrikánok, háborúk és terrorcselekmények – jól ismert motívumait jeleníted meg a saját világodból vett figurákkal, például mesealakokkal. Miről szól ez a változás?

Soós Nóra: Korábbi képeim tényleg abszolút a saját környezetem, emlékeim és a nőiség sztereotip kérdéseivel foglalkoztak, így teremtve egy maradéktalanul személyes ügyet. Ezzel szemben a legújabb sorozatomban olyan, a világot érintő eseményekkel, témákkal foglalkozom, melyek alól ha szeretném sem tudnám magam teljes mértékben kivonni, hiszen már zavaró módon ömlik ránk ezeknek a megoldhatatlan kérdéseknek a halmaza. Hozzáteszem, hogy nem váltam globalista festővé, hiszen ezekben a képeimben is az általam sokszor használt rétegekkel, többértelműséggel, iróniával szeretném kifejezésre juttatni, hogy egy-egy problémának rengeteg arca van.

MN: Milyen megfontolásból kerül az emblematikus magyar meseróka és egy háborús kép egy vászonra?

SN: Az új képek egyik legproblematikusabb, ugyanakkor kulcsdarabja az általad említett *Sivatagi róka*. A kép felületén két réteg látható: a Rommel-féle sivatagi hadművelet egy kiragadott pillanata, tankok egy sivatagi tájban, és felül a rémült tekintetű kis Vuk. Egyik értelmezési lehetőség, hogy gyermekkorunk, egy generáció toposza önkéntelenül is belevillanhat egy, a felnőtt koromban látott képbe. Ilyen értelemben az ember tudatalattijának szövevényessége is felszínre kerül, hiszen néha a legnagyobb tragédiák közben is eszünkbe jutnak iszonyatosan triviális dolgok. Olyan ez, mint valami kereső-program az interneten. Ugyanarra a szóra a legkülönfélébb dolgokat hozza ki.

MN: Egyébként foglalkoztatnak a napi hírek, az erőszak képei akár? Gondolod, hogy alkotóként, művészként ezekre reflektálni kell?

SN: A puszta erőszak és brutalitás megjelenítése önmagában soha nem érdekelt. Nem hiszek abban, hogy „horrorszembesítéssel” kellene bombázni a nézőket. Sokkal fontosabb a humor és a többféle nézet lehetőségének fenntartása. Így válnak a képek a reflexión túl sokkal inkább egyfajta interaktív-gondolati játékká a néző számára.

MN: A színes és bonyolult vonalvezetésű képeidet látva óhatatlanul felmerült bennem, hogy vajon mi vesz körül téged általában, valami káosz vagy szigorú rend?

SN: Kezdetben engem is megfogott a romantikus művészlét, rendetlenség, de később úgy éreztem, hogy a művek megjelenítéséhez mégiscsak kell egyfajta rend. Nekem nagyon fontos, hogy a környezetemben mindig legyen valamilyen átláthatóság, csak így tudok dolgozni. Ezt befolyásolja az is, hogy a képeim általában elég bonyolultak, vibrálóak, így sokkal hangsúlyosabbá tudnak válni valamilyen letisztult környezetben. Andy Warhol elég nagy flasheket élt meg élete során, de amikor dolgozott, patikatisztaságú körülmények között tette. Vagyis azt gondolom, a hitelességhez nem kell feltétlenül lepattantnak lenni.

MN: Régebben a festékfoltok, a maradékok érdekeltek, tehát egyfajta rendetlenség.

SN: Az egyetem első évei során az új környezet hatására – értsd az akadémia műtermei – egy teljesen új közegre próbáltam reagálni. Észrevettem, hogy a padlókon mindenhol festékmaradékok, színes foltlenyomatok voltak, és valahogy önkéntelenül eszembe jutott, hogy az évtizedek alatt felgyülemlett műtermi kosz baromi érdekesen hathat az engem egyébként is körbevevő tárgyakra, és így szó szerint mindent elkezdtem befestékezni. Cipőket, széket, pulcsit, köpenyt, a játékaimat. Később ezekből képi installációkat, environmenteket készítettem, de végső soron túl könnyűnek éreztem az egészet, és a primer táblaképfestészet mellett döntöttem.

MN: Előző témáid kifejezetten „nőiesnek” mondhatók, ám a képek, ahogy most is, többnyire monumentálisak. Nem nehéz bevállalni ezeket a méreteket?

SN: A régebbi munkáimban inkább azokra a sztereotípiákra reagáltam, hogy attól, hogy festő vagyok, ugyanúgy szoktam vasalni vagy zöldséget vásárolni, vagy kifesteni magam, mint bármelyikünk. Nem hiszem, hogy attól, hogy valami monumentális, mindenképpen erőszakos vagy férfias. Azt gondolom, hogy ez pusztán festészeti kérdés. Vannak dolgok, amiket egész nagyban szeretek megfogalmazni, de vannak kisméretű, nagyon személyes aurát követelő munkák is.

MN: Tájékozódsz-e a nemzetközi trendekről? Van-e olyan csoportosulás, ami közel áll hozzád, vagy fontosnak tartod?

SN: Azt látom, hogy a kortárs festészet újra kezd képbe kerülni, felváltva a 90-es évek konceptuális gondolkodásmódját. Ismét nagyon erős képi megfogalmazásokkal találkozhatunk. Ugyanakkor azt tapasztalom, hogy a hazai szcéna a nagy kifelé reprezentáló kiállításokon mintha pont ellene menne ennek a folyamatnak. Egyébként manapság minden nagyon heterogén, így itthon és külföldön is van miből meríteni. Nem nagyon szeretek rangsorolni műfajok között. Azt gondolom, hogy egy jó videomű is lehet annyira előremutató, mint egy jó kép.

MN: Kiknek ajánlanád a jelenlegi kiállításodat?

SN: Azoknak az embereknek, akik szeretnének egy nyitott párbeszéd részesei lenni, ahol mindkét fél szóhoz jut.

- sisso -

(Soós Nóra kiállítása Vilma és a többiek *címmel megtekinthető 2006. november 24-ig a budapesti acb galériában)*

Színek, képek

Győri Márton és Soós Nóra festménybemutatója

Az öt éve működő *VirtuArtNet Galéria* 50. kiállításaként került megrendezésre *Győri Márton* és *Soós Nóra* virtuális tárlata.

Mindkét alkotó a Magyar Képzőművészeti Egyetem növendéke, de már mind a ketten több önálló tárlatot rendeztek, és részt vettek számos csoportos bemutatón. A világhálóra került festményeiket — több mint negyven darabot — az idén ösztöndíjasként Németországban, pontosabban Nürnbergben és Münchenben készítették.

Győri Márton: Gyermeki szeretet, 2003
akril, tus, vászon, 50×70 cm

Győri Márton vastagon felhordott, nyers, élénk — vörös, fehér, kék, sárga — kolorittal festett, indulatos, nonfiguratív képeit a Cobra csoport művészeinek (Corneille) szín- és formavilága ihlette. Ebből a tradícióból kiindulva alakítja sajátos, az újfestészeten túli, de a ma divatos, a fiatalok körében népszerű új figurativitással ellentétes, autonóm színfoltokra épülő kifejezésmódját (Sárga *torony*, 2003), valamint készíti kiabálóan színes festett faplasztikáit (*Csíkos orrú*, 2003).

Soós Nóra ugyancsak a színek szerelmese, de ő jobban vonzódik az aktualitásokhoz, a privát szféra megjelenítéséhez. Több síkból épülő kompozícióit alsó rétegének foltjait anilinfestékkel festi, de úgy, hogy az alap fehérje is ki-kitűnjék a formák alól, majd ezen a tarka felületen jelennek meg a hangsúlyosan meghúzott, sokszor csendéletté rendezett, tárgyakat körülölelő dinamikus, kék, sárga, narancs, lila zöld kontúrok (Pihenő *szemüveg*, 2003, *Reggeli*, 2003, *Szingli*, 2003). Soós Nóra koloritja és témaválasztása — enteriőrök, bútorok, csészék, kiöntők, poharak stb. — némi rokonságot mutat Radák Eszternek a színes kontúros, ugyancsak gyakran szobabelsőt ábrázoló festményeivel, de rétegeltségük és határozott körvonalaik révén különböznek is azoktól.

Soós Nóra: Kényelem III., 2003
akril, vászon, 30×40 cm

A két fiatal művész munkái arról győznek meg bennünket, hogy a színek önálló életet is élhetnek, és a látvány, a különböző tárgyak, alakzatok csak arra valók, hogy pazar ragyogásuk autonómiáját biztosítsák.

-elel-

(VirtuArtNet Galéria, X. 2—2004. IV. 23.)

KAPFINGER ANDRÁS
FOTÓKIÁLLÍTÁSA

Megtekinthető:
2003. november 21—
2004. január 18-ig

Nyitva tartás:
Hétfő és vasárnap kivételével
minden nap 9-17 óráig

MŰVÉSZETEK HÁZA
SZEKSZÁRD
H-7100 SZEKSZÁRD
SZENT ISTVÁN TÉR 28.
TEL.:74/414-056, 74/511-247, FAX:74/511-248
E-MAIL: SZEMUHA@AXELERO.HU
WWW.RHINOART.HU/MUVESZETEKHAZA

Miskolci Galéria Városi Művészeti Múzeum

XVII.
MISKOLCI TÉLI
TÁRLAT
2003. december 13. – 2004. január 24.

3501 Miskolc, Pf.: 25. Tel.: (46) 500-680
e-mail: mgaleria@freemail.hu
Internetes honlap: http://galeria.olh.hu

2003. december 5—2004. január 10.

V. KÖZÉP-KELET
EURÓPAI KÉPESLAP

Nemzetközi
Mail Art

Kaposvár, Fő u. 12.
Telefon: 82/314 915

VÍZIVÁROSI GALÉRIA

A kiadványok beszerezhetők a Vízivárosi Galériában
Cím: 1027 Bp., II. Kapás u. 55.
Tel.: 201-6925
Nyitvatartási idő:
K–P: 13-18 óráig
Szo: 10-14 óráig

VÍZIVÁROSI GALÉRIA
ÉVKÖNYV – 2003

52 oldal, A/5 formátumban, 21 színes, 15 fekete-fehér képpel, írásokkal és tanulmányokkal (Bárdosi József, Boris Groys, Hajnal Gabriella, Készmann József, Kosztolánczy Tibor, Mezei Ottó, Mohácsi András, P. Szabó Ernő, Petrányi Zsolt, Rieder Gábor, Sinóros Szabó Katalin, Végh Attila, Zsilinszky Zsófia) Kiállítások kronológiája, ismertetője, sajtófigyelő, képdokumentumok.

A Vízivárosi Galéria támogatói:
Nemzeti Kulturális Alapprogram, Fővárosi Közgyűlés Kulturális Bizottsága, II. kerületi Önkormányzat

ÚM 2003/12

Soós Nóra

SOÓS NÓRA

Tehetséges fiatalok képei az Aranytízben

KIÁLLÍTÁS Két fiatal festőművész alkotásaiból nyílt kiállítás tegnap az Aranytízben. Az alkotók fiatalok, de már nem kezdők, nevük mind a szakma, mind a közönség köreiben ismerősen cseng. Soós Nóra és Győri Márton már jó néhány csoportos és egyéni kiállítást és szakmai elismerést tudhat maga mögött, számos alkotásuk műgyűjtők falait díszíti.

Győri képeit vastagon felhordott, indulatos, élénk színek jellemzik. A tárlaton is látható egyik legújabb munkája, a Kék nő tűzvirággal, jól mutatja a művész egyedi szín- és formavilágát. (Metro)

SOÓS PÁL

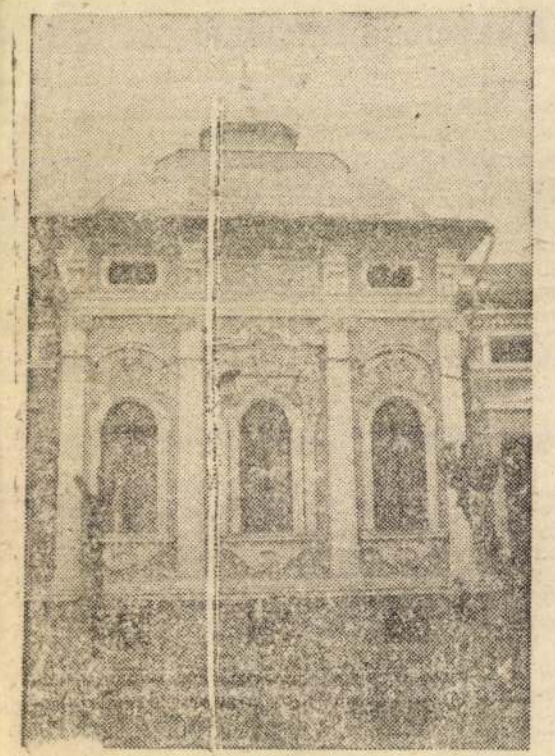

Szentgyörgy utca 47—49

A „Marosvásárhely régi épületei" cimmel közölt cikksorozatban sok olyan épület is szerepelt, melyeknek építőmestere Soós Pál volt, s amelyek ma is a város szép épületei közé tartoznak.

A város utcakép-arculatát a múlt század második felétől nagyméretű középületek, bérházak (paloták) és szép nagy polgári otthonok építkezései változtatták meg. A főtéren és a város utcáin 1—2 emeletes épületek nőtték túl a földszintes, zsindelytetős házakat s az új többlakásos polgári házak díszes homlokzataikkal és pirosceserepes tetőzetükkel nap nap után szorították ki a régi „kétszemű" (kis ablakos) vályogos házakat. Több mint 100 nagy épületet épített Marosvásárhelyen Soós Pál s vidéki építkezései is számosak. Középületei ma is a köznek szolgálnak, az általa emelt templomokban az Urat dicsérik. Sajnos a marosszentgyörgyi Máriaffy kastélyt — mely szintén az ő szép munkája — az államosítás után elhanyagolták, egyre romosodik, maholnap használhatatlan. Városunkban Soós Pál építette a Megyei Múzeumot, a Mészárosok Társulata Székházát (Rózsák t. 13 sz.), a Csizmakészítők Társulata Székházát (Rózsák t. 49 sz.), a Papp-palotát (Rózsák t. 44 sz.), a Római Katolikus Leányiskolát (Zárda) ma Művészeti Liceum, ezek a XIX. századvégi historizmus stílusában épültek. Egyházi építkezései közül a helyi Izraelita Hitközség Iskola utcai templomát, a református Vártemplomhoz felvezető impozáns lépcsőt-teraszt (lebontották a helyreállítási munkák kezdetén 1962-ben), a bándi református templomot említjük. Bérházai közül az említett Papp-palota, a Szalmási-féle ház (Rózsák t. 14 sz.), a Benkő S. háza (Bolyai u. 10 sz.), a Minoriták bérháza a Bolyai utcában, a Trózner-féle ház (Bolyai u. 20 sz.) az ismertebbek: míg a polgári házak közül a Kálvária u. 13 és 15 sz., a Kazinczy Ferenc utcai Ref. Koll. tanári lakások épületei, a Bolyai Farkas és Molter Károly emléktáblával ellátott Köteles Sámuel utcai ház a késő eklektika, illetve a szecesszió képét mutatja. Saját részére a Szentgyörgy utca 47—49 sz. alatti lakóházat építette, amelynek kiemelkedő része díszes homlokzatával Bécs stb. osztrák nagyvárosok épületei közt sem lenne megvetendő.

Soós Pál — iparoscsalád gyermekeként — a mesterségét szigorú inasévek alatt tanulta s felszabadulása után rövidesen jó mester hírében á'lott s keresték fel az építtetők és bízták meg új építkezésekkel, melyeket, mint vállalkozó, kulcsrakészen adott át a szerződésben rögzített napon. A szakiparos munkákat a legjobb és legmegbízhatóbb helyi épületasztalos, bádogos, szerelő stb. mesterekkel végeztette. Az épületein dolgozóktól kifogástalan munkát és munkafegyelmet követelt. Állandó alkalmazottjait jól megfizette, de akivel nem volt megelégedve, 1—2 nap után teljes heti fizetéssel útnak eresztette. A jó szakmunkásait-segédmunkásait szükség esetén megajándékozta pénzzel, ruhával, háziállattal (tehén, disznó, juh), de volt eset, hogy a családtagok temetkezési kiadását is fedezte.

Építőtelepe a kisállomástól északra, a vasút és az országút közötti részen terült el. Ott állták anyagraktárai, az ácsok „zsinórpad"-ja (tetőszerkezetek előkészítő helye) és a téglavető-égető, tehát az építkezéshez minden anyag kéznél állt. Az anyagok szállítására lovasfogatot tartott, családja részére gazdasági udvart tartott fenn. A századforduló után fia a telepet felszámolta, utca nyitásával felparcellázta. A Szentgyörgy tér végén a vasúti átjáróhoz vezető főutcát a polgármester a köztiszteletben állt építőmesterről nevezte el és így ismeretes ma is.

Dr. Bernády György polgármesterségének első évében, mikor még a Főtér nem volt leaszfaltozva, a piactér nagyon szemetes volt. Egy korabeli újságcikk jelentése szerint Soós Pál figyelmességből — alkalmazottjaival az éjszaka leple alatt lesepertette a főteret és a szemetet elhordatta. Bernády György a nem kért és nem várt munkát megelégedéssel, személyesen köszönte meg a jóviális öregúrnak. Egyébként Soós Pál közéleti tevékenységét méltó megbízatásokkal jutalmazták. A Kömívesek Ipartársulatának 25 éven át elismert és megbecsült elnöke volt. E tisztségének negyedszázados évfordulója alkalmával (1900 I. 15.) fáklyás-zenés felvonulást rendeztek tisztelői, az ünnepelt pedig díszebéden vendégelte meg a város illusztris vezetőit. A városi Törvényhatóság, a Kereskedelmi- és Iparkamara és más nemes célokat szolgáló egyleteknek, valamint a Vártemplomi Ref. Egyházközség presbitériumának áldozatkész tagja volt. Nemeslelkű ember volt, ugyanakkor bohém és gavallér. A hajdani „Transzelvánia" éttermében barátait sokszor vendégelte meg, szerette a cigányzenét, a zenészcigányok patrónusa volt. Ismert humoros cselekedeteiről is. Egy alkalommal baráti társaságban egy felsővárosi vendéglőben (Ritz Antal?) két-három napon át egyfolytában mulatott és húzatta a kedvenc nótáit. Előzetesen, épitésvezetőjének munkafeladatként adta, hogy míg ő a társaságával a mulatóban lesz, a zenészek cigánymezei kis házainak homlokzatát javítsák ki és másmás színre fessék le; emberei utasítás szerint hajtották végre a munkát. A kisházak asszonyai örömmel fogadták a díjtalan javítást. Harmadnap a mulatság félbeszakadtával a jól megfizetett zenészek boros hangulatban mentek haza, s a cigánysoron keresték a kopott és vakolatmállott putrijukat. Május elsején lakásán a cigányzenészek hajnali zenével köszöntötték. Az első zenekar 100 forint tiszteletdíjat kapott, a következők 50—50 forintot. A bor kínálása sem maradt el.

Soós Pál szép családi életet élt. Karácsony estéjén népes család vett részt a gyertya gyújtásánál. Unokája, néhai Trózner József zenetanár mesélte, hogy nagyapja lakásának nagy belmagasságú termébe a fenyőfa mögé lécállványzatot állíttatott s arra szőlőfürtöket és sárgult leveleket aggatott fel. A gyertyagyújtás után az unokák az állványra felmászva szedegették le a szőlőfürtöket s természetesen a fa alól az ajándékokat.

Soós Pált 1910 április 12.-én temették, s mint mondják, az egész város részvételével. A gyászmenet olyan hosszú volt, hogy annak eleje már a Vártemplomnál haladt s a vége még a Szentgyörgy utcai házánál sorakozott. Feljegyzés szerint: ha a városban valakinek a szokásosnál nagyobb temetése volt, akkor megjegyezték: „temetése olyan volt, mint a Soós Palié".

Soós Pál, a helyi építőipar legjobbja, követendő példaként álljon napjaink építőmunkásai és vállalkozói előtt!

KERESZTES GYULA

NEPOJSAG
MAROSVASARHELY
93. ápr. 22

RADIO

MAROSVASARHELYI STÚDIÓ

Pénteken 16—18 óra között: szerk. műsorvezető: Pávai István. Hírösszefoglaló. Peremvilág (Batta György a felvidéki magyar nyelvű oktatás helyzetéről. Dinnyés József tapasztalatai). Erdélyi múzeum. Hét évszázad magyar versei. Bikini búcsúkoncert.

Szombaton 8—10 óra között: szerk. műsorvezető: Boér Károly. Hírösszefoglaló. Telefonrébusz. Örökzöldségek. Szemafor. Karinthyáda. 10—11 óra között: Zenés butik.

16—18 óra között: szerk. műsorvezető: Csifó János. Hírösszefoglaló. Memento: Csendes beszélgetés egy székely ember kalandos életéről, Nagyborosnyótól Angliáig. Könnyűzene.

Vasárnap 11—15 óra között: szerk. műsorvezető: Fazakas Sándor. Gyermekműsor: Kerekasztal-beszélgetés: Milyen legyen a kedvenc tanárod? Igehirdetés. Egyházzene. A falu világa: Kökös. Ajándékzene.

16—18 óra között: szerk. műsorvezető: Borbély Zoltán. Vasárnapra válogattuk.

RTL: 7.00 Sorozatok ism. 9.30 Dinoszauruszok völgye 10.00 Hanna-Barbera parti 10.30 Scooby Doo 11.00 Csodálatos nő 12.00 Vissza a múltba 13.00 Trópusi hőség 14.00 Az apám földönkívüli 14.30 Forma—1 16.50 Flash 17.50 Szindbád és a hét tenger 20.10 Különleges nap 21.15 Megteszi vagy nem? 22.50 Tévétükör 23.35 Playboy Late Night 0.30 Érzelmek 1.00 4-es csatorna 2.45 Egy rém rendes család 3.15 Sorozatok ism.

SAT 1: 6.45 Peter Pan 9.20 Így láttuk 9.25 Az utolsó zsiráf 11.15 Gideon trombitája 13.10 Ég és föld között 13.50 Egészségügyi magazin 14.20 Black, a fekete villám 14.50 Sport 18.00 Keresztül a galaxison és azután balra 18.30 Malibu vízimentői 19.30 Labdarúgás 20.30 Szerencsekerék 21.15 A Rio Verde-i kaland 23.05 Beszélgetés 0.30 Hallervorden-show.

DUNA TV: 17.00 Hírek 17.05 Évforduló 17.10 Macskafogó 18.35 Fekete villám kalandjai (amerikai sorozat) 19.00 Magyar évszázadok 19.15 Mesesarok 19.35 Postabontás 20.00 Mándy Iván mozija: Szabadíts meg a gonosztól! (magyar film) 21.35 Budapest hangversenytermeiből 22.35 A fém művészei 23.00 Évforduló.

● Milyen stádiumban van a 13 eset kivizsgálása?

— Mi csak kilencről tudunk, ennyivel foglalkozunk. Nagyrészt már megoldottuk az áldozatok hozzátartozóinak, valamint a Volt Politikai Foglyok Egyesületének segítségével. Azonban ezek a vallomások még mindig nem jelentenek teljes értékű bizonyítékot. Várunk még archívdokumentumokat és majd azután próbáljuk meg levonni a következtetéseket.

● Találtak-e szemtanúkat?

— Nem, mert olyan, aki látta volna a gyilkosságokat és az elkövetőjét, nincs. Ám voltak tájékoztatói.

● Milyen stádiumban van a 13 eset kivizsgálása?

— Mi csak kilencről tudunk, ennyivel foglalkozunk. Nagyrészt már megoldottuk az áldozatok hozzátartozóinak, valamint a Volt Politikai Foglyok Egyesületének segítségével. Azonban ezek a vallomások még mindig nem jelentenek teljes értékű bizonyítékot. Várunk még archívdokumentumokat és majd azután próbáljuk meg levonni a következtetéseket.

● Találtak-e szemtanúkat?

— Nem, mert olyan, aki látta volna a gyilkosságokat és az elkövetőjét, nincs. Ám voltak tájékoztatói.

— Lehet, de nem tudom, miért. Ha egyszer valaki demokráciát és igazságot akar, az ne csak mástól követelje. Tudja, vannak olyanok, akik jobbrabalra azt terjesztik, hogy mi nem akarjuk felfedni a gyilkosokat, de amikor segítségüket kérjük, visszautasítanak.

● A gyilkosokat kihallgatta?

— Én egyelőre gyanúsítottaknak nevezném őket. Akit még életben találtam, kihallgattam. De mit gondol, akadt olyan, aki bevallaná? Éppen ezért egyelőre neveket nem szeretnék mondani, mivel engem is beperelhetnek rágalmazásért.

● Ha arról a néhány életben lévő gyanúsítottról, akinek neve az, ami kedvezhet nekik. Véleményem szerint. ezeket az embereket, akik már eléggé idősek is, bűnügyileg nehéz lesz felelősségre vonni, mert tetteik elévültek. Az erkölcsi büntetés azonban nem maradhat el. De ismétlem, ez a magánvéleményem.

● Konkrétan mit jelenthet az erkölcsi büntetés?

— Nyilvánosságra hozzák a nevüket.

● Mikorra várható a nyomozás lezárása?

— Mihelyt az összes szükséges adat birtokába jutunk, és összeállíthatjuk a vizsgálati anyagokat.

SZUCHER ERVIN

Nem veszik figyelembe

Egy olvasónk érdeklődésére megkérdeztük a borsi vámhatóságot, hogy az a román állampolgár, aki január első napjaiban ment át először a határon (amikor még minden autós számára kötelező volt kétszeres árat fizetni a tartálynyi benzinért), és mostanában vagy az év folyamán később újból ki akar utazni, ismét kérik-e a pénzt? A kapott válasz logikátlan és lehangoló: nem veszik figyelembe, hogy a feloldó rendelkezés később lépett érvénybe. Akinek egyszer 1993-ban bármikor is beleütötték a gépjármű forgalmi engedélyébe a megfelelő pecsétet, a következő határátlépés alkalmával már le kell pengetnie az üzemanyag pótdíjat. Eszerint az sem érdekes már, hogy adtak-adnak-e elismervényt a pénzösszeg lefizetéséről és az sem, hogy egyeseket nem szólítottak fel a vámnál, hogy teljesítsék ezirányú kötelezettségüket, mert — ugye! — nem minden kivétel erősíti a szabályt.

Újabb költségvetési tételeket szavaztak meg

Szerdai ülésén Románia Parlamentje folytatta az 1993-as költségvetési tervezet függelékeinek megvitatását. Jóváhagyták több minisztérium összkiadásait, amelyek összege a következő: Oktatásügyi Minisztérium 356,5 milliárd lej, Művelődési Minisztérium — 10,2 milliárd lej, Ipari Minisztérium — 361,7 milliárd lej, Mezőgazdasági és Élelmezési Minisztérium — 257,4 milliárd lej, Szállításügyi Minisztérium — 117,2 milliárd lej, Távközlési Minisztérium — 1,7 milliárd lej, Vízügyi, Erdőgazdálkodási és Környezetvédelmi Minisztérium 35,6 milliárd lej, a Fogyatékos Személyekkel Foglalkozó Államtitkárság — 3,4 milliárd lej.

Újra bíróság előtt Tudor Postelnicu

A bukaresti Területi Katonai Bíróság szerdán megkezdte azon terroristák meggyilkolásával vádolt személyek kihallgatását, akik túszokat ejtve, 1981-ben Hunyad megyében eltérítettek egy utasszállító autóbuszt. A három terrorista 30 000 amerikai dollárt és egy vöröskeresztes helikoptert követelt a román hatóságoktól, hogy elmenekülhessen az országból.

A három terrorista meggyilkolásával vádolt személyek a következők: Tudor Postelnicu, George Homoşteanu, Aurelian Mortoiu nyugalmazott vezérőrnagy, Constantin Nica, Gheorghe Gornic, Ioan Deheleanu, Ştefan Blaga és Constantin Tecşan nyugalmazott ezredesek, valamint Iulian Laza nyugalmazott adjutáns-őrmester.

A kihallgatásokat április 22-én, csütörtökön folytatják.

Susanne Soós festőművész

SUSANNE SOÓS kiállítása nyílt meg tegnap Kőbányán a Móricz Zsigmond Művelődési Házban. A tárlaton az Ausztriában élő festőművésznő tájképeit láthatják az érdeklődők.

Népszabadság, 1985. X. 21

hában viaszosvászon-
nakönyv és rádió, a
lábosok ugyanazok-
vekkeróra, rozsdás
kérdezte a fiú apja,
es, mintha azzal túr-
z életében és nem a
l, szájában csak né-
zony csak bólogatott,
gatta, a fiúra néztek,
dott, lesütötte a sze-
háta mögé rejtette,
vonásaitól érintetlen
nák rendellenessége,
elhatároztatott alkal-
ége már a fogantatás
születése pillanatától
rött eszméletének las-
őt, amikor füzetének
latt nyomorgatva, el-
ak elnyomott, gúnyos
orozatban elégtelenre,
ból, hanem irodalom-
év végén a bizonyít-
inőségvizsgálat feles-
nnek találja majd to-
épiskolában szerettük
r lesz, mondta az ap-
ben az asztalra csap-
zenek magukra. Nem,

a bútorok vonalait
ó várakozás fogadta,
a fotelban, könyve
lására fektetett a tér-
esett. ő levette a ka-
igsöpört az asztalon
a levélnek és gondo-
tervének, a felesége
kintetet, tudta, titko-
kérdezett semmit, kö-
nöt évi házasság fel-
ekben ki nem fakadó
násik fotelba a lámpa
nely feloldozza. Mária
t a konyhában és ki-
adékból vásárolt bú-
szobájában fogadja
nyögve ölelkeznek a

alárendelt ellen indított háborúja során

Soós Tamás

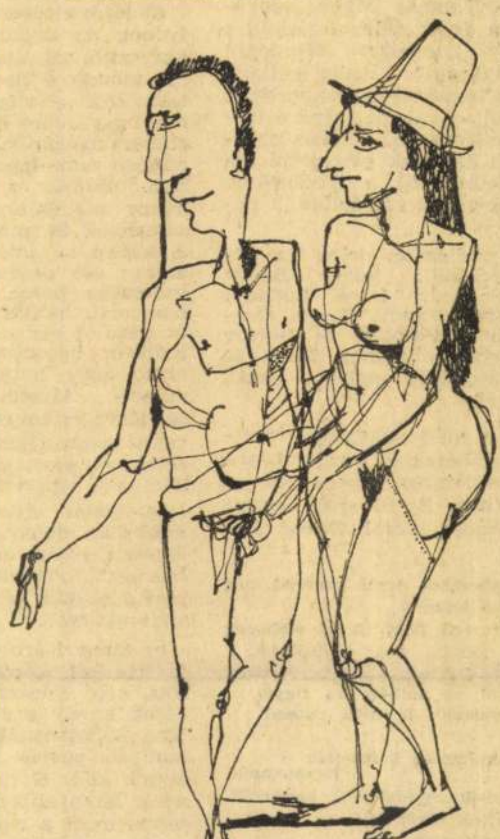

Soós Tamás rajza

Élet és Irodalom, Bp.1978. május 13.

gyávák, alkalmatl
díznak, már nem
ahogyan régen, h
kott szájakra. meg
lekapaszkodjon gy
tük hatalma zászl
a kegyelem, mert
gyáva, becsukja a
az új anyagra, n
könnyebbült tekin

Sötét volt, amik
hat. Anikó már o
kában, az egyetle
jön be, tanár úr,
dezett és nem ját
fejével, csik az esc
jött, ennek nincse
le a kabátját, félt
tól, a meleg szobá
büntetés, verejtékc
végig a halántékár
szerű szavakkal, n
nélkül elmondta
lány végighallgatta
félretolta a könyv
rébe támasztotta a
Ő azt mondta, elm
szakad benne vala
tehet mást. Eljátsz
megírja magának.

Másnap reggel s
vét, amit Mária t
átsétált a dombon
tanterem padjai k
agy működése hel
landjairól mesélt.
szertárba. örült, ho
az ajtót. leült, feje
totta. Már ez a sz
ta, amikor az orrát
és tintanyomok fol

v) Próbáljon különbséget tenni hiúság és hiúság között. A primitív egyénieskedés helyett fogadja meg azt a tételt, amelyet — azt hiszem — Thomas Mann bányászott elő a goethei levelezésből, s amely így hangzik: „Mindenki szidja a hiúságot. Pedig nélküle durvábbak lennének az emberek. A hiúság elfojtásával megállna a társadalom fejlődése is..." Hisz ugyebár szépen akarunk szerepelni, ha nem is feltétlenül a történelem, de legalább egyik szereplője, a néző előtt.

z) A legnehezebb dolog azt álmodni például, hogy Bálint György, Sarkadi Imre, Ladányi Mihály, Egon Erwin Kisch, Graham Greene, Pasolini és Vertov egyszemélyben olvadnak össze, és így tanulni tőlük embert, hazát, világot látni.

zs) Talán még nehezebb riportfilmet jó emberekről készíteni, abban az értelemben, ahogy azt az ismert kolléga B. B. azaz Bertolt Brecht mondja Garai Gábor fordításában:

„A jó embereket arról ismered meg
Hogy jobbá lesznek
Ha megismered őket. A jó emberek
Vendégül látnak, hogy épüljenek,
mert
Abból okul az ember, ha figyel
S ha mondanak is néki valamit

Lessük mindennap keresetlen
figyelemmel
Hogy keresik mindennapi kenyerük.
Valami rajtuk kívül álló
Ügyben érdekeltek ők"

X és Y szokásaink szerint sok esetben elhanyagolható. De még ha próbálnánk is figyelembe venni őket, akkor sem válnék lehetővé het a segédmunkásság is.

●

3) Ami *érdekel:*

a) Nem elsősorban az, hogy „Milyenek az afgánok". Egy sziciliai parasztól tanultam ezt a mondást: „Il mondo e paese". A világ egy falu. Az effajta „falukutatással" csak úgy lehet kísérletezni, ha az ember megpróbál a lehető legsűrűbben élni. Részt venni a közegben. Ennek a részvételnek főavagy melléktermékeként lehet olyan szituációk és hangulatok teremtése a filmen is, amely a riportert, az alanyt sőt esetlegesen a nézőt is indulatba hozza. Ám elsősorban nem arra indíttatja, hogy önmagát és hazáját egy másik világgal formálisan hasonlítsa össze. Hanem arra, hogy másokat nézve, saját emberi, társadalmi lehetőségeit felmérve és kevesellve próbálja szeretni avagy leginkább *jobban* szeretni azt, amit jól csinál. (És gyűlölni azt, ami rossz.)

b) Szent Ágoston ugyan más műfajban dolgozott, de riporter is lehetett volna, amikor vallomásaiban ezt mondotta: „Szeress, szeress s azután kérhetsz, csinálhatsz, amit akarsz..."

c) Marx Károly az íróasztala fölé írta ezt a rómaiaktól kölcsönzött, nem egészen vigasztaló mondatot, amely a riporteri ábécé elejére kívánkoznék: Omnibus dubitandum, vagyis: mindenben kételkedni kell. S mert e mondást a néző könnyebben magáévá tudja tenni, mint a riporter, s mert még mindig valamivel több a néző, mint a riporter, a két kategória között e tézis híveinek arányát javítani lehet. Hinni a riport hatásában csak örökké kételkedve lehet.

Mindörökké...

MAGYAR HÍRMondó
SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM

Soós Tamás

1978 MÁJ 13

1021

korlátok és
alárendelt ellen indított

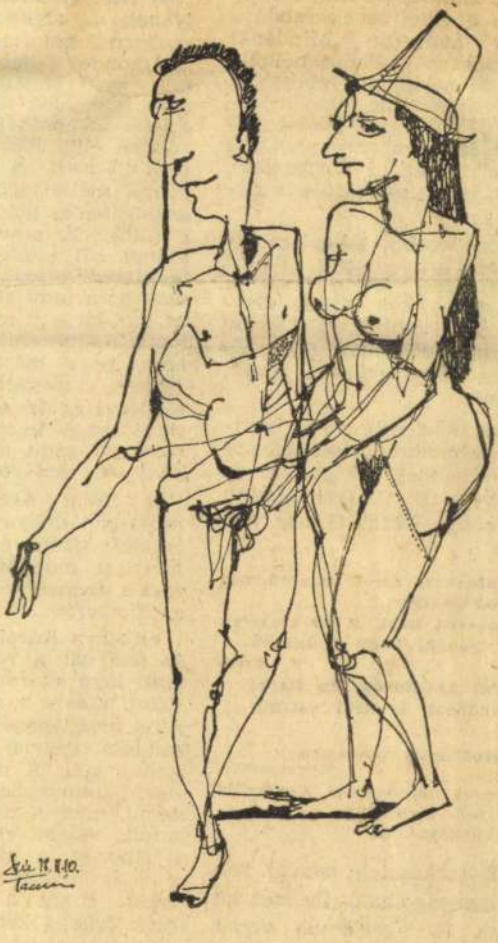

Soós Tamás rajza

SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
TELEFON: 337-743, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM

a mu...

bak lennének az emberek. A elfojtásával megállna a tár-m fejlődése is..." Hisz ugye-épen akarunk szerepelni, ha is feltétlenül a történelem, alább egyik szereplője, a né-tt.

legnehezebb dolog azt ál-például, hogy Bálint , Sarkadi Imre, Ladányi , Egon Erwin Kisch, Gra-Greene, Pasolini és Vertov nélyben olvadnak össze, és nulni tőlük embert, hazát, látni.

Talán még nehezebb riport-jó emberekről készíteni, ab-: értelemben, ahogy azt az kolléga B. B. azaz Bertolt mondja Garai Gábor for-an:

embereket arról ismered meg jobbá lesznek
egismered őket. A jó emberek gül látnak, hogy épüljenek, mert
okul az ember, ha figyel mondanak is néki valamit

k mindennap keresetlen figyelemmel
keresik mindennapi kenyerük.
i rajtuk kívül álló
n érdekeltek ők"

Y szokásaink szerint sok elhanyagolható. De még ha nánk is figyelembe venni akkor sem válnék lehetővé

falu. Az effajta csak úgy lehet kí ember megpróbál rűbben élni. Részt ben. Ennek a r avagy mellékterm szituációk és hang a filmen is, amel alanyt sőt esetleg indulatba hozza. nem arra indíttatj és hazáját egy má mális..n hasonlíts arra, hogy mások emberi, társadal felmérve és kevese retni avagy legink retni azt, amit jól lölni azt, ami ross

b) Szent Ágost műfajban dolgozot lehetett volna, am ban ezt mondott ress s azután kérh amit akarsz..."

c) Marx Károly lé írta ezt a róm zött, nem egészen datot, amely a ri jére kívánkoznék: tandum, vagyis: n kedni kell. S me néző könnyebben tenni, mint a ripo mndig valamivel t a riporter, a két e tézis híveinek lehet. Hinni a r csak örökké kétel

Mindörökké...

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726
1978 JÚL 8

ÉLET ÉS IRODALOM

Soós Tamás

1021

Soós Tamás: Kapcsolatok

urckán 1964

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM

1978 JUL 15.

Soós Tamás

/1021

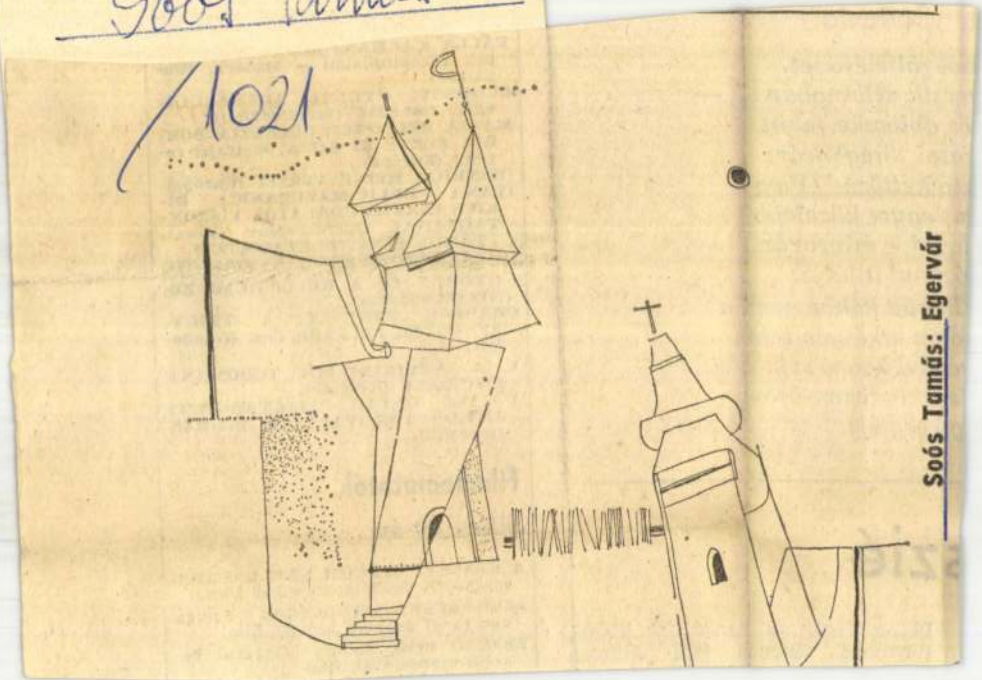

Soós Tamás: Egervár

Sorrento

ból fölfeléjövet,
ersik déllángban áll —
ös öblöcske felett
zatos virágkosár:
ito kettőzve lebeg
nt egyre közelebb
ajód, a szinsovár
ózanul is látja:
hevült kékbe veszõn
olán erkélyen tetõn
ordul habzó színözön:
lszaki szirom-öröm
gó orgiája.

szié

Blaise Cendrars verset írt hozzá, Raymond Quenen (aki állítása

TANULMÁNY, DOKUMENTUM.
CSOMASZ TÓTH KÁLMÁN: MAROTHI GYÖRGY ÉS A KOLLÉGIUMI ZENE (Akadémiai).
CHARLES WHITNEY: A TEJÚTRENDSZER FELFEDEZÉSE (Gondolat).
V. A. ANYIKIN: EGY TUDOMÁNY IFJÚKORA (Kossuth).
JUHÁSZ GYULA: MAGYAR—BRIT TITKOS TÁRGYALÁSOK 1943-BAN (Kossuth).

Filmbemutatók

július 20-án

A KESELYŰ HÁROM NAPJA. Színes, magyarul beszélő amerikai film.
SZARVACSKA-MANÓCSKA. Színes, magyarul beszélő szovjet film.
ERJEDŐ BOR. Színes, magyarul beszélő csehszlovák film

referense. Lapzártakor a tárgyalás tart.

Soós Tamás

Soós Tamás: Egervár

Élet és Irodalom, Bp. 1978 juli.15.
XXII. évf. 28. sz. 7. lap.

udoltak bíbor dallamot.

Sorrento

apriból fölfeléjövet,
tengersík déllángban áll —
élkörös öblöcske felett
áprázatos virágkosár:
orrento kettőzve lebeg
s amint egyre közelebb
öpít hajód, a színsovár
zem józanul is látja:
az áthevült kékbe veszőn
pergolán erkélyen tetőn
túlcsordul habzó színözön:
a délszaki szirom-öröm
kacagó orgiája.

osszié

ny út szín- vali- t, ki-

Blaise Cendrars verset írt hozzá, Raymond Quenen (aki állítása szerint négyszer olvasta végig a ciklus harminckét kötetét) monográfiát tervezett az életéről, s lelke-

FEHÉR TIBOR: ARANYVÁROS HERCEGE. Ifjúsági regény (Móra).
KURTI ANDRÁS: AZ UTOLSÓ ALKIMISTA. Novellák (Móra — Kozmosz).
BALLA KÁLMÁN: BETŰVETÉS. Versek (Szépirodalmi — Madách, Bratislava).
LUGOSSY GYULA: ÁLAMERULÉSEK. Novellák (Szépirodalmi).
MARIA BELLONCI: LUCREZIA BORGIA ÉLETE ÉS KORA. Életrajzi regény (Európa).
HEINRICH HEINE VERSEI (Európa).
IVANA BRLIC-MAZURANIC: DIKICS INAS CSUDÁLATOS VISZONTAGSÁGAI. Gyerekregény (Móra).

TANULMÁNY, DOKUMENTUM

CSOMASZ TÓTH KÁLMÁN: MAROTHI GYÖRGY ÉS A KOLLÉGIUMI ZENE (Akadémiai).
CHARLES WHITNEY: A TEJÚTRENDSZER FELFEDEZÉSE (Gondolat).
V. A. ANYIKIN: EGY TUDOMÁNY IFJÚKORA (Kossuth).
JUHÁSZ GYULA: MAGYAR—BRIT TITKOS TÁRGYALÁSOK 1943-BAN (Kossuth).

Filmbemutatók

július 20-án

A KESELYŰ HÁROM NAPJA. Színes, magyarul beszélő amerikai film.
SZARVACSKA-MANÓCSKA. Színes, magyarul beszélő szovjet film.
ERJEDŐ BOR. Színes, magyarul beszélő csehszlovák film
NAGYKÖVETEK. Színes, francia—tunéziai—líbiai film.

Szemesek azért szerfeki, mert Rigában az utcán és boltban és nyári táborban a sok körtár-ságból odatelepedett ember számára ez a

hol merges.

Voltaképpen jó lenne mindig tizenhét éves szemmel nézni a világot.

Soós Tamás

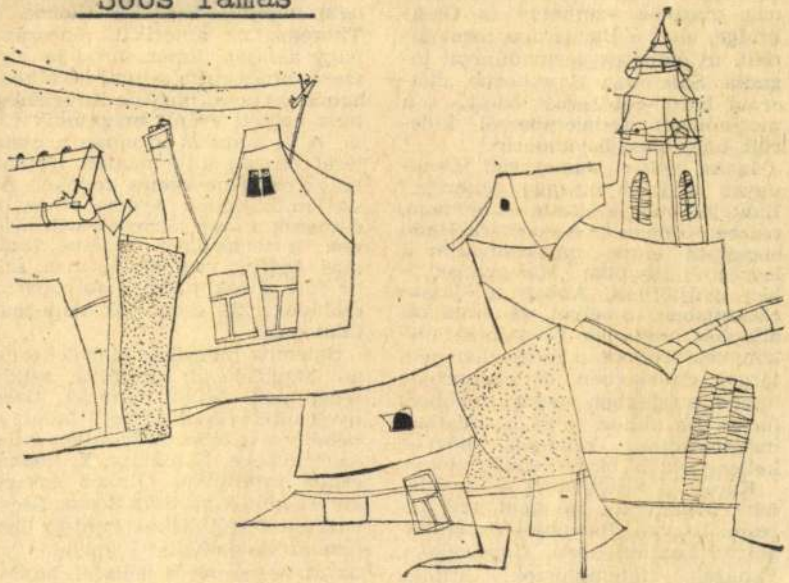

Soós Tamás rajza

1979. juni. 2. 3 ÉLET ÉS IRODALOM Bp.
XXIII. évf. 22. sz. 3. lap.

ket. De New York modern metro-

hőkarcolók fúrták a fejüket az égbe. Megnőtt Boston, az író ifjúságának második színhelye és Cambridge, ahol a Harvardon jogot tanult, új épületek garmadájával fogadta. Salemben Hawthorne „hétormú házá"-ról érdeklődött, s a megszólított fiatalemberről kiderült, hogy olasz bevándorló.

Igaza volt-e Jamesnek? Csakugyan a jelen országa Amerika? Előítéleteimet ő ültette el bennem, részben ő hangolt Amerikára. Hadd bocsátom előre, tapasztalataim a legrégibb államban, Massachusettsben gyűjtöttem. Abban a Massachusettsben, amelyet az amerikai államok anyjának hívnak az útikönyvek. Tudom, a történelem nem tárgyi emlékeiben él elsősorban, hanem a fejekben meg a szívekben, ha él. De ahhoz, hogy a tudatban megmaradjon, kellenek, hogyne kellenének, a tárgyi emlékeztetők.

Keresd a történelmet — mondanám magamnak, de nem kell keresni, itt van. Bostontól északnyugatra: Lexingtonban, Concordban. Faházak, fatemplomok. Táblák mindenütt, s a restaurátori gond nyomai. Emlékoszlopok, szobrok. A függetlenségi háború első lövéseit hallották ezek a házak, az amerijuk őket, vonszoljuk magunkkal a

Hollow, Emerson nyitotta meg annak idején. Most itt nyugszik ő is, nem messze tőle Hawthorne és Thoreau, az amerikai reneszánsz nagy alakjai. Emerson sírja egyszerű, nincs rajta semmi hivalkodó, hacsak az nem, hogy az itt szokásos pala helyett gránit magasodik rajta. A kirándulók azonban a csatateret keresik, a forradalom történetének ezt a nevezetes kellékét. Átszellemültségnek nyoma sincs, az emberek a szép környezetnek örülnek, a történelem kevésbé izgalmas. Igazuk van. Meleg még, szép az idő, a fák alatt, a folyóparton családok, kis csoportok napoznak, falatoznak.

Salembe megyünk Marbleheaden át. Marblehead: kisváros, sziklás tengerpart, festett faházak, tizennyolcadik század. O'Neill lakott itt néhány évtizede. A házakon ott az építtető neve. X, halász, Y, bognár, csupa kézműves. Olykor egy-egy kereskedő. A városka Boston Szentendréje, festői, békés. Lent az öbölben sziklatömböket csapkod a víz, az út végén vörös téglafal, hajdani erőd. Tovább Salembe, Hawthorne itt is lakott, mi több, itt született. Eltévedünk, aztán észre sem vesszük, máris a közepén vagyunk. A

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

1979 JUN 2

ÉLET ÉS IRODALOM

Soós Tamás
grafikusművész
1021

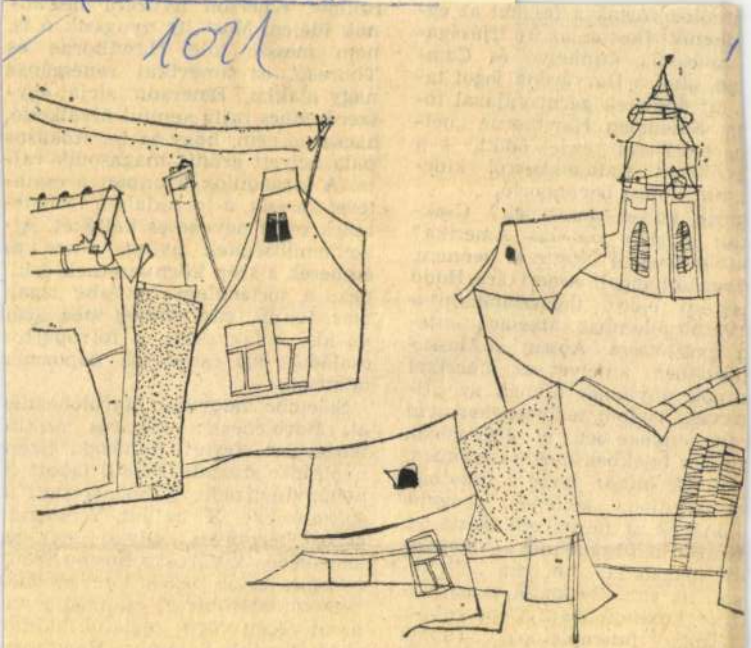

Soós Tamás rajza

ircolók fúrták a fejü
Megnőtt Boston, az író
második színhelye
ge, ahol a Harvardon
, új épületek garmad
ta. Salemben Hawth
ú házá"-ról érdeklő
gszólított fiatalembe
. hogy olasz bevándor
gaza volt-e Jamesn
van a jelen országa
itételeimet ő ültette
zben ő hangolt Ameri
sátom előre, tapasztalataim a
régibb államban, Massachusetts-
n gyűjtöttem. Abban a Massa-
usettsben, amelyet az amerikai
amok anyjának hívnak az úti-
nyvek. Tudom, a történelem nem
gyi emlékeiben él elsősorban,
nem a fejekben meg a szívekben,
él. De ahhoz, hogy a tudatban
gmaradjon, kellenek, hogyne
llenének, a tárgyi emlékeztetők.
Keresd a történelmet — monda-
m magamnak, de nem kell ke-
sni, itt van. Bostontól északnyu-
tra: Lexingtonban, Concordban,
házak, templomok. Táblák
indenütt, s a restaurátori gond
omai. Emlékoszlopok, szobrok. A
ggetlenségi háború első lövéseit
llották ezek a házak, az ameri-
mas. Igazuk van. Meleg még, szep
az idő, a fák alatt, a folyóparto
családok, kis csoportok napoznak
falatoznak.

Salembe megyünk Marbleheade
át. Marblehead: kisváros, sziklá
tengerpart, festett faházak, tizen
nyolcadik század. O'Neill lakott i
néhány évtizede. A házakon ott a
építtető neve. X. halász, Y. bogná
csupa kézműves. Olykor egy-eg
kereskedő. A városka Boston Szen
endréje, festői, békés. Lent az öbö
ben sziklatömböket csapkod a ví
az út végén vörös téglafal, hajdar
erőd. Tovább Salembe. Hawthorn
itt is lakott, mi több, itt születet
Eltévedünk, aztán észre sem ves
szük, máris a közepén vagyunk

Soós Tamás

Magyar Nemzet
1984. IX. 16.

Soós Tamás: Vázlat

Sdo

változatosabb kiszolgálást a magán cégtáblán hirdető tulajdonosoktól.

Hiány és korrupció

Csakhogy a széles kínálathoz, a jó minőséghez *áru* kell. Némileg leegyszerűsítve a kérdést: *megvásárolni csak azt lehet, amit megtermeltek!* Márpedig szinte valamennyi közgazdász Magyarországon egyetért abban, hogy nálunk nézőpont kérdése. Nehéz viszont vitatkozni azzal az állásponttal, hogy sehol, egyetlen magánkereskedőtől sem várható el üzletének ráfizetéses nyitvatartása. Megfontolható persze, hogy az eddigi kedvezmény, az OTP-kölcsön, a helyi tanács hatáskörébe utalt adókedvezmény, vagy az ingyenes telekhasználat sora bővíthető-e, illetve érdemes-e azt gyarapítani...

Jelenleg ugyanis egy-egy üzlethelyiség négyzetmétere

Soós Tomás, grafikus

dekében elfogadott.

A bübájos párral egykorú fiatal rendőrtiszt, aki kitüntetéssel végezte el a tisztiiskolát, szolgálatban kipróbált elöljáróitól hallott már egynéhány fantasztikus ügyről, de a kép, mely a kétszobás lakásban fogadta, mitagadás, egy sokat tapasztalt idősebb kollégát is megdöbbentett volna.

A szülők jóvoltából pazarul berendezett, tágas lakás minden zuga telistele volt vadonatúj ruhákkal, műszaki cikkekkel, italokkal, pipereholmival, és ki tudja még honnan összelopott tárgyakkal. A főhadnagy szólni sem tudott, csak az ügyelet számát tárcsázta a házigazdák elé-

Soós Tomás: Rajz

10.

Élet és Irodalom Bp. 198 4. aug. 31. XXVIII/35.

Soós Tamás, grafikus

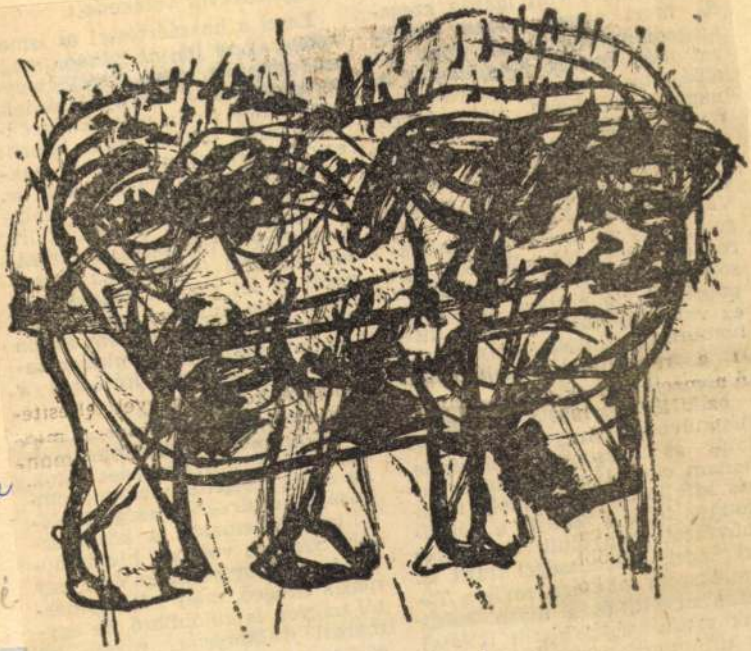

Soós Tamás rajza

Soós Ta

Élet i

5

XXVIII/32

szára nézett, és a maga korának modernségét biztos ízléssel és kifinomultan egyesítette népművészeti tárgyakkal, a Mária-kultusz szegedi emlékeivel.

mással valahogyan rokon, és egymásra időnként rátaláló elemből állott. Ez volt az egyetem és a két ősi városrész Szegede. Ezek még a Rókus tájéká-

Soós Tamás, grafikus

Soós Tamás: Rajz

Élet is Irodalom Bp

Soós Tamás rajza

ak látszik. A legszemélyesebb je-
yekből táplálkozó nemzeti karak-
rrel a politika mint örökös meg-
ghatatlansággal vet számot: a
rténelem negatív lenyomatáról,
ítoszra alkalmas délibábról van
ó.

A *Berényi Gábor* pontos fordí-
sában megjelent Német emberek
szó legmélyebb értelmében apo-
ikus könyv: mint a politika iránt
özömbösséget tanúsító Goethe
agy Nietzsche, Benjamin is kiszá-
íthatatlannak tartja az emberi
rs eredőit: a politikai forradalom
em eshet több súllyal latba, mint
y örökké kísértő gyermekkori lá-
más, egy tengerparti élmény

Soós Tamás, grafikus

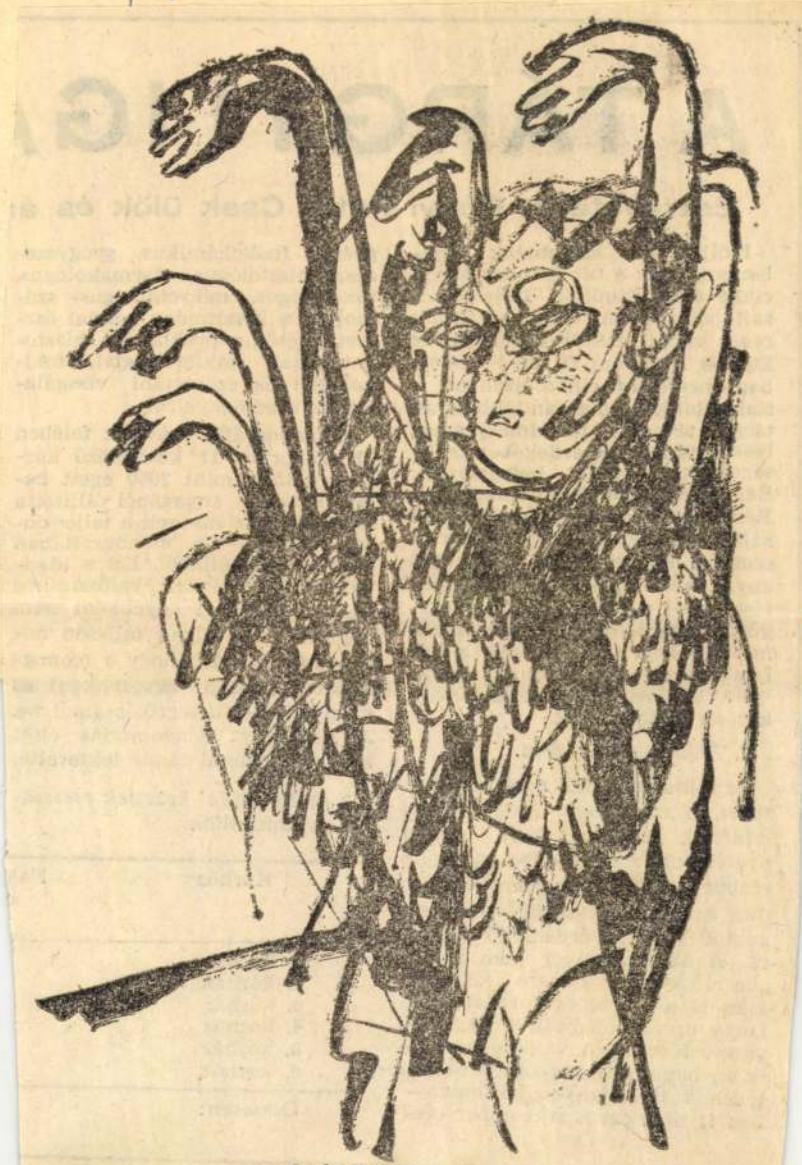

Soós Tamás rajza

Soós Ta

6.

Élet é

XXVIII/18

lyek cikkében a Naksolra vonatkozóan előfordulnak

1. Naksol-monográfia

Ez a kiadványunk nem reklámfüzet, mint ahogy Rényi Péter minősíti, hanem olyan angol nyelvű kiadvány, melyet 22 szakember tudományos igénnyel írt meg a Naksolra vonatkozó nagyszámú külföldi érdeklődő részére. A 22 szakember nem mind „kezelőorvos", hanem közülük csak 11 a tényleges kórházi gyakorló orvos, közöttük 6 osztályvezető főorvos. A valóság ugyanis az, hogy a monográfia első felében 7 tudományos közleményben 11 nem orvos szakember (vegyész, farmakológus, biokémikus, gyógyszerész, stb.) ismerteti a Naksol hatóanyag kémiai, farmakológiai, toxikológiai, gyógyszerészeti és klinikai vizsgálatának eredményeit. Ezek a közlemények a szakirodalom alapján készültek, de a szerzők saját vizsgálatait is tartalmazzák. A monográfia második felében 15 közlemény foglalkozik a Naksol klinikai alkalmazásával

Soós Tamás

Nemzet Magyar Nemzet

Csütörtök, 1985. október 17.

Két kiállítás

A jelek jelentése

Soós Tamás festményei a Stúdió Galériában

Nem egyszerűen az iskolarendszer biblikus és latin-görög műveltségtől eltávolodó világképe teszi, hogy olyan keveset tudunk — háború után felnőtt nemzedékek — az emberi kultúrtörténeti múltról. Az egész modern civilizáció és modern művészet sokáig tehernek, zárójelbe tehető, elavult ismeretanyagnak tekintette a régi idők példáival való foglalkozást a teljesen új, technikai, funkcionális alapokra épülő világban. Érdekes hát, hogy századunknak ebben a mai, gőgjét vesztett, a modern fejlődés félresiklásait is tudomásul vevő időszakában újra születnek történelmi példákra hivatkozó vagy épp a történelmi tudat hiányosságaira érzékenyeh rezonáló képzőművészeti alkotások.

Soós Tamás bontakozó életműve jellemző példája az ilyen — nem korhű módon, hanem a ma valóságlátását is kifejezve — a múltra tekintő, *történeti, művészettörténeti mintákat újraértelmező* felfogásnak, amelyet a modernek „történelemtagadó" nézetei miatt „modernizmus utáni", *„posztmodern"* művészetnek is neveznek.

Soós Tamás az idén, 1985-ben diplomázott az Iparművészeti Főiskolán, gobelin szakon. Vizsgaműve nagy megdöbbenést keltett: fotót, festői eszközöket és gobelintechnikát ötvöző, eklektikus alkotás volt, amelyen egy középkori festmény környezetéből kiemelt mellékalak életnagyságú figurájába helyezte önportréját. Soós Tamás festőművészként azonban már ismert korábbról is, mint az „új szenzibilitás" felfogásának egyik képviselője, művei rendszeresen szerepelnek a nyilvánosság előtt, nem csoda hát, ha a festői program hatott az iparművész növendék szellemiségére. Néhány hónappal ezelőtt a Liget Galériában rendezett tárlatán egy triptichont állított ki, amely szintén *szerepjátékszerű megelevenítése* volt a történelmi múltnak és példáknak: három változatban, antik alakban és bibliai figuraként és modern clownként festi meg épp harmincéves önmagát. Az ábrázolt beállítások a sok ezeréves kultúra és művészettörténet alaptípusai, amelyek tanulságaival évszázadokon keresztül kötelezően megbirkózott a művész még a tanulóévek alatt. Ma a művészi önazonosság-keresés különleges útjának számít, ha a fiatal művész e példázatokkal szellemi kapcsolatba kerül és velük saját tudatos szemléletalakításához hozzájárul.

Soós Tamást művészi mivoltában a *késő reneszánsz manierizmus* egyik csúcsteljesítménye, Caravaggio drámai, nyers, szenvedélyes, botránykavaró festészetének varázsa ragadta meg. Ezt az élményét Caravaggio-művek feldolgozásával teszi közvetlenné — e kompozíciók nem másolatok, hanem az újraértelmezés igényével születő parafrázisok —, mivel a festői eszközök tökéletes birtoklását mintának tekinti. *Hannibál* személyisége is foglalkoztatja, visszatérő alakja festészetének a világhódító hadvezér, aki az emberi élet történelmi személyiségként való kiteljesedésének nagyszabású jelképe. Mint ebből is kiderül, Soós Tamás köznapi keretek között élő korunkban szokatlan ambíciókkal rendelkezik. Úgy látszik, nem hajlandó kevesebbel beérni, mint az emberi lehetőségek klasszikusok által kijelölt mértékével és heroikus kísérletet is tesz festészetében e mérték újjáteremtésére. *Szemelé* című festménye, amely a földi asszony és Zeusz mitológiai szerelmét választotta tárgyául, kulcskép, amely azt bizonyítja, hogy rendkívüli elszántsággal készül a művész számára elengedhetetlennek számító, elemi erejű élményekre . . .

Soós Tamásra jellemző a klaszszikus minták ellenére modern, többrétegű festői beszéd, amely anakronisztikus síkokból tevődik össze. A komplexebb kifejezés érdekében megütközteti egymással az idegen stíluselemeket, állandó stílustörést követ el.

És egyfolytában borotvaélen táncol.

Négy évtized alatt hatszázezren fejez tanulmányaikat a dolgozók általános is

Nagy talajjavítási munkák kezdőd

KÖZÉLETI HÍREK

Az ÉDOSZ Központi Vezetősége szerdán ülést tartott. A testület az ÉDOSZ 46. kongresszusát előkészítő írásos anyagot és a dokumentumokat vitatta meg. Az ülésen részt vett és felszólalt *Gáspár* Sándor, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, a SZOT elnöke is. Ott volt továbbá *Gyenes* András, az MSZMP Központi Ellenőrző Bizottságának elnöke, és *Kovács* Imre, a KB osztályvezetőhelyettese. Gáspár Sándor javaslatot tett az ÉDOSZ megüresedett elnöki tisztének betöltésére. A SZOT, illetve az ÉDOSZ elnöksége nevében Gyenes András, az MSZMP Központi Ellenőrző Bizottságának elnökét javasolta, aki tagja a szakszervezet központi vezetőségének. A testület a javaslatot egyhangúlag elfogadta.

Hazaérkezett az MSZMP pártmunkásküldöttsége, amely *Barabás* Jánossal, az MSZMP KB agitációs és propagandaosztálya helyettes vezetőjével az élén látogatást tett Vietnamban, Kambodzsában és Laoszban. A delegáció tanulmányozta a testvérpártok ideológiai munkáját, a tudatformálás módszereit, és megbeszéléseket folytatott a nemzetközi ideológiai harc térséget érintő kérdéseiről. A magyar küldöttséget Hanoiban *Hoang Tung*, Vietnami Kommunista Párt sajtó képviselőivel. Az eseményen részt vett *Bányász* Rezső államtitkár, a Minisztertanács Tájékoztatási Hivatalának elnöke.

Az Országgyűlés külügyi bizottsága meghívására október 12—26. között látogatást tett hazánkban a brazil képviselőház külügyi bizottságának küldöttsége. A delegációt Francisco *Benjamin*, a bizottság elnöke vezette. A küldöttség megbeszélést folytatott *Szűrös* Mátyással, az Országgyűlés külügyi bizottsága elnökével. A képviselőket fogadta *Cservenka* Ferencné, az Országgyűlés alelnöke, *Várkonyi* Péter külügyminiszter és *Török* István külkereskedelmi államtitkár. A bizottság tagjai találkoztak *Bognár* József akadémikussal, az Országgyűlés terv- és költségvetési bizottság elnökével. Szűrös Mátyás ebédet, Carlos Eduardo Paes *de Carvalho*, a Brazil Szövetségi Köztársaság budapesti ideiglenes ügyvivője koktélt adott a küldöttség tiszteletére.

A Magyar Kommunista Ifjúsági Szövetség Központi Bizottsága meghívására szerdán Budapestre érkezett az NDK-beli Szabad Német Ifjúság (FDJ) delegációja, amelyet Eberhard *Aurich*, az FDJ Központi Tanácsának első titkára vezet. A küldöttség megkezdte megbeszéléseit a KISZ Közzáson elhangzott: az úgynevezett *devizacímzettség megoszthatósága* talán segítené a „felek" közötti kooperációt, hiszen a beszállítók így végül is a ténylegesen exportálókéhoz hasonló elbírálásban részesülhetnének, érdekeltebbek lennének. Ellenérvként

Leszerelési világkampány

Az Országos

Soós Tamás

Magyar Nemzet
1985. XI. 23.

A Magyar Nemzet Galériája

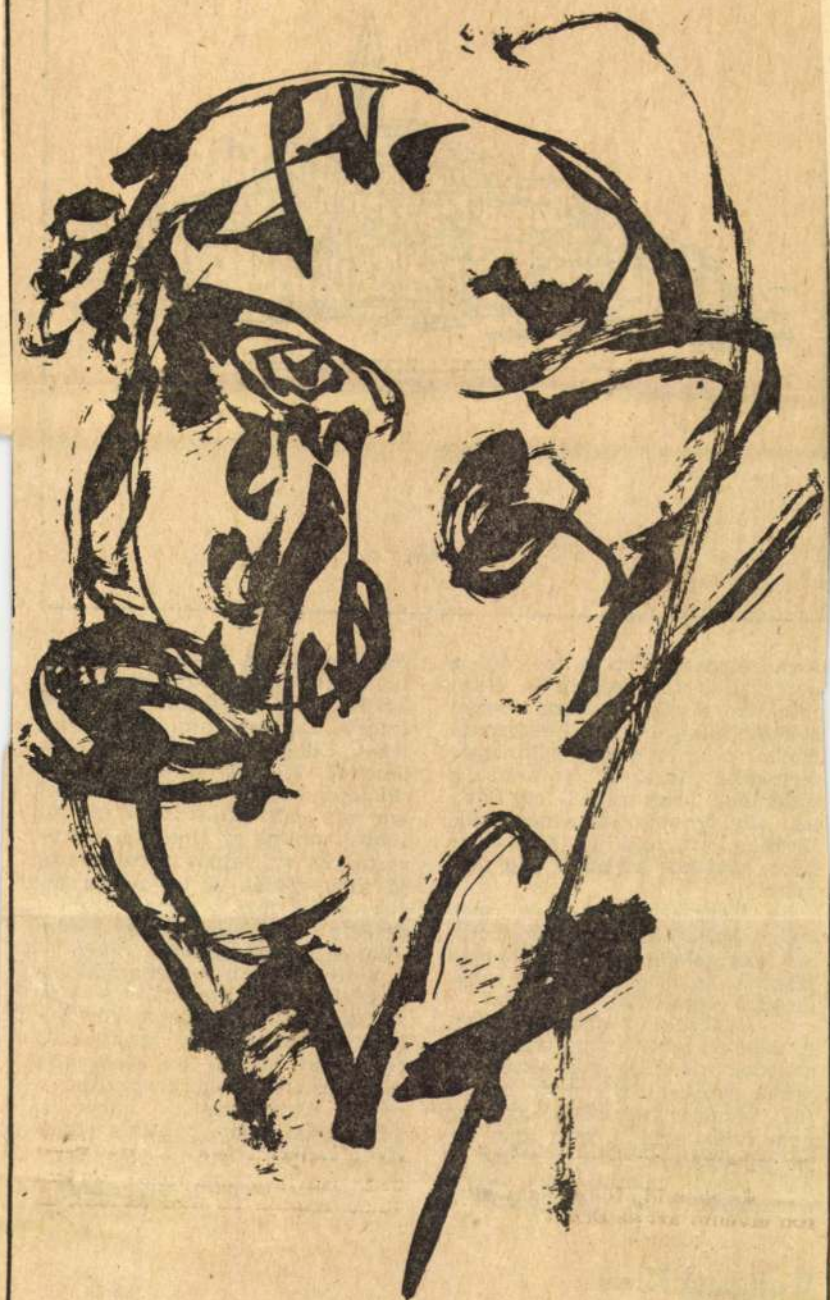

Soós Tamás kiállításáról

Rovinj

formizálódást. Persze megvan a dolog gyakorlati oldala is. Napjainkban a népi kultúra elemei sokszor kiszorulnak a hétköznapi életből s unikummá, különleges termékké válnak. Ezért fontos a tudomány eszközeivel rögzíteni azt, ami fennmaradt a népi kultúrában, azt, ami ősi, hagyományos, speciális az adott nép számára.

— *Végezetül engedjen meg egy, a kulturális fórumhoz szorosan kapcsolódó kérdést. Hogyan járulhat hozzá a tudomány a különböző népek közeledéséhez?*

— A kérdés rendkívül fontos. A népek közötti megértéshez elengedhetetlen egymás kultúrájának ismerete. Ha nem ismerjük egymás kultúráját, az meg nem értést szül, a meg nem értés óvatosságot, esetleg gúnyt, s néha sajnos valami ennél sokkal rosszabbat is. A megismerésben népek esetében is — megnehezíti a helyzetet. Az amerikaiak között például sokszor meg nem értést tapasztaltam kultúránk iránt. Elképesztően naiv vélekedéseket életmódunkkal, szokásainkkal kapcsolatban. Ugyanakkor azt sem állítanám, hogy mi többet tudunk az amerikai kultúráról. És ez sajnos nem teremt jó atmoszférát. A kulturális fórum sokat tesz a népek közeledéséért. Megbeszéléseink során, vitáink, beszélgetéseink révén — a nyilvánvalóan fennmaradó ellenvélemények mellett is — előre haladtunk egymás megértésében. A kapcsolatok fenntartása rendkívül fontos. Az etnográfia segíti ezeket a kapcsolatokat, a népek közeledését, s ebben a gondolatban mély politikai jelentőség rejlik.

Vég Gábor

Wolfgang Kraus

A párbeszédet minden téren elő kell segíteni

Soós Tamás, festő, grafikus

FRANK JÁNOS:

Action gratuite?

Nem először lépek föl opponens szerepében az *Iparművészeti Főiskolán*, de ennek a felszólalásomnak más lesz a természete, mint a szokásos. Keveset fogok beszélni a *gobelinről*, többet magáról *Soós Tamásról*, pontosabban Soós Tamásról is. Az ő történetének menete sem szokásos, vagyis, hogy fölvették a főiskolára, elvégezte, megkezdi a művészpályát. Soós autodidakta (volt). Az autodidakta is tanul, sőt — szerintem — bizonyos hátrányérzetből, ereje megfeszítésével. Ez a művész *Abonyi Grandtner Jenőtől* megtanulta az akadémikus mintázást, szobrászatot, *Kéri Imrétől* pedig a klaszszikus rézkarcot, a sokszorosítótechnikákat. Nyolcadik éve kiállító művész és a fiatalok *Stúdiójának* tagja, festményeit évről évre látom a kiállítótermekben, rajzait az ÉS-ben (bár személyesen csak most ismertem meg), tavaly volt az első önálló bemutatója *Pécsett*. Most a *Liget Galériában* van, október 6-án pedig a Bajcsy-Zsilinszky úti *Stúdió Galériában* lesz önálló tárlata Pesten. Beérkezett festő tehát, *arrivé*, nevét jegyzik a kollégák, a kritikusok.

Mi az ördögnek ment ez a művész főiskolára? Miért ült be kész emberként az iskolapadba? Hiszen a diplomáját, a papírt, alighanem senki sem fogja kérni tőle, soha. Mi ez, *action gratuite*? Kérdéseim korántsem szónokiak, mert választ várok is, kapok is; magától a diplomamunkától.

Ez a diplomamunka magában félretájékoztató volna, tehát, opponensi véleményem csakis Soós előéletével, vagyis — az itt nem látható — festészeti és grafikai munkásságával együtt teljes. (Különben azok közé tartozom, akik a gobelint is festménynek tartják.) Soós korábbi festménysorozata, a *Szubsztanciák (1979—1980)* a gesztusfestészet, illetve az új expresszionizmus reneszánszában fogant. A festő kezének apróbb, elsősorban érzékeny, mégis ökonomikus ecsetvonásaiból összeálló egységes faktúrával és az egyenesek tartományából választott elemekből teltek meg a képtáblái. Érzelem és ráció egymást erősítő ellentétével. A *Heléna (1982)* csaknem klasszikus *action-painting*, ez csak Soósék nemzedékének művészettörténet, nekem közelmúlt. Ezekről a korszakairól írta *Simon Zsuzsa*, hogy *„szándékos többrétűsége, az ösztönös gesztus-szövet, a szép felület, a geometrikus rendezővonalak és a metaforikus kifejezésmód közötti feszültség adja a festmények erejét"*. Hozzáteszem, hogy a rézkarc-akvatintáinak erejét is. Ő is olyan művész, aki visszafelé tette meg az utat a nonfigurációtól az emberalakig, eleinte erősen torzított, *skurcírozott* figurákat festett, később az alakoknak ezek a ráadásai elmaradtak, érezni felszabadult örömét, hogy kamatoztathatja anatómiai tudását. Az antik mitológiából vett *Semele (1985)* című óriási táblán plasztikus, gyönyörű szőke hajú, orrán tüzet fúvó, alázuhanó nőalak előadásában már semmi karikatúra, semmi ironizálás. A festmény alsó felét pedig az úrbeli éjszakát jelző sötéten megdolgozott, egységes felület tölti, vagyis festészetének kézjegye.

De lássuk a vizsgadarabot. Önarcképfotó párosítása ez egy gobelinnel. *„Magam a modern technika segítségével* — mondja írásos ars poeticájában Soós — *fotóval ábrázolom, a tradíciót jelképező figurát pedig gobelintechnikával. A fotóvászonnal szemben már önmagának a szövés folyamatának is szimbolikus jelentősége van..."* A megoldás a *concept art* útja, a makett lehetne *posztmodern* példa is. A gobelin rész pedig egy *Bronzino*-parafrázis. Nem véletlen, hogy Soós éppen ezt a XVI. századi manierista festőt választotta feldolgozásra. Az eredeti — Bronzino kartonja nyomán leszőtt — gobelint (címe: *József viszontlátja atyját*) művészettörténeti albumból választotta, de a nyüzsgő, izgő-mozgó tömegből mindössze egyetlen sztaffázsfigurát, egy mellékszereplőt a népség-katonaság közül. Ez a férfialak igazi manierista, furcsa, kicsavart pózban áll, *contrappostóban*, mozdulata ellentétes. Soós Tamás azonban csak a fejét — pars pro toto — szőtte meg, de mert testünk, gerincünk szerves kapcsolatban áll fejünkkel, ez a jellegzetes mozdulat erről a tarkóról is leolvasható. Csigás haja, a komplikált ruha-drapéria része, mind olyan, amit gobelinben a legnehezebb megoldani, a művész éppen ezt kereste. Önálló volt tárgyválasztása, önálló a kivágás, nemkülönben teljesen szabad a színezés, hiszen erről a közepes reprodukció igen kevés információt adott számára.

És itt látom, miért is volt érdemes gobelinesnek mennie, hogy nem volt indokolatlan lépés annak idején a felvételi. Ezáltal jutott birtokába egy olyan médiumnak — a szövésnek —, mellyel igenis pontosabban tudja saját mondanivalóját kifejteni. Magasabbrendű gradációban. Biztos vagyok benne, hogy a gobelin nyelvezete visszahat majd festészetére is. Soós Tamás diplomamunkájának elfogadását javaslom.

De nem érem be ennyivel. Soós örvén azt állítom, hogy a képzés-önképzésnek ez a szigorúsága: jelenség. Nem mondom, sajnálom, hogy vége a bohémromantikának, mégis, örülök, ha egyremásra tapasztalom a fiatal művészeknek, művészettörténészeknek ezt az elszántságát, melyet csak a sportolók önkéntes edzésterheléséhez hasonlíthatók. A professzionista létformához. De hiszen mi más volna a hivatásos művész, ha nem profi? Vasárnapi festő mindössze.

Elhangzott Soós Tamás gobelin-diplomamunkájának vitáján.

12

XXIX/22

önnek. A költészet értékelése többségét a „hagyományosan lírai" versek hordozzák. Mintha erre is érvényes volna az öreg-bölcs-derűs Illyés-vers: „Megláthattál volna azért is engem, / mert, Mindenható, ha vagy s látsz valóban / (mint vég ama Szem a szentkép-keretben) / mert nem zavartalak, mert nem kopogtam, // mert nem riszálam feléd sem sebem, sem / érdemem, hogy nézd: így jártam nyomodban! / Illemre nevelt anyám: nem esengtem / s rátartiságra apám: nem tolongtam — / — s igazmondásra épp a — Hit / — a nited? — nevelt, hogy így, magamba kivetetten, / a földön itt, veled vagy ellenedben, // magamféle is kezdhet valamit — / Nem voltam könnyű fiad. Így / végy számba, ha ürül hely a Seregben."

losággal tetszelgünk, hogy mi is utókor vagyunk. Hajlamosodunk azonban megfeledkezni magunkról *előzmény mivoltunkban;* Kardos György Körkép-kötetének vakmerő erénye, hogy olyan törekvéseket is fölmutat, amelyeket majd csak nagy utódok szentesíthetnek igazán; mint ahogy jeles szabadalmak lényegét olykor csak a zseniális követők értékesítik valódi szintjén, s így fordulhat elő, hogy úttörők műve csak epigon értékű...

★

Úgy tetszik, a szerkesztő számot vetett azzal, hogy ebben a prózában mindenekelőtt a drámai tónus erősödött, a felelős és figyelmeztető, komor s olykor szorongó hang;

...zzátartozik, miként ...atok-csigák a bár- ...i sikló hajótesthez, ...velünk a fennköl- ...b régiókba vetített ...mely a tényeket a ...ba veti, hogy a meg ...istergésből olvassuk ...iszonyatát *(Süköst* ...lán jobban szíveli a ...táplálkozó iróniát, ...elkedik, filozofikus- ...lelem, és az arc szép *(Vészi Endre).* Bi- ...hogy micsoda belső ...t a legegyszerűbb ..., gyerekjátékrugóra ...ek is: piciny pokol- ...nat bennünk *(Vámos* ...átérzi a Tűrhetetlen ...tszeteit, a tökéletes ...melyből ledér könyv- ...lik ki a romlás cél- ... cinizmusa *(Thury* ...rt egy antológia: re- ...tlanul is az, még ha fejezetei örökre elkülönültek — belépheti a képbe a hideg, feszült szűkszavúsággal villogó, semmit sem fecsegve-magyarázó, útszéli kaland is *(Fejes Endre),* ez a rövidre vágott filmtudósítás a hosszabb lejáratú utókornak.

Mély társadalmi, közérzeti oka van annak, hogy itt sötétlenek a hátrány freskói, azok a belső, alig fölfedezett, tektonikus világrészek, ahová ritkán és torzultan fénylik le az elmélet igazsága, és ellumpenesedik maga is (itt *Osztojkán Béláé* a merészség férfiöröme és fájdalma is), s az sem esetlegesség, hogy adomaszerkezetek formáját ölti a harag *(Rákosy Gergely).*

...sa elegáns, finom kegyetlenség- ...adagolja az ébren tartó kis áram- ...ütéseket. *Galsai Pongrác* regényá- ...lagú, összefogott, önnön szövegfo- ...máit feszesen és takarékosan kitö- ...tő, helyzet- és arcrajzokkal kit- ...nően összemetszett visszaemlékez- ...se érett, erős próza. *Lakatos István* ...múltnaplója, Török Sophie-portré- ...ja, ha vitát kavarhat is, a betű ...kig leterjedő, töretlen igényességé- ...ben, az ábrázolás telített szelle- ...miesülésében: vitathatatlan írá- ...Múltfirtató végső soron *Végh An- ...tal* — farkaslaki útirajzba épített — érzelmes-szép tárcája, s félmúlt- ...bélí *Moldova György* pompás me- ...sélőkedvből fogant, karcos, a téma- ...fondorlatos hagyományaihoz visz- ...szanyúló, az amorálisat és immo- ...rálisat riadalom nélkül elbeszélő ...riportnovellája. *Tandori Dezső* tü- ...relmes, végletekig részletező pró- ...zájában sem hagyja magát: a leg- ...kisebb anyagból sajtolná ki a min- ...denséget, tízezer alig láthatón vé- ...kony vonalból mindazt, ami a vi- ...lágból az övé.

Karinthy Ferenc amerikai útirajza kétségkívül élvezetes olvasmány — vallomásainak ereje összehegeszti a tények tiszteletét az észjárás sajátos, szellemes szigorával.

Mándy Iván nagy buzgalmat, empátiát követel: kódja bonyolult, prózája versolvasást kér. Mint ahogy *Vathy Zsuzsa* Amszterdamba kihelyezett novellájából is főként az életérzés, a hangulat hevenysége ragad meg.

Kardos György kötete a legjobb értelemben: az értékek értelmében igazol egy nyitott, az írói felelősségre épülő, a nemes sokféleséget tisztelő, merész kiadópolitikát.

Soós Tamás, grafikus

Soós To

Élet és

Élet é

12.

31. XXIX/22

Soós Tamás rajza

igetcsoportnak a negatívjaként
deget, a fagyot is. S nem a raj-
t tetszetősségének kedvéért. Az
só úgy érzi tehát, a kötet szer-
tőjét a próza drámai társadal-
gának fölismerése vezette, nem
ve, hogy a színvonal egyenet-
hiszen a komolyságnak is van
ja, vannak mímelői, hasbeszé-
jelentős mondandónak is van
éktelen írója. A szerkesztő
an hű és majdnem teljes kép-
art adni.

n kerüli meg tehát a drámai-
kete vaskosságát, keserű egy-
ságát — még az Eugen Sue-
neorealizmusig terjedő, már-
álombelien lidérces vonalon
ha éppen ott jelentkezik a
l tehetség *(Csengey Dénes)*,
mesei, groteszk fényt, amely
hitelű részleteket emel be a
erűtlen látszatú, kegyetlen
gű lebegésbe *(Bodor Ádám)*,
az egyetlen húron végigját-
önmagára ironikusan tercelő
zólaműságot *(Csaplár Vil-*
van mersze a szerkesztőnek
gikus erkölcsű valóságlátás
s kompozíciójához nyúlni
znahorkai László), mert nyil-
ölfedezi benne a meghason-
eszített következetességben, a
lalmiasult egyén(iség) eszelős
aratában az igazságtevés
íthatatlan sóvárgását és le-
enülését; elviseli, joggal és a
kben is, a cseppet sem vi-
ló, a példabeszéden túlbökő
etet a könyörtelenség örökié-
tűnő voltáról *(Nádas Péter)*,
etőleg élvezi a jelmezt öltött,
ző díszletek mögött játszó,
es gúnyt is, ha bravúrosan
sztoriéhségünkkel és ar-
s kellékekkel figyelmeztet
bbi idegizgalmainkra *(Vári*
); megengedi, hogy behatol-
az önáltatás kicsinyes, amo-
alvilágába *(Zám Tibor)*, hogy
aros fülledtséggel, mint a va-

kor kevesebbet mutat is meg a lé-
markoltnál.

Szembetűnő, hogy a helykeresés és helyvesztés portrénovellái — remek eszközök, bóják a feszültségvonalak, lappangó társadalmi mozgások jelzésére — milyen fontosak ebben a prózában. *Kertész Ákos* színészének bolyongása a megvalósulatlanságban nemcsak az antikarrier-történet égő vigasztalanságát hordozza: megrendülésünk mélyén élesebbre fogalmazódik a csak nehezen kinyöghető. *Jávor Ottó* színésze pedig, a szerepjátszás boldogtalan foglya, a sóvárgás megszenvedett léthamisításában az igazodásképtelenséget éli át. *Köntös-Szabó Zoltán* tollán az emberélet végjátékai, a sivár öregség apró léptű kísértetei, az elszalasztott-elsikkadt sors elhalt tündérei felejthetetlen szépiahangulatban imbolyognak, föltámaszthatatlanul és megölhetetlenül. A lehetetlenülés állapotát *Jókai Anna* úgy teremti meg, mesterien, hogy kénytelen és kelletlen együtt feszengjük végig hősével: nem a kibírhatatlant, de ami rosszabb, a megalázóan kínosat. *Nemes György* riasztó kiúttalanságra mer rádöbbenteni, oly egyszerűre kalapált helyzettel, sorsvonallal, társadalmonkívüliséggel, hogy abba semmi didaktikus vigasz bele nem fűszerezhető. Akárcsak *Szeberényi Lehel* hősének erőszakosan végrehajtott elmagányosodásába, amelyet sem az ok, sem a cél nem tölthet be, csak a rettegés a vágyott emlékektől, s a száműző jelentől. *Szakonyi Károly* a tárca könnyű, ráérős, keserédes módján, magabiztos lazasággal is képes ráébreszteni a visszahozhatatlan sajgására — és belekarcolja egy korszak kemény márkajeleit.

Igaz, más hangok, más ízek is átjárják a kötetet. *Kolozsvár Grandpierre Emil* önéletrajzi írásának fölényes-szellemes

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Soós Tamás

Arcképek

ÉLET ÉS IRODALOM
1984 JUN 2 91

1021

Soós Tamás rajza

em lehet levelet írni; célszerűbb
t fontolóra venni, hogy Benja-
innak aligha sikerült volna ha-
nlóan reprezentatív képet nyúj-
nia az 1883 és 1936 közötti idő-
ak németségéről. Erre ma kerül-
étne csak sor, amikor az ember
dja ugyan, hogy a múlt valami-
éppen az ő múltja is, de egzisz-
nciálisan ez mégsem érinti köz-
etlenül.

Az 1783 és 1883 közötti német
olitika történetének ismeretében
levelekben megjelenő „intim"
örténelem emberinek és nemzeti-
ek tetszik; és mégis, a politika fe-
ől nézve ez maga a negativitás: a
ormalizmuson alapuló politika
zemszögéből nézve a személyes-
ég, kivált, ha nemzetformáló erő-
é igyekszik nőni, destruktivitás-
ak látszik. A legszemélyesebb je-
gyekből táplálkozó nemzeti karak-
terrel a politika mint örökös meg-
foghatatlansággal vet számot: a
történelem negatív lenyomatáról,
mítoszra alkalmas délibábról van
szó.

A *Berényi Gábor* pontos fordí-
tásában megjelent Német emberek
a szó legmélyebb értelmében apo-
litikus könyv: mint a politika iránt
közömbösséget tanúsító Goethe
vagy Nietzsche, Benjamin is kiszá-
míthatatlannak tartja az emberi
sors eredőit: a politikai forradalom
nem eshet több súllyal latba, mint
egy örökké kísértő gyermekkori lá-
tomás, egy tengerparti élmény

Soós Tamás, grafikus

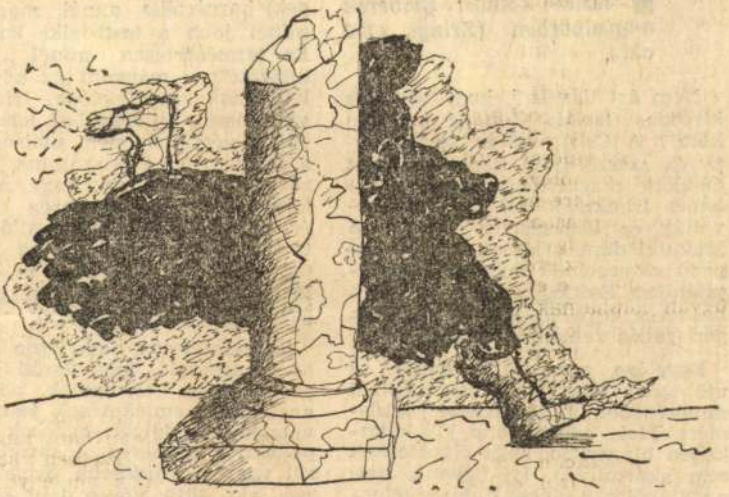

Soós Tamás rajza

Soós T.

12.

Élet és Irodalom. [illegible] XXIX/27

Soós Tamás

Magyar Nemzet
1986. VI. 14.

Soós Tamás

Magyar

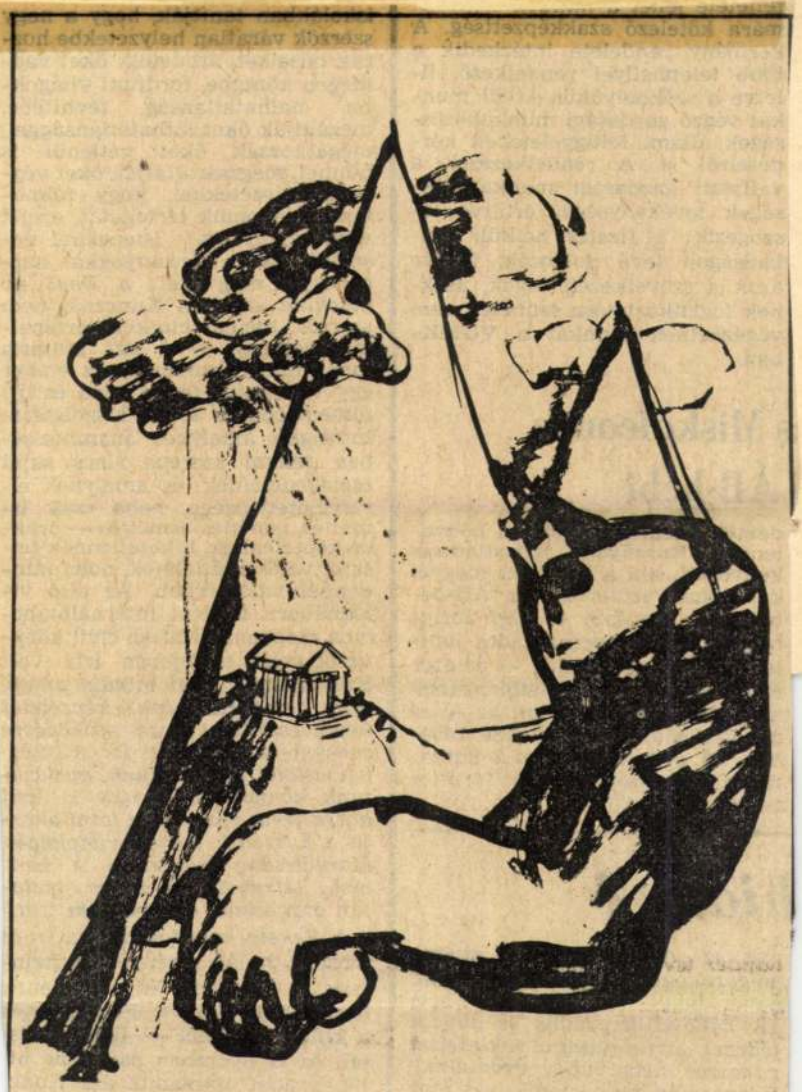

Soós Tamás rajza

forint névértékű életbiztosítási kötvénnyel kedveskedett az Állami Biztosító. A nyertesek 2004-ben, 18 éves korukban a kamatokkal növelten 101 290 forintot vehetnek fel.

hiány"

nak az „okvetetlenkedő" állampolgároknak. Mégpedig harminc napon belül. Igaz, többnyire azt: *„A vállalat kapacitás és anyagi fedezet forráshiányra tekintettel panaszát nem tudja orvosolni."* Hogy aztán mi történik, azt már sok esetben a leggondosabb ellenőri vizsgálat sem tudta kideríteni. Hiszen a panaszlevélből nem lesz ügyirat, és arról sem tanúskodik egyetlen papírfecni sem, hogy orvosolták-e a gondokat, vagy a közérdekű panasz-

Kosztolányi: *„Irni minaig annyi, mint embertársaink képzeletét kevés eszközzel óriási működésre serkenteni."* Meg ezt is: *„Kétségbeesésünk, töredelmünk, gyalázatunk könyve ez. Vissza is kell hozzá térni annak, aki látni akarja a huszadik század világképét. Maradandón tükrözteti a kort, mely létrehozta, s híven, biztosan őrzi annak a nevét, aki írta.'*

A *Fekete kolostor* nem a front mögötti halál regénye, és nemcsak a vétlenek és védtelenek fogságának könyve. Följegyzések a holtak házából — igaz, olvastán ez is nyomban eszünkbe öt lik, s nem oktalanul, ám Kunc műve mégsem a ránkszabadítot halál, hanem az elhalálozó sza badság látlelete. A kényszernel mint létformának a remekműve Elviselhetetlen bizonyítéka an nak, hogy a világ olykor úgy mű ködik (valahol mintha fölöttünk

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ

1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Soós Tamás
Grafikum

ÉLET ÉS IRODALOM

1984 MÁJ 4

1021

Soós Tamás rajza

A TA

szrevételek Rényi Péter Csak ülök és án

járóban szeretnénk kije-
i, hogy a dr. Szendei Ádám
által elindított széles körű
olémiában nem kívánunk
venni. Rényi Péternek az
és Irodalom IV. 26-i számá-
megjelent cikke azonban a
llal kapcsolatban több olyan
tévedést tartalmaz, ame-
az igazság érdekében szük-
nek tartunk helyesbíteni.
sajnálatosnak tartjuk, hogy
Péter cikkében ellentmond
kitételeinek, és ő maga is
nai képzettség és a konkrét
kellő ismerete nélkül ál-
oglal a Naksol ellen, a ma-
részéről mégis csupán azok-
tárgyi tévedéseknek a he-
tésére szorítkozunk, ame-
cikkében a Naksolra vonat-
n előfordulnak

Naksol-monográfia

a kiadványunk nem reklám-
mint ahogy Rényi Péter
síti, hanem olyan angol
ű kiadvány, melyet 22 szak-
r tudományos igénnyel írt
a Naksolra vonatkozó nagy-
ú külföldi érdeklődő részé-
22 szakember nem mind
előorvos", hanem közülük
11 a tényleges kórházi gya-
orvos, közöttük 6 osztály-
ő főorvos. A valóság ugyan-
, hogy a monográfia első fe-
7 tudományos közlemény-
11 nem orvos szakember (ve-
gyész, fizikokémikus, gyógyszerész, hisztológus, farmakológus, toxikológus, mikrobiológus) számol be a készítmény kémiai összetételéről, a preklinikai, hisztopatológiai, bakteriológiai, toxikológiai és szövettani vizsgálatainak eredményeiről.

A monográfia második felében 11 szakorvos 11 különböző kórházból több mint 2000 égett beteg kezelési anyagából állította össze 395 páciensének a teljes dokumentációját a monográfiában való közlés céljából. Ezt a kiadványt Rényi Péter valószínűleg nem látta, mert egyébként nem végzett volna olyan teljesen önkényes számítást, hogy a monográfia átlagosan, orvosonként és évenként 2-3 betegről számol be. A kiadványt kinyomtatás előtt három egyetemi tanár lektorálta.

2. A Naksollal kezeltek esetszáma és kontrollok

Kórház	Nak e
1. kórház	
2. kórház	
3. kórház	
4. kórház	
5. kórház	
6. kórház	
Összesen:	

SAJTOFIGYELO
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Soós Tamás, grafikus

ÉLET ÉS IRODALOM

1984 AUG 1 01

1021

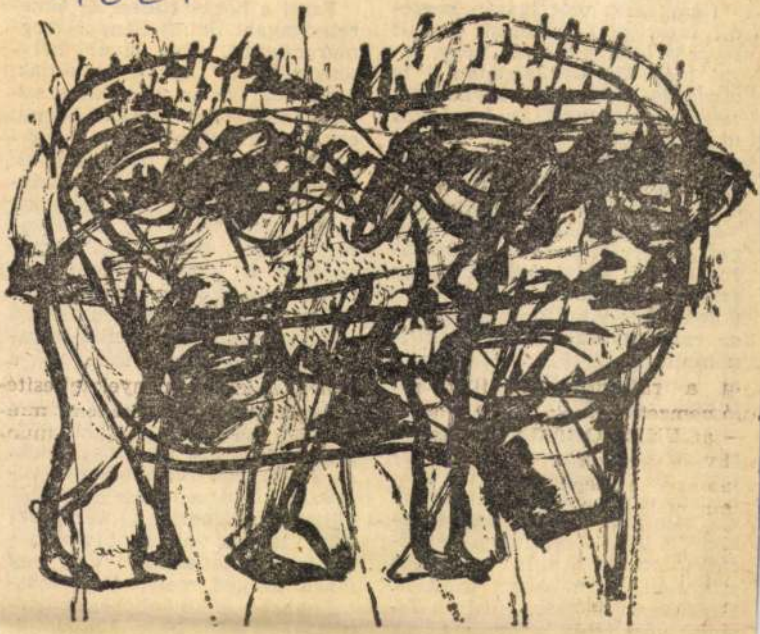

Soós Tamás rajza

Városához ebben is
Bálint Sándor.

Nem azért volt
di, mert olyan s
szegedi nyelvjárás
zal még Móricz Z
elbájolta. Nem is a
nagy jelentőségű
munkásságáért, m
nestől Szeged nép
gedi nemzetnek" s
gedi nyelv szótárával együtt. Valójában azzal volt igazán szegedi, hogy élt benne az Alsóváros ősi és szelíd lelkülete, egy sok évszázados és mindinkább polgároskodó kultúra, de mindez valamely túlérettség és kifinomultság szintjén, melyre csak az igen régi kultúrák örökösei tudnak jutni.

Nála az etnográfia nemcsak a népművészet tárgyainak vizsgálatát és becsülését jelentette, hanem egy olyan esztétikai érzés kifejlesztését is, mely fogékonnyá tette a zene és a képzőművészet bonyolult és titkos szépségei, különösségei iránt is. Emlékszem lakására, mely a Tiszára nézett, és a maga korának modernségét biztos ízléssel és kifinomultan egyesítette népművészeti tárgyakkal, a Mária-kultusz szegedi emlékeivel

ről annyit tudott és annyit írt, és amikor a városáról, a városának népéről írt, mintha önmagáról is írt volna. Szeged nem téma, nem kutatási feladat volt Bálint Sándornak, hanem önnön lelkének mélysége, s minden tanulmánya egy-egy kútfúrás a mélységek felé.

Ha ma visszagondolok arra a városra, ahol mindkettőnk ifjúsága eltelt, két Szegedet látok. Az egyik Szegedet szellemi lomhaság, kultúraellenesség, önelégültség jellemezte, a középosztály Szegede volt az, hivatalnokoké, katonatiszteké. Volt egy másik Szeged, mely két egymástól nagyon is különböző, de egymással valahogyan rokon, és egymásra időnként rátaláló elemből állott. Ez volt az egyetem és a két ősi városrész Sze-

MAHIR
MAGYAR HIRDETŐ
SAJTÓFIGYELŐ
LEVÉLREKLÁM
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Soós Tamás, grafikus

MAGYAR NEMZET

1984 SEP 16

1021

Soós Tamás: Vázlat

ástalanul keresi
talan eredetű k
cal, vagy mit
a bizonylati fe
aival?..."

Költői lenne válaszhoz talár KISOSZ Népkö székházában túl koriak a fegyelr — a tagság egy hető véleménye pi ellenőrzés, a felügyeletségek, lenőrzési jegyző pozva pedig mindez megfejelhető azzal, hogy *a magántulajdonosok vétségei semmivel sem kirívóbbak az állami és a szövetkezeti kereskedelmiénél.* Mondhatni tehát: az 1983-ban mintegy 26 milliárd forintban forgalmazó magánkereskedői réteg nem állított ki magáról rosszabb bizonyítványt, mint mondjuk, X vállalat, vagy Y szövetkezet. Egyet kell érteni azonban azokkal, akik úgy vélekednek, *ez önmagában még nem lehet érdem!* A más szektorok szapulásába lassan-lassan belefásult vásárló ugyanis joggal vár nagyobb választékot, udvariasabb kiszolgálást a magán cégtáblán hirdető tulajdonosoktól.

Hiány és korrupció

Csakhogy a széles kínálathoz, a jó minőséghez *áru* kell.

Némileg leegyszerűsítve a kérdést: *megvásárolni csak azt lehet, amit megtermeltek!* Márpedig szinte valamennyi közgazdász Magyarországon egyetért abban, hogy nálunk

Adók és kapok

Ugyancsak tény, hogy az utóbbi öt esztendőben üzletet nyitó kisiparosok megtakarított pénzüket, saját tőkéjüket fektették be, amivel nagyrészt mentesítették az állami és a szövetkezeti szektort a beruházási terhek alól. Az alapvető ellátás szempontjából sem mondható mellékesnek az az adat, mely szerint 1716 élelmiszer-, 1226 ruházati és 83 kultúrcikk-kereskedő, összesen pedig ötezernél több maszek boltos tevékenykedik falun. Hogy sokan vannak-e vagy kevesen, az már döntően nézőpont kérdése. Nehéz viszont vitatkozni azzal az állásponttal, hogy sehol, egyetlen magánkereskedőtől sem várható el üzletének ráfizetéses nyitvatartása. Megfontolható persze, hogy az eddigi kedvezmény, az OTP-kölcsön, a helyi tanács hatáskörébe utalt adókedvezmény, vagy az ingyenes telekhasználat sora bővíthető-e, illetve érdemes-e azt gyarapítani...

Jelenleg ugyanis egy-egy üzlethelyiség négyzetmétere

MEGNYITÓ

OKTÓBER 9-ÉN
17 ÓRAKOR !

SOÓS TAMÁS

85-1573 GENERELART Dorogi Nyomda
Felelős kiadó: Fazekas János
Katalógust tervezte: Soós Tamás
Fotó: Halas István

SOÓS TAMÁS

historizmushoz, a művészek nem azért fordulnak a történelemhez, mert azt a jelennél jobbnak látják vagy meg akarják ismerni, hogy abból a jelenre alkalmazható ideákat merítsenek. Ellenkezőleg, a nyolcvanas évek művésze a történelmet nem történelemnek, hanem annak minden korszakát jelenlévő szinkronitásnak tekinti, s amelynek képeit, szimbólumait, ideáit szabadon használhatja. A történelem és a művészettörténet Soós Tamás számára is egy nyitott könyv, amelynek képeit minden előítélet, tisztelet nélkül használhatja és teheti az önkifejezés eszközévé. Így nyugodtan összekeverheti Krisztust Hannibállal és csinálhat az utóbbiból szelíd, álmodozó költőt, Keresztelő Szt. János figuráját antik vagy mai tájba állíthatja, ha személyes mondanivalója úgy kívánja.

Ebben a szabadságban a másolat is meg van engedve. Két nagyméretű képe tulajdonképpen másolat vagy parafrázis egy ismert műre: Caravaggio egyik Keresztelő Szt. Jánosára. Egy fekete-fehér reprodukció alapján készítette saját nagyméretű festményét és rajzát. Ez a fajta újrarajzolás és -festés nem azonos az ún. „művészet a művészetről" konceptuális irányzatával, amelyben a művészek Duchamp Mona Lisa-jának példájára ismert műveket alakítottak át és szüntettek meg különböző elidegenítő effektusokkal. Ezzel a műtagadó szemlélettel szemben Soós Tamás újrafestése műigenlés. Ezzel az eredeti mű iránti rajongását nyilvánítja, és újraalkotásával közelebbi kapcsolatba akar vele kerülni, meg akarja ismerni, és magáévá tenni. Mert végül is ez az ő Caravaggio képe, amelyen azt mondja el, hogy milyen hatást tett rá az eredeti mű, illetve annak reprodukciója.

Végül mindezt, az önarcképet, a mitológiai és történeti alakokat, szimbólumokat, az újrafestett képet behálózzák a gesztusok, azaz Soós mindezt a festői gesztusok nyelvén *is* elmondja. A gesztus az egyik legőszintébb festői megnyilvánulás, a legőszintébb quasi-önarckép, mert elkerüli a tudatos formálás kontrollját és közvetlenül az én idegrendszeri, biológiai szintjéről közvetít, és amely ezt a képességét máig megőrizte, annak ellenére, hogy mint módszert már nagyon sokan használták.

Soós Tamás többrétegű, divatos szóval eklektikus módszerű festészetének minden rétege egy irányba mutat: egy hangsúlyozottan szubjektív, mondhatnánk, egzisztencialista festészet felé.

Simon Zsuzsa

Klasszikus Hannibál 1985
200×150 cm

Hannibál oszlopa 1985
200×140 cm

Metamorphoses 1985
250×150 cm

DANAE 1985
200×150 cm

Hannibál 1985
200×140 cm

Soós Tamás

SOÓS
WURM

VÖSZL. Bp.

DOROTTYA UTCAI KIÁLLÍTÓTEREM, BUDAPEST 1989

Die Kunsthalle (Műcsarnok)
ladet Sie ein zur Eröffnung
der Ausstellung von

Tamás Soós
(Ungarn)
und
Erwin Wurm
(Österreich)

Einführungsworte:

Katalin Néray
Prof. DDr. Wilfried Skreiner

Freitag, 6. Oktober 1989, 17.00 Uhr
Dorottya Utcai Kiállítóterem,
Budapest V., Dorottya utca 8.
Dauer der Ausstellung:
bis 21. Oktober

A Műcsarnok meghívja Önt

Soós Tamás
(Magyarország)
Erwin Wurm
(Ausztria)

kiállítására

Megnyitja:

Néray Katalin
Prof. DDr. Wilfried Skreiner

1989. október 6-án,
pénteken 17 órakor
Dorottya Utcai Kiállítóterem,
Budapest V., Dorottya utca 8.
Megtekinthető: október 21-ig

Soós Tamás, grafikusművész

Egyéni és Téter: Töredékek, Soós Tamás és Szőnyei György kiállítása. Ferencvárosi Pincegaléria 1988. T.6 – II.6.

Soós Tamás: Tájkép II, vegyes technika, 82 × 59 cm, 1987

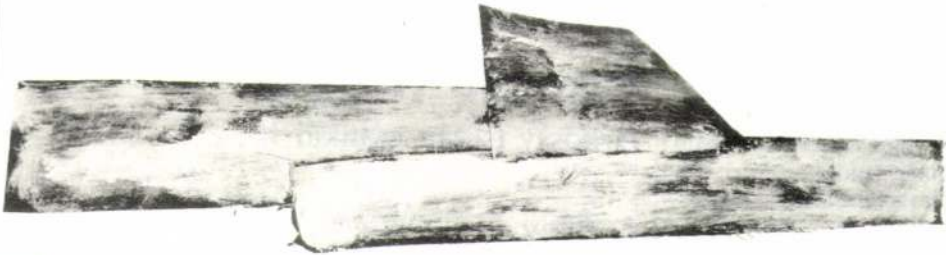

Művészet, 1988, aug., 1-old.

KONTAKTUSOK
CONTATTI

SOÓS Tamás

VIGADÓ GALÉRIA, BUDAPEST 1989. február 17.—március 12.

TALÁLKOZÁSOK

Megjegyzések a regionalizmusról és a hitelességről

A kiállítás ötlete Grazban született meg, 1987 nyarán. Paola Fonticoli Milánóból érkezett a stájer fővárostól nem messze fekvő, hegyekkel körülvett Stift Reinbe, s a Malerwochen megnyitása után másfél héttel már telerakta műtermét sötét szürkékkel, feketével, komor mélyzöld tónusokkal festett, érzéki képeivel. Matteo Fraterno a Nápoly melletti Torre Annunziatában született, s a Vezúv tövében épített műtermében, szőlőskertek között, a vulkáni eredetű földdel és természetes anyagokkal dolgozik. Fehér László Tác és Budapest között ingázik, de művészetének gyökerei Déghez és az elpusztult, egykor hatalmas és gazdag Gorsiumhoz, illetve gyermekkora emlékeihez, a család történetéhez s ezen keresztül a magyar zsidóság sorsához nyúlnak vissza. Soós Tamás Budapesten él és dolgozik, s munkáiban elsősorban a „múzeumi művészet" problémáira reflektál, amikor a 80-as évek radikális eklektikája jegyében képi szituációkat vizsgál.

A Malerwochen óta eltelt másfél év alatt mind a négy művész új munkákkal jelentkezett, s gyakran egymásnak is meglepetést okozó fotókat, reprodukciókat, katalógusokat küldözgetett Budapestről Milánóba, Nápolyból Tácra. Szaporodtak a levelek, dokumentumok, s egyre változott a kiállítás terve is. A barátságot meghatározó élmény, a grazi közös műteremmunka emléke azonban nem homályosult el. Egymásnak továbbra is azok maradtak, akiknek akkor látták egymást. Grazban valóban megvalósult a Malerwochen rendezőinek, mindenekelőtt Wilfried Skreiner professzornak a célja: hogy a közép-európai kulturális régióból érkező fiatal művészek ne csupán rövid ideig dolgozzanak együtt, hanem valóban megismerjék és megértsék egymást és azt a történelmi, kulturális közösséget, azt a sorsközösséget, ami a sok nemzet és nemzetiség, vallás és nyelv ellenére is a közös „közép-európaiságot" jelenti. Ebben a közösségben meg kell őrizni a regionális értékeket, hiszen éppen a sokféleség gazdagsága, a keveredések izgalmas kuszasága, a történelmileg kialakult sokszínűség ennek a „közép-európaiságnak" a legfőbb értéke. A pluralizmus, a tolerancia együtt kell hogy járjon a „kis egységek" értékeinek tiszteletével, a lokális jelenségek megértésével, az egymást gazdagító eltérő tulajdonságok, nyelvi és vallási meghatározottságok figyelembevételével és megóvásával: hiszen éppen ez a történelmileg kialakult konglomerátum a közép-európai érzékenység, szellemi termékenység egyik alapja. A művészeti regionalizmus nem a nagyvilágtól elforduló nyomorúságos provincializmus, még kevésbé gőgös és korlátolt, pusztító és önpusztító nacionalizmus, hanem éppen ellenkezőleg, a tolerancia igenlése, a történetileg kialakult kis kulturális egységek értékeinek, a művész közvetlen szellemi környezetének, a sajátos tradíciók által meghatározott intellektuális hatásoknak, gondolkozásmódnak a felvállalása.

Mindez természetesen összefügg a személyes hitelesség új értelmezésével. A 80-as évek művésze nem hisz többé az általános érvényű, időtől és helytől függetleníthető, absztrakt modellekben, sem a történelemtől és a kulturális tradícióktól elszakított, a kultúrtörténeti kontinuitásból kiemelt, reduktív viszonylatrendszerekben. Éppen ellenkezőleg: a személyiség és a kultúrtörténet dialógusa foglalkoztatja. Mindaz, ami a személyiséget gazdagítja, ami a szellemi környezet által befolyásolja, ami a valóságos történelmi és kulturális meghatározottságok által a művész szellemiségét, értékszemléletét, természetvízióját formálja, szimbólumrendszerét alakítja, pozitív értékként épül be a műalkotásba. A műalkotás ennek a szellemi mikroklímának személyes interpretációját, képi-plasztikai formává alakítását nyújtja. A művész a maga individuális sorsán, életén, személyesen kiküzdött és megformált autonómiáján keresztül akar egyetemes lenni. Önmagát kínálja fel, vállalva a regionális meghatározottságok különösségeit, melyeket az egyetemes szellemi gazdagság részeként, nem pedig attól idegen mozzanatként szemlél.

Paola Fonticoli a regionális tradíció személyes újraértelmezését, a természet poetizálását előtérbe állító itáliai transzavantgarde második nemzedékéhez tartozik. Képei és szénrajzai egyszerre tűnnek természeti tárgyaknak, a természet részeinek és a természeti formák leképezéseinek. A képfelület gyakran tájképre, sötét barlangbelsőre emlékeztető térmélységet mutat, melyben érthetetlen súlytalanságban lebegnek az amúgy súlyos, vaskos, tömör formák. A testiség, a szobrászi plaszticitás sajátos puhasággal, lágysággal, az érzéki felületek selymességével párosul, aminek következtében egy szinte meleg, intím, közvetlenül megérinthető,

INCONTRI

Osservazioni sul regionalismo e sull'autenticità

L'idea della mostra è nata a Graz, nell'estate del 1987. Paola Fonticoli è arrivata da Milano a Stift Rein, una cittadina circondata da montagne, non molto lontana dalla capitale della Stiria, e già una decina di giorni dopo l'inaugurazione delle Mahlerwochen ha riempito il suo studio di quadri sensuali, ricchi di grigi scuri, neri e di toni cupi di verde profondo. Matteo Fraterno è nato vicino a Napoli, a Torre Annunziata, e lavora nel suo studio, costruito ai piedi del Vesuvio, tra i vigneti, con la terra di origine vulcanica e con altri materiali naturali. László Fehér lavora a Tác ed a Budapest, ma le sue radici artistiche lo legano a Dég e alla città di Gorsium, un tempo immensa e ricca, andata in rovina, nonchè ai ricordi cari dell'infazia, alla storia della sua famiglia, e attraverso questa storia familiare arriva fino al destino della popolazione ebraica ungherese. Tamás Soós vive e lavora a Budapest, e nelle sue opere mette in luce soprattutto i problemi dell'« arte da museo », quando analizza situazioni di immagini in nome dell'eclettica radicale degli anni '80.

Per un anno e mezzo, in occasione delle Mahlerwochen, i quattro artisti hanno presentato opere nuove, sorprendendosi spesso a vicenda con fotografie, riproduzioni e cataloghi, un costante scambio di notizie documentate tra Budapest, Milano, Napoli e Tác. Le lettere e i documenti si moltiplicavano, ed anche il progetto della mostra si trasformava in continuazione. Tuttavia l'esperienza che ha determinato l'amicizia ed il ricordo del lavoro svolto insieme nello studio di Graz non sono sbiaditi. E' rimasto il reciproco ricordo di quei tempi. A Graz si è veramente realizzato lo scopo degli organizzatori, soprattutto del professor Wilfried Skreiner, che i giovani artisti provenienti dalle varie regioni culturali dell'Europa Centrale, non lavorino semplicemente insieme, per un breve periodo, ma si conoscano e si comprendano a vicenda, riconoscendo l'uno nell'altro quella « europeità centrale » che lega questi popoli nella storia, nella cultura e nella sorte, nonostante le differenze nazionali, religiose e linguistiche. In questa unità però è necessario conservare i valori regionali, poichè il valore principale di questa « europeità centrale » è proprio la ricchezza della varietà, la confusione eccitante delle mescolanze e la policromia storica. Il pluralismo e la tolleranze devono procedere a pari passo con il rispetto dei valori delle « piccole unità », con la comprensione dei fenomeni locali, con la considerazione e la difesa delle caratteristiche diverse che arricchiscono l'uno e l'altro, nonchè delle determinazioni linguistiche e religiose: poichè la base della sensibilità dell'Europa Centrale e della sua fecondità spirituale è proprio questo conglomerato formato dalle vicende storiche. Il regionalismo nell'arte non è un misero provincialismo isolato dal resto del mondo ed ancor meno può essere definito un superbo e limitato nazionalismo che distrugge ed autodistrugge, ma al contrario è l'esigenza della tolleranza, l'accettazione dei valori delle piccole unità culturali, dell'ambiente spirituale in cui opera l'artista, delle influenze intellettuali, determinate dalle tradizioni e mentalità particolari.

Tutto ciò si collega naturalmente con la nuova interpretazione dell'autenticità personale. L'artista degli anni '80 non crede più nei modelli astratti, di valore generale, indipendenti da tempo e luogo, né nei sistemi di rapporto riduttivi, strappati dalla storia e dalle tradizioni culturali, tolti dalla continuità interdipendente storico-culturale. Al contrario: egli è interessato al dialogo tra l'individuo e la storia della civilizzazione. Tutto ciò che arricchisce la personalità e l'ambiente intellettuale che influenza l'individuo, tutto ciò che modella, attraverso le determinazioni storiche e culturali concrete, la spiritualità, la considerazione dei valori, la visione della natura dell'artista, e forma il suo simbolismo, si incorpora come valore positivo nell'opera d'arte. L'opera d'arte è l'interpretazione personale di questo microclima spirituale, è la sua rappresentazione trasformata in immagine tangibile. L'artista vuole essere universale attraverso il suo destino individuale, la sua vita, la sua autonomia personalmente combattuta e formata. Egli offre se stesso, assumendosi le determinanti particolarità regionali, e le considera come parti della ricchezza spirituale universale, e non come aspetto estraneo ad essa.

Paola Fonticoli appartiene alla seconda generazione della transavanguardia italiana che mette in risalto la reinterpretazione personale delle tradizioni regionali e la poetizzazione della natura. I suoi quadri e i disegni a carboncino sembrano, nello stesso tempo,

átlelkesített, élő és érző valóság közelébe férkőzhetünk. Mintha valamilyen puha, meleg, lüktető állati testet simogatnánk, úgy járja be szemünk a képfelület sejtelmes üregeit és domborulatait. Paola Fonticolinál egy mindenre kiterjedő, kiolthatatlan őserő, egy mindent átlelkesítő és átforrósító vitalitás ölt testet — mely egyszerre lélegzik, oson a félhomályban, megbúvik egy üregben, mocorog és érez, miközben mégis a maradandóságot sugalló emelkedett mozdulatlanság uralja a képet.

Matteo Fraterno festő, szobrász, installátor, fotográfus egyszemélyben, aki minden médiumban az átlelkesített, poetizált természet személyhez szóló üzeneteit kutatja. A Vezúv földjével készít emberi képmásokat, melyeken az alig felismerhető arcvonások a földből vétetett és földdé vált ember megrendítő emlékművévé lényegülnek át. A vaskos faágakból és vulkanikus földből készített installációk az öntudatlan anyag és az emberi szellem egységének manifesztumai, melyet a személyes sors és a konkrét környezet hitelesít. A Vezúv körül élő emberek egész életfelfogását meghatározza a mindig elevenen élő emlékezet, a katasztrófában megsemmisült Pompei és Herculaneum rejtélye. A halált hozó hamuból Matteo Fraterno új egységet, új formát teremt, melyben a halál egyéni tragédiája és a kollektív pusztulás sorsszerűsége felett megjelenik az örök emberi törekvés a rendszeralkotásra, a dolgok megértésére, a rejtélyek feltárására, a magunk helyének tisztázására. Matteo Fraterno szinte az eszköztelenségig elszegényített módszere alapkérdések feltárásához vezet el, s eközben mindig megmarad a vizuális-plasztikai forma érzéki ereje, egyedisége, dologszerű evidenciája.

Fehér László drámai festészetében az utóbbi másfél év további egyszerűsödéshez vezetett. Lényegre törő, megdöbbentően lecsupaszított, a legkevesebbel a legtöbbet megfogalmazó művészetében az ember feloldhatatlan magánya, az egyénileg megharcolt és vállalt sors felemelő, de pokolian nehéz terhe görnyeszti a figurákat; s a háttér áthatolhatatlan feketeségében maga a Semmi, maga a rideg, mindenfajta pátosztól megfosztott, kikerülhetetlen semmivé válás fenyegető valósága ölt testet. Fehér László rezignált szótlansága, szorongató mozdulatlansága az állapottá kövesedett, örökkévalóvá dermedt, dologszerűvé vált félelmet tárja elénk. Az egyéni lét környezete, a dégi kastély klasszicista oszlopai, Gorsium romjai vagy a pesti gettó kapuja mind a nagy és örök dráma díszlete, a küldetés és megsemmisülés változó helyszíneinek, mindig más formáinak, a megismételhetetlen egyéni sorsoknak a konkrét megjelenítése, melyen keresztül az egyetlen nagy történet válik átélhetővé.

Soós Tamás tudatosan dolgozik egyidejűleg több stílusban. A gesztusfestészettől a kiüresítés szélső határáig eljutó, mégis telített és személyes tereket teremtő meditatív festészeten át a művészettörténeti utalásokat felvillantó „kvázi-barokk" stílusmetaforákig terjed érdeklődése. A heroikus tájkép toposzát újrainterpretáló képeinek sorozata a tudatosan halmozott „művi" mozzannatok teátrális hatásán keresztül, mintegy indirekt úton jut el az igazi érzelmekig, élet és művészet, sors és vállalás közös forrásáig. Amikor Soós eklektikusan építi fel képeit, azzal a lehetőséggel él, amivel a 80-as évek művésze rendelkezik: kilépve immár mindenfajta tiltó, reduktivista, monolitikus program keretei közül, a személyes választásnak rendeli alá a képalkotó folyamatot. A kultúrtörténet a személyes lét konfliktusainak szélesebb érvényű, gazdagabb, utalásokkal teli megfogalmazását nyújtja. A középeurópai művészettörténetben oly meghatározó szerepet játszó barokk stílus felfokozott pátosza, emelkedettsége, teatralitása úgy épül be Soós Tamás képvilágába, hogy magával hozza a „viharos időkre" utaló érzelmességet és szélsőségességet, miközben ironikusan vissza is vétetik a fenségest ostromló indulat, s minden viszonylagossá válik: a személyes értékelés és válogatás tárgyává.

Hegyi Lóránd

oggetti della natura, parti di essa e la proiezione delle forme della natura. La superficie dei suoi dipinti rivela spesso le profondità caratterizzanti i temi paesaggistici e propri degli interni scuri delle grotte, ed in questi spazi inspiegabilmente si librano, in stato d'imponderabilità, le forme pesanti, grosse e massicce per la loro natura. Nell'espressione della carnalità si accopia la morbidezza e la mollezza particolare della plasticità delle sculture con la setosità delle superfici sensuali, per cui possiamo accostarci ad una realtà quasi calda, intima, direttamente toccabile animata, viva e sensibile. I nostri occhi corrono sulle cavità e sulle prominenze misteriose dei quadri della pittrice come se accarezzassimo il corpo morbido, caldo e palpitante di un animale. Nelle opere di Paola Fonticoli prende corpo una forza atavica, estesa a tutto, inestinguibile, una vitalità prorompente e arroventata che, nello stesso tempo, respira, avanza in silenzio nella penombra, si nasconde in una cavità, si agita e percepisce. Eppure queste stesse opere sono dominate dall'immobilità sublime che suggerisce la perennità.

Matteo Fraterno, pittore, scultore, installatore e fotografo nella stessa persona, che in ogni medium cerca di decifrare i messaggi personalizzati della natura animata e poetica. Fa dei ritratti d'uomo con la terra del Vesuvio, sui quali i lineamenti appena percepibili del viso si transustanziano in un monumento commovente dell'uomo nato dalla polvere e che torna ad essere polvere. Le installazioni elaborate con rami grossi d'albero e con terra vulcanica sono le manifestazioni lampanti dell'unità dell'intelletto umano e della materia inconsapevole, autenticati dal destino personale e dall'ambiente concreto. L'intera mentalità della gente che vive ai piedi del Vesuvio è determinata dal ricordo sempre vivo, dal mistero catastrofico della distruzione di Pompei ed Ercolano. Dalle ceneri mortali Matteo Fraterno crea una nuova unità e forma, nelle quali, al di sopra della tragedia individuale della morte e della faticida distruzione collettiva, si esprime l'intenzione eternamente umana di elaborare dei sistemi, di capire le cose, di scoprire i misteri, di mettere in chiaro la nostra posizione che occupiamo nel mondo. Il metodo di Matteo Fraterno, ridotto quasi a non usare mezzi, porta alla scoperta delle questioni di fondo, ma nel frattempo rimane sempre intatta la forza sensuale della forma visuale e plastica, la sua unicità e l'evidenza materiale.

Nella pittura drammatica di László Fehér quest'ultimo anno e mezzo ha portato ad una ulteriore semplificazione. E' sempre in cerca dell'essenziale, è sconcertantemente spoglio nella realizzazione. Il messaggio della sua arte, rappresentato con pochissimi mezzi, raggiungendo massimi risultati, esprime la solitudine indissolubile dell'uomo; le sue figure si incurvano sotto il peso sublime, ma infernalmente arduo del destino combattuto individualmente; nel fondo nero, impenetrabile c'è il Nulla, prende corpo la realtà minacciosa dell'annientamento ineluttabile, freddo, privo di ogni patos. La taciturnità rassegnata e l'immobilità angosciosa di László Fehér svela la paura materiale, in uno stato di pietrificazione, irrigidito per l'eternità. La sua arte che rappresenta l'ambiente dell'esistenza individuale, le colonne classicistiche del castello di Dég, le rovine di Gorsium oppure il portone del ghetto di Pest, parte dell'apparato scenico del grande ed eterno dramma e dei vari luoghi della missione e dell'annientamento, in forme sempre diverse, è l'espressione concreta delle irripetibili sorti individuali, attraverso la quale è possibile l'immedesimazione con l'unica grande storia umana.

Tamás Soós adopera, contemporaneamente e deliberatamente, diversi stili. Il suo interesse va dalla pittura dei gesti al limite massimo dello svuotamento, dalla pittura meditativa con la sua pienezza ed i suoi spazi personali alle metafore di stile « quasi barocco ». La serie dei suoi quadri che reinterpretano la paesaggistica eroica, tramite l'influenza teatrale dei movimenti « artificiali » conspevolmente ammucchiati, arrivano quasi in modo indiretto fino ai sentimenti veri, fino alla fonte comune della vita e dell'arte, della sorte e dell'assunzione dei rischi. Quando Soós costruisce i suoi quadri in modo eclettico approfitta della possibilità che è concessa all'artista degli anni '80: che esce da ogni tipo di programma monolitico, riduttivo e proibitivo, e subordina il processo di creazione artistica alle scelte personali. La storia della civilizzazione offre una visione più valida, ricca e piena di riferimenti dei conflitti dell'esistenza personale. Il patos intensivo, solenne e teatrale dello stile barocco, così determinante nella storia dell'arte dell'Europa Centrale, si incorpora nelle opere di Tamás Soós portando con sé il sentimentalismo e l'estremismo relativi ai « tempi tempestosi », mentre ironicamente trattiene la passione maestosa, e diventa tutto relativo, oggetto della scelta e della valutazione personale.

Lóránd Hegyi

Kőbéka 1986, olaj, vászon 200 x 200 cm
Rana di pietra 1986, olio su tela cm 200 x 200

SOÓS TAMÁS 1955 Budapest

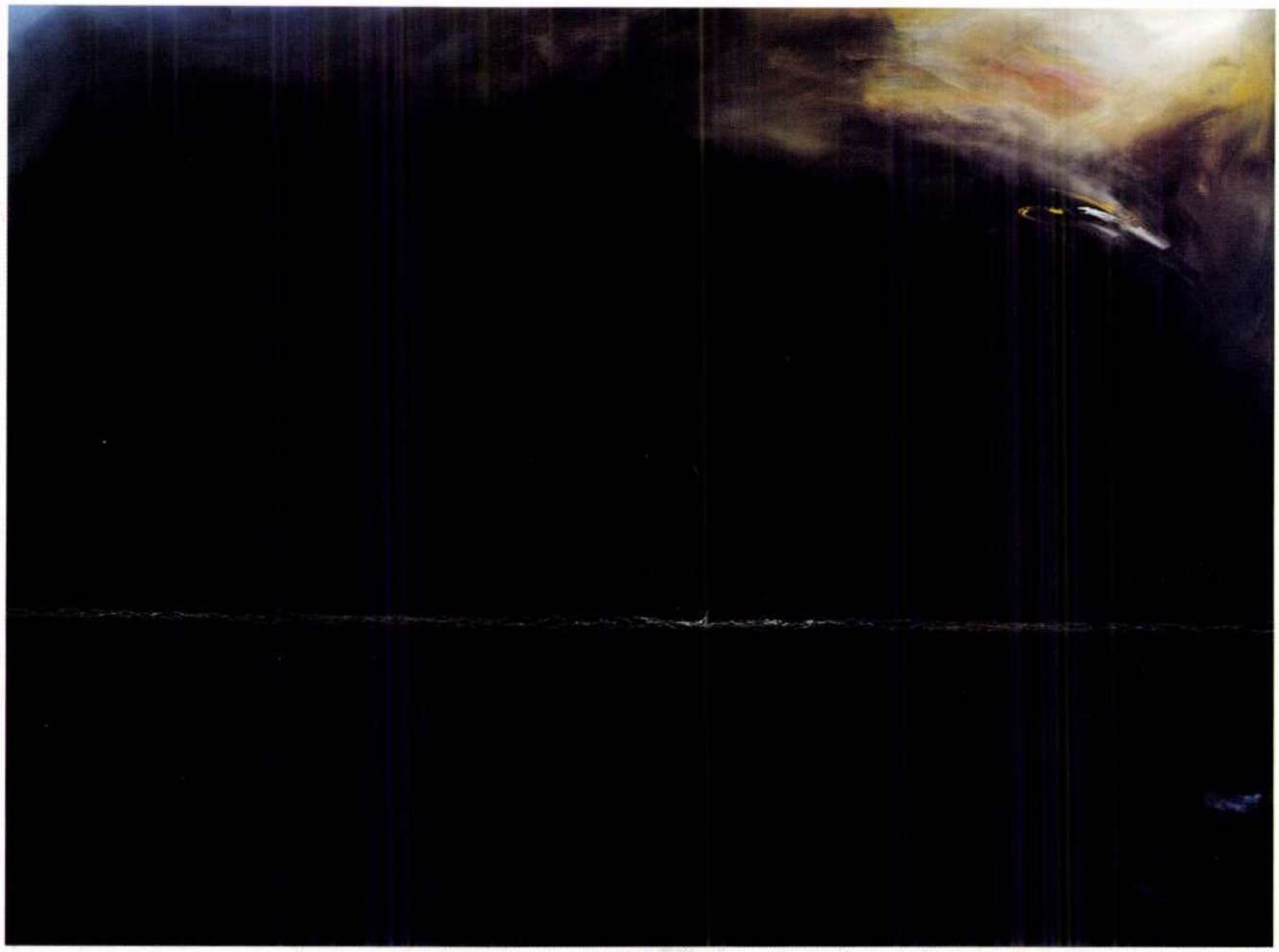

Hommage à Caravaggio
1986–87, olaj, vászon, 150 x 200 cm
Hommage à Caravaggio
1986–87, oilo su tela, cm 150 x 200

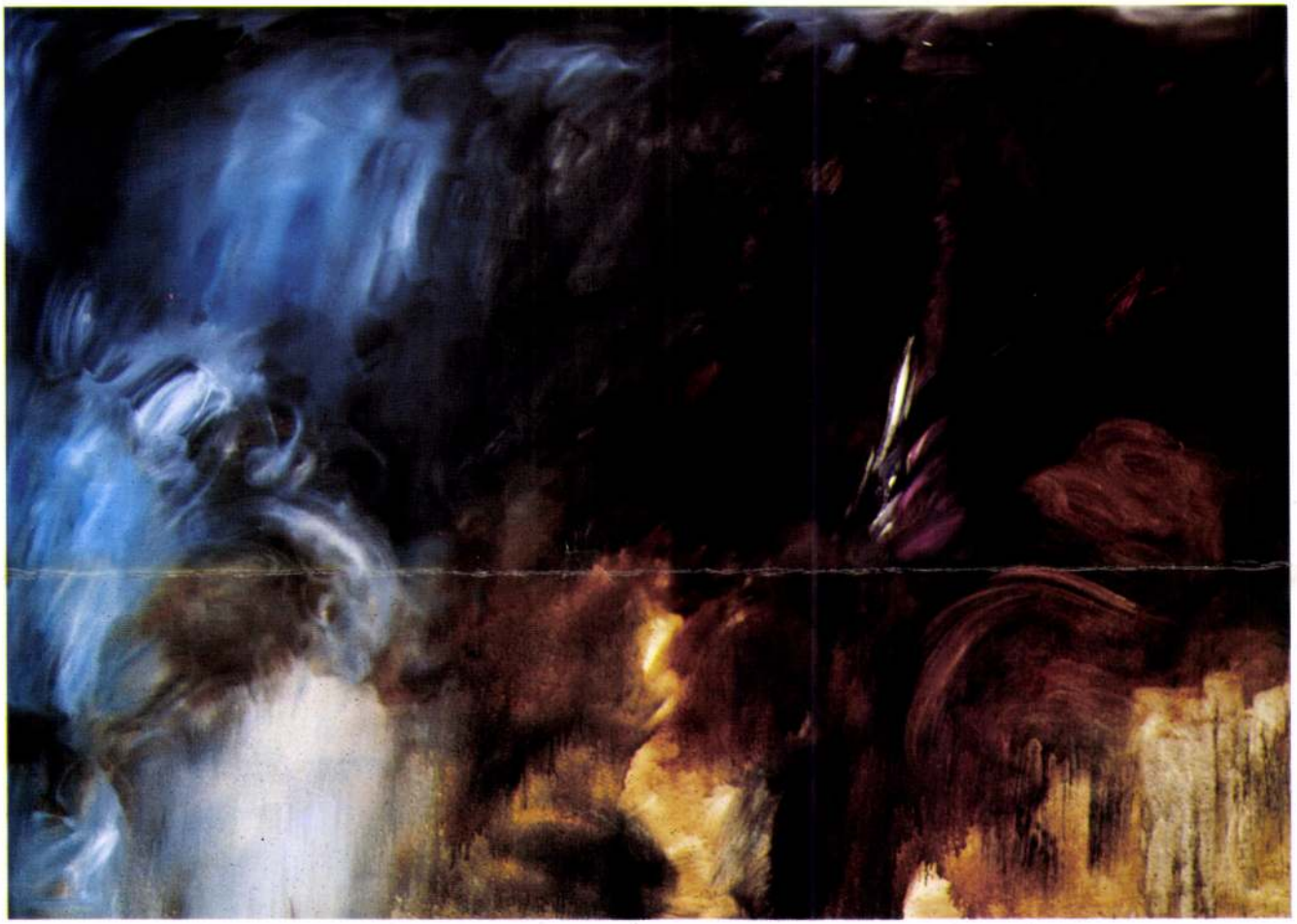

Tájkép 1987, olaj, vászon 180 x 250 cm
Paesaggio 1987, olio su tela cm 180 x 250

PAOLA FONTICOLI 1961 Torino

Egyéni kiállítások
Mostre personali

1985 Galleria Grazia Terribile, a cura di Loredana Parmesani, Gravina (Bari)
1987 Galleria Saramenha, Rio de Janeiro (Brasile)
Galleria Fuxia Art, Verona

Csoportos kiállítások
Mostre collettive

1985 „Desideretur" a cura di Achille Bonito Oliva, Palazzo della Ragione, Bergamo
„Kaos — Dall'Alfa all'Omega", Museo Casabianca di Malo, Vicenza
Laser Associazione, Milano
1986 „I corpi dell'arte" a cura di Francesca Alfano Miglietti Teatro dell'Elfo, Milano
XI Quadriennale, Palazzo dei Congressi EUR, Roma
„Il sogno italiano" a cura di Achille Bonito Oliva, Castello Colonna di Genazzono (Roma)
„Mandelzoom" a cura di Antonio D'Avossa, Castello di Vulci (Viterbo)
„Vitto sussidiato" a cura di Francesca Alfano Miglietti ex Caserma di Gargnano (Brescia)
„Libertà d'immagine" a cura di Claudio Cerritelli, Rocca di Montefiorino (Modena)
„I ragazzi terribili" a cura di Cecilia Casorati e Giovanni Iovane, Chiesa dei Cavalieri di Malta, Siracusa
„Italiana 1950/86" a cura di Achile Bonito Oliva, Valencia—Madrid (Spagna)
„Se i fisici producono dell'antimateria, sarà permesso agli artisti, già specialisti in angeli, di dipingerla" a cura di Francesca Alfano Miglietti, Galleria Fac-simile, Milano
1987 „Neo-arte" a cura di Franco Bolelli e Cristina Morozzi, Neomoda, Fiera di Milano
„50—80 Alta tensione" a cura di Francesca Alfano Miglietti e Edoardo Di Mauro, Palazzo dei Congressi, Alba (Cuneo)
„Per amor del cielo" a cura di Francesca Alfano Miglietti, Galleria d'Arte Moderna, Palermo
„I territori dell'arte: Europa/America" 40° Premio Michetti a cura di Achille Bonito Oliva, Francavilla a Mare (Pescara)
XXII. Internationale Malerwochen in der Steiermark, Neue Galerie, Graz (Austria)
„Neo-arte, Le immagini possibili" a cura di Franco Bolelli e Cristina Morozzi, Galleria Murnik, Milano
„Equinozio d'autunno" a cura di Franz Paludetto, Castello di Rivara (Torino)
„Trigon 87" Künstlerhaus, Graz (Austria)
1988 „Index 2" a cura di Francesco Gallo, Galleria d'Arte Moderna di Paternò (Catania)
„4X2 Duetti d'artista" a cura di Achille Bonito Oliva, Studio Ghiglione, Genova
„Giacinto Cerone—Paola Fonticoli" a cura di Paolo Balmas, Centro Di Sarro, Roma
„Per un Museo" a cura di Cecilia Casorati, ex Pretura di Narni (Terni)

MATTEO FRATERNO 1954 Napoli

Egyéni kiállítások
Mostre personali

1980 „Pittura e foto Oplontis", Torre Annunziata (Italia)
1985 „Cinque anni dal terremoto", Studio Uberhaus, Torre Annunziata (Italia)
1987 „Temporale Estivo", Studio Biloba — Bologna (Italia)
1988 Ai margini della piazza" Fuxia Gallery, Verona (Italia)

Csoportos kiállítások
Mostre collettive

1969 „Intervento nella città", Libreria n. 1, Torre Annunziata (Italia)
1974 „Cinque presenze + I", Ass. Simonetti, Torre Annunziata (Italia)
1984 „Tendencias: verso la prima Biennale di Barcellona", Barcellona (Spagna)
1985 „Evacuare Napoli — Dieci Artisti Napoletani presentati da A. Bonito Oliva", Istituto Francese — Napoli (Italia)
1986 „Evacuare Napoli 2 — Nouvelles Peintures", Galleria Esca — Nîmes (Francia)
„Evacuare Napoli 2", Hôpital Psychiatrique, Montpellier (Francia)
„Evacuare Napoli 2", Crac Languedoc Roussillon, Beziers (Francia)
„Octobre des arts", Lyon (Francia)
1987 „Trigon 87", Neue Galerie am Landesmuseum Joanneum, Graz (Austria)
„Equinozio d'autunno", Castello di Rivera (Italia)

FEHÉR LÁSZLÓ 1953 Székesfehérvár

Önálló kiállítások
Mostre personali

1977 Művelődési Ház, Kincsesbánya
1979 FÁÉV, Székesfehérvár
1980 Stúdió Galéria, Budapest
1983 Műcsarnok, Budapest
1986 Velinszky László Ifjúsági és Úttörőház, Székesfehérvár
1988 Neue Galerie am Landesmuseum Joanneum, Graz
Műcsarnok, Budapest

Csoportos kiállítások
Mostre collettive

1977 Stúdió 77, Csók István Képtár, Székesfehérvár
1978 Stúdió 78, Miskolci Galéria, Miskolc
1979 Realista Festészeti Triennálé, Szófia
1980 39. Velencei Biennálé, Velence
1981 Nyitás I., Fészek Galéria, Budapest
1982 Art Hongrois Contemporain, Marseille, Menton, Lyon, Paris
1983 Szín-tézis-próba, Dorottya utcai Kiállítóterem, Budapest
Stúdió 83, Ernst Múzeum, Budapest
1984 Sinaide Ghi, Róma
Fiatal magyar művészek kiállítása, Sajna Galéria, Varsó
1985 Tradíció és Jelen, Fészek Galéria, Budapest
Drei Generationen Ungarischer Künstler, Neue Galerie, Graz
40 alkotó év, Műcsarnok, Budapest
Stúdió 85, Ernst Múzeum, Budapest
Pillanatkép. Magyar festők három nemzedéke, Műcsarnok, Budapest
1986 Eklektika, Magyar Nemzeti Galéria, Budapest
Dialógus II., Fészek Galéria, Budapest
Impact Art Festival, City Museum, Kyoto
Stúdió 86, Budapest
1987 Neue Sensibilität – Ungarische Malerei der 80er Jahre, Galerie der Stadt Esslingen, Villa Merkel, Esslingen
Arte Fiera 87, Bologna
Art Contemporain Lyon, Elac, Lyon
Ungarische Malerei der 80er Jahre, Westfalenpark, Dortmund
Mythen aus Ungarn, Tuscania, Landeskulturzentrum, Linz
XIX. Cagnes-sur-Mer-i Nemzetközi Festészeti Fesztivál
Alte Gefühle, Galerie Knoll, Wien
XXII. Internationale Malerwochen in der Steiermark, Graz
Új Törekvések, Brno, Karlovy Vary, Prága
Új Szenzibilitás IV., Pécsi Galéria
Mágikus Művek, Budapest Galéria, Szombathelyi Képtár
Domus Aurea, Fészek Galéria, Budapest
1988 8 Ungarische Maler, Galerie Knoll, Wien
Arti et Amicitiae, Amsterdam
1989 8 Ungarische Maler, Neue Galerie der Stadt Linz

Díjak
Premio

1978 Derkovits-ösztöndíj
1982 A Fiatal Képzőművészek Stúdiójának díja
1986 A Művelődési Minisztérium Római Magyar Akadémia ösztöndíja
1987 A XIX. Cagnes-sur-Mer-i Nemzetközi Festészeti Fesztivál díja

SOÓS TAMÁS 1955 Budapest

Önálló kiállítások
Mostre personali

1980 Eötvös Klub, Budapest
1984 IH Galéria, Pécs
1985 Liget Galéria, Budapest
Stúdió Galéria, Budapest
1986 IH Galéria, Székesfehérvár
GAMF Galéria, Kecskemét
1988 Ferencvárosi Pincegaléria, Budapest (Szőnyei Györggyel)
Galerie Eremitage, West-Berlin

Csoportos kiállítások
Mostre collettive

1978 Kortárs Művészet, Magyar Nemzeti Galéria
1979 Stúdió 79, Pécs
1980 Viále Európa, Róma
1981 Grafikai Biennálé, Miskolc
1982 Rajzbiennálé, Salgótarján
1983 International Graphic Biennale, Ljubljana
International Drawing Biennale, Cleveland
Magyar Grafika és Rajzművészet, Magyar Nemzeti Galéria, Budapest
1984 Realista Festészeti Triennálé, Szófia
International Drawing Biennale, Rijeka
Fiatal magyar művészek kiállítása, Sajna Galéria, Varsó
Sinaide Ghi, Róma
1985 Tradíció és Jelen, Fészek Galéria, Budapest
Hommage à Giorgo de Chirico, Fészek Galéria, Budapest
Új Szenzibilitás, Budapest Galéria, Budapest
Drei Generationen Ungarischer Künstler, Neue Galerie, Graz
Pillanatkép, A magyar festők három nemzedéke, Műcsarnok, Budapest
Peintres Contemporains Hongrois, Galerie des Beaux-Arts, Bordeaux
Hungarian Painters, Gallery Route One, University of California
Davis, Uc Memorial Union Gallery, California
International Graphic Biennale, Cabo Frio, Brasil
Impact Art Festival, Kyoto
1986 Eklektika, Magyar Nemzeti Galéria, Budapest
International Graphic Triennale, Frechen
1987 Neue Sensibilität – Ungarische Malerei der 80er Jahre, Galerie der Stadt Esslingen, Villa Merkel, Esslingen
Zeitgenössische bildende Kunsnt aus Ungarn, Galerie der Künstler, München, Műcsarnok, Budapest
Vecchi Sentimenti, Tuscania
Mythen aus Ungarn, Galerie Landeskulturzentrum, Ursulinenhof, Linz
Alte Gefühle, Galerie Knoll, Wien
Ungarische Malerei der 80er Jahre, Westfalenpark, Dortmund
XXII. Internationale Malerwochen in der Steiermark, Graz
Új Törekvések, Brno, Karlovy Vary, Prága
Új Szenzibilitás IV., Pécsi Galéria
Domus Aurea, Fészek Galéria, Budapest
Triennale Europea dell'Incisione, Grado
4 Mostra Internazionale di Grafica, Instituto per la Cultura e l'Arte, Catania
Premio Internazionale Biella per l'Incisione, Biella
1988 4. Internationale Triennale der Zeichnung, Kunsthalle, Nürnberg
Prix Ars Electronica 1988, Linz
8 Ungarische Maler, Galerie Knoll, Wien,
Arti et Amicitiae, Amsterdam
1989 8 Ungarische Maler, Neue Galerie der Stadt Linz

Díjak
Premio

1985 A Fiatal Képzőművészek Stúdiójának díja
1986 A III. Országos Rajzbiennálé díja
1987 Derkovits-ösztöndíj
1988 IV. Internationale Triennale der Zeichnung díja, Nürnberg

VIGADÓ GALÉRIA, BUDA

Jeney István rendező — színész-rendező — valószínűleg azért vette elő Goethének ezt az agyon nem játszott művét, hogy a már agyonjátszottak helyett ezzel mutassa meg a lelkünk mélyén dúló érzelmi viharokat és életünk megoldhatatlan konfliktusait. A Stella szerelmi háromszögében sok költőiség és egy öröktől létező emberi alulmaradás bújik meg — és megbújik továbbra is. Ez a „színjáték szerelmeseknek" sem elringatni, sem megrendíteni, sem megdöbbenteni nem képes — elsősorban éppen a színjáték okán.

Kevés kivételtől eltekintve kétféle szereposztási tévedés határozza meg az előadást. A két nő által szeretett finom, légies, arisztokrata férfit, Fernandót Csuja Imre játssza, aki igyekszik is, tud is erőteljes és férfias lenni, de a figura többi — és úgy látszik, fontosabb — jellemzőjével szükségszerűen marad adós: nem neki való Fernando szerepe. A fiatal és érdekes Varga Éva — Stellát játssza — pedig színészi érettséggel nem győzi még ezt a figurát.

A másikfajta szereposztási tévedés komolyabb, és jobban szembetűnik: a stúdióközelségben, mintegy karnyújtásnyira alakító Urszuly Edit — Lucie szerepében — kínosan alkalmatlannak látszik erre a típusú jelenlétre; „civil" szövegmondása nagyon zavaró. És nagyon feltűnő a finom és pasztell — valamint gyönyörűen beszélő — Jancsó Sarolta mellett.

Jeney rendezése feszült, merev és erőlködő. Szeretne győzni a könnyedén, lazán, magától értetődően tragikus költői szerelmen.

Csáki Judit

A VÁD TANÚJA
Miskolci Nemzeti Színház

Rengeteg krimit fogyaszthatunk filmben, tévében, könyv alakban. Színházban nemigen. Alig akad belőlük évente egy-két bemutató. Általában ezek sem igazán jelentősek, inkább tisztes színvonalon létrehozott széria-előadások. Nem keltenek különösebb izgalmat. Sokszor világhódító szenzációk jutnak nálunk erre a sorsra. Agatha Christie *A vád tanúja* című bűnügyi játékát a Marlene Dietrichhel és Charles Laughtonnal készült filmváltozat után most láthatjuk színpadon először Magyarországon, a Miskolci Nemzeti Színház kamaraszínházában. Agatha Christie művében nem folyik vér, nincsenek erőszakos akciók. Vannak azonban emberi szörnyűségek, sőt szörnyetegek, ugyanakkor minden iszonyat játékká oldódik, minden borzalom ellenére érzünk némi nosztalgiát a régi szép idők iránt. A szellemes replikák ragyogó játéklehetőséget biztosítanak a színészeknek. Az elképesztő meglepetések, a fokozatosan megfejtett titkok pedig megdöbbentő feszültséggel töltik meg a darabot. Az előadásról ugyanez nem mondható el. Ritkán izzik fel igazán. A bírósági tárgyalás, mint helyszín, a tanúk egymás után való beidézése könnyen csábít arra, hogy a színészek „magánszámokat" adjanak elő. Ezek között igen jók is vannak. Persze Tímár Évától (Christie Vole) már az ellenkezője lenne meglepő. A döbbenet pillanataiban félelmetesen változik át okos, fölényes nőből meggyötört, ragadozó hisztérikává. Öröm látni Csapó Jánost (Sir Wilfrid Robarts, királyi tanácsos) is, aki tud egyszerre gyermekien félénk, cinikus, gőgös, rafinált, kemény és szeretetre méltó lenni. A szereplők egymással való harca mégsem bontakozik ki igazán. Rátky György rendező sem a darab egészére figyelt. Így sokszor nincs izgalom, sok minden színészi „hozott anyagból" készült. Csiszár Imre ezúttal díszlettervezőként jegyzi az előadást. Egy jó krimielőadás különleges nyalánkságot jelenthetne a közönségnek, és telt házat a színháznak. Ezúttal azonban csak egy bérleti előadást látunk. **Bóta Gábor**

Körtvélyessy Zsolt, Tímár Éva

HÁROM NŐVÉR
Ódry Színpad

Általában négyévente vizsgáznak a főiskolán Csehovból. Amikor Horvai István növendékei végeznek. Ezért akár hagyománytörőnek is tekinthető, hogy Ruszt József rendezésében ezúttal Kerényi Imre végzősei vágyakoznak a lehetőségek Moszkvájába. Kezdettől fogva reménytelenül. Ezt sugallja az a fájdalmasan elégikus hangulat, melyet a rendező az orosz falut jelképező nyírfákkal körülvett színpadra teremt. Nem először, hiszen két évvel ezelőtt Zalaegerszegen már hasonló alapgondolattal, sok ponton visszatérő rendezői megoldással és szerepértelmezéssel vitte színre a művet. Ezúttal háttérbe szorulnak a jól ismert ruszti jelképek, és a középpontba a színészi munka kerül.

A növendékek állják a próbát, jól beszélik Csehov nyelvét. Nemcsak a hangulatot kapják el, de néhány villanással, jó mozdulattal a laza kapcsolatok hátterét is érzékeltetik. És legtöbbjük megsejtet valamit azokból a belső titkokból is, amelyek mindannyiukat röghöz kötik. Spilák Klára megkeseredett, tűrni tudó Olga, Kolti Helga szenvedélyes, öngyötrő Mása, Kerekes Éva naivitást nélkülöző, dacos Irina. Csomor Csilla Natasájának mindenkit elnyomó racionalizmusa is csak az egyre értéktelenebbé váló mindennapok feletti uralkodáshoz elegendő. Szervét Tibor Versinyinben szépen dolgozza ki a szerelmes alezredest, a hódító külsejű férfit, aki egyben az oly áhított moszkvai levegőt is behozza a Prozorov-házba. Mellette mindenki más jelentéktelen. Galbenisz Tomasz jelesre megoldott szószátyár Tuzenbachja éppúgy, mint Juhász Károly agresszív Szoljonije. De a lányoknak még ilyen kis életörömök sem jutnak. Szól az induló, elmennek a katonák, semmibe tűnnek a Moszkva-parti esték. A három nővér pedig a színpad szélén ül, lógatja a lábát a semmibe és panaszkodik . . .

Csizner Ildikó

Kiállítás

FOTOGRAMATIKA
Józsefvárosi Galéria

Nemrégiben ugyanitt Türk Péter nagyalakú fotogramjai — vagy ahogy ő nevezte, „pszichogramjai" — voltak láthatók, most pedig egy igen érdekes kiállítás a fotogram-műfajban rejlő alakítási lehetőségek ábécéjét vázolja fel az Iparművészeti Főiskola vizuáliskommunikáció-stúdiója (van ilyen!) fotó szakos hallgatóinak jóvoltából.

A két kiállítás nem véletlenül került egymás mellé: mindkettő alkotói szisztematikus vizuális kísérletek során jutottak el a kiállított, fényképezőgép nélkül készített fényképekig. Csakhogy míg Türk egyetlen kiérlelt módszert próbál művészi rangra emelni, s azt ismételgeti az unalomig, addig a nála jóval fiatalabb fotósok most valóban kísérleteznek. Stiláris előítéletek nélkül próbálják végig, mit lehet kezdeni a fényképezés alapelemeivel, a fotópapírral, a hívóval, a fixírrel, a fénnyel, s közben meglepő felfedezéseket is tesznek. Czeizel Balázs például a fotogramot és az úgynevezett kemogramot házasítja össze, Eperjesi Ágnes csurgó hívóban mos kezet, és ezt rögzíti a fotópapírra, Jederán György tárgyakat fényérzékenyít, Hübner Teodóra színes fotogramokat manipulál, Zsuffa Csaba pedig a hívót spray-ként használja, s így ér el festői hatásokat.

Mauer Dóra tanítványainak műhelykiállítása egy korszerű művészetpedagógiai gyakorlatnak is szép példája.

Boros Géza

SOÓS TAMÁS ÉS SZŐNYEI GYÖRGY KÉPEI
Ferencvárosi Pincegaléria

Szerencsés eset, ha olyan művészek szövetkeznek közös kiállításra, akik művészi elveikben rokonságot éreznek, munkáik egymáséira rezonálnak, és a művészi alkotófolyamat hasonló stádiumában mutatkozhatnak be. Soós Tamás és Szőnyei György itt bemutatott munkáit a jó értelemben vett „stúdiumkarakter" határozza meg; magukban hordozzák a vázlat, a kísérletezés, a képi próbálkozás minden velejáróját. Az előtanulmányok, vázlatsorok mindig is fontos szerepet játszottak a művészi alkotásban.

Soós Tamás sorozatának darabjai tájképek, pontosabban tájrészletek. Érzelmektől és hangulatoktól indított spontán kivágatok, az érzelmi és szellemi telítettség állapotának szilánkjai. Hol vékony, áttetsző, szinte rokokósan lágy festékrétegek hullámzanak a keskeny tépett vászonsávok horizontján, hol kissé esetlen, amorf formák fogják össze a tömött festékfelületeket. Benne van ezekben a kis képekben Soós korábbi monumentális festményeinek minden jellemzője: a gesztusfestészet könnyedsége, a gomolygó felhőképek örvénylése, a misztikus tájképek kozmikus befelé fordulása. Ugyanakkor ott a kis képekre jellemző személyesség, a művész önmagában való elmerülésének intimitása is. Ugyancsak spontaneitás és véletlenszerűség jellemzi Szőnyei György grafikáit is, de az ő formavilágát valós élmények inspirálják. A málladozó vakolat felületjátékai, a víztócsákban gyűrűző esőcseppek, az önmaguktól tökéletessé rendeződő lehulló papírhulladékok. A grafikai kidolgozás precizitása, az egyes részletek tudatos kiemelései, a fehér és fekete kontrasztjaira építő komponálás a természetes esetlegességet a művészi alakítás szintjére emelik.

Gergely Mariann

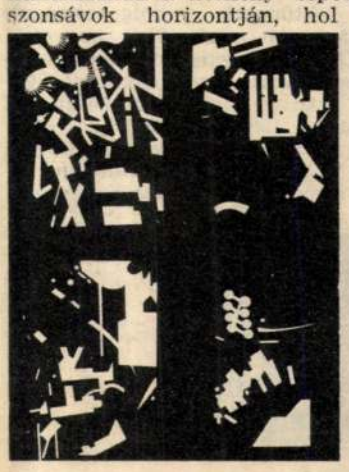

Film

RÁNTS FEGYVERT
Amerikai film

A címe nyilván elárulja, hogy westernről van szó: lehetséges, hogy abban ugyan kevesebbszer rántanak fegyvert, mint egy második világháborús filmben, a „rántás" viszont sokkal látványosabb! A westernhősök attól (is) igazán hősök, hogy a másodperc töredéke elég nekik ahhoz, hogy a coltot előkapják, megpörgessék, tüzeljenek és annak nyomán az ellenfél holtan essék össze. Ilyenfajta látványokban bővelkedik ez a film is, amelyet azonban jóval szórakoztatóbbnak találok a westernek nagy átlagánál. Mert cselekménye egyszerű vonalú, mégis izgalmas fordulatokban bővelkedő és hatásos. Mert nem nélkülözi a humort és az iróniát, azaz nem olyan patetikusan romantikus, mint a hajdani westernek. S mert ugyanez a modernebb irányzat bizonyos kellemesen erotikus s még a humort sem nélkülöző szexjelenetekben is megnyilvánul. (A régi westernekben a csók volt a maximum, tetőtől talpig felöltözve.)

No meg aztán, ami nélkül nincs western: igazi sztár a főszereplő, méghozzá olyan, akinek még így, megöregedve is hitele van. Elhiszszük neki, hogy csípőből lő, hogy rettenthetetlen és mindenki retteg tőle, s hogy még az ágyban is felülmúlhatatlan. Pedig jóval elmúlt 60 éves Kirk Douglas, nálunk veteránnak mondják az ilyet, Hollywoodban még kasszavonzó név és westernhős. Ráadásul egy másik, Kirk Douglasnál csupán néhány évvel fiatalabb hollywoodi sztár a film másik hőse, James Coburn. Remekül lő csípőből ő is, és igen jó színész ő is.

Barabás Tamás

ITT NEM JÁRNAK IDEGENEK
Szovjet film

Az újságok bűnügyi rovataiban olvasható hajmeresztő eseteken edződött mozilátogatók nem csodálkoznak azon, ha egy bankrabló ámokfutását látják viszont a filmvásznon. Az életből ellesett (?) bűntény kívülálló szemlélőiként azonban rögtön számon kérik a filmen az izgalmakat, a játszma kínálta feszültségeket.

Az Anatolij Vehotko—Roman Jersov rendezőpáros irányításával készült szovjet kalandtörténet, bár a műfaj sajátosságait igyekezett szem előtt tartani, mégsem nevezhető sikeres munkának. A halászkolhoz pénztárából elemelt több tízezer rubel elrablóját fiatal rendőr hadnagy veszi üldözőbe. A helyszín egy világtól elzárt, csak vízi úton megközelíthető szigetcsoport. Koszirev nyomozó munkáját a forgatókönyv alaposan megkönnyítette, amikor zárt, szinte laboratóriumi környezetet teremtett a hatszereplős kamaradrámához, leszűkítve üldözők és üldözöttek játékterét. Ennek a dramaturgiai cselfogásnak további haszna, hogy lehetőséget nyújt a bravúros motorcsónakos jelenetek megvalósításához. A vízen száguldó papucshajók mellett néhány ökölpárbaj jelenti az *Itt nem járnak idegenek* című bűnügyi filmben az izgalmat.

Mindenki előre kitaposott szerepúton halad; a bandita kellőképpen gonosz és elvetemült, a rendőr pedig maga a szolgálati szabályzatból földreszállt kötelességtudat. Ádáz harcuk végső kimenetele egy pillanatig sem lehet kétséges. **Gáti Péter**

PINOCCHIO
Amerikai rajzfilm

Épphogy huszonévesen már azt énekelte Szörényi Levente: „Amikor én még kissrác voltam." Magam, sajnos jóval régebben voltam kissrác, amikor Walt Disney 1940-ben elkészítette (s még ugyanazon év karácsonyán nálunk is bemutatták!) második egész estét betöltő színes rajzfilmjét, a *Pinocchiót*. Az első, a *Hófehérke*, a maga hamvas bájával, éppen elsőségével utólérhetetlen volt és feledhetetlen, de a Pinocchióért sem kell szégyenkezni. Most, hogy csaknem négy évtized múltán újra láttam, tapasztalhattam, mert rengeteg gyerek ült a moziban: a mostani kissrácoknak ugyanúgy tetszik, ahogy annak idején mi élveztük, az igazi, élő kisfiúvá vált fabábú sok izgalmas kalanddal teli bájos történetét. „Légy bátor, őszinte, önzetlen" — mondja a jó tündér, aki Pinocchio-fabábúból Pinocchio-kisfiút varázsol és ennél szebb életprogramot ma sem lehet adni a gyermekeknek. Walt Disney, akit életében, de halála után is annyian, és annyiszor legiccsőztek, mégiscsak megfogott valamit a maradandóságból. **B. T.**

Hanglemez

KÉT SCHUBERT-SZIMFÓNIA

1816-ban, amikor Schubert a IV. (c-moll) és az V. (B-dúr) szimfóniáját komponálta, Beethoven már a VIII-nál tartott. A csodált mester alkotásai természetesen nem maradtak hatástalanok a 19 esztendős fiatal szerzőre, de maga meg sem próbálta, hogy felérjen hozzájuk. Ez is a magyarázata, hogy Schubert szimfonikus kompozícióinak érzelmi világa, hangvétele, technikai megoldásai inkább Mozartéhoz és Haydnéhoz állnak közelebb. Feltűnő bennük a melodikus invenció gazdagsága, faktúrájuk, kidolgozottságuk azonban nem mérhető a nagyokéhoz. De természetesen érdemes velük foglalkozni; így gondolhatta Fischer Iván is, amikor a Fesztiválzenekarral 1985 karácsonyán eljátszotta a B-dúrt, a következő évben pedig a „tragikus" melléknévvel illetett c-mollt. A lemez tehát, melyről szót ejtünk, koncerttermi felvétel, annak minden erényével és gyengéjével. Erénye, hogy a produkció a megszólaltatás pillanatában létrehozott akusztikus élménnyel szolgál (vagyis nem egy stúdió, templom stb. steril hangzásával), gyengéje, hogy — ezúttal — az előadás színvonala nem éri el azt a magaslatot, melyet a Fesztiválzenekartól elvárunk, s többnyire meg is kapunk. Persze, ez a szolid, korrekt teljesítmény sem mindennapos hangversenytermeinkben, mégis szokatlan a vonósok meglehetősen fénytelen játéka (szemben a kitűnő fúvóskarral). A biztos ritmustartás, a mindkét kompozícióban gyakori, élettel teli gyors tételek (all. vivace, allegro stb.) most sem tévesztik el a hatást Fischer Iván interpretációjában. A viszonylag ritkán hallható szimfóniákkal való közelebbi ismerkedést jól szolgálja a koncerttermi felvétel. *(Hungaroton)* **Albert István**

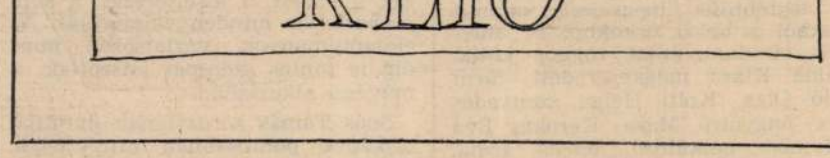

TÖRTÉNELEMTUDOMÁNY

Folyóirat

MŰHELY

Egyre emeli az igényesség mércéjét a győri Műhely. Múlt évi utolsó száma a sikerültek között is a legsikeresebbek közé tartozik. A jónál jobb tanulmányok, esszék, cikkek között alig tudnék mi[nt] sorrendet megállapítani. Sz[em]tűnő mégis három szociológiai, ciografikai tanulmány, amely[ek] 6-os szám profilját, illetve [a] firmusát" adja meg. Zi[nner] György *A németség asszim[ilációja] Győr-Sopron megyében*, Varga [Jó]nő *Szakközépiskolások szociál[is] muskéje* és Perjámosy István *Hátrányos helyzetű térségek* című tanulmánya egy fantasztikus regény élményizgalmával ér fel.

Tájhoz és megyéhez kapcsolódik szinte valamennyi írás. Mintha szigorúan behatárolt számnak szánták volna ezt a számot. Győr-Sopron megye kétségkívül kimeríthetetlen témában, anyagban. Pomogáts Béla „vázlatot" készített Galgóczi Erzsébetről, Tóth Antal Pátzay kisplasztikáinak jelentőségéről, Kerék Imre pedig a fiatal Tönköl József költőt fedezte fel az olvasó számára.

A sorból éppen csak hogy „kilóg" az *Égtájak* rovat, amely a horizont szélén egy pazar örmény novellát (Asot Avetiszjan) csillogtat meg, és egy-egy Svédországban, illetve Kanadában élő magyar költő versein gondolkodtat el. A forrás értékű, hellyel-közzel megerőltető szellemi koncentrálást igénylő tanulmányok pihenőpadjait jelentik e szépirodalmi csemegék. **Rédey Pál**

ÚJ TÜKÖR / Képes kulturális hetilap

Szerkesztőség: Budapest VII., Lenin körút 9—11. 1073
Telefon: 221-285, 222-408
Főszerkesztő: **FEKETE SÁNDOR**
Főszerkesztő-helyettes:
GYURKÓ LÁSZLÓ, KÖRÖSPATAKI KISS SÁNDOR

Kiadja: **PALLAS LAP- ÉS KÖNYVKIADÓ VÁLLALAT**
Budapest VII., Lenin krt. 9—11. 1906
Felelős kiadó: **SIKLÓSI NORBERT,** a Pallas Lap- és Könyvkiadó Vállalat vezérigazgatója
HU ISSN 0133—1361

88.0048 Athenaeum Nyomda, Budapest, rotációs mélynyomás. Felelős vezető: **SZLÁVIK ANDRÁS** vezérigazgató. Meg nem rendelt fényképekért és kéziratokért a szerkesztőség nem vállal felelősséget.

A szerkesztőbizottság tagjai:
FEKETE SÁNDOR
GYURKÓ LÁSZLÓ
KELETI ÉVA
KÖRÖSPATAKI KISS SÁNDOR
NÁDAI FERENC
ÖKRÖS LÁSZLÓ

Terjeszti a Magyar Posta. Előfizethető bármely hírlapkézbesítő postahivatalnál, a hírlapkézbesítőknél, a Posta hírlapüzleteiben és a Hírlapelőfizetési és Lapellátási Irodánál (Helir) Budapest XIII., Lehel u. 10/a. — 1900 —, közvetlenül vagy postautalványon, valamint átutalással a Helir 215-96162 pénzforgalmi jelzőszámra. Előfizetési díj: negyedévre 120,— Ft, fél évre 240,— Ft, 1 évre 480,— Ft.

SOÓS Tamás

FRANK János: El Greco - 1. magyarok. = ÉS XXXV.évf.32.sz. 1991. aug. 9. 13.p.

Bp., Szépművészeti Muzeum, 1991
spnyol-mgyar kiáll. Tisztelet El Greconak

Greco
alaposan átírt *Bűnbánó Magdolnáját* látjuk *Soós Tamás* diptikhonjának jobb szárnyán, a másikon talán egy rózsaszín *Matisse*-idézetet. Ő tudja miért, ez a stílusát olyan gyakran váltogató virtuóz festő.

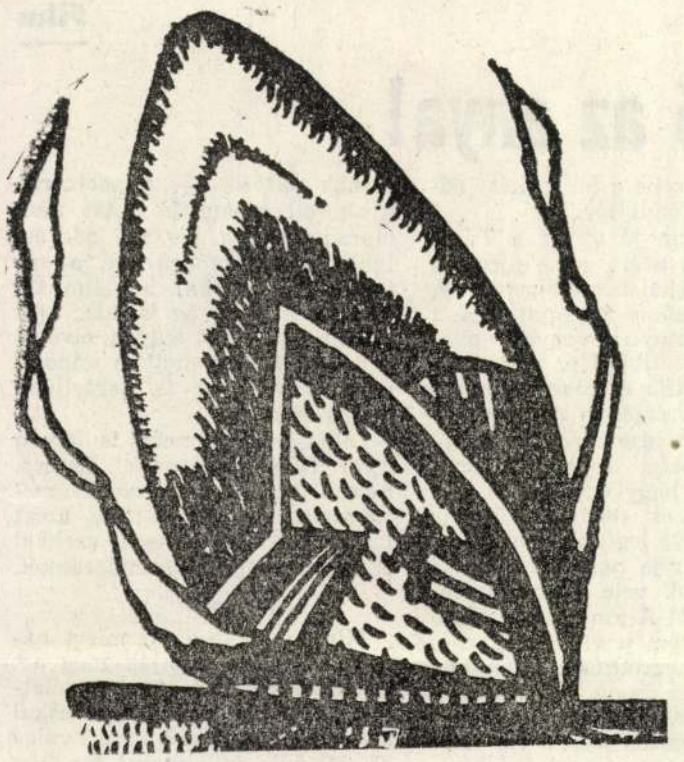

Stefanovits Péter rajza

CSUKÁS ISTVÁN:

GYEREKARCOM VISSZANÉZ RÁM

Gyerekarcom visszanéz rám a tükörből
nem tudok mit kezdeni vele, de azért
próbálkozom: rávigyorgok, kacsintok, semmi,
mintha jég mögül nézne rám, elég hűvösen,
ahogy grimaszolok és idétlenkedek egyre
fáradtabban, elszálló hittel, öregedő bohóc,
hogy kicsaljak legalább egy irgalmas mosolyt,
egy rezzenést, egy rebbenést, valami kis fényt,
onnan, honnan, kitől, kinek, lehúnyom
a szemem, lassan felnyitom: eltűnt s eltűntem
én is, csak a tükör, csak a tükör, csak a tükör.

EZ A TÁNYÉRKÉPŰ SZEPTEMBERI HOLD

Ez a tányérképű szeptemberi hold
álmos kíváncsisággal követ, reggel
tejért ballagunk a boltba, azután
kiülünk a tópartra, nézegetjük a vizet,
lassan átmos őszi nyugalma, neki
az arcát tükörben, nekem a lelkemet,
bámulunk lustán a nyár után, nagy
tarka lepkeszárny, hova tűnt, majd azon is
elmerengünk, hogy mivé lesz ez az őszi
zűrzavar, hiába tudjuk, fel sose fogjuk,
majd leborotválja a tél a vízből
kiálló sörtét, torzsat, holdat, zűrzavart,
a hegy mögött már feni fagy-élű kését.

TOTÓZZON! — BÚGJA A VADGALAMB

Totózzon! — búgja a vadgalamb,
a nyárnak támasztom a hátam, derűsen
hallgatom az égi intést, világosan értem
a madarak nyelvét, egy légkalapács-fejű
harkály megsorozza a fát: ratatata,
a kukac gumi sikolya elpattan, a varjú
fékcsikorgása recseg, a verebek kávét
darálnak uzsonnára és a seregélyek
sípládát csinálnak a mogyoróbokorból;
szállj be te is, énekelj velünk — hívogatnak,
de eszemben sincs versenyezni, bölcsen befogom
a szám, s megvetően lepöttyint egy rigó.

MAGYAR TÁJ, MAGYAR ECSETTEL

A fűben guggol egy szovjet katona,
haza menne, de már nincs hova.

És ahonnan menne, az sincs többet.
Asztrált seggel szennyezi a földet.

Körülálljuk, sértőt a sértett,
guggol köztünk a keserves kísértet.

KUN ÁRPÁD:

ESŐKÖNYV

(részletek)

Kopogtatok

Keménytojást főzök éjszaka. Csendben dolgozom, mert Zita benn alszik. A forró vízből kivett tojást odaütöm az asztalhoz. Nem reccsen be elsőre, kopog a nagy kerek asztallapon. A présház konyháján vagyok, amit csak egy függöny választ el a helyiség másik részétől, ahol óriási szüreti kádak állnak, mint összetorlódott hajótestek.

Az asztallap alól nem szól fel senki. Az asztal alá csak nagynéném szobatacskója szokott behúzodni, mikor eszik a család. És onnan koldul kifelé. Olyankor morgás jön az asztal alól, de ezt itt nem részletezem. Az asztallap alatti árnyékos hely mostan kihalt.

Majdnem egyszerre emeltük fel fejünket a könyvből délelőtt. Honnan jön ez az átható bűz? Az első persze a zokni-, a cipőszagolgatás. Mindenféle zacskókkal zörgünk, hogy melyikben mi van, de az alattomos bűzforrást nem találjuk. Én rohadó egérdögre gyanakszom. Anyám azzal kezdte a tavaszt, hogy egérirtót szórt ki. Most nyár van.

Négykézláb nézünk ágy és szekrény alá. Sok állat betévedhet, hiszen itt az erdő. De mi bűzlik? Aztán visszatelepszünk. Csak bizonyos testhelyzetekben érezzük, másokban nem. Ennyiben maradunk. Nem tudjuk, mi bűzlik.

Amikor odaütögetem a tojást, már arra sem emlékszem, hogy bűzlött valami. Mégis most kopogtatok.

Kaméleonszirup

Medárdus nagy vizipumpával a vállán megy a forrás felé. A tömlő kígyója hanyagul tekereg mögötte. A tömlő végén valóban kígyófej van, vörösrézből, és aprókat pattan a kavicsokon.

A vizipumpa a német vegyiüzemek legjobb üvegszálából készült. Belelátni, mint a neonhalba. A levegőcsatornában a masszív piros csőlakó, a dugattyú most pihen.

Gondos lendülettel, könnyed hórukk-kal teszi le a forrás medencéje mellé, a fövenyre Medárdus a vizipumpát. Éppen csak megdöng a föld, amiből lehet tudni, hogy súlya van.

Hogy a környező cseresznyefákon is felfigyeljenek rá, a forrásnál valami készül. A cseresznyefákon gyerekek, *fánként* körülbelül kettő. Az idén csak ők mennek fel (bár tömve vannak a fák), mert a koronában minden mozdulat, egy zuhany, szinte úszva közelítik meg a cseresznyét.

A forrás vizét mintha lapátolnák belülről a sziklából, szakaszosan bugyog ki, és nagyon hideg. Medárdus egy korong alakú műszert tesz bele, ami valószínűleg nem mér semmit. Számlapja alá csak egy kicsi állat lehet bezárva, ami a számok alatti lukakon kétségbeesetten ki-kinéz. Ettől olyan, mintha a bejelölt értékek változnának.

A vizipumpa összeszerelése hosszadalmas munka. Rögzíteni kell, a csatlakozó szerelvényeket ráhelyezni. Megnézni, hogy minden szorul és feszül. Legvégül ki kell tenni a leterített színes kendőre a pótalkatrészeket. Ezek a legcsillogóbbak és a legbonyolultabbak, komoly műszaki ékszerek. Medárdus csak a közönség kedvéért mutatja be őket, ami közben összegyűlt. Gyerekek hallgatják néma csendben Medárdus előadását.

— Ha most megnyomom a pumpát, itt, ezzel a gombbal, akkor a tömlő rézcsapjából, látjátok, a kígyófejből kiáramlik valami. Egyelőre nem fontos, micsoda. És hirtelen tízszer olyan könnyű lesz a víz, mint rendesen. Mégsem szökik a magasba páraként, mert anyagában ugyanolyan marad. Ugye, kinézetre is folyékony még mindig? Ha ezt a kísérletet tengeren csinálnánk, persze óriási méretekben, akkor a vízen úszó hajók, nincs jobb szó rá, lepottyannának a tengerfenékre. Gyorsabban, mint ahogy a feldobott kő visszahull. Borzalmasabb lenne az utasoknak, mintha repülővel zuhannának le. Na ja, lehet-e összehasonlítani?

Világos, hogy ezt a szokatlan állapotot a víz nem viseli el sokáig. És színtelenből egy idő után furcsa színeket váltó folyadék lesz, úgynevezett *kaméleonszirup*. Most nézzétek! Ezeket a színeket nem látni sehol másutt. Banánfekete, bronzzöld, égőbarna, tűzlila. A molekuláris zűrzavartól szinte műanyaggá vált a víz. A szagát és az ízét ne is próbáljuk leírni, mert a keleti gyümölcsöktől a patkányirtóig mindenhez hasonlíthatnának, és mégsem tudnánk érzékeltetni.

Miután ez a, mondjuk így, természetellenes szakasz lezárul, a víz állapota az ellenkező végletbe csap át. Megelevenedik. Elképesztő flóra és fauna kavarog benne, megint egyik pillanatról a másikra változva. Nyugodtan hajoljatok közelebb! A víz fölé nem csap ki ez a nyüzsgés. És itt minden, jól jegyezzétek meg!, kizárólag vízből van, a víz sem lép túl saját magán. — Hasonlíthatatlan ez a szőrös inda, amiből a gyökerek szemmel látható sebességgel nőnek. Arrébb meg egy hosszúkás fejben végződik. Aztán ezek az ikraszerű pillangók. Szétnyílva lehet, hogy csak díszek ezen a testen, itt ni!, amelyikre rátapadnak.

Ez a sok furcsaság ettől a vizipumpától van. Könnyen csinálhattok hasonlót otthon is, elég egy közönséges biciklipumpa. Az anyag, amit a pumpával a vízbe kell nyomni, majdnem semmi. Azt majd én adok.

Így kínozza a vizet Medárdus. Aztán a víz felépítéséről beszél, hogy jobban ismétli önmagát, mint a százlábú, mert mégcsak végtagjai sincsenek, amik ismétlődnének. A víz mindenhol ugyanaz. Mindenhol egy test. És három állapota van, nemcsak élet és halál.

— De ezt már a szüleiteknek kellene megérteni — harapja el indulatosan a magyarázat végét.

Én akkor fordulok be a kápolnánál a forrás felé, és már nagyon bosszant, hogy a háztól idáig nem tudtam semmi másra figyelni, csak a vizeskanna fülében csörgő valamire. Talán kavics. De hogy került bele? Forgatom. A kanna minden illesztésnél szépen és pontosan van lehegesztve. Nem tudok olyan laposan, zökkenéstelenül lépni, hogy ne egy óriás baba legyek a csörgőjével.

A forrásnál történtekről honnan is tudhatnék? Csak Medárdus tudja, a vízszakértő, hogy mit művelt. Én legfeljebb megálmodni tudom fehér alapon. Vagyis fehér papíron.

A forrás medencéjéből sistergő gőzoszlop tör föl. Látom, ahogyan szétrohannak a gyerekek. Amikor odaérek, egy teremtett lélek sincs ott. Senki, semmi. Leülök, leteszem a „csörgőmet". Várom, hogy leülepedjen a felkavarodott víz. Bár nem várhatok túl sokat, mert egészen ferdén — már oldalról — megjön az eső.

Lavina

Leérek a patakhoz, ahol fogat akarok mosni lefekvés előtt. Billegek a patak partjára dobott bádoglemezen. Három normális lépés, amíg keresztülgyalogolok rajta. Mintha a rozsda háromszavas mondata lenne, bongva behorpad alattam háromszor a hullámos bádog.

A vízből csak egy kortyot tartok a számban. Várom, hogy átmelegedjen. A földből kijövő víz az egyetlen hideg dolog ebben a fülledt sötétben. Várok, közben másfél lépés vissza középre.

A lemez, amin állok, kilapított kátrányoshordó.

Pár évvel ezelőtt utat akartak építeni fel a hegyre, a várromig. Felvonult a közeli kisváros útépítő vállalatának összes munkagépe. A sorbakapcsolt és zöldre festett, guruló munkásbarakok, elől kicsinyített óriásként az úthenger, amögött a füstölgő kátrányoskocsi süsüvonatként kanyargott a poros, düllőutakon. Méghozzá a legnagyobb aratásidőben. A gépek pokoli lármájában csak egymás tátogását látták a káromkodó sofőrök, az úthengeres és a kombájnosok. Aztán a monumentális kombájnok nehézkes manőverek után kitértek a szerelvény elől, amely tolatni nem tudott, csak előremenni.

A legmeredekebb útszakasz már le volt bitumenezve, amikor megindult a lavina. Fekete volt és nagyon lassú. A várrom alól levezető mélyútban emelkedett centiről centire. A megindulását senki nem látta. Jó méteres volt, amikor a szalonnázó munkások észrevették.

— Jön az út, most kanyarodott be — kommentálta az egyik a háttal ülőknek. — Szóval, itt van mögöttetek az összes bitumen — mondta már emeltebb hangon bele az értetlen arcokba ez a legértelmesebb, aki ráadásul még szemben is ült a katasztrófával.

— Múú, mit néztek? Hátra arc!

Ezt az első kanyart még bevette a fekete massza. Csak lejjebb csapott ki. De akkor már akkora tömegben felgyűlt, hogy az elvadult szőlőteraszok akácait pálcikaként ropogtatta maga alatt. Megnövekedett súlyától sebessége is megnőtt, úgy lépésben haladt. Két oldalról gyönyörűségtől visongó gyerekek követték, akik megneszelve a bajt, idegyűltek a környékről. Az öregebbje inkább lentről nézte a közeledő túlmákozott óriásrétest. Egy ideje úgy tekeredett, mert meg volt szilárdulva, mint a rétes, rétegesen.

Billegek a bádoglemezen, és köpködöm bele a fogkrémes vizet a patakba. Fölöttem. Medárdus-napja óta először, csillagos az ég. De még olyan nedves, hogy a hullócsillagok esés közben sisteregve kialszanak, és nem égnek semmivé a földfelszínig. Tudom, hogy most a föld különböző pontjaira ritka fémekből való golyók csapódnak be. És napokig hűlnek félig belefúródva a talajba.

Macska és egér

Ülök a padon a Gyalogkertben. A pad deszkái között a résben közeledik felém egy feltartott macskafarok. Úgy néz ki, mint cápauszony a vízen. De én nem látom semmilyennek, mert nem arra nézek. Meztelen combomon érzem aztán — mert glottgatyában vagyok — hogy valami végigsimít. Ameddig tart a másik oldalon még a pad, utánanézek, milyen peckesen lobog az alulról kormányzott szőrlobogó.

Kigyalogol a pad alól ez a toalettállat, és leül az orrom elé a járda betonjára.

Mindketten, úgy veszem észre, saját elfoglaltságot keresünk. Nekem ez csak jó, folytatom a növénynevek memorizálását. Silabizálom a betűket az egyre távolabbi táblácskákról, amik a szemben lévő ágyásban a tövekhez vannak leszúrva. Gilisztaűző varádics, borzas porcika, közönséges cickafark ... és eltűnik a macska.

Még a szappanbuborék is zajt csinál, amikor elpukkan. Ha csak akkorát is, amennyivel csodálkozva széttátom a számat.

— Káprázat voltál, ronda állat — suttogom. Viszont szemebe tűnik egy egér fej nélkül. Nagy döglégy rajta, mintha szürke bársonyra lenne felszúrva egy kékesfekete bross. A gyep és a tetem között piros hangyafonál.

SZENTJÓBY TAMÁS:

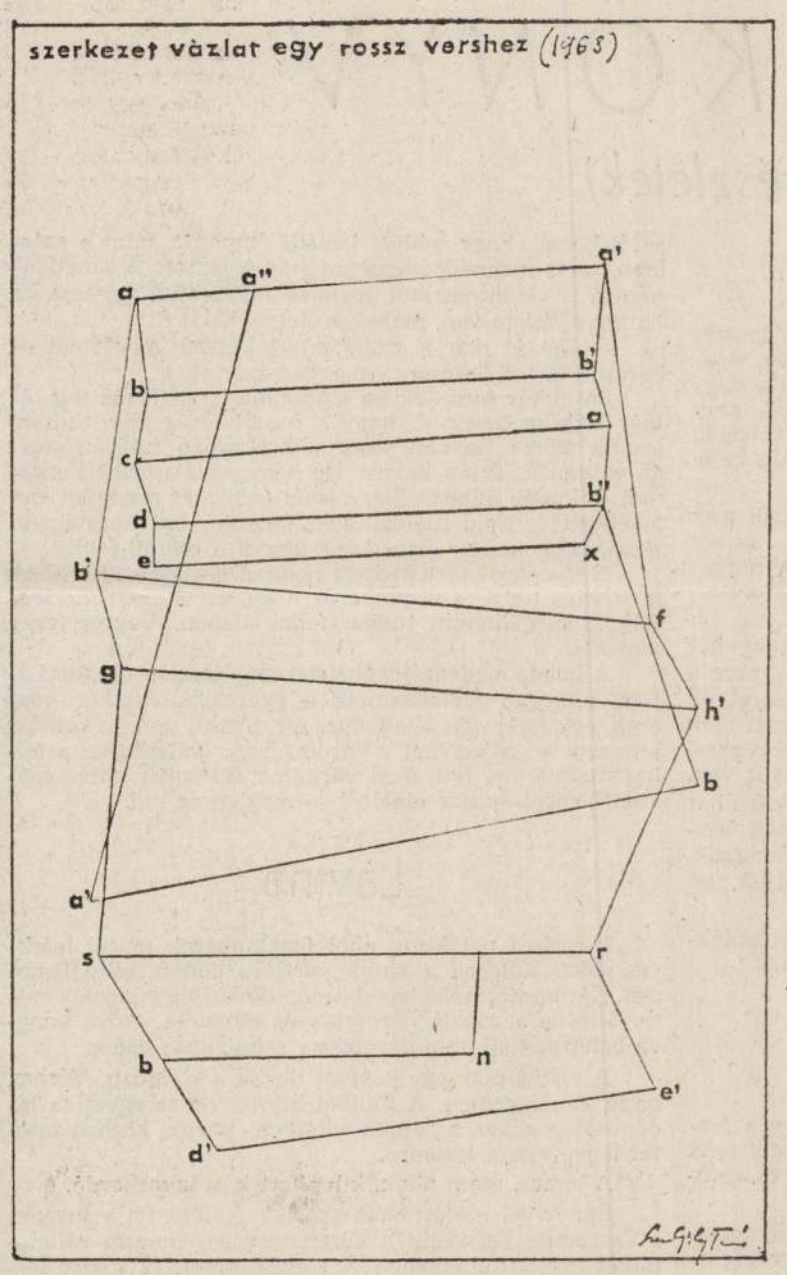

FRANK JÁNOS:

Képzőművészet

Minimális rendezés

Soós Tamás kiállítása azért olyan nagyszabású, mert a terem jóformán üres. Ez aztán minimális rendezés, a *Fészek Galéria* fenékfalán egyetlen, majdnem tíz négyzetméteres festmény, rajta két, talán a sakkfigurákhoz hasonlító, harmadfél méter magas idol. Utóda ez a transzavantgárd festő három év óta kedvelt amorf, mégis határozott árnyképeinek, melyekkel nyilván *Matisse* dekorativitása előtt tiszteleg. (A fenti sorozatot *Grazban* állította ki, Pesten nem láthattuk.) Eddig piros alapra állította a fekete figuráit, most megfordította a két főszereplő színt, vagyis az alap a fekete, az emberre, férfira-nőre utaló minta a vörös. Szakított a grazi képeinek szűkszavúságával, a festés tudatosan egyenletes simaságával is. És a fekete alapja most már nem egynemű, benne kékek, más szín is, csupa mozgalmasság, csaknem buja festékfölrakás, a piros figurák sem egyetlen tónusúak, sőt van bennük némi plaszticitás, pontosabban nincsenek olyan következetesen a síkban tartva, mint azelőtt. Újdonsága ennek az óriási tablónak az arányai. Mondtam már, a terem üres, üres a kép is. Illetve felületének zöme, vagyis a bőven számított középrésze. A tetőtől az alapig érő két alakot a művész, szemben a szokványos arányérzékkel széthúzta a festmény két oldaláig, a tűréshatáron túlra. A két sziluett „ragad" a kép oldaléleihez, nyomdásznyelven, a képszerkesztők szavajárása szerint „kifut". Ez a kompozíciós eretnekség Soós telitalálata. Uralkodik a térségben ez a kép, hiszen a terembelső-cipődoboz két oldalfalán semmi; látom még egy réteggel frissen festették szép fehérre.

A fiatal Soós Tamás *all round* művész, gyakran változtatja formanyelvét, de műnemeit is. Neves grafikus volt amikor diplomát szerzett gobelinből *(action gratuite?)*, egy művészeti filmet is rendezett egyszer — jól. A Fészekben pedig már szobrászként mutatkozott be. Papírmasé szobra az ő világától oly távol álló *Fritz Wotruba* plasztikájára is emlékeztet, a *Stonehenge* szelleméből is van benne valamennyi, gépember is ez, ma úgy mondják robot. Ezt a molochot a festő a helyiség terének egyharmados osztására helyezte, jócskán távolabb a felezővonaltól. Vallom, hogy kiállításon szobornak kép nem lehet a háttere: Soósnak mindent szabad. Nemcsak, hogy festmény van a plasztika mögött, hanem ez a fekete test éppen a nagy tábla fekete része előtt áll, igaz jó távol. Mégsincs baj, mert a panno festése fényes, ezzel szemben a szobor epidermisze tompább fekete, melyet a fehér falról visszavert reflektorsugár szürkére enyhít. A festészet és a szobrászat így együtt újabb műfajt teremt: az installációt. Ilyenkor a minimális eltolódás is fölborítja a házat, minden centiméternek jelentősége van. Különben ha jobbról vagy balról nézzük ezt a szobrot a tiszta, meszelt fal lesz a háttere, hogy még jobban hangsúlyozza markáns körvonalait.

Konceptuális nyomatéknak a festő egy *XVI. Lajos* korabeli hasas márványtestre applikált, füzérdíszes, többágú gyertyatartó reprodukcióját is falra akasztotta, nyilván azért, hogy ez az iparművészeti tárgy volna tárlatának archetípusa. Én inkább a sakkjáték esztergályozott babáit tartom annak.

KOLOZSVÁRI PAPP LÁSZLÓ:

Film

Kettő az anya!

Hogy milyen — a magyarul tündérmese-képzeteket keltő — *Almodovar*, spanyol filmrendező alkotása, a *Tűsarok*? Sajnos, nem jó! Csakhogy ravaszul nem jó; ahogyan a valóban nagyoknál lenni szokott. Ilyenkor van bajban a krónikás, hiszen érzi ő azt, hogy valahol nem stimmel a dolog; na de hol nem működik igazán és miért a részeiben szinte tökéletes, össze sehogyan sem álló konstrukció? Ilyenkor szokta aztán — figyeljék csak meg — a hasalás egész megtévesztő módozatait választani: elmeséli a tartalmat, hozzáteszi, hogy a rendező *nagy!*, s afölött érzett örömében, hogy így kivágta magát, kijelenti: az alkotás egészen nézhető... (Hasalási alváltozatok a napisajtóból bőséggel kigyűjthetők.) Próbáljunk ennél valamivel többet nyújtani.

Kezdjük például azzal, hogy Pedro Almodovar valóban nagy rendező. Vajon mi az az egyetlen mód, ahogyan ez az amalgámmozi, ez kéjes-mázos-butuska-véres-kegyetlen-giccses keverék működik? Az egyes elemek olyan erősek és —, hogy úgy mondjuk — spanyolos komolysággal vannak felrakva a vászonra, hogy képtelenek vagyunk egyből stílus-, sőt stílusok paródiájában, bizarr szatírának felfogni a látottakat. Hiszen, teszem azt, sehogyan sem tudunk gurulni a nevetéstől, de a hozzánk jobban illő fanyar mosoly sem ül ki az arcunkra, amikor az aranyos kislány összecseréli a szerető bácsi altató, illetve serkentő piruláit a fürdőszobában, hátha a szerető bácsi elalszik a volánnál, nekimegy a fának, meghal, s ezzel elhárul az akadály anyu művészi pályája kiteljesedésének útjából; de ami ennél a kislánynak fontosabb: anya és gyermeke tiszta szeretetének útjából... Senkit se tévesszen meg, hogy igyekeztem ezt a mozzanatot gunyorosan leírni. A filmből épp ez a törekvés hiányzik; de hogy ez az egyetlen lehetséges olvasata a *Tűsarok*nak, azt paradox módon épp azok a helyek árulják el, ahol ez a megközelítés tettenérhető. Amikor például az emlék fülbevalóért cserébe a fél mellét adja oda a nőimitátor.

Miért nem jó akkor a *Tűsarok*? Talán azért, mert megmarad egyszerien borzalmasnak az, hogy a kislány meggyilkolja a szeretőt, annyira vágyik anyja szeretetére? Holott ez megannyi szirupos lektűr építőkockája csupán, s az valójában Almodovarnál is. És mégsem az. Hogy egy egész alkotást az a nonszensz tart össze, hogy egy igazán szereleméhes és -evő asszony (a volt kislány) legfőbb gondja az, hogy az anyja nem szereti őt?! Mintha csak vele akarná leélni egész életét! A fanyar mulattató hatást az sem teszi meg igazán, amikor megtudjuk (különben sejthető, csakhogy olyan képtelen az ötlet, hogy alig hihető — épp ezért igazán jó!): a vizsgálóbíró nem más, mint a nőimitátor szerető álszakállal. Amilyen jól hangzik ez így leírva, annyira nem csattan igazán a filmben. Hogy is van ez...?, jövünk zavarba egy pár percre, s mire megértjük a fordulatot, már oda a nevethetnékünk, a fanyar! Így vész el az az ötlet is, hogy a világhírű művésznő mama, merő nosztalgiából megveszi a házmesterlakást, ahol született, oda költözvén be öreg milliomos napjaira. S válik észrevétlenné az is, ami cikkünk címét ihlette: *három a kislány*, aki gyanúsítható a kopasz, nem vonzó, férji adóját már hónapok óta le nem rovó férfiú meggyilkolásával.

Látható viszont a filmben egy... nos, hiába spekulálok, ezt le kell írni: egy olyan szerelmi mutatvány, amely garantáltan följavít minden fáradékonyabb viszonyt. A kellék házilagosan is előállítható. Kéretik egy rudat beszerelni a szoba egyik falától a másikig, olyan magasságban, hogy az arra hónaljánál fogva fölfüggesztett kedves öle az arc magasságába kerüljön. Tanácsos, ha a kedvesen tűsarkú cipő van, hiszen akkor nem mer lebocsátkozni, a bokatöréstől való jogos félelmében. Maga az eljárás immár könnyen kikövetkeztethető; de aki nem tudja, mi volna a teendő, nézze meg Almodovar művét. Ha ezen fölül jelmezét épp levető nőimitátornak öltözik —, a partnerre gyakorolt mámorító hatás nem marad el! Elég, ha csak oda állunk, szájtáti-módra (de a szó szoros értelmében), a kalimpáló kedves, akit az ág is húz, nem számítva a saját súlyát, elvégzi a többit. Első menetben minden ruha marad, az is, legfeljebb nem szárazon.

Lehet, hogy nem is olyan rossz film a *Tűsarok*? Sajnos, nem a legjobb — a remek mozzanatokat kivéve —; de azért lássák be, nem könnyű ezekkel az *igazán nagy* filmrendezőkkel.

★

Miután megtudták, miért három a kislány, tudják meg azt is, miért kettő az anya. A véletlen játéka folytán egy amerikai filmben is az anyját keresi valaki. Micsoda különbség! Az *Otthonom, Idaho* a mosdatlan, eredetieskedő munkák iskolapéldája. Rendezte *Gus van Sant*.

A hős, természetesen, homoszexuális, abból is él. Ő a kitaszított kisebbség egy gazdag világban. Áhítozik is az anyja után piszkosul! Mi pedig kezdjük megszokni, hogy ha valamit különösen kifinomultnak és légiesnek szánnak, akkor azt homoszexualitásba csomagolják. *Fassbinder nem ezért* emelkedett minden idők legnagyobbjai közé, uraim!

Na de az eredetiség: filmeseink kiásnak valami orvosi szótárból egy betegséget, a hirtelen mély álomkórt. Ebben szenved hősünk. Funkcionális oldalról: az ájulásszerű elalvások azért kellenek, hogy ezenközben ők szabadon képhalandzsázhassanak.

Van még mocsokban meghemperedő leendő felső tízezer; főhősünket, a szenvedőt, épp úgy vetkőztetik le, mint Fassbindert a *Szabadság ököljogá*-ban (de ah, ne legyek már én is olyan művelt, mint némely pályatársam!); a szennyet, amit művön kívül elhiszünk, semmi sem indokolja a művön belül; a benne hempergést abba lehetne hagyni — vagy megmutatni, miért nem léphető át a bűvös kör. Közhely; de az igazán nagyokat ez nem zavarja.

FÁY MIKLÓS:

Opera

Mimi, egyedül

Nem jól kezdődött az ünnep, a karácsonyi *Bohémélet* az Operában. Első megszólalásától kezdve nyilvánvaló volt, hogy a vendégtenorista, a szép magasságokkal bíró, de kicsiny hangú *Berle Sanford Rosenberg* rekedt, betegen lép fel. A kisebb szerepekben a bohémek, *Ötvös Csaba*, *Póka Balázs* és *Kenesey Gábor* csak énekeltek, nem rosszul, de nem is különösebben figyelemre méltóan. A zenekar *Stefano Pellegrino* vezényletével furcsán szólt, szokatlanul erős rezekkel, bár frissen, élettel teli. Ám az olasz karmester viszonylag keveset foglalkozott az énekesekkel. Figyelte, mi történik a színpadon, a zenekar jeleneteit a cselekményhez igazította, de nem intett be minden belépést a szereplőknek, akik ettől elbizonytalanodtak, kissé ijedten figyelték egymást és a karmestert. A közönség pedig várta, hogy színre lépjen végre *Tokody Ilona*, és megkezdődjék az elragadtatás.

A csoda azonban elmaradt — legalábbis egy ideig. Tokody jött, énekelt szépen, sőt, nagyon szépen, aztán ment, és vége lett a felvonásnak. A folytatás pedig még hűvösebb volt. Újabb két kitűnően, de nem elég hatásosan éneklő karakter érkezett, *Csonka Zsuzsanna* és *Gyapjas Tibor*. Igazi mulatságot egyelőre csak az jelentett, hogy a szerep szerint földhöz vágott tányér legurult a zenekari árokba, és fejen találta az egyik brácsást. Tokody szerepe a második felvonásban egészen kicsi, és hasztalan próbálta fokozott játékkal, állandó jelenléttel megtartani a közönség figyelmét, ezúttal már alig tapsoltak. Egyszerű hétköznap lett a karácsonyestből. Aztán a harmadik felvonásra megfordult minden.

Hogyan is történt? Hideg volt. Bejött Mimi. Fázott. Köhögött. Nem erőltetetten, inkább leplezni próbálta. Énekelt. Egyedül volt. Aztán jött Marcel, a festő. Énekeltek együtt is, és a nézők szíve egyre hevesebben dobogott. Utána egy tenor-bariton kettős, ezalatt a közönség kipihente magát, de nem kezdett el unatkozni. Végül a Mimi-ária. Halkan, egészen egyszerűen, keresetlenül, és súlyos volt, mély és fájdalmas, szomorúsággal, érzelemmel, jelentéssel teli. A végén egy szelíden, egyenletesen, halkan, de hosszan kitartott hang, elindult fölfelé, és betöltötte a házat, a harmadik emelet utolsó soráig.

Megértem a közönséget, hogy egyszerre kirobbant belőle a taps, hogy mennydörgésszerűen csapódott össze a sok tenyér. Megértem azokat, akik ordítani, bravózni kezdtek, és tudom, hogy nincs más lehetősége a nézőnek csodálata kifejezésére, mégis ez a vad ünneplés ott egyszeriben illetlennek tetszett. Mintha egy akasztáson tapsolnák meg a hálráitéltet, amiért olyan bátran viselkedik.

A szokatlan, a meglepő mindebben az, hogy Tokody Ilona nem áriázó énekesnő. Az ő művészete a hagyományos, magas szinten éneklő, de elsősorban mégis az áriára koncentráló operajátszás határozott tagadása. Előadásain általában az áriákat még ki lehet bírni sírás nélkül, és az együttesekben, jelenetekben szokott olyan erővel játszani-énekelni, hogy mindenki szipog és a zsebkendőjét keresi. Most viszont, amikor olyan helyzetbe került, hogy nem tudott közösen dolgozni a többiekkel, amikor az előadás, a mű egész súlya egyedül reá hárult, bebizonyította, hogy ehhez is ért. Mimi harmadik felvonásbeli áriája az évad eddigi legszebb három perce volt az Operában.

Az utolsó színre már csak a befejezés maradt. Ötvös Csaba itt alaposan elkeveredett a szólamában, Rosenberg pedig már annyira berekedt, hogy nem is énekelt, inkább csak jelezte, hogy operaelőadást látunk. S bár a zene még szólt néhány percig, az előadás ott, abban a pillanatban befejeződött, amikor Mimi meghalt. Nyugodtan leereszthették volna a függönyt. Minek nézni az üres színpadot, ha egyszer úgyis vége mindennek.

Soós Tamás

Kiállítótermek

Absztrakt is, ábrázoló is

Modern és posztmodern – ha úgy tetszik, két külön világ. Egyértelműség, határozott leegyszerűsítés, világos és racionális tagoltság itt, s különböző forrásból származó elemek, feszültségteli többértelműség, finom fenntartások és elhatárolódások ott. *Robert Venturi*, a posztmodern építészet úttörő teoretikusa jellemzi így a mai művészetszemlélet meghatározó törésvonalát. Egyik oldalon az ortodox modernizmus „vagy-vagy" elvre épülő kizárólagossága, a másikon az ennek ellene szegülő „is-is", a maga átmeneteivel, pólusok közt ingadozó, választani nem tudó vagy nem akaró, középvonalas eklektikájával. A művészeti gyakorlat persze jóval sokrétűbb, összetettebb annál, hogy kimeríthető lenne bármilyen teoretikus formulával. Ez utóbbi azonban kellemes és hasznos fogódzóul szolgálhat, amikor a valóság különféle jelenségeit próbáljuk rendszerezni, például egy adott héten látható kiállításokat.

Rembrandt arcképe, E. T. A. Hoffmann arcképe, Önarckép – efféle képaláírások olvashatók *Baranyay András* fotóátiratai alatt az Óbudai Társaskörben. Jellegzetes módon azonban éppen az arc hiányzik ezekről a színes firkába vagy feketés homályba vesző képekről. Annál elevenebben élnek viszont a kezek. Fénnyel és mozgással, eltérő beállításokkal hívják fel magukra a figyelmet. Egy valamire való portréfestő számára hajdan a két dolog elválaszthatatlanul összetartozott, egyaránt eszköze volt a jellemzésnek. Aztán a műfaj iparosodásával, fotósításával eltűnt a kéz, s maradt a fej. Baranyay sorozata reakciónak is tekinthető erre a jelenségre. Megfontolandó azonban, hogy az arc akkor is eljelentéktelenül, elhomályosul nála, ha éppen ott van, ha teljes alakot ábrázol. Éppúgy értékelhetetlen dolog a festő számára mint a ruha, az öltözködés. Puszta sztereotípia és kiürült konvenció, amely a személyiség kiveszéséről vagy legalábbis megfoghatatlanságáról beszél. Így lesz a kép, még ha ábrázol is, valójában absztrakt.

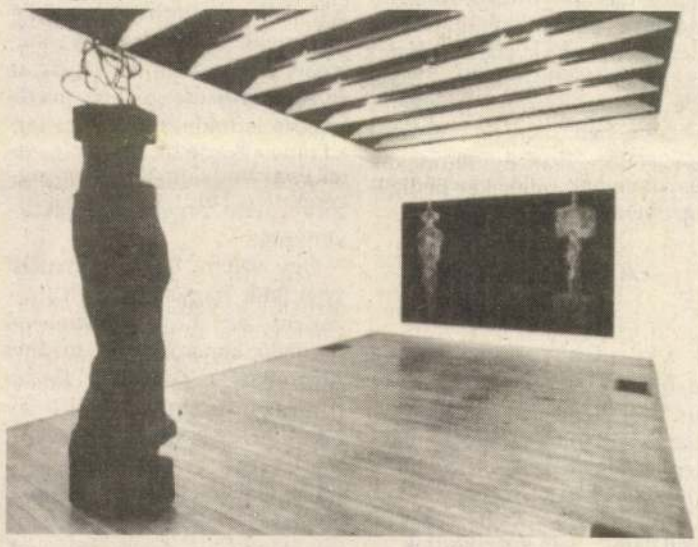

Részlet Soós Tamás kiállításáról — Nagy Béla felvétele

A művészet képes arra, hogy rejtelmessé tegye a leghétköznapibb jelenségeket is. Az Óbudai Pincegalériában kiállító *Parádi Tamás* elvont formákkal törekszik valami hasonlóra. Furcsa félabsztrakt képei geometrikus elemeknek és festői gesztusnak, fény- és árnyékszövedéknek adnak váratlan, olykor bensőséges hangsúlyt. Szikár, visszafogott világ ez, nem kínál tematikus fogódzókat. Csak a széttört és felhasított alakzatokat, a vad mozgásban összecsapó vonalhalmazt és a kondorosan finom pókhálórácsot hagyja beszélni.

Soós Tamás kiállítása a Fészek Galériában mindössze három, egytengelyre rendezett objektumból áll. A balusztrádvariációk fekete mázolásos alapon megjelenő piros sziluettje, a drótalakzatot hordozó, karikatúraszerűen deformált fekete pillér és a fotó, két nemesanyagú, gyertyakarokat hordozó vázával, együttesen adja a tárlat mondandóját. Az elmúlt századok művészi igényességét és kifinomultságát szembesíti a ma tudatosan vállalt csúnyaságával és hevenyészettségével, amely valahogy mégis – a sors útjai kifürkészhetetlenek – esztétikai minőséggé válik.

Városi Gábor Duna Galéria-beli bemutatkozása szinte tobzódik az erőteljes anyag- és faktúrahatásokban, a geometrikus és informel motívumokban, s mindezt még az üveglap vékony festékrétegén áthatoló fény parázsizzásával is tetézi. A művészi fogások és elemek halmozása túlformálttá teszi a kis képeket. Meggyőzőbben hatnak a nagyméretű darabok, ahol félabsztrakt tájakká, látképekké oldódik a zsúfoltság.

Nagy Zoltán

Lapról lapra

A természetesség égi helytartója

90 éve született Illyés Gyula

Illyés, a modern magyar irodalom nagy alakja ma is megkerülhetetlen. Lehet időlegesen elfelejteni, műveit sutba dobni, hallgatni róla, mintha nem volna, szelleme *elevenebb*, mint valaha. Akár tudomást veszünk róla, akár nem, akarva-akaratlan hat. Magatartásával, reálpolitikusi bölcsességével? Ő aztán tudta, hogy a bátor szó *egyenes gerinc* is; kiváltképp az olyan időkben, amikor az egyetemes magyarság ügye a rosszul értelmezett internacionalizmus folytán nem volt több mint *politikai szólam*.

Ezt az *élő lelkiismeretet* idézték föl a lapok s folyóiratok. A megannyi tudós elemző, pályatárs és barát arra keresett választ, hogy az életműnek van-e napjainkban is érvényes üzenete; hogy ismerjük-e eléggé a *modern* Illyést. Vallomások, visszaemlékezések, műelemzések egész sora bizonyította, hogy a *Puszták népe*, a *Petőfi*, *A reformáció genfi emlékműve előtt* stb. írójára – gondolataira, meg nem alkuvására, a minden szavából kisütő erkölcsi erőre – ma sokkal nagyobb szükségünk van, mint volt régebben.

Pedig *ezek* az idők, nem *azok* az idők. Mégis. A kilencven évvel ezelőtt született fejedelem napjainkban – mert valójában viselőjének plebejusságától volt fényes ama korona – *kalauz*, és nem is akármilyen irányító lehetne. Kérdés: igényeljük-e szolgálatát?

A novemberi Hitel Borbándi Gyula cikke (Illyés fejezte?) szerint: nem nagyon Az Új Látóhatár valahai felelős szerkesztője a müncheni irodalomtörténész nem tudja megérteni, mi az oka annak, hogy akkor, amikor az ország *független* és *szabad*, az „újjászületés zászlain" mégsem olyan nevek tündökölnek, mint Illyés vagy Bibó. „Hogyan történhetett meg, hogy a nép az önkényuralomtól felszabadult társadalomban és a demokrácia intézményrendszerében élve nem azoknál keres üdvöt és eligazítást, akik életükkel és munkásságukkal teremtettek követésre méltó nemzeti és demokrata hagyományokat?" Illyés és Bibó István mellett *követendő hagyományként* többek közt Németh László, Veres Péter, Bajcsy-Zsilinszky, Tamási Áron, Márton Áron, Jászi Oszkár neve is elhangzik. Borbándi leszögezi, hogy a *Tiszták*, a *Koszorú* írójának napjainkban is érvényes üzenete van: „Illyéstől a mai magyarok azt tanulhatnák meg, hogyan fonódik össze demokratikus elv a nemzeti érdekkel, hogyan hozható összhangba a társadalom korszerű megszervezése a magyarság megtartásra és ápolásra érdemes hagyományaival".

Ágh István *(Nem menekülhetsz)* és Tóth Bálint *(A szabadító Illyés)* megemlékezésében a költői hang dominál. Mindkettő vallomásos hevületű lírai esszé. Honnan Illyés nagysága? „A költők másfélék egyéniségükben, vers-eszményükben, hiszen különböznek a valamirevalók, de a nagyok mindig a nemzeti, az európai, az emberiségméretű sorskérdések szent keresztjét hordozzák" (Ágh). Tóth Bálint amikor „a természetesség költőként földre lépett égi helytartójának" áldoz, tulajdonképp a *szent keresztet* hordozó elől *szent arcát* rajzolja. Az egyszerűt és mégis fenségeset. Olvasatában Goethe-hez hasonlítva is állja a próbát Illyés, vagyis: „morális szépségben az övé volt a teljesebb élet". *A szabadító Illyésnek* nem akármilyen betétje az a gyönyörű nekrológ, amelyet ugyan Tóth Bálint kefelenyomatként már nyugtázott az Élet és Irodalom szerkesztőségében de a cenzúra közbelépett. Miért száműzetett *akkor?* Sok egyéb mellett, talán a befejezése miatt: „Meghalt Illyés Gyula, tizenötmillió magyar a saját halottjának tekinti".

Amíg a Hitel blokkja jobbára a visszaemlékezésekre épült, a novemberi Tiszatáj az életművet elemző tanulmányokra. A szegedi folyóirat publikációi azért is fontosak, mert indirekt úton, az életmű egy-egy fontosabb részét körüljárva, ugyancsak vallanak a Tiszatáj *ötágú síp*-kötődéséről. Az illyési metafora, amely az egyetemes magyar irodalom sok érből táplálkozó folyamára utal, mindig is meghatározta a folyóirat munkáját. Közép-európai érdeklődése, értékszemlélete, a határon túli magyar irodalmakkal való foglalatossága innen ered. Tamás Attila (aki a Hitelben is szerepelt írással ezúttal a nagy író műveinek korszerűségéről értekezik. Tanulmányának fókuszában a némelykor „döbbenetes aktualitásról tanúskodó" lírai életmű áll. „A késői Illyés az avantgárd zilálságának és egyfajta realizmus erőteljességének a stílusjegyeit ötvözve, vallomásának lényegét tekintve is újszerűen, korának történelméhez kapcsolódva tud részt venni szemléleti és magatartásformák szükséges alakításában, illetve megszilárdításában. Csak nem ismerik eléggé életművének ezt a részét."

Alföldy Jenő verselemzése *(A reformáció genfi emlékműve előtt)* magasszínvonalú s ugyanez mondható a naplóíró Illyést vizsgáló Márkus Béla-tanulmányról is *(Egérfogak)*. Péter László izgalmas közleménye *(Illyés Gyula textológiai nézetei)*, idézetkavalkádjával, a műhelymunka fontosságát hangsúlyozza: az állandóan alakuló–változó szöveget szembesíti az író meglátásaival. Illyés, Babitscsal és Kassákkal ellentétben a Szabó Lőrinc-i és a Füst Milán-i gyakorlathoz áll közel: ami a „kész" kéziratokat illeti, *örök elégedetlenség* munkál benne.

Essék szó két rendkívüli közleményről is – mindkettő Illyés tollából való. Az Élet és Irodalom (1992. október 30.) Szabó Lőrinc hagyatékából fakszimilében közreadta az *Egy mondat a zsarnokságról* eredeti kéziratát. Fölbecsülhetetlen értékű filológiai érdekesség. A Hitel meg egy eddig ismeretlen, csupán baráti körben elhangzott 1978-as Illyés-szöveggel tette föl a koronát összeállítására. A *Ha lehet, vidáman* a kis népek és a magyar nemzet történelmi esélyeit vizsgálja. Befejezésében ott a korokon messze túlmutató bölcs helyzetértékelés és figyelmeztetés: „Ne legyen csüggedés – habár tudom, hogy rettenetes a kín, rettentő sok a megaláztatás –, legyünk már túl a siránkozáson, mert jogunk van emelt fővel nyúlni saját nemzeti kérdéseinkhez. Nem elcsüggedve, ha lehet vidáman."

Szakolczay Lajos

Privát mozi

Beszélgetés Baán Lászlóval

A Fővárosi Önkormányzat az 1990-es önkormányzati választások után hozta létre a kultúra területén döntési joggal rendelkező Kulturális Bizottságot. A kilenctagú testületben, a választási eredményeknek megfelelően pártarányosan oszlanak meg a képviselők. A bizottság pályázatokról dönt, támogatásokat folyósít, intézmények átstrukturálását készíti elő, egyszóval hatalom. Ebben az évben közel 150 millió forintot fordíthatott színházakra, 20-20 milliót a zene, illetve a közművelődés támogatására, s 1992-ben először, öt-öt millió forintot képzőművészeti és tudományos tevékenységek mecenatúrájára.

A Kulturális Bizottság elnökévé konszenzussal választották a fideszes *Baán László*t. Fiatal ember, közgazdász, politológus, aki a Közgazdaság-tudományi Egyetemen is tanít. Tudományos kutatóként az önkormányzatok működése a szakterülete. Baán Lászlóval ez alkalommal a sokak érdeklődésére számot tartó moziprivatizáció ügyéről beszélgettünk.

– Az úgynevezett közüzemek sorában a Budapest Film is a Fővárosi Önkormányzat tulajdonába került. A vagyonátadással szinte egy időben már felvetődött e vállalat – amely a főváros filmszínházait üzemelteti – privatizációja. Jelenleg a főváros kasszájából egyetlen fillért sem kell a mozik üzemeltetésére költeni, hisz ezt a BF saját bevételeiből megoldja.

– *Amikor a privatizáció kérdésével foglalkoznak, figyelembe veszik-e a közönség igényeit, esetleg a megváltozott mozibajárási szokásokat?*

– Hogyne. Például régen egy premierfilm hetekig is futott. Ma már inkább csak egy-két hétig. A műsorváltozás tavaly óta a pénteki napra tevődött át, hisz az emberek inkább hét végén mennek moziba. Nyilvánvaló, hogy kialakulnak sajátos arculatú mozik, kommerszre, sci-fi-re, vagy éppen művészfilmre specializálódók. Ami a legfontosabb: folyamatosan csökken a nézőszám, amire megfelelő válaszokat kell találni.

– *Az elinduló privatizáció, mennyiben befolyásolja az Art-mozik sorsát?*

– Mindenképpen fontosnak tartjuk, hogy az Art-mozihálózat megmaradjon és fejlődjön. Jelenleg a fővárosban tizenegy úgynevezett művészmozi van, ebből hármat a Budapest Film működtet. Nyolcat bérlők üzemeltetnek, mint például a Hunniát, a Bem mozit, amelyet éppen most, saját zsebből ötmillió forintért újított fel a bérlő.

E moziknál nemcsak a gazdasági szabályozás szigorú, de műsorpolitikájuk is meghatározott, idősávban és filmtípusokban is. Egyébként a budapesti Art-mozik kínálata jóval gazdagabb mint például Bécsben. Elérték London és Párizs hasonló típusú filmkínálatának színvonalát.

– *Az év végén a közüzemek privatizációs terveivel együtt a moziprivatizáció is a közgyűlés elé kerül. Mik az elképzeléseik?*

– A fővárosi mozihálózat helyzetének felismerésére és a privatizációs javaslatok kidolgozására több jelentkező közül egy jó nevű nyugati cégre esett a választás: az Arent/Fox Europe-ra. Ők dolgozták ki a privatizációs stratégiát.

– *Szab-e feltételeket a Kulturális Bizottság ennek az úgynevezett stratégiának?*

– A Kulturális Bizottság az értékek megőrzésére törekszik. Ragaszkodik ahhoz, hogy a meglévő művészfilmkínálat ne csökkenjen, ne alakuljon ki filmforgalmazási monopólium, s a városnak továbbra se kerüljön pénzébe a filmszínházak fenntartása. Szerencsés lenne a moziingatlanokkal kapcsolatos tevékenységeket, mint a moziüzemeltetés és a filmforgalmazás, valamint az ingatlanhasznosítás, különböző rt.-kbe koncentrálni, amelyek irányítását egy holding fogná át.

– *Nekem eleddig az elmondottakból úgy tűnik, mindez csupán állagmegóvás. A mozihálózat fejlesztésére nem gondolnak?*

– De igen. 1994 októberére készül el a Royal Szálló rekonstrukciójához kapcsolódva egy új mozicentrum, szakmai nyelven multiplex. A régi Vörös Csillag, a mai Apolló mozi az egykori Grand Hotel báltermében működött. Ezt a helyiséget visszakapná a szálloda. A hotel más építészeti terében egy nagyobb és több kisebb moziterem épülne, amely komplexum később filmfesztiválok megrendezésére is alkalmas lehet.

– *Lesznek-e még új mozik? A világkiállítás ad-e erre lehetőséget?*

– Az egész világkiállítás egyik alapkérdése, hogy létrejön-e egy új, dél-budai városközpont. Az eddig ismert elképzelések szerint az expo után az ott emelt épületek jó része egyetemi hasznosításra kerül. Amennyiben kialakul egy új egyetemi campus, s lesz olyan állandó kereslet, amely el tud tartani például egy új mozicentrumot, akkor valószínűleg épülni fog ilyen. Egyébiránt új mozi Budapesten ott lesz, ahol a vállalkozók érdemesnek látnak létrehozni egyet.

– *Kikre számítanak, kik lehetnek az 1993-ban meginduló privatizáció gyakorlati megvalósítói?*

– Nagy és kisebb tőkeerejű, de feltétlenül szakmailag kvalitásos csoportok. Utóbbira jó példa a Toldi mozi esete, amelyet néhány héttel ezelőtti döntésünk értelmében, öt évre bérlőként a Balázs Béla Stúdió üzemeltet.

S. Szigeti Cecília

Fuvolásbál a Dunapalotában

A meghívó november 21-re szól, és igazán kellemes estet ígér; üdvözléskképpen egy pohár italt, aztán népszerű szimfonikus művekből összeállított koncertet, majd vacsorát tánczenével, továbbá éjfélkor tombolát és azzal egybekötve „fuvola-showt".

A Bartók Béla Szakiskolában működő Magyar Fuvolás Társaság fődíjként egy Trevor-hangszert sorsol ki a bál vendégei között a 40 000 forint értékű szép instrumentumot Csider Károly fafúvós hangszerész mester ajánlotta fel.

A rendezvény bevételéből pedig Doppler-díjat kívánnak alapítani, amellyel a fuvolaművészethez kapcsolódó előadói, pedagógiai, kompozíciós, publikációs és hangszerépítő tevékenység kiemelkedő eredményeit illetve reprezentánsait jutalmaznák.

Számomra ez a cél a fuvolásbál legvonzóbb sajátossága.

k. m.

Színvallás Mozartnál

A stuttgarti TACET hanglemezgyár az elmúlt évben kompakt lemezt készített, amelyen *Verebics Ibolya* tizennyolc Mozart-dalt énekel *Végvári Csaba* zongorakíséretével.

„Arra a kérdésre, melyik zeneszerzőnél kell a leginkább színt vallani, minden énekes ugyanazt feleli: Mozartnál." E szavakkal vezeti be a lemez kísérőfüzetében ismertetését *Thomas Voigt*. És, hogy mennyire igaza van, azt a produkciót végighallgatva valamennyien átérezhetjük. Verebics Ibolya kiválóan ismeri a Mozart-daléneklés cseppet sem alacsony követelményeit és ezeknek olyan magas szinten felel meg, ami tőle – eddigi pályája ismeretében – joggal elvárható.

A daléneklés hazai helyzete enyhén szólva nem mondható rózsásnak: talán ez zenei életünk legmostohábban gondozott területe. Dalestet nálunk az utóbbi években csakis világhírű sztár-vendég adott, aminek kettős kárát látjuk idehaza: egyrészt közönségünk számára a dalirodalom remekei ismeretlenek maradnak, másrész énekeseink elhanyagolják e műfaj művelését és ezzel pályájuk jelentős mértékben károsodik. Hogy mit vesztünk például Mozart dalainak meg nem szólalásával mi, zenehallgatók, azt éppen e lemez tudatosíthatja bennünk; hogy mit veszítenek e gyakorlat híján az énekesek, azt Verebics Ibolya szerencsés ellenpéldája bizonyítja.

Közhely, de nem ismételhető elégszer, hogy egy dal elhangzásának röpke néhány percébe az előadó énekesnek és hangszeres kísérőjének többet kell belesűrítenie drámai effektusokból, lírai árnyalatokból, megjelenítő erőből és zenei virtuozitásból, mint egy több órás operai szerep alakításába. Hogy csak e lemez tartalmából idézzek példát: A Goethe költeményére írt *Az ibolya* (K. 476) című dal időtartama két perc, huszonkét másodperc. Ezen idő alatt lehetünk tanúi egy miniatűr drámának, a megvalósításához szükséges – minimumra szorított – zenei eszközökkel egyetemben. Egy perc, harmincnyolc másodperc alatt égeti el Lujza hűtlen szerelmesének leveleit a K. 520-as drámai jelenet során, patétikus c-mollban. Ezalatt a hallgató végigéli a szerelmi csalódás megannyi fázisát, teljesebb illúziót kapva, mint bármely hosszú operai szcénától.

Kell tehát a Mozart-dal, mert jó hallgatni és mert az énekes számára a vokális és lélektani teljesítmény magasiskoláját jelenti.

Örvendetes, hogy Verebics Ibolya milyen avatott művésze e Mozart daloknak: eszközeit minimumra szorítva adja a kifejezés maximumát, zenei szempontból szigorúan őrködik a stílus makulátlansága felett, szövegkiejtése jól érthető, formai tagolása érett művészre vall. Méltó partnere *Végvári Csaba*, aki kamarazenei társsá nemesülve találja el minden dalnál a zongora megfelelő hangszínét, játékmódját.

Ha már a számszerű összegezésnél tartunk, jegyezzük meg, hogy e lemez teljes időtartama 54 perc, 25 másodperc. Nem egészen egy óra alatt nyerünk teljes betekintést a mozarti dalköltészet csodálatos világába. Micsoda ajándék!

Pándi Marianne

SOÓS Tamás

Kádár Béla tegnapi parlamenti beszéde

Magyarország európai integrációja nemzeti ügy

Bár napjaink gyakori használata kissé megkoptatta a „történelmi" jelző értékét, mégis úgy érzem, hogy indokoltan minősíthetjük történelmi jelentőségűnek az Európai Közösségekkel és azok tagállamaival kötött társulási szerződésünket. E szerződéssel Magyarország egyrészt lezárta a külgazdasági súlypontváltást, másrészt rálépett az európai integráció útjára. A társulási szerződéssel Magyarország végérvényesen, nemzetközi jogilag is elkötelezi magát az európai integráció mellett, amelynek végső állomása a teljes jogú tagság az Európai Közösségben, illetve, ha majd az létrejön, az Európai Unióban.

A rendszerváltás után megalakult magyar kormány gyors döntést hozott az ország orientációjáról, stratégiai céljainkról, azaz a közeledésről Európához, a fokozatos gazdasági és politikai integrálódásról. E döntés helyességét és a végrehajtás kibontakozását azóta nagyszámú tényező mellett a külgazdasági folyamatok is bizonyították. Míg 1989-ben a 12 tagállamból álló Közösség aránya kivitelünkben alig 25 százalék, ez évben már több mint 50 százalék volt. A Közösség ma legfontosabb gazdasági partnerünk s világgazdasági alkalmazkodásunk meghatározója. A Közösséggel kialakuló együttműködésünk rendkívüli politikai értékét bizonyítja az a közvetítői szerep is, amelyet a Közösség vállalt a Magyarország számára létfontosságú bősi vízművitában.

A társulási megállapodás nem egyszerű kereskedelmi vagy gazdasági szerződés, hanem politikai és gazdasági integrációs megállapodás. Újszerű és kiemelkedően fontos vonása a politikai párbeszéd intézményesítése. E párbeszéd nem egyszerűen információ és véleménycsere, hanem célja a politikai összehangolódás, az álláspontok egy… ségének kialakítása. Bár ni… nek illúzióink Mag… nemzetközi súlyár… lási képességéről, r… jük, hogy az alkalmaz… lesz egyoldalú, s az euró… hang kialakulásához Ma… ság is érdemben tud majd… zájárulni.

Szabad kereskedelmi övezet

A társulási szerződés értelemszerűen arra az integrációs rendszerre épül, amely az Európai Közösségeknek, így elsősorban az Európai Gazdasági Közösségnek is az alapja. E Közösség négy alapszabadságra, az áruk, a szolgáltatások, a munkaerő és a tőke szabad mozgására épül. Miként az alapító hat nyugat-európai ország is az áruk mozgási szabadságának megvalósításával kezdte saját integrációját, társulási szerződésünk is itt teszi a legnagyobb lépéseket.

Az ipari termékek forgalmában 2000-ig teljes szabad kereskedelmi övezetet hozunk létre. Így az áruk mozgását gátló akadályok, vámok, illetékek, mennyiségi korlátozások, kontingensek megszűnnek. A magyarországi vállalatok és vállalkozók a szabad kereskedelmi övezet megvalósulása után már nem a tízmilliós nemzeti piacon, hanem a 350 milliós nagypiacon működnek s kiszabadulnak a kisországi gazdasági lét, a szűk belgazdasági keretek béklyóiból. E hatalmas hajtóerő természetesen nemcsak a magyar vállalkozókra, hanem a külföldi tőkebefektetőkre is hat. Meggyőződésem, hogy a Magyarországon befektetett mintegy négymilliárd dollár értékű külföldi tőke tulajdonosait Magyarország európai integrációja s az ezáltal megnyíló piaci lehetőségek már eddig is döntő mértékben befolyásolták s így lesz ez a jövőben is.

A szabad kereskedelmi övezet létrehozására az aszimmetria elve a jellemző: azaz a Közösség az általa nyújtott kedvezményeket azonnal, illetve viszonylag gyorsan hatályba lépteti, míg Magyarország ezeket csak időeltolódással viszonozza. Az így szerzett türelmi idő arra szolgál, hogy a magyar ipar javíthassa versenyképességét és felkészülhessen a Közösség vállalataival kialakuló verseny követelményeire. Az átmeneti időszak alatt a születő iparágak és a szerkezeti átalakulás alatt álló ipar védelmére vámemelések formájában különleges piacvédelmi intézkedéseket hozhatunk.

Kölcsönös kedvezmények

A mezőgazdasági termékek forgalmában a tárgyaló felek korlátozottabb célokat tűztek ki, nem törekedtek a szabad kereskedelem megvalósítására. Erre az Európai Közösség a közös mezőgazdasági politika fenntartásának igénye miatt nem volt kész, de e cél mezőgazdaságunk jelenlegi helyzetében magyar részről sem lett volna reális. E téren a felek egymásnak kölcsönösen kedvezményeket nyújtanak a piacra jutáshoz. Az aszimmetria elve oly módon érvényesül, hogy Magyarország nagyobb forgalomra nagyobb mért… kedvezményeket kap. A… gazdasági kereskedelmi… szer csak öt évr… kell ismétel… választ… kér…

határozásából joga van. Tíz évig hasonlóképpen kivétel a privatizáció. E téren tehát – ha kívánjuk – a magyar állampolgárokat és vállalatokat a külföldiekkel szemben előnyben részesíthetjük. Tárgyalásaink során a pénzügyi szolgáltatások – a bank- és biztosítási tevékenység – meg…

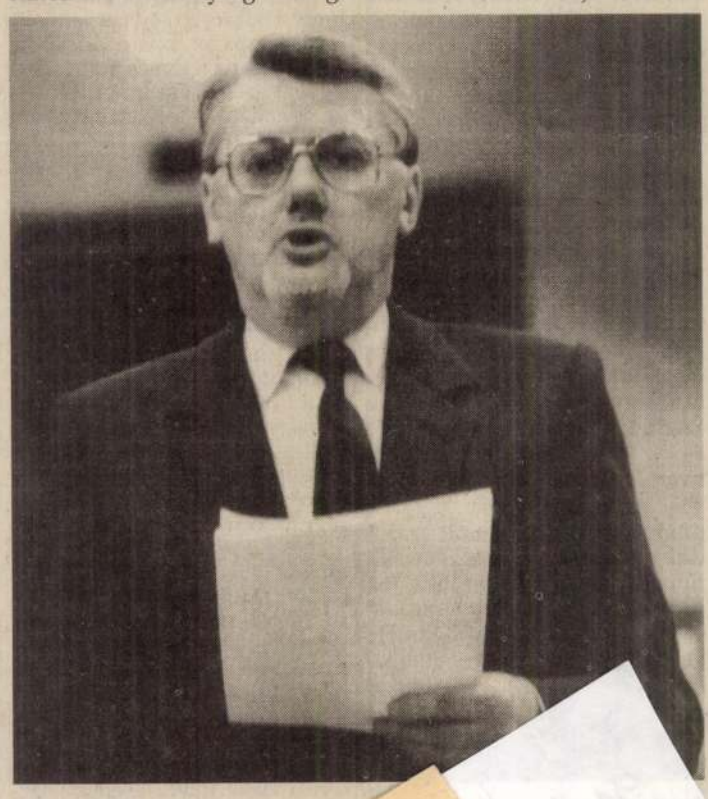

…ítélése eltérő volt. Végül is… …déskört a társulási … szintén tíz évre sz… …kezeli. Ez p… hogy a ki… …dés…

Nő a piacvédelem szerepe

A társulási szerződés nem lezárt konstrukció, a kereskedelmi akadályok lebontásának gyorsítására eleve ad jogi lehetőséget. A Közösséget jelenleg is sürgetjük, hogy hozzon további kereskedelmi liberalizációs lépéseket. Reméljük, hogy erre már most, decemberben, a Közösség edinburghi csúcsértekezletén sor is kerül. Több kérdésben a szerződés nem állapít meg konkrét kötelezettségeket, hanem csak a jövőbeni akciók alapjait, illetve kereteit szabja meg. E téren most kell majd kidolgoznunk integrációs programunkat. Ebben hasznosítani tudjuk és kívánjuk az Országgyűlés és annak bizottsági ülésein megnyilvánuló véleményeket, illetve javaslatokat is.

A társulási szerződés arra késztet bennünket, hogy szelektív és átgondolt módon vegyük igénybe a rendelkezésünkre álló piacvédelmi eszközöket. Szerepük a jövőben megnövekedhet, hiszen már nem lesz mód az import általános jellegű fékezésére vámemeléssel vagy mennyiségi korlátozással. Itt és most is szeretném megerősíteni, hogy a világgazdasági globalizálódás, összefonódás, új technológiák és együttműködési formák kihívásainak korszakában a kis Magyarország nem veheti körül magát valamiféle gazdasági gyepűvel, nem vonulhat szekértábor mögé. A kormány célja és az ország egyetemes érdeke a világgazdasági nyitás, a világgazdasági és európai integráció és a kereskedelmi korlátok ennek megfelelő fokozatos eltávolítása. Ugyanakkor nemzeti érdekeink védelmében készek vagyunk megalapozott és a szerződéssel összhangban álló piacvédelmi igényeknek helyt adni.

A tapasztalatok kedvezőek

A társulási szerződés kereskedelmi rendelkezései 1992. március 1-től ideiglenes jelleggel már hatályba léptek és azokat jelenleg is alkalmazzuk. Eddigi tapasztalataink kedvezőek. A kezdeti nehézségek után a magyar vállalatok alkalmazkodtak a szerződés rendszeréhez. Ezt bizonyítja az a tény, hogy már több mint százezer EUR I. szállítási bizonyítványt használtak fel és ezek közül csak említésre alig méltó, minimális számú okmányt küldtek vissza a közös piaci hatóságok felülvizsgálatra. Minden jel szerint a társulási szerződés jelentősen ösztönözte exportunk növekedését. A Közös Piac országaiba irányuló ex…portunk 1992 első kilenc hónap…ban az előző év azonos időszá…hoz viszonyítva 22,3 százalé…kkal nőtt, míg e növekedési ütem …A országok esetében csak …alék, az USA esetében … százalék volt. A ki…dinamikát nem ma…az átterelés a keleti …zen örömmel je…gy ez évben a …államaiba irá… is növekszik. …edvező ten…piaci ország… …is helyzete …országok gazdasága …n stagnál, a Közösség …portjának növekedése …n csupán öt-hat száza…og alakulni. Ezért úgy …m, hogy a Közös Piacba …yuló exportunkban már a …rsulási szerződés kedvező ha…tásai jelentkeznek. Természetesen joggal felmerül a kérdés, hogyan alakul a forgalom, ha az aszimmetria által kapott türelmi idő lejár, és Magyarországon is megindul a kereskedelmi akadályok lebontása. Ha nem használjuk fel a megfelelő felkészítésre az előttünk álló néhány évet, akkor a magyar gazdaság valóban komoly veszélyekkel néz szembe. A kormány a maga részéről ehhez minden intézkedést megtesz, de az alkalmazkodás nemzeti ügy, minden vállalkozó, a gazdasági élet minden szereplőjének feladata. A kormány úgy véli, hogy az integráció társulási szerződésben meghatározott sebessége megfelelő. Úgy véljük, hogy az integráció lényeges állomásait nem tolhatjuk ki a következő évszázadba, amely sokak számára emberileg már nem belátható. Aki ezt kívánja, az végső soron elveti az európai közeledés és integráció gondolatát.

Előkészítő szakasz

Szeretnék rámutatni a társulási szerződés és a teljes jogú tagság, tehát a csatlakozás összefüggésére. A társulási szerződés önmagában zárt logikai rendszer, az ott megfogalmazott jogok és kötelezettségek még nem a tagságból származó jogok és kötelezettségek. A társulás előkészítő szakasz. Nem szükségszerű, hogy a társulást a csatlakozás kövesse, mint ahogy nem szükségszerű az sem, hogy a csatlakozással megvárjuk a társulási szerződésben meghatározott menetrend befejezését. Ha a csatlakozás politikai és gazdasági feltételei esetleg korábban megteremtődnek, nincs akadálya annak, hogy a megkötendő csatlakozási szerződést ezt a szerződést helyettesítse és áttérjünk a csatlakozás rendszerére. Annyit megerősíthetek, hogy a kormány célja az évtized végéig az Európai Közösségekben, illetőleg, ha létrejön, teljes jogú tagság az Európai Unióban, de egyébként a csatlakozás kérdése most nem tárgya előterjesztésünknek.

Úgy vélem, hogy a társulási szerződés nagymértékben hozzájárul az EK tagállamaival fennálló kapcsolataink további dinamikus fejlődéséhez. Tisztában vagyok azonban azzal, hogy ez a szerződés nem bőségszaru, önmagában korántsem elegendő problémáink megoldásához, gazdasági fejlődésünk megalapozásához. E szerződés csak egy, de fontos tényező a modernizációs folyamatban. Az igazság az, hogy éppen akkor tudjuk majd a szerződésben rejlő előnyöket kihasználni, ha a magyar mezőgazdaság és ipar képes lesz kellő mennyiségű és minőségű árut megfelelő értékesítési és vevőszolgálati feltételek mellett felkínálni.

Nem mondunk le a keleti piacokról sem

Külgazdasági kapcsolatainkban a Közösség arányának növekedése és e kapcsolatrendszer prioritása korántsem jelenti, hogy le kívánnánk mondani más kapcsolatainkról és – ha fogalmazhatok így – a jövőben minden tétet a Közösségre tennénk. Nem kívánunk lemondani a keleti piacokról és éppen *Jelcin* elnök látogatása során aláírt gazdasági megállapodások jelzik, hogy a kormány ebben az irányban is aktív külgazdasági politikát folytat. Reméljük, hogy hamarosan eredményesen lezárhatjuk az EFTA országokkal, valamint a Visegrádi Csoport országaival folytatott szabadkereskedelmi szerződések megkötésére irányuló tárgyalásokat is. Úgy érzem, egyre inkább nő az esélyünk arra, hogy Magyarország számára – ha nem is optimális, de – egyértelműen kedvező külgazdasági környezetet teremtsünk.

Mint azt a határozati javaslat indoklása is jelzi, ha a ratifikációs eljárások valamennyi szerződéses partnerünknél befejeződnek, a kormány javaslatot tesz a társulási szerződés kihirdetésére. E törvényben várhatóan a végrehajtás egyes fontosabb kérdései, így elsősorban a parlamenti felügyelet és ellenőrzés kérdései is felmerülnek. Most a kormány a társulási szerződés ratifikálását kéri, ami nemzetközi jogi aktus és elsősorban partnereinknek szól. E kérdésben valamennyi parlamenti párt határozott támogatásának demonstrálása rendkívül fontos. Itt szeretném megköszönni a parlamenti pártoknak, így az ellenzéki pártoknak is a bizottsági vitákban tanúsított konstruktív hozzáállását. Magyarország európai integrációja nemzeti ügy, amely úgy érzem széles körű konszenzust élvez. Az integráció Magyarország számára önmagában sem könnyű út, sikerre csak akkor van esélyünk, ha az ország egységesen és magabiztosan fog neki. Remélem, hogy az Országgyűlés állásfoglalása ezt fogja elősegíteni.

MEGHÍVÓ
1992 OKTÓBER 29. 19°°

GÁBOR ÁRON, KIS-TÓTH FERENC, KLÍMÓ KÁROLY, NÁDLER ISTVÁN, SOÓS TAMÁS, ZÁBORSZKY GÁBOR

MEGNYITJA: NÉRAY KATALIN MŰVÉSZETTÖRTÉNÉSZ
KOPPÁNY ZOLTÁN JÓZSEFVÁROS POLGÁRMESTERE

PANDORA GALÉRIA: 1081 BUDAPEST, NÉPSZINHÁZ U. 42. I/1. TEL: 113-49-27

SOÒS Tamás

MEGHÍVÓ

TISZTELETTEL MEGHÍVJUK ÖNT

SOÓS TAMÁS

FESTŐMŰVÉSZ

„KÉK KÉPEK" CÍMŰ
KIÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYITÓJÁRA
1993 OKTÓBER 29 - ÉN 19.00 ÓRÁRA

MEGNYITJA :
NÉRAI KATALIN
A LUDWIG MÚZEUM IGAZGATÓJA

A KIÁLLÍTÁS MEGTEKINTHETŐ
1993 OKTÓBER 29 - NOVEMBER 14 KÖZÖTT
15 - 18 ÓRÁIG.
HÉTFŐ, KEDD SZÜNNAP.

1081 BUDAPEST, NÉPSZÍNHÁZ U. 42 - 44. TEL.: 1134 -927

Lóska Lajos
Budapest
Felsőzöldmáli út 61-65

1025

PT

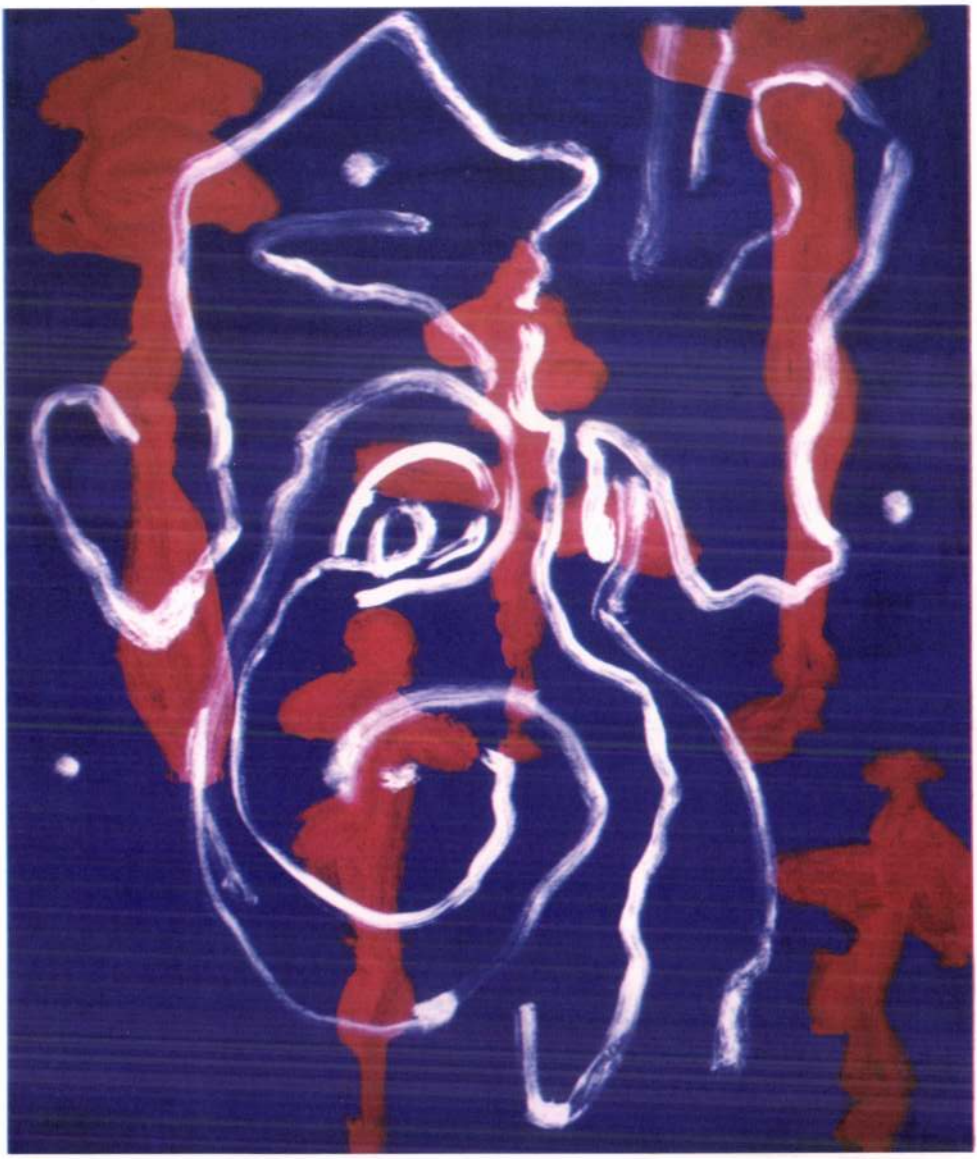

SOÓS TAMÁS

PANDORA GALÉRIA

BUDAPEST

TAMÁS SOÓS (born 1955 in Budapest)

His art is pathos free, frivolous, sets out from the position of nomyth. His motifs are simple yet ambivalent. The ornaments carry a hidden ancient cultic message. The black forms are male and female figures, in one reading yet repetition and their arrangement reduce them into simple patterns, a primitive form, double meaning, magic is suggested. The question is left unanswered.

Exhibitions selected:
1988 Galerie Eremitage, West-Berlin; 1985 3 Generationen Künstler, Neue Galerie, Graz; 1989 Kunst Heute in Ungarn; Neue Galerie Sammlung Ludwig, Aachen.

55.

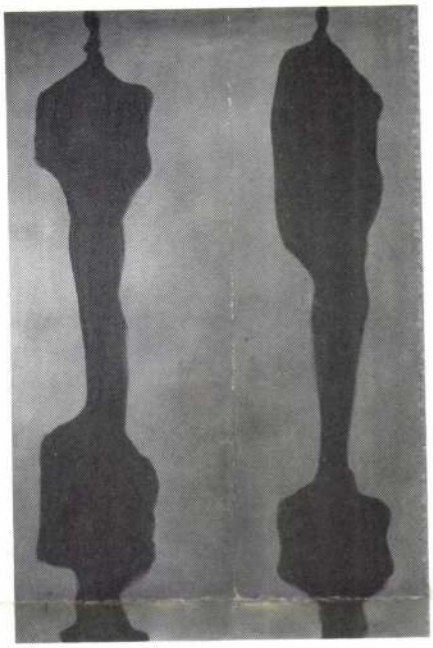

55. ***Tamás Soós: Baroque melancholy,***
signed, 1989, oil on canvas, 200x130 cm
HUF ***400.000,-***

56.

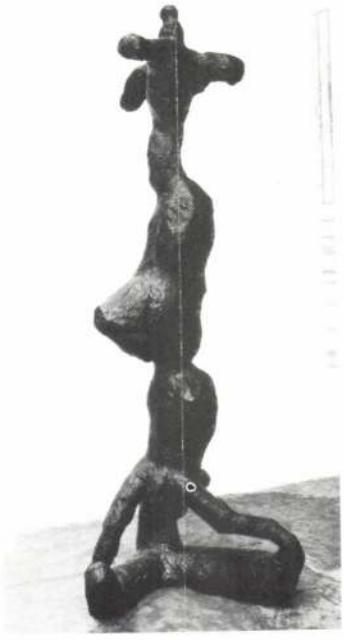

56. ***Tamás Soós: Melancholy***
signed, 1989, sculpture, mixed media, paper mache, 170 cm high
HUF ***180.000,-***

53.

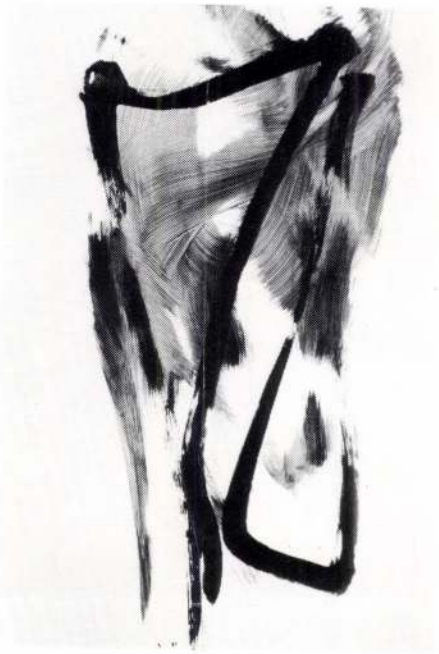

53. ***István Nádler: Blue IV,***
signed, 1991, tempera on paper, 90x65 cm
HUF ***80.000,-***

54.

54. ***István Nádler:/ 2,***
signed, 1991, tempera on paper, 90x65 cm
HUF ***80.000,-***

Soós Tamás kiállítása

– „Barokk melankólia" – is csak azt példázza, hogy legfőbb gondunk ezen az ezredvégen önmagunk megtalálása, megbizonyosodás afelől, kik is vagyunk. Ami azonos a vággyal, hogy az általános bizonytalanságban és rohanó változásban, amiben élünk, archimedesi pontot találjunk magunkban, hiszen más támasztékra aligha számíthatunk. Innen a művészet hars szubjektivizmusa, olykor lesújtó, máskor szívmelengető, elfogult személyessége. Soós Tamás szerencsésnek mondhatja magát, hogy támaszra talált olyan művészettörténészekben is, akik hittek benne, időt, munkát áldoztak rá. „A művésznek szüksége van segítségre – mondja a festő –, szüksége van arra, hogy biztassák, hogy bízzanak benne, hogy várakozzanak a képekre, amelyeket esetleg megcsinál, és azután arra is, hogy értőn megkritizálják." Ezt azért idézem, mert korunk művészetének kevéssé ismert aspektusát villantja fel, s mert tanúságtétel a művész esendőségéről. Akinek aztán önismeret birtokában vállalnia kell önmagát: ez az, amihez bátorság kell – ezt exhibicionizmusnak is mondják; cselekvésben, munkában megnyilvánuló önfeltárulkozás.

Soós vállalja és szívesen manifesztálja stílusváltásait, melyeket azonban jól érezhetően kapcsol össze azonos világlátás. E kiállításon az újabb, eklektikán túllépett műveivel, világos és tagolt beszédű képekkel együtt bocsájtja közszemlére ködgomolyba burkolózó, vagy abból éppen kibontakozó korábbi talányos munkáit is. A PARACELSUS (1987) című festmény a felületre beírt „chaos" szóval mintegy demonstrálja is az ősködből kiváló és megszilárduló formákat. Soós a barokkban véli fellelni azt a terrénumot, amely személyiségét s a művészet folyamatát a legszerencsésebben kapcsolja össze. Nincs ebben semmi meglepő: a művészeti múlt ma már olyan kortól, kronológiától független gyűjtőmedence, melyből bárki bárhol meríthet. Különben kétségtelen, hogy van a levegőben valami posztbarokk (nem neobarokk!). A talaj azonban az eklektika e tájain bizonytalan, iszamós. Vannak negatív példák: a század- és ezredvégi mélabú, melankólia és homály könnyen generálja a giccset, s a határ olykor elmosódik. Soós Tamást ízlése s a művészetében rejlő egészséges szikárság megóvja a bajtól. Sőt, úgy látszik, hogy amit a festő barokknak (vagy inkább manierizmusnak?) érez, amit századvégi eklektika gyanánt él meg, az valójában már túlnőtt önmagán, a CARAVAGGIO (1985) parafrázisán, átlépte a századforduló szecessziós ingoványát, s a festő már egy új évszázad szilárdabb partjaira ért. Mert ha ez „barokk", akkor roppant leegyszerűsített, sziluettre és többnyire két színre redukált, XX. századi barokk. Matisse papírkivágatai, tagjaikat a kompozíció kedve szerint rakosgató kék aktjai derengenek fel, s Arp amorf formációi, a nyugati művészet harmonikus derűje, a század végképp elenyészett optimizmusa nélkül. A „melankólia" azonban mindenképpen jelen van, a fekete-vörös színválasztás a festői igazság drasztikus kimondásának szándéka mellett elfojtott, csüggeteg vágyak kifejezője is. A festő újabb munkáin a háttértől élesen elváló, szeszélyes kontúrú alakzatok jelennek meg. A legszellemesebb, s talán „legbarokkabb" a LA GRANDE BACCHANALE NOIRE 91 címet viseli. A kiállítás legfontosabb, legeredetibb darabjai azonban a fekete papírmasé térplasztikák. Formai következetességgel utalnak a távoli Arp- és Matisse-rokonságra, miközben nagyon is XX. század végiek dekadenciájukkal és hol fenyegető, hol tragikus vagy letargikus gesztusaikkal.

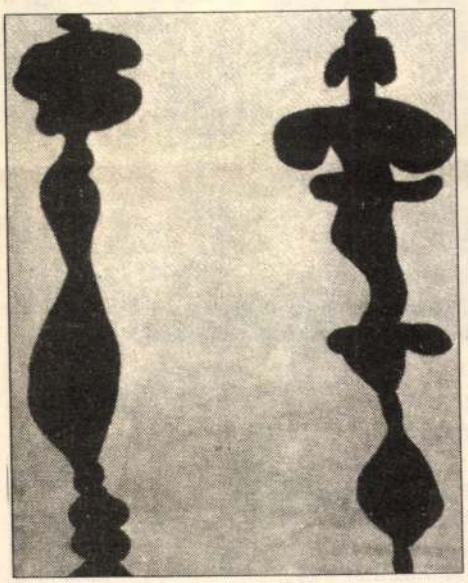

Barokk melancholia (1989)

KOVÁTS ALBERT

Ludwig Múzeum, Budavári Palota, A épület. Nyitva május 7-ig

27. csütörtök

RÁDIÓ

A MAGYAR NYELV HETE
Weöres Sándor stílusújítása
A hétfőn megkezdett sorozat mindegyik adása más-más nyelvészeti témát jár körül; örvendetes, hogy Weöres Sándor – aki nemcsak az e századi költészet, de kétségtelenül a magyar nyelv zsenije is volt – helyt kapott e sorozatban.
Kossuth, 19.40

A SZENTEK KÚTJA
Synge a kevés ismert ír szerzők egyike. A NYUGATI VILÁG BAJNOKA című darabját, amelyben a nemzeti öndicsőítésnek tart görbe tükröt, nálunk is játszották. Ebben a művében, melyet Göncz Árpád fordított, és alkalmazott rádióra, keserű példázatot dolgoz föl: a vakok visszakapják látásukat a csodatévő szenttől, ám amikor ismét megvakulnak, már nem akarnak újra látók lenni... Az egyik főszerepet Őze Lajos játssza.
Bartók, 10.05

ZENE

MAGYAR ÁLLAMI HANGVERSENYZENEKAR
Fischer Ádám vezényletével Bartók-művek hangzanak el. Közreműködik: A Magyar Állami Énekkar (karigazgató Antal Mátyás).
Zeneakadémia, 19.30
(Bp. VI., Liszt F. tér 8.)

TELEVÍZIÓ

NÓRA
Ibsen színművének tévéváltozata 1986-ban készült, Venczel Verával a főszerepben, Esztergályos Károly rendezésében.
Tv2, 16.30

FILM ÉS FELOLVASÓEST

Dorris Dörrie német rendező és író a Goethe Intézet vendége lesz. Felolvasóestjén beszélgetőtársa Szabó Ildikó (aki mellett unatkozni nem lehet). A felolvasás után a rendezőnő legújabb, ENGEM SENKI SE SZERET című vígjátékát mutatják be, amely mind a kritikusokat, mind a nézőket elbűvölte csillogó humorával. A rendezőnő másik két filmje is látható lesz, a FÉRFIAK (április 27., 18 h) és a HAPPY BIRTHDAY, TÖRÖK (május 2., 18 h).
Goethe Intézet, 18 h
(Bp. VI., Andrássy út 24.)

ÉS MÉG

ŐZE LAJOS VERSMONDÓVERSENY
Merlin Színház, 10 órától
(Bp. V., Gerlóczy u. 4.)

25. kedd

ZENE

ANDO DROM
Autentikus és kortárs cigány zene
Merlin klub, 22 h (a belépés ingyenes)
(Bp. V., Gerlóczy u. 4.)

KOCSIS ZOLTÁN HANGVERSENYEI III/2.
Mozart, Beethoven és Brahms zongoranégyesei szerepelnek a műsoron, közreműködnek: Selmeczi János (hegedű), Fejérvári János (brácsa) és Perényi Miklós (gordonka)
Zeneakadémia, 19.30

FILM

365 NAP – 365 FILM
A BŰNBAK (amerikai, 1921); DZSINGISZ KÁN UTÓDA (orosz, 1928)
Buster Keaton rövidfilmje egy tévedésből üldözött munkanélkülit kísér el menekülésében. Pudovkin polgárháborús filmje „a mese külsőségén túl nem egyéb, mint a SZENTPÉTERVÁR VÉGNAPJAI új változata, megjavított, aktualitásoktól, sallangoktól megszabadított alakban... Öntudatra ébredés a tunya tűrésből és a forradalom tüzének hirtelen fellobbanása, egyetlen lázadó jelképessé váló alakján keresztül." (Hevesy Iván)
Örökmozgó, 16.30
(Bp. VII., Erzsébet krt. 39.)

MOVEAST
VISSZATÉRÉS (bolgár, 1967)
A háború alatt öt bolgár emigráns hazatér a Szovjetunióból, hogy csatlakozzon az ellenálláshoz. A megbeszélt helyen azonban senki nem várja őket. Szétválnak, és egyedül próbálnak kapcsolatot találni a mozgalommal. A film húsz évig volt dobozban.
Örökmozgó, 18.30
(Bp. VII., Erzsébet krt. 39.)

A FÜL (csehszlovák, 1970)
A cseh újhullámhoz tartozó Karel Kachyna társadalomkritikai szatírája több mint egy évtizeden át nem kerülhetett elő a dobozból. A történet a leendő miniszterelnök 10. (elfelejtett) házassági évfordulóján játszódik egy lakásban felesége és a „nagyothalló Fülek" társaságában.
Duna Tv, 18.15

RÁDIÓ

MAGYAR JAZZ – JUNIOR JAZZ QUARTET
Az együttes tavaly európai ifjúsági tehetségkutató versenyt nyert Krakkóban, melynek fődíjaként az idén márciusban lemezt vettek fel velük. Kiutazásuk előtt az együttes vezetőjével, Szakcsi Lakatos Róberttel Kiss Bea beszélgetett.
Petőfi, 21.45

26. szerda

SZÍNHÁZ

GESZTUS
COMPAGNIE CASTAFIORE: AKTUALISMUS
A Francia Intézet az 1993-as táncfesztivál, a TRANSES sikerén felbuzdulva április 26. és június 16. között hat társulatot hív Magyarországra. Az első együttesnek már névválasztása is mulatságos: a Castafiore a TINTIN című képregénysorozat énekesnőjére utal. Táncból, pantomimból és humorból gyúrják össze előadásaikat, leginkább gagszínháznak nevezhetnénk őket. Magyarországon először járnak.
Petőfi Csarnok, 20 h (holnap is)
(Bp. XIV. Zichy M. út 14.)

FILM

M. F. I. HÍRADÓ N. 325; PANDORA SZELENCÉJE (német, 1929)
A magyar híradó után Wedekind zseniális végzetes-csábító nőalakja, Lulu elevenedik meg, Georg W. Pabert rendezésében.
Örökmozgó, 16.30
(Bp. VII., Erzsébet krt. 39.)

MINDEN ELADÓ – LENGYEL FILMTÖRTÉNETI VÉGKIÁRUSÍTÁS
ÁRTATLAN VARÁZSLÓK (lengyel, 1960)
„Az én két szereplőm cinikusan viselkedik, jobban mondva cinikus komédiát játszanak, ám valójában szerencsétlenek. Andrzejewskivel és Skolimowskival másfajta befejezést terveztünk. Nem találták volna meg egymást újból; ehelyett a néző láthatta volna »Pelágiát« reggel az iskolában: egészen fiatal diáklány, s körülötte csupa hasonló, csöppet sem rendkívüli lány ül... (...) A film címét Mickiewicz egyik verséből kölcsönöztem: »Ifjú mágusok vagyunk, reményeinket lassan megmérgezzük.« Azt jelenti ez, hogy ezek a fiatalok alkotók, de nem találnak lehetőséget, hogy képességüket kibontakoztassák." (Andrzej Wajda)
Lengyel Intézet, 19 h
(Bp. VI., Nagymező u. 15.)

ÉS MÉG

LIGET AKADÉMIA
Poszler György: A HAGYOMÁNY ELVESZTÉSÉTŐL A TÖRTÉNELEM VÉGÉIG. Karátson Gábor: URAM, NEM LÁTTA MAGYARORSZÁGOT?
Egyetemi Színpad, 18 h
(Bp. V., Szerb u. 21–23.)

Ivan Csonkin közlegény élete és különleges kalandjai

Jiri Menzel filmje (bemutató)

Vlagyimir Vojnovics regénye, az IVAN CSONKIN KÖZLEGÉNY ÉLETE ÉS KÜLÖNLEGES KALANDJAI „nem úgy háborús regény, mint rengeteg elődje, és nem úgy orosz, mint ahogy azok szovjetek voltak. Vojnovics e regényét már 1969-ben megírta, amikor még javában készültek a Vörös Hadsereg heroikus küzdelmét bemutató alkotások. Ez a regény nem ilyen. Sőt. És Menzeltől – hat évig győzködték egyébként, hogy vigye filmre a regényt – kevés dolog idegenebb, mint hogy hullahegyekről filmezzen. Nincs is a CSONKIN-ban se küzdelem, se borzalmak, se győzelem.

A CSONKIN-ban nincs front, csak hátország, ahová a megfenyített közlegényt egy falu határában elromlott repülőgép mellé vezénylik. őrzi a gépet, és ahogy az lenni szokott, parancsnokai elfeledkeznek róla. De ezt egy percig se bánja, összemelegedik Nyurával, az egyedül élő postáskisasszonnyal. Gyomlál, varr, takarít, és amikor csak lehet, »megdönti« befogadóját. Egyetlen összetűzésük kirobbantója, hogy Nyurát hírbe hozzák kedvenc disznajával. Csonkinnak meg kell kérdeznie Nyurát: válassz! ő vagy én? Élnének boldogan, mint a pockok, ha nem érné el őket a háború szele."

(Sós B. Péter)

1994-ben a Velencei Filmfesztiválon az Olasz Szenátus különdíját nyerte.

Április 21–26-ig (éjszakai előjátszás)
21.30 (Művész mozi)
Április 27-től 15.30, 17.30, 19.30
Művész mozi (Bp. VI., Teréz krt. 30.)

Sós Tamás

)OROTTYA UTCAI KIÁLLÍTÓTEREM
3UDAPEST
)89. OKTÓBER 6.–OKTÓBER 21.

SOÓS TAMÁS

ERWIN WURM

SOÓS Tamás

Köszönetet mondunk az Innofinance Általános Innovációs Pénzintézet Rt.-nek és
a Magyar Külkereskedelmi Bank Rt.-nek
a katalógus szponzorálásáért.

Wir bedanken uns bei dem Allgemeinen Innovationsgeldinstitut AG Innofinance und
der Ungarischen Aussenhandelsbank AG
für die Sponsorierung des Katalogs

Szerepek és helyzetek

Erwin Wurm és Soós Tamás kiállításához

Erwin Wurm és Soós Tamás munkásságát egyaránt az állandó változás jellemzi. Látszatra könnyedén lépnek át az egyik alkotói korszakból a másikba vagy az egyik stílusból a másikba, látszatra könnyedén alakítanak ki permanensen új formarendszereket, új módszereket. Az egyéni oeuvre formai egysége, szemléleti és módszerbeli koherenciája nem érdekli őket. Ahány új korszak, annyi stílus. Ahány újfajta kérdésfelvetés, annyi új módszer.

Mindketten a művészet mindig aktuális kérdéseire keresnek válaszokat. Mindig új tapasztalásokat dolgoznak fel. Számukra minden út járhatónak tűnik. Nincsenek tabuk, nincsenek előre kijelölt pályák, nincsenek pontosan meghatározott kutatási területek. Ők ugyanis nem kutatnak, hanem rátalálnak egy-egy jelenségre, s beépítik ezeket egy új – szubjektív – összefüggésrendszerbe.

Mindig más próbatételek elé állítják magukat. Bizonyos értelemben nem önmagukról, nem a psziché belső életéről, hanem a művészeti kontextus belső világáról, 'bizalmas feljegyzéseiről' és tapogatózásairól fogalmaznak meg vizuális, plasztikai statement-eket. Egy-egy statement egy-egy mű.

Művészetük szokatlan és provokatív változékonysága, munkáik formai változatossága nem a személyiség szeszélyéből fakad, hanem a mindenkori új, aktuális kérdések megfogalmazásának igényéből. Hihetetlenül pontosan érzékelik az 'új' megjelenését, a művészeti kontextus 'belső figyelmének' irányváltozásait. Ez a 'belső figyelem' arra irányul, ami az adott pillanatban leginkább manifesztál egy szellemi állapotot, egy intellektuális helyzetet. A művész mindig egy adott intellektuális helyzet megfogalmazására törekszik, olyan 'tárgyat' teremt, ami vizuális, plasztikai tényként tárja elénk ezt az új helyzetet. Erwin Wurm és Soós Tamás számára egy új szobor vagy kép ennek az új, aktuális helyzetnek a felmérése. Egy-egy új statement mindig egy új kérdésfelvetés, helyzetfelmérés, egy új tapasztalás vizuális, plasztikai artikulálása.

Ez az alkotói magatartás egyként újszerű és ismerős. A 80-as évek művészetében újnak minősíthető, amennyiben éppen ez az évtized vetette fel a radikális szubjektivizmus és az individuális hitelesség kérdését. A művészi személyiség ismét középpontba került, míg a 'hűvös' analitikus programok, illetve a módszertani kereteket jelentő irányzatok háttérbe szorultak. A műalkotás a 80-as években a művészi individuum és a kulturális kontextus intim dialógusának érzéki megjelenítőjévé vált. Az Erwin Wurm és Soós Tamás által képviselt magatartás, azaz az állandó szerepváltás és helyzetváltoztatás tehát újnak minősíthető, amennyiben ez egy 'rejtőzködő' attitűd, melyben a kontextusra irányuló figyelem a személyiség 'elé' kerül.

Ugyanakkor ismerős is ez az attitűd, amennyiben a 20. századi művészet egész folyamatát vizsgáljuk. Marcel Duchamp óta jelen van, csakhogy minden korszakban merőben más formát ölt magára. Duchamp esetében az oeuvre nem más, mint egy-egy kérdés egy-egy 'példázatszerű' műben való megfogalmazása, ahol az egyes művek közötti formai kapcsolat másodlagossá válik. Sőt, magának a stílusnak, az érzéki forma autonómiájának irónikus megkérdőjelezéséről van szó. Duchamp állandó szerepváltásai ugyanakkor nem a picassói monumentális eklektika felé vezetnek, hanem a radikális elanyagtalanítás felé, ahol magának a formának fogalmi 'kiváltása' válik lehetségessé. Helyzetváltoztatásai a művészeti kontextus és a művészeten kívüli szférák viszonyának vizsgálatát dolgozzák fel, modellteremtő szándékkal. Egy-egy új szerep egy új struktúrát modellez.

Az Erwin Wurm és Soós Tamás által képviselt magatartás egy a duchampi korszaktól merőben eltérő karakterű korszakban fogalmazódik meg. Itt nem találkozunk a Duchamp számára olyannyira fontos 'példázatszerűséggel'. A modellteremtő szándék helyett a jelenség abszolutizálása, a nem transzponálható közvetlen tapasztalások rögzítése és sűrítése figyelhető meg náluk. Az állandó szerepváltás igénye nem az univerzális analógiák felől, hanem az egyedi, érzéki tárgy közvetlen élménye felől érthető meg. Élmény és példázat végletesen elszakad egymástól.

Erwin Wurm 'tárgyai' egyszerre talányosak, méltóságteljesek és banálisan egyszerűek. Textiltárgyak, felismerhető színes anyagból, felismerhető ruharészletekkel (zseb, mandzsetta, gombsor). A művész ruháiból készültek. Mégsem puhák, alakíthatóak, hajtogathatóak és gyűrhetőek, hanem kőkemények, mint a márvány. Feszesek, mozdulatlanok. Mint a ruhát egykor az eleven, meleg, emberi test, e testről levedlett textíliákat most kemény alapformák töltik ki. Feszesen tartják a lágy, puha textilt, mint próbabábuk a rájuk húzott ruhát. A minden pillanatban változó, elmozduló, lüktető emberi test elevensége helyett itt a mozdulatlanná dermedt, élettelen és merev formák földöntúli, időtlen nyugalma uralkodik.

Ambivalens érzéseket keltenek e különös tárgyak. Nem tudjuk, mit rejt az 'öltözet'; s nem tudjuk, hogy az, amit látunk, valóban öltöztet-e csupán vagy maga a lényeg. Netán a lényeggé vált látszat, a lényeg helyére lépő 'felszín'. Az érzéki felület, ami felszippantja a 'rejtett' mélységeket. Talán nincs is mélység; talán nincs is semmi más, csak a felület?

A dermedt mozdulatlanság ünnepélyességet kölcsönöz e 'tárgyaknak'. A felismerhető ruharészletek óhatatlanul felidézik a ruhát hordozó embert, s éppen ezáltal hirtelen az ember távollétére döbbentenek rá. A 'külső' forma arra utal, ami 'belül' hiányzik. A forma csupán egy átlátszó üvegkehely, mely felfedi ürességét.

Ám ez az üresség tartalmas üresség, szellemi feszültségekkel telített tér. Kérdésekből és hiányokból áll össze. A hiány fájdalmassá válhat, megdöbbenthet, mint egy hirtelen belénk hasító felismerés, hogy valamit nem birtoklunk többé. Hogy valamit elvesztettünk, hogy magának a bizonyosságnak az élményét nem ismerjük. A hiány felismerése egy új tudás. S ekkor ezek az egyszerű 'tárgyak' átlényegülnek. A 'nem jelen levő' ünnepének szakrális tárgyaivá válnak. Mozdulatlan, talányos, ismeretlen eredetű tárgyakká. Érzéki metafórává, mely a megfogható és a megfoghatatlan, a kézenfekvő és a felfoghatatlan rejtélyes kapcsolatát tárja elénk.

Így kap értelmet a tárgyakat befoglaló üvegvitrin is: az átlátszó üvegfal a mű elválaszthatatlan része. Láttatni engedi a belsőt, azaz megismétli a 'külső = belső' tételét; miközben éles határt húz a metaforikus valóság és a hétköznapi valóság közé.

Soós Tamás majdnem monokróm festményein végtelenül tágas, már-már bejárhatatlan tájak tűnnek fel. A messze horizont előtt sejtelmes apró villanások, alig sejthető fényjelek nyomán rajzolódik ki előttünk a kozmikus táj látványa. A sötétszürke, sötétlila, fekete tónusok alig mozgatják meg a felületet; szinte el kell hitetnünk magunkkal, hogy többet látunk. Ahogy a sötétben tapogatózva, apró érintések nyomán nyert információkból rekonstruáljuk képzeletünkben azt a teret, melyben járunk, e képek nézésekor is az apró nüanszokból áll össze a hatalmas, végtelen tér egy kicsiny, számunkra átélhető darabja. Tapasztalataink az érzéki forma letapogatásán alapulnak. A szem szinte elmerül az apró érzéki 'szenzációk' gazdagságában. Minden vizuális élmény az érzelmi, hangulati asszociációk egész sorát idézi fel. A nüanszok gazdag sokfélesége éa kiszámíthatatlan összetettsége egy olyan világ képzetét építi fel bennünk, ahol nagy kozmikus erők csapnak össze, s ahol az emberi sors örökké e nagy viharok árnyékában, a soha nem nyugvó hullámoktól dobálva alakul. Ahol az ember örök felfedezőúton jár, s csak apró, fellobbanó fények nyomán képes tájékozódni.

Ez a 'heroikus tájképfestészet' ugyanakkor nem csupán emelkedett pátosszal telített, hanem bensőséges megnyugvással is. Soós Tamás tájai felett olyan mitikus égbolt magasodik, mely immár – talán a vad viharok elültével – nyugalmat, kiegyensúlyozottságot is áraszt. Az apró fények némi támpontot nyújtanak, örök lobogásuk a maradandóság és a változékonyság kényes egyensúlyát teremti meg. A képek állapotokat jelenítenek meg, egyszerű, nyilvánvaló vizuális tényként. A személyes megnyilatkozás indulati gesztusai feloldódnak az állapotszerűség dologi nyugalmában.

Lóránd Hegyi

Délután, 1989 olaj, vászon, 200x250 cm
Nachmittag, 1989 Öl auf Leinwand, 200x250 cm

KATALÓGUS

Metafizikus táj, 1987
olaj, vászon, 130x250 cm

Fényérzés, 1988
olaj, vászon, 250x200 cm

Táj, 1988
olaj, vászon, 130x180 cm

Metafizikus táj, 1988
olaj, vászon, 200x250 cm

Délután, 1989
olaj, vászon, 200x250 cm

Derengés, 1989
olaj, vászon, 250x200 cm

Hegy, 1988–89
olaj, vászon, 200x250 cm

KATALOG

Metaphysische Landschaft, 1987
Öl auf Leinwand, 130x250 cm

Lichtempfinden, 1988
Öl auf Leinwand, 250x200 cm

Landschaft, 1988
Öl auf Leinwand, 130x180 cm

Metaphysische Landschaft, 1988
Öl auf Leinwand, 200x250 cm

Nachmittag, 1989
Öl auf Leinwand, 200x250 cm

Dämmerung, 1989
Öl auf Leinwand, 250x200 cm

Berg, 1988/89
Öl auf Leinwand, 200x250 cm

SOÓS TAMÁS
1955 Budapest

Önálló kiállítások / Einzelausstellungen

1980 Eötvös Klub, Budapest
1984 IH Galéria, Pécs
1985 Liget Galéria, Budapest
Stúdió Galéria, Budapest
1986 IH Galéria, Székesfehérvár
GAMF Galéria, Kecskemét
1988 Ferencvárosi Pincegaléria, Budapest
(Szőnyei Györggyel)
Galerie Eremitage, West-Berlin
Életünk Galéria, Szombathely

Csoportos kiállítások / Gruppenausstellungen

1978 Kortárs Művészet, Magyar Nemzeti Galéria, Budapest
1979 Studió 79, Pécs
1980 Viale Europa, Róma
1981 Grafikai Biennále, Miskolc
1982 Rajzbiennále, Salgótarján
1983 International Graphic Biennale, Ljubljana
International Drawing Biennale, Cleveland
Magyar Grafika és Rajzművészet, Magyar Nemzeti Galéria, Budapest
1984 Realista Festészeti Triennále, Szófia
International Drawing Biennale, Rijeka
1984 Fiatal magyar művészek kiállítása, Sajna Galéria, Varsó; Sinaide Ghi, Róma
1985 Tradíció és Jelen, Fészek Galéria, Budapest
Hommage á Giorgo de Chirico, Fészek Galéria, Budapest
Új Szenzibilitás, Budapest Galéria, Budapest; Drei Generationen Ungarischer Künstler, Neue Galerie, Graz
Pillanatkép. A magyar festők három nemzedéke, Műcsarnok, Budapest
Peintres Contemporains Hongrois, Galerie des Beaux-Arts, Bordeaux
Hungarian Painters, Gallery Route One, University of California
Davis, Uc Memorial Union Gallery, California
International Graphic Biennale, Cabo Frio, Brasil
Impact Art Festival, Kyoto
1986 Eklektika, Magyar Nemzeti Galéria, Budapest
International Graphic Triennale, Frechen
1987 Neue Sensiblität – Ungarische Malerei der 80er Jahre, Galerie der Stadt Esslingen, Villa Merkel, Esslingen
Zeitgenössische bildende Kunst aus Ungarn, Galerie der Künstler, München, Műcsarnok, Budapest
Vecchi Sentimenti, Tuscania
Mythen aus Ungarn, Galerie Landeskulturzentrum, Ursulinenhof, Linz
Alte Gefühle, Galerie Knoll, Wien
Ungarische Malerei der 80er Jahre, Westfalenpark, Dortmund
XXII. Internationale Malerwochen in der Steiermark, Graz
Új törekvések, Brno, Karlovy Vary, Prága
Új Szenzibilitás IV., Pécsi Galéria, Pécs
Domus Aurea, Fészek Galéria, Budapest
Triennale Europea dell'Incisione, Grado
4 Mostra Internazionale di Grafica, Instituto per la Cultura e l'Arte, Catania
Premio Internaizonale Biella per l'Incisione, Biella
1988 4. Internationale Triennale der Zeichnung, Kunsthalle, Nürnberg
Prix Ars Electronica 1988, Linz
8 Ungarische Maler, Galerie Knoll, Wien
Arti et Amicitiae, Amsterdam
Philips Auktion, London
Fiatal művészek, Manyezs, Moszkva
1989 8 Ungarische Maler, Neue Galerie der Stadt Linz
Kunst Heute in Ungarn, Neue Galerie-Sammlung Ludwig, Aachen
Kontaktusok (Fonticoli–Fraterno–Fehér–Soós), Vigadó Galéria, Budapest
Arc és tér, Pécs
Madarské vytvarné umeni XX. stoleti (1945–1988), Národni Galerie, Prága
Madarské vytvarné umeni XX. stoleti (1945–1988), Dom umenia, Pozsony

Balázs Bélától Márai Sándorig

– Marinella D'Alessandróval, a magyar irodalom olasz fordítójával beszélget Fried Ilona –

Az év egy részében Budapesten él, szép pesti lakásukban látogathattam meg, ahol férjével, Tordai Zádorral együtt várt. Örültem a találkozásnak, hogy beszélgethetek vele a magyar irodalom olaszországi recepciójáról, a magyar művek korábbi első számú kiadójáról, az E/O Kiadóról (Est/Ovest), hiszen ő az, aki első kézből adhat felvilágosítást. Akkor kezdett irodalmunk terjesztésével foglalkozni, amikor Olaszországban nem övezte valami nagy érdeklődés vagy fogadókészség Magyarország, sőt a régió kultúráját. Ez alól természetesen kivétel volt a zene és – bizonyos értelmiségi körökben – a film. Valamelyest megváltozott a helyzet 1989 után, legalábbis az emberek tájékozottabbak, nyitottabbak lettek, s ma már kevesen tévesztik össze Bukarestet Budapesttel. Talán az olasz irodalom, az irodalomkritika a berlini fal leomlásától függetlenül is inkább érdeklődik más országok irodalma, a világirodalom iránt, mint korábban. Marinellát fordításairól kérdeztem, a kiadókról – közben csodáltam tökéletes magyarnyelv-tudását.

– Néhány hónappal ezelőtt egy számomra ismeretlen feladótól e-mailt kaptam, küldője azt kérdezte: honnan ered ez a Márai-kultusz Olaszországban? Én néhány mondatban nem tudtam volna válaszolni. Mint Márai fordítója, mit válaszolnál neki?

– Szerintem Márai a harmincasnegyvenes években számos nagyon jó könyvet írt, olyanokat, amelyek egyáltalán nem provinciálisak, nagyon is európaiak, szerzőjük pedig, bármennyire konzervatív írónak akarják láttatni manapság, akkoriban nyitottabb szellemiségű volt, mint a kortárs magyar prózaírók jelentős része. Hiába szerepel helyszínként a legtöbb írásában Kassa, úgy ábrázolta, hogy mindenütt ismerősnek találhatták, s ez egyik magyarázat a sikerre. Európáról írt, az első világháborúról, az azt követő nagy egzisztenciális válságról, sok olyan témája van, amely rokonítja a jellegzetesen monarchiabeli írókkal, Musillal, Rothtal, s ez utóbbiaknak mindig is nagy visszhangjuk volt Olaszországban. Szerintem teljesen jogos, hogy Márait most újra felfedezték, ehhez csak figyelmes kiadók kellettek. Ilyen az Adelphi, az egyik fontos kiadó, s jó szimatú igazgatója, Roberto Calasso. A monarchia irodalmának nagy részét ő adta ki, s van egy mondjuk ötvenezres olvasótábora, amely felfigyel könyveire, pláne, ha még jó reklámjuk is van és elismert kritikusok recenzeálják. Bár ez még mindig nem teljes magyarázat. Calasso elolvasott több Márai-regényt. Azt mondta, először *A gyertyák csonkig égnek* címűt fordítsuk le. Miért? – kérdeztem. Mert az a legrövidebb, válaszolta.

– Azért tartom meglepőnek a sikert, mert a második világháború után kiadott magyar írók közül másnak még megközelítően sem volt ilyen visszhangja.

– Valóban, a korábbiak közül Molnár Ferenc volt ilyen, a *Pál utcai fiúk* már túl van az ötvenedik kiadáson, még az újságosstandokon is látom, generációk olvassák, imádják. Végül is rejtély, hogy a magyar irodalmat egyébként miért nem ismerik jobban, ezt a talányt mi sem tudjuk megfejteni, bár az utóbbi időben javul a helyzet. Talán ismerted Gianpiero Cavagliát...

– Igen, de csak néhány évvel a halála előtt ismerkedtem meg vele Torinóban, 1988-ban.

– Tulajdonképpen mi ketten kezdtük el, párhuzamosan a prózafordításokat. Amikor ő Krúdyt fordított, hívott a Marietti Kiadóhoz, azt mondta: nem akarsz Kaffka Margitot fordítani? Én tehát Kaffka Margitot fordítottam. Kezdtem együttműködni az E/O Kiadóval Rómában, véletlenül nagy barátságba kerültem a tulajdonos házaspárral: ültünk, beszélgettünk, ötleteket adtam nekik, s akkor én hívtam Gianpierót, hogy ő is dolgozzon számukra. Ekkor fordított Örkényt, s mert nemsokára beteg lett, átadta a stafétabotot tanítványának, Bruno Ventavólinak. Így kapcsolódott be Bruno Ventavoli, csodás műveket fordít, például az *Esti Kornél*t vagy az *Iskola a határon*t... Voltunk néhányan, s voltak kiadók is, legutoljára a Sellerio jelentette meg Kosztolányi *Pacsirtá*ját egy tehetséges fiatalember, Matteo Masini fordításában.

– Térjünk még vissza egy pillanatra az E/O-ra, mely különleges kiadó volt, hiszen akkor adott ki kelet-európai irodalmat, amikor ez Olaszországban csak keveseket érdekelt.

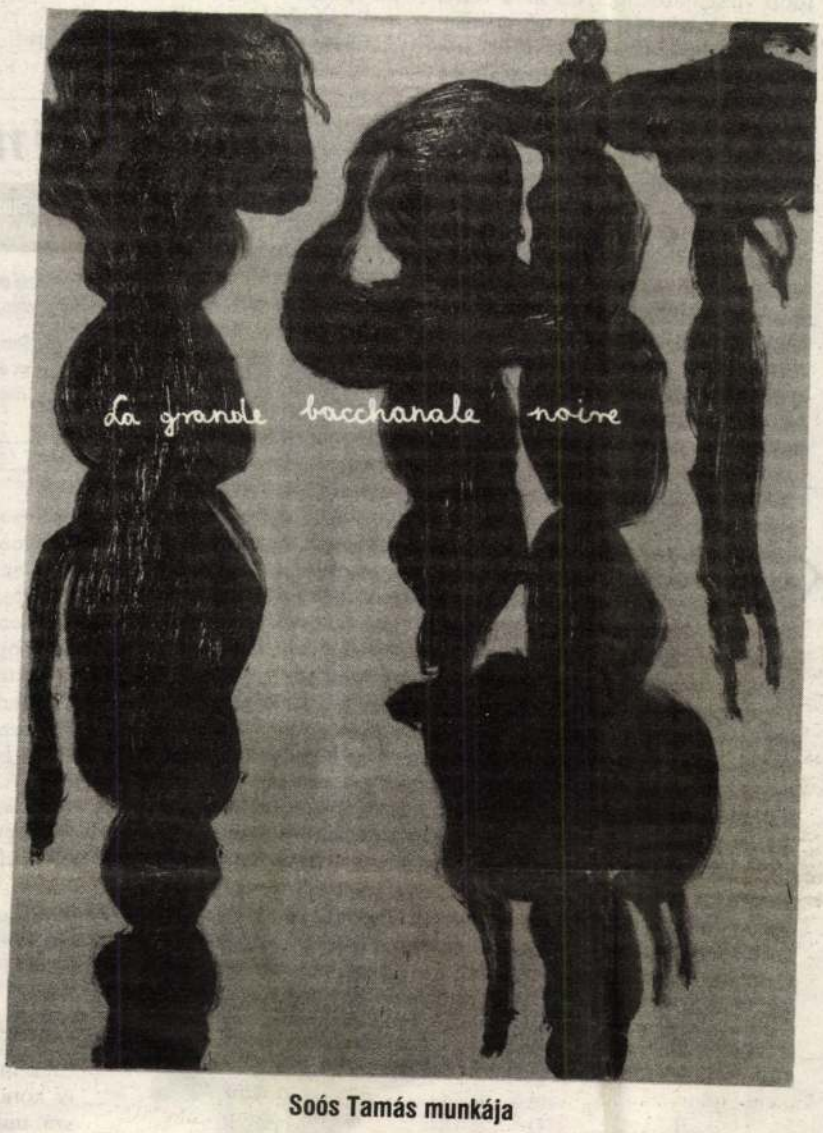

Soós Tamás munkája

– Létezett egy, a „másik" Európa, Kelet-Európa iránt érdeklődő kicsiny baloldali társaság meg egy férj és feleség: Sandro Ferri és Sandra Azzola. Sandro Ferrinek egy kis könyvesboltja volt Rómában 68 után, a La vecchia talpa (A vén vakondok), s ott mindenki ismerte a másikat. Majd kiadót szerveztek, melyben Sandro volt a szervező. Sandra russzistaként a kiváló tudós-tanárnak, Ripellinónak volt a tanítványa, és az orosz mellett jól ismerte a lengyel és a cseh irodalmat is, ő kezdte például kiadni Hrabalt és a prágai irodalmat. De zsidó, jiddis kultúra is szerepelt kiadványaik között.

– Igen, Roman Vishiniac szívszorítóan szép fotóalbumát a kelet-európai zsidóságról is ők adták ki.

– Egy közös barátunk mutatott be bennünket egymásnak, én már korábban is hallottam róluk, s azt gondoltam, milyen jó lenne megismerni őket. Közösen gondoltuk ki, mit is lenne érdemes a magyar irodalomból kiadni. Nekem eszembe jutott Balázs Béla, a kínai mesék, amiért magyar részről többektől is kikaptam: miért éppen ő. De hát én olyan könyvet akartam csinálni, amelynek sikere lesz. Már jó ideje nagyon zavart, hogy a diszkont könyvesboltokban egymás után viszontláttam a magyar versfordítás-köteteket. Balázs Béla úgy került elő, hogy őt nagyon jól ismerték Olaszországban.

– A filmelméletét...

– Igen, s mint olyat, aki Lukácshoz kapcsolható. Lukács leghűségesebb hívei, állíthatom, máig is Olaszországban vannak. Két erénye volt hát a könyvnek: a szerző neve ismert, a kínai mese pedig furcsa különösség. Nagyon jó kritikákat kapott.

– Mikor volt ez?

– 1984-ben. Azután rögtön Csáth Géza következett, majd lefordították Kardos G. Györgytől az *Avraham Bogatir hét napját*, én meg Mészöly *Saulusát*. Cavaglir Örkény egyperceseit és a *Macskajáték*ot fordította le. Bruno aztán Szerb Antalt is felvette a sorba, *A Pendragon-legendát* és az *Utas és holdvilág*ot. Aztán jött Esterházy. Az elsőt én fordítottam, *A szív segédigéi*t, még az E/O-nak, utána a Garzanti megvette a jogokat a *Hrabal könyvére*. Még összeállítottam tőle egy gyűjteményes kötetet is. Aztán Maria Rosaria Sciglitano is fordította Esterházyt.

– Visszaadható Esterházy olaszul?

– Szerintem igen, bár akadnak szöveghelyek, ahol lábjegyzet kellene, s az nem megy. Sokat és szívesen bíbelődtem a nyelvi játékaival, s ahol megakadtam, beszéltem vele. Találj egy megfelelőt olaszul – mondta és találtam. Valami mindenképpen visszajön belőle. A 80-as években meghívták Esterházyt a Római Magyar Akadémiára, azért, hogy végre odacsábítsák a magyar emigrációt is. A magyar emigráció meg is jelent, megjött a „gróf úr", ő meg felolvasott egy oldalt *A szív segédigéi*ből, ami politikailag rettenetesen kemény: *„...mert ebben az országban csak a hazugság visz előre bármit, a hazugság..."* – és imádták Pétert... Felolvasta, s mindenki elájult, hogy miket mer ez mondani. Könyveinek kereskedelmi sikere azonban elmaradt a kritikai visszhang mögött. Ez persze nem egyedülálló. Csáth Gézáért például lelkesedett a kritika, terjedelmes cikkeket, már-már tanulmányokat írtak róla, de csak igen kevés példány fogyott. Ebben része lehetett a terjesztésnek is, hiszen egy kis kiadó nem volt képes sok üzletbe eljutni.

– A példányszámokról mit lehet tudni?

– Ők első kiadásra néhány ezret mondanak, siker esetén utánnyomást remélve. Persze az sem igaz, hogy teljesen elsüllyedtek ezek a könyvek, de az sem, hogy nagy visszhangjuk lett volna. Az utolsó, amit eddig számukra fordítottam, Bodor Ádám *Sinistra körzete*. Ez se lett *bestseller*. De hátha lesz belőle idővel *longseller*...

– Azokban az években kezdtél a magyar kultúrával foglalkozni, fordítani, amikor az a legkevésbé sem volt divatos.

– Noha nálunk, a nápolyi egyetemen a nagy mesterek azt mondták, hogy komoly ember fordítással eleve nem foglalkozik, én rögtön tudtam, hogy közvetítő akarok lenni, nem egyszerűen fordítani akarok, hanem bemutatni is a könyveket, írni róluk, s ezt is csinálom. A nápolyi Keleti Intézetben tanítok, ez egy jezsuita intézményből nőtt ki, a jezsuita misszionáriusok a világ minden tájára eljutottak: mi kevés kivétellel a világ valamennyi nyelvét és kultúráját tanítjuk, így egész Olaszországból jönnek hozzánk. A magyar szakon körülbelül harminc diákunk van, ami nagyon soknak számít, én modern magyar irodalmat tanítok az első két évfolyamon. Nagyon szeretek ott lenni, jól lehet dolgozni.

– Régóta kíváncsi vagyok, vajon D'Alessandro – akinek nevével kutatásaim során azok között a diplomaták között találkoztam, akik az 1945-ös utolsó csoporttal hagyták el Magyarországot, s Isztambulon keresztül tértek vissza Olaszországba – az édesapád-e?

– Igen. Édesapám, fiatal tanárként, a külföldi kultúrintézetekbe ment dolgozni. Először Szabadkára, a 40-es évek elején, ott tanult meg magyarul, utána jött Budapestre. Antifasiszta volt, s 1943-ban nem tette le a Mussolini-féle Salói Köztársaságra az esküt, így a német megszállás után az olasz diplomatákkal együtt őt is internálták – Giorgio Perlasca is ebben a csoportban volt, meg az olasz kultúrintézet vezetője, a korábban fasiszta Aldo Bizzarri, aki Mauthausenbe került és csak pár évvel élte túl a deportálást. Apám sokszor tett magának szemrehányást, hogy ő győzködte Bizzarrit, ne esküdjön fel arra a rendszerre, s ez az életébe került. Apám azonban megszökött, és egy ideig az Olasz Intézet pincéjében bujkált, ekkor már anyámmal. Anyámat olaszra tanította, közben egymásba szerettek. Giorgio Perlasca hozott egy zsidó gyereket hozzájuk, de a portás avval fenyegette őket, hogy mindegyiküket kidobja, így a gyereket máshol helyezték el, ők pedig később elmentek a Zeneakadémia pincéjébe apám barátjával, Szabolcsi Bencével. Ezek ilyen idők voltak. Szüleim együtt indultak haza 1945-ben azzal a bizonyos vonattal, én Isztambulban fogantam, s már Rómában születtem. Apám ezután körülbelül két évig gimnáziumban tanított, amíg újra meg nem nyíltak a kultúrintézetek. Először egy évre Romániába mentünk, majd 1949 körül tértünk vissza Budapestre, ő kultúrattasé lett, egyszersmind az Olasz Kultúrintézet igazgatója. 1954 végéig dolgozott itt. Főképpen a zenei élet képviselői jártak be hozzá: Ferencsik, Szabolcsi Bence, operaénekesek, Kodály. Emlékszem, ahogy ülnek nálunk a szalonban. Úgy látszik, ők büntetlenül jöhettek. Az írók közül Passuth volt gyakori látogató. Aztán apámat belekeverték a Grősz-perbe, a konstruált vád szerint olasz közvetítéssel a Vatikán segélyeket küldött a magyar papságnak. Fogalmam sincs, hogy apámnak volt-e ebben valami szerepe, de tanúként beidézték. Emlékszem, a Németvölgyi úton laktunk, s a házzal szemben mindig két férfi figyelt bennünket. Apám azt kérdezte, kellett ez nekem? A háború előtt és alatt azért volt bajom, mert utáltam a fasizmust, most pedig itt kell remegnünk... Minden össze volt csomagolva, mert attól félt, hogy kiutasítanak bennünket. Ez végül is nem történt meg, de kevéssel ezután átköltöztünk Bécsbe, s ezzel a félelmeknek vége lett. Apám 1963-ban meghalt, így nem sok mindent tudok. Én először a bécsi kultúrával, ezen keresztül pedig a monarchia sokrétű, ellentmondásokkal teli, fantasztikusan gazdag világával kerültem kapcsolatba, s csak jóval később kanyarodtam vissza Magyarországhoz. Talán ezért is annyira vonzó számomra Márai műve, amelyben többféle, olykor igencsak összeférhetetlennek tűnő hagyomány találkozik és gazdagítja egymást.

(A búcsúzás előtt még a szokásos kérdés: min dolgozik? Ismét Márait fordít, A zendülőket. De egyszer még biztosan visszatér a kortárs irodalomhoz.)

TIMÁR GYÖRGY:

Nyelvi töprengések

Az az író, aki – különösen mint többnyelvű műfordító – számos nyelvi érdekességgel találja szemben magát, szinte szükségszerűen botlik bele olyan – vélt vagy valódi – összefüggésekbe, melyeket mintegy kötelessége a nyelvészet szakértői elé, avatott megítélésre bocsátania. Az alábbiakban három megfigyelésemet osztom meg velük. Mindhárom egyazon irányba látszik mutatni.

Isten

E szavunkat a TESZ, történelmi etimológiai szótárunk ismeretlen eredetűnek mondja. A „törökös" Sára Péter természetesen, mint írja, „mindenképpen" török rokonságot lát abban, hogy a török *istin* (világító) szó egybecseng a magyar főnévvel. Megjegyzi, hogy az istent jelentő régi perzsa *yezdan*hoz kapcsolódik „minden valószínűség szerint" a régi török *idi* (úr, isten), valamint az *istinat* (támasz, pillér) szó.

Úgyszintén a perzsa (iráni) eredet föltételezésére hajlik Rédei Károly, aki megjegyzi, hogy az uráli nyelvekben az isten jelentésű szavak egyszersmind az ég jelentésű szóval azonosak. Csakhogy a két szó – engedelmet – nemcsak az uráli nyelvekben esik egybe: így van ez a kínaiban (lásd: *Tien* An Men, a *Mennyei* Béke tere), sőt kínai hatásra a japánban is. Bizony, a *Tenno* (az „isteni eredetű" császár) elnevezés annyit tesz, mint „az egek ura". Ugyancsak a *ten* (azaz ég és isten) található meg a japán *tenki* szóban, amely az időjárást mint „az ég kedvét, hangulatát" írja le; nemkülönben ide tartozik a *tenkáj* (égboltozat, japánul). Vajon nem ez a *ten* előtag került-e át az azonos jelentésű csagatáj és ujgur *tänri*be, valamint a türkmén és oszmán *tanry*ba? (Ez a két szó is isten jelentésű.) S vajon nem ez a *ten* szerepel-e a mi *isten* szavunk második felében, miként a perzsa *yezdan*ében is némi módosulással? Mely esetben elképzelhető, hogy a magyar szó első felében szereplő *is* őst jelenthetett (lásd a *Halotti Beszéd isemukut* szavát), ami – talán – annyit tesz, hogy magának a szónak őseink istene vagy ősi isten lehetett az értelme. Ha elfogadjuk, hogy a magyarság végső soron Északkelet-Kínából származik, és onnét vándorolt évezredek során hosszú szakaszonkint nyugat felé, amire – mint látni fogjuk – egyéb nyelvi jelek is utalni látszanak, akkor meglehet, hogy ez a – természetesen szigorú ellenőrzésre szoruló – szófejtésem megáll.

Az -i képző

Az eredetkérdésben kifejtett föntebbi gyanúmat mintegy megerősíteni látszik, hogy az alcímben említett képzőnknek szintén vannak (első ránézésre legalábbis úgy fest) keleti gyökerei. Lehet, hogy merő véletlen azonosságról van szó, de azt hiszem, mindenképpen behatóbb vizsgálatot igényel az a tény, hogy Irak lakosait *iraki* néven tisztelük, s nemcsak mi magyarok, hanem mindenki *(iraqi)*. Mint ahogy mi *kínai*t, *amerikai*t vagy *budapesti*t mondunk. S vajon csakugyan merő véletlen-e, hogy a japánok a római számokat *roma*inak nevezik?

Kuvasz

E kutyafajta nevének eredetét etimológusaink nem ismerik. A legtöbben török örökségnek vélik, holott a szó – szerintem legalábbis – sok ezer évvel korábbi: abból az időből való, amikor a Bering-szoroson még száraz lábbal lehetett átkelni. Mint tudjuk, át is keltek rajta Északkelet-Kínából azok, akikből azután előbb az eszkimók (inuitok), majd – az amerikai kontinensen dél felé haladva – a különféle indiánok lettek.

Fölöttébb valószínű, hogy úgyszintén Kína északi részéről indult el másik irányban, nyugat felé az a népcsoport, amely a legkülönfélébb helyeken való hosszas időzése után végül a Kárpát-medencében alapított végleges hazát, s amelynek ma *magyar* a neve, egy régi vezérének nevéből.

Arra nézve, hogy *a kuvasz* szó alighanem már a két népcsoport szétválásakor megvolt, néhány évvel ezelőtt érdekes adattal szolgált H. Gőcze Judit grafikusművészünk. Az Andokban jártában fölkeresett egy indián tanyát, amely előtt egy kuvasz üldögélt gazdája lábánál. Az önkéntelen fölkiáltásra – „Jé, *kuvasz!*" a kecsua indián gazda szélesen elmosolyodott, s bólintott: „Yeah, *koowass!*"

A kutyafajta neve, Európában ismeretlen lévén, csakis a másik irányban juthatott el az Andokba. Amit csak alátámaszt az a körülmény, hogy a perui kecsua indiánok nyelve éppúgy agglutináló (ragozó), mint a magyar.

Sőt, a guatemalai indiánok körében (hogy cikkem végére érve visszakanyarodjam az elején megpedzett témához) az oroszlán neve *kai isto*, azaz isten macskája. *Isto* – az istené? Ez sem elképzelhetetlen, noha – lásd *isten* szavunk eredetének föntebbi elemzését – nem is igen valószínű.

*

Mint bevezetőmben említettem, mindhárom fönti témám egyazon irányba látszik mutatni: a Távol-Keletre. Melynek örökségét – úgy vélem – éppúgy föllelhetjük nyelvünkben, mint a későbbi törököt vagy a végül meghatározóvá vált finnugort. Tévednék?

E gondolataimat bizalommal ajánlom szaknyelvészeink figyelmébe.

Színház

A majusi szám tartalmából

„Egy hallgató igen élesen felvetette Kerényi Imre felelősségét, majd nyíltan megkérdezte: vajon ki és mikor fogja megmondani neki, hogy már nincs abban a helyzetben, hogy újabb osztályt indíthasson." (Bóka B. László riportja a Színház- és Filmművészeti Egyetemről)

Operakritikák: Csont András a *Manon Lescaut*-ról, Zala Szilárd a *Rigoletto* három előadásáról, Koltai Tamás Britten *Szentivánéji álom* és Shakespeare *Szentivánéji álom* című művéről.

Három *Amadeus*-előadás: Szolnok, Szatmárnémeti és Komárom – Urbán Balázs, Hegyi Réka és Tompa Andrea írása.

Molnár, Márai, Szomory: Szántó Judit, Stuber Andrea és Kovács Dezső kritikája két *Liliom*-előadásról, az *Olympiá*ról, a *Kalandor*ról és a *Hermelin*ről.

Táncszínház: kritikák a Compagnie Pal Frenak, a TranzDanz és az Andaxínház produkciójáról.

Drámamelléklet: Varsa Mátyás: *Tin és Puttó Li-potban.*

Melankolikus életképek

– Soós Tamás képeiről –

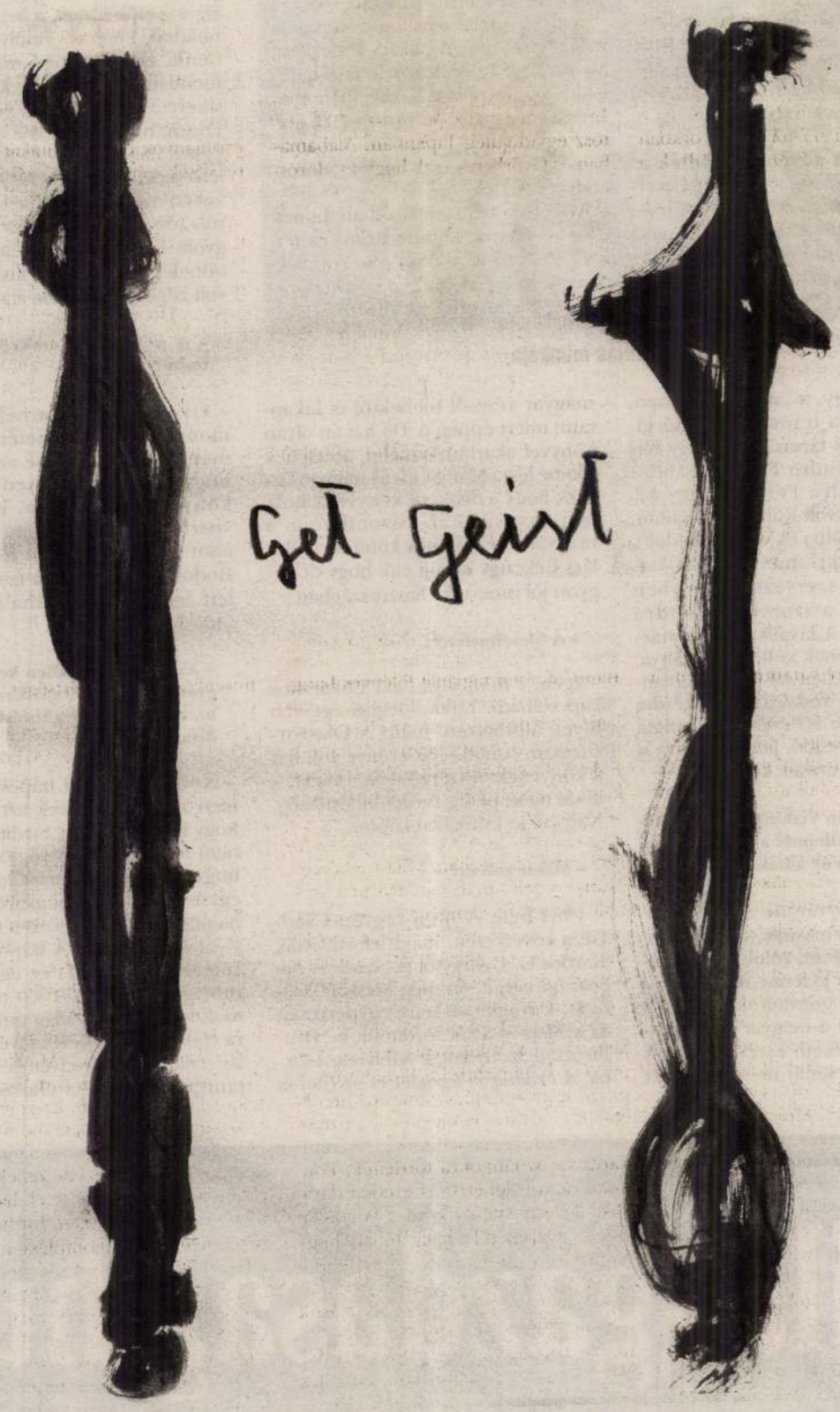

Nők, egymás között. Testtartásuk az antik szobrokat idézi; ruházatuk viszont éppúgy lehet régi, mint mai. Valamennyien lebegnek; nincsen elő- vagy hátterük, és környezetük sincsen. Világtalanok. A pillantásuk iránya is nehezen határozható meg. Többnyire kettesben vannak; még sincs közük egymáshoz. Elszigeteltek, akár a márványszobrok. Ennek ellenére nem súlyosak. Inkább könnyedek, lebegőek.

Soós Tamás ismét visszatért a figuratív ábrázoláshoz. De azt is mondhatnám, hogy a jelenlegi kiállítása felől visszatekintve kiderül, hogy a kilencvenes évek híres *Melankólia*-festményeiben eleve benne rejlett a figurativitás lehetősége. Azok a képek is egyszerre voltak súlyosak, szoborszerűek, de könnyedek, szinte transzparensek is. És az akkori különös, füstoszlopokra emlékeztető alakzatok is, amelyek több mint egy évtizeden át Soós Tamás „kézjegyei" voltak, éppúgy tekinthetőek elmosódott figuráknak, ködbe vesző emberi alakoknak, mint szobroknak, mozdíthatatlan tömböknek.

Soós Tamás képei lebegő könnyedségük ellenére mindig is súlyosaknak, metafizikailag telítetteknek, hatottak. Nemcsak a vörös vagy fekete, de a nagyméretű fehér festményeiből is valami alapvetően mély komolyság árad. Mindenekelőtt persze szépek és esztétikusak, finomak és érzékenyek. De elegendő egy rövid időt eltölteni az emberalaknál nagyobb méretű festmények között, hogy kiderüljön: a művész szándéka nem egyszerűen a puszta tetszés elnyerése volt, hanem a néző érzelmi bekerítése – valahogyan úgy, ahogyan ezt egy-két generációval ezelőtt az absztrakt expresszionisták is gyakorolták.

Soós Tamás képei az érzékek (a tetszés) kerülőútján át rabul ejtik a nézőt, s egy olyan állapotba kényszerítik bele, ahol a kezdeti tetszést valami más is átszínezi. Ez éppúgy mondható nyomasztónak, mint áhítatosnak. E kettősséget nevezik közkeletű szóval fenségesnek. Soós Tamás festményei immár két évtizede a fenséges élményének felkeltésére törekszenek. Bizonyos korszakok és stílusirányzatok különösen érzékenyek voltak a fenségesre: például a XVIII. század vége vagy az 50-es évek absztrakt expresszionizmusa. És, mint Soós művészete mutatja, az ezredforduló kora ugyancsak termékeny talajnak mutatkozik.

A fenséges az élvezet parttalanná válása, melynek során a tetszés elválaszthatatlan a visszariadástól, a magára találás a kiürüléstől. Soós Tamás művészetében kezdettől megfigyelhető volt ez a kettősség, amely rendszerint a spontaneitás és a reflexivitás, a tobzódó érzékiség és a hűvös konceptualizmus kettősségeként nyilvánult meg. Már a nyolcvanas években készült mitologikus festményei *(Danae, Hannibal)*, illetve híres Caravaggio-parafrázisai esetében megfigyelhető volt a belső *azonosulásnak* és a kívülről való *rámutatásnak* ez a kétirányú gesztusa, melynek egyik legismertebb darabja az 1985-ös *Mitológia I.* A gesztusokban gazdag, de semmilyen konkrét környezetre nem utaló háttérből oszlopszerűen emelkedett ki egy emberi alak, amely túlságosan eleven ahhoz, hogy kőszobornak lehessen tekinteni, de ahhoz mégis túl stilizált, hogy hús-vér figurát lehessen benne látni. E különös, kettős természetű alak, bottal a kezében olyan, mint Hermész, a mitológia lélekvezetője, *pszichopomposza*. Ő az, aki a lélekről gondoskodik, s ezért maga több mint lélek. A lélek lelke ő – más szavakkal: *szellem*.

A kilencvenes évek metafizikus (misztikus) tájképeinek ez a szellem lesz a „főszereplője" anélkül, hogy konkrét formát öltene – hacsak nem azokban az apró, lidércfényekre emlékeztető, bolygó fényekben ismerünk rá, amelyek meg-megszakítják a gesztusokban rendkívül gazdagon megfestett viharos és komor (fenséges) tereket; „get-Geist": e szavak tűnnek fel ekkori festményein. A képeken megjelenő szavak a hatvanas és hetvenes évek művészetének alapvetően redukcionista és konceptualista beállítottságára utalnak vissza, miközben Soós Tamás a nyolcvanas évek „új szubjektivizmusának" személyességével társította őket.

A kilencvenes években készül „melankólia"-, illetve „get-Geist"-sorozatok képeiben maga a lélek meztelenítette le előttünk magát. Már a Caravaggiót, Keresztelő Szent Jánost vagy Hannibált megidéző festményei is egy olyan vágyódásról tanúskodtak, amely minden témán, történeten, tárgyon túlmutat (és mi egyéb lenne a melankólia?). A későbbi absztrakt tájábrázolások pedig eleve a lélek belső vidékeinek a térképei voltak. A legújabb, most először kiállított figuratív festményei szintén e belső tájakat mutatják be. A lélek tárja fel magát a szemünk láttára, miközben leveti mindazt, ami a környezethez kapcsolja. A magányosan álló vagy ülő női alakoknak van ugyan világuk, de ez nem azonos a külvilággal. Emiatt hatnak mitikus lényeknek – s közvetve Soós Tamásnak a régebbi, nyíltan mitologikus témájú festményeire is visszautalnak. Mint azokon, a figuráknak itt sincsen környezetük, de ez láthatóan semmilyen hiányérzettel sem tölti el őket. Soós Tamás e festményein úgy ábrázolják a csendet, hogy szinte hallhatóvá teszik azt. A külvilág horgonyai helyett képei a lélek belső gyökereire irányítják a figyelmet. „Get-Geist", illetve STM (Soós Tamás Melankólia): a korábbi festmények monokróm színmezőiben e betűk és szavak tűntek fel. Mostani képein a betű- és szótestek emberi (női) testet kaptak, miközben változatlanul megőriztek valamit a szavak és a betűk elvontságából, testen túli szellemiségéből. Egyszerre „szellemiek" és „melankolikusak" ezek a művek. És közben fenségesek is. Transzparensen, áttetszően és könnyeden mutatják be azt, ami testi szemmel nagyon ritkán érzékelhető.

Földényi F. László

(Soós Tamás kiállítása a Fészek Galériában tekinthető meg 2001. május 15-től június 8-ig.)

FÖLDÉNYI F. LÁSZLÓ:

Tárlat

A lélek sakkfigurái

Soós Tamás kiállításáról

Egy kiállítás, ahol mindenütt a melankóliába ütközik a tekintetünk. Be kellene csuknunk a szemünket, hogy ne vegyük észre ezt a szót, melyet a szem, a szájjal együtt, rögtön ízlelgetni kezd. M-E-L-A-N-K-Ó-L-I-A. Kihűlt kőzetdarabként csapódik a néző felé e szó, s mert minden irányból ő támad, hálóként is ráborul s gúzsba is köti. Legalábbis a gondolatait. És miközben Soós Tamás képei és plasztikái között járkálva nem lehet eltekinteni a melankóliától, az is kiderül, hogy műveit nézve éppen a melankóliáról alkotott tudásunk lesz mind homályosabb. Pedig ragyognak ezek a képek; még a fekete szín is világít ezen a kiállításon. De a látás és a tudás, ahelyett, hogy megbékélne, küzd egymással. S e harc kimenetele eldöntetlen. Sokféle névvel illethető az ilyen állapot. Én a melankóliát is alkalmas névnek tartom. Soós Tamás művei a melankolia témáját idézik meg; de ahelyett, hogy feltárnák, mi a melankólia, magát a nézőt próbálják melankolikus helyzetbe kényszeríteni.

Bánjunk óvatosan a szóval. A melankóliáról van szó, és nem a szomorúságról, a mélabúról, a levertségről, és főleg nem a szellem kifáradásáról. Ellenkezőleg. A melankólia Soós Tamás műveiben a szellemi feszültség szinonímája. A tudás és a látás küzdelme teszi olyan elevenné ezeket a képeket. Soós Tamás mintha eleve arra törekedne, hogy magát ezt a feszültséget fesse meg, a lehető legletisztultabb megnyilvánulásaiban. Szinte boncasztalra helyezve. S közben vigyáz, hogy a feszültséget úgy szedje ízekre, hogy az továbbra is megőrizze elevenségét.

Annyira stilizáltak és elvontak ezek a festmények, hogy nehéz elhallgatnom a gyanúmat: maga a lélek mezteleníti itt le előttünk magát. A monokróm lila, fehér vagy vörös alap s a rajta elhelyezett fekete formák ellentéte persze első pillantásra személytelennek tetszik. Ám a fekete alakzatok, amelyekből csak úgy árad a feketeség, ha alaposabban megnézzük őket, a személyes kézvonások sűrítményei is. A monokróm háttérrel – vagy előtérrel? – ellentétben nemcsak színük van, hanem testük is: a festékrétegekben nyomon követhető a kéz mozgása, az anyag lassú, még látványnak is élvezetes megmunkálása. A festmények látszólag egyszerű szerkezete valójában több rétegből tevődik össze. A színek – a feketének, illetve a környező színnek – az ellentéte a határtalanság érzetét keltő síknak és a meghatározott formának az ellentétével bővül. S ehhez társul – újabb ellentétként – a testi jelenlétnek valamint a háttér inkább szellemi terének az ellentéte is.

Színek, formák és rétegek szegülnek szembe egymással. A megfestett „melankólia" szó pedig olyan benyomást kelt, mintha egy előbb összegabalyodott, majdpedig ollóval darabokra vágott festékmadzag lenne. E madzagnak az volt az eredeti rendeltetése, hogy mindent szépen egybekössön. S miután ez nem sikerült, darabokra szakadt. Kialakult belőle a szöveg: „barokk melankólia".

Így történt? Nem tudom. Mindenesetre, a „melankólia" szót nézve nehéz eldöntenem, hogy a kép egyik vizuális elemének tarsam-e, vagy inkább „szövegnek", képidegen anyagnak. Ezért a legkézenfekvőbb megoldást választom: egyszerre látom ennek is, annak is. És a szöveg ekkor, vizuális alakzatként, gazdagabb lesz, mint absztrakt jelentése sejtené, a jelentés pedig, látványa miatt, sokrétűbbé válik, mint a hétköznapi szóhasználatban. Soós Tamás kalligráfiává alakítja a szót, ugyanakkor, miközben az utóbbi években festett képeiben egyre jobban lemond mindenfajta irodalmiasságról, éppen a szöveghez jut el. Ám ez a szöveg nemcsak a beszélt nyelv, hanem a vizualitás grammatikájának is engedelmeskedik. Azzal, hogy megfesti a szót, Soós Tamás szét is rombolja azt, s romjaiból egy gazdagabb, szavakba nem rögzíthető jelentést épít fel.

S ezzel megint a melankóliánál vagyunk – sőt, benne magában. Mert egyfelől itt van a festmények különféle rétegeinek és elemeinek az eleven feszültsége, másfelől pedig ott van a szó és a kép kapcsolatára irányuló reflexió. Élmény és tudás, a testi jelenlét és a reflexió nyomán kialakuló távolság – mindez számomra egyszerre jelenik meg Soós Tamás műveiben. S éppen ez a melankólia – az egymást kioltani akaró állapotok együttese.

A „melankólia" szó nem most jelenik meg első ízben Soós Tamás képein. Korábbi festményeire visszatekintve azonban törvényszerűnek látszik, hogy megjelent. A „melankólia" a legterheltebb szavaink közé tartozik; felesleges erőfeszítés lenne belekezdeni a szabatos meghatározásába. Egy mítoszról van ugyanis szó – kulturánk egyik nagy mitológiájáról, amelyben mindannyian benne élünk. És ha Soós Tamás képein mostanában a melankólia szó újra meg újra feltűnik, akkor ebben az ő mítosz utáni éhségének a jelét is látnunk kell. Szerintem már a Caravaggiót, Keresztelő Szent Jánost vagy Hannibált megidéző festményei is az absztrakció előtt egyengették a terepet; az absztrakt tájábrázolások a lélek belső vidékeinek a térképei voltak. S most, a fokozatosan stilizálódó képszerkezetek még e belső tájakat is megpróbálják lecsupaszítani. Igen, a lélek mezteleníti itt le magát a szemünk láttára, de közben nem ad esélyt az öntetszelgésnek vagy a szentimentalizmusnak. A „melankólia" szó itt ezért nem áraszt szomorúságot. S ha e képek melankolikusak, akkor nem a rájuk írott szó miatt, hanem a rejtetten bonyolult szerkezetük miatt.

Azt jelentené ez, hogy Soós Tamás önarcképeket festett? Hajlamos lennék azt mondani: igen. Ám e képek nagyon is meg tudják szólítani a nézőjüket. Vagyis e festmények segítségével saját személyiségének azon rétegeihez igyekezett közelférkőzni, amelyek már nem kizárólag az övéi. Másokban is föllelhetőek, vagyis senki nem ura és gazdája nekik. Az archaikus fekete formák engem időnként sakkfigurákra emlékeztetnek. Azok is éppilyen feketék, ilyen stilizáltak, s ráadásul, miközben azt az illúziót keltik a játékosokban, hogy ő mozgatja a figurákat, valójában megkötik kezét és szellemét. Soós Tamás fekete alakzataiban egyszerre jelenik meg mindaz, ami a lehető legszemélyesebb s ami ugyanakkor mégis személytelen. Folyamatosan, képről képről változtatják alakukat, de azért változatlanok is maradnak; lehetőséget kínálnak a meditatív belefeledkezésre, de közben ki is rekesztik magukból azt, aki meghatározott jelentést és értelmet keres bennük. Mindvégig egy olyan pontra irányítják a figyelmet, amely magukon a képeken nem látható. Lehetséges, hogy Soós Tamás, miközben a lehető legtolakodóbb formákba ütközik, valójában a megfesthetetlent igyekszik megfesteni? A lélek formái ilyenek: ezekbe is örökké beleütközünk. Mégis, ha nézni próbáljuk őket, helyettük mindig valami mást kezdünk látni. És van-e, ami ennél mélyebb okot szolgáltatna a melankóliára? Én nem tudok róla.

Elhangzott Soós Tamás Kiscelli Múzeumban rendezett kiállításának megnyitóján, 1996. február 1-én.

FÁY MIKLÓS:

Élet és Irodalom
1996 febr 16

Zene

Puff neki!

Soós Tamás

BAKÁCS TIBOR SETTENKEDŐ: **Filmszemle**

Ami a nézőtérről látható

Fő a fejem, FŐ A DÍJ

Mikor írom, még nem tudhatom... a nyomda ördöge, stb... de nem szeretnék közhelyeket írni, mindenesetre a zsűri még gondolkodik (kedd van), illetve remélem, mert rossz lenne, ha előre eldöntötték volna, otthon, videokazettákat szörcsölgetve –, hogy melyik magyar film lesz a fődíjas.

Az ÉS öttagú szakmai zsűrije (melynek minden egyes tagját kivételesen magam töltöm be) Gothár Péter: *Hagyjálógni Vászja* című filmje kapta. A miértekről később. Menjünk most be

a MOZIBA

Már akinek sikerül. Engem két alkalommal állítottak fel a helyemről, hiába rendelkeztem jeggyel és press-tickettel. Másoknak is volt ilyen. No, ha az ember nem sült vért reggelizik velős pirítóssal, akkor előfordulhat, hogy a vetítés kezdetekor átadja magát a műélvezetet megelőző gyengeségnek s így nem kíván idegen arcú emberekkel egy ülőhelyért ökölharcot vívni. Az Uránia mozi kétségtelenül a túlélésre alkalmas mozinéző kiképzéséről szólt. E silány darwinizmusban csak az vigasztal, hogy csodálatos okoknál fogva, újra tolongtak a magyar emberek a magyar filmeken.

mégiscsak állampolgárnak tekinthető mozinéző tettlegességre ragadtatja magát a rend felelőseivel szemben. Mindenesetre a vetítés alatt végig szorítottam a gázspraymet.

a RENDEZŐK és a RENDETLENEK

Itt az ideje rátérni a nagy és kisvadakra. Az ünnepélyes nyitófilmet *Jancsó – Makk – Sándor Pál* trió szolgáltatta. Szkeccsfilmjükben le kívántak hajolni az szegény Magyarország legelesettebbjeihez. A nyomoroncok túl mélyen lehetnek hajlásukhoz képest, mert kellemesen ízléstelen és vastagon hiteltelen alkotás született. Az egész szemlére jellemző volt, hogy az ún. bejegyzett művészek képtelenek saját árnyékukból kifényesedni. Amilyen viharos volt betörésük a hatvanas évek elején a világ filmművészetébe, oly gyorsan kéne végleg letelepedniük a Káli Medencében, föld termékeny művelése végett. S feltétlenül vigyék magukkal *Mészáros Mártát* is, mert a nő, ha dolgos, aranyat ér.

A szemle eddigi legfontosabb tapasztalata, hogy valóban megtörtént a generációváltás, mégha bonyolultabban is, mint ahogy remélné az ember. A „low budgetesek" előretörése valóban felfogható valamiféle bársonyos mekében üdítően csúnya férfiakat és lesújtóan buta libákat látunk magas szinten játszani. A film mindig is jelenlét volt. S hiába bájos Udvaros Dorottya a *Szabó Ildikó*-féle Csajokban, mégiscsak egy sztár, aki bízik mosolyában. *Merza Gábor* műv.ház igazgató, vagy *Badár Sándor* vasutas tökéletesen tisztában van a kamera teremtette vizuális lehetőségekkel. Talán azért, mert soha nem tanulták a szakmát, de mélyen, főiskolások számára érthetetlen mélyen, szeretik a filmet. Csak evvel magyarázható, hogy a *Czabán-Pálos*-féle KVB. duót képtelen volt az MMA (élet és halál urai) eltéríteni a pályáról. 35 milliméteres filmjük Herskó Jánosról (jelenleg filmrendező, de a sztori idején munkaszolgálatos) szól. Herskót elviszik azokra a helyszínekre, ahol volt szerencsétlensége megfordulni 1944-45 fordulóján, nyilas tornaórák kapcsán. S ő a mesélés szent titkának Grálljára bírván, lekötí 80 percre a nézőt.

A szemle agyonhallgatott és mosdatlan gyereke Ács Miklós. A Kőbányai Stúdióból érkezett ez a dúvad modorú, de minden kétségen felül álló tehetség. Két home-videója kiállításként is fölfogható, amiben az elkeseredés és düh forradalmi pátosza egyaránt meglepi a nézőt. S ha filmjeinek obszcénságát elfogadjuk, akkor drukkolnunk kell neki, mert természetes ösztöneiben hordozza a nagy mű lehetőségét.

Ehhez képest Szabó Ildikó: Csajokja vagy *Fekete Ibolya*: Bolse Vitája az elszalasztott lehetőség szomorúságát lehelte rám. Szabó feminista felhangú példabeszéde nőkről és a hozzájuk kapcsolódó szerencsétlen férfiakról azért volt rossz, mert nem tudta rendesen összerakni. A vágások szekvenciái követhetetlenek voltak. Több szálon futó történetei összegabalyodtak s hermeneutikailag értelmezhetetlen helyzetbe sodorják nézőjét. Nem beszélve azokról az amatőr vágási hibákról, hol egy jeleneten belül kék, majd vörös bugyit hord a hősnő. Vagy táncolnak egy hajón (kajüt ablakokon hullámzik a fény), de onnan kilépve egy toronyház lépcsőjét látjuk. Ilyet, sajnos, Fekete Ibolyánál is jegyezhetünk. Ez ami a művészet egyéb területein megszokott. Érlelni, újragondolni a szépség és igazság miatt.

GOTHÁR

Mielőtt levonnám félelmetes tanulságaimat, helyet kell adni annak a jóérzésnek, amit Gothár Péter szinte egyedül jelent a profi szakmán belül. Gothár Vászjája azokra a himnikus időkre emlékeztet, mikor a magyar film együtthangzó volt az európai ízlésnormával. Műve először is filmszerű. Vizuális cizelláltsága minden feltételnek eleget tesz, ami a mozi nézhetőségénél mindig kívánalom. Fölnagyított videója szellemesen sűríti magába a Nagy Októberi ideje alatt megkövült forradalmi pátoszt. Ez alá állványozta az orosz-magyar népmese erős dramaturgiai tartóvázát. Így hősei soha nem esnek le a poetikus magasságból. S miután nem hatódik meg saját művészetétől, sikerül az iróniát végig képen tartani. Máté Gábor hangjában végre sikerül, hosszú idő óta először, kitalálnia a filmi narrációt. Közel húsz éve szenvedünk a kép alá beszélés szükséges terhétől. S valószínűleg történeti okai vannak annak, hogy a csehekkel ellentétben, nem tudunk magunkról tükör által, de homályosan beszélni. Ám ezen obskurusság a művészetben formát jelent. Gothár pedig ma az egyik legnagyobb formaművész, a nyelv hercege (Bódy Gáboré volt sokáig ezen eltüsszentett birodalom), így tényleg csodálkoznék, ha nem övé lenne a fődíj.

TANULSÁG

Rengeteg. De egy biztos: itt az idő átadni a helyet és a pénzt azoknak, akik mentális megbetegedésből kifolyólag, a dolog belső szeretete okán filmeznek. Ma már senkit nem érdekel a nemzet klasszikusainak dadogása. Köszönjük meg nekik (tényleg), s teremtsük meg kiérdemelt pihenésük méltó körülményeit. Evvel szolgálnánk a legtöbbet e kicsiny haza filmművészetének. A kicsik meg majd úgyis felnőnek az égig.

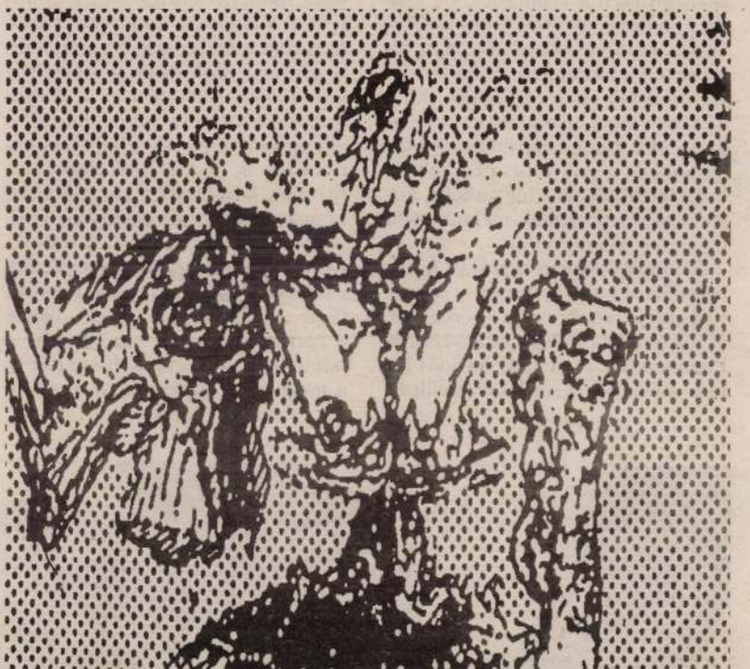

Emlékműterv, 1989, fa, bronz, 29 cm
Denkmalprojekt, 1989, Holz, Bronze, 29 cm

SOÓS Tamás

A leképzett valóság és az „eredeti" valóság viszonyát új kontextusba helyezi a fotópapíron megjelenő grafit rajz. A rajz ugyanis elfedi az „eredeti valóság leképzett ábráját, a fény mozgását, intenzitását hűen ábrázoló fotópapírt. Ha a fotópapír a fény életének ábrázolása, azaz a valóság „mása", a művész gesztusai az „eredeti" valóság, a nem leképzett, hanem a maga eredetiségében közvetlenül megjelenő valóság, a valóságos élet részeként értelmezhetők. A gesztusok a művész beavatkozásának jelei, a cselekvés eredményei. A művész tényleges beavatkozása éppoly valóságos, mint a fény: azaz a gesztusokkal visszaérkezünk — a mimézis kerülőútja után — az „eredeti" valósághoz.

A modell tehát módosul. A fény és a fényt eltakaró grafitfoltok „valóságosak", „eredetiek", míg a fényt ábrázoló, a kémiai elváltozások során pontosan és közvetlenül leképező fotópapír a mimézis szférája, azaz „művi" világ, a leképezett „második valóság" — látszat csupán.

Hegyi Lóránd

T. É. R. Pécs, 1987

Das Verhältnis zwischen der angebildeten Wirklichkeit und der „ursprünglichen" Wirklichkeit rückt die Graphitzeichnung, die auf dem Fotopapier erscheint, in einen neuen Kontext. Die Zeichnung bedeckt nämlich das angebildete Schema der „ursprünglichen" Wirklichkeit, das Fotopapier, das die Bewegung des Lichts, das heisst das „Anbild" der Wirklichkeit ist, so sind denn die Gesten des Künstlers als Bestandteil der „ursprünglichen" Wirklichkeit, einer nicht abgebildeten, sondern in ihrer Ursprünglichkeit unmittelbar vor uns tretenden Wirklichkeit, also das wahren Lebens zu deuten. Die Gesten sind Zeichen der Intervention des Künstlers, sie sind Ergebnisse der Handlung. Diese Einmischung des Künstlers ist genauso wirklich und real wie das Licht selbst, denn durch die Gesten kommen wir — nach dem Umweg der Mimese — zur „ursprünglichen" Wirklichkeit zurück.

Mithin erfährt also das Modell eine Veränderung. Das Licht und die das Licht verdeckenden Graphitflächе sind wirklich, sind „ursprünglich", während das Fotopapier, das das Licht darstellt und im Laufe eines chemischen Veränderungsprozesses präzis und unmittelbar abbildet, die Sphäre der Mimese ist, eine „künstliche" Welt, die abgebildete „zweite Wirklichkeit" — ist bloss Schein.

Lóránd Hegyi

MEGHÍVÓ

TISZTELETTEL MEGHÍVJUK ÖNT

SOÓS TAMÁS

FESTŐMŰVÉSZ

"TÁJKÉPEK" CÍMŰ

KIÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYITÓJÁRA

VERNISSAGE:
1995 OKTÓBER 31-ÉN, KEDDEN
19.00 ÓRÁTÓL

A KIÁLLÍTÁS MEGTEKINTHETŐ
1995 OKTÓBER 31.-NOVEMBER 12.-IG
15-18 ÓRA KÖZÖTT
HÉTFŐ, KEDD SZÜNNAP

1081 BUDAPEST, NÉPSZÍNHÁZ U. 42-44. TEL: 1134-927

A KIÁLLÍTÁS TÁMOGATÓJA A "PRO CULTÚRA URBIS" ALAPÍTVÁNY

Új Művészet Szerk
Budapest
Báthory u. 10.

1054

PANDORA GALÉRIA

BUDAPEST

The Műcsarnok requests the pleasure of your company
at the opening of an exhibition by

Yuko Shiraishi - Tamás Soós

on Tuesday 27 October, 1998 at 17.00

The exhibition will be opened by

Her Royal Highness Princess Alexandra

Curator: Ildikó D. Udvary

The exhibition is open until 29 November 1998,
Mondays excepted daily from 10 am to 6 pm

Ernst Museum, Budapest VI., Nagymező utca 8.

A Műcsarnok tisztelettel meghívja Önt

Yuko Shiraishi - Soós Tamás

kiállításának megnyitására
1998. október 27., kedd 17 óra

A kiállítást megnyitja

Ő Királyi Fensége Alexandra hercegnő

A kiállítást rendezte D. Udvary Ildikó

A kiállítás megtekinthető 1998. november 29-éig,
hétfő kivételével naponta 10–18 óráig

Ernst Múzeum, Budapest VI., Nagymező utca 8.

A kiállítást támogatták
The exhibition is being held with the support of

The British Council

Annely Juda FINE ART

Nemzeti Kulturális Alap

Ludwig Alapítvány

Yuko Shiraishi - Soós Tamás

FÉM JELZÉS

METAL SIGNAL

NEMZETKÖZI SZOBRÁSZATI KIÁLLÍTÁS · INTERNATIONAL EXHIBITION OF SCULPTURES

A KIÁLLÍTÁS TÁMOGATÓI · SPONSORS OF THE EXHIBITION

ÁB-AEGON, ARMÉNIA NÉPE KULTURÁLIS EGYESÜLET, DÉMÁSZ RT., DUNAFERR RT.,
EWALD STASTNY, K.N.O.I.E.N., BERNDORF, AUSZTRIA, FŐVÁROSI ÖNKORMÁNYZAT,
FRANCIA INTÉZET, LUDWIG ALAPÍTVÁNY, NAGYKÓRÓS ÖNKORMÁNYZATA,
ORSZÁGOS ÖRMÉNY ÖNKORMÁNYZAT, SZUREX INTERNATIONAL

MŰCSARNOK
KUNSTHALLE

A MŰCSARNOK TISZTELETTEL MEGHÍVJA ÖNT A

FÉM JELZÉS

KÖSZÖNTŐ
GÖNCZ ÁRPÁD
A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG ELNÖKE

MEGNYITJA
BEKE LÁSZLÓ
A MŰCSARNOK FŐIGAZGATÓJA

PERFORMANCE
BERNAR VENET

MŰCSARNOK, BUDAPEST, HŐSÖK TERE

A KIÁLLÍTÁS MEGTEKINTHETŐ
1999. MÁJUS 30-ÁIG, HÉTFŐ KIVÉTELÉVEL
NAPONTA 10–18 ÓRÁIG

THE MŰCSARNOK / KUNSTHALLE BUDAPEST
REQUESTS THE PLEASURE OF YOUR COMPANY
TO THE OPENING OF THE

METAL SIGNAL

INTERNATIONAL EXHIBITION OF SCULPTURES

ON 8TH APRIL 1999, THURSDAY AT 6 P.M.

GREETING BY **ÁRPÁD GÖNCZ**
PRESIDENT OF THE REPUBLIC OF HUNGARY

OPENING SPEECH BY **LÁSZLÓ BEKE**
GENERAL DIRECTOR OF MŰCSARNOK / KUNSTHALLE

PERFORMANCE: **BERNAR VENET**

MŰCSARNOK / KUNSTHALLE, BUDAPEST, HŐSÖK TERE
THE EXHIBITION IS OPEN UNTIL 30TH MAY, EXCEPT ON MONDAYS DAILY FROM 10 A.M. TO 6 P.M.

NEMZETKÖZI SZOBRÁSZATI KIÁLLÍTÁS

MEGNYITÁSÁRA

1999. ÁPRILIS 8-ÁN, CSÜTÖRTÖKÖN 18 ÓRÁRA

BLOCK CSOPORT, MARIAPIA BORGNINI,
GISELA VON BRUCHHAUSEN, DRABIK ISTVÁN,
FARKAS ÁDÁM, FEHÉR LÁSZLÓ, URS JAEGGI,
DONALD JUDD, WALTER KAITNA, KOPASZ TAMÁS,
SOL LEWITT, MÓDER REZSŐ, GERHARDT MOSWITZER,
OROSZ PÉTER, **ROBERT SCHAD**, SOÓS TAMÁS,
SZANYI PÉTER, SZILÁRD KLÁRA, TRÓMBITÁS TAMÁS,
YENGIBARIAN MAMIKON

MELANCHOLIA

A BUDAPESTI TÖRTÉNETI
MÚZEUM
FŐVÁROSI KÉPTÁRA
meghívja Önt

SOÓS TAMÁS
MELANCHOLIA

című kiállítására
1996. február l-én 17 órára
A kiállítást megnyitja
Földényi F. László író

Megtekinthető:
1996. március 3-ig
hétfő kivételével 10–16 óráig
Fővárosi Képtár/Kiscelli Múzem
1037 Budapest, Kiscelli út 108.

Fk.: Rodó Sándor a BTM főigazgatója

DÍJ HITELEZVE
BUDAPEST Pf.: 4.
1250

Beniczky Miklós
Új Művészet
Budapest
Báthory u. 10. VII.107.
1054

Soós Tamás

LUDWIG
MÚZEUM
BUDAPEST

BAROKK MELANKÓLIA
Baroque Melancholy

Soós Tamás kiállítása

Megnyitó / Opening

1995. április 6-án
18.00 - 20.00 óráig

Nyitva 1995. május 7-ig

Budavári Palota "A" Épület
I. emelet (1st floor)
1014 Budapest,
Szent György tér 2.
Tel./Fax: (36-1) 212 25 34

Soós TAMÁS

VIDÉKI ÉS KÜLFÖLDI KIÁLLÍTÁSOK A MŰCSARNOK SZERVEZÉSÉBEN
EXHIBITIONS IN THE COUNTRYSIDE AND ABROAD ORGANIZED BY THE PALACE OF ART

Salamon-torony, Visegrád – Lois Viktor szobrászművész kiállítása
1995. augusztus 10-től szeptember 30-ig

Bukaresti Magyar Intézet – Hager Ritta textilművész kiállítása
1995. október 9-től

Helsinki Magyar Intézet – Soós Tamás festőművész kiállítása
1995. november közepétől

Salamon Tower, Visegrád – Viktor Lois: Sculptures
10 August – 30 September 1995

Hungarian Institute of Bucharest – Ritta Hager:Textiles
from 9 October 1995

Hungarian Institute of Helsinki – Tamás Soós: Scuptures
from the middle of November 1995

SAJTÓKÖZLEMÉNY
BTM FŐVÁROSI KÉPTÁR

SOÓS TAMÁS „MELANCHOLIA"

Soós Tamás több éve foglalkozik a barokkal. Sokszorosan átírt barokkról van persze szó, majd olyan távolesik a Soós-féle barokk az eredetitől, mint a kiscelli téglafalak.

Soós Tamás több éve foglalkozik a melankóliával. Melankólia egyenlő búbánat, mélabú, legalábbis az értelmező szótár szerint. Soós esetében sokkal árnyaltabb tartalmú a fogalom. Egy monumentális forma, amely szinte az ornamentika szintjéig redukált, foglalja össze mindazt amit az emberi testről, a férfi nő kapcsolatról, távolságáról és közelségéről, összetartozásról és taszításról mondani lehet. ...„köztünk a jeges űr lakik". De Soós melankóliája internacionális is, a fogalom magyarul, angolul, latinul és németül is megjelenik mint képcím.

Soós minimális eszközeit és formáit olyan gazdagon alkalmazza amire valóban csak a barokk volt képes. De számára ez egészen bizonyosan nem stílus kérdés, képei és szobrai végülis annyira barokkok, mint a kiscelli templom tere.

Fővárosi Képtár/Kiscelli Múzeum
Templomtér
1037 Budapest, Kiscelli út 108.
1996. február 1–március 3.
Megtekinthető hétfő kivételével 10-16 óráig
A kiállítást rendezte: Lorányi Judit

Megnyitó:
1996. február 1-én 17 órakor
Megnyitja:
Földényi F. László író

Soós Tamás

MELANCHOLIA

A BUDAPESTI TÖRTÉNETI
MÚZEUM
FŐVÁROSI KÉPTÁRA
meghívja Önt

SOÓS TAMÁS
MELANCHOLIA

című kiállítására
1996. február l-én 17 órára
A kiállítást megnyitja
Földényi F. László író

Megtekinthető:
1996. március 3-ig
hétfő kivételével 10–16 óráig
Fővárosi Képtár/Kiscelli Múzem
1037 Budapest, Kiscelli út 108.

Bodó Sándor a BTM főigazgatója

DÍJ HITELEZVE
BUDAPEST Pf.: 4.
1250

Lóska Lajos
Budapest
Felsőzöldmáli u. 61-65.
~~**1037**~~ 1023

MELANCHOLIA

A BUDAPESTI TÖRTÉNETI
MÚZEUM
FŐVÁROSI KÉPTÁRA
meghívja Önt

SOÓS TAMÁS
MELANCHOLIA

című kiállítására
1996. február l-én 17 órára
A kiállítást megnyitja
Földényi F. László író

Megtekinthető:
1996. március 3-ig
hétfő kivételével 10–16 óráig
Fővárosi Képtár/Kiscelli Múzem
1037 Budapest, Kiscelli út 108.

Fk.: Bodó Sándor a BTM főigazgatója

DÍJ HITELEZVE
BUDAPEST Pf.: 4.
1250

Juhász Gyöngyi
Új Művészet
Budapest
Báthori u. 10.
1054

5.
péntek este 7 óra

" ŐSZ HÚRJA ZSONG..."

zene - irodalom

BALLA LÁSZLÓ BALLA LÁSZLÓ JÁNOS
VÉGH LÁSZLÓ

estje

Közreműködik:

CSÁSZÁR ANGELA GÁBOR JÓZSEF
SZERSÉN GYULA SZVÉTEK LÁSZLÓ

BALLA LÁSZLÓ: Hungaria nostra - zenei panoráma hangszalagra - magyarországi bemutató

BALLA LÁSZLÓ JÁNOS: Versek

VÉGH LÁSZLÓ: Babits dalok - bemutató

BALLA LÁSZLÓ - VÉGH LÁSZLÓ: Kétzongorás improvizáció

Belépés: klubtagoknak érvényes klubtagsági igazolvánnyal, vendégeknek napi tagjegy megváltásával (600.-Ft).

9. Galéria
kedd délután 6 óra

SOÓS TAMÁS
festőművész

kiállításának megnyitása

Megtekinthető:

december 3-ig
munkanapokon 14-19 óráig

Festett 2004.

Fészek Klub Gobelin terem

1997. december 22. hétfő délután 17.30 óra

"DEKONSTRUKCIÓ MODELLEK"

A kortárs képzőművészet pozíciói

HEGYI LÓRÁND
előadása

Bevezeti:
PASSUTH KRISZTINA

Fészek Galéria

1997. december 22. hétfő délután 17.00 óra

REALIKUS MELANKÓLIA

get Geist

SOÓS TAMÁS
kiállítása

Megnyitja:
HEGYI LÓRÁND

Megtekinthető:
1998. január 16-ig, naponta 14-19 óráig
szombat, vasárnap kivételével

get Geist

A kiállítás támogatói:
Nemzeti Kulturális Alap
Fővárosi Közgyűlés Kulturális Bizottsága
Hypo Bank

http:/www.datanet.hu/artnet

Galéria

get Geist

SOÓS TAMÁS
kiállítása

Megtekinthető:
január 16-ig, naponta 14-19 óráig
(szombat, vasárnap kivételével)

JANUÁR

JÓ EGÉSZSÉGET ÉS
EREDMÉNYEKBEN GAZDAG
BOLDOG ÚJ ÉVET
KÍVÁN A

FÉSZEK MŰVÉSZKLUB
IGAZGATÓSÁGA

Soós Tamás

IV.14

ultúra

ıgányossága

modern műfaj

FOTÓ: ARCHÍV

legősibb és a legmodernebb gondolati tartalmat hordozza. Műsoromban például azt a cselt eszeltem ki, hogy belecsempésztem a költészetről való hitvallást is, művelőinek többszöri idézésével. Az édesanyákról szóló dalokkal kezdem – hiszen az anyanyelvet tőlük kapjuk –, gyermekjáték- és katonadalok követik, aztán egy moldvai csángó, egy erdélyi népdalcsokor következik, köztük balladákkal, végül egy bukovinai székely népmesével zárom.

– A vokális zeneirodalom széles repertoárjával rendelkezik. Milyen koncertműsorral léphetne fel, akár holnapután is?

– Angliai versenyen szerzett díjamból annak idején megvettem a *K. Ferrier* Schumann-lemezét, az Asszonyszerelem, asszonysors című dalciklust, s akkor határoztam el, hogy koncertdalokat is fogok énekelni. A klasszikus zene sem értékesebb a népzenénél, egy Schumann-dallal felér a népdal is, mindkettőt művelni kell hát. A XX. századi modern zenének van egy csodálatos magyar vonulata, amelyet közkinccsé kell tennünk. Bartók és Kodály összesen 140 dalt komponált magyar népdalra, a legnagyobb dalszerző, Schubert pedig hatszázat, amelyet világszerte énekelnek. Két nagy honi zeneköltőnknek jobban jelen kellene hát lennie a pódiumokon, a magyar koncertéletben. De ehhez, valljuk be, nincs megfelelő énekesgárda.

METZ KATALIN

Kánon az erdőn

Az Árgus szerkesztősége és a Vörösmarty Társaság ma este 18 rakor rendezi meg a Székesfehérvári Városi Könyvtárban (Oskola tca 4.) a Kánon az erdőn című antológia bemutatóját. A mű a mai nn líra foglalata. Fordította és válogatta *Szopori Nagy Lajos*. Bevetőt mond *Kirsi Rantala*, a finn nagykövetség kulturális titkára. Az ntológiát méltatja és a műfordítóval beszélget *Péntek Imre* költő, az Árgus főszerkesztője. Közreműködik *Kolti Helga* és *Juhász Illés* színművész, a Vörösmarty Színház tagja. SEP

Komédia az olasz intézetben

A második világháború utáni olasz szórakoztató irodalom máig legsikeresebb produkcióját, *Giovanni Guareschi* újságíró-humorista főművét, a Don Camillót négy előadáson tekintheti meg áprilisban a közönség a budapesti Olasz Kulturális Intézetben – adta hírül az MTI. A filmen is nagy sikert aratott komédiát az Európai Reneszánsz Tisztelői nevű színházi társulás viszi színre *Lengyel Ferenc* rendezésében. A Magyarországon ősbemutatónak számító április 11-i előadást követően 14-én szerdán, 18-án vasárnap, 24-én szombaton és 25-én vasárnap adja elő a társaság a darabot.

Händel-évforduló

Ma éppen 240 esztendeje, hogy Londonban 74 éves korában elhunyt *Georg Friedrich Händel* német zeneszerző, aki máig is az egyik legnépszerűbb komponista. Händel 40 operát írt. Míg operái az évek során egyre kisebb megértéssel találkoztak az angol közönség részéről, addig 22 oratóriuma mind nagyobb tetszést aratott a korabeli közönség soraiban. Leghíresebb oratóriumát, a Messiást 24 nap alatt alkotta. A Dettingeni Te Deum *II. Györgynek* a franciák fölött aratott győzelme alkalmából született, 1749-ben pedig, amikor Londonban népünnepélyen emlékeztek meg az aacheni békéről, Händel a Tűzijáték-zenét komponálta. Händel utolsó éveire megvakult, s 1759 nagyszombatján halt meg. A londoni Westminster Abbey-ben temették el. Hagyatéka a királyi ház tulajdonából a British Museumba került. MTI

Fémjelzés

Nemzetközi kiállítások és rangos művészeti vásárok tanúsága szerint az utóbbi években világszerte egyre inkább a figyelem középpontjába kerül a plasztika. A legutóbbi bázeli és kölni művészeti vásárok külön szekcióban vizsgálták a szobrászat, mégpedig elsősorban a nagyméretű, a teret szervező szobrok létrehozásának lehetőségét, Münsterben pedig útjára indult egy nagyszabású rendezvénysorozat, amely eleve a mindennapi tereken, utcákon, középületekben, parkokban kínál helyet korunk plasztikát alkotó művészeinek. Nem kis részben annak a felismerésnek a jegyében, hogy a XX. század szobrászata (és festészete) számára nem az emberi figura ábrázolásának miként je a legfontosabb kérdés, hanem az, hogy hogyan értelmezhető újjá a tér, az anyag és a művész kapcsolata, hogy az ágáló emlékművek és a giccses kisplasztikák között milyen valódi funkció betöltésére képes a plasztika az évezredfordulón.

A Műcsarnok legújabb kiállítása, a Fémjelzés című nemzetközi bemutató most sajátos társításban vizsgálja a szobrászat aktuális kérdéseit, hiszen vizsgálódásait a fémszobrokra korlátozza, ezen belül is azokra a művekre, amelyek közös jellemzője a térben leírt dinamikus vonal. Az anyag összeállításában fontos szempont volt, hogy az intézmény tegye lehetővé a magyar közönség számára a kortárs francia, illetve német művészet kiemelkedő jelentőségű képviselői, *Bernar Venet* és *Robert Schad* műveivel való találkozást. A tárlatot koncipiáló *Beke László* művészettörténész kettejük művei köré szervezte a tárlatot további kilenc külföldi és tizenkét magyar művész alkotásaiból.

Venet és Schad plasztikái nem egyszerűen sajátos térrajzként foghatók fel, hanem a művészi alkotótevékenység sajátos értelmezéseként. Venet nem egyszerűen tárgyat kísérel meg létrehozni, hanem azt vizsgálja, „meddig lehet kitolni a művész viselkedésének határait", a szobrászi munka vizuális jellegzetességei mellett az akusztikai sajátosságok is érdeklik. Schad számára a tér dinamikájának megismerése azt is jelenti, hogy gyakran dolgozik együtt táncművészekkel.

A kortárs szobrászat e két kiemelkedő képviselője által elindított gondolatmenetet a többi kiállító művei a legkülönbözőbb irányokba fejlesztik tovább. Legizgalmasabb, legösszetettebb módon alighanem a dunaújvárosi *Móder Rezső* „időzenetengelyei" foglalkoznak a szobrászati tömeg és környezete, a statikus mű és a tér- és időbeli dinamika kapcsolatával (és nem is mellesleg a szobor és a zenei hangzás viszonyával). A színvonalas, olykor kiváló művek által körvonalazott esszéisztikus tárlatrendezői gondolatmenet azonban időnként megtörni látszik, hiszen *Soós Tamás* és *Jengibarján Mamikon* termet megtöltő alkotásai papírmaséből, illetve gipszből készültek – ugyanakkor olyan fontos alkotók hiányoznak a magyar anyagból, mint például *Lois Viktor, Friedrich Ferenc, Márkus Péter, Budahelyi Tibor* vagy *Várnagy Ildikó*. A minimal art két klasszikusa, *Sol LeWitt* és *Donald Judd* munkáit mindig jó látni, de jelenlétük ebben az anyagban meglehetősen szervetlennek hat, ahogyan az is a rögtönzésre utal, hogy márciusban, alig egy hónappal a megnyitó előtt még nyitott kérdés volt, hogy a Bléock-csoporttól mi kerül a közönség elé, s hogy a katalógusból valahogy kimaradtak a művészéletrajzok oldalai. P. SZABÓ ERNŐ

Megsértődött Rosztropovics

A híres orosz gordonkaművész és zenekarvezető *Msztyiszlav Rosztropovics* nem szándékozik többet szülőhazájában, Oroszországban koncertet adni – jelentette ki nemrég egy vele készített interjúban. A mester döntésének alapjául az szolgálhatott, hogy a Nobel-díjas orosz író, *Alexander Szolzsenyicin* születésének nyolcvanadik évfordulóján rendezett ünnepségsorozaton Rosztropovics több koncertett adott, s ezután a helyi sajtóban éles kritikák és vádaskodások jelentek meg vele szemben, mondván, hogy művészete kiüresedett. Az orosz kultúra két óriásának barátsága egyébként még a szovjet időkre nyúlik vissza.

A hatóságok által üldözött Szolzsenyicin Rosztropovics dácsájában talált menedéket a Szovjetunióból való kiüzetéséig. Rosztropovics és felesége, a szoprán *Galina Visnyevszkaja* szintén a Szovjetunió elhagyására kényszerült 1974-ben, majd néhány évvel később megfosztották őket állampolgárságuktól.

Amennyiben a híres zenész betartja szavát, akkor éppen Szamara városát érte az a megtiszteltetés, ahol utoljára koncertezett a posztkommunista Oroszországban. Az ügy érdekessége, hogy a Szovjetunió korabeli utolsó fellépése is Szamarához kötődik.

A zenekar vezetésre és színpadi fellépésre vonatkozó döntésétől függetlenül Rosztropovics továbbra is szívesen látogatja hazáját, ahol sok barátja van. Jótékonysági programokat támogat, és szívesen megpihen Nyugaton adott koncertjei után. A közismert muzsikus jelenleg Milánóban dolgozik, ahol *Csajkovszkij Mazepa* című operájának zenei rendezője.

N. J.

Április 15., csütörtök

KOSSUTH: 4.30 Reggeli Krónika 9.04 Napközben 11.05 A Szabó család 11.35 Jadviga párnája 12.00 Déli Krónika 12.40 Ki nyer ma? 12.50 Törvénykönyv 13.05 Vendég a háznál 13.30 Tanúim lesztek! 14.04 Klasszikusok mindenkinek 14.35 Irodalmi figyelő 15.06 Beszéljük meg! 16.00 Délutáni Krónika 16.25 Felhang 17.05 Magyarországról jövök... 18.00 Esti Krónika 19.05 Sportvilág 19.30 Jó éjszakát, gyerekek! 19.40 A magyar nyelv hete 20.04 Hagyományápolók 20.30 Határok nélkül 21.04 Jazz 21.25 Kossuth-klub 22.00 Késő esti Krónika 22.30 Hangos recept 23.04 Hallgassuk együtt 0.10 Himnusz

PETŐFI: 4.32 Hajnali dallamok 6.03 Kívánságreggel 9.00 Petőfi-délelőtt 12.00 Jó ebédhez szól a nóta 13.00 Verkli 13.50 Vízállásjelentés 14.00 Kabarécsütörtök 17.00 Háztól házig 18.01 Kölyökrádió 18.30 Gordiusz-játéktér 19.04 Unikum 20.00 A P. Mobil együttes összes felvétele 21.04 Jaj, a feleségem! 22.00 Modern idők 22.30 Titanic 23.00 Hírpercek 23.15 Ennyi... 0.00 Éjfél után...

BARTÓK: 6.03 Muzsikáló reggel 7.45 Kulturális hírek 8.06 Pódium 9.36 Operaáriák 10.05 Öreg ház 11.14 Barokk versenyművek 11.45 A Zsarátnok együttes felvételeiből 12.06 Hangverseny délidőben 12.43 A tegnap hangversenyeiből 14.05 Magyar jakobinusok 14.45 Századunk szonátáiból 15.30 A hét muzsikusa 16.05 Muzsikáló délután 18.05 Fiatal művészek pódiuma 19.05 A gondolat kalandja 19.35 Simfonia Versovia hangversenye 21.24 Operafelvételekből 22.05 A zene üzenete 22.20 Barokk muzsika 23.16 Századunk zenéje

MTV 1: 6.00 Szabadság tér 9.00 Bor és hatalom 9.35 Kincsestár 11.05 Túrabakancs 11.30 A szerelem jogán 12.40 Második lehetőség 13.30 A pampák királya 14.20 Lyukasóra 15.10 Szívtipró gimi 16.00 Együtt 17.00 A természet enciklopédiája 18.00 Kommentár 18.20 Hang-szál(l) 18.45 Gyerekeknek! 19.00 A bestia 19.30 Híradó 20.00 A szicíliai kereszt 21.40 Így készült 22.05 Aktuális 22.30 VilágKép 23.10 Üres lap

MTV 2: 6.00 Szabadság tér 9.00 Tudóra 10.00 Tanoda 11.00 Tanoda plusz 12.00 Szomszédok 12.35 Híradó 13.05 Tévémagiszter 14.05 Forrás Argentínában 14.35 Délutáni mozi 16.00 Repeta 17.30 Kincsestár 19.00 Magyarország ma 19.35 Mesetár 20.00 Híradó 20.30 Elszállt egy hajó a szélben 21.30 Visszatérés Édenbe 22.20 Még ilyet! 23.10 Mélyvíz

DUNA TV: 5.30 Virradóra 9.00 Reggeli muzsika 9.10 Régiók 9.45 A zene arcai 10.50 Doktor Finlay 11.40 Esti kérdés 12.05 Lapozó 12.20 Albert mondja, a természet jobban tudja 12.50 Köszönöm, hogy elgázolt 14.15 Ló és ember 15.05 Kelet-Európa kolostorai 15.40 Katedra nélkül 17.00 A rettenthetetlen riporterek 17.30 Mese 18.00 Híradó 18.20 Csodára várva 20.05 Hej, hej, helyesírás! 20.10 Váltó 20.40 Esti kérdés 21.00 Híradó 21.40 Mű-terem-tés 22.10 Kass János ceruzái 22.40 Eszmélet 23.55 Híradó

RTL KLUB: 6.30 Jó reggelt! 9.00 Ismétlések 13.00 Hírek 13.10 Élettér 13.20 Receptklub 13.30 Bugs 14.20 Klipklub 14.45 Rajzfilmklub 16.05 Sweet Valley 16.30 Az első csók 17.05 Renegade – A fejvadász 17.55 Esmeralda 18.45 Híradó 19.05 Fókusz 19.30 Barátok közt 20.00 SeaQuest 20.55 A nagy mágusok kulisszatitkai 21.45 Híradó 22.00 Megdöbbentő világ 23.00 Művészbejáró – A szertartás 0.55 Fókusz

TV2: 5.50 Jó reggelt, Magyarország! 9.00 Délelőtt a tv2-vel 13.00 Anastasia 14.45 Gazdagok és szépek 15.15 Kakuk 15.45 Sunset Beach 16.30 Marimar 16.55 7-es csatorna 17.25 Kassandra 18.10 Szerencsekerék extra 18.35 Plusz 19.00 Tények 19.30 Szerencsekerék 19.55 Forró nyomon 20.50 Baywatch – Forró éjszakák 21.50 Mindent vagy semmit! 22.15 Jó estét, Magyarország! 23.00 Forró nyomon 23.15 Magyarország holnap 23.45 Színkép 0.15 Kobra 1.00 Vers éjfél után

TV3: 5.50 Nap-kelte 12.00 Video Hits No. 1. 16.10 72 óra 16.40 Rablóból pandúr 17.35 Santa Barbara 18.30 Hír3 19.00 Egy rém rendes család 20.00 Űrháború: 2063 20.50 Halálcsapda 23.00 MASH 23.30 Hír3 0.00 Santa Barbara 0.50 72 óra

MSAT: 0.50 Music Box 13.20 Szippancsok 14.50 A honlap 16.00 Nickelodeon 18.30 A kerge város 19.00 Kapásjelző 19.30 Hír-M 20.00 Pénzvadászok 21.45 Börtönháború 23.35 Kapásjelző 0.25 Music Box

SZÍV TV: 0.25 Music Box Classic 16.15 Bababörze 16.30 Agrárpiac 18.00 Könnyűzenei kirakat 19.00 Köz-Hír 19.30 Utazzon velünk! 19.45 Ki ő? 20.00 Sport 22.30 Köz-Hír 23.00 Könnyűzenei kirakat 0.00 Utazzon velünk! 0.15 Tipp-Top

HBO: 6.30 Sztárközelben 7.00 Jó barátok 7.25 Mozimánia 8.15 Szerelmi bájital 9.55 Csalimadarak 11.30 Lestrapált emberek 13.25 Zenemánia 14.25 A nagymama soha 16.20 Az első lovag 18.35 Julian Po 20.00 Kispályások 21.35 Hollywoodi csemegék 22.00 Melrose Place 22.45 Prince NaSeema 23.50 Mindhaláig

Április 16., péntek

KOSSUTH: 4.30 Reggeli Krónika 9.04 Napközben 11.04 Cigányfélóra 11.35 Jadviga párnája 12.00 Déli Krónika 12.40 Ki nyer ma? 12.50 Törvénykönyv 13.05 Vendég a háznál 13.30 Vallási műsor 14.04 Klasszikusok mindenkinek 14.35 Rezignáció 15.05 Parlamenti ütköző 16.00 Délutáni Krónika 16.25 Talpalávaló 17.05 Magyarországról jövök... 18.00 Esti Krónika 19.05 Sportvilág 19.30 Jó éjszakát, gyerekek! 19.40 A magyar nyelv hete 20.04 Magyar daloskert 20.30 Határok nélkül 21.04 A Republic együttes slágereiből 21.25 Fórum 22.00 Késő esti Krónika 22.30 Szellemtörténetek 23.04 Hangversenymúzeum 0.10 Himnusz

PETŐFI: 4.32 Hajnali dallamok 6.03 Kívánságreggel 8.45 Zöld(sport)reggel 9.00 Petőfi-délelőtt 9.10 Kabarépercek 9.40 Gordiusz plusz 9.50 Apró-cseprő 10.10 Délelőtti vendég 11.10 Hangalbum 11.48 Korkérdés 12.00 Jó ebédhez szól a nóta 13.00 Verkli 13.50 Vízállásjelentés 14.00 Péntektől péntekig 14.43 Poggyász 15.50 Natúr hét 17.00 Háztól házig 18.01 Kölyökrádió 18.30 Gordiusz-játéktér 19.04 Unikum 20.00 A magyar rock egyéniségei 21.04 Húszas stúdió 22.00 Jazzkoncertek 23.00 Hírpercek 23.15 Ennyi... 0.00 Éjfél után...

BARTÓK: 6.03 Muzsikáló reggel 7.45 Kulturális hírek 8.06 Pódium 9.11 Magyar zeneszerzők 10.05 Köztér 11.00 Népszerű operarészletek 11.40 Muzsikások 12.06 Hangverseny délidőben 13.25 Barokk muzsika 14.05 Magyar jakobinusok 14.37 Zenekari muzsika 16.05 Muzsikáló délután 18.05 Mi újság a régizene világában? 19.05 Puccini: Gianni Schicchi 20.10 A kamarazene kedvelőinek 21.19 Versek 22.48 A XX. század nagy zongoristái

MTV 1: 6.00 Szabadság tér 9.05 Bor és hatalom 9.35 Kincsestár 11.00 Gyerekszoba 11.30 A szerelem jogán 12.35 A nyakék románca 13.30 A pampák királya 14.30 Natura magazin 15.00 Lét-kép 15.30 Gyerekeknek! 17.00 Péntek délután 19.00 A levegőóceán titkai 19.30 Híradó 20.00 Gondolj bele... 21.00 Éljen a magyar! 21.55 Álompolgár 22.35 Aktuális 23.00 A játéknak vége

MTV 2: 6.00 Szabadság tér 9.00 Tudóra 10.00 Tanoda 11.00 Tanoda plusz 12.00 Szomszédok 12.35 Híradó 13.05 Tévémagiszter 14.05 Forrás Argentínában 14.35 Délutáni mozi 16.00 Repeta 17.30 Kincsestár 19.00 Mesetár 20.00 Híradó 20.30 Magyarország 2000 21.00 Magyar Ház 21.30 Az elcserélt gyermek 23.15 Mélyvíz

DUNA TV: 5.30 Virradóra 9.00 Reggeli muzsika 9.15 Váltó 9.45 Mű-terem-tés 10.20 Illatos út a semmibe 11.55 Vers 12.05 Lapozó 12.20 Esti kérdés 12.30 Minoritates Mundi 13.10 Amit a sajtokról tudni kell 13.40 A francia sanzon története 14.35 A kisember halhatatlansága 14.55 Chaplin, a csavargó 15.10 Impressziók 15.25 Pop-sa-rock 15.55 Frankie 16.20 Miénk a tér 17.25 Mese 18.00 Híradó 18.20 Összkép 18.55 A sziget 19.40 Fortyogó Föld 20.10 Közép-európai Magazin 21.00 Híradó 21.40 A riksás fiú 23.45 Híradó 0.30 Vigília

RTL KLUB: 6.30 Jó reggelt! 9.00 Ismétlések 13.00 Hírek 13.10 Élettér 13.20 Receptklub 13.30 A cég hullámhosszán 14.20 Klipklub 14.45 Rajzfilmklub 16.05 Sweet Valley 16.30 Az első csók 17.05 Renegade 17 Esme-ralda 18.45 Híradó 19 Fókusz 19.30 Barátok k 20.00 Koóstoló 21.35 Hír 21.50 Életveszélyben 22. RTL Night Klub

TV2: 5.50 Jó regge Magyarország! 9.(Délelőtt a tv2-v 12.30 Kedves nővérkék 13.00 sors keze 14.45 Gazdagok é szépek 15.15 Kakuk 15.4 Sunset Beach 16.30 Marima 17.25 Kassandra 18.10 100 mi lió 19.30 Szerencsekerék 19.5 Dáridó 22.15 Jó estét, Magya ország! 22.35 Életben maradtak 23.15 Szeszélyes éjszakák 0.45 Playboy-show

TV3: 5.50 Nap-kelte 9.00 Utazás Gasztronómiában 11.50 Video Hits No. 1. 16.00 Pepsi Music Time 16.40 Űrháború 2063 17.35 Santa Barbara 18.30 Hír3 19.00 Egy rém rendes család 20.00 Walker, a texasi kopó 20.50 Testőrkommandó 22.35 MASH 23.05 Hír3 23.35 Santa Barbara 0.25 Video Hits No. 1.

MSAT: 0.25 Music Box 13.20 Szippancsok 14.50 Cirkusz 16.00 Nickelodeon 18.30 A kerge város 19.00 Rocktükör 19.30 Hír-M 20.00 Sötét igazság 21.55 Indián blues 23.30 Hír-M 0.00 Rocktükör 0.30 Music Box

SZÍV TV: 0.25 Music Box Classic 15.15 Bababörze 15.30 Sport 17.30 Blende magazin 18.00 Könnyűzenei kirakat 19.00 Köz-Hír 19.30 Utazzon velünk! 19.45 Ki ő? 20.00 Celeste 21.00 Bushido kardja 22.30 Köz-Hír 23.00 Könnyűzenei kirakat 0.00 Utazzon velünk! 0.15 Tipp-Top

A kiállítást támogatták
The exhibition is being held with the support of

The British Council

Annely Juda FINE ART

Nemzeti Kulturális Alap

Ludwig Alapítvány

Yuko Shiraishi - Soós Tamás

The Műcsarnok requests the pleasure of your company
at the opening of an exhibition by

Yuko Shiraishi · Tamás Soós

on Tuesday 27 October, 1998 at 17.00

The exhibition will be opened by

Her Royal Highness Princess Alexandra

Curator: Ildikó D. Udvary

The exhibition is open until 29 November 1998,
Mondays excepted daily from 10 am to 6 pm

Ernst Museum, Budapest VI., Nagymező utca 8.

A Műcsarnok tisztelettel meghívja Önt

Yuko Shiraishi · Soós Tamás

kiállításának megnyitására
1998. október 27., kedd 17 óra

A kiállítást megnyitja

Ő Királyi Fensége Alexandra hercegnő

A kiállítást rendezte D. Udvary Ildikó

A kiállítás megtekinthető 1998. november 29-éig,
hétfő kivételével naponta 10–18 óráig

Ernst Múzeum, Budapest VI., Nagymező utca 8.

Közös japán–magyar (látó)határ

NÉPSZAVA-információ

Ma délután 5 órakor *Alexandra* hercegnő – *II. Erzsébet* brit uralkodó unokatestvére – nyitja meg az Ernst Múzeumban (Bp. VI., Nagymező u. 8.) azt a British Council közreműködésével létrejött kiállítást, amelyen a Londonban élő japán származású *Yuko Shiraishi* és a magyar *Soós Tamás* mutatják be egymás mellett festményeiket.

Yuko Shiraishi és Soós Tamás több mint 13 éve ismerkedett meg Budapesten, s azóta is figyelemmel kísérik egymás munkáit. A japán művész meditatív szellemű festészetét a színek és az arányok, a sík és a tér viszonyának vizsgálata jellemzi, Soós Tamás munkásságának szellemi közege és formai kifejezőeszközeinek visszafogottsága pedig több szempontból is rokona Shiraishi művészetének. A két művész ezzel a mostani kiállítással a műveik közötti párbeszéd megteremtésére, a két művészi világ találkozásából megszülető új jelentésekre koncentrált.

Évekkel ezelőtt már *Frank János* művészettörténész is felhívta a figyelmet arra, hogy a „kívülről" létrehozott csoportos kiállításokkal szemben milyen jelentős értékei lehetnek egy, a művészek belső indíttatásából születő közös kiállításnak. Ez a mostani ilyen tárlat november 29-ig *tekinthető meg az Ernst* Múzeumban.

Soós Tamás 2008

Népszava
1998. 10. 27.

5. Alexander Bernát: Müvésze
szet neveléséről c. könyv
kiadónál.

6. A Heidelbergben tartott 3.
19o8. ~~xxx~~ VIII. 31. - IX.

3 rm

évi 20%	évi 20.2%
(10%)	(10.1%)
évi 20%	évi 20.2%
(16.666%)	(16.833%)
évi 20%	évi 20.2%

INFORMÁCIÓ A BAUMAG
I. tér 4. Telefon: 327-8430, 32
sti út 8-12. Tel.: 256-9739 • 1202
u. 143. Telefon: 283-3282 • 1123
1113 Bp., Bocskai út 37. Telefon: 3
lefon: 388-6715 • 1151 Bp., Régi Fóti
rs, Kamaraerdei út 11. Telefon: 06
u. 73. Telefon: 06 (30) 481-293 • 203
-508

BE ÖN IS, M

A napokban került vissza Nepomuki Szent János szobra régi helyére, a Washington-parkba. A szobor talapzatán három nyelven ez a felirat olvasható: „A cholerától 1831-2. esztendőben megmenekedett

SOPRON

Washington-park

Nepomuki Szt.János szobor

Kisalföld, 1994, január 10. 7. ill.

nivek hálaemléke". A szobrot az elmúlt évek alatt Kovács György restaurátor újította fel társadalmi munkában.

A szobor legalsó, barlangszerűen kiképzett részéből még hiányzik a Szent Rozália holttestét ábrázoló szobor, amelynek felújításával még nem készült el az önzetlen restaurátor.

SOPRONI GYULA

MAGYAR NEMZET. 2000. III. 21

DÖVID HÍREK:

AZ ÉV FOTÓRIPORTERE című kiállítás Sopronyi Gyula fotóit mutatja be a Magyar Fotográfusok Házában (Budapest VI., Nagymező u. 20.). Az év sajtófotója díj nyertesének bemutatkozása kapcsolódik a World Press Photo tárlatához.

GALERIE **NEXT**

Aforismen van Wittgenstein

Tamás Soós

schilderijen

T/M 31 DECEMBER 2001

Opening

zondag 25 november 15.00 uur

Openingstijden

zaterdag	15.00 – 18.00 uur
zondag	15.00 – 18.00 uur

of volgens afspraak

met dank aan de klare lijn

NEXT NIEUWE RIJN 94, 2312 JM LEIDEN / T 071 5134788 / 06 20142543

Sopron

458 **Házi J.** Sopron középkori egyháztörténete. Sopron, 1930. fve. n. 8°. VIII és 384 old. 8.–

Ranschburg S.

160. Cat.

(1942. nov.)

A

KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT

RENDES TAGJAI TAGJEGYEIKKEL

ÖSSZES KIÁLLÍTÁSAINKAT

DÍJTALANUL LÁTOGATJÁK,

CSALÁDTAGJAIK SZÁMÁRA

ÖT INGYENJEGYET KAPNAK,

RÉSZTVESZNEK A RENDES TAGOK KÖZÖTT

RENDEZENDŐ

TÁRGYSORSJÁTÉKON

ÉS INGYEN KAPJÁK A

TÁRSULAT ÉVKÖNYVÉT

BELÉPÉSI NYILATKOZATOKAT KÍVÁNATRA

AZONNAL KÜLD A TITKÁRI HIVATAL

49560. — AZ ATHENAEUM NYOMÁSA

„FIGYELŐ"
UJSÁGSZELVÉNY VÁLLALAT
Budapest, XIV., Nürnberg-u. 42.
Telefon: 299—632.

Lap: Pester Lloyd, esti lap

Megjelent: 1941 OKT. 31

117

Das Amphitheater von Sopron

(M. M.) Sopron, oder *Scarbantia*, wie es früher hieß, ist eine der ältesten Städte Ungarns, zumal bereits eine keltische Kolonie dieses Namens bestand, die dann zu einem römischen *Oppidum* (Stadt) und später zu einem *Municipium* (Kreisstadt) erhoben wurde. Unter der Römerherrschaft erstreckte sie sich in südlicher und südwestlicher Richtung bis zu dem jetzigen „Lövér", worauf man aus den zahlreichen Überresten von Heizungsanlagen, die dort vorgerufen wurden, schließen kann. Sie umfaßte eine Fläche, die etwa das Dreifache der jetzigen darstellt.

An dem nördlich von Sopron gelegenen Wienerberge, der den Fuß des „Krönungshügels" bildet, befindet sich *eine ovale Mulde, von einem Erdwalle umgeben*, ein Platz, auf dem heute Schaubuden, Karusselle, usw. bei Volksfesten aufgestellt zu werden pflegen. Es handelt sich dabei, wie jetzt festgestellt worden ist, um die *Überreste eines römischen Amphitheaters*, dessen Ausmaße ungefähr denen des Theaters von *Acquincum* entsprechen. Die Länge des Theaters beträgt etwa 60 m und die Breite 43 m. Auf dem Zuschauerraum entfallen etwas über 3000 Quadratmeter, was einem Fassungsvermögen von etwa *6000 Zuschauern* entspricht. Dies ist wiederum ein Beweis dafür, *wie zahlreich die Bevölkerung des damaligen Scarbantia* gewesen sein muß.

Die ersten Grabungen, die in der Mitte der Mulde, die die Arena gewesen war, versucht wurden, förderten zwei Votivsteine der Göttin *Nemesis* zutage. Nun verlangte aber der Brauch im alten Rom, daß bei jedem Amphitheater, in dem Gladiatorenkämpfe stattfanden, ein Heiligtum dieser Göttin (ein *Nemeseum)* aufgestellt werde, da Nemesis als Schutzgöttin der Gladiatoren galt. Auch wurde ein Nemeseum nur selten anderswo, als in einem Amphitheater aufgestellt, so daß es von diesem Augenblick feststand, daß ein Theater unter der Erde lag. Die beiden an den Enden der Längsachse des Theaters erhaltenen Vertiefungen stellen die *Eingangstore* dar, von denen das eine, das der Stadt zugekehrt ist, zweifellos das Haupttor war. Hievon ausgehend, kann man dann auch die Stellen des *Podiums*, der *Tierkäfige* usw. angeben. Es ist anzunehmen, daß auch der übliche Stiegenaufgang vorhanden war, es fehlt aber leider an bestimmten Spuren, die den genauen Ort hätten bestimmen lassen, wie auch überhaupt von dem Mauerwerk wenig erhalten geblieben ist, da nicht nur die über der Erde befindlichen Mauern, sondern sogar Teile des Fundaments weggebracht worden sind, zweifellos um als Baumaterial Verwendung zu finden.

Die *Hauptfunde* sind in oder bei dem Nemeseum gemacht worden. Dieses Heiligtum selbst ist, was man an Hand der Spuren genau feststellen kann, mit Gewalt und mittels Feuer zerstört worden, vermutlich zur Zeit des Sieges des Christentums, also in der ersten Hälfte des IV. Jahrhunderts, als zahlreiche Zerstörungen von heidnischen Heiligtümern vorkamen. Aus der Inschrift auf einem der *Votivsteine* im Nemeseum geht hervor, daß dieser *unter der Kaiserin Maria Maesa* (Anfang des III. Jhs.) errichtet worden war. Nun ist aber bekanntlich Sopron bei dem Einfall der Quaden vernichtet und erst Anfang des III. Jahrhunderts wieder aufgebaut worden. Wir können somit folgern, daß das Amphitheatrum zu dieser Zeit errichtet wurde und bis zum Anfang des IV. Jahrhunderts bestand. Die Votivsteine, die ein Teil der Funde darstellen, sind aus weichem Sandstein gefertigt, etwa 80 cm hoch, ziemlich primitiv gearbeitet und flach an der Rückseite, sie müssen somit an einer Wand gestanden sein. Es wurden auch zahlreiche *Münzen, Tongefäße* und *Bruchstücke* sowie *Tonlampen* gefunden, die von den Gladiatoren der Nemesis vor dem Kampfe geopfert zu werden pflegten. Der *Grundriß* des Nemeseums kann nur annähernd bestimmt werden, da auch hier die Mauern zu Bauzwecken weggetragen worden sind. Auf einem Bruchstücke einer Tonlampe ist die Figur eines besiegten Gladiators abgebildet, der mit erhobenem Daumen um Gnade bittet.

Nachdem in letzter Zeit die in Acquincum gemachten Funde die Aufmerksamkeit der gesamten wissenschaftlichen Welt auf sich gelenkt haben, wäre es an der Zeit, zu umfangreichen Ausgrabungen auch des Soproner Amphitheaters überzugehen, zumal bisher nur die Oberfläche geritzt worden ist, und das Vielfache der bereits gemachten Funde noch zweifellos in der Erde ruht. Daß sich hier auch tiefere Ausgrabungen lohnen, ergibt sich schon daraus, daß das Niveau von Scarbantia etwa vier m tiefer gelegen war, als das des jetzigen Sopron, und somit Funde auch in dieser Tiefe sehr wahrscheinlich sind.

Sopron
Amphitheatrum

Lukács ev.

Hétfő 19 Alk. Péter	Protestáns Lúciusz Görög kat. Joel pr. Görög keleti Október 6 Tamás aps.	Kedd 20 Vendel	Protestáns Irén Görög kat. Artemiusz Görög keleti Október 7 Szergiusz	Szerda 21 Orsolya vt.	Protestáns Orsolya Görög kat. Hilarion ap. Görög keleti Október 8 Pelágia	Csütörtök 22 Kordula sz.	Protestáns Előd Görög kat. Aberc pk. Görög keleti Október 9 Jakab aps.	Péntek 23 Ignác pátr.	Protestáns Gyöngyike Görög kat. Jakab aps. Görög keleti Október 10 Eulamp	Szombat 24 Ráfael főa.	Protestáns Salamon Görög kat. Prokluszus Görög keleti Október 11 Fülöp diak.

Nap kelte 6 ó. 30 p. — Nyugta 16 ó. 58 p.
Holdtölte 5 ó. 5 p.

43. hét 1942 OKTÓBER 31 nap

Oktober 5 Karitina

SONNTA

Der weiße Nebeldunst des frühe
gens lag noch wie Mehltau übe
Tälern. Weiße und schwarze Scha
weideten auf den Berghalden, wo
Tiere den Kopf der aufgehenden
zuwandten. Man ist geneigt, Ersc
gen dieser Art eine mystische Er
beizulegen, obwohl der Grund

riesengroß, geruhsam, sein schwarzes Gewand scheidet ihn von all den bunten Kleidern. Er hat einen gutgemeißelten harten Tatarenkopf, und ohne nach rechts oder nach links zu sehen, betritt er die Kirche. Da halten alle ihren Einzug. Frauen und Mädchen nehmen rechts, die Männer linkerhand ihre Plätze ein, während Kinder und Bürschlein sich am Chor zusammendrängen, um dort zu singen und die Tafeln mit den Psalmen umherzurükken. Da habe auch ich mich verborgen, behutsam, um unbemerkt zu bleiben und ihre Andacht nicht zu stören.

Der Gesang setzt ein. Bald stehend, bald sitzend werden Psalmen gesungen. Als der Pfarrer das Gebet liest, erheben sich alle, um sich vornüber über die Bank zu werfen. In diesem ernsten Augenblick deucht mich die Reihe der Mädchen dort unten, wie Blumen am Wiesenrain vom Winde gebeugt. Ihr Kopfputz und die Bänder auf den Rücken gemahnen an Blütenblätter im Wind. Wieder staunen meine Augen über

zur großen Szene eines
sind. Dies überrascht
rn da nicht im gering-
eiten sie weiter. Selbst
, das man sich aus-
inige Augenblicke ruhig
m sodann, gleich einer
hne sich umzuwenden,
zuziehen ...
orfe umher und sehen
bedeckten Scheunen an,
nige stehen: zwei, oder
Stein erbaut, scheinen
tigkeit zugleich zu sym-
n wie Häuser tragen
irnseite die Jahreszahl
ihrer Erbauung: wenn sie eine Null enthält, dient diese sogleich als Luftloch.

Da die meisten Gebäude im Jahre 1910 erstanden sind, haben fast alle ein Luftloch. Allerdings haben wir auch Häuser gesehen, deren Fenster derart hoch angebracht sind, daß nicht einmal eine Giraffe hineinsehen könnte, geschweige denn der forschende Blick eines rumänischen Gendarmen ... Erinnerungen an traurige Zeiten, vielleicht leben sie nur mehr in diesen Häusern fort ... In den meisten Gebäuden ist im Erdgeschoß eine Werkstätte untergebracht, wo herrliche Möbel verfertigt werden (zuweilen auf Bestellung aus dem Auslande). Oben sind die Wohnungen. In einem Haus mit langem Flur beginnen wir ein Gespräch mit dem alten Köblös, dem Familienoberhaupt, und fragen ihn nach dem Pastor. „Er faßt einen richtig an. Ein feiner, gebildeter Mann" lautet die Antwort. Dann beginnt der alte Mann von seinem Sohn zu erzählen, der erst beim rumänischen Militär gedient hat und jetzt

Soproni barokk

festészet

Mihályi Ernő: Dorfmeister és a barokk képirás

Sopronban. 8 o, 22 K, 62 L, Sopron, 1916.

Multjából.

Mihalik Sá

Hongrois.

4 K, 10 L,

Mihalik, A

faience ho

rie./ 8 o,

Mihalik, A

Hungarian

Mihalik Sá

keramikus.

Budapest,

Mihalik Sá

Tanulmányo

Budapest,

Mihályi Er

ban épült

SOPRON
Bencés-templom. XIV. század

Dereseinyi: Nagy Lajos Eva.

Soproni bencrés

templom

Soproni bencés templom.

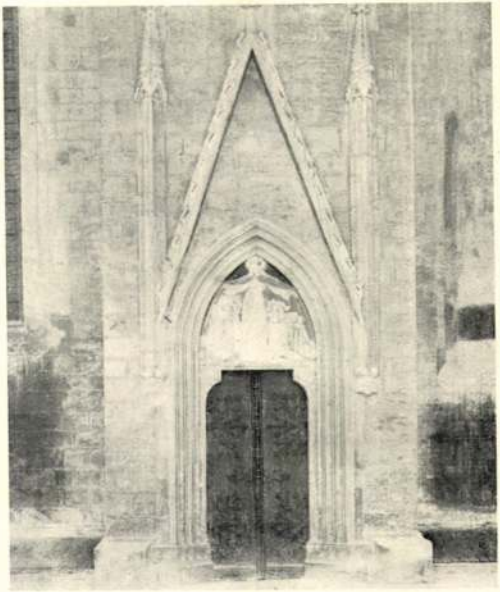

SOPRON. Bencés-templom déli kapuja

Dercsényi: Magy. kápolnák
7. tábla

Soproni bencés templom

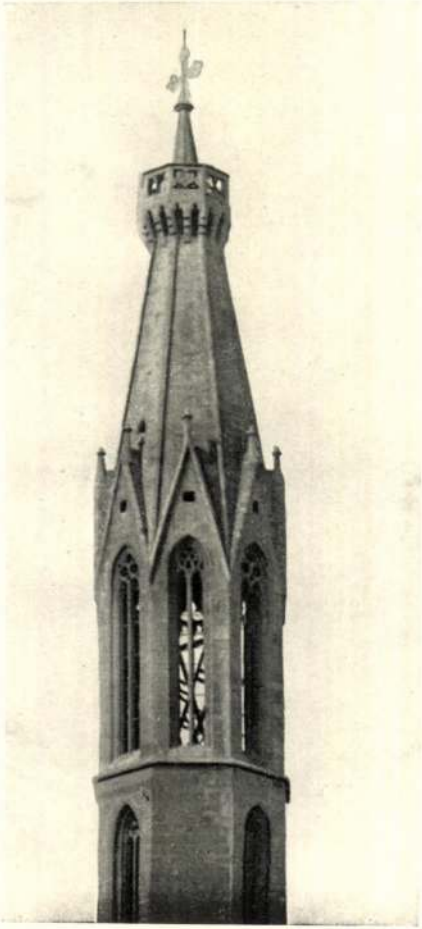

SOPRON. Bencés-templom tornya

Soproni bencés templom

Dercsényi: Nagy Lajos Kora 90.l.

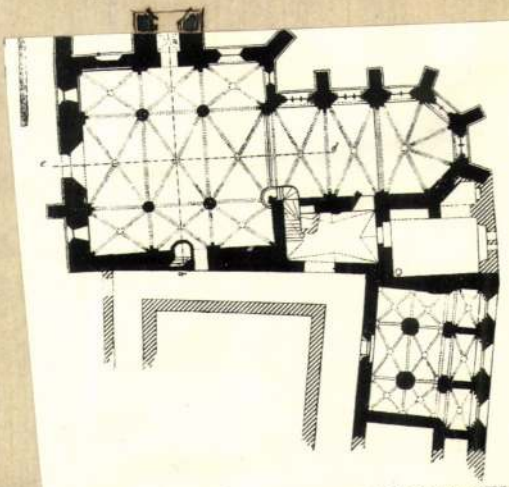

SOPRONI BENCÉS- (EGYKOR FERENCES) TEMPLOM ALAPRAJZA

A fentebb leírt szerzetesi templomo
cesek és pálosok terjesztik. A bencések és a
rendekkel szemben, belső reformokra
már csak azért sem vesznek részt, mert A
karban [illegible]. Az új templomtípus kial
végbemegy, erre vall a legrégibb ferenc
még a XIII. sz. második felében épült. E
már Nagy Lajos korában megfigyelhetjük
építésére Szécsényi Tamás vajda 1332
első évtizedében készült el. Ma sajnos, cs
származik ebből az időből, de a templom
elrendezést és térképezést: hosszú, h
egyhajós teret.

Hasonló elrendezésre vall a szás
ferences-templom alaprajza, végül a
[illegible] János szerint Lachfi

Soproni céhek

ását,
ság
kjából
mega-
onnan
k Or-
ozik
lasz-
ográ-
ának
ermé-
sti
szeres
üemléki
amint
se és
an már
ot fog

Soproni egyházak

75 **Bán János.** Sopron újkori egyháztörténete. Sopron, 1939. fve. n. 8°. VIII és 485 old. 8.–

megvan
Könyvtár-ban

Soproni éremgyüjtemények.

Csatkai Endre:

— Régi soproni éremgyüjtemények és leletek. (Német kivonat p. 76. Francia kivonat p. 78.) *Numizmatikai Közlöny* XXXVIII—XXXIX. évf. p. 63—65.

1940.

4391. Szoldatics György,
Sz. Vörösberényben 18

Férfi arczkép,

en

Gondolatokba merült(
resztbe vetette, mindkét kez
baljában irást tart. Rövid h
bajusza barna, arcza pedig l
gallérral, csokorra kötött k
kabát, ugyanilyen kivágott m
háttérben talapzatra helyeze
se alól jobbra: „G. Szoldatics

Vászon, méretei 76,
az 1912 julius 12-iki 92368
szeptember 15-iki 119774 sz,
fizettetett 1912 október 5-é
én (2061-912). -- Az elszámo
admányt.

Sz. n. 10
1847-91
Át. lelt

V.

Soproni jezsuiták

Schwartz [Róbert, Magyesi] Robert v. Megyes. Die Geschichte des Kollegs der Gesellschaft Jesu in der kgl. Freistadt Sopron (Ödenburg) 1636—1773. [6 műmell.] Veszprém : Szerző (Diözesandr.) 1935. 119 l. 8-r.

ÜNNEPÉLYES NY

TA

AZ ÜNNEPÉLYES ÜLÉST 10 ÓRAK
VENI SANCTE ÉS SZE

AZ ÜLÉS T

MAGYAR HISZEKEGY. ÉNEKLIK AZ EG
DR. KENÉZ BÉLA LELÉPŐ RECTOR MAG
DR. VEREBÉLŸ TIBOR E. I. RECTOR MA
DR. DARÁNYI GYULA ORVOSTUDOMÁN
HYMNUS. ÉNEKLIK AZ EGYETEMI ÉNE

29135. — K. M. E. Ny.

Soproni kulcsok

Soproni kulcsok

— A soproni kulcsleletek alaki változásai. (Német kivonattal.) *Soproni Szemle* IV. évf. p. 233—238. 5 kép, 30 ábra.

1940.

4368. Fr. J.

Sz. Nördlingenben 1817 okt. 31-én. † M

Itató.

Erdős vidéken szemlélhető, a lyából, egy vörös bika, egy borjú még a parton van. Feléjök balról szemben lévő és tölgyfák közt hal és egy borjú közeledik. A középtér lát zárja el, még három tehén bonta fekszik. Közelükben a hátrafordulta kodó pásztort látjuk, a ki mögött k zete: nemezkalap, vállravetett ujja térdig érő nadrág, ugyanilyen harisnya és czipő. Az égboltot sürű felhők borítják. Jelzése alól jobbra: *Fr*

Fa, méretei 48 : 122 cm. — L 5000 K. — Néhai gróf Pálffy János ber 14-én (1429–908). — Az átvéte sára vonatkozó adatokat lásd a 43 tetett 1913 márczius 16-án (453–

Kifüggesztésére vonatkozó ada ban. 1913 : 178. *Friedrich Johann*

Jegyzet. Az e festményre vona

a) a törzsleltárban (1547–9 *Voltz:* Rinder weidend. Ölgemälde 48·2 hoch, 125·8 breit (Pompejani

b) a leltári kivonatban (181 *Ferdinand Voltz:* Rinder weidend. rahmen (Pompejanischer Saal);

c) a hagyományi jegyzékben *J. Voltz:* Az itatón;

d) az átvételi okmányban (*Voltz:* Weidende Rinder. Ölgemäl

Hagy. 1912
Pálffy

Soproni emlékek

Hárs György: Csákányütés a [soproni] Belvárosban. *Soproni Szemle* IV. évf. p. 94—98. 4 ábra.

1940.

Soproni Múzeum

Cs. K.:

— A Soproni Múzeum közleményei. Gyüjteményeink gyarapodása az 1939. esztendőben. *Soproni Szemle* IV. évf. p. 38—40. 2 kép.

1940.

4393. Claude Monet,
Sz. Párisban 1840 novemb

Virágzó almafák.

Hegyes vidéken szemlél-
zásban pompáznak és fehér lev
Mögöttük a környékbeli község
cseréptetői különféle színűek
A tájék égboltja felhőzött, J

Vászon, méretei 64,3:81
lerie Arnot-tól az 1912 februá
április 12-iki megállapodás (
iki 59875 sz. leirat értelmébe
tett 1912 október 22-én (1199-
1-jén (2061-912). -- Az elszám
előadmányt.

Sz. n.
1199-
Át. le

V.

Soproni ötvösök

Csatkai Endre: Soproni ötvösök a XV–XIX. sz.-ban. Sopron 1931

Vajda E

Az udvarhelymegyei általános népnevelési egylet
története

kedési nehézségekről, a vállalati koncentrációról és az állami irányítás szerveiről írt részletek. A német konjunktúra háborús túlfeszítésének időszakáról mindenesetre kevés helyen közölnek jobban áttekinthető és érdekesebb anyagot és itt tájékozást kaphatunk arról, hogy miképen valósították meg a németek a konjunktúra túlfeszített szakában a tőkék, a nyersanyagok, a munkaerők és a külkereskedelem irányítását.

A konjunkturális fellendülés teljes kifejlődése ellenére a német gazdaságpolitika 1936-ban nem csökkenthette az állami megrendelések ütemét és az emiatt túlfeszített konjunktúra főleg a munkapiacon, a tőkeberendezéseknél, az energiaellátásban, a közlekedésben és a nyersanyagbehozatalban túlhajtott igénybevételre vezetett. Az ilyen túlfeszített helyzetben az állam már nem engedhette a gazdasági erők szabad érvényesülését. A szabad gazdaság önműködő szabályozása helyett az állam tudatos és előre tervező irányításának kellett érvényesülnie.

A különösen feszült helyzetben lévő termelési ágak irányítására 1938 és 1939 folyamán birodalmi főmegbízottakat (Generalbevollmächtigte) rendeltek ki. Különösen fontos szerep várt a birodalmi főmegbízottakra a konjunkturálisan leginkább megfeszített építő- és gépiparban. Az 1939. áprilisi rendezés értelmében új rendszer érvényesült az építési anyagok adagolásánál. A rendezés értelmében a hadsereg, a birodalmi vasutak, a birodalmi útigazgatás, a Hermann Göring művek, a gazdasági felépítéssel megbízott birodalmi hatóság (Reichsstelle für Wirtschaftsaufbau), a birodalmi posta, az állami építkezések ügyében illetékes szakminisztériumok, a nemzetiszocialista párt, a gazdasági és szakmai csoportok, a munkaügyi minisztérium a legfelsőbb állami és gazdasági szervekkel való tárgyalás alapján az általuk megvalósítani kívánt építkezések állampolitikai fontosságától függően meghatározott időtartamra különböző építőanyagkereteket kapnak és ezeket a kereteket minden csoporton belül egy-egy megbízott az építtetők között az építkezés állampolitikai fontossága szerint osztja szét. Az építtetőknek tehát nem kell négy-öt különböző szervvel tárgyalniok. Egy szerv bocsátja rendelkezésre a különböző nyersanyagokat és az építőanyagipar, ill. építőanyagkereskedelem csak a keretek felosztásával megbízott szerv utalványa alapján szolgáltathat ki építőanyagokat. Irányítás érvényesül a munkaerők rendelkezésre bocsátásánál is. Ezenfelül az illetékes szervek befolyást érvényesítenek a tekintetben, hogy lehetőleg a szűkös anyagokkal takarékoskodó építési módozatokat alkalmazzanak. A birodalmi főmegbízott a gépek és szerszámok használatára is befolyást gyakorolhat. A gépipari főmegbízott egyrészt arról gondoskodik, hogy a gépiparon belül jelentkező feszültségek enyhüljenek, másrészt pedig állampolitikai szem-

az iparostanoncok, de a kereskedőtanoncok első szakiskoláját is ebben az iskolafajban kell keresnünk. Kutatásai alapjául Sopron városának 1778-ban megnyilt, mintaszerűen berendezett, kiváló szaktanítókkal ellátott rajziskolája szolgált. Verbényi a soproni rajziskola változatos életét továbbkíséri a 19. század folyamán is s tanulmányában művelődéstörténetünket igen értékes adatokkal gazdagítja. A kereskedőképzés szempontjából fontos adat, hogy a 18. sz. utolsó évtizedében Sopron város tanácsa a rajziskolába a kereskedőtanoncokat is beutalta azzal a megokolással, hogy a rajz a kereskedőnek sem árthat, mivel az elemekben, vonalakban való gyakorlás ügyessé teszi a kezet, hatással van a kézírásra, mind ennek pedig fontos szerepe van a kereskedői pályán is. A vasárnapi iskolában nemcsak rajzot tanítottak, de egyéb hasznos ismereteket, bizonyára számolást és iratok készítését is s így a kereskedőtanoncra az ott töltött idő csak hasznot hajtó lehetett.

Iparos- és vele kapcsolatban kereskedőképzésünk számos új adattal gyarapodott Verbényi kutatásai nyomán. Amit Szterényi Józsefnek és Vig Albertnek az iparosoktatás történetére vonatkozó könyvei nagy vonásokban tárnak elénk, mindezt Verbényi levéltári kutatásai alapján részleteiben is megvilágította s nem egy adatot helyesbítve, feltételezett megállapításokat adatokkal támasztott alá.

Ipari szakoktatásunk és művelődéstörténetünk igazi nyeresége Verbényi tanulmánya, s pedig nemcsak forrástanulmányaiból leszűrt adatainak bősége miatt, de különösen azért, mert egy századnál hosszabb időn végig kísérhettük, egy iparos- és kereskedőváros okos vezetőinek iskola-alapító és fenntartó buzgólkodása révén, a gyakorlati irányú oktatás egyik ágát kialakulásától teljes kifejlődéséig.

Gazdasági életünk multja iránt érdeklődők bizonyára szívesen és haszonnal fogják a könyvet forgatni.

Vincze Frigyes

Minden, Gerold von: Wirtschaftsführung im Grossdeutschen Reich. Berlin. Schmidt, 1939. 151 o.

A gazdasági főmegbízott hivatalában dolgozó Gerold von Minden könyve érdekes képet ad a nemzetiszocialista gazdasági vezetés céljairól, nehézségeiről, nagy vonalvezetéséről és részleteiről. A nagy összefüggésekről talán jobb munkák is jelentek meg. A részletes összefüggéseket más helyen talán már mélyebb elméleti megalapozottsággal is tárták fel. De Minden munkája közöl olyan részleteket, amelyek más munkákban hasonló tájékozottsággal nincsenek és nem is lehetnek feltárva. Különösen érdeklődésre tarthatnak számot a nyersanyagtermelés fejlesztéséről, a gép- és építőipar irányításáról, a közle-

helyes megítéléséhez hasznos olvasmány. A könyv értékét és használhatóságát emelik a mellékletekben bemutatott térképek és grafikonok. Akik ezt a kötetet elolvasták, bizonyára érdeklődéssel várják a folytatásként megjelenő második kötetet is.

Balogh Károly.

A biztosítási magánintézmények állami felügyeletére vonatkozó jogszabályok gyüjteménye. Kiadta a M. kir. Pénzügyminisztérium. Budapest, 1940.

Negyedfélszáz oldalas kötet, 18 esztendős munka foglalata, szinte tükörképe a biztosítás-ügy változatos történetének az inflációs időktől Kárpátalja visszacsatolásáig. Csak éppen a régi biztosítások immár lebonyolított felértékelése nincsen benne. De tükörképe az állami felügyelet fejlődésének is, annak a lelkiismeretes munkának, amellyel a hatóság segítségére sietett ennek az összeomlás, majd a dollár- és Phönix-válság, valamint egyes kalózok garázdálkodása folytán bizalmi válsággal is küzdő, a nemzetgazdaság életében oly fontos intézménynek a jövő fejlődés biztosítása céljából. Benne vannak a törvények, rendeletek és utasítások, valamint a köriratok és határozatok időrendi sorban; használatát könnyűvé teszi a kitűnő tárgymutató és az, hogy jegyzeteiben utal az azonos tárgyú anyagra. Nagyon hasznos könyv.

Altenburger Gyula

Verbényi László: A soproni rajziskola története 1778—1909. Budapest, 1940. 70 o.

A Ratio Educationis (1777) szellemében szervezett elemi iskolákban a tanítási anyagot a hasznossági célzat hatotta át; még fokozottabb mértékben áll ez a városokban felállított elemi iskolákra; a városi elemi iskolák utolsó osztályában az iparosoknak és kereskedőknek hasznos ismereteket is tanítottak. A gyakorlati nevelés szempontjai már abban is kifejezésre jutottak, hogy a továbbtanulni szándékozó tanulók az elemi iskola harmadik osztályának végeztével beiratkozhattak a gimnáziumba, míg a gyakorlati életben elhelyezkedni óhajtó gyermekek az elemi iskola negyedik osztályát is elvégezték, s ebben az osztályban egyéb hasznos ismereteken kívül a rendkívül tárgyként beállított rajzban is kiképezhették magukat. Ez a rendkívüli tárgy rövidesen önálló osztállyá, rajzosztállyá fejlődött, s ebből az önállósított osztályból alakult ki a vasárnapi rajziskola. A vasárnap rajziskola régebbi ismertetői csak az iparosképzés első rendszeres otthonát látták ebben az iskolafajban; Verbényi kutatásai most beigazolták, hogy nemcsak

dését legalább nagy vonásokban ismerjük, s a sorskérdések kialakulását nyomon követjük. Erre az útra segít el bennünket *Nádasdy* ezredes „Az igazságos békéért, így vagy úgy" címen megírt munkájával.

Az általánosan uralkodó nézet szerint a cselekmények folyamata alatt krónikaírásnak helye nincsen. S bár a szerző a jelen és a közvetlen mult eredményeit röviden egybefoglalja, könyve mégsem tekinthető egyszerű krónikának, hanem inkább oknyomozó munkának. A kézben lévő könyv tartalmilag és szerkezetileg két főrészre oszlik. Az első rész címe: Miért? A második rész címe: A háború viselés módszerei és eszközei.

A könyv első része a háborús okokat és célokat tartalmazza. A szerző visszavezeti olvasóit a középkorba s lélektani, történelmi, geopolitikai és gazdasági ismereteivel világítja meg korunk nagy küzdelmének minden mozzanatát. Foglalkozik a küzdő felek lelkiségének kialaulásával, faji sajátosságaikkal, a különböző művészeti irányok gazdaságpolitikai hatásával, Európa államainak geopolitikai adottságaival, a felfedezésekkel és ipari találmányokkal, a különböző forradalmakkal, a gyapot, szén, vas, gumi és nyersolaj gazdasági és politikai szerepével, az angol individuális-liberális irány világgazdasági tervével, az autarchiával és az élettér fogalmával. Bár e fejezetekben az olvasó sok újat nem talál, mégis bárki érdeklődéssel olvashatja őket, mert a szerző helyes rendszerezéssel, nagy tárgyismerettel és színes magyarázattal gyüjte egybe a sokszor elszigeteltnek vélt eseményeket és problémákat.

A könyv második része a hadviselési módszerekkel és eszközökkel foglalkozik. A könyvnek ez a része a háború várható eredményének megismerése szempontjából érdekes olvasmány. A háború viselésének vanak ugyan örök érvényű, ősidőktől fogva alkalmazott alapaxiómái, minthogy azonban soha sem lehet előre tudni, hogy az ellenfél mit, miként, mikor és milyen eredményel fog alkalmazni, azért jóslásba bocsátkozni nehéz és hálátlan feladat. Nem hagyható figyelmen kívül az sem, hogy a háború nem standard-árú. Nincsen sablónja. A régebbi háborúk révén szerzett tapasztalatokat egy újabb háborúban lehet ugyan értékesíteni, de azok mintáját alkalmazni soha sem szabad. Ma mások az emberek, eszközök, adottságok, körülmények, idő, tér és alkalmak. Éppen ezért az a küzdő fél, amelyik a mult háborúk mintája alapján akarja jelenlegi háborúját viselni, illetve vezetni, esélyeinek tetemes részét már elveszítette. A szerző ebben a részben is nagy hozzáértéssel és még érdekesebben magyarázza az olvasóközönség nagyrésze előtt ismeretlen anyagot. Foglalkozik — többek között — a totális háború fogalmával és hatásaival, a lelki háború céljával és eredményével, valamint a háború külpolitikájával.

Általában Nádasdy Béla könyve napjaink problémáinak

Sopron vh (templom)
Vlébania

Póda Endre: A sopro-
ni kath. parochia története.
Sopron, 1892.

Fodor D.

A zilahi Kölcsey polgári
fiúiskola 25 éves története.

K. fill.

1057 **Pray G.** Epistolae procerum regni Hungariae. 3 partes. Poson, 1806. 8⁰ Füzve . . . . . 10 —

1058 **Preces s.** Nersetis Clajensis Armeniorum Patr archae triginta tribus linguis editae. Venetiis, 1862 16⁰ Félbőrkötés . 5.—

Örmény, görög, latin, olasz, franczia, spanyol, német, holland, svéd, dán, island grönland, angol celta, cseh, orosz, lengyel szerb, cziril, magyar, héber, török, perzsa, arab, siriai, chald, malai, szerecsen, ir, portugal s még számos mas, összesen 33 nyelven.

1059 **Der Prediger und Katecht.** Ein praktische Katholische Monatschrift herausg. v. Ludwig Mehler, I. E. Zollner und I. Ziegler. Jahrgang VIII XIV., XVIII XXXII. 1858—1864., 1868—1882. Reg nsburg. 8⁰ Pro Jahrgang 1.50

1060 **Prém József.** A képzőművészetek története. Az épitès, szobrászat és kepirás fejlődése a legrégibb időktől napjainkig. 154 ábrával. Pozsony—Bpest, 1896 8⁰ . . . . . 2.—

1061 **Prohászka O.** Harcz a félszegségek ellen. Esztergom, 1893. 8⁰ —.40

1062 — Produktive a pénz? Bpest, 1898. 8⁰ . . . . . —.60

1063 **Pröhle F. V.** Kemál bej drámái. Bpest, 1895. 8⁰ . . . . . —.50

1064 **Pronai Antal.** Kalazanci Szent József iskolája. Bpest, 1897. 8⁰ . 1.—

1065 **Pruzsinszky I.** De propertii Carminibus in libros distribuendis Bpest, 1886. 8⁰ . . . . . —.60

1066 — **Pál.** A franczia egyház a forradalom alatt. Karczag, 1894. 8⁰ 1.20

1067 **Pulszky Ferencz.** Az őstörténelmi leletekről Magyarországban. Bpest, 1876. 8⁰ . . . . . —.60

1068 — A rézkor Magyarországban. 21 ábrával. Bpest, 1883. 2⁰ . . 4.—

1069 — Meine Zeit, mein Leben. 3 Bände. Pressburg, 1880 8⁰ Lwndb. 5.40

1070 — **Károly.** Az országos képtár kiválóbb művei. Bpest, 1878. Kis 4⁰ Papirkötés . . . . . 3.—

1071 **Purt Iván.** Egyházi beszéd, melyet Szent István Magyarország első apostoli királyának ünnepén Bécsben mondott. Bpest, 1899. 8⁰ —.60

1072 **Pyrker I. László.** A szent hajdan gyöngyei. Ford. Kazinczy Ferencz. Buda, 1830. 8⁰ . . . . . 4.—

1073 **Racine Jean.** Oeuvres. Publices par M. Petitot. 5 kötet. Paris, 1856. 8⁰ Racine arczképével. . . . . 5.—

1074 Oeuvres complètes. 3 kötet. Páris, 1878. 8⁰ Csinos vászonkötés 4.50

1075 **Rákóczkevei okmánytár.** Diplomatarium Ráczkeviense. Kiadja Magdics I. Képmellékletekkel. Székesfehérvár, 1888. 8⁰ 4.—

1076 **Rada I.** (Kreilen V. után) Moliére élete és munkái. Bpest, 1890. 8⁰ 2.—

1077 **Rado A.** A magyar műfordítás története 1772—1831. Bpest, 1883. 8⁰ 1.20

1078 **Radvánszky Béla báró.** Magyar családélet és háztartás a XVI-ik és XVII században 3 kötet. Budapest, 1879—1896. Nagy 8⁰ (496, 406 és 430 lap.) (20.—) . . . . . 10.—

1078a— Ugyanaz. Csinos félvászonkötésben . . . . . 13.—

1078b— Magyar családélet és háztartás a XVI-ik és XVII-ik században, Külön kiadás egy kötetben. Bpest. 1896. Nagy 8⁰ . . . . 4.—

1079 — Udvartartás és számadáskönyvek. I. köt. (Több nem jelent meg.) Bethlen Gábor fejedelem udvartartása Bpest, 1888. 8⁰ . . 5.—

1080 **Rahn R.** Ravenna. Eine Kunstgeschichtliche Studie. Mit Holzschnitten u zwei litograph Tafeln. Leipzig, 1869. 8⁰ —.80

1081 **I. Rákóczy György és a porta.** Levelek és okiratok. Szerk. Beke A. és Barabás S. Budapest, 1888. 8⁰ . . . . . 6.—

1082 A két **Rákóczy György** fejedelem levelezése Szerk. Szilágyi J. Két fényvesett hasonmással. Bpest, 1875. 8⁰ . . 5.—

1083 **II. Rákóczy Ferencz** fejedelem emlékiratai a magyar háboruról 1703 tól végéig. (1711.) Közli Thaly Kálmán. Történelmi jegyzetekkel kisért s Rákóczy végrendeletével és a bujdosók sirfeliratával bővitett kiadás. Pest, 1872. 8⁰ 1.60

1083a— Ugyanaz, diszes vászonkötésben 2.50

1084 **Rákóczi tár.** Szerk. Thaly K. I—II kötet. I. Rákóczi imádsága. Beniczky Gáspár, Szathmári Király A. és Ráday Pál naplóik. A szécsényi országgyülés diariuma s törvényczikkei. Könyo-

K. f. fill.

1024 **Piagiosippus** a tudós Koryphaeus válaszának igazságot szolgáltat. Bpest, 1892. 8⁰ . . . . . 1.—
1025 **Plank Ferencz.** Főhászok az év minden napjára. Bpest, 1879. 8⁰ 1.50
1026 **Platz Bonifácz.** Az emberi nem kora. Baja, 1880. 8⁰ 1.60
1027 — Az ember eredése, faji egysége és kora. Bpest, 1884. 8⁰ . . . 8.—
1028 **Platzer A.** Adalék és tervjavaslat a bpesti iparkiállitások kérdésének végleges megoldása iránt. 2 terv melléklettel. Bpest, 1882. 8 —.60
1029 **Plautus** Lustspiele. Deutsch v. J. C. Donner. 3 Bände. Leipzig, 1864/65. 8⁰ . . . . . 7.—
1030 **Plutarch,** paedagogiai. Jelesebb paedagogusok, kiválóbb tanférfiak arczképe és életrajzgyüjteménye. Szerk. Orbók Mór. 2 kötet Bpest, 1887—88. 8⁰ Vászonkötésben . . . . . 5.—
1031 **Plutarchos** párhuzamos életrajzai. Görögből forditotta és jegyzetekkel ellátta dr. Kacskovics K. 4 kötet. Számos képpel. Bpest, 1894—1900. Nagy 8⁰ . . . . . 16.—
1031a — Ugyanaz. Csinos félvászonkötésben . . . . . 20.—
1032 **Póda E.** A soproni kath. parochia és a kath. hitközség története. Függelék Szent Jakab kápolnájának leirása. 1886. Számos képmelléklettel. Sopron, 1892. 2⁰ . . . . . 4.—
1633 **Podhradczky József.** Pázmány Péter élete. Budán, 1836. 4⁰ . 3.—
1034 — Szent László királynak és viselt dolgainak históriája. Két rész. 8⁰ Buda, 1836. Fvszkts 3.60
1035 Csebi **Pogány K.** Bajza József irodalmi munkássága. Bpest, 1882. 8⁰ —.60
1036 **Polancum J.** Breve directorium ad consessarii ac confitentis munus rite obeundum, concinnatum. Viennae, **1560**. 16⁰ Préselt pergamentkötésben . . . . . 10.—
Ritka!
1037 **Polgár Géza.** Lyrai költészetünk az irodalom ujjászületése korában, Ányostól Kazinczyig. Békés-Csaba, 1882. 8⁰ . . . . . —.80
1038 — **J.** Aeschylos Eumenidese. Bpest, 1899. 8⁰ . . . . . 1.—
1039 A magyar ált. **polgári törvénykönyv** tervezetét előkészitő állandó bizottság jegyzőkönyvei. 6 köt. Bpest, 1897—1900. 8⁰ (20.—) . 10.—
1040 **Pompéry A.** VII. Gergely pápa jelleme. Kalocsa, 1894. 8⁰ . . . —.50
1041 **Pongrácz E.** Igaz isteni szeretetnek harmatjából növekedett Arany Korona. Buda, 1869. Nagy 8⁰ Félbőrkötésben . . . . . 5.—
1042 **Pongrácz Félix.** Dicsbeszédek aranyszáju szent Jánostól. Eger, 1876. 8⁰ . . . . . —.60
1043 — **Sándor.** A magyarság keletkezése és őshazája. Történeti, nyelvészeti és ethnologhiai vázlatok. Bpest, 1901. 8⁰ Fvszkts . 8.—
1044 **Pontelly István.** Római vagy avar emlékek-e a délmagyarországi, párhuzamos régi müsánczvonalak? Temesvárott, 1887. 8⁰ . . —.60
1045 **Popini Albert.** Horatius. Bpest, 1895. 8⁰ 1.20
1046 **Pór Antal.** László erdélyi vajda. Kolozsvár, 1891. 8⁰ . . . . . 1.—
1047 — Nagy Lajos 1326—1382. 2 kötet. Számos képpel és melléklettel. Bpest, 1892. 8⁰ Félvászonkötésben . . . . . 10.—
1048 — Nagy Lajos király viszonya az aquiléjai pátriárkákhoz. Történeti tanulmány. Bpest, 1900. 8⁰ . . . . . —.80
1049 — Tóth Lőrincz a királyi tárnokok és zászlótartók mestere (1328—1348.) Bpest, 1891. 8⁰ . . . . . —.80
1050 — Ipolyi Arnold váradi püspök élete és munkái vázlata. Számos képpel. Pozsony—Budapest, é. n. 8o 1.20
1051 — Ipolyi Arnold emlékezete. Bpest, 1887. 8⁰ . . . . . —.50
1052 **Potemkin Ödön.** Az 1849-ik évi magyar hadsereg feloszlásának okai az aradi és temesvári táborozással. Bpest, 1867. 8o . . . 3.50
1053 **Pózder Károly.** A tudomány rózsaviránya. Bpest, 1878. 8o . —.80
1054 **Pozzo A.** Der Mahler und Baumeister Perspectiv. 2 kötet. Német és latin szöveggel. Augsburg, 1711—1719. Folio. Kötve . . . 6.—
1055 **Pray G.** Syntagma historicum de Sigillis regum et reginarum Hungariae pluribusque aliis. 16 pecséttáblával. Buda, 1805. 4⁰ Kötve . . . . . 6.—
1056 — Historia regum Hungariae. 3 partes. Budae, 1801. 8⁰. fvszkts . . 10.—

nél fogva is egyike a legjobban szembetünő régészeti jelenségeknek. Az obsidián tárgyak kúpos idomú magkövek (nucleusok), hosszabb késpengék, szélesebb vakaróeszközök, csinosan kiformált nyílhegyek, kisebb-nagyobb szilánkok és végül alakítás közben lepattant apró forgácsok szoktak lenni. A nucleus az ősember legbecsesebb tárgyai közé tartozott, mert ebből készítette a leghatásosabb fegyvereit és leghasznosabb késféle eszközeit. Értéke nagyságával arányosan növekedett és a præhistorikus korban obsidiánok nagy elterjedettségéből következtethető nagy kereslet arra mutat, hogy fontos cserekereskedelmi czikk volt. A hazai obsidián nucleus-leletek lehető teljes jegyzéke igen szükséges követelmény annak megállapíthatására, mily mennyiségben és az ország mely vidékeire hordták szerte-szét az obsidiánnal házaló ősi cserekereskedők?[1] Az erdélyi területről eddig ismert ilyen nucleus-lelőhelyek a következők: *Alsó-Füld*, *Hideg-Szamos*, *Kis-Iklód*, *Magyar-Bikal*, *Maros-Vásárhely*, *Mező-Bő*, *Nagy-Almás*, *Oláh-Fodorháza*, *Szacsva*, *Szamosújvár*, *Szék*.

A jelen alkalommal azokat a nucleusokat sorolom föl, melyek az említett területről újabban jutottak tudomásomra. E lelőhelyek a következők:

1. *Szucság*. (Kolozs m.) Az Erdélyi Múz.-Egyesület term. tud. szakosztályának 1910. évi decz. 21-én tartott szakülésén *dr. Papp Simon* egyetemi tanársegéd egy ép, vaskos, zömök kúpidomú obsidián nucleust mutatott be, melynek petrographiai szempontból végzett vizsgálatáról értekezett. Dr. Papp úr szives engedelmével itten adom ennek a nucleusnak rövid leírását. Magassága = 10 cm., alapjának átmérete = 7 cm. Oldalain m. e. 18 penge lehasítás nyomát számláltam meg, s csúcsán még az eredeti őskéreg is látható. Fajsúlya: 2·42—48 közt van, a mi a nehezebb fajsúlyú, vagyis tisztább üvegesedésű obsidiánok közé tartozik. Lelhelye: a *Csóvahegy* alatti «*Sárga dülő*» szántóföldjei, a hol Bata György szucsági lakos találta, kitől dr. Papp 1910. VII. 23-án az ásv.-földtani intézet múzeuma részére megvette. 2. *Apahida*. (Kolozs m.) 1906. III. 21-én, a Paduritia hegynek a zsidó temetőre lejtő lankás szántóföldjein az éppen akkor végzett friss szántásban egy ép, tiszta obsidián nucleus találtatott. A kissé ferde állású kúpnak magassága = 9·5 cm. Kerekded alapjának átmérete = 4 cm. A karcsú szép nucleus felületén 15 késpenge és szilánk nyoma látszik, honnan az ősember különös gyakorlottsággal és ügyességgel az obsidián testén föl nem fedezhető ütések nélkül azokat lepattingatta. A lelhely feletti 405 m. magas hegyplateaun neolithkori őstelep van,[2] melyről az obsidiánszilánkoknak 100-nál több darabját gyűjtöttem. Ezek közül 2 szépen formált nyílhegy a bécsi vadászati kiállítás magyar történelmi csoportjában is ki volt állítva.[3] Általában Apahidán annyi obsidiánszilánk került elő 15 évi ittlétem alatt, a mennyiről Erdélynek egyetlen más vidékéről sincs tudomásom.

[1] Már Rómer készített az 1876. évi budapesti nemzetközi ősrégészeti gyűlekezet Compte-Rendüjének II. kötetének első részéhez a magyarországi obsidián-leleteket feltüntető térképet. Ugyancsak ő volt az, a ki az Arch. Ért. 1868. évi folyamában hívta föl olvasói figyelmét a hazai obsidián-leletekre. *A szerk.*

[2] L. Húsz ismeretlen ősemberi telepről. Erdélyi Múzeum. 1903. évfoly. 91. lap 9-ik sz. a.

[3] Magyarország a bécsi első nemzetközi vadászati kiállításon 1910. 5703—4. sz. a.

A jobb oldalt levő genius alatt a sarokban kigyó látható, ennek egy része azonban le van ütve; a baloldali genius alatt madár (daru?) látható.

A faragás igen gyakorlott kézre vall és semmiesetre sem nálunk készült.

A felirat:

Betűk nagys.	
9·5 cm.	C · SEXTILIVS
7·5 «	SENECIO
6 «	DEC · SCARBANTAE
4·5 «	ANN · XXV
5 «	SEXTILIA · PRIMA · AN · XXX
4·5 «	SEXTILIA · VERA · AN · XVI
5 «	I < ANIA · T · LIB . VRBANA
4·5 «	ANN · LX · H · S · S
5·5 «	SEX · SEXTILIVS
4·5 «	SEX · F · LEM · NEPOS
4·5 «	FILIS · ET · VXORI · ET · SIBI
3·5 «	V · F ·

Maga az írás kitünő. A betük igen szépek és mélyen vésettek. Itt-ott a betük egyikében másikában vörösfesték nyoma; legjobban látható ez a hatodik sor Sentilia végső A betüjénél. Bizonyára aranyozottak voltak.

Olvasom: Cajus Sextilius Senecio Decurio Scarbantiæ Annorum XXV. Sextilia Prima Ann. XXX. Sextilia Vera Annorum XVII. Ania Titi Liberta Vrbana Ann. LX. Hic Siti Sunt. Sextus Sextilius Sexti Filius Lemnici (?) Nepos. Filis Et Uxori Et Sibi Voto Fecit.

A hetedik sorban álló bekezdő I a hatodik sor számához tartozik, erre figyelmeztet a többi pontoktól elütő < jel.

Nem tudom megfejteni a 10. sor «Lem» abbreviatioját, mely Lemnicusnak is olvasható. Mindenesetre úgy tetszik, hogy a boldogtalan apa, ki három gyermekét és feleségét is temette a kriptába, a hová magát is temettetni akarta, öregatyját is megakarta örökíteni, a mi sikerült is.

Fájdalom a kriptának még csak nyomára sem bukkantunk.

Ugyanezen a vonalon, de valami 15 m.-rel beljebb a telken egy harmadik feliratos követ találtunk, ezt gondosan kiemeltettem és az épülő hely zavartalan részére fektettem, hogy megszikkadjon, irásos részével lefelé, hogy meg ne rontsák a betüket. Természetesen gerendákon nyugszik. Majd ha kezesebb lesz, leirom.

Ugyancsak-e vonalon, de 5 m.-rel az utcza felé egy negyedik kő akadt. Ez nézetem szerint még benn van a postamentumban, mert merőlegesen áll. Teteje letörött. Anyaga puha homokkő. Még most is benn van a földben. Sok írás van rajta. Ezekről majd jövőre. *Bella Lajos.*

VI. OROSZ ENDRE: ERDÉLYI OBSIDIÁN-NUCLEUS LELETEKRŐL. Az obsidián nemcsak minden kőanyag közül kiváló fényesfekete é messzire tündöklő üveges kinézésénél, hanem széleskörű általános elterjedésé-

C. SEXTILIUS SENECIO SÍRTÁBLÁJA SOPRONBAN.

egész magassága 256·5 cm. A tábla szélessége mindenütt 87·5 cm. A csapnak hossza 47.5 cm. A kő vastagsága 28 cm.

A szép faragású tábla egyes részeinek méretei fölülről lefelé:

A tympanon magassága a keret alsó léce belső széleig _ _ 32 cm.

Az ezalatt következő stilizált akantussal diszített szalag a második keretléczczel együtt _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ 15·5 «

Az alatta levő lovasdíszű képmező belső magassága _ _ 45·0 «

A következő stilizált szőlőszalag léczekkel együtt _ _ 15·5 «

A feliratos mező keretestül együtt _ _ _ _ _ _ _ 96·5 «

A befejező képmező keretestül _ _ _ _ _ _ _ _ 41·5 «

246·0 cm.

A faragásos és vésett mezők hosszúságai:

A tympanon alapjának belső hossza 67.5 cm.

A felső képmező a gyönyörűen faragott és leveles borostyán venyigével diszített kertülő oszlopokkal együtt 71 cm.

A feliratos mező belső szélessége 72 cm.

Az alsó képmező belső szélessége 80·5 cm.

Hogy a faragásról hű képet nyerjünk, közlöm még a vésett mezők mélységét:

Tympanon és szalagok mélysége: 0 cm.

A felső (lovas) képmező « 6 «

A feliratos mező « 2 «

Az alsó képmező « 3—4 cm. közt váltakozik.

A faragott részek leírása.

A kőnek fejét jobbról és balról oroszlán diszítette. A balfelől levő le van ütve. A jobbfelőli egészen megvan. Fogait vicsorgatja, mellső lábát — úgy szintén a baloldalit is — a tympanon felé néző kos fején nyugtatja.

A tympanon felső része le van ütve; itt középett egy maszknak képe látható, melynek homloka és arczának jobb felének (a maszkról nézve) felső része le van ütve. Jobbról-balról egy-egy madár, mely leveleket csipked.

Következik a stilizált akantusszalag; ez alatt a lovas képmezeje. Az erőteljes ló lépésben van ábrázolva, kantárja teljes; a nyereg alatti terítő baklókkal ékes, a farmatringról is sallangok lógnak alá.

A lovas arcza le van ütve; jobb kezét előre és fölfelé tartja, bal keze a gyeplőt fogta, mely azonban itt letörött. Köpenyének szárnya hátrafelé lobog.

A ló hátsó részén vörös festéknek nyomai láthatók, miből bátran arra lehet következtetni, hogy lovas és ló polychromizálva volt. E mezőt mint említém, jobbról-balról oszlop kertülte.

Következik a stilizált szőlőlevelű szalag; ezután a feliratos tábla, erről majd alább és végre az alsó képmező.

E mezőn jobbról-balról egy-egy szárnyas genius látható a mint vállukra vetett és szalagra fonott rózsa (?) guirlandot hordanak; a vállukon túl festői módra lobog a szalag vége.

A guirland íve fölött két madár egy közből álló madarat tépáz. A guirland alatt jobbról-balról egy-egy kecskebak stilizált virágot tépáz.

ban nem is csalódtunk, mert a munkások ásója eddig vagy 120 sírt tárt föl; köztük 14 sarkophágot, vagy 40 párkányos téglából rakott sírt, a többi pedig urna- vagy csak egy-két téglával jelölt sír volt.

Ámde keserűen kellett tapasztalnunk, hogy a sírok legtöbbjét már régesrégen kirabolták. A csontvázak össze-vissza dobálva, az edények összetörve, az emlékkövek feldöntve, megcsonkítva, sőt apró darabokra is törve. Pusztulás, rombolás minden felé.

Ezt a vad pusztítást már a nyolczvanas években tapasztaltam a Deák-tér egyes helyein. Itt is akadtak, de nagy ritkán feldúlt sírok. Egyik helyen a sírok fölött kőből rakott úttest maradványai voltak. Ebből azt következtettem akkor, hogy e pusztítást a kvádok követték el, kik a Kr. u. második század közepén ismételten törtek be Pannoniába és ennek felső részét egészen a Rábáig feldúlták, mígnem M. Aurelius meg nem fékezte őket. A városnak újból való fölépítése és benépesítése után, a jövevény új lakósság a régi temetőnek a városhoz közelebb eső részét, vagy éppen nem, vagy csak nagy ritkán használta temető czélokra. E körülménynek tulajdonítható egy-két urna-sírnak épségben, nemkülönben egy nagyobb feliratos kőtáblának eredeti helyén való megmaradása. Be kellett tehát érnünk azzal, a mi a pusztítók szemét kikerülte, vagy a mi a pusztítás utáni időből származik.

Igyen tehát aránylag csak kevés tárgygyal szaporodott gyűjteményünk. Ezek közt van 15 különböző alakú üveg; 2 agyagmécses, 2 nagyobb hamuveder, 3 csonka és 1 ép fibula; 9 bronz hajtű; 2 kőből faragott urna; 2 domborított kis bronzkorong (egyiken Leda a hattyúval); 1 kardmarkolatnak díszesen kirakott gombja (phoeniciai? munka); két fülbevaló aranydrótból, 3 bronzkarperecz, nehány bronzdrót töredéke és összesen 8 kis agyagpohár meg tálacska. Terra sigillátából csak 3 töredéket találtunk. Pénzből is csak 15 drb. van Vespasianustól Constantiusig.

Az egész tehát vajmi csekély a sírok számához képest.

Feliratos tábla eddig 4 került elő.

Az első homokkőből való nagy emlékkőnek alsó fele. Csak a három utolsó sor van rajta; a felsőrész letörött és idáig daczára a nagy földforgató munkának, nem került elő. A meglevő részen ez látható:

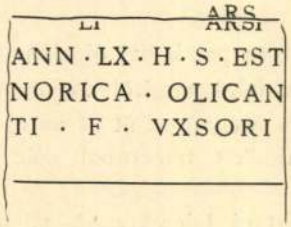

Remek számba megy a másodiknak talált kő. Ezt 2·15 m-nyi mélységben találtuk. Feliratos felén feküdt, még pedig az épület utczai vonalától befelé 34·5 m-nyire, az ev. lyceum falától pedig 24 m-nyire. A kő alkalmasint déltiroli márványból való. Méretei: Meglevő legfelső pontjától az alsó keret külső széleig 246 cm. Az ebből kiugró csap 10.5 cm. széles, minélfogva a tábla

mereven esik lefelé, lába fejét is eltakarja. Testalkata, főleg az erősen fejlett mellkas és az izmos jobb kéz (a bal a ruha redői alatt teljesen eltünik), melylyel ruhájának redőit fogja össze, javakorabeli férfiúnak tünteti fel. Térdei kissé szét- és felvannak húzva (ezen mozzanat főleg oldalról nézve tünik ki, l. 4. ábra), jobb térdén fekszik a diptychon. Ruházata, komoly, méltóságos magatartása nem engedi azt gondolnunk, hogy pædagogussal van dolgunk; inkább tartanók valamely templomi vagy állami hivatalnoknak, ki hivatalos feljegyzéseit vagy számadásait nézi át, vagy szónoknak, költőnek, ki gondolataiba van elmerülve?[1] Az elgondolkodás mozzanata az alak kissé hanyag magatartásában, a kezek teljes tétlenségében jut kifejezésre. Az ábrázolt pillanatban csakis annyit törődik a diptychonnal, hogy térdét kissé felhúzza, nehogy lecsúszszék róla. Egyébként azonban teljesen passive viselkedik, olyan nyugalomban, mely az ülő császárszobrokra emlékeztet. A szobrocska Görögországból származik, eredetije a nagy szobrászati alkotások közt keresendő, de nem a legjobb korból; a ruházat nehézkes elrendezése bizonynyal már az eredetiben is megvolt, nem tudható be teljesen a koroplasta nehézkes, durva kivitelének. A közönséges diptychon-ábrázolások sorából ez is, mint a pergamoni szobrocska kiválik, nemcsak a diptychon szokatlan helyzete miatt, hanem azért is, mivel nem író-olvasó pedagogust, ifjút, nőt vagy gyermeket ábrázolnak, hanem a közéletben szereplő férfit, hivatalnokot, szónokot vagy költőt, kinek foglalkozása symbolumaként a nagy szobrászatban a tekercset szokták adni.[2]

V. BELLA LAJOS: Római leletekről Sopronban. Sopronban most fogtak bele az új póstapalota építésébe. Épül pedig e palota a Széchenyi-téren, az ev. lyceum tőszomszédságában mintegy 5600 m²-nyi területen. Biztosra fogtuk, hogy itt bő aratásunk lészen római dolgokban; mert ezen a tájon terült el a régi Scarbantiának egyik temetője, mely nagy hosszan végig nyúlt a Bánfalvi patak mostani medre mindkét oldalán, még pedig a II. Rákóczi Ferenczutcza közepe tájától a Pócsi kapuig és legnagyobb szélességét éppen a mostan épülő terület hosszának irányában érte el. Itt vezethetett a római világ idején Sabariába az út, melynek nyomára több helyütt akadtam rá. Ez út mentén sűrűen feküdtek a római kori sírok még pedig a felsőleányiskola és a győr-sopron-ébenfurti palota legszélső vonala jelölte szélességben a Csengery-utcza déli oldaláig.

A másik temető az Ikva patak bal oldalán terült el; ez jóval nagyobb volt, mert az Uszoda-utcza felső végétől majdnem az új ev. temetőig ért. Szélességével pedig fölért a Mély-úton át és az új kath. temetőn át majdnem a pozsonyi országútig. Mindkét temetőből száz meg száz emlék került a soproni muzeumba.

De térjünk rá a mostani leletekre. A póstapalota homlokzata helyén hosszú időn át három viskó éktelenkedett a Széchenyi-tér csúfjára. Az ezek mögötti udvaroktól és kerttől vártuk a leletek nagy sokaságát. Várakozásunk-

[1] L. Furtwängler: Ath. Mitt. 1881.
[2] L. Birt: Die Buchrolle in der Kunst.

Arch. Ert. 1911.

4369. Eugène

Sz. Warnetonban 1799 jun. 8-á

Delelő birkanyáj

Nyiratlan állatcsoport, a
kettő áll. Közelökben, a kóró r
két szemezgető tyúk tűnik s
jobbrahaladó szekérhez tartoz
zak, a melyek egyikének kémé
beszélgető vagy dolgozó emb
A derült égbolt felhőzött. Jelz

Eugèn
Verboeckho

Vászon, méretei 96 : 138
értéke 12000 K. — Néhai gróf
november 14-én (1429–908). —
hagyására vonatkozó adatokat
Bejelentetett 1913 márczius 16-
Kifüggesztésére vonatkozó
ban. 1913 : 175. *Eugène Joseph V*

Jegyzet. Az e festményre vo

a) a törzsleltárban (1547-
boeckhoven: Schafe auf der Weid
Goldrahmen, an brauner Schnu
90·5 hoch, 138·5 breit (Salon);

b) a leltári kivonatban (
E. Verboeckhoven: Schafe auf de
breiten Goldrahmen, an brauner Sc
(Salon);

c) a hagyományi jegyzékb
Eugène Verboeckhoven: Nyugvó

d) az átvételi okmányban
Verboeckhoven: Schafe auf der W
90·5 : 138·5 cm.

Hagy. 1912
Pallya

Soproni Széchenyi-
házak

—th.: A Széchenyi-család soproni házairól. *Soproni Szemle* IV. évf. p. 383.

1940

Soproni St Jakab

Kápolna

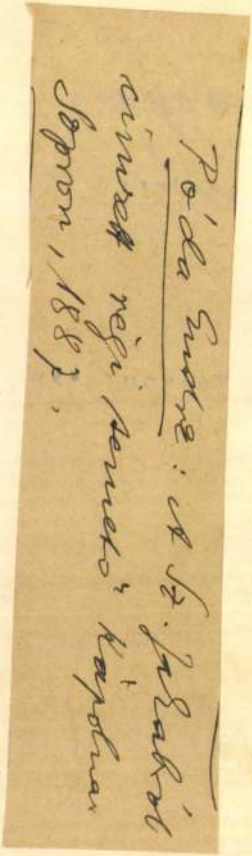

825

~~Szolnok-Doboka~~
~~vármegye monographiája.~~

Soproni rt.

Mihály templom

682 **Mohl Adolf:** A Soproni Szent Mihály templom ősi Mária szobra. Győr, 1926. fve. 12 old. 1 képpel. 1.—

zségesen és szerencsésen megérkez-
égz3dtek tárgyalásaim. Döntés ugyanis
tanácsülés elé viszik a dolgot, s csak
Ugy néz ki, hogy májusban lehet majd

Sopron vármegye műemlékei.

Csatkai Endre. Sopron vármegye műemlékei. 2. sor. [12 műmell.-tel.] — Kunsttopographie d. Soproner (Ödenburger) Komitates. T. 2. Sopron: Székely és tsa 1935. 118 l. 8-r. 2·50

május 9 koronától feljebb.

*

Abbazia. Speranza-szálloda és pensió. Legszebb és legegészségesebb fekvésű. Nagy kert déli növényekkel. Minden szoba a tengerre nyilik. Tulajdonos: Klügl József.

*

Abbazia. Hotel Restaurant Dávid. Reichstrasse központján, polgári ház. Jó konyha és borok, pilseni hordósör. Tulajdonos a Stefánia-szálló volt konyhafőnöke.

*

Abbazia. Lokey József szálloda, pensió és kávéháza. Bécsi udvari sörpincze. Kitünő ellátás, figyelmes kiszolgálás.

*

Abbazia. Pensio Villa Schlosser. Pompás tengeri kilátás egész Fiuméig. Modern berendezés. Villanyvilágítás, vízvezeték a Monte-Maggiorerol.

*

Abbazia. Hotel-Pensio Plesch. Első diätikus konyha Abbaziában. Modern kényelemmel a központban, tengeri kilátás, egész éven nyitva. Th. Plesch tulajd.

*

Abbazia. Pensio Wienerheim. Hotel International. Minden kényelemmel berendezve. Mérsékelt árak. Friedr. Klein tulajdonos.

*

Abbazia. Pensio Kuben. Elsőrangú családi ház a tengerpart mellett, elegáns szobák, árnyas kert, fürdők a házban, jó bécsi konyha. Pius Kuben tulajdonos.

*

Abbazia. Hotel Pensio Lakner Villa «Alloro». Előkelő családi pensio a központban. Uj kényelmes berendezés.

Bécs. Hotel Royal. Gräben
szálloda. Teljesen újjáalakí

Cirkvenica. Tengeri szálloc
Kitünő konyha és italok, n
szállodás.

Cirkvenica. Therapia nagy
jesen újonnan átalakítva. A
lodát Csilléry Sándor fe
bérbe és ajánljuk a magy
ezen kitünően vezetett szá

Csorbató. Nagyszálloda. N
zett elsőrangú szálloda. K
díjak. **Téli** és **nyári** tartó

Dona Döme és Társa, IV., K
és névjegyek. Papir, irodai
tára. Poprádi papirgyár ra

Dresden. Hotel Bellevue.
és az opera mellett, gy
terrasszal. Auto-garage.
krácia találkozóhelye. Ig

Elsner Oszkár Budapest, IV
legnagyobb csipkeárúháza

Soproni városháza.

C. K.:

— Néhány régi városházi emlékünkről. *Soproni Szemle* IV. évf. p. 370—372. 5 kép.

1940.

4392. F

Sz. Valencienne

Páris részlete.

Tárgya »le Vert-G
előterében, a lombos fá
kőhidat ábrázol, mely a
korlátos részén balról hé
Ez utóbbiak közül kett
dülten néz, kettő a föl
társalog. A fák árnyékáb
münket, kik hátrafordulta
kás ruhát viselnek és a
ernyő van. A folyó vizét
férfival. A tájék égboltja
Harpignies, 1872.«

Aquarell, méretei 51:
tett F. Kleinbergertől az 191
K-án (1085–912). — Kifizet
sz. leirat értelmében 1912
Elszámoltatott 1912 októbe
lásra nézve lásd a 3161–9

Bécsi
1912

Tükör 1942. 7. szám

SOPRONI HANGULATOK

Diebold K. fényképeivel

Írta BECHT REZSŐ

Télen, amikor este hét órakor a Belváros felett megkondulnak a soproni harangok és a szűk utcák tekervényeiben egymásba folynak a búgó hangok, az ember a télikabáton át is szinte a bőrén érzi a zengő érc meleg simogatását. Az evangélikus templom nagyharangja zsongó hangburát borít a városra, s e bura alatt az ódon házak mintha minden haranglódulásnál felsóhajtanának. Hóban állnak, az Alpesekből ideszállt hóban. A hó nélkül az öregség csöndes szomorúsága áradna ezekből a megsötétedett főúri, nemesi és patricius házakból, de a hó rizsporos parókát rak fejükre, a barokk kapuk szép íveit hófűzérekkel díszíti és vastag, puha szőnyeggel fogja fel a járókelők lépteinek neszét.

Az öreg házak a matrónák és aggastyánok sorsközösségében szorosan egymásba karolva olyan mélázva nézik jégvirágtól hályogos ablakszemeikből, havas párkányszemöldökeik alól az utcai lámpák fénysátrában imbolygó hópelyhek táncát, mintha azokra az időkre gondolnának, amikor királykoronázások, országgyűlések ünnepi zsivaja töltötte be az utcákat, vagy amikor még gróf Széchenyi István lépegetett a XVI. századból itt maradt macskaköveken, és az öreg Kaszinóból a kilencéves Liszt Ferenc jött, kipirulva az első hangverseny izgalmától.

A régi Sopron utcáin nem a hősi eposz hexametereinek visszhangja kísért, hanem a történelmi miniatűrök finom, novellisztikus mesehangja.

Minden háznak van mutatni és mesélni valója. Az egyikben római sírkő mesél a II. pannóniai légió castrumáról, Scarbantiáról, a másiknak loggiás udvarában kőszószék hirdeti az ellenreformáció luteránusainak szívós hithűségét. A Storno-házban Mátyás király hajol az ostromlott Bécs térképe fölé, szemközt a Kecske-templomból Kapisztrán János tüzes prédikációja hallatszik, az

A délceg városstorony...

...a város fenyveseit, tölgyeseit...

Egy másik barátom a hó folyamán minden vasárnap kirándult családjával a környékre. Túrista ruhában, hátizsákokkal megrakodva mentek, jöttek. Hívtak engem is, de egyszer sem tartottam velük. Egyáltalában nem irígylem az ilyen kirándulásokat. Sok a teher, nehezek a megtömött hátizsákok. Kettőt-kettőt cipel mindegyik családtag. Az egyiknek a súlya, amelyikben az élelmiszer foglaltatik, estére csökken ugyan, de a másikat, az ő ólomsúlyával, változatlanul kell este visszahoznunk. Ebben vannak a kiránduláshoz szükséges iratok: bejelentőlap, keresztlevél, erkölcsi bizonyítvány, állampolgársági s még sokféle hasznos és szükséges okmány.

*

A hó vége felé mind nagyobb tömegekben tódultak az emberek trafikokba s olyan boltokba, ahol államsorsjegyet lehetett vásárolni. Valamennyien nyerni akartak, mert — a megélhetéshez nemcsak jegyekre, hanem pénzre is van szükség.

Az egyik körúti bankház, hogy a vásárlókat magához csábitsa, kiírta egy nagy papirosra: «*A legutóbbi 40,000 pengős főnyereményt nálunk vásárolt sorsjegy nyerte*»! Az elpusztíthatatlan pesti ember megállt a kirakat előtt, elolvasta a szöveget, nem sajnálta a fáradságot, ceruzát vett elő s folytatta a mondatot, így: «*ezért tehát a valószínűségi számítás szerint csaknem semmi eshetőség sincs arra, hogy megint a mi sorsjegyünk nyerjen*».

*

Életbe lépett a tejelosztás szabályozásáról szóló rendelet. A pesti kávéházi vendégek valamikor tejeskávét ittak reggelire, egy év óta csak fehér tejből és fekete lélöttyből keveredett barna egyveleget,

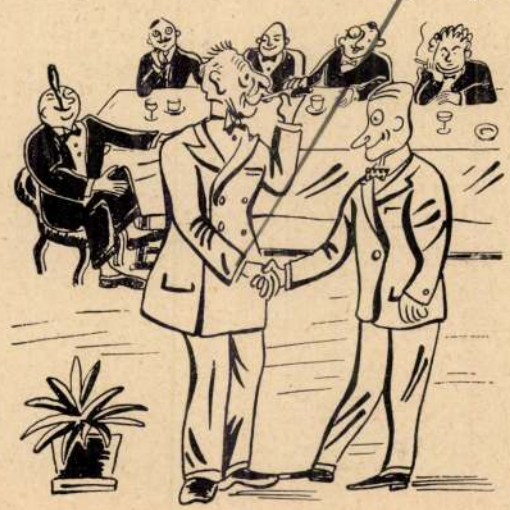

most maradt neki a fekete lé, tej nélkül, mivelhogy a tejet érdemesebbeknek adják.

A pesti kávéházi vendég azonban addig-addig botorkál a szabályok, rendeletek és jegyek közt, míg valami rejtekutat lel s azon eljut a kielégüléshez. Látni a kávéházban olyan urat, aki csak üres poharat rendel, de kitűnő tejeskávét iszik, olyant mint régen: thermosból önt igazi feketét a pohárba, azután kis üveget húz elő a zsebéből, amelyben meg tej van. Lehet, hogy valami csecsemő elől issza el a tejet.

Az én törzskávéházamban napról-napra várják azt a vendéget, aki egyszer majd ugyancsak thermosban hozza a feketekávét, de egyuttal hoz magával egy kecskét is, azt ott a helyszínen megfeji s kész lesz számára a tejeskávé.

*

A hó elején, a gyermeknapokon, a szegény gyermekeknek gyűjtöttek. A hó végén megtudtuk, hogy a gyűjtés szépen sikerült, több mint 600,000 pengő lett az eredménye. A folyamat ránk nézve ezzel véget is ért, de — még sokáig nem felejtjük el azokat az adakozókat, akik kis jelvényt vársároltak egy vagy két pengőért s azt kabátgombra akasztva s kidomborult mellen lógatva viselik, hordták, mutatták és sétáltak, andalogtak, úgy, mintha sohasem akarnának többé hazamenni. Szinte két rétegre oszoltunk azokon a napokon: olyanra, amelynek számára indokolt az adakozás, és olyanra amelyik adakozik.

Kísérletet kellene tenni s érdemes célokra szakadatlanul adakoztatni az embereket. Ha adakozásuk fejében még cifrább jelvényeket kapnának, például csörgősipkát, lombkoszorút, pávatollat a fejbe, és más efféle cifraságot, bizonyára sokan a fele vagyonukat eladakoznák.

... az egész város belefér egyetlen pillantásba ...

Esterházy-palota Mária Terézia álmát őrzi, a «Fehér-ló»-ban Zrinyi, a költő-hadvezér emeli a ruszti aszuval telt kupát a vendéglátó városra, a Hosszú-soron Petőfi szidja a soproni szelet és siet a diáktanyára, zubbonya zsebében a vártán írt legfrissebb versével, az Orsolya-téren pedig, ahol a Mária-kút felett a Madonna lebeg, Gyóni Géza lép ki a kapu alól, feltűri fekete malac-lopója bársonygallérját és a Caesar-háznál sietve befordul a «Rókalyuk» felé.

*

Sopront a Bécsi-dombról kell nézni, vagy a Szent Mihály-templom lépcsőiről.

Innen, a XIII. század gótikus emlékei közül még láthatni a város dédanyaarcát, melyet a túloldali hegyek télen fehér, nyáron zöld, ősszel aranybrokát főkötőként kereteznek. A főkötőbe hímzett gyöngyök és csillámok már a mai Sopron villái, szállodái, kilátótornyai, de azok messze esnek innen és nem zavarják a Városorony köré sereglett tornyok harangszavú gyülekezetét, sem a mélybe igyekvő Szent Mihály-utca paraszt-barokk gazdapolgár-házait, ahol a pincékben a fertőmenti bor érik és a házak ormán, a «Buschenschank»-cégérek libegő vörös posztónyelvei felett merevpalástú máriazelli Madonnák dajkálják a Kisdedet.

Innen nézve az egész város belefér egyetlen pillantásba.

Két tenyérrel ki lehetne merni a mélyből, ahol olyan békésen pihen, ahogy öreg emberek pihennek a nagy karosszékben. De a karosszék körül már az utódok új élete feszíti a kört: a parkos, sportteres, gyárkéményes Sopron, amelyben tízezer diáksapkás, bányász-zekés, erdészkalapos, gyorsvérű fiatal között a «magyar Graz» ezernyi nyugdíjasa is megifjul.

Sűrű, tömött szövésű ez a város. A hozzáértő szem oly gyönyörűséggel

... a Caesar-háznál sietve befordul ...

... a völgyek boldog nyara ...

... a mohaillatú erdők végtelensége ...

simogatja az évszázadok művét, mint ahogy az ujjak tapintják a régi, szép szőttest. Mennyi mindent szőtt bele az idő, míg a kelták Scarbantjából a Hűség Városa lett! Hány gyönyörű szálat hamvasztottak el a tűzvészek, rágtak össze a háborúk és a közönyös korok molylelkű emberei! Mégis megmaradt néhány aranyból sodort szál: a Bencés-templom, a Szent Mihály- és a töpörödött Szentlélek-templom, megmaradt az építészeti stílusok tökéletes harmóniában összecsengő kompendiuma, a délceg Városstorony, a Szentháromságszobor barokk pompája és a belvárosi kis paloták, ezek a kőből való szépmívű bútorok, intarziás szekrények, amikkel a XVII. század bútorozta be azt a boltíves szobát, amit ma Sopron belvárosának nevezünk.

*

Sopron az egyensúly városa.

Ahogyan hangulati egységbe olvasztotta a legkülönfélébb építészeti stílusokat, úgy szelidíti egymáshoz a határvidék nyelvi, faji, szellemi különbözőségeit.

A lélek higiéniájára, a szellem és test kiegyenlítő gimnasztikájára nevel. Az irodákban, gyárakban, tantermekben kifáradtakat nemcsak a zene, az irodalom, a színház, a komoly polgári kultúra és a szellemi műveltség kincseivel üdíti, hanem odateríti eléjük a soproni kertlabirintus, a «lőver»-világ illatos, napfényes varázsát, a város fenyveseit, tölgye-

seit, szelídgesztenye erdeit, hűvös völgyeit, az ezerszínű, áhítatos, szelíd soproni tájat, amely olyan mint a rádium — soha el nem apadó, gyógyító sugárzás.

Aki tavasszal látta a hegyoldalakat elborító gyümölcsvirágzás pompáját, örök barátságot kötött nyáron a gyantaszagú, mohaillatú erdők végtelenségével és járt ősszel a Tacsi-árok lángolásában vagy a Hidegvíz rőt hervadásában, az lelke egy darabját ehhez a tájhoz köti.

Aki télen sítalpat csatol gondjai alá és végigsiklatja őket a szikrázó fehérségbe pólyált erdőkön át a Várhely vagy az Istenszéke magányáig, az súlytalan lélekkel és a boldog gyermek szemével köszönti este a Lövérszálló kivilágított ablaksorait és lent a völgyben a platinaszürke fátylakba burkolt város fényeit.

Minden soproni szemében ott csillog a lőverek tavaszi ragyogása, a hegyek és völgyek boldog nyara, az érikamezős soproni ősz ujjongó elhamvadása és az ódon kapuk nemes arányossága.

A kitörölhetetlen soproni jellel megjelöltek a világ minden sarkában soproniak maradnak.

Évente kétszer izen nekik a soproni erdő: májusban, amikor a gyöngyvirág, és augusztusban, amikor a ciklámen soproni illattal leheli be a Körutakat. Az egyikben benne van a soproni tavasz, a másikban a soproni völgyek nyári hűvössége, mindkettőben pedig egy-egy virágkehelynyi Sopron.

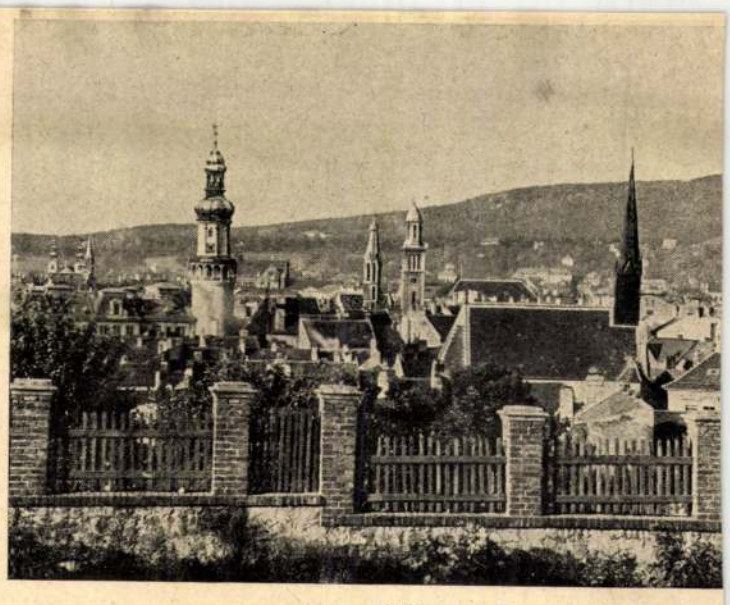

.. látni a város dédanya arcát...

... a lőver-világ napfényes varázsát...

... az ezerszínű, áhítatos tájat...

Szabó Vladimir rajzaival

Írta BIBÓ LAJOS

I.

Születésem óta két lélek lakozik bennem. Az egyik az üdvösségemet szolgálja, a másik a kárhozatomon dolgozik. Nahát, ez akkor történt, amikor a szivemben egymás ellen küzdő angyalok és ördögök között még nem dőlt el a harc.

A hetedik gimnáziumot végeztem. Tekintettel arra, hogy már hatéves koromban világra költöttem első, négy sorból álló verses remekművemet, tizenhét éves koromra elnyűttem minden elképzelhető és rendelkezésre álló formát, amelyen keresztül mint lángész kifejezhettem magamat. A sorsfordulónak és végzetesnek szánt alkonyati órán korán érkeztem a Torna és Vívó egylet sportpályájára. A helybeli pénzes fiatalság az egylet aszfaltos kuglipályáján makaójátékban mérte össze erejét és képességét. Mint fent képletesen jeleztem, Isten rejtélyes szándékkal a jót és rosszat arányosan keverte el bennem. A rajongó költő mellett ott követelte jogait szivemben a valóság embere is, ami egyszerűbb fogalmazásban annyit jelentett, hogy délelőtt a múzsákkal társalogtam, délután pedig fergeteges kuglicsatákban döngettem meg rettenetes ifjuságomat. A szerencse bátorságom és tudományom következtében már a nyár elején hozzám szegődött és amíg délelőttönkint a szentekhez fohászkodtam, segítsenek győzelemre a későbbi makaózásokon, délután Belzebub állt mellém, hogy a nyert aprópénzen bor és cigányzene mellett biztosítsam a másnapra szükséges ihletadagot.

Ismétlem, ezen a napon korán érkeztem a sportpályára. Kettős természetemhez híven tíz darab négyes söréttel a zsebemben az egylet légpuskájával kint vadásztam a pálya alatt húzódó kanális partján. A hetedik, mit sem sejtő kecskebékát lőttem éppen fültövön, amikor a hátam mögött megzörrent a haraszt. Osztálytársam és barátom, Morvay János csörtetett felém. Papírlapot lobogtatott kezében.

— Te!... — lihegte, amikor hozzám ért — Gyurka írt. Szombaton megrendezik a tornaünnepélyt.

Gyurka, Szoboszlay Gyurka volt. Velünk járt egy osztályba. Szülei T.....szentmiklóson laktak. Gyurka, miután már négy gimnáziumban ítélték csendes eltávolításra, mint tizenkilenc éves világot járt és sötét csínytevésekben edzett fiatalember, átmenetileg a mi szülővárosunkban nyűtte az iskolapadot. Két dolognak élt: a birkózásnak és a mámornak. Év végén, amikor zsebregyűrte bizonyítványát, amelyben érthetetlen csodaként mindössze két szekunda szerénykedett és a tanári szék így osztályismétlés helyett egyszerű javítóvizsgára utasította, a csaknem megrendítő meglepetés örömében azzal vált el tőlünk, hogy kitűnő bizonyítványa megünneplésére augusztus elején megrendezi a két város között már annyi idő óta esedékes atlétikai versenyt. Átfutottam levelét. Gyurka kusza sorokban és zilált stílusban most lelkendezve közölte, hogy minden akadályt elhárított, minden nehézséget elsimított, minden előkészületet megtett: üljünk vonatra, utazzunk T...szentmiklósra, az egész város úri közönsége végsőkig felajzva vár bennünket, hogy megjelenésünkkel s a nemes mérkőzésben való részvételünkkel örökre feledhetetlenné avassuk a dicső napot.

Hanyag büszkeséggel adtam vissza Morvaynak a levelet. A megtiszteltetés ezúttal nem a sportférfiúnak, hanem a mecénásnak szólt. Húsz-harminc koronát nyertem ugyanis naponkint a makaón és ez a körülmény valósággal hősi magasságokba lendített. A pillanat megkövetelte, hogy hűvös, előkelő és mértéktartó maradjak.

— Nem tudom — mondtam bágyadtan. — Ha magam is megyek, készséggel viselem a kaland költségeit.

Morvay rám meredt.

— Kaland? Micsoda kalandról beszélsz?

Összeszedtem minden színészi képességemet, hogy fölényes tartózkodásomba csupán

tak a porban, az egyiket, ha nem kap érte egy fiatal, feszes feketeruhás parasztasszony, el is gázolom. Hiába dudáltam, a gyerekek ott lábatlankodtak előttünk. Amikor végre kint voltunk a faluból, akkor futott át rajtam a rémület.

A kis kopasz, varas fejű, sápadt gyereket láttam, vékony, gyenge sárga karjait, kék szemét, ahogy a fekete ágaskodó autóra bámul tehetetlenül, aztán a parasztasszony iszonyodó tekintetét, és a mozdulatot, mellyel a gyereket felrántja és a melléhez szorítja. Visszanéztem, most is ott állt még az országút közepén, és úgy nézett az elsuhanó autóra, mint egy fekete angyalra.

Rózsa apró, tréfás szusszanásokkal terelgette el rohanás közben arcából a szélfútta hajszálakat, barna halántékán csillogtak a pihék, haja ott ahol bőréhez simul, világos, fakó szőke volt.

Már elfelejtette a madártojásokat, ütemesen koccantak egymáshoz a kesztyűn, az egyik hajszálfínoman végigrepedt. Egy pillanatig néztem csak a tojásokra, s akkor újra végigfutott bennem a találkozás a parasztasszonnyal és a kis kölyökkel. Láttam Rózsa édes arcát, ahogy az üres fészek fölé hajol, hosszú, ideges ujjait, rózsaszínre lakkozott elegáns, ragadozó körmeit; gyengéden kiveszi a tojásokat, fölötte ingerülten, bántottan, halálos szívszorongásban repdes a madár. Rózsa boldogan szalad felém tüskén, csalánon át, a madár üzötten repül a tojások után, az autó nekiiramodik, a madár még velünk tart, aztán elmarad, magányosan, fekete üresség gel, esztelen rémülettel kicsi szívében.

Egész délután nem szóltam többé egy szót sem Rózsához. Tudtam nagyon jól, hogy igazságtalan vagyok hozzá, nem bűn az, amit elkövetett, nagyobb bűnökkel sokan még dicsekednek is, nemhogy lelkifurdalást éreznének miattuk.

És egyáltalában, hol is kezdődik ezekben az apróságokban a bűn? Védekeztem, de nem tudtam ránézni a nélkül, hogy ingerültséget, haragot, már-már gyűlöletet ne éreztem volna iránta.

Úgy volt, hogy este még elmegyünk táncolni valahová, de nem emlékeztettem a megbeszélésre, letettem a házuk előtt, hazamentem. Undok este volt, nem találtam a helyemet. Mintha bűnrészes lettem volna, részes egy felháborító igazságtalanságban, ártatlant büntettem volna koholt bűnök miatt. A díványomon hevertem, hagytam, hogy körülvegyen a sötétség, így feküdtem talán éjfélig, az eszméletem épp úgy kihagyott, mintha aludtam, vagy ájult lettem volna, pedig ébren voltam, kínzón éreztem minden zajt, minden utcai fényt.

Másnap felmentem Rózsához. Nagyon kedves volt, bizalmas, nevetett, kinyitotta a rádiót, aztán a grammofont kapcsolta be, valami nyávogó muzsikára táncoltunk, úgy ahogy anynyiszor, kettesben, a félig homályos szobában, de teljesen közömbös valakit tartottam karjaimban, nem Rózsát, egy idegen, hideg, élettelen papírmasé-testet.

Ott maradtam vacsorán, késő este indultam haza. Rózsa kikísért az előszobába, megcsókolt, én már az ajtót nyitottam, amikor egyszerre felderült az arca és nyakam köré fonta barna karjait:

— Jaj, nem is meséltem el, mi történt azokkal a szegény tojásokkal! Odaadtam a Boris kisfiának, mindjárt golyózni kezdett velük. Akkor már meg is bántam, el akartam szedni tőle, de elkéstem, két tojást eltört a haszontalan. Képzeld, mind a kettőben volt valami nyálas kis feketeség, záptojások voltak. Boris azt mondta, két hét mulva kikeltek volna. Milyen kár értük!

Egészen közel volt egymáshoz az arcunk, Rózsa arra várt, hogy megcsókolom, de nem éreztem ehhez semmi vágyat, még a test fikarcnyi eszméletlen indulatát sem. Erre farkasszemet nézett velem, aztán mintha egy picit bánom-is-én mozdulattal megvonta volna a vállát. Az ajtó becsukódott mögöttem, egy villanásnyit még világított a kémlelőnyílás, aztán elsötétedett az is.

A hivatalban szóltam a telefonosnak, hogy ha női hang keres, nem vagyok ott, odahaza a szobaasszonyomnak mondtam meg ugyanezt. Két hét mulva tudtam meg, hogy Rózsa napjában ötször-hatszor is keresett, amíg én valami oktalan makacssággal azzal kínoztam magamat, hogy nem akartam tudni róla. Akkor örültem ennek a gyötrelmes érzésnek, melyben bőven van szerelem, nagyobb talán, mint amikor remegve kaptam a telefonkagyló után, — ma már közömbös az egész, és végeredményben örülök, hogy ha az utcán, a strandon, vagy akárhol másutt találkoznom kell Rózsával, legalább hűvösen köszönthetem. Különben azt hallom, menyasszony, a vőlegénye nagy vadász, nászútra Afrikába mennek gazella-vadászatra.

PERGAMENTEK TITKAI

RITKA KINCSEK A SOPRONI LEVÉLTÁRBAN

Írta RÓNAY MÁRIA

Hatalmas termek egymásbanyíló hosszú sora, bennük szekrény-útvesztők. Csupa mennyezetig érő bútor-óriás a falak mentén, több sorban a termek közepén. Ez a soproni Levéltár. Olyan, mint valami elvarázsolt birodalom. Csipkerózsika halottá dermedt világa.

De jön a «nagy varázsló», a birodalom ura: a tudós városi főlevéltáros és megeleveníti a fa- és papiros-rengeteget. Amikor sorra nyitogatja a gigászi szekrényeket, még nem látunk mást, mint elsárgult papirosok semmitmondó tömegét. Akták temetőjét. De aztán, amikor egyenkint kezébe veszi az ódon könyveket, elfakult írásokat: ujjai símogatása nyomán életre kel a mult, megelevenedik a régi századok világa és izgalmasan érdekes emberi adatok, várostörténeti események rajzanak a levegőben.

— Sopron városa egyike a legrégibb szabad királyi városoknak az országban, — mondja a levéltáros, — régebbi, mint Pozsony. Az önkormányzat pedig már korán kifejlesztette a városi kancellária intézményét. Ennek írásos dokumentumait őrizzük itt. Sopronban jóval nagyobb tömegben maradtak fenn ezek az írások, mint az ország többi városaiban, mert itt nem pusztított a török.

Nagy szeretettel teregeti elénk a Levéltár kincseit.

Előbb az 1269-ből származó hártyaoklevelet, amelyben IV. Béla király a királyi udvarnokok földjét adományozza Sopron lakóinak, hálából, mert az osztrákok elleni háborújában, 1246-ban megsegítették. Íme a bizonyíték, hogy a «Civitas fidelissima» már az Árpádház iránt is bebizonyította hűségét! Az 1277. évi városalapító oklevél, amely IV. László királytól származik, újabb bizonyítéka Sopron hűségének és erős magyar érzelmeinek. Valóságos regény húzódik ennek az oklevélnek a hátterében. Amikor II. Ottokár cseh király árulással hatalmába kerítette Sopront: a legelőkelőbb családok gyermekeit túszul magával vitte, hogy így biztosítsa Sopron birtokát. De amikor a magyar király hadai Sopron falai elé értek, a város lakói nem törődtek túszul elhurcolt gyermekeik életével, hanem megnyitották Sopron kapuit a magyar seregek előtt! A páratlan, önfeláldozó hazaszeretet jutalmául a király Sopront a szabad királyi városok sorába emelte.

Remekbe cifrázott iniciálék díszelegnek a királyi okleveleken. Legrégibb a sorban — 1162-ből való — az, amelyen III. István neve látható. Ilyen régi oklevél mindössze harminc darab van az egész országban. Pompás aranybulla erősíti meg Mátyás király oklevelét, amelyben 1464-ben árumegállító-joggal ruházza fel Sopron városát.

A legrégibb magyar telekkönyvvel is Sopron városa dicsekedhet. 1379-ben kezdték a betűit róni. Ebben az időben még csak 195 ház volt Sopronban, bennük 383 birtokos-család élt, tehát mintegy 2200 lakosa volt a városnak.

Még érdekesebb az a későbbi telekkönyv, amely Sopron XV—XVI. századi életére vet élénk fényt. Lakosság-történeti és várostörténeti szempontból felbecsülhetetlen adatokat nyujt, mert több mint hét évtized minden ingatlan adás-vételéről számot ad. A rézveretes, csattos, fínoman vésett barna borjúbőrkötésű, vaskos könyv első oldalán ezt a beírást olvassuk:

Az Urnak 1479. évében, Szent György napja után tizennégy nappal, az alábbi tanácsbéli urak, és pedig Siebenburger Jakab ur, tiszteletreméltó és bölcs polgármester és a Szent Mihály plébániatemplom atyja, Schöttel Mihály úr városbíró és kamaramester, Sighard Márton úr, Kromperger Ákos ur, Riemer Jakab úr, Magas Imre ur, Dresinger Tamás ur,

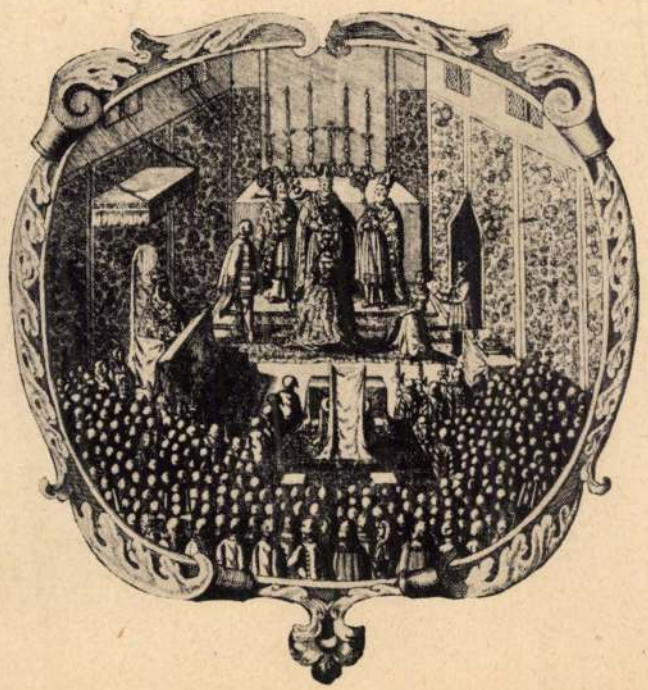

I. Lipót feleségét, Eleonóriát, magyar királynévá koronázzák 1681-ben. (Egykorú rajz)

Eisner György ur, Paumgartner György ur, Hengst Márton ur, Iván Mihály ur, Pilsner Jakab ur, Steirer Lénárt ur és Farkas Tamás ur, soproni tanácsosok, a belvárosi Főtéren álló sarokházat, Riemer Jakab és Schönpaur István házai között, a város számára megvásárolták nemes Nagylucsei Balázs, Fülöp és János uraktól, néhai Orbán egri püspök főkincstartómester rokonaitól, Városház céljára, amelybe az egész tanács beköltözött és törvényt ülni elkezdett, az Urnak 1479. évében, Félix-nap előtti pénteken.

II. Ferdinánd kibővíti a város címerét

Látványosan szépek a középkori címerlevelek, amelyekből alig 200 van mindössze az ország levéltáraiban. Konstanzban, az ottani híres zsinat alkalmával állították ki 1418-ban lászlókarcsai Balásfia Török Pál címerlevelét : a pompás színekben csillogó címeren átszúrt oroszlán haldoklik.

A török okmányok és levelek tömegéből megemlítem Kara Musztafa nagyvezérét. A bécsi ostrom kudarcáért halálraítélt hadvezér cikornyás aláírása ugyancsak zavarba hozná a grafológusokat.

Egészen különleges érdekességű kincs Luther Márton eredeti levele: 1537-ben írta ezt a levelet Jörger Dorottyához, aki nyilván jó ismerőse lehetett, mert— pártfogást kért az asszonytól, persze nem a maga, hanem egyik András nevű híve számára.

A magyar történelemnek legérdekesebb fejezetét idézi fel az a XV. századi, Bécsből érkezett levél, amelyben Bécs városa, és Vilmos, a bécsi Stephanskirche prépostja közbenjár a soproni városi tanácsnál, hogy adják ki Székeles Péter volt soproni polgármester özvegyét, Kottaner János bécsi polgár számára feleségül. Foganatja is lett a levélnek : a soproni Ilona asszony Bécsbe került és ezzel talán — irányát változtatta a magyar történelem... Mert ez a Kottaner Ilona néven ismert asszony arról nevezetes, hogy ellopta a Szentkoronát, amellyel így nem koronázhatták meg Ulászló lengyel királyt és a magyar trón megmaradt Albert király fiának. A regényes eset így zajlott le :

Amikor Albert király 1439 őszén meghalt, felesége, Erzsébet szíve alatt hordta gyermekét, a leendő trónörököst. A főurak, akik amúgyis elégedetlenek voltak az addigi uralommal, nem akarták a gyermek megszületését bevárni, hanem felajánlották a magyar trónt Ulászló lengyel királynak. Az özvegy királyné kénytelen volt furfanghoz folyamodni, hogy gyermekét jogához juttassa. Ebben a nehéz helyzetben egyetlen hű embere volt csak, akire bizonyosan számíthatott : a Sopronból való Kottaner Ilona, a bécsi városi főpénztáros felesége, aki udvari szárazdajka szerepét töltötte be a kicsi királyleány mellett.

A két asszony közösen agyalta ki a merész tervet, amely azzal kezdődött, hogy az özvegy királyné kijelentette : mielőtt elhagyja Visegrádot, látni akarja, nem esett-e valami baja Szent István koronájának. Erre a koronaőrök felhozták a hét lakattal zárt várpincéből a szent ereklyét a királyi lakosztályba. Alighogy a vaspántos ládát kinyitották : Ilona asszony észrevétlenül felgyujtotta a szobát. Mire a nagy riadalomban a tüzet eloltották : odaégett a korona bársonyvánkosa. Persze éppoly kevéssé «véletlenül», mint ahogy a szobatűz keletkezett. Ez arra szolgált, hogy erre való hivatkozással a királyné meggyőzhesse a koronaőröket : ezentúl olyan helyen kell tartani a Koronát, ahol hasonló esetben gyorsan megmenthetik. A tekervényes várpincében lehetetlen baj esetén hirtelen hozzáférni. A gyanútlan férfiak beleestek az asszonyi csapdába. Ott hagyták az ereklyét a várpalota egyik termében ; az ajtó kilincsére — a porhintés okából — Kottaner Ilona zsebkendőt csavart és ennek csücskeit összefogva, lepecsételte a királyné gyűrűjével.

Most aztán a királyné elutazott Visegrádról. De Ilona ott maradt és egy hűséges magyar lakatos segítségével végrehajtotta vakmerő betörését. Éjszaka lopództak a Szentkoronát rejtő teremhez, miután előzőleg álomporral elaltatták az őröket. Letépték a zsebkendőt, álkulccsal felnyitották az ajtót, lereszelték a vasláda lakatjait és — magukhoz vették a Koronát. Újra kiosontak a teremből, visszatették a ki-

Sopron levéltár

lincsre a zsebkendőt, amelyet Ilona a királyné nála hagyott gyűrűjével lepecsételt és — rohantak zsákmányukkal.

Alig derengett még a hajnal, amikor útnak indultak Visegrádról. De amikor ráhajtottak a Duna jegére, a kocsi felborult... Szerencsére nem történt nagyobb baj, csak a Szentkorona keresztje hajlott meg kissé — és azóta is így maradt.

Nagy izgalmak közben végre utólérték a királynét, aki boldogan vette át hűséges Ilonájától a szent ereklyét. Alig félóra múlva világrahozta a trónörököst. A csecsemőt nyomban Székesfehérvárra vitték és ünnepélyesen megkoronázták Szent István koronájával.

Ez a regény húzódik meg a soproni Levéltár elsárgult levelének betűi mögött és ki tudja, hogyan alakul a magyar történelem, ha ötszáz évvel ezelőtt Sopron város tanácsa mégsem hajlik a bécsi kérő szóra és nem adja ki egykori polgármesterének özvegyét?

Ugyancsak történelmi dokumentum és egyben, mint nyomtatvány: unikum, az a metszetekkel díszített, nagyalaku lap, amelyet 1681-ben adtak ki: I. Lipót feleségének, Eleonóra Magdolnának soproni koronázása alkalmából. Eleonora királyné, a pfalzi választófejedelem leánya, arról nevezetes, hogy ő írta alá a szatmári békét, fia, I. József helyett, aki a nagyfontosságu pillanatban már holtan feküdt, de bonyodalmak elkerülése végett ezt eltitkolták.

Irodalmi érdekességű kincseket is rejt a Levéltár. Különlegesen érdekes az a magyar-latin szójegyzék, amely az 1400-as évek tájáról jegyez fel 217 szót és amely nem más, mint a városi elemi iskolánál használt tankönyv töredéke. Fontossága azért rendkívüli, mert azt bizonyítja, hogy még abban az időben a magyar anyanyelv segítségével oktatták latinra a gyerekeket.

Az újabbkori kincsek garmadájából két levelet kell kiemelni. Két kormányzói levelet. Az egyiket a nyolcvan esztendős Kossuth Lajos írta. Négy oldalon keresztül rója öreges betűit a Kormányzó, aki így kezdi levelét:

Különösen tisztelt Polgármester Úr!
Nagy megtiszteltetésnek s örömtelen aggkorom becses vigasztalásának veszem, hogy szabad királyi Sopron városát is azon törvényhatóságok közé lehet szerencsém sorozhatni, melyek nyolcvanadik életévem betöltésének alkalmából szíves megemlékezésre méltattak.

A másik kormányzói levél — *Fővezér* jelzésű levélpapíron — így hangzik:

Azt üzenem a soproni Magyar Asszonyok Nemzeti Szövetsége útján Nyugatmagyarország asszonyainak és leányainak: bízzanak a jobb jövőben. Szülőföldjükről lemondani sohasem fogunk. Ne csüggedjenek, Isten és az igazság velünk van!

Budapest, 1920. jan. 23.
Horthy.

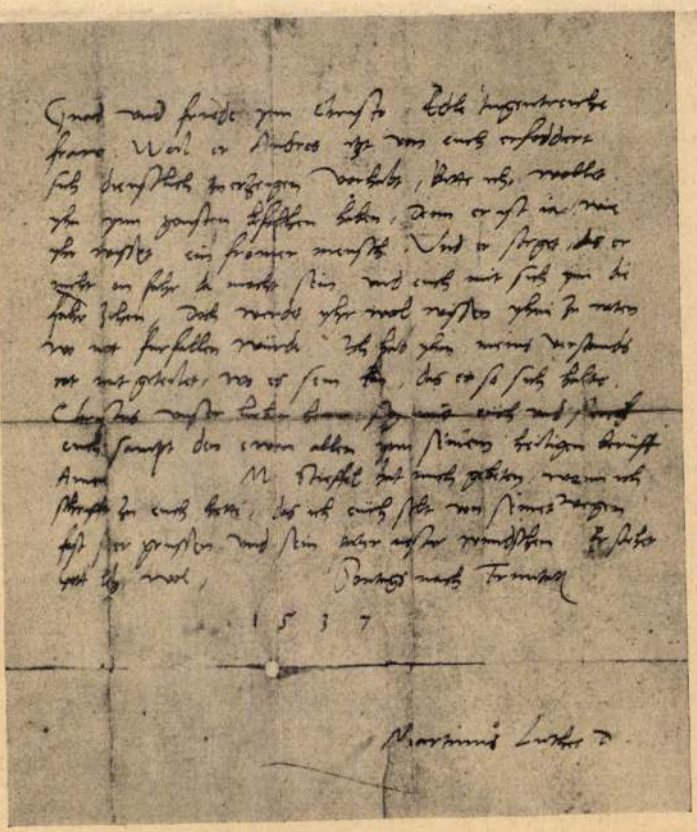

Luther Márton levele Jörger Dorottyához. (1537)

Mintha Wells időgépén jártam volna a multban és most visszaérkezném. Régi századok évei menetelnek mögöttünk, amikor elhagyom a Levéltár termeit. Csak a muzsikájukat hallom már foszlányosan. És mintha ennek a muzsikának a valóságáról akarna meggyőzni: középkori kotta villan utóljára a szemem elé... Egy 1550-ből való városi számadáskönyv fedelét kötötte be a négyszáz év előtti gondos hivatalnok az árpádkori graduálé három pergamentlapjával, amelyen furcsa jelek sorakoznak az ének szövege között: az úgynevezett neumák, a dallam betűi.

Újjongó zsoltár dalol belőlük és elárasztja a Levéltár termeit, ahol a mult álmodik.

Sopron műemlékei.

Műv. lexikon 733 l.

A város a római Scrabantia helyén áll s környéke romaikori emlékekben gazdag. Dombon álló Szt. Mihály-ról nevezett ~~gotikus~~ plébánia-temploma a XIII. sz. épült, a XV. sz. bővítették, ¶ ~~A közelében lévő~~ Mellette van a Szt. Jakab kápolna, (mely szintén a XIII. sz.) ~~a XIII.~~ sz.ból vdó; ⌈ ~~Ebb~~ A XIV. sz. építették a bencések (eredetileg ferencrendieg) a Belvárosban lévők gotikus háromhajós csarnoktemplomát. Állítólag 1214.) ~~A XIV. sz. épült~~ a johanniták építették a Szt. János-templomot ~~is~~; mai alakját 1484. kapta. ↑ A Szt. Nőrg. kápolnatemplomot ~~[illegible]~~ 1570. k építették, stukkódiszét a köv. század okban nyelte. A városháza 61 m. magas u. n. tűz tornyának alapépítmése a középkorból származik, a barokk korban ~~alakítottak~~ ~~it~~ kapta mai alakját. A városban sok szép barokk lakóház. A városi műzeum S. sok érdekes emlékét őrzi, kertjében állanak a megszűnt evang. ~~templom~~ ~~XVII.~~ XVIII. XIX. sz.teli síremlékei. temető

(30)

¶ 1863-66. Storno Ferenc restaurálta.

⌈ 1884. renoválták.

↑ A XIV. sz. épült a szentlélek-templom.

~~[illegible]~~

JULIUS
21

IRODALOM.

ZICHY JENŐ GRÓF KAUKÁZUSI ÉS KÖZÉP-ÁZSIAI UTAZASAI. A magyar faj vándorlása, írta Zichy Jenő gróf. A gyűjtemények leirása, irták dr. Jankó János és dr. Pósta Béla. Budapest, Ranschburg Gusztáv kiadása 1897. 40. I. köt. L. és 322 ll. II. k. 326—613 ll. 150 képes táblával (magyar és franczia szöveggel).

Gr. Zichy Jenő 1895-ben és 1896 elején bejárta a Kaukazust és onnan néprajzi és archæologiai érdekü gyűjteményt hozott haza, e gyűjteményt a n. múzeumnak ajándékozta és kérésére a n. múzeumnak két tisztviselője dr. Jankó János és dr. Pósta Béla vállalkoztak, mindegyik a saját szakmájába vágó tárgyak leirására. Így keletkezett, aránylag rövid idő alatt, a jelen diszes munka.

Az egész munkához gr. Zichy Jenő írt egy terjedelmesebb bevezetést a magyar faj vándorlásáról. Nem tartozik itt reánk ez értekezésről véleményt mondani, mert a kutató nem indul archæologiai nyomokon, hanem véleményére a historiából, nyelvészet és néprajzból veszi indokait. Mikép lehet a magyarok őskorának földerítésére, esetleg archæologiai adatokat gyűjteni, azt röviden elmondta egy alkalommal e folyóirat szerkesztője,* fölösleges volna az ott mondottakat itt ismételni.

Gr. Zichy néprajzi gyűjteménye 359 fényképet és nagyszámú eredeti kaukazusi tárgyat ölel át. Ezekről dr. Jankó, miután az oroszországi néprajzi múzeumokat fölkereste, azt jelenti ki, hogy az orosz gyűjtemények mellett is teljesen számottevő jelentékeny gyűjteményt alkotnak.

E gyűjtemény csakugyan megérdemelte a részletes leirást és azt a 120 szép képes táblát, melyen dr. Jankó azt bemutatja. Indokoltnak tartjuk továbbá, hogy dr. Jankó bevezetőleg a Kaukazus összes népeiről szól, sőt a Kaukazusra vonatkozó gazdag néprajzi irodalomról is számot ad.

Nem hivatásunk a terjedelmes munkáról érdemleges véleményt mondani, de minden hazai archæologusnak melegen ajánljuk a jól irt tanulmány elolvasását, mert abban, kivált ott, a hol szerző az ötvösműveket, a fegyvereket, és a lószerszámféléket ismerteti, jóformán minden lépten-nyomon fognak szaktársaink oly jelenségekre akadni, melyek hazai földünk archæologiai leleteire is tanulságosak.

Még fontosabb reánk nézve a munka második része, melyben dr. Pósta Béla a gróf úr által beszerzett régiségekről ad részletes leirást.

* Gróf Zichy Jenő újabb expeditiója Arch. Ért. 1897. XVII. 283—284.

Selig Befreyet vnd im 76 | Jahr ihres Alters in ihr Ruhgewölblein Hiernechſt | Geleget Worden. Bis auff den Tag der Aufferſtehung | Aller Chriſtglaubigen zum ewigen Leben Ameñ | — 17. Kisebb, egyszerű emléktábla, német felirattal. Alatta *Molitor F. György* a városi kórház és szegényház vezetője nyugszik, ki is 1825 junius 20-án 82 éves korában húnyt el. — 18. A templom falához van támasztva egy összetört kőkereszt, mely felirása szerint az 1818-ban elhalt Mölcker Theresia emlékére állíttatott. — 19. A falra erősített csinos késői renaissance keretű, címertelen tábla ezen felirással: Dieſes Ehrengedechtnuß iſt auffgerichtet worden durch die Ehr: Tugendreiche Frau Anna Roſina Maßanin alß | deß Weil: ..... Guten vnd kunſtreichen | Jhren Joergen Maltzan Bürger vnd Apotecker | alhier nunmehr ſeel: hinderlaſſenen wittib welche beide | liebende Eheleüth der Allmechtige Gott durch den | Zeitlichen Todt mit Schmertzen von einander | geſchieden hat welches geſchehen den 22 | October Anno 1664. Gott verliche | ihm in den Erden ein ſanffte vntt | ſeelige ruhe Vndt am ..... | ein fröliche auferſtehung Jm | ewigen leben. Az alig kibetűzhető cursiv német felirást a teljes elmosódástól egy elébe nőtt, legalább is nyolczvan éves topolyfa védi. — 20. A falba erősített kis ovális kőlapon a *Nagymányai Koller* család a Siebmacherből ismeretes címere, csinos, izléses faragásban; ez alá ugyancsak a falra van erősítve egy négyszögletes, empire-stylű díszszel ellátott kőtábla, a következő, részben elmosódott felirással: Monumentum | Hoc | Spectabili ac Magko (így !) Dno | *JOSEPHO KOLLER* | S. C. R. A. Maiest Consiliario | annis 42 Superiori Provin | —ciali Commissario | die 23 Februarii 1795 aetatio | anno 73 mortem pie .... | ..... | Az alsó sor olvashatatlan. — 21. Feszülettel és síró nemtők szobraival ékített, ügyes szobrászra valló, baroque-izlésű homokkő-emlék, a kerítésfal mellé állítva. Felirata: Johann Carl | Voss von Ehrenfels | k: k: Feld-Kriegs-Commissaer | und dessen Gattin | Anna Dorothea | geborn | Lanivs | Gründer des hiesigen | Waisenhauses. | 1768. | — 22. Az előbbihez igen hasonló, bizonynyal egy kéztől származó emlék, apró betüjű német felirattal, melyből csak annyit lehet kivenni, hogy az a mult század derekán *Sedlmayr András* és neje emlékére állíttatott. — 23. Egy már hiányzó emléknek a 14. sz. alattihoz hasonló díszes kerete. Ennyi sírkő maradt meg a soproni Szent Mihály-templomban és környékén; bizonynyal nem kis szám, de hogy mennyivel több lehetett egykor, azt gondolhatjuk, ha számításba veszszük, miszerint (Henszlmann adatai szerint) ezelőtt alig huszonöt évvel még a templom körüli falban huszonhét az 1558—1681 közti évekből való s a templomban még két XV—XVI. századi síremlék volt látható. Ezek közül ma már a legrégibbnek vagy a Henszlmannál megnevezett *Nagy Tamás*-félének s velük együtt, ki tudja megmondani, minő érdekes sírköveknek *nyoma sincs!* Ez a gyors pusztulás indított arra, hogy a mennyire még lehetséges volt, ezen emlékeket leírjam. Óhajtottam volna néhánynak ábráját is közölni, de mint fentebb is említém, a legtöbbnek mai helyzete lehetetlenné teszi lerajzolását vagy lefotografálását. Szomorú viszonyaink közt azonban még az is nyereségnek tekinthető, ha egyik-másik emlékünk *nem* nyom nélkül pusztul el.

Varjú Elemér.

ordnung nach beigeſetzt worden Jhres alters in 59 | Jhres Eheſtandt im 34 v: ihres EXILŸ im XXX | iahrs, dem Gott am Jüngſten tag ein fröliche | Aufferſtehung Verleihen wolle. Ammen. | A. 1659. — Úgy a *Weltz*, mint a *Schärffenberg* család indigena. Weltz Zsigmond báró 1638 márczius 26-án Pozsonyban kelt diplomával nyerte el a magyar honosságot. Nem lehetetlen, hogy az előttünk levő emlékkő az ő hamvait takarja, s a *Stemindl* a Zsigmond névnek valamely elkorcsosult alakja. Czímere a magyar czímeres-könyvekben nem található. A Schärffenbergek a magyar Siebmacher szerint csak 1681-ben nyertek indigenatust. — 15. Az elsőhöz hasonló mívű, kétségtelenül egyazon mestertől való emlékkövön, mely ettől balra áll, felül két czímer látható. Négyelt paizs első és negyedik mezejé nsziklán álló, befelé fordult, kétfarkú, koronás oroszlán, a második és harmadikon háromormójú várfal, felette hatágú csillag. A paizson két sisak, az egyiken koronából kinövő szarvpár, megtűzdelve oldalt öt-öt pávatollal, a másodikon a paizsbeli oroszlán kinőve. A másik czímer jóval egyszerűbb: osztott paizsban felül két pólya, alul üres mező. A nehezen kibetűzhető felirat: Allhie Ruhet dem Leibe nach die Hoch vnd wohlgeborne | Frau Frau Johanna Frau von Rogendorff wittib geborne | Dornoffka von Dornowitz Freyin Erbherrin der Herrſchaft | Rajetz, welche noch einig vnd allein von dem vhraltem | Hochadelichem anſehnlichen Hauß der Herrn vnd Frauen | Dornoffka von dornowitz ubriggeblieben vnd alſo die allerſletzte Jhres Namēs vnd Hauſes geweſen ward geborn A. X. | 1599 d. 18. Aug. auff dem Schloß Kanitz in Mähren | vermählt dem Hoch vnd Wohlgeborren Herrn Herrn Georg | Ehrnreich Freyherrn von Rogendorff Herrn auf Mollenburg | Erblandhoffmeiſtern in Österreich unter der Ens. A 1618 gezeüget in dieſer Ehe 8 Söhne und 5 Töchter iſt endlich ſanfft | vnd . . . . . in Hertzlicher anruffung ihres Erlöſer vnd Helfers | Jeſu Chriſti nach dem Sie in dieſem Jamerthal 67 Jahr vnd | 5 Monat weniger 3 Tag gelebet zu Wien verſchieden A. 1667 | den 13 Januarÿ. vnd Allhero zu Jhrem Ruhämerlein gebracht | worden in gewiſſer Hoffnung der Allmächtige Gott Jhr Schöpfſfer Erlöſer vnd Tröſter werde die ſambt allen die auff Chriſto | entſchlaffen ſind an Jenem großen Tag zum Ewigen Leben | Aſſerwecken. Amen. — 16. Az előbbivel teljesen egyforma emlékkő. Rajta fent két czímer; az első négyelt paizsot mutat, első és negyedik osztályában befelé lépdelő bölény (= Auer), a második- és harmadikban egy pad. A paizson két sisak van, az elsőnek koronájából a bölény nől ki, a másodikéba a paddal megrakott zárt szárnypár van tüzve. A második czímer az özvegy *Weltz Sidonia* úrnő emlékén is látható *Schärffenberg*-czímer. Felirata: Chriſt-Adeliches Grabmahl | vnd Ehrengedachtnis | Der Weiland Hoch- vnd Wohlgebohrnen Frauen | Frauen Eliſabeth Frauen von Auersperg Wittwen | Geborner Herrin von Scherffenberg, Welche den 24 tag | Augſtmonats des 1587. Jahrs in der Ober Österreichiſchen | Stadt Ens gebohrē Aō 1618. den 2. Julÿ, den Hoch, vnd | Wohlgebohrnen Herrn Herrn Georg Jacoben | Freÿherrn von Auersperg auff Purchſtall, Herrn | Der Herrſchafften Waaſen, Mainberg an der Pillach vnd | Seebern an der Thonau, Erb Kamērrn in Crain | Vnd der Windiſchen March ec. vermählet. Aō 1649. | Am Pfingſtmitwoch nach 31 in Fried und Liebreichen | Ehe Wiewol Ohne Leibs Erben vollbrachten Jahren in | Den Traurigen Wittwen Standt verſezet. Aō 1663. | Den 22 Julÿ allhier zu Oedenburg von ihrer | Langwürigen Kranckheit

szek szokatlan elhelyezése). A paizson két sisak. Az elsőn szárnypár közt tekercsből kinövő egyszarvú: a másodikon tekercsen ülő eb.

13. A Henszlmannál igen gyarló rajzban közölt *Kranberger*-féle sírkő. Vörösmárvány, felül góth betűs felírással, alúl pompás faragású czímerrel. Leírás helyett utalok a Henszlmann rajzára.

E tizenhárom sírkő látható jelenleg a templom falában. Bizonyosan volt több is, s lehet, egyik-másik faragott felével befelé fordítva, mert a Henszlmann által említettek közül is egyik-másikat hiában keressük.

A templomot kerítő falban is áll nehány ugyancsak időrongálta, de emezeknél hasonlíthatlanúl jobb állapotban levő sírkő. Ezek eredeti helyükön vannak részben úgy állítva, hogy az időjárás romboló behatásának kevésbbé legyenek kitéve. Adom leirásukat sorrendben:

14. Szépen faragott, késői renaissance diszű, mintegy 3 m. magas és 2 m. széles kőkeretben két homokkő lap. Mindkettő teljesen hasonló módon felül kis cartoucheon német nyelvű Szent Írás idézetet s ezalatt czímert visel. A czímer alatt következnek a feliratok. Az elsőn négyelt paizs, kivehetetlen szivpaizszsal. Az 1. és 4. mezőben kezetfogó két pánczélos kar; a 2. és 3-ban a bal-felső sarokból jövő ferde ék. A paizson három rostélysisak. Az elsőn koronán nyilt szárnypár, megrakva a kezetfogó karokkal; a másodikon ülő, jobra fordúlt eb; a harmadikon koronába tűzött strucztoll-bokréta. A paizs mellett mindkét oldalon van még egy sisak. Az elsőn koronából kinövő szarvpár között köríves paizs, hasítva, jobb fele lekopott (vagy üres), a balban egy pólya. A másodikon koronából kibukkanó kutya vagy farkas. A felirat német Kanzleischrifttel írva így hangzik: Alhier Ruhet in Gott der Hoch. vnd Wolgebohr|ne HERR HERR STEMMDL vom WELTZ Freyherr | zu Eberstein v: Spiegelfeldt Erblandt Stahelmei|ster* in Cärntn 2c. Welcher den 6. Maÿ 1673 alhier in Oedenburg in gott sanfft v: Seelig | entschlaffen v: den 12 darauff in sein Ruhbett|lein vnd Grufft zu seiner liebsten Gemahlin | Seel: vnd also seinem eintzigen wünsch vnd verlan|gen nach Christlicher Ordnung gemäß ist versetzet | worden seiner alters im 73. Jahr. Hinder verlas|sendt 3 Söhne v: 2 Töchter welche Ihrem liebst ge|weseñ Herrn Vattern Seel zu Höchst schuldigsten Ehren Dieses wenige gedenck zeichen haben auffrich|ten lassen Gott verleihe Ihme wie auch der in Gott | ruhenden Frauen Mutter Seel: alß Ihren Höchst | geehrtesten liebstgewesten Eltern eine fröhliche | Aufferstehung zu Dem Ewigen Leben | Im Vbrigen winschende Daß — A többi, a mit még e rettenetes szóáradathoz akartak füzni, nem fért ki; a felirat itt megakad. A mellette levő táblán a czímer a következő: A paizsban öt ágú korona; a sisakon koronába tűzött kilencz pávatoll. Az alatta levő felirat így szól: Hier Ligt begraben Die Hoch vnd | wolgeborne FRW FRW SIDONIA FRW | von WELTZ Freÿn HERRN HERRN STEMMDL | HERR von Weltz, Freÿherrn zu Eberstein v: Spiegl|feldt. Herrn Auf Weltzeneg, Heilleg, Lemberg, & | Hocheng, Liebstgeweste gemahl, ein geborne | Herrn von Scherffenberg, so den 1 Junÿ in der | königl: Freÿstatt Odenburg in Vg (= Ungarn) alhie in | Gott Seel: v: Christlich entschlaffen, v: den VIII | darauf in Ihr Ruchbettlein v: gruft Christlicher |

* Stallmeister = fölovászmester.

Reverendissimus Donus | Laurentius Pok abbas | o . . . . . Reg . . . Civitatis | Soproniensis Plebanus aetatis suæ 58 | . . . . . Anno Dni . . . | . . . . . 1706 Die . . . . . .

Utána hosszabb vers, de ez olvashatatlan. Pok Lőrincz 1686. nov. 6-tól 1705. decz 25-ig volt Sopron város plébánusa s «Abbas S. Jacobi de Silisio». (Zeliz).*

5. Olvashatatlan renaissance keretű feliratos kőlap. XVII. század.

6. Díszes vörös-márvány emlék, teljesen elborítva apró mohával. Felirata már olvashatatlan, címere azonban még kivehető: sokszorosan kanyarított paizsban hármas halom, mindeniken kinövő természetes rózsaszál, a középsőn szembe néző, kiterjesztett szárnyú bagoly áll. A sisakon tekercsre tűzött zárt szárnypár. Az évszám MDLVIII. Kétségkivül azon *Keuer Márton* soproni polgár, Nádasdy Tamás titkára sírkövével van dolgunk, a kinek 1554. szept. 25-én I. Ferdinánd királytól nyert címeres nemes-levele a városi levéltárban őríztetik. Az oklevélen levő szépen festett s a leirásnak teljesen megfelelő címer a következő: kékben zöld halmon egyes szárakon egy rózsaszín, egy piros és egy fehér rózsa, a középsőn egy fehér term. bagoly ül. A paizson szembe néző zárt (polgári) sisakon jobbra álló fehér és kékkel osztott fél sasszárny, az osztáson egy piros rózsa. Takaró: piros-ezüst és ezüst-kék. A díszes oklevélről kettős királyi pecsét lóg le. Ezen címer- és nemesség-adomány a Liber Regiusba nincs bevezetve s a Siebmacher nem ismeri.

7. *Nádasdi Darabos László* gyönyörű vörösmárvány sírköve, félig a földbe sülylyesztve. Felül felirás:

Generosvs . . . . . | Terræ Cla . . . . . | Dislavs Dara . . . . | Nadasd An . . . . . | . . . . . Obiit . . . . . | Tobris An | ni 1 . 5 . 8 . 5 .

Ez alatt a Nádasdy-czímer, a renaissance szokása szerint naturalisztikusan ábrázolva, de igen szép faragással.

8. Teljesen lekopott hatalmas homokkőlap.

9. Szürke, bemohosodott kőlap, csak egy XVII. századi formájú czímer körvonalai láthatók már rajta, a sisakdísz még kivehető: kiterjesztett szárnyú, kinövő egyfejű sas.

10. Nagy barokkizáló keletű diszes faragású kőlap. Felső részén csinos dombormüben Krisztus feltámadása látható, alatta kis czímer, melynek csak sisakdísze állapítható meg: szárnypár közt kinövő emberalak. Német felirata kibetüzhetetlen. A XVII. század második feléből származik.

11. Hasonló korú olvashatatlan német felírású sírkő. Czímere: Sokszor kikanyargatott paizs felfelé ékben vágva, a két oldalmezőben egy-egy hatágú csillag, az alsóban felemelt jobb lábában golyót tartó daru. Sisakdísz a darú kinőve.

Szürke gránit sírkő, a német fölírat szerint *Michael Startzing S. Rom. Imp. Consiliariusáé* 1632-ből. A szépen faragott czímer következő: négyelt paizson 1. és 2-ben befelé ágaskodó egyszarvú, a 3. és 4. mező haránt osztva, felső része ötször hasítva, alsó részében ugró vadászeb. (Érdekes a czimer ré-

* Póda: A soproni kath. parochia története. 170—7. l.

ki a kanizsai osztromnál a római császár biztosa volt és 1637-ből Startzingi Startzingeré, II. Ferdinánd tanácsosáé és ügynökéé a portánál. E sírkőnek többjeit legujabban a templomtalap ruházására használták, hanem úgy, hogy nem felállítva, hanem fekvő helyzetben alkalmazták.

Jellemző, hogy Henszlmann ezt a dolgot minden megjegyzés nélkül, mintegy helgybenhagyólag regisztrálja, mintha XVI—XVII. századi emlékkövek egyébre sem valók volnának, mint épen burkolatköveknek. A templomban ma csak nehány újabb emlék van. A Henszlmann által említett 1481-iki lekopott felírású kő ma *sehol sem fedezhető fel*, talán valamely újabb restaurálás (melyre azonban 2—300 éven belül nincs kilátás) napfényre hozza. Az 1510-ből való Kranberger-féle emlék meg van ugyan, de a többivel együtt a külső falban. A bent lévő minden ékességet, czímert nélkülöző emlékek a következők: *Primes György* parrochus († 1776.), *Wachtler Pál* apát († 1804.) és *Auersperg Károly Herczeg* († 1847.)* emlékkövei, mind három egy a falra festett idétlen gótizáló keretbe foglalva; a *Pejachevich grófok* «Maximilian-stylü» modern emléklapja, végül egy emlék a Boszniában elesett soproni származású katonák neveivel. Ennyit hagytak meg a templomban, a többit felhasználták — falburkolatnak. A templom déli oldalfalának aljában, gondos keresés után akadtam csak rá a sírlapokra. Nagyrészük félig a föld alá van rejtve, elfedve a felburjánzó csalán és lapu által, elborítva apró, a követ megőrlő, elporlasztó mohával. A moha, a fagy és az eső pusztítása következtében feliratáik jórészt már kivehetetlenek; valószinűleg nem sokára teljesen lesimítja őket az idő s akkor valóban burkolatkövekké válnak. Megmentésükkel sietni kellene; még mai állapotukban az épen most újjá szervezett városi múzeumnak díszére válnának. Lerajzolásuk vagy lefényképezésük mai helyzetükben lehetetlen s meg kellett elégednem még kivehető czimereik és feliratáik leírásával. Adom őket sorrendben, a mint következnek:

1. Kis, fehér-márvány emlékkő (kb. 100×60 cm.) német felírása olvashatatlan.

2. A *Kever*? család egy tagjának sírköve. A német felírásból csak a *Tobiás* nevet olvashatni. Rajta két czímer: az egyik osztott paizsban felül hat szirmu rózsa, alúl hármas halom mindenikén egy-egy természetes virágszál. A másik czímer már kivehetetlen.

3. Nagy vörös-márvány emlék, késői renaissance izlésü czímerekkel. Valamely *Wohledle Frau*-é, neve olvashatatlan. Az egyik czímer: hasított paizsban egy-egy kifelé fordított kaszapenge. Sisakján koronán nyilt szárnypár a paizsalakkal megrakva. A másik: paizsban lebegő korona, a sisakon koronába tüzött structoll bokréta. (A *Scherffenberg*-család czímere). Körülbelül 1660-ból.

4. Nagy kőlap, felül czímerrel: kerekalju paizsban talajon jobbra néző oroszlán, jobb markában három nyilvessző; a paizson infulás, szárnyas angyalfő, a paizs mögül lombdísz tör elő, az angyalfő mellett kidugott pásztorbot. Alább felirás:

* Tetemei már régebben átvitettek a családi sírboltba s csak kis fekete márvány emléktáblája maradt itt.

«Hic iacet egregius Dominus Ambrosius Kecer de Lipolc, qui interfectus est a Joanne Zadarla in arce sua Lipócz. Anno Domini 1543. (2. sor.) Et generosa Domina Katerina Backai (Bocskay Katalin!) de Razine, coniunx eius, que (így!) obit in Domino in die Parasceuen Anno Domini 1548. E két (illetőleg 4—4) sor a hosszúkás négyszög alakú sírkő keretének 4 oldalán szalagként fut körül és jelenti, hogy Lipolci Kecer Ambrus nemes születésű főúr, kit Zadarla János (bizonyosan felbérelt, szláv eredetű orgyilkos) 1543-ban orozva ölt meg Lipóczi várában, és neje, a nemes Razini Bocskay Katalin, ki természetes halállal szenderedett el az Úrban az 1548. év nagypénteki napján, nyugodtak alatta. A sírkő e keretben két mezőre van felosztva. A felső mélyebb, az alsó keskenyebb. E két mező közt egy sekély hornyolat fut e felirattal (in me, a felső mezőben): moriam patris sui anno Domini (az alsó mezőben, legfönt 15—79). A felső, nagyobb keretű mező szövege a következő: Sapientum XVI. Kap. «Etenim neque herba, neque malagma zanāvit eos, sed tuus Domine sermo, qui sanat omnia. Tu es Domine, qui vite et mortuis habes potestatem et dēdūcis usque ad portas mortis et rēdūcis. *Hunc* (így!) sepulcrum parare dedi(t) Andreas Kecer, filius eius dē mminr. natu in ..... moriam patris sui ano Domini ..... 15---79. Az alsó, kisebb mező czifrázattal van bekeretelve, melyen belül lapos domborműben egy holló van kifaragva szétálló lábakkal és kiterjesztett szárnyakkal. A madár gyűrűt visz szájában, balszárnyán pedig a koronát tartja. E domborművű faragvány keretczifrázata felett két oldalt e számok láthatók 15-----79; a közepe táján, a szárnyak irányában, a czifrázat két homorú bemélyedésében pedig e betűk díszlenek: A.—K. Többször egyes betűk nem a rendes helyükön állnak, hanem a betűk fölibe vannak vésve. Talán a vésőmester felejtette ki és utólag faragta ki. Dittographiák nyomára is akadunk, a mint ez a feliratos köveken már évezredekkel előbb divatban volt. Legérdekesebb ez emlékkövön a dombormű.

A hollómadár jobb oldalnézetben épen a leszállás pillanatában van ábrázolva. Szájában az aranygyűrűt, bal szárnyán a koronát hozza.

Bár a feliratos sírkövön nincs föltüntetve a meggyilkolt Lipolczi Keczer Ambrus életkora, mégis abból a jelentésből, hogy több fia volt, kik közül fiatalabb fiainak egyike, András volt az, ki e síremléket tragikus sorsú atyjának, a nyomorultul veszett várúrnak emlékére 1579-ben felállíttatta, arra következtethetünk, hogy Keczer Ambrus kb. 77 éves életkort ért el, s így Hollós Mátyás uralkodása alatt (talán 1466 körül) születhetett. E számításom szerint e nemesi czímert, mely a sírkőre ki van faragva, személyes vitézségeért és más jeles erényeiért I. vagy Corvin Mátyás királytól maga Keczer Ambrus ‚ad personam' kaphatta, mint 22 éves ifjú, tehát mintegy 1488-ban, vagyis Mátyás uralkodása végső éveiben. Ezt sejtem a hollót ábrázoló dombormű alapján. A sírkövön itt-ott a festék nyomai láthatók; valószinüleg vörös színnel voltak bevonva a betűk. A jelzett templom szentélye alatt mintegy 150 cm. széles sírboltra is akadtak. Ajtaja felett szép falfestményrészleteket találtak; t. i. két oldalt egy-egy háromszögű díszleti részletet, köztük pedig egy körbe rajzolt csillagékítményt. E festmény háromszínü, t. i. sárga, vörös és zöld volt. E tény arra vall, hogy a Keczerek családi sírboltja volt ott, mely fölé egy kis

oratorium-féle vala építve, talán már a xv. században. Ezt az oratoriumot később talán templommá bővítették ki, úgy hogy egyenes hosszfalakkal toldották meg. Világosan fölismerhető ez a templom építészeti elrendezésén, mert benne tulajdonképeni hajót meg se lehet különböztetni. Úgy tudom, hogy az érdekes leletről Csoma József is készül értekezni.

Szakolczán, 1898-ik évi szeptember hóban.

Dr. Lipóczi Keczer Géza,
kir. gymn. r. tanár.

V. VARJÚ ELEMÉR, A SOPRONI SZT.-MIHÁLY-TEMPLOM SÍRKŐVEIRŐL. Az «Arch. Ért.» múlt évi folyamában három, a győri székesegyházban levő középkori sírkövet ismertettem. Az egyiknek leirásánál felemlítettem, hogy azt a Héderváry-kápolnából mai helyére *valószinüleg Storno Ferencz* az országos hirű műépitész és restaurátor vitette át, «aki hír szerint a soproni szt. Mihály-templomból az összes emlékköveket kidobatta». Stornó úr az *Értesítő* ez évi 2. füzetében tiltakozik ezen vád ellen s én készségesen elismerem, hogy a mi a győri emléket illeti, nagy tévedésbe estem, Storno úrnak róva fel Lippert hibáját. A mit azonban a soproni sírkövekről mondtam, azt Stornó úr tiltakozása daczára is kénytelen vagyok fenntartani, mert ellene bizonyítanak Henszlmann, *ő maga*, és a tények. Storno úr elismeri, hogy a Szt. Mihály-templomot ő restaurálta, sőt azt is, hogy két sírkövet ő vétetett ki a padlóból, le is rajzoltatta, de szóval sem említi, hová tétette azután. Henszlmann* bizonyítja, hogy a kövek *újabb időben* a templomtalp borítására használtattak s a tények ugyanezt igazolják. Szivesen elhiszszük Storno úrnak, hogy nem ő rendelte el az emlékek ilyetén képen való felhasználását, de az csak kétségtelen, hogy arról tudomással kellett birnia! Már pedig *megengedni* az ilyen barbárságot körülbelül egyenlő azzal, mintha megcselekedte volna. Mint szakember, ismerhette az emlékek becsét, megakadályozni is módjában lett volna s legfeljebb nehány szavába kerül. Nem személyeskedés iratta le velem a súlyos szemrehányást, hiszen én Storno úrat legfeljebb csak látásból ismerem, hanem a bosszúság s a sajnálat, melyet bárki is érezhet, látva műemlékeink, ereklyéink folytonos pusztulását s elrontását épen azok kezei által, a kik legtöbbet menthetnének meg s a kiknek kötelességük volna azokat fenntartani. A soproni eset nem egyedül álló; számtalan hasonlóról lehetne referálni, s kell is, ha másért nem, azért, hogy a pusztuló emlékeknek legalább hire s nyoma fennmaradjon. Szükséges, a közfigyelem felkeltése azért is, mert van rá remény, hogy ily módon már az enyészetnek szánt maradványok megmenekülnek. Ki tudja, talán Sopronban is akad valaki, a ki a szóban forgó emlékeket kivéteti mostani helyükről s biztos fedél alá viteti. A soproni Szt.-Mihály-templommal Henszlmann a «*Magyarország csúcsíves műemlékei*»-ben bőven foglalkozik, sírköveiről azonban csak röviden emlékezik. Egynek rajzát is adja, egyet 1481-ből leír, azután azt mondja:

«*Az udvar körüli falon van 27 csinos czimerrel diszitett sirkő az 1558., 1595., 1631., 1637., 1643., 1674. és 1681. évekből. Ezek közt van Nagy Tamásé,*

* Magyarország csúcsíves stylü műemlékei. 43. lap.

Arch. Ért 1898.

roni múzeumban levőkön kívül a legérdekesebb ilynemű emlékek a soproni Storno-ház kapuján, Schneider Márton építész birtokában, Zettl Gusztáv gyáros gyűjteményében, s a Szent-György- és a Templom-utca több házának kapuján látható.

Az ajtókopogtatók egyrésze még a XVI. század reneszánsz stílját mutatja, a XVII. századbeliek a reneszánszból a barokkba való átmenet formáit tükröztetik vissza, a XVIII. századbeliek lombos ékítésükkel határozottan barokk-formájúak. Részleteik finomságával ez emlékek nem igen tűnnek ki, s főleg figurális motívumaikban nem egyszer szinte esetlenek. Egészben véve azonban igen hatásosak, sőt a részleteikben és kompozíciójukban egyaránt nyilvánuló naivitásuk bájánál fogva nem egyszer jobban ragadják meg lelkünket, mint nem egy ugyaneme korból való hideg korrektségű klasszikus emlék.

A képünkön bemutatott négy ajtókopogtatót azzal az óhajtással közöljük, bárha lehetővé tennék a soproniak, hogy régi városi életüknek ez egyre tünedező emlékei a soproni múzeumba kerülnének, amely hovahamar igen fényes új palotát kap. Ahelyett, hogy a külföldi régiségkereskedők utazói szedjék le a kapukról, minden bizonnyal a városnak s az emlékek mostani tulajdonosainak is nagyobb dicsőségére válnék, ha a múzeumban elhelyezve hirdetnék régi mestereink jelességét, s a mostani nemzedék kegyeletét a dicső mult iránt.

AZ IPARMŰVÉSZET FOGALMÁHOZ. Az Iparjogi Szemlében olvassuk a következő igen érdekes közleményt: Azok, akik a képzőművészet alkotásaira vonatkozó 1907. évi január hó 19-iki német törvénytől új korszak inaugurálását várták, úgy látszik, nem fognak csalatkozni. Az a dogmatikus szellem is, amely a német judikaturát oly hosszú időn át jellemezte, engedni kezd ama befolyásnak, amelyet a német törvényhozás nemcsak betüjével, hanem szellemével és utóvégre most már a törvények egész sorozatával gyakorol a jogszolgáltatás

A felsőbíróság a felebbezési kérelmet elutasítja (1908 márc. 31). Az ítélet megokolása elfogadja az elsőbíróság megállapításait a minta újszerűsége és sajátszerűsége tekintetében. Az új képzőművészeti szerzői jogi törvény 2. §-ában meghatározott oltalomra nézve pedig a következőket fejti ki:

„A törvény 2. §-ának első bekezdése úgy értelmezendő, hogy a törvény oltalma alá nem csupán oly alkotások tartoznak, amelyek a képzőművészet termékei, hanem oly ipari alkotások is, amelyek ugyan nem mondhatók a képzőművészet alkotásainak, mindazonáltal művészies sajátszerűséget tüntetnek fel (künstlerische Eigenart an sich tragen). Megállapítja az ítélet, hogy a per tárgyát képező csipkék ilyenek gyanánt tekintendők, mert arra vannak rendelve, és arra alkalmasak is, hogy formaképzésük által a szépérzékre hassanak. A per tárgyát képező csipke nem esik a szövőipar puszta vonalmintáinak, avagy a konfekció individuális alakképzést nélkülöző előmintáinak körébe."

Ha az ebben az ítéletben kifejezésre juttatott alapelvet a judikatura magáévá fogja tenni, a német jogrend arra a nivóra fog emelkedni, amely a francia jogot jellemzi s

156.

157.

156., 157. LEÁNYSZOBA.
TERVEZTE FEHÉRKÚTHY ÉS DÓSA.
KÉSZÍTETTE MOCSAI JÓZSEF.

CHAMBRE DE
JEUNE FILLE.

A MŰHELY KIÁLLÍTÁSA.

158.

158. XVI. SZÁZAD.

159.

159. XVII. SZÁZAD.

160.

160. XVII. SZÁZAD.

SOPRONI KOVÁCSOLT VASBÓL
KÉSZÜLT AJTÓKOPOGTATÓK.

161.

161. XVIII. SZÁZAD.

HEURTOIRS EN FER FORGÉ. VILLE
DE SOPRON XVI—XVIIIe SIÈCLE.

Soproni ajtókopogtatók

Vadász Miklós ceruzarajzai a természetet élesen látó szemre vallanak. Tudása szuverén, ízlése nagy és egyedül talán azt a flegmát, azt az egykedvűséget vethetnők a szemére, amellyel a dolgokat nézi, anélkül hogy értékdifferenciákat találna a látottakban. Képességei igazán nem közönségesek, de — hogy is mondjam csak — kissé koravének. De hisz fiatal ő még nagyon, talán még megifjodik az idők folyamán.

Aiglon, az emberi test mozgásait figyeli és olyaténképen igyekezik azokat visszaadni, hogy mellettök minden egyebet másodfontosságúnak vesz. Lendületes, a végletekig leegyszerűsített, együtt látott vonalak, egy-egy sötét folt elegendő neki arra, hogy elénk tegyen egy táncoló Salomet, hogy képét adja annak a perverzitásnak, ami a csúcspontjára jut Salomeben, mikor Szt. János levágott fejére mereszti sóvár szemeit. A szomszédságában látható Remsey-rajzok viszont csendes, nyugodt, majdnem lirikus érzéseket keltenek, finom stilizált rajzukkal, elökelő kompozíciójukkal. Sarkadi Emil ex-librisei és fantasztikus tusrajzai szédítő rutinra vallanak, ha rutinja mindig megfelelő tudással és értéssel párosulna és ha kissé szabadabbá tudná tenni magát Beardsley befolyásától, fantáziája és ízlése egyikévé tenné ifjaink legjelesebbikének.

Tichy Gyula linóleum-metszete a fantázia és analizis érdekes terméke az angol prerafaeliták és a japánok befolyásának. Kozma Lajos, kinek Melodiák című kötetét mult számunk ismertette, szintén kiállít egynéhány rajzot, melyek könyve mellett jól tartják helyüket.

Novák József Lajos-tól egynéhány dekorativ aquarelles tusrajz van itt jelen, amelyek érdekes dekorativ tehetségre vallanak és poétikus lélek munkái. Igen alkalmas és hangulatos díszéül képzelem el magamnak valami verses kötetnek.

Rézkarc, litográfia, monotypia, aquarell, még sok-sok van ezen a derék kiállításon. Sok közötte a jeles, becsületes munka. Szeretnénk részletesen foglalkozni, de se terünk, se célunk nem engedi. Méltó elismerésüket úgyis megkapták már minden téren. Nyugodt és örvendetes lélekkel csak azt konstatáljuk, hogy ebben a kiállításban, ahol a legjobb és legtöbb hely kisebb-nagyobb olajfestményeknek jutott, az érdeklődés inkább feléjük irányul és azok felé, akikről többet mondhattunk.

h. b.

SOPRONI AJTÓKOPOGTATÓK.

KÖZLI: BÜNKER J. R.

SOPRON VÁROSA iparművészeti emlékeivel e folyóirat hasábjain már többször foglalkoztunk. Ezúttal régi vasművességének néhány érdekes emlékét mutatjuk be. Kovácsolt vasból készült ajtókopogtatók ezek, a melyekkel a kies város utcáin, egyes, nagyrészt XVII. századbeli házainak kapuján, itt még ma is lépten-nyomon találkozunk.

Hogy a soproni kovácsok és lakatosok még a mult század derekán is mily ügyes és művészi lelkű mesteremberek voltak, ennek bizonyítékait a soproni múzeumban láthatjuk. A remekbe készült lakatok és kulcsok, amelyek az egykori lakatos céh egyéb emlékeivel együtt kerültek ide, még a céhélet utolsó éveiben is mindmegannyi figyelemreméltó példái a technikai kiválóságoknak és jó ízlésnek.

A vasművesség hagyományai Sopronban alighanem messze a középkorba nyúlnak vissza. Emlékei azonban csak az 1676. nagy tűzvész utáni időből maradtak ránk, amely a város javarészét elpusztította, s házainak gyökeres újjáépítését tette szükségessé.

A XVII. század végéről s a következő első feléből valók a kovácsolt vasból készült ajtókopogtatók, amelyek legszebb példáival a soproni múzeum dicsekedhetik, s amelyeket részben Edvi Illés Aladár már publikált. A sop-

Magyar Iparművészet 1908.

A színes fényképek között úgy a technikai készség, mint a művészi felfogás és a színek harmoniája tekintetében a külföld efajta képeit is beszámítva, szinte páratlanul állnak Bacsa András diapozitívjei.

A XIV-ik teremben a tudományos felvételek vannak kiállítva.

A XV-ik teremben Pejtsik Károly és Janovitz műveik köti le a figyelmet.

DR. KELEN BÉLA.

A NEMZETI SZALON GRAFIKAI KIÁLLÍTÁSA.

Mostoha gyermekként húzódott meg a magyar kiállítások legfélreesőbb zugaiban a grafika, amíg a Nemzeti Szalon vezetősége felismervén azt az óriási jelentőséget, amely a művészetnek e leginkább hozzáférhető ágában rejlik, módot és alkalmat nyujtott neki, hogy kétévenként rendezett grafikai tárlatán teljes erejében és kellő sokoldalúsággal mutathassa, kínálhassa magát annak a közönségnek, amely egyéb kiállítások alkalmából, a mindig nagyobbhangú, bár sokszor kicsinyművészetű, egyéb műtárgyak, képek és szobroktól nem igen veszi észre.

A Szalon termeinek, amelyekhez fogható célszerűség szempontjából egész Európában kevés van, tekintélyes részét foglalják el az olyan rajzok, metszetek és festmények, melyek alkotásánál első és főszempont a sokszorosításra való alkalmatosság volt. Fa- és linóleummetszetek, a cinkográfia számára tervezett rajzok, rézkarcok lepik el három teremnek majdnem minden falát. A munkáknak egész sora bizonyítja, hogy meg is érdemlik azt a jóakaratot, azt a vendégszeretetet, amelyben részük vagyon. Kialakult egyéniséget bár nem sokat találunk, új és nagy törekvések nem szólnak bár hozzánk, mégis örömmel nézzük végig őket, mert meglátjuk belőle, hogy azok, akik csinálták őket, értik mesterségüket, tudnak. Anyagukat, annak minden sajátosságát és effektusát ismerik és ha néha nem is kerülnek el minden banalitást, a jó ízlés határán belül maradnak. Negatív erények ezek, de olyan erények, amelyeket igen könnyen lehet pozitívebbekkel kiegészíteni.

A sajtó művészete a grafika. Eredetét szövegek illusztrálására való törekvések okozták és mind mai napig megmaradt ez egyik legfontosabb feladatának. Öntudatosabb ma már sokkal, mint volt még csak aránylag rövid idővel is. Célja nemcsak az, hogy szolgai módon adja a képét annak, amit ábrázol. Az olvasóban sok intelligenciát és fantaziát tételez fel, és inkább csak módot szolgáltat arra, hogy mindenki a saját egyéni képzelete szerint lássa meg benne azt a képet, amelyet a szöveg után megérzékít. Nem úgy látjuk benne az olvasottat, az ész, a tehetség alkotta életet, mint a valóságosat. Jeleneteit nem az életből veszi, nem másol modellokat, hanem igenis kifejezi azt a hatást, amit a rajzolóra az író gyakorolt.

A vonalak játéka, a színfoltok egymáshoz való viszonya, az ábrázoltak elhelyezése sokkal nagyobb szerepet játszik hatásának elérésében, mint az arckifejezések és színházi módon átérzett pózok. A modern grafikus mindig rajzoló, csak rajzeffektusokkal dolgozik, még ha irodalmi célokat szolgál is. Valaha nem így volt és még amikor tisztán csak a rajz kedvéért rajzoltak is, nem tudtak elkerülni elnyomó, megbénító irodalmi befolyásokat.

A Szalon illusztrátorai, Vadász, Remsey, Kozma, Aiglon, Sarkadi, Novák bizonyítják, hogy tisztán csak a rajz eszközei óriási változatosságot nyujtanak és módot adnak minden egyéniségnek a teljes kifejtésére. Rajzaik mind kvalitásosak, mindegyik önönmagának ura és hű kifejezője. Fejlődésükben határozottan szerepet játszottak nagy német, francia és magyar grafikusok. Aubrey Beardsley, a Simplicissimus, Nagy Sándor rajzait látták, megnézték és tanultak tőlük; de csak egészebbé lettek ettől, bár a hatás, amit a látottak rájuk gyakoroltak, szembeötlő.

Soproni ev. templom

Keresztelő tál a soproni ev. templom kincstárában (XVII. sz.)

Gutenberg Lex.

TK.

/Pitture/: 348. Pistarino Andrea
386. Severini Gino: N
vitéz nagybányai
426. Tosi Artúro: La
441. Natura morta. Co
dei culti e dell
445. Vagaggini: Casti
Don Ascanio Colo
446. Vaggggini Memo:
Compr. Gömbös Gy
361. Rossi Vanni: "La
Aladár.

Bianco e nero:

467. Bianchi Barrivie
Compr: Lo stato
474. Bramanti Bruno.
492. Cuneo Renata. Nu
517. Mazzoni Zarini E
/Lo stato/.
556. Zetti Italo: Rit

Arti decorative:

561. Venini S.A.: Vas
563. Venini S.A.: Vas
Comprati dal Min
588. Bevilaqua Luigi
con disegno di r
593. Lorenzo Rubelli
Comprati dalla P
557. "Avem": Angelo d
tergom.

BEVEZETŐ SOROK A MAGYAR MŰVÉSZET SOPRONI SZÁMÁHOZ

Igaz örömmel tölt el minket, Sopronnak, Csonka-Magyarország ez ősrégi municipiumának vezetőit, — akik egyúttal e gyönyörű város legodaadóbb szolgái is, — hogy a Magyar Művészet régi programmpontja megvalósításául, e folyóirat hasábjairól ismerheti meg úgy a hazai közönség mint a külföld, műemlékekben oly gazdag s természeti szépségekkel oly bőven megáldott városunkat, amely, — mint a magyarság legnyugatibb végvára, — a legutóbbi népszavazás révén is méltán került az ország érdeklődésének középpontjába.

Sajnos, a magyar közönség még ma is inkább a külföldre utazik, hogy látókörét bővítse s hogy szabad idejét kellemes környezetben töltse el, míg Sopront és gyönyörű vidékét még mindig kevesen ismerik.

Mily lelkes örömmel kalauzoljuk azon keveseket, akik bennünket fölkeresnek, mily büszke öntudattal mutogatjuk építészeti és egyéb művészeti remekeinket s mily szeretettel visszük ki őket a bájos szép Löverekbe, Sopron e különleges nyaraló-telepére.

A Magyar Művészet meglátó szemmel választotta ki Sopron szépségeit, s nem egy esetben az ő fölvételei nyomán fedeztem fel magam is, a bennszülött, városunk egy-egy új, eddig rejtett szépségét.

Csodálatos varázsa van ennek a városnak. Féltékenyen megőrzi a mult hagyományait, s a modern kor haladó szelleméből csak azt veszi át, ami az ő régi időktől fogva kulturált lelkével összhangba hozható és ami az ő szigorú polgári erkölcseivel összeegyeztethető. Mély vallásosság, nyelvéhez való ragaszkodás, amely azonban megingathatatlan hazafiassággal párosult, becsületes kereskedelmi felfogás, puritán jellem, józan takarékosság és szerénység jellemzik Sopron polgárságát, amelynek a zenekultúrára való kiváló hajlandósága régi időktől fogva ismeretes. A lakosság eme jellembeli tulajdonságainak hű tükre a város külső képe is, amely szerencsés vegyüléke a magyar és német művészi törekvéseknek.

Aki megértéssel és főként szeretettel tanulmányozza végig e füzetet, az, meg vagyok győződve, keresni fogja az alkalmat, hogy Sopronba mehessen. Városunk örömmel öleli keblére a hozzá közeledő érdeklődőket, sőt a trianoni békediktátum folytán hazátlanná lett sok-sok magyarnak új szeretetteljes, meleg otthonául is kínálkozik, mert Sopron csendes, patinás levegőjében leghamarabb föllelhetik megkínzott lelkük harmóniáját.

VITÉZ SIMON ELEMÉR

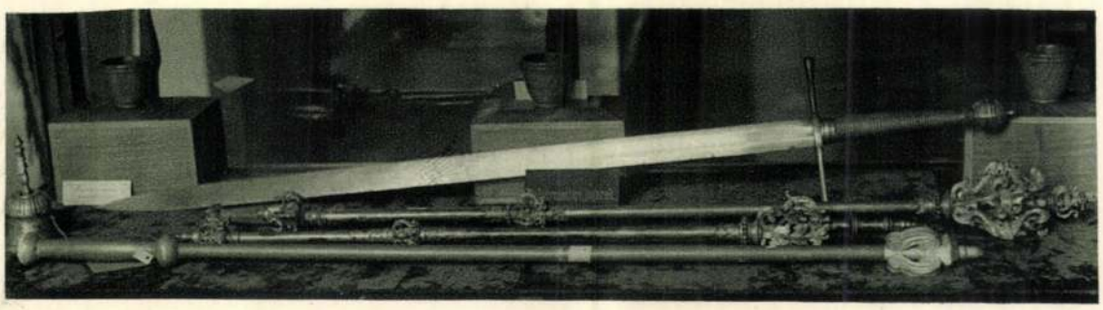

A POLGÁRMESTERI ÉS VÁROSBÍRÓI JOGAR, VÁROSBÍRÓI KARD. 1642
Városi múzeum

Magyar Művészet
1928. 7-7.

A SOPRONI RÉGI VÁROSHÁZ. Nyugati oldal
Fölvéve 1887. évi december hóban

A SOPRONI RÉGI VÁROSHÁZ. Lebontva 1894
Fölvéve 1891-ben

A MI VÁROSUNK

Aristoteles a városépítés alapelvéül azt a tételt állította kortársai elé, hogy egy várost úgy kell megépíteni, hogy abban az emberek a biztonság érzése mellett boldogan élhessenek. A régi Sopron ezt az elvet követhette, amidőn a finoman ívelt utcasoroknak a vonalait megvonta és azoknak az épületeknek az alapjait lerakta, amelyek ma is gyönyörűséggel töltik el a szemlélőt.

A régi Sopron tudatában lehetett annak, hogy a *városépítés* nem csupán műszaki kérdés, hanem egyúttal *művészi feladat* is; erre vall az a sok művészeti emlék, amely jórészben sértetlenül maradt meg napjainkig. Nemes életfelfogás, finomult szépérzék sugárzik ki ezekből az alkotásokból. Az utcáknak ily ívalakban való megépítése talán folyománya volt az akkori korviszonyoknak, amelyek a polgárságot a gyakori ellenséges támadásokkal szemben való hathatós védelemre kényszerítették; az a tény azonban, hogy e munkával kapcsolatban ritka festői helyzeteket teremtettek, kétségtelen bizonyítéka annak, hogy Sopron polgársága már akkor is magas kultúrfokon állott és hogy a szép iránt való érzék vezette a városépítésben is.

Sopron gazdag levéltárában még ma is őriznek a XV. és XVI. századból való hatósági intézkedéseket, amelyek a város külső képének tetszetős kialakulását és csinosítását célozzák.

Különös gonddal és finom érzékkel építették meg templomaikat és középületeiket. Ezek között a 90-es években — sajnos — lebontott régi városháza, továbbá a bencés- és a Szent Mihály-templom a hazai építészetnek remekművei. A külső kiképzésnek megfelelő a belső dekoratív megoldás is. Ezeknek részletes ismertetése feladatom körét meghaladja. Ezért e tekintetben utalok az e műben közölt és hivatott tollból származó ismertetésekre és a benne hozott képekre. A hatás, amelyet ezek az építészeti alkotások a szemlélőre gyakorolnak, csak akkor teljes, ha abban a festői környezetben látjuk azokat, amelybe beillesztették.

Aki a hazai művészeti emlékek iránt érdeklődik, az ne sajnálja a fáradságot és nézze meg a helyszinén az építészeti emlékeknek azt a gazdagságát, amelyet Sopron ősi falai között megőrzött.

Fölötte érdekesek a belvárosnak nagyobbára a XV. századból származó magánházai a loggiás udvarokkal. Ezeknél a firenzei típus az uralkodó, amint általában az építkezésnél az olasz hatás feltűnő.

Festői látványt nyujt a renaissance és barokk stílusú épületek egész sora. Különösen figyelemreméltó a Stornó-ház, a káptalan, a herceg Esterházy-palota, a Lunkányi-, a Schwartz-ház. Mindezek arról a jómódról tanuskodnak, amelyben valaha a soproni polgár élt és arról a fejlett ízlésről, amellyel otthonát berendezte. Ezeket az épületeket az egyszerűség és a nyugodt hatás jellemzi. Jól tagozottak és arányos a felépítésük. Megragadóan szépek e házak kapui, amelyek nemes vonalaikkal harmonikusan símulnak a homlokzati kiképzéshez. A legszebb kapuk: a bencés székház, a Somogyi-ház, a herceg Esterházy-, a Töpler- és Schwartz-ház kapui. Beszédes tanui ezek az akkori soproni kőfaragó ipar fejlettségének. Sopron a szép kapuk városa.

Azokban az időkben Sopron megerősített hely volt. Hatalmas bástyagyűrű és várárok vette körül a belvárost. Amikor az erődítés jelentősége megszűnt és a növekedő forgalom megkívánta a maga jogát, a bástyákat javarészt lerombolták és a várárkot betemették. E várárok helyén keletkezett a mai Várkerület árusító üzlethelyiségekkel, ahol a város kereskedelmi forgalma bonyolódik le. A várárok vonalában épült továbbá az Ógabona-tér és a Széchenyi-tér, amely terek az említett Várkerülettel együtt körutat alkotnak. Ebbe a körútba torkolnak a külső városrészeket egybekötő utak.

Érdekes, hogy ezeket az összekötő utakat nem sugárszerűen és egyenesen, hanem rendkívül sok vonaltöréssel vezették.

Kétségtelen, hogy ezeknek az utaknak és utcáknak ilyképpen való megépítése nem a véletlennek, nem a megfontolás hiányának az eredménye és talán nem tévedünk, ha azt annak a körülménynek tudjuk be, hogy létesítésük idejében még gyakoriak voltak a háborús veszélyek és így a hathatósabb védelem szükségessége kényszerítette az embereket törtvonalú utak megépítésére. Lehetséges azonban az is, hogy az utcákat azért építették tört vonalakban, hogy ezáltal is védekezzenek a gyakori zord szélviharok kellemetlensége ellen. Egyébként akármi volt is az oka ennek, tény az, hogy Sopronban alig van egy-két nyílegyenes utca. Ezt igen gyakran rótták fel hibául. A magunk részéről ezt inkább előnynek tartjuk, mert véleményünk szerint a törtvonalú, helyesen ívelt utca az egyes épületek artisztikus hatását jobban juttatja érvényre és az utcakép egyhangúságát enyhíti. Előnye e vonalvezetésnek végül még az a tapasztalati tény is, hogy az egyenes út fárasztóbb, ridegebb, mint a törtvonalú.

A város új szabályozási tervének a megalkotója, néhai *Wälder József* városi főmérnök, talán e régi íves utcakép szépségének hatása alatt állott, amidőn az új szabályozási tervben is az új útvonalakat következetesen enyhe íveléssel, tengelyáthelyezéssel, tengelyhajlítással vagy homorú oldalfalakkal rajzolta meg.

Az utak törtvonalú vezetése folytán sok beszögelő hangulatos utcarészlet keletkezett, amelyet egy-egy magányosan álló hársfa vagy kisebb ültetvény élénkít. Az utcák fásítása és a forgalmi vonalak holt részeinek megfelelő parkozása nagy mértékben enyhíti az épületek kőtömegeinek rideg hatását. *Az utolsó félszázad alatt Sopron majdnem minden fásításra alkalmas utcáját befásították. E téren a Soproni Városszépítő Egyesület fejtett ki dícséretes tevékenységet. A soproni városépítő épp e fásítással törekedett a lehető legnagyobb hatást a legcsekélyebb költség mellett elérni* és ezáltal sikerült is hatásosan összehangolni a silhouetteket az architektúra vagy a plasztika sérelme nélkül.

Sopron gazdag multja és e mult értékes öröksége a mai kor városépítőjét fokozott figyelemre és körültekintő óvatosságra kötelezik akkor, amidőn a jövő városépítő terveit megalkotja; féltő gonddal kell őrködnie ezeknek az értékeknek sértetlen fentartásán és finom érzékkel kell rendelkeznie, hogy majd *az újat harmonikusan beleilleszthesse a régi keretbe.* Bizonyára nehéz, de szép feladat, amelynek sikeres megoldásáért alkotóját sok generáció hálája kíséri majd.

A 90-es évek rideg józanságának és célszerűségi törekvéseinek sok pótolhatatlan, értékes építészeti emlék esett áldozatul. Ez a kor a régi Sopron talán legérdekesebb és legértékesebb részét, az Előkaput, a régi városházát, a város kapuját festői bástyáival lerombolta, megsemmisítette. Hihetetlen érzéketlenség vezette ezt a kort, amelyről joggal elmondhatták, hogy többet rombolt művészeti értékekben, mint a 30 éves háború, és hogy a városépítésben erőszakkal, szándékosan kioltotta a poézis utolsó szikráját. Szeretnők hinni, hogy e kor romboló hatása, lelketlensége végleg megszűnt és a városépítésben újból a festői, poetikus törekvések diadalmaskodnak, mert az ember a művészet és a költészet szellemi táplálékát épp oly kevéssé nélkülözheti, mint a mindennapi kenyeret.

Sopron építő hatósága áthatva azoknak a nagy értékeknek jelentőségétől és tudatában annak a felelősségnek, amely ezeknek a nagy értékeknek a gondozásával jár, különös gonddal intézi az ezzel kapcsolatos ügyeket. Így *régi házakat csak külön engedéllyel enged tataroztatni. Hogy e tatarozási munkálatok közben az épületek homlokzati díszítései avatatlan kezek által el ne rontassanak, vagy meg ne semmisíttessenek, a tatarozást csak úgy engedi megkezdeni, ha előzetesen az épület homlokzatáról megfelelő fényképfelvételt mutatnak be. A tatarozási munkálatok közben pedig szigorú ellenőrzés folyik azirányban, hogy a munka szakszerűen végeztessék.*

Sopron újabban a Nyugati Alpok végnyulványait alkotó soproni hegység aljában elterülő Lövernyaralótelep irányában fejlődik, amelyet a fenyveseket szelő nagy körút szegélyez. Egészen új városrész keletkezett itt *kertváros jelleggel,* villaszerű épületekkel. E városrész kertváros jellegét zavarja némileg az a körülmény, hogy takarékossági okokból egynéhány utcára

a zártsorú építési kötelezettséget állapították meg, továbbá az a körülmény, hogy az építési telkeket túl kicsire méretezték.

E hibák ellenére e városrész is kedvesen illeszkedik *Sopron kies, erdőborította hegyekkel koszorúzott környékéhez.*

A városfejlesztési terv[1] Sopron szép tájképét megőrizni igyekszik azáltal, hogy a magasabban fekvő dombos részeken a villaszerű beépítést követi. A tájkép szépségének emelése céljából a városfejlesztési terv a város körül emelkedő dombok legmagasabb pontjain messzelátók, mulatóhelyek, esetleg nagyobb kastélyszerű villák építését célozza.

A Wälder-féle fejlesztési tervben a közés magánépítkezések részére megnyíló területeken számos forgalmi, *dísz- és park-tér* terveztetett zártsorú építkezéssel a közterek zárt jellegének megóvása végett.

Figyelmet fordít a terv arra is, hogy az utcák hosszirányukban ne legyenek domborúak, hanem vagy homorúak vagy legalább egyenlő esésűek, azért ahol vízválasztót utcával kell átvágni, tengelyáthelyezést, erősebb tengelyhajlást vagy tengelytörést alkalmaz.

Változatos és hangulatos utcaképeket a fejlesztési terv azáltal ér el, hogy az utcavonalakat kanyarodásokkal a terephez símulva vezeti és hogy nem erőlteti a homlokzatok egyenességét és párhuzamosságát; változatosságra törekszik azzal is, hogy *számos utcát előkerttel tervez* és pedig az észak-déli irányban elhúzódó utcáknál mindkét oldalon, a kelet-nyugati irányú utcáknál pedig csak a nap sugarainak kitett oldalon.

Sopron városfejlesztési terve bő alkalmat nyujt az építésznek, hogy művészi felfogását teljes mértékben kifejthesse. A művészi ambíciót kívánja felkelteni a városi hatóság azáltal, hogy időközönként *szépségdíjak kiosztását tervezi építészek, építőiparosok, esetleg háztulajdonosok közt,* akik a legszebb házakat építették és akik a művészi munkájukkal a város külső képének csinosításához hozzájárultak. E célt szolgálja továbbá az az intézkedése a városnak, hogy az egyes háztömbök beépítésére nyilvános tervpályázatot tart. A városlorony aljában ez évi október hó 14-én avatott *hűségkapu*[1] felállításával kapcsolatban e környék művészi megoldása végett legközelebb kiírják a pályázatot. Ha Sopron városépítésében e kérdés művészi oldalát továbbra is kellő figyelemben részesítik és a művészi erőket a kérdés megoldásába fokozottabb mértékben bevonják, Sopron, Trianon ellenére is, legalább alaki vonatkozásban még ma is épp oly sok szépet alkothat, mint a régi Sopron, mert *a természetadta gyönyörű keret megvan hozzá.*

DR. HEIMLER KÁROLY

[1] Lásd Wälder József városi főmérnök: Indokoló jelentés Sopron szabályszerű és fejlesztési tervéhez.

SOPRON VÁROS TÖRTÉNETE

Sopron város történetét röviden úgy összefoglalni, hogy nagy vonásokban azok előtt is érthetővé váljék, akik eleddig vajmi keveset hallottak e városról, jóformán lehetetlen feladat, mert nagyon gazdag az anyag, amelyből válogatni kell és aránylag kevés az, amit néhány oldalon el lehet mondani.

Mivel Sopron művészettörténeti szempontból említésreméltó alkotásainak az ismertetése ez alkalommal a cél, ennélfogva nekem is az a törekvésem, hogy a város történetének e vázlatában, amennyiben csak az lehetséges, a művészettörténeti emlékek keletkezésére, fentartására, esetleges pusztulásaira és az azokkal kapcsolatos körülményekre különös figyelmet fordítsak, hogy így e rövid történelmi visszapillantás Sopron műemlékeinek ismertetésénél és értékelésénél a szükséges előismereteket megadja.

*

Sopron területén az ú. n. *neolith-korról* kezdődően állandóan nyomon kísérhetjük az emberi élet alkotásait különféle leletekben, melyekben főleg a hallstatt-kori és a La Tène-kori idők nagyon gazdagok, de csak a kelták letelepedésével veszi kezdetét a történelmi idő, melyet az írás tudása különböztet meg az előző korszakoktól, összefoglaló néven a praehistorikus kortól. A kelták vetik meg Sopron alapjait és tőlük származik Sopron legrégibb neve: *Scarbantia*, mely nevét változás nélkül átveszik a keltákat leigázó rómaiak is, kiknek uralma alatt virágzásnak, fejlődésnek indul, úgy hogy oppidum-ból municipium-má, azaz önkormányzattal bíró vidéki várossá küzdi fel magát. A római birodalom bukásával Scarbantia is romhalmazzá válik. E romokon új élet az avarok hatalmának megtörése után beköszöntő frank-germán korszakban sarjadzik ki, kiktől Sopron másik neve: *Ödenburg* ered. A zsenge frank-germán telepet elsöpri Árpád honfoglaló magyarjainak győzelmes előretörése anélkül, hogy e név feledésbe merült volna, miként Scarbantia esetében történt és anélkül, hogy a vezérek korában kimutatható lenne e helyen a magyarok letelepedése.

Egy évszázadon keresztül Sopron a magyarok elővédelmi övébe esett, mígnem Szent István király harmadszorra újból feltámasztja romjaiból; ekkor kapja a *Sopron* nevet és, mint a hasonnevű megye központja, azonnal jelentős szerephez jut, melyet csak emelt az a körülmény, hogy határszéli fekvése volt. Így lett Sopron, mint *királyi vár*, a megalakulásának első pillanatától fogva a nyugat felé az ország kapuja és erőssége, átvévén a vezérek idejéből a mai *Kapuvár* szerepét és e hivatásának a mai napig hűségesen meg is felelt.

A jelenlegi belváros területén fekvő királyi vártól teljesen különváltan, kisebb távolságban az idők folyamán egy falu alakul ki, melynek lakói nagyobbrészt német származású iparosok és kereskedőkből kerülnek ki, akik megvetik a mai Szt. Mihály-templom és mellette a csontház szerepét betöltő Szent Jakab-kápolna alapjait: ezekben és a még II. Endre király által Sopronban a bécsi-kapu védése céljából letelepített János-lovagok által felépített Szt. János-templomban kell látnunk Sopron legrégibb műemlékeit, ha a mai formájukban későbbi idők alkotásainak is látszanak.

A királyi vár mellett meghuzódó falu túlnyomóan német lakói szívvel-lélekkel hű alattvalói voltak a magyar királyoknak, mely érzelmüknek mindannyiszor fényes tanujelét adták, valahányszor nehéz idők jártak Szent István országa fölött. Így IV. Bélát Harcias Frigyes osztrák herceg ellen való hadjáratában oly önfeláldozó hűséggel segítették, hogy a király erre még az események után több mint két évtized mulva is a legnagyobb elismeréssel gondolt vissza és elismerésének jeléül 1269-ben a soproni lakosoknak adományozta a szomszédságban lévő királyi udvarnokok földjét (a mai Hofäcker-dülőt), 1277-ben pedig IV. László király Sopront városi rangra

SOPRON ELLENÉBEN

Írta NÉMETH LÁSZLÓ

Aki Kazinczy vonzó élettörténetének, a «Pályám emlékezeté»-nek nekivág, meglepetten hallja, milyen vastag ómagyar környezetben töltötte a mi nagy finnyásunk első gyerekkorát. Kálló, Várad és Károly szögében állt a sömjéni kúria, melybe a leányait sorra kiröpítő Bossányi-nagyapa legalább egy fi-unokát követelt vissza. Az idegen ajkú ember még a hegynél is ismeretlenebb dolog volt ebben a lapos Biharzugban. A kis Kazinczy nyolcéves koráig egyebet sem hallott magyar szónál. Az öreg Bossányi, a híres Baranyai vicispán legkedvesebb barátja, nádas, vályogos házban székelő pátriárka, aki ménesét, gulyáját örömére tartja, az ítélete alá küldött parasztokat nagy villámlás, mennydörgés közt, inkább félelmetesen, mint rettenetesen, bottal büntetgeti, s ha megbosszantják, otthagyja Nyitrában tekintélyes örökségét. Kazinczy legjobb színeivel festi ki a nyusztsinkóban, vasszín mentében járó öregurat, aki a lajblit éppúgy kártékony módinak nézte, mint más öregek egy nemzedékkel később a pantalont. Elidőz órjás nyakkendőjénél, melybe remegő cselédeknek kellett őt belegöngyölni, visszaemlékezik körmevonására, mellyel az íródeáknak a levélen a címzés s a kelet helyét megjelölte. Bátyámuramos, hugomasszonyos (s nem kisasszonyos) magyar globus volt ez; az erlangi német s lipsiai diákujság az ámbituson ülő férfivilág titka maradt, míg a nagyanya csak «olvasni tudott, nem írni is». A kis Kazinczyból még a társadalmi emelkedés iránt fogékonyabb apa is generálist csinálna elébb s csak az új könyvbarát korszellem hatására békél meg vele, hogy a kis ember, aki a könyvet a súlyosabb hadi maskaránál jobban kedveli, híres könyvcsináló legyen. Ez a magával elégedett magyar világ övezi később Sárospatakon is, ahol a Késmárkot német szóért megjárt diák az első s soká az egyetlen, aki a tokosok nyelvét beszéli. Érdekes követni, hogy húzza ki őt idővel az akkor még elmaradt iskolának holland és helvét tudóslomokkal tömött könyvei közül egy példány göttingai almanach (s a kényesebb apai vér) elébb Gessner, majd a német irodalom érzékenyebb másod-, sőt elsőrendű nagyságai felé. Az ember, amikor íróvá lesz, szeret egy más világba lépni, mint amilyenben addig élt s az ifjú Kazinczy, Bihart és Patakot maga mögé tolva, a Magyarországon előkelő baráti körökben mutatkozó jozefinizmus fénye felé röpül. Így kerül a század nagy szabadkőműveseivel, Pászthorvval, van Swiethennel, Báróczyval, Törökkel ismeretségbe, barátságba. Eleven, apró személyében a tizennyolcadik század választékos társasérzékét kapcsolja össze az idill-írók ízléses érzelmességével.

Ha a tizenkét évvel fiatalabb Berzsenyi ifjúkorát kutatjuk, épp az ellenkező tünemény lep meg. Az a világ, amelybe Berzsenyi beleszületett, sokkal közelebb állt, mint hinnők, a Kazinczytól áhítotthoz. Az akkori Magyarországnak egy népcsoportja sem volt olyan szoros szomszédja az emelkedőben levő német kultúrának, mint a nyugatdunántúli luteránusság. Fővárosa Sopron, Bécsnek tőszomszédja, s a felekezeti kapcsolatok jóvoltából a német szellem két székvárosának, Jénának és Göttingának tanítványa. Hányan tekinthetnek vissza ma közülünk, középosztályban született magyar írók közül olyan tanuló multra, mint Kis János, a szentandrási Festeticsek jobbágyának a fia, idővel soproni püspök? Miután Magyarország luteránus nagyjait végig «albizál»-ta, Göttingában húsz társával örvend a magyar deákok becsületének, s az «ifjabb szeszű» Jénában Schiller fejedelem lábainál ül. Ez a fiú, aki csak hat évvel volt Berzsenyinél idősebb, s mint grammatikus a Sopron alatti nyelvhatáron elszorult szívvel búcsúzott a magyar szótól, az önművelődésre serkentő környezetben csakhamar franciául, angolul olvas, — s öregkorára maga is németül prédikál. Eschenburg nevezetes «Beispielsammlung»-ja a német költészet szemelvényeivel épp úgy kéznél van ebben a Sopronban, mint a nógató német példa, mely Kist s társait egy önmívelő társaság felállítására készti. Kazinczy méltán irigyelte később a luteránusokat: a könyvnek, s általában a tudós érdeklődésnek nagy polgári becsülete volt köztük. Kis s Berzsenyi közös tanárának Vietorisznak szép gyüjteménye (sok hungarikával) az új Nemzeti Múzeum fontos törzsanyaga lett; a Kisféle gyermek-ifjúnak pedig elég volt egy apró könyvet összeeszkábálni, hogy az Bécsben kiszedett, s szépen honorált szerzővé tegye. Vas, Győr, Zala, Veszprém megyék luteránus községeit ez a Sopron látta el Németországot járt lelkészekkel, a Kazinczytól irigyelt kapcsolat pedig még a siratókba is bekerült. «Göttinga, ó dicső tudomány kormánya, melytől elválását szivem most is bánja», zengette Ráth György a híres nemesdömölki pap, Perlaky fölött.

De nemcsak a pap-féle ember fohászkodhatott innen teljes polgárjogon a művelt tizennyolcadik századhoz: «Idvez légy, nagy század, emeld fel fejedet» — a négy megyét végig paposkodó Kis János a vidéki nemesség körében is talál mindenütt művelt urakat, akik nemcsak szép nyájas elméjét tudják

---

Áprilisban jelenik meg

Németh László: Berzsenyi. Franklin-Társulat kiadása.

Tükör 1938. április

lyost régi takarókból. Elhatározta tehát, hogy elvándorol.

Hosszas kutatás után talált is egy még erős vitorlás hadiszánkót, amely kellően fel volt szerelve egyenesre vert kaszákkal s úgy hatott, mint egy csillogó tüskéiben kopaszodó sündisznó. Ami még fölfalhatót talált, berakta s egy sötét hajnalon, amikor vad erővel fujt a keleti szél, útrakelt. A hatalmas hátszél villámgyorsan repítette nyugatnak az egyetlen járható síma úton, a Duna jegén. Sehol egy élőlény, sehol egy ködoszlop. A szélvihar úgy ragadta, hogy oda kellett kötnie magát az árbochoz, hogy le ne sodródjék a szánkóról.

Prémes pápaszeme mögött vért könnyezett a szeme s a vitorlás szán repült vadul, könnyen, szédítő iramban. A nap járását figyelve kormányzott Akárki János úr egyenesen nyugatnak. Mióta repült, órák vagy napok óta, maga sem tudta. Egyszerre csak hatalmas meredek tornyosult eléje, közepén egy acéllemez-símaságú gleccser-vonulattal. Egyenesen nekihajtotta szánját, amely suhanva kaptatott fel a meredeken, mint falramászó macska. A csúcsra érve, a szán orra előre billent s a hegy másik oldalán leáramló jégárvonulaton mint a villám csúszott a lapály felé . . .

Hahó! Hahó! Amott a távolban a hómezőn földszint roppant kiterjedésű rózsaszín derengés erősödött, pirosodott a leszálló alkonyatban. Ó, hisz még egy napja sincs, hogy repül a szánján. Az a rózsaszín nem északi fény, értelmes és szeszélyes a kiterjedése, tehát emberi alkotás! Ember? Hát itt még élnek emberek . . .

Hurrá! — kiáltott volna lelkesülten, de szánja alól hirtelen elfogyott a jég, a száguldó vitorlás hirtelen megfeneklett valami fekete latyakban, ő orra bukott az árbochoz kötöző kötelek tompa reccsenésében.

Elveszítette eszméletét.

Mikor magához tért, egy rendes régi szoba diványán feküdt s körülötte franciául beszélő csinos bőr-szőrmehímzéses ruhájú eszkimók álltak. Meleg folyadékot töltöttek a torkába, röviden közölték vele, hogy Párisban van, a város leköltözött a föld alá a régi földalatti vasút járataiba, amelyeket messziről idevezetett forróvízzel fűtenek, a rózsaszín derengés a város fölé boruló mesterségesen kellőre vékonyított jégtető, hatalmas periszkópokon kémlelik föld alól a közeli és távoli környéket, látták szánkóját megjelenni a Vogézek tetején, a város körül a medvék és esetleges idegen támadók ellen védelmül mesterséges meleg mocsarat csináltak, abban feneklett meg szánkója, a föld alatt termesztenek ennivaló növényeket, nevelnek vágásra jegesmedvebocsokat, na most csak aludjék békén, reggel ébresztőóra fogja fölkelteni, pá és au revoir!

Ezzel eltolongtak és ő elaludt. Hosszú idő mulva hallotta az ébresztőóra berregését, de nem mozdult, úgy tett, mintha aludnék. Csakugyan el is alszik, alszik is félig, ébrenlét és álom között kábán, amikor egy hideg kéz a dunyha alá nyulva vállon ragadja s Akárki Jánosné kiabáló hangja hallatszik:

— Ébredj, János, már egy negyedórával ezelőtt szólt az ébresztő, újra elaludtál, a fürdőszobában be van fűtve, kész a teád, siess.

Akárki János úr kábán felül az ágyában s tétován kérdi:

— És hol van a vitorlás szánkóm?

— Tessék? — riad rá gyanakodva a felesége.

Akárki János úr megdörzsöli a szemét s zavartan mondja:

— Azt kérdezem, van piritós kenyér is?

— Van, csak siess, elkésel a hivatalból — sürgeti az asszony.

— Te, Zsuzsi, hogy én mit álmodtam! — kezdi a mesét, most már teljesen felébredve, Akárki János.

— A fene kíváncsi most a te buta álmaidra, mindjárt félnyolc — ripakodik rá a felesége s lerántja Akárki János úrról a dunyhát.

Gyűlölt táj

Emberek! Lehet-e tájat, habzó vizet
nyugtalan utakat és szelíden
meghajló virágokat gyűlölni?
Vércseppnek látni az ösvényt szegő
sombokrok érő gyümölcsét
és tüskehalomnak a pázsit bársonyát?
Lehet-e ellenség a fa békés oszlopa,
az árnyat nyújtó baráti lomb
s a rezgő füvektől tarkáló domb?
Mert én azt a tájat gyűlölöm,
hegyoldalát, karcsú útait,
tavát, melyen lótusz ringatózik
és hattyú mártogatja szép nyakát.
Mosolyt feszített számra a türelem
és dícséretet ajkamra a megszokás,
— de vércseppek ringtak a szederindákon,
a lótusz kelyhéből mérges gőz lövelt,
a fák baráti arca torzan tükröződött,
bomlott szirének tánca zúgott lent
és csónakunk sodorta nyálkás rémület.

Akkor tudtam meg, ott a fűz alatt,
hogy idegenebb vagyok neked,
mint kezedből a vízbe hulló kődarab.

Nagy Méda.

a társalgásban lekötni, de sokszor, mint nagy könyvtárak urai, vagy érdekes figurák, még ennek a világjárt elménck is új tápot adnak. Az életére visszapillantó aggastyán, akiben kortársai a wakefieldi lelkész vérmérsékét ismerték fel, a negyvenes években írt emlékiratában egymásután vonultatja fel a régi, kiművelt főket. A nagy hitbizományok szabad gyepüiben élő luteránus középnemességet, s a vele rokon pápista családokat, amilyenek a Kisfaludyak, ha nem is mohó könyvfogyasztóvá, de elmélkedő, művelt formák közt élő réteggé nevelte a sok köztük forgó pap, belejük házasodott német polgár, közébük telepedett idegen úr és katona. A magafajta falusi pipásnemeseket gúnyoló táblabírótól gróf Porciáig, aki Napoleon császárságát megjövendölte, vagy Kis Görbőnek, «ad res agendas natus», de szabadszájúsága miatt a szolgabíróságból kitett uráig egész sora az Európától érintett elméknek. Az arisztokraták közt (luteránusok és pápisták) is igen sok jóravaló akad. Báró Prónay Sándor a kővágóörsi lelkészt felügyelve verset talál a hálójául rendelt dolgozóban s azt másnap mint álmában tanultat mondja fel papjának ; a keszthelyi Festetics, noha intézője ruhás kosárban hordja tőle a könyvet, mindenkire találó megjegyzést tesz ; a szentandrási gróf, művelt fia kedvéért, az öreg jobbágyot is vendégül látja asztalánál.

A Berzsenyi-család is ehhez a Janus-létű, egyrészt Sopron főváros, s a német polgári sor, másrészt az ezerholdas rendi élet felé néző luteránus középnemességhez tartozott. Az utolsó száz év során az ő vérükbe is elég sok német vér keveredett. Az egymás közt házasodó Barcza, Vidor, Káldy, Ostffy, Mesterházi, Gömbös, Berzsenyi családfákon nem ritka a Stettner, Ungar, Leinvetter-féle név. Különös szokása volt ennek a rétegnek, hogy az úgyis elég szűk nősülési körön belül bizonyos familiák többszörösen is összesodrották a vérségi szálat. Egyes családok helyett három-négy családból álló, egymás vérét cserélő család-fonatokat találni köztük. Ilyen állandó, s többszörös vérségi kapcsolatban állt a Berzsenyiekkel a dukai Takács és a Thulmon-család. Dukai Takács Judit, az írónő például, nemcsak Berzsenyi feleségének volt unokahúga, hanem magának Berzsenyinek is többszörös vérrokona (legközelebb úgy, hogy mindkettőjük anyja Thulmon leány volt. Ezenkívül Berzsenyi anyai nagynénje is Takácsné stb.) E három összefont család közül az egyik, a somogyi Thulmon, német származás s csak a tizenhetedik század második felében szerezte meg a magyar nemességet. Berzsenyit tehát származása is előkészíthette bizonyos fokig, hogy a Kazinczy útján otthonosan mozogjon. Méginkább a családi színvonal. A dukai Takács, Berzsenyi, Thulmon dinasztia aránylag magas házi műveltségére vall, hogy nemcsak Judit lett már gyermekként költőnő s zeneszerző, hanem a Thulmonok közül is kipattant később egy írónő : Thulmon Jozéfa. Hetyén megnéztem a cselédházzá süllyedt Berzsenyi-kúriát ; egyetlen megőrzött szobájában a többszörös bolthajtás s a mennyezet dísze tanult pallérra s igényesebb gazdára vall.

A soproni evangelikus líceum belső kapuja Foto Diebold K.

S lám, ebbe a környezetbe letéve s ilyen vérségbe ágyazva, Berzsenyi mégis épp ellentett irányban áramlik sorsával s minden hajlamával, mint azt egy környezet és vérasztrológus kiszámíthatta volna. Hogy a környezet erősen hat az íróra, bizonyos. Csakhogy többnyire nem az a környezet, amelyet kap, hanem amelyet választ. Már pedig az írók szívesebben választják azt, amiről álmodozhatnak, mint amibe beleszülettek. Így húzódik Kazinczy Patakról van Swieten és a bécsi Belvedere felé, s így magasztalja Berzsenyi Sopron alatt a rendi Gvadányit.

A baj különben, úgy látszik, örökletes volt ; a visszasüppedés a vidéki gazda tudós komorságába már az apával kezdődött. Egyházasnagyberzsenyi Berzsenyi Lajos diplomájára ügyvéd volt, foglalkozására gazda, világnézetére sztoikus, családi állapotára basa. Valami sok öröme nem telhetett ez életben ; tanulmányai a hetyei csöndbe temetődnek ; özvegysége hosszabb lesz házasságánál ; egymag-ember s fiával mégis összevész ; évekkel a halála előtt már ágyban fekvő s a köszvényt nyögő halott. «Így érdegélsz halni házi ispotályban» emlegeti őt sógornője temetésén a búcsúztató. Valami kitűnő gazda sem lehetett : fiára az összes előtte élt magyar poéták sem hagytak több gondot és hosszabb programmot, mint ő, az általa elzálogosított földek kiváltásában. Különös az is, amit a fiával művel ; mint gyengét tizennégy éves koráig otthon erősíti, úgyhogy a gyerek (ha

igaz!) meglehetős vénen kerül Sopronba grammás diáknak. Berzsenyi nagy idegenkedése a gyermeki agy korai megterhelése ellen, szintén apai örökség. A soká elhúzódott szabad csatangolásokat Dániel testi gyengeségén kívül, az apai filozófiának köszönhette, mely a szabad nevelési elveket nem tudni hány percentben merítette a klasszikusokból, a magyar nemesi gőgből, vagy a korszellem szárnyán érkező Emile-ből. Berzsenyi első nevelői (ha nem csalódunk) a testvértelenség, a sok szabad idő s egy komor apa voltak. Ezek közt lett magános ember, kalózelme s a fátum árnyékát hordozó kedély. Ha a lángész önmagában nem is kóros, szüksége van az elszakadásra, melyben fölös normalizáló befolyások nélkül tenyésztheti ki túlságait. Berzsenyinek először ez a különc apa engedte meg a szakadárságot.

A gyermekkor után, mint tudjuk, a tanulóévek következnek s a Berzsenyivel foglalkozók e ponton valóban kocsira is ültek, hogy Sopronba kövessék a Dani fiát a liceumba beadó apát. Mi mielőtt kocsira ülünk, előbb azt akarjuk látni, hol is van ez a Sopron ; a Fertő mellett avagy a mondában. Berzsenyi életéről igen keveset tudunk ; apró irodalmi ajtónyitók több életrajzi nyomot hagytak, mint e költőkirály. Ifjúságáról igazán alig maradt fenn több, mint amit ő leveleiben Kazinczynak szűkszavúan kiadott. Döbrentei, aki mint földi és rokon sok mindent összeszedhetett volna, kötetet tevő nyelvész és pletykász jegyzeteiben alig-alig ejt el használható adatot. A kortársak ritkán érzik a velük élők életmozzanatainak becsét — (ki vezet például naplót a Nyugat íróiról, holott egy jövő irodalomtörténész vért fog izzadni, minden fennmaradt sorért). Berzsenyi azonkívül el is volt temetve, — életében a falujában, holta után az ország közönyében. Amíg itt volt, roskatag hidakon nagy kerülővel vitt hozzá az út, úgyhogy a kíváncsi Kazinczy is meghalt, anélkül, hogy látta volna. Halála után pedig szemnek valóbb, parádésabb életek kötötték le az emlékgyűjtők figyelmét. A széphalmiakon kívül levelei is jórészt elvesztek! Későn, 1860-ban adott ki Toldy néhány elkallódott darabot. Ha Noszlopy, a Berzsenyivel atyafi ujságíró, még a nyolcvanas években is érdekes adatokkal szolgál, s a Berzsenyi-ház padlását felkutató kiadó ma is talál nemcsak Berzsenyi könyvtárából ittmaradt munkákat, de kiadatlan Berzsenyi verset is, mennyi mindent gyűjthetett volna össze a mult század derekán a Berzsenyi-kultusz, amikor a családi papírok még együtt s a Berzsenyi lábánál ülő gyermekek életben voltak. Csakhogy ez a kultusz avval az emlékkel mérhető, amit állított s így megérthetjük, hogy Berzsenyi életírói, akik az élet szakaiból készen kapták a fejezetcímeket, mohón vetették maguk arra a néhány megjegyzésre, amit ifjúságáról Berzsenyi odadobott.

Már pedig Berzsenyi, mint önmaga életírója, némi kétellyel olvasandó. Egy költő mindig jobb mondateremtő, mint történetíró s Berzsenyi különösen. Az ő ifjúságát festő helyei 1809. utánról származnak, amikor mint költő, fővonásaiban már kész volt s az életével nem is igen kezdhetett mást, mint hogy e költő-képhez hozzáköltse. Levelezőtársa, Kazinczy, az új barát, ifjúságáról semmit sem tud, vagy ha valamit kipuhatolt mégis, az nem dicsőséges. Berzsenyi a semmit és ezt a lappangó valamit népesíti be s okolja meg abban a szétszórt, s elég szűkszavú költeményében, melyet Berzsenyi-mondának lehetne nevezni. Hogy ez a monda valóban monda s tényeket oldott fel oly mesékben, melyekkel a költő a maga géniuszát magyarázza, apróságokból is meglátható. «Én május 6-án leszek 29 esztendős», — írja Kazinczynak, első ismerkedő leveleik egyikében. A levél 1809. januárjában kelt s Toldy Ferenc aki jó számoló volt, e levél alapján Berzsenyi születési évét, versei kiadásában, «Kézikönyve» adatával szemben, 1780-ra teszi. Az előkerült keresztlevél azonban Döbrenteinek és a «Kézikönyv»-nek adott igazat, Berzsenyi május 6, vagy 7-én, de 1776-ban született. Ez a feltűnő tévedés a hagyatékot rendező Toldy s a költő László fia közt is levélváltás tárgya lett. Berzsenyi László azzal magyarázza apja botlását, hogy a családi iratok nagyatyja haláláig Hetyén

Kazinczy Ferenc (Kinninger rajza)

maradtak, s csak 1819. táján kerültek apjához Niklára. Fiúi kegyelethez méltó magyarázat, de nehéz elfogadni. Öreg kukoricacsőszök tévedhetnek éveik számításában, de hogy egy soproni diák a tulajdon életkorában négy esztendőt hibázzon, alig hihető. Amikor Berzsenyi 1794-ben katonának jelentkezett, tizennégy s nem tizennyolc évesnek hitte magát? Valószínűbb, hogy a bemutatkozásnál Berzsenyi megfiatalodott. Költők és szépasszonyok ellenkező okból ifjítják maguk. A nők sokallják a multjukat, a költők keveslik. Kazinczy első levelében egyre ifjúzza Berzsenyit s a nagy fényű ifjú nem mer koravén embernek mutatkozni, ami valóban volt, hozzáifjodik inkább a benyomáshoz, melyet Kazinczy a verseiből nyert. Megvilágosító az az idézet, mellyel Toldy az 1780-as dátumot tovább igazolja: «Ez az én legszebb ódám» — írja Kazinczynak Berzsenyi az Eszterházyról irott ódára — «Tekintsd meg azt, s látni fogod, hogy én már gyermekkoromban méltó voltam a Te szeretetedre.» Az óda — fűzi hozzá Toldy, — 1797-ben költ, midőn Berzsenyi ezek szerint 17 éves; ha 1776-ban születik, a 21 éves ifjúra a «gyermek» nehezen illeszthető. Mint látni fogjuk, az óda alkalmasint 1797-ben sem költ, hanem 1800, s ami még valószínűbb, 1802 után, amikor Berzsenyi 24, vagy éppen 26 éves volt és semmiképp sem gyermek. Csakhogy ez a «gyermekség» Berzsenyinél nem naptári, hanem mithoszi fogalom — a tulajdon szívétől napvilágosított poéta kezdeti romlatlanságát jelenti; a tanulásra nem szoruló, eredendő poétaságot, mely mint a múzsák forrása, a kútfőnél legtisztább s utóbb csak szennyeződhet. Berzsenyi ilyen forrásköltőnek érzi magát s ezt akarja életrajzzá költeni a Felkölt nemességhez előredátumozásában s a tanuló évekre helyezett Gessner és Horác hatásban. Ezért legszebb a különben közepes Eszterházy óda s ezért dícséri évek mulva is a fordító Majláth választását, hogy gyermeki darabjaihoz húzódik. Részben ezért kell a mithoszban is később születnie, mint a valóságban.

*

Egy másik pont, ahol a monda-teremtő Berzsenyit könnyű tettenérni: olvasottsága. Berzsenyi a Kazinczy-levelekben igen gyakran hivatkozik tanulatlanságára. Még 1820-ban is azzal menti Kölcsey ellen írt antirecenzióját, hogy ő a Rajnis Kalauzán kívül sem aesthetikát, sem poétikát nem olvasott. «Ilyen voltam én mindig; azt hittem, nekem nem szükséges tanulnom, s nem is tanultam». Ismét egy hely, melyet a Berzsenyi-kutatóknak kár volt szószerint venni. Az igazat, akarata ellenére, a gúnyolódó Kölcsey találta el, aki Berzsenyi vallásának mondta, hogy neki nincs szüksége tanulásra. Berzsenyi vallása ugyanis ez volt, gyakorlata azonban más. Kis János nemesdömölki emlékeiből tudjuk, hogy a fiatal gazda az ajánlott könyveket vonakodás nélkül megvette, s e könyvek közt nemcsak Horatius jegyzetes kiadása volt ott,

A fiatal Berzsenyi

de Home-nek a Kritikáról írt munkája is. Amikor 1810-ben Pesten jár, szolgája egy nyaláb frissen vásárolt könyvet hurcol utána; másnap Szemere társaságában vásárolja meg Schaller esztétikáját. Levelei, ha nem is fitogtatják műveltségét, könyveken ért elmét mutatnak. Hogy olyan műveket, mint Plutarch, Plato, később Jean Paul, németül olvasott s megértett, nem csekély olvasói gyakorlatra vall.

Az olvasottság mértéke nem a könyvek száma, mert akkor igen sok varróleány olvasottabb lehet a tudósnál, hanem a magasság, amelyben az olvasó szédülés nélkül követi íróját. Berzsenyi lassú olvasó kortyai s hosszú tünődései közben könnyen szokott meg olvasmányai magasában, ha azok a csúcsok különben kedvére voltak. Egyszer-egyszer valóságos filológust leplez le tanulatlanságában. «Mi az a Knabenliebe — kérdi Kazinczyt még barátságuk elején. — Plato valami isteni lelkesedésnek s tökéletesedésnek nevezi; Plutarch politikus intézetnek látja, — Montaigne a szokásnak tulajdonítja . . . Montesquieu az asszonyi nem elzáratásából s a klimából származtatja. . . Honnét vagyon tehát minálunk?» Kéziratain sem látjuk nyomát a gazda-nehézkességnek. Férfias, kiforrt, gondos írás, ő s Kölcsey írtak a legszebben korukban, ortográfiája is csak annyira rossz, amennyire Verseghyé Kazinczynak vagy megfordítva. Tanulatlanságát inkább ő maga bizonyítja, mint írásai. Valóban vallása volt, hogy ő önmagától s az ihletétől tanuló poéta, akinek iskolai műveltségre, tudós bolondságokra nincs szüksége. Első azok közül, akik rejtették a műveltségük, mint szépasszony a pirosítót. Viszonyát a könyvekhez az a barbárság jelképezi, melyet a megdöbbent Kis János fedez fel: miután egy-egy könyvet elolvasott, saját kezével szétszaggatta. Bibliofiliának különös,

de szertartásnak jó. Amit a könyvekből használni tud, felszíjja, magáévá lényegíti, az olvasmány nyomát pedig eltünteti. A Berzsenyi-mondához nem kellettek könyvek. S ha az ember néhány apróságon egyszer gyanút fogott, Berzsenyinek csaknem minden ifjúkort-festő emlékén megtalálja a mondai fényt. A költőnek, mint az istenektől átjárt lénynek, szépnek és erősnek kell lennie. Az a Berzsenyi, akivel Kazinczy barátai Pesten találkoznak, nem ilyen, hanem, mint azt egy írói irigységgel meg nem gyanúsítható német polgár is vallja : kicsiny és kövér. A levelező Berzsenyi elébb a kövérséget tolja a bélelt dolmányra, aztán egész kora öregségét nagylángú ifjúságára. Alighanem ebből az indítékból támadt a Berzsenyi-évben számtalanszor idézett hely :

«Én egykorúim közt legelső magyar táncos voltam, lovat, embert, asztalt átugrani nékem játék volt. Sopronyban magam tizenkét németet megvertem és azokat a város tavába hánytam».

Ugyanilyen mithoszi ereje van annak is, amikor az apai házat Munkács várának nevezi s a zúgolódó Kazinczyt a maga ifjúságával vigasztalja: «Harc s dühösség volt életemnek legszebb ideje, tajtékos ajakkal csókoltam azt, kiért szívem reszkete, tőrös kézzel ölelém barátomat, vérrel elegyítve ittam örömimnek poharát, mint egy részeg pandur a pálinkát az ütközetnek veszélyén!» Csakhogy ezek az idézetek már a mondaalakulás későbbi szakát mutatják, amikor az istenek boldog gyermekéből az embergyűlölet egy zsarnokság alá s gonoszság közé rekesztett titánt csinált.

Hogy egy kivételes élet homálybavesző részeit helyes-e ilyesformán magunkhoz mondásítani, arról gondolkozzék kiki vérmérséklete szerint. Az én természettudományosabb hajlamom azt vallja, hogy életünk legpőrébb igazságában a legjelképesebb. Mesének, regének azonban az ilyesforma biografiát épp oly kevéssé nevezném, mint Herodotosnak a mondába visszatekintő, tényeket összevonó s átköltő történetírását. Nemcsak azért, mert minden túlzó állítása s képe egy-egy igaz életténytest : Berzsenyi csakugyan a költészetnek túlról eredő forrása volt, melynek élet s műveltség legfeljebb foglalatja s medre lehet ; fiatalkori költői áradásában csakugyan méltó már érett korára ; csakugyan nem a könyvek teremtménye, hanem az érzéseké s eszmélkedésé ; csakugyan a magasban volt a legotthonosabb ; Döbrentei szerint csakugyan nagy táncos, lovas, tornász s mint versei mutatják, hatalmas szerelmes is, — apjával csakugyan összetűzött s sógoraival csakugyan sokat horzsolódott. E sok «csakugyan»-nál fontosabbá, s igazabbá teszi a Berzsenyi-mondát, hogy Berzsenyi ifjúságának ez a monda a legsajátosabb gyümölcse. Azt a költőképet, melybe az ifjú Berzsenyi magát beleteremtette, az ő magyar elődei és kortársai nem ismerték. Bessenyei, a magyar néző, a tájékozódás bölcse volt, aki a magyar költészetből propedeutikát csinált. Kazinczy másolást követelt, Csokonai szorgalmasan és nyilvánosan tanult. Berzsenyi volt az első, aki attól a belső pillantástól akarta venni mindenét, amelyet «ha ő kezdetben el nem talál, tanulással később aligha pótolhatott volna». Egy költőre semmi sem jellemzőbb s sorsszabóbb, mint felfogása a költőről. S ha Berzsenyi költői önarcképén egyben-másban ott is van olvasmányai visszfénye, magát a képet oly szenvedéllyel vállalta, valósította, nemesítette, védte, amilyennel az ember csak összlénye eredőjébe eső dolgokat tud. Az ő isten-tolmács költője, aki a magasabb értést s a méltó nyelvet szervezetében kapta ajándékul, ifjúsága leglényéből párál fel mint esszencia és ideál, azaz kétszeres való.

*

Ha már most azt keressük, mi lehetett a kipattantója s nem szülője a költő képnek az aktával ellenőrizhető tények közül : a kevés adat közt van néhány használható. A műgyűjtő Vietorisz Jonathán, aki a soproni líceumban az ötödiknek megfelelő rhetori osztályt tanította, lajstromot vezetett tanítványairól. Ebben szerepelt az 1794—95. évben Berzsenyi Dániel, aki az iskolát ugyanabban az esztendőben, mint jövendő gazda, vagy patvarista hagyta el. A név mellett ez a megjegyzés áll: «mores non probavit», erkölcsét nem kedveltette meg. Kis Jánostól tudjuk, hogy a hivatalos mellett Sopronban is volt a tanulóknak magániskolájuk, melyben őt mint kisdiákot az almalopásban dresszirozta a gondviselőjéül kijelölt öregebb fiú. A tanári megjegyzés azt mutatja, hogy a hetyei ne-

Kölcsey Ferenc (Schwerdgeburth metszete)

mes fiú ezen a különakadémián, melyen a tanctól a szerelemig annyiféle tantárgy volt tanulható, nagyobb előhaladást tett, mint az elöregedett Vietorisz mellett. E bejegyzés annal súlyosabb, mert sokkal jobban vag, mint Horác és Gessner, vagy a soproni önképző kört emlegető vallomások és találgatások.

Berzsenyit arról az útról, melyen Kis János Szent-Andrásról Schiller lábaihoz jutott, szilajsága már Sopronból visszadobta. Hogy viselte Berzsenyi akkor a kicsapatásnak megfelelő eltanácsolást, — nem tudjuk. Ébredő önérzete s tehetsége azonban már akkor munkába vette s egész életén át alakította a szégyenletes esetet, míg csak két összeegyeztethetetlen világ jelképes összecsapásává nem növekedett. Az iskola késő akadémikus koráig ott áll vele szemben bezárt kapujával. Érzései változnak. Mint frissen feltűnt költő büszkén pillant rá : győztem nélküled is ; bölcselkedőre fordult kedvében sajnálja, amit elmulasztott benn, s negyvenéves korában azt írja a Jénában tanuló Horváth Jánosnak, hogyha családja nem kötné, kimenne utána. Kölcsey bírálata megint megbokrosítja s csupa láng a tudós bolondságok ellen, hogy aztán suttyomban s a kortársak nevetségére végül mégis csak citáló, esztétizáló, filozofáló tudóst neveljen magából hideg öregségében. Egyfelől újabb s újabb érveket talál ki maga mellett s az iskolai tanultság ellen, másfelől újból s újból odahuzódik az iskola ablaka alá, pótolni a terjedelmében nem ismert hiányzót. Az első fellobbanástól (a magyar úr nem lehet könyvjobbágy) a Platont olvasó öreg ember költőideáljáig ez az önigazolás s ez a suttyompótlás az ő legfőbb sarkalója, talentumának vitorlája és szele. A jénai út Sopronnál elzáródott, de Berzsenyi azért eljutott Jénába, Jéna fölé, a maga útján, egyenesen.

Hogy az apai ház nem sok örömet tartogatott a visszatért diáknak, elgondolhatjuk. Az anya meghalt, testvér nincs ; két magányos férfi kerülgeti benn egymást : egy rideg, bölcsességébe belékeseredő özvegyember s egy függetlenségre vágyó, bukott diák, aki mint gyermek, szabadsághoz szokott s mint diák, szenvedélyekkel oltotta be szabadságát. Összetűzéseiket a latin prózaírók és latin poéták tusájává szépíteni, megint Berzsenyire való mithizáló vonás. Az apa eszerint a maga Senecáját olvastatta volna a fiával, az meg a tiltott költőket forgatta lopva éjszakánkint. Valószínűleg nagyobb okuk is volt a nézeteltérésre s a prózaírók e képben inkább az öregkor fegyelme, távlata, szikkadtsága helyett állnak, a lírikusok pedig testnek-léleknek azért a szilaj buzgóságáért, melyet Berzsenyi a poézissel egynek érzett. Amiért Berzsenyi e négy évben a legmohóbban küzdött, aligha a versírás joga volt. A maga gazdája akart lenni, független férfi a szabad nemességben. Sopronban megbukván, a kétarcú polgári-nemesi, luteránus életnek ő végkép a rendi oldala felé vonzódott, taszítódott. Elszakadván a könyvtől, megérti

Kis János

a vért, elfordulván a várostól, fölfedezi a földet, megsértve a nemzetköziség kapujában, védelmébe veszi a szokásainkba, viseletünkbe írt multat és nemzetiséget. A sérelem és büszkeség s a folytonos függetlenségi harc formálja őt nehéz vadócból fegyelmezett férfivá, aki szinte vad komolysággal s önfeláldozással vállalja sorsául a nagy nemesi haza ráeső hányadát : a gazdaságot és a családot.

A terhes apai felügyelet alól Berzsenyi csak korai házasságával vághatta ki magát. Niklán a messziről jött látogatónak egy töpörödött hölgy, a régi házat lakó Berzsenyi unoka, fáradsága jutalmául egy piros dolmányt s bojtos aranyövet tekerget ki az ereklyeőrző ujságpapírból : ebben esküdött a híres nagyapa. Ma már csak találgatni lehet, mit rejtett ez a dolmány, mikor Berzsenyi Dániel a nemesdömölki templomban az esketó pap elé vezette dukai Takács Zsuzsannát. Döbrentei szerint az a Dudi, kit Berzsenyi legtöbb versében s köztük az Első szerelemben is emleget, Perlaky Judit volt, az ő mostoha nővére. Döbrentei apja Bobán volt pap, Hetye mai vasútállomásán, a Berzsenyivel pontosan egyidős templomban, melyben vasárnaponkint a hazavetődött ifjúr is megfordulhatott. Valóban ő volt-e az első és legfőbb nő a poligám szívben : titok, de hogy házasságába a huszonhárom éves embert nemcsak a szerelem vitte bele, valószínűnek látszik. Egy gyermekleányt vesz el s ismét a Berzsenyi-Thulmon-Takács dinasztiába nősül vissza. Nem szól-e ez amellett, hogy a házasság fontosabb volt neki, mint maga az asszony? A dukai Takácsok igen jómódúak voltak (Berzsenyi felesége egy magtalan nővérétől tizenötezret örökölt készpénzben) s a függetlenségre törekvő rokont ők teszik gazdává, apja ellenében. Berzsenyi Lajos az apai jussban maga ül, a Thulmon-

részt Somogyban pedig közvetlen fia házassága előtt zálogosítja el — (kényszerűségből vagy fia ellenében, nem tudjuk). Berzsenyi kirepül Hetyéről s felesége jószágán a kemenesalji Sömjénben lesz a maga gazdájává.

A családi bajból bizonyára kijutott Sömjénben is. Noszlopy Antal úgy tudja, hogy Berzsenyi anyósa halála után jött el Sömjénből Somogyba, az anyai jószágra. A vasi sógorokra pedig maga Berzsenyi panaszkodik. Egy ilyen családi közbirtokosságban a feleség jogán uralkodni, csurdított öröm éppen nem lehetett. A szoros felügyelet után azonban az atyafias huzavonák is szabadságnak hathattak s okunk van hinni, hogy a rendi helyét kiharcolt Berzsenyi itt Sömjénben vetette bele magát a másik, magasabbrendű önigazolásba, melyet a volt soproni diáknak a költészet jelentett. Kifele semmi sem árulta el rajta a költőt. Az iskolázott emberek elől a földesúri szerep méltóságába rejtőzik s ebben forralja, betett ajtók mögött, országokra szóló gyönyörű bosszúját. 1800-ban fiatal feleségével Kővágóörsön látjuk, a Balkonykeblen hajtat le oda az asszony szőlleit megnézni ; 1806-ban mint násznagy Tolnában ír alá egy moring levelet (a szokástól eltérően magyarul) Bárány János németapáti prédikátor házánál a Bánk bán rostáját író Bárány Boldizsár társaságában. A gyermekei keresztapaságát vállaló Kis János is csendesebb, de az osztálya életét folytató úrnak ismeri, amíg csak 1802-ben, a versíráson többször rajtaért gazda, maga nem viszi el hozzá a Magyarokhoz első szövegét.

A lángész nemcsak adomány, egy kicsit szerencse is. A korhajlam válogat a kínálkozó tehetségek közt s a természettől neki nevelt ember ösztöneitől elsőül hajtva a térre, melyen később nemzedékek keresik táplálékuk, az idő heverő kincseit szedi fel. Ha a mi Berzsenyink szomorú életében nem is lehet szerencséről szólni, tehetségének szerencséje volt, hogy dacos visszaesésével Sopronból Sömjénbe öntudatlanul a nagy idő útját utánozta, a francia forradalom s a tizenkilencedik század reggele között. Nálunk Magyarországon a Martinovics-összeesküvés volt a nagy fordulat, mely a régi jozefinista gárdát szétszórta, demokratákból klerikálisokat, s titkos forradalmárokból nyílt királyhíveket csinált. A szabadgondolkozó Kis János ekkor tér a vallással szemben jámbor belátásra s a szabadkőműves Széchenyi Ferenc Hofbauer szent Kelemen bécsi imádkozó társaságába áll be nemsokára. Csakhogy az ember nem tagadhatja meg olyan könnyen első hajlamát s indulását. Míg a Kazinczyak örökké hontalanok maradnak az ifjúságuktól meg nem szentelt korban s még az alkalmazkodóbb Kis János és Virág Benedek kedélyében is ott marad egy árnyalat törés, Berzsenyi daca lelkesedést és önigazolást merít a talajból, mely másokat tévelyget, csüggeszt és maguktól is elidegenít. A közvetlen út Jénába, rendőrség és háborúk érdeméből lassan a tudós diákok előtt is bezárul s a világjavító ész párisi kísérlete fél Európában kelt hasonló érzelmeket a tanultság iránt, mint amilyet Berzsenyi érzett Sopron ellen. A léleknek új források után kellett néznie, melyek a forradalomra felelő reakció tilalmai közt is szabadok maradtak, szomjat oltottak, az élet vidám vállalására tüzeltek. A luteránus világ rendi alapjai fölé visszafordult Berzsenyi e forrásokat : a nemzetiséget, a nemes-polgári hivatást önmaga fedezte fel s a kortól bátorítva, mint a Ferenc-kor elsőszülöttje költőink közül elsőnek mutatta fel verse serlegében.

A költő-kép is, melyet önmagában megvalósítani igyekszik, ennek a század-reggelnek megfelelő. Önművelő időkben, amilyen a tizennyolcadik század volt, a költő a nemzeti csinosodás mestere : illő nyelvet teremt, öröklött szokásainkat békíti össze új, kényes ízlésünkkel, eszméket és divatot közvetít, s ódát ír Csokonaival a szótárakra. De mi történjék, ha az idő hirtelen megáll, mult és jövő felcserélhető égtájakká válnak s egyetlen érdemes iránynak a magasság látszik? A költőnek ilyenkor olyan fogalmat kell alkotnia magáról, amilyet Berzsenyi. Mivel a világ hóbortjai s mozgalmai mind mulandók s a gondolkozó ész téveteg, belső pillantását azokra a dolgokra fordítja, melyek örök vannak, vagy legalább is az emberi természettel egyidősek s együttmúlók — s kivételes lényként (akinek füle még nem feledte el a zenélő szférákat, sem szíve a kollektivitás közös melegét) tolmácsolja a tudottat s tanítja a kitanulhatatlant. Berzsenyi a mi első tizenkilencedik századi költőnk s bár a századfordulónak ez az magából merítő költője a romantikában fokról fokra hetvenkedő egyéniséggé válik, Berzsenyi a költészet felfogásában sokkal közelebb áll a század jobbjaihoz, egy Petőfihez például, mint a kortárs «kazinczyaner»-ekhez.

Az a különös út, amelyen a korszellem útját Sopron és Sömjén közt, megismételte, — költői sorsát a nagy századváltóktól (a német romantikusokétól például) mégis igen messze téríti. Az a példátlanul heves kísérlet, hogy magát a magasabb emberség s a versben kicsorduló világ forrásházává képezze s szentelje, a romantikus zseniskedésnek fölébe viszi. A költőpapságnak olyan magas (a görögre emlékeztető, vallásos) felfogásáig dobja fel magát, ahova rajta kívül az egész európai költészetben csak Hölderlin jutott. A megpecsételt sorsú közösség, a magyar nemesség azonban (miután maradék melegét átadta neki) szívet és elmét szorító börtönévé lett ; a suba alatt tanulgató, a tudást megvetve sóvárgó autodidakszis pedig költői nyelvét terhelte meg fölösleges és tudákos pompával. Így kapta meg hazájául a magasságot és így nőtte őt körbe kortársai felé a bozót. Oda ért fel, ahol a kor már megszűnik, s korában, nem egész alaptalanul, korától elmaradt, elsüllyedő léleknek látszott.

Sopon

Scarabantia

Ókeresztény emlékek
eddig nem kerültek elő.

Nagy Lajos. Pannonia
sacra. Serszent István
I. k. 96. l.

BAROKK PALOTÁK SOPRONBAN

Írta CSATKAI ENDRE

Gazdag örökséget hagyott a mult Sopronra szép barokk-házak dolgában, még ha egyes korok megbocsáthatatlan vakságukban ezzel a kinccsel barbár módon gazdálkodtak is. Nem ismerjük az építőjüket, csak építtetőik felé hajolhatunk meg tisztelettel, akik színt és díszt adtak a korai időkben e városnak. Mérleg és szerszám forgott Sopron ősi lakóinak kezében, szorgalmasan hordták adóba keserves garasaikat, mert tudták, hogy szabad királyi város lévén, szűkebb hazájuk, otthonuk javára fordítanak mindent. Hát hogyne nézték volna gyűlölettel a nemességet, amelynek egyéb dicséretes tulajdonsága mellett volt egy sajátos elve, hogy nem kivánt adózni, legkevésbbé annak a városnak, amely befogadta. Örökös harcnak vet véget az 1608-ban hozott törvény, melynek értelmében minden város köteles befogadni a nemességet, de ennek viszont ugyanúgy kell adóznia, akár a többi polgárnak.

Nem annyira a törvény, mint a vallási villongások irányították akkor egyszerre sok német és osztrák főnemes útját Sopron felé : a német császár megtilthatta a vallás szabad gyakorlatát, de ugyanőt mint magyar királyt más törvények korlátozták szándékaiban : Sopronban bátran imádkozhatott mindenki, ahogy akart. 50—60 idegen főnemesi család telepedett le és hozta magával az új idők szellemét, művészeti törekvéseit. Bezzeg feljajdul a polgári krónikás 1616/8-ban, hogy csupa parádé, cifraság jelzi az újabb építkezéseket. A város jó iskolái, különösen a jezsuiták, ismét sok gyermekes nemest vonzottak. A berzenkedés pedig elmúlt, mert ezek a nemesek védték a maguk hite szerint hol a protestáns, hol a katolikus polgárokat. Sőt a «modern» házakért sem haragudtak később, mert 1676-ban leégett az egész város, újjá már az akkor kiérett stílus, a barokk jegyében építették.

Nagyjából ekkor nyerte mai képét a belváros, mindenkori vágyálma a soproni bennszülöttnek, ahol főleg a nemesség és a meggazdagodott polgárok laktak. A zajjal dolgozó iparosokat távoltartotta a törvénykönyvbe soha le nem fektetett városi illem és boltot sem volt szabad ott bent nyitni, arra való a piac.

A 18. században mindinkább megnövekszik a főnemesek száma. Úgy volt szokás, hogy nyáron a falusi kastélyban üdültek, télen pedig a városi palotában élvezték a mai fogalmaink szerint csekély szórakozást, amit Sopron akkor nyujtott. A 18. század derekán már kaszárnya volt a városban és attól fogva egy-egy főherceg és magasrangú katona volt a társaság központja. Színház is játszott állandóan 1754 óta. De házi bálok, karuszszelek, házi hangversenyek, ünnepélyek és különösen műkedvelő színielőadások tarkították ezt az életet ; igaza lehetett Desfours grófnőnek, aki így számol be 1806-ban az itteni életről : igen változatos és sok szórakozást nyujt.

Ám minden farsangnak megvan a bőjtje. Míg a 18. században, amikor a számvevő az adó megbeszélésére meghívta a városházba a nemeseket, listája úgy festett, mint a góthai almanach : Auersperg, Starhemberg Cziráky, Festetich, Esterházy, Zay, Festetich, Csáky, Zichy, Meskó, Herbeville stb. sorakozott fel, addig a 19. század elején egymás után adogatják el a palotákat, mert gazdaságosabb a falun élni és a földet túrni. A háborúk alatt meggazdagodott kereskedők és iparosok foglalják el az elhagyott paloták legtöbbjét : a nevelő példa megtette a magáét ; a színházi kultúra nem szenved csorbát, a házi hangversenyeket felváltják az 1829-ben megalapított, máig élő Zeneegyesület nyilvános koncertjei a maga énekkarával, zenészeivel. S ha palotákat nem is építenek már, szorgos kézzel fákat ültetnek köréjük zöld, kedves keretnek.

De sok műemlékszámba menő házat nem lehetett megmenteni : az új egészségügyi kultúra levegőt és napot kíván, azt meg a régi házakban sokszor minden művészeti fény mellett sem találni meg. Lassankint elhanyagolták a régi házakat ; jó esetben hivatalok kerültek beléjük és a belsőségek

Az Esterházy-palota. Foto Diebold K.

Tükör 1936. január.

A Caesar-ház. Foto Diebold K.

Az Eggenberg-palota udvara. Foto Diebold K.

A Krafka-ház
Foto Diebold K.

elvesztésével szemben legalább meg lehetett menteni a külső szépségeket. Ma a híres belváros hajdani nemesi palotáiban csak elvétve lakik főrangú, de az egykori építtetők emléke szinte minden kőben örökre él.

Esterházy Pál herceg palotájának befelé húzódó frontja a 16. században Oláh Miklós érsek rokonságáé volt, innen került házasság révén Esterházy Miklós kezébe, aki a mai virágzó hercegi család megalapítója. Az innenső rész a 18. században még a nemes Somogyi családé, amely Szombathelynek egyik legkiválóbb püspökét adta, majd szintén hozományképpen az Amadé báróké lesz, tőlük vette Esterházy Antal herceg 1752-ben. Nagytömegű erkélyek dagadnak előre a nyugodt homlokzatból, amelynek egyetlen ékessége a tekintélyes kapu ; oszlopait súlyos pántokkal övezi a falhoz az építő, az ormot szétveti, a töredékeken egy-egy angyalka nyugszik. Az udvar nehézkes, elreteszelt árkádjai fölött megkönnyebbedett mozgással pattan fel az emelet ívsora.

A Caesar-ház kapcsolatban áll az Esterházy-család felfelélendülésével. A nemes Artner-család háza volt, amikor 1681-ben a főrendiház tanácskozott benne és egyúttal ott megválasztották Esterházy Pál grófot nádorrá. Később a kőszegi Mártonyi-családé lett, amelynek egyik sarja, Károly (1783-ban született) a tüzérség fejlesztése terén vált híressé. 1817 óta az Ihász-családé, ahol Székács József, a későbbi költőpüspök nevelő volt, majd házasság révén a legújabb időben lett a mai birtokosé. Aránylag egyszerű épület, amely a 17. század végére jellemző nehéz formákat és a súlyos körerkélyt mutatja. Belül szép stukkók maradtak fenn építési idejéből.

A Storno-ház Mátyás királyé volt s benne is lakott 1482/3 telén. 1699-től kezdve a Festetich-család kezébe került, másfélszáz évig birtokolták, de már az utolsó időben Auersperg Károly gróf lakott benne. Legújabban a műgyüjteményéről, művészetéről immár harmadik generációban elhíresedett Storno-család lakja. Földszintje a gyönyörű, erőtől duzzadó kapuval és az emeleti erkéllyel a 17. század végéről való, míg a máso-

A Storno-ház
Foto Diebold K.

dik emelet építésével kapcsolatos átépítés megkönnyebbedett, játékos vakolt díszt terített a többi részekre. A második emelet szobasorának remek stukkói a rokokó kezdetének mindjobban gyorsuló ütemében fogantak.

Az orsolyiták háza a 18. századig a Dobner-családé. Polgármestert és sok egyéb neves embert adott a városnak, belőle került ki az első könyvnyomtató, az első műgyüjtő még az 1720-as években. Hosszú évtizedekig a városi kormányzatban is szereplő Prosswimmer családé azután. 1911-ben egy iparos-család itt ad szállást Gyóni Gézának soproni nyomorgó hónapjai alatt. Ma a már roskadozó épületet a szomszédos apácazárda vette meg. Mint dacos homlok tolul előre az épület egyik része, mint óvatos láb húzódik hátra a másik a kapuval és a mégis kiváncsian előrekívánkozó körerkéllyel. A 17. századból való vázra a 18. század derekán felkúszott a rokokó díszítés kecses, angyalfejes félpillérekkel. Gyóni képmásával ellátott bronzrelief emlékeztet a nevezetes lakóra.

A brandenburgi eredetű protestáns Eggenberg hercegnő, mikor férje meghalt, nem maradt meg a katolikus Grácban, hanem Sopronba költözött, ahol palotát építtetett. De 1674-ben kis időre elvették itt is a templomokat ; I Lipót engedélyével a hercegnő házában szabad volt az istentisztelet. Az udvarra gyülekeztek hát esőben-hóban a hívek. A kegyes hercegnő a gyülekezetre hagyta ezt a házat és szomszédját is. Az erőtől sugárzó kapu felett megvan a hercegi címer, a loggiás emeleten remekbe faragott kőszószék.

A Lunkányi-ház a Niczky grófoké volt. 1756-ban került Kristóf grófnak, a későbbi tanügyi diktátornak a kezébe. 1823-ban Guáry Miklós, királyi asztalnoké, majd 1839-ben Széchenyi nevelője, Lunkányi János veszi meg, azóta azé a családé. Szélesen elterülő zömök épület, nehéz körerkéllyel, nyilvánvalóan a 17. század végéről, de testét a barokk összes állomásain végigszépítették vakolt díszekkel.

A Somogyi-ház 1780 körül a Meskó bárók alatt kapta szép, későbarokk formáit. A 19. század folyamán a Somogyi grófi családé és az 1840-es években az egyik főherceg lakik benne, míg Sopronban katonáskodik. Ma bérház, s ezért nagyon elhanyagolt ; a kissé száraz homlokzaton feltűnik az urnás oszlopok határolta fakapu gyönyörű rokokó díszeivel és Ganymedes elrablásának jelenetével. A földszinti belsőségben szép stukkók.

Az ev. paplakot a Somogyi-családtól a Lassberg grófokig több nemesi család birtokolta, míg 1822-ben polgári kezekbe ment át. Nagy termeiben valaha a nemesi családok álarcos báljaikat tartották maguk körében. Az 1860-as években az ev. gyülekezet vette meg papi lakásnak. Eredetileg egy emeletesnek építették a 17. század végén, erkéllyel. 1760 körül a Lassberg-család húzatta rá az új emeletet, miközben rokokó-fejezetű félpillérekkel tagoltatták a homlokzatot és csavargós tetőt húzattak az erkélyre.

Az Erdődy-ház volt a Széchenyiek ősi háza, örökségképpen szállt egy Haller grófnőre, aki 1800 körül termeiben hangversenyeket rendezett a felső tízezer számára, még Haydnnak is adták egy oratóriumát. 1810-től fogva szinte a világháború kitöréséig az Erdődy grófoké. Ma az OTI székháza. A kora-rokokó egyik legszebb soproni hajtása. A szabálytalan ritmusban elhelyezett ablakok közé a díszek lenge hálóját feszíti az építész, a lefelé vékonyodó félpillérek nem hordanak terhet, csak díszek, sőt a kapu felett egyiknek csak fejezete van törzs nélkül. Minden játék ezen a remek homlokzaton. Kár, hogy az utolsó átvételkor a kapu felett állt szobrokat eltávolították.

A Zichy-palotának, Sopron legszebben

Az Erdődy-ház
Foto Heinrich R.

Allegórikus szobrok a Zichy-palota lépcsőházában
Foto Schöberl Antal

megmaradt palotájának mindig főrangú tulajdonosa volt. Bartalotti grófnő, később Herbeville grófnő néven, Starhemberg gróf, 1772-től Meskó Jakab báró 1816-ig, akkor Niczky József alispán vette meg, 1828-tól fogva Zichy Miklós gróf, majd Meskó Mária bárónő a birtokos. Ma a Zichy-Meskó grófi családé. Homlokzata a 18. század 20-as éveire vall, eléggé egyszerű, de a kapu aljában már gyönyörűen kovácsolt ajtó fogad a Meskó-címmerrel, az 1780 körül alakított lépcsőházban négy emberfeletti allegorikus szobor, a lépcső karfáján lámpástartó angyalkák. A díszterem fölé ékes freskó borul, mely valószínűleg bécsi mester munkája, míg az egyik kisebb szobában Dorfmeister soproni festő alkotta a mennyezet képét ; a falburkolat finom berakásai közt van Roy arcképe a ház tulajdonosairól. Ma a palota egyes fenntartott részeken kívül bérház.

1630-ban halt meg Sopron kíváló polgármestere, Lackner Kristóf. Igazi barokkember volt, akinek egész lénye csupa elmosódott határvonal. Kitűnő katona, ügyes költő, nagyszerű diplomata, jeles grafikus, színdarabíró, ötvös egy személyben. Sopron életébe Páduának, ahol doktorrá avatták, levegőjét hozta be : írói akadémiát is alapított. Lakóházát, ahol mozgalmas élete zajlott és majorját, amelynek kertjében a csendes béke újította meg lelkét, városának hagyományozta. A ház, a város szívében a 18. század első felének megkönnyebbedett ornamentikájával ékes. Földszintje elé a mult század elején oszlopcsarnokot építettek. Kapuja fölé a lerombolt majorból előkerült kőkartust iktatták Lackner jelmondatával : «Fiat voluntas tua».

A Füredi-ház volt hajdanában talán az egyetlen mágnásház a piacon, előbb a Cziráky grófok palotája, amely az 1780-as években Jankovich Izidoré volt és ő építhette át copfstílusban, a barokk halódó formáival és a közeledő klasszicizmus előrevetett árnyékával. A Jankovich-család az elsők közül való volt, amelyet a napoleoni háborúk pénzkrizise arra szorított, hogy otthagyja a gondtalan városi életet és maga nézzen a gazdálkodás után. Megvagyonosodott kereskedő vette meg a kis palotát 1818-ban. Ma bérház. Ezt a kedves történeti emléket Sopron legmodernebb építésze, Füredi Oszkár birtokolja.

A Krafka-házat egy kőfaragó építtette, aki addig dolgozott főrangu rendelők házain, míg magának is hasonló palotácskát emeltetett. Igaz, hogy egy ideig ebben is grófnő lakott, Montelabbatené, akit azonban e házban két komornájával együtt kegyetlenül meggyilkoltak. A szépen faragott kőoroszlánok, amelyek a lépcsőt szegélyezik máig, tudnak csak a rejtélyes gyilkosról, aki beléjük törölte véres kezét ; mivel azonban a daktiloszkópiát csak később találták fel, eggyel több lett a rejtély, ami öreg soproni mesélők ajkán örökké élni fog. A ház egyébként mindig polgári kézen volt.

A Soproni Takarékpénztár, korban legfiatalabb főúri palotája Sopronnak, a Szentgyörgyi Horváth-család mecénási gesztusa nyomán kelt életre. A később Széchenyi Jenő birtokába került, 1856-ból való palota a gótikát utánozza, ennek a stílusnak nem egészen helyesen értelmezett díszei, gerincei stb. tömik túl az egész épületet, sőt még a mesebeli, misztikus állatok és vámpirok is megvannak, nem kis ijedelmére jelenlegi látogatóinak. Ma ugyanis 1878 óta az első soproni Takarékpénztár tanyáz benne.

A Zichy-palota kis szalonja
Foto Heinrich R.

Soproni ev. templom ötvösművei.

Maga a kehely 27·5 cm magas s kuppája áttört művű vert kosarán három passziójelvényeket tartó angyalt látunk, gombját kerubfejek, talpát ismét vert művű pompás virágindák között passziójelvényes lebegő angyalok díszítik. Ehhez a kehelyhez tartozik egy átmérőjében 18·8 cm hosszú paténa, amelynek 5·6 cm széles szegélyét a kehely talpához hasonló virág és gyümölcs-ékítmények díszítik s melynek hátsó lapján ez a felírat: »Georg Wirth von Wien 1686.«

46. MOSONYI H. MAGYAR.

A soproni evangélikus templom kisebb kelyhei túlnyomó részben újabb munkák. Csak kettő mutat régibb eredetre az eddig ismertetett kelyheknél is. Az egyik kuppájának peremén ez a felírat: »Rosina v. Gosztony Ao 1826 zum And(enken)«, de maga a 15 cm magas vert ezüst kehely a XVII. századból való s alighanem német mintára készült hazai munka. A másik kis kehely 13 cm magas XVI. századbeli emlék. Kuppájának kosara vert művű, gombja érdekes tagozásánál fogva nevezetes; karélyos talpát oldallapjai alján kék zománcos rozetták díszítik. Formájánál és díszítésénél fogva egyaránt érdekes a soproni evangélikusok ciboriuma, amely már az 1676. évi leltárban is szerepel. Az aranyozott ezüst ciborium, helyesebben fedeles úrvacsora-tál alakja nyomott s fedelén féldrágakövek koszorújába foglalva három vert művű ovális dombormű díszíti, amely az utolsó vacsorát, Krisztust az olajfák hegyén s a Kálváriát ábrázolja. Ez ötvösmunkán az augsburgi bélyeg háromszor szerepel s emellett egy címerpajzsba foglalt mesterjegy, mely horgonyt ábrázol. Talán a híres augsburgi Iohan Andreas Thelot jegye ez, aki 1654-ben született, 1737-ig élt, igen sokoldalú mester volt s főleg pompásan vert domborművekkel díszített tálakat készített. A soproni úrvacsoraszerelvényekhez még három ezüst kancsó tartozik. Ezek egyike sima s a leltár szerint még 1641-ből való, bélyege nincs. A másik Vetterné ajándéka 1652-ből s ez 20 cm magas. Felfelé vékonyodó hengeres palástját vésett kettős címer díszíti. Fedelébe Keresztély szász választó aranyozott ezüst medaillonját foglalták, amely felírata szerint halálának emlékére készült. A kancsó fenekébe három bélyeget vertek, az egyik G, a másik jobbfelé forduló ágaskodó oroszlánt, a harmadik H. Z. monogrammot mutat. Jóval díszesebb a harmadik ezüst kancsó, melyet 1678-ban Löllhöffel János, Eggenberg hercegnő udvarmestere ajándékozott a soproni egyháznak. Magassága 28·4 cm. A palástját díszítő vert művű arabeszkek közé három zsoldos katona alakja fonódik; az egyik puskát, a másik lándzsát tart vállán, a harmadik flótát szájánál. A kancsó fedelébe itt is aranyozott ezüst érmet foglaltak, amely 4·2 cm átmérőjű s mellső lapján Krisztust ábrázolja Jákob kútjánál, ezzel a körirattal: »Joh. 4. Domine, da mihi hanc aquam, ut non sitiam, neque huc hauríre veniam«. Az érem hátsó lapja Krisztust a háborgó tengeren ábrázolja ezzel a körírattal: »Math. 14. Salva nos domine perimus, parum fideles quid dubitatis.« Augsburgi bélyege mellett a mesterjegy e kancsón házat ábrázol. Hasonló ehhez Peter Baumann mester jegye, aki főleg fedeles kancsók készítésével foglalkozott, de még a XVI. században fejtette ki java működését. Annyi bizonyos, hogy a kancsó a leg-

47. CONRÁD GYULA. MAGYAR.

A cikk 16 ro 40 sorra befejezését lásd Frontalt Aranka czimajában.

fáról s Krisztus sirbatétele. E képek közeit fönn egy-egy kerubfej, lenn zománcfestésű virágok töltik ki. A kehely hat talpán karélyos ugyanannyi ovális kép Krisztus elfogatását, Krisztust Pilátus előtt, az ostorozást, a töviskoronázást, a kereszthordozást és a keresztrefeszítést ábrázolja. A képek alatt zománcos festonok húzódnak végig, közeikben féldrágakövekből összerótt bordák nyúlnak föl a szár gombjáig s ezek közeit a képek fölött ismét a kuppán levőkhöz hasonló áttört művű, vert és vésett ezüst virágindák töltik ki. A kelyhünket díszítő féldrágakövek, ametisztek s szórványosan türkiszek, amelyek színével szemben az élénk tónusú zománcos képeken az ibolya, a kék és vörös uralkodik. A zománcos képek rajza nem vall elsőrangú mesterre, egészben véve azonban a kehely hatása főleg színeinél fogva pompás. Bélyeget e több izben megújított emléken nem találunk, de valószínű, hogy itt is augsburgi vagy Augsburg hatása alatt készült bécsi munkával van dolgunk, aminővel Felső-Magyarországon is sűrűn találkozunk s aminőhöz hasonló ötvösmunkák tették nálunk a XVIII. században híressé Szilassy János lőcsei ötvösmestert, aki azonban, bár medaillon-képein Augsburg hatása alatt áll, annak a XVII. századbeli magyar ötvösiskolának hagyományain nőtt naggyá, amelynek kedvenc díszítőtechnikája erdélyi zománc néven ismeretes.

45. H. SUNDSTRÖM. SVÉD.

44. VICTOR OLIVA. SPANYOL.

Van még a soproni evangélikus egyháznak két szép, vert művű augsburgi ezüst kelyhe, mely, úgy látszik, egyazon mestertől való. Az egyiket a leltár szerint tizennégy bécsi kereskedősegéd 1674-ben ajándékozta a templomnak s ez 26·8 cm. magas és kuppáján kerubfejek közt passzió jelvényekkel s talpán erősen kidomborodó levélindák közt Krisztust az olajfák hegyén, az utolsó vacsorát s Krisztus feltámadását ábrázoló vert művű medaillonokkal ékes. Az augsburgi bélyeg mellett a mester jegye elmosódott, a másik kelyhen azonban megvan s ezt a monogrammot mutatja: L * B. A feljebb idézett bécsi folyóirat e bélyeg alapján a kelyhet Ludwig Biller junior híres augsburgi ötvösnek tulajdonítja, aki azonban 1690—1746 között élt. Inkább valószínű, hogy itt az idősebb Ludwig Biller művével van dolgunk, aki 1732-ben halt meg s akinek eddig ismert mesterjegyeiben nem ugyan a betük között, de ezek fölött szintén csillag látható. A kronológiai szempontok is emellett szólnak. A kehely talpán ugyanis ez a felirat: »Zum Evangelischen Bethaus in Oedenburg ist dieser Kelch von Georg Wirth Handelsmann in Wien zu einem Gedechtniss Verehrt worden 1686.«

A »Monatsblatt des Altertums Vereines in Wien« 1886. évfolyamának 12. számában a mesterjegyet Johan Esdias Besmann-nak tulajdonítja. Ez a mester azonban csak 1757-ben született s így a soproni keresztelő tál nem lehet az ő műve. Dirz dr., Augsburg tudós levéltárosának szíves közlése szerint, a soproni tál készítésének korában a következő J. B. monogrammos ötvösök éltek e városban: Jakob Bachman † 1678, egy hasonló nevű ötvös † 1709, Johann Beckhardt † 1707, Johann Belz † 1692, Jakob Blank † 1680, Julianus Börman † 1694. A felsorolt mesterek közül egy sem tartozik Augsburg e korbeli híres s a mai gyűjtőktől első sorban keresett mesterei közé; de bármelyik készítette is a soproni keresztelő tálat, e munkájánál fogva bizvást kora legjelesebb ötvösei közé sorozható.

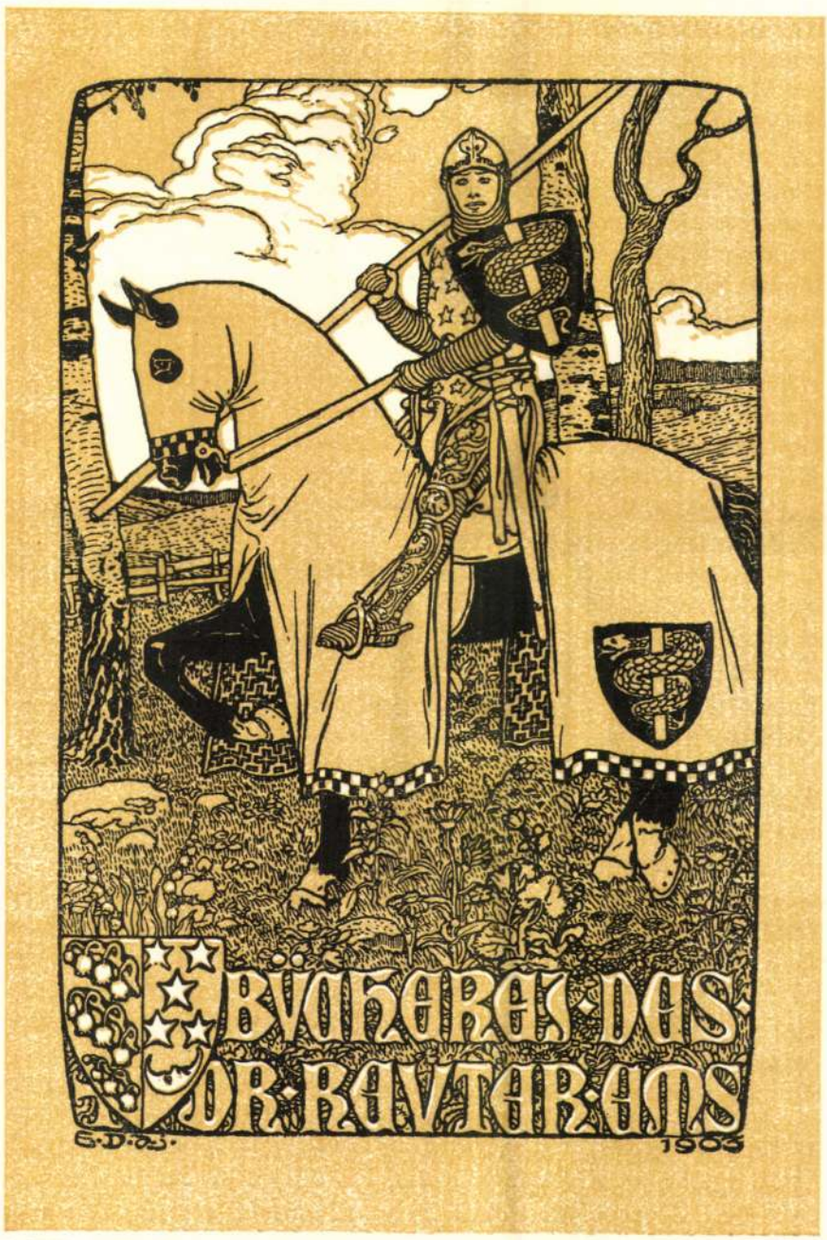

43. EMIL DOEPLER J. NÉMET.

A keresztelőtálnál nem kevésbbé értékes munka a soproni evangélikusok Úrvacsorakelyhe, amelyet az egyház legrégibb leltára 1695. évi függelékének bizonysága szerint szintén Gállffy Ádám ajándékozott a templomnak. A 26·4 cm magas, dúsan aranyozott ezüst kelyhet szinte túltengő bőséggel féldrágakövek s ezek keretében rézlemezre zománccal festett képek díszítik. — A kuppán levő három kép két-két passzió jelvényeket tartó és az edényhez forrasztott áttört és vert művű növényindán lebegő angyal között az utolsó vacsorát, a lábmosást és Krisztust az olajfák hegyén ábrázolja. — A kehely körtealakú gombját szívalakú lemezeken a következő zománcosfestésű képek díszítik: a keresztre feszítés, levétel a kereszt-

java XVII. századbeli ötvösmunkái Augsburgból valók, holott Lőcse, Késmárk és Igló, a szomszéd vármegyék városairól nem is szólva, akkoriban még mindmegannyi virágzó fészkei az ötvösségnek. Az ellenreformáció Nyugat-Magyarországon jutott legkorábban diadalra. Több mint valószínű, hogy legelőször is a mesteremberek sorában hódított. Ez az oka annak, hogy míg Felső-Magyarország protestáns templomaiban a XVII. századból ránk maradt ötvösmunkák túlnyomó részben hazai mesterek alkotásai, Nyugat-Magyarországon az evangélikus templomok kincstára szinte merőben német ötvösmunkákból áll. Ilyen a soproni evangélikus templom kincstára is, amelynek jelesebb emlékeit ehelyütt ismertetni iparművészetünk története szempontjából már csak azért sem lehet közömbös vállalkozás, mert szinte kizárólag augsburgi munkák s az augsburgi ötvösség a mi mestereinkre a XVII. században ugyancsak nagy hatással volt.

A soproni evangélikus templom kincstárának történetére vonatkozólag általánosságban a következőket állapíthatjuk meg. 1676-ban a soproni evangélikusoknak az ottani Schubert-házban két évvel előbb berendezett templomát tűzvész pusztította el, amelyben az akkori kincstár is elenyészett; a most is meglevő kincsek zöme ilyformán az 1676. év utáni időkből való s a templom levéltárában fönnmaradt iratok csaknem valamennyi eredetéről kimerítő fölvilágosítást nyújtanak. Ez iratok sorában különösen három leltár nevezetes. Az egyik 1676-ból (Fasc. I. No. 92), a másik 1729-ből s a harmadik 1745-ből (Fasc. V. No. 143a). Van még a leltárban egy »Extrabuch« című pergamentbe kötött aranymetszésű könyv, amely a tűzvész után újjáépült templom és berendezése javára tett adományokat foglalja magában.

A leltárakban felsorolt s napjainkig fönnmaradt ötvösmunkák sorában a legértékesebb a vert művű ezüst keresztelő-tál 1676-ból. E pompás munkát Gállffy Ádám, Aulae Familiarius Leopoldi I., ajándékozta a templomnak, amit a legrégibb leltáron kívül a Gállffy által sajátkezüleg irt s a Fasc. I. No 7. alatt őrzött adománylevél is bizonyit, mely 1676 augusztus 25-én kelt.

A keresztelő-tál kerek s átmérője 53 cm, amiből kiálló keretére 9·5 cm. esik. A tál mélysége 5 cm., súlya a leltár szerint 10 bécsi márka és 4 lat, vagyis 2 kilo és 870 gramm. Mint említettük, a tál vert művű s feneke népes csoportozattal Krisztus keresztelését ábrázolja festői felfogással készült dombormüben, a barokk művészet szellemében. A mondatszalagon, amelyet a felhős háttér jobb sarkából előre törő angyal tart, a következő feliratot olvashatjuk: »Diss ist mein lieber Sohn an dem ich wohlgefallen hab«. A főképet szegélyező mondatszalagok vésett feliratai a következők:

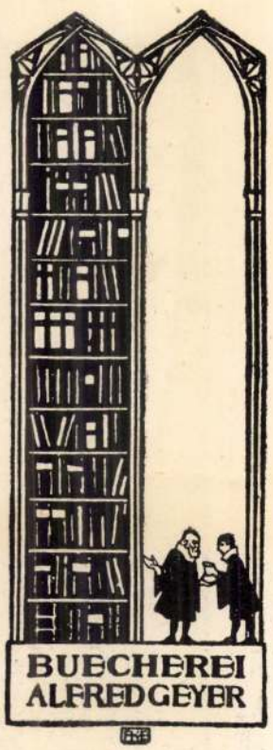

42. FRITZ H. EHMKE. NÉMET.

»Es sey denn dass iemandgeborenwerde auss dem Wasser und Geist. Joh. 3 Cap. — Aber Ihr seyd abgewaschen, Ihr seyd geheiliget, Ihr seyd gerecht worden I. Corinther 5. V. 11. — Dan wie Viel Ewer Getaufft sind, die haben Christum angezogen. Galatt. 3. V. 25. — Durch das Bad der Wiedergeburt und erneuerung des H. Geistes. Thit. 3. V. 5.

A tál keretét szintén vert művű s kartusba foglalt négy apró dombormü díszíti s ezek között kétfelől gyümölcsgerezdekkel egy-egy eleven mozdulatú angyalt látunk. Az apró dombormüvek közül a felső Krisztust ábrázolja, amint a kisdedeket megáldja, a többi három egy-egy keresztelő jelenetet a Bibliából. A felső dombormü felett kétfelől látjuk az ötvösmunka kettős bélyegét beverve. Az egyik ovális alapon az I. B. betüket, a mester monogrammját mutatja, a másik az augsburgi hitelesitő bélyeg az általánosan ismert pinia tobozt ábrázolja.

40.

40. CIBORIUM, A SOPRONI EV. TEMPLOM KINCSTÁRÁBAN.

CIBOIRE, DU TRESOR DE L'ÉGLISE PROTESTANTE DE SOPRON.

41.

41. PONCOLT DÍSZÍTÉSŰ KELYHEK HUSZT ÉS MEGYES EV. TEMPLOMÁBAN.
CALICES DES ÉGLISES DE HUSZT ET DE MEGYES.

37.

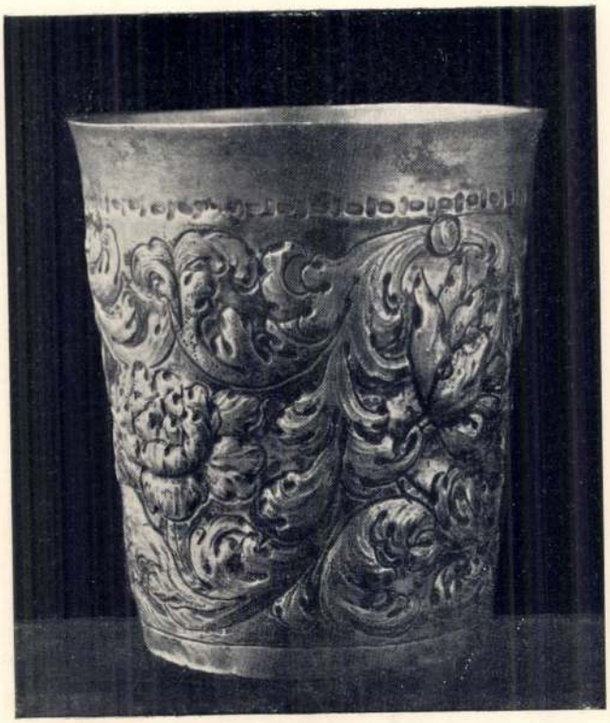

37. EZÜST POHÁR ECKEL HAGYATÉKÁBÓL, XVII. SZ.
GOBELET EN ARGENT. XVII SIÈCLE.

38.

39.

38., 39. LOTHARINGENI KÁROLY
ÉS ELEONORA FŐHERCEGNŐ EMLÉKÉRME.

MÉDAILLE COMMEMORATIVE DU TRESOR
DE L'ÉGLISE PROTESTANTE DE SOPRON.

36.

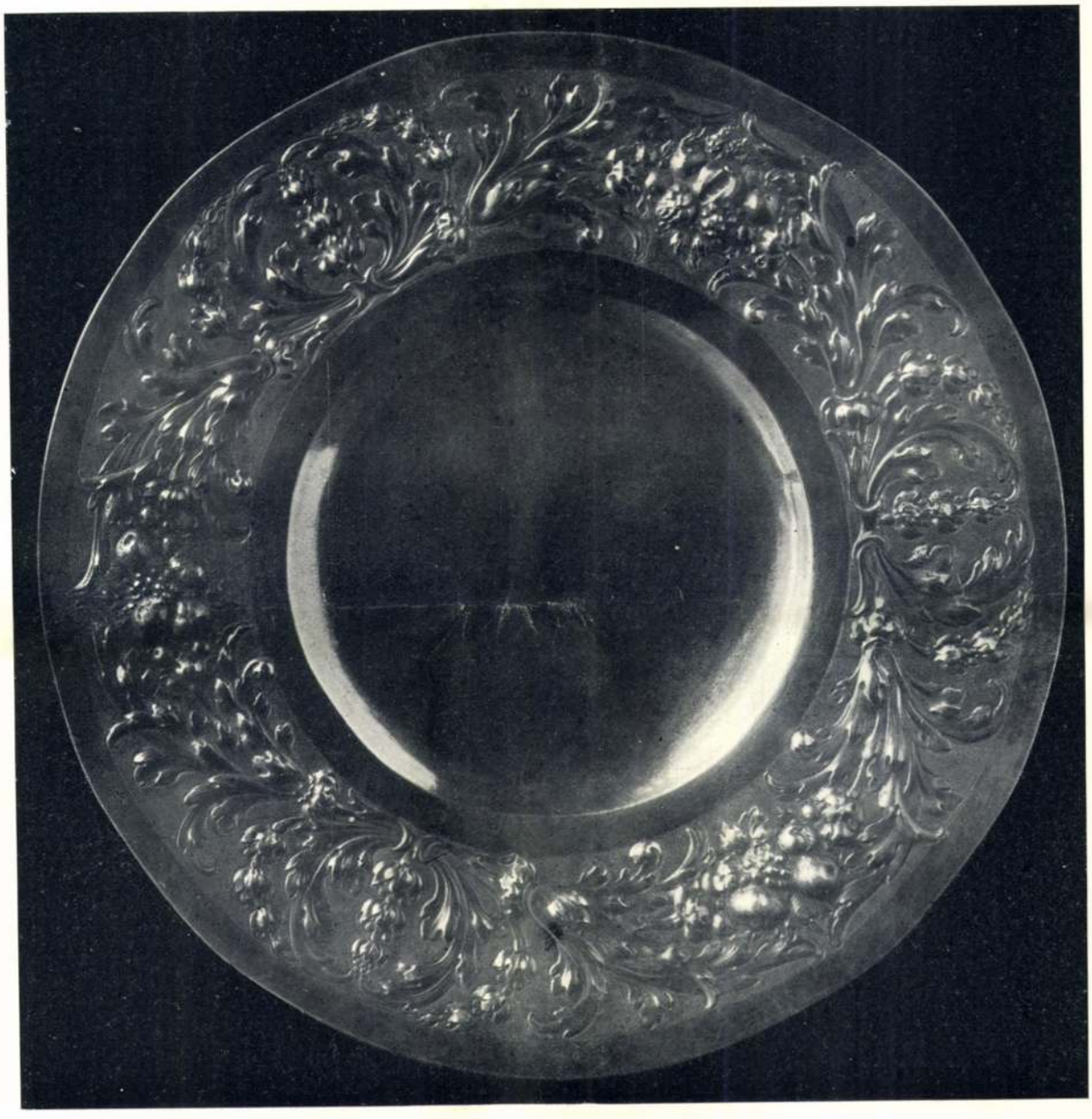

36. PATENA A WIRTH-FÉLE KEHELYHEZ.
PATÈNE DU CALICE DE LA CALICE.

TRESOR DE L'EGLISE PROTESTANTE DE SOPRON.

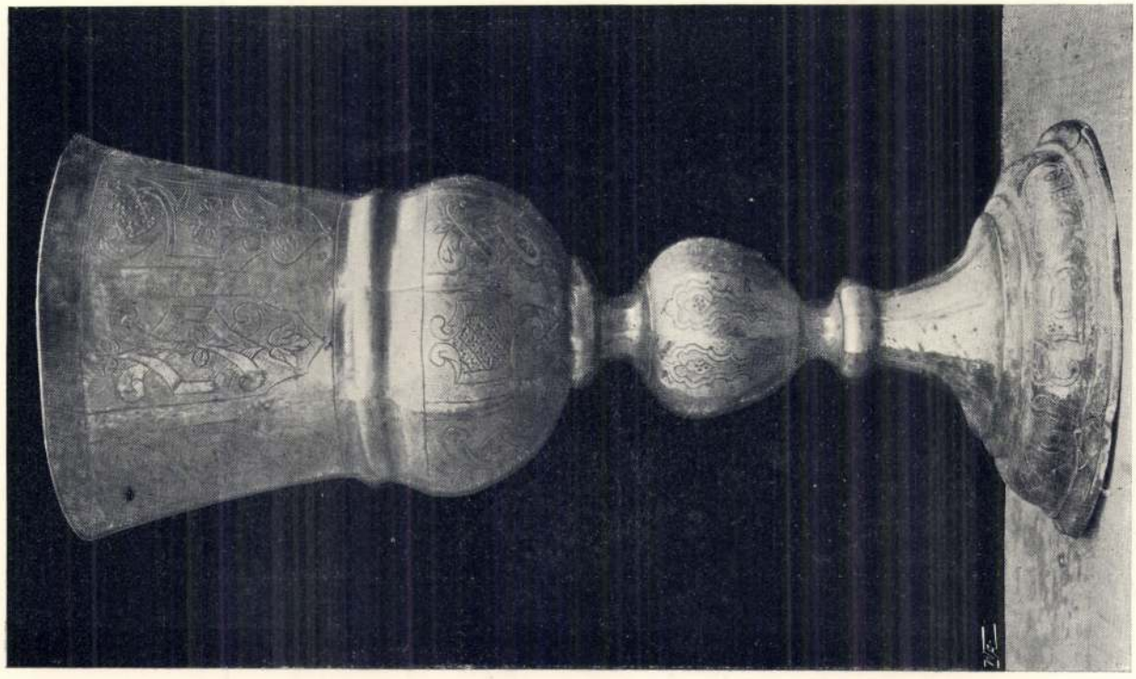

35.

35. EZÜST KEHELY, XVII. SZÁZAD.
A RUSZTI EV. Ttemplomban.

34.

34. EZÜST KEHELY, XVII. SZÁZAD.
A RUSZTI EV. TEMPLOMBAN.

CALICES D'ARGENT DE XVII SIÈCLE DE L'ÉGLISE PROTESTANTE DE RUSZT.

32.

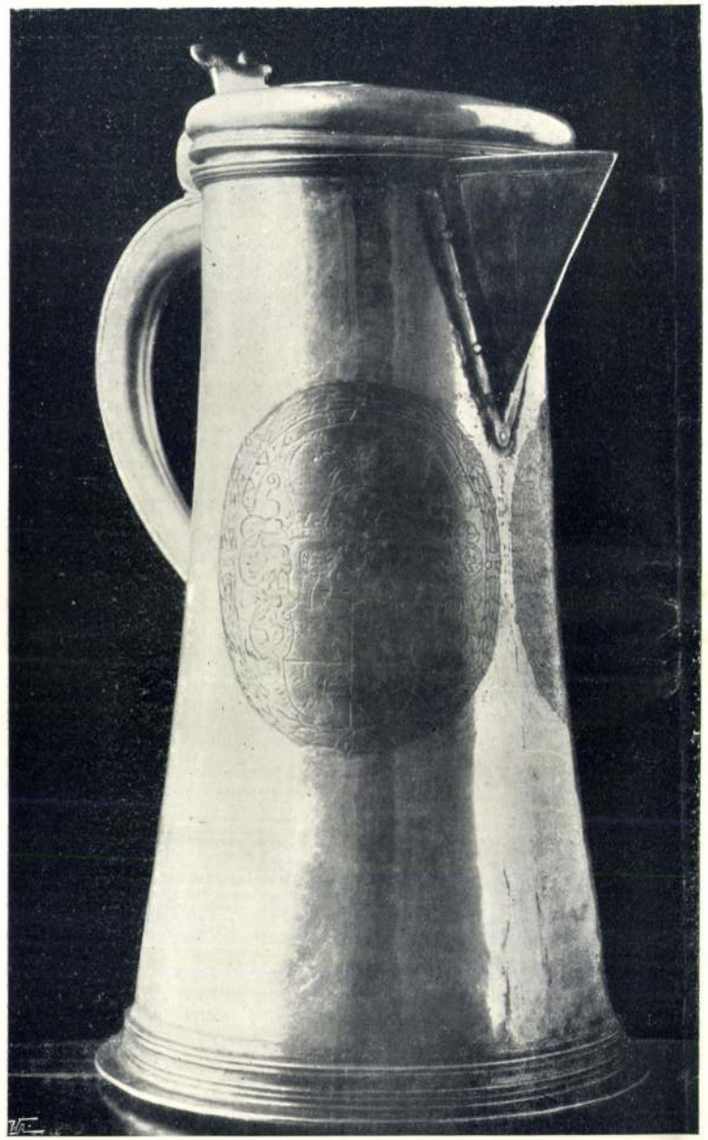

32. VETTERNÉ EZÜST KANCSÓJA.
HANAP D'ARGENT DE MADAME VETTER.

33.

33. A LÖLHÖFFEL-FÉLE KANCSÓ.
HANAP DE LA FAMILLE DE LÖLHÖFFEL.

TRESOR DE L'ÉGLISE PROTESTANTE DE SOPRON.

31.

31. GOSZTONY ROSINA KELYHE.
CALICE DE ROSINE DE GOSZTONY.

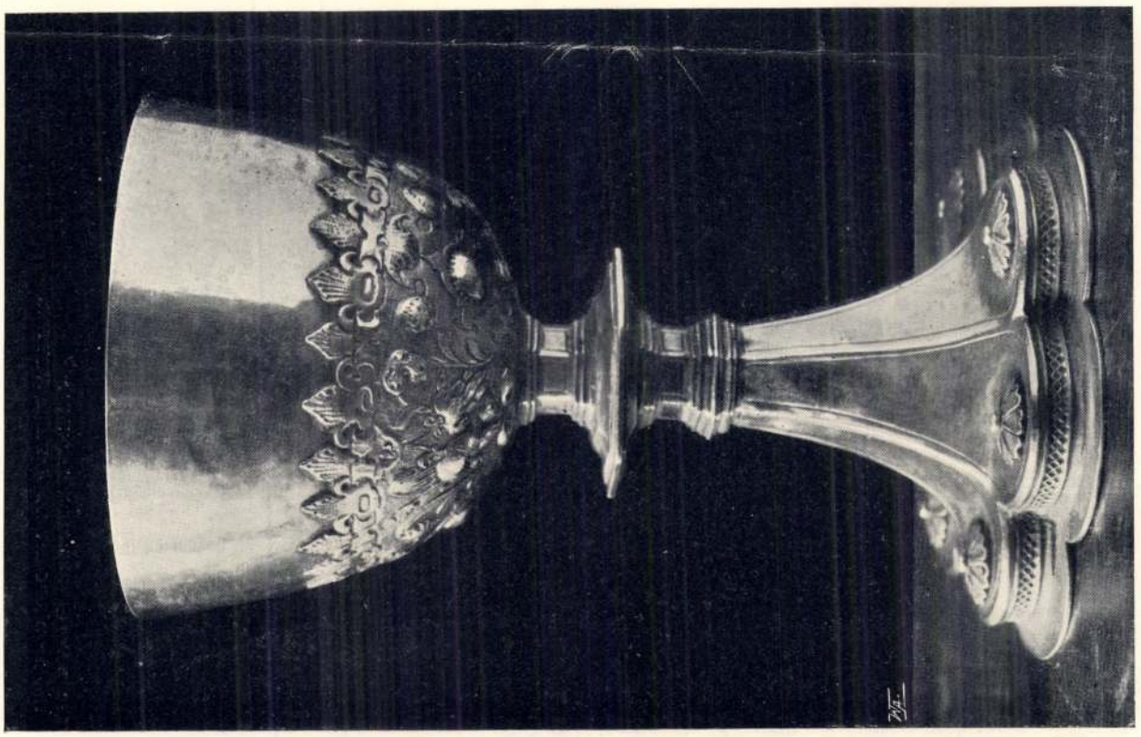

30.

30. KEHELY, XVI. SZÁZAD.
CALICE, XVI SIÈCLE.

TRESOR DE L'ÉGLISE PROTESTANTE DE SOPRON.

28.

28. KEHELY 1674-BŐL.
CALICE DE 1674.

AUGSBURGI MUNKA.

29.

29. A WIRTH-FÉLE KEHELY.
CALICE DE LA FAMILLE DE WIRTH.

XVII. SZÁZAD.
XVII SIÈCLE.

TRÉSOR DE L'ÉGLISE PROTESTANTE DE SOPRON.

27.

27. KERESZTELŐTÁL A SOPRONI EV. TEMPLOM KINCSTÁRÁBAN. XVII. SZÁZAD.

BASSIN DES FONTS DE BAPTÈME. XVIII SIÈCLE.

TRESOR DE L'ÉGLISE PROTESTANTE DE SOPRON.

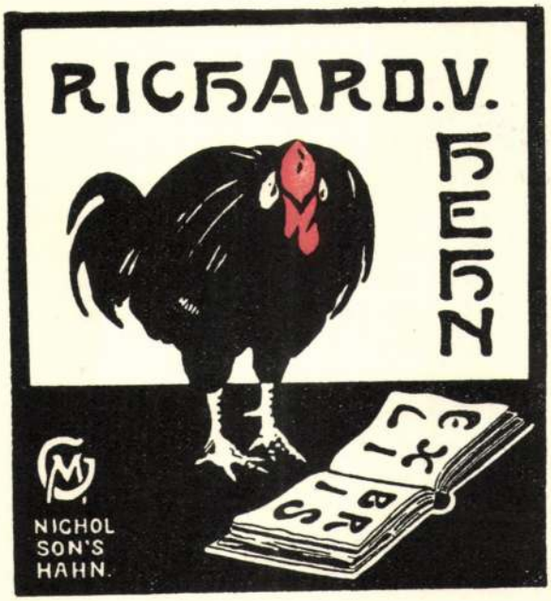

24. W. NICHOLSON. ANGOL.

Követésre méltó mesterek az ex-libris művészet terén az angolok. Sehol sem foglalkoznak a művészek e kis műalkotásokkal annyi szeretettel, mint éppen Angolországban. És a gyűjtők sietnek is egy-egy nevesebb mester ilynemű alkotásának birtokába jutni. — Angliában a modern művészet immár a néplélekben gyökeredzik és abból táplálkozva, nemes gyümölcsöket terem. — A régi, akadémikus irány ellen John Millais, Holman Hunt és Dante Gabriel Rossetti még 1848-ban szövetkeztek, megalapitván a »Prae-Raphaelit Brotherhood«-ot. 1861-ben létesült a »Morris-Company«, mely tovább folytatta és szélesebb mederbe terelte e küzdelmet. A könyv művészetére azonban leginkább Rossetti munkálkodása irányitotta a közfigyelmet. Nem célunk azonban az ex-libris fejlődésével bővebben foglalkozni, csak elterjedésének körülményeire kivántunk némi világot vetni. Megelégszünk tehát azzal, hogy azokat a művészeket jellemezzük egy-két szóval, akiktől egy-egy ilyen kis alkotást bemutatunk.

James Gutrie legerősebb oldala pl. a dekorativ érzék; Joseph William Simpson könyvjegyei kedvességükkel hatnak. E jeles művész a Studio 1898—1899-iki számaiban mutatkozott be néhány kiválóbb ex-libris-szel és egyszerre meghódította a közönséget. Ő a fekete-fehér folt-művészet jelentős képviselője. Cambell, Ethel Larcombe, William Edgar Fisher és E. Jackson neveit csak egyszerűen felemlítjük, bemutatott műveik eléggé feltüntetik egyéniségüket.

Tény az, hogy az általános színvonal sehol sem oly magas, az ide vonatkozó irodalom sehol sem oly gazdag, mint éppen Angliában. Pedig itt az ex-librisnek nincsen olyan fényes multja, mint például Franciaországban, vagy Németországban.

Németország az ex-libris népszerűsége dolgában vetekszik Angliával, de művészi tekintetben mégsem emelkedett arra a magaslatra, amit

25. G. C. WILLIAMS. AMERIKA.

26. H. ELLWOOD. AMERIKA.

főleg a sok művedvelő rajzoló okoz. Azért találunk sok művészi alkotást is. Ismeretes, hogy az ex-librisnek Németországban nagy multja van: egyidős a könyvnyomtatással. Az ex-libris művészet újjáébredése összefüggésben áll az 1869-ben alapított »Herold« egyesülettel, mely a címertannal való foglalkozást tűzte ki célul. A nemrégiben elhunyt világhírű ex-libris gyűjtő Leiningen gróf figyelmét is a címertan terelte az ex-librisre. Németországban az ex-librist rajzoló művészek száma a nyolcvanas évek óta rendkívül megnövekedett. A bemutatott sorozat fényesen tanuskodik a németek ex-libris művészetéről.

Franz Statten, a jeles rajzoló, eleinte Klinger hatása alatt állt, később azonban egyre önállóbbá vált, mit bemutatott szép könyvjegye is igazol; Fidus erős egyéniség, körvonalas rajza néha kissé száraz, de mindenkor érdeket keltő; Emil Doepler j. művein korábban a reneszánsz művészet hatása látszott, újabb műveiben viszont a romantikus elem van túlsúlyban; a termékeny Julius Diez hajlik a karikaturás felé, amellett bizonyos régies vonás sem tagadható meg tőle, de azért rajzolási módja és díszítő képessége meglehetősen egyéni; Bernhard Wenig erőteljes művei leginkább a régi metszetekhez hasonlíthatók, de azért minden ízében eredeti. A pruttingi plébánia könyvtára számára készült könyvjegyére külön is felhívjuk olvasóink figyelmét. Fritz H. Ehmke egyszerű stílusával tűnik ki; C. Klenkens erőteljes feje, Willy Geiger ideges rajzmodorról tanuskodó könyvjegye, B. Löffler jellemző ötletességű műve és L. Hohlwein gyakorlott kézre valló rajza méltán sorakozik a legjobb ilyfajta alkotásokhoz. — A svéd Sundström művészi fametszete is jól megállja helyét.

A spanyol ex-libris művészeket a bemutatott sorozatban két kiváló egyéniség képviseli. Victor Oliva a stilizált rajzban, a rendkivül termékeny és szorgalmas José Triado pedig a kompozicióban jeleskedik.

A magyar ex-libris művészet, bár hazánkban is néhány százados multja van, nem áll azon a fokon, mint a nyugateurópai nemzeteké. Nem is csoda. A könyv jó ideig csak mostoha gyermek volt nálunk s még ma se tudjuk úgy megbecsülni mint másutt. De hiszem, hogy a könyvművészet ideje nálunk is elkövetkezik és versenyre kél a külföld efajta művészetével. És akkor az ex-libris művészet is az őt megillető becsülésben részesül.

A SOPRONI EVANGÉLIKUS TEMPLOM ÖTVÖSMUNKÁI.

IRTA: BÜNKER R. J.

A TÖRÖK HÓDOLTSÁGTÓL ment vidékeken Magyarországon az ötvösség még a XVII. században is mindenfelé kiváló virágzásnak örvend. A vallásos villongások is csak annyiban befolyásolják sorsát, hogy az egyes egyházak más vallású mesterekhez sohasem fordulnak szerelvényeik beszerzése végett.

A katholikusok inkább külföldről hozatják egyházi edényeiket, semmint hogy protestáns hazai mesterekkel dolgoztassanak és megfordítva. Minthogy a török hódoltság dél felé elzárja a kereskedelem útját, Itáliával való összeköttetésünk, mely a középkorban s a reneszánsz idején oly élénk volt, a protestáns korban csaknem teljesen megszakad s főleg az iparművészet terén mindenfelé a német hatás, jelesül Augsburg és Nürnberg hatása válik uralkodóvá. E városokban szintén a protestáns vallás az uralkodó, de úgy látszik, mert távol vannak, oly vidékeken, ahol nálunk a protestáns elem volt túlsúlyban s az ötvösök is protestánsok, a katholikusok innen hozatják egyházi edényeiket. Érdekes példa erre a szepeshelyi székesegyház kincstára, amelynek

Magyar Iparművészet
1907.

Romház a belvárosban

A sok bába közt elvész a gyermek

Az óvári temető sarkán áll az az egykor minden bizonnyal szebb napokat látott emeletes lakóépület, ami napjainkra méltán kivívhatná magának a városképet leginkább csúfító épület nem éppen dicsérő jelzőét. A stílusjegyek alapján, az 1870-80-as években épített, gazdag díszítésű eklektikus épülethez hatalmas kert is tartozik, ami a házhoz hasonlóan elhanyagolt állapotban van.

Dimény Gábor városi főépítész elmondta, hogy tudomása szerint a lakóháznak több tulajdonosa van, akik közül többen külföldi állampolgárok, így nehéz velük egyeztetni a helyreállítást. A város nincs olyan anyagi helyzetben, hogy magántulajdonba lévő ingatlan helyreállítását támogassa, tekintve, hogy saját ingatlanjainak felújítását sem győzi. A hivatal tehetetlen, mert nem kötelezheti a tulajdonosokat az épület rendbehozatalára, de ha tehetné is, nem tudna érvényt szerezni a határozatnak. Ha ugyanis nincs pénz a felújításra, mit ér egy határozat?

Közben olyan hír is felröppent, hogy az egyik résztulajdonos szeretné a többitől megváltani a tulajdonigényt. Ha ez így volna, és egy kézbe kerülne az ingatlan, a patthelyzet megoldható volna. Az áldatlan helyzet megoldásának másik útja lehet a főépítész szerint, hogy a környék felértékelődik, és ez két dologra serkentheti a tulajdonost. Arra tudniillik, hogy felújítsa és kiadja, az ebből befolyó hasznot pedig élvezze, vagy ha maga a telek olyan értékes lesz, hogy azt eladja. A lepusztult belvárosi ingatlanok megújulásának általában ez a módja, s ez megoldja az ilyen jellegű problémákat.

Bizony a serkentés elkelne, mert akkor, amikor sokfelé komoly erőfeszítéseket tesznek a városkép szépítésére, akkor az ominózus épület az átutazó turisták szemében nem vet jó fényt a városra.

(Kiss M.)

Munkahely-megőrzési intézkedések a Motimban

A minőség követelmény

Az 1934-ben alapított Magyaróvári Timföldgyár – abban az időben – egyedinek számított az országban. Csak később alakultak Almásfüzitőn és Ajkán már lényegesen nagyobb kapacitású timföldgyárak. Az elmúlt évtizedekben töretlen volt a Motim fejlődése, és ezt a fejlődést az biztosította, hogy a gyár vezetése időben felismerte: nem a timföldre, hanem a timföldből további feldolgozással gyártott termékekre kell alapozni a gyár tevékenységét. Ennek eredményeképpen jelentős termelésfelfutás történt, piacának körülbelül 60 százalékát exportra szállította, mintegy 40 százalékát pedig belföldi felhasználóknak adta el. A kelet-európai gazdasági és politikai változások jelentősen érintették a Motimot is. Mik ezek a változások, és mi a jelenlegi helyzet a Motimban? Erre kértünk tájékoztatót *Papp Albert* műszaki igazgatótól.

– Valóban így van. Annak ellenére, hogy vállalatunk korábban is exportorientált volt, de jelentős hányadot tett ki a belföldi értékesítés is. A mi termelésünk is zsugorodott, ebből adódóan több intézkedést voltunk kénytelenek meghozni a gazdaságosság érdekében. Így például mintegy százötven munkatársunk korkedvezményes nyugdíjaztatására került sor. Továbbá jelentősen csökkentettük az állóeszköz felhasználására és műszaki fejlesztésére fordítható pénz összegét, fokoztuk a piaci marketingmunkát a kieső árualapok elhelyezése érdekében. Pillanatnyilag 3,3 milliárd forintos árbevételünk 20 százaléka belföldön, 80 százaléka pedig exportban realizálódik. Időközben a vállalatunk átalakulása ez év júliusában is megtörtént, azóta kft.-ként üzemelünk.

– Milyen termékekkel és hogyan sikerült ezt az export-arány-növekedést elérni?

– Elsősorban műkorund, műkorundszemcse, kádkő és alumíniumszulfát termékeink azok, amelyek segítettek ebben a piaci térhódításban. Természetesen ezeknek a biztosításához hozzájárult a jó alapanyag, a timföld is. A piac megőrzése és az új kihívások, mint például a termékfelelősségi szabványok bevezetése készteti a kft.-t arra, hogy a jövőben a garantált minőség érdekében mindent megtegyen. Ezért kezdtük meg az új minőségbiztosítási rendszer bevezetését.

– Tudomásom szerint régebben is volt minőségi ellenőrzés. Hogyan tervezik ezt a jövőben megvalósítani?

– Lényeges kérdés ez, hiszen a minőség-ellenőrzés nem azonos a minőségbiztosítással. Csupán a végcél hasonló, hogy minél tökéletesebb, a vevő számára megfelelő terméket adjon el a kft. A most bevezetésre kerülő minőségbiztosítás lényege, hogy a termék garantáltan állandó legyen és ez a vevő számára bizonyítottá is váljon. Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy az alapanyag-beszállítóktól a végtermékig nemcsak a kész- vagy a félkész termékeket, hanem a gyártási folyamatokat és ezek állandóságát is biztosítjuk. Nem mi találtuk ki ezt a rendszert. A minőségbiztosítást a fejlett piacgazdasági országokban nemzetközi szabvány írja elő.

– Valóban úgy érzi, hogy ennek a szigorú nemzetközi minőségbiztosítási szabványnak meg tudnak felelni?

– Termékeink minősége eddig is elismert volt a piacon. Rendszeresen megfelelő minőségi ellenőrzést végeztünk. De ahhoz, hogy a minőségbiztosítás is nemzetközileg elismert legyen, az említett szabványoknak megfelelően további intézkedéseket tennünk kell. Ezek folyamatban vannak és várhatóan 1994 első félévében meg tudjuk szerezni a nemzetközi „Auditálást", ez azt jelenti, hogy egy erre hivatott szakcég teljesen átvilágítja a kft.-t és ennek eredményeként igazolja azt, hogy a feltételek valóban adottak és a kft. működése megfelel a nemzetközi szabványban előírtaknak. Ezt az ellenőrzést évenként megismétlik.

– Ha már napjainkról esett szó, hogyan tovább?

– A Motim Kft. a korábbiakhoz hasonlóan – a nyereség megőrzése érdekében – növelni kívánja a fejlesztésre fordítható pénzösszegét, elsősorban a továbbfeldolgozott termékek fejlesztése érdekében. Úgy látjuk, hogy az alumíniumipar jelenlegi válságának gyárunkat érintő hatásait ezzel lényegesen csökkenteni tudjuk, és szeretnénk megőrizni a jelenlegi ezerháromszáz munkatárs munkahelyét is.

László László

Egy megszállott ember...

A fanatikus lemezlovas

Fiatalság ide, fiatalság oda, sajnos az ember a harmincas évei elején már lassan kinő a diszkó világából. De az évek előrehaladása nem akadályozhatja meg azt, hogy a szív örökké fiatal maradjon, mindig fogékony legyen az ifjúság problémáival, igényeivel szemben. Bizonyára népes a megértést tanúsítók tábora, de a diszkó terén sok ellenvéleménnyel is találkozhatunk.

Erre a sajátos és érzékeny területre kalandoztam el a zene és tánc világába, ahol egymást váltják a stílusok – bizony a régi klasszikus táncformákat már alig van lehetőség manapság elsajátítani –, de vannak modernek és ezek is érdekesek és szépek. A fiatalok igénylik a szórakozást, hogy valahol találkozhassanak, esetleg új barátságokat kössenek.

Ezt a világot talán mindenkinél jobban ismeri *Horváth Mihály*, közismertebb nevén „Mityó", aki már lassan 15 éve él a zene bűvöletében és hetente több száz fiatalt mozdít meg „slágereivel".

Megkérdeztem arról, hogy kezdődött a diszkó iránti vonzalma.

– A gyökerek tizenöt évvel ezelőttre nyúlnak vissza, akkor kezdett begyűrűzni országunkba a diszkóőrület. Szerény körülmények között, mono felszereléssel kezdtem „pályafutásomat" szinte csak klubszinten, egymásnak zenélve, lelkesen mutatva az új felvételeket. Ki gondolta még akkor, hogy ez általános dologgá fog válni, beépülve az iskolák és vendéglátás területére is, és sok évig meghatározó tevékenység lesz számomra. Ma már szinte heti menetrendje van a dolognak.

– Milyen a kapcsolatod a fiatalokkal?

– Nagy hitelességgel meg tudom állapítani, hogy kik az idegenek és kik a jól ismert arcok, elég egy pillantás és tudom, hogy milyen stílusú zenét kell játszanom ahhoz, hogy jó legyen a hangulat. Hihetetlen, de lehet irányítani a fiatalokat a zenével, tudják, hogy a jó dallamokért cserében megkívánok tőlük egy viselkedésformát. Természetesen előfordultak kirívó esetek is, amikor félbe kellett szakítanom a műsort.

– Mennyi időt és anyagi erőt fordítasz a fejlesztésedre, mind technika, mind zenei anyag terén?

– Számokba ne bonyolódjunk, de bevételem több mint felét. Mindig kell rendelkeznem tartalékokkal, mert soha nem lehet tudni, hogy mi hibásodik meg, mikor mennyi új anyag érkezik. Szinte megszállottként fürkészem, mely „nótákból" válhat később tartós sláger. Ez a tevékenységem szabadidőm nagy részét elveszi, mert a hobbim és a magánéletem szinte egybeforr.

– Meddig szeretnél még „lemezeken lovagolni"?

– Nagyon egyszerű a válaszom, amíg a vendégek eljönnek, érdeklődnek a műsorom iránt.

– Mit tudnál üzenni a harmincas korosztálynak, akik szívesen nosztalgiáznának, ha nem is hetenként, de évente egy-két alkalommal?

– Tervezzük a régi kollégákkal, akikkel egyébként nagyon jó a kapcsolatom és szívesen dolgozunk együtt, hogy teremtünk az „idősebb" korosztály részére is szórakozási lehetőséget, diszkózenére, mert tudjuk, hogy nagy lenne az igény rá.

– Mit tervezel a jövőt illetően, család, gyermek?

– Majd az élet hozza magával az ilyen irányú döntést, egyelőre bizonyára kevesen tudnák elviselni az életformámat. Szeretem az ifjúságot, közel állnak hozzám, sokáig szeretném még megérteni őket és sok jó diszkóban együtt nevetni velük.

(Biacsics)

Frontok között

Fájó tagokkal, bódult fejjel ébredek. Bekapcsolom a tévét és egykedvűen hallgatom, hogy Aigner Szilárd ma nem ígér többet 33 foknál. Jóságos ég! Tegnap pulóver, ma a legnyáribb ruha, és így megy ez hetek óta. Akár az óriáskeréken, egyszer fenn, egyszer lenn.

Autóban ülök, vezetek, vagy inkább vezetni próbálok különösebb tudatosság nélkül. A szembejövők üveges tekintettel merednek a semmibe, már nem érzik, hogy a kormánnyal az életüket is kezükben tartják. Szörnyű balesetekről jönnek hírek, mögöttük elalvás, figyelmetlenség, rosszullét. Legintenzívebben a frontokra érzékeny emberek tűrőképességét teszik próbára a légkör elektromágneses változásai. Melegfront érkezése előtt egy, másfél nappal emelkedik a szív- és érrendszeri panaszok száma, keringési és ritmuszavarok léphetnek fel. Hidegfront jöttét főképp görcsös mozgásszervi és zsigeri fájdalmak jelzik.

A kevésbé érzékenyek is viselkedésváltozást tapasztalhatnak önmagukon és környezetükben. Levertség, ingerlékenység, fokozott agresszivitás jellemző, sokan egyszerűen nem találják a helyüket.

Ki vagyunk tehát szolgáltatva a légköri változások hatásainak, tenni ellenük csak úgy tudunk, ha egyedül vagy orvosi segítséggel megpróbáljuk megérteni, hogy mi is történik velünk. Ha nem indokolt, nem kell azonnal gyógyszerekhez nyúlni, több türelemmel, megértéssel könnyebben vészelhetjük át a kritikus napokat.

R. M.

Újabb gépeket helyeznek üzembe

Automata pénzkiadók

Ez év áprilisától működik a városközpontban az OTP mosonmagyaróvári fiókja által felállított ATM bankjegykiadó automata. Az elmúlt félév tapasztalatairól érdeklődtünk *dr. Szeredi Zoltánné* igazgatóhelyettestől.

– Kik vehetik igénybe a bankjegykiadó automatát?

– Mindenki, aki az ország valamelyik OTP-fiókjában lakossági folyószámlát nyit és ügyfélkártyával rendelkezik. Az automatából azonban csak forintot vehetnek fel ügyfeleink.

– Hogy fogadták a városban a pénzfelvételnek ezt az új formáját?

– Érezhetően nő az igény a csekk és a kártya iránt, hiszen ez egy kényelmes módja a pénzfelvételnek. Átlagosan havi harminc új igénylés fut be fiókunkhoz. Jelenleg kétszáztizenöt csekkel és kártyával rendelkező ügyfelünk van. Tapasztalataink szerint azonban egyre nagyobb számban veszik igénybe automatánkat az átutazó magyar állampolgárok is.

– Elég sok panasz érkezett, hogy időnként nem működik az automata. Hogyan és mikor végzik a karbantartást?

– Az első időszakban valóban voltak zökkenők. A gyermekbetegségeket ebben az esetben is ki kellett nőni. A gép kezelése az itteni dolgozók feladata, akik mindennap ellenőrzik az automatát. A karbantartás és javítás a szerviz feladata, akik hibabejelentés esetén azonnal a helyszínre jönnek. Ha a bank nyitvatartási ideje alatt romlik el a gép, akkor az ügyfél feljöhet és azonnal intézkedünk. Sajnos, ha hétvégén van probléma, hétfőig nem tudunk segíteni. Több esetben a gép azért hibásodott meg, mert az ügyfél benne hagyta kártyáját, vagy a bankjegyet és a gép automatikusan bevonta azokat. Előfordult az is, hogy külföldi próbált saját hitelkártyájával forinthoz jutni, természetesen sikertelenül. Az első nehéz időszakon túljutottunk, az utóbbi időben megszűntek a panaszok.

– Tervezi-e az OTP a város más pontjain is ilyen bankjegykiadó automata elhelyezését?

– Igen. Terveink szerint sor kerül ilyen gép felállítására az óvári városrész centrumában, a Szent László tér közelében, és a hegyeshalmi határátkelőhelyen is.

(Kiss)

Mi lesz veled, idegenforgalom?

Tőkehiány, magas banki kamatok

A lemaradást nem könnyű pótolni

Hazánk turistaforgalmáról ellentmondó adatok látnak napvilágot, s jövőjét is eltérően értékelik a szakemberek.

Hogyan látja az idegenforgalom helyzetét? – kérdeztük *Szigethy Dezsőt*, a Sopron-Kőszeghegyaljai Intézőbizottság főtitkárát.

– Sajnos nem bővült az a vendégkör – volt NDK-sok és bevásárló osztrákok –, amelyik úticéljának régiónkat választja. Vonzerőnk csalóka volt, mert elsősorban nem az értékeink miatt jöttek hozzánk, hanem mindig valamilyen „aktuális" apropó miatt. Ez a helyzet 1989-re megszűnt.

Gyógyfürdőinket, falusi turizmusunkat nem tudjuk eladni a nyugati középrétegeknek. Aki idejön, az a lehető legolcsóbb utazási formát választja, s nem keresi meg az utazási irodákat.

Félek az idegenforgalmi fejlesztések visszafogásától. Nincs IFA-alap, nincsenek új útjaink, nincsenek új attrakciók, kicsi ez az ország. Meggyőződésem, ma még Magyarországnak nincs igazi idegenforgalmi áruja a Balatonon, Budapesten és a pusztán kívül. Mondom ezt akkor is, ha felelőse vagyok az üdülőkörzet idegenforgalmának, mert tudom, hogy 40 éves lemaradást egyik napról a másikra nem lehet pótolni. Példaként említhetem a büki gyógyfürdőt, amit Európa színtűként emlegetünk, de azzal, hogy a belépőjegy árát két év alatt 60 forintról 140–150 forintra emelték, a vendégforgalom 50 százalékkal visszaesett. Hiába kiáltjuk ki európai színvonalúnak, európai árszinten már nem eladható, nem idegenforgalmi áru. Szerencsére az intézőbizottságok a maguk nagyon szerény eszközeivel még tudják támogatni az önkormányzatokat. Hogy jövőre mi lesz, azt nem tudom, mert a kormány elé terjesztett költségvetés az IFA-alapot nulla forinttal támogatja.

Én az idegenforgalmi bevételek csökkenésével számolok, és tapasztalatom alapján csak hosszú távon merem jósolni, hogy a tisztán turisztikából származó bevételek növekedni fognak. A tőkehiányos szakma 25–30 százalékos banki kamatokkal állami támogatás nélkül, magára hagyatva nem képes rövid úton produkálni a szükséges minőséget. „Lelakott" idegenforgalmi struktúrára nem tudunk vendéget toborozni. Elkeserítőnek tartom néhány vendéglátó gyors meggazdagodási vágyát, ami rontja az ország turisztikai image-át. Négy-öt évet jósolok, hogy ezeket a betegségeket kiheverjük, és kemény üzleti politikával nem bevásárlók, fogfájós szomszédok, hanem természeti és idegenforgalmi értékeinket meglátogató igazi turisták jönnek.

Sz. E.

Mentő és autóbusz karambolja

Figyelmesek voltak a szomszédok

Sopronban vasárnap reggel a mentőállomás Toyota esetkocsija – betegszállítás közben – a Csengery utca és az Erzsébet utca sarkán összeütközött egy autóbusszal. A mentőautó doktornője és a szállított beteg súlyos, míg a mentőápoló és a sofőr könnyebb sérülést szenvedett. A Toyota mentőautó totálkáros lett. A busszal közlekedők közül senki sem sérült meg. A baleset körülményeit a rendőrség vizsgálja.

Szomszédai figyelmének – és jó hallásának – köszönheti szerencséjét Sopronban egy idős ember: az Ady Endre úti többlakásos családi házban lakó bácsika vasárnap a déli órákban rosszul lett és összeesett otthonában. A férfi nyöszörgését meghallották szomszédai, akik riasztották a mentőket és a rendőröket, lévén, hogy a lakás ajtaját zárva találták. A rendőri segédlettel kinyitott lakásban a padlón fekvő idős embert a mentők a kórházba szállították.

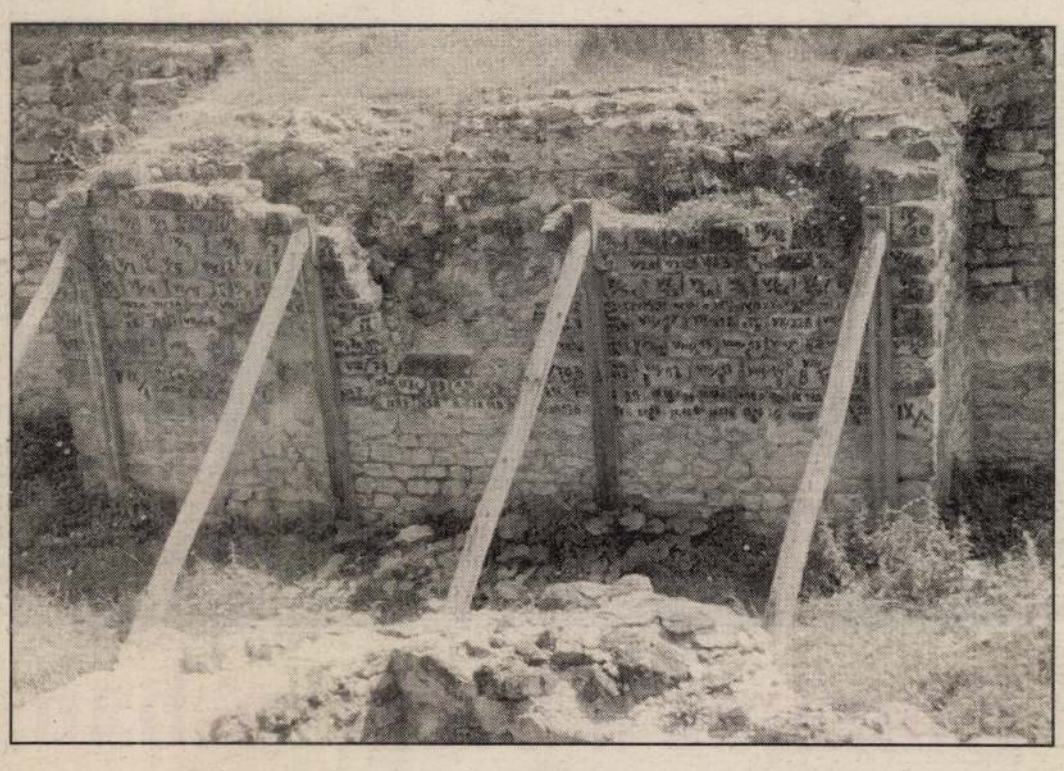

Nincs pénz a műemlékek megmentésére

Leomlanak a városfalak?

A soproni városháza parkolója mögött már régen feltárták a régi városfalakat. *Gömöri János* régészt az ott folyó munkálatokról szerettük volna megkérdezni, ám a neves kutatóból már az első mondat után keserű szavak szakadtak fel:

– Gazdátlannak tűnhet a feltárt rész, pedig óriási érték húzódik ott. Már tavaly be kellett volna fejezni a helyreállítási munkálatokat, ehelyett a falak állapota egyre inkább veszélybe kerül. Nincs pénz! Az Országos Műemlékvédelmi Felügyelőségtől – nyilván szervezeti átalakulásuk is közrejátszott ebben – idén Sopron egy fillért sem kapott. Reményeink szerint jövőre megoldódik a helyzet...

Szeretném a Scarbantia Társaság nevében felhívni a figyelmet, hogy a tervezett régészeti park helyett romhalmazt kap a város, ha nem segítenek! A világkiállításra érkező vendégek, ha ez így megy tovább, ledőlt falakat, poros árkokat találnak.

Évente tisztogatjuk a feltárt területet. Küzdünk a falak állapotának legalább a megóvásáért. A köveket beszámozzuk, hogy a restaurálások után eredeti helyükre kerüljenek vissza.

Közlekedésrendészeti akció

Gyorshajtók és józan vezetők

Az Országos Rendőr-főkapitányság intézkedése alapján pénteken és szombaton a megyében közlekedési akciót hajtottak végre. A Soproni Rendőrkapitányság működési területén 16 rendőr és a városrendészeti hivatal három munkatársa vett részt a kétnapos munkában.

Az ellenőrzések során 17 gépkocsivezetővel szemben kezdeményeztek szabálysértési eljárást. Közülük hárman vezetői engedély nélkül vezették autóikat, egy sofőr szabálytalan előzés miatt, 13-an pedig az úgynevezett egyéb közlekedési szabálysértés (környezetvédelmi ellenőrző kártya hiánya, lejárt orvosi papírok, szabálytalan várakozás) elkövetése miatt feleltek.

A megállított gépjárművek vezetői 61 esetben fújták meg az alkoholszondát. Szerencsére (szerencséjükre) mindegyik negatív eredményt mutatott.

Az akció ideje alatt egy baleset történt gépkocsivezető mulasztotta el az elsőbbségadást, s az elütött kerékpáros könnyű sérülést szenvedett.

Az ellenőrzés alatt folytatott járőrözés tapasztalata, hogy rengeteg fiatalkorú kerékpáros nem ismeri a közlekedési szabályokat. Egyelőre figyelmeztetésben részesültek, s megkapták a felvilágosítást: amit tettek, szabálytalanság. Többen közülük ugyanis még ezzel sem voltak tisztában...

A Vas megyei rendőrségtől kölcsönkapott sebességellenőrző gépkocsiban szerzett benyomások összegzése, hogy túl sok, és sajnos egyre növekszik a sebességet túllépők száma. 31-én, amikor óriási forgalom zúdult a városra, 187 (!) gyorshajtóval szemben intézkedtek.

Az akció befejezését követően máris balesethez riasztották a soproni rendőröket. A határátkelőhelyek óriási forgalma miatt kialakult torlódásban, a Kópháza és Nagycenk közötti útszakaszon, egy Sopron irányába haladó, benzint szállító kamion, nem tartva kellő követési távolságot, fékezés és lehúzódás ellenére is meglökött egy Citroën személygépkocsit. A holland autó keresztbe fordult az úton, a szemből érkező magyar Lada intenzív fékezés ellenére sem tudta elkerülni az ütközést, s az árokba lökte a Citroënt. A holland kocsiban utazó asszony súlyosan, két gyermeke és édesapjuk könnyebben sérültek meg.

–N–

Hétvégi határhelyzet

Rendkívüli forgalom, kétórás várakozás

A Bécsi úti határátkelőhely ügyeletes tisztjétől, *Gibicsár Imrétől* kapott információink szerint szombaton 75.931-en lépték át Sopronnál a határt. Ez a szám jelentős forgalmat mutat, amely nem rendkívüli ugyan, de meghaladja az átlagot. Időnként 150 perces várakozást is regisztráltak. Vasárnap csökkent a forgalom, az átlépőknek nem kellett várakozniuk sem.

A kópházi határátkelőn szombaton szintén magas volt a ki- és belépők száma. Itt is előfordult, hogy 150 perces várakozás előzte meg az átjutást. Tegnapra csökkent az utazók száma, az átléptetés gyorsan és zökkenőmentesen történt. Várakozási idő nem volt.

A fertődi–pomogyi határátlépőnél is nagyobb volt a forgalom az átlagosnál, de sem ki, sem pedig befelé nem kellett várakozniuk az utasoknak.

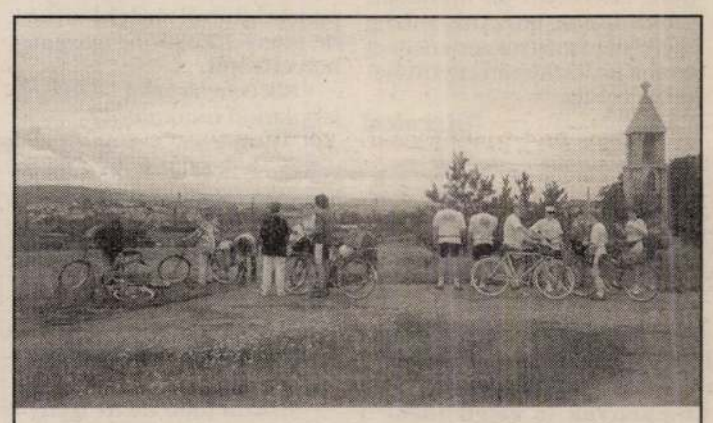

Stílszerűen, Sopron határában a Balfi úti pihenőkeresztnél tartják utolsó erőgyűjtésüket a felvételünkön látható német kerékpáros csoport tagjai. Mielőtt a baráti társaság leereszkedne a leghűségesebb város falai közé, kis pihenésük során valóban pompás panorámában gyönyörködhetnek. Mint elmondták, nem először járnak Magyarországon, és lelkesen kifejtették: sokkal izgalmasabb – és egészségesebb – olykor-olykor a Mercedeseket, Volkswageneket vagy az Opeleket hátrahagyva bicikli nyergébe pattanni, s így látogatni meg egy-egy kisebb vidéket.

A Soproni Erdélyi Kör ülése

A Soproni Erdélyi Kör következő összejövetelét holnap 18 órai kezdettel tartja a Várkerület 19. szám alatt.

Kiszolgáltatva

A minap megdöbbentő esetet meséltek az ismerőseim. Szokásos ausztriai bevásárló körútjuk után a soproni határátkelő felé fordulva látták, hogy már a cinfalvai cukorgyárnál áll az autók sora, ezért gondoltak egyet és jó nagy kerülővel Kópházának vették az irányt. Ott megnyugodva konstatálták, hogy soronként mindössze 15–20 autó áll. Korai volt azonban a megkönnyebbülés, mert a sor nagyon lassan haladt, és jó fél óra kellett, amire végeztek az ellenőrzéssel.

Mire a parkolóba értek, felforrt a hűtővíz, s a már így is késésben levő sofőr meggondolatlanul lecsavarta a hűtő kupakját. A forró gőz leforrázta fél arcát és az egyik karját.

A határőröktől hiába kértek segítséget, csak tanácsot kaptak, hogy menjenek be a soproni kórházba. Azzal, hogy a használhatatlan autóval hogyan jutnak be a 6 kilométerre levő városba, senki nem foglalkozott. Sőt, a határőrség üres mikrobusza is szó nélkül elhajtott mellettük. Sajnos nemcsak ők tettek így, ezért nem maradt más választásuk, mint begyalogolni a kópházi orvosi rendelőbe. Ott ugyan nem volt rendelés, de a készséges gyógyszerész segítségével utolérték a Balfon rendelő orvost, aki azonnal a sérülthöz sietett, és kórházba szállította. S mindezt ingyen, minden ellenszolgáltatás nélkül tette.

Szolgáljon ez az eset mindannyiunknak emlékeztetőül: ha nem is mindig, minden stoposnál, de legalább a láthatóan segítségre szoruló, lerobbant kocsi mellett álló sorstársaink mellett álljunk meg, hiszen: „mindnyájunkat érhet baleset!"

–T–

Hetvenöt éve történt

Thurner Mihály Sopron „megmentője"

Sopron fejlesztésének és felvirágoztatásának egyik legjelentősebb egyénisége *dr. Thurner Mihály* volt. Hetvenöt évvel ezelőtt választották meg polgármesternek.

Márcfalván (Marz, Burgenland) született 1878. december 12-én, német anyanyelvűnek. Édesapja körjegyző volt.

Középiskoláit Győrben és Sopronban, jogi tanulmányait a kecskeméti jogakadémián, majd Budapesten és Kolozsvárott végezte. Ez utóbbi helyen nyert államtudományi doktori oklevelet.

Ezután bátyja mellett Fertőrákoson jegyzőgyakornokként működött, majd Székesfehérváron és később Sopronban lett a pénzügyigazgatóságon fogalmazó, 1912-től a soproni városi számvevőségi hivatal főszámvevője. Az első világháború alatt rövid ideig katona volt.

Dr. Töpler Kálmán polgármester lemondása után a soproni képviselő-testület tagjai közfelkiáltással polgármesterré választották 1918. augusztus 1-én. Huszonhárom évig viselte ezt a közjogi méltóságot. 1941. július 31-én köszönt le tisztségéről.

Ezután a soproni Selyemipari Rt. igazgatója lett, amely az ő közreműködésével alakult meg. 1945-ben internálták, de később rehabilitálták. 1952. április 7-én halt meg.

A német anyanyelvű Thurner Mihály polgármester „rettenthetetlen magyar hittel" és „biztos kézzel kormányozta" sok nehézség közepette szeretett városa hajóját a történelem vizein.

Amikor kérdésessé vált, hogy Sopron a saintgermaini béke következtében magyar maradhat-e, élére állt a népszavazási küzdelemnek, s jórészt az ő kitartó és szívós munkájának köszönhetően is lett Sopron Magyarországé, ezzel a civitas fidelissima városa. Dr. Thurner Mihály pedig megkapta a Sopron megmentője nevet.

Már életében is legendás alakjáról, működéséről Somogyvári Gyula több regényt írt. Méltán és megérdemelten használta a „sopronyi" előnevet.

SOPRON, sz. kir. város, S. vm. fővárosa, a kelta teleneken keletkezett római Scrabantia helyén épült s műemlékekben egyik leggazdagabb városunk. Ókori kultúrájáról tanuskodnak a környéken előkerült római emlékek, főleg a S.-Rákos közelében levő Mithraeumn és az 1925. felfedezett állítólagos amphitheatrum romjai. Domb tetején álló Szt. Mihály-plébániatemploma a XIII. sz.-ban épült s a XV.

században kibővítették, a mellette álló Szt. Jakab-kápolna még átmeneti stílű épület. A XVI. sz.-ból való a bencések (egykor a ferencieké volt) érdekes háromhajós, oszlopos, gótikus csarnoktemploma, gondosan faragott tagozatokkal s mellette az alakos gyámköveinél fogva nevezetes káptalanterem. A Szt. János-templom egykor a johanniták, mai alakját 1484-ben nyerte. A S.-i kápfalan székesegyháza, a Szt. György-templom, 1570 körül épült, a XVII. sz. végén s a következő elején pompás stukkókkal ékes díszítését a jezsuitáktól nyerte. Főoltárképét Altomonte festette. A városháza kerek tornya középkori eredetű s a barokk korában nyerte mai alakját. Igen sok érdekes barokk lakóház van S.-ban, különösen a mellékutcákban, amelyek művészi értékét a kapuk díszes záradékvasrácsai és ajtókopogtatói növelik. A városi múzeum S. XVII—XVIII. sz.-i művészetének gazdag tárháza. Kertjébe kerültek az újabban beszüntetett evangélikus templom barokk-, rokokó- és empirestílű köből faragott síremlékei. A S.-i magángyüjtemények között Storno Ferenc festőművészé és Zettl Gusztávé kiváló. V. ö. Dr. *Thirring* Gusztáv: Sopron és a magyar Alpok (S., 1911). A „Magyar Művészet" soproni száma. *Divald*

K. G. II. 456. l

SOPRONI KÉPZŐMŰVÉSZETI KÖR. 1897. alakult. Első elnöke Zettl Gusztáv soproni műgyűjtő. Célja a tagok művészi oktatása s a közönségnek a művészet szeretetére való nevelése. 1927-ig 20 kiállítást rendezett, a 20., jubileumi tárlat a XIX. sz.-beli soproni festőművészet retrospektív kiállítása volt. — Irodalom: A Soproni Képzőművészeti Kör kiállítása. 1927.

K-g II. 458 l

Sopron

Evang. temető 4

264.

264. AUTNER VILMOS SÍREMLÉKE 1734.

AZ EVANGELIKUSOK RÉGI TEMETŐJÉBŐL, SOPRONBAN.

262.

262. SCHOWITSCH ÁBRAHÁM ÖZVEGYÉNEK SÍREMLÉKE. BALRA PRUSINSZKY KLÁRA SÍREMLÉKE, 1791.

263.

263. REISCH TÓBIÁS SOPRONI POLGÁR SÍREMLÉKE. 1792.

AZ EVANGELIKUSOK RÉGI TEMETŐJÉBŐL, SOPRONBAN.

260.

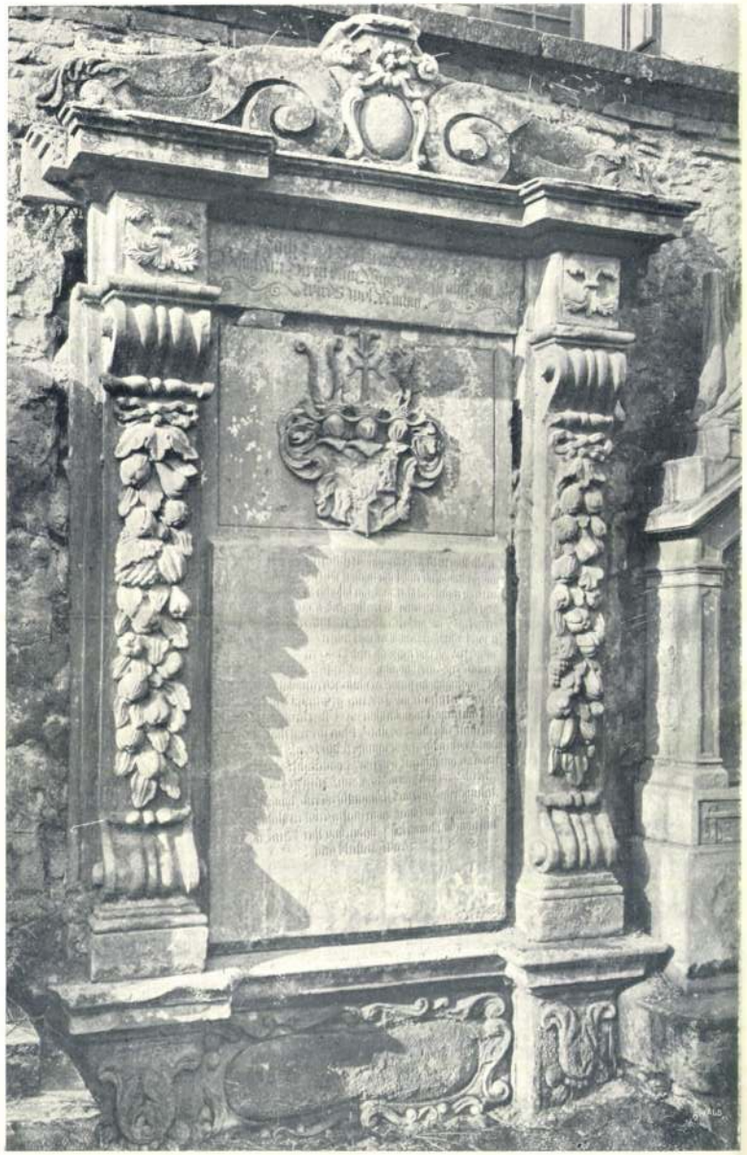

260. A JÖSTELSBERGER NŐVÉREK
SÍREMLÉKE 1693—1708-IG.

261.

261. WAMER GYÖRGY SOPRONI POLGÁR
SÍREMLÉKE. 1716.

AZ EVANGÉLIKUSOK RÉGI TEMETŐJÉBŐL SOPRONBAN.

259.

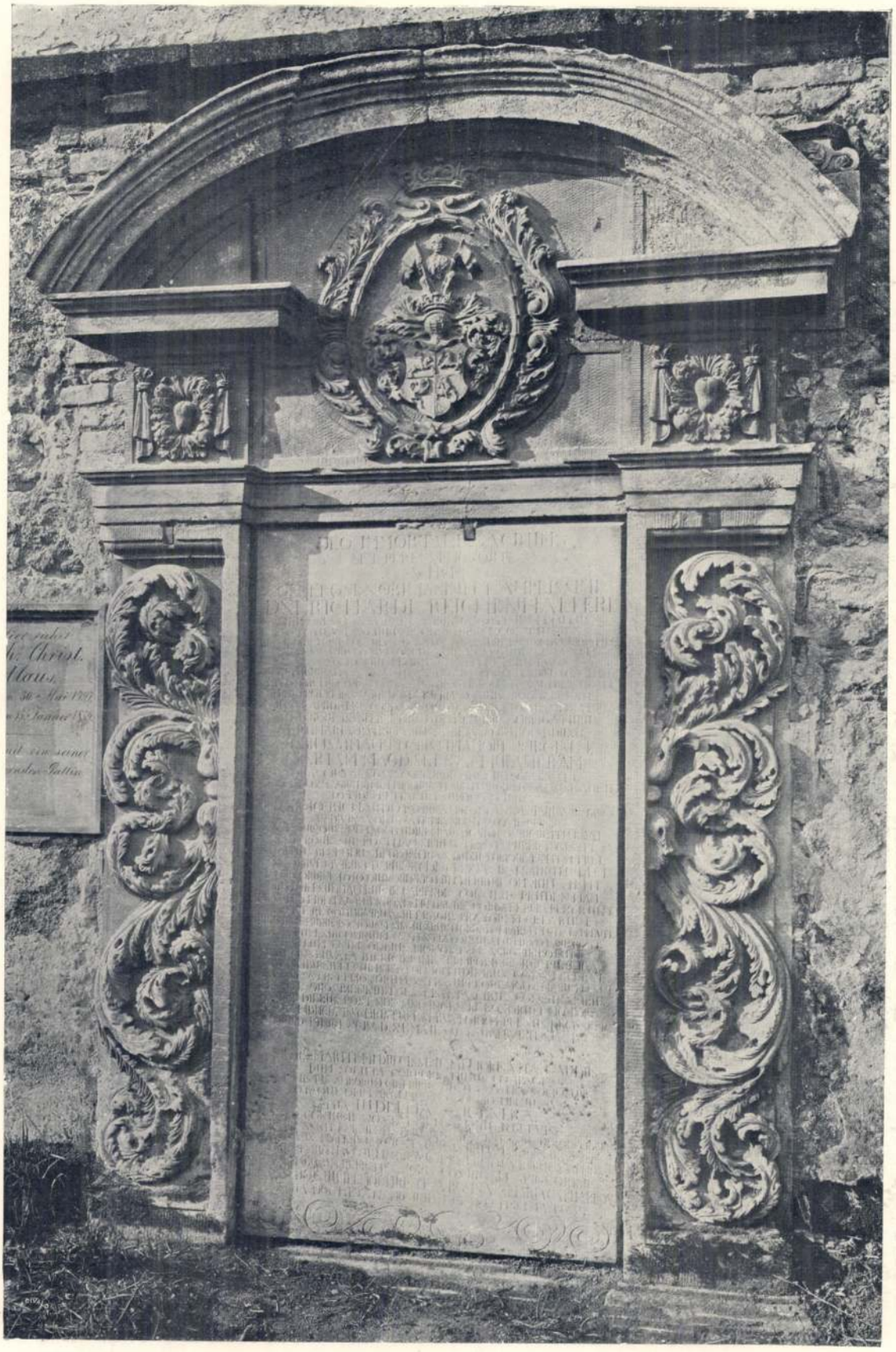

259. REICHENHALLER RIKÁRD SOPRONI KÖZGYÁM SÍREMLÉKE 1694.

AZ EVANGELIKUSOK RÉGI TEMETŐJÉBŐL, SOPRONBAN.

258.

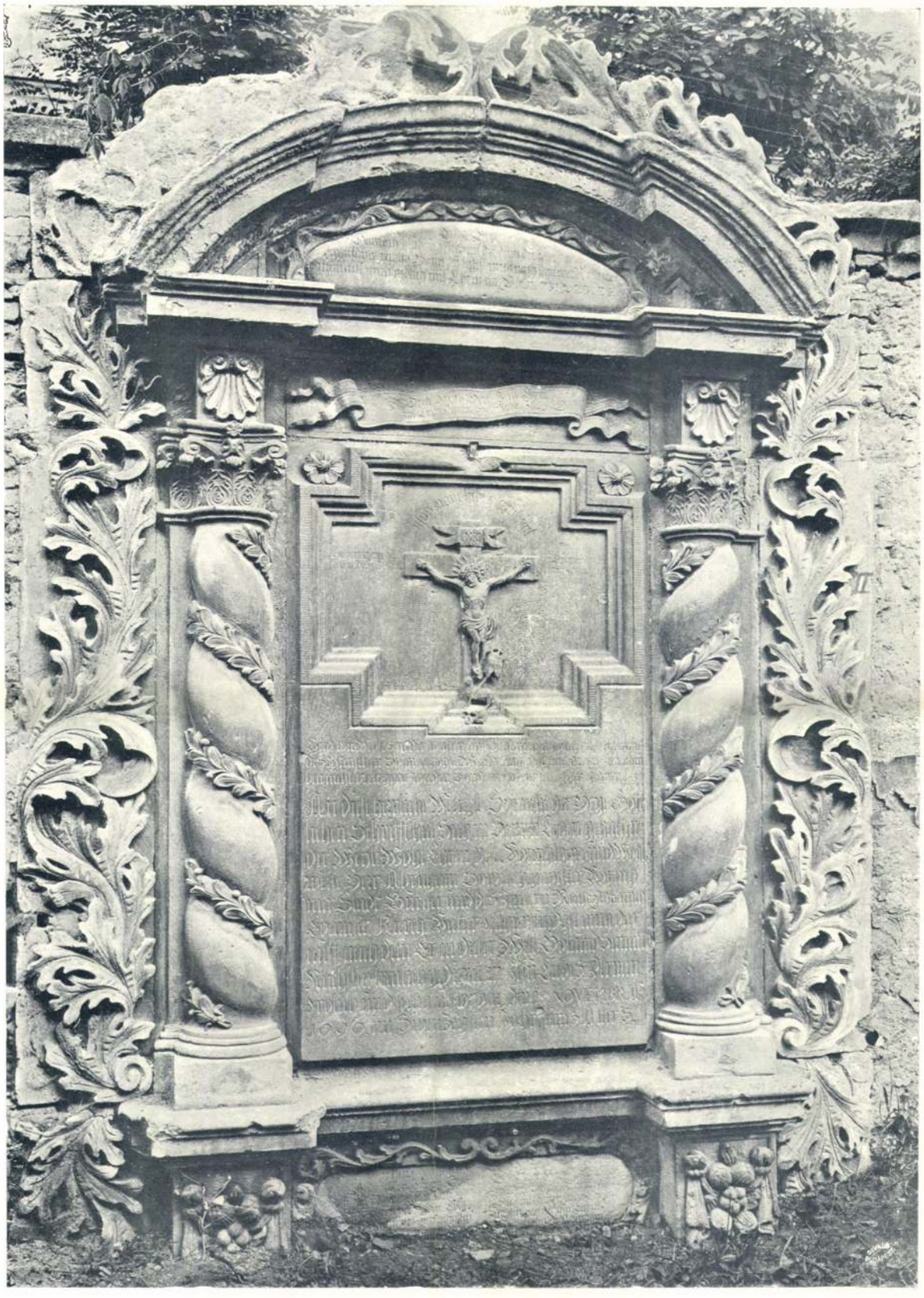

258. SCHOWITSCH ÁBRAHÁM VÁROSI TANÁCSNOK
EV. EGYH. GONDNOKA SÍREMLÉKE 1696.

AZ EVANGELIKUSOK RÉGI TEMETŐJÉBŐL, SOPRONBAN.

256.

257.

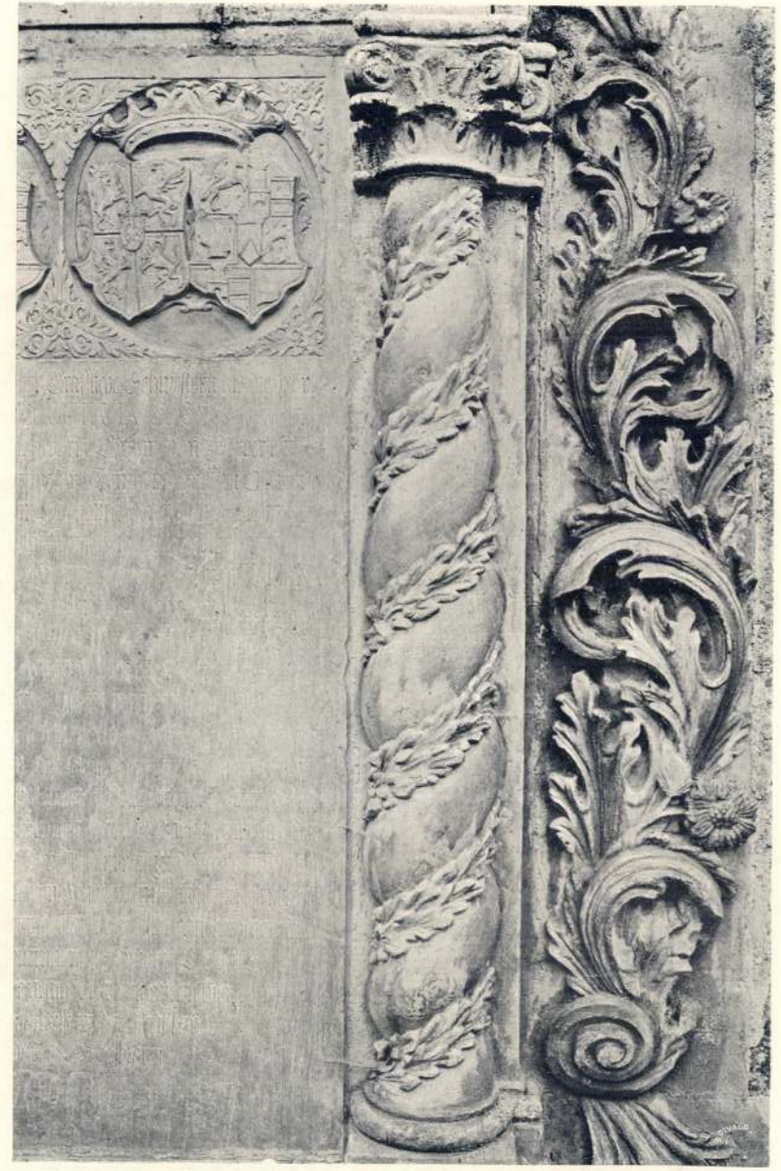

256. LÁNG, SOPRONI POLGÁR SÍRSZOBRA. 1817.

257. HERBERSTEIN OKTÁVIA ÉS POLIXÉNIA FÉRJEZETT ÖTTINGEN, ILLETVE GURLAND GRÓFNŐK SÍREMLÉKÉNEK RÉSZLETE. 1702.

AZ EVANGELIKUSOK RÉGI TEMETŐJÉBŐL, SOPRONBAN.

254.

254. GAYMANN BÁRÓNŐ, SZÜL. SCHALLENBERG ERZSÉBET GRÓFNŐ SÍREMLÉKE 1682.

255.

255. XVIII. SZÁZADBELI SÍREMLÉK, AMELYET 1831-BEN A PALLO ÉS SEYRING-CSALÁD SAJÁTÍTOTT KI.

252.

252. RÉSZLET A SOPRONI SZENT-GYÖRGY-UTCA 12. SZÁMÚ HÁZÁNAK UDVARÁBÓL.

253.

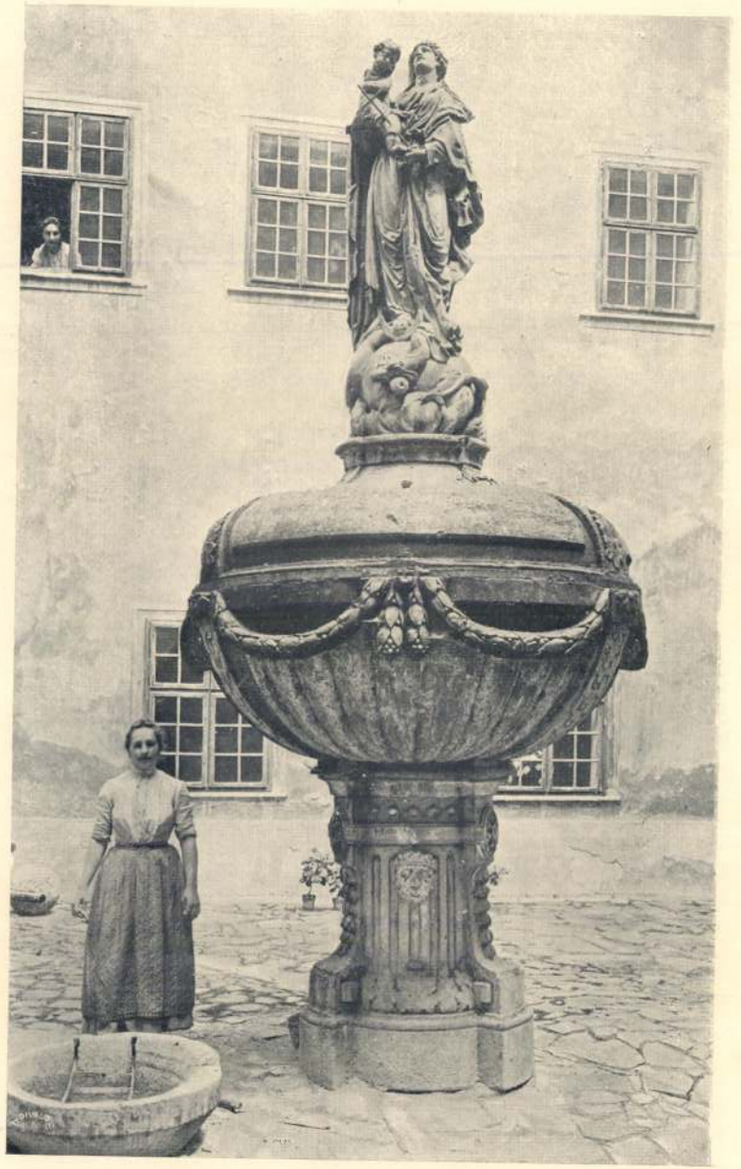

253. VÍZGYÜJTŐMEDENCE A SOPRONI BENCÉSKOLOSTOR UDVARÁBAN.

síremléke 1734-ből. Ez a lendületes rajzú s finom dekoratív érzékre valló sírkő, sárgás és májszínű szalcburgi márványból készült, figurális része azonban: a szárnyas halálfej a Sopron melletti Rákos és Szent-Margitta környékén fejtett homokkőből való, amelyből a többi síremlék zömét is faragták. Ez utóbbi körülmény ismét arra vall, hogy még a márvány síremlékeket is soproni mesterek készítették, akiknek azonban nem volt kellő jártasságuk földolgozásához s azért a márvány síremlékekre szánt figurális díszt óvatosságból homokkőből faragták ki.

Hogy mily tökéletességre vitték a homokkő feldolgozását idők folyamán, ennek egész sorozat alakos díszű síremlék a bizonysága. Ezek közül képben Prusireszky Kláráét mutatjuk be 1791-ből s Reisch Tóbiásét 1792-ből. Dekoratív szempontból a soproni kőfaragóiskola kései munkái közül a bencés kolostor udvarán levő víztartó-medence a legszebb, mely copf-stílje után ítélve a XVIII. század végéről való. Az utolsó figyelemre méltó figurális munkát ismét az evangélikusok temetőjében Láng soproni polgár sírján látjuk. Ezt özv. Láng Johanna a maga s korán elárvult kis leánya nevében 1817-ben emeltette elhunyt férje emlékének. A klasszicizmus korának idealizáló felfogásával készült szoborcsoportozat Canova hatásáról tanuskodik s homokkőből faragott formáinak finomsága tekintetében bizvást vetekedhetik Ferenczy István márványszobraival.

Mint említettük, a soproni evangélikusok régi temetőjét 1886-ban vonták el eredeti rendeltetésétől. A törvényszabta harminc év elmultával, tehát 1916-ban a temetőt ismét visszaadják az életnek: háztelkekre bontják s beépítik. A művészetnek néhány soproni barátja figyelmeztetésére a Műemlékek Országos Bizottsága már eleve gondoskodott arról, hogy a temető szétbányása alkalmával, ennek művészi sírkövei el ne pusztuljanak. A soproni evangélikus egyházközség szegénységével s egyéb körülményekkel számolva a Bizottság egyelőre azt határozta el, hogy a szebb síremlékeket az ittení evangélikus templom külső falaiba illesztve állítja föl. Ma már talán fölösleges bizonyítani, hogy minden művészeti emlék eredeti rendeltetése helyén hat a legszebben. S Sopron város lakosságának valláskülönbség nélkül arra kellene törekednie, hogy e régi temetőnek síremlékekkel díszes kerítésfala a pusztulástól megóva továbbra is megmaradjon. A síremlékek díszes sorozata így nemcsak a város régi művelődéstörténete igen érdekes fejezetét örökítené meg továbbra is, de az esetleg kertté átalakított s legfeljebb egy-két monumentális középülettel beépített temető emlékét hirdetve oly érdekes művészi látnivaló volna, aminőhöz foghatóval Magyarországon csak kevés város dicsekedhetik.

kelőbb protestáns családai közül számosan telepedtek le Sopronban, hol szabadon vehettek részt az istentiszteleten. Ez utóbbinak színhelye szintén egy ilyen Ausztriából Sopronba szakadt főúri nő, Eggenberger herceg özvegyének, született brandenburgi hercegnőnek háza volt. A soproni szent-György-utca 12. számú háza ez, amelyet Eggenberger hercegnő 1673-ban egy Resch nevű polgártól vásárolt meg s az istenitisztelet céljaira gyökeresen átalakított. A ház ma is ebben az alakjában van meg. Derékszögű négyszög alakú udvarát három oldala felől emeletes árkádok határolják. A hosszanti árkádsor középső loggia nyílásában mint képünkön is látható, a folyosó falazott korlátja, díszesen faragott szószék alakjában domborodik ki.

1674-ben a soproni evangélikusok, akik eddig a katholikusokkal együtt közösen a szt. Mihály-templom mellé temetkeztek, külön temetőhöz jutnak. Főleg ez utóbbinak köszönhetjük, hogy a protestánskori művészet Sopronban a kőfaragás terén páratlanul érdekes másodvirágzásra kelt. Az Ausztriából ideszakadt főúri családokkal versenyezve Sopron és környékének patricius családai is szebbnél szebb síremlékeket állíttatnak maguknak, családjuknak, papjaiknak. A kőfaragóiskola, amelyet így a soproni evangélikusok kegyelete akkoriban nálunk páratlan virágzáshoz juttatott, közel másfélszázéven keresztül óriási tevékenységet fejt ki, amely síremlékeken kívül épületek kapuzatainak, egyéb részleteinek s díszkutaknak faragására is kiterjedt. A soproni evangélikusok régi temetője a líceum épülete mögött, falakkal kerített hatalmas négyszögalakjában terül el s 1674-től 1886-ig volt használatban. E két századnál hosszabb idő folyamán egy-egy sírhelyen több ízben is temetkeztek s a kihalt családok emlékeit ilyenkor alighanem szintén újakkal pótolták. Csak a mintegy három méternyi magas kerítés falához illesztett régi síremlékek maradtak ránk nagyobb számmal. De ezek közül is nem egy kihalt család síremlékét későbbi soproni családok a maguk számára sajátították ki, úgy hogy a régi fóliratos táblákra a rájuk vonatkozó adatokat vésették. A temető közepén volt régibb síremlékek közül csak Gállfy Ádám császári kamarás síremléke 1686-ból maradt meg. Hatszögletes, oszlopos nyílt csarnok ez, amelyhez hasonló alakú Zborón a Rákóczi-kastély udvarának kútja. Oszlopai törzsét domborművű gyümölcsbokrok díszítik, oszlopfejezeteit kerubfejek, attikai párkánya alatt virágindás friz húzódik végig.

A falak mentén mintegy félszáz jelentősebb régi síremléke maradt ránk, amely 1674-től a mult század második tizedéig, szinte lépésről lépésre tárja elénk a soproni kőfaragóiskola tejlődését.

Hogy az iskola eredete a város régibb művészetében gyökerezik s hogy kőfaragóinkat nem a Sopronba költözött külföldi családok telepitették le itt, ennek a legrégibb síremlékek a bizonyságai. Gaymann bárónő síremléke 1682-ből s a következő három képünkön látható síremlék szerkezete, stílje, valamint díszítő motívumai még élénken emlékeztetnek azokra az epitáfiumokra, amelyeket a protestánsok a középkori templomok birtokában, ezek belsejében helyeztek el s amelyek így nem lévén kitéve az idő viszontagságainak, többnyire fából készültek. A Palló és Geyring család által kisajátított, 1883-ban restaurált, XVII. századbeli síremlék kerub-fejeivel felvidéki fafaragványokon igen gyakran találkozunk. Így Lőcsén egy epitáfiumon és Kollmitz Kristóf orgonakarzatán Szepesszombaton a plébániatemplom szentélysorompóin. Reichenhaller közgyám és Sovitsch Ábrahám síremlékén a merészen kidomborodó akantuszlombok alig tekinthetők egyebeknek, mint faepitáfiumok hasonló díszítő elemei szolgai másának.

A kőfaragás stiljének megfelelőbb építészeti szigorúság a soproni kőfaragó-iskolában csak a XVIII. század kezdetével kap lábra. A Jöstelberg és Vämer-féle síremlék azonban még akkor is úgy fest, mintha a diadalmas ellenreformáció korában az ismét katholikussá lett templomokban tömegesen emelt portálszerű faoltárok hatása alatt készült volna, amely utóbbiak egyébként kőarchitektúrát utánoztak. A Donnerre emlékeztető barokk szellemében tervezett pompás építészeti koncepciójánál fogva a legkiválóbb Autner Vilmos

középkori templomainkból ezek restaurálása közben, a félreértett stílszerűség ürügye alatt. Annyi bizonyos, hogy a protestantizmus rohamos elterjedésének megfelelően nem látta szükségét, hogy új templomokat építsen. Céljainak megfeleltek a középkorból megmaradt katholikus templomok, amelyeket igen sok városunkban még belső felszerelésükben is változatlanul hagyott.

De ha templomokat nem is építettek, a világi építészet terén a művészi tevékenység a protestáns korban ugyancsak élénk volt. S amit ma legnagyobb számmal itt ránk maradt emlékei alapján felsőmagyarországi renaissance-építészetnek nevezünk, azt bizvást tarthatjuk a protestáns kor jellegzetes építészeti stíljének. E stíl elsősorban díszítő jellegű. Szellemének megfelelően a protestánskori művészet egyéb ágainak fejlődése is dekorativ irányban haladt, de azért művészettörténelmi szempontból nem kevésbbé értékes, mint volt a középkor s a magyarországi hazai renaissance művészete, mely istápolói szellemének megfelelően gyakrabban jutott önálló jellegű s nagyszabású, monumentális föladatokhoz.

A művészi alkotások értéke azonban soha sem függött ezek térbeli arányaitól. Ha ez úgy lenne, Egyptom gúláit kellene tartanunk a legkiválóbb építészeti emlékeknek. A művészi alkotások, amelyekkel a protestáns kor a középkori templomok díszítését kiegészítette, művészettörténelmi és művészi érték dolgában semmivel sem állnak mögötte azoknak az emlékeknek, amelyekkel a XV. század s a XVI. század első negyede hagyott ránk. Különösen áll ez a protestánskori halottas emlékekről, amelyeket a későbbi vallási türelmetlenség a legtöbb helyen megsemmisített, amelyek azonban egy-két helyen, mint például a lőcsei szent Jakab templomban, tömegesen maradtak ránk. E többnyire fából faragott, gazdagon színezett és aranyozott emlékek sorában nem egy klasszikus remekmű akadt, mely arról is tesz tanuságot, hogy miként a protestáns kor szelleme, művészetének elemei is nyugatról, főleg Németországból szivárogtak át hozzánk. A külföldi vívmányok fölhasználásában azonban sok az önállóság. Mestereink ugyanis mindig tudtak számolni a helyi körülményekkel, városaink sajátos viszonyaival s megbízóik ízlésével. Magyarország régi, erőteljes kultúrájának egységét semmi sem bizonyítja fényesebben, mint az a körülmény, hogy művészi alkotásaiban még akkor is egyazon ízlés nyilvánult mindenfelé, amikor az ország politikailag s vallási téren a szó szoros értelmében darabokra szakadt.

E kulturális egység folyománya volt a művészetünk fejlődésében tapasztalható folytonosság, amely a legádázabb vallási villongások korában sem szakadt meg. A protestáns kor művészetét főleg városainkban az ellenreformáció diadala nyomában a katholikusok fejlesztették tovább. Ahol a protestánsoknak továbbra is alkalmuk nyílt művészi tevékenységre, ott ennek alkotásaihoz nem egyszer a katholikus templomok díszítő részleteiről lesték el a mintát.

A protestáns kor művészetének végét szinte évszámnyi pontossággal 1671-re tehetjük. Ekkor kezdődik az ellenreformáció, mely a protestánsokat sorra megfosztja templomaiktól, vallásuk szabad gyakorlását mindenfelé betiltja, papjaikat elűzi. Az üldözések elmultával is több mint száz év múlik el s a protestánsok csak ideiglenes jellegű fatemplomokban dicsérhetik Istent. E faépületek maradandó művészi koncepciók megoldására nem igen adhattak alkalmat, díszítésük a változott viszonyoknak megfelelően alighanem szintén nagy mértékben állt mögötte a protestáns kor XVII. századbeli díszítőművészetének.

A leghevesebb protestánsüldözések korában Sopron túlnyomóan evangélikus lakossága kiváltságos helyzetet vivott ki magának. Mint Csányi Jánosnak, Paur Iványtól közölt, az Akadémia kiadásában 1858-ban megjelent s 1670-től 1704-ig terjedő magyarországi krónikájában olvashatjuk, a soproni polgárok a külföldi protestáns hatalmasságok bécsi követeinek közbenjárásával ki tudták vívni, hogy ha templomaik el is vétettek, sőt a halottaiknak való harangozástól is eltiltattak, vallásuk szabad gyakorlásában meghagyták őket. Minthogy a protestáns istentisztelet Ausztriában is mindenfelé tilos volt, a szomszéd ország elő-

kívül Hervartón, Richwaldon, Szvidnicskán, Bártfán és Zborón találtam még jelentéktelenebb, a múlt század derekára való, de technikájuknál fogva a régi gyakorlattal összefüggő üvegtárgyakat.

Ezek közül művelődéstörténeti szempontból igen érdekesek a zborói üvegpénzek. A körülbelül egy korona nagyságú üvegkarongok mellső lapjára C. A. monogrammot, hátsó lapjára kereket vagy sarlót préseltek. A monogramm Comes Aspremontot jelent, a kerekes pénzek ígás napszámot, a sarlósak kézi napszámot. A fehér, zöldes, sárga és kék üvegből készült pénzeket a jobbágyok a végzett robotért kapták s ezek így ennek lerovását igazolták. Tudjuk, hogy a Makovica Rákóczi Julia, II. Rákóczi Ferenc nővére révén szállt az Aspremont családra, kit Aspremont Ferdinánd gróf vett feleségül. A család 1804-ben halt ki s így alig egy századig birta Zborót. Üvegpénzei a község határában Szlebnikhután készültek. Színük, anyaguk azonos a szvidniki csillárüvegével s így alighanem ezt is egy zborói kastélybeli velencei csillár mintájára itt készítettek.

Sokat írhatnék olyan műtárgyakról, amelyeket sárosvármegyei utamban magánosok birtokában találtam, amelyeket azonban múzeumunk számára az azokhoz fűződő családi kegyelet miatt nem sikerült megszereznem. Ilyen tárgy a képünkön látható díszláda, amelyet Alapi Salamon Géza palocsai kastélyában őriznek s amelyet itt Bottyánné menyasszonyi ládájának tartanak. A XVII. század derekára való barokk láda 1·59 cm. széles, 94 cm. magas és 76 cm. mély. Stíljével, mint említettem, a lőcsei Kollmitz Kristófra emlékeztet. Homlokdeszkáján fényezett fekete alapon kerubfejes barokk cikornyák közt az oroszlánnal birkozó Sámson színezett domborművű képét látjuk. Kétfelől oszlopos fülkékben két római katona féldomborművű alakja áll. A láda talapzatát kerubfejes gyümölcsfüzér díszíti, tetejét és oldallapjait keretbe foglalt gyertyánfa-berakás.

AZ EVANGÉLIKUSOK RÉGI TEMETŐJE SOPRONBAN.

IRTA: BÜNKER R. J. ÉS DIVALD KORNÉL.

MŰVELŐDÉSTÖRTÉNELMÜNK protestáns korszakának művészetével nálunk eddigelé még vajmi kevesen foglalkoztak. Ez irányú kutatásaink fogyatékossága s nem az a körülmény, mintha művészetünk akkoriban szünetelt volna, az oka annak, hogy a XVI. század művészettörténelmünkben még ma is valóságos saeculum obscurum. Több mint valószínű, hogy XVI. századbeli művészetünkről, emlékei java részének pusztulása miatt, soha sem lesz módunkban oly világos képet nyerni, mint aminővel történelmünk többi évszázadainak művészetéről már ma is rendelkezünk. A protestáns kor XVII. századra eső felének művészete azonban nálunk ugyancsak fényesen cáfolja meg a reformáció művészetellenes szelleméről táplált, még ma is csaknem általános balhiedelmet. Szinte lehetetlenség elgondolni, hogy ez a művészet máról holnapra a XVII. században keletkezett, hogy csirái nem a XVI. századba nyúlnak vissza.

Több mint valószínű, hogy a művészet fejlődése Magyarországon napjainkig sohasem szünetelt. Csak politikai és kulturális állapotainknak megfelelően maradt hol többé, hol kevésbbé mögötte a külföldi művészet jelentőségének. Ha mégis oly kevésre méltatjuk, ennek oka csakis az, hogy eleve lekicsinyeltük régi művészetünket, anélkül hogy ezzel behatóbban megösmerkedni érdemesnek tartottuk volna. Különösen protestánskori művészetünk emlékeit hanyagoltuk el s dobtuk ki tömegesen

Hogy készül a titkos választójog

Irta: **Rakovszky Tibor dr.** országgyülési képviselő

A választójogi pártközi konferencia rövid ideig tartott. Három napig ültek együtt a pártok kiküldöttjei s hogy ott milyen álláspontot képviseltek, arról a hiteles gyorirói följegyzések alapján a napisajtó bőven tájékoztatta az ország közvéleményét. Nem is erről akarok most irni, hanem arról, amiről a lapok nem irtak, arról a sokat emlegetett atmoszféráról és a tárgyalási módról, mely majdnem olyan nagy jelentőséget nyert, mint maga a tárgyalási anyag.

Sokan, még a benfentesek is azt hitték, hogy az értekezleten a különböző vélemények élesen fognak összecsapni egymással. Voltak, akik azt a hirt terjesztették, hogy a konferenciának nem lesz egyéb dolga, mint hogy átveszi a kormány által elkészitett statisztikai adatokat és majd csak akkor fog ujból összeülni, ha azokat az értekezlet tagjai már alaposan áttanulmányozták. Hát egyik eset sem következett be. A konferencia elnökének, majd a miniszterelnöknek rövid bejelentése után a kormánypárt elnöke körvonalozta saját pártjának felfogását, mely abban kulminált, hogy ők is kivánják a választójogi kérdésnek minden tekintetben megnyugtató megoldását. Fix álláspontot nem szögezett le s eleinte némi csalódást is okozott.

Ez a bizonytalan hangulat egy csapásra megváltozott *Eckhardt Tibornak*, a független kisgazdapárt vezérének hatalmas beszéde után. Ennek tartalmát mindnyájan ismerjük és most nem is ez a lényeges. Minden pártelfogultság nélkül meg kell állapitanom, hogy ez a beszéd lett azután az egész konferencia vezérfonala. Az Eckhardt által képviselt elvek körül jegesedett ki minden felszólaló álláspontja, senki sem tudta magát kivonni a beszéd hatása alól. A kül- és belpolitikai okoknak olyan szerves láncolatát füzte egybe ez a beszéd, hogy azoknak igazságai elől senki sem zárkózhatott el. Eckhardt olyan konciliás hangnemben tárta fel a legsulyosabb és legfájóbb igazságokat is, hogy a legkonzervatibb felfogásnak is fejet kellett hajtania az érvek előtt.

Nagyon érdekes volt Bethlen István felszólalása Meg kell vallanom őszintén, hogy én sokkal merevebb ellenállásra gondoltam nála. Egyenesen frappáns volt az a szinte meaculpázó, majdnem lirai önvallomás, amikor feltárta az okokat, melyek őt a Friedrich-féle titkos választójog elejtésére késztették. Az volt az érzésem, hogyha Bethlen a mai tapasztalatokkal rendelkezett volna 1922-ben, ugy nem nyult volna a titkos választójoghoz. Legalább is erre enged következtetni az a most elfoglalt álláspontja, mellyel magát az egész vonalon bevezetendő titkosság és az alsóháznak tiszta népképviseleti jellege mellett leszögezte. Erősen hangsulyozta ugyan a nemzeti nagy érdekek és a belső rend fenntartásának fontosságát, de különben a legteljesebb megértés jegyében hangzott el felszólalása. Lehet, hogy Bethlen majd a részleteknél fogja akarni érvényesiteni tompító befolyását.

A szociáldemokraták szónokait is a legteljesebb megértés és önmérséklet jellemezte. Átérezték annak igazságát, hogy egy túlradikális követelés kockáztatná a lehető megvalósitását. De érezték azt is, hogy a demokráciának ma egyetlen biztositéka a parlamentárizmus, ez utóbbinak pedig alapja a becsületes titkos választójog, mely *a legbiztosabb orvosszere minden diktatórikus elgondolásnak.*

Szinte drámai volt *Ernszt Sándor* felszólalása, aki ugyancsak a titkos bevezetésének szükségessége mellett tört lándzsát. Legérdekesebb mondata az volt, mikor kijelentette, hogy most kell a kérdéshez hozzányulni, amikor a legnagyobb ellenzéki pártban, a kisgazdapártban is megvan a hajlandóság egy becsületes megegyezésre.

A konferecia két utolsó szónoka kormánypárti volt. Ők már sokkal határozottabban beszéltek, mint első szónokuk. De könnyebben is tehették, mert ők már ismerték az értekezlet hangulatát és a kormánynak ennek a hangulatnak hatása alatt kialakult álláspontját. Igy már senki sem csodálkozott azon, amikor a miniszterelnök, mintegy összegezve az eredményeket, leszögezte a kormány álláspontját, mely főbb elgondolásaiban fedi az összes pártok felfogását. Persze a választójog megalkotásánál *legalább olyan fontosak a részletek*, mint az elvek. Hiszen részletkérdés az, hogy lajstromos vagy kerületi legyen a választás és hogy a választási visszaélések mily képen előzhetők, illetőleg torolhatók meg. Részletkérdés a választási eljárás is, mégis a legnagyobb fontossággal bir, mert a legszebb elveken felépült választói jog is illuzóriussá válik, ha az eljárási rendelkezések ismét visszaéléseket tesznek lehetővé.

Tehát még rengeteg kérdést kell tisztázni. Mindenesetre *az első lépés megtörtént.* Most már a kormányon a sor, hogy ezt a békés politikai atmoszférát kihasználva, *a legsürgősebben terjessze be a választójogi törvényjavaslatot.* Az ellenzéki pártok készséggel várnak néhány hónapot, mig a javaslatot formába öntik és nemcsak várják, hanem el is várják, hogy a kormány még a nyári szünet előtt beterjeszti kész javaslatát. A többi most már csak kodifikációs munka, ami nem tarthat sokáig. Aki ismeri a törvényelőkészités munkáját, az jól tudja, hogy fontosabb kérdésekben egy csomó javaslat fekszik készen a miniszteriumokban. Csak ki kell huzni az asztalfiókot és a legmegfelelőbbet kiválasztani s máris be lehet nyujtani a parlamentben. Emlékezzünk vissza, hogy Gömbös Gyula is az asztalfiókban felejtett javaslatokkal kezdte meg a reformkorszakot. Csakhogy ő, sajnos, legalább szerintük, nem a legmegfelelőbb javaslatokat huzta ki az asztalfiókból. Reméljük, a Darányi-kormánynak szerencsésebb keze lesz.

Az ellenzék a nagy ügy érdekében egyelőre hajlandó kikapcsolni a kontroverz kérdéseket. Időt ad a kormánynak egy becsületes javaslat elkészitésére. Nem is merünk arra gondolni, hogy ismét csak csunya játékot akarnának folytatni a nemzet legnagyobb jogával, mert akkor, ahogy Eckhardt mondta: „Isten legyen nekik irgalmas !"

A SOPRONI BURGSTALL

FELFEDEZÉSÉNEK 50-ik ÉVFORDULÓJÁRA — IRTA:

Lauringer Ernő

A soproni Burgstall (ma Várhely) Közép-Európa legnagyobb hallstatt-kori nekropolisa (temetkező helye) s azért talán nem lesz érdektelen ha közöljük, hogyan és miként fedezték azt fel, ki irányitotta rá a tudományos világ figyelmét, kinek a révén vált ez a lelőhely világhirüvé.

Sopron városában a régészet iránt való érdeklődés már korán és abban az időben nyilatkozott meg, amikor más városokban még teljes közömbösség uralkodott a régmult idők fennmaradt emlékei iránt. A Magyar Orvosok és Természetvizsgálók 1847-ben megtartott gyülésén már kiállitást rendeztek Sopronban és környékén talált régiségekről, ugyanakkor értékes és tartalmas történelmi és régészeti értekezések jelentek meg Töpler Károly orvos és Vidák Öse soproni bencés tanártól. A soproni polgárok már 1867-ben „Történeti és Művészeti Egylet"-et alakitanak, amelynek célja a soproni mult anyagának összegyüjtése volt, ugyanakkor muzeumot is alapitanak, amelyről Römer Flóris, a magyar régészek egyik legkiválóbb tudósa igen elismerően nyilatkozott.

Nem csekély része volt a régészet iránt való érdeklődés felkeltésében Paur Ivánnak, a neves régésznek és polihisztornak, aki 1858-ban telepedett le végleg Sopronban. Paur Iván, akit tudományos működéséért egy Mommsen barátjaként tisztelt s a Magyar Tudományos Akadémia és több külföldi tudós társaság tagjául megválasztott, 1888-ban bekövetkezett haláláig állandóan régészeti kutatásokat végzett Sopronban és környékén. A „Soproni bécsi dombi vaskori temető", a „Nyéki sarkophag", a „Csornacsatári népvándorlás-kori sirok" felfedezője nemcsak szenvedélyes kutató és gyüjtő volt, hanem egyuttal kimagaslóan tudós és szakszerü feldolgozója is a régészeti leleteknek. A mai Sopron városi muzeum őskori, római és középkori gyüjteményeinek alapjait is Paur Iván vetette meg, ki szóval és irásban, ujságcikkekben és szakfolyóiratokban egyaránt élénk agitációt fejtett ki a mult emlékeinek megmentése és gyüjtése érdekében.

Ebbe a mult emlékeiben gazdag, régészeti kutatások iránt fogékony városba került 1876-ban az ugyanakkor államositott reáliskolához történelem tanárnak Bella Lajos. Fiatal, akkor 26 esztendős és tetterős tanár nemcsak iskolai követelményeinek felelt meg kiválóan, hanem hamarosan belekapcsolódott a város mindennemü kulturális mozgalmaiba. Mint kitünő szónok és jeles tollforgató hamarosan feltünt vezetőszerepre való hivatottságával s bár a német

Törv. SAS védjegy.

Schneeberger Adolf

husárugyára

Központ: Hátulsó-utca 2—4. sz. SOPRON Telefon: főüzlet 193. Iroda 239.

FIÓKÜZLETEK:

Várkerület 17. sz. — — —	Telefon:	21.	Kossuth-ut 37. sz. — — — —	"	372.
Ötvös-utca 4. sz. — — — —	"	94.	Alsólövér-utca 4. sz. — — —	"	101.
Ujteleki-utca 48. sz. — — —	"	222.	Vadász-utca 5. sz. — — —	"	461.
Várkerület 68. sz. — — —	"	490.	Mátyás király-ut 2. sz. — —	"	757.
Sas-tér 6. sz. — — — —	"	632.			

tikai atmoszférában ez a kérdés közmegnyugvásra rendezhető volna, illetve, hogy közmegelégedésre rendezést nem fog nyerni.

A választási jog szabályozása során egyik lényeges és jelentős, közérdeklődés tárgyát tevő kérdés az aktiv és passziv választási jognak a kérdése. Általános felfogásnak jelentkezik az, hogy kiterjesztésnek szüksége nem igen forog fenn, mert eddig a lakosságnak közel egy harmadrésze választó! Részemről mégis ugy vélem, hogy a nőknek a férfiakkal egyenlő feltételü választójogot kellene adni. Nem látom okát a nők mellőzésének, illetve joguk szigorubb korlátozásának. Részletekbe nem óhajtok bocsátkozni, csak annyit kockáztatok meg, hogy sok ok a nők javára hozható fel.

Osztom azt a felfogást, hogy a passziv választói jog nálunk kielégitően van szabályozva, mégis ugy vélem, hogy a választhatóságot a képviselői összeférhetetlenségnek szigoritásával összhangba kellene hozni.

Kerületi vagy lajstomos szavazás?

A fontosabb kérdések közül nincs még véglegesen kialakult nézet a tekintetben, hogy egyéni kerületi, vagy lajstromos, esetleg vegyes eljárást vezessünk be. Óvatossági szempontokból sokan az utóbbit látják célszerünek, mások kisebb kerületi (megyei) lajstromok mellett országos lajstromot óhajtanának, utóbbin biztositva csekélyebb számu, országos nevü politikusnak mandátumhoz való juttatását. Országos lajstromos rendszernek kevesebb a hive s ez a rendszer alig számithat megvalósulásra. Nem is volna helyes, mert pártomnipotenciára vezet, a képviselőt teljesen elszigetelné a választótól. A magyar választó képviselőjét személyszerint is maga szereti megválasztani, hozzá van szokva a személyes kapcsolathoz s igy leginkább a kerületi rendszer felelne meg neki. Egyetemes nemzeti szempontból hátránya azonban ennek a rendszernek, hogy a képviselőt a választók tulságosan foglalkoztatják magánügyeikkel, elvonják sokban a tulajdonképeni hivatásától s az a jó képviselő, aki jó kijáró, nem pedig az, aki a törvényhozási munkából veszi ki a részét. Közérdekből az egyéni kerületi rendszer tehát alig tartható fenn.

A magam részéről ellene vagyok minden országos lajstromrendszernek s igy nem tudom azt magamévá tenni, csekélyebb számu fenntartott mandátum tekintetében sem. Szerény véleményem az, hogy a népképviseleti rendszer nem tür ajándékmandátumot ,azt minden képviselőnek a nép választása alapján kell elnyernie, legyen az egyéni kerületben, vagy lajstromon. S nem látom biztositékát annak sem, hogy a fenntartott országos helyeket a legjobbak, a nélkülözhetetlenek nyernék el, ellenkezőleg, épugy a leghangosabbaknak, a leginkább tülekedőknek nyitnánk utat s előállhatna az a helyzet, hogy képviselő dinaszták és dinasztiák állnának elő, amire közérdekből szükség nincs. Az igazi országos politikai nagyságok a kerületekben és a közvetlen lajstromokon is fognak helyet kapni és közvetlen választás utján mandátumhoz jutni.

Ha kisérletet akarunk tenni egyéni kerületi és kisebb (megyei) kerületi lajstromos rendszerrel, megmaradhatnának az önálló kerületet alkotó városok akár egy, akár több képviselőt választanak külön kerületeknek, utóbbiak lajstromosan, a megyék pedig külön lajstromon választanának Ezen rendszert szerintem indokolnák a városoknak sok tekintetben a faluktól eltérő viszonyai, kiküszöbölhetők volnának a jelölési nehézségek, melyek a városoknak a falvakkal való, közös lajstrom esetén épen az elérő viszonyokból föltétlenül adódnának és a sorrendben előbb megejtendő városi választások kizonyos fokig üdvös irányitást adhatnának a vidéki választásoknak.

A lajstromos rendszer mellett még egy körülmény érdemel különös figyelmet. Megfelelő szabályozás nélkül az a veszély áll fenn, hogy sok kis párt keletkezhetnék. Kormányképes többség kialakulása nem igen lehetséges, az ország érdeke pedig az, hogy a kormányzat stabilitását határozott többség garantálja. Többség nélkül a kormány gyenge, kompromisszumos, koalíciós megoldásokra szorul s külföldi példák mutatják, hogy az ilyen helyzetek vezetnek diktaturákhoz. Ezt senki sem akarhatja. Lajstromos rendszer bevezetése esetén gondoskodni kell tehát arról, hogy kisebb töredékek ne érvényesülhessenek s igy a sok kis pártra való töredezés kiküszöböltessék.

Végül elengedhetetlen a mai ajánlási rendszernek megváltoztatását, a kerületek arányositása s osztom azoknak a felfogását, akik a választási névjegyzéknek hivatalból való pontos összeállitását követelik. Mindezek tekintetében az illetékeseknél a legnagyobb megértés tapasztalható, igy bizni akarunk abban, hogy a megalkotandó uj törvény olyan lesz, amilyenre a nemzet vár.

Mindenesetre örvendetes tény, hogy belpolitikai helyzetünk megnyugtató, a politikai pártok megértést tanusitanak a nemzetnek problémája iránt, a pártközi konferencia harmonikus együttest mutatott ugy, hogy minden reményünk meglehet arra, hogy a választói jognak a közéletet eddig nyugtalanitó problémája közmegelégedésre hosszabb időre nyugvópontra jut, maga a megalkotandó választói jog pedig olyan lesz, amelyre, mint alkotmányos pillérre erőteljes, nyugodt, biztos és alkotó, a nemzetet előbbre vivő parlamentáris munka fog támaszkodhatni.

Ritter Panzió

Sopron legszebb panziója a' belvárosban. **Előkapu 7. sz. a.** Előkelően berendezett panzióban teljes ellátás, mosás. Átutazó vendégeknek szoba teljes ellátással vagy csak szoba **kiadó**. Nagy előnye még az, hogy a panzió állandó lakó vendégei a lővéri panziómban nyaralhatnak.

Sopron karacsonyi ajándéka:

A PACSIRTA

Eggerth Márta,

Lehár Ferenc

a Városi Moziban!

Függönyfixirozás és festés! — Bőrkabát és szőrmefestés!

Csermák Színház-u. 4.

Ujévre

Házikabátok,

Sióltönyök

férfi- fiu- és gyermek-ruházati cikkek

Kalapok

nagy választékban

Hirschl Jenő

ruhaáruházában

SOPRON,

Várkerület 107. Telefon 254.

Külön mértékosztály!

nyelvet is kitünően birta szóban és irásban, elsősorban a magyar intézmények fellenditésére vetette magát az akkor még számbelileg erősen németnyelvü városban. Előbb az ifjuságot hóditotta meg magvas és költői lendületü történelmi előadásaival, de hamarosan tekintélyt szerzett magának az idősebbek között is. A soproni tudományos és művelődési körök élén ebben az időben az abszolut tekintélynek örvendő Paur Iván állott. Rövid néhány évi itt tartózkodás után Bella Lajos is összeköttetésbe jutott Paur Iványal, az ismeretségből először bizalom, majd mély és őszinte barátság fejlődött a tudós mester és tehetséges tanitvány közt. Paur Iván maga köré gyüjtötte a régészet iránt érdeklődő soproni fiatalságot, archeologiai esteket rendezett, amelyeken előadásokat tartott, majd kirándult velük és megismertette a fontosabb lelőhelyeket, egyuttal bevezette őket az ásatás technikájába. Bella Lajos régészkedő hajlamát kétségtelenül Paur Iván fedezte fel először, tudományos munkásságra is ő inspirálta.

A soproni állami Reáliskolának Bella Lajoson kivül ugyanakkor egy másik kiváló tanára is volt, a kémia—természetrajz szakos dr. Wallner Ignác, később az intézet nagynevü igazgatója, c. tanker. kir. főigazgató. Wallner csak három évvel volt idősebb Bellánál, noha egyéni természetük ellentétességénél fogva mélyebb barátság sohasem füzte őket össze, komoly tudományos munkásságuk eredményességét kölcsönösen tisztelték, sőt szükség esetén a tudományos s buvárkodásban egymást ki is segitették. Bella veleszületett őstehetség volt, szellemes, gyors kapacitásu, vidám és társaságkedvelő, Wallner szigoru és alapos önmüvelés folytán elmélyedő, zárkózott, visszavonultan élő természet, mindkettő azonban a hétköznapiságon jóval tulemelkedő egyéniség volt. Wallner mint természetrajz szakos, szabad idejét vagy az erdőben vagy a Fertő táján töltötte, egy igazi tudós alaposságával és kitartásával gyüjtögetve az anyagot Sopron flórájához és bogárfaunájához; erre vonatkozó értekezései a soproni állami főreáliskola Értesitőiben meg is jelentek s a szakemberek ma is a legnagyobb elismeréssel nyilatkoznak róluk. Wallner tudományos bolyongásai közben gyakran megfordult a Burgstallon, ahol neki is feltüntek azok a halmok, melyeket a közelben lakó bánfalvi és brennbergi nép „Pfennigshügel"-nek nevez. Maga is töprengett ezeknek a halmoknak eredetén, de nem tudta megfejteni.

A Burgstall 5 km légvonalnyi távolságban fekszik Sopron városától délnyugatra, 478 m magasságban a tenger szine fölött, 264 m-rel magasabban, mint maga a város.

Wallner egy alkalommal megemlitette Bella előtt a Burgstall térszinének sajátos alakulását, egyuttal felhivta őt, tekintsék meg közösen ezeket a halmokat. Bella készséggel tett eleget a kartársi felszólitásnak, bár még nem sejtette, mit rejtenek magukban ezek a kisebb-nagyobb kiemelkedések, azonnal felismerte, hogy rendkivüli jelenséggel áll szemben. Ki is fejezte Wallner előtt, hogy nem tartja természetes alakulatoknak ezeket a halmokat, hanem emberi kéz alkotásainak, de hogy milyen célt szolgáltak, ő sem tudta. Ettől fogva a burgstalli halmok állandóan foglalkoztatták Bella elméjét. Egyelőre hallgatott, de titokban annál többet kijárt a halmok tanulmányozására. Kézi csákánynyal, ásóval, kapával felszerelve minden szabad idejét a Burgstallon töltötte, megbolygatva és vizsgálgatva a halmokat, melyeket a fák és sürü bozót boritottak, hogy laikus szem alig vette észre azokat, noha egyik-másik 0.3—5 m magas, átmérője 3—35 m között változik. Számuk körülbelül 200-ra tehető. Nem riadva vissza semmiféle fáradságtól, Bella egymaga kezdte meg a mai kilátótól körülbelül 300 m-nyi távolságban délre elterülő földsánc bejárójának közvetlen közelében levő kisebb halom megbolygatását. Már 1 méter mélységben apró cseréptöredékekre bukkant, amelyeket gondosan összegyüjtött. Ezekkel megrakodva, felkereste Paur Iványt és megmutatta neki a „leleteket", egyuttal közölte vele sejtelmeit. Az öreg ur csak mosolygott, a cserepeket ujkori töredékeknek minősitette, a megbolygatott halomról az volt a véleménye, hogy az a bánfalviaknak valamely lerakodó helye, de egyéb jelentőséget nem tulajdonitott nekik. Az ősz tudósnak ez a lesujtó véleménye nem csüggesztette el Bellát. Annál elszántabb hévvel fogott neki ujból a kutatásnak. Először a térképen 3. számmal jelzett halmot tárta fel, mely a Burgstall délnyugati oldalán, az u. n. „Neuwiese" közelében, a Brennbergbe vezető, barna jelzésü uttól s ugyanott felállitott jelzőtáblától jobbra terül el. Alapátmérője 17 m, magassága 2.5 m volt. Bella 14 napi „verejtékes" munka után, amelyet minden segitség nélkül egymagában végzett, 1.75 m mélységben bukkant az első cseréptöredékre, lejjebb ásva, még több edénytöredék került felszinre. Most már meggyőződéssel hirdette korábbi sejtelmét: a Burgstall halmai tumulusok, őskori népek temetkező sirhelyei.

A Burgstallnak mint őskori temetkezőhely felfedezésének idejét 1887-re tehetjük, a felfedezés érdeme Bella Lajost illeti.

Miután Bella kutatásainak eredményéről a városi tanácsnak jelentést tett, ez két munkást bocsátott rendelkezésére, akikkel együtt több tumulust feltárt és több értékes leletet hozott felszinre. A burgstalli ásatások hire gyorsan elterjedt a városban, ahonnét Bécsben is hamarosan értesültek. Dr. Müller Ottó bécsi régész tanárt maga az akkori polgármester, Finck János értesitette Bella ásatásairól, aki azonnal megjelent Sopronban, hogy figyelemmel kisérje azokat. A Burgstall leleteiről szóló első tudósitást Bella feljegyzései alapján dr. Müller Ottó közölte a „Zeitschrift für Anthropologie und Urgeschichte" c. bécsi folyóirat 1887. évi december havi füzetében. Az anyag akkor azonban még nem volt feldolgozva s a dr. Müller Ottó által kockáztatott állitások nem állták meg helyüket. Ugyanazon év (1887) augusztus havában megjelent Szombathy József is, a bécsi cs. és kir. Praehistorikus Gyüjtemény neves őre, mire a város 12 embert bocsátott Bella rendelkezésére. Müller és Szombathy jelenlétében Bella két halmot tárt fel. Mivel Bella kutatásairól a bécsi szakkörök is elismerően nyilatkoztak, a város 300 frt segélyt helyezett kilátásba az ásatások folytatására. Ezzel azután megkezdődött a Burgstall tumulusainak rendszeres felkutatása. Hamarosan bebizonyosodott, hogy a Burgstall igen nevezetes őskori telep, egyuttal hatalmas erődítmény, Közép-Európa legnagyobb hallstatt-kori temetkezőhelye (Kr. e. 1000—400 év). Híre messze földre eljutott s különösen a külföldi szakköröket foglalkoztatta élénken. 1890-ben már a bécsi Anthropologische Gesellschaft fedezi a burgstalli ásatások költségeit, melyeknek eredményei: 22 faládába csomagolt, igen értékes lelet Bécsbe vándorolt. A Naturhistorisches Museum XII. termének 68—78. számu üvegszekrényeiben „Oedenburger Funde" néven ma is láthatók. Több figurális diszitésü urnán kivül számos situla (bögre), agyagbálvány, tál és talpas pohár jutott igy a bécsiek tulajdonába, ezen kivül két darab diszitett vastorques is, ami a Burgstallon igen ritka. Ez alkalommal 17 tumulust tártak fel.

A Burgstallra vonatkozó megállapitásait Bella Lajos először az Archaeologiai Értesitő 1888. évi VIII. évfolyamában közölte (354—360 lap), még részletesebben foglalkozott velük az Arch. Ért. 1891. évi XI. évfolyamában (313—320 lap). A bécsi Mitteilungen Der Anthrologischen Gesellschaft 1891—1894. évfolyamaiban dr. Müller Ottó, Hoernes és Szombathytól je-

PHILIPS, STANDARD, ORION és TELEFUNKEN
Csere-akció rádiók
már napi 50 fillérért kaphatók
SCHEIBER cégnél Várkerület 58.
Fehér ló vendéglő mellett.

Füzők, melltartók és habselyem fehérnemük a legolcsóbban Benedek füzőszalonban vásárolhatók Várkerület 17. szám.

Nagy ujévi vásár
a
GYERMEKRUHA OTTHON-ban
5% kedvezmény. VÁRKERÜLET 94.

LEGJOBB MAGYAR SZENET
és mindenféle tüzelő anyagot minden mennyiségben
LEGOLCSÓBBAN HÁZHOZ SZALLIT: Pannonia
fa- és szénkereskedelmi vállalat
Klein Testvérek Sopron, Kismartoni sor 2. Tel.: 245

„Bárhová is betérek,
Mindenkivel megférek"
Soproni Családi Sör.

lentek meg erre vonatkozó cikkek. A legrészletesebb ismertetés a Burgstallról a Mitteilungen der Anthrologischen Gesellschaft in Wien c. folyirat 1891. évi folyamában jelent meg „Professor Ludwig Bella und dr. Otto Müller: Praehistorische Funde in der Umgebung von Oedenburg in Ungarn" cimen. Bella ezn kivül több előadást tartott ásatásairól a bécsi tudományos szakkörökben, hol minden alkalommal nagy elismeréssel nyilatkoztak tevékenységéről. Az elért eredmények Bellát további munkásságra buzditották. Még 1890-ben kutatásai körébe vonta a várostól alig 2 és fél km távolságnyira fekvő, 389 méter magas Váris hegyet, hol 7 hallstatt-kori tumulust és 29 putrit (veremlakást) talált. Az innen felszinre került figurális urna nemcsak a Váris, hanem általában a hallstattkori leletek legszebbjei és legértékesebbjei közé sorolható. Ugyancsak Bella fedezte fel a jelenleg osztrákok által megszállott Burgenlandban fekvő feketevárosi (Purbach) és kismartoni Burgstallt. Az emlitetteken kivül Bella Lajos még több őskori, római kori és népvándorlási lelőhelyet kutatott és talált nemcsak Sopronban, hanem Sopron vármegye területén is. Szive azonban leginkább a Burgstallhoz vonzotta, hol 1887-től 1911-ig, Sopronból Budapestre való távozásáig mintegy 50 tumulust tárt fel; jelenleg még körülvelül 80—100 feltáratlan.

Csak lényegében és nagy vonásokban érintettem Bella Lajos régészeti müködését az alatt a 35 év alatt, mig Sopronban tartózkodottt. Budapestre való átköltözése után sem pihent, hanem a Magyar Nemzeti Muzeum Régészeti Osztályában végzett hasznos szolgálatokat a régészet ügyének. „*Az őskor embere és kulturája különös tekintettel hazánkra*" c. mnkát hüséges tanitványával dr. Hillebrand Jenővel együtt irta, 1922-ben jelent meg. Csak néhány évvel ezelőtt vonult vissza teljesen, ma 86 esztendős mult. A „sződi remete" megelégedéssel tekinthet vissza hosszu életpályájának érdemes munkában eltöltött éveire és önérzettel vallhatja magáról: „non omnis moriar". A magyar régészet évkönyveibe maradandó betükkel irta be nevét, a soproni Burgstall és Sopron városi muzeum pedig időtlen időkig fogják emlékét kegyelettel őrizni.

Mussolini rendkivüli élete

Irta: **Farragi György**

VI. Miért állt Mussolini a revizió mellé?

A párizskörnyéki békeszerződések Európa népeit két táborba osztották: a jólakott, a tulnaturált és a kifosztott népekre. Az előbbiek azt szeretnék hinni, hogy örökre elrendezték a világ dolgait, melynek során nekik a napos oldal, más népeknek pedig a nyomoruság sötétsége jutott.

Olaszország a két tábor között a középen áll. Kivánságainak egy részét teljesitették ugyan. Megkapta az ugynevezett termini giustikat, de nem kapta meg a termini sacri-kat. A szent határok alatt értik a francia Nizzát, Savoyát, Korzikát, a svájci Tessint, az angol Máltát, a jugoszláv Dalmáciát. Az Adriai-tenger nem lett igazi értelemben vett Mare nostro (a mi tengerünk), mert a jugoszlávok ugyanolyan joggal nevezik nase mare-nak (a mi tengerünknek).

Még sulyosabban érintette a háboru utáni Olaszországot az 1915. évi londoni konferencia gyarmati igéreteinek megszegése. A titkos szerződés 13. pontja ugyanis kijelenti, hogy amennyiben az antant-hatalmak gyarmatokat hóditanának el Németországtól, Anglia és Franciaország kárpótolni fogja gyarmatokkal Olaszországot. Ezenkivül odaigérték Olaszországnak a kisázsiai Szmirnát és Adaliát. Mindebből semmit sem kapott Olaszország, illetve Anglia szemkitörlésnek átadta 1925-ben az olasz Szomáli mellett elterülő 90 ezer km² területü Jubalandot, ma Oltregiubat, Franciaország pedig az 1935. jan. 6-i egyezményben 114 km² területü sivatagot Dél-Lybiánál.

Ezért fakadt ki Mussolini jogosan az abesszin háboru kitörésekor: „Mit gondolnak a hatalmak? Sivatagokat gyüjt Olaszország."

Tévedés volna öncélu imperialista politikának minősiteni Olaszország gyarmati aspirációit. Egy országra sem illik rá annyira a „Volk ohne Raum" kifejezés, mint Olaszországra. Területének kétharmad része terméketlen, nyersanyaga egyáltalában nincs. (Széntermelése nincs akkora, mint Csonkamagyarországé.) És ezen a területen él összezsufolva Európa legszaporább fajtája, 33 ezrelék születési arányszámmal (a mienk 22‰). Évi 400 ezer fővel szaporodik a 42 milliós olasz nép.

Háboru előtt a kivándorlással segitettek a nagy népsürüség okozta nehézségeken. Három évtized alatt a háboru előtt kivándorolt Olaszországból az USA-ba és Argentinába 1—1 millió, Braziliába 1.2 millió, Európába 654.000, Afrikába 168 ezer, Ázsiába és Ausztráliába 17 ezer ember. Ehhez vehetjük még azt is, hogy Európa különféle részeibe évenként 600 ezer olasz munkás ment el szezonmunkára utépitőnek, kőmüvesnek, kubikusnak és aratónak.

Bár az olaszok rendszerint gettószerüen élnek a nagy kivándorlási centrumokban és az u. n. Dante Alighieri társaság óriási szervezete mintaszerüen dolgozott, hogy fenntartsa a kivándorlók és az anyaország közötti kapcsolatokat, mégis a kivándorlók jó része már a második generációban még az olasz nyelvet sem beszélte már. Tehát faji szempontból sem volt kivánatos a kivándorlás, mert ez állandó sulyos vérveszteséget jelentett. Mussolini 1926-ban kivándorlási tilalmat is vezetett be, illetve csak 3 évi kinntartózkodást engedélyez, a gyerek, asszony, rokon azonban nem követhette hosszabb időre a kivándorlót.

De e rendelet nélkül is lecsappant volna a háboru utáni olasz kivándorlás a gazdasági válság és a munkanélküliség következtében minden országban kiadott bevándorlási tilalmak, illetve kontingentálások miatt.

Mussolini 15 éves harca a revizióért

Mikor Mussolini átvette a hatalmat 1922-ben, már az első pillanatban a wilsonizmus világcsalása és a békeszerződések ellen fordult.

„*Olaszországot belenyomoritották az Adriai-tengerbe, ebbe a kis mosdótálba, mely legfeljebb arra alkalmas, hogy arcunkat mossuk meg benne*" — mondotta.

A fasiszta külpolitika tehát az olasz nép egzisztenciális érdekei által hajtva, fordult szembe a Versailles-ban megállapitott statusquo-val, mert hisz ez nemcsak a legyőzött és kifosztott államoknak, de Olaszországnak is a halálát jelentené.

„*Negyven fokos lázunk van. Vagy szétterjeszkedünk vagy felrobbanunk.*"

Espansione o esplosione — ez tér vissza 14 éven át ujra meg ujra Mussolini beszédeiben, ez az olasz külpolitika nagy Leit-motivja, mig tavaly ősszel csakugyan bekövetkezik az első esplosione, a keletafrikai háboru és nyomában a győzelmes espansione. Az olasz császárság megalapitása. Tévedtek azonban, akik azt várták, hogy ezáltal már Olaszország is belenyugszik az európai statusquoba. Olaszországnak még mindig egy sereg elintézetlen kérdése van. a mai állapotokat megrögzitő genfi intézménynyel, annak reakciós alapokmányával, az u. n. Covenant-tal, továbbá rendezésre vár a Földközi-tenger, a Balkán és a Duna-medence kérdése, ahová Itália vitális érdekei kisugároznak.

És itt találkoznak Magyarország érdekei Olaszország érdekeivel. Szándékosan halmozom és hangsulyozom az érdek szót. Mussolini nem azért olasz és tanitványa Macchiavelli-nek, hogy ne legyen vérében a szent önzés. Ezt ő nem is tagadta soha hipokríta módon. Már első miniszterelnöki beszédében, 1922. nov. 16-án, a külpolitikáról szólva, a következőket jelentette ki:

„*Az én szabályom egyszerü: semmiért nem adok semmit. Aki a barátság megfogható próbáit varja tőlünk, az barátságának megfogható próbáit nyujtsa számunkra.*"

Magyarország és Olaszország közös érdekei a Dunavölgyében

És Magyarországra nem a szentimentális szánakozás, nem az érzelmi rokonszenv vagy esetleg egy romantikus érzés, hogy meg akarja szolgálni az ala-i magyar tiszt lovagiasságát, irányitotta figyelmét, hanem Olaszország legjobban felfogott saját érdeke. Bármennyire is kifosztott, gyenge Magyarország, van egy felbecsülhetetlen értéke, ez a geopolitikai helyzete, amely Magyarországnak adja meg az elsőszülöttség jogát a Duna-medence népei között, azt, hogy Magyarország a Balkán és Közel-kelet felé vezető dunai ut kulcsa. Olaszországnak érdeke, hogy ezt a kulcsot ne használhassa bárki és főleg ne használhassa az, aki Olaszországnak akár a Duna-medencében a Balkánon, akár a Közel-keleten riválisa vagy pláne ellensége.

Ezért Mussolini valóban külpolitikájának Do ut des irányvonalához maradt hű, mikor 1927. ápr. 5-én Bethlen István gróffal aláirja az Olaszország és Magyarország között létrejött barátsági és döntőbirósági szerződést.

A külpolitikailag még sajnos annyira önállótlan magyar közvélemény egy részében bizonyos alacsonyrendüségü érzés lakozik és hajlandó ezért ezt a szerződést ugy értelmezni, amilyen cinikus értelmet adott a háboru előtti Németország leglelkiismeretlenebb kancellárja, Bülow herceg, minden szövetségi szerződésnek, hogy t. i. minden szövetségi szerződés a lovas és a lónak viszonya, az egyik cipeli a terhet, a másik pedig kényelmesen lovagol a maga céljai felé . . ."

A magyar-olasz barátság nem ilyen természetü, az érzelmi tartalom a két nép lelkének hasonlóságából, eruptiv természetéből fakad, de alapjai a kölcsönös érdekek betonjából készültek.

Mussolini külpolitikája valóban kezdettől fogva a revizionizmus irányvonalát tartja be. 1921 decemberében, amikor még nem volt hatalmon, már igy beszélt: „*O nuova guerra o la revisione dei trattati.*" (Vagy uj háboru vagy a békeszerződések reviziója!)

De nemcsak mint képviselő beszélt igy a kamarában, hanem mint felelős kormányférfi is. Alighogy átvette a kormányhatalmat, a Monte Citorion 922. nov. 16-án tartott első bemutatkozó beszédében az olasz külpolitikát felszabadította a Versaillesben teremtett statusquo végzetes dogmája alól és egész nyiltan hirdette a reviziót. Azt mondotta ekkor Mussolini a kamarában:

„A békeszerződéseket, ha jók, ha roszszak, végrehajtják, mert aláirták, ratifikálták őket.

A szerződések azonban nem örökkévalók, nem pótolhatatlanok. A történelemnek csak fejezetei és nem végszavai.

Végrehajtani őket annyit jelent, mint kipróbálni őket. Ha a kivitelnél tarthatatlanságuk kiderül, úgy ez azt a tényt jelentheti, melv a szóbanforgó kérdések utólagos felülvizsgálatának nyit utat."

A revizió gondolatáért való harc csirája már ebben a felelős pozicióban először elmondott beszédében is feltalálható.

Az 1936. nov. 1-i milanoi nagy reviziós manifesztumáig számos olyan kijelentését ismerjük a Ducenak, melyben a revizió mellett törlándsát. Egy közmondásszerű gyakorisággal és olaszul idézett kijelentése:

„Un trattato non puo essere una tomba."

(A békeszerződés nem lehet sírbolt.)

A fejérmegyei Csákvár közelében hatalmas cseppkőbarlangot fedeztek fel. Képünk a bárcaházai barlang egyik jellegzetes részét mutatja.

Az Athenaeum irodalmi és nyomdai részvénytársulat mélynyomása

Képek a történelmi emlékekben gazdag Sopronból

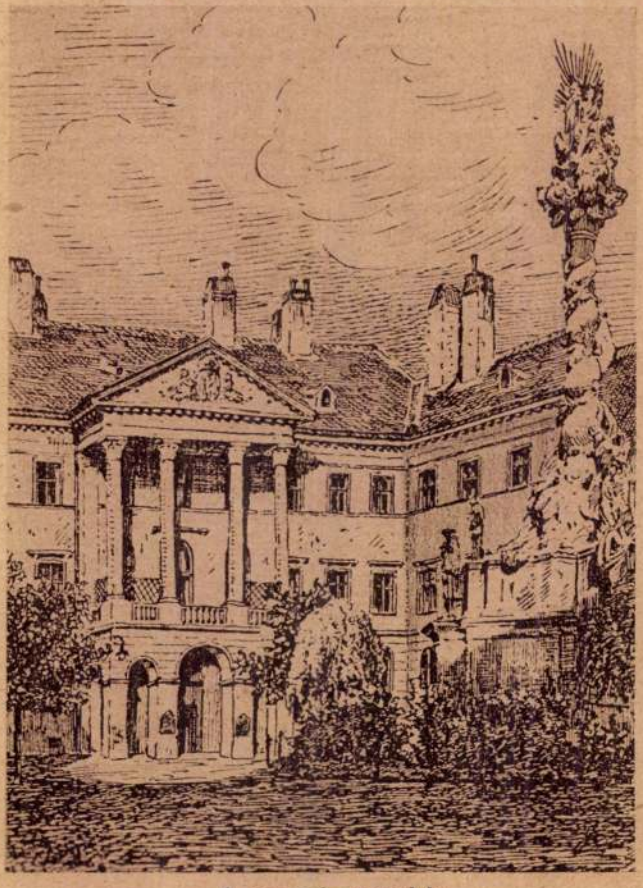

A soproni megyeháza

Részlet a Kolostor-utcából

Megesonkitott országunk egyik kulturális, kereskedelmi és ipari gócpontja, a történelmi és épitészeti emlékeknek pedig valóságos kőbefaragott muzeuma: *Sopron* városa, — kiállitás keretében ünnepli kereskedelmi és iparkamarájának 75 esztendős jubileumát. A nagysikerü kiállitás ékesen szóló bizonyságot nyujt afelől, hogy minden Trianon sem tudta megfojtani ezt a nagymultu gyönyörü várost. Ódon emlékei, históriás emlékü palotái, barok és renesszánsz épületei hosszu századok nemes patináját viselik magukon, mig ipara, kereskedelme, kulturája — mintha csak dacos kontrasztot akarna produkálni az öreges emlékekkel szemben: lüktetve él s szindusan virágzik.

Itt közölt rézmetszetü képeink az ünneplő Sopron egy-egy jellegzetes részét mutatják.

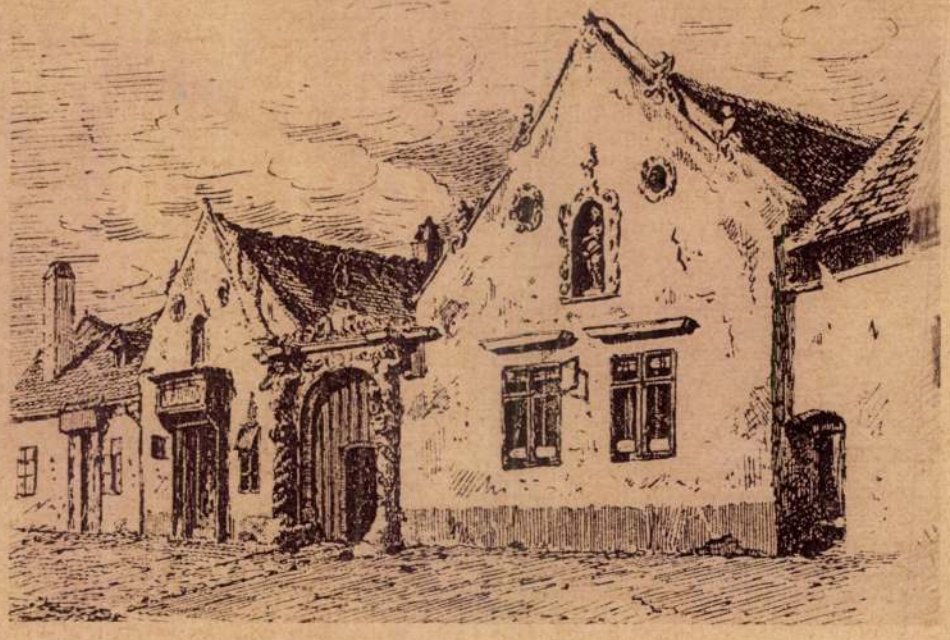

Szent Mihály-utcai házak barok-stilü kapuval

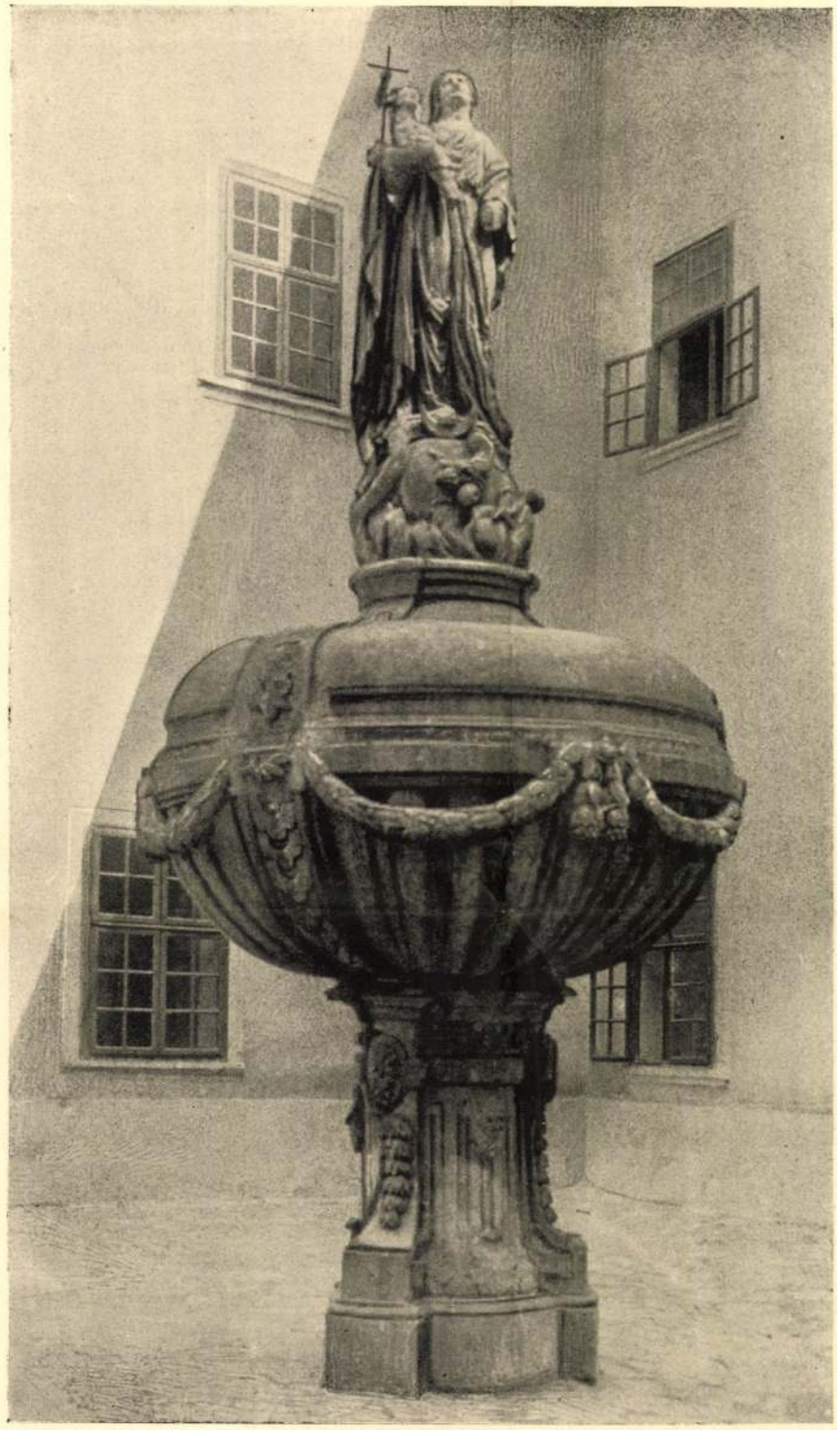

56

Magyarországi műemlékek. 56. Díszkút a bencések soproni kolostorának udvarában.

Ungarische Kunstdenkmäler. 56. Zierbrunnen im Hofe des Benediktiner-Klosters in Sopron.

Magyar Iparművészet

1915.

57

Magyarországi műemlékek. 57. Barok-kapu Sopronban.

Ungarische Kunstdenkmäler. 57. Barok-Tor in Sopron.

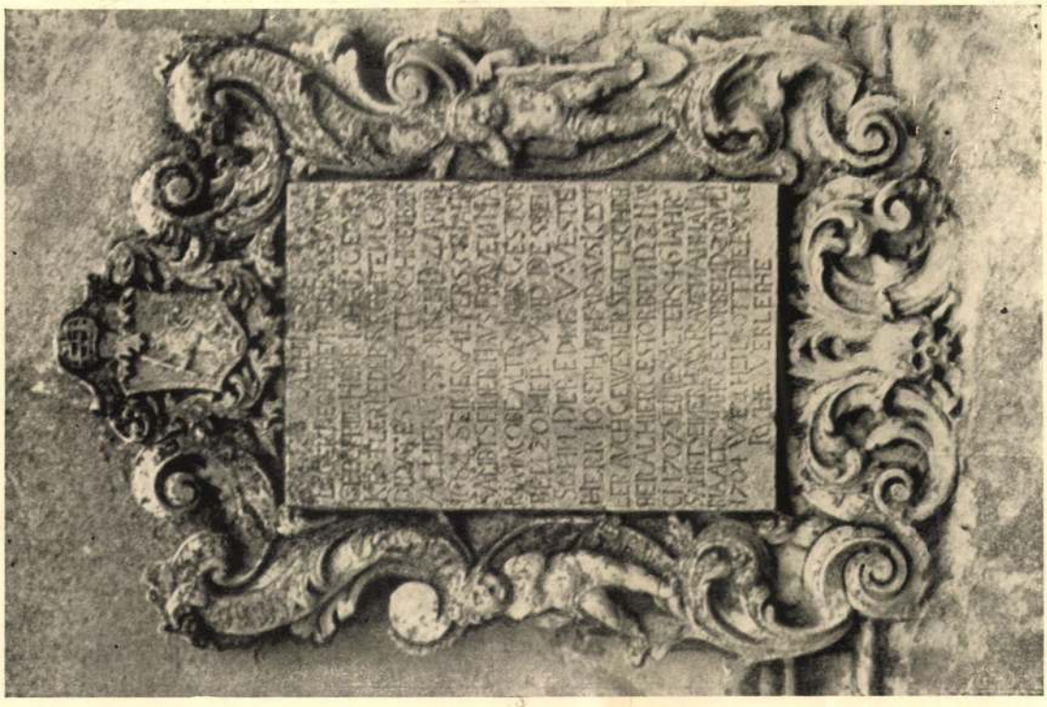

59

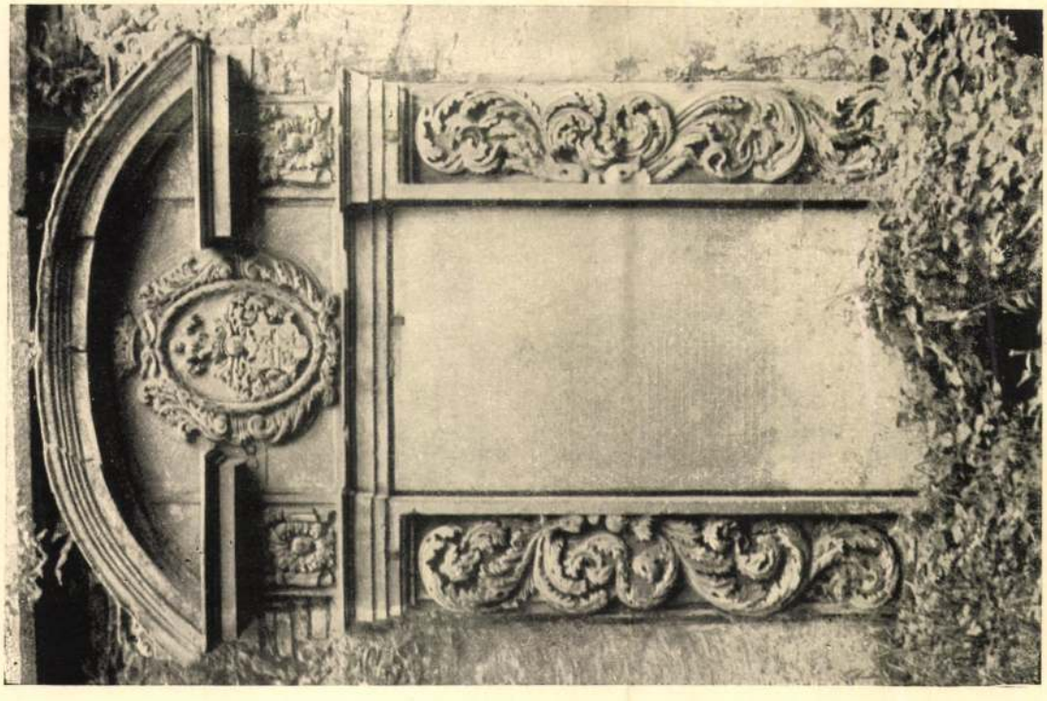

58

Magyarországi műemlékek. 58. Reichenhaller Richárd síremléke a soproni régi ev. ref. temetőben. 59. Epitáfium a kismartoni templomon.

Ungarische Kunstdenkmäler. 58. Grabdenkmal im alten evang. ref. Friedhofe in Sopron. 59. Epitaphium an der Kirche in Kismarton.

60

61

Magyarországi műemlékek. 60. Pozsony. A Ghetto eleje. 61. Sopron. Az egykori Eggenberger hercegnő házának részlete.

Ungarische Kunstdenkmäler. 60. Erker am Eingang des Ghetto's in Pozsony. 61. Teil des ehemaligen herzogl. Eggenberger'schen Hauses in Sopron.

300

299

299—300. Síremlékek a régi soproni kath. temetőből, a XIX. század elejéről.

299—300. Grabdenkmäler im alten Soproner kath. Friedhofe. Anfang des XIX. Jahrhunderts.

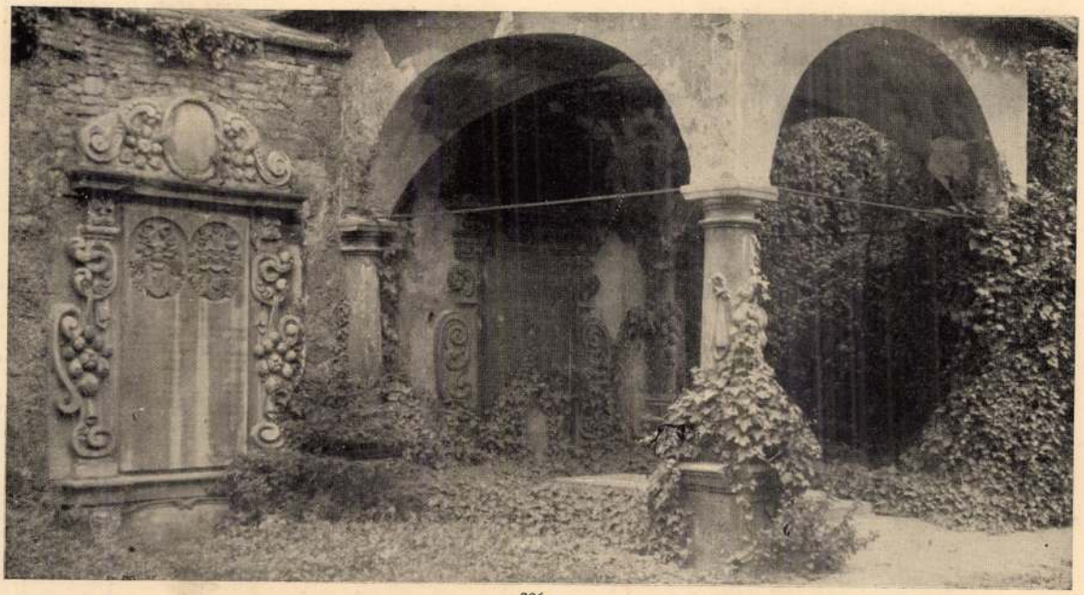

296

297

298

296. A régi soproni ág. ev. temető részlete. 297. Zamár Simon sírköve Medgyesen 1717-ből. 298. Kendeffy Gáborné szül. Vargyasi Daniel Barbara sírköve a vingárdi templomban (1693).

296. Teil des Soproner alten evang. Friedhofes. 297. Grabstein des Simon Zamár in Medgyes. (1717.) 298. Grabstein der Gabriele v. Kendeffy geb. Barbara Daniel in der Kirche zu Vingard (1693).

Magyar Iparművészet
1915.

— Állott légy érte, ükapám! — zengedezte Gábris gróf, majd így folytatta fölvilágosításait:

— Az asztalkám mellett ülök és elmélyedek; hivom a szellemeket: a jó angyalt és az ükapámat. Az asztalka rögtön reagál; elkezd ugrálni, irni... Nemsokára *transzba* esem. A jó angyal és ükapám közvetlenül beszélgetnek velem. Oda vagyok az áhitattól. Mint rendesen, arra kérem ükapámat, segítsen ezen az árva nemzeten; adjon valami honmentő tanácsot, hiszen az, a ki meghalt a hazájáért, el nem felejthette azt az egekben sem.

Nagyot fújt Gábris, aztán újra felvette beszéde fonalát:

— És ime, dicső elődöm meghallgatta forró könyörgésemet. Többet tett, mint a mennyit kértem tőle... «Várj, — üzent le az égből, — felveszem régi porhüvelyemet és leszállok hozzátok személyesen, csak valami gunyáról gondoskodjál, mert itt az égben nincs szabó.» Mondván, a másik pillanatban már lent is volt az ükapám... Persze elájultam a meghatottságtól... De hamarosan felocsudtam. Az a gondolat, hogy ükapám nem fog felöltözködni tudni: a kétségbeesés megedzette idegeimet... Ám — vallotta be Gábris, — csak addig tartott a lelki erőm, a meddig el nem készültem ükapám toalettjével. Akkor újra elájultam az asztal alá s ott voltam, valameddig fel nem locsolt a komornyikom... Első dolgom volt — folytatta előadó, — megkérdezni tőle, hol az ükapám? Rettenetes pánik fogott el az eltűnése miatt. Kiszaladtam az utczára, mint egy őrült, kérdezősködtem, futkostam, míg végre, hála a magyarok Istenének, megtaláltam köztetek...

— Éhes voltam, azért szöktem el, — világosította fel *Kont* vitéz aggódó ivadékát.

... Gekszi gróf, hogy agyáról (a Gábris előadása folytán) eloszlott a homály, egyszeribe meggyógyult. Helyette azonban a többi úr betegedett meg, mint a kiknek agyveleje még nem érkezett megemészteni a csudát. ...

A *Kont* biztos magatartása, a frakk megvilágított eredete, a Hédery előadása, melynek minden egyes szava összhangba volt hozható az őrültnek *vélt* idegen állításaival: olyan perspektivát állított az urak szeme elé, a melytől megzsibbadtak az érzékek és felborult az itélőképesség egyensulya.

Száz kérdés kavarodott össze az elmék homályában: Csuda történt-e csakugyan, vagy megőrült Hédery Gábor is? De akkor hogy került össze a két őrült? Mi úton jutott az idegen a Gábris frakkjához? És mikép fejthető meg, hogy a két őrült állításai teljesen fedezik egymást?... Vagy nem is őrültek? Összebeszéltek? Csaltak? Vagy valaki harmadik személy szuggesztiv hatalma űzött velük rémes játékokat?... Aztán mikép magyarázható meg az idegen emberfeletti fizikuma, aczélkarja, négy ápolót megszégyenítő ereje? Hogyan kevély, antik mozdulatai? Nyilt tekintete? Hangjának őszintesége, szenvedelme, midőn másodszori vérpadra hurczoltatása ellen tiltakozott?

A józan ész a Kontok javára billentette volna a mérleget, ha a csudának preczedense lett volna a földön. De abban (bár Hédery három példát is tudott rá) senki se hitt. Ilyenformán megbukott a józan ész, az urak képtelenek voltak a megfoghatatlant valónak elfogadni: a csuda nem csuda, csak a véletlenek csudálatos végzetes összejátszása; Kont valami svindler akrobata, a ki *megbabonázta* Héderyt, mert az csak mégse lehet, hogy egy máltai lovag roszhiszeműleg *csaljon*.

Ez hát rendben lett volna, a kérdés most már csak az volt: mitévők legyenek az urak? Kiadják-e a *szélhámost* a mentőknek, vagy elzárassák őt? Avagy egyszerűen kilökjék az utczára?

Mindegyik eszmének meg volt a maga bibéje. A kilökés, a vasgyúró roppant erejénél fogva, aligha lett volna foganatosítható. Az elzáratásra nem volt elegendő ok. Maradt volna az őrültekháza, de az ellen meg Hédery tiltakozott... Vagy őt is a svindler mellé csukassák, ha okvetetlenkedik? ...

A kaszinótagok összesúgtak-búgtak, tanácskoztak, veszekedtek, s végre is abban állapodtak meg, hogy meg kell eszelni Héderyt: ne gördítsen akadályt az *ükapja megfigyeltetése* elé. Ugyis kieresztik, ha épeszűnek bizonyul.

Hakki bey, római török nagykövet, kinek felajánlották a nagyvezérséget.

Kapaczitálták a kis embert, de az hallani sem akart a *merényletről*.

— Megőrültetek? — rikácsolta. — Az én ükapámat, a vértanut őrültek közé csukatni! Inkább meghalok...

Az orvos szerencsére tárgytalanná tette a megindult disputát.

— Méltóságos uraim, — jelentette ki tisztelettel, — jelen esetben, a mániának annál a válfajánál, a melyet az orvosi vélelem betegünkkel szemben megállapít, tüzetesebb megfigyelésre nincs szükség. A diagnozist egyes azonnal konstatálható fizikai tünetekből tíz percz alatt is meg lehet állapítani.

Hédery a haját tépte.

— Nem engedem megvizsgáltatni! — kiabálta. — Ez kegyeletsértés! Infámia!

Szerencsére Kont kedélyesebb volt unokájánál.

— Hagyd őket, fiam, — csillapította kedvelt vérét, — hadd vizsgáljon meg a *fizikus*. Elvégre — tette hozzá, — nem csuda, ha őrültnek hisznek. Hiszen te is fölfordultál, mikor a szobádba pottyantam. (Azzal az orvoshoz fordult.) Legyen vége a komédiának; szedje elő a birkalapoczkáját és rakja meg a tüzet.

Az orvos mosolygott.

— Engedje meg uram, hogy a magam methodusa szerint járjak el.

— Azt se bánom, — mondta Kont.

Az orvos leültette a vitézt, belenézett a szemébe, megütögette a térdkalácsát, itt-ott csipett a nyakán, fülén és egyebütt található gyanús izmain. Felállította, leguggoltatta emberét, tükröt tett a szájába, aztán... megfordult a sarkán, a műveleteinek eredményére idegesen kiváncsi urak felé.

— Nem őrült, — jelentette ki síri csendben, — ép és egészséges, mint a makk.

Klobucsár Vilmos táborszernagy, honvéd főparancsnok, a kit bárónak nevezett ki a király.

Azzal, mint a kinek semmi köze többé az ügyhöz, meghajtotta magát és kivonult embereivel.

Az urak tanácstalanul meredtek utána... Már most mitévők legyenek? Ismét összedugták a fejüket, hogy kitaláljanak valamit.

Hédery megharagudott a hitetlenségükért.

— Még most is kételkedtek? — fakadt ki idegesen.

Az urak megvonogatták vállukat.

— Ükapa, — fordult Gábris gróf *Konthoz*, — bizonyítsd be nekik valahogy a személyazonosságodat.

Erre meg *Kont* úr vonogatta meg a vállát.

— Hogy bizonyítsam be?

— Idézz egy szellemet és tétess vele csudát.

— Ez egy eszme, — helyeselte Kont az ötletet s mindjárt ott állóhelyében megidézte a Garay János szellemét.

— Garay János, kérlek csak egy szóra.

Áttól, a mi ezután történt, kővé vált volna bárki is, nemcsak a jelenvolt urak. Az óra megállott; a villamos csillárok kialudtak s egy surrogásszerű nesz támadt a sötétben.

— Itt vagyok! — szólalt meg egy mély, síri hang.

— Tégy valami csudát, — kérte Kont, — mert az urak kételkednek bennem.

— Megteszem, Kont vitéz, — mondta az előbbeni hang s nyomában fülsiketítő robaj támadt a teremben. Egy pillanat múlva újra kigyúltak a csillárok.

A föld emberei föllélegzettek. Kont büszkén állott a helyén. Hédery megdicsőült mosolylyal ajkán mutatott rá a csudára, a mit Garay János szelleme ükapja kérelmére végbevitt.

— Nézzetek oda...

Az urak odanéztek. Már félni se tudtak, annyira elfogódottá tette lelküket az a látvány, a mely szemük elé tárult. A szalon összes butorai tótágast állottak a levegőben: a székek, szekrények, az óra, még a csillár is.

A kaszinó urai akaratuktól megfosztottan, mint álomjárók, szótlanul Kont elé járultak, félkörbe állottak és térdet hajtottak az immár elismert vértanú előtt.

Az intett nekik, hogy nem kiván ennyi hódolatot.

— Köszönöm, fiaim, — mondta. — De most már egy perczig sem várok tovább. — Tette hozzá. — Hol az a bikahús? **(Folyt. köv.)**

HAKKI BEY.

V. Mehemed szultán, az ifjú-török bizottság kivánsága szerint, *Hakki* bey római török nagykövetet hivta meg a nagyvezéri állásra. Hakki Ibrahim bey negyvenöt-ötven éves férfiú. Nagytehetségű, művelt török, ismeretes szabadelvűségéről, de nem az ifjú-török párt tagjai közül való. A forradalom után alakított első török miniszteriumnak közoktatásügyi minisztere volt, eléggé rövid ideig, aztán római nagykövetté nevezték ki. Rómába utaztában Budapesten megállapodott, megfordult a Nemzeti Kaszinóban, meglátogatta régi ismerősét s atyjának, Remzi effendinek barátját, Vámbéry Ármint, s több ismeretséget kötött. Ha elfogadja a nagyvezéri állást, ő lesz az első török nagyvezér, ki a török hódoltság ideje óta Budapesten járt.

NAGY RAGADOZÓINKRÓL.

Irta **BÁRSONY ISTVÁN.**

Magyarország faunájában az emlősök aránylag kevéssé vannak képviselve. De még ebben is jóval több a ragadozó- és kártevőféle, mint a hasznos. Ha a házi állatokat nem számítjuk (a mint hogy azok csakugyan külön kasztba is valók), akkor a közfogalomban is ilyennek elismert *hasznos* emlősünk tulajdonképen csak ötféle van. Ezek: a nyúl, az őz, a szarvas, a dámvad és a zerge. «Hasznos» alatt tudniillik elsősorban és rendszerint az értendő, hogy valamely állat alkalmas arra, hogy tápláléka legyen az embernek. A másfajta hasznosság külön osztályba tartozik; például a vakondé, a mely hasznos azzal, hogy pusztítja a föld alatt levő rovart, gilisztát, férget, s a többi; ámbár káros is lehet, a mikor a kulturnövényzet gyökerét feldúlja,

tik veretű hős sziluettje. Feje kevélyen hátracsuklott, szeme szinte szikrázott az elszántság tüzében.

Az orvos hozzálépett.

— Tévedni tetszik, — csöndesítette *betegét*, — nem vérpadról van itt szó, inkább javát akarjuk uraságodnak; ápolni, szeretni fogjuk, mert beteg.

— Beteg a menydörgős ménkű! — szitkozódott *Kont* úr. — Ismerem én már — folytatta, — ezeket a jámbor fogásokat. Be akartok csapni, hogy könnyebb legyen a dolgotok, mert tudjátok, hogy Kont vitéz ingyen nem adja meg magát! Átlátok a szitán!

Az orvos nem okoskodott tovább. Megadta a jelt a négy emberének.

— Rajta!

A fogdmegek rávetették magukat az *őrültre*. Ki a kezét, ki a lábát, ki a nyakát kapta el. De hajna, nem használt az erőlködésük semmit. *Kont* úr egyet pördült a sarkán s úgy széjjelhányta elszánt támadóit, hogy alig lehetett őket összeszedni az asztalok és kanapék alól.

Felséges látvány volt. Az uraknak meghült a vérük. Az orvos bámulatában szinte elvesztette itélőképességét.

— Ez nem *emberi* erő, — motyogta. — Ilyen embert nem szül *mai* anya.

GRÓF SZÉCHENYI ISTVÁN SZOBRA.

A KULTUR-PALOTA. (Schaumberg-Lippe herczeg volt nyaralója.)

— Hát — szólt s újabb támadáshoz gyürkőzött Kont vitéz — nem is mai anya szült engem. Ha még most se hiszitek, bebizonyítom nektek másképen is.

Alig ejtette ki a fenyegetést, forgószélnél sebesebben, a saját ingénél fehérebben, égnek meredő hajjal, nyakkendőtelenül egy czingár kis alak viharzott be a társaságba.

— Urrak! — kiabálta magából kikelve, — megjött az ükapám.

A kaszinótagoknak most már csakugyan elállott a lélekzetük...

— Csakhogy itt vagy végre! — üdvözölte Kont úr az ujonnan érkezett urat. — Ez a hitvány had erővel vérpadra akart czipelni.

Hédery Kont Gábor gróf (ő volt a megrémült kis alak) majd hanyattesett, midőn meglátta Kont urat a kényszerzubbonyban.

— Az Istenért, — hápogta, — vegyétek le róla a kényszerzubbonyt!... Bocsánat ükapa, — mentegetődzött, összetett kézzel az őrülthöz lépve, — egy végzetes tévedésbe estek az urak: nem tudhatták, hogy az ükapámmal van dolguk.

Azzal leránczigálta Kont úrról a kényszerzubbonyt.

— Hát nem akartok felakasztani? — kérdezte Kont úr lelohadva.

— Nem, nem, nem, — állította az *ükunokája*, — majd megmagyarázom nekik az esetet...

— Hát magyarázd, — biztatta *Kont* úr, — csak sebesen, mert irtó éhes vagyok.

Héderi Gábris pózba vágta magát a társaság előtt.

— Uraim, — fogott a beszédbe illő czerimóniával, — van szerencsém nektek bemutatni ükapámat, Héderi illetve hédervári Kont vitézt. Emeljetek előtte kalapot, vagy miután nincs kalap a fejeteken, hajtsatok neki térdet. Tekintve, hogy vértanúhalált halt érettünk, ez a tisztelet sem lesz neki sok.

Az uraknak (már amúgy is odáig voltak a kiállott izgalmaktól) végkép összezavarodott az eszük. (Ime, Gekszi után Gábrist is megőrjítette az őrült!) Térdet természetesen nem hajtott senki sem. Tátott szájjal, sápadtan lesték a Gábor gróf további szavait.

— Mint látom, — folytatta ez, — meg vagytok döbbenve. Nem csuda. Magam sem lehettem elkészülve arra a nagy megtiszteltetésre, a melyben az egek engem, az egész hazát, boldogult ükapám szellemének *reinkarnálása* által részesítettek.

— Hát nem is a te szép szemedért jöttem le, — szólt közbe Kont úr, — hanem mert a hazára hivatkoztál. Gondoltam: ha csakugyan veszélyben a haza, lejövök közétek emberi formában, hogy ne csak tanácscsal, tettel is szolgáljam a szent ügyet.

A KASZINÓ ÉPÜLETE.

SOPRONI KÉPEK. — Jelfy Gyula fölvételei.

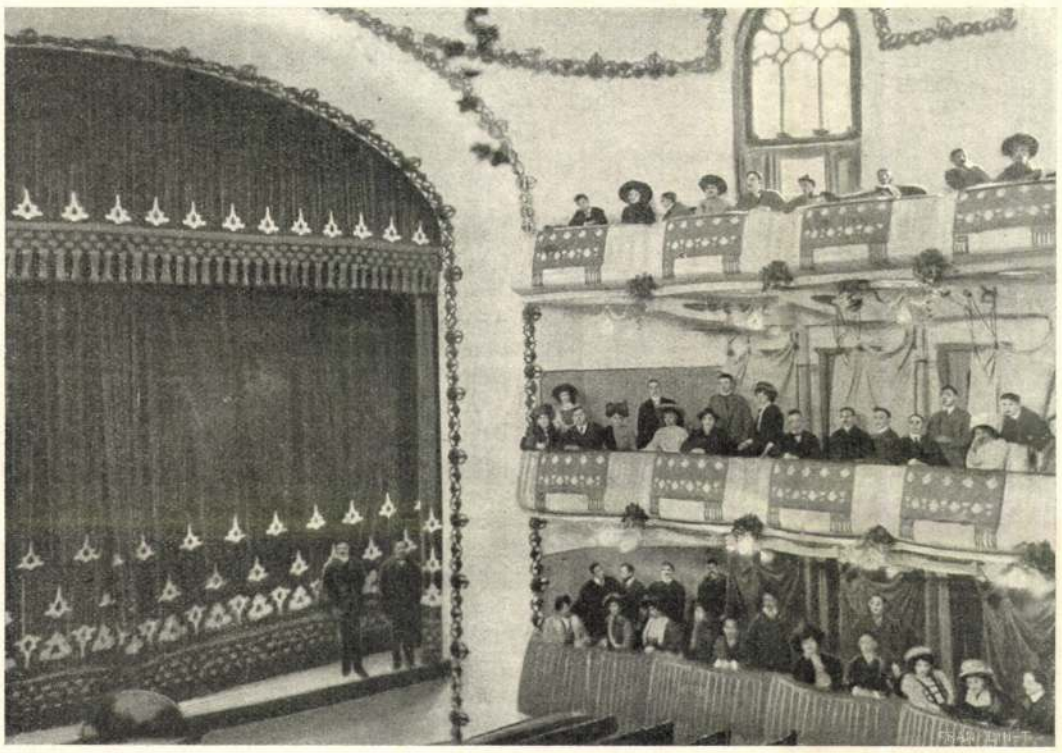

AZ ÚJ SZINHÁZ BELSEJE.

lyett, hogy elájuljanak tőlem . . . Ez a ház itt igen ki volt világítva, mondok, e helyt valami áldomást tarthat a gazda, jutni fog belőle nekem is.

Szörnyű gyanú czikázott át a Kanut agyvelején . . . Hédery elájult az *őrült* szerint (még most is ott fekszik az asztal alatt). Mitől ájulhatott volna el? Nyilván leütötte az őrült . . . (Ezzel megkerült a frakkérdés kulcsa is.)

— Urak, — jelentette ki magából kikelve, — én szaladok a Hédery-palotába. Ki tudja, mi történt Gáborral?

A Kanut fejében megfogant gyanú egyszeribe végigvonaglott az egész társaság lelkén. Hiába állította az őrült:

— Nincs a gyereknek kutyabaja se, csak elszédült, mint az egynapos liba.

Az urak most már beszüntették úgy a félelmet, mint a kedélyeskedést; idegenül, gyűlölettel nézték az ártalmatlannak tartott, de immáron közveszélyesnek bizonyult *őrültet*. Kanutnak (mielőtt távozott volna) volt annyi bátorsága, hogy szóra is váltsa indulatát.

— Mit csinált a gróffal? — támadt rá *Kont* úrra. — Bizonyára megütötte!

Kont megbotránkozott az inszinuáczion.

— Ütötte a manó. A saját ükunokámat csak nem fogom bántani.

A VÁROSHÁZA A VÁROSTORONYNYAL.

A RÉGI SZINHÁZ, MELYBŐL AZ ÚJAT ÉPÍTETTÉK.

A SOPRONI ÚJ SZINHÁZ. — Jelfy Gyula fölvételei.

— Akkor mitől ájult el?

Kontnak nem volt ideje felelni. A lépcsőházból sulyos lépések kongása hallatszott be a terembe s egy parancsoló hang harsány rendelkezése.

Az urak föllélekzettek . . . Végre megérkeztek a mentők. Legfőbb ideje volt!

Csakugyan! Nyilt az ajtó s megjelent benne a Klimanóczy feje.

— A mentők! — kiabálta be társainak, aztán visszakapta a fejét, hogy előrebocsássa az egyesület embereit . . . Négyen voltak. Tagbaszakadt, markos legények. Velük jött az orvos is.

Elsőnek ő lépett be. Hóna alatt ott fityegett a kényszerzubbony.

A fogdmegek körülfogták főnöküket. A kaszinótagok borzalommal vegyes érdeklődéssel néztek elébe a lefülelési műveletnek.

Az orvos ravaszul, szép szóval kezdte:

— Kedves uram, — szólította meg az *őrültet*, — önön nincs kabát . . . Szabad egygyel megkínálnom? Ez épen passzolna önre.

Az őrült általános meglepetésre, első szóra elfogadta a kínált kényszerzubbonyt. Még oda is tartotta karjait a fogdmegeknek, hogy megkönnyítse a dolgukat.

— Zsupsz! — A két markos legény egykettőre belerázta a beteget a szomorú zubbonyba. Most már a kabátújjak hátrakötése következett volna, de ez már nem ment olyan szaporán. Azaz sehogyse ment. *Kont úr* gyanúra kapott s mint csattogó agyarú vadkan a szelindekfalkát, lerázta magáról a két betegápolót.

— Miért akarjátok hátrakötni a kezemet? — ordította s rázta oroszlánüstökét. — A mai királyotokat nem bántottam én.

Az urak csak dűltek-hűltek . . . Kont szerepéhez következetes marad az *őrült* a kényszerzubbony igája alatt is . . . Jellemes őrült, annyi bizonyos!

— Zsigmondot sem *ráztam* volna meg, — folytatta Kont úr, — ha meg nem sérti vala a nemesek törvényeit s az esküjét, a mit ezekre a törvényekre tett. De megsértette!... Én nem tettem egyebet, teljesitettem legszentebb kötelességemet. S vértanúhalált haltam a hazámért... Azt hittem, — folytatta szenvedelemmel, — sárkányok fognak támadni minden vércseppemből és ime, azt kell látnom, hogy mulyák vagytok; a helyett, hogy megrázná sziveteket az ősi virtus csak a nevem említésére is, másodszor is vérpadra akartok hurczolni egy ötszáz évvel ezelőtt elkövetett hősi tettemért. Dicső nemzetségnek törpe ivadékai, — fejezte be, — tányérnyalók: fogadjátok megvetésemet!...

A döbbenet mély csendje állott be a Kont szavai nyomán. Alakja a kényszerzubbony idétlen szabása ellenére is fönségesen domborodott ki a csoportképből, csakugyan mint egy an-

udvarlástól egyszeribe úgy lelohadt a mérge, mint az ökörhólyag, a mibe tűt szúrtak.

— Nohát — s fújt egyet, — tanácslom is, hogy tisztességgel legyetek, ha köztetek vagyok.

— Meglesz . . . Jók leszünk . . .

— Akkor, — bökte ki *Kont* úr s egy nagyot ásított hozzá, — adjatok egy kis gyömbéres bikahúst s egy kupa bort a tetejébe, mert rettenetesen megéheztem útközben . . . Nem csuda — tette hozzá, — hisz nyolcz milliárd mértföldet utaztam két hajtásra.

— Ha szabad kérdeznem, — kérdezte most már szerényen Szentmarjay, — merre tetszett jönni és honnan?

— Mondtam már egyszer, — hujjantott rá az *őrült*, — hogy a harmadik égből. Mindössze a Saturnuson tartottam stációt.

— És — érdeklődött ugyancsak szerényen Gekszi gróf, — milyen alkalmatosságon méltóztatott utazni?

Kont készséggel válaszolt.

— Letörtem egy darabot egy közeli csillagból és ráültem, de előbb, hogy ne világítson, betakartam az éj legsürűbb fátyolával.

— Ej-ej, és hol van most az a csillagdarab?

— Ott hagytam, a hol leszállottam, a Rákos mezején. Gondoltam: mit czipeljem az ükunokám palotájába, a földön úgyse lehet rajta lovagolni.

— Az ám . . . És meg tetszett találni az ükunokája palotáját?

— Hogyne, hiszen mindenttudó szellem voltam mindaddig, a míg a szobájába léptem; csak ott vettem magamra a butító porhüvelyt.

Az urak csak ámultak-bámultak. Oly könnyed és biztos volt az őrült ember minden felelete, mint a tudósé, a ki úr a tudománya felett. Őrült volt, de (azt mindenkinek be kellett látnia) rendszer volt az őrületében.

— Persze, — folytatta magától az égi utas, — most már megbántam kissé a komédiát . . . Ez a fránya gúnya is vágja a hónomat: szűk.

— Ugyan — kérdezte Kanut, csakhogy mondjon valamit, — kitől tetszett a ruhát kapni?

— Az ükunokám adta rám, — válaszolt az *őrült* egyszerűen. — Az égben nem csinálnak ruhát.

Kont úrnak, hogy egyszer szóba hozta, egy-

A SZENT MIHÁLY-TEMPLOM.

szeribe tűrhetetlenné lett a frakkja. Addig-addig feszengett benne, míg csakugyan megrepedt a hóna alatt.

— Hál' Istennek! — kapott az alkalmon, — most már legalább levethetem; rongyos ruhában nem járhat Kont vitéz.

Mondván, csakugyan lehányta magáról a frakkot s a Gekszi gróf kezébe nyomta.

— Ne, tedd el valahová . . .

A fiatal gróf átvette gépiesen, hamarjába az se jutott eszébe, hogy letegye. Csak nézte és nevetett. De egyszerre csak meglátott rajta valamit, a mitől menten befagyott a mosolya.

— Nini, — hadarta elhűlve, — ez a frakk csakugyan a Hédery Gábrisé.

— Úgy látszik, — súgta Kanut a fülébe, — rádragadt a barátunk mániája.

— Az övé, — erősítette Gekszi sápadtan, — egy szabónál dolgoztatunk . . . jaj!

Torkán akadt a szó, egy székbe totytyant.

A czimborák hozzásiettek és körülállották.

— Mi lelt?

— A Gá-Gá-Gábris frakkja, — gágogta szegény Gekszi harmadszor is s a foga elkezdett vaczogni, mert kirázta a hideg.

— Légy eszeden, — okosította Szentmarjay halkan, — mi következik abból, ha a Gábris frakkja is?

— Az, hogy . . . ho-ho-hogy hátha csakugyan a Kont inkarnált szelleme! . . . Igen okosan beszélt . . . Csak nézzetek a szemébe . . . Nem őrült az az ember egy csöppet sem.

A czimborák szánakozólag rázogatták a fejüket . . . Szegény ideges Gekszi, vélték, megkapta az őrültséget, mint más az influenzát.

— Ne szamárkodjál, — eszelte Kanut, — a józan ész azt mondja, hogy még azon esetre is, ha csakugyan a Gáboré ez a frakk, legföljebb ellopta ez az őrült csirkefogó.

De már igen benne volt Gekszi gróf a spiritisztán szent őrületében, nem engedett belőle egy jottányit sem.

— Ne-ne-nem, — hebegte, — a Ko-Ko-Kont szelleme.

Az urak összenéztek. Klimanóczy kiszaladt, hogy utána nézzen a mentőknek.

Kont ezenközben megúnta, hogy senki sem foglalkozik vele s hogy súgnak-búgnak a háta megett, megsürgette előbbeni kérését.

— Hát mi lesz azzal a bikahússal? Éhen csak nem veszhetek magyarok között!

Az urak megbiztatták:

— Azonnal Kont úr, a szakács főzi már a bikahúst . . .

— Mondja csak, kedves ős, — faggatta az *őrültet* a javíthatatlan Szentmarjay, — hogy került kegyed az unokájától így egymagában a mi társaságunkba? Miért nem kisérte el kedves ükunokája?

— Az nagyon egyszerű, — válaszolt *Kont* úr készségesen, — az éhség hozott ide. Az ükunokám ugyanis kétszer is elájult, mióta *megérkeztem*. Még talán most is ott hever az asztal alatt. Hát, mondok, keresek magamnak egy vigabb házat, a hol enni is kapok, a he-

A KOLOSTOR-UTCZA, HÁTTÉRBEN A VÁROSTORONYNYAL.

A MEGYEHÁZ-TÉR, OLDALT A KECSKÉSTEMPLOM.

SOPRONI KÉPEK. — Jelfy Gyula fölvételei.

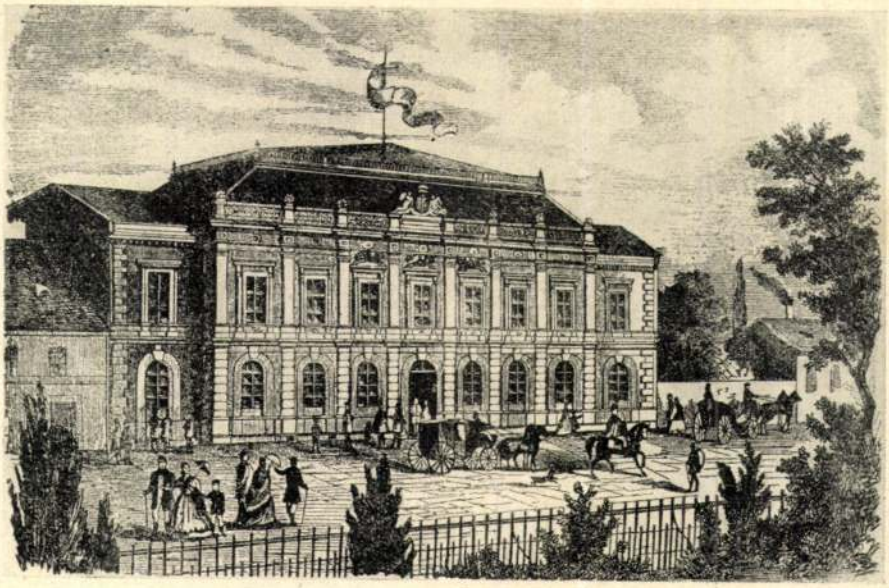

A Sándor-utcai országház 1865-ben

MAGYAR ORSZÁGHÁZAK

Írta SIKLÓSSY LÁSZLÓ

Régi országgyűléseink a nemesség személyes megjelenésének idején szabad ég alatt ültek össze, de ezt a XVI. században a török terjeszkedés lehetetlenné tette. A régi világ azonban még élénken élt a hagyományban, amelynek alapján 1637-ben Esterházy Miklós nádor a következőket írta : «Tudva van, hogy őseink nyilvános tanácskozásra és országgyűlésre nem zárkóztak valamely palotába, hanem sátrakat vonván a sík mezőn, táborbaszállt hadseregnek látszottak. A tanácskozók ama nagy száma azonban leapadt s ma a széles mező helyett szűk házban kell megférnünk . . .»

Mielőtt azonban ebbe a szűk házba kalauzolnám az olvasót, nézzünk körül sátoros országgyűléseink világában. II. Rákóczi Ferenc szabadságharcának mozgalmas idejében ugyanis ismét sátortáborban látjuk összeülni az ország nagyjait. A szécsényi és ónodi országgyűlésekről fennmaradt vázrajzok s egykorú adatok tanusítják, hogy az ilyen sátortábor példás rendben készült elő a gyűlés gyakorlati lebonyolítására.

Maga a tanácskozás az Országsátorban folyt le, amely egyébként a fejedelem dísz-sátra volt. Ez időből semmiféle panasz sem maradt fenn helyszűke vagy zsúfoltság miatt. Az 1707-es ónodi országgyűlést egyébként egy tragikus incidens zavarta meg. Rakovszky és Okolicsányi követeket ugyanis a fejedelem megsértése miatt nyílt ülésben karddal összekaszabolták ; maguk a megtámadottak szintén karddal védekeztek. A kard használata teret kíván. Az ónodi országsátornak tehát igen tágasnak kellett lennie, ha abban ilyen viaskodás lefolyhatott, anélkül, hogy a többi követek megsérültek s a rend teljesen felbomlott volna.

A panaszok a tanácsterem szűk volta miatt akkor lettek hangosak, amikor országgyűléseink zárt helyen kezdtek összeülni. Búcsúzzunk el utolsó sátoros országgyűlésünktől és menjünk vissza a mohácsi vészt követő korra, amikor megkezdődött a házban való tanácskozások kora ; a házban, amelyből a t. Ház lett.

A régi világban az őszi esőzések beköszöntése után rendszerint megszüntették a háborút azzal, hogy majd tavasszal folytatják. Télvíz idején csak ritkán volt harc. Ugyanígy az országgyűléseket is inkább a meleg hónapokban hívták össze,

amikor a közlekedés nehézségei is megkönnyebbedtek. 1546-ban azonban a kényszerűség télidőn is összehozta az ország nagyjait, akik I. Ferdinánd hívására Pozsonyban jöttek össze. Enyhe tél lehetett, mert a király február 6.-án bárkán könnyűszerrel jutott el Bécsből Pozsonyba, ahol reggel 7 és 8 között megkezdték az üléseket.

Feller Miklós besztercebányai követnek részletes naplója egy házat vagy szállást említ, mint amelyben a rendek tanácskozásra összeültek. Nem mondja meg, kié volt a ház, azt azonban részletesen leírja, hogy háromajtós teremben folyt a tanácskozás. A hagyomány szerint ez a Zöldház volt.

Amikor szabad ég alatt ültek a nagyok, láthatták-hallhatták őket a kicsinyek is. Most, hogy kőházban zsufolódtak össze a követek, mit csinálhattak a famulusaik? Mi egyebet, mint hogy az ajtókban vagy az ajtók mögött hallgatóztak. Ezen honatyák heten nagyon felháborodtak és elhatározták, hogy elmennek a Ferencrendiek zárdájába vagy valami más alkalmas helyre tanácskozni. Mérey Mihály személynök azonban lelkükre beszélt és négyet közülük visszatérített ; hárman mégis makacsul ragaszkodtak elhatározásukhoz s megmaradtak disszidenseknek. Javukra írhatjuk kritikai eljárásukat, amellyel rámutattak arra, hogy az országgyűlés számára nem jó bármiféle terem, hanem annak olyannak kell lennie, amely biztosítja a zavartalan tanácskozást. Ők firtatták azt is, hogy mi történjék a követek kísérőivel, a diéták kialakuló hallgatóságával?

Ez időben sűrűn voltak országgyűlések, rendszerint Pozsonyban. 1553-ban azonban Ferdinánd király Sopronban hirdetett országgyűlést, amiben talán része lehetett annak, hogy az e célra kiszemelt középkori minorita templom — hagyományos népszerű nevén Kecsketemplom — kényelmesen fogadhatta hajójába a törvényhozókat, kórusába a kísérőket és érdeklődőket.

Ezt követőleg azonban a diéta visszatért a pozsonyi Zöldházba. Mi volt ez a Zöldház? Vályi András egyetemi professzornak másfélszáz év előtt szerzett *Magyarország Leírásá*-ban olvassuk, hogy ez volt «az úgynevezett német csizmánál való épület, holott az Ország Gyűlései, azután pedig a komédiák tartattak». E szerint zöld német csizma volt a cégére ennek a különleges háznak, amely még a XVIII. és XIX. század fordulóján is a Vár, Városháza és Helytartótanács háza után harmadik legnevezetesebb világi épülete volt Pozsonynak. Ebben jöttek össze a megyegyűlések is. A Zöldház — amint arra alább is lesz példa — végül már általában tanácsházat jelentett. Németül Grün Stübelnek hívták. A Zöldház ma már nincs meg, de helye pontosan ismeretes abban az utcában, amelynek utolsó — kevéssé sikerült — magyar neve Zöldszoba-utca volt.

A Soproni Zöldház (Müller Paulin-u.)

Az 1609-es törvényhozás rendelte csak el állandó országház építését Pozsonyban, az építkezés azonban sehogy sem akart megindulni. A rendek tehát továbbra is a zöldházban üléseztek, így az 1618-as országgyűlésen, amelyen a rendek II. Mátyás kívánságára fiát II. Ferdinándot királlyá kiáltották ki.

István nádor megnyitja az 1848. évi országgyűlést

Jantyik Mátyás freskója

A nyomon következő pozsonyi 1619—1620-as országgyűlésen zajlott le Ferdinánd és Bethlen Gábor híveinek harca. E küzdelem 1622-ben a nikolsburgi békével ért véget. Miután e megállapodás szerint Bethlen lemondott magyar királyi címéről, Ferdinánd már csak azért is új országgyűlést kívánt összehívni, hogy feleségét, Anna Eleonórát királynővé koronáztassa. De mivel Pozsony még nemrégiben hadszintér volt, barátságosabbnak látszott az országgyűlést Sopronban megrendezni.

Sopronban a Kecsketemplomot az 1950 szeptember 5-i földrengés erősen megrongálta ugyan, a károkat azonban időközben helyreállították, úgyhogy 1622-ben a diéta és koronázás itt teljes méltósággal zajlott le. Úgy látszik, a templom téres volta is hozzájárult ahhoz, hogy a rendek még kétszer gyültek itt össze, még pedig 1625-ben, amikor Esterházy Miklós grófot választották nádorrá és 1634/35-ben, amikor elhatározták, hogy jövőben minden harmadik évben országgyűlés hirdettessék.

Közben 1630-ban ismét Pozsonyban a Zöldházban ültek a rendek. Nem tetszett ez Esterházy Miklós nádornak, aki 1637-ben III. Ferdinándhoz írt levelében erősen panaszkodott, hogy «minden országnak van, csak Magyarország karainak és rendeinek nincs állandó országháza. Az ország nevében Pozsonyban építtetni kezdett ház sem készült el, különben is félreeső zúgban van elrejtve. A legnagyobb mértékben szükséges, hogy a karok és rendek Pozsonyban kényelmes és tisztességes helyen az ország méltóságának megfelelő tágas és a nyilvános ülések tartására alkalmas házat vásároljanak.»

A nádor nyilván abba akarta hagyni a neki nem tetsző helyen megkezdett építkezést, ez azonban nem történt meg, hanem ugyanott — Salamon Ferenc szerint a Pálffy-ház szomszédságában, ahová később a harmincad-épület került — épült tovább az első pozsonyi országháza. Nagy négyszögletes épület volt ez, déli ablaksora a várfal fölött a Dunára, északi ablaksora a hosszú-utcára tekintett. Mikor kezdték használni a rendek ezt a házukat? A fennmaradt adatok inkább arról szólnak, hogy Habsburg királyaink, akik nem rajongtak különösképpen az országgyűlésekért, kormányhivatalokat helyeztek be e palotába, amelynek országház-jellege ilyformán elmosódott.

A harmincéves háború első felében diétáink tehát főként Sopronban, második felében Pozsonyban üléseztek. Pozsonyban zajlott le a linzi béke után három országgyűlés : 1646-ban, 1653-ban és 1655-ben. Ez az utóbbi választotta és koronáztatta királlyá I. Lipótot, aki 1662-ben

összehívott ugyan Pozsonyban még egy országgyűlést, ezt követőleg azonban csaknem húsz évig önkényesen kormányzott. Történelmünk e szomorú korszaka, amelybe beleesik Zrinyi, Nádasdy és Frangepán kvégeztetése, 1681 április végére ért véget, amikorra a király ismét Sopronba hívott össze országgyűlést.

E nevezetes gyűlés állította helyre a magyar alkotmányt. Kimondta, hogy a király ezentúl magyar tanácsosokra hallgasson ; az országban levő s a külföldi katonaság zaklatásait szüntesse meg. A rendek ezuttal is a Kecsketemplomban tanácskoztak, a főrendek ellenben a Hátsókapu mellett (a jelenlegi Müller Paulina-utca 2. sz. sarokházban), amelynek multját a rajtalevő következő felirat magyarázza meg : «Ez a ház volt az 1681. évi országgyűlés idején a főrendiház, amelyet akkori pozsonyi példa szerint Zöld Háznak neveztek. Ebben választották meg Esterházy Pál herceget nádornak. Sopron város szépítő egyesülete, 1869.»

E ház egyike az ország legrégibb épségben maradt magánházainak. A középkorban épülhetett a soproni belső várfalakhoz. Loggiái, amelyek restaurálást kívánnak, a XVI. század elejére vallanak. Tizenkét szobája van, amelyek 1681-ben sejthetőleg mind a főrendek rendelkezésére állottak. Maga a tanácskozóterem az első emeleten volt. A lépcső egy ruhatárul használt előszobába, majd téres társalgóba vezetett, onnan sarokerkélyes nagy terembe, amely jelenleg fallal van kettéosztva. A társalgót s a tanácskozótermet freskók díszítették ; ezek feltárásra várnak. A tetőn szép barokkstukkó. Ezt egy Conti készítette, nyilván őse azoknak a Contiaknak, akik Pesten telepedtek le s 1733-tól kezdve polgárok voltak ; a Conti-utcát is róluk nevezték el.

Sopron méltán lehet büszke erre a nevezetes 1681-es országgyűlésre, amely azonban a következő 1682-es évben már Pozsonyban kívánt ülésezni. Erre csak Budavára visszafoglalása után, 1687-ben került sor. Ezen a pozsonyi rendek lemondtak szabad királyválasztó-jogukról a királyi család javára. Kevésbbé voltak bőkezűek önmaguk irányában, mert magukat még mindig nem tudtak állandó országházat biztosítani.

A Zöldház megmaradt továbbra is a rendek házának, a főrendeknek pedig a török elől Pozsonyba költözött esztergomi hercegprímás ajánlta fel palotáját tanácskozó helyül.

III. Károly király adta vissza a rendeknek 1715-ben egyéb használatban megkopott országházunkat, egyben ígérte, hogy azt helyre fogja állíttatni. Ezek a munkálatok nagykésőn megindultak, de Károly uralkodásának vége felé mégis gyorsultak. Ez idő alatt a rendek ismét

A pozsonyi primási palota

csak a Zöldházban, a főrendek pedig a hercegprímási palotában üléseztek. A Zöldház országgyűlési jelentősége véget ért III. Károllyal. Azontúl vigadóul szolgált : színházi előadások és táncmulatságok zajlottak benne sok úri-murival kapcsolatban.

A pozsonyi első állandó országháznak Mária Terézia királynő látta hasznát. Az itt összegyülekezett karok és rendek mentették meg ugyanis — életüknek és vérüknek felajánlásával — a királynő trónját, amely később az Osztrák-Magyar Monarchia főpillére lett. Ebben a régi pozsonyi országházban ültek még a rendek 1751-ben is, ekkor azonban már új palotáról kezdtek gondoskodni.

Ez a Mihálykapu-utcában levő második pozsonyi országház az, amely mint pozsonyi diéták palotája él emlékezetünkben. Ez Römisch udvari építész tervei szerint már 1753-ra elkészült, azonban csak 1764-ben ültek benne. E háromemeletes barok palotának plasztikus díszű kapuja s a fölötte levő erkély volt főékessége. Jelentős újítás volt, hogy az országgyűlés mindkét háza ugyanabban az épületben székelt és saját külön termében tanácskozott.

A réginél sokkal kényelmesebb volt az új palota : elfért benne minden törvényhozó, az országgyűlési ifjúság is elhelyezkedhetett, a külső látogatók a karzaton kaphattak helyet, a növekedő politikai érdeklődés azonban oly zsúfoltságot okozott, amely megrontotta a terem levegőjét. A hosszúkás szálában mindenki a saját helyéről beszélt s így sokan nem látták, még többen rosszul hallották a szónokot. Mindezeken a bajokon különféle átrendezésekkel igyekeztek segíteni.

A pozsonyi 1764-es premier után nem következett második előadás. Mária Terézia nem hívott össze több országgyűlést, II. József pedig parlament nélkül kormányzott, sőt a főhivatalokat Pest-Budára helyezte át. Utóda II. Lipót már Budát jelölte ki az új diéta székhelyéül. Hol volt Budán az országháza?

Mihálykapu-utcai pozsonyi országház (baloldalt)

Manap is megtalálható a várbeli Országház-utcában, a Belügyminisztérium székel benne. Ez az épület eredetileg a klarissza-apácák rendjének háza volt. II. József, miután a többi szerzetesrenddel együtt a klarisszákat is feloszlatta, a Helytartótanácsot helyezte el a kiürített zárdákban. Amikor azután a budai diéta gondolata felmerült, az apácák egykori refektóriumát rendezték be országgyűlési teremnek. Ennek még karzata is volt.

Az országgyűlés feladata lévén megkoronázni a királyt, Lipót kívánságára visszaköltözött Pozsonyba, a budai épületben pedig ismét a Helytartótanács rendezkedett be. Az alkotmányos időben a Helytartótanácsot a Belügyminisztérium váltotta fel. A közelmultban Scitovszky Béla belügyminiszter stílusosan helyreállíttatta a régi országgyűlési termet. Az 1790/92-es diéta után még csak 1807-ben ültek országgyűlést Budán, amely biztosabbnak látszott a Napoleon által szorongatott Bécs közelében fekvő Pozsonynál.

Az Országház. Dr. Sáral Imre fényképe

A pozsonyi országház falai között zajlottak le 1825. és 1847. között a magyar feltámadás legnevesebb országgyűlései. Az utolsó pozsonyi országgyűlés, amelyen hosszú idő után először szólalt meg magyarul a magyar király, 1847 november 17-én nyílt meg és 1848 április 11-én zárult azoknak a törvényeknek szentesítésével, amelyek egy új, boldogabb Magyarország alapját voltak hivatva megvetni. Ugyanekkor törvény mondta ki, hogy ezentúl évenkint Pesten üljön össze az immár népképviseleti országgyűlés.

Pesten, de hol? E problémával 1848 április 34-én foglalkozott a pestvárosi Szépítő Bizottság — a Közmunkatanács őse — amelynek elnöki székében ez alkalommal gr. Széchenyi István közlekedésügyi miniszter ült. Elhatározták, hogy az alsóháznak a dunaparti redut-ot, a felsőháznak a Nemzeti Múzeumot rendezik be.

Így is történt. A népképviseleti első ülést 1848 július 4-én nyitotta meg a redutban István főherceg nádor olyan lelkes hangulatban, amelynél izzóbbat csak Kossuth Lajosnak hat nappal később elmondott híres honvédelmi beszéde váltott ki.

A törvényhozás elhelyezésének gondjai megújultak 1861-ben, amikor sor került a magyar alkotmányosság helyreállítását célzó tárgyalásokra. Csakhogy a dunaparti gyönyörű Redut-palotát Hentzi összelövette, pedig ez tudta volna csak igazában befogadni a honatyákat. Ezúttal tehát a képviselőknek kellett megelégedniök a Múzeum dísztermével, a felsőháziaknak pedig a kereskedelmi testület épülete (Lloyd-palota) dísztermével. 1865-ben a képviselők szintén a Múzeum dísztermében üléseztek, a főrendek pedig Pestvármegye házában. Hogy ez a klaszszikus modorú palota valamikor országház is volt, arra kevesen gondolnak az arra sétálók közül.

A Sándor-utcában már mindenki ráismer a «Sándor-utcai országházra». A hatvanas években ugyanis hevenyében egy ideiglenes országházat akartak építeni. Ybl Miklós bámulatos gyorsan felépítette ezt a népszerű épületet, amely gyakorlatiasság és célszerűség tekintetében ritkította párját. Ebben ülésezett a képviselőház 1865-től 1902-ig. Sok obstrukció gyötörte e 37 év alatt a törvényhozás gyomrát, mégis szép ideje volt ez az országnak. Ez alatt a főrendiház a Nemzeti Múzeumban ülésezett.

1902 őszén költözött át mindkét ház abba a csodálatos gótikus palotába, amely Steindl Imre tervei szerint épült a Duna partján. Sokkal ismeretesebb ez olvasóink előtt, semmint hogy e történelmi vázlat keretében bővebben ismertetnünk kellene. Budapest egyik fődísze ez az épület.

Egyébként vannak ellene kifogások: kevéssé célszerű, túlméretezett s ezért fenntartása rendkívül drága. Azonban a haladó idő sok mindenben igazolta e palota méreteit. Amikor 1883-ban Steindl az országház építésére megbízást kapott, Budapestnek 400,000 lakosa volt, ma több mint egymillió. Budapest akkor kezdett kiöltözködni igazi európai várossá, ma — világváros. Azt se rójjuk fel ennek a palotának, hogy Nagy-Magyarország számára készült, inkább reméljük, hogy rendeltetését valamikor újra be fogja tölteni.

Műemlékek országos bizottsága
IX. Hegyes E u. 10.

Sopron műemlékei

SOPRON MŰEMLÉKEI

EGGENBERGER-féle Könyvkereskedés
RÉNYI KÁROLY
a Magyar Orvosi Könyvkiadó Társulat tőbizeménvosa
Budapest, IV., Kossuth Lajos-utca 2.

BELVÁROS

*

CSÁNYI KÁROLY
előszavával

*

BECHT REZSŐ
MIHÁLYI ERNŐ dr.

közreműködésével
szerkesztette

HEIMLER KÁROLY dr.

*

DIEBOLD KÁROLY
163 felvételével

SZENTHÁROMSÁG-SZOBOR

SOPRON
1939

A SOPRONI VÁROSSZÉPÍTŐ EGYESÜLET KIADÁSA

MEGYESI SCHWARTZ-HÁZ, AZ EGYKORI BEZERÉDJ-KURIA

A mű Diebold Károly külön e célra készült 163 egészoldalas felvételét tartalmazza, műnyomó papiron, 31 × 23 cm nagyságban, félbőrkötésben.

BENCÉS RENDHÁZ. A KÁPTALANTEREM EGYIK GYÁMKÖVE (13 SZÁZAD)

MUTATVÁNY A SZÖVEGRÉSZBŐL:

BECHT REZSŐ: „SOPRON"

A kő túléli mesterét és halhatatlanságot ád a halandóknak. A régi városok az elhalt ősök kőbe faragott üzenetei. Európa egyetlen nagy üzenet az évezredek mélyéből. Ennek az üzenetnek legősibb mondatait még sokhelyütt föld takarja, de ami belőle a föld felett maradt és amit az utódok a föld méhéből kifejtettek, az még így csonkán is az európai élet gigászi regénye s az európai emberiség csodálatos önéletrajza.

Ennek az önéletrajznak minden mozzanata, minden legkisebb részlete, kötőszava, ékezete fontos. A mykenaei oroszlánkapu, az Akropolis, a római Fórum, a reimsi katedrális, a régi Nürnberg, a Palazzo Pitti ragyogó initiálék az önéletrajz egyes fejezetei előtt, de bent a szövegben szóhoz kell jutniok a kisebbeknek és kicsinyeknek is, hiszen nélkülük az európai kultúra gyönyörű gobelinje szakadásokat, molyrágásokat mutatna. Néha talán éppen egy falusi templom rejtett oszlopfője, vagy egy kisvárosban eldugott palota alaprajza az a bizonyos „missing link", amely egy stílus fejlődésvonalát bezárja.

A természetben nincsenek felesleges és elhanyagolható jelenségek. A kultúrában, amely a természetből fakad s annak emberi folytatása, a rendező elme felállíthat rangsorokat, de végső fokon itt is a részek összessége adja az egészet s ezért minden rész értékes és figyelemreméltó.

Mindenütt, ahol az ember tartósan lakott, műveiben emelt emléket saját magának. Mindezek az emlékek — műemlékek — egyes emberek alkotásai s mégis az illető kor és hely egész társadalmának tükrei. Ezer és ezer tükörlap s milliónyi tükörszilánk vetíti elénk az elmúlt idők fényeit és árnyait.

Kutatók és felfedezők, műbarátok és a megszo-

kott karavánutakról elkalandozó utazók folyton új és új tükördarabok után kutatnak, hogy azokat aztán portól és páráról megtisztítva, beleilleszthessék az európai kultúra nagy tükör-körképébe.

Ilyen tükördarab Sopron is, az ősi magyar város, a kétezeresztendős kultúrhely.

Életét nem kísérte a történelem színpadán a főszereplőknek kijáró reflektorfény. A hátsó sorokból, a kórusból figyelte a világtörténést s csak néha suhant el felette egy-egy fénycsóva. De azért a félárnyékban is buzgón játszotta szerepét s lankadatlan becsvággyal építette saját világát, a nagyobb világnak kisebb mását. Népek, országok, nyelvek érintkezési pontján szűrte és közvetítette a különféle kultúrákat, nemesítette ízlését, növelte szeretetét a szép iránt, mindezt beleépítette bútoraiba, házaiba, templomaiba s így lett Magyarország egyik legegyénibb városává.

1939. évi december hó elején megjelenik:

SOPRON MŰEMLÉKEI

I. BELVÁROS

Csányi Károly

előszavával

*

Becht Rezső, Mihályi Ernő dr.

közreműködésével szerkesztette

HEIMLER KÁROLY dr.

Diebold Károly 163 egészoldalas felvételével

*

A műnyomópapiron nyomott 31 × 23 cm nagyságú, leggondosabb kiállitású, félbőrbe kötött mű ára: 16·— P

Megrendelhető a csatolt levelezőlapon

Kapható minden könyvkereskedésben valamint a Soproni Idegenforgalmi Irodában (Várkerület 44.)

*

KIADJA:

SOPRON SZ. KIR. VÁROS TÁMOGATÁSÁVAL A SOPRONI VÁROSSZÉPÍTŐ EGYESÜLET

NYOMJA: A. RÖTTIG-ROMWALTER NYOMDA R.-T., SOPRON

rában 22.45 Egy utolsó mohikán 15.50 Tudományos show

Magyar Nemzet 1995. dec. 2

Halálozás

Fájdalommal megtört szívvel tudatjuk, hogy

DR. STANGL JÓZSEF

ny. nőgyógyász, kórházigazgató életének 81. évében 1995. november 28-án türelemmel viselt rövid szenvedés után elhunyt. Drága halottunkat 1995. december 7-én 11.30 órakor a szentendrei Új köztemetőben a római kat. vallás szerint helyezzük örök nyugalomra. A gyászoló család.

Mély fájdalommal tudatjuk, hogy

SERES ISTVÁNNÉ
született
ALTORJAY ÁGNES

életének 69. évében elhunyt. Gyászolják: férje, lánya, fia, unokái és legjobb barátnője.

Mély fájdalommal tudatjuk, hogy

DR. SOPRONI SÁNDOR

római kori régész, a Szentendrei Múzeum alapító igazgatója, a Magyar Nemzeti Múzeum tudományos főmunkatársa, a Magyar Régészeti és Művészettörténeti Társulat alelnöke, a szegedi József Attila Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karának, a budapesti Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karának címzetes egyetemi tanára, a Láthatatlan Kollégium tutora 1995. november 20-án, élete 69. évében meghalt. Temetése 1995. december 7-én 10 órakor a Farkasréti temetőben. A Magyar Nemzeti Múzeum saját halottjának tekinti. Gyászolják: szerető felesége, gyermekei, unokája, testvérei, rokonai, a Magyar Nemzeti Múzeum munkatársai, pályatársai, barátai és tanítványai.

Köszönetnyilvánítás
Köszönetet mondunk mindazoknak, akik

BATANCS ENDRE

elhunyta alkalmával részvétüket fejezték ki. A gyászoló család.

SOPRONI Sándor

Soós Vilmos.

Sórai Ujság.
1929. III. 2., 5.
(: Dez. :)

DÍSZÍTŐ SZOBRÁSZATI
SZAKOSZTÁLY.

SECTION DE SCULPTURE
DÈCORATIVE.

281—283. KERESZTELŐ
MEDENCÉK.

SOÓS VILMOS
GUILLAUME SOÓS.

FONTS BAPTISMAUX.

Magyar Iparművészet
1907. 219. l.

278. DÍSZSERLEG.
TERVEZTE
HORVÁTH BÉLA.

COUPE ARTISTIQUE.
DESSIN DE
BÉLA HORVÁTH.

279. DÍSZSERLEG.
TERVEZTE
BIRÓ MIHÁLY.

COUPE ARTISTIQUE.
DESSIN DE
MICHEL BIRÓ.

280.

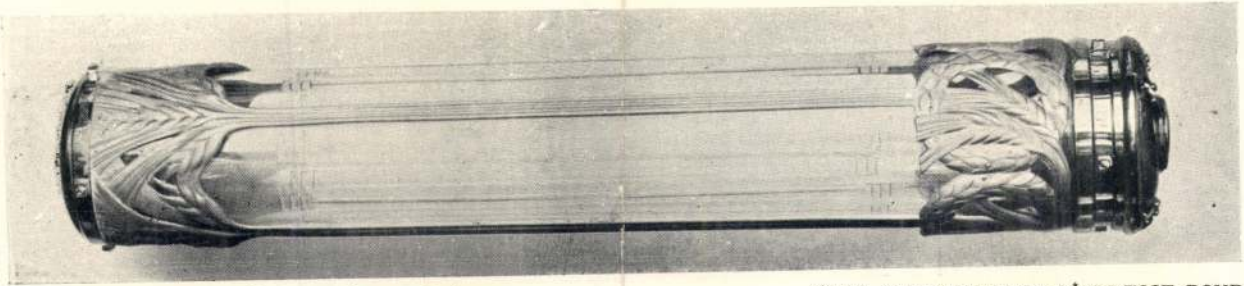

280. BUDAPEST SZ. FŐVÁROS Ő FELSÉGÉHEZ
INTÉZETT HÓDOLÓ FELIRATÁNAK TOKJA.
TERVEZTE VÉRTES (VŐGERL) REZSŐ.
KÉSZÍTETTE TARJÁN ÉS PAAR.

ÉTUI ARTISTIQUE DE L'ADRESSE POUR
SA M. FRANÇOIS-JOSEPH DE LA VILLE DE BUDAPEST.
DESSIN DE RODOLPHE VÉRTES.
EXÉCUTÉ PAR TARJÁN ET PAAR.

502 **Roszner I. br.:** Katonák, népek, események. 13 szövegközti térképpel és 3 térképmelléklettel. Bpest, 1928. 595 l. 5.–

503 **Salamon F.:** Irodalmi tanulmányok. (Kisfaludy-Társ.) 2 kötet egyben. Bpest, 1889. Félvász. 5.–

504 **Sárosy Gy.:** Az én albumom. 1857. Pesten. 4 arcképpel. (Csernovics P., Nádasdy T., B. Sina S., Tomori Anasztáz.) Tiszta példány, kötése rongált. 16.–

505 **Sauerwein, Jules:** Igy láttam. A XX. század történelme, egy ujságíró emlékeiben. Ford. Csánk E. Bpest, é. n. Er. vászonborítékon a szerző arcképével. 249 l. 4.50

505a **Schmidt, F.:** Völkerbilder aus der alten Welt. Für Schule und Haus. 2 Bde. Mit 80 illustrationen. Hamburg, 1868. (1 Bd. neugebd. Leinen 2. Bd. Orig. Leinen.) Sauber. 12.–

506 **Schneller, J Fr.:** Bundes-Anbeginn v. Ungarn, Böhmen, Osterreich, Steyrmark, in d. Jahrhunderten der Roheit. Zeitraum: 1526–1711. Grätz, 1819. 408 S. 16.–

Aus d. Inhalt: Ungarns innere Gestaltung unter d. Herrschern Ferdinand I. – bis Joseph II. (Volk–Orden–Magnaten–Bürger–Bauer–Münze–Wissenschaft–Heer–u.s.w.

507 **Schönbach, A.:** Uber Lesen u. Bildung. Umschau u. Ratschläge. Graz, 1888. Or. Lein. 144 S. 3.60

507a **Shakespeare's** Dramatische Werke übersetzt von W. Schlegel u. L. Tieck. Erste illustrierte Ausgabe. 8 Bde. Berlin, Grote, Originalleinen (rot). 32.–

508 **Simon, Fr. Al. jun.:** Der Vampirismus im 19. Jahrhundert. Hamburg, 1831. Mit or. Umschlag. 228 S. 10.–

509 **Sommer, Joh. Gottfr.:** Das Kaiserthum Osterreich, geographisch-statistisch dargestellt. Mit alphab. Ortsverzeichnis. Prag, 1839. Schöner Halblederbd d. Zeit. 260 S. 12.–

Magyarországi és erdélyi adatokkal.

510 **Sopron.** – Házi J. v.: 16. századi magyar nyelvű levelek Sopron város levéltárából. Sopron, 1928. 289 l. 14.–

511 – – Sopron sz. kir. város története. Oklevéltár, 1162–1531. I.: 1–7 kötet, II.: 1–6 kötet. Sopron, 1921–1943. Kötetenként 14.– P. A 13 kötetes sorozat együtt 182.–

512 – – Sopron középkori egyháztörténete 1541-ig. Sopron, 1939. 381 l. 10.–

513 **Stancsics Mihály: Népkönyv.** Polgári Katekizmus a nép számára. Lipcse, 1846. Félbőr, 178 l. 20.–

514 **Stendhal:** A szerelemről. Ford. Salgó E. Bpest, é. n. félvász. 333 l. 4.–

515 **Strasburger, E.:** Das botanische Praktikum. Anleitung zum Selbststudium d. mikroskopischen Botanik... zugleich ein Handbuch d. mikroskopischen Technik. 5. Aufl. Bearb. v. Koernicke. Mit 246 Holzschnitten. Jena: Fischer, 1913. Hleder, 860 S. Mit 5 Registern. 15.–

516 **Szabadköművesség (A)** bűnei. – Irta Barcsay A. – Egy vidéki páholy titkai. Irta Palatinus J. – A magyarországi Symbolikus Nagypáholy védelme alatt működött páholyok tagjainak névsora. Előszó: Wolff K. 2 kötet. Bpest, 1921. 248 és 364 l. 14.–

517 **Szabó D.:** A magyar országgyűlések története II. Lajos korában. Bpest: Akadémia, 1909. Félvász. 282 l. 4.50

518 **Szabó L. (Cs.):** Magyar néző. Napló az európai válságról. Bpest: Nyugat. Er. vász. 185 l. 3.60

519 **Szana T.:** Városról-városra. Olaszországi képek. Bpest, 1904. Fvász. 262 l. 6.–

521 **Szurmay S. br.:** A magyar katona a Kárpátokban. Élmények és tapasztalatok a világháborúból. Bpest, 1940. 20 képpel. Er. vász. 4.80

522 **Takáts S.:** A magyar gyalogság megalakulása. Bpest: Akad. 1908. Fvász. 318 l. 14.–

523 **Tálasi I.:** A Kiskunság népi állattartása. Sok képpel. **Bpest, 1936.** 271 l. A szerző s. k. dedikációjával. 6.–

Lantos tudom. antiquarium, Bp., IV. Muzeum-krt 3. Csak a félemeleten.

1943. június

524 **Tapisserie** de l'époque gothique. Par Fr. Gysien. Avec 10 planches en couleurs, 4 tableaux en noir. Bale: Holbein, 1942. Or. cart. avec couverture coloriée. 17.–

525 **Tátrafüred. – Oltványi P.:** Tátrafüredi emlék. 2 kép és 1 címkép. Szeged, 1901. Félvász. 160 l. 6.–

526 **Thaly K.:** A nagy-szombati harcz. Hadtörténeti epizód a kurucz világból. Kőmetszetű csata-térképpel. Toldalékul: A győrvári harcz. Pest, 1869. Kötve, vagy fűzve, er. boríték kal. 6.–

527 – Történelmi naplók. 1663–1719. (Monumenta Hung. Historica.) Bpest, 1875. 607 l. 8.–

528 – Esterházy Antal tábori könyve. 1706–9. Címlap nélk. 968 l. 4.–

529 **Tolstoj:** A kozákok. Ford. Bonkáló S. Bpest, vászon, 376 l. 8.–

530 **Tonelles, A.:** „Bernadotte...!" Die Geschichte eines kleinen Rennstalles (1900–1940). Mit 96 Kunstdrucktafeln. Geleitwort v. E. v. Horthy. Bpest, 1942. Or. Lein. 362 S. Ladenpreis: (Verlagsfrisches Ex.) 20.–

Das Rennleben im alten Österreich–Ungarn. (Wien-Freudenau, Bpest, Pardubitz, Alag u.s.w.)

531 **Tormay C.:** Küzdelmek-emlékezések. Bpest, 1934. Er vász. 343 l. 12.–

532 – Bujdosó könyv. Feljegyzések 1918–19-ből. Bpest, 1920. 417 l. 12.–

533 **Tóth Á.:** Hajnali szerenád. Versek. Bpest: Nyugat, 1913. Félbőr. (Az ered. boríték bekötve.) 20.–

534 **Tóth-Szabó P.:** A cseh-huszita mozgalmak és uralom története Magyarországon. Bpest, 1917. 474 l. 7.50

535 **Türr I.:** A marsalai ezer. Válasz Bertani „Bosszú a síron túl" c. művére. Pest, 1870. 46 l. er. boríték. 4.–

536 **Vanicek, Fr.:** Specialgeschichte der Militärgrenze aus Originalquellen u. Quellenwerken geschöpft. 4 Bde. Wien, 1875. 588, 664, 472, 601 S. 48.–

537 **Van Loon, H. W.:** Az emberiség története az ősembertől napjainkig. Ford.: Fülöp Zs. Száznál több szines képpel, melyeket a szerző rajzolt. Bpest, 1927. Ered. vász. 472 l. 10.–

538 **Váradi G.:** Feljegyzések a világháború vérzivataros napjaiból. 1914–1918. 40 képpel. Bpest, 1925. 431 l. 6.–

539 **Verebély L.:** Tanulmány Csonka-magyarország villamosításának tervszerű fejlesztésére. Bpest, 1935. 194 l. 9 diagramm és 3 térképmelléklet. 6.–

540 **Versényi Gy.:** Szíveket ujító bokréta. XVIII. évszázadbeli dalgyüjtemény. Bpest, 1914. 180 l. 2.–

541 **Viski K.:** Székely szőnyegek. 16 szines táblával. 6 hasáb szöveggel. 4°. Bpest: Egy Nyomda, 1928. 6.–

542 **Wenzel G.:** A Fuggerek jelentősége Magyarország történetében. (Felolv.) Bpest: Akadémia, 1882. Fvász. 212 l. 6.–

543 **Werbőczy István** Hármaskönyve. Az eredeti 1517. évi első kiadás után ford., jogi műszótárral és részletes tárgymutatóval ellátták: Kolozsvári S. és Ovári K. Bpest, 1894. Félvász. 466 l. 15.–

544 **Zirc** története. Irta: Horváth K. Sok képpel. Veszprém, 1930. Er. vász. 311 l. 7.–

545 **Zsedényi A.:** Vörös cserepek. Károlyitól Bethlenig. Korrajz. Bpest, 1926. 210 l. 12.–

Utiemlékek — Utleírások

546 **Alpár V.:** Utazásom Délafrikában. Képekkel. Bpest, 1906. 150 l. 4.–

547 **Azuros tájakon.** Egy szentévi zarándoklat emlékei. Sok képpel és Róma térképével. Irta: Raffaelli Rafaela nővér. Bpest, 1935. 217 l. 5.–

ból maradt és kopott, de még használható szegélykövek voltak. Felhasználás előtt azok felületét kőfaragó símára ledolgozta.

A szegélyek még bétonba rakott álló keramittéglákból is készültek. A keramittéglák mérete 8/10/20 *cm.*

Makadamburkolatokban a szegély válogatott és durván idomított nagyobb bazalt-terméskődarabokból készült és a folyóka kövezetével együtt fövénybe van rakva. Laza altalajon a folyókák és szegélykősor alatt is mészkőalap van.

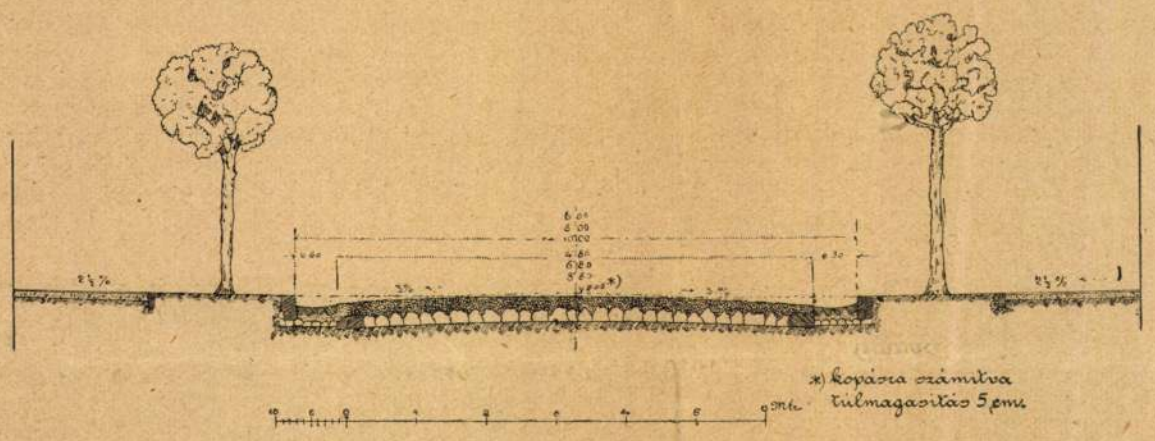

20. ábra. A szombathelyi makadamburkolatú utcák mintakeresztmetszete.

A szegélysor a kapuk előtt, hasonlóan mint Budapesten, de nem granitkőből, hanem bétonba fektetett keramittéglából ferde síkban van készítve, úgy hogy a folyóka megszakítva nincsen. Ez alól csak egy utcában van kivétel, ahol a beszögelő házak miatt a járda igen megszűkül; azért itt a ferde sík nem a járdába, hanem a folyókába nyúlik és e helyeken a kapuk előtt a folyóka a ferde sík szélességével az úttest felé helyeződik át.

Szélesebb tereken a kocsiútból szegélykővel kiemelt járdaszigetek vannak, — a kocsik közt menedékül a közönségnek, ahol utcai lámpások vagy a villamos áramoszlopok állanak.

Két utca sarkán az egyenes szegélyeket a helyzetnek megfelelő sugarú körívek kötik össze.

A gránitkockakövezet kockáinak méretei 18/18/18 és 18/18/28 *cm.* A kockák a vízi úton való szállítás olcsósága miatt Mauthausenből szereztettek be. A kockakövezet részben régi kavicsolt úton készült, részben húsz centiméter vastag és az úti gőzhengerelővel hengerelt folyamkavicságyra. A kockák 6 *cm* vastag, éles aprószemű homokrétegbe vannak fektetve. Az ily módon előállított gránitkockakövezet két évi jótállási kötelezettséggel 21 koronába került.

Az aszfaltkocsiutak burkolata 15 *cm* vastag bétonalapon két-két centiméter vastag rétegben fektetett 4 *cm* vastag aszfalt-couléeből áll. Egységára 11 korona volt. A magyar aszfalttársaság készítette és öt éven át ingyenes jótállást vállalt. A szerződés szerint a burkolat fenntartásáért további 20 éven át a város évenkint és négyzetméterenkint 20 fillért fizet.

A makadamutakban is első sorban a szegélyeket és a 60 *cm* széles, darabos kővel kövezett folyókat állítják elő.

A bazalt-makadamburkolatok alapozása 20 *cm* vastag, lapjára fektetett és élével, hegyével felfelé álló, szorosan egymás mellé rakott, olcsóbb minőségű (sámfalvi) mészkőből áll, melyek hézagai apróbb kövekkel és törmelékkel vannak kiékelve. Erre az alapra terítik a 3—5 *cm* méretű darabokból álló zúzott bazaltkavicsot és úti gőzhengerlővel hengerelve mindaddig, míg ez a szilárddá tömörített réteg 15 *cm* vastagságot el nem ér és szabályos felületet nem nyer. A gőzhenger utolsó útjai előtt a burkolatot durva bazaltzúzalékkal hintették be és végül egy centiméter vastagon éles fövénnyel beszórták. A makadamutak szilárddá és tartóssá való készítésének egyik legfőbb feltétele, hogy vízzel nem szabad takarékoskodni. Hengerelés közben a kavicsot vízzel bőségesen öntözték.

A bazalt-makadamutakat a város házi kezelésben készítteti és e célból egy Fowler-féle 13 tonna súlyú úti gőzhengerlő gépet szerzett be 18.000 korona árban.

1 négyzetméter bazalt-makadamútburkolat 5 korona 40 fillérbe, 1 folyóméter szegély és folyóka bazaltkőből 4 korona 78 fillérbe került. A bazalt-makadamutak gondozása az erősebb forgalmú utcákban aránylag költséges, amiért is a város a *kiskővel* való burkolást is még ebben az évben megkezdi.

A burkolatok oldalesése gránitkövezeten 2·5%, aszfaltkocsiutakon 2%, makadamutakon 3%. Utóbbiakat a kopásra számítva még 5 *cm*-rel magasabbra hagyják.

A gyalogjárók a háztulajdonosok költségére készültek, de azok gondozását a város veszi át.

A régi, kövezett gyalogjárókat — néhány középület előtt kivéve — már mindenütt aszfalttal helyettesítették. Szélességük az utcák szélességéhez mérten 6%—4%—2·5 és 2% *m.*

A gyalogjárókon a bétonréteg vastagsága 10 *cm*, az aszfaltrétegé 2 *cm*, erősebb forgalmú utcákban 3 *cm*. Az oldalesés 2·5%.

Ahol járdabővítés van, ott az aszfaltot bétonba rakott, hosszában fektetett keramittéglák szegélyezik.

Az aszfalt-gyalogjárók m^2-kint 7 koronába kerültek. A Magyar aszfalt r.-t. azelőtt 15 évi, újabban csak 10 évi jótállást és ingyenes gondozást vállal.

Az aszfaltjárdákban használt kavics minősége azelőtt a szerződésekben nem volt meghatározva. Újabban kiköttetik, hogy az aszfalthoz használt kavicsban az egyes kavics szemek átmérője legfölebb *hat* milliméter lehet.

Legjobb járdaaszfalt az, amely búzaszem nagyságú quarz-kavicscsal készül. Ilyen gyalogjárók erős forgalmú helyeken a jótállási idő, vagyis 15 év elmultával felvágatván, az aszfaltréteg alig *egy* milliméter kopást mutatott. Az ilyen aszfalt szívós és kevéssé érdes felületére vékony rétegben reátapad a por és sár és ismét lekopik róla anélkül, hogy maga az aszfalt kopnék. Ebben rejlik az angol aszfaltok elpusztíthatatlansága, amelyek kevéssé comprimálódnak, de nem kopnak, úgy hogy súlyuk 10—15 évi használat után is alig változik.

Bétonjárdákat is készíttetett a város. Tizenhárom év előtt Melocco L. budapesti cég a Belsikátort burkolta bétonnal, amely kitünően bevált és nem repedezett meg.

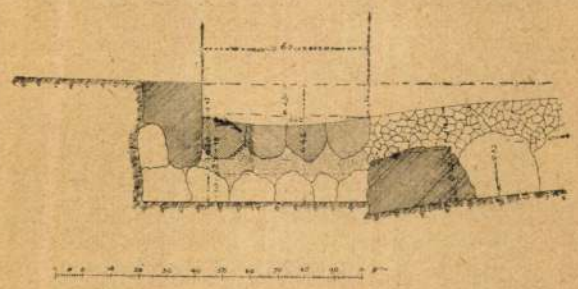

21. ábra. A makadamburkolat folyókája.

Újabban az Erzsébet-királyné-utcában a járdabővítéseket bétonnal burkolták, részben azért, hogy e téren is tapasztalat legyen szerezhető, részben a helyi ipar támogatása végett.

E bétonjárda vastagsága 13 *cm* és alsó része 1:6 keverő arányú, felső 3 *cm* vastag része 1:2 arányú portlandcémentbétonból készült. Szélességi és hosszirányban legfölebb egy-egy *m* távolságban egyenes irányú,

glorietteszerű építmény, amelynek az oszlopok között ballusztrádos bekerítése is van. A gloriette közepén fekszik a gazdagon faragott sírfedő lap, de már erősen meg van rongálva. A másik sírbolt a temető hátsó falához simuló, négy zömök oszlopon nyugvó keresztboltozatos kis fedett csarnok. Teljesen a német renaissance stylus uralkodik mindkét építményen s nagy egyszerűségük dacára is igen kellemes hatásuk van.

A temető körítő falánál lévő sírkövek nagyon emlékeztetnek a felsőmagyarországi templomokban aránylag nagy számban fennmaradt fából faragott epitaphiumokra. Egy részük azonban a barok ízlés virágzása korából származó katholikus oltárépítményeknek valóságos kisebbített másolata. Az emlékeknek anyaga igen jó kemény mészkő, amelyet bár az évszázados esőverés és fagyás nagyon megviselt már, faragásaik mégis bámulatos épségben megmaradtak. Igaz, hogy némelyiket többször is renoválták már.

Sopron temetőiben azonban nemcsak a XVII. századból maradtak fenn síremlékek. A Szent-Mihály-templom mögötti kath. régi temetőben a XVIII. század utoljáról és a XIX. század első feléből származó igen szép figurális empire- és biedermaieres emlékek vannak. Rendesen bánatos női alak, hamvvederre borulva, vagy a fájdalomtól elalélva van kifaragva fehér márványból az ilyen emléken. Nemcsak stylusbeli finomságaikkal, hanem tökéletes technikai szobrász munkájukkal is figyelmet keltő emlékek ezek. Sopron városának nagy művészi érzékéről és fejlett kulturális életéről tanúskodnak. Szomorú lenne nagyon, ha a város hűtlenné válnék a multjához s azokat a szép emlékeket, amelyekhez hasonlóak az országban másutt nem maradtak, pusztulni hagyná, vagy talán maga is pusztítaná.

Különösen az evangélikus temető emlékeiért volna igen nagy kár, ha tönkre mennének, mert azok a maguk nemében valóságos unicumok az országban. Valóságos ingó műemlékek, s mint ilyeneket különösen is figyelmébe ajánlom a műemlékek orsz. bizottságának. Egy kis remény vigasztal csak, hogy talán nem fogja engedni a város vagy az egyházközség ezeket a szép emlékeket elpusztítani, ha a temető területe a közel jövőben beépülne. A lyceum épületének udvari falába ugyanis római emlékeket láttam gondosan befalazva. Nem tudom föltételezni olyan emberekről, akik egy előttük közömbös, meghalt nép emlékeit megőrzik, hogy saját őseik alkotásai iránt kevesebb kegyelettel viselkednének, — különösen, mikor ezek az emlékek a hazai műtörténelem hézagos részeinek betöltése szempontjából is fontosak s azonkívül olyan szépek, hogy a város multjának ilyen emlékeire és azok gondos őrzésére mindenkor méltán lehet büszke. *Petrik Albert.*

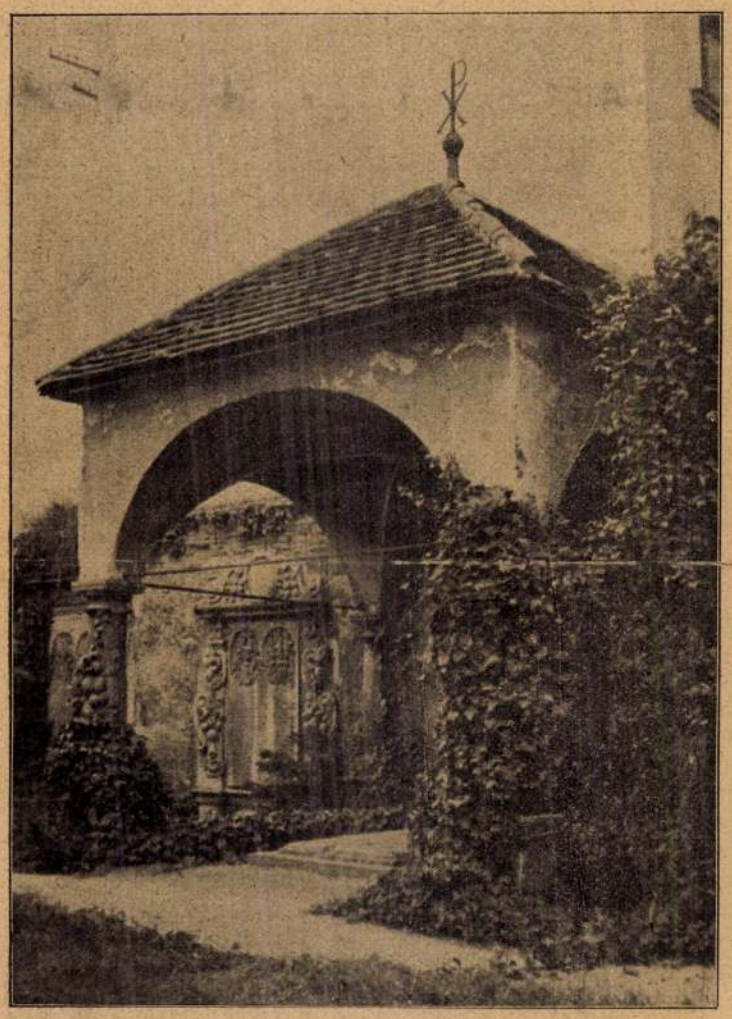

6. ábra. Csarnokszerű sírbolt a XVII. századból.

7. ábra. Restaurált síremlék a XVIII. század elejéről.

Szombathely város fejlődésének története.

(1895—1910.)

(Folytatás.)

Az útburkolatok.

A munkálatok keresztülvitelekor az utcák hosszmetszetének megállapítása céljából *az összes kapuküszöböket szintezték.* Az utca szintjének megállapításakor a régi rozoga házak figyelmen kívül hagyattak és sok régi ház kapuküszöbe az út színe alatt maradt.

A kocsiutakat a folyókák mellett 12—18 *cm* magas kősor, vagy álló keramittéglasor szegélyezi.

Ez a *szegély* a gránitkockaburkolatokban 18/18/28 *cm*-es, hosszában fektetett gránitkövekből áll. Az aszfaltburkolatokban ugyanilyen bétonba rakott 18/18/28 *cm*-es granitkövek használtattak, továbbá 25/20 *cm* keresztmetszetű 1·0—1·5 *m* hosszú gránitkövek és 32/24 *cm* keresztmetszetű 1·0—1·5 *m* hosszú mészhomokkövek. Az utóbbiak a régi kockakőjárdák-

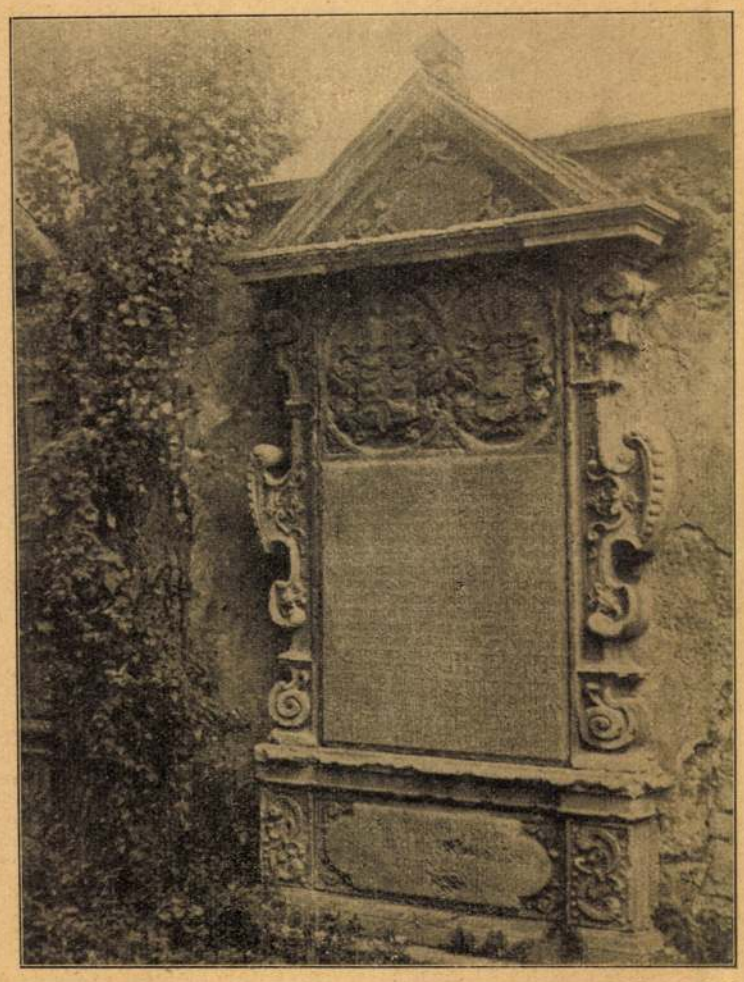

2. ábra. Régi síremlék a Szent-Mihály-templom melletti temetőből 1618-ból.

3. ábra. A Szent Mihály-templom melletti temető régi síremléke 1659-ből.

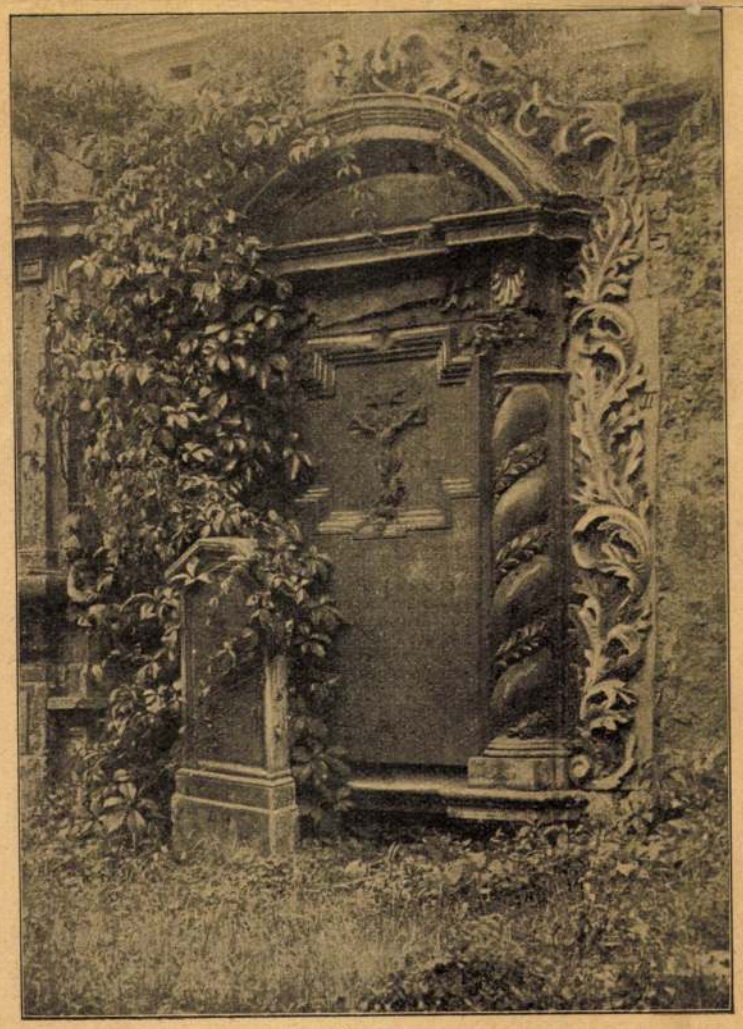

4. ábra. Schowitsch Ábrahám síremléke 1696-ból.

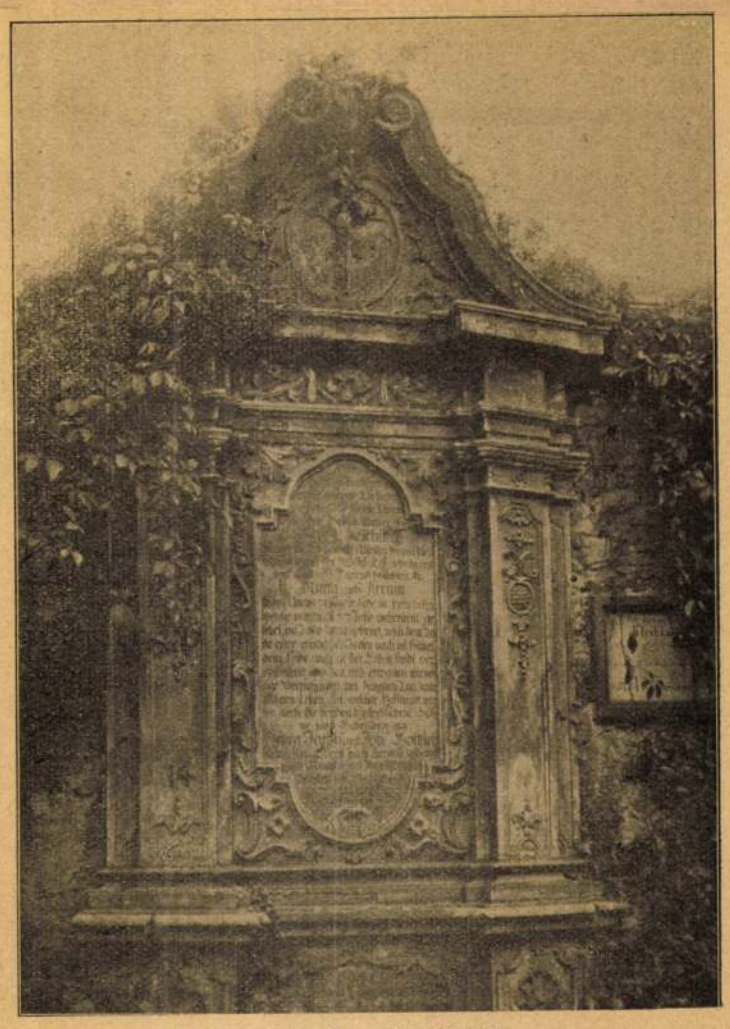

5. ábra. Síremlék 1753-ból.

Régi síremlékek a soproni temetőkben.

Amikor fővárosunk építőművészetének régi emlékeit tanulmányoztam s figyelmemet kiterjesztettem a temetőkre is, egészen meglepett, hogy a kiscelli temetőben néhány XVIII. századbeli sírkőre bukkantam. Valami különösen nagy művészi értékük ugyan nem volt, de én mégis igen örültem fölfedezésemnek, mert ilyen régi síremlékeket a fővárosi temetőkben nem reméltem találhatni. Ha már ezeknek a komoly műkritika szempontjából csekély értékű köveknek is örülni tudtam, elképzelhető, milyen gyönyörűségem telt azokban a gazdag faragású emlékekben, amelyekre Sopron város műemlékeinek tanulmányozása közben a város régi temetőiben akadtam.

A híres Szent-Mihály-plébániatemplom körül hajdanta temető volt. Közvetetlenül a templom udvarában régen nem temetkeztek ugyan, de néhány igen érdekes síremlék azért itt is megmaradt még. A legrégibb kövek a templom északi oldalhajójának külső falában, annak a lábazati részében vannak lefektetve befalazva. Felírásaikat csak igen nehezen lehet betűzgetni, de elolvasni már ugyszólván egyet sem lehet. A betük formája és a címerfaragások azonban elárulják, hogy a legrégibb sírkő közöttük még a XVI. századból való lehet.

Azok az emlékek, amelyekről én ezen a helyen megemlékezni akarok, nem ilyen régiek, de rendkívül gazdag faragásuk miatt mégis értékesebbek. A legtöbb közülök a XVII. századból való, tehát abból az időből, amikor már a barok művészet nálunk is otthonossá vált. Főképpen azért tartom szükségesnek róluk írni e helyen, hogy a szakemberek figyelmét reájuk irányozzam, s az esetleges elpusztítás veszedelmétől megóvjam őket. Az a temető ugyanis, amelyben az itt ismertetendő emlékekből legalább húszhuszonöt darab lehet, régen nincsen már használatban. Ha jól tudom, talán a XIX. század eleje óta. Most már egészen benn van a városban s azért félő, hogy nemsokára mint építő telekre szemet vetnek a területére, s akkor igen könnyen elpusztulhatnak nevezetes s ma még aránylag igen jó állapotban levő emlékei.

1. ábra. Síremlék a XVII. század közepéről.

Az evangelikus lyceum mögötti nagy négyszögletes terület az evangelikusok régi temetője. Ebben, legtöbbnyire a kerítésfal mellett nagyrészben borostyánnal és hederával befutva állanak a XVII. századnak szóban forgó emlékei. Némelyiknek a faragása meglepően gazdag. Mindenesetre csakis vagyonos családok engedhették meg maguknak azt a fényűzést, hogy ilyen költséges emléket állítsanak elhunytjaik sírja fölé, akkor, amikor a hosszú török uralom fosztogatásaiba elszegényedett ország az idegen járom alul felszabadulván, éppen csakhogy lábbadozni kezdett ezerféle sebéből. Azok a családok azonban, akik után ilyen díszes emlékek maradtak fenn, bevándorlók voltak. Nem érezték meg a törökök rablógazdálkodását.

Tudnunk kell ugyanis, hogy a protestantismus elterjedése után a katholikusokban az új vallással szemben igen nagy türelmetlenség ébredt fel. A katholikus országokban az új vallás követőit még a szabad vallás gyakorlatától is eltiltották. Igy volt ez mi nálunk Magyarországban is.

Sopron városa különösképpen meg tudta szerezni protestáns felekezetű polgárainak azt a kiváltságot, hogy a maguk tetszése szerint dicsérhessék az Istent. A szomszédos ausztriai városokban az új vallás híveinek ez a joguk nem volt meg s azért a vallásukhoz ragaszkodó vagyonosabb családok közül néhányan már a XVI. század végén Sopronba költöztek át. Ezek a vagyonos családok állították a régi evangelikus temetőnek ma már nevezetesség számba menő díszesen faragott emlékeit. Amikor pedig a török uralom megszűnése után a közjólét emelkedőben volt már nálunk is, a bevándorolt családok által kezdeményezett szép szokás Sopronban átalánossá vált.

A legrégibb emlékek még a XVII. század elejéről valók, s a Szent-Mihály-templomot körülzáró kőfal mellett, a szentély mögött állanak. Mindössze három darab emlék maradt meg itt, amelyek egyike 1618-ból való, a másik kettő pedig az 1650 utáni esztendőkből. Valamennyi már első pillanatra elárulja, hogy barok művész munkája. Különösen a jellegzetes csigavonalak alkalmazása és az egyes díszítő motivumoknak egymásba való kapcsolása tiszta barok művészeti productum.

A XVII. század elejéről származó emlékek architekturájában még felcsillámlik a renaissance. Orompárkányaik még egészen renaissance ízlésűek. A század közepéről való emlékek párkánya azonban már megszakadó, mint ahogy az a barok architekturában dívott. Későbbi emlékeken a barok formák még sokkal erőteljesebben domborodnak ki. A csigavonalak már a párkányzatban is föllépnek, a föliratos középső síma lapot oldalról keretező díszítményekben pedig már a barok szobrászatnak pufók amorettjei is megjelennek. Némely emlék keretezését a két oldalon egészen vagy félig szabadon álló csavart oszlop képezi. A csavart oszlopokon még virágfüzér is fut fölfelé. Rendesen szépen formált fejezete van az oszlopoknak, amelyekre a szabályszerűen alakított párkányok feküsznek. A párkány fölötti orommezőbe többnyire gazdagon faragott címer van behelyezve. A csavaros oszlopok mellett néha még a német renaissanceban kedvelt erősen plasztikus mintázású gyümölcsfüzérek is előfordulnak.

Két csarnokszerű sírboltja is van a temetőnek. Mindkettőnek vörös márványból vannak az oszlopai s ezeken az oszloptörzseken is rajta van a gyümölcsfüzér. Az egyik sírbolt mindjárt a mai bejáróval szemben áll, hatszögletű

Népszabadság, 1988. jan. 2.
8. l.

HOTEL ÉS ÖNKÖLTSÉGES ÜDÜLŐ

Sopronban megnyílt a Jégverem fogadó

Az év utolsó napján megnyílt a Jégverem fogadó Sopronban. A másfélszáz éves műemlék jellegű épületet — amely alatt a felújítást megelőző kutatások során kváderkövekből falazott jégveremre bukkantak — a Győr-Sopron Megyei Állatforgalmi és Húsipari Vállalat állíttatta helyre, és a Hungarhotels bérli. Emeletén vendégszobákat rendeztek be, földszintjén kis éttermet alakítottak ki, amelynek az a különlegessége, hogy onnan le lehet látni a kivilágított egykori jégverembe. A fogadó tavasztól őszig szállodaként működik, a téli hónapokban pedig a húsipari dolgozók képzésének, továbbképzésének, illetve önköltséges üdülésének ad helyet.

Az épületegyüttes rekonstrukcióját úgy végezték el, hogy eredeti építészeti értékeit — egyebek között fagerendás, deszkával borított, úgynevezett pórfödémes mennyezetét — megtartották. Az 1830-as években emelt faszerkezetek szerencsére nem váltak az idő martalékává annak köszönhetően, hogy az épületet egy időben sóraktárként használták, és a só megakadályozta a fa szuvasodását, férgesedését. (MTI)

SOPRON

Kétszázmillió, kidobva az ablakon

A minap olvastam az újságban, hogy Franciaországban az államigazgatás költségeinek csökkentését tervezik. Azt hiszem, a franciák valamivel gazdagabbak, mint mi vagyunk, mégis spórolni akarnak. Kis hazánkban ez nem divat. Itt csak a kisember húzogathatja a nadrágszíját. Nálunk ide-oda röpködnek a százmilliók. Újabb és újabb hivatalok születnek. Mint tavasszal a nyulak, úgy szaporodnak az államtitkárok, államtitkár-helyettesek, tanácsadók, szóvivők, sajtófőnökök és egyebek.

Nálunk, ha leszerepel egy magas hivatalnok, vagy megbukik egy állami vállalat igazgatója, semmi gond: ötvenévesen elmegy nyugdíjba... Még nem láttam egyetlen munkásembert vagy téesztagot, akit ötvenéves korában nyugdíjaztak azért, mert nem volt alkalmas a munkája elvégzésére.

Ott volt *Horváth Balázs:* nem felelt meg belügyminiszternek, adtak neki egy tárca nélküli miniszteri állást, nem minimumbérrel. Mikor itt is kitelt az „esztendő", ezt a posztot nem töltötték be újra. Ennél semmi sem bizonyíthatná jobban, hogy a tárca nélküli miniszteri státusra semmi szükség nem volt, azt csak azért kreálták, hogy Horváth Balázsnak továbbra is legyen miniszteri bársonyszéke. Ebben az a tragikus, hogy odafönt azt hiszik, hogy ezt az egyszerű polgárok nem tudják, pedig mind a tízmillió magyar érti, tudja és látja.

Kétszázmillió forintba kerültek a vagyonnyilatkozat megtételére készített nyomtatványok. Kétszázmillió forint kidobva az ablakon! Kétszázmillió, amelyből egy kisebb falut fel lehetne építeni.

Amikor valakinek az agyából kipattant az „isteni szikra", hogy minden állampolgárnak vagyonnyilatkozatot kell tenni, akkor is voltak már okos, előrelátó emberek, képviselők, pénzügyi szakemberek, közgazdászok és mások, akik megmondták, hogy a vagyonnyilatkozat kötelezővé tétele, amellett, hogy törvénytelen, semmit sem old meg, semmire sem jó, sőt, voltak, akik bejelentették, hogyha mindenáron ki akarják erőszakolni, akkor az Alkotmánybírósághoz fordulnak.

Meg is tették, de az APEH nem hallgatott az intő szóra. Belevágtak az „üzletbe", kerül, amibe kerül. Elkészíttették a sok millió nyomtatványt, kipostáztak háromszázezer darabot, feleslegesen zaklatva vele az állampolgárokat. Ha már eleve annyi kétség merült fel a vagyonnyilatkozat törvényességével és hasznosságával kapcsolatban, akkor miért volt olyan sürgős, miért nem várták meg az Alkotmánybíróság döntését, amely az egyszerű, laikus állampolgár szemében is teljesen logikus és várható volt? Miért kellett kétszázmilliót elköltení olyan papírokra, amelyek most a zúzdába kerülnek?

Az APEH sajtófőnöke azon kesereg, hogy a döntés miatt felderíthetetlen marad 300 milliárd forintnyi láthatatlan jövedelem. Csakhogy ez egyszerűen nem igaz! Mert mindenki tudja, hogy a várható haszon nem érte volna el a ráfordítandó kiadásokat sem. Hogy miért, abba nem érdemes belebonyolódni, mert az nem férne bele egy olvasói levél keretébe.

Sebaj! Ne mérgelődjünk és ne keseregjünk! Legfeljebb majd emelik az adókat, felemelik a kenyérnek, tejnek, húsnak, elektromos áramnak az árát és a szolgáltatások díjait, és abból bőven pótolhatják az elherdált százmilliókat.

Pozsgai László
Győrsövényház

Semmit sem vállalok fel...

A címben szereplő ige a Magyar értelmező szótár és az Új magyar tájszótár szerint a népi, népies, népnyelvi jelzőt viseli. Rögtön szeretném közölni, hogy én semmit sem vállalok fel, de igenis vállalom a felelősséget a következőkben leírtakért. (Lehet, hogy rosszul emlékszem, de nekem úgy tűnik, hogy *Grósz Károllyal* kezdődött a „felvállalom" korszak. Engem bosszant e szó egyre gyakoribb használata, furcsának, idegennek, erőltetettnek és pláne szakmai-politikai szövegben oda nem illőnek tartom.)

Arról akarok írni, hogy milyen zavarosan használják az idegen szavakat például közéletünk irányítói, vezetői (országgyűlési képviselők, ha éppen nem alusznak, büfféznek, olvasnak, beszélgetnek, stb., hanem hozzászólnak a médiaügyhöz.) Igaz, ők „csak" politikusok.

Annál inkább elszomorító ez, ha azok is hibáznak, akik a nyelvből élnek: újságírók, tudósítók, riporterek, kommentátorok. Nemtörődömségből, tudatlanságból, hanyagságból? Nem tudom. Pedig őket nemcsak a látottak, hallottak, történtek leírásáért, elbeszéléséért, hanem azok hitelességéért is fizetik. E hitelességbe a nyelvhelyesség is beletartozik.

Egyszerűen érthetetlen, hogy a nyelvből élő szakemberek (nem a nyelvészek!), miért használják azonos értelmű fogalmakként az egyébként egymástól teljesen független, tehát még csak nem is rokonértelmű média, illetve médium szavakat, amelyek közös vonása csupán az, hogy latin eredetűek. Alapvető tévedés: a média nem a médium többes száma!

Média alatt a nyelvészek zöngés lágy zárthangot értenek, a médiák pedig ezek összességét, azaz a b, a d, a g és a gy mássalhangzók csoportját jelöli. Ezek után döntsék el: mi az a médiaháború? Mi az a mediatörvény? (A b megtámadja a g-ét, vagy jogilag szabályozzák d helyét a nyelvben?)

A médium – az emberi hiszékenységgel és a túlvilággal összefüggő értelmezése mellett – tömegközlési és tájékoztatási eszközt jelent (újságot, rádiót, tévét, tankönyvet, hirdetést, falragaszt, stb.). A médium többes száma, tehát a médiumok a működő tömegközlési és tájékoztatási eszközök összességét foglalja magában. Megállapíthatjuk, hogy ezekért az eszközökért – birtoklásukért, használatukért – lehet harcolni, igénybevételük kereteit, formáit, feltételeit már lehet jogilag szabályozni. Tehát, ha rondán hangzik is, médiumháborúról, médiumtörvényről már beszélhetünk.

Hogy a jogi szabályozás mennyire járul hozzá a különböző közlések tartalmi – jelen esetben nyelvhelyességi – színvonalának javulásához, az már kérdéses, kétséges. Az újságírók, tudósítók, rovatvezetők, szerkesztők, stb. felkészültségétől, műveltségétől függ.

Dr. Szabó Kristóf
Győr

A földhivatal vezetői védik a mundér becsületét

Még mindig erősek a régi szálak és kötődések – szerintem. Az elmúlt időben több írás is jelent meg a Kisalföldben a földhivatal és a kárpótlási hivatal közötti vitákról. Úgy hiszem, igaza van a kárpótlási hivatalnak abban, hogy csak azt tudja figyelembe venni, amit a földhivatal visszaigazol. Csak hogy ezzel az igazolással néha baj van.

Saját és 32 társam esetét mondom el. Édesanyám halála után, 1972-ben a soproni közjegyző lefolytatta a hagyatéki eljárást az apám halálakor hátrahagyott végrendelet alapján – ami még 1965-ben íratott tanúk előtt. Szüleim mindent rám hagytak, mert a bátyám 1956-ban elhagyta az országot. Közben a közjegyző az ügyet póthagyatéki eljárásra áttette a bírósághoz. Onnan végzést kapott a Nagylózsi Tsz és a Soproni Földhivatal, erre hívattak és köteleztek illeték lefizetésére. Én törvényes kötelezettségemnek eleget tettem, a kirótt illetéket befizettem. (Szüleim az 1945-ben kapott föld után 1955-ig a föld és a ház értékét lefizették.) A föld, a ház és házhely jogos tulajdonomba került, a juttatott házat 1974-ben le is bontottam. (A tulajdoni lapok az 1945. novemberi jegyzék alapján lettek kiállítva.) Ez igazolja, hogy a földhivatal köteles folyamatosan a föld- és a házhelyügyeket intézni. Birtokomban van egy 1945-ös térkép, amelyen a kislózsi major az ebergőci telekkönyvi letétben szerepel. Kislózs major cselédeknek ki van parcellázva a helyrajzi számok sorrendjében. Ez megtalálható a nagylózsi *báró Solymosi* úgynevezett juttatási leltárjegyzőkönyvekben. Sőt, *Marics Mihály, Strausz János, Nyári József, Bősze István, Iván József* személy szerint is meg vannak nevezve. Nem akarom tovább részletezni, de elég sok minden történt, sokan a majort otthagyták, a szomszéd falvakba költöztek, de az ottmaradottak fele, úgy 15–16 család továbbra is ott gazdálkodik. A téeszek alakulásakor 1959–60-ban a volt cselédek a téesszel közösen a majorban maradnak, csak felcserélik az istállókat, egyéb épületeket és elkülönülnek a téesztől. Pár épület, istálló, magtár a téesz kezelésébe került. Társaimmal, mivel tudtunk és beleegyezésünk nélkül történt mindez, emiatt tiltakozunk, sőt, még bérleti díjat is követelünk, visszamenőleg!

1990. június 30-a óta tilos a termőföld és egyéb ingatlan eladása. Ennek ellenére 1992-ben új helyrajzi számon tulajdonképpen elvette jogos birtokunkat a Soproni Földhivatal. Szerintünk egy sor szabálytalan intézkedés történt, amit itt nincs mód részletezni.

A gazdakörök péceli első országos találkozóján több hasonló panasszal találkoztam. Nem véletlen tehát, hogy többen felhívták a Földművelésügyi Minisztérium képviselőinek figyelmét a visszaélésekre. Ezért értek egyet a szerveződéssel, összefogással, miként azt a Pest megyeiek tették...

Elégedetlenkedem a földkiadó bizottságok megválasztásával kapcsolatosan is. Nem véletlen, hogy az az előírás, hogy a közgyűlés döntsön. De nem úgy, mint Nagylózson 1993. február 6-án. A törvény szerint a részarány-tulajdonosok egyharmada 1499/273 fő van jelen a közgyűlésen. Érvénytelen a megválasztott 9/17 fő, ezért törvénytelen szerintem. Nem is beszélve a következőnek az összehívásáról... Úgy gondolom, a helyi polgármester még nem tanulta meg, hogy változó világot élünk.

Bősze Alajos
Budaörs, Szakál M. u. 33.

Győri pedagógusok a népfelkelésben

1957. április elején a Győr-Sopron Megyei Tanács V. B. művelődési osztályának vezetője *Karl Géza* volt. Életkoránál fogva megfelelő tapasztalattal rendelkezett ahhoz, hogy 1956. október 23. utáni hetekben, hónapokban higgadtan viselkedjen, és a szélsőséges megnyilvánulásokat megfékezze. Higgadtsága, tanácsai és intézkedései sok ember sorsát védték meg a kellemetlenségektől.

1957. április elején kézhez kapta a Győr Megyei Városi Tanács V. B. elnökének meghívóját a végrehajtó bizottság ülésére. A meghívó szerint az ülésen megtárgyalják 72 győri pedagógus elbocsátását az „ellenforradalmi tevékenysége miatt".

Karl Géza az ülés napjának reggelén behívott szobájába és közölte velem: napok óta azon töri a fejét, hogy milyen módon lehetne megakadályozni, de legalább az elbocsátásokat lecsökkenteni. Megoldásnak azt látja, ha én megyek el az ülésre az osztály képviseletében. Mivel 1956. október 23-án a megyei tanács épületének parancsnoka voltam, nem vagyok támadható az MSZMP részéről politikai elvtelenséggel, amikor védem a megvádolt pedagógusokat és az elbocsátásuk ellen fellépek.

A megbízást elvállaltam. Szakmai eligazításért *G. J.* személyügyi csoportvezetővel tárgyaltam, aki felvilágosított, hogy jogszerűtlen az elbocsátás, mivel a munkáltatói jog a Városi Tanács V. B. művelődési osztály vezetőjének jogköre.

A végrehajtó bizottsági ülés levezetője *Csizmadia Sándor* elnökhelyettes volt. Amikor napirendi pontként sorra került a 72 pedagógus elbocsátási ügye, Csizmadia Sándor felolvasta a vádakat. Általánosságban milyen bűnöket követtek el a listán szereplő tanárok, tanítók. Ilyenek voltak például: *Lengyel János*, a Gárdonyi Géza Általános Iskola tanára felrakta a kereszteket az osztálytermekben és a tanítás előtt és után imádkoztatott. A „bűnök" többsége nevetségesen együgyű vád volt, primitív dolgok miatt került volna sor az elbocsátásokra. Az ülés tagjai közül két-három személy egyetértett hozzászólásában az elbocsátásokkal.

Ezután kértem szót a felsőbb szerv képviseletében. Közöltem, hogy a jelenleg fennálló jogrend szerint a végrehajtó bizottság nem illetékes az elbocsátásokat meghozni. A pedagógusok munkáltatója a Városi Tanács V. B. művelődési osztályának vezetője, csak ő bocsáthatja el a tanárokat és a tanítókat a város területén. Amennyiben a döntést meghozza a végrehajtó bizottság, azt a bíróság megsemmisíti, mint jogsértést.

Leisztinger József vb-tag egyetértett a véleményemmel, mire a többi tag is helyeselte tiltakozásomat. Az ülés elnöke feltette nekem a kérdést: mit javasolok jogszerű eljárásnak? Közöltem, hogy három fegyelmi bizottságot kell alakítani „becsületes" pedagógusokból (MSZMP-tagokból) öt-öt taggal, hogy ne lehessen szavazategyenlőség a döntés meghozatalakor. A bizottságokat a művelődési osztályvezető állítja össze. A végrehajtó bizottság adjon utasítást erre az osztályvezetőnek, szabjon meg határidőt és utasítsa arra, hogy a fegyelmi vizsgálatok eredménye alapján milyen döntéseket hozott, hány főt bocsátott el és sújtott egyéb fegyelmi büntetéssel.

Szeptember 1-ig megtörténtek a fegyelmi vizsgálatok. Hosszas viták után 3–4 pedagógus elküldésére került sor, köztük volt Lengyel János is. A többiek kisebb-nagyobb büntetésben részesültek vagy felmentették őket a vádak alól. Ez történt 36 évvel ezelőtt. 1957. április elején a jog és a jogtalanság harcában a jog győzött.

Németh Gyula *nyugdíjas*
Győr

Ötletek a semmibe

Gyakori levelezője vagyok a Kisalföldnek. Mindig az aktuális problémák megoldásában akartam segíteni, de kísérleteim eredménytelenek voltak. A történelem igazolja az általam felvetetteket, melyek a napilapokban olvashatók különböző állami vezetők, parlamenti képviselők nyilatkozataiban.

1990 februárban a miniszterelnök úrhoz írt levelemben a mezőgazdaságra akartam irányítani a figyelmet. Azóta semmi, illetve most kulcskérdéssé vált. Eltelt három év. Ez alatt az idő alatt boldog, megelégedett parasztságnak, majd ebből kifolyólag jól menő iparnak kellett volna létrejönnie. Legutóbb *Horn Gyula*, az MSZP kecskeméti értekezésén ezt megerősítette.

A közbiztonság megvalósításának alapvető feltétele, hogy be kell vonni az ország minden rétegét a végrehajtásba. Itt elsősorban a cigányságra gondoltam és írtam, miután megfelelő képzés után nagyon sok közülük kimagaslóan alkalmas lenne a rend fenntartására. Lásd Amerikában a négerek alkalmazását. Itt sem fogott meg senkit a téma súlyossága és fontossága.

1991. szeptemberében a Világkiállításra ötletek felhívásra beadtam ötleteimet. Ott írtam az egyetemről, úgy ahogyan azt ma, belátva a tévedéseket, elindították. Ismét elveszett két év. Hasznosítani kell a Frigyes-laktanyát a főiskolán létrehozandó egyetem javára. A hasznosításra is adtam ötletet, de az senkit nem érdekelt.

A Szemétország? című írás az április 3-i lapban olvasható. 1990-ben azt írtam, ha mindenki lehajol a szemétért és a tárolóba dobja, az egész országban rend lesz. Munkahelyeimen én a régi rendszerben is így csináltam, és megszokták a munkatársaim. Egy a lényeg: következetesen kell a végrehajtást ellenőrizni és jó példával elöljárni.

A Világkiállítási ötletek zárszavai a következők voltak 1991 szeptemberében: „A tisztaságot kell megteremteni, a nyilvános vécék színvonalának el kell érnie a nyugati színvonalat, szemétmentes városnak kell lennie Győrnek. Ez az egyik legjobb reklám ahhoz, hogy a vendég itt maradjon több napon át".

Kérem, akinek inge, az vegye magára és indítsunk közösen ezekben a témákban, ha előbbre akarunk lépni és megelégedett emberekkel akarunk együtt élni.

Magyar Vilmos
Győr

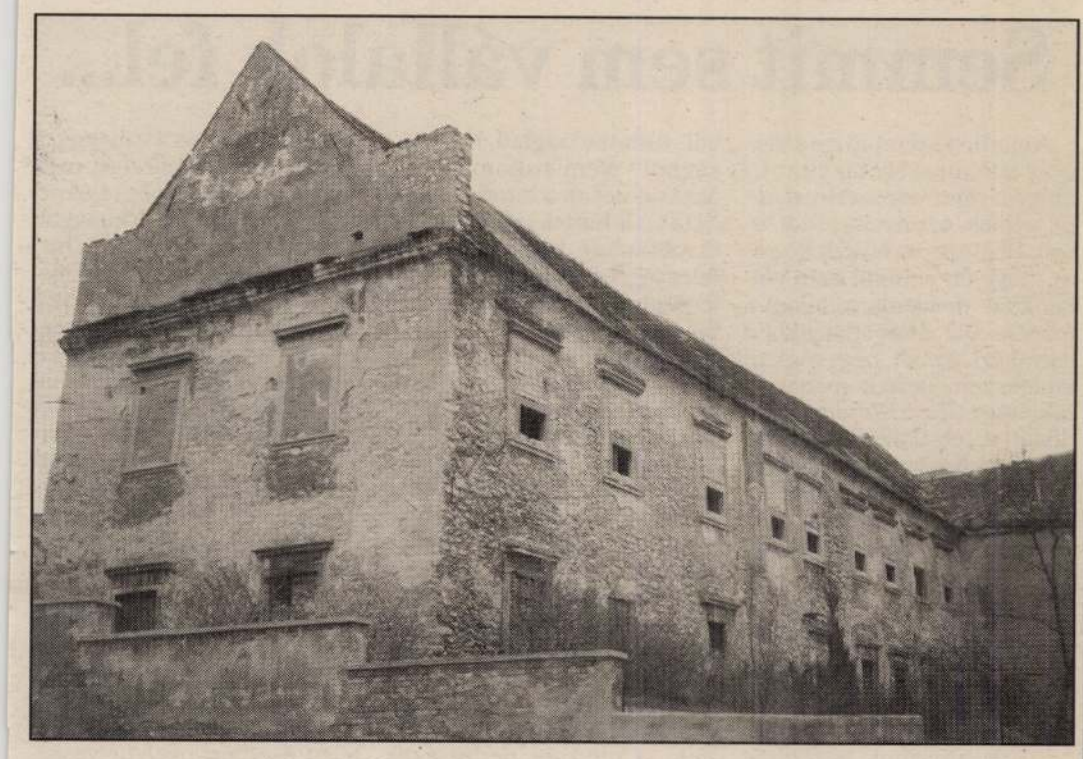

Kié lesz a volt jezsuita konviktus?

Gazdára vár egy értékes ház

Leromlott állapotában is érződik, egykoron nagyon szép épület lehetett Sopronban a Patak utcai volt jezsuita konviktus. Az 1660-ban, barokk stílusban épült palota – az 1936-os soproni topográfia szerint – idővel az Esterházyak tulajdonába került, a háború előtt viszont katonai ruharaktárnak használták. Századunkban részben átalakították az épületet, gerendás, festett famennyezetét lemeszelték.

– *Milyen tervei vannak a városnak a jobb sorsra érdemes épülettel?* – kérdeztük meg *Bánszegi Lajost*, a soproni polgármesteri hivatal vagyonkezelési titkárságának főmunkatársát.

– Jelenleg az épület állami tulajdonban van, több évtizede az épület használható részében raktárakat helyeztek el – mondja Bánszegi Lajos. – A soproni IKV jó pár évvel ezelőtt beépítési tervet készíttetett, az Országos Műemlékvédelmi Hivatal jogelődjét bevonva a munkálatokba: vendéglátó-ipari komplexumot és sörfőzdét képzeltek el benne, csak nem volt, aki mindezt megvalósítsa. Lévén, hogy állami tulajdont csak állami szerv kezelhet, s a soproni IKV már nem állami vállalat, ezért átmenetileg, mint felelős őrző, még az IKV gondjaira van bízva az épület. Terveink között szerepel, hogy a volt jezsuita konviktus önkormányzati tulajdonba kerüljön. Ennek első lépcsője, hogy az Országos Műemlékvédelmi Hivatal közölje a megyei vagyonátadó bizottsággal azokat a kritériumokat, amelyeknek eleget kell tennünk annak érdekében, hogy az épület a városi önkormányzaté lehessen. Az ügy már egy éve húzódik. Reméljük, hogy hamarosan tisztában leszünk a feltételekkel. Amennyiben a város valódi tulajdonos lesz, szándékaink szerint foglalkozhatunk az értékesítéssel, amely úgy tűnik, nem lesz minden gond nélküli. Az épület állapota, állaga ugyanis egy teljes felújítást igényel, amelynek költségkihatása elérheti a több százmillió forintot.

G. M.

Közgyűlés a Club Pannoniánál

A magyar–osztrák együttműködésért

A hivatalos bejegyzés megtörténte után, az elmúlt hét végén Bécsben, a Hotel Pannoniában tartotta meg közgyűlését és vezetőségválasztását a Club Pannonia.

Az alapítók magyar és osztrák közéleti személyiségek, akik a klub létrehozásával a magyar–osztrák együttműködés további lehetőségének felszínre hozását, kiszélesítését és ápolását tűzték ki célul. Az exkluzív klubnak eddig 120 tagja van, közöttük különböző állami és regionális vezető politikusok, diplomaták, vállalkozók, gazdasági, kereskedelmi kamarák és az idegenforgalom szakemberei, a médiák munkatársai, valamint jogi személyek.

A közgyűlésen előadásában *dr. Marinovich Endre* államtitkár, a magyar miniszterelnök kabinetfőnöke tekintette át a magyar–osztrák kapcsolatok aktuális kérdéseit, s mint mondotta, ha lehet egy szóval meghatározni ennek karakterét, akkor a baráti jelzőt választja. Kiemelte a nyitottság, a korrekt párbeszéd folytonosságát, amely a kétoldalú kapcsolatok példaszerű jellemzője.

Dr. Czeglédi József tanácsos, a bécsi magyar idegenforgalmi hivatal vezetője, mint a Club Pannonia egyik alapító tagja, beszédében a klub gyakorlati lehetőségeit taglalta, a gazdasági és idegenforgalmi kapcsolatok fejleszthetőségét állítva középpontba.

Ezt követően a vezetőség megválasztására került sor. A Club Pannonia elnöke *dr. Anton Würzl*, az osztrák gazdasági minisztérium nyugalmazott osztályvezetője lett. Alelnöknek *Fontányi Gábor* meghatalmazott minisztert, hazánk rendkívüli bécsi követét, valamint *dr. Kurt Abt*, az Alsó-ausztriai Kereskedelmi Kamara alelnökét választották meg. A Club Pannonia főtitkára dr. Czeglédi József.

Fontányi Gábor rendkívüli követ, meghatalmazott miniszter kérdésünkre válaszolva elmondta, a klub alkalmat ad a protokollmentes, személyes találkozásokra, hogy a gazdasági, tudományos, kulturális s az egyéb területek magyar és osztrák szakemberei kötetlen konzultációkat folytathassanak, a közös ügyeket őszintén és nyíltan megbeszélhessék, az előrelépést, a közvetlen és folyamatos kapcsolattartást segítendő.

A Club Pannoniába való belépéssel kapcsolatban a klub főtitkára, dr. Czeglédi József tanácsos ad felvilágosítást. (Bécsi Magyar Idegenforgalmi Hivatal, A-1010 Wien, Parkring 12/III. 6. emelet. Telefon: 513-91-22; Fax: 513-12-01.)

Gosztonyi Miklós

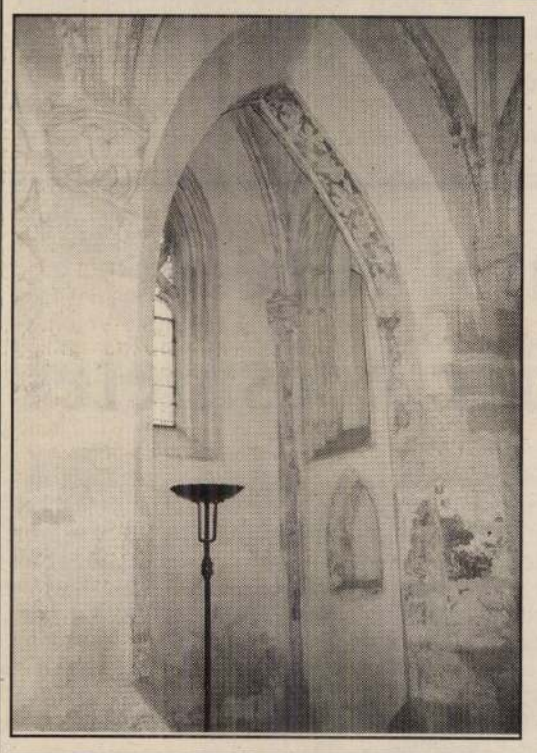

Ismét látogatható a Káptalanterem

Sopronban ismét megnyitotta kapuit látogatói előtt a bencés templom melletti Káptalanterem. A nevezetes látnivaló a XIII. század közepén a városba betelepedett ferences rendi szerzetesek kolostorához tartozott, a rendtagok itt tárgyalták meg közös ügyeiket. A Káptalanterem kialakításának gazdagsága, térhatásának szépsége egyedülálló hazánk kora gótikus emlékei között.

Az Országos Műemlékfelügyelőség 1948–51 között eredeti állapotának megfelelően restaurálta, s utána a Liszt Ferenc Múzeum középkori kőanyagát is elhelyezték benne. A múzeumként működő Káptalanterem felügyeletét két éve a Bencés Diákszövetség soproni szervezete látja el.

A Káptalanterem naponta – péntek kivételével – 10–12 és 14–17 óra között látogatható.

A hit erejével

„Akarsz-e meggyőződni Jézus jelenlétéről?"

Részleteket közlünk *Papp János* baptista lelkipásztor vasárnap elhangzott prédikációjából.

„Tamás pedig, egy a tizenkettő közül, éppen nem volt velük, amikor megjelent Jézus. Ezt mondta nekik: „Ha nem látom a kezén a szegek helyét, és nem érintem meg ujjammal a szegek helyét, és nem teszem a kezemet oldalára, nem hiszem." Nyolc nap múlva ismét benn voltak tanítványai, Tamás is velük. Bár az ajtók zárva voltak, bement Jézus, megállt középen, és ezt mondta: „Békesség néktek!" Aztán így szólt Tamáshoz: „Nyújtsd ide ujjadat, és nézd meg kezeimet, nyújtsd ide kezedet és tedd oldalamra, és ne légy hitetlen hanem hívő!" Tamás pedig így felelt: „Én uram, én Istenem."

Ez a történet közel kétezer évvel ezelőtt, egy héttel húsvét után játszódik. Középpontjában kérdéseivel, hitetlenségével vívódó Tamás, és a feltámadt Jézus Krisztus találkozása áll. Tamás, mivel még nem látta az Urat, hitetlenül ugyan, de ott van a tanítványok között, várakozással és vágyakozással teli. Keresésére, bizonytalanságára maga Jézus válaszol, aki eljön, hogy meggyőzze őt! Gondja van rá!

Húsvét előtt, Jézus Krisztus feltámadására vonatkozóan mondta nekem valaki: „Hiszem, ha látom!" Bizony, sokan gondolkodnak hasonlóan, de ha ez az álláspont őszinte kereséssel jár együtt, akkor ők is találkozhatnak a Feltámadottal! Ő nem rejtőzködik! Bennünket is megkeresett, s így tanúi lehetünk. A kérdés az: akarsz-e meggyőződni Jézus jelenlétéről? Vállalod-e a megkeresés fáradalmait, a világ Urával való szembesülést? A mai nap is alkalom erre. Ragadd meg ezt a lehetőséget!

Ami igen fontos még, az Tamás hitvallása: „Én uram, én Istenem!" Sokféle úr és sokféle „isten" létezik napjainkban. Vannak, akiken a pénz, a hatalom, vagy éppen egy másik ember uralkodik. Vannak, akiket vágyai, indulatai vezetnek, s vannak, akiken a félelem uralkodik. Tamás mindezeket elutasítja, urának, Istenének fogadja el Jézus Krisztust. Tudja, csak Ő érdemes arra, hogy neki szánjuk időnket, akarásunkat, mindenünket. Csak ha Ő irányítja életünket, akkor tudjuk elkerülni csapdáinkat, utólag szégyellt és megbánt tetteinket, szavainkat. Ő tud segíteni nekünk az élet terheinek örömteli, békés hordozásában. Tamással két nagyszerű dolog történt: találkozott az élő Jézussal, és hittel teli döntés született benne az ő követésére. Az az Isten akarata, és így az én kívánságom is, hogy minden vívódó, hitetlenséggel harcoló emberrel történjen hasonló csoda."

Angol film

Az alázatossá szelídített asszony

Ma este 7 órakor kezdődik „A szakács, a tolvaj, a feleség és a szeretője" című színes, angol film vetítése a soproni művelődési ház kamaratermében. A forgatókönyvet írta és a filmet rendezte: *Peter Greenaway*, zenéjét szerezte: *Michael Nyman*, a főbb szerepeket *Richard Bohringer*, *Michael Gambon*, *Helen Mirren* és *Alan Howars* alakítják.

A tolvaj, a felesége és bandája minden este a „Le Hollandaise" nevű elegáns francia étteremben vacsoráznak. A szakács és személyzete udvariasan, de ellenszenvvel kezeli az asztaltársaságot, mivel a tolvaj, mint helyi zsaroló és gengszter, közveszélyes személy. A tolvaj durvaságának fő célpontja felesége, egy 40 éves asszony, akit a durvaság, az erőszak és a szexuális brutalitás már alázatossá szelídített. Egy este – a történetet alkotó tíz este egyikén – a feleség megpillant a közeli asztalnál egy csendben olvasó férfit, aki teljesen különbözik vadállatias férjétől...

Szakmai bemutató és vásár

A soproni Vendéglátó Szakközép- és Szakmunkásképző Intézetben mától három napon át – vendéglátó és konyhagépekből – szakmai bemutatót és vásárt tartanak. A megnyitóra délelőtt 10 órakor kerül sor.

Tudományos diákkör az óvóképzőben

Fontos a megmérettetés

A közelmúltban már beszámoltunk arról, hogy a soproni Benedek Elek Óvóképző Főiskolán ebben a tanévben hat hallgató készített dolgozatot a Tudományos Diákköri Konferenciára, és mind a hat bejutott az országos versenyre. *Talabér Ferencné*, főigazgatóhelyettes közel 15 év óta patronál ilyen TDK-dolgozatokat.

– *Miben látja ennek a munkának a jelentőségét? Milyen hatással lehet egy ilyen dolgozat megírása az óvónőjelöltek szakmai fejlődésére?*

– Mindig olyan témát szoktam ajánlani a hallgatóknak, ami a választott hivatásukhoz közel áll. Ilyen – például – a gyermeki játék és a speciális német nemzetiségi kérdések „körüljárása". Úgy gondolom, hogy ez a megmérettetés már főiskolás korban is nagyon fontos, hiszen ha kikerül az életbe – mondjuk egy falusi óvodába –, óhatatlanul is a középpontba kerül.

A tudományos diákköri dolgozatok megírása egyrészt bővíti a hallgató szakmai műveltségét, másrészt segíti a megújulás igényét. Az a tapasztalatom, hogy mindig van egy-két hallgató, aki kapható az ilyen munkára. Az idén két soproni óvónőjelölt dolgozata szerepelt sikeresen Egerben, a tantárgy-pedagógiát rendező város játékszekciójában: *Havasi Orsolya* (harmadéves hallgató) „A magyar és a német játékelméletek összehasonlítása" című dolgozatával 2. díjat, *Végh Mónika* (harmadéves hallgató) „A játék eklektikussága" című dolgozatával harmadik díjat kapott.

M. A.

Mit mond a jog?

A gyermeknevelési támogatásról

A nemrég elfogadott szociális törvény által új ellátásként bevezetett gyermeknevelési támogatás a többgyermekes családok gyermeknevelési gondjain kíván segíteni. Erre az ellátásra jogosult az az anya, aki saját háztartásában három vagy több kiskorút – azaz 18. életév alatti gyermeket – nevel, feltéve, hogy a legkisebb gyermek a harmadik életévét már betöltötte és még nem múlt el nyolcéves – tudhatjuk meg a Házi Jogtanácsadóból.

Legalább 180 nap

A támogatást csak annak lehet megállapítani, aki a legkisebb gyermek születését megelőzően bármikor már 180 nap biztosítási időt szerzett. A támogatásra való jogosultság szempontjából közömbös, hogy a gyermek saját vér szerinti gyermeke-e, ezért azt az örökbe fogadott, illetve a nevelt gyermek esetén is lehet igényelni. Az anya helyett az apa részére is megállapítható a támogatás, különösen akkor, ha az apa egyedül neveli a gyermekeit (pl.: özvegy vagy elvált), vagy az anya a betegsége miatt nem tudja a gyermekeit gondozni, nevelni. De lehetőség van erre akkor is, ha a gyermeknevelési teendőinek az anya a tanulmányai folytatása miatt nem tud eleget tenni. Nem jogosult a támogatásra az a személy, aki valamilyen más, gyermek után igénybe vehető ellátásban részesül (pl.: gyesen, gyeden van), vagy munkanélküliként részesül ellátásban (pl.: munkanélküli-járadékot, munkanélküliek jövedelempótló támogatását kapja), illetve nyugdíjat, nyugdíjszerű ellátást kap. Ugyancsak kizárja a törvény a támogatásból azt a családot, ahol az egy főre jutó nettó jövedelem a mindenkori legkisebb öregségi nyugdíj háromszorosát meghaladja.

Illetékes: a jegyző

A gyermeknevelési támogatás iránti kérelmeket a kérelmező állandó vagy ideiglenes lakóhelye szerint illetékes jegyzőhöz kell benyújtani, és igazolni kell, hogy a kérelmező megfelel a törvényben meghatározott feltételeknek.

A támogatás összege azonos a mindenkori öregségi nyugdíj legkisebb összegével, lehetőség van azonban arra, hogy a támogatásban részesülő a támogatás időtartama alatt dolgozzon. Munkaideje viszont nem haladhatja meg a napi négy órát. Fontos rendelkezés, hogy a támogatás időtartama szolgálati időnek minősül, azaz nyugdíjszerző idő.

A törvény szigorú feltételeket határoz meg a támogatásra való jogosultságra. Ezen feltételek meglététől azonban két esetben el lehet tekinteni, mivel a népjóléti miniszter a gyermeknevelési támogatásra való jogosultságot méltányosságból is megállapíthatja.

Segíthet a miniszter

Erre akkor van mód, ha a családban legalább három gyermeket nevelnek ugyan, ebből azonban két gyermek kiskorú és legalább egy gyermek oktatási intézmény nappali tagozatán tanul tovább. Ilyenkor a továbbtanulás időtartamáig a támogatásra való jogosultságot a miniszter megállapíthatja. A miniszteri méltányosság másik esete azt a kört fogja át, amikor a támogatást azért kell megszüntetni, mert a legkisebb gyermek a nyolcadik életévét betöltötte. Ilyen esetben a támogatás időtartamát további két évvel meg lehet hosszabbítani.

A támogatás méltányosságból történő megállapítását ugyancsak a jegyzőnél kell előterjeszteni, aki a kérelmet döntés végett a miniszternek felterjeszti.

Szankciókat!

Tüzelőolaj – gázolaj

A Magyar Ásványolaj Szövetség tagjai a leghatározottabban sürgetik a háztartási tüzelőolaj közlekedési gázolajként történő értékesítésének és felhasználásának megszüntetését – tájékoztatta a szervezet illetékese az MTI-t.

Mint ismeretes, a háztartási tüzelőolaj sem fogyasztási adót, sem útalapot, sem környezetvédelmi díjat nem tartalmaz, mindössze 6 százalékos általános forgalmi adó terheli. Ezzel szemben a gázolaj mindhárom fent említett adót tartalmazza, és az általános forgalmi adója 25 százalék. Így az államháztartás becsült adatok szerint 15-20 milliárd forint bevételtől esik el, és a törvényes előírásokat betartó fogyasztók és forgalmazók is jelentős hátrányba kerülnek.

Az szövetség ezért feltétlenül szükségesnek tartja az ezzel kapcsolatos rendkívüli intézkedések mielőbbi életbeléptetését, valamint az ehhez kapcsolódó hatékony ellenőrzés, illetve szigorú szankciók bevezetését.

Székesfehérvári Philips

Júniusban már termel a gyár

Júniusban megkezdődik az üzemszerű termelés a Philips Video Magyarország Kft. kétmilliárd forintos költséggel létesített székesfehérvári gyárában. A 20 ezer négyzetméteres üzemcsarnok építési munkálatai befejeződtek, megkezdték benne a célgépek, a robotok, gyártóberendezések szerelését, egyes üzemrészekben pedig – próbaüzemszerűen – már hozzá is láttak a videomagnók főegységeinek a gyártásához, a tekercseléshez és a nyomtatott áramköri lemezek szereléséhez.

Az üzem évi egymillió videomagnót állít elő, s a termelés teljes felfutásával ezer szakembert foglalkoztat majd. Székesfehérvárott tervei szerint nemzetközileg is erős videocentrumot akar kialakítani a Philips. Az új üzem létesítésénél egyébként azért esett a választás Székesfehérvárra, mert kedvező gyártási tapasztalatokat szerzett ott a világhírű cég. A Videotontól bérelt, s ötvenmillió schillingért átalakított, s Videoton területén belüli üzemben ugyan is már 1991 óta gyártanak képmagnókat. Az új gyár elkészültével folyamatosan áttelepítik majd a bérelt üzemből a gépeket és a szakembereket.

Hírek az ÁVÜ-ből

A dolgozókból alakult MRP-szervezet vásárolta meg az AGMI Anyagvizsgáló és Minőség-ellenőrző Rt. állami tulajdonú részvényeit. A 124 millió 700 ezer forint értékű tranzakció tanácsadója a Célgazdasági Rt.

Öt cukorgyár: az ácsi, az ercsi, a sárvári, a mezőhegyesi és a sarkadi privatizációjának lehetőségeit vitatta meg legutóbb a földművelésügyi tárca. A miniszteri értekezleten az ÁVÜ is képviseltette magát.

* * *

A vállalat hitelezőinek kielégítésére fordíthatja a befolyó bevételt a Csepel Művek Ruhaipari, Gép- és Kerékpárgyártó Vállalat. A cég a csepeli Kereskedőház Rt.-vel kötött ingatlanértékesítéséről szóló adásvételi szerződést.

* * *

A Vas Megyei Állami Építőipari Vállalat decentralizációja során már eladták a cég irodaházát, munkásszállóját, illetőleg kft.-ik túlnyomó többségét, vidéki telephelyeit. Most újabb értékesítéseket hagyott jóvá az ÁVÜ. A vevők hazai vállalkozók. A most eladandó vagyontárgyakat az ÁVÜ elvonja a cégtől, és azt követően kínálja fel megvételre. Ez a technikai lépés azért szükséges, hogy a befektetők Egzisztencia-hitelt vehessenek igénybe. A cég várhatóan végelszámolás keretében szűnik meg még az idén.

* * *

Az Öreglaki Állami Gazdaság decentralizációs program keretében értékesíti nélkülözhető vagyontárgyait. Egy most lezárult tárgyalássorozat eredményeként tehenészeti telepétől vált meg. A vityapusztai állattartó telepet egy mezőgazdasági vállalkozó társaság vette meg. Az új tulajdonosok a szerződésben kötelezettséget vállaltak a telepen dolgozók alkalmazására is.

* * *

Mintegy 50 millió forintért értékesítette a Vezérléstechnikai Alkatrészgyártó Vállalat állami tulajdonú üzletrészét a Hozam Vagyonkezelő Rt.

Az Electrans Rt. közgyűlése elfogadta az igazgatóság éves beszámolóját. A társaság 1991-ben alakult az Oroszországból Olaszországba történő villamos energia szállításának koordinálására, ami a politikai helyzet megváltozása miatt végül is nem valósult meg. A cég ezért nem kezdte meg tevékenységét. A közgyűlésen a tulajdonosok egyetértettek abban, hogy mihamarabb rendezni kell a társaság jövőjét. Ez azért is szükséges, mert az alapszabály kimondja, hogy ha a cég nem kezdi meg működését június 30-ig, akkor a részvényesek megszüntetik az rt.-t. Ha az Electrans megmarad, az ÁVÜ 30 százalékos tulajdonrészét privatizálják.

* * *

A Debreceni Magas-, Mély- és Útépítő Részvénytársaság évi rendes közgyűlése elfogadta az új felügyelő bizottsági és igazgatósági tagokat, illetőleg a könyvvizsgáló jelentését, a felügyelő bizottság tájékoztatását a mérlegről, a tavalyi eredményfelosztást és megvitatták az ez évi gazdasági célokat.

* * *

Aláírta a szerződést az Omker Orvosi Műszerkereskedelmi Rt. többségi részvényeinek értékesítésére az ÁVÜ és az EAGLE Medical Product, valamint a Kereskedelmi és Hitelbank Rt. konzorciuma.

* * *

Kétfordulós nyílt pályázaton hirdették meg a Rico Kötszerművek Rt. többségi állami tulajdonú részvénycsomagját. Ajánlatot lehet benyújtani a társaság telephelyeinek és állóeszközeinek megvételére is. Máris több hazai és külföldi cég, magánszemély érdeklődik a Rico iránt, amit az is mutat, hogy viszonylag sokan vásárolták meg a tendercsomagot.

130 védett fa

Expo-tereprendezés

Megkezdődött az 1996-os Expo területének rendezése. A budai oldalon, a Petőfi híd és a déli összekötő vasúti híd között fekvő területre tegnap 40 tehergépkocsi és munkagép vonult fel, hogy hozzálásson a mintegy 65 ezer köbméter törmelék és szemét elszállításához – tájékoztatta az MTI-t *Sréder Mihály*, a feladatot elvégző Swietelsky Út- vasút Építő Kft. ügyvezető igazgatója.

Sréder Mihály elmondta: a munkálatokat nehezíti, hogy a területen százharminc védett fa található, ám ennek ellenére előreláthatólag május 20-ra befejezik a tereprendezést.

Női kerekasztal-konferencia

– Miért nincs jelenleg Magyarországon nőmozgalom? – e kérdésre próbál választ keresni a Magyarországi Női Alapítvány (MONA) által szervezett női kerekasztal-konferencia, amelyet szombaton tartanak Budapesten – jelentették be a MONA tájékoztatóján.

A háttérbeszélgetésen elhangzott: a konferenciára meghívták az összes magyar nőszervezetet. A kerekasztal-beszélgetés során a hazai nők helyzetét érintő minden lényeges kérdésben (többek között: foglalkoztatás, jogegyenlőség, politikai szerepvállalás, pornográfia) várják a hozzászólásokat. A vita végeztével a konferencia résztvevői zárónyilatkozatban foglalják össze az elhangzottakat.

A MONA képviselői azt is bejelentették: júniusban hasonló formában kívánják megvitatni a nők és a média kapcsolatát.

Kiskunlacháza repülőteret akar

Megszokták a madarak?

Nem nyugszanak bele Kiskunlacháza és a környék lakói, hogy a környezetvédelmi tárca a Kiskunlacházára tervezett repülőtér megvalósításához nem járul hozzá. Amint *Kocsis Mihály* polgármester az MTI-nek elmondta: további hét érintett környékbeli településsel együtt aláírás-gyűjtési akciót kezdenek a volt szovjet repülőtér polgári légikikötővé alakítása mellett. Érvelése szerint ugyanis a hatóságok mondvacsinált ürüggyel söpörték le a repülőtér tervét az asztalról. Mint ismeretes, arra hivatkoztak, hogy a gépek zavarnák a nemzetközi madárvonulást. Ezzel szemben – állítja a polgármester – a kérdéses területen évtizedek óta szovjet repülők szálltak naponta többször is fel és le, s az ezzel járó stresszhez a madarak kitűnően alkalmazkodtak, még a költésben sem akadályozta meg őket a légi forgalom. Álláspontja szerint érthetetlen, hogy a tárca a Kiskunság természeti békéjét félti, nem aggódik viszont a Kiskunlacháza helyett Kunmadarason létesítendő repülőtér miatt, ami viszont a Hortobágy csendjét verné fel.

A környékbeliek a hatóság döntésével kapcsolatban nem annyira a természet féltéséről, mint inkább különböző érdek-összefonódásról beszélnek a számukra érthetetlen döntéssel kapcsolatban. Éppen ezért a repülőtér megvalósítása mellett szóló aláírásgyűjtési akción túl hamarosan lakossági fórumot szerveznek, amelyre az érintett tárcák képviselőit is meghívják, hogy ott fejtsék ki ellenérveiket a légikikötő megvalósítása ellen. Egyelőre a kormány által előírt környezetihatásta-nulmány sem készült el, ami alapul szolgálhatna a repülőtér létesítésével kapcsolatos szakmai véleményekhez. A beruházáshoz elsősorban azért ragaszkodnak a polgárok, mert új munkalehetőséget várnak tőle, a térségben jelenleg ugyanis 7500 munkanélküli tartanak számon.

– Felháborító, lépten-nyomon ez a kirekesztés...

Lezárt híd

A Budapesti Műszaki Egyetem SLIP '93 elnevezésű rendezvénye miatt szombaton délután 2 és fél 3 között lezárják a forgalom elől a Szabadság hidat. A Budapesti Rendőr-főkapitányság és a budapesti Főpolgármesteri Hivatal Közlekedési Ügyosztálya kéri a járművezetőket és üzemeltetőket, hogy a rendezvény zavartalan lebonyolítása érdekében a jelzett időpontb a Szabadság hidat kerüljék el.

A KISALFÖLD információja

Szekcióülés Sopronban

A Megyei Jogú Városok Szövetségének egészségügyi és szociálpolitikai szekciója ma fél tíz órakor tartja ülését a Hotel Maroniban. Tizenhat megyei jogú város alpolgármesterei, egészségügyi és szociális bizottságainak elnökei vesznek részt a tanácskozáson, amelyet dr. Czike Albert alpolgármester nyit meg.

A szekcióülés célja, hogy kicseréljék tapasztalataikat az új szociális törvényben előírt helyi rendelettervezetek megalkotásának nehézségeiről.

Nem kell a mandula- és meggyfa

A jó szándék nem elég

Sopronban még tavaly őszszel, az egyik KDNP-gyűlésen vetődött fel kérdésként: mit lehetne tenni a városért? *Dr. Németh István* agrármérnök, mint az egyik faiskola tulajdonosa, a városkép arculatának szebbítését, és a parkosítást elősegítendő, több száz lombos parkfacsemetét (mandula- és meggyfát) ajánlott fel ingyen és bérmentve.

– Ausztriában több helyen megfordulva azt tapasztaltam, hogy az új divatirányzatnak megfelelően a parkosításoknál magas törzsű gyümölcsfákkal telepítik be az útszéleket, tópartokat, de különösen a külvárosi részeket – mondta dr. Németh István. – Az ilyen jellegű gyümölcsfa egyetlen kritériuma, hogy növényvédelemre ne legyen szükség. Az általam felajánlott fák ezeknek a feltételeknek megfeleltek volna. A mandula- és meggyfa, virágzáskor utcaképileg nagyon jól mutatott volna, s alkalmasnak találtam a Jereván-lakótelep és a tópart sivárságának feloldására. Ajánlatomat szóban közöltem a városgondnoksággal, ahol örömmel fogadták ötletemet, egyben közölték, hogy a műszaki osztállyal való egyeztetés után a városi kertészettel karöltve, szakemberekkel fogják elültetni a fákat. Közben megérkezett a tél, meg kellett várni a tavaszt, amikor szóba jöhet egyáltalán az ültetés. Nemrég a városgondnokságon azt mondták, átadják a feladatot a városi kertészetnek, hiszen ha a rügypattanás idején nem történik meg az ültetés, a továbbiakban megint nem lehet foglalkozni ezzel a témával. Még aznap telefonáltak a kertészettől, és sajnálattal közölték, nem tudják fogadni a fákat.

– *Mi lett a fák sorsa?*

– Egyrészt közvetlen környezetem közterületét fásítottuk be, másrészt a környező községek megkeresett önkormányzatai örömmel vették felajánlásomat, s két nap alatt elvitték az elültetendő fákat.

Felkerestük a soproni városi kertészet igazgatóját is, hogy megkérdezzük, miért nem éltek a több száz, ingyenes fa elültetésének lehetőségével?

– Bármennyire is nemes gesztusnak tartjuk dr. Németh István felajánlását, sajnáljuk, hogy több szempont szól ezeknek a fáknak a városban való elültetése ellen – mondja *Hauer Ernő* igazgató. – Városi, utcai sorfának nem megfelelőek, megtépdesnék a fákat, s a lombkorona kialakítását sem lehetne az utcai sorfák igényeihez igazítani. Nem beszélve arról, hogy ólomgőzös útjainkon a meggy gyümölcse nem lenne egészségesnek mondható. Ami a fásítást illeti, többek között a juharfát, a gömbakácot, a hársat és a vadgesztenyét tartjuk a legmegfelelőbbnek.

G. M.

Bécsben a Mag ICS

Előtérben a minőség

A héten zajlik Bécsben a környék legnagyobbnak és színvonalát tekintve legelőkelőbbnek tekintett számítástechnikai kiállítása, az IFABO. Régiónkat a soproni székhellyel működő Mag ICS Informatikai Rendszerfejlesztő és Marketing Kft. képviseli. A vonalkódos rendszer telepítésében elismert vállalkozás két igazgatója – *Mag Mihály*, és a marketing-igazgató *Sárkány Márta* – a bemutatkozó kiállítás előtt tartott sajtótájékoztatót:

– A három éve alakult kft. Magyarországon még egyeduralkodónak számít az automatikus azonosítás területén. Az olyan technológiák, mint a vonalkód, az optikai karakterfelismerés, a mágnesszalag, stb. alkalmazása révén, az automatikus azonosítás felváltja a vele való összehasonlításban lassúnak bizonyuló adatbeviteli formát, a számítógépes billentyűzetet. A rendszer segítségével kiküszöbölhetők az olyan emberi hibaforrások, mint a rossz billentyűzetkezelés. Az automatikus azonosítás megnövekedett termelékenységet, kevesebb selejtet, alacsonyabb költségeket, jobb szolgáltatási színvonalat és mindenekelőtt minőséget jelent.

A Mag ICS új, és talán legérdekesebb megbízatása a Forma–1-es Magyar Nagydíj versenyén való közreműködés, ahol a rendszer segítségével meggyorsítják a belépési eljárást, valamint követni [illegible]udják mind a résztvevők, mind [illegible] a nézősereg minden moz[illegible]t.

–N–

Napfogadó

Megmentésre vár

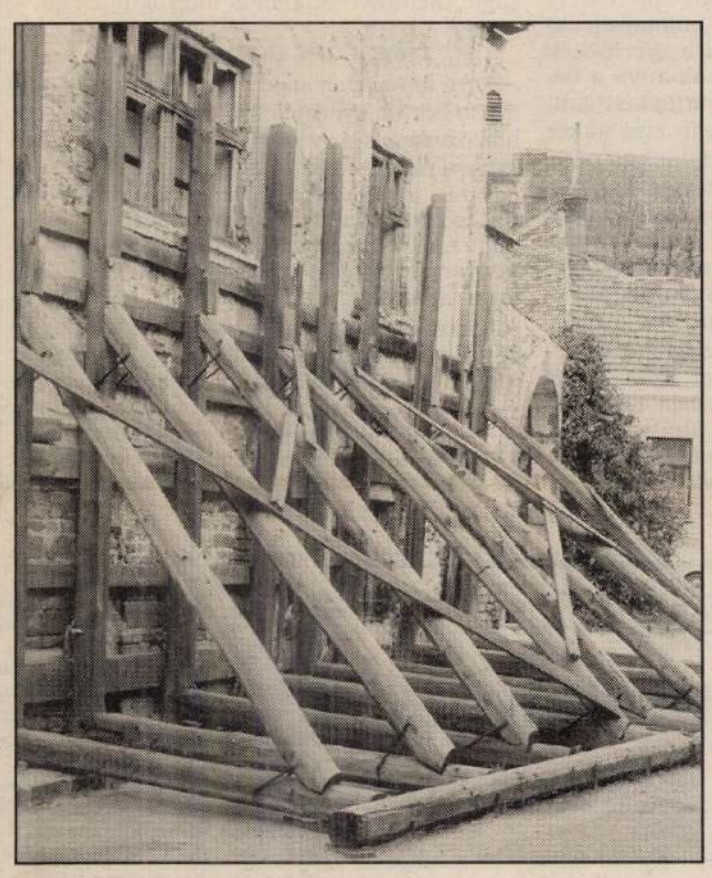

A decemberi szélvihar ledöntötte az egykor városszerte büszkén emlegetett Napfogadó tűzfalát. A Rózsa utca 5. és a Szélmalom utca 4. szám alatt található műemlékegyüttes egy része magánkézben van, ám döntő többségében az önkormányzat tulajdona. Milyen sors vár a Napfogadóra? – kérdeztük *dr. Galambos Györgyöt*, az önkormányzat vállalkozási és vagyonkezelési titkárságának vezetőjét.

– Terveink szerint befektetőknek ajánljuk ki az épületegyüttest. Az önkormányzatnak nincs pénze a felújításra, a tulajdonosok is az értékesítés mellett döntöttek. Annak érdekében, hogy mielőbb megoldódjon a Napfogadó sorsa, az ingatlan értékét úgy határoztuk meg, hogy az alig haladja meg a telek árát. Az értékesítés természetesen csak abban az esetben valósulhat meg, ha biztosítottnak látjuk a megfelelő felújítás elvégzését, a műemléki megkötöttségek betartását.

Az épületegyüttes 1726-ban épült, barokk lakóházként. 1807-ben nyílt meg, mint Napfogadó. A homlokzatán elhelyezett címer, amely a nap sugarait ábrázolja, a Soproni Múzeumban ma is megtekinthető. 1954-ben már életveszélyesnek minősítették az utcai frontot, emiatt az omladozó épületen bontásokat végeztek. A Napfogadó azóta is megmentőjére vár...

Fotó és szöveg: ***Nagy M.***

Az embargó hatásait ki kell védeni

Új termékek, új üzletek

A tej- és húskészítményeket gyártó és exportáló magyar vállalatokat övön aluli ütésként érte az EK-országok embargója.

– *Önöknél is visszaesett a termelés?* – kérdeztük *Kóczán Istvántól*, a soproni tejüzem vezetőjétől.

– Közvetlenül még nem érezzük az embargó hatását, mert mi elsősorban belföldi ellátásra szakosodtunk. De úgy már érint bennünket a dolog, hogy a Sopronba és környékére látogató osztrákok kevesebb sajtot, vajat és más tejtermékeket vásárolnak. Így a belföldi megrendelők is kevesebbet kérnek tőlünk.

– *Ezek szerint hosszú távon mégiscsak számolniuk kell piaci gondokkal?*

– Ezt igyekszünk megelőzni üzletpolitikánk megváltoztatásával. Az egészséges, korszerű táplálkozásban mind nagyobb szerepet játszanak a tejtermékek. Ezt kihasználva állandóan újabb és újabb áruféleséget dobunk piacra gondos piackutatás alapján. A Kisalföld hasábjain óriási reklámkampányba kezdtünk az új termékek bemutatása érdekében. A kalci sajtokat, a különböző joghurtjainkat országosan szeretnénk elterjeszteni, csakúgy, mint jelenlegi újdonságunkat, a Fincsi tejszínhabos joghurtcsaládot. Másik célkitűzésünk az árdrágulást előidéző kereskedelmi lánc kiiktatása és leröv[illegible]dítése. Három saját üzletünkben csaknem termelői áron adjuk áruinkat nagy sikerrel, s további három új üzlet nyitását tervezzük. Húsvét előtt még a piaci standon is megjelentünk olcsó sajtjainkkal. A kereskedők azonban nem nézték jó szemmel akciónkat. Egyelőre maradéktalanul eleget teszünk szerződésben vállalt kötelezettségeinknek: a tejszállítmányokat átvesszük és fel is dolgozzuk.

K. T.

Föld alatti parkolóház Kismartonban

A múlt évi tapasztalatcsere-látogatás viszonzásaként, tegnap soproni üzletemberek látogattak Kismartonba (Eisenstadt) a burgenlandi kereskedelmi egyesület meghívására. A városnézés után a vendégek megtekintették a május 4-én átadásra kerülő föld alatti parkolóházat (képünkön), amely több mint 60 millió schillingbe került.

A városi közlekedésről

Szállítók szakosztálygyűlése

Hétfőn délután 5 órai kezdettel tartották szakosztálygyűlésüket a soproni és Sopron környéki személy- és teherszállító kisiparosok.

A soproni közterület-felügyelet képviselője ismertette a közterületek használatáról szóló rendelet módosított változatát, különös tekintettel a 3,5 tonna össztömegnél nagyobb tehergépjárművek közterületen történő tárolásának korlátozására. A módosítás értelmében ezek a gépjárművek 22–06 óráig sem tárolhatók közterületen egy órán túl. Ezt követően a hivatal képviselője és a jelen lévő fuvarosok megvitatták a városi közlekedést érintő önkormányzati döntéseket, illetve az ezekből adódó gondokat. Problémát okoz, hogy jelenleg nincs a tehergépjárművek számára kijelölt tárolóhely a városban, holott így lehetne a fent említett rendeletet igazán betartani, illetve betartatni. Nagymértékben akadályozza a teherfuvarozókat, hogy a város külső kerületein nagyon sok utcába tilos behajtani 3,5 tonnánál nagyobb össztömegű tehergépjárművel. Segítené a fuvarozókat, ha engedélyeznék a kisteherautók számára a behajtást a belvárosba. Megfogalmazódott az a javaslat, hogy akinek érvényes vállalkozói engedélye van teherfuvarozásra, illetve a 3,5 tonnánál kisebb tehergépjárművére érvényes üzembentartói engedéllyel rendelkezik, arra ne vonatkozzon ez a tilalom. Ezt a módosítást a rendőrséggel egyetértésben kellene meghozni.

A Baross úton, a Galéria Szálló előtt súlyos parkolási gondokat okoz, hogy a Déli pályaudvar előtti területen megszüntették a tehergépkocsik számára a parkolási lehetőséget. A Pannónia előtti taxiállomás rendezése parkolási szempontból lenne időszerű (az útburkolati jelek, illetve táblák hiányosságai miatt a taxik akadályozva vannak a szabad mozgásban). Általános kérdésként fogalmazódott meg, hogy egy-egy önkormányzati határozat, illetve rendelet beterjesztése előtt történjen egyeztetés a leginkább érintettek képviselőivel.

Végül megválasztották a soproni személy- illetve teherszállítók Fuvosz-képviselőit. Az elnökségébe *Szekeres Ferenc* személyszállító, a küldöttgyűlésbe *Danó Gábor* autómentős kisiparost delegálták. A megbízások egy évre szólnak.

SOPRON

Málló soproni műemlékek

Program van, pénz nincs

(Folytatás az 1. oldalról.)

– Sopron a hetvenes, nyolcvanas évek magyar műemlékvédelmének mintáját adta, de napjainkra megint a határszéli város lenne a soron. A befagyasztott központi támogatások nélkül, a műemlék házak elidegenítési stopja után, azonban egyre fogyatkozik a remény, mivel az önkormányzat egymaga képtelen megbirkózni a feladattal. Tavaly beadtunk az önkormányzatnak egy program- és helyreállítási ütemezést – mondja Orosz József. – Ez a terv négy évet ölelne fel. Így 1996-ra 42 műemlék épület fogadhatná az Expo átutazó vendégeit megcsinosodva, európai városhoz méltó külsővel. Ezek között olyanok szerepelnek, mint a Cézár-ház, a Reipál-ház, a Városháza, a Lábasház, a két Mórház. Az Országos Műemléki Hivatal is fontosnak érzi ezt a munkát, ezért segítséget ajánlott fel az önkormányzatnak a tervek és engedélyeztetési feladatok elvégzésénél, illetve anyagi hozzájárulást is ígér. Mindeddig azonban, annak ellenére, hogy a polgármesteri hivatal szakértőinek tetszik a tervezet, érdemi előrelépés nem történt.

– *Külföldön hogyan orvosolják ezeket a problémákat?*

– Nyugaton például üzlet a műemlékvédelem. A legérdekesebb példát Franciaországban látjuk, ahol egy-egy régi ház helyrehozatalához 50 százalék központi támogatást ad az állam. És attól sem ódzkodik, hogy az új épületet jókora haszonnal továbbadja eredeti gazdája. Ösztönző példát a szomszédban is láthatunk. Ausztriában adókedvezményekkel segítik a műemlék házak rendbe tételét, különféle hiteleket is adnak rá, de a munka színvonalát és az állandó karbantartást éber szemekkel figyelik. Nálunk viszont a műemlék házak nem elidegeníthetők, ezért csak a szűkre szabott lehetőségekkel élhet a város.

– *Egyáltalán folynak a komolyabb műszaki munkálatok Sopronban?*

– Bizonyos munkálatokkal egyszerűen nem állhatunk le. Elkészült például a Festőterem, amely ősszel már tárlatot fogadhat. Ehhez 17 millió forinttal hozzájárul a város, az OMH 2 milliót adott. Utolsó szakaszához ért a Szent Mihály-templom külső homlokzatának felújítása és az egyik Új utcai, középkori eredetű zsinagóga teljes feltárása. Munkálatok tehát szép eredményekkel folynak, de egy műemléki város történelmi magja sokáig nem nézhet ki úgy, ahogyan napjainkban látjuk. Egyelőre pedig erre nincsen meg az anyagi forrás.

K. Z.

Könyörgés napja

Az agrárágazat a nemzetgazdaság egyik megalapozója, hiszen nemcsak termel és értékesít, hanem maga is jelentős fogyasztó. Nagy Tamás, az Agrárszövetség elnöke szerint ezt az egyszerű képletet felejtették el azok, akik ilyen mély válságba sodorták a mezőgazdaságot. A szeptember 14-ei demonstrációval kapcsolatban a politikus egy zalaegerszegi fórumon hangsúlyozta: az nem az erőfitogtatás, hanem inkább a "könyörgés napja" lesz.

Sztrájk a Videotonban

Se kép, se hang

Székesfehérváron kétórás sztrájkot tartottak a Videoton Televízió Kft. dolgozói, miután nem tudtak megegyezni a cég vezetőivel bérkövetelésükről és a tervezett leépítésekről.

A vállalat, illetve a Videoton Holding vezetése anyagilag nem tartotta megalapozottnak a cég szakszervezetének bérkövetelését. Az elbocsátandó dolgozóknak pedig nem volt hajlandó a Munka törvénykönyvében meghatározott végkielégítést kifizetni.

A sztrájkbizottság elnöke a munkabeszüntetés után tartott sajtótájékoztatón elmondta: a figyelmeztető sztrájkhoz a dolgozók szinte teljes létszámban csatlakoztak.

Kevesebb pénz a kórházaknak?

Kevesebb pénzre számíthat a tb-től átmenetileg több kórház, mert a teljesítmény szerinti finanszírozás bevezetésének első hónapjában, júliusban, a szokásosnál kevesebb volt a beteg.

Ezt Fejes László, az Országos Egészségbiztosítási Pénztár főigazgatója közölte, amikor az önkormányzatok képviselőivel tárgyalt a tapasztalatokról. Fejes elmondta, ez súlyos gondot okozhat az amúgy is nehéz helyzetben levő kórházaknak, ezért az OEP átmeneti intézkedéseket tervez.

Szerinte a háziorvosi, és a járóbeteg-szakellátásban jobb a helyzet, bár jelentős különbségek vannak mind a teljesítményben, mind a színvonalban.

Eladó a város

A gaztalanítás elmarad

(Folytatás az 1. oldalról.)

Némi vita alakult ki a polgármesteri hivatal átalakításával és a sportigazgatóság létrehozásával kapcsolatban. Ezek lényegében a város önkormányzatának szervezeti és működési szabályzatát is újra módosítják. Dr. Kerényi Ervin nagyon szabatosan megfogalmazott hozzászólásában azt hangsúlyozta, hogy az átalakítás valóban szükséges, hisz a választások óta lényegében ugyanolyan felállással működik a hivatal, mint korábban, viszont az igazgatósági rendszerrel – városigazgatóság, humánigazgatóság, jogi igazgatóság, pénzügyi igazgatóság, mellettük az adóiroda és az illetékhivatal – kapcsolatban megkérdőjelezte, ki lesz az egyszemélyi felelős vezető. Netán a polgármester, mint vezérigazgató?

Labancz János a sportigazgatósággal összefüggésben arra kért választ, tisztességes-e, hogy a vízi sportcentrum élére, pályázat útján, két hónapja kinevezett igazgató megbízatását visszavonják. Mórocz úr – az említett vezető – végül is annyi kielégítést kapott ezek után, hogy a szövegbe bevették: jövedelmének változatlanul hagyása mellett...

A Baross úton sétálgatók nyilván már felfigyeltek a gyönyörűen felújított épületre, amelyben a Gardenia üzlettháza kapott helyet. A cég közel 70 milliót fektetett be a felújításra, s mivel az ingatlant a közgyűlés már korábban mentesítette az elidegenítési tilalom alól, most megszavazták, hogy 20 millió forintért (plusz áfa) meg is veheti.

Három piaccal is gyarapodik a megyeszékhely: A Mátyás étterem előtt, a Kodály u. 42. sz. mellett és a Jereváni ABC előtt működhet napi élelmiszerpiac. Mint Kővári Zoltán kiegészítésében elmondta, ez végül is az eddigi illegális tevékenység legalizálása, amihez hozzátartozik, hogy a piacigazgatóság fix elárusítóhelyeket teremtsen az említett területeken.

Gyors döntések sorozatával folytatódott a második felvonás.

Saját kérésére felmentette a közgyűlés *Cserpes Lászlót*, a HÍD Ifjúsági Információs és Tanácsadó Iroda vezetőjét, s helyette átmeneti időre *Sörös Ferencet* bízta meg az intézmény vezetésével. Napirenden szerepelt két igazgatói pályázatot elbíráló bizottság létrehozása. A képviselők vita nélkül megszavazták a javaslatokat, így nincs más hátra, mint megválasztani a Városi Levéltár, valamint a Gazdasági és Műszaki Ellátó Központ főnökeit.

A kedélyeket csupán *Pethes Flórián* előterjesztéseinek sikerült felborzolnia. A révfalui városatya a víz- és csatornadíjakat akarta módosítani, mondván, a Vízmű túlságosan sokat számol fel a családi házak tulajdonosainak öntözővíz gyanánt. Pethes úr elképzelése sajnos akadályokba ütközik, mivel az árak megállapítására az illetékes miniszter jogosult. Elvetették a képviselő azon kérését is, hogy a város a pótköltségvetésből gaztalanítson. Utolsó javaslatát viszont megszavazták. Ezentúl az önkormányzat kötelezi a hatáskörébe tartozó intézményeket, hogy nemzeti és állami ünnepeinken a középületeket fellobogózzák. Sőt, ezt később igazolni is kötelesek a hivatal felé.

Döntés született arról, hogy a Krúdy Gyula Szakközépiskola konyháját, tankonyháját és éttermét, valamint az Apor Iskola üzembe helyezését a szabadhegyi temetőre szánt harminckét millióból fejezik be. Városatyáink áldásukat adták a 82–83-as főutak meghosszabbítására és egy Szigethy Attila úti aluljáró építésére.

T. J. és K. A.

Ajándékfegyverek

Folyamatosan érkeznek hazánkba a német katonai alkatrészek. A Mátyásföldön újságírók jelenlétében kezdték meg a kirakodást, így a sajtó képviselői meggyőződhettek: a volt NDK néphadseregének készleteiből térítésmentesen kapott haditechnikai eszközök nem új fegyverek. A mintegy 150 millió márka értékű felszerelés a magyar harckészültségi szint megőrzéséhez járul hozzá. A 400 vagonnyi szállítmány ajándék-segélynek minősül, ezért nem kell utána áfá-t és vámot fizetni.

Konferencia a népi mozgalomról

"A népi mozgalom és a magyar társadalom" címmel kétnapos tudományos konferencia kezdődött a Néprajzi Múzeumban az 1943-as szárszói találkozó 50. évfordulója alkalmából. Diószegi István történész megnyitójában a szárszói találkozó résztvevőire emlékezve elmondta: a szellem emberei, és nem politikai döntéshozók voltak. Egyetértettek abban, hogy mi a bajok forrása és azokat orvosolni kell, de a megoldást másmás módon keresték. Diószegi szerint az 1943-as találkozó gondolatai ma nem érvényesek. Borbándi Gyula történész viszont úgy vélte: amíg van mit mondania a népi mozgalomnak, addig létjogosultsága is van.

Román memorandum

A román parlament alsóháza megvitatta azt a memorandumot, amelyet az RMDSZ nyújtott át az Európa Tanács főtitkárának Románia ET-tagságával kapcsolatban. A vitában a parlamenti pártok egy-egy képviselője ismertette pártja álláspontját. Közülük többen utaltak Románia nemzetállami jellegére, határai és szuverenitása sérthetetlenségére. A Nemzeti Parasztpárt szónoka elfogadhatatlannak minősítette a pozitív diszkrimináció elvét, míg a Nagy Románia Párt képviselője azt hangoztatta, hogy az RMDSZ nem képviselheti az egész romániai magyarságot.

Mi jön a MIG-ek után?

A MIG 29-es típusú vadászgépek beszerzésével egy korszak lezárul a Magyar Honvédségnél. A keleti piac bizonytalansága és a NATO-hoz való magyar közeledés már most időszerűvé teszi az új beszerzési források számba vételét. Ezt Deák Péter, a biztonságpolitikai és Honvédelmi Kutatások Központja Alapítvány vezetője nyilatkozta egy szakmai fórum után. A szakértők egyetértettek abban, hogy a katonai repülőgépek beszerzése politikai döntés kérdése, amit azonban a repülős és katonai szakmának kell előkészítenie.

Csökkenő haderő

Oroszország a közeljövőben jelentősen csökkenti hadseregének létszámát: 1995-ig másfél millió főre szállítja le katonáinak számát – jelentette ki az ország védelmi minisztere a washingtoni nemzetvédelmi intézetben. Az orosz katonai doktrínáról tartott előadásában Gracsov elmondta, hogy Oroszország egyetlen államot sem tekint ellenségének. A honvédelmi célok és feladatok meghatározásánál abból indultak ki, hogy a doktrina alapját a háború megelőzése határozza meg, nem pedig az arra való felkészülés. A miniszter a héten számos orosz–amerikai katonai együttműködési szerződést írt alá Washingtonban.

Irak zsarol?

Irak csak akkor engedélyezi fegyvergyártásának állandó nemzetközi ellenőrzését, ha a Biztonsági Tanács feloldja a korábban bevezetett olajembargót. Az iraki tömegpusztító fegyverek megsemmisítésével megbízott szakértő elmondta, hogy Irak a legutóbbi megbeszéléseken engedékenyebb lett. Mégis kétséges, hogy a nagyhatalmak adnak-e garanciát az olajembargó megszüntetésére.

Ünnepel az Economist

A nemzetközi tekintélyű brit gazdasági lap 1843. szeptember 10-én indult, napjainkban a világ egyik legbefolyásosabb sajtóorgánuma, ha nem is a legolvasottabb hetilap. Az ultraliberális lap hétről hétre alapos elemzéseket közöl, olykor megfellebbezhetetlen szentenciákkal ecseteli egy-egy ország helyzetét. Gyakran ad antropológiai anyagokat távoli törzsekről, fajokról, amely ismeretekre különösen a britek tartanak igényt.

Palesztin-izraeli megállapodás

Karnyújtásnyira a béke

Az Izrael és a PFSZ kölcsönös elismeréséről szóló megállapodást Arafat írta alá először a PFSZ tuniszi VB-ülésén. A dokumentumban a palesztin szervezet elismerte, hogy Izraelnek joga van arra, hogy békében és biztonságban éljen. Az okmányt Rabin izraeli kormányfő is aláírta. A PFSZ kötelezettséget vállal arra, hogy tartózkodik a terrorista cselekményektől és törli a Palesztin Chartából (alkotmányból) az Izrael-ellenes cikkelyeket. A PFSZ elnöke szerint az izraeli börtönökben lévő palesztin foglyokat az autonómiamegállapodás aláírása után szabadon engedik.

Az Arab Liga és Egyiptom üdvözölte Izrael és a PFSZ egymás felé tett történelmi lépését, a kölcsönös elismerést.

A PFSZ belső ellenzéke lemondással tiltakozott. A szakadárok a mozgalom vezetőjét, Jasszer Arafatot fenyegetik. A béketárgyalásokban közvetlenül érintett többi arab fél péntek délutánig nem reagált a történtekre.

Rabin izraeli miniszterelnök elmondta: tisztában van azokkal a nehézségekkel, amelyek a palesztinok és Izrael előtt állnak, de úgy véli, nagy lépést tettek a kitűzött cél felé.

Mubarak egyiptomi elnök telefonon gratulált Arafatnak az aláíráshoz.

Clinton amerikai elnök igen nagyra értékelte Izrael és a PFSZ kölcsönös elismerését és kijelentette, hogy alktívan részt kíván venni a palesztin önrendelkezésről szóló megállapodás végrehajtásában is.

Az Egyesült Államokban a palesztinok megegyezési készségét a Szovjetunió szétesésével s a támogatás csökkenésével magyarázzák. Willy Cleas belga külügyminiszter, az EK soros elnökeként üdvözölte a kölcsönös elismerésről kötött megállapodást.

A külügyminiszter szerint az egyezmény új fontos szakaszt jelent az Izrael és a palesztinok közötti történelmi megbékélés útján. A politikus elismeréssel adózott az izraeli és palesztin politikusok bátorsága és eltökéltsége előtt.

Cleas bejelentette, hogy haladéktalanul konzultációkat kezd az EK-tagállamokkal és a brüsszeli bizottsággal arról, hogy növeljék hozzájárulásukat a közel-keleti békefolyamathoz.

Aknatűz a falura

A knini szerb Krajinában a szerb csapatok támadást indítottak horvát állások ellen, miután csütörtökön a horvát egységek visszafoglaltak három falut a dalmát tengerpart közelében.

A szerb tüzérség a Károlyváros közelében lévő Generalski Stol falura zúdított aknatüzet. Harcok voltak az adriai parti Zára körzetében is.

Közép-Boszniában a horvát egységek folytatták támadásaikat a muzulmán állások ellen. A leghevesebb összecsapások Vitez környékén voltak – jelentette a szarajevói rádió.

A köztársaság északi részéből szintén harcokról érkeztek hírek. A muzulmán–horvát egységek Gradacacnál és Brckónál csaptak össze a szerb erőkkel.

Hasfelmetsző Jack naplója

Október elején megjelenik Londonban Hasfelmetsző Jack feltételezett naplójának brit kiadása. A Smith Gryphon annak ellenére piacra dobja a könyvet, hogy az amerikai Warner Books, hamisítást gyanítva, visszalépett az üzlettől. Hasfelmetsző Jack esete máig megoldatlan gyilkosságsorozat, ám két éve egy liverpooli ház bontásakor egy 63 oldalas naplót találtak. Ebben Hasfelmetsző öt gyilkosságának leírása olvasható. A szenzációs közlés utánt az amerikai kiadó ellenőriztette a kéziratot, majd amikor a szakértő hamisítást sejtett, elállt a kiadás támogatásától.

Pinter hazatért

Utolsó műve, a tizenöt évvel ezelőtt bemutatott "Árulás" óta most első ízben jelentkezett új, egész estés drámával az író. A darab a brit lapok körében vegyes fogadtatásra talált, abban azonban egyetértenek, hogy sokkal jobb, mint Pinter utóbbi másfél évtizedes politikai munkássága, hiába tartja azt is életműve részének a szerző. "Pinter hazatért" – így üdvözölte a The Times, hogy az élő klasszikus ismét irodalommal foglalkozik.

Technikai szörnyeteg

A hongkongi várostervezők szükségtelen elhatározásra jutottak, hogy könnyítsenek a hatalmas forgalmon. Egy 800 méter hosszú mozgólépcső naponta ezreket szállít munkahelyre és vissza. Ez a világ leghosszabb ilyen létesítménye, és biztos, hogy bekerül a Guiness rekordok könyvébe.

A "technikai szörnyeteg", ahogyan a városlakók nevezik, Hongkong üzleti negyedéből indul. Onnan kanyarog fölfelé a meredek hegyoldalon a Mid-Levels nevű óriási lakónegyedig. A fedett mozgólépcsőn az egész út 20 percig tart, ugyanannyi ideig, mintha az utas taxin tenné meg az utat, ha az utcák üresek lennének. A használata egyébként ingyenes.

Bősi megfigyelők

Kommüniké a szakértői csoport szeptember 8-9-én Pozsonyban tartott első üléséről

Folytatódik a vita a gabcikovói gátrendszerről. A Magyar és a Szlovák Köztársaság közti Gabcikovó–Nagymaros tervvel kapcsolatos nézeteltérések tisztázását célzó speciális nemzetközi bírósági egyezmény következményeként ideiglenes vízkezelési elképzelést léptettek életbe. Azzal a szándékkal, hogy alkalmazható és vitathatatlan adatok álljanak rendelkezésre a folyóvíz tehermentesítésére és a már végrehajtott javító intézkedések legfontosabb hatásaira vonatkozóan, valamint hogy ajánlásokat tegyenek a megfelelő intézkedésekre, a Magyar és a Szlovák Köztársaság, valamint az Európai Közösség Bizottsága a gabcikovói gátrendszer megfigyelő és vízkezelő szakértőinek csoportját hozták létre. A csoport egy magyar, egy szlovák és három független szakértőből (német, holland, dán) áll. A csoport tagjai vízügyi, környezetvédelmi és vízépítési szakemberek.

A szeptember 8–9-i első pozsonyi találkozón a szakértői csoport megállapodott az adatok összegyűjtésében és az adatelemzés módszertanában. Az adatgyűjtés a tehermentesítésre, a felületi vízszintre és minőségre, az üledékre, az erózióra, a talajvízszint-

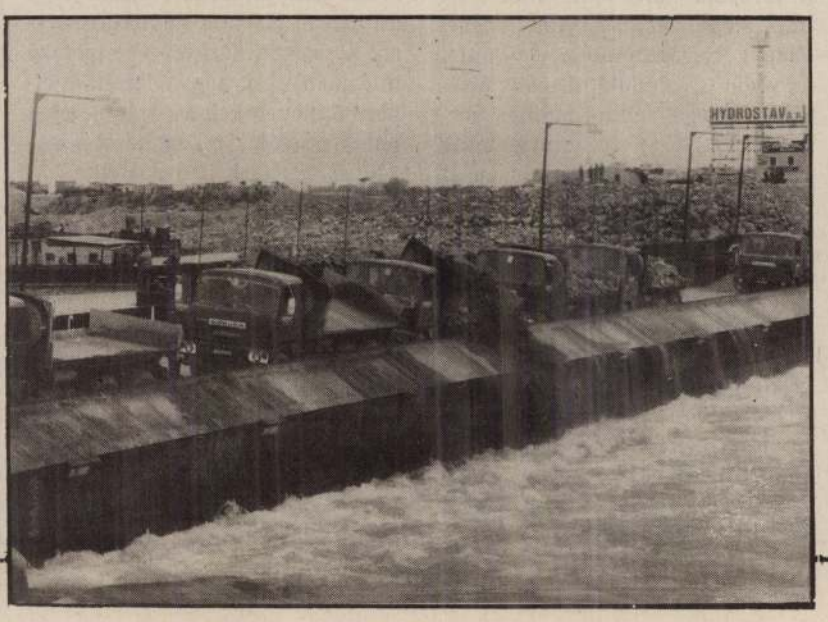

minőségre, a növény- és állatvilágra, a mezőgazdaságra, az erdőgazdaságra, a villamosáram-termelésre koncentrálódik 1991–1993 között. Az 1950-es és az 1960-as adatokat is elemzik, mint a Gabcikovó-terv hatásainak megállapításához szükséges alapot. A munkacsoport tagjai megegyeztek minden rendelkezésre álló adat cseréjében. Ennek alapján a szakértői csoport két jelentést készít elő. Az első, 1993. november elejére tervezett jelentés a Gabcikovó-tervvel és a területen a megfigyelő rendszer szigorításával kapcsolatos ajánlások hatásainak rögzítését foglalja magába. A második és végső jelentés, amely 1993. december elején esedékes, a kormánynak ideiglenes vízkezelési eljárásokat, valamint szükséges tehermentesítési, vízszint és javító intézkedéseket ajánl.

Űrkutatási program

A Közép-európai Kezdeményezés keretében

Prágában tudományos munkamegbeszélésen vett részt a múlt héten *dr. Bencze Pál* geofizikus-mérnök, az MTA Soproni Geodéziai és Geofizikai Kutatóintézet aeronómiai osztályának vezetője.

– A Közép-európai Kezdeményezés keretén belül az űrkutatás területén is kialakuló együttműködés igénye még a múlt évben vetődött fel. Az ilyen jellegű megbeszélések sorában a prágai találkozó a harmadik volt, és már konkrétumokról tárgyaltunk a két nap során – válaszolta kérdésünkre dr. Bencze Pál. – Cseh, lengyel, szlovák, osztrák, olasz és magyar, űrkutatással foglalkozó szakemberek egy olyan műhold indítását javasolták, amelynek segítségével a Föld körüli térségben a naptevékenység változásai hatására végbemenő folyamatokat tanulmányozhatjuk. A munkamegbeszélésen a műhold konstrukcióját, és a rajta elhelyezendő műszerek paramétereit taglaltuk. A feljuttatandó CESAR elnevezésű műhold méréseivel eddig kevésbé tisztázott kérdésekre keresünk választ, például a naptevékenységgel kapcsolatos részecskesugárzásnak (elektromos töltéssel rendelkező, nagy energiájú részecskéknek) a felső légkörben kifejtett hatásáról. Ez gyakorlati szempontból azért érdekes, mert egyelőre sok a kérdőjel a naptevékenység és az időjárás, s ezen keresztül az egész bioszféra kapcsolatáról. A mesterséges hold tíz különböző műszerrel végezne méréseket. Hazánk ebből három tudományos berendezés elkészítését vállalta, amelyek részben a nagy energiájú részecskék, részben az elektromágneses hullámok tanulmányozását teszik lehetővé. A CESAR-programban való részvételhez a legfejlettebb műszaki háttérre van szükség, ezért a fejlesztési költségek meglehetősen magasak. Ettől függetlenül mindenképpen egy megtérülő befektetésről van szó. A műhold tervezett fellövésének időpontja 1997. Mindebből következtethető, milyen alapos előkészítést igényel egy ilyen jellegű program megvalósítása.

Gosztonyi M.

A városházán nincs nyári szünet

Döntés az útalap felhasználásáról

A városházán a legmelegebb nyári hónapokban sem szünetel a munka, ezt igazolja, hogy döntés született a soproni utakat érintő kérdésekről.

Kérdésünkre *Szóka Sándor*, a műszaki hivatal csoportvezetője elmondta, hogy a múlt héten összeült a városházi vezetőkből és önkormányzati szakbizottsági tagokból egy tárgyalócsoport, akik elbírálták az útalap-támogatásra benyújtott kérelmeket és a vállalkozóktól beérkezett felújítási terveket, illetve az árajánlatokat.

A bizottság úgy döntött, hogy idén a Galagonya köz, az Ibolya út, a Zerge út, a Malom és a Malomházi út, a Külső út, a Lépcsős út, a Fürj út és a Kőműves út egyes szakaszainak helyreállítását fogják finanszírozni az alapból.

A csütörtökre behívott utcák lakóit képviselők azt is megtudhatják majd, hogy idén az eddigi gyakorlattól eltérően csak a vállalt pénzösszegnek legalább az utca lakóinak kétharmada által való befizetése után kezdik meg az útépítést. Az eddigiek során az utólagos behajtásoknál sok gond volt.

A restaurált szobrok sötétben hevernek

Méltatlan homlokzatok

A Szent Mihály utca disze volt, s lehetne napjainkban is a két Mór-ház. A homlokzat a XVIII. század legelején készült, ám az 1734 előtti tulajdonosok ismeretlenek – írja a Csatkai-tipográfia, amely azt a következtetést is levonja, hogy az építtető minden valószínűség szerint kőfaragó volt.

A homlokzati fülkékben Mária és Szent József szobrai helyezkedtek el. Évek óta hiányoznak helyükről... Hogy miért, arra csak nehezen sikerült választ találnunk, a lényeg mégis az: megvannak.

Kiderült, a szobrok restaurálása Kovács György kőszobrász, főiskolás tanítványainak diplomamunkája volt. A felújított, eredeti pompájukat visszanyert kőalakok azonban nem kerültek vissza fülkéikbe, mert az épületek állapota, állaga leromlott, nem nyújt méltó háttért, keretet a szobroknak. A házak renoválása azonban, azóta is csak egy terv...

1988-ban nyílt lehetőség restaurálási kiállításra a Bányászati Múzeumban – mesélte Kovács György. A két kőalak is része lett volna a tárlatnak, ami sajnálatos módon akkor elmaradt. A szobrok azóta is a múzeum raktárában várják sorsuk jobbra fordulását...

Pedig a restaurátorok a homlokzat felújításához szükséges színvázlatot is elkészítették. A munkálatokat mégis – a szakemberek szerint – addig fogják halasztgatni, míg menthetetlenek lesznek a híres Mór-házak. Persze itt is pénz és az érdektelenség áll mindenek mögött. Az épületek első szobáiban idős emberek élnek, a hátsó részek az IKV tulajdonai. Eddig senki nem tudott vagy nem akart a házak megmentésére költeni...

Gyarapodnak a kifizetetlen számlák?

Közüzemi szolgáltatás (áfával) emelt áron

A megemelt áfa-kulcsok a közüzemek fogyasztói áraira is vonatkoznak.

Az áramszolgáltató vállalat augusztus 1-től a villamos energia használata után fizetendő lakossági díjra 10 százalékos forgalmi adót számít fel.

Lázár Lajos üzemviteli csoportvezető a hírhez azt is hozzáfűzte, hogy az általános árszabású (nem háztartási és ipari) fogyasztóknak is az eddigi 6 százalék helyett a 10 százalékos forgalmi adót kell befizetniük.

Az Égáznál szintén a 10 százalékos áfa-kulcs lett a mérvadó. Varga Géza szerint az áremelkedés főként a téli hónapokban újra a fogyasztó által nehezen kiegyenlíthető tartozásokat szaporítja majd... A megemelt díjat tartalmazó számlákkal szeptemberben találkozunk először.

A vízmű sem kivétel, így a csatornadíj és a vízdíj is a 10 százalékos áfa-kategóriába került. Bár esetükben nincs szó havi óraleszámolásról, most folyamatosan olvassák le a fogyasztások mértékét.

Havas András műszaki igazgatóhelyettes elmondta: még keresik a megoldást, de mindenképp gondoskodni fognak arról, hogy a fogyasztóknak csak az augusztus elsejétől felhasznált víz után kelljen a megemelt díjat kifizetniük.

–N–

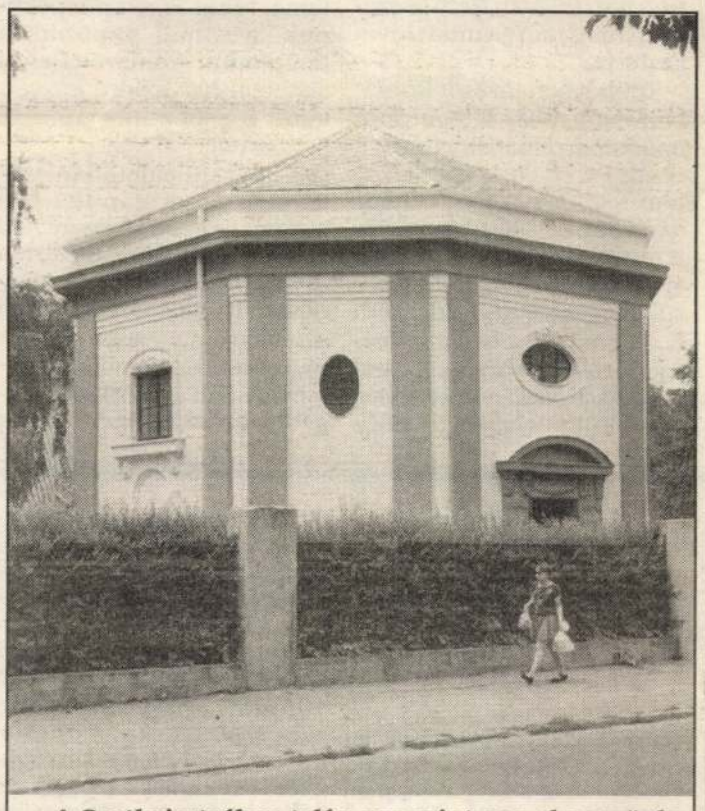

A Csatkai utcában talán nap mint nap elmegyünk a képen látható épület előtt. Ugye szép? Gondolná bárki, hogy soproni elődeink szépérzékét, városszeretetét kiválóan jelképezhetné? Ugyanis e templomnak is beillő épület egy egyszerű trafóház. Mai, frissen festett külsejét az MTA Soproni Geodéziai és Geofizikai Kutatóintézetnek köszönheti. Napjainkban raktárként hasznosítják.

A tavalyinál gyengébb termés

A volt soproni járás területén lévő mezőgazdasági szövetkezetek legtöbbjében az elmúlt héten befejezték a kalászosok betakarítását, néhány szövetkezetben pedig az utolsó köröket róják a kombájnok.

– Mi jellemezte az idei aratást, milyen terméseredményeket értek el? – érdeklődtünk néhány szövetkezet elnökétől.

Joó Ferenc, Újkér:

– Az aratás nem volt nehezebb, mint más években. Igaznak bizonyult az a mondás, hogy a baj közelebb hozza egymáshoz az embereket. A mezőgazdaságot sújtó sok bizonytalanság ellenére, vagy éppen azért, a szövetkezetek az idén jobban segítették egymást gépalkatrészekkel, kombájnokkal. Ahol előbb befejezték az aratást, besegítettek másoknak. Ami elszomorító, az a gyenge termés. Búzából hektáronként három tonna körüli termésátlagot értünk el a más években szokásos öthat tonna helyett. Némi vigaszt jelentett, hogy a GMV előleget biztosított a termésre, és hogy a gabonát jóval kedvezőbb áron veszik tőlünk.

Parragh István, Sopronhorpács:

– Rendben lezajlott a betakarítás, a terméseredményekkel azonban mi sem dicsekedhetünk. Minden kalászosból kevesebb termett. De nemcsak emiatt jellemezte rossz hangulat az idei aratást, hanem azért is, mert nem látjuk tisztán a jövőnket. Lassan halad a kárpótlási folyamat, így senki sem tudja, hogy aki most vet, az arathat-e majd. Vezetőségünk úgy döntött, hogy minden talpalatnyi földet megművelünk a tulajdonrendezéstől függetlenül. Hogy a mezei leltárba beszámítják-e az elvégzett munkát, azt ma még senki sem tudja. Vállaljuk a rizikót a jövő évi búzatermés biztosítása érdekében, pedig előfordulhat, hogy ráfizetünk néhány milliót...

Németh Károly, Szakony:

– Nehéz körülmények között arattunk az idén, mert az agrárolló továbbra is mind nagyobbra nyílik: többe kerül a gázolaj, a gépalkatrész, s szinte minden, ami ehhez a nagy nyári munkához szükséges. Nyereség helyett minden anyagi erőnket a kiadások fedezésére kell fordítanunk. Búzából 4,4 tonnát, őszi és tavaszi árpából 3,9 tonnát takarítottunk be hektáronként. Ez talán egy kicsivel több a megyei átlagnál. Mivel jó földjeink vannak, nagyobb terméshozamokat is elérhettünk volna, ha nincs a májusi aszály. Később már bőven kaptunk esőt, de ez már csak az őszi betakarítású növénykultúrákon segített.

(Folytatjuk.)

Környei Tibor

Nem mi kezdjük...

Valóban, nemcsak hogy nem mi kezdjük, hanem mi – nem is ezzel kezdjük.

Miről van szó? Az Esti egyenleg egyik nemrégi hírműsorában – tisztességesen „eldugva", úgy a tizedik hírként, mintha csak tizedrangú eseményről lenne szó – megdöbbentő riport hangzott el a szerbek által blokád alá vett Duna, mint járhatatlan kereskedelmi út bennünket felette hátrányosan érintő gazdasági hatásáról. Nevezetesen, egy hazánkbeli vas- és acélmű vezetője a nyilvánosságra hozta, micsoda őrült összegekre rúg az eddigi veszteség, s egyben kifejtette, a következmények nem pusztán őket aggasztják, hanem azokat az ipari cégeket is, amelyeknek szállítanak. Még akkor is, ha az utóbbiak költséges alternatív megoldások lehetséges változatain törik a fejüket. Az is elhangzott a riport során, hogy mindössze két hétre elegendő az a nyersanyag, amelynek további feldolgozásával biztosíthatják a partnercégek folyamatos termelését.

Nomármost. Mindent lehet mondani, csak azt nem, hogy Magyarország ipari nagyhatalom lenne. Ha az épphogy életben lévő, illetve a most induló, távlati elképzelések szerint majd prosperáló ipari üzemeink már „kisded" korukban ilyen megrázkódtatásokat (is) kénytelenek elviselni – ami tulajdonképpen befolyásolja az egész ország teljesítő- és jövedelemszerző képességét –, akkor megjósolhatjuk, hogy hazánk kívánatos ipari fejlődése egy időre továbbra is csak vágyálom marad. Hogy az említett hírműsorban a téma mégsem szerepelt „dobogós" helyen, minden bizonnyal diplomatikusságból gyakorolt tapintat, netán reálisnak tűnő optimizmus, és toleranciánk, béketűrésünk prezentációja játszhatott közre, sem pedig az élesbe menő úgy bagatellizálására való hajlandóság.

Reménykedjünk, hogy a műsor szerkesztőinek igazuk van. Tudniillik félelmetes belegondolni, ha a kényes kérdés további fejleményeiről szóló tudósításokat a hírműsorban már nem is az első helyen hoznák, hanem esetleg különkiadásban...

Gosztonyi Miklós

A budapesti Goethe Intézet megbízásából

Idegennyelvi kurzus

A soproni Benedek Elek Óvóképző Főiskola német tanszéke a budapesti Goethe Intézet megbízásából intenzív német nyelvi kurzust szervezett hazánk összes óvó- és tanítóképző főiskolájának első éves német szakos hallgatói számára.

A tegnap kezdődött nyelvi tábor résztvevőinek különböző kommunikációs gyakorlatait öt, Németországból érkezett vendégtanár vezeti. A két hét alatt a hallgatók a német nyelvterület földrajzáról és történelméről is mélyebb ismereteket szereznek. A több mint tíz főiskoláról jött 86 diák nemcsak Sopron és környéke látnivalóit tekinti meg, hanem a szervezők gondoskodtak arról is, hogy szombaton a csoport Burgenlandba kirándulljon, segítve a nyelvgyakorlást.

A kulturális programokkal színesített nyelvi kurzus hallgatói előtt holnap Méhes Csaba pantomimművész előadóestjére kerül sor.

A Fáy nemzetség ünnepén

Sok derék embert adtak a hazának

A Magyar Nemzet egy évvel ezelőtt adott hírt arról, hogy a Fáy család tagjai 1993 nyarán emlékezni gyűlnek össze. Emlékezni arra, hogy a híres nemzetség 1243-ban, 750 évvel ezelőtt kapott nemességet IV. Bélától személyes bátorságért, hősies helytállásért. Várnak mindenkit, akinek ereiben Fáy-vér csörgedezik, de szívesen látják az érdeklődőket is. És a napilap ez év július 24-én felhívja a figyelmet az augusztus 27–29. közötti eseménysorozatra.

A Fáyak (fáji előnévvel) a régi Abaúj vármegyében éltek, ősük Rugacs székely vitéz volt. Ő II. Endre oldalán harcolt a Szentföldön, és 1207-ben ott halt hősi halát. Fiai, Don és Barnabás 1240-ben a muhi csatában megmentették a menekülő király, IV. Béla életét. A családban élő egyik legenda szerint úgy, hogy a király szekerének tengelyéből kiesett csapszeg helyébe az ujjukat tették be, s a menekülő Béla időnként odaszólt hűséges vitézeinek: fay? fay?... S bár mutatóujjuktól megfosztattak, cserébe birtokot és nemesi kiváltságot kaptak a mai Borsod-Abaúj-Zemplén megye területén, Fáj községet és a hozzá tartozó királyi birtokot. A másik történet szerint a tatárok elől megfutamított IV. Bélát úgy mentették meg, hogy kidőlt, elfáradt lova helyett saját lovukat adták oda a testvérek, míg maguk a halottak közé lopakodva várták az ellenség elvonulását. Ezért a tettükért kaptak nemességet és birtokot. Hűségüket V. István is elismerte, és kiváltságaikban megerősítette őket és utódaikat is. Don fia Orbán, 1292-ben már Fáynak nevezte magát. Barnabás leszármazottai közöttünk élnek mind a mai napig, sok derék embert adva a hazának.

A nemzetség leghíresebb és legsokoldalúbb tagja Fáy András (1786–1864), a reformkor egyik legjelentősebb egyénisége, politikus, közgazda, író, irodalompártoló, országgyűlési követ, az Akadémia, a Kisfaludy Társaság tagja, 1834–35-ben a budai színtársulat igazgatója. Részt vesz a Védegylet alapításában, sürgeti, fontosnak tartja a magyar nőnevelés ügyének felkarolását, egy nőnevelő intézet felállítását. A Pesti Első Hazai Takarékpénztár megalakítása is az ő nevéhez fűződik. Szemere Pál a haza mindenesének nevezte. Mindig önzetlenül cselekedett, jutalmat nem várva, sőt inkább a magáéból áldozott, anyagilag is támogatva minden nemes ügyet.

Fáy András

Méltán szolgált rá a vidám bölcs elnevezésre. Kiegyensúlyozott, derűs lélek volt, kedves történeteit, paraboláit, aforizmáit ma is szívesen olvassuk, csak tanulhatunk belőlük. Hírét a Mesék és aphorismák (1820), majd Újabb eredeti mesék és aphorismák (1828) hozta meg. A Béltekyház (1832) az első magyar társadalmi regény, mely a régi és az új Magyarország erőinek összecsapását ábrázolja, és az új eszmék diadalát írja meg. (Regényei, elbeszélései és egyéb szépirodalmi munkái, így drámái is 8 kötetben láttak napvilágot.)

Egyik kedves és valljuk be, igaz bölcsessége így hangzik: „Aki együgyű feleséget, kocsit, lovat és órát vett, annak egész élete csupa igazításokban megyen el, mint a correctoré a typographiában". Fia, Gusztáv, zeneszerző volt, 44 éves korában hunyt el, csak két évvel élve túl atyját.

A Fáy Társaság megkoszorúzza Fáy András sírját, és megemlékezik a család többi, nagy tetteket véghezvivő tagjairól éppúgy, mint azokról, akik „csak" tették a dolgukat a régmúltban vagy mai, modern korunkban. A nagy közgazdászról elnevezett közlekedésgépészeti szakközépiskolában megrendezett kiállításon mutatják be a nemzetség eredetét, történetét és szerepét az orvostudományban, a képzőművészetben, az irodalomban és a magyar lovaséletben.

Családunkat (nagyanyám Fáy Anna) Fáy Jenő és fia, Barnabás képviseli.

Gyulaváriné Patthy Anna

Veszélyben az emberi civilizáció?

Robbantástól megsérült a lateráni főszékesegyház

Minden kultúrembert elszomorító hírek érkeznek szinte naponta a világ minden tájáról. A terrorizmus, az emberi gonoszság határtalan. Az elmúlt héten a nyomtatott és az elektronikus sajtó röpítette világgá a hírt, hogy személygépkocsiba rejtett bomba *robbant Rómában a Lateráni Szent János Főszékesegyház* közvetlen közelében. Megrongálta azt a bazilikát, amelynek homlokzatán latinul az alábbiak olvashatók: „A város és a világ minden templomának anyja és feje". Ez a templom a kereszténység, valamint Róma első nyilvános temploma. Nagy Konstantin császár építette, I. Szilveszter pápa szentelte fel 324-ben, miután 313-ban megjelent az úgynevezett milánói rendelet a keresztények vallásszabadságának biztosításáról. Miért laterání? A melléknév egy híres római családtól származik. Évezredekkel ezelőtt a Lateranus család palotája állt itt. Plautus Lateranus konzult – a család egyik tagját – Krisztus után 66-ban Néró összeesküvés gyanúja miatt kivégeztette.

Több ízben jártam Rómában és a többi látogatóhoz hasonlóan elsőnek mindig a Szent Péter-bazilikát kerestem fel. Úgy tudtam, hogy az a világ katolikusainak főtemploma. Három évvel ezelőtti római utam előtt sikerült megvásárolnom dr. Tóth K. Jánosnak a bécsi művészettörténeti társaság által kiadott Római virágszedés című különlegesen érdekes könyvét, amelyben az Örök Város leghíresebb templomainak történetét mondja el, megismertetve azok művészeti értékeivel és kincseivel. A könyvből tudtam meg, hogy nem a Szent Péter-, hanem a Lateránus Szent János-bazilika Róma főtemploma, tehát Róma püspökének, a római pápának a temploma. Nem véletlenül sietett a helyszínre közvetlenül a robbantás után II. János Pál.

A lateráni palotában született Krisztus után 121-ben Marcus Aurelius császár, aki „a quadok földjén, a Garam mentén" írta híres elmélkedéseit. Itt ült össze 313-ban az első római zsinat, fellépve az eretnekség ellen. A palota később egy különös tragédia következményeként lett róma püspökének tulajdona. Tóth János főtisztelendő úr leírja a tragédia történetét is. Nagy Konstantin tévhiedelme szerint második felesége, Fausta, bűnös viszonyt folytatott mostohafiával, Crispusszal. A tévhiedelem ellenére a császárnét és a mostohafiút is kivégezték. A császár édesanyja, Ilona vezekelni a Szentföldre zarándokolt. Nagy Konstantin pedig örökre elhagyta Rómát, majd a Boszporusz partján elkezdte építtetni új székvárosát, Konstantinápolyt.

Röviden ennyit a bazilika és a palota történetéről. Művészeti értékeit, műkincseit felsorolni kolumnákon lehetne. A robbantásról szóló híradás azt is megemlítette, hogy megsérült bejárata, és nyolcemeletnyi magas főhomlokzata, amely Alessandro Galilei firenzei építész 1735-ben készült munkája. Én még láttam ezt a főhomlokzatot, 15 hárommétereS travertin szoborkompozíció díszíti, hirdetve, hogy a szemlélő a római katolikus egyház központja előtt áll. Közepén a főalak Krisztus, kezében a keresztet (Paolo Benagalia alkotása). Jobbról és balról Keresztelő Szent János és Szent János apostol. Körülöttük pedig a római és a görög egyházatyák: Szent Ambrus, Szent Ágoston, Szent Jeromos, Nagy Szent Gergely, Aquinói Szent Tamás, Szent Bonaventura, Clairvauxi Szent Bernát, illetve Nagy Szent Vazul, Szent Athanáz, Aranyszájú Szent János, Nazianzi Szent Gergely és Szent Özséb szobrai „jelképezve a Megváltó egyházának egységét és egyetemességét". Azt még meg kell jegyeznem, hogy a bazilikában őrzik Szent Péter és Szent Pál koponyaereklyéit.

Nemrégiben olvastam, hogy a civilizáció legfelsőbb foka a kiegyensúlyozottság. A művészetben a harmónia: az olasz reneszánsz, a francia gótika. A civilizáció győzelme a félelem és a szenvedély fölött. Az említett hírek hallatán azt kell mondanom, veszélyben az emberi civilizáció.

I. B

A cárevics sorsa

Túlélhette a vérfürdőt?

1904. augusztus 12-én II. Miklós cár ezt írta naplójába: „Nagy, felejthetetlen nap. Isten kegyelme világosan megnyilatkozott. Alix egy órakor fiút szült. A gyermeket Alekszejnek kereszteltük el." A négy lány után végre trónörökös! Hat héttel ezután azonban félelem, rettegés ülte meg a szülők lelkét. *„Minden ok nélkül vérezni kezdett a kis Alekszej köldöke."* S ahogy teltek-múltak a hónapok, a vérömlenyek fájdalmas, sötétkék daganatokká nőve nehezítették a gyermek életét is. Világossá vált, hogy hemofiliában, vérzékenységben szenved, gyógyíthatatlanul beteg, s bármikor bekövetkezhet a vég.

A fáraók birodalmában nem volt szabad többet szülnie annak az asszonynak, akinek gyermeke a legkisebb sérülés következtében csillapíthatatlanul vérezni kezdett. Az egyik legtitokzatosabb módon öröklődő betegséget mindig az anya örökíti át, mindig fiúgyermekeire. Ritkán az is előfordul, hogy 1–2 generáció egészséges, tehát a kór lappang, s aztán ismét beteg fiúk jönnek a világra. A tudósok úgy vélik, hogy az egyik női kromoszóma, az úgynevezett X kromoszóma valamelyikének „tökéletlen" génje a felelős. Fehérjefajta hiánya? Amely a véralvadás mechanizmusát szabályozza? Vagy egy plusz anyag jelenléte, amely gátolja az alvadási folyamatot?

A 64 esztendeig uralkodó Viktória angol királynő tudtán kívül hemofiliahordozó volt. Fia, Leopold vérzékenységben szenvedett, s a lányok házasságukkal átörökítették ezt a kórt két nagy trónra: az oroszra és a spanyolra. S a különböző királyi családokban akadtak olyan fiúutódok, akik már csecsemőkorukban elhaláloztak, elvéreztek, de olyanok is, akik megérték a férfikort.

A cárné, Viktória unokája, nem volt kellőképpen felkészülve arra, hogy ha fia születik, nagy valószínűséggel örökli ezt a gyógyíthatatlan és különös betegséget. Alexandrának, a cárnénak 1904-ben végre fia született, és ebben az évben nővérének meghalt 4 éves fia, Henrik, vérzékenységben. Nem tudhattak még akkoriban a genetikai törvényszerűségekről. Ez magyarázhatja az anyjának, Alexandrának (Alixnak) hisztérikus, de nagyon is érthető viselkedését, valahányszor növekvő kisgyermeke szörnyű fájdalmait látta, és azt, hogy az orvosok is tehetetlenül állnak – segíteni nem tudnak.

Ha a kis Alekszej elbotlott, ha játszott és megütötte magát, hirtelen kialakuló tünetek, s a fiúcska erőtlen sírása mélyen lesújtotta a családot. A bőr alatt lassan szivárgó vér feszítette az izmokat és a környező szöveteket, izületeket, s a fájdalom már-már az elviselhetetlenségig fokozódott. Kétéves, amikor egy orrvérzésbe majdnem belehal. Karjait, lábait nem tudta mozgatni, a végtagok megmerevedtek. Hosszú heteket, hónapokat kellett ágyban töltenie. Nem játszhatott, nem futkározhatott, mint testvérei; csak nézhette őket.

Érthető, hogy a kétségbeesett anya 1905-től kezdődően annak a bozontos, műveletlen muzsiknak, Raszputyinnak a hatása alá került, aki valamiképp enyhíteni tudta a cárevics kínjait, és meg tudta szüntetni a vérzéseket. Az orvosokat, a cárnét egyaránt kiküldte a beteg szobájából, és mesélni kezdett egy különös és távoli világról, szülőföldjéről, s a gyermek megnyugodott, fájdalmai csillapodtak, a vérzések megszűntek. 1912-ben ismét végzetesre fordult a trónörökös állapota. Az egyik orvosprofesszor jelentette az apának, hogy a kialakult gyomorvérzés végzetessé válhat. Könyörgő istentiszteleteket tartottak Oroszország-szerte. Az éppen Szibériában tartózkodó Raszputyinnak táviratoztak, Alexandra kérésére. A válasz így hangzott: „Isten látja könnyeiteket, meghallgatja imáitokat. Ne essetek kétségbe, a kicsi nem fog meghalni. Ne engedjétek, hogy a doktorok túlságosan sokat zaklassák..." És a vérzések megszűntek. október 10-e volt. Mi okozhatta ezt a csodának minősített kedvező változást? A hirtelen beálló nyugalom. Véget ért az orvosok tehetetlen jövés-menése, megakadályozták, hogy a cárné a betegágynál jajveszékeljen. És az értelmes kisfiú megnyugodott. Gyenge is volt már – és végre elaludt. Ma már bebizonyosodott, hogy az érzelmi tényezőknek nagy szerepük van a vérzés csillapodásában. „A vérzékeny beteg jobban vérzik... stressz hatása alatt" – mondta egy kongresszuson 1957-ben a philadelphiai Jefferson-kórház kiváló szakorvosa, dr. Paul J. Poinsard. „Érzelmi nyugalom esetén a vérzés kevésbé intenzív és gyakori, mint érzelmileg zilált állapotban lévő beteg esetében." A cárevicsnek jót tett édesanyja megnyugvását látni. Egy esztendőnek kellett eltelnie ahhoz, hogy újra járni tudjon. Raszputyinnak, feltételezhetően hipnotizálóképessége is volt. A már említett Jefferson-kórházban 1961–64 között 150 foghúzást végeztek el hipnózisban anélkül, hogy a modern gyógyászati eljárást, a plazma- és vértranszfúziót alkalmazták volna a hemofiliás betegeken. Pedig még a foghúzás is komoly beavatkozásnak számít mind a mai napig.

Elképzelhető-e, hogy az a gyermek, akit valóságosan bepólyálva, a legkisebb ütéstől, eleséstől is védve, óvva neveltek, vigyáztak, éppen a kamaszodás időszakában, 14 évesen, látva családja szörnyű tragédiáját, érezve a szörnyű bánásmódot, a durvaságot, az embertelenséget, végigélve anyjának, apjának, nővéreinek kivégzését, megmenekül? Ledobják a katonák a szekérről, és életben marad? Beáll a Vörös Hadseregbe, majd munkatáborba hurcolják, és az itteni éveket is túlélve egy kórház hullaházában dolgozik, megnősül és 75 éves korában elhalálozik? Nem, nem képzelhető el. Időnként felröppennek kósza hírek. Tetszetősek is lehetnek, politikailag menthetnek egy kort, de ha az ember a tények ismeretében mindent újragondol, ködbe foszlanak, semmivé válnak a feltételezések.

Gy. P. A.

latait, a Parlament országcímer rekonstrukcióját valamint Dobó István dobóruszkai sírkövének másolatát.
Nem csak a restaurálás gyakorlati területén alkotott maradandót, hanem az elmélet területén is. Ebben segítette – a restaurátorok között nem túl gyakori – nyelvtudása. Kitűnően beszélt lengyelül és németül. Számos külföldi restaurátorral tartott szakmai és baráti kapcsolatot. Kutatási területén igyekezett nem csak a hazai, hanem a nemzetközi eredményeket is megismerni, majd az ezekből levont következtetések segítségével újat alkotni a restaurálásban. A restaurátorok nem szívesen publikálnak. Szerencsére Géza ebben a tekintetben is kivétel volt, vette a fáradságot eredményeinek, ismereteinek publikálására. Szakirodalmi tevékenységére jellemző 30 publikációja, közte 4 oktatási jegyzet.
Szakirodalmi tevékenységéből kiemelhetjük a legjelentősebbeket: a ma már restaurálás-történeti értékkel is bíró lengyelországi tanulmányútjának közzétételét, a vaskorróziót gátló bevonatokról, az in situ felvételekről, a kiegészítésekről, izoláló bevonatokról, a szabadtéri szobrok védelmének kérdéseiről, a mozaikrestaurálás problémáiról-megoldásairól és számos konkrét műtárgy restaurálásánál alkalmazott eljárásról írt publikációit.
Aktívan részt vett a magyar restaurátorok képzésében. Az óraadás mellett nagy gondot fordított arra, hogy az általa leadott anyag jegyzetformában is a hallgatók kezébe kerüljön. A múzeumi másolatokról, a restaurátori dokumentációról, a kerámiaművesség történetéről és a magyar restaurálás történetéről írt jegyzetei a restaurátor-képzés nélkülözhetetlen kiadványai.
Mint köztudott, minden műtárgy a Földön előbbutóbb a teljes megsemmisülésnek van kitéve. A restaurátor az a személy, aki a műtárgyak életét meg tudja hosszabbítani. Élete során nagyon sok műtárgy életét hosszabbította meg. Szomorúan kell tudomásul vegyük, hogy eljött számára az utolsó restaurálás, amivel ő sem tudott megbirkózni, a saját maga korrózióját ő sem állíthatta meg.
Személyében a magyar tárgyrestaurálás egyik nagy „öregjét", tanítóját és kiváló közösségi emberét, az 1960-as évektől a napjainkig terjedő időszak kiemelkedő, vezető személyiségét vesztette el, aki munkásságával és oktatási tevékenységével beírta a nevét a magyar restaurálás történetébe. Munkatársai és a restaurátorok széles tábora szerette, tisztelte. Mindig vidám, viccelődő alakját a fényképek és videoszalagok mellett emlékezetünkben megőrizzük.
Hiányozni fogsz rendezvényeinken, konferenciáinkon, kirándulásainkon ahol színes egyéniségeddel mindig ezek egyik középpontja voltál. Nyugodj békében!

Morgós András

Szőke Ágnes restaurátor 1995. december 28-án, életének 48. évében elhunyt.

Móra Ferenc Múzeum, Szeged

DÍJAK, KITÜNTETÉSEK

Kitüntetések a magyar kultúra napja alkalmából – a múzeumi szakma kitüntettjei:

Magyar Köztársasági Érdemrend Középkeresztje: Szilágyi János György művészettörténész.

Magyar Köztársasági Érdemrend Tisztikeresztje: Bodó Sándor Attila múzeumi főigazgató.

Magyar Köztársasági Érdemrend Kiskeresztje: Kovács Gy. István múzeumigazgató, Mezei Ottó művészettörténész.

Magyar Köztársasági Arany Érdemkereszt: Molnár József osztályvezető, Szentkirályi Miklós osztályvezető.

Magyar Köztársasági Ezüst Érdemkereszt: Béres Erzsébet Anna festő-restaurátor, Lente István festő-restaurátor.

Pro Renovanda Cultura Hungariae: Füzes Endre múzeumigazgató.

NYITVATARTÁSI REND – ADATVÁLTOZÁS

A gyomaendrődi Kner Nyomdaipari Múzeum telefonszáma 1996. jan. 1-jétől megváltozott: 66-386-172 vagy 66-386-031.

A szolnoki Damjanich János Múzeumban a kiállítás szünetel az épületben folyó felújítási munkák miatt.

A herendi Porcelánmúzeum állandó kiállítása 1996. február 28-ig zárva tart. A nyitás időpontja: március 1. Nyitvatartás márciusban 10–15 óráig, április 1-jétől 8.30–16 óráig.

Az Országos Műemlékvédő Hivatal kiállítási programjának változásai:
Mórócz László festőművész kiállítása az aulában. 1996. jan. 17–febr. 14.
Hegyi Ibolya gobelinkiállítása a pincegalériában. 1996. jan. 15–febr. 10. Nyitva: 9–18 óráig.

KÖNYV- ÉS FOLYÓIRATSZEMLE

Összeállította: Sárközy Gabriella

Complex of Upper Paleolithic sites near Moravany, Western Slovakia (A felső-paleolitikum lelőhelyegyüttese Dél-Szlovákiában, Moravany körzetében) Vol. I. Moravany-Zakovska (excavations 1991–92)
Krakow 1995

A Moravany-i lelőhelykomplexumok közül megjelent első kötet egy felső paleolit vadásztelep feldolgozása. A Váh (Vág) bal partján, a folyó pleisztocén teraszán közel 50 lelőhelyet találtak. A kötet

Múzeumi Mérlegelő
XVII 1996/2.

lalta azokat, mert tudta, hogy ezzel segítséget nyújthat kollégái tudományos előrehaladásához. Rendszeresen vett részt, s tartott előadást itthon és külföldön – főként a nemzetközi limeskongresszusokon – és mindig örömmel kalauzolta – főként a duna-kanyari limeserődökben – az idelátogató külföldi kollégákat.
Ez volt az ő világa. A duna-kanyari római kiserődök, őrtornyok és hídfőállások nemcsak feltárója, publikálója, hanem elszánt védelmezője is volt: a 80-as évek végén, amikor a szűklátókörű, megalomániás, a természeti és az épített környezetet egyaránt elnyeléssel fenyegető Dunasaurus fenyegetésével szemben demonstrációkon és a tv nyilvánossága előtt lépett fel. Többek között az ő helytállásának is köszönhető, hogy ezek a limeslétesítmények ma is a helyükön állnak.
Emlékét hálával és kegyelettel őrizzük.

Gabler Dénes

Dr. Mithay Sándor
(1917–1995)

Régész, a győri majd a pápai múzeum igazgatója, életének 79. évében, 1996. december 24-én, elhunyt.
Sokan csak Sanyi bácsiként szerették és tisztelték, időnként mégis nagyon egyedül volt. Irigylésre méltó munkabírással tevékenykedett a háború alatt és után, egészen 1956-ig Győrben és környékén, s nemcsak az őskori kutatásokkal foglalkozott. Az 1956 és 1963 közötti mellőzés sem törte meg, sőt a semmiből múzeumot hozott létre Pápán. Mellesleg a Veszprém megyei régészeti topográfiai munkálatokban is oroszlánrészt vállalt.
1980-ban nyugdíjazták, de 1987-ig még Pápán tevékenykedett. Neki, mintaszerű emberi és szakmai viszonyulásának köszönhetem, hogy hamarosan otthon voltam Pápán és a gyűjtőterületen.
Egy 1992. évi autóbaleset volt az, aminek én halálát betudom, hiszen addig is rendszeresen járt Győrből a múzeumba. Vele együtt szerettük volna ünnepelni 80. életévét, de most már csak emlékezhetünk rá az augusztusi, pápai bronzkort tárgyaló konferencián.

Ilon Gábor

Báthy Géza
(1934–1995)

1995. december 29-én a Magyar Nemzeti Múzeum Restaurátor Osztályának nyugalmazott vezetője, főrestaurátor 61. életévében eltávozott sorainkból. A hírt megdöbbenéssel vettük tudomásul. Senki sem számított rá, hogy kollégánkat ilyen hirtelen és váratlanul elveszítjük. Távozása annál is fájdalmasabb volt, mivel még a karácsony előtti hangulatban együtt ülve beszélgettünk a jövőről, többek között arról is, hogy hogyan fogja felhasználni saját speciális szakmai tudását Kapisztrán Szt. János kelyhéről készített másolat elkészítésekor, taglalta nekünk a tárgy adta problémákat, a szakmai nehézségeket és ezek megoldását. Sajnos nem adatott meg számára, hogy ezt a személyére szabott, igényes, elismerést megérdemlő munkáját befejezze.
Báthy Géza 1934. október 10-én született Budapesten, nemes Báthy Ödön magyar királyi honvédszázados és Fullajtár Sára gyermekeként.
Tanulmányait 1953–56 között a Budapesti, majd a Szegedi Pedagógiai Főiskolán végezte, itt rajz, biológia tanári kitüntetéses oklevelet szerzett. 1964–66 között elvégezte a Szegedi tanárképző Főiskola kémia szakát is, ahol általános iskolai kémia tanárrá nyilvánították. 1970-ben a debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetemen kémia tanári diplomát szerzett.
Első munkahelye a berceli általános iskola volt, ahol tanárként tornát is oktatott. Az 1956-os események során egy családi látogatásra menve az utcán golyótalálat érte a lábát. A súlyos, nehezen gyógyuló sérülés miatt sokáig kórházban kezelték. A sérülés következményeként térdét soha többé nem tudta behajlítani. Ez okozta jellegzetes járását, amiről már messziről fel lehetett ismerni.
1957-ben került a Magyar Nemzeti Múzeumba, ahol haláláig dolgozott. Csupán egy évet töltött (1964–65) más munkahelyen. Ez a Központi Múzeológia Technológiai Csoport volt (KMTCs). Így összesen a Magyar Nemzeti Múzeumnál 37 évig, majdnem négy évtizeden keresztül dolgozott. A múzeumtól 1995-ben került nyugállományba, de a múzeum nyugdíjasként is igényt tartott a munkájára, tovább alkalmazta. A Magyar Nemzeti Múzeum Restaurátor Osztályát 1983–1994 között 11 éven keresztül vezette.
A restaurálási ismeretek elsajátításában a Nemzeti Múzeumban Baky Győző, Szarvas László és Ughy Dezső volt a segítségére. A galvanoplasztika fortélyait Szvetnik Joachimtól, az Iparművészeti Múzeum restaurátorától tanulta el.
1963-ban végezte el a restaurátori alaptanfolyamot. 1964–65-ben az akkori idők másik- kiemelkedő tárgyrestaurátor-centrumában dolgozott, ahol restaurátori tudását Némethy Endre, Schlager Károlyné, Takács Vilmos, Szalay Zoltán és Szabó Zoltán segítségével tökéletesítette. Ebben az időben féléves lengyelországi tanulmányúton vett részt. Az itt látottak mély benyomást gyakoroltak rá, a tapasztalatait megpróbálta átadni illetve alkalmazni a magyar restaurálásban.
Barátunk és kollegánk az elmúlt majdnem négy évtizedes restaurátori munkássága alatt sok kiemelkedő restaurálást végzett vagy irányított. Ezek közül csak a legjelentősebbeket kiemelve meg kell említenünk : a sárospataki bokályos terem csempéit (1975), a pécsi római kori ásatások üvegtárgyait (1965–75), a törteli hun üstöt (1976), a szabadbattyáni római ólomüstöt (1978), a herpályi neolitikus kemence rekonstrukcióját (1982–84), a nagyharsányi római mozaikot (1984) vagy a kijevi „magyar" kardot (1990).
Saját maga és az általa vezetett team több jelentős kőmásolatot készített el pl. a Szt. István szarkofág alsó részét, a tihanyi II. Endre keresztet, a Flórián téri kiállítás kőmásolatait, a Korona szálló kőmáso-

SZEMÉLYI HÍREK

Új akadémikusok

A Magyar Tudományos Akadémia decemberi közgyűlésén levelező tagjává választotta: Engel Pál, Szakály Ferenc történészeket, Szabó Miklós régészt, Hajnóczy Gyula építészettörténészt, Szabadváry Ferencet, az Országos Műszaki Múzeum címzetes főigazgatóját, Tusnády Gábor matematikust (aki Mócsy András névkutatásának entrópia vizsgálatát végezte), Verő József geofizikust.

* * *

1996. január 1-től dr. Bodó Sándor kandidátus, az MKM Budapesti Történeti Múzeum új főigazgatója.

1995. december 31-jétől dr. Szabó Ferenc, a Békés Megyei Múzeumi Szervezet igazgatója nyugdíjba vonult. A Munkácsy Mihály Múzeum könyvtárosa 1995. szeptember 1-jétől Kvasz Mátyásné. 1995 szeptemberétől a képzőművészeti osztály művészettörténésze Kovács Klára. 1996 január 1-től a Megyei Múzeumi Szervezet vezetését megbízott múzeumigazgatóként dr. Grin Igor, volt múzeumigazgató-helyettes látja el.

Józsáné Homola Krisztina a Herman Ottó Múzeum rajzolója eredménnyel pályázott a Magyar Alkotóművészek Országos Egyesülete tagjainak sorába. Pályamunkáinak elbírálása után 1995. dec. 1-től képzőművészeti alaptag lett.

Dr. Sebestyén Kálmán a Postamúzeum muzeológus munkatársa a Kolozs-kalotai (kalotaszegi) Református Egyházmegye iskolatörténeti adattára című munkájával 1995. szeptember 23-án kandidátusi fokozatot nyert el.

Dr. Vámos Éva főigazgatót a Magyar Tudományos Akadémia Doktori Tanácsa A *„Német–magyar kapcsolatok a kémia, az élelmiszer-kémia és a vegyipar területén 1867–1914"* című munkája alapján a Történelemtudomány Kandidátusává nyilvánította

IN MEMORIAM

Soproni Sándor
(1926–1995)

Elvesztettük Soproni Sándort, a kiemelkedő teljesítményt nyújtó sokoldalú tudóst, a szentendrei múzeum alapító igazgatóját, a Magyar Nemzeti Múzeum egykori főmunkatársát, tanszékünk címzetes egyetemi tanárát, a tudományok doktorát, a Német Régészeti Intézet és az Osztrák Régészeti Intézet tagját, a Magyar Régészeti és Művészettörténeti Társulat alelnökét, korábbi főtitkárát, de legfőképpen kedves kollégánkat, tanárunkat, barátunkat.
Közös egyetemi szobánkban az elárvult könyvek, megválaszolatlan levelek, oktatásra szánt szemléltető anyagok, diapozitívek figyelmeztetnek nap nap után nehezen elviselhető hiányára. Hatalmas forrásismeretű, remek gyakorlati érzékű, jó megfigyelőképességű tudós hagyott itt bennünket, aki után szinte alig maradt feldolgozatlan ásatás, mivel többségüket időben publikálta, méghozzá színvonalasan, más leletanyagok közlésének jogát pedig – példamutató önzetlenségről téve tanulságot – fiatalabb munkatársaknak adta át. Pályájának három fontos állomása volt, a szentendrei múzeum, a Nemzeti Múzeum, és az Eötvös Lóránd Tudományegyetem Régészeti Tanszéke. Kétszer ment nyugdíjba, de munkáját sosem hagyta abba, a kórházat rövid időre elhagyva még 1995 őszén is újabb feldolgozás terve foglalkoztatta.
Mindig vidámnak, felszabadultnak láttuk, derűjéből erőt adott környezetének is, csak később jöttünk rá, hogy a jókedv sok esetben csak védőpajzs volt, amely érzékeny belső világát takarta – sérülékennyé a háború, a hadifogság és az azt követő megaláztatások tették. Soproni Sándor nem katedráról tanított, nemcsak annak szükségképpen távolságtartó légköre volt idegen közvetlen természete számára, hanem félt a bezárkózástól, a régészettudomány eleven lüktetésétől való elszakadástól is. Ezért szervezett tanulmányutakat, vitte ásatásokra hallgatóit – széleskörű tapasztalatokat téve lehetővé számukra. Ezek a szakmai kirándulások sokukban egész életre szóló élményt és későbbi szakterületükön alapvető tanulságokat jelentettek. Rövid idő alatt (1987–1992) több limeskutatót, vallástörténészt, epigráfust indított utnak. Tudását szinte az utolsó percig szívesen adta át, még ebben a szemeszterben is meghirdetett egy epigráfiai speciálkollégiumot. Tudományos munkásságának legkiemelkedőbb teljesítményét a Brigetio és Aquincum közötti limesszakasz kutatása jelentette.
Terepkutatásainak és szorgalmas adatgyűjtésének eredményeit Barkóczi Lászlóval közösen 1968-ban a Tabula Imperii Romani kötetében adta közre. Máig is alapvető munkája a „Der spatrömische Limes zwischen Esztergom und Szentendre", amely 1978-ban jelent meg az Akadémiai Kiadónál. A Beck Verlag adta ki a Münchner Beitrage zur Vor- und Frühgeschichte sorozatban a „Die letzten Jahrzehnte des pannonischen Limes" c. könyvét, 10 évvel ezelőtt. Közölt több éremleletet és számos római feliratot, társszerzője volt a Brigetio és a dunakanyari limesszakasz feliratait közreadó „Die römischen Insehriften Ungarns" 3. kötetének. A RIU sorozatban szerette volna közreadni a milliariumokat, erre azonban már nem kerülhetett sor. Életműve így is mérföldkő, amelyben a muzeológus, a tudós kutató és az egyetemi tanár munkássága ötvöződött. Élete újrakezdések sorozata volt, szinte mindig a startvonalról indult.
Terepmunkáit több mint másfél évtizeddel ezelőtt súlyos műtét miatt kellett abbahagynia – ekkor még visszafordult Hádész kapujából – konzultánsként azonban később is szívesen adott tanácsot. Számos kandidátusi, doktori disszertáció opponense volt – az ezekkel járó nehéz, sokszor kényes feladatokat nem tekintette nyűgnek, szívesen vál-

3. Fotós hagyatékok teljes körű feldolgozása.
4. A történeti fotótechnikák digitalizálási lehetőségeinek kutatása, a digitalizálás technikai és műtárgyvédelmi feltételrendszerének kidolgozása.
5. A fény és Az Amatőr című fotográfiai szakfolyóiratok teljes repertóiumának elkészítése.
6. A Magyar Fotográfiai Múzeum éremgyűjteményének agnoszkálása, katalogizálása.

Jelentkezni lehet a Magyar Fotográfiai Múzeum címén: 6000 Kecskenét, Katona József tér 12. Tel./fax: 76/ 483-221
Beadási határidő folyamatos.
Forrás: Sansz 1995. dec.

A **„Jászságért Alapítvány" kuratóriuma** pályázatot hirdet, melynek célja a jászok és a Jászság történeti, néprajzi, kulturális, oktatási és közművelődési értékeit gyarapítók támogatása. Pályázhatnak azok a magánszemélyek és jogi személyek, akik és amelyek a fenti célokat szolgáló törekvéseikhez, kezdeményezéseikhez anyagi támogatást várnak.

A pályázatnak tartalmaznia kell:
- annak a konkrét kezdeményezésnek, célnak, törekvésnek a rövid tartalmi leírását, melyhez a pályázó az anyagi támogatást kéri;
- a fenti cél megvalósításának teljes költségigényét, ideértve a már rendelkezésre álló anyagi fedezetet, továbbá a kért támogatás felhasználásának részletes tervezetét;
- pályázó pontos nevét, címét, telefonszámát, továbbá azt a bankszámlaszámot (a pénzintézet megnevezésével, a számlatulajdonos nevének feltüntetésével) ahová a megítélt összeget kéri
- két ajánló véleményét a pályázatról.

A pályázat benyújtási határideje: 1996. febr. 29.
A pályázatokat az alábbi címre kérjük eljuttatni:
A Jászságért Alapítvány kuratóriuma 1537 BP 114. Pf. 367.
Egyidejűleg A Jászságért Alapítvány kuratóriuma közzéteszi az általa alapított Jászságért Díj ötödik alkalommal történő kiírását. E díjat az a személy nyerheti el életműve elismeréseként, aki a Jászság művelődési és oktatási életében kiemelkedő alkotómunkát végzett. A díj összege 100 000 Ft. A díjazandó személyére részletes indoklással javaslatot kér és vár a kuratórium magánszemélyektől és jogi személyektől egyaránt.
A javaslatok benyújtásának határideje: 1996. febr. 29.

NEMZETKÖZI KAPCSOLATOK

TANULMÁNYÚT

Balogh Jánosné dr. Horváth Terézia, a Néprajzi Múzeum Textilgyűjteményének muzeológusa és Nyilvántartási Osztályának vezetője 1995. november 5. és 10. között a nagyváradi múzeum (Muzeul Tardi Crisuriler) vendégeként megtekintette az ottani állandó néprajzi és a speciális kutatásaiba vágó időszaki kiállítást Északnyugat-Románia szertartási (paraszti esküvői) ékszereiről, tanulmányozta a múzeum néprajzi gyűjteményének raktározását és nyilvántartását, megismerkedett a város történeti és építészeti emlékeivel, a római katolikus székesegyház barokk kincstárával és képtárával.

Magyar Természettudományi Múzeum

Rácz István 1995. szeptember 22. és november 11. között a *„Reliktum Coniferae termőhelyek kutatása Délnyugat-Európában"* c. OTKA pályázatuk támogatásával Nyugat-Európai gyűjtőúton vett részt. Az út legfontosabb eredményei: 10 reliktum fenyő taxon alapos dokumentálását végezték el 4 országban. 2500 herbáriumi mintát hoztak haza, valamint közel 2000 fotót készítettek a dendrológiai atlasz számára.
Medzihradszky Zsófia részt vett október 7–12. között La Londe les Mauresben (Franciaország) megrendezett *„The ecological setting of Europe: from the past to the future"* c. konferencián, ahol előadást tartott.
Lökös László az MTM Állattárának néhány kollégájával közösen szervezett expedíción vett részt 1995. október 8. és november 1. között Nepálban. Az út az MBT és az MTA ÖBKI anyagi támogatásával jött létre. Az expedíció során gyűjtöttek a Kathmandutól É-i irányban található Himalaya vonulatban, a Chitwan National Parkban, majd látogatást tettek a Godawari Botanikus Kertben ill. az Erdészeti Minisztériumhoz tartozó Nemzeti Herbáriumban. A gyűjtőexpedíció során Lökös László a Himalayaban fakéregről, ill. sziklákról 145 kapszula zuzmót, a Chitwan Nemzeti Park jellegzetes mocsárerdejében pedig 10 kapszula fakérgi és falevélen élő zuzmót gyűjtött.
Bajzáth Judit és Medzihradszky Zsófia az MTA támogatásával tanulmányúton voltak Lengyelországban 1995. november 13–18. között.

Matskási István

EGYÜTTMŰKÖDÉS

Batári Ferenc, az Iparművészeti Múzeum Bútorosztályának vezetője a kuvaiti Kulturális Minisztérium meghívására a kuvaiti Iszlám Művészeti Múzeumban előadást tartott *„Ötszáz év oszmán–török szőnyegei – egy híres szőnyeggyűjtemény Magyarországon"* címmel.

A Hopp Ferenc Kelet-Ázsiai Művészeti Múzeum muzeológusai, Fajcsák Györgyi sinológus és Renner Zsuzsanna indológus a Getty Foundation ösztöndíjával két hónapos tanulmányútra utazott Délkelet-Ázsia öt országába, Thaiföldre, Burmába, Laoszba, Kambodzsába és Vietnamba.

rában 22.45 Egy utolsó mohikán 15.50 Tudományos show

Halálozás

Fájdalommal megtört szívvel tudatjuk, hogy

DR. STANGL JÓZSEF

ny. nőgyógyász, kórházigazgató életének 81. évében 1995. november 28-án türelemmel viselt rövid szenvedés után elhunyt. Drága halottunkat 1995. december 7-én 11.30 órakor a szentendrei Új köztemetőben a római kat. vallás szerint helyezzük örök nyugalomra. A gyászoló család.

Mély fájdalommal tudatjuk, hogy

SERES ISTVÁNNÉ
született
ALTORJAY ÁGNES

életének 69. évében elhunyt. Gyászolják: férje, lánya, fia, unokái és legjobb barátnője.

Mély fájdalommal tudatjuk, hogy

DR. SOPRONI SÁNDOR

rómaikoros régész, a Szentendrei Múzeum alapító igazgatója, a Magyar Nemzeti Múzeum tudományos főmunkatársa, a Magyar Régészeti és Művészettörténeti Társulat alelnöke, a szegedi József Attila Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karának, a budapesti Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karának címzetes egyetemi tanára, a Láthatatlan Kollégium tutora 1995. november 20-án, élete 69. évében meghalt. Temetése 1995. december 7-én 10 órakor a Farkasréti temetőben. A Magyar Nemzeti Múzeum saját halottjának tekinti. Gyászolják: szerető felesége, gyermekei, unokája, testvérei, rokonai, a Magyar Nemzeti Múzeum munkatársai, pályatársai, barátai és tanítványai.

Köszönetnyilvánítás

Köszönetet mondunk mindazoknak, akik

BATANCS ENDRE

elhunyta alkalmával részvétüket fejezték ki. A gyászoló család.

Magyar Nemzet 1995. dec. 2

SOPRONI Sándor

páholy

maguk között maradnak. Meglehet persze, az előzetes kompromisszum sikeredett túlságosan ingatagra, esetleg elunták a küldöttek, hogy a nagyérdemű – miképpen a korábbi közgyűléseket követően – az olykor vásári komédiába torkolló történések tudósításain mulasson.

Némi derű pedig ráférne a sportág eltántoríthatatlan híveire, ha már jeles eredmények nemigen örvendeztetik meg a magyar szurkolókat. A hosszú böjtöt lezáró *Izland* elleni diadalnak idén például már bizonyosan nem lesz folytatása, mert pénteken kiderült: fölösleges volt *Mészöly* Kálmán és *Dunai* Antal látványos kötélhúzása, az A válogatott eredetileg északi és közép-amerikainak szánt, később közép-amerikaivá kurtított portyája kútba esett. A *FIFA* hivatalos rangsora önmagában is megfellebbezhetetlenül tükrözi a nemzetközi erőviszonyokat (Izland, *Izrael*, *Finnország* és *Litvánia* is elénk került a december 12-én esedékes vébésorsolást megelőző kiemelések során), ám a honi futball maradék külhoni presztízsének *szétporladásáról* e túra szervezésének körülményeinél kifejezőbb bizonyíték aligha szükségeltetik. Mert előfordulhat-e bármely „első kalapba" került ország válogatottjával, hogy vezetőiből állítólagos *mexikói* organizátorok nyilvánosan bolondot csináljanak, miképpen történt ez az MLSZ elöljáróival – a kapitány keretet hirdetett, játékosok utaztatásán veszekedett, vébécsapat-összecsiszolásról álmodozott –, ráadásul azok után, hogy a legutóbbi mexikói kiruccanás során a vendéglátók által foglalt egyik szállodában egész egyszerűen *meglopták* Benkő László elnököt.

Ez idő alatt pedig Kiss László – egyelőre kétezer példányban kinyomtatott – szakanyaggal bombázza a futballtársadalmat, s konokul próbálja igazolni, hogy a *verbális* futball helyett illene végre a *szakmára* összpontosítani. S közben csodálkozik, hogy néhány edző számára mifelénk még az amúgy üres kispadok is foglaltak...

S. Tóth János

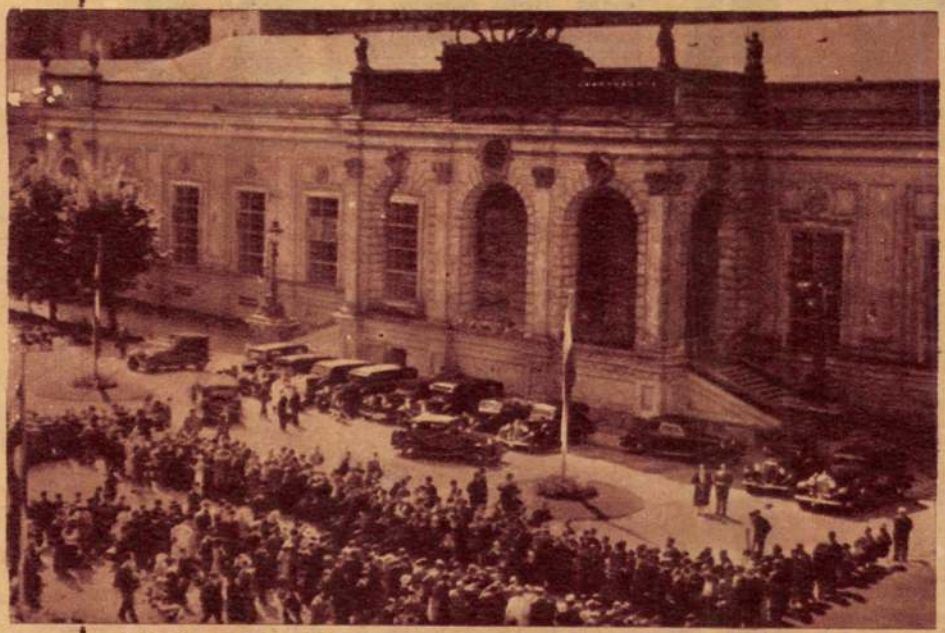

Részlet a bécsi Messepalast-ból. Itt fog megnyílni március 13-án az igen nagysikerünek igérkező bécsi tavaszi vásár

Sun Ya Csen, a nagy kínai államférfi szo rát kínai rablócsapatok ledöntötték. Arr vonuló japán katonák zászlóval takarták a lerombolt müemléket

Mrs. Tussands világhirü londoni panoptikumából kivitték Eden volt angol külügyminiszter viaszmását. Merő véletlen, hogy a fényképész a kiszállitásnak azt a pillanatát örökitette meg, amikor Edent Mussolini és Hitler előtt elviszik

Wagner Richard születésének 125-ik évfordulójára (V. 22-én) fehér márványból faragott emlékművet állitanak haza

MAGYARSÁG

Melléklet a Magyarság 1938 március 6-iki számához (45.)

MŰEMLÉKEINKBŐL

„Pihenő kereszt" Sopron határában, a XIII.-ik század elejéről, melyet régi feljegyzések szerint a római kormányzó parancsára kivégeztetett Szent Quirineus emlékére állítottak, aki szenvedésekkel teli útjában itt megpihent. A pihenő helyet még Scarbantia áhítatos hívei jelölték meg

Eitner Margit felvétele

DR. CSATKAI JENŐ: AZ ERGER-BERGER BÖLCSŐJE

Gárdonyinak van egy novellája, mely ezt a címet viseli: „Ne ász a temetőben". Bizony, jó tanács, furcsa dolgok sülnek ki egy és másról, ha elmult évtizedek ránehezedő rétegei alól eredeti állapotában kaparjuk elő.

Itt van példának az Erger-Berger ma különösen kedvelt szólama. Egészen más a talaj, amelyből feltört s más a levegő, amelyben megterebélyesedett. Ki hinné róla, hogy a szó szoros értelmében véve „uraságoktól levetett" csufolódás?

Megszületett pedig olyan időben, mikor még a zsidóknak csak keresztneve volt. A német vezetéknév felvételére őket tudvalevőleg csak II. József szorította s e gyarapodás fejében a szakálviseletet kivánta megtiltani. És ime már anyjának, Mária Teréziának uralkodása alatt terjesztették kéziratban a következő gúnyverset:

Oh tubákos
Rátabócos,
Elül mázos,
Hátul copfos,
Pörösnyíró
Országbíró!
Igazmaró,
Gaztakaró,
Koncotlopó
És vérszopó
Gonosz pogány
Vad sinkorán
Kereszttartó
Boros hordó.

Püspök, apát,
Pap és barát,
Német ruhás
Magyar mágnás!
Csak kártyázó,
Mulatozó
Nagyebédes
Rongyos nemes
Erger-Berger,
Német Burger
Ezek tehág (!!)
Magyarország
Zászlósai,
Státusai.

Ime tehát nem a névtelen, rongyos házaló zsidók ellen indult először a gúny fegyvereképen az Erger-Berger, hanem igenis szólt azoknak a mágnásoknak, akik idegen nevüket s idegen érzésüket megtartották az új hazában is, meg azoknak a magyar nemeseknek, akik magyar név külső máza alatt olyan igazi németek lettek, akár az Erger-Berger végződésű új hazafiak. Aigner Lajos, aki véletlenül a tiszaeszlári pör tárgyalásának évében tette közzé a „Figyelő"-ben ezt az ékes versezetet, úgy vélekedik, hogy ennek éle Niczky Kristóf gróf ellen irányul.

A hazában teljes népszerűtlenségnek örvendő gróf, aki idén 200 éve született, egyike volt a bécsi németesítő politika legfőbb támaszainak. Kitüntetés, királyi kegy csak nehezen tudta feledtetni azt a sok keserű percet, amelyet honfitársai szereztek neki gúnyos versezeteikkel.

Soproni palotájának falán, amelyet képünk ábrázol, bizony nem egyszer éktelenkedett valami ráragasztott pasquill s valószinűleg itt kelt életre az Erger-Berger is. Pedig Niczky Kristóf nagy jóakarója volt Sopronnak. Mint tanügyi diktátor, rávette a tanácsot, hogy a háza mellett levő fegyvertárból iskolát létesitsenek. Rajztanárt is ajánlott nekik s elrendelte, hogy a műiparosok, mint p. o. kőfaragók, asztalosok inasaikat oda küldjék.

De a soproniak pillantása úgy szemszögletből mégis haragot villámlott a remekművű palota felé. Niczky Kristóf filoszemita volt, Sopron antiszemita, ahol a mohácsi vész óta nem volt szabad zsidónak letelepedni. Már most II. József liberális korszaka hajnalodott s a zsidóknak tett engedmények ilyen haragos hangokat csaltak ki Ányos Pál lantjából:

„Volna csak zsidó király a környékbe,
Akivel hasznodért lépnél szövetségbe,
E füstös nemzet is tudom nemsokára,
Engedelmet nyerne vallása számára.
Be gyönyörű volna látni sakterjokat,
Egyből bárót csinál, másokból grófokat."

És hát Niczky teljesen II. József elveit osztotta, ki már anyja életében nagy befolyást gyakorolt az ügyek menetére. S persze, hogy nem szerették Sopronban. Ha már akkor az Erger-Bergert vágták a fejéhez, ma legalább is zsidóbérenc lenne a neve.

Kazinczy a „Pályám emlékezete" cimű műben részletesen beszél Niczkynél tett látogatásáról. A tanügyi diktátor csöppet sem volt félelmetes külsejű: „A kertiház ajtaja előtt ült prémetlen, térdig érő mentében, dolmánnyal, kalap nélkül és pipázott. Haja felverve fodorítója által, arca verhenyegen-szög, tekintete komor, hangja dörmögő, dolmánya s a commandeuri kereszt pántlikája elpiszkolva étellel, tobákkal."

„. . . zsidó iskoláimról szóla velem s tudni akará, ha azoknak tanitóival megelégedve lehetek-e? Akarnám, hogy sok keresztény iskoláimban volnának olyanok, mint a Szántaiban (Abaujban), mondám; az ismerte Mendelssohnt s többnek született, mint csak zsidó gyermekek tanítójának; túl van az apróságokon, de szereti felekezetét. *„A zsidó is ember", mondá Niczky.* „Bár polgár s munkás polgár is volna", felelém."

Kazinczy ekkor még egy keveset elfogult volt a zsidókkal szemben, később egyike lett a legliberálisabb érzésűeknek ez országban.

Igy élte végén visszatekintve a Niczkyvel folytatott beszélgetésre, méltán szűri ekkép le a tanulságot: „Nagy baj az emberre, bár nagy szerencse az ügyre, ha aki kormányon ül, messzére megelőzi körét . . . Midőn Niczky meghala, közönséges vala az öröm az országban; de közönséges itélet épen úgy csalódhatik, mint az egyeseké".

A közhangulatra jellemző, hogy még a papíró Dugonics András sem tud mást, mint szégyenkövet a sírjára helyezni, mikor „Etelkájá"-ban az intrikust a meghalt tanügyi diktátor képére formálta. Naplójában maga tesz erről tanulságot, mikor naiv szimbolikáját utólag igyekszik megmagyarázni: az ősmagyart ugyanis karóba vonatja, míg Niczkyt egy roszszul alkalmazott klistélyezés pusztította el.

Hogy a Niczky koszorújába tövisnek szánt versezet szerzője kicsoda, nem tudni. Első ismertetője, akinek tudós szobája mellett hatás nélkül rohant el az utca dala s igy nem tett rá korszerű megjegyzéseket a tiszaeszlári pörrel kapcsolatban, azt hiszi, hogy Fráter Pál, gránátos tiszt a költője.

De ez nem lényeges; mindenesetre bizonyos, hogy eredetileg nem a névtelen zsidók tiszteletére harsant fel. Hanem ahogy a pasquill szerzője az utolsó sorokban tehágnak irta a tehátot, ugyanilyen költői szabadsággal gyúrták át ihletett lelkek az egész verset, amely Pandora szelencéjeként immár másfélszázada ontja a gyalázkodást.

Bencijon Zuckermann: Önarckép.

MORDECHAJ AVI SHAUL: BENCIJON ZUCKERMANN

A Mult és Jövő e számának első íve, amelyen Avigdor Hameirinek, a nagy héber költőnek Ben-Cijon Zuckermannról szóló levelét közöljük, már nyomtatás alatt volt, amikor megérkezett Mordechaj Avi Shaulnak, a „Doar Hajom" jeruzsálemi héber napilap kiváló munkatársának ugyancsak Zuckermannról szóló cikke, ugyancsak a jeruzsálemi kiállításból vett reprodukciókkal. Úgy véljük, a Mult és Jövő olvasóit e két egymást kiegészítő közleményből egy igen érdekes és értékes zsidó művészi egyéniséggel ismerkednek meg.

Mint annyi más nagy művésze a zsidó népnek, Zuckermann is a jesivából indult el a művészetnek fájdalomteljes és álmokkal átszőtt útjára A „littaui Jeruzsálem", Vilna, volt első állomása, a litván gettó regényes-tragikus zsidói voltak első művészszerelmei.

Vilna—Berlin— Páris— Vilna— Moszkva— Szentpétervár—Vilna.

— Jeruzsálem . . .

Talán semmi sem mutatja jobban egy művész pályájának fejlődését, mint vándorló utjának állomásai. A nyugtalan művészlélek újból meg újból felépíti légvárait, álompalotáit s megkeresi — a hozzájuk méltó miliőt.

Háromszor találjuk Zuckermannt Vilnában, ahova a gettóemlékek borongó, lázas, sejtelmes élete vonzza, a gettó dalai és vágyai, a talmudtanulók misztikus magukbavonulása és a templomok ősi melódiái Itt alkotja legszebb képeit. Itt önti belé a gettóban nemzett ecsetének egész misztikumát a szive alkotásaiba. Itt csinálja finom grafikáit, melyek még galutban sóhajtoznak, de már egy új világ vágyait hordják magukban.

Az összes állomásain ott találjuk a művészek kisérő hadait: sikerek és fájdalmak, álmok és gondok, álmatlan éjszakák és hosszú vivódások hadát. De getto-Vilna adott neki legtöbbet. A zsidószégyen, a zsidófájdalom, a zsidónyomorúság, a zsidómisztikum, a zsidótradició.

S éppen ezek szülték Palesztina vágyait. Uj élet; új, szabad látókör; új álmok: tavasz, egy nép feltámadása, az ő népének nekirohanása, a zsidó akaratnak munkabimbóba-szökkenése.

Itt megtalálta Páris vágyait, Vilna álmait és Jeruzsálem szentségét.

A művész neoklasszikusnak mondja az irányát — én klasszikusnak mondanám, ha nem zárt iskolát jelentene ez a szó, hanem mélyebb átérzést és áhitatos emberszeretetet.

Zuckermann oly szerényen foglalja össze a művészlélek jajját, mint egy vilnai gettógyermek és oly büszkén hirdeti az ősi ország klasszicizmusát, mint egy tiszta, bátorlelkű próféta.

Mily banális jellemzés, mert elkoptatták! Mily sajnálatraméltó, aki csak nehezen irhat igy egy művészről, mert már sokakra alkalmazták e jelzőket — talán méltatlanul is.

Zuckermann egyesíti Jeruzsálem árkádjainak misztikumát, a Tiberiás tavának és a csudás Galileának misztikumával. De ha formáiban még ott látjuk a „vilnai Schulhof" motivumait, úgy felfogásban, szinekben és perspektivában egészen — „asszimilálódott" — Erec Jiszrael avatott művésze lett.

„Aki szineket, perspektivát és harmóniát akar megismerni a festészetben, az jöjjön tanulni Erec Jiszraélbe" — mondta nekem egy zsidó festő. Jól mondta. Mi, közönség, munkások, halucok, írók is ezt találjuk. De a harmónia itt harcot is jelent. Egy új világért való vivódást. Akaratunk erős és győzedelmes.

Ezt az akaratot látjuk kisugározni Zuckermann igaz és tiszta művészi törekvéseiben.

Örülök, hogy bemutathatom a mi kedves művészünket a magyar zsidó közönségnek, — hacsak ily szerény köntösben is.

KÖVETENDŐ PÉLDA. A zsidó gimnázium III. a) osztályába jár egy kis fiú, aki nemrég lett barmicva. A kis fiú édesanyját korán elvesztette, nagyatyja házában nevelkedik. A nagyatya az unoka barmicvája alkalmából 15,000.000 K-ás ösztöndíjalapítványt tett korán elhunyt leánya emlékének megörökítésére. Az alapítvány összegének kamatát a Zsidó Gimnázium Barátainak Egyesülete pénztárába befizette, a többit további 2 év alatt fizeti be. Az alapítvány kamatait legelőször 1927 juniusában, azután minden évben egy — lehetőleg félárva — nyolcadosztályú tanuló fogja kapni. *A nevezetes az, hogy az alapító egy vagyontalan nyugdíjas állami tisztviselő, aki a felajánlott összeget csak családtagjai és barátai körében kifejtett lelkes propagandája által képes előteremteni.* Az alapító neve *Kovács Károly*, az alapítványé pedig „Gyárfásné Kovács Lilla ösztöndíj". Ha a kisemberek és különösen ha a nagyok követnék ennek a lelkes embernek a példáját, hamar felépülne a zsidó gimnázium.

élnem míg meglátom a Te igazságodat... és keservesen sírt Jochanan. Azon az éjjel és a következő napokban erős lázak kínozták testét és nem volt, aki szenvedését vízzel enyhítse. Felkúszott térdein a hegy tetejére, hogy lássa, vajjon jönnek-e Juda seregei, de a láthatár puszta maradt és lenn a völgyben oltárt emeltek isteneiknek az ammonita férfiak. Visszament pedig Jochanan fekhelyére, mert megsokasodtak szenvedései és érezte élete végét. Szólt pedig az Úrhoz Jochanan:

— Ime, Uram megtöretett. Nem lázadozom, mert jó, amit Te cselekszel. Nem veszett el az én kiáltásom és én része vagyok az örök életnek.

Megcsillapodtak az ő fájdalmai és elaluvék magánosan Sion romjai között. Feljövének másnap az ammonita férfiak, megtalálva az ő holttestét, körülállották azt. Feljőve az ő fejedelmük kérdezte:

— Ki ez a férfiú és kicsodán van az ő vére?

Mondták az ammoniták:

— Ez a judai férfiu, aki ellenünk káromkodott minap, de az ő istenének keze lett rajta, mi tiszták vagyunk az ő vérétől. Parancsolta pedig az ammonita fejedelem: „Ime, ássátok sírt és illően temessétek el, sziklakövet gördítve a sír fölé, nehogy feljőjjön lelke, nyájainkat megháborítani.

Eképpen cselekedtek az ammonita férfiak. Meghalt pedig Jochanan Joel fia és nem látta meg Juda visszatérését szemeivel. Hetven év mulva azonban megjöttek zeneszóval és énekléssel Jákob házának maradékai. Elűzettek a föld bitorlói és ismét felemelkedett az Úr szentélye a hegyen. És megteltek a város terei játszadozó gyermekekkel és aggastyánokkal, akik a Tant magyarázták. De Jochanan teste már rég porrá omlott, sírja jeltelen lett és nevére senkisem emlékezett többé Izraelben.

MINJAN A LENGYEL NEMZETGYŰLÉSEN. A napokban érdekes vendég látogatta meg a Mult és Jövő szerkesztőségét. Bernard *Singer*, a varsói „Heint" című nagy zsidó politikai napilap szerkesztője, aki európai körútra indult, hogy a zsidóság ügyeit tanulmányozza. Meginterjuvolta dr. Patai Józsefet a magyarországi zsidóság helyzetére és belső életére vonatkozólag. De egyben igen érdekes részleteket mesélt el a lengyelországi zsidókról is, különösen a szejmről, a nemzetgyűlésről, melynek 40 zsidó tagja van. A zsidó képviselők között vannak szakállas, pajeszes chászidok, talmudisták, rabbinusok is, akik egészen otthonosan rendezkednek be a parlamentben. Egyik-másik magával hoz egy érdekes széfert, héber könyvet, hogy az unalmasabb viták alatt abba mélyedhessen el. Persze, sapkában ülnek, akár csak a beth-hamidrasban. Ha a vita nagyon elhúzódik, úgy hogy esteledni kezd, a zsidó képviselőkből egy-két minjan kivonul a folyosóra és ott hangosan imádkoznak minchát és maarivot kedusával és borchuval, akár csak a zsinagógában. A többi képviselőtársak már annyira megszokták ezt a jelenetet, hogy fel se tünik.

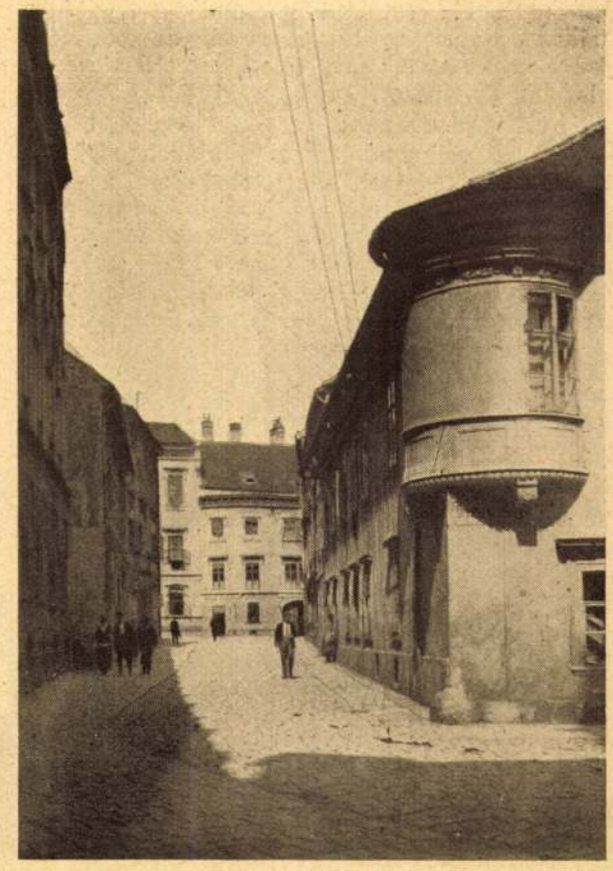

Ahol az „Erger-Berger" nóta született. Niczky Kristóf gróf egykori palotája Sopronban, a hajdani zsidó-utca bejáratánál.

Kósa Lajos: Hulló csillag sorsa

Hulló csillag sorsa a mienk:
Nagyot lobbanunk s meghalunk.
Egy villanás az éjszakába —
Ennyi vagyunk csak.

Szelíd lelkecskék ámuldoznak:
„Égi jelek... nagy csoda lesz!"
Mit sejtik, hogy a ragyogó út
Levisz a sárba.

Cikkázni fennen pillanatra
S örök sötétben múlni el:
Ez minden átkok koronája,
Ördögi átok.

— Két csillagot északról, délről
A nagy Erő összesodort
S együtt hullunk mostan az ürben,
Két őszi csillag.

Mult és Jövő 1925. aug.

— Engem Mizrájimba küld atyám, hogy férjhez adjanak anyám testvérei, de ha vélem jösz, nem tagadnak meg tőled, mert tiszta nemzetségből származol.

Felelte Jochanan:

— Öltözetemmé tettem a zsákot, sáska és vadméz az eledelem, sósvíztől keserű a szám, káromlás az imádságom, hasonlatos vagyok holt ebhez, hogy állanék én dús rokonaid színe előtt; nem úgy mint te mondod, hanem szállj le tevédről, maradj velem, velem egyél kenyeret és fiat szülj nekem, aki utánam hirdeti az Úr igéit.

De mondá a leány:

— Se veled nem maradok, se igéidet nem vallom, hanem kövess te engem. Vajjon kinek hirdeted te az Úr igazát? A sakálok felhagynak-e bűneikkel, avagy a rókák megtérnek? Ki adta Jákobot zsákmányul és Izraelt a pusztítóknak, ha nem az Örökkévaló? Miért lázadozol az Ő szándéka ellen. Mi a te fájdalmad az Ő szemében és a te reményed az Ő színe előtt. Mert vétkeztek atyáink sok nemzedéken keresztül és bűnbe estek őseink ezrei. Vajjon kiengeszteled-e Őt ezért bánatod napjaival?

Felelt pedig Jochanan:

— Ha százszor elvet az Úr színe elől, én tovább kiáltok hozzá népem lelkéért, a romok között lakozom, nehogy tán mondanák a népek: elhagyta Jákob az ő örökét; puszta a föld, mivelhogy nincsen lakója. De te indulj Mizrájim földjére, mert más felesége leszel és másnak szülsz fiakat és lányokat, én azonban nem megyek be asszonyhoz, mind életem napjaiban, de nem fog kiveszni az én nevem az eljövendő napokból.

Channah pedig hullatá könnyeit, mert igen sajnálta őt, mondván:

— Bizony nem vagyok méltó, hogy társad lehessek, de azért nem kevésbé szeretlek téged. Erejével győz az oroszlán és mérges fogaival a kígyó. Sokan féltik a vitéz nyilait és megrettennek a bátrak a király seregeitől. Te erőd a szenvedés és a hited, a te vitézséged mindazonáltal mondom neked, aminthogy egy fűszál nem görbül meg az Úr tudta nélkül, azonkép te is csak az Ő akaratából élsz e földön. Jel vagy te, de nem a végzés végrehajtója. Szolgálsz Uradnak, de nem látod meg jutalmadat. Én megáldalak téged, hogy te is megáldjad lelkemet.

Megáldotta Channah Jochanant és Jochanan megcsókolta az ő ruhája szélét. Útrakeltek tehát a férfiak Mizrájim felé és magukal vitték Channaht, Rebach leányát, az ő atyafiaihoz. Jochanan pedig elkisérte egy napi járóföldre és megmutatta az utat. Hazatérve a romok közé, három napig kiáltott az Úrhoz és nem evett kenyeret; éjjel nem volt nyugvása, mert igen gyötörtetett a szerelemtől. Kiment azonban a negyedik napon a Kidron völgyébe és férfiakat látott, kik ökrökkel és ekékkel a földet mívelték. Megkérdezte tőlük: — Kik vagytok ti?

Felelték ezek:

— Jövevény ammoniták vagyunk.

Szólt Jochanan:

— Nincs gazdája ennek a földnek, hogy az Úr örökébe jöttetek? Nem Juda törzséé ez az idők végéig? Nem ebeknek adta az Örökkévaló az országot.

Bencijon Zuckermann: R. Meir Bal-Nész (Csodatevő Rabbi Meir) sirja Tiberias mellett.

De felelték az ammoniták:

— Puszta a föld és azé, aki megmíveli. A te néped rabságba hurcoltatott, hol vagyon a te istened dicsősége. Vigyázz, hogy ne szólj többet, nehogy felgerjedjenek ellened az erős férfiak és megöljenek a kard élével.

Jochanna pedig gondolta:

— Kardot vonok és meghalok az Ő nevéért, de ismét gondolta, immár nem sokáig késhet az itélet, mert Ő nem tűri, hogy idegenek fertőzzék meg a földet undokságaikkal. De ha meghalok, nem látom meg szemeimmel. Nem szólt tehát semmit és a romok közé tért vissza és kiáltott az Úrhoz: Öröködbe Uram pogányok jöttek, az én életem ereje elfogy bennem, Uram, nem jutalomért szolgáltalak téged, immár gyönyör nélkül puszta marad az életem. De engedj addig

Az uj tanitóképezde Sopronban.

Ha van a két testvér hazában hely, hol jelenleg az életmozgás és mindennemü előhaladási törekvés egész hévvel mutatkozik, akkor Sopron sz. k. városa bizonyosan az. Ez a város, — melly már is olly csinos, mintha tojásból fejtették volna, — folytonos szépülés stadiumán halad; falai közt örzötte drágalátos ereklyeképen a II. András magyar király 1222-ben kelt arany bullájának egyikét, a kiadott hét eredeti példány közől; — a legközelebbi évek óta egy cs. kir. közigazgatási kerületnek székvárosa, mellyben a helytartóság és három törvényszék öszpontosul, az ide szolgáló bécsi távirda és vaspálya pedig ezt, a birodalmi fővárossal egészen közelre hozza. Mind ezek e városban az életmozgást és közlekedést olly nagyszerüen és minden oldaluan ébresztik, ápolják és magasitják, mint ez korábban soha nem tapasztaltatott. De mindezek közepettén zaj nélkül pezsg itt egy szellemi életár, melly mindenek figyelmét és részvétét magára vonja; s ez nyilvánul a dunántuli ágostai evangelikusoknak uj életre költött itteni főgymnázialis iskolája, s különösen a most keletkezőben levő ***népiskola tanitói képezde*** körül.

Sopronnak, ugynevezett Ujteleki (Neustift) kapujától balra, nehány száz lépésnyire a várost környező faltól s nehány ölnyire, az egyházkerület által megvett, és szép kertté alakitott régi eperfáskert előterén, a város határának egyik regényesebb részén áll, ezen délkeletre egy, északnyugotra két emeletü, szilárd anyagból készült és cseréppel fedett csinos épület, mellyet a közönségnek, a nevelés szent templomául mutatunk be, hangosan kiáltó bizonyságul, mit képes Isten segitségével a vallásos érzület és buzgó részvét, jelen időnkben is előállitani. — Mint sok egyéb dologban, ugy a nevelés szent ügyében is, eljutottunk valahára azon meggyőződéshez, hogy azon régen és gyakran megvitatott kérdésre „mi kell a magyarnak?“ nem elég többé hosszas dictiókban felelgetni „nevelés, — hanem ha lépést akarunk tartani a haladó korral és áldozatul nem esni tespedésünknek, a munkához is hozzá kell fognunk, és ***tanitókat képeznünk.*** A nemzetiség tekintetén kivül egyházilag is kiáltó szükséggé vált ez. — Érezte ezt ugyan régóta az egyházkerület, és több mint egynegyed század óta, a soproni főtanoda kebelében ápolt egy szerény tanitóképezdét, de a csekély anyagi erőhöz mérve ugyancsak csekély eredménynyel is. Ez előtt négy évvel merült fel tehát, az egyház kiáltó szükségének magasztosabb érzetéből, nehány lelkesebb férfiuban azon ohajtás, miszerint az eddigi tanitóképezdét czélszerübben szervezni, az abba felveendő növendékeket — mint többnyire csak szegényebb sorsu ifjakat — nagyobb kedvezményekben részesiteni és az intézetet, a már szervezett főtanodától külön vált önálló intézetté kellene alakitani. — Az egyházkerület buzgósága osztozott ezen ohajtásban, de a nélkül, hogy az intézetre nézve szorosabb kötelezettséget vállalt s az egyházakra ezért ujabb terheket rótt volna, azt a gyülekezetek buzgó részvétébe ajánlotta, s egyszersmind Pálfy József képezdei igazgatót, Király József főtanodai igazgatót és Kolbenheyer Móricz soproni lelkész és iskolai bizottmányi tagot megbizá, a képezde részére, a kerületben és külföldön segélypénzt gyüjteni. És ezen buzgó férfiak elkezdék a gyüjtést, benn a hazában és a külföldön, bizva Istenben és a hitrokonok részvétében. Meghordozák az egyház üres perselyét a külföld jótékony intézeteinél, meg a koronás fejedelmeknél és nemeskeblü magánosoknál, meg a csatornán tuli hitrokonoknál a Temze partján, hol a 85 éves, fiatal szellemü patriarcha dr. Steinkopff, londoni német lelkész, az intézet érdekében alakult külön bizottmány élére állva, ritka lelkesedéssel működik folytonosan az ügy javára. És az eredmény a vállalkozók várakozását meghaladta, a kishitüek kétségeit megszégyenitette, ugy, hogy az épület alapköve 1857. julius végén már letétethetett, november hó végével pedig tető alá kerülhetett. Van benne 56 lakosztály, egy tágas zene és 4 tanterem, könyvtár, étterem, három tanitónak s legalább 40 növendéknek kényelmes lakás. Hozzá csatolva van egy tágas kert, hol a konyhakertészetnek, gyümölcsfa-, szőlő- és selyemtenyésztésnek és méhészetnek is alapjai megvetvék; egy tágas és jól felszerelt testgyakorlóintézet, — ezt képünk jobb oldalán a lobogó zászló mutatja — egy ahoz tartozó külön kisebb épülettel.

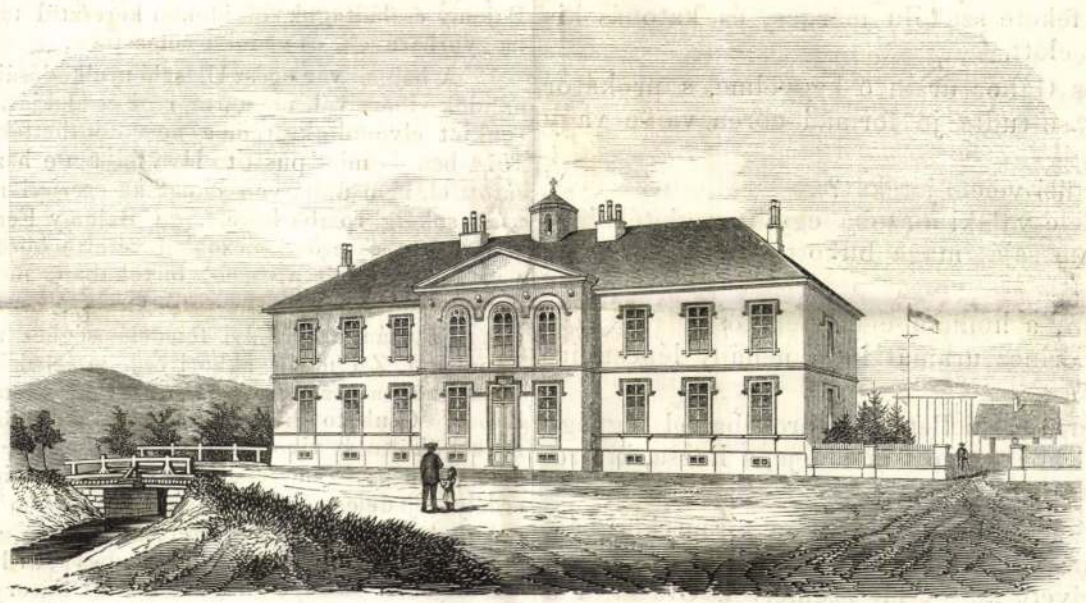

Az uj tanitóképezde Sopronban.

A főgymnasium vezérei, — a szent ügy mellett lelkesülten működő férfiak, — tudván, hogy tisztakezü eljárásuknak legcsalhatlanabb pecsétje a nyilvánosság: nem mulasztják el az illető nagy közönséget időről időre nyomtatásban kiadandó részletes közlések által tudósitani, mindennemü befolyt ajándékokról, az ezerektől alá a fillérekig, — a fejedelmi adakozoktól és az uri rendtől alá a legutolsó napszámosig, — egyszersmind számot adván a kiadásokról is. Az efféle közleményeknek harmadika levén kezünkben (jan. 20-ról 1858.) — ebből a következőket kivántuk kiemelni.

Befolyt mindjárt az alapkő letételekor, a kitett perselybe, közadakozás utján : 114 pft.; — az épités ideje alatt magából a soproni evang. egyházból 569 pft.; a város közönségétől 60,000 tégla, sok kő, ingyen fuvar és ingyen kontó. A dunántuli 150 gyülekezet egymással versenyezve gyüjti és küldi kegyes adományait e nagy munkához, pénzben és pénzt érő különféle ajándékokban. Nem vonják ki magukat az adakozó világi egyháztagok sorából a papok és tanárok sem; — nemeslelkü egyes férfiak vegyest a hölgyekkel. Sőt római katholikus és helvét hitü adakozók neveivel találkozni sem ritkaság. A dunántuli ágost. egyházakon kivül folytak be ajándékok a hazának sok vidékéből és városából. — A cs. kir. birodalom egyéb részeiből kegyes adakozók : a trieszti reform. egyház, magából a birodalmi fővárosból szintén többen, a cs. kir. kultusminiszterium pedig ez intézet gyámolitására évenként öt házassági felmentvény diját kegyeskedett felajánlani, azaz 250 pftot.

De leginkább meglepő az az áldozatkész bőkezüség, melly ezen magyarhoni nevelő-intézetnek létrehozása és fönnmaradása iránt külföldön nyilatkozott. Igy adakozott pl. a porosz király ő felsége 20 darab Frigyes-aranyat; a poroszhoni egyházak gyüjteménye 2000 pengő forint, Schönburg-Waldenburgi herczeg 500 pft., Bázel 40 pft., a leydeni egyetem 1129 tallért, Hamburgból némelly hazafiak gyüjteménye 400 tallér. Némethonból a számos Gusztáv-Adolf-féle egyletek küldöttek : a lipcsei 116, a göttingai 20, a frankfurti 571, a leydeni 16, lübeki 45, hamburgi 365, münsteri 40, a középponti elnökség 925 tallért. Angolhonból küldtek 1500 pftot, Londonból Forster ur ajánlott évenkint 400 pft., dr. Steinkopff küldött 103 pft., báró Culling Eardley 40 pft. stb. stb.

Különös elismerést érdemel a soproniak és szomszéd gyülekezetek áldozatkészsége. Mert az a sok ingyen fuvar és leengedett árjegyzékek, fényesen tanusitják, miszerint a régi ősök édes emlékü buzgósága és áldozatkészsége még unokáikban is csak alkalomra vár, hogy életének jeleit feltüntesse.

Lássuk most ez intézet eddigi belső elrendezését.

A soproni ev. iskolatanitói képezde a számára ujonnan állitott épületben a f. é. október elsejével fog megnyittatni. Az épület 56 lakosztályt tartalmaz, s a város legszebb s legegészségesebb részén áll, bájoló kilátással, s kapcsolatban egy tágas kerttel, mellynek egyik oldalát végig egy kis patak mossa. Ezen kertben egy jól rendezett testgyakorlóintézet, hozzá tartozó külön csinos épülettel, gyümölcsfa- és szőlőiskola és méhészet, — s körülötte nagy számu eperfák léteznek, s a városi uszoda tőle csak egy pár száz lépésnyire esik.

Felvétetnek ezen intézetbe négy algymnásiumi osztályt vagy reáliskolát végzett, legalább is 14 éves ifjak, s rendkivülileg mások is, kik sem az egyiket, sem a másikat nem végezték, de jó erkölcsüek, s kellő előkészülettel s a tanitói pályára különös hajlammal birnak. — A képezdei tanfolyam három évi, kettőt az elméletre, egyet a gyakorlatra számitva. S ezen idő alatt oktattatnak a növendékek egy igazgató s két rendes- és több segédtanár által, — kik mindnyájan a képezdei növendékekkel együtt ugyanazon épületben laknak, — a rendes képezdei tanulmányokon kivül a zenészetben (ének-, zongora-, orgona- és hegedűben), rajzolásban, testgyakorlatokban, kertészetben, gyümölcs- és eperfa-, szőlő- és selyemtenyésztésben és méhészetben; — s hogy alkalmuk legyen magukat a tanitási módban is gyakorolni, a képezdével egy gyakorló elemi iskola áll kapcsolatban, hol az egyik képezdei rendes tanár, — s ennek közvetlen felügyelete alatt az ügyesebb képezdei növendékek oktatják a gyermekeket az elemi tanulmányokban, magyar és német nyelven egyiránt. — Fizetnek pedig a képezdei növendékek lakás, fütés, tisztogatás és tandij fejében évenkint 30 pftot, s élelemmel, addig is, mig az intézet maga láthatja el őket, a főtanodai tápintézetben fognak elláttatni, részint ingyen, részint 12—20 ft. évi fizetésért.

Minthogy pedig a képezdei növendékek száma még most kisebb, mint a mennyit az intézet befogadni képes, addig is, mig az a teljes számot elérné, az igazgatóság ugy intézkedett, hogy más, kisebb tanulók is nyerhessenek ott lakást, kik, ha kivántatni fog, ugyanott élelmezéssel is elfognak láttatni, — és pedig részint ollyanok, kik a helybeli algymnásiumban tanulnak, részint ollyanok, kik a gymnásiumhoz előkészittetni kivánnak, — megjegyezve, hogy 6 éveseknél fiatalabbak nem vétethetnek fel. — Az elsők az igazgató felügyelete alatt a képezdei tanitók által iskolai óráikra készittetnek elő, az utóbbiak pedig mind azon tanulmányokban s képességekben fognak oktattatni,

Vas. Ujs. 1858.

Elérkezve a kivánt helyre, nagy örömükre tapasztalák, hogy az épület, melly különben homlokán csak három ablakot számlált, még eléggé ki van világitva.

Itt kivülbelöl minden zajlott. Lárma, nevetés, guny, veszekedés s fenyegetés tölté be a levegöt : mint csak háborus világban a tábor föhadi szállásán képzelhető.

Behajtattak.

Mindjárt jobban forgott a kerék a homokos udvaron, nagyokat pattant az ostor, ugattak a kutyák, s a házból némelly cselédforma nép futott elöre, mig mások széles fenyö-deszkákat raktak a földre, hogy azon át az érkezettek száraz lábbal mehessenek a szobákba.

Ugy mutatkozott, nem a legroszabb fogadtatás szokott itt a vendégekre várni. Szentiványi Pál uram igen világot látott ember lehetett, s mint leghatalmasabb ur a vidéken, rangjához méltóképen akart élni olasz-liszkai fövezérségében.

A pitvar ajtai felnyilának.

Utazóink szolgáktól vezettetve haladának át az előszobává alakitott konyhán . . .

Végre feltárult elöttük a belső szobákba vezető ajtónak szárnya, s mindnyájan különböző érzetek között belépének.

Prokátor uram büszkén, elbizottan, s még az udvariasságról is megfelelkezve, legelöször lépett át a küszöbön.

De csak hogy a guta meg nem üté, midön körültekintvén a világitott, s minden oldalon vendégekkel megtelt szobában : Szentiványi Pál uram jól ismert szeplös arcza, s szökeszürkés bajusza helyett valami korom fekete szakálu mérges, és katonás kis köpczös emberkét lát maga elött.

Ö volt : vitézlő Bakos Gábor uram ö kegyelme, s prokátor uram e meglepetésében azt se tudta jó formán ébren van-e vagy csak álmodik.

— Mi ez? . . . a sátán üzi velem játékát?

— Nem a sátán — felele valaki a szoba egyik szegletéből — hanem csak Antalóczy uram saját maga bukott bele a verembe, mit másoknak ásni akart.

Oda néz a boldogtalan, a honnan e meglehetösen rikácsoló hang érkezett, és Senyei Lörinez uramat látja nehány lépésnyire maga mellett.

Ifjuuram egy diványon ült, mellette jobbról balról egyegy gyönyörü női teremtmény Klárika, most már neje, s Rózsa, ki prokátor uramat igy elámithatta . . .

A rászedett ember egészen elbutulva állott a terem közepén. Ugy volt vele : mint mikor valakit hirtelen és véletlenül pofon ütnek, s ijedtében egy helyett kettöt lát szemeivel. Ott látta a pamlagon a csintalan mosolygásu leánykát : azonban még egy másikat is közel hozzá, ki az elöbbenihez korban, termetben, s arcz kifejezésben olly meglepöleg hasonlitott.

— Rettenetes — szóla végre, s öklével nagyot ütött homlokára — igy bolonddá tetetni holmi együgyü falusi nép által . . ! hogy a midön azt hittem Liszkára utazom, idehoztak, mint valami zsákba kötött vak macskát . . . *Vencsellőre . . .!*

Harsogó nevetés vihara fakadt ki e szavakra a jelenlevök csoporti között.

Prokátor uram pedig tovább is ütögetvén homlokát, mondá :

— Megérdemleném, hogy e szégyen miatt két hétre, kenyérre vizre arestumba zárjanak.

Valaki elköhenté magát a terem közepében. Bakos Gábor generalis uram volt, ki aligha annyit nem akart e hangjával jelenteni . . .

Bizony még be is teljesedhetik Antalóczy uram kivánsága, ha találnánk rá egy kis időt.

Midön mindezek igy végbementenek volna, elöálla legutoljára Benkö Miklós öreg uram is : helyén való dolognak itélvén, hogy ö is mondjon valami okosat.

Rózsám! — szólt, s kedves kis hugát nem annyira csak megölelte, hanem mint valami kis gyereket karjai között ölébe vette. — Csak annyit mondok neked. Ha ezelött egy héttel tudtam volna, hogy Ujhelyben Rátonyiné asszonyomnál csak lányokat találok, a hosszu utat Szöllöskéröl odaig száz forintért meg nem tettem volna . . . De hogy illyen leányt találtam mint te vagy (ezt nagy fennhangon tevé hozzá) nem adnám minden vagyonomért! . . . Ezért is anyád hozzá járultával itt ezen urak jelenlétében saját lányomnak fogadnak, minden vagyonomat neked testálom . . . Addig is eljösz hozzám Szöllöskére lakni, s ugyan legény legyen az a talpán, ki czifra sallangos paripán ülve, mint kérö, merészkedjék kapunkon becsörtetni.

A Sárrét régiségei. *)

V. Bajom vára.

E vár eredete is homályba van burkolva. Mikor épittetett? arról bizonyost tudni nem lehet. Ha a szájhagyományoknak, s némelly késöbb keletkezett iratoknak hihetünk, még azon ösidökben épült, midön eleink e hazába bejöttek.

Egy régi irat 1687-röl, mellyből jegyzetemet a várra vonatkozólag vettem, igy adja elö annak keletkeztét és további történetét : Árpád idejében Zabolcs és Thass magyar vezérek seregeiket a Tiszán átköltöztetvén, ott egy Huhot nevü kun vitéznek egy darab földet adtak; e vidéken lakott akkor egy gazdag gótfejedelem, ki a magyaroknak önként meghódolván — három szép leánya közöl egyet Huhothoz adott nöül; Huhot a Zabolcs és Thass vezérektöl kapott jó darab földhez a gótfejedelemtöl több falut nyert, ezek között Bajomot is, s ide erös földvárat épitett; utódai, midön már itt véglegesen meghonosultak, és keresztyénekké lettek, a Huhot pogánynevet megváltoztatván, Bajomi nevet vettek fel a város nevéröl. Ez állitas igazolva látszik lenni azáltal, hogy vannak gót nyelven irott levelek — a régi irat szerint a Dessewffy család birtokában — ölnyi hosszaságuak — mellyekben Bajom város neve olvasható; innen kiderül, hogy abban az időben gótok lakván Bajomot, a város már akkor Bajomnak neveztetett, s a Huhot család a város nevéröl nevezte magát Bajomynak; — és a szivvel lélekkel magyar Bajomy családtagok sok időkön keresztül támaszai, és erös oszlopai voltak a magyarhazának, és védöi a nemzetnek.

A bajomi vár egész Ulászló uralkodásáig sértetlenül fennállott, daczolva az idök viharaival, megtartá régi ös alakját, a veszélyek, mellyek felette koronkint elvonultak, romba nem dönthették. Csak midön a Dózsa lázadás 1514-ben — mint pusztitó láva folyam e hazában elterjedt — akkor pusztittatott el, nem állhatván ellent az ezernyi néptömeg dühének. Ez esemény után sokáig romba hevert, de Bajomy Ferencz a mohácsi vész után ismét felépittette, és erös sánczokkal vétette körül (1527), melly ujonnan épitett vár 1566-ig volt a család birtokában, mert Bajomy István Szigetvárnál Zrinyi Miklóssal együtt elesvén — benne a Bajomy család kihalt.

Ez után az erdélyi fejedelemséghez tartozó Bajomy család birtokait Zápolya J. Zsigmond, akkori erdélyi fejedelem foglalta el, s abba a leleményes-eszü, ravasz-vakmerö Csukat Pétert tette parancsnokul; — késöbb pedig Zápolya Csukatot hü szolgálataért, de különösen azért, mert egy óriás törökkel ököltusát vivott — s azt szerencsésen legyözte — Bajom várával ajándékozta meg; — mellynek 1592-ig ö volt birtokosa. — Halála után ismét az erdélyi fejedelemségre szállván vissza Bajom vára, abban kapitányok parancsnokoltak; közöttük legnevezetesebb volt Nagy András, hajduk kapitánya, ki idö mulva Bajom várának tulajdonosa lett. Ez Bátory Gábor, erdélyi fejedelem idejében szerepelt leginkább, kit Bátory dölyfös magaviseleteért, nyers természeteért nem szenvedhetett, s egymással örökös viszályban éltek. Bátory, Nagy András on a sok sérelmekért bosszut állni akarván, titkon egyik emberét Bajom vidékére küldé fegyveresekkel, azon utasitással, hogy ha Nagy András házulról távozik, a várat foglalja el, hogy igy a barlangjából kizárt oroszlánnal majd könnyebben elbánhatnak. — A terv sikerült, de a jó drabant vitézek nagyon pórul jártak; mert a midön éjnek idejen — Nagy András honn nem létében — fáradt utasok szine alatt a várba bebocsáttattak, s ott mindent feldultak, — rögtön értesittetett a vár ura a veszélyröl — véletlen otthon terem, s a jó bortól mély álomba merült ellenséget legyilkolja. — Másnap nagyszerü áldomást ittak a győzelem örömére. — Vérig boszantá ez eset Bátoryt, s minthogy a hirneves kapitányt nyilvánosan megöletni félt, Cselhez folyamodott, Váradra, hol akkor tartózkodott, barátságot szinlelve, magához hivatá ebédre. Nagy András — daczára barátai ellenzésének — megjelent a fejedelemnél; ebéd végeztével vadászat szine alatt a fejedelem András t a közel erdöbe csalta ki, s ott a semmi veszélyt nem gyanitóra szitkok között reá rohanván, halálosan megsebesitette; — s a jobbsorsra érdemes hös vett sebében nehány nap mulva Bajom várában meghalt (1612). Ezután ki volt Bajom várának birtokosa? a régi iratból kinem tünik; — évek multával emlittetik meg Petneházy Istvánné Király Anna, — ki a Bajomyak előtt mai napig is áldott emlékezetben van, e kegyes asszonyság tól nyerte a ref. egyház az Urasztalához szükséges eszközöket, drága mivü vert arany poharakat, tányérokat. nagy ezüst kannákat, s más egyéb drágaságokat; — azonban e mindenkitöl szeretve tisztelt urnö nehány év mulva Bajom várából kiköltözvén, Erdélybe ment, és soha többé vissza nem tért. — Ezután a pusztán hagyott vár baglyok és denevérek lakása lön, s lassan, lassan hanyatlásnak indult az enyészet ölébe . . . . . Ma már csak helye látszik meg Bajom várának . . . . .

E helyen, több izben történt ásatások alkalmával értékes drága mivü fegyvereket, s egyéb ös régiségeket, legközelebb pedig egy sarkantyut találtak; ugy értesültem, hogy ez a muzeumnak fog küldetni. *Papp Zs.*

*) Lásd V. U. 26-ik szám.

mellyek a gymnásiumba leendő felvétetéshez megkivántatnak. Ezenkivül oktattatnak a zenészetben, rajzolásban, s ha kivántatni fog, az idegen nyelvekben is. — Minden 2—3 növendék egy melléjök rendelendő kipróbált erkölcsü képezdei növendékkel együtt egy külön tágas lakszobát kap lakásul; fizet pedig mindegyik : élelmezésért és lakásért, ide értve a fütést és mosást, ugy nem különben lábbelijök és felsőruháik tisztogatásaért, s a tanitásért, ide értve a rajzolást és testgyakorlatokat : 10 hónapra 250 pftot, a mi félévenkint előre leteendő; — csupán lakásért, fütéssel és mosással együtt 30 pftot.

Csata az Ördöghidnál 1799-ben, oroszok és francziák között. — (Lásd a szöveget 378. oldalon.)

Sopron

Ezenkivül a zenészetben, idegen nyelvekben és uszásbani oktatásért külön díj fizetendő. Magában értetődik, hogy a szükséges ágynemüvel minden növendéknek el kell látva lenni. — Elegendő és egészséges étkek felől az igazgatóság gondoskodik, s a tisztaságra és rendre atyai szeretettel párosult szigorral ügyel fel. — Az oktatási és társalgási nyelv a magyar és német.

Csata az Ördöghidnál 1799-ben.

(Oroszok és francziák között.)

Egy jelesnek elismert historiai kép másolatát mutatjuk be mai rajzunkban olvasóinknak. A kép eredetije, egy 13 láb magas olajfestmény, az orosz czár rendeletére készült Münchenben, a bajorok müvészet kegyelő fővárosában, *Kotzebue* hirneves német festő által. Igaz, hogy illy fametszet csak homályos fogalmat nyujt az eredeti festmény szépségeiről, de a müvész felfogását s compositióját meg is sejtenünk engedi.

A mostani orosz czár ugyanis elhatározá, hogy az orosz hadsereg vitéz tetteit nagyszerü csataképekben megörökitse s e czélból külön képtárt alapitson, mellynek egyes müveit elismert külföldi müvészek által készitteti.

E képek egyike az, melly az Ördöghidja melletti csatát ábrázolja.

A kép bővebb megértésére szükséges elmondanunk a következőt. Az Ördöghidja Svajcz Uri nevü kantonjában, a rohanó Reuss folyó felett van emelve két meredek hegy összeköttetésére. A két hidfő colossalis szikladarabokon nyugszik s a hid közepe táján 95 lábnyira emelkedik a folyó szine felett.

E hidért küzdöttek 1799 sept. 25-én az oroszok a francziákkal. Volt akkor az oroszoknak egy nagyhirü tábornokuk, az ekkor már csaknem 70 éves *Suwarow*, ama szigoru, harczedzett, mérsékelt életü, seregtől szeretett és rettegett, némileg vad indulatu nyers férfiu, ki még Katalin czárné alatt küzdte ki legfényesb diadalait Lengyel- és Törögországban. 1794-ben történt, hogy Katalin czárné arany vezénypálczával s tölgykoszoruval ajándékozá meg, melly utóbbiban csak a gyémántok 60,000 rubelnyi értéküek valának.

Az agg vezérnek még egyszer kelle messze idegen földre táborba szállania, midőn 1799 az orosz sereg az osztrákokkal egyesülten Olaszországban a franczia hadsereg legyőzésére indult. Nehány fényes győzelem nem hiányzott, (mint Piaczenza, Novi mellett,) de a hadjárat végkimenetele nem felelt meg a reményeknek. Masséna franczia tábornok élénken nyomult előre, s a megváltozott müködési terv szerint Suwarow Svajczba vonult, hol sok visszontagsággal kellett küzdenie, mig a francziák által üldözőbe vett Korsakoff tábornok hadtestével egyesülhetett s csehországi téli szállására költözhetett. Midőn Pétervárra 1800-ban visszaért, azt kelle tapasztalnia, hogy Pál czárnak némileg kegyét veszté, s 16 nap mulva meg is halt falusi magányában 80 éves korában. 1801-ben I. Sándor czár kolossalis szobrot emeltetett emlékére Pétervárott.

A müncheni festő képe egy episodot ábrázol Suwarow seregének svajczi napjaiból. Midőn Suwarow elől a francziák 1799 sept. 25-én az Ördöghidon visszavonultak, a hid azon boltivét lőporral fölvetették, melly a főiven tul a hid fölytatásaként a sziklán állott; de az oroszok, mig vadászaik az alant rohanó hegyi folyamon át a francziákkal puskaharczot folytattak, gerendákat raktak a csonka boltiv fölé s ugy mentek át rajta élethalál között. E momentumot fogta fel a festő, s külföldi lapok dicsérettel emlitik a festmény müvészi kivitelét.

Lesz még alkalmunk, hazai felsőink müveit is hü másolatokban bemutatni, mint ezt már több izben tevők

Nézetek és vélemények

az ujabb időkben fölmerült magyar találmányokról. *)

Örömmel olvassuk az egymást követő tudositásokat, a hazánkban tett gép találmányokról; látszik, hogy a magyar ember a gépészetet melegen karolja fel. Jól esik a tudositásokból azt tapasztalnunk, hogy e találmányok eszméi nagyobbrészt egészséges és életre való gondolatok. Ollyanok t. i. mellyek nem csupán elméleti buvárkodásnak eredményei, de inkább a gyakorlati életből meritettek. — E tény uj bizonysága annak, hogy a találmányozáshoz első és fökellék a gyakorlati tapintat, mit az ember hosszu tapasztalás ultal szerzett magának. Sok esetben, igaz, hogy e tapintat egyedül, nem elégit ki, s elmélet nélkül, melly a *szám*, *mér-* és a *természettan* ismereteit magában foglalja — csak számos és költséges kissérletekkel segithetünk magunkon, találmányunk találmányozásában. — Ajánlanánk tehát illető feltalálóinknak, kikről elöre tesszük fel, hogy tág tapasztalásokkal birnak, — barátkozzanak meg egy uttal mind azon segéd ismeretekkel, mellyek találmányuk szerkezeténél ugyszolván elkerülhetlenek. Tegyék ezt különösen azok, kik találmányukkal éltük egyik kérdését megoldani akarják, s használni kivánnak maguknak és *másoknak*.

Nem értjük ott tehát azon diletánsokat, kik időtöltésből, üres óráikban egy uj gép szerkezetével foglalkoznak. — Egy kaszáló *) egy kapáló **) vagy egy csizmát varró ***) gép stb. szerkezete mindenkor dicséretes törekvés marad, a miért is az efféle feltalálókat öszintén tiszteljük, s találmányaikról még abban az esetben is jól esik megemlékeznünk, miután más és hasonló czélra szerkesztett gépekkel a versenyt ki nem állották. — Hogy azonban e találmányok sikerdusan állják ki a tüzpróbát a gyakorlati életben, annál inkább ohajtjuk, minél szerényebb módon történt velünk való megismertetésök.

A mit tehát tovább mondani szándékozunk, az azon uj gépek feltalálóit illeti, kik a találmányukról szóló tudósitásban magában, már sok elbizakodást, s ha ezt nem, akkor a gépészetbeni nagy járatlanságot tanusitottak. Hogy róluk, példa gyanánti nyiilván való megemlékezés, tán nem helytelen, azt következő okoknál fogva véljük. Véljük t. i. hogy akár elbizakodás, akár a gépészetbeni járatlanság, akár pedig a tudósitásokban jól meg nemválogatott kifejezések által a közöség ne ámittassék, s ne tétessék szenvedőlegessé, hol erszényével áldozni készül, és ne szorittassanak háttérbe más gépész hazánkfiai, kik hasonló gépeiket hasonlón vagy tán még czélirányosabban készitik. — A nyilván való megemlékezést helyesnek véljük továbbá azért is, mivel *tudtunkkal* ez uj találmányokkal alapos kisérletek nem történnek. És ha történnek; a közönség csak névből vesz tudomást rólok, de az eredmény mibenlétéről nem értesittetik. Pedig a párttogást és részvétet a közönség részéről egy uj találmány egyedül akkor várhatja csak, ha a vele történt kisérletek eredménye tisztán és világosan áll az érdeklettek szeme előtt. —

Van pedig hazánkban elég tudományosan müvelt, szakértő férfiu, ki egy uj találmányt valódi becsénél fogva megbirálni képes, s kinek véleménye alaposságában a közönség is biznék. Kérdjük hát, nem volna-e helyén egy illy férfiakból alakitott bizottmány, mellynek tiszte volna, egy uj találmányt a világgal megismertetni, a szerint, a mint az uj találmány ezt akár *müködési eredménye*, akár *állandósága* által megérdemli. — Ha a találmány jó, a bizottmány ajánlata következtében könnyebben találna vállalkozókra, ha rosz, kiméltetnék mellette idő és pénz, s a sötétben tapogatózó feltaláló még elég korán hasznos figyelmeztetést nyerne, s eltérne a tévutról.

Fájdalommal valljuk meg ez alkalommal, hogy más hiányaink mellett, egy *iparmücsarnok* hiányában is szenvedünk, az az : honi iparunkat képviselve sehogy és sehol sem látjuk. A Pestre ránduló magyar ember hiában ohajt magának tudomást szerezni arról, hogy *mellyek* és *millyenek* a mi honi készitményeink. A magyar nemzeti muzeum igen szép és érdekes állat- és ásvány-gyüjteményekkel és még sokkal szebb régiségekkel bir, iparunk azonban, ott hol kellene, igen silányan van képviselve. — Az e tekintetbeni részvétlenségnek oka, iparosaink közönyös s a közérdeket fölfogni nem biró lelkülete.

Képzeljünk magunknak a muzeum minta-gyüjteménye helyébe, egy jól rendezett iparmücsarnokot, hol mindenféle honi készitményeinknek csak *a legjelesebb példányai* képviselve volnának, és csak olly minták, mellyek valami bizonyos tárgyat vagy gépet természethün tüntetnének szembe, vagy mellyek egykor korszerü érdekes tanulmányul szolgáltak, de korántsem ollyanok, mellyek puszta időtöltésből, de minden alapos tudomány ismerete nélkül készültek; pedig illy játékminták jelenleg még számosan foglalják el muzeumunkban a szép helyet, kellemetlenül hatnak a komolyan gondolkodó szakértőre.

A képzeletünk szerinti iparmücsarnokban (minők külföldön Pestnél sokkal kisebb és jelentéktelenebb városokban is találhatók) első helyen állnának, mindenféle bel- és külföldi s használatban levő *hossz-*, *tér-*, *üreg-* és *suly-mértékek* egymásközti összehasonlitásban, a forgalomban levő bel- és külföldi *pénz-nemek* példányai, *lég-* (barometer), *meleg-* (thermometer), *erőmérők* (dynanometer) stb. — — egy szóval mindenféle szerek és készletek, mikkel a közéletben élünk. — Egy illy csarnok egyszersmind folytonos kiállitása is lenne honi iparmüveinknek, alkalmat nyujtana és serkentene a tárgyak alaposabb tanulmányozására, jobbak és czélszerübbek készitésére, egy szóval : iparunk versenyre ösztönöztetnék.

Nem czélunk itt egy illy iparcsarnok szervezésével foglalkozni, a tárgyat csak alkalmilag érinteni bátorkodtunk. Meglehet,

*) Reméljük, hogy egy élete javát gépészeti s gyakorlatok tanulmányok közt töltött s most is azzal foglalkozó hazánkfiának e józan felfogási czikkét nem szükség bővebben ajánlanunk. Szigo usága nem egyéb, mint igazmondás, és használni akarás. Szerk.

*) Pakász losonczi ev. lelkész.

**) Posert J győri ev. lelkész.

***) Szatmáry, szalontai cs zmadiamester.

Vas. Gyö, 1858.

nem akarta, hogy mulasztása miatt a felelőség öt érje, ha az egész kiküldetésnek czélja meghiusittatnék.

Elhatározá tehát, hogy azonnal utra kél. Felölté dolmányát, s megindult, hogy lemenjen az udvarra, s ott talpra állitsa legényeit, s midjárt nyergeltessen.

Szép, és igen dicsérendő vala ifjuuramban e hivatalbeli buzgolkodás, s ha még is elkésett vele, nem az ő hibája lett.

Ugyanis épen e pillanatban, kivül az utczán zaj keletkezett, s mindjárt reá : rohanó paripák dobogásai tölték el a levegöt.

Senyei Lőrincz uram tört előre fegyvereseivel, kiket Vencsellöről kölcsönbe kapott, s a következő perczben a ház alvó népe felriasztatván, tisztes uraimék legalább is azt hihették : bekövet kezett az utolsó itélet nagy napja.

A harcz alig tartott nehány perczig. A támadók elleneiket majdnem kivétel nélkül álomban lepvén meg, a fegyverteleneket egyenként, s jobbára vér ontás nélkül elfoghaták.

Hadnagy uram szobájába szorittatva, kénytelen volt magát minden védelem nélkül, mint hadi foglyot ellenének átadni. Legfölebb hogy káromkodott igen pogányul, min a többiek annál inkább csak nevettek.

Tiszteletes uram, ki ijedtében felesége pongyola ruháját kapta magára, rémülten futott le az udvarra, s kiáltá.

— Vigyék nemes uraimék mindenemet, csak a házat ránk ne gyujtsák, mert vendégeim vannak.

A jajveszéklöt maga Senyei Lőrincz uram igyekvék megnyugtani.

— Maradjon nyugton tiszteletes uram . . . nem fog itt semmi legkisebb garázdaság sem történni : Magyarok vagyunk : semmi közünk a békeszerető föld népével : mi karddal csak kard ellenében harczolunk, s ha Rakonczay László uramat, s legényeit hadi fogolyképen kezünkre vettük : elmegyünk innen békességgel.

IX.

Más nap reggel Antalóczy uram, mitsem tudva e történtekről, eléggé jó kedvvel kelt fel ágyából.

— Teringettét : nyolcz az óra, s az a rest fiu még se jön. Pedig, hogy igazat mondjak, az se lett volna ifju uramtól tulságos buzgóság, ha mindjárt levelem vétele után, lóraveti magát s nyargal felénk legényeivel együtt.

Kilépett a ház folyosójára, honnan messze elláthatott a mocsárok vidéke felé, de még egy lelket sem látott a mezön mozogni.

Várt tehát, s várakozott mig csak birta türelemmel.

Az idővel azonban felette bajos halandó embernek alkudozni. Igy történt, hogy prokátor uram észre sem vette, mikor az óra kilenczet vert, s mindjárt következett rá a tiz is.

— Ördög fojtotta korhely diákja : még sem mutatod magadat? No hiszen várj. Ha nem tetszett hadnagy uramnak ide jönni, honnan együtt kocsin mentünk volna tovább, tessék most ifju uramnak még ma estére innen ujra Szöllöskére elporoczkázni. Mindjárt is postát küldök nyakára, kemény parancsolattal, magam pedig indulok, mert az idő is borul, s ha sarat kapok, e ragacsos földön ki nem gázolok belöle a fagyig.

Parancsolá tehát, hogy lovait befogják.

Mindamellett még sem sietett olly felette nagyon, mert utoljára is legjobban szeretett volna ö egyuttal egy kis haderöt is magával vinni. Tudta, hogy a szöllöskei házat mintegy tiszenkét fegyveres örzi, s igy drágalátos öcscse nélkül ott nem sok okosat végezhetne.

Azonban utoljára is magában kelle elindulnia.

— Megyünk — kiálta mérgesen — ne várjunk többé senkire.

Elindultak. Épen illyesmit gondolhatott az öszi idő is. Ez is épen most határzá reá magát, hogy fakó szinü fellegeit a vidékre küldje, s mindjárt cseperegni kezdett az eső hova tovább annál keservesebben.

Ezalatt a szöllöskei háznál a gazdának pompásan folytanak napjai. Gyönyörü kis vendége átvette a gazdaszonykodást, s mindjárt az első napon kilesve bátyjának legapróbb kivánságait, ugy intézte mesterségét, hogy az öreg ur életében még illy jól nem érzette magát.

E napon ebéd után megérkezett a lovas legény kit Senyei Lőrincz uram levéllel küldött ide, jelentvén, milly szerencsésen ment végbe Karcsán az esküvő, s mi kedvező körülmények között lön hadi fogolylyá Agárdon Rakonczay László hadnagy uram, fegyvereseivel együtt.

Megértvén e kellemes hireket : öreg uram azonnal parancsot ada kocsisának, hogy a négy legszebb lovat tüstént befogja, s igy elkészülve álljon előre az udvar közepére.

A lányka pedig öltözékeit rendezé el, s a közben kitekintett a konykára is, hogy utitáskába való pogácsákat s más süteményeket készithessen.

Mintegy esteli hat óra lehetett, midön a lágyulni kezdő utakon átczammogva, Antalóczy uram behajthatott kifáradt lovaival a mindig tárva tartott kapukon a szöllöskei házba.

A legelső, mit fürkésző szemei megpillantának, azon négy lovas utazó kocsi volt, melly az udvaron pompázott.

— Hogyan? — szólt szinlett nyugalommal a vén róka, midön találkozék a háziakkal, kik a vendég elfogadására a lépcsökig lejövének. — Talán csak nem jutott eszébe Benkö Miklós uramnak, hogy most éj közeledtével, sáros időben valahova elutazzék?

— Söt nagyon is ugy van — felelt öreg uram, jól betanulva szerepét — Nyakra főre el kell hagyni házunkat, mert nagy a veszedelem fejünkön.

— Az Istenért, mi történt?

— Nem vagyunk többé ősi lakunkban sem bátorságban. Ime itt van levele megátalkodott erkölcsü Senyei Lőrincz uramnak, kit nehány nap óta épen ugy gyülölök, mint a hogy kezdetben szerettem. Azt irja : még ma itt lesz nyakunkon erdélyi hadakkal, s majd megmutatja ő, ki meri az ő menyaszonyát töle eltartóztatni

— Borzasztó! Szabad e levelet olvasnom?

Az öreg átadta a kérdéses iratot, melly csakugyan az ifju Senyei Lőrincz hasonértelmü fenyegetését tartalmazá, készülvén e levél egyedül is csak a miatt, hogy általa prokátor uram lépre kerüljön.

— Csakugyan igaz! — szólt aztán Antalóczy uram, — Ismerem keze irását; látom gyürüje pecsétét. Magam is jelen voltam, midön kanczellár uram e drága emléket háladatlan gyermekének oda ajándékozá . . . És aztán, ha szabad kérdenem : hova szandékoznak elutazni?

— Hova mehetnénk máshova, mint hol biztosságunkat tökéletesen feltalálhatjuk. Egyenesen is csak Olasz-Liszkára Szentiványi Pál kapitány uram védelme alá.

A vén prokátornak szemeszája elállott.

Nem! Illy ki nem mondható szerencsére még álmában sem mert volna gondolni!

Hiszen, egész utjában is csak arról tanakodott, mi uton módon sikerülhetne neki e lánykát olly helyre elcsalni, hol Palatinus uram hadai szállásolnak.

Magyarán megmondva : prokátor uram kész volt rá, e merényletet, ha másként nem lehet, erőszakkal is elkövetni, mire nézve Rakonczay László hadnagy uram lovasai valának előtte eszközül kiszemelve.

Most azonban minden egyszerre jóra fordult. Az érett gyümölcs, melly magasan kevélykedett a fa tetején, hirtelen galyastól együtt hajlott az éhezőnek kezei közé!

— Valóban — mondá alig titkolható örömmel — Kegyelmetek a legjobbat gondolta ki. Szentiványi Pál uram, derék s igazságot kedvelő férfiu, ki örömmel nyujtja pártfogását azoknak, kik hozzá bizodalommal folyamodnak. — — Mikor akar elindulni nemzetes uram?

— Mint látja kegyelmed, kocsink elé állott.

— Tehát késedelem nélkül? Helyesen, igen helyesen; ha bár más különben az éj sötét s holdtalan.

— Ez utóbbi miatt nincs aggodalmunk. Kocsisom e vidéken ismer minden követ, minden füszálat.

— Ha ennyiben van a dolog, egy szavammal sem tartóztatom tovább nemzetes uramat : söt ha nem értenék félre beszédemet, egy kis kéréském is volna.

— Parancsoljon, uram.

— Félek, szerénytelen találok lenni kivánatomban.

— Ellenkezőleg uram. Mi mindnyájan sokkal tartozunk kegyelmednek. Antalóczy uram volt az első, ki felnyitotta szemeinket, s megismertük Senyei Lőrincz uramban, hogy nem minden arany a mi fénylik. . . Kérem kegyelmedet, szoljon bátran, miben lehetnénk szolgálatára?

— Azt akartam mondani. Tán volna még e kocsiban számomra

is egy kis hely, mert örömmel megtenném e jeles uri család kedvéért, hogy magam is lelkére beszélhetnék Szentiványi uramnak.

— Hogyan! Akarná kegyelmed? De hiszen ez nekünk leg forróbb ohajtásunk volna.

— Annál jobb, ha mind ketten egyet gondoltunk, s azért ha nem ellenzi kegyelmetek : én bizony élni is fogok szives engedelmökkel.

— Söt kérve kérjük Antalóczy uramat, szerencséltessen minket becses jelenletével.

Meglevén az egyezség, némi előleges készületek után a kocsi előbbre gördült, s utazóink egyenként véve, a legjobb remények közt foglalának helyet az ülésen.

Prokátor uram széles kedvében, hogy minden illy jól sükerül, még meg is csipkedte a szemközt ülő lánykának arczát.

— Ugy-e kis hugom? még sem vagyok én utoljára is olly rosz ember, mint a hogy előtted rólam mások beszéltek.

— Oh kérem — felelt elég kétértelmüen a lányka — Én Antalóczy uramat mindig ollyan embernek tartottam, mint milylyennek most tapasztalom.

(Vége következik.)

Sopron város.

A Duna és Dráva folyók közt elterülő föld, — a régi Pannonia — több évszázadon keresztül, a népvándorlás és ezzel karöltve járó pusztitások következtében, folyton, hol hanyatló, hol virágzó uralmak szinhelye volt. — A mai Sopronmegye területe is tizennyolcz század előtt egy részét képezé Pannoniának, s miután Tiberius teljesen leigázta, a nagy római birodalom illir tartományaihoz csatolta; római törvény, adó és tanács alá vetette, praetorok és legatusok uralkodtak egyesitett polgári és katonai hatalommal a legyözött különböző faju népeken. Nagy Konstantin császár azon vandal seregeket, mellyeket Geberich góth király szétvert, s melly körülbelöl 300,000-re ment, felfogadta Pannoniába, s mint alattvalóit tulajdon seregei közé osztotta, hol azután 60 évig békés életet éltek.

Az V. század elején a nyugoti góthok foglalták el Felső-Pannoniát, és midön Alarik a nyugoti góthokkal Olaszországba költözött, Attila foglalta el az elhagyott Pannoniát. — Attila nagy birodalmának elenyészte után a keleti góthok lakták Pannoniát. I. Jusztinian császár alatt kedvezőbb fordulatot vett e tartomány; ő a keleti góthok hatalmát megszüntette, s a longobardokat fogadta fel Pannoniába. De e néptörzs is elhagyta ez éghajlatot. Alboin alatt (586. évben), leégetvén előbb minden lakhelyeiket, s ezen illy módon elpusztitott tartományba Baján az avarok khánja telepedett meg népével, de 803-ik év táján Nagy Károly császár véget vetett az avar uralomnak, s Pannoniát frank tartománynyá változtatta, hova a keresztyénséget is behozta Urlof püspök által. Később Szent Szeverin is prédikált Felső-Pannoniában.

Végre 900-ik évben midön az Ázsiából kivándorlott öseink e szép hazát föllelték, az egész Rába és Fertö-tó vidékét is Árpád, a magyarok fejedelme, foglalta el. Pannonia lakossága azon időben a góthok utódjaiból, longobardok- és gepidákból, továbbá avarok, bolgárok, oláhok és különböző ajku szlávokból, ugyszinte a Nagy Károly által behozott németek utódaiból állott.

Géza alatt (972.—997.) a német lovagok bevándorlása gyakori volt, habár az akkori viszonyok után itélve, nem nagy hadászati fontosság volt.

E mondottakból itélve, Sopron eredete a rómaiak korára esik, mit bizonyitani látszik azon állitás is, hogy itt legelőször bizonyos *Sempronius* Secundus épitett erősitett lakhelyt, honnan hihetőleg latin Sopronium elnevezését is nyerte. — Itt állomásolt mindig a XV-ik legio.

Koronként még most is találnak Sopron tajékán római régiségeket, u. m. pénzeket, lámpákat, koporsókat stb. A város német neve *Ödenburg* (pusztavár), melly szintén valószinüleg az ó korban történt többszöri elpusztulásától vette eredetét.

A bambuserdö. — (Lásd a szöveget 366. oldalon.)

Sopron már 1073-ban szabad kir. várossá emeltetett Salamon királytól, ki is felszólitá a soproniakat is a bolgárok elleni hadban részt venni, hol alkalmuk volt vitézségüket kitüntetni, s maguknak nagy nevet szerezni.

1096-ik évben jött a hires Remete Péter 40,000 keresztes vitézzel Sopronba, és Kálmán királytól szabad átmenetet kért Magyarországon, melly neki meg is engedtetett. Ugyanez évben találkozott Kálmán király Sopron mellett a Fertö tavánál Bouillon Gottfried herczeggel, egy más keresztes had átvonulása iránt tanácskozandó, melly 90,000 gyalogság és 10,000 lovasságból állott. A mongolok, kik annyiszor háborgatták Magyarországot, 1242-ben Soprononon keresztül vették visszavonulásuk utját, midön Frigyes herczeg öket Bécs-Ujhelynél megverte.

Imre, IV. Béla és V. István királyok szép szabadságokkal ajándékozták meg a várost, mellyeket Kun László 1277-ben ujolag megerősitett; többek közt a *jus gladii* (halál-itélet hozhatása) is megengedtetett nekik. Robert Károly 1313-ban szép kiváltsággal s később 1317-ben jószággal is megajándékozta a várost. 1338-ban a Fertö tavának fele adóját elengedte nekik a király, hogy azt a város szépitésére forditsák. E királyi kegynek ellentéteül Erzsébet Magyarország törvényes királynéja, Zsigmond leánya 1441-ben Sopront és a soproni uradalmat III. Frigyes császárnak 8000 aranyért zálogba adta, miután már a megelözö évben hasonlólag elzálogositotta drága kövekkel ékesitett koronáját 2500 aranyért. Ezen korona zálogositást a történészek többnyire a szent koronával történtnek hiszik, de ebbeli tévedésöket dr. Birk történetbuvár bebizonyitotta.

Korvin Mátyás 1464. a soproniakat arany bullával ajándékozá meg, mellyben különösen engedelmességöket és hüségüket megdicséri, és mindazon szabadalmakat és kiváltságokat, mellyekkel elödei e várost kiemelték, megerösiti. Ezen kiváltságokat megerösitették még : 1498-ban Ulászló, 1524-ben Lajos, 1533. I. Ferdinánd és 1576-ban Miksa királyok.

Mátyás király halála után 1490. I. Miksa császárnak adta meg magát, ki nagy sereggel jött az országba, hogy mint Albert utóda, a magyar koronához jogát érvényesitse.

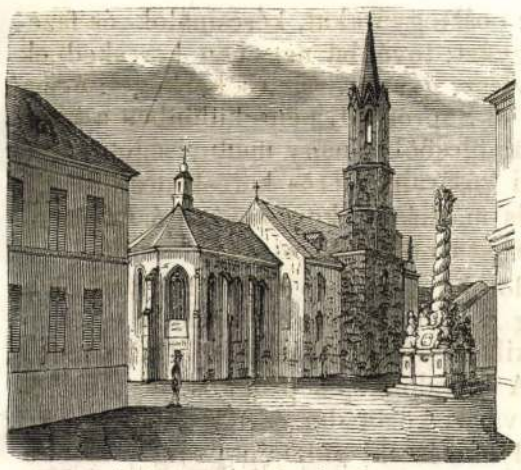

A Benczék egyháza Sopronban.

1493-ban Ulászló néhány faluval ajándékozá meg a várost, mellyeket maig is bir. — 1553-ban Ferdinánd a honvédelem iránti tanácskozmányok végetti országgyülést Sopronban, mint legbiztosabb helyen tartatá.

1605-ben Hagymási Kristóf, Bocskay vezéreinek egyike, 3000 emberrel jött Sopron alá, s a város körül Tratsmandorfer által vezérlett német csapatokkal sokáig harczolt, mig végre megveretett, s a soproniak is kirontván Keresztúrig kergették, ugy hogy maga Hagymási is alig szabadulhatott meg. — Következő évben Német Gergely szállotta meg Sopront, gyülési helyül. — E gyülésen koronáztatott meg III. Ferdinánd, s nádorrá az udvar akaratja szerint Eszterházy Miklós választatott meg, oct. 25-én. — 1635-ben még egy országgyülést láttak Sopron falai. Azon időben Sopront kapitányok kormányozták, s egy mindig kész fegyveres hadat tartottak, s ez által sikerült nekik a Rákóczy és Tököly háboruk nyomoruságait diadalmasan kiállani. E kapitányok közöl Dobler tünteté ki magát leginkább vitézségével, ki a várost Rákóczynak sokáig ostromló csapataitól megmentette, melly kitartó hüségeért I. József és III. Károly a soproniakat meg is di-

A Domokosok egyháza Sopronban.

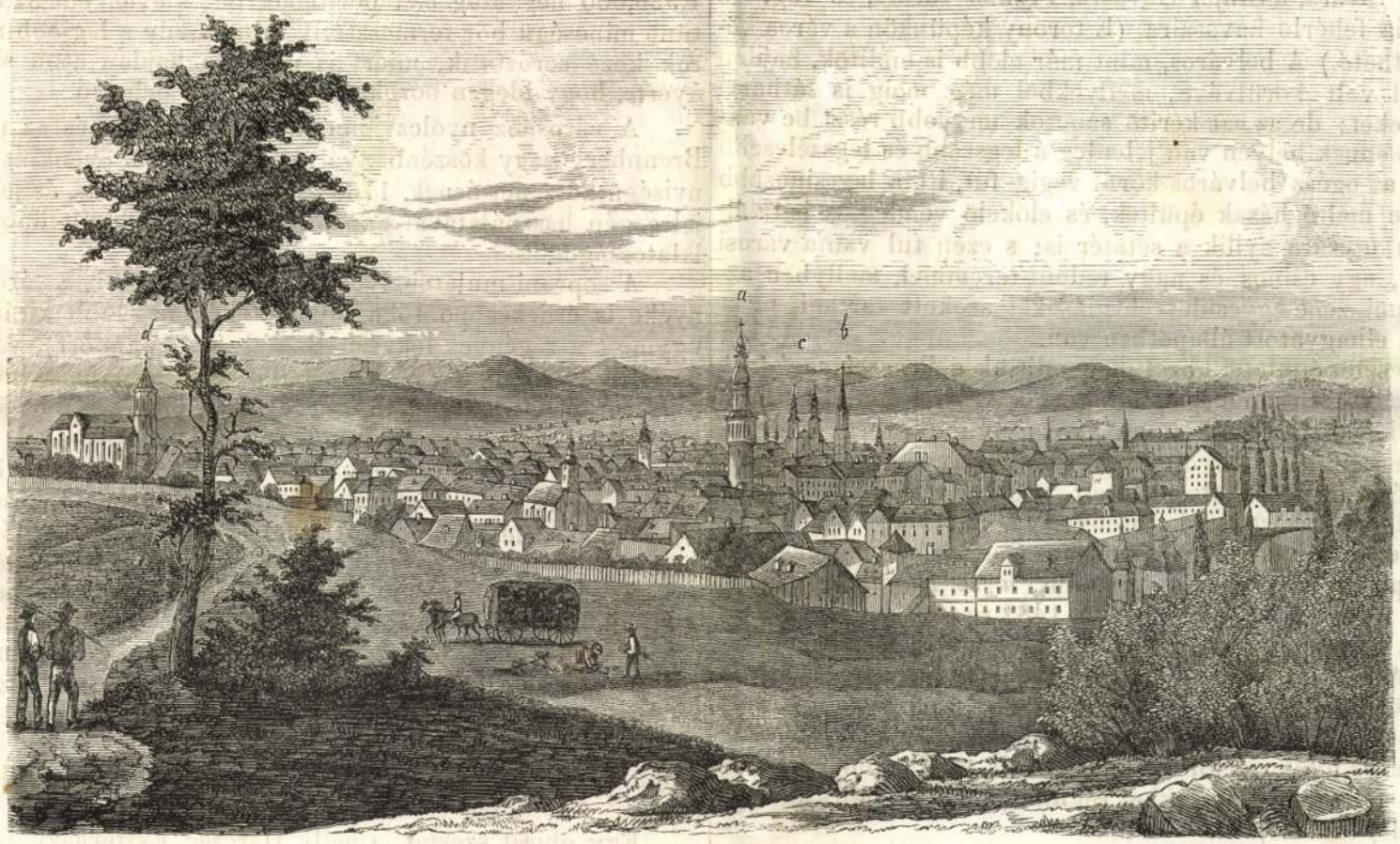

Sopron város.

a) Város tornya. — b) Benczék egyháza. — c) Domokos egyháza. — d) Sz. Mihály temploma.

s külvárosát felégette : de Basta közelgésére rögtön félbeszakasztá ostromát, s eltávozott.

1619-ben Bethlen Gábor foglalta el, melly alkalommal katonái az egész várost kizsákmányolták.

1621-ben a számüzött protestáns rendek itt gyültek össze, sérelmeik megirása végett, mellyet az országgyülés elé terjesztettek.

1622-ben II. Ferdinánd neje, Eleonora, itt koronáztatott meg, s ugyanekkor választatott meg nádorrá Thurzó Szaniszló.

1625-ben megint Sopron választatott országcsérték, s jutalmul az 1715-ki országgyülésen boraik biztosságára hozott határzataik, törvény által is megerösittettek, — e törvénynél fogva nem volt szabad Sopronba idegen bort vinni árulás végett.

Sopron és vidéke csak akkor juthatott állandó béke és biztosságra, midön Magyarhonba a Habsburg házból származott királyok kezdtek uralkodni, mert ez által a kölcsönös beütések, s evvel összekötött pusztitások a határvidékeken örökre megszüntek.

Végre megemlitendők még azon nagyszerü tüzveszélyek, mellyek 1676-ban és 1808-ban kiütöttek, és majd az egész

A megyeház Sopronban.

Szinház Sopronban.

Sopron

várost elpusztiták; de a szorgalmas lakosság a gyors épitkezések által csakhamar eltüntette e szerencsétlenségek nyomait.

1847-dik augusztus 20 kán nyittatott meg a Sopronra nézve nagy fontosságu, bécs-ujhely-soproni vasutvonal, melly által a személy- és teherszállitás Bécsbe, 12 óráról, három-négy órányira rövidült meg.

E történeti visszaemlékezések után vessünk már most egy pár pillanatot Sopron jelenlegi állapotára.

Sopron városa igen szép völgyben fekszik az ugynevezett Léver hegység között, a völgyet, az itt egyesülő Spittel és Ikva patakok nedvesitik, mellyek partjait és átalában az egész várost gyönyörü gesztenyés-, szölös-, gyümölcsöskertek és erdők veszik körül.

Mostani lakossága legujabb felszámitás szerint 17,000-re megy, többnyire német ajkuak, kiknek elődei Ausztriából és Stájerországból jöttek. A belváros, melly hajdan erős falakkal volt körülvéve, körded alaku, és e nem nagy kiterjedésü, ó-szerü magas házakkal zsufolt belváros egyhuzomban kerülhető meg, utczái jól vannak kövezve, különösen járdái; a csinosan épült külvárosok sokkal terjedelmesebbek. A belváros felső végén van a főbejárat, hol a kapu felett a sugár és szép épitésü várostorony emelkedik, mellynek felső részét oszlopos kötornácz disziti, s teteje rézzel van fedve. E toronyból, melly nem csak e környéken, hanem egész Magyarországon is a legmagasabb toronynak tartatik, felséges kilátás élvezhető a Fertő tavára, a Stájer Havasra, Fraknó várára, és végre a távol Ausztria fehérlő havasaira. (E torony képünkön a város közepe táján látható.) A belváros, mint már előbb is emlitők, hajdan erős falakkal volt körülvéve, mellyekből még maig is láthatni egyes részleteket; de az ezt keritő sánczok nagyobb részt be vannak töltve, és ennek helyén van jelenleg a legszebb és legszélesebb utcza, melly az egész belváros körül végig fut, itt a legcsinosabb és szemléletre méltó házak épültek, és előkelő vendéglők is találtatnak. Ezen utczára nyilik a sétatér is; s ezen tul van a városi kasinó-épület, egy csinos és nagy redout-teremmel, mellyben azelőtt a soproni zene-egyesület előadásokat szokott tartani, most azonban igen elhagyatott állapotban van.

Nevezetesebb épületei közől megemlitjük *a Benczék egyházát*, a főtéren, melly góth modorban faragott kövekből épült; különös diszt ad neki, valódi remek mivü karcsu nyulánk tornya, körülbelül 1529-ben épült. — Erről a rege azt állitja, hogy egy elásott török hadi pénztár pénzéből épittetett, mellyet egy bakkecske kapart ki a földből; s azért kecsketoronynak is nevezik.

Egy a Fertő külvárosához tartozó magasabb helyen fekszik a a tulajdonképi városi plebánia templom, *a sz. Mihály temploma*, hegyes rövid tornyával. Ennek épitését 1482-re teszik, a régi német stylben épült templom igen gazdag régi épitészet remek maradványaiban. — A főoltári pompás képet Altomonte festette 1739-ben. Az egyház külső fala rakva van siremlékekkel, s mögötte a sirkert terül, mellyben sok szép sirkövet és sirboltot találunk. — Mellette egy igen érdekes nyolczszegü kis kápolna áll, melly római stylben van épülve, s a templomnál sokkal régibb. (A várost ábrázoló képünkön balfelől látható).

A domokosok egyháza is igen csinos két tornyával, mellette pedig szintén szép épületeket láthatunk, mellyek többnyire magán polgárok lakai.

Az evangelikusok egyháza a város déli részen egy udvarban épült; kivülről ugyan nem sokat mutat, de belülről egyike a legszebbeknek Magyarországon.

Kitünőbb épülete Sopronnak még a csinosan épült kétemeletes *megyeház;* homlokzatát három ivü csarnok, s négy oszlopos erkély ékesiti.

Továbbá a *szinház*, mellynek előcsarnoka négy dórfejezetü oszlopon nyugszik, homlokzatát pedig három képszobor ékesiti. — Belseje, csinra nézve kevés szinháznak enged elsőbbséget. A szinház mellett jobbra egy egész házsor ujabb izlés szerint épülve van, mellyek közt a takarékpénztár, és az előbb emlitett kaszinóépület is helyet foglal.

Van itt egy r. kath. gymnasium, s egy evang. lyceum nagy könyvtárral, egy katonanevelde, két katonai laktanya nevezetes lovagdával; domokosok és orsolya nevezetes szüzekzárdája. Emlitenünk sem kell azon számos hivatalokat, mellyek itt, mint a kerület fővárosában, tartják székhelyeiket. Az iparos vállalatokból találunk itt, egy könyvnyomdát, két könyv- és mükereskedést, egy nagy czukorgyárt, melly sok ideig hazánkban egyetlen volt, egy üveghutát, s egy gőzmalmot; posztógyárakat, késcsinálok- és fazekasokat, egy nevezetes papirgyárt; továbbá nagyban kereskednek a szorgalmas lakosok méz, viasz, gyapju, zsir és borkövel; évenként sok gesztenyét visznek el Sopronból, nem különben a hires soproni aszalt és préselt gyümölcsből is nagy mennyiséget szállitanak mindenfelé; heti és évi vásárain is erős kereskedés fejlödik ki; különösen — gabonával és marhával; közép számitással évenként 40,000 darab szarvasmarhát és 80,000 sertést vehetni föl.

A soproniak már rég időtől fogva szép sikerrel folytatják a szölömivelést, s állitólag még a rómaiaknak köszönhetik e tekintetbeni jólétük nagy részét, kik Sopron tájékán plántálták az első venyigéket Pannóniában. — A tulajdonkép soproni és ruszti szölöhegyek a Fertő tó és Sopron város között huzódnak el, ugy hogy a szölök a tó és délfelé fordulvák; északi oldalain pedig átalában csak erdőségek és szántóföldek vannak. E tó partján, melly körül van véve az emlitett szölöhegyekkel, szinte szelidebb mérsékletü lég uralkodik mint Sopronban, mandola fák és egyéb déli gyümölcsök is igen jól tenyésznek itt. E szölöhegyek egy folyton emelkedő térséget képeznek, ugy hogy a napsugarak függélyesen esnek reá, melly különösen Ruszt mellett minden figyelmes vizsgálónak igen feltünik. A természet itt mindent megtett, hogy megkönnyitse az embereknek, miszerint szorgalmukat áldás koronázza. A soproniak egyik főkereset- és élelmi forrását a szölöhegyek teszik, mellyek 1,920,000 négyszög *ölet* boritanak be, s évenként 32,000 akó kitünő minőségü bor termesztetik rajta, melly a legjobb magyar borok közé soroztatik, miért is a város hajdan azon szabadalmat nyerte, hogy idegen borokat ne engedjen behozni.

A városhoz nyolcz jómódu falu tartozik, és az ugynevezett Brennberg nagy köszénbányáival, mellyekből évenkint nagy mennyiségü köszenet ásnak, 1760 óta van már nyitva, és jelenleg több jeles gép használatával naponként 200 embernél többnek ad foglalatosságot.

A soproni mulatóhelyek és kerteken kivül, a város szép környéke is érdekes pontokat nyujt kisebb-nagyobb kirándulásokra, ugymint a regényes fekvésü Bánfalvára (Vandorf), vagy a Fertő partjain fekvő Balf (Wolfs) és Boz (Holling) helységekbe, vagy Eszterházára, Fraknóra, stb. mellyekről mint mindmegannyi érdekes tájakról lesz még alkalmunk bővebben szólani.

A környéken levő hegyekről gyönyörü kilátás nyilik a Fertő tavára, melly 10 mérföldnyi kerületben 5 mérföld hosszaságra és 2 mérföld szélességre terjed, mélysége 9—13 láb közt változik. Vize kevéssé sós és kellemetlen izü; apadása és dagadása feltünő, annyira, hogy néha 1000 lábra is kilebb jön, vagy belebb megy partjain. Többféle halakkal is bővelkedik. — Délkeletről kapcsolatban van, a majd 6 mérföldet elfoglaló Hansággal, melly mindazáltal nagy gáttal van a tótól elkülönözve. E vizen uszó és mozgó föllap vastagsága alig 3 láb, és azért a rajta járás igen veszélyes és mégis évenként igen sok szénát kaszálnak rajta, télen pedig midön jól megfagy, nádat vágnak a környék lakosai házaik befödésére.

Egy okirat szerint, (melly Herczeg Eszterházy levéltárában tartatik), azon a helyen, a hol most a Fertő tava fekszik 14 helység állott, és hogy a tó csak a 10 vagy 11-ik században állott volna elő, a Fertő folyó medrének csekély, és utóbb egészen elveszett lejtősége miatt.

Zombory Gusztáv.

A bambuserdő.

A kokusdiófán kivül alig adott a gondviselés a keleti meleg égövi tartományoknak hasznosabb növényt az óriás fánál, vagyis a bambusnál. Némelly nemeinek fiatal hajtásait, mig gyengék és puhák, csirág (spárga) gyanánt eszik. A teljesen felnőtt, de még zöld szárból, mindig nedves ládácskákat készitenek, mellyekben száz mérföldekre el lehet a kiszáradástól óvandó tárgyakat, p. o. a virágot, küldeni. Ha a szár teljesen kinőtt, megérett, nyil, ij, lándzsanyél, hajóárbocz, sétabot, karó, gerenda, hidoszlop stb. készül belőle.

A tüskés bambus, zölden levágva, sövény- és keritésképp szolgál, mellyen át csak ágyuval lehet utat törni. A malajok mindenhová könnyen hordozható létrát faragnak belőle.

Törzse s levelei összezúzva a chinai papirt adja, mellynek finomabb nemekészitésénél csak kevés nyers pamutot tesznek hozzá. Ha szárát hosszában kétfelé hasitják s a közbenlevő bütyköket eltávolitják, kész a legtartósabb cső, mellyen vizet vezethetni. A száraz vékony veszszőket széthasagatják, ezekből gyékényt, kosarat, sőt vitorlát is fonnak. Legnagyobb s legszebb darabjaiból a chinaiak ékszereket faragnak.

Ára:
60 fillér

Magyar Nemzet

Szerda
1948 augusztus 4
IV. év 177. szám

Ahová visszatért a magyar mult

Irta: Parragi György

II.

Mult vasárnap a nyugati határvidéken megtelepedett honfoglaló magyarság élethalálküzdelmének egy tragikus részletét világítottam meg e helyen azzal a német terjeszkedéssel szemben, amely már történelmünk kezdete óta egyik betörési pontjául használta a magyar *Porta Occidentalist*, a Moson—Sopron—Kőszeg között kitáruló nyugati kaput. Egy sopronbánfalvi nyári kirándulás megrendítő élményének hatása alatt megmutattam, mikép zajlott le ez az élet-halálharc még az Árpádok alatt az élők között és mikép elevenedett fel néhány évvel ezelőtt ugyanez az évszázados küzdelem az ősi bánfalvi templom cintermében a halottak harcává. A nyugati határszéli magyarság legnyugatabbra tolt életvonala felmorzsolódott ebben a küzdelemben, az élő magyarság alulmaradt, megsemmisült, csak elsárgult okmányok, fehér csontok, omladozó kövek őrzik meg fájdalmas emlékét. A halottak azonban győzedelmeskedtek és 1943-ban 34 felszínre ásott Árpádkori halott nagyobb nyomatékkal vallott e nyugati határsáv ősi magyarsága mellett, mint az itteni, 95%-ban volksbundista lakosság lármás és erőszakos tüntetése e vidék germán jellege és így a III. birodalomhoz való csatolása érdekében.

Az itteni magyarság pusztulása jelenti a sopronbánfalvi emlék tragikus vonásait. De mint megírtam, a fény és árnyék örökös játékának törvénye szerint van ennek az emléknek dicsőséges vonása is.

Sopronbánfalva nemcsak magyar lakosságát, de ősi, keleti, pogány zamatú magyar nevét — Zuán-t — is elveszítette a történelem viszontagságai között. A halottak és az Ázsiából hozott sövényházak, földvermek mellett a nyugati határvidék magyarságát a XI. század óta hirdeti itt egy kis templomocska, a Mária Magdolna-templom. Ez a templom el van rejtve egy régi kőfal mögé, mely a templomot és a körülötte elterülő temetőudvart körülveszi. El van rejtve gyümölcsökkel dúsan megrakott fák közé. El van rejtve az országút porába. És méginkább el van rejtve a magyar nemtörődömség, közömbösség, kegyeletlenség ködfüggönye mögé.

A XVII. század dereka óta nem tartottak itt istentiszteletet. Haranglábjában volt csinos harangját a kósza szél kongatta meg néha, vagy csintalan gyerekek játszadoztak néha vele. Egyházi és világi hatóságok egyformán megfeledkeztek róla. Belsejét így kifosztották, vakolata lehullott. Többmázsás sarokkövei azonban minden viszontagsággal szemben derekasan dacoltak a vészekkel, viharokkal, törökdúlással és a földi hatalmasságok nemtörődömségével. A Műemlékek Országos Bizottsága már régebben műemlékké nyilvánította ugyan a templomot, de megelégedett a regisztrálással, a legújabb időkig feléje sem nézett.

A bánfalvi volksbundista vezetők a magyaroknál jobban felismerték a templomocska jelentőségét. Tudták, hogy Árpádkori, hogy az őslakó magyarok építették és ezért úgy néztek rá, mint egy ellenséges szellemi erőkkel megszállt idegen exterritoriális területre, mely árnyékot vet vakmerő, hazaáruló terveikre. Titokban örültek, hogy a magyarok mennyire vakok és nem ismerik fel legerősebb itteni szövetségesüket.

Valóban döbbenetes volt a háborúelőtti magyar vezető körök vaksága. És épannyira csodálatos, hogy amennyire vakok voltak abban az időben a nagyok, a hatalmasok, a befolyásosak, annyira világosan, magyarul látnak és éreznek Sopronbánfalván a mostani névtelen kicsinyek, ideszóródott szegény telepesek, gondok és nehéz munka között őrlődő magyarok, akik csak 2—3 éve vetették meg lábukat ezen az idegenné vált földön. Ők felfedezték a századokon rejtve maradt Árpádházi templomot, megértették, hogy *ez a templom az ő itmaradásuk, új földfoglalásuk jogosságának minden telekkönyvi bejegyzésnél erőteljesebb és biztosabb záloga.* Mert azt hirdeti, hogy nem idegenbe jöttek ide a rábaközi telepesek, hanem a sajátjukba. Tanuja ennek az Árpádkorabeli kis templom.

És amit a multban bűnös könnyelműséggel elmulasztott az állam, Sopron városa, a község, a Műemlékek Országos Bizottsága, annak pótlását magukra vállalták a szegény telepesek. Ezek nem tudják ugyan értékelni azt, hogy a templom hajója, mely a XI. században épült, tiszta román stílusú, nem látják meg a román ablakokon a stílus tisztaságát, talán a XI. századbeli keresztelőkút finom vonalait sem tudják kellően megbecsülni, a templom mennyezetét sem, mely ugyanebből a korból származik, de azt mindenesetre megérzik és megérzik, hogy ez a templom a magyar történelemnek itteni mintegy ezeréves folytonosságát bizonyítja, mely az élők vonalán egy ideig megszakadt ugyan, de amely folytonosságot fenntartotta ez a templom és a falai tövébe temetett magyar halottak mindaddig, amíg a telepesek és élők vonalán is helyreállíthatták Bánfalva magyarságának folytonosságát.

Magyar szívük és mélységes vallásos hitük sugalmazására határozták el, hogy *a maguk erejéből restaurálják az állam, város, hivatalos „műemlékvédő" bürokraták által eddig elhanyagolt templomot.* Hatvanhétezer forintos költségvetést dolgozott ki és fogadott el a telepesekből álló katolikus egyházközség.

Hatvanhétezer forint — csillagászati szám ez Sopronbánfalván — szinte elképzelhetetlenül hatalmas összeg. Az egyházközségnek 1700 tagja van. Most szervezi meg a község magyarosításának lelke, *Nagy* István plébános, akinek egyelőre a karmelita zárda nyujt otthont, az itteni plébániát, amely a XVI. században megszünt, miután a német lakosság lutheránus hitre tért át. Ezerhétszáz katolikus hívő látszatra elég szép szám. De anyagilag a legelesettebbek közé tartozik. A falunak egész határa nem több 600 holdnál. A telepesek jó részének tehát nem jutott föld, hanem a soproni gyárakba jár dolgozni. Akik földhöz jutottak, látástól vakulásig dolgoznak. Meg is van az eredménye munkájuknak. Mert míg az országos átlagban egy-egy telepes családra egy állat esik, addig Sopronbánfalván, Ágfalván másfél állatot mutat ki a statisztika. A rábaközi telepesek ugyanis magukkal hozták a rábaközi nép erényeit: a szorgalmat, tanulékonyságot, takarékosságot. És magukkal hozták az áldozatkészséget is, amelyre mindig készek, ha a magyarságról, vallásukról van szó.

Ezerhétszáz hívő eddig 14—15.000 forintot adományozott az egyházközség és főleg az Árpádházi templom restaurálására.

Bármilyen óriási is ez az áldozat a telepesek részéről, mégsem fedezi természetesen a restaurálási költségeket. És ezért jeleztem már múlt vasárnap, hogy *e cikkemet mindenekelőtt Ortutay kultuszminiszter úr figyelmébe ajánlom*, akivel úgy a szociális érzése, mint a magyar multnak egy páratlan, de a mult rendszer által teljesen elhanyagolt emléke iránti kegyeletes és a nyugati magyarság fontos hivatásának felismerése bizonyára megérteti, hogy *a sopronbánfalvi telepeseket nem szabad magukra hagy-*

(Folytatása a 2. oldalon)

Az országgyűlés közfelkiáltással köztársasági elnökké választotta Szakasits Árpádot

Az MTI jelenti: Történelmi jelentőségű ülésre ültek össze kedden délelőtt az országgyűlés tagjai, hogy döntsenek *Tildy* Zoltán lemondása fölött és a lemondás elfogadása esetén megválasszák a magyar köztársaság új elnökét. A képviselői padsorok és a karzatok már jóval az ülés megkezdése előtt zsúfolásig megteltek; ott voltak *Dinnyés* Lajos miniszterelnök és *Rákosi* Mátyás miniszterelnökhelyettes vezetésével a kormány tagjai, a diplomáciai páholyokban pedig a budapesti diplomáciai kar számos tagja foglalt helyet.

Nagy Imre elnök 10 óra 5 perckor nyitotta meg az ülést. Közölte, hogy a mai ülés napirendjén első pontként a köztársasági elnök lemondása fölötti döntés szerepel. Az 1946. évi I. törvénycikk rendelkezései értelmében a lemondáshoz az országgyűlésnek hozzá kell járulnia. Kérdem a t. országgyűlést — mondotta Nagy Imre elnök — elfogadja-e Tildy Zoltán lemondását?

— Igen — kiáltották a képviselők egyöntetűen.

Nagy Imre elnök: Megállapítom, hogy az országgyűlés tagjai Tildy Zoltán lemondását *egyhangúlag elfogadta.* A napirend következő pontja az új köztársasági elnök megválasztása. Az 1946. évi I. törvénycikk értelmében a köztársasági elnök választását jelölés előzi meg. A jelölés érvényességéhez az országgyűlés legalább 50 tagjának írásbeli ajánlása szükséges. Bejelentem, hogy többszáz képviselő érvényes ajánlást nyujtott be, amelyben a köztársasági elnöki tisztségre *Szakasits* Árpádot jelölte. *(Az elnök bejelentését az országgyűlés tagjai percekig tartó, zúgó tapssal fogadták.)*

— Megállapítom — folytatta Nagy Imre —, hogy egyéb ajánlás nem érkezett hozzám. Továbbá, hogy az országgyűlés tagjainak a törvényben előírt kétharmad része jelen van, tehát felteszem a kérdést: *Szakasits Árpádot köztársasági elnökké méltóztatnak-e megválasztani?*

— Igen — kiáltják egy emberként a képviselők.

— A megnyilvánult lelkesedésből megállapítom — mondotta Nagy Imre elnök —, hogy az országgyűlés *Szakasits Árpádot közfelkiáltással köztársasági elnökké megválasztotta.*

(Valamennyi párt képviselői felállva, percekig tartó, viharos tapssal vették tudomásul az elnöki bejelentést.)

Az országgyűlés ezután egyhangúlag elfogadta az elnöknek azt a javaslatát, hogy az országgyűlés válasszon öttagú bizottságot és ez a bizottság hívja meg az országgyűlésbe a most megválasztott köztársasági elnököt az 1946 : I. törvénycikkben előírt *fogadalom* letétele végett. A küldöttség vezetőjévé *Harustyák* József képviselőt, tagjaiul pedig *Dögei* Imre, *Szabó* Pál, *Csizmadia* Lajos és *Kende* Zsigmond képviselőket választották meg.

Az elnök ezután öt percre felfüggesztette az ülést.

Nagy Imre üdvözli az új elnököt

Néhány percnyi szünet után **Nagy Imre** újból megnyitotta az ülést. Szakasits Árpád köztársasági elnök a küldöttség kíséretében bevonult s az ülésterem közepén felállított karosszékben foglalt helyet. Az országgyűlés tagjai helyükről felállva, hosszantartó, lelkes tapssal ünnepelték az új köztársasági elnököt.

Szakasits Árpád köztársasági elnök ezután letette a fogadalmat, amelynek szövegét a soros jegyző olvasta fel.

Nagy Imre, az országgyűlés elnöke a következő szavakkal üdvözölte az új köztársasági elnököt:

— Elnök Úr! Köztársaságunk elnökévé történt megválasztása alkalmából az országgyűlés nevében szeretettel üdvözlöm.

— Egy munkás élet hosszú évtizedein át küzdött a dolgozó nép felemelkedéséért, azokért a magasztos eszmékért, amelyek szemünk előtt öltenek testet a népi demokráciában. Harcos multja és nagy élettapasztalata záloga annak, hogy ezt a küzdelmet most már az ország élén szívvel-lélekkel, töretlenül és eredményesen folytatja tovább. Nemzeti felemelkedésünk útján, dolgozó népünk derűsebb és boldogabb jövőjének megvalósítása során még számos nagy és nehéz feladat vár megoldásra. Ehhez a nehéz munkához nagy erőt kölcsönöz az a bizalom, amelylyel az országgyűlés Elnök Urat ma a nemzet élére emelte. Kívánjuk, hogy magas méltóságában e törvényhozó testülettel, mint a népakarat legfelsőbb és kizárólagos letéteményesével egyetértésben, hazánk és népünk érdekében végzett felelősségteljes munkásságát minél több siker koronázza, hogy a diadalmasan előrenyomuló *népi demokrácia, a békés munka és haladás ügye mielőbb végső győzelmet arasson országunkban*, amelynek szabadságát, függetlenségét és szuverenitását megőrizni Elnök Urral együtt legszentebb kötelességünk.

— Amidőn ez ünnepi alkalomból az országgyűlés jókívánságait tolmácsolom, egyben biztosíthatom Elnök Urat országépítő munkájában legmesszebbmenő támogatásunkról.

Szakasits Árpád beszéde

Szakasits Árpád köztársasági elnök emelkedett szólásra.

— Elnök Úr! Mélyen tisztelt Országgyűlés! Az imént elhangzott üdvözlőszavakat hálásan köszönöm és a bizalmat, amelylyel az országgyűlés megajándékozott, amikor a magyar köztársaság elnöki székébe emelt. Megtiszteltetés ez számomra, *akinek nagyapja még jobbágysorban hordozta a magyar paraszti elnyomatás jármát, megaláztatását és szenvedéseit* és akinek munkás apja nem hagyhatott más örökséget, mint a szegénységet és munkát. Énemben ma is az vagyok, aki voltam, hűséges osztályomhoz, népemhez, amelyből származom és amelynek legjobb képességeimmel és minden erőmmel szolgáltam és szolgálni fogok halálomig. De tulajdonképpen engem ért-e a nagy megtiszteltetés, amely itt kifejezésre jutott, vagy azt a világot formáló, országot építő, emberszabadító eszmét, azt a nagy gondolatot, amelynek én csak alázatos szolgája vagyok és annak hatalmas és győzedelmes hordozója a Magyar Dolgozók Pártja. Amikor engem az országgyűlés a magyar köztársaság elnökévé választott meg, bizalmi szavazatával, tiszteletreméltó, nagyjelentőségű döntésével elsősorban a *Magyar Dolgozók Pártját* tüntette ki. Azt a pártot, amely országot építő, új életet rofmáló, a magyar nép életét gazdagító, önzetlen, fáradhatatlan működésével az eddig rejtett erőkben kallódott tehetséget mozgósítja a nemzet egységéért és demokratikus együttműködést teremtő hatalmas munkájával megszerezte a nemzet elismerését és amely felé egyre bőségesebben árad a magyar nép szeretete és bizalma.

— Ebben a munkában, ebben a céltudatos és következetes politikában, amelynek kialakításában és sikerében az ország demokratikus erői becsületes önzetlenséggel és odaadó buzgalommal vettek részt, a nemzet újra magára talált. A magyar nép napról napra jobban érzi, hogy helyes úton jár. Ma már tudja, hogy a felszabadulás óta eddig is minden őérte történt, ezután is minden az ő érdekében történik majd. *A népi demokrácia valóban a nép demokráciája, a nép országának, a nép államának politikai megtestesülése.* A tények, a minden szép szónál szebben beszélő tények győzték meg erről. És éppen ezért nem tudott erőt venni népünkön, népi demokráciánkon semmiféle mesterkedése a reakciónak, sem a szennyes rágalmak özöne, sem a hazugságok áradása. A magyar nép szívébe zárta a magyar történelem legnagyobb forradalmát, a paraszti szabadító földreformot és azokat, akiknek ezt köszönhette.

A koalíció egysége

— Szívébe zárta az országépítés hőseit és azokat, akik ezeket a hősöket győzelemre vezették. Szívébe zárta a *jó pénz*, a forint megteremtőit, a hároméves terv kimunkálóit és végrehajtóit, az államosítás művét, a munkaverseny, a mezőgazdasági termelési verseny kezdeményezőit, a gyalázatosan felrobbantott hidak újjáteremtőit, az élmunkásintézményt, a tervszerű, nemzetgazdaságunkat gyarapító munkát és mindazokat, akiknek köszönhető népi demokráciánk szilárdsága. Idebent béke, nyugalom és biztonság honol, a szorgos nép jólétét gyarapító, alkotó munka folyik. A magyar nép jól emlékszik arra, hogy a sír széléről indult el és most a nemzeti felemelkedés útján halad. Ezért bízik a népi demokráciában, *a demokratikus koalícióban*, amely alapja a nemzeti egységnek, ezért sujtja megvetéssel az árulókat, a kártevőket, az ellenség ügynökeit, ezért fordul el azoktól, akik könnyelműen elherdálják felelőtlenül eltékozolják a legértékesebbet, amit a nemzet fiainak adhat, a megbecsülést és szeretetet. Bizonyos vagyok abban, hogy a nép minden rétegében erős és kitéphetetlen gyökeret ver a népi demokrácia, hogy a dolgozó nép bizalma az eddiginél jobban megerősödik és hogy az építőpolitika a dolgozók jövendőjének boldogságát biztosítja.

— Itt a nemzet színe előtt fogadom, hogy hű leszek sokat szenvedett, de most a fejlődés útján öntudatosan haladó népemhez és forrón szeretett hazámhoz. Hiszem, hogy *békés, virágzó és szabad otthona lesz a munkásoknak, a dolgozó parasztságnak és népéhez hűséges értelmiségnek.* Soha még ilyen erős nem volt a munkásság, a dolgozó parasztság és a haladó értelmiség szövetsége. A munkás-paraszt-értelmiségi szövetséget még jobban meg kell erősítenünk, hogy közelebb jussunk a falvak népéhez és erőfeszítéseinket arra kell irányítanunk, hogy a nemzet minden dolgozó rétege fenntartás nélkül ismerje az egységben rejlő hatalmas erőt és haladó értelmiségünk a nemzeti egység szerves, értékes részévé kell, hogy legyen és egész meggyőződésük erejével, lelkesedésük egész hevével álljon népünk és köztársaságunk szolgálatában. Semmit sem óhajtunk jobban, mint a *demokratikus koalíciós pártok barátságát és gyümölcsöző együttműködését a közös célok, nemzetünk érdekében.* Legfőbb célunk, hogy a járt úton közös jóakarattal haladjunk, köztársaságunk iránt való törhetetlen hűséggel. Ha így lesz és bizonyára így lesz, akkor a koalíciós együttműködés az *új Függetlenségi Front* tevékenysége és a közösen végzett munka dús gyümölcsöket jelent népünk és hazánk javára.

Erősebbek vagyunk, mint az imperialisták

— Miért bízom én rendíthetetlenül ebben? Azért, mert közelről ismerem a dolgozó magyar parasztság életét, munkáját, magatartását, mélységes becsületességét, azt a törhetetlen életakaratot, amely fenntartotta annyi vér és szenvedés közepette az elmult viharos századokban, mint a nemzet elpusztíthatatlan életforrását. De bízom benne azért is, mert láttam hősies munkáját a felszabadulást követő időkben, a háborús pusztítástól feldúlt földeken, amelyeket szinte a puszta kezével művelt meg. De hiszek a nemzet diadalmas felemelkedésében és egységében azért is, mert hiszek *a koalíció többi pártjának demokratikus hazafiságában is.* Velük szót értettünk a magyar tragédia sötét idején is és mindkét párthoz a személyes barátság szálai is fűznek. Mi szocialisták, kommunisták, már akkor fáradoztunk a koalíciós együttműködés megteremtésén, amikor ez reménytelennek látszott. Most pedig ki állhatna ellen ennek a magasztos alkotó eszmének?

— Ami engem illet, én a dolgozó magyar nép *virágzó köztársaságának elnöke akarok lenni*, az egész dolgozó nemzeté és pártatlanságom lényege benne rejlik pártállásomban, amelylyel összeférhetetlen más érdek szolgálata, mint a haza és a nép mindenekfelett álló érdeke. *(Hosszantartó taps.)* Úgy akarom szolgálni hazámat, hogy lelkiismeretem mindig tiszta és nyugodt maradhasson. A virágzó magyar köztársaságról szólottam az imént. Azt remélem, hogy *ez a virágzás tartós lesz és a fejlődés gyümölcsöző.* Hiszem, hogy hatalmas szomszédunknak, a magyar nép nagylelkű barátjának, a *Szovjetúniónak* és a békefront többi tényezőinek emberfeletti erőfeszítéseit végül is teljes siker koronázza és lehetséges lesz az imperialisták és csatlósaik gonosz gyűlölethadjárata ellenére a világbéke szilárd és tartós alapjait megteremteni.

— A népi demokráciák országai velünk együtt szintén ezen fáradoznak. A népek mindenütt, másutt is, ebbe vetik reménységüket és bizonyára nem is hiába. Mert bármekkora erők mozgósítására képes is a nemzetközi imperializmus, bármekkora is gazdasági hatalma, amelynek segítségével országok és népek egész sorát képes sakkban tartani és gyarmati szolgaságba süllyeszteni, nem képes megbirkózni az igazság mindent felülmúló erejével, amely úgy vonzza a népeket, mint a mágnes. Ez az igazság *most nem áll mezítelenül, egy szál karddal a kezében, a tejes páncélzatban álló imperializmussal szemben.* Hatalmas támasza ennek az igazságnak a *Szovjetúnió* és a mögötte felsorakozó népi demokráciák országai, amelyeknek *páncéljata erősebb, mint az imperializmusé* és kell is, hogy erősebb legyen!

— Ezért vigyázunk mi magunk is, hogy ezen a páncélzaton *rés ne támadjon.* Ezért őrködünk országunk rendje és biztonsága felett. Ezért dolgozunk megfeszített erővel népünk jólétén és védelmén. Ezért vagyunk és leszünk *könyörtelenek az árulókkal, az imperializmus ügynökeivel szemben.* Ezért nem engedhetünk letérést az útról, renyheséget a munkában, a felelősségben, az éberségben. Ezért vagyunk hűségesek és azok is akarunk maradni a Szovjetúnióhoz és a velünk ba-

(A vezércikk folytatása az 1. oldalról)

ni, nemcsak gazdaságilag, de szellemi síkon is támogatni kell őket abban a törekvésükben, hogy Bánfalva magyarságának szimbólumát, az Árpádházi templomot restaurálhassák.

Ez egyébként nemcsak a nyugati határvidék magyarságának érdeke, *de az egyetemes magyar műveltségnek is sürgető parancsszava.* Az eddigi restaurálási munkálatok során a templomhajó északi falán két csodálatos szépségű és felbecsülhetetlen művészi értékű freskórészlet került ki a lekapart vakolat alól. A freskók a XIV. századból valók. Mindkettő biblikus tárgyú. Az egyik a betlehemi születést ábrázolja. Nem feladatom a freskók művészi tökéletességéről áradozni, csak megemlítem, hogy a későbbi elnémetesedett századok vastag, nyirkos vakolata alól *az Árpádkor lelke támadt életre*, az elsüllyedt magyar világ, akárcsak az esztergomi ásatásoknál. A betlehemi jászolt felkereső három király és kísérete ugyanis tipikusan magyar. Magyar királyi várból indulnak el a csillag nyomán, Árpádházi lobogókat visznek, kíséretük a turáni mezők lakóinak csontos, keleti arcát viseli. Egy kor támadt itt életre, a mai élők büszke öntudatára.

Ahogy elvonult Sopronbánfalváról a német szellem, a német imperializmus előőrse és visszatért a rábaközi, hevesi telepesekben az élő mult, úgy támadt életre a freskókban az Árpádkor lelke. Ennek a léleknek a kibontakozását tette lehetővé az itteni telepesek áldozatkészsége.

De az Istenért, ne hagyja magukra őket a kormányzat. Támogassa őket. Ezt követeli Sopronbánfalva tragikus magyar multja és szép reménységű magyar jelene.

tály mártírjai és a hazánkat felszabadító szovjet hősök elmulhatatlan emléke előtt. Szívemben hűséggel és bizalommal és népem iránt érzett olthatatlan szeretettel ígérem itt a nemzet színe előtt és üzenem a gyárak és műhelyek, a falvak, tanyák és szántóföldek, a katedrák és laboratóriumok, a bányák és hivatalok hősiesen dolgozó, hazájukat szerető népének, hogy *hűséges, jó és becsületes sáfárja leszek a rámbízott örökségnek.* Soha meg nem tagadom multam, népemet, osztályomat és azokat a nagy eszményeket, amelyeknek lobogói most oly büszkén lengenek a munkálkodó és szabadságszerető népek fe'ett.

— Kérem az országgyűlést, ajándékozzon meg továbbra is bizalmával és építsük együtt győzelmesen a *békének, a munka dicsőségének és a nép szabadságának boldog és vidám hazáját!*

A beszéd elhangzása után az országgyű'és tagjai helyükről felállva, szűnni nem akaró lelkes tapsal ünnepelték Szakasits Árpád köztársasági elnököt, majd *elénekelték a Himnuszt.* Ezzel a köztársasági e'nök megválasztásának történelmi aktusa véget ért. Az elnök az ülést felfüggesztette.

Orbán László előadó, szünet után beterjesztette a politikai bizottság jelentését a július hónapban kiadott 57 kormányrendeletről.

Andics Erzsébet előadó benyujtotta a *magyar-bolgár barátsági, együttműködési és kölcsönös segélynyujtási szerződés* becikkelyezéséről szóló törvényjavaslat bizottsági jelentését.

Tóth László előadó a közoktatási bizottság jelentését adta elő a *Magyar Tudományos Tanács* létesítéséről.

Az elnök javasolta, hogy a legközelebbi ülést szerdán délelőtt 10 órakor tartsák. Napirend: a magyar-bolgár egyezmény és a Magyar Tudományos Tanács létesítéséről szóló törvényjavaslat tárgyalása. Az országgyűlés a javaslatot elfogadta. Ezzel az ülés véget ért.

Interpellációk

A szerdai ülésre az alábbi interpellációkat jegyezték be:

1. *Hajdu* Kálmán (DNP) a baromfitenyésztés fejlesztésének és a baromfivész elleni küzdelem fokozottabb állami támogatása ügyében.

2. *Kovács K.* Zoltán (DNP) a gazdajegyzői kinevezések ügyében.

Szakasits Árpád életrajza

Szakasits Árpád, a magyar kormány miniszterelnökhelyettese, a Szociáldemokrata Párt volt főtitkára, a munkáspártok egyesülése után a Magyar Dolgozók Pártjának elnöke 1888-ban született Budapesten. Szegény szülők gyermeke, korán árvaságra jut, özvegy édesanyja nem tudja iskoláztatni. Az ifjú Szakasits 13 éves korában faszobrászkodással keresi kenyerét, majd elmegy kőfaragóinasnak. 1907-ben felszabadul és belép az építőmunkások szakszervezetébe, a MÉMOSZ-ba. Már tanonckorában bekapcsolódott a munkásmozgalomba s így rövidesen a MÉMOSZ titkárává választják. Később a szakszervezet lapjának, az *Építőmunkás*nak lesz a szerkesztője, 1918-tól pedig a Szociáldemokrata Párt központi napilapjának, a *Népszavá*-nak belső munkatársa.

Mint szakszervezeti vezető, politikus és ujságíró résztvett az 1918/19-es forradalomban, ezért bíróság elé állították és többévi börtönre ítélték. Kiszabadulása után a *Népszavá*-nál dolgozott, a 20-as évek közepén tagja lett a Szociáldemokrata Párt vezetőségének. 1939-ben a *Népszava* főszerkesztőjévé és a párt főtitkárává választották. 1941-ben a párton belül nyiltan kiáll a német orientáció ellen és a Szovjetunió mellett Ugyanebben az évben a Kommunista Párt által kezdeményezett német-ellenes nemzeti összefogás, a Magyar Függetlenségi Mozgalom politikájának hirdetésére rendelkezésre bocsátja a *Népszava* karácsonyi számát, amely az első nagy nyilvános népfrontdemonstráció volt a fasiszta háború ellen.

Harcolt *Peyer* Károlynak, a Szociáldemokrata Párt Horthyval cimboráló, áruló vezetőjének politikája ellen, s ezért 1942-ben a Szociáldemokrata Párt jobboldali vezetősége elmozdítja őt a főtitkári pozicióból.

Szakasits Árpád ezután résztvesz az antifasiszta nemzeti összefogás szervezésében, jelentős szerepet játszik a Szociáldemokrata Párfnak a kisgazdapárttal, majd a németek bevonulása után az illegális Kommunista Párttal kötött szövetségének létrehozásában is.

A felszabadulás után átveszi a Szociáldemokrata Párt irányitását s mint a párt főtitkára, a munkásegység politikája mellett száll sikra. 1945-től a magyar kormány miniszterelnökhelyettese, országgyűlési képviselő, Budapest székesfőváros törvényhatóságának, a Budapesti és az Országos Nemzeti Bizottságnak elnöke. Jelentős szerepe volt a munkáspártok egyesülésénél is, melynek megtörténte után egyhangúan a Magyar Dolgozók Pártjának elnökévé választották.

A köztársasági elnök elbúcsúzott a főváros törvényhatóságától

Kedden délben az új városházán búcsúztatták *Szakasits* Árpád köztársasági elnököt a főváros tisztviselői, miután Szakasits Árpád a törvényhatósági bizottság elnöke volt. Elsőnek *Szász* Lajos főjegyző az Elnöki Hivatal vezetője mondott beszédet, majd *Hódy* László, az országos nemzeti bizottság főtitkára üdvözölte a köztársaság elnökét.

A fővárosi közigazgatás és az üzemek alkalmazottai nevében *Bognár* József polgármester mondott beszédet és annak a meggyőződésének adott kifejezést, hogy azt a harcot, amelyet a munkásosztály felemeléséért, a demokrácia megvédéséért, egy jobb világ eléréséért folytatott, az ország legmagasabb tisztségében tovább fogja folytatni és vezetése alatt hazánk és a magyar nép a béke és haladás nagy eredményeit mutatja majd fel.

Kis Károly, a törvényhatósági bizottság alelnöke méltatta ezután Szakasits Árpád hároméves közgyülési elnökségének működését, az MDP nevében pedig *Fodor* Gyula alpolgármester és *Lakatos* Sándor üdvözölte.

Szakasits Árpád köztársasági elnök hangsúlyozta, hogy közte és a fővárosi tisztviselők, valamint a demokratikus városházi pártok között elszakíthatatlan szálak fonódtak, ezeket a kapcsolatokat továbbra is fenn fogja tartani. Együtt fognak továbbműködni a haza és a főváros megerősödése, a nép jóléte érdekében. Mindig városi ember volt, de kijelenti újra, hogy szíve teljes melegével fordul a szántóföldek, a falvak dolgozó parasztjai felé, akiket olyan kultúrfokra akar emelni, mint a városok dolgozóit. Hogy ez a terv sikeresen minél előbb megvalósul, arra biztosíték a koalíciós együttműködés.

Az elnök átvette hivatalát

Az országgyűlés ünnepi ülése után *Szakasits* Árpád köztársasági elnök a Köztársaság Házába ment, hogy átvegye hivatalát. A belépő elnököt a tisztviselők lelkes tapsai közben *Mihályfi* Ernő miniszter, a köztársasági elnöki hivatal főnöke a hivatal dolgozói nevében köszöntötte.

— Valamennyien egyszerű eszközei vagyunk — mondotta — a népi demokratikus Magyarország építésének, eszközül felajánljuk magunkat, a legelső építőnek, a köztársasági elnöknek.

Mihályfi miniszter, mint az Ujságíró Szövetség elnöke kijelentette, hogy a magyar ujságírók nagyon büszkék arra, hogy örökös díszelnökük került a köztársasági elnöki székbe.

A köztársasági elnök ezután átvette az elnöki hivatalt. Az elnöki lakást azonban nem foglalta el, mivel továbbra is régi lakásában óhajt tartózkodni, viszont *Tildy* Zoltán a keddi nap folyamán, családjával együtt, fiának Mányoki-úti lakásába költözött.

Hirdetmény.

A Magyar Ügetőverseny Egyesület Kerepesi-út 9/11. szám alatti telepén, valamint a Tattersallban felgyülemlő egész

trágyamennyiséget

vagy annak egy részét folyó évi augusztus 20-tól 1949 augusztus 19-ig terjedő időre nyilvános árlejtésen, a legelőnyösebb ajánlattevőnek (ajánlattevőknek) eladja.

Az ellenértéket szalmában vagy készpénzben kell megajánlani.

Az Egyesület fenntartja magának a jogot, hogy adott esetben biztosítékot kérjen.

Árajánlatok zárt borítékban folyó évi augusztus 16-án, hétfőn déli 12 óráig az Egyesület irodájába beküldendők.

Nyilvános árlejtés ugyanott, aznap délelőtt 1 órakor lesz.

A belpolitika hírei

Balogh István, a Független Magyar Demokrata Párt elnöke, aki évek óta nem volt szabadságon, orvosainak határozott utasítására megkezdte szabadságát.

★

Politikai körökben elterjedt a hire annak, hogy *Szakasits* Árpádnak köztársasági elnökké történt megválasztása után a *Dinnyés* Lajos elnöklete alatt álló magyar kormány benyujtja lemondását. Értesülésünk szerint *a kormány lemondása nem történik meg,* már azért sem, mert illetékes politikai tényezők úgy látják, hogy erre nincsen szukség. A Dinnyés-kormány kinevezése tudvalevőleg a politikai bizottság jelölése alapján történt s mivel annak összetételében változás nem történt, a jogi indokolása sem áll fenn annak, hogy a Dinnyés-kormány lemondjon. A *Magyar Nemzet* munkatársának értesülése szerint az elnökválasztás lezajlása után nagyjelentőségű események nem várhatók.

★

Szakasits Árpád köztársasági elnök első intézkedései közé tartozik az elnöki testőrség leépítése. Azt a funkciót, amelyet a testőrség látott el, teljes egészében a rendőrség fogja végezni. Az új elnök egyúttal intézkedett azirányt is, hogy a közlekedési rendőri biztositási intézkedések az elnök kivonulásával kapcsolatban a jövőben, mint feleslegesek, szünjenek meg.

★

A fontos magyar belpolitikai eseményekre való tekintettel a kormány összes tagjai visszajöttek a magyar fővárosba. *Ortutay* Gyula közoktatásügyi miniszter sinaiai nyaralását megszakította, de újra visszatér Romániába. *Rónai* Sándor kereskedelemügyi miniszter csütörtökön utazik vissza Moszkvába. *Gyöngyösi* János, a kisgazdapárt főtitkára és *Pesta* László államtitkár Franciaországból jött vissza. *Vas* Zoltán, aki szintén visszaérkezett a magyar fővárosba, nem utazik vissza Moszkvába.

★

Dr *Faragó* György volt belügyi államtitkárt dr *Ries* István igazságügyminiszter kincstári jogügyi igazgatóvá nevezte ki.

★

A miniszterelnök *Pálinkás* Béla pestszenterzsébeti lakos ellenállási érdemeit tanusító okmányát hatálytalanította. Egyúttal elismerte *Somody* István budapesti lakos ellenállási érdemeit.

★

A kereskedelem- és szövetkezetügyi minisztérium dolgozói kedden díszebédre gyültek össze, hogy megünnepeljék *Szakasits* Árpád köztársasági elnökké való választását. *Hasz* Árpád miniszteri osztályfőnök bevezető szavai után *Rónai* Sándor miniszter mondta el ünnepi beszédét. Hangsúlyozta, hogy a mai nap újabb győzelem a magyar nép történetében, mert olyan ember került a köztársasági elnöki székbe, aki évtizedeken keresztül a nép igazi harcosa volt.

Tiztagú magyar küldöttség érkezett Wroclawba

Varsóból jelenti a *PAP:* Wroclawba megérkezett a magyar külügyminisztérium tiztagú küldöttsége, hogy megtekintse a Visszaszerzett Területek kiállítását. *(MTI)*

Iskolaépítés

Országszerte megindult a romiskolák újjáépítése. A vármegyékben akcióbizottságok alakultak, Debrecenben 18 falujáró csoport 21 iskolát hoz rendbe. Biharban a megye pedagógusai fizetésük 1 százalékát ajánlották fel, Szabolcsban a parasztság és a gyárak dolgozói. Szatmár, Bereg vármegyékben a MOSZK falujárói, Győr megyében az üzemek munkásai vállalták az építkezéseket és az iskolák felszerelését. A győrmegyei üzemek munkásai hetenként 30 percet túlóráznak és ezzel 240.000 forintnyi összeggel 94 iskolát állítanak helyre. Borsodban 25 iskola teljes helyreállítását vállalták az üzemek és a bányatelepek dolgozói, a miskolci kiskereskedők pedig egynapi bevételük 5 százalékát adják. Vas megyében 18, Sopron megyében 6 iskolát állítanak helyre a népi szervezetek és üzemek dolgozói. A munkába mindenütt bekapcsolódnak a MINSZ, a MADISZ és a Vöröskeresztes szervezetek sőt a volt hadifoglyok is.

Elnöki beköszöntő

Én vagyok az állam legelső polgára és szolgája: — e szavakkal foglalta el helyét a klasszikus Róma első köztársaságának elnöke. S e szavak csendültek ki Szakasits Árpád beköszöntő beszédéből! A legnagyobb hatalom és a legnagyobb felelősség vállalása mottója Magyarország köztársasági elnöke programadásának, fogadalomtételének. De nem is mondhat, gondolhat, ígérhet és tehet mást az a férfi, aki munkássorsból, egy küzdelmes élet érdemes tevékenységével, a pártélet, a publicisztika és igen súlyos időkben vállalt politikai szereplés tapasztalatain, eredményein keresztül ért el a magyar demokrácia köztársaságának államfői méltóságába.

Előljáróban szerényen elhárította magától a dicsőséget: az nem őt illeti, hanem a Magyar Dolgozók Pártját, amelynek bizalma juttatta őt e polcra. Az optimizmus lendülete csendült ki ama szavaiból, amelyben hangot adott a magára eszmélt nép hitének s ama tudatának, hogy minden érte történik. Majd kikelt a reakciós mesterkedések, a szennyes rágalmak özöne, a külföldi ügynökökkel szövetkező összeesküvők áknamunkája ellen, amelyek azonban nem tudják meggyöngíteni a népnek a demokráciába vetett bizalmát.

Fogadta Szakasits, hogy hű lesz a néphez. Ígérte, hogy a függetlenségi frontban kitűnő lesz a résztvevő pártok együttműködése. Élesen kikelt a béke ellen ágáló s a népeket rabsorsba züllesteni szándékozó imperialista hatalmak ellen. Hűséget fogadott a békéért őrködő és a népek szabadságáért küzdő Szovjetúniónak s szövetségeseinek. Megtartjuk — mondotta — szerződéseinket s minden áldozatra is készen állunk a béke frontján az imperializmus ellen. E beszéd lendületes volt, erélyes, félreérthetetlen. Érzékenység, lágyság csak akkor árnyékolta a súlyos szavakat, mikor a nép iránti hűség a nép jobb jövőjének reménye nyert beszédében gyöngéd, szinte lírikus kifejezést. S különös tetszéssel fogadták a polgári pártok az elnök beszédének ama passzusát, amelyben ígéretet tett a függetlenségi frontba egyesülendő összes pártok barmóniájára.

A helyzet kedden

◆

Szertartásos pompával választotta meg az országgyülés *Szakasits* Árpádot a köztársaság elnökévé. A csengő hívó szavára szinte percnyi pontosan tíz órakor tódultak a képviselők a reflektorfényben ragyogó terembe. A karzatok addig már zsúfolásig megteltek.

A diplomáciai páholyba jóval kezdés előtt érkezett *Károlyi* Mihály, aki az első sorban ülve hallgatta végig Szakasits beiktatását és beszédét. Az elnöki emelvény feletti páholyban, középen Szakasits Árpádné foglalt helyet. Az *új elnökasszony* bronzszínű szalmakalapot, úgynevezett canotièret viselt. Az erkély párkányán vörös szekfűcsokor hevert előtte.

A kormány az államfő megválasztásának ünnepségére teljes számmal gyült össze. Szabadságát megszakítva külföldről érkezett vissza *Ortutay* Gyula és *Ries* István. Megjelent *Molnár* Erik külügyminiszter is, aki két napig marad távol a Duna-konferenciáról. A miniszterek fekete ruhában voltak, mindössze *Veres* Péter döntött a könnyebb nyári sötétszürke mellett.

A képviselők zöme is sötét öltönyt viselt.

◆

Tíz reflektor világította meg a karzati páholyokról és két oldalról a termet, melynek közepén, mikrofon mögött helyezték el a magastámlájú vörös bársonyszéket. Ez a hely illeti meg a felszabadulás óta az államfőt, vagy a t. Háznak államfői rangot viselő ünnepi vendégét.

A diplomáciai testület tagjai közül *Tiskov* tanácsos képviselte a Szovjetúniót, minthogy *Puskin* nagykövet szabadságon van. Eljött az új *bolgár* követ. A szomszédos népek itteni követségeinek számos tagja jelent meg az ünnepségen.

Szakasits Árpád eddigi parlamenti, miniszterelnökhelyettesi szobájában várta, hogy a törvényhozók soraiból választott küldöttség érte jöjjön és megválasztásának tényét hivatalosan közölje vele. A miniszterelnökhelyettesi szobája mellett már sorakozik a testőrség.

◆

Miután, mint a köztársaság megválasztott elnöke, Szakasits Árpád bevonult az országgyülés termébe, először is leteszi a fogadalmat. A szöveg így kezdődik:

— *Becsületemre és lelkiismeretemre fogadom...*

Nagy Imre házelnöki üdvözlő szavait követően kerül sor Szakasits Árpád félórás beszédére. A taps felhangzik, amikor az építőmunka eredményeit méltatva kifejti, hogy hű lesz ahhoz a politikához, mely a dolgozók jövendőjét és boldogságát biztosítja.

Újabb taps csattan a Szovjetunióval és a szomszédállamokkal foglalkozó passzusnál, ezekre a szavakra: «hűségesek akarunk maradni hozzájuk, *túl a velük kötött szerződések kötelezettségein is.*»

Az utolsó mondatnál: «*Építsük együtt győzedelmesen a békének, a munka dicsőségének és a nép szabadságának boldog, vidám hazáját*», Szakasits Árpád Rákosi felé fordul és a beszédet úgy is fejezi be, hogy közben a dolgozók pártjának főtitkárára tekint.

A himnusz elhangzik. Szakasits Árpádot körülveszik a szerencsekívánók. Az első kézszorítás *Rákosié*, a második *Rajk* Lászlóé, a harmadik *Dinnyés* miniszterelnöké, aztán jönnek a kormány többi tagjai, majd a képviselők és képviselőnők közül sokan. *Gyöngyösi* János és *Bognár* József is az elsők között gratulálnak. *Mihályfi* Ernő szintén üdvözli az új államelnököt.

A gratulációk lassan elapadnak, az ünnepségnek vége.

◆

Délután Szakasits Árpádot az építőmunkások szakszervezete látja vendégül, este egykori lapja: a *Népszava* szerkesztőségében rendeznek tiszteletére házi ünneplést.

Holnap kezdődnek a hétköznapok. A t. Ház folytatja üléseit. Először a magyar-bolgár szerződést fogják megszavazni.

◆

Az ujságírók a folyosón beszélgetnek. Persze az ülés külsőségeiről esik szó.

— *Nagyon szépen, hiba nélkül ment minden* — mondják a tapasztaltak, akik már nem egy parlamenti ünnepi eseményt végigasszisztáltak.

— A külföldi hirlapíróknak is tetszett a rend és a természetes összhangja az egésznek — fűzi hozzá valaki.

A harmadik megjegyzi még: — Politikailag sem volt érdektelen. A lemondott elnök személyéről sem Nagy Imre, sem Szakasits Árpád beszédében nem történt említés.

Ezen néhány másodpercig elméláznak, de azután mindenki megy tovább.

Folytatódnak a hétköznapok. A munka és az eredménye érdekesebb a politikánál.

Házbontásoknál ügyelni kell a műemlékekre

A Fővárosi Történeti Múzeum hosszabb idő óta tárgyalásokat folytatott a Mária Valéria-utca 19. sz. romház tulajdonosával, hogy a bontás megkezdésekor az épület várostörténeti értékű domborműveit átadja a múzeumnak. Az épület bontását azonban megkezdték a múzeum értesítése nélkül és igen sok értékes, pótolhatatlan műemlék megsemmisült. Ezesetből kifolyóan a polgármester újabb rendeletet adott ki és abban utasította a kerületi előljárókat, kísérjék figyelemmel a kerületekben lévő épületeket, különösen a bontásra kerülő romházakat abból a szempontból, nincs-e rajtuk valamilyen disz, dombormű, szobor, amelynek műemlék vagy várostörténeti értékük van. Ezeket be kell jelenteni a Történeti Múzeumnak, amely gondoskodik azok lefényképezéséről lebontásáról, megőrzéséről. Egyébként is elrendelte a polgármester a budapesti műemlékek jegyzékének összeállítását.

SOPRONI Horváth József

Mollay Károly:

Soproni Szle 1988/2

László Gyula: Az akvarell poétája. Soproni Horváth József művészete. Hely nélkül, 1987, 80 lap

A könyvet tulajdonképpen Horváth József festőművész (1891—1961) fia, Horváth Bertalan szerkesztette, ő gyűjtötte az anyagát, ő írta az életrajzi adatokat és az adatközlő részt. László Gyula a bevezető tanulmányt írta, csak az ő neve szerepel a címlapon, a szerkesztőé szerényen csak az utolsó lapon jelenik meg. László Gyula nemcsak hozzáértéssel, hanem mély átérzéssel is fejtegeti Horváth József egyedülálló technikáját, amely az olajfestés és a vízfestés erényeit egyesíti, amit Horváth József előtt senki sem tudott megvalósítani, majd egyes képeit elemzi. E képeknek mindig a fény és az árnyék, a színek pompájának csodálatos játéka a művészi problémája, amelyhez a téma, a tartalom csak ürügyül szolgál. Akit Horváth képeinek csak a témája, ún. tartalma érdekel, az szinte semmit sem értett meg az ő művészetéből, mint a Rákosi-korszak egynémely funkcionáriusa, aki azt mondotta Horváth József munkásábrázolásairól, hogy ő a kapitalizmust festi meg ... Az akvarellfestésnek a női akt a legnehezebb témája. Horváth József ebben is remekelt, bár a polgári álszemérem és álerkölcs apostolai itt sem jutottak el Horváth József művészi problémalátásáig. Éppen ezért a kötetnek legnagyobb értékei a fekete-fehér és a színes képek, amelyeket Horváth Gábor, Lobenwein Tamás, dr. Vargha Ferencné és Willingstorffer Lajos készített. Ezek teszik érthetővé László Gyula kommentárját. Persze a legjobb és legszebb reprodukció sem pótolja az eredetit, hiszen a címlapon szereplő női akt és tükörképe („Tükör előtt") vagy a száraz és a nedves test fényei közti különbséget („Fürösztés") igazában csak az eredeti kép tudja érzékeltetni. És az arcképek, a tájképek, a csendéletek mind-mind azt sugallják, hogy rohanó világunkban is mennyi szépség rejlik legegyszerűbb dolgainkban is. Erre is tanít Horváth József művészete. Csáthy Zoltán, Diebold Károly, Horváth Bertalan, Horváth Gábor, Lobenwein Tamás és Willingstorffer Lajos fényképei, valamint az életrajzi adatok nemcsak az embert hozzák közelünkbe, hanem a soproni művészet történetéhez is szolgáltatnak adalékokat, kiegészítve mindazt, ami Horváth Józsefről eddig folyóiratunkban is (1960, 1961, 1970, 1973) megjelent. Ez avatja az egész kötetet, a Horváth Józsefhez méltó könyvet helytörténetírásunk számára is figyelemreméltó munkává. A könyv kiállítása a Zalai Nyomda zalaegerszegi üzemét dícséri.

Hiller István:

Zinner Tibor—Róna Péter: Szálasiék bilincsben. I—II. kötet. Budapest, 1987, Lapkiadó Vállalat, 342+312 lap

1987 első heteiben jelent meg ez a szomorú időket idéző „politikai-történelmi bestseller". Sopronban nem, vagy csak pult alól volt kapható. Sajnos nem az első eset, hogy Sopronban nem jut hozzá az olvasó a városról és környékéről szóló irodalomhoz.

jelesei közé tartoztak. Ezért is maradt fenn róluk viszonylag sok feljegyzés. Helyesen látja a szerző, hogy mindezek ellenére sem beszélhetünk Ráckevén ún. Illustre Gymnasiumról. Még nagyobb helyeken is ritka az ilyen típusú intézet.

6. Wathay Ferenc énekeskönyvét és önéletírását Szántó Tibor rendezte sajtó alá. Ez adta az alkalmat, hogy Kovács József László beható vizsgálat alá vegye azokat a személyeket, akikről szó esik az önéletírásban. Helyismeretének köszönhetően a legtöbbjüket azonosítani tudta a soproni levéltárban megmaradt korabeli okmányokkal. Alapvető jelentőségű Wathay Ferenc soproni eredetű műveltségképének széles alapú kibontása, hiszen ez művei értelmezéséhez is elengedhetetlenül szükséges.

7. Nagy híján vagyunk egy-egy pedagógus életútját, sorsát feldolgozó cikkeknek. Különösen a XVII. századi oktatókról tudunk keveset. Ezért érdekes számunkra Kőszegi Szekér Mátyás tanításának számbavétele, aki Sopronban működött 1613—1630 között, méghozzá a magyar iskolában. A város latiniskoláját 1557-ben építették át nagyobbra, de csak a 1570-es években lett az iskola igazából a reformáció műhelye. Ernő főherceg protestánsellenes intézkedései miatt 1584-től 1606-ig a tanulók és a papok elhagyták a várost. Szekér Mátyás az újra szabaddá vált vallásgyakorlat idején 1613-ban költözött Sopronba.

8. A soproni születésű Lackner Kristóf, a padovai egyetemen megszerzett jogi doktorátussal a zsebében, visszatért szülővárosába és itt évtizedeken át (részben polgármesterként) szolgálta a város ügyét. Több latin nyelvű iskoladrámát és nyomtatásban megjelent államtudományi munkát írt. Haynóczy Dániel irodalomtörténeti gyűjteményében, melyet Czwittinger Dávid Specimenjéhez készített kiegészítésként, fennmaradt Lackner Kristófnak egy Leges Scholasticae című törvénygyűjteményének emlékezete, de a XVII. századi iskolai törvények mindezideig lappangtak. A szerzőnek az Evangélikus Országos Levéltárban sikerült végre olyan, Gamauf Gottlieb hagyatékából származó soproni iskolatörténeti iratokra bukkania, amelyek között a XVII. században megfogalmazott és a következő században átírt „Schull Ordnung" és annak magyar nyelvű átdolgozása is megtalálható. A magyar iskolatörténet e jeles emlékének szószerinti közlése lehetőséget ad az összehasonlításra. Az ismert korabeli református törvényekhez (Debrecen, Sárospatak, Tarcal) a soproniak nem hasonlítanak, inkább a felső-magyarországi német evangélikus iskolaszabályzatokhoz állnak közelebb.

9. Petőfiről könyvtárnyi irodalom szól, a diák Petőfi magyar irodalommal való ismerkedését is sokan elemezték már, hiszen az indulás olvasmányélményei későbbi verseiben sorra-rendre felbukkannak. A szerző most az aszódi gimnáziumban szerzett szellemi javakról kísérel meg körképet adni, bár adatai nem mindenben bizonyítottak, néha csak az „így is lehetett" szintjén mozognak.

10. A XIX. század második felében Dunántúl egyik legkorszerűbb tanítóképezdéje a soproni volt. Ennek megteremtője Király Pál 1856-ban indult útra egyik tanártársával Nyugat-Európába, hogy egyházi és állami hatóságoknál kilincselve, előadásokon és istentiszteleteken összeszedjék azt a hatalmas összeget, amellyel azután a Rák-patak partján 1858-ban felépíthették az új emeletes épületet. A dunántúli evangélikus egyházkerület azzal támogatta a tanítóképzőt, hogy csak itt végzett tanerőket alkalmazott a gondozása alatt álló iskolákban.

Kovács József László kilenc tanulmánya nem egyenlő értékű. Van közte alkalmi megemlékezésnek tűnő, de zömük eddig ismeretlen, új levéltári adatokon alapszik s néhány közülük remekül megírt értekezés.

A sorozat első két kötetét *Tudományos Füzetek* címen jelentette meg a zsámbéki tanítóképző, ezt most *Főiskolai Füzetek Zsámbék* címmel kívánja folytatni. A sorozatcímek változtatása mindig gondot jelent könyvtárainknak, de ha már szükséges, akkor legalább önmagához legyen következetes. A címlapon kiemelve a sorozatcím szerepel főhelyen, indokolatlanul. Ráadásul belül csonkítva hozzák a megnevezést. A címlapon viszont a kötet címének csak első három szava látható, ami teljesen érthetetlen. A szerkesztés körül tehát nincs minden rendben, ami persze a gyűjteményes kötet belső értékét nem érinti.

LEGELSŐ MAGYAR
TŰZOLTÓSZER-, KÚT-, SZIVATTYÚ- ÉS GÉPGYÁR, HARANG-, ÉRC- ÉS VASÖNTÖDE
SELTENHOFER FRIGYES FIAI SOPRONBAN
Folyószámla a M. Ált. Hitelbank soproni fiókjánál. TELEFON 66.
Magyar kir. postatakarékpénztári számla 2632. TELEFON 66.

S/TM.

Sopron, 194 4. március 31.

Nagyságos

Dr. Szeritványi Gyula urnak,
müemléki főtitkár,

B u d a p.e s t.

Örömmel vettük f. hó 26-án kelt nb. érdeklődését, melynek elintézéseképpen mellékelten tisztelettel megküldjük,-szives használatára,- a cég alapitásának 125 éves évfordulója alkalmából kibocsátott "A Soproni Harangontés és Tüzoltószerek Gyártásának Története", cimü kis füzetet.

További szolgálataink készséges felajánlása mellett maradunk

kiváló és hazafias tisztelettel
Seltenhofer Frigyes fiai.

1 drb melléklet.

Soproni harangöntés

SOÓS TAMÁS

100

100 ▪ SOÓS TAMÁS (1955–)

Baroque

120 x 101 cm
Olaj, vászon
Jelezve jobbra lent: Soós

Kikiáltási ár: 450 000 Ft

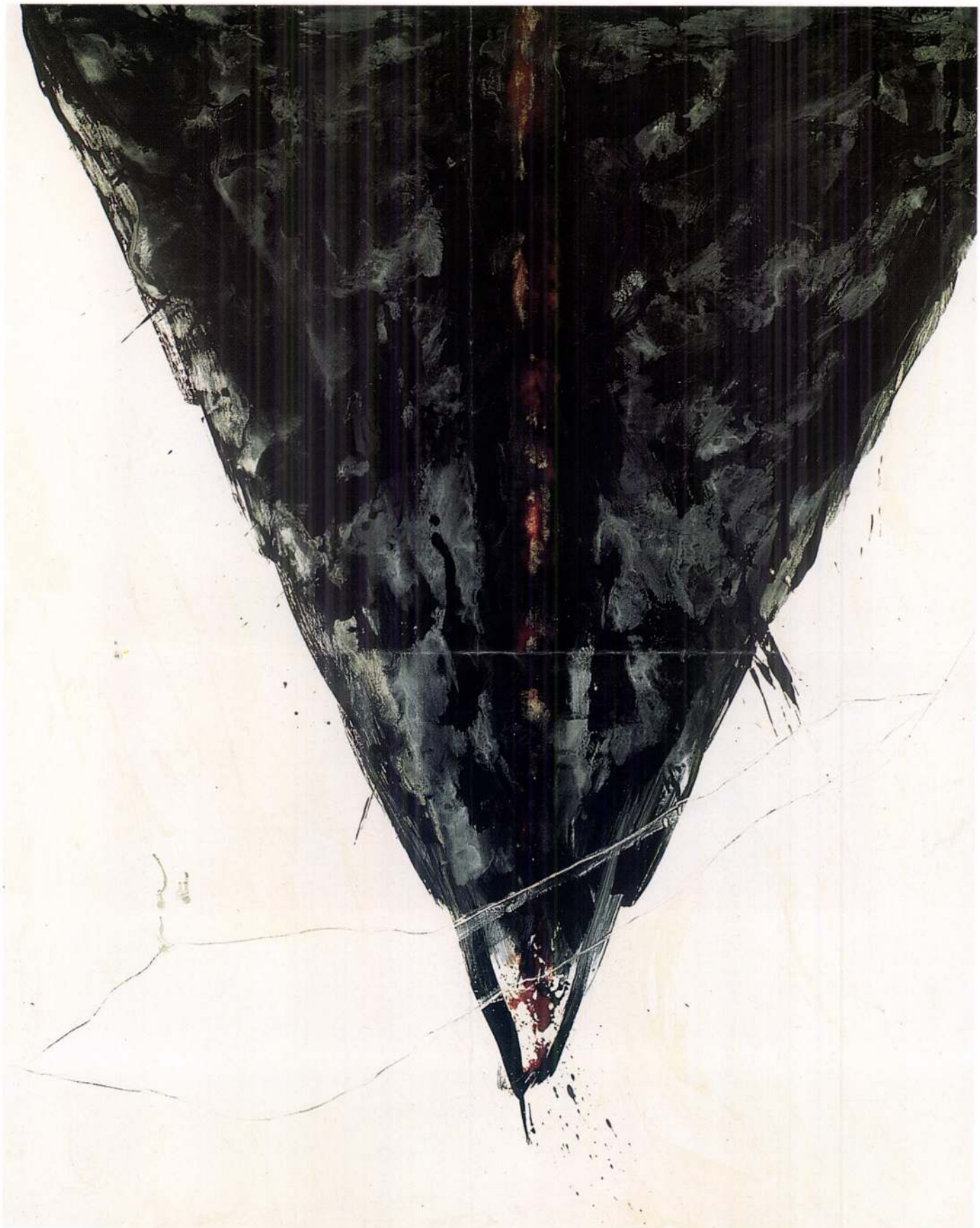

99

SOPRON

Az ötvösök 1612-ben alapították meg céhüket, miként az a Magyar Nemzeti Múzeum által 1910-ben megszerzett eredeti alapító céhlevélből már ismeretes.[1] Ez az okmány az ötvösjegy-kutatáshoz jelentős adalékot szolgáltatott, mert a soproni ötvöscéh első próbabélyegének lenyomatát is megőrizte. (L. alább.)

A céh alapítása előtti időből újabban a soproni ötvösség történetének érdemes és buzgó kutatója, Csatkai Ferenc dr. gyüjtött adatokat. Igen helyes úton haladó, úgy a levéltári adatokra, mint a művekre és a jegyekre egyaránt súlyt vető monográfiájában[2]

ÖDENBURG

Die Goldschmiede bilden in 1612 ihre Zunft, wie das aus dem Originalzunftbrief, der in 1910 durch das Nationalmuseum erworben wurde, bekannt geworden ist.[1] Diese Urkunde hat zur Markenkunde einen bedeutenden Beitrag geliefert, indem sie den Abdruck des ältesten Ödenburger Beschauzeichens bewahrt hat. (S. S. 333.)

Aus der Zeit vor der Gründung der Zunft hat in neuerer Zeit der eifrige Forscher der Geschichte der Ödenburger Goldschmiede, Dr. Franz Csatkai Daten gesammelt. In seiner, so auf die Archivalien, wie auf die Goldschmiedewerke und auf ihre

F. sz. *Lf. Nr.*	Próba *Beschau*	Kor *Zeit*
1983		Ca 1780
1984	 (Csatkai)	1787
1985		1789
1986	 (Csányl)	1794
1987		1798
1988		1799
1989		? 1800— 1804
1990		1805
1991		1807
1992		1808
1993		1810
1994		1814
1995		1818
1996		1820
1997		? 1821— 1825
1998		1826
1999		1828
2000		1829
2001		1833
2002		1837
2003		1838
2004	 (Csányi)	1843
2005		1848
2006		1851
2007		1855
2008	 (Csatkai)	1856

a XV. század végéről egy, a XVI. századból tíz mester nevét közli s úgy véli, hogy a század derekán az ötvösök e városban „ketten-hárman voltak egy időben s így testületet alkottak, mely Pozsonytól függhetett."[3] A szervezettségre vall — szerinte — a polgári lajstrom 1568-ból való bejegyzése, mely szerint egy ötvös polgárrá való bekebelezése előtt mesterremeket is készített s azt a „Handwerckh" szabályszerűen jónak találta. (A „Handwerckh jelenthetne valamely vegyes céhet is.) A Pozsonytól való függés azáltal válik valószínűvé, hogy egy szabálytalanul dolgozott ötvöst segédje 1562-ben Pozsonyban jelentett fel. A pozsonyi ötvöscéhvel való valamelyes összeköttetés mellett szól nézetem szerint a fűrészvonalú metszésnek némely soproni tárgyon való előfordulása is.[4]

A XVII. században az egyidejűleg működő ötvösök átlagos száma három volt, 1706-ban azonban a város ötvös nélkül áll ;[5] 1720-ban és 1732-ben két,[6] 1828-ban négy[7] mester volt a céhben. 1612—1867-ig összesen 54 itt működő mesterről vannak adatok.[8]

A céhiratokból a mesterkönyv maradt fenn nem pontosan vezetett mesterlajstrommal és hézagos legény- és tanulójegyzékkel, azonkívül jegyzőkönyvek az 1628—1729-ig és 1801—1859-ig terjedő időről.[9]

A céh pecsétje a XVII. század negyvenes éveiben készült és ép lenyomatain körirata kétségtelenül ilyen szövegű lehet :[10]

„SIGIL . AVRIFABROR . LIB . AC . REG . CIVITATIS . SOPRONIENSIS"

Zeichen Gewicht legendet Monographie ist im XV. Jh. ein Meister, im XVI. Jh. zehn dem Namen nach erwähnt. Seiner Meinung nach war ihre Zahl im XVI. Jh. ständig 2—3, und um 1568 „mag schon irgend eine Korporation vorhanden gewesen sein, die wahrscheinlich von Preßburg abhängig war."[3] Das Vorhandensein einer Korporation unterstützt er damit, daß in 1568 ein Goldschmied erst, nachdem das „Handwerckh" sein Meisterstück für rechtmäßig erkannte, als Bürger aufgenommen wurde. Das Abhängen von Preßburg erscheint dadurch glaubhaft, daß ein nicht rechtmäßig arbeitender Meister in Preßburg verklagt wurde. Irgendwelche Verbindung mit Preßburg beweist meiner Ansicht nach auch das Vorkommen des Ziselierstiches an Ödenburger Arbeiten.[4]

Im XVII. Jh. war die durchschnittliche Zahl der gleichzeitig tätigen Meister 3, in 1706 sterben sie aber ganz aus ;[5] in 1720 u. 1732 sind zwei,[6] in 1828 vier Meister[7] in der Zunft. Aus 1612—1867 sind zusammen 54 hierorts tätige Meister bekannt.[8]

Von den Zunftschriften ist ein Meisterbuch mit ungenauem Meisterverzeichnis und lückenhaften Gesellen- und Lehrjungenlisten und Protokolle aus 1628—1729 u. aus 1801—1859 erhalten.[9]

Das Zunftsiegel wurde in den vierziger Jahren des XVII. Jh. angefertigt und wird an gut erhaltenen Abdrücken diese Inschrift[10] aufweisen :

nagy igyekezettel kezdett soproni ötvöstárgyakat gyüjteni s kutatásaimnál szíves készséggel támogatott, sem pedig Csatkai dr. kutatómunkájának, aki már a soproni ötvösség történetét tárgyaló műve megjelenése előtt szíves volt az ötvösökre vonatkozólag gyüjtött adatokat velem közölni (amelyek a jelen műben közölt mesterjegyek meghatározásánál alapul szolgáltak), nem sikerült XVII. századi soproni ötvöstárgyakat találniok.

A XVIII. század vége felé a kapunyílás elmarad a bélyegből, illetve eltorzul. 1787-ben (közel 100 évvel később, mint Besztercebányán, több mint 50 évvel később, mint Pozsonyban és 10 évvel Szombathely után) megjelenik az évszám itt is a próbabélyegben, amely azután a céhek megszüntéig már alig valamit változik.

Némely régebbi soproni munkán a fűrészvonalú metszéssel is találkozunk, de már abban az időben, amikor ennek a jelnek használata már Pozsonyban is lassanként abbamarad. Így tehát ennek a — valószínűleg Pozsonyból átvett — jelnek használatáról egyelőre még biztosat nem tudunk.

Arbeiten für das dortige Museum einleitete und mich in meiner Arbeit liebenswürdig unterstützte, noch die eingehenden Forschungen Dr. Csatkai's, der schon vor dem Erscheinen seiner Monographie die Liste der von ihm erforschten Daten über die dortigen Goldschmiede freundlich überließ, (auf die ich mich hier bei der Identifizierung der Meisterzeichen stütze), haben Ödenburger Werke aus dem XVII. Jh. feststellen können.

Im Beschauzeichen vom Ende d. XVIII. Jh. blieb das Tor weg. In 1787 (beinahe 100 Jahre später, als in Neusohl, über 50 Jahre später, als in Preßburg und 10 Jahre nach Steinamanger) erscheint auch die Jahreszahl im Beschauzeichen, das sich dann bis zum Aufhören des Zunftwesens wenig ändert.

An einigen älteren Arbeiten ist auch der Ziselierstich zu sehen, aber schon zu dieser Zeit, auch in Preßburg die Anwendung des Ziseliersticheş langsam ausblieb. Darum können wir über den Gebrauch dieses — wahrscheinlich aus Preßburg übernommenen — Zeichens nichts genaues wissen.

[1] Arch. Értesítő 1911, 308 (Kőszeghy E.). — [2] Dr. Csatkai Endre : Soproni ötvösök a XV—XIX. században. — *Ödenburgs (Soprons) Goldschmiede im Zeitraum XV—XIX. Jahrhundert. (Mit deutscher Zusammenfassung des ungarischen Textes.)* Sopron 1931. (E fejezetben „Csatkai" és oldalszám alatt idézem. — *In diesem Abschnitt unter „Csatkai" u. Seitenzahl zitiert.* — [3] Csatkai : 8, *28.* — [4] Arch. Ért. 1911, 39 (Kőszeghy E.). — [5] Csatkai : 12, *30.* — [6] Arch. Ért. 1904, 38 (Illésy J.). — [7] Kapossy János : M. o. ötvösök . . ., Bp. 1934. — [8] Csatkai : 15/19, *31/33.* — [9] Csatkai : 4, *27.* — [10] Múzeumi és Könyvt. Értesítő 1912, 292 (Kőszeghy E.). — [11] Vide notam 1 309. — [12] Csatkai : 26.

F. sz. *Lf. Nr.*	Próba *Beschau*	Kor *Zeit*	F. sz. *Lf. Nr.*	Próba *Beschau*	Kor *Zeit*	F. sz. *Lf. Nr*	Próba *Beschau*	Kor *Zeit*
1977		XVII. sz. *XVII. Jh.*	1979	 (Csatkai)	XVIII. sz. 1. fele *1. H. XVIII. Jh.*	1981		Ca 1760
1978	 (Csatkai)	XVIII. sz. 1. fele *1. H. XVIII. Jh.*	1980			1982	 (Csányi)	Ca 1770

Soproni ötvösök

Kőmagyotyó 331-1.

Sopron I

Sopron megye

1) a város látképe metnet. Romerh.

Storno 1878. Az Mihály templom

1) alapraje $\frac{1}{2}'' = 1^0$ és hossmetnet.
2) déli oldal " "
3) metnetek torony, 2 kerentmetnet nyugati homlokrat.
4) részletek: $1'' = 1^0$ – toronysüveg kapuk és tövleti részletek
5) 4 db szines czimer vázlat
6) kőnyeg minta
7. fredo a torony déli oldalán Krisztusa kerentjén.
8. egy festett czimer. 1483.

Az János templom.

1) alapraje $9''' = 1^0$ ~~fel~~ hossmetnet rajzzal és részletek
2) tampillér részletek nyugati lépték

Sopron Bucher
KO.
1899

Czerner.

1) alapraje $2''' = 1^{öl}$
2) metnet – kerent
3) hossmetnet
4) falfestmény vázlatok $\frac{1}{2}$ nagyság
5 falfestmény szines vázlat $1''2''' = 1'$
6) részletek (Istenfa) porta $11''' = 1'$

Tűztorony

1) helyszínrajz Kiutrazer 1:100
1:100 városháza 1891.
2) helyreállítási rajzok 1:100
Stehlo O. 1897.
2 db pauza

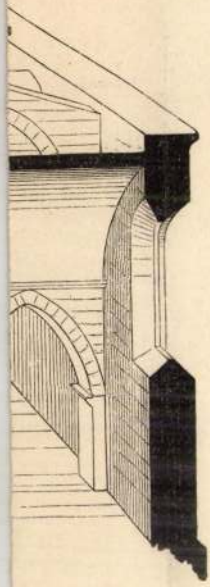

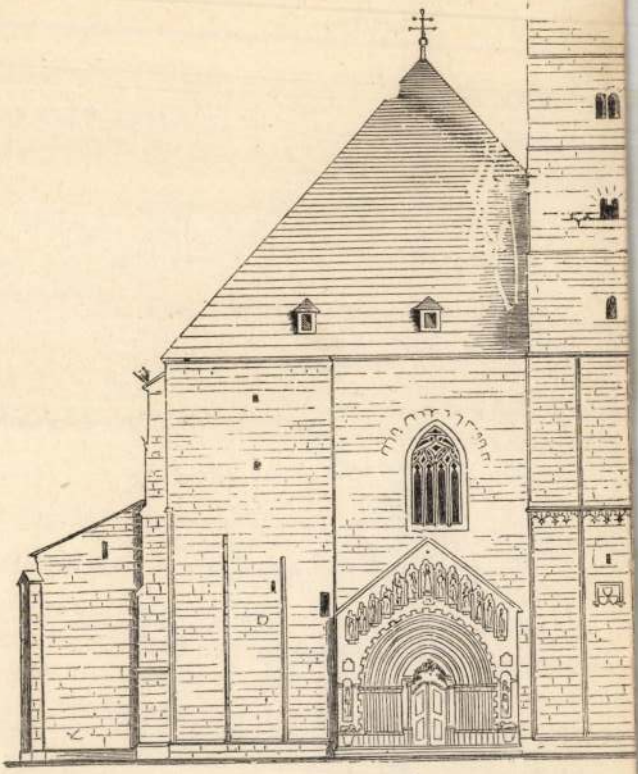

2.

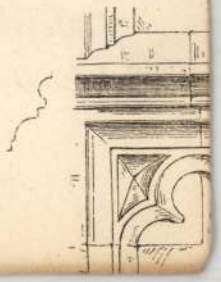

Sopron II Sopron m

Storno 1870.

1) Zsirkő a tz. mihály templomból és
Benedekr. ház egy ajtó fejkőve.

2) Tympanon kép a szentmihály déli portajánál 1879

3) a Benedekrendi ck. tárdájából egy váltkő 1879
térdelő

4) ugyanott a z organa karzaton levő festett kő nobor "

5) festett czimer ugyanott kuskefejjel "

6.) k Benedekrendi Zanda refectorium alaprajza 1879.
$7^{II} = 1^{0}$ –

7. régi nőnek ugyanott $8^{III} = 1'$ 1879.

8 Mária nobora várkerületben $47^{mm} = 1^{m}$

metnetek:

1) Szentmihály temploma tárl. kép 1914 rézmetnet és zinkelet
Storno ferenc

2. a tűztorony tárl. képe 3 példány Storno miksatól 1914. –
régi állapot z ujjabb.

3) emlektábla 1917 ből – Storno ferenc-től felirat

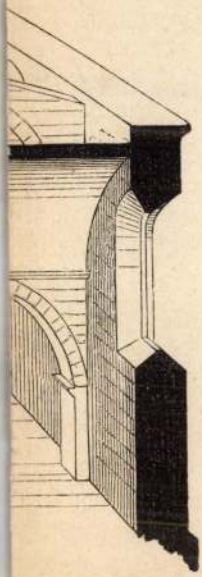

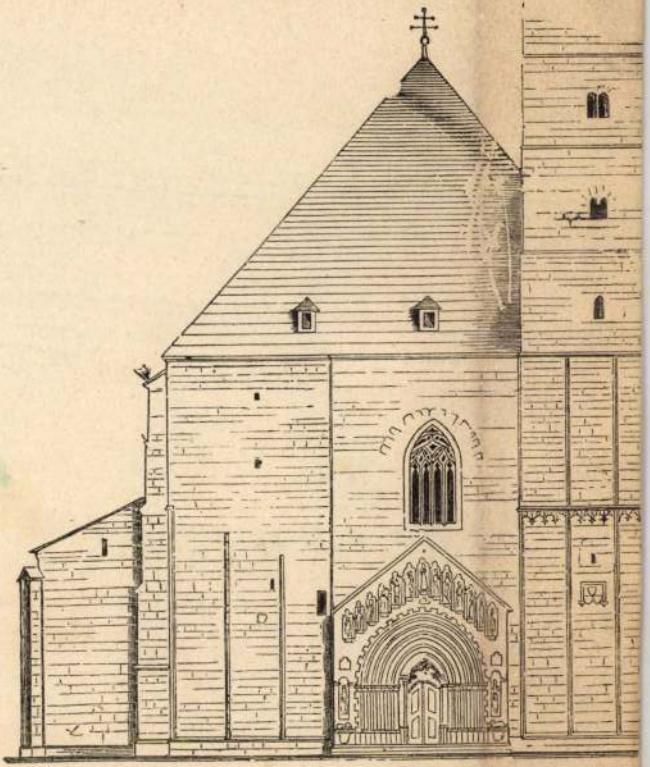

2.

Sorós István

A főiskolán először festészetet tanult Vaszary, majd Rudnay osztályán:

A Hét, 1974. febr. 1. 5. ef. 5 sz. 9 p.

Sorós István

A főiskolán mintázást Stróbl Alajostól tanult.

A Hét, 1974. febr. 1. 5. evf. 5 sz. 9 p.

Sorós István

Az aradi múzeum tulajdonában van Varga Katalint ábrázoló szobra.

A Hét, 1974. febr. 1. 5. erf. 5 sz 9 p.

Sorós István

Aradon élő szobrász volt, 1966. jan-ban halt meg tüdőrákban.

A Két, 1974. febr. 1. 5. ef. 5 m. 9 p.

Soós István festő és szobrász

A két világháboru közötti időszakban vetette meg a képzőművészeti élet alapjait az Aradra telepedett vagy oda visszakerült művészek - alig féltucatnyi művész vállalta az úttörés kockázatát. - A művészettörténészek szerint a képzőművészeti élet megszervezésének érdeme Soós Istvánt illeti, aki kiváló pedagógus is. A háboru után tanfolyamot szervezett, melyen jóvészt a gyárak munkásai vettek részt!

Szekernyes János: A festő becsülete.

A Hét, 1975. szept. 19.

SOÓS ISTVÁN, festő

Magyarországi kórházak numizmatikai emlékei.-Kaposvár.
56.-A KAPOSVÁRI 100 ÉVES KÖZKÓRHÁZ EMLÉKÉRE RV:A SZEN
VEDŐ EMBERISÉGNEK 1846-1946.SOÓS 80 mm.AE.
17/377501.d

DR. VARANNAI GYULA: Magyarországi kórházak numizmatikai emlékei 14/374/.old

AZ ÉREM, Közlemények az éremgyűjtés köréből.
-------XVIII. 1962. 20.sz. Bp. 1962

SOÓS ISTVÁN, festő

Szül. 1900. nagykanizsán. 1925-ben fejezte be tanulmányait az Iparművészeti Főiskolán. A kaposvári Rippl-Rónai Múzeum restaurátora. Festményeivel részt vesz a fővárosi és somogymegyei tárlatokon. Több kiállitási érmet nyert. 16/280/.old.

SZIGETI ISTVÁN: SOÓS István festőművész plakettje
16/280/.old.

AZ ÉREM, Közlemények az éremgyüjtés köréből.
XVI. 1961. 16.sz. Bp.

SOÓS ISTVÁN, festő

PLAKETTJE9.-A KAPOSVÁRI 100 ÉVES KÖZKÓRHÁZ EMLÉKÉRE orvosi köpenyes férfi szemben, előtte felemelkedő ruhátlan férfi b.H/. A SZENVEDŐ EMBERISÉGNEK, egyemeletes kórházépület. Mezőben szalagon: 1846-1946. Kör 80 mm. öntött, bronz.--1946. 16/280/.old.

SZIGETI ISTVÁN: SOÓS István festőművész plakettje 16/280/.old.

AZ ÉRME, Közlemények az éremgyűjtés köréből.
------- XVI. 1961. 16.sz. Bp.

Soós István festőművész

grafikai kiállítása nyílt

a Zaporvári Rippl-Rónai Múzeumban.

Magyar Nemzet 1971 augusztus 17.

4. old.

SOÓS ISTVÁN, grafikus

11.ábra.-Soós István rajza a rajzos börtönnaplóból,
--------- Sopron, Fekete repr. 314.old

KOMJÁTI ATTILA: Üldözöttek ellenállása Sopron megyében a Tanácsköztársaság éveiben /1919-1921/

ARRABONA. A Xantus János Múzeum Évkönyve, 15.szám. Győr, 1973

SOÓS ISTVAN, grafikus

10.ábra.-Soós István rajza a rajzos börtönnaplóból.
-------- Liszt Ferenc Múzeum,Sopron,-fekete repr.
513.old

KÖRNYEI ATTILA: Üldözöttek ellenállása Sopron megyében a fehérterror éveiben /1919-1921/

ARRABONA, A Xantus János Múzeum Évkönyve, 15.szám.
Győr, 1973

SOÓS ISTVAN, grafikus

9.ábra.-Ismeretlen rajza Soós István rajzos börtönnap-
------ lójában.-Liszt Ferenc Múzeum, Sopron.-Fekete
repr. 313.old

KORNYEI ATTILA: Földönöttek ellenállása Sopron megyében a fehérterror éveiben /1919-1921/

ARRABONA. A Xantus János Múzeum Évkönyve, 15.szám. Győr, 1973

SOÓS ISTVÁN, grafikus

A kőhidai fegyházban raboskodott.-Az irnoki munkakkal megbizott Bors András és Soós István gunyrajzokat készitettek az örökről.Soós Valóságos rajzos naplóban emlékezett meg elvtársairól és őrszemélyzetről.
328.old. 103.jegyz

KORNYEI ATTILA: Üldözöttek ellenallasa Sopron megyében a fehérterror éveiben/1919-1921/

ARRABONA, A Xantus Janos Muzeum Evkönyve, 15.szam. Győr, 1973

SOÓS ISTVÁN, grafikus

12.ábra.-Ismeretlen rajza Soós István rajza Börtön-
------- naplójában.-Fekete repr. 321.old
Liszt Ferenc Múzeum,Sopron

KÖRNYEI ATTILA: Üldözöttek ellenállása Sopron megyében a fehérterror éveiben/1919-1921/

ARRABONA, a Xantus János Múzeum Évkönyve, 15.szám. Győr, 1973

Soós István

neve emlitve

Művésze ttörténeti Értesitő 19 72

307. old.

Soós István grafikus

Kaposváron a Rippl-Rónai
múzeumban rendezték meg
kiállítását.

Szocialista Művészetért, 1941. okt. (2.)

Z. Soós István

Kiállításán bemutatta a „Lear kiraly"-t, a „Kitaintetett mondá"-t, a „Komor bika"-t, stb.-t, képei egyszerre szólnak az értelemhez és az érzelmi világunkhoz is.

Szij Rezső: Z. Soós István kiállítása.
Új Tükör, 1978. június 9-4 lap.

Z. Soós István

Z. Soós István kiállítása a kaposvári Somogyi Képtárban megnyílt.

Szíj Rezső: Z. Soós István kiállítása.
Új Tükör, 1978. július 9 - 4. lap.

Z. Soós István

A naturalizmustól kezdve a szürrealizmuson át elvont formakompozicióig terjed a művész kifejezés skálája.

Szij Rezső: Z. Soós István kiállítása.
Új Tükör, 1978. július 9-4. lap.

SOÓS István *68*
Újarad, 1898.–Arad, 1967.

Banner Erdély

Soós István MDK

Épül a kaposvári fonoda, olf.

Mücsarnok 1953 IV. Magy. Képzőm. Kiáll.

MDK

Soós István, festö

Kirakódás Fonyódon. Olf.

Mücsarnok.-I.M.Képzöm.kiáll. 1950. Kat.6.l.

MDK

Soós István, Kaposvár

Vidéki centrumok. Képzőművészet, 1929, 19.sz.

~~00~~-102 l.

Soós István, festő

akkor még növendék, pályatervét félmillió koronáért megvásárolta a bírálóbizottság.

Az 1925. évi nemzetközi vásár plakátjának rajza. Magy. Iparművészet. 1925. 35.l.

MDK

Seós István, Kaposvár

bronz érmet kapott

Képzőművészet 1929. 19. sz. 103.l.

MDK

Soós István, Kaposvár

dicséretet kapott

A Dunántuli Tav. Tárlat kitüntetettjei. Képzőművészet 1928. 10. sz. 137.l.

Z.SOÓS István

TELEPY Katalin: Tud győzni e nép. = Muzsák, XXIII. évf.1.sz. 1992 3 - 4.p. ill.

ERNST BLOCH

Korunk proksége

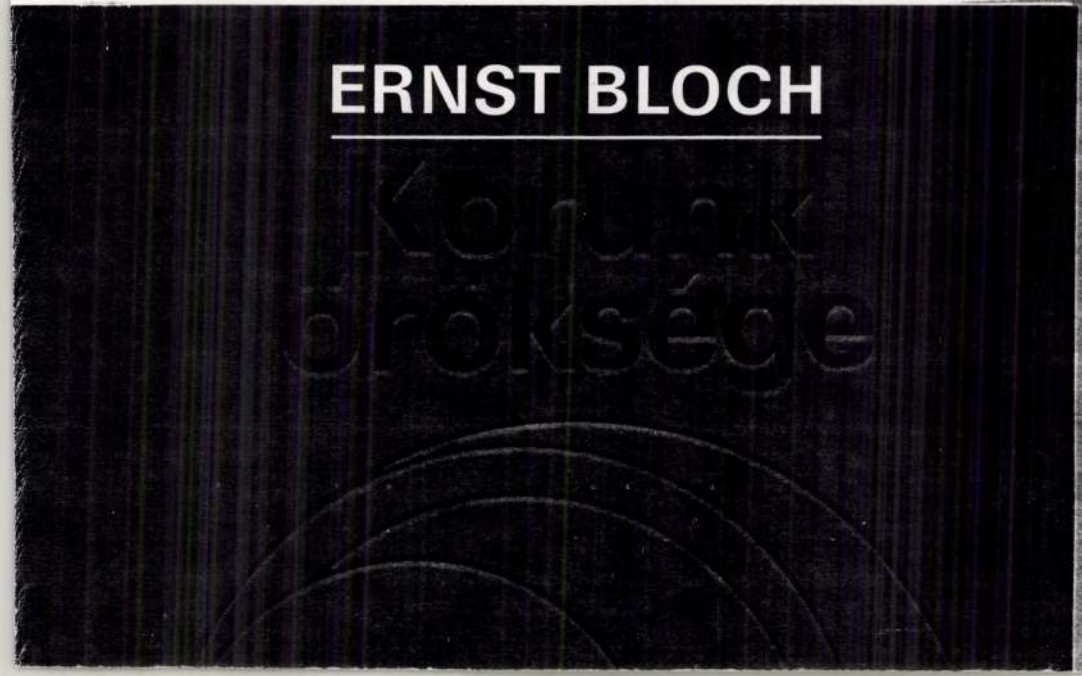

Soós Imre

l.

Ipam. kiáll

Bp. (1930?)

11. tábla

51/911

A Műemlékek Tekintetes Or

Templomunk helyreállítás
költségvetésben felve
Szerződés értelmében
tartoztunk volna re
ez időre mers azt

Soós Irén

textil

1923-27

Éinnisk 1930

88.l.

M. kir. állami

15-i állapot szerint gondosan — *olvasható írás-*
) ellátva az ugyancsak ide mellékelt borítékban
i január hó 31-éig visszaküldeni.
kai Hivatalhoz kellő időben be nem érkeznek,
közölni.
esetben a felhívásnak eleget nem tettható-

helyes megjelölésére.
nindenkor a *Tiszti Cím- és Névtár szerkesztő-*
tca 7.) *közlendők, mely azokat a Címtár kinyom-*

ézve a következőkre és következő sorrendben

- és keresztnév, születési rang (báró, gróf,

tb. doktor, a jubilárisak és a tiszteletbeliek is.

nél viselt tekintélyesebb tisztségek.

yéb kitüntetések (udvari és királyi tanácsos,
csos, kereskedelmi tanácsos, kincstári tanácsos,

ntézetnél elfoglal, ezt azonban a Címtár meg-
tt kell kitüntetni.

ések szétküldésénél használható legyen, szük-
san kitüntettessék; Budapesten székelő ható-
z illető hatóság, hivatal stb. melyik kerületben,

knél, amelyek több helyen vannak elhelyezve,
zettel együtt, úgyszintén külön felsorolandók
ly, vagy Budapesten a lakcím kitüntetésével.

„Kirakodás" Sóós István festőn[illegible]

Magyar Kurzet 1950.
juli 27. 4. old.

A Magyar Képzőművészeti Kiállítás, zsűrije megkezdte a vidéki kiállítások megbirálását.

Táblakép. „Örömünnep december 1.
Soós

Szabad Művészet. 1951 V. 1. 32-3

K. I. Atomoszmegyei képzőművészek
Kiállítása

Rónay Mária

Z.Soós István: Örömünnep december 21.-én, of.

SZABAD MÜVÉSZET

1951.jan.1.sz. 33.l.

/K.J.: A somogymegyei képzőművészek kiállitása/

MDK

Z.Soós István

Uzsonnázó.Olajf. 60x70

VI.Magyar képzőművészeti kiállítás.Műcsarnok.
1955.Kat. 21.l.

MDK

Z. Soós István festő

Szabadszervezeti közlemények. Szabad Művészet 1949. 48. l. /Somogymegyeiek csop. Kaposvár/

Soós Istvánt

Zichy-Mihály díjat nyerte
"Tódor János arcképe" c. pasztellé-
vel.

PH.932.V.10.

SOÓS ISTVÁN

A Fővárosi Művelődési Házban nyílik tárlat grafikáiból.

Népszabadság, 1970. okt. 3.

MDK

Soós István, grafikus

A Főv. Műv. Házban állított ki grafikáitól.

— : Négy új tárlat 9.

Népszabadság, Bp. 1970. okt. 3.

Soós István

Emlékre

Horányi Barna: Képzőművészeti szalon
— ünneplőben
Somogyi Néplap, 1970. nov. 10. 5. l.

A FŐVÁROSI MŰVELŐDÉSI HÁZ ÉS A KIÁLLÍTÁSI INTÉZMÉNYEK
MEGHÍVJA ÖNT

SOÓS ISTVÁN

FESTŐMŰVÉSZ
GRAFIKAI KIÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYITÁSÁRA

A KIÁLLÍTÁST MEGNYITJA:
DR. POGÁNY Ö. GÁBOR
A MAGYAR NEMZETI GALÉRIA FŐIGAZGATÓJA

1970. OKTÓBER 1-ÉN DÉLUTÁN FÉL 6 ÓRAKOR

BUDAPEST XI. FEHÉRVÁRI ÚT 47

6923 fnyv 1

Soós István

Mintha beszélne, kréta

Ösleény — " —

Soós István grafikusművész kiállítása

Soós István

Rabbinus, Krete
Keleti fej, 4 –

Soós István grafikusművész kiállítása

Soós István

Udvari boland, kréta
Ösmodár és fia, – " –

Soós István grafikusművész kiállítása

Soós István

Boszorkányos, kréta
Keresztelő János, -"-

Soós István grafikusművész kiállítása

Soós István

Konglomeratum, kréta
Boci , -4-

Soós István grafikusművész kiállítása

Soós István

Különös állatfej, kréta
hudiai bölcs , —"—

Soós István grafikusművész kiállítása

Soós István

Kecske és bogoly, kréta
Szatír , —"—

Soós István grafikusművész kiállítása

Soós István

Puli, kréta

Vakkusmáfej -"-

Soós István grafikusművési kiállítása

Soós István

Ősmadár és fia, repr.

Soós István grafikusművészi kiállítása

Soós István

Rabbinus, regv.

Soós István graf. művész kiállítása

Soós István

Mint a komor bika, repr.:

Soós István grafikusművész kiállítása

Soós István

A kitüntetett rajz.

Soós István grafikusművész kiállítása

Soós István

Puli, vegyes.

Soós István grafikusművész kiállítása

Soós István

Ó-görög unalkodó, repr

Soós István grafikusművész kiállítása

Soós István

Kiskőrös, repr.

Soós István grafikusművész kiállítása

Soós István

Önarckép, tus-toll
Mesebeli állat, pasztell

Soós István grafikusművész kiállítása

Soós István

Az aranyborjú, Kréta
Ozbak, —"—

Soos István prof. kusinúvész kiállítása

Soós István

Bizánci kompozíció, kréta

Jégvirágos ablak, —"—

Soós István grafikusművész kiállítása

Soós István

A rapadozó, kréta

Mózes

Soós István grafikusművész kiállítása

Soós István

Napfényes pásztorudvar, kréta
Bőség és nagyolás, —"—

Soos István grafikusművész kiállítása

Sóós István

Csokonarvos, kéta
Bagoly és társai, -"-

Sóós István grafikusművész kiállítása

Soós István

Görög, Török, Kréta

Soós István grafikusművészi kiállítása

Soós István

A kitüntetett, kréta
Fejek, állatok, —"—

Soós István grafikusművész kiállítása

Soós István

Fakéreg játék, kréta
Ülő kutya, —"—

Soós István grafikusművész kiállítása

Soós István

Mint komor bika, kréta
Művészkedik a természet, -"-

Soós István grafikusművész kiállítása

Soós István

Komporíció Homérosszal, kréta

Hét fej komporíció, —"—

Soós István grafikusművész kiállítási

Soós István

Neptunus, kréta
kéri, -"-

Soós István grafikusművész kiállítása

Soós István

Agárfej, kréta
Bacchus, — " —

Soós István grafikusművész kiállítása

Sóóstván

Csacsi, Kréta

Aligátorfej, —"—

Sóóstván grafikusművész kiállítása

Sóós István

Különös ikrek, kréta
Középkori fej, — " —

Sóós István grafikusművész kiállítása

Sóós István

Buddha, Réta

Indiára gondolok, -n

Sóós István grafikusművész kiállítása

Sóós István

Tavasz, pasztell
Őszi napfényben, —"—

Sóós István grafikusművész kiállítása

Sóostván

Ó-görög uralkodó, kréta
Zsarnok király, — " —

Sóostván grafikusművész kiállítása

Sóos István

Határvályúnál, kréta

Kút és szekér, —"—

Sóos István grafikusművész kiállítása

Sóós István

Szerdahelyi bankók, kréta

Fészer , -"-

Sóós István grafikusművész kiállítása

Soós István

Zoli, Kéta

Én 65-ben, Kméta

Soós István grafikusművész kiállítása

Sóós István

Töpvengő, kvéta

K.B. arcképe -"-

Sóós István grafikusművész kiállítása

Sóós István

Vadbiszmó, kréta

Önarckép, —"—

Sóós István grafikusművész kiállítása

Soós István

Sárkányfej, kréta

Krokodilus, -u-

Soós István grafikusművész kiállítása

Sós István

Lovak, kvéta

Strucc, — " —

Sós István grafikusművész kiállítása

Soós István

Kiállít a Fők. Műv. Házban

1970. nov.

Kiállítási Palota
Szocialista művészetért, 5. l.

Soós István

képeit mutatták be a kaposvári kiállí-
tásra. Művészeti lapok. Szabad művészet.
1947. 6-7 sz. 129 l.

Fiola Pál: Vasary János biográfia és biblio-
gráfia, Kaposvár, 1970.

751

SODS ISTVÁN
festőművész

a szennai református tpl.
eredeti mennyezetét és berende-
zését "javította", pótolta a
hiányokat 1948-ban

L. Szabó Tünde: Aszennai református templom és a szennai néprajzi gyüjtemény

Müemlékvédelem, 1975. 2. sz. 73-76. l.

SOÓS ISTVÁN / Kaposvári festő

Reggeli öltözködés olaj, 60 x 70

Vidéken élő képzőművészek kiállitása.2. Bp., 1955. /Kat./

16

M.D.K.

Soproni Stökert Károly,szobrász

A debreceni szinház szobrainak megújitásánál ő készitette el Kisfaludy Károly szobrát kemény mészkőből,de már új felfogásban,de beleilleszkedik az épület stilusába.~~xxxxxxx~~ 1961-ben állitották fel. 187.o.

Sápi Lajos: A debreceni Csokonai szinház 100 éves története 161.o.

A Debreceni Déri Múz. Évkönyve.1965.Debrecen.1966 Alföldi Nyomda, Debrecen

M. DÚ

L. Soós István
festő

Este" és „Délutáni varrogatás"
"amiti képeit mutatta be.

– di – : A somogyi képzőművészek kiállítása
Dunantúli Napló, 1957 szept. 17 – 3 kep

Soós István

"Napfürdözők" c. műve a Balatoni Társ.kiáll.-
án a Nemzeti Szalónban.

F.H.930.IX.21.

Z. Soós István

festő

Kaposvár

Z. Soós István festő

MDP

„1949. dec. 21." c. művét elemzi

„A Kaposvári festők pécsi kiállítása".

Dunántúli Napló. 1951. VIII évf. márc. 17. 4.

MDK

Z.Soós István, Kaposvár

Télen is épitünk, of.

Önarckép, of.

Vidéken élő képzőműv.kiáll. Ernst Mus. 1954. nov.

16. 1.

Spós István
festő

A legkülönbözőbb alakokat képzelte bele a fák sajátos ágaba, ezekből fejlesztette ki a legújabb grafikai világát. A természet és az emberi teremtő erő együttes endemeinye.

Maksay László: Spós István grafikái.

Müvészet, 1971.január - 46.lap

Spós István
festő

Nagyéidektődést váltottak ki sajátos fantázia rajzai, amelyik külön világba viszink minket. A műrúsz sok tanulmányrajzot készített a fákról.

Maksay László: Spós István grafikái.
Művészet, 1971.január - 46.lap

Spós István
festő

Portréi kitűnő karakterészlelésről tanúskodnak. Önarchípeit kilőn ki kell ennem.

Maksay László: Spós István grafikái.
Művészet, 1971.január - 46.lap

Soós István
festő

Több önálló kiállítása volt már.
Ezenttal nem olajhíjeit, vérhavait,
binometszeleit, hanem csupán
kritarajzait mutatta be.

Maksay László: Soós István grafikái.
Müvészet, 1971.január - 46.lap

Soós István
festő

Soós István restaurálta a toponári Dorfmeister freskóhat, a sárgvári templom falképeit, a siklósfehérvári Aba Novák freskót.

Maksay László: Soós István grafikái.
Müvészet, 1971.január - 46.lap

Soós István

Grafikus

A 70-es művész a kaposvári
múzeum vezetője, majd restau-
rátora volt. A Somogy megyei
képzőművészek csoportjának
vezetője volt.

Maksay László: Soós István grafikái.
Művészet, 1971.január - 46.lap

Soós István
grafikus

Soós István festőművésznek
a Fővárosi Művelődési Házban
volt kiállítása. Bemutatta a
legújabb grafikáit.

Makszy László: Soós István grafikái.
Művészet, 1971.január - 46.lap

Soós István
grafikus

„Puli" (repro)

Maksay László: Soós István grafikái.
Művészet, 1971. január – 4 lap.

Spós István
festő

Nemely rápa felélemetre boszorkány alkal, fenesa királyfejek hel vagy Keresztelő János különös alakjával tennek ki.

Maksay László: Spós István grafikái.
Müvészet, 1971.január - 46.lap

Spós István
festő.

Mesebeli szörnyek, sárkányok, szatírok
tűnnek elénk az ágak szövevényéből.
Az ág és hérég motívumok, hol sár-
kányra, hol csodaszarvasra emlékeztet-
nek.

Maksay László: Spós István grafikái.
Müvészet, 1971.január - 46.lap

MDK.

Z.Soós István festő

"Uzsonnázó" /olaj/

VI.Magyar Képzőművészeti Kiállitás
Műcsarnok,1955. 21. 1.

Z. Soós István

MDK

Résztvett a kiállitáson

~~"Bélutáni vonnegatám"~~
~~"Ezem"~~

Garay Ferenc: Somogy megyei képzőművészek képkiállitása Pécsett.

"SOMOGYORSZÁG. 1957. szept. 6. 3.1.

MDK

Z. Soós István festőm.

A népi demokr. restaurálttatta a ... szennsi templomot.
Somogyi Napló, Kaposvár. 1949. ápr. 21.

MDK

Sós István, festő

Épül a kaposvári fonoda. Olf.

Műcs.-IV.M.Képzm.Kiáll. 1954.ja n.-febr.Kat. 9.1.

L. Soós István
festő.

M.D.K.

Az „Este" és „Délutáni varrogatás" cimű festményei szerepelnek a bárlaton.

-di-: A somogyi képzőművészek kiállítása
Dunántúli Napló, 1957. ~~augusztus~~ szeptember 17. 3 lap

Z. Soós István MDK

Uzsonnázó, olf.

Mücsarnok 1955 VI. Magy. Képzőm. Kiáll.

Z Soós István MDK

Szerepelt a kiállitáson

~~"Este"~~ "Este"

~~"Délutáni varrogatás"~~ "Délutáni varrogatás"

-di- : Hasznos kezdeményezés. A somogyi képzőművészek kiállitása.

DUNÁNTULI NAPLO, Pécs. 1957. szept. 17.

M.D.K.

L. Soós István

festő

A Ripple Római Museum kiállításán
részt vett az „Építkezés" című képét
állitotta ki.

Lánczi Sándor: Tártalokról.

Művészet, 1963. március – 38 kep

SOÓS ISTVÁN

Kertészné
Műteremben
Révfülöpről-Badacsony felé.
Vitorlabontás

1948.dec.kiáll.Kaposvár. Katalógus

SOÓS ISTVÁN

Cica mama
San Marco
Eső után
A 80 éves Gönczi Ferenc
Ablak fények
Meleg szobából

1948.dec.kiáll.Kaposvár. Katalógus

MDK

Sóós István grafikus, Kaposvár

Dunántuli Tav. Tárl. kitüntetettjei. Képzőművészet, 1928. 1o.sz.

MDK

Soós István, festö
Kaposvár.

Mély ut Kislaknál.	Pasztell.
Kálvária.	"
Borgia Caesar.	Olajf.
Bolgárkert.	Pasztell.
Halászfiu.	"

Turul-szálló, Kaposvár.-Berzsenyi Irodalmi és Müvészeti Társaság dunántuli téli tárlata. 1933. dec. Kat.

Soós István Jertő"
Kisalföld 1958 jan. 25.

4 olval.-

Soós István ipanmúvész

Pesti Hirlap. 1932. máj. 18.7

képzőmúvészeti hírek

MDK

Soós István , Kaposvár

Reggeli öltözködés, of.

Vidéken élő képzőművészek kiáll.XI. N.Szal.

1955. 16. 1.

Soós István

több tájképe a Somogy-
vármegyei Múzeumban,
parasztinteriőrök magánosok és ka-
posvári magángyűjtők-
nél.

Életrajzának beküld-
dését megígérte

1948. febr. 10.

Soós István

MDK

Kirakodás Fonyódon, olf.

Műcsarnok 1950.I. Magy. Képzőm. Kiáll.

Soós István, festő — n. D. K.

A képzőművészek Somogy megyei Munka csoportjának 1960. évi őszi kiállitásán Kaposvárott Soósnak két soproni vonatkozású képe volt: „Sopron" és „Sopron-~~Bán~~ bánfalvi táj" x fotos.

Soproni Részletek egy Kaposvári képkiállitáson. 87.o.

Soproni Szemle, Helytört. Folyóirat. 1962. XVI. Kiadja Sopron Város Tanácsa.

M.D.K.

Soós István

festő

1925-ben szerezte meg a grafikus oklevelet és 1927-ben már kiállító művész: Ruppl-Rózsa József temetéséről készült pasztellyeit mutatja be Kaposvárott.

Márffy Albin: Soós István ...

Művészet, 1969. április – 26 lap.

M.D.

Soós István
festő

Első nagy munkája a toponári Dorfmeister freskók restaurálása volt, majd 2 évig dolgozott a ságvári templom freskóin.

Máffy Albin: Soós István ...
Művészet, 1969 április - 26 lap.

Soós István
festő

M.D.6

A 30-as években két alka-
lommal összesen 3 hónapot
töltött Olaszországban és ezután
Perdett műemlékrestaurálással
foglalkozni.

Márffy Albin: Soós István ...
Művészet, 1969. április – 26 lap.

MDK

Soós István

Dunántúli tav. tárlat. Képzőművészet, 1932. 51.sz.

136.l.

MDK

Z. Soós István szobrász

Artner T: Vidéki művészeink kiáll. SzM. 1955.
37 l.

MDG.

Sóos István képzőművész

Neve megemlítve.

„A déldunántúli képzőművészek napra-
bání kiállítása"
Dunántúli Napló. 1950-VII. évf. júl. 25. 4. l.

Soós István festő VDK.

A Kaposvári művészek „balatoni kirakodómunkások" c. művét emeli ki.

„Megnyílt a dél-dunántúli festők és szobrászok kiállítása."

Dunántúli Napló 1970. VII. hó. júl. 23. 4. l.

Z. Soós István festő MDCZ.

„Pádova." „Sározók", „Nyitott Könyv!"
„Zselici dombok" c. festményeivel tűnt ki.

Nikelszky Géza: „Kaposvári képzőművé-
szek tárlata Pécsett."
Dunántúli Napló. 1948. V. évf. máj. 23. 6. l.

M.D.K.

Soós István
festő

A Kaposvári Múzeumban „A Balaton a festészetben" kiállításon részt vett

Magyar Nemzet, 1959. aug. 18.
Napló

7 l

Sós István, festő 81 Dk.

A Kaposvári múzeumban megnyílt „Balaton a festészetben" c. tárlaton szerepel.

– Hír

Népszabadság, Bp. 1959. aug. 18. 10.l
[Vidéki]

Soós János M.D.K.

Bp. Gellérthegy utcai lakóhá z épitésvezetője

Épitész: Schmidt Lajos

Magyar Épitőművészet 1965/3. 36-39.l.

M.D.K.

Soós János asztalos m.

Veszprémi mester.+1869.VIII.9.61 éves korában.

Batári Ferenc:XIX.századi veszprémi asztalosok.
254.o.

A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei.I.
Veszprém.1963

Soós János

iparm.

Ert. 1928

Der Donau-Mo

Fig. 3 bis 5. Längenprofile der

mit einer Übersicht

Unter Leitung v

zusammengestellt von Ingenieur A. Staff und C. Rosenber

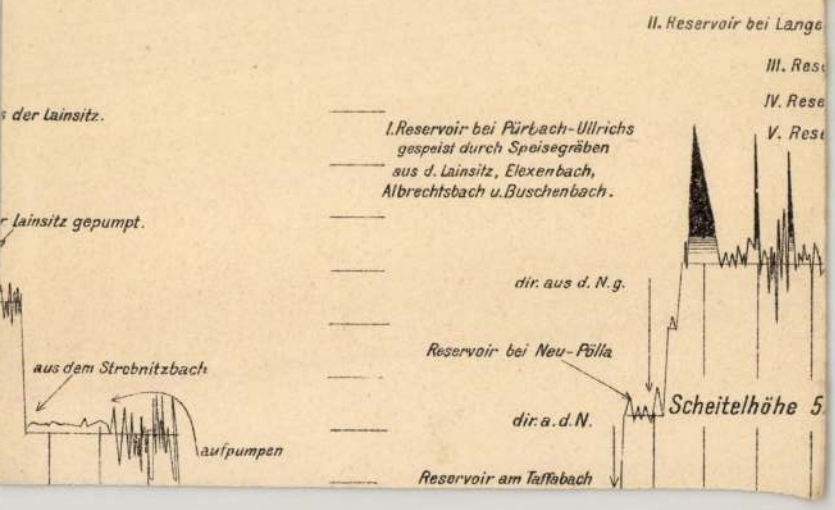

Sóós János

ötvöslegény

1859. junius 13 án

Nabadul fel Maros-
vásárhelyen.

irod

Szárfás Tihamer. Hazai
ötvösczéhek régi pecsétés.
Mucz. és Kompt. ért
1911. 288. l.

Soós János, marosvásárhelyi ötvöslegény

V. 288.

Stephanum n

Soós Jenő

Előrelátás (kanikatura)

Magyar Hírlap, 1969. március 25. 8. l

Soós Jenő

Karikatúra

Magyar Hírlap, 1969. március 20. 8. l.

Soós Jenő

Egyenlőtlen fejlődés (kéziratban)

Magyar Hírlap, 1969. március 7. 8. l.

Soós Jenő

karikatúra

Magyar Hírlap, 1969. március 11. 8. l.

Soós Jenő

Rőhajó törött (Rarrikatura)

Magyar Hírlap, 1969. február 27. 8. l.

Soós Jenő
festő m.
35 éves
(szerviszivbaj)
+ 1946. V. 2.
X. her ujhörtemető

Halotti főhony.
143

Soós Jenő

apelen

* 1853 + 1913

U. 1072

Élesnyz

Soós Jenő festőművész

A dumántuli képzőművészek tavaszi tárlatán,
a Berzsenyi Társaság aranyplakettjét kapta.

N.U.931.IV.8.

N.U.C[illegible].IV.B.

Soós József

MDK

hamarosan sor kerül műveinek kiállítására a bácsalmási művelődési ház és a Bajai Türr István Múzeum közös rendezésében.

K.A.: Együttműködés. Kiállítások, tárlatok Bácsalmáson.
Petőfi Népe. 1963 dec. 14.

Joska Soós festő

Magyar Hírek, 1971. nov. 22.

Soós Jóska festő

a Belgiumban élő sámánista festő ebben az évben Antwerpenben és Jugoszláviában rendezte meg kiállítását.

„Sámánszellem" (repr.)

Magyar Hírek, 1974. máj. 25.

Soós József festőművész

Belgiumban élt és alkot. Képeinek sikere volt a külföldön élő magyar művészek 1940-es budapesti kiállításán is.
(A jelvétel a művész brüsszeli műtermében készült.)

Magyar Hírek, 1973. ápr. 28.

Sogós Jósha
festő

Kultikus motívumokból merítette
piktúráját.

Bauer Jenő: Magyar származásu müvészek külföldön.
Müvészet, 1971.február - 36.lap

Soós Jóska
festő

"Totem" (1970)

Bauer Jenő: Magyar származásu művészek külföldön.
Művészet, 1971.február - 36.lap

Soós Jóska

Kiállított művét a Szép. mův. Muzeumnak ajándékozta

Soós Magda: XX. sz-i magyar származásu művészek kiáll.

Magyar Hírek 1970 XII. 12

Soós József

Műve szerepel a „Magyar szás-
mazási XX. századi művészek Ziálli-
tásán a Műcsarnokban

Képzőművészet

Vigília 1970 november
781. old.

Soós József, fotoművész

– munkái a Magyar származású, XX. n-i művészek kiállításán Bp-en

D.I.: Képrőművészet
Vigília, 1970. nov. 782. l.

MDK

Soós Károly
eozin edény-festő

a ZSOLNAY-gyár művészeti munkáiban közre-
működött 1888-1904.

67.o.

NIKELSZKY GÉZA:A Zsolnay-gyár művészete.Pécs.1959.

Soós Károly

Kiállítás nyílik dec. 15.-én Pásztón, a Lovász József Művelődési Központ amatőr képzőművészeti Stúdió tagjainak munkáiból, – ahol műve szerepelni fog.

Nógrád, 1974. dec. 13.

Soós Károly

A salgótarjáni bányász képzőmű-vészeti szakkör gyűjteményes tárlatán munkái szerepelnek.

„Akt"–„Kroki" (említve).

Táth Elemér: Tanulságos kiállítás.
Nógrád, Salgótarján, 1972. aug. 8.

Boós Károly M.D.K.

A salgótarjáni Bányász Képzőművészeti Körben kezdett rajzolni, majd a Képzőművészeti Gimn-ba kerülst

Művei a kiállításon

/ barna/: Munkás-képzőművészek salgótarjáni bemutatkozója

Nógrádi Népujság 1965. január 12.

Soós Károly

Ötvözés könnyed kézjelekkel szerepelt az 1970 nov.-i miskolci kiállításon.

T. Manek Klára: Mai magyar üvegművészet; Iparművészet, 1971. 1. sz. 5. l.

Soós Károly
festőművész

Soós Károly a Salgótarjáni Üveggyár foglalkoztatója

— Mesterség és művészet.
Nők Lapja, 1970. november - 45 oldal

Soós Imre

karikatúráját közli a lap

a 15. oldalon

Magyar Ifjúság 1969 december

31

Z. Soós István

festő

Szabad Művészet

1951. 33. l.

Soós Katalin, [ ]

l.: Zoltán Éva

Sz. A.: Restaurátorok

Népszabadság, Bp. 1976. szept. 3.

7.

Soós Klára

TIT-Ismeretterjesztés a Magyar Nemzeti Galériában: Gattyány művészete.
Előadó: Soós Klára.

Budapest, dec. 15.

Pesti Műsor, 1968. dec. 19.

Soós Klára művészettörténész

Kecskeméten ma Ulitz Béla festőművész reprezentatív kiállításának megnyitásán tart tárlatvezetést.

Petőfi Népe, 1969. febr. 9.

agárdi Soós Lajos

122. Rálátás a Dunára
visegrádi várból nézve, olaj

Duna Kiállitás katalogusa, Nemzeti Szalon
1933. Január hó 7 lap

MDK

agárdi Soós Lajos

Rálátás a Dunára, olaj

Duna-kiáll. N.Szal. 1933. jan. 9 l.

etes, 1+3+1 tengellyel. Klasszicizáló,

zázadban. II.kötet, Eger, 1934, 123 l -

MDK

Soós Lajos

A Nemzeti Szalon téli tárlata. Képzőművészet 1933. 57. sz. 38.l.

Sorenic S. arztales

Iparmüvészet 1896-ban 270.

MDK

Soós Lajos

Ezüstéremmel tüntették ki az 1937-évi párisi nemzetközi világkiállitáson.

Cikk: A párisi világkiállitás magy.pavillonja kiváló nagy sikerének mérlege.

Magyar Iparművészet 1938. 179.l.

MOK

Agárdi Soós Lajos, festő.

Gyárudvar. Képeslap.

Képzőműv. Társ. - 1931 évi kiáll. - kat. - 33. l.

Agárdi Soós Lajos festő M.D.K.

Havas ut tempera repr.

Szérokyudvarhely agu

Nyára művészetben. Bp 1941, 18-19

Soos Lajos, agáridi

lásd

Agáridi Soos Lajos

Soós Lajos

egyike a MAFE kiállítóinak.

(e.a.): A Műcs. őszi párlata.

Upsaj, 931. X. 18.

MDK

agárdi Soós Lajos

Vihar után, festm. repr.

Szász Károly: Műteremlátogatás. Művész-Élet 1933. 12-13. sz. 6. l.

MDK

agárdi Soós Lajos festőm.

Duna Visegrádnáé

Patak mentén

Faluvége

Gyárudvar

Szász Károly: Müteremlátogatás. Müvész-Élet 1933. 12-13. sz. 6. l.

MD K

agárdi Soós Lajos, festö

Mütermem ablaka. Olf.

Nemzeti Szalon. -Téli tárlat. 1932.dec. Kat.

agárdi Soós Lajos MDK

Gyárudvar, vizf.

Mücsarnok 1931 őszi tárlat

agárdi Soós Lajos, festö

Falurészlet. Olajf.
Mezei virágok. "

Nemzeti Szalon.-Öszi Tárlat. 1932.szept. Kat.

mdk.

Soós Lajos faragó népművész

doboza: a kiáhitáson

kép a 7. szban

Láncz Sándor: A Lalai Kiáhitás

Népművelés, 1956. 7. sz Címlap belső old.

Sobs Lajos

Kiállít

M. H 932. IX. 4.

SOÓS LAJOS (fotó)

"Manek Attil aés Soós Lajos kegyetlen humoru, a diplomácia protokollréseibe hatoló riportképei kétségtelenül a kiállitás legtöbb pikantériát hordozó fotói: átgondolt és a mondanivalót valóban tömören egy képben felmutató alkotások. " = Forgács Éva: Könnybelábadt szemmel. = Fotóművészet, 1985/4. 20.p.

Soós László

Televíziós plakátjával negyedik helyezést ért el (Az év legszebb plakátja).

Ipari Művészet, 1965. 2. sz., 85. l.

Soós László

Terminusmű vég
(pályatérdő!)

funkcionális terminus témában
pályázott a tecsteméti nemzetközi stúdiókban

1983 III 23

3. m. 2025

Soós László, grafikus

választási plakát
repr.

Magyar Ifjúság, 1967. II. 4.

Sós László grafikus

Szerepelt a Design '68 kiállításon.

Benkő Cs. Gyula: Design '68; Ipari Művészet, 1969. 1. 48. l.

Soós László

1975/76

Ferképzomfoisk.vk

132, l.

Márkus József:

~~[illegible]~~ Térdig látható, all~~[illegible]~~, szem~~[illegible]~~be
leereszteti baljában az oldal
vid, bajusza hosszú. Ingén
vállravetett prémes mentéje zsinórz
lárok ékkövesek. Mellét a
gyűrűket hord. Felirata a

Nagyság
MÁRKUS JÓ
polgármester, ki

balra az asztalnál: „Gichs
s alól balra: „Kiadra özv V
Középütt: „Utánnyom
s jobbra: „Ny. Légrád

Kónyomat, az alak n

9589 ~~9389~~ (ki
9590 ~~9390~~ (ch

Soós László

szül. Rimaszombatban
1858 máj. 3. ref.
1871/2 4 gimnáziumot vég-
zett Rimaszombatban
1875/6. vendéglátogató volt
a muntarajztanodában.
1876/7 I. 1. sö éves ven-
des növendék a ~~m~~ munta-
rajztanodában.
1876/7. II. a tandíj
nem fizetése miatt
kilépettnek tekinte-
tik.

Simay Kristóf, rajzoló

19. sz.

VIII. 132.

Soós László, grafikus

L: Mikus Sándor

(bán): Kiállítás, Szolcsavatás

Esti Hirlap, Bp. 1977 márc. 10

4

Soós László

grafikusmüvésznek tárlata volt Nagymaroson 1975-ben.

Magyar Hirlap 1975/188/6/

Bojár:Müvészélet Nagymaroson

MDK.

Soós László

Plakátversenyen dijat nyert

Délmagyarország 1965 május 8.lap -

Soós László

M.D.K.

A nagymarosi művésztelepen dolgozik

Dozvald János: A táj varázsa
/ tizéves a nagymarosi művésztelep
Pest megyi Hirlap 1966. jan. 1. 4.l.

Szós László
grafikus

Kemény Évával a Munkácsy
Mihály díj III. fokozatát osztottan
nyerte el.

— : 1967 kiváló és érdemes műveszei ...
Élet és Irodalom, 1967. ápr. 8 – 4 lap

MDK

Sós Endre, grafikus

II. díjat nyert.

– : Plakátművének kitüntetése 2

ESTI LAPLAP Bp. 1967. ápr. 22

MDK.

Soós László

Dijazott plakátjairól

Kirakat 1965 juni lo.

M. D. K.

Soós László építész

Nagybaracska. Községfejlesztés helyszéni irányítása

Farkas Tibor – Polonyi Károly. Beszámoló a délmagyarországi árvízsujtatta területek újjáépítéséről
Magyar Építőművészet 1956. (V.) 272. l

M. D. K.

Soós László épitész

Nagybaracska. Községfejlesztési terv helyszíni irányitása

Farkas Tibor – Polonyi Károly: Beszámoló a délmagyarországi árvízsujtotta területek újjáépitéséről Magyar Építőművészet (1956. (V.) 272. l.

Sós

Sós-Kemény:November 7.,1971

Az ünnepi fotomontázs-plakátot a tömeggé sokszorozodó fiatalok összetartó ,előrejövő csoportja tölti ki.

Aradi Nóra:Szocialista képzőművészeti jelképei
Kossuth Könyvkiadó/Corvina 1974. 70.old.

Soós László, grafikus

L.: Major Máté

—: Megoldható a Műv. Min. Művészeti Tanácsa 2.
Élet és Irodalom Bp. 1984 márc. 3a XXVIII/13

Sós László grafikus

Aradi Nóra: SO-KY

Művészet, 1982. augusztus

Soós Lőrinc

festő

1897

Éimisk 1930

88-b

hó 31-én. A miniszter rendeletéből:

.nácsos.

s másolat hiteléül:

[illegible]

.szteri iroda s.tiszt.

Soós Nóra

Új Mív. 2003. 12. p. 43.

d cell technology could not be used for this

s: none

morjai

studies in rats and mice (with dietary

nistration of BNP-166 to rats (dietary route),

MOZGÓ VILÁG 1051 BP. NÁDOR U. 26.

Soós Nóra (1979–)
Ali 2006
v. o. 120×100 cm

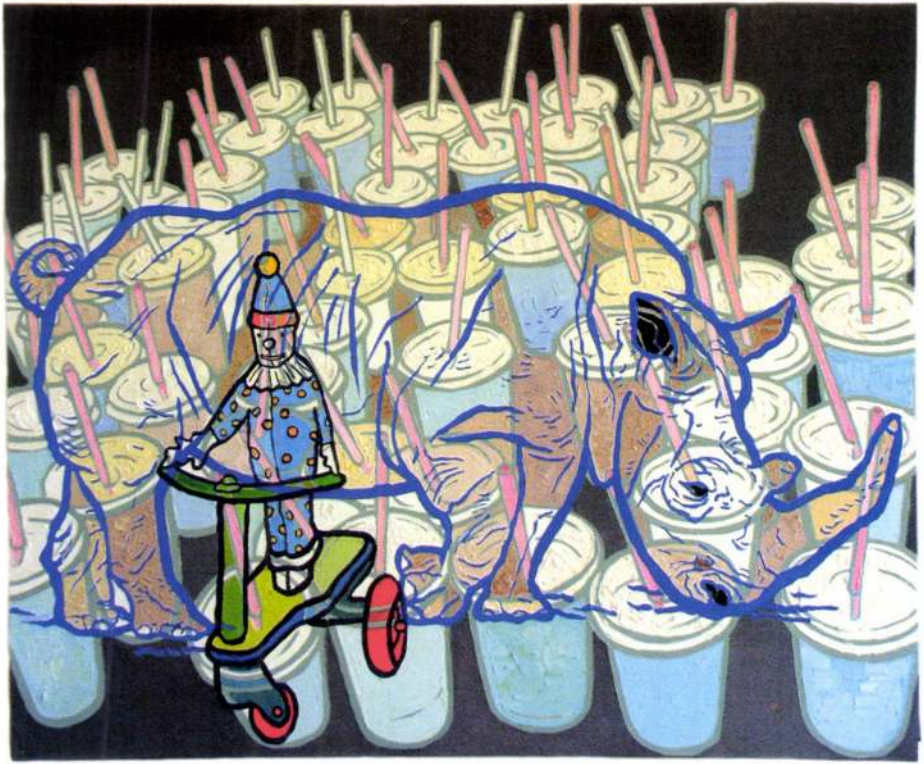

MOZGÓ VILÁG 1051 BP. NÁDOR U. 26.

Soós Nóra (1979–)
Helyettes szomjazók 2006
v. o. 100×120 cm

Soós Nóra (1979–)
Elefánt a porcelánboltban 2006
v. o. 150×150 cm

MOZGÓ VILÁG 1051 BP. NÁDOR U. 26.

MOZGÓ VILÁG 1051 BP. NÁDOR U. 26.

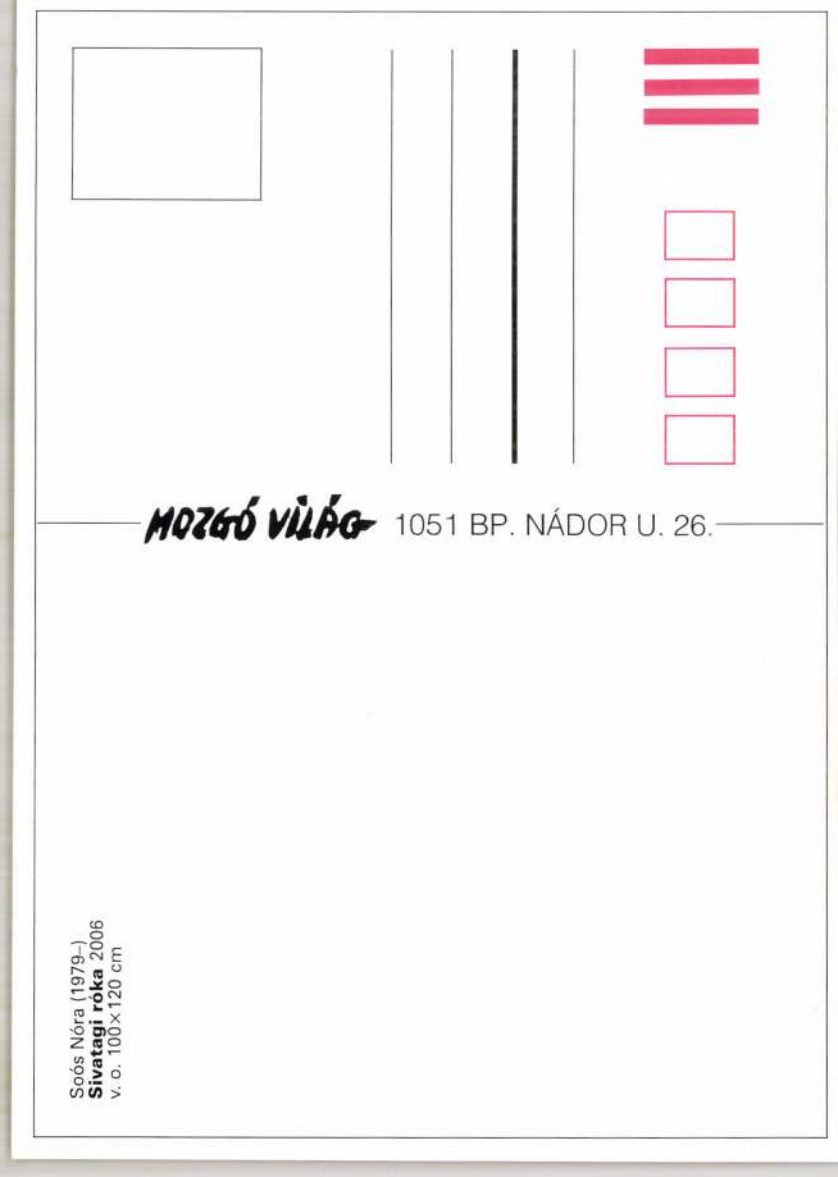

Soós Nóra (1979–)
Sivatagi róka 2006
v. o. 100×120 cm

MDK

Soós Nándor

a választmány póttagja

Pécsi Képzőm és Műbar.Társ.23.kiáll. 1938.jun.

MDK

Soós Nándor

választmányi pótag

Pécsi Képzőm. és Műbar. Társ. kiáll. 1937. ~~nov.~~ máj.

MDK

Soós Nándor

választmányi pótag

Pécsi Képzőm. és Műbar. Társ. kiáll. 1938. jun.

Soós Pál

épitomester

lást

Sztlex 196. l

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhely

Miután keresményemnek 191..... év

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére .....

nevü munkástársamat szóbelileg megbizta

Kelt ....., 191..... é

.....

tanu.

.....

tanu.

SOÓS Pál építő

- épületei a városban a XIX.sz második felében

Kerekes Gyula: Marosvásárhely régi épületei. Mvh, 1998 111

38. Úrmutató alakú, ar. réz ereklyetartó ezüst fatalpon, üveges faládikó. XVIII. század.

39. Két ereklyetartó, üveges faládikó. XVIII. szá

40. Négy vitensorium, vert művű aranyozott és XVIII. század.

41. Tál ámpolnák nélkül, vert, részben ar nagyszemű virágokkal. XVII. század.

43. Öt ereklyetartó szekrényke, XVIII-XIX. száz

43. Pásztorbot, ezüst, Hhaskó préposttó volt 167

44. Ereklyetartó keret, ezüst hímzésű szövet alap

45. Kilencz kehely és ostensorium tok préselt XVII-XVIII. század.

46. Üveges szekrény, rokokó; ebben a 36-4 tárgyak.

47. Szent nő szobra, fából, XVII-XVIII. század.

MDK

Soós Pál kömüvesmester

Marosvásárhelyen a Székelyföldi Iparmúzeumot épitette, Kiss István tervei szerint.

Cikk: A székelyföldi iparmúzeum.

Vas.Ujs. 1893. 40.évf. 28.sz. 469-470.lap

Soós S.

l. zobrázt

Arv. Csarnok 105, ankc. Est

Erobar: Korona

Soós-Salzmann Géza

MDK

Rómeo és Julia, szobormü

KMT 1898-99. téli kiáll. 24.l.

Soós Sándor, soóvári

nádasdi selyemgyártó.

az 1857. évi kassai felsőmagyar-
országi első műtermény
és iparkiállitáson saját
termesztményű nyers és
legöngyölitett selyem-
mel és selyemkellmék-
kel vett részt.

Korponay

I. 553. l.

4946

Gyüjten

A hely neve	A tárgy megnevezése	
Almakerék, Nagy-Kükülő vm.	Evang. templom alaprajza,	

Soós Sándor

(G. Molnár F.): Egy amatőr és egy naiv művész kiállítása Gyöngyösön.

Népújság (Heves), 1976. dec. 17.

Soós Sándor szobrász, nyugalm. ezredes

Kalaegerszegen nyílt meg a néphadsereg amatőr képző- és iparművészeti, tárlata. A nyugalmazott ezredes Soós Sándor formai egyszerűségében is hatásos kifejező faszobrai szerepelnek.

Mészály Gábor: Képzőművész katonák kiállítása.
Néphadsereg, 1974. nov. 9.

Soós Sándor

Kiállítás nyílik dec. 15.-én Pásztón, a Lovász József Művelődési Központ amatőr képzőművészeti Stúdió tagjainak munkáiból, – ahol műve szerepelni fog.

Nógrád, 1974. dec. 13.

Soós Tamás

"Kapcsolatok" c. képét bemutatja a lap. Repr.

Fenti képet lásd: Szervátiusz Jenő: "Önarckép" c. képének hátlapján.

Élet és Irodalom, Bp. 1978. juli. 8. XXII. évf. 27. sz. 13. lap.

Soós Tamás

Viállitás az Ernst Múzeumban

Mercer Nemet 1983. X.2.

Soós Tamás, grafikus

l. Németh József

A. Gy.: Grafika és kerámia 7.
Népszabadság, Bp. 1981. okt. 28.

Sóváry János, szolnár

L: Corini Margit

Koloh Elek: Corini 116-123

Új Auróra, Békéscsaba, 1982. aug. 1982/2

Soós Tamás

Fiatal Képzőművészek

Stúdiójának kiállítása

Magyar Nemzet 1984. XI. 15.

Sós Tamás, festő

L: Pál Zoltán

Vadas J: Tarkák és újvadak 13.

Élet és Irodalom Bp. 1984 4. nov 9. XXVIII/45

Soós Tamás

a salgótarjáni rajzbiennale

Magyar Nemzet 1985. I. 17.

Soós Tamás
Viállitás a Múcsarnokban

Mogan Nemzet 1985. IV. 13.

Soós Tamás
kiállítás a Ligetben

Magyar Nemzet 1985. VI. 7.

Soós Tamás

Rq7

Magyar Narancs 1985. VIII. 10.

Szőts Tamás

kiállítása a bordeauxi
Galerie des Beaux-Arts-ban

Népszabadság, 1985. X. 22

Soós Tamás

Az Ellettük című kiállítás a Nemzeti Galériában

Magyar Nemzet 1986. III. 25.

Soós Tamás

Rajz

Magyar Nemzet 1985. XII. 7.

Sós Tamás

Menyhárt László: Kilóg a lóláb
Rajzbiennálé Salgótarjánban

Palócföld, 1985/2

Soós Tamás, textilművész festő

L: Sotti Gizella

Vadas József Falon vásna 12

Élet és Irodalom Bp. 1986. aug 8. xxx/32

Soós Tamás, festő

L: Bak Imre

–: Heti ajánlot

3.

Új Tükör Bp 1986 jan 5.

XXIII/1

SOÓS Tamás

A SZEGÉNYEKET TÁMOGATÓ ALAPÍTVÁNY

meghívja Önt és családját
1990. december 5-én 14 órára
a Magyar Nemzeti Galéria III. emeletén rendezendő
kiállítására

12.000.

12.000.

A kiállítást megnyitja *MÉSZÖLY MIKLÓS*
(aki a 10 évvel ezelőtti kiállítást is megnyitotta)

A KIÁLLÍTÁS KÉPEIT
1990. december 8-án 11 órakor
AUKCIÓRA BOCSÁTJUK,
melynek bevétele a SZETA számlájára folyik be.

67. Soós Tamás: Substance I.
vegyes techn, 62x91,5 cm

68. " Substance II.
vegyes techn. 62x91,5 cm

Soós Tamás, grafikusművész

(p.): Domus durea.

A Férzek Galéria legutóbbi kiállítása a Domus durea címet viselte és hat művész munkáit mutatta be: Fehér László, Mulasics László, Borbás Klára, Klimó Károly, Soós Tamás, Szőnyei György műveit.

A kiállítás rendezője: Hegyi Loránd.

Budapest, 1988., 2., 2-old.
-folyóirat

SOÓS TAMÁS

hegyi Lóránd: Uj szubjektivizmus-uj eklektika
Megjegyzések a 8o-as évek uj
magyar müvészetéhez. Belvedere.
I. /1989/1./ 4.

SOÓS Tamás

kiáll. Bp.,Fészek Galéria,1992

ism.NAGY Zoltán: Uj Magyarország,1992. nov. 17.lo.ill.

és a kereszteléshez kancsót
A helvét irányzatot követő
messzebb mentek. Méliusz Ju
Márton azt tanitották, hogy
kel, szobrokkal, oltárokkal
templomból. A református zs
tesitői/ azonban - a tan ti
türelmesebbek. Kevesebbet f
és a változatos keresztelés
mosás, medencéből való kézz
való leöntése vagy megmosás
ki, hogy a sákramentum kisz
a fa, üveg, arany, ezüst, r

Lovas Tamás

kiállítása a bécsi
Krall galériában

Népszabadság, 1987. IX. 3

Lovis Tamás

kiállítása Karlovy Varyban

Népszabadság, 1987. VIII. 14

Soós Tamás

P. Lucs Julianna: Magyar kunszt
Szortárs képzőművészeti kiállítás
a lucsarnokban

Népszabadság, 1987. IV. 13

Lovas Tamás

P. Kiss Julianna: Gazdag regényét

Népszabadság, 1986. XII. 20

Soós Tamás

Kiállítás MTK-ban,
Esslingenben

Magyar Nemzet 1984. 1. 23.

Soós Tamás

Kiállítás a Béri Knoll galériában.

Magyar Nemzet 1987. IX.3.

Soós Tamás.

Fészek Klub kiáll.

M. Lemszt
1987. IX. 10.

Fodor Tamás

Kiállítás a varsói
Magyar Kultúrában

Magyar Nemzet 1987. V.3.

Soós Tamás

Kiállítás Karlovy Varyban

és Prágában

Magyar Nemzet 1987. VIII. 14.

Soós Tamás, grafikusművész

Pillanatkép.

A grazi „Stájer Ész" c. program keretében mutatkozik be a magyar festék három nemzedéke c. kiállítás. A kiállítás 1985. okt. 12-1986. jan. 19-ig tart nyitva. A kiállítás megnyitóján készült fényképen látható: Bak Y., Halász K., Hegyi L., Mulasics L., Szirtes J., Soós T., Bullás J., Fehér L., Ádám Z.

Műcsarnok és Kamaraterme,
1985. dec.

Hírek.

Soós Tamás, grafikusművész

festőművész

A Bordeaux-i Galerie des Beaux-Arts, a Műcsarnok szervezésében kiállítást rendez okt.-ben, ahol 4 művész – köztük a művész is – jelentős számú anyaggal képviseli az aktuális magyar festészetet.

Műcsarnok és Kamaraterma

1985 okt.

A magyar festészet három generációja, Graz, Neue Galerie, Künstlerhaus.
1985. október.

Szós Tamás.

festőművész

Szerendetes, hogy most a művész, legújabb munkái viszonylag gyorsan bekerülnek az európai művészet vérkeringésébe.

Müssavuol és Kamavatevem
1985 nyert

Soós Tamás

lásd Koncz Andrásnál
(Graz és Döbling. A Stúdió az Ernst
Múzeumban. P. Szücs J.)

Népszabadság, 1988. dec. 17.

SOÓS Tamás ipamüvén

JÓZSA Ágnes: Test-ék. = Kritika, 1991.4.sz. 47,p.

Szerepelt a fenti című kiállításon a Budapest Galériában s recenzens méltatja kiállított művét.

SOÓS Tamás

KOVALOVSZKY Márta: Ideiglenes, állandó Új Magyar Képtár Székesfehérvárott. - Holmi, III. évf. 9. sz. 1991 1244, 1245.

Caravaggio (1984) c. műve

SOÒS Tamás

NAGY, Hdikó: Modern to Postmodern: The New Hungarian Gallery in Szekesfehérvár. NHQ. Vol. XXXI. No. 119. 1990 150–153. p.

SOÓS Tamás

Soós Tamás : Pécs, Ifjusági Ház, 1984. április 5-május 5. bev. Simon Zsuzsa. Pécs : Ifjusági Ház, 1984 [12] p. ill. E

SOÓS Tamás

Bp., Liget Galéria, 1985

(bán)[BÁN András]: Régi lemezek : Kamarakiállítá-
sokról. = M.Nemzet, 1985. június 7. 6.

SOÓS Tamás

Franz Jáms

Action gratuite?

[Soós Tamásról dipl.-opponensi vélemény]

Élet és Irodalom 1985. máj. 31. 12.

pp. 147--157; Sánd
Acta Historiae Artiu
253--280.

10 On the members of th
rádi--Erzsébet Vezér
day Circle). Budape
tal and Lukács--The
History of Art, New
73 (1979), pp. 114--
Hauser on his Life a

Soós Tamás

Lásd: Vadlúr István

Átrium 96/6

Művészi tér-képek

SOÓS TAMÁS

Melancholia

Fővárosi Képtár

Kiscelli Múzeum Templom-
tér

1996 febr 1 – márc. 3

A BUDAPESTI TÖRTÉNETI
MÚZEUM
FŐVÁROSI KÉPTÁRA
meghívja Önt

SOÓS TAMÁS
MELANCHOLIA

című kiállítására
1996. február l-én 17 órára
A kiállítást megnyitja
Földényi F. László író

Megtekinthető:
1996. március 3-ig
hétfő kivételével 10–16 óráig
Fővárosi Képtár/Kiscelli Múzem
1037 Budapest, Kiscelli út 108.

Fk.: Bodó Sándor a BTM főigazgatója

DÍJ HITELEZVE
BUDAPEST Pf.: 4.
1250

Sinkovits Péter
Új Művészet
Báthory u. 10.
1054 - Budapest

MELANCHOLIA

Bemutatjuk

SOÓS TAMÁS

új műveit

a Fészek Galériában

Megnyitó:
1992. október 27. kedd d.u. 6-8 óra között.

Megtekinthető:
november 27-ig naponta d.u. 2-8 óráig.

SOÓS Tamás

A FÉSZEK GALÉRIA ÉS A META R GALÉRIA

Tisztelettel meghívja
október 6-án pénteken este 7 órára
A FÉSZEK GALÉRIÁBA

POZICIÓK-POSITIONEN IV.
ERWIN WURM ÉS SOÓS TAMÁS

kiállításának megnyitójára

Megnyitja:
Dr. GEORG DOLLINGER kulturális és tudományos attasé
Dr. HEGYI LÓRÁND művészettörténész

Megtekinthető november 30-ig a FÉSZEK GALÉRIÁBAN
(Budapest, Kertész utca 36.) naponta 14—20 óra között

POZICIÓK / POSITIONEN

SOÓS TAMÁS

A változás jelei : Plakátok 1988-1990. : Magyar Nemzeti Galéria,1990.nov.14.-dec.31. A kat. szerk. Bakos Katalin. Bp., MNG, 1990 16.p

CECIL MODEST (Soós Tamás) (1964)
28. Na'conxipan'87. Képzőművész zenészek farsangi mulatsága, 1987
Na'conxipan '87. The carnival dance of artist-musicians
offset, 37x29 cm
j.j.f. design: Cecil Modest - ny.n.
ltsz.: xy 90.361-362

A

PANDORA
GALÉRIA

TISZTELETTEL MEGHÍVJA ÖNT

SOÓS TAMÁS FESTŐMŰVÉSZ

KIÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYITÁSÁRA

VERNISSAGE
1990 AUGUSZTUS 18-ÁN 11.00-13.00-IG.

8258. BADACSONYTOMAJ,
BADACSONYI ÚT 13.

MEGTEKINTHETŐ
1990 AUGUSZTUS 18- SZEPTEMBER 1-IG.

MEGHÍVÓ

TIMÁR ÁRPÁD

BUDAPEST

ÜLLŐI ÚT 113 N.65

1091

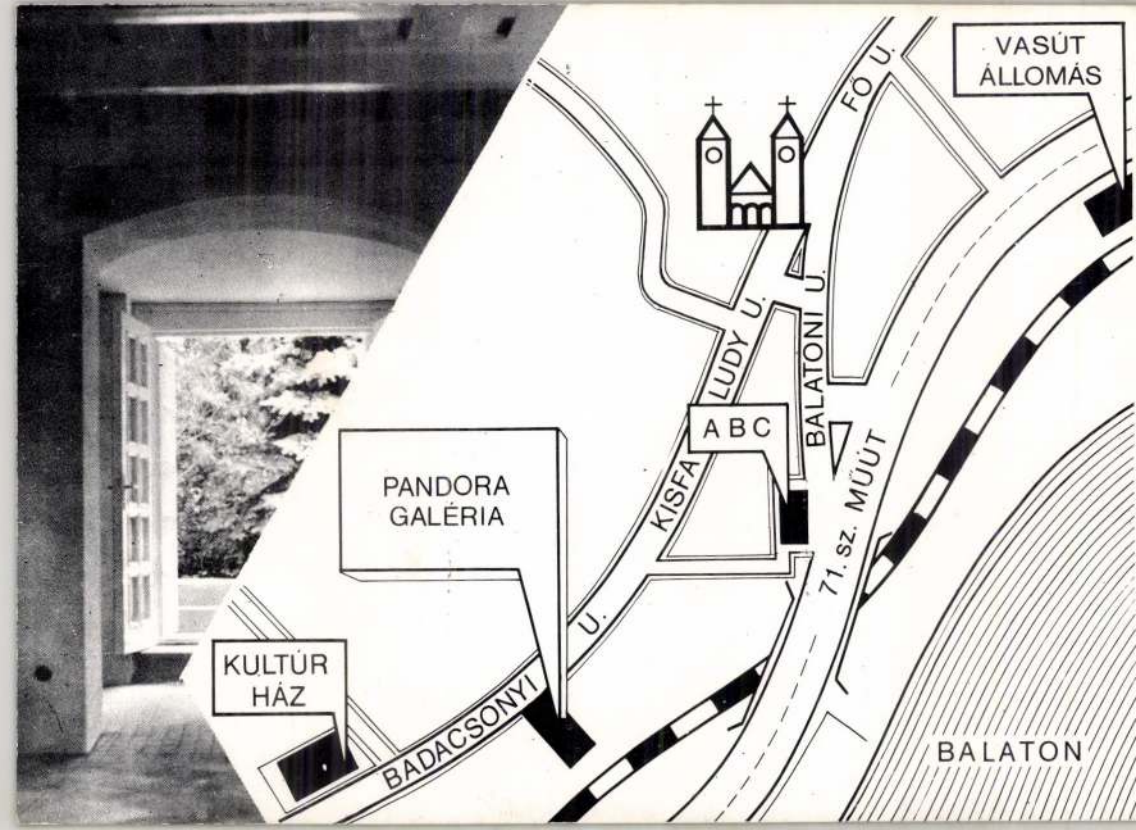
VASÚT ÁLLOMÁS
FŐ U.
LUDY U.
BALATONI U.
ABC
KISFA U.
PANDORA GALÉRIA
71. sz. MŰÚT
KULTÚR HÁZ
BADACSONYI U.
BALATON

SOÓS Tamás

A Műcsarnok meghívja Önt

Soós Tamás
(Magyarország)
Erwin Wurm
(Ausztria)

kiállítására

Megnyitja:

Néray Katalin
Prof. DDr. Wilfried Skreiner

1989. október 6-án,
pénteken 17 órakor
Dorottya Utcai Kiállítóterem,
Budapest V., Dorottya utca 8.
Megtekinthető: október 21-ig

VDSZL, Bp.

PRO HELVETIA
Svájci Kultúralapítvány

Budapest 1055
Stollár B. u. 4. félemelet 3.

KOLTAI SUSI
12^oc – 18^oq
1533 – 908

Soós Tamás
Svájcban festett képei

Megnyitja / eröffnet
Ernest Beck
1993. március 11-én 18.30-kor

március 11–április 23.
naponta 12–18 óráig

Soós Tamás
Viaggio di Miláno
olaj-vászon
200x140 cm

PRO HELVETIA
Svájci Kultúralapítvány

Budapest 1055
Stollár B. u. 4. félemelet 3.

Soós Tamás
Svájcban festett képei

Megnyitja / eröffnet
Ernest Beck
1993. március 11-én 18.30-kor

március 11–április 23.
naponta 12–18 óráig

SOÓS Tamás

Soós Tamás
Viaggio di Miláno
olaj-vászon
200x140 cm

SOÓS Tamás

Kiáll. Bp. Ludwig, 1995

Bertók László Attila: Hagyományok
rellemében = ÚMo. 1995. ápr. 10.

8

De jó, hogy felkeltél reggel

LUDWIG
MÚZEUM
BUDAPEST

BAROKK MELANKÓLIA
Baroque Melancholy

Soós Tamás kiállítása

Megnyitó / Opening

1995. április 6-án
18.00 - 20.00 óráig

Nyitva 1995. május 7-ig

Budavári Palota "A" Épület
I. emelet (1st floor)
1014 Budapest,
Szent György tér 2.
Tel./Fax: (36-1) 212 25 34

SOÓS Tamás

Gyetvai Ágnes: A jelek jelentése =
M. Nemz. 1985. okt. 17. 6.

Bp. Helikon G. Molnár Tamás grafikái, 1985
Stúdió Galéria, Soós Tamás f. 1985

Soós Tamás

GERGELY Marianna: Világ-képek.
Soós Tamás festézete =
Életünk, 1989/3.
Életünk galéria, ill.

XX. 12. 45. n/ Mestesek

Soós Tamás

Fiatal képzőművész stádiója.

M. Lexikon
1987. I. 21.

SOPRON

Rózsa u. 5.

Nap-fogadó

N.M.: Az idő sürget, a megegyezés késik. Összedőlhet az 1954-ben már életveszélyessé nyilvánitott Napfogadó. = Kisalföld, 1994. január 19. 7. ill.

A barokk épületegyüttes (1726) állapotáról

Melchior Hefele (1716—1794) tiroli építész késő barok
építészetünk jelentős alakja. Halálának 200. évfordulója j
alkalmat ad arra, hogy tevékenységével bővebben foglal
kozzunk. Magyarországi működésének központjában
Szombathelyen emlékkiállítással tisztelgünk művészet
előtt. Munkásságának modern összefoglaló feldolgozás
mind ez idáig nem készült el.[1]

Hefele eredeti tervei, rajzai sajnos kis számban marad
tak meg, ezért is fontos, hogy a meglevőket közzétegyü
Keserű tapasztalat mutatja, nem kell háború vagy nagyob
fölfordulás ahhoz, hogy a rajzok, dokumentumok elvessz
nek; a közöltek legalább nem tűnnek el nyomtalanul.
szombathelyi Püspöki Levéltár őrzi azokat a terveket, am
lyeket Hefele Szily János első szombathelyi püspök szám
ra készített 1777 és 1794 között. Sajnos, a korábban Kapo
sy János, Géfin Gyula és ifj. Hell Géza által közölt munk
közül a legszebbek kideríthetetlen módon elkallódtak.[2

Az alábbiakban a Püspöki Levéltárban található Hefel
terveket mutatjuk be, hogy megkönnyítsük a kutatók sz
mára azok elemzését, értékelését.

1. A püspöki palota 1. terve, alagsor 1777. Rózsaszín
színezett tollrajz, 69,5 × 52 cm. Jelzés nélkül, méretbeo
tással. Szakadt, sérült, új vászonra húzva.

2. A püspöki palota 1. terve, földszint 1777.
Rózsaszínnel színezett tollrajz, 68 × 52 cm. Jelzés nélk
méretbeosztással. Szakadt, sérült, új vászonra húzva.

3. A püspöki palota 1. terve, első emelet 1777.
Rózsaszínnel színezett tollrajz, 68 × 52 cm. Jelzés nél
méretbeosztással. Sérült, új vászonra húzva. Későbbi b
firkálások (pl. Vargha levéltáros szobája), a lépcsőház á
kálva.

Mindhárom rajzon a palota U alakú három szár
fogja közre a régi vártemplom szentélyét, s azzal de
szögben megtört galéria köti össze. Ez volt Szily első el

SOPRON

Ev. templom

[illegible] Csaba: Evangélikus templomok Magyarországon. Bp., 1992 (rec.). = Vasi Szemle, 47, 1993, 2. 298.

Szerkezeti károsodás miatt kellett megerősiteni

5

Sopron

Poda E.

A soproni róm. kath
parochiá és a soproni
kath. hitközség története.

Petrik 1886–1900

Sopron

Poda E.

A Szent Jakabról czimzett
régi temető - Kápolna
Sopronban.

Petrik 1886-1900

Sopron

Pollák M.

A zsidók története

Sopronban.

Adatok 1886-1900

Sopron

Gantner Antal: A régi Sopron. Sopron, 1936. 80 l 134 kép.

écsi Székesegyházi, Székeskáptalani
s Papneveldei Uradalmak Mérnöki
Hivatala Pécs, Szepessy-utca 10. sz.
Telefon : 24-41.

A Müemlékek Országos Bizottsága

nagytekintetü

T a n á c s á n a k

B u d a p e s t.

IX.Hőgyes Endre-utca 10.

die ~~furnemste Turckische Vestung in Dal-~~
von den Kristischen Vscoken in anfangs
omen worden. ligt finff ~~[illegible]~~ welsche
hen mer
ovil von Spalato so den venedigeren
t ~~in Ewigkhait.~~

5.~~9~~ : 31.6 cm.

Sopron.
Benceick temploma.
Rauscher Sujo-mita
Repr.
Am IV. 135. f.

Térkép.

E lapon, a melyen fölül
pütt harsonát fuvó angyal leb
DALMATIAE PARS szemlélhető a
val. Felirata balra a diszes

CLISSA
Praecipuum Tu
culum, ab Vsc
dolphi Caes.
M. D. XCVI. ini
ri quinque pa
Venetorum vrb
VIRO
Andreae Mar
Judi
D. D.

Sopron. —

Szent Mihály alébánia
templom, 2 rajz
Rauscher Lajos rajza
Repr.
Om IV. 131, 133. l.

6222
T. 6452. -

itude du Meridien de l'Isle de Fer
föl, felirata fölül jobbra külön ke-

LA DALMATIE,
elligence des Voyages du Cen CASSAS
ontrées

r Fils.
er.

41.2 : 57.4 cm.

Sopron

Házi tenő: Sopron szabad kir. város története. Sopron, 1925–1931. 6 kötet.

Ism.

Kring Miklós

Századok 1933. 451–455. l.

516/1937.

Nagyméltóságu M i

Az 1937/38 évi állam

támogatása" cim 6. rova

Sopron

Kugler A.

A soproni szinház

története.

1841 – 1891.

Petrik 1886–1900

Sopron

A Szent Jakabról czimzett régi temetőkápolna Sopronban.

Petrik 1886–1900

Sopron 769

Sopron sz. kir. város
monographiája

Petrik 1886–1900

Sopron építészete

Csányi Károly:
Sopron építészeti
jellege. Technika
1940. 21. évf. 7-9
l. 8 ábra.

2106. Alsó-rajnai festő XVI. sz. el

Tryptichon.

Az oltárkép közepén a napl
ra a gyermek Jézus imádása (Luk. 2.1
(Luk. 2.r. 27-38) van ábrázolva. A
ölében a gyermek Jézussal, ki az el
leget vesz át; kissé odább a turbán
dizsár áll; mig balra József nézi a
sal, honnan a bölcsek kisérete közel
az ajándéktárgyakat. A balszárnyon,
térdelő Madonna összetett kézzel im
József alakja tünik föl. Balra a hát
nyájaikat őrző pásztorok látszanak.
tetése szemlélhető olyképen, hogy a
Gyermeket a főpap, József és Mária
Simeon, Anna és a többi jelenlévők

Fa, méretei a fölapnak 91.
Delhaes István hagyatékáb
Átvétetett 1902: I. 12-én

Csányi Károly: Sopron építészeti jellege.

Kny. Technika
4°, 8K, 4L, Budapest, 1940.

Sopron építészete

Mihályi Ernő: Sopron renaissance és barokkstílusban épült házai.

8°, 41 k., 74 l., Sopron, 1915.

Sopron építészete

Bünker, J. K.: Der alte evang. Friedhof in Sopron.

760, OK, 14L, Sopron, 1906.

Sopron, ev., temető

Sopron: ev. Lauplom

Bünker, J. R.: Über den alten Ornat der evangelischen Kirche in Sopron.

(Kurz. Neue Zeitung)
8°, OK, 20L,

Heimler Károly: Soproni képeskönyv

8°, 123 K, 123 L, Budapest, év nélkül (1982)

Soproni képeskönyv

Csatkai Endre: Sopron környékének műemlékei.

16°, 11K, 112L, Sopron, 1932.

Sopron környékének műemlékei

ifj. Csemegi József: Egy ismeretlen soproni Madonnaszobor.

Kny. Soproni Szemle.
8°, 2 L., 8 L., Sopron, 1939

Soproni Madonna-

Sopron műemlékei

Heimler Károly: Sopron műemlékei. 1. Belváros.

40, 164 K, 18 L, Sopron, 1939

Bünker, J. R.: Das Rastkreuz bei Sopron.

16°, OK, 16 L, Sopron, 1902.

Sopron müemlékei

Csatkai Endre: Könyvgyűjtők, régiséggyűjtők a régi Sopronban.

Kny. Soproni Szemle.
8°, 0K, 12L, Budapest, év nélkül (1938)

Soproni műgyűjtők

Soproni német színészet

színészet

Vatter Ilona: A soproni német színészet története 1841-ig.
Budapest, 1929. 8-r 127 l.

Sopron művészetének irodalma

Gépiri Gyula: Adalék Sopron művészet-történetéhez

Kny. Soproni Szemle.
80, 1K, 4L, Sopron, 1941.

Sopron ötvöscéh

Ötvöscréh, soproni, pecsétje az 1640-es évekből

VI. 291–293

Muz. és Kot. Ert

Csatkai Endre: Soproni ötvösök a XV.–XVI. században.

8°, 3K, 39L, Sopron, 1931.

Soproni ötvösök

Soproni ötvösök

Csaskai Endre dr.

feld Soproni ötvösök a XV. – XIX. században.

Sopron, 1931.

E mu közli (az ötvösökre vonatk.) a köv. dolgozatok gyér anyagát is:

Koller Gustáv: A soproni céhek életéből (A XVI és XVII. században.)

Winkler Elemér: A soproni céhek története a XV – XIX. században. 1921.

iniszter Ur !

költségvetésben a "Művészeti célok

án müemléki célokra 45.000 Pengő

Csatkai Endre: Régi soproni házak, régi soproni családok.

16°, 5K, 94L, Sopron, 1936.

Soproni régi házak

Soprowi Széchenyi

zobor

Kugler A.

Emléklap a soprowi Széchenyi - zobor leleplezésére.

Petrik 1886 - 1900

Sopron Szent Jakab

Kápolna

Sz. Jakab kápolna Sopronban. Megujitsatott 1886-ban Poda Endre apát és plébános alatt Storno Ferenc és fiai, ifj. Ferenc és Kálmán által 4 r. 10 tabla. Sopron 1887.

Sonnerbetne Arch. Ert 1888. 74, 75.

nek *betűjelentést* adott, s az egésznek orientális színezetet kölcsönzött, korának tudományát csillogtatva az alkotásban, melylyel nemzetét ajándékozta meg.

A terhelő bizonyítékok sora után, melyet a hun-székely írás régisége ellen felhoztunk: nem vagyunk többé hajlandók Szabó Károlylyal érteni egyet, ki a kérdésnek a «Budapesti Szemle» 1866. évi folyamában közlött nagy tanulmányával kölcsönzött fontosságot, azt régi hun-székely írásnak nevezve, mely Attila koráig volna visszavezethető.

Szabó Károly, ki a székelység eredete kérdésében a hun-traditió egyik híve, az írás-kérdésben következő zárszókkal fejezi be tanulmányát:

«... reménylem, hogy közleményeimmel sikerült meggyőznöm a közönséget, hogy a székely írás valósággal létezett, hogy annak kétségtelen hitelű emlékei maradtak ránk, hogy ezen írás alfabetje annyira kifejlett s önálló egyediséget képez, hogy egyetlenegy ismert alfabet-

Die Sanct Jacobs-Friedhofskapelle in Oedenburg.

2°, 19K, 23L, Sopron, 1890.

Sopron: Szent Jakab temetőkápolna

A szent Jakabról nevezett régi temető kápolna Sopronban.

40, 10K, 24L, Sopron, 1887.

Sopron, Szent Jakab temető-kápolna

Sopron vármegye

Lőt

Nagy Imre: Sopron vármegye története 2 kötet és egy kötet tárgymutató –

Kozáky István: A halálfiának története.
L. Bibliotheca humanitatis históriae. T.

Sopronvármegye

Széchenyi I. gróf

Sopronyvármegye monográfiája.

Petrik 1886–1900

Sopronvármegye

Nagy I.

Sopronvármegye
története

Petrik 1886–1900

Sopronvármegye

Berenyi P.

Sopronmegye monographiája.

Petrik 1886-1900

Csatkai Endre: Sopron vármegye műemlékei.
III. kötet.

16°, 40K, 223L, Sopron, 1937.

Sopron vármegye
műemlékei.

Csatkai Endre: Sopron vármegye műemlékei. II. sorozat.

16°, 13K, 118L, Sopron, 1935.

Sopron vármegye műemlékei

Sopron város
laid der

Házi Jano

Sopron egal
kin. varos
tört.

2 Estet

Sopron 1921 és
1923.

hindersezz = zsellérsorba

7 H egy 1379 - bor vals
önzeirás = lakosságnak

Sopron város tornya

Háry Gyula rajza

Repr. -

Om IV. 425. l. -

WÜRTTEMBERGISCHE METALLWARENFABRIK GEISLINGEN-ST.

Elektrisch silberplattierte Tafel- und Luxus-Geräte. Gebrauchs- und Dekorations-Gegenstände aller Art aus Kupfer, Zinn, Nickel etc. Galvanoplastische Kunst-Gegenstände. Hôtel-Einrichtungen. W M F-Bestecke. Harte, weiße Alpakka-Unterlage (Ia. Ia. Neusilber). Silberauflage verstärkt an Spitzen u. Aufliegestellen. Handpolitur. Solideste Klingen-Befestigung.

NIEDERLAGE MÜNCHEN

WEIN-STRASSE NR. 8 FERNSPRECHER 826

Soproni Képzőművészeti

Kör. 1897. alakult. Célja volt a tagok művészi s a közönség műszeretetre való oktatása. A Kör 1927 ig ho kiállítás rendezett. A 20 ik jubileumi tárlat a 19. századbeli soproni festőművészet retrospektív kiállítása volt. Első elnöke Zettl Gusztáv soproni műszigfő volt.

Első kiállítását az alakulás évében rendezte.

A Soproni Képzőművészeti Kör kiállítása 1927

839

Weirotter Franz Edmund

Roma a Palatinus or. (Überbleibsel vom Pallast auf den Berg Palatino.) Rr.

K-5-

118 on. 99 Z

Soproni művészek

MAGYAR MŰVÉSZET
1929. 236–38

Soproni szentlélek templom

Richly Emil: A soproni szentlélek templom.

4. r.

Rajztanári értekezés

Képzőm. Főisk. Évk.

1936/37. 89 l.

Soproni bencés

templom

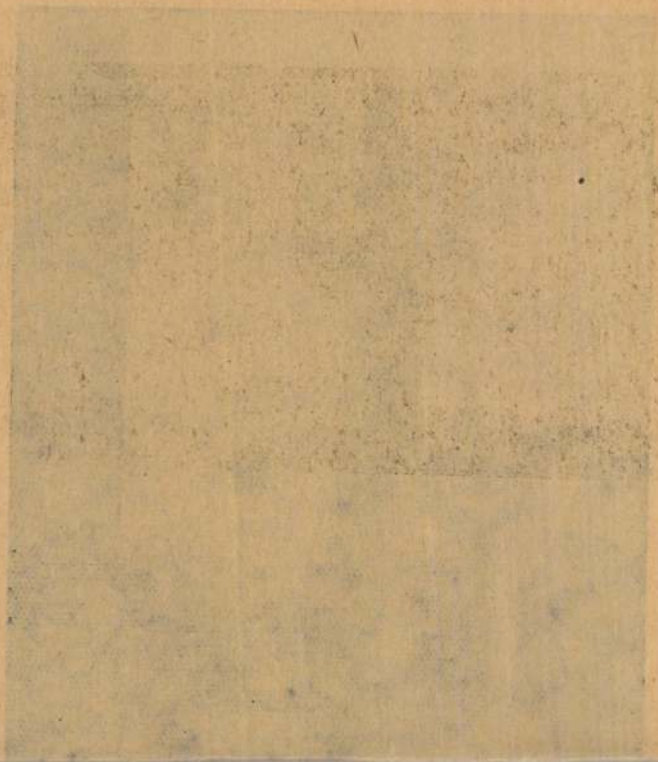

Soproni Museum

Kepekkel

Vas. Lip. 1913. 805, 808, 809. l.

Magyar Film-Iroda Rt.

A «Magyar Hiradó» című «Aktuális Filmujság» kiadója. Filmfelvételek. Előhivás. Másolás. Saját laboratórium. Műtermi és egyéb fényképfelvételek.

Telefon: 145-510

M 6.

Sopron

467 – 469 Heimler Károly: A mi városunk

470 – 477 vitéz Hári Jenő: Sopron város története

513 – 518 Mihályi Ernő: Sopron képe építészettörténeti szempontból.

519 – 539 Csatkai Endre: A soproni városháza

540 – 552 Mihályi Ernő: Dorfmeister Sopronban. I

553 – 564 Csatkai E.: A soproni piktúra történetének vázlata

Soós Vilmos

Kamosi

Kobrai

1903–7

Římisk 1930

88 f.

	feleség	D.sorozat 004.131 –	2.–
–	–	A.sorozat 46.599 –	2.–
–	feleség	A.sorozat 46.600–	2.–

n, hogy a kimutatásban az 1, 2, (és 3, an álló, hivatali esküt tett, évi fize- biró állami tisztviselők. (A kimutatás kkel együtt élnek.)
n.

elnökhelyettes.

sz. Soós Vilmos MDK

Tanulmány, gipsz

Mücsarnok 1944. márcáápr.
Tavaszi Tárlat

Soós Vilmos szobrász

Tavaszi Tárlat - Nemzeti Szalonban kiállitott nagyszeró portréja a nézőknek müvészi élvezetet ad.

Magyarország 1931.VI.21.

szamosi Soós Vilmos.
zsebrúz.

Műre zerepel a Műcsarnok
téli tárlatán.

Pesti Napló, 1927. dec. 18.

sz. Soós Vilmos

MDK

Tanulmány, gipsz

Műcsarnok 1944 Tavaszi tárlat

Sós Vilmos

Kiállít

P. H. 932. XII. 20.

pont meginditotta rotaprintes for-
kötéteként a
zőművészeti Élete"
nely a Közoktatásügyi Népbiztosság
Budapesti Kir. Ügyészség 1919-es
kozó részét tartalmazza. Ára: 15. - Ft.

adványai közül kapható
1954-55."
pont évkönyve. Ára: 75. - Ft.

1956-58."

a Művészettörténeti Dokumentációs

szamosi Soós Vilmos MDK

Csaba fiam arcmása, gipsz

Műcsarnok 1926. Őszi kiállitás

szamosi Soós Vilmos MDK

A Blaha Lujza síremlékpályázat bizottsága által kiválasztott pályaműve , melyeknek alkotói között ujabb szükkebbkörü pályázat hirdetése rendeltetett el.

Műcsarnok 1926. Őszi kiállitás

Sáós Vilmos

Szüle Peti barátom arcmása, gipsz

Műcsarnok 1926. Őszi kiállitás

Soós Vilmos

Szerepelt a műcsarnok téli tárlatán.

PH 1932. XII. ~~12~~. 20.

szamosi Soós Vilmos MDK

Szüle Peti barátom arcmása, gipsz

Műcsarnok 1926 őszi kiállítás

szamosi Soós Vilmos

MDK

Kis csirke, bronz

Kacsa-csoport, bronz

Műcsarnok 1926 Angol-magyar kiállitás

Soós Vilmos MDK

M.Ny. arcmása, gipsz

Műcsarnok 1929 tavaszi kiállitás

szamosi Soós Vilmos MDK

Tanulmányfej, gipsz

Mücsarnok 1929 tavaszi kiállitás

M.D.K.

Sóós Vilmos

Szobrászmüvész kiállitott az 1943.március 28-án megnyilt kolozsvári mücsarnokban.

Walter Gyula: A kolzsvári Mátyás király ünnepségek.

Városok Lapja. 1943. 8.szám. 93.old.

György út 41.), készpénzfizetés ellenében.
49.650-51 Művészettörténeti Dokumentá-
. Ebben az esetben a kért könyvet pós-

"Acta Cassae Parochorum" egri anyaga,
örök utáni állapotát rögziti.

Művészettörténeti Dokumentációs
Központ

Soós Kilmos

Rendeni a Tavaszi Tárlatot

Kv. 1942. IV. 18.

Sz.Soós Vilmos

szobrász

Téli Kiállitás - Mücsarnokban - szoborral szerepel.

Esti Kurir
1934.I.14.

Foós Vilmos
zeebrâr

Tavaszi kiállítás – Műcsarnokban – zeebrportréval
szerepel

Budapesti Hirlap
1929 III 3

Joós Vilmos
zobrán

Tavaszi kiállítás – Műcsarnokban – zoborral
szerepel.

Az Est

1929 III 3

MDK

Soós Vilmos, szamosi

Szüle Péter. Bronz.

VII. Nemzeti Képzőművészeti Kiáll. Kat.
Műcsarnok. 1944. Jun. 1-18-ig. 11.1.

-2- M.D.U.

Sóós Vilmos, szamosi szabrász

1476. Önarckép, mellszobor Ltsz: 7459.

1477. Tanulmányfej (1913) Ltsz. 56.584 - N.

1478. Tanulmány, mellszobor (1915)

Ltsz.: 5528.

A M. N. Galéria állagjegyzéke T./6. rész

Bu. 1959

— b — M. D. K

Soós Vilmos, szamosi stobrász

szül. 1885 –

1473. Csibi Ziam; mellszobor (1927)

Lsz.: 6616.

1474. Festi tej (1936) Lsz.: 53.510.

(Selesmentés a MÉA-től)

1475. Önarckép (1926) Lsz.: 56.583 – N.

A M. N. Galéria állagjegyzete T. 10. szép

Pb. 1959. 153 –

S

Szamosi Soos Vilmos

Sik Klári, gipsz, márványba faragva

Őszi Tárlat kiállitása. Műcs. 1922. nov. lo 1

Soós Vilmos, von Szamos, Bp. I. Ybl Miklós-tér 3.

Adressenverzeichniss der ungarischen Medailleure

Bp. kir. Magy. Egy. Nyomda. É. n. Számozatlan 1. 24 cm

2. 414

t.a.q. 1932
t.p.q. 1926

Soós Vilmos, szamosi

Független Művészek Társaszi-
gának szobrászati díja
1929.

Soós Vilmos, Hamosi

és

Szilágyi Nagy István

mobrászok

Közös 2 tervvel részt,
vettek a Operai Madách
– mobor első pályázatán
1938 febr.

Soós Vilmos

a kolozsvári ipadrama-
rától 100 K

Eötvös 1906/7

17. l.

Sós Vilmos

Hobrász művész

+ 47 éves korában
Budapesten

Vas. Ujs. 1918. 110. l.

864

ülő keresztény zászlótartótól, az ellenfél
i, melynek rudját már megfogta s görbe
ni készül, mi közben amaz védekezni tö-
török esett el, kinek turbánja a földön
meg a két szárnyon igen élénk a küzdelem.
alra egy ló s jobbra egy elesett katona arczczal
figyelmünket. A háttert erőd foglalja el kerek
ürü füst emelkedik.

zonra, méretei 61·2 : 90·7 cm.

. 15-én. Dessewffy Bélától

[illegible] M. áttefi a N. Muzeumból.
[illegible] 5 [illegible] ajánlunk, a melyért a [illegible]

135/91 : I.

Soós Vilmos

diszitő szobrászatban

II. dij.

Eötvös 1905/6.

15. l.

Soós Vilmos

100 K államsegély

Értesítik

1907/8. 19. t.

Soós Vilmos

Kolozsvár tanácsától
256 Korona

Értímisk 1906/7. 17. l.

Soós Vilmos

EMKE tól 150 K

Eltimisk 1907/8.

20. l.

A m. kir. vallás- és köz

9117 szám.

Hivatalból.
Közszolgálati ügyben.
Dij átalányozva.

Soós Vilmos

kolozsvári ker. és
iparkamarától 100 k

Értimisk

1907/8. 20. l.

369-372.
694.

NYIRAC

ref. templo

Soós Vilmos

végbíz. jeles eredm.

Értimisk

1907/8, 22. l.

Soós Viktor

1908/9 II. – 1910/11

Ferképzőmfoiskvk

132 l.

Dániel Ernő:

Csaknem térdig, állva
zében kezt~~yűt~~ tart~~t~~ s
s szakálla rövid, bajusza
látha~~tta~~nak, mjakkendőjébe n
elejű. Jobbjának kis- s
térben balról az asztalt
alatt négy sorban:

Szamosu
Br. Dánie
kereskedelemügy
orsz. Képv
balra a függönynél: „Giek
s alól balra: „Kiadta özv.
Középütt: „utánnyo
s jobbra: „Ny. Légrá
Könyomat, az alak na

9599 ~~9399~~ ~~[illegible]~~ (
9600 ~~9400~~ ~~[illegible]~~ (

Sopron

A Szent György utca
15-ös számu ház
multja. Uj Sopron-
vármegye 1940. III. 17.

Csatkai Endre dr
cikke

T. Europa

filmu és könyvt.

Budapest

Visegrádi u. 36

Sopron

A Szent György utca
17-es számú ház
multja.

Uj Sopronvármegye

1940. III. 31.

Csatkai Endre dr
Cikke.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Sopron

Az OTI háza a

Szent György utcában

Új Soproni Újság

1940. VI. 2.

Csatkai Endre dr.

cikke.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Sopron

Flandorffer-ház

Csatkai Endre dr.

Erdélyes házak a Kis-
Várkerületen. III. (A
Flandorffer-ház)
Új Soproni Városmegye
1940. VII.-21.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Sopron

Fehér Rózsa

Csatkai Endre dr.:
A 150 esztendős „Fehér Rózsa" múltja.
Uj Sopronvármegye.
1940. V. 19.

Sopron

<Keresztelő Szent János tiszteletére épült kápolna>

Csemegi József ify:

A < >

Soproni Szemle

1941 - 1. szám

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Sopron

<A Vicray-grófok háza a Ferenc József-tér>

Csatkai Endre dr:

< > Új Sopronvár-megye

1943. pál. 24.

Sopron -

Esterházy - palota

Csatkai Endre dr.:
Az Esterházy - palota
a Templom - utcában.
Az Esterházy - család
harcegi ranyjának 250
esztendős évfordulójára.
Soproni Hirlap
1937. dec. 5.

Sopron

Mária oszlop

Csatkai Endre dr

A Mária-oszlop
a soproni piacon.

Soproni Hírlap
1937. 292. sz.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Sopron

Városstorony

Töpler Kálmán dr.:

Mi volt az igazság

a soproni városstorony

lebontása körül?

Soproni Szemle.

1937. 294. l.

Sopron

városborony

Császár Ferenc:

Amikott elhatározták a soproni városborony lebontását.

Sopronvármegye

1937. 292. sz.

Sopron,

Siess-ház

Csatkai Endre dr:

Érdekes házak a Kis-Várkerületen.

[A Siess-ház.]

Uj Sopronvármegye.

1940. VII. 7.

Sopron

Szentháromság szobor

l.

Csatkai Endre dr

Szentháromság - szobrunk.
Uj Sopronvármegye

1940. V. 5.

hirlapbizományos
TAB. Somogy megye

Sopron irodalma

Schwartz: Die Geschichte des Kollegs der Gesellschaft Jesu in der königlichen Freistadt Ödenburg. 1935

A Magyarországi

PROHÁSZKA KÖRÖK

alakuló ülése 1935. október 2-án, (szerdán) délután $^1/_2$5 órakor a SZENT ISTVÁN-TÁRSULAT díszter-mében. (Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28. szám.)

Felelős kiadó: Kézai Béla. Stephaneum r. t. Budapest.

Sopron műemlékei

I.

Thirring Gusztáv dr

Sopron Civitas fidelissima. Sopron
-98 és kv. ll.

Kiss János dr. egyetemi tanár

VII. 279.

Sopron vmiemlékei

és sopronvármegye

és isodalma

l -

Thivfelsödmántul

36. l - 37. l 38. l

I.Lenke-tér 7.IV.4. BUDAPEST

Sopron középhori
műemlékei

Mihályi Ernő:

A középhor műemlékei
Sopronban.
Sopron 1914.

Egyben bátrak vagyunk megjegyezni, hogy a tetemes n[illegible] tatvány- és postaköltségek miatt ez ügyben ujabb felhivást nem küldhetünk; kérjük tehát az összeget idejekorán beküldeni, mert csakis a huzás előtt teljesen kifizetett sorsjegyek tarthatnak igényt nyereményre.

Sorsjegyéhez a legjobb eredményt kivánva, vagyunk

teljes tisztelettel

BELVÁROSI VÁLTÓÜZLET R. T.

Budapest, VI., Teréz-körut 37.

JEGYZÉK:

	Pengő	fillér
A mellékelt 4-ik osztályu megujitásért	6	—
Jelen levél dija és nyereményjegyzék		30
Az 5-ik osztályu sorsjegy betétje, ennek levéldija és nyereményjegyzéke	6	30
	12	60

A pengő 15.000 főnyereményt jelen játék III. osztályánál szerencsés vevőink nyerték.

Amennyiben az 5-ik osztályu megujitási sorsjegy megküldését ajánlott levélben óhajtja, ugy sziveskedjék ajánlási dij fejében $\frac{\text{Budapestről 20 fillérrel}}{\text{vidékről 50 fillérrel}}$ többet küldeni.

Rigler J. E. rt., Váci-utca 33. 1931 XI

Sopron

irodalma

Nagy I.: Sopron
multja. Források
1885. évig.

Nagy I.: Sopron
vm. története.

(Sopron vármegye)

irodálma

Balitzky János

[1] története Bp.

1938. I. k. XIV, 1015 l.

9 t.

Fov. Könyvt.

92 899

T. 5672.

hidak közelében és az uton lovas-
kkel, kik az előtérben egy ágyút
ontatnak. Felirata:

n, am 6 October 1848.

Werner in Wien.

20.8 : 32.7 cm.

Soproni szent dukály

templom.

kepe repr.

Kisstikl kath. Magy

525. l

Sopron vármegye irodalma

Nagy Imre: Sopron vm. története. Oklevéltár. 2 köt. és 1 kötet tárgymutató.

Sopron vmármegye

irodalma

Csóka L. dr: Sopron vm. Nath. egyházi és tanügyi viszonyai III. Károly és Mária Terézia korában. 1929

99.

ırperece, sarkantyúi, melldísze és gyűrűje.
zobor után.) XII. század 2. fele
is-templom)

Sopron vármegye

irodalma

Tomek Ö. Historische

Orte und Bauten im

Komitate Sopron

Sopronvármegye irodalma

Sümeghy D.

Sopronvármegye levéltárának oklevélgyűjteménye. 1928.

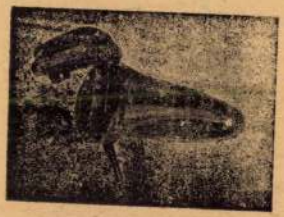

97.

98.

Sopron vármegye
irodalma

Sopron vármegye
Régészeti Történelmi Társulatának Évkönyvei.

Vasárnap **15** Rem. sz. Pál		**Protestáns** Lóránt **Görög** Pál r. **Izraelita** Tebeth 17
Hétfő **16** Marcell p. vt.		**Protestáns** Gusztáv **Görög** Sz. Péter **Izraelita** Tebeth 18
Kedd **17** Antal ap.		**Protestáns** Antal **Görög** N. Antal **Izraelita** Tebeth 19

<Sopron vármegye mü-
emlékei>

Csatkai E. dr. < >

Ism Kentiváni Gyula
Arch. Ért. 1935.
230, 231. l.

...ult lovon. Jobb kezében parancsnoki pál-
...ízott törökön átugró lovának kantárszá-
...an öltöve, ingének gallérja csipkézett s sar-
...itter folyóról átfelt hegyes vidék várakkal, a
...satát s várostromot szemlélhetünk. Fölül
...ata a kép alatt:

...Transilvae Valachiae Et Moldaviae etc.
...car Acerrimus Debellator".

...um potuerint flectere vires" kezdettel és „Mag-
...probet" befejezéssel. Végre legalól: „Alit
...ný de Pauli formis 1585." olvasható.

...onalkeretnek 25.5 : 21.4 C/m.

749.

Soproni Szent Mihály templom.

Gótikus
1863-68-ban ép.
Storno Ferenc restaurálta

Velics 1894.
70. l.

Pódatai Póda Endre
A soproni kath. parochia története.
Sopron, 1892

Fenti templom udvarán van a gótikus Szent Jakab kápolna. Storno rest. 1886-ban

95

, 2. r. 16.). Borg. Ant.

közepén, kendővel leteritett szalmán,
yermek [illegible]. Fejénél ~~keresztbe tett~~
ál ~~pedig~~ Mária és mellette József
s térden állva. Körülöttük pászto-
előbbiek különféle állatokat hoztak ┌közül
s van, mig az utóbbiak ┌egy [illegible] kis
n tart. Fölül a megnyilt felhők
nféle szinű szárnyakkal. A felhők alatt:
jászolon innen, a padlón ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΦΕΣ

894: IX. 13-án 300 lirán (134 frt. 55 kr.)
II. 31-én. (246/95.)
az 54347/95 min. számot.
, Lotz K., Schickedanz A. és Zala

Soproni Orsolya-
szürek neogot
stilu temploma

Terverte és 1861-64-
ben épitette Hand-
ler Nándor mű-
épitész Storno Ferenc
közre működésével

Velics 1894
70. l.

94

L felhőkön ülve

~~enegy angyaltól körülvéve,~~ ki-
esztvégű jogarral, L látjuk az
estét a piros palást csak félig
elte ~~tartja~~, bal tenyerén pedig a világgöm-
élek lebeg galamb képében. Y
özt, négy angyal~~fej~~ bontakozik ki.
~~öt~~: » HЯIЯ ... TPIЯC3 ≤

: IX. 13-án 300 lirán. (134 frt 55 kr.)
31-én. (246/95.)
z 54347/95. min. számot.
Lotz K., Schickedanz A. és Zala Gy.

Cherub képei különféle τιοροντοτ és a

Soproni Mária-kút
az Orsolya-téren

Repr.-
Magyar Építőművészet
1944. 235. (

Sopron látképe

1700-ból

Repr.

Magyar Építőmű-

vészet

1944. okt. 27.

< Sopron fejlődésének
multja és jövője >

Bergmann Pál:

< >

Magyar Építőművészet

1944. okt. 7.

soproni műemlék-
jellegű épületek rajzos
képével.

MI NYOMDA
KÖRÚT 6.

Imp.
urnak
nár
BUDAPEST
lfeeu.15.

Budapest Székesfőváros Vizmüvei z

Budapest Székesfőváros
sőt más közüzemekkel szemben is k
van. A viz ugyanis elsőrendüen fo
lül a fogyasztott viz ellenértéké
tók fizetik, hanem csak a háztule
vetkezménye, hogy a fogyasztás mé
gazdasági élet konjunkturájától,
A vizfogyasztás alakulásában gyor
várhatók: a fogyasztás majdnem fü
zásaitól, az esetleges takarékosk
költekezési hullámoktól. Ezen a n
gazdasági élet változásainak figy
állapitásánál.

Másrészről azonban az

Soproni bencisek (azelött ferencich) temploma

Repr

Divald Magy müveml.

79. l. 80. l.

81. l.

Helyreállitotta

id Storno Ferenc.

Sopron műemlékei

Storno Miksa:

Gótstilű lakóház – homlokzat Sopronban

Magyar Építőművészet

1944. 23 b.l.

Képpel

714. OVÁLIS JARDINIÈRE, fajánsz, mit Blumendekor. Französisch.

715. FAJÁNSZKÉP, ovális, korcsolyázó oval, mit schlittschuhlaufende und

716. FAJÁNSZKÉP, ovális alak, szine mit Küstenlandschaft. Delft, XIX

717. MÉLY TÁLACSKA, fénytelen zöld grüner Glasur. Persisch, XIV. Jh

718. MÉLY TÁL, világos irizáló máz Persisch, XIV. Jh.

719. TEVE, barna és sárga mázu égete gelbe Glasur. China, Tang-Periode

720. ÁLLÓ FÉRFI, sárgás mázu cserép glasierter Ton. Grabbeigabe. Chir

721. TEVE, mázatlan égetett agyag. K China, Whei-Periode.

722. LÓ NYEREGGEL, barna és sárg Pferd, braun und gelb glasierter T

kék keretben tájkép emberi alakkal. Svájc, XVIII. sz. e.
ung Landschaft. Schweiz, Anf. XVIII. Jh.

ru diszitéssel és felirattal. Magyar, 1867. — Zunftkrug,
d Aufschrift. Ungarisch, 1867.

u diszitéssel. Testén elől kétfejü sas és takácscéhjelvény.
ter Ton, mit Reliefdekor, Doppeladler und Zunftzeichen

testén elől domboruan csizmadiacéhjelvények. Magyar
rün glasiert, auf der Stirnseite Zunftzeichen der Schuh-

elől két ágaskodó oroszlán és oldalt csizmadiacéhjelvé-
krug, grünglasiert, auf der Stirnseite zwei Löwen, seit-
garisch (Devecser), 1866.

t testén renaissance ivekben hét cimer, cimertartó alak-
, braun glasiert, auf der profilierten Leibung in Renais-
ildträger. Raeren, XVI. Jh. Illusztr. XXVII. tábl.

, domboru indás diszitéssel és két alakkal. Kreussen,
en Steinzeug, darauf Reliefranken und Figuren. Kreus-
Illusztr. XXVII. tábl.

Soproni Liszt-nobor

irodalmához

Fővárosi Lapok.

1893. nept 4.
(A Liszt-nobor
lileplezése.)

Soproni Hirlap

1919 okt 17 és 19. n

Belgrad.

Ezen Gebäude in der Unt
épületeket látunk Die Ansich
Ansicht vom Semend[illegible]ner Tho
tejére, ablakaira és hosszár

Tollrajz, mér. a papiro

< Soproni ötvösök hivatalos jegye >

W. Kőszeghy Elemér:

< > (Három ábrával) Arch. Ért. 1911. 308-310. l.

be a kormánnyal, hogy megállitsam azon az uton,
elyzethez és az áldatlan belpolitikai zavarokhoz
viselőház feloszlatása előtt kiléptem a kormány

aggodalom és választóim ezreivel való személyes
izdjek a kormány politikája ellen, mely a nemzet
dasági megélhetést veszélyezteti.
na eszme szolgálatában, mely egyedül vezetheti
és

us zászlaját a fővárosban!

rályért, Hazáért"

Soproni ötvös

kézjegyei

repr.

Arch. Ért. 1911. 49. l.

indulok uj alkotmányos küzdelembe, eze
gitimizmus lánglelkü apostola: Griger M
királyság megváltó eszméjének. És feg
nyugalmat, békét, becsületes demokráciát

Ezért fordulok barátaimhoz, hivei
lakozzanak hatalmas, lelkes táborunkho
igaz ügyet, harcoltam a főváros autonom
sok ezer embertársamon, joggal kérhet
harcolni az elnyomatás veszedelme ellen.

És kérek mindenkit, akit közös eszi
nek semmit, amig igazolt emberein
Griger Miklós és az én nevem sz

Budapest, 1935 március havában,

Márkus-nyomda. Budapest, V., Bank-utca 5. (Felelős vezető: Márkus Géza)
Felelős kiadó: Berecz Vilmos.

Soproni Könyvkötők

céh-könyv.

1790. 2-r.

Nemzeti Muzeum -

Orsz. Széchenyi Könyvtár

Romhányi

296. 297. l.

Végh Gyula: A soproni

Könyvkötők céh-könyve.

Vasi Szemle. 1936. III.

4. szám 225-232. l.

LXX.

Soproni bencés (volt ferencrendi) templom

Dívald Magyarnivenel.

83. l.

Erdélyi Rájtalan levéltára

VIII. 135.

Sopron Bencés templom

SOPRON

Bencés templom

A Magyar Történelmi Társulat 1883. évi aug. 22–27-iki vidéki kirándulása Sopron városába és Sopron vármegyébe. Bp. 1883, 98 l.

Sopron Bencés templom

SOPRON

Bencés templom

Henszlmann Imre: A műemlékek országos bizottsá-
gának évi jelentése... AÉ, VII–1887, 84 l.

Sopron, Belvárosi templom

SOPRON

Bencés tnl

Papp Viktor: Beethoven és az Esterházyak. Budapesti Szemle, 206–1927, 45 l.

Soproni bencés templom

SOPRON

Bencés tpl: Kapisztrán-szóvzék

Bölcskey Ödön: Capistranoi Szent János élete és kora. II. kötet, Szekesfehérvár, 1924, 702 l.

Soproni bencés temptom

SOPRON

Bencés tpl, középkeri sírakotíva

Jelentés... Turul, XXXVI – 1922, 39 l.

Soproni bencés templom

SOPRON

Bencés templom, kecskés címer

Szendrei János: Magyar történeti emlékek a párizi világkiállitáson. VI 1900, 427 l. (képe 428 l)

Soproni bencés templom

SOPRON

Bencés templom, címer

Stessel József: A soproni sisak – czímer tulajdonosának kérdéséhez. Turul, XVI – 1898, 90 – 96 l.

Soproni bencés templom

SOPRON

Bencés-templom, kecske, térdelő alak

Varjú Elemér: A sisakdíszek és egy középkori magyar-sisakcímer. Turul, XV — 1897, 105—114 l (5 képpel)

Fejérpataky László: Jelentés. . . TURUL, XV 1897, 196 l.

Sopron: bencés templom.

SOPRON

Bencés templom

Henszlmann Imre: Jelentés... AE, VIII – 1888, 85. l.

Soproni bencés templom

Tördelő nemes úr
zobra.

Repr.
Varmagyvis

II. 497. 1 –

Soproni domonkosrendi

kolostor

és templom

kéje repr.

Kiss Hikkath Magy

1091 l –

TATA

Esterházy-kastély

RMV 12, 80 l.

Sopron káptalani templom

SOPRON

Káptalani templom, főoltár

Éber László: Könyvismertetés Történeti Szemle, III – 1918, 131 l

Soproni pléb. templom

fordít

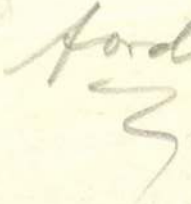

SOPRON

Bl. tpl

H-n J-e: könyvismertetés. AÉ, VIII – 1888, 74 l.

Soproni Henr. Jakab
Kápolna

SOPRON

Sz. Jakab-kápolna

H-n J-e: Körpvizmertetés. AÉ, VIII-1888, 74-75 l.

Soproni nt Jakab kápolna

SOPRON

Szent Jakab-kápolna

A Magyar Történelmi Társulat 1883. évi aug. 22-27-iki vidéki kirándulása Sopron városába és Sopron vármegyébe. Bp. 1883, 98 l.

1666. ETRÜSZK, aranyozott fa, pir

1667. TIZENKÉT EBÉDLŐSZÉK,

1668. NYOLC SZÉK, nyárfa, bar
mit barocker Lehne und Br

1669. KÉT TÁMLÁSSZÉK, mahag
Zwei Lehnstühle. Biedermeie

1670. SZÉK, tölgyfa, faragott tá
Lehne. Volkstümliche Arbeit

1671. KÉT KAROSSZÉK, diófa,
stühle, Nussholz. E. XIX. J

1672. KAROSSZÉK, faragott rok
stuhl, mit Rokokodekor und

1673. KÉT KAROSSZÉK, diófa,
XIX. sz. — Zwei Armstühle
XIX. Jh.

1674. KÉT KAROSSZÉK, diófa, f
sal. Olasz, XVIII. sz. — Z
tapeziert. Italienisch, XVIII.

acht kleine Schubladen.

asztalalaku aljjal, csontberakással és bronzveretekkel.
x, schwarz, mit Beinintarsia. XVII—XVIII. Jh.

paliszanderfa, rózsafa berakással. XIX. sz. — Salon-
, intarsiert. XIX. Jh.

rakással és bronzverettel, két polccal. Bécs, XIX. sz. k.
n.

anyozott fa, rokokó diszitéssel. — Kleine Vitrine, Nuss-

fehérre festve, aranyozott részletekkel. Empire. —
estrichen, teilweise vergoldet. Empire.

agos berakással, két ajtóval. Német, XVIII. sz. e. —
ia. Deutsch, A. XVIII. Jh. Illusztr. XXX. tábl.

égy hajlott lábbal. Magyar, XVIII. sz. — Tisch, Nuss-
VIII. Jh. Illusztr. XXX. tábl.

ozott bronzveretekkel. Francia, Louis XVI. — Damen-
e Bronzebeschläge. Französisch, Louis XVI.
Illusztr. XXXII. tábl.

Soproni Szent Jakab

Kápolna, a XVII. század-
ban a magyar evange-
likusok temploma

Képe repr.

Payr Sándor A soproni
ev. egyházkörnek története.
I. k. Sopron, 1917.
241. l.

NÉPVISELETI KIADVÁNYOK
CHRISTMAS KÁRTYÁK

Reprodukciók

régi és modern mesterek művészi
tökéletességű színes nyomatai

Soproni Szent Mihály-templom hajója

XIII. sz.

Repr.

Divald Károly felv.

78. l.

Restaurálta

1863-64-ben Storno

Ferenc.

nelyekkel üzemünknek is számolnia
ékások létesitése, régieknek für-
gyáltalában nem közömbösek. Külö-
l kisérése, hogy a főváros lakott
, révén milyen terjeszkedést mutat
ég el nem látott részeken.
bá az általános gazdasági élet a-
is - üzemünkre, de csak olyan vo-
karbantartási munkálataink, megte-
m/, különösen pedig a mindezekhez
irányt szab, ezeket olykor megkö-
is, máskor szabadabban végezheti.

Soproni szent Mihályról
nevezett plébánia-
templom

Divald Magyarmiveml.
83. l.

Etruszk kárgyak VIII. 131.

Soproni Mt. Múzeum Szemplom

SOPRON

Sz. János-tpl.

Reiszig Ede: A János-lovagok Sopronban. Szá-
radok, XLIV - 1910, 543 l.

Soproni kent Mihály templom

SOPRON

Sz. Mihály: Kehely

Czergheö Géza: Családi czímerek régi hazai ötvösmüveken. AÉ, VIII – 1888, 132 – 134 l (képe 133 l)

Sopron kr. Mihály
Remplom

SOPRON

Sz. Mihály – tpl

A képzőművezeti Társulat... Szárados, XXI –
1887, 386 l.

Sopron kent Mihály

Remplom

SOPRON

Sz. Mihály-tpl.

A Magyar Történelmi Társulat... Századok, XX—1886, 369 l.

Sopron. Sz. Mihály templom

SOPRON

Sz. Mihály – templom

A Magyar Történelmi Társulat 1883. évi aug. 22–27-iki kirándulása Sopron városába és Sopron vármegyébe. Bp. 1883, 98 és 99 l.

Soproni Nt Mihály templom

SOPRON

Sz. Mihály-tpl, pestis kanálkár

I. A: Magyar mű- és történeti emlékek kiállítása.
Kázadok, X-1876, 516 l.

Soproni Szent Mihály templom

SOPRON

Sz. Mihály-templom

Az archaeologiai bizottság... Századok, III-1869, 125 l.

Soproni kath. -

templomok és
intézmények

Pódafalvi Póda Endre:
A soproni kath. „Parochia" és a soproni kath. hitkönyv története
Sopron 1892

Póda Endre. A szent Jakab-rót csinzett régi temetőkápolna
Sopronban. Sopron 1887

567. Pompeo G

Sz. Luccában 1708 február 5-én

II. József és fivére Lip

A római találkozáskor
hogy egy asztalnál jobbról
babért és dárdát tartó Pal
kodik, balról pedig a ba
Lipót áll. Mind a ketten ke
az aranygyapjas, a Mária
rendet viselik szalagjaikk
lény, térdig érő nadrág m
Oldalukon kard lóg. Az
melyre kalamárist tettek
szik »TOM. I« és »TOM. II« fe
vont függöny mögötti oszlo
nyilik kilátás.

Vászon, méretei 232 : 147
tett az 1895 márczius 20-iki
16399 sz. leirat alapján Ene
(81–895). — Értéke 600 K. —
napján. — Az átvételt jóváhag
sz. határozat (140–895). — Át

Kifüggesztésére vonatkoz
Battoni: II. József és fivére

SOPRON

Városház-torony

Kampis Antal: Könyvismertetés. Századok, LXVIII–1934, 475.l.

Sopron Város Kaszinó

SOPRON

Városi casino

Zombory Gusztáv: Sopron város.
VV 1858, 366 l.

Soproni ev. paplak

SOPRON

Ev. paplak (az ev. templom mellett)

Bergmann Pál: Sopron városfejlesztési tervének főt iránzelvei. MMéiÉE, LXXIII – 1939, 242 l.

Soproni protestáns

temető

síremlékei

1674-től másfélszáza-

don át –

Dívald Magyarmuvemi.

2/2 l.

Sopron műemlékei

laid

Thirfelsödunántúl

108 és kv. U-
kipekkel

Zittwitsch-féle Könyvtár IV. 121.

Soproni harangtorony

Könyöki

468, 469. l.

Soproni stukkó –
Kerzitök céhe

l.

Bán Sopron

310. l.

1

5

= 19·07 P

Soproni régi
egyházi ruhák

l.

Csipkés Kálmán

Régi soproni egyházi
ruhák.

Soproni Szemle

1938. 4. sz.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

< Soproni rajziskola

története >

Lázd

Veszelka László dr:

A < >

Soproni Szemle

1938. 4. 27.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

<Soproni rajziskola>

Lásd

Dr Verbényi László

A < > története.

Soproni Szemle

1938. 5–6. f.

Soproni Keresztelő
Szt. János templom

l.

Szarka Árpád:

A soproni Keresztelő
Szt. János templom.

Kézirat, 4-r.
Képzőm. Főisk.
Könyvtára -

Ferkèpżömfoiskèvk 1937/39
185. l.

Sopron klasszicizáló

épületei

I.

Zádor-Rados

422. I.

Nagyságos

S u l y o k B é l a

rokkant v. főhadnagy Urna

Soproni rajziskola története.

Lásd

Dr Verbényi (Veszelka) László: A soproni rajziskola története (III). Soproni Szemle 1939. 1–2. sz.

669.

ágyúznak, az előrérben, az elesett s fejéből
a földön elterülve fekszik, a szuronyos pus-
vörös sapkás honvéd áll s balra nézve
t, a háttérre nyerünk kilátást, hol csa-

a, méretei 50.3 : 39.3 cm.
erekhyemuzeumból. 107/95. № 137.

107/95 : 137.

NYOMTATVÁNY.

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

Mücmlékek Országos Bizottsága

úrnak

BUDAPEST

IX. Rákos u. 11.

Mérnökök Nyomdája 4649.

MAGYAR MÉRNÖK- ÉS ÉPITÉSZ- EGYLET

Budapest, IV., Reáltanoda-u. 13-15. Telefon: 1-853-30.

MEGHÍVÓ

A MAGYAR MÉRNÖK- ÉS ÉPÍTÉSZ- EGYLET
MŰ- ÉS KÖZÉPÍTÉSI SZAKOSZTÁLYAI
1938. február hó 21-én, hétfőn délután 1/2 7 órakor tartandó ülésére.

TÁRGY:

CSÁNYI KÁROLY műegyetemi tanár előadása:

Sopron művészeti emlékei.

(Vetitett képekkel.)

Vendégeket szívesen látunk.

A szakosztályok elnöksége.

Sopron művészeti emlékei

Sopron

Heimler Károly: Soproni képeskönyv. 8-r. 78 kép 86 l. Bp [1932]
Ugyanez népszerű kiadásban ugyanilyen terjedelemben.

Heimler Károly: Sopron topografiája utca- és házjegyzékkel. 307 l. Sopron 1936.

Heimler Károly: Sopron műemlékei. I. Belváros. 4-r. 164 kép. 181 l. Sopron 1939.
Ugyanez nemetül is megjelent

Gent (922-26)

mellyel a sómorjai ref.
egyházközség kérvényét
pártolólagos elintézés
végett beterjeszti.

HORVÁTH József (Soproni Horváth József)

HAMAR Imre: Emlékezés egy kiváló akvarellistára : Száz éve született, harminc éve halott Horváth József. = Müvészet és barátai, II.évf.1.sz.1992 3.p. és ill.

rását, s a bizonyára rendelke-
nyomdatechnikai szempontból
n képanyagában, annyi műtár-
ánál fogva egyébként is kitárul
i egy halom olyan nehézséget,
megbirkózni.
rűen felelt meg várakozásunk-
rkesztő; *Farkas* Zoltánt, *Pigler*
kívül alkalmas bármilyen alakú
vágásúak, a klisék jók, a kötés
. Ha így folytatódik a sorozat,
monográfiát, s az Athenaeum
az az előnyük, hogy sok színes
közönséghez. Itt említhetjük
Volfner kiadásábaan rövidesen
nség ez a kiadók közti vetélke-
a megjövendölni. Örömünket
szintén kiállt a porondra... Saj-

kötetet. Ezt *Farkas* Zoltán ír-
hogy az első oldalakon *Csánky*
zigazda röviden elmondja, mik
esztő műhelyébe. Így szokás, s
„szerkesztő előszavának" neve-
a kereteit, s többre vállalkozott,
ugyanis „megkontrázta" Farkas
iggyesztett, talán a gyengébbek
nkatársa elől a témát, a mai idők
árást is magyarázni, ha Csánky
ndattal gyarapította volna Mun-

SOPRONI HORVÁTH József festő

FRANG Gizella: Szoboravató Sopronban : Emlék a mesternek = Uj Magyarország, II.évf. 134.sz.1992. junius 8. 4.p.

Kutas László szobrász alkotása a mellszobor

Négy kiállítás

Művészeti krónika

Dési-Huber István (1895-1944)

Munkácsy Mihály életrajzi level

Egry József halálára

Farkas Zoltán:Paál László

Szőnyi István emlékezete

Vidovszky Béla

Kéziratban maradt írások

Háborús napló,1914.november 28.

Pázsay Pál művészete

/Szinyei tájképdíj:Bornemisza G

/Ziehy Mihály grafikai díj:Simo

SOPRONI HORVÁTH József, Jenő (*1891)

LOSONCI MIKLÓS: A magyar akvarell klasszikusa. Sopron Horváth József életműve. = Művészet 12. 1989. 6., 3-13.

szobrok kísérik. Ezen homlokzatsza
háromnegyed kör alaprajzú, kúpsisakkal
szintes keleti szárnyának 1+2 tengelyes
homlokzatát erős szemöldökpárkányú, e
végén elhelyezkedő két, magas
sarokarmírozás tagolja. Az épület észa
egyenes záródású ajtó, illetve ablaknyí
szintén feltüntetett nyugati szárnyhoz.

Az akvarellek, miként ez a szakirodalon
a Rakovszky-család 1730-as években
Géza által megrendelt részbeni átépítésé
A kastély átépítéséhez készült az Orszá
lap: egy nevesítetlen alaprajz ("II.i
összetartozó, korábban a BME-en lév

Soproni népművészet

László

Magyar Iparművészet

1928. 209 l.

rökitsék az utókor számára.A müv
figyelme azután eltolódott a ter
szet szépségei,majd a közeli és t
Kelet pompája,érdekes ismeretlen
világa felé.A 20-as évektől kezdv
müvészek a"festői"-t,a "Romantiku
a "legendás"-t keresték,s ezt óha
totta a közönség is.Ügyes kiadók,
vállalkozók ezt jól ki tudták has
nálni.Egymás után jelennek meg a
gazdagabbnál gazdagabb,rendszerint
kőrajzokkal illusztrált kiadványok
Franciaországban,Németországban,
Bécsben és nálunk is.Bennünket el-
sősorban a bécsiek érdekelnek,egy-
részt mert sok magyar vonatkozásuk
van,másrészt,mert ~~kök~~ ezek jutottak
el leghamarébb hozzánk,s hatottak

MAGYAR HÍRLAP SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Soós István festőművész (1)

NÉPÚJSÁG
Szekszárd
1972 JUN 20

1011

Népszerű a balatonföldvári üdülőhelyi klub

A Balaton első üdülőhelyi klubja alig néhány hete nyílt meg Balatonföldváron. Ez a régi igényt kielégítő idegenforgalmi létesítmény hamar népszerű lett az üdülővendégek körében. „Az ország első üdülőhelyi klubját" létrehozó Siótur, Somogy megyei Tanács Idegenforgalmi Hivatala állandó műsort biztosít az egész nyári szezonban. Elsősorban az esős, hűvös napokban keresettek a klub játékszobái, ám az állandó jellegű programok: a hétfői folklórműsor, a szerdai zenei, vagy német nyelvű irodalmi estek, a pénteki divattanácsadások, divatbemutatók is új színfoltot jelentenek a tó déli partjának kulturális életében.

Július 24—26 és 27-én a népművészeti napok keretének külön műsorai és a népművészeti kiállítások ugyancsak gazdagítják a klubban rejlő szórakozási lehetőségeket.

A klubot napi-, vagy hetijeggyel bárki látogathatja. A jegyekkel igénybe vehető a gazdag választékú olvasóterem napilap- és folyóirattára, a könyvtár és a játékautomaták.

A balatoni témájú, június 22-ig tartó exlibris-kiállítás iránt különösen nagy az érdeklődés. Ezt követi majd Soós István kaposvári festőművész kisgrafikai tárlata.

A népszerűvé lett klub látogatottságához természetesen a Pannonia Vállalat által üzemeltetett: másodosztályú büfé árai is hozzájárulnak.

A filmvetítéssel, társasjátékkal, rögtönzött és állandó műsorokkal kitöltött, fürdésre alkalmatlan napokban mind több kül- és belföldi keresi fel a klubot, s így az új típusú balatoni „Kurszalon" mindinkább a nemzetközi forgalmat lebonyolító fürdőhely, s egyúttal a Balaton-part szerves részévé válik.

(M)

...mus emléke...
risták klubja. 22.
2. kiadás.

II. (KISÉRLE...

20.00: Suprapho...
Tv-híradó. — 1. k...
lönös szerelmesle...

JUGOSZ...

17.15: Magyar ...
panoráma. 17.40: ...
Tudományos hírad...
kosok. 20.30: Fény...
riff New York-ba...

OSZTR...

1. műsor:

18.00: Angol nyelvlecke. 18.25: Jó ...jszakát, gyerekek! 18.30: Osztrák ...épek. 18.55: Állatok paradicsoma. ...Majmok." 19.30: Tv-híradó. 20.06: ...porthírek. 20.15: Panoráma. 21.10: ...zülők iskolája. 21.20: Riportműsor. ...20: Tv-híradó. 22.30: Európa—...SA kosárlabda-mérkőzés Genfből.

2. műsor:

18.30: Iskolatelevízió. 19.30: Tv-...radó. 20.06: Sporthírek. 20.09: Ak...ális események képekben. 20.15: ...z emlékezés napja. Film. 22.10: ...sztrák képek. 22.35: Tv-híradó.

MOZI

BONYHÁD: Rabszolgák. Ameri...kai film.
DOMBÓVÁR: Hekus lettem. Ma...gyar film. (14)
PAKS: Salud Marija I—II. Szov...et film. (Másfél helyárral.)
SZEKSZÁRD: A félszemű seriff. ...merikai film.

üzemhez

gyártmánytechnológust.

Jelentkezni lehet a vállalat központjában, Rákóczi u. 13. sz. alatt.

(349)

VOLGA SZEMÉLYGÉPKOCSI KÖZÜLETNEK, VAGY MAGÁNSZEMÉLYNEK 30 EZERÉRT ELADÓ.

Érdeklődés: Tolna megyei Szolgáltató Ipari Szövetkezet, Szekszárd, Rákóczi u. 7.

(345)

Gerevich – Genthon
A magyar tört. képes könyve
Brest, 1935 –

A soproni bencés, hajdan Ferences-templom a XIII—XIV. század fordulójáról. Rövid hajójával s hosszú szentélyével a magyar csúcsíves építészet egyik egyéni zamatú emléke.

Soproni bencés

templom

Soós László, grafikus

MOSZKVÁBAN MEGNYÍLT Soós László és Kemény Éva plakátjainak bemutatója. A Munkácsy- és SZOT-díjas művészek mintegy félszáz politikai témájú plakátját állították ki a szovjet képzőművészek székházának egyik kiállítótermében.

— :Hl

8.

Népszabadság Bp. 1981 aug. 23.

Tél a budai hegyekben. Halasi Horváth István pasztellképe.
Kitüntetve a Magyar Képzőművészek Egyesülete dr. Neuschloss-Knüsli Kornél bronzérmével. Műcsarnok, Jubileumi Kiállítás.

Falusi utca. Agárdi Soós Lajos olajfestménye

Jönni kellett

Az időgép rohan a térben
Motor berreg, kattog a szár-
[nya,
és lassan ködbevész utánunk
az élet, a nagy bérkaszárnya.
A gond marad az üres csürben
és rikolt a síkon az ürben,
gyerünk, gyerünk a gyér
[gyiákkal!
hogy az életparódiákkal
gúnyt ne üzzünk a Teremtőből.
Az édenkerti rózsatőből
rügy fakadjon és gyümölcs-
[termő
virág nyíljon a tövis mellett.
Vége az örök álmodásnak,
az új időnek jönni kellett.

Az időgép rohan a térben
emberbenzin kipuffogással.
Übermesch a bugó dudája,
pokolt vigyorgó kacagással
nekidudál, keresztülgázol...
Míg fehér békerongyot rázol
elnémítja a gyér gyiákat
és az életparódiákat
voltunk fátyolával takarja.
Mert maga az Isten akarja,
rügy fakadjon és gyümölcs-
[termő,
virág nyíljon a tövis mellett.
Vége az örök álmodásnak,
az új időnek jönni kellett.

Az időgép rohan a térben,
s itt maradunk, mint lomha
[gyáva
terhe földnek, salakja égnek.
vagy mint az idomtalan báva
hüllő marad a hótlan télben,
az élettelen élettérben.

A genezis torzképe lettünk,
s a haragvó nagyur felettünk
az új észlényt faragja, gyurja,
s meghirdeti, majd ismét ujra...
Rügy fakadjon és gyümölcs-
[termő
virág nyíljon a tövis mellett.
Vége az örök álmodásnak,
— az új időnek jönni
[kellett...

Dinamit

(Üdvözlégy, Dinamit!)

Vagyok egy új világ magvetője,
igazság bajnoka, hangos hirdetője,
vagyok a Dinamit.
Meg nem türök semmi semmi béklyót,
égzengés, földrengés, úgy kiáltok vétot,
mert vagyok Dinamit!
Széjjeltépem a lomha sziklákat,

Z. Soós István

festő

Megküldte a

két katalogust.

Megköszöntem.

Kedves Gyula Bátyám!

Tisztelettel megküldöm a közelmultban rendezett Pécs–Kaposvár cserekiállításának katalógusait.

Kaposvár, 1948. VI. 16.

szeretettel köszönt:

Soós Jenő

KATALOGUS

fd.

Kunffy Lajos:

1. Terített asztal of. 1500 Frt.
2. Tavaszi fények of. 1500 „
3. Tehenes gazda of. mgt.
4. Önarckép of. mgt.
5. Őszi hangulat of. mgt.
6. Virágzó fák of. 1000 „
7. Erdő szélén of. 1200 „

Z. Soós István:

8. Kertészné ... ... mgt.
9. Műteremben ... mgt.
10. Révfülöpről-Badacsony felé ... ... mgt.
11. Vitorlabontás ... 300 Frt.
12. Cica mama ... ... 200 „
13. San Marco ... ... 350 „
14. Eső után ... ... 500 „
15. A 80 éves Gönczi Ferenc ... ... mgt.
16. Ablak fények ... 1000 Frt.
17. Meleg szobából ... 1000 „

Pazsitzky Sándor:

18. Ősz aqvarell 400 Frt.
19. Balatoni uton ... 400 „
20. Őszi gondok ... 500 „
21. Hazafelé ... ... 400 „
22. Parádi erdőrészlet 400 „
23. Régi vadászkert ... 400 „
24. December ... ... 400 „

Ruisz György:

25. Verandán ... of. mgt.
26. Beteglátogatás of. 800 Frt.
27. Decemberi este of 800 „
28. Delelő ... ... of. 600 „
29. Ősz ... ... paszt. 500 „
30. Sakkozók paszt. 300 „
31. Kanász ... paszt. 200 „
32. Dülő ut ... paszt. 250 „
33. Somogyi par. szén 150 „

Gerő Kázmér:

34. Alkonyatkor paszt. 500 Frt.
35. Kettős arck paszt. mgt.
36. Ablak előtt paszt. mgt.

Lovrits Kálmán:

37. Ajtó mellett paszt. 600 Frt.
38. Udvarrészlet „ 500 „
39. Sárga virágok „ 600 „
40. Sárga dinnye „ 600 „
41. Őszi délután „ 500 „
42. Ciniák „ 500 „
43. Pitvar ajtó „ mgt.
44. Leány arckép „ mgt.
45. Arckép „ mgt.
46. Fénnyel szemben 300 „

A művek részletre is megvásárolhatók.

1948. dec. Kiáll. Kaposvár

FARKAS KÁLMÁN NYOMDA, KAPOSVÁR

Z. Soós István

festő

Nagyvárad

VADAK ÉS „ÚJSZELÍDEK"

Egy nagy ölelés az idei szombathelyi textilbiennálé! Kitárt karral fogadja a belépőt Kelemen Kata Varázslója és Polgár Rózsa – biennálé-díjas – Anyaság II. című gobelinje. Nyerges Éva és Oláh Tamás közös faliképe meg egyenesen fullasztó csókban egymásba omló párt ábrázol. A harsány, vad, expresszív „frissen festve" stílus után megjelenne – Szenes Zsuzsa faliképének alcíme után – az új szelídség olvadó lágysága?

Ha a motivumot tekintve több műre is jellemző a csúcsára állított háromszög kitárt mozdulata, tüzetesebb szemrevételezés után kiderül, hogy ez mégsem a lágyság üzenete.

Polgár Rózsa Anyasága – textil. Mint megszövött műtárgy és mint téma is. Tengerszín ruha, amelynek hasán egy leváló, éppen saját életre készülődő rékli bontakozik ki, mellette pedig kész, csak a felvetőszállal „kötődő" textilgyerekek keringenek, szállnak a magasba. A mama-asszociáció örzés is, védelem is, felelősség is. Szenes Zsuzsa textilkollázsa – öreg párnavégekkel rokon gazdagságával – mintha egy hímzett karinget ölelne körül népi hímzések, csipkék, néma óralapok időtlenségével. Háger Rita emlékedett darabja, az Út fölfelé egyre világosodó fényével pedig a keresztrefeszítés áldozatát sugallja.

A szombathelyi bemutatón – amely ezúttal már a IX. fal- és tértextil-biennálé –, hangot és falat kap még az expresszív, „frissen festve" stílus is: Soós Tamás régi textilt mázol vaddá, Kovács Péter Balázs Privát matracán jópofa krix-kraxok láthatók, Székelyi Kati képe pedig nem is akar más lenni, mint a címe: Firkalom. Kass Eszter hasonlóan firkahalmazból választ ki és nagyít fel kétszeresére egy részletet: tisztává, renddé emeli. Gulyás Kati munkájában ötvöződik szelídség és vadság: a háromszög-motívum a tüskéktől érdes.

Halkszavú gobelinek e harsányság ellenpontjai: Kecskés Ágnes a textil szegélyén ábrázolja a lenn és fentet. Ég és föld című gobelinjén a dolgok – arc és táj, görög templom – felcserélhetők. Málik Irén Marcus Quintusa egy római sírkőtöredék textiles feldolgozása. Pasqualetti Eleonóra Hajóval megyek tovább címmel nagy kék felületen egyetlen nőalakot ábrázol, felsejlő zárak, kulcsok, kilincsek között. A helyzet olyan titokzatos, hogy akár regény kerekedhetne belőle. De Vető Márta háromrészes textilnyomata is mesél; az 1979 óta nem jelentkezett művész faliképén cipőnyomok, a férfi és a női cipőtalpak mellett egy kisebb és egy nagyobb gyerekcipőé . . .

Polgár Csaba Hosszú, forró nyár című textiljén a főhős képének többszörözésével, manipulálásával a női lélek felszínén puhatolózik. Várai Ilona Metamorfózisa paplanból csigává – vagy fordítva? – csavarodó aranyszövet. Lévai Nóra érzékeny rajzolatú faliképe látszólag improvizált, áttetsző, átlátszó szövet, fonalhalmaz. Részletein is szívesen elnézelődik az ember; miniatürizált harsányság, megszelidített vadság amit lát. A címe: Rezervátum.

Ez lesz az új szelídség őrzője?

TORDAY ALÍZ

Nyerges Éva és Oláh Tamás: Csók (részlet)

RÉVÉSZ TAMÁS FELVÉTELEI

Gulyás Kati: Tüskék

Nagy Judit: Csendélet Coca-colával és madarakkal

Lévai Nóra: Rezervátum

Pasqualetti Eleonóra: Hajóval megyek tovább